MEDICI
OPERA.
AEGINETAE.

1542

4868

A·XIX·0

Rebach(

~~5 F (2)~~ 1420.

18840

Andrews 3/18/-
£1.1.0

PAVLI AEGINETAE MEDICI OPERA A IOANNE GVINTERIO ANDERNACO MEDICO EXERCITATISSImo, ſummiq́; iudicij conuerſa: & illuſtrata commentarijs.

Cum Indice.

Cautum eſt priuilegio Caroli Quinti Imperatoris, ne quis intra ſeptem annos, & Franciſci Galliarum Regis ne intra tres quiſquam Typographus à ſe impreſſum ædat: aut aliunde empta uendat: cuius pœna in diplomatis notata eſt.

Argentorati per Vuendelinum Rihelium
ANNO M. D. XLII.

FRancoys par la grace de Dieu Roy de France, Au preuoſt de Paris, Se-
neſchal de Lyon, bailly de Maſcon, & a tous noz autres iuſticiers ou a
leurs lieutenans ſalut. Receue auons lhumble ſupplication de Vuen-
delin Rihelius imprimeur demourant a Strasburg, Contenant que
depuis aucun temps il auroit a grans peines & fraiz, Recouure ung
Liure en medicine de Paule Egeneta, auec les ſcolies de Andernac, qui eſt fort
utile & neceſſaire a la cognoſſance dicelle ſcience de medicine & au bien public de
noſtre Royaume & lequel liure ledict Rihelius feroit uouluntiers imprimer.
Mais il doubte que apres ſon impreſſion quil aura faicte dudict liure, autres Li-
braires & Imprimeurs de noſtre dict Royaulme les ueillent auſſi imprimer. Par-
quoy il demoureroit fruſtre des labeurs fraiz & miſes quil auroit faiz de iceluy
Paule Egeneta recouurer faire ueoir corriger & imprimer ſi par nous ne luy e-
ſtoit ſurce pourueu de noſtre grace, & prouiſion humblement requerant icelle.
Pourquoy nous ce conſidere, inclinans auſſi a la requeſte, Que pour ledict Rihe-
lius, nous en a faict noſtre cher, & bien ame M. Morelet du muſeau a iceluy Ri-
helius, auons permis & octroye, permectons uoulons & nous plaiſt de grace eſpe
cial par ces preſentes. Que iuſques & durant le temps & terme de troys ans pro-
chainement uenãs, a compter du iour & datte, que ledict liure de Paule Egeneta,
auec leſdictz ſcolies ſera paracheue de imprimer, leſdictz ſupplians puiſſent im-
primer ou faire Imprimer uẽdre & diſtribuer, ledict liure, & que iuſques auſdictz
troys ans finiz, que nulz aultres que iceluy Rihelius, ou aians pouoir & cauſe de
luy, puiſſent imprimer, faire imprimer, uendre ne diſtribuer, en noſtre Royaulme,
ledict liure & ſcolies. Si uous mandons & commectons par ces preſentes & a cha-
ſcun de uous ſurce requis, que de noſtre preſente grace permiſſion & octroy, uous
faictes ſouffrez & laiſſez ledict Rihelius ioir & uſer, plainement & paiſiblement
pour le temps & terme, deſſuſdict ſans luy eſtre donne aulcun trouble ny empeſ-
chement au cõtraire en faict ou faict faire Inhibicions & deffencions de par nous
ſur certaines ſi grandes peines a nous appliquer a tous libraires, imprimeurs &
aultres perſonnes quelconques, de non imprimer faire imprimer uendre ne diſtri
buer ledict temps durant ledict liure de Paule Egeneta, auec leſdictz ſcolies, ſur
peine de perdiction des liures quilz aurõt imprimes ou faict imprimer, & en cas
doppoſition leſdictz Inhibicions & deffences tenans faictes aux parties oyes rai-
ſon & iuſtice. Car tel eſt noſtre plaiſir & audictes ſupplicatiõs lauõs ainſi octroye
& permis, Nonobſtant quelzconques ordonnances & lettres a ce contraire Don-
ne a Fontainbleau, Le xxix. iour de Decembre lan de grace Mil cinq cens quaran
te & ung, & de noſtre Regne le uingtſeptieſme.

Par le Roy.

Preudomme.

Candido Lectori.

IN tibi, Candide lector, Pauli Aeginetæ ſeptẽ de re medica libros exhibeo, quos olim Lutetiæ primus omnes in latinam linguam conuerti: nunc autem recens ad meliora exemplaria, adeoq́ʒ ad ueritatis ipſius iudicium recognoui, & propemodum nitori ſuo reſtitui. His nunc tutò, & liberè uti poteris. Adiunxi autem perbreues quoſdam commentarios, ſiue annotationes: quibus primum uerſionis meæ rationem reddo, deinde autoris ſententiam, ſicubi obſcurior, aut à Galeno diſſentiẽs uideatur, aut dictionem habeat minus facilẽ, explico & interpretor. Poſtremo uitiatã exemplariorũ græcorũ lectionẽ plurimis locis à nemine hactenus quod ſciã animaduerſis inſtauro, doctiſſimis quibuſdã uiris obiter reſpondẽs qui melioribus uſi codicibus, uti iactitãt, priorẽ noſtrã uerſionẽ, calumniæ potius ꝙ̃ ueritatis ſtudio emẽdare alicubi tentarũt. Oroſcius enim Hiſpanus dum aliorum cenſor eſſe ſtudet, ipſe in pudẽdos errores incidit: homo ſanè meo iudicio non ineruditus, & ſuo ualde doctus. Sed ignoſco illi facile, qui gloriam ex aliorum erratis, ſuis autem uirtutibus referendis comparare inſtituerit. At Gemuſæus philoſophus, ſi Galeni & Pauli codices græcos tam emendatos, quàm ipſe uenditat, edidiſſet, profecto haberet, quòd ſerio triumpharet. De Albano qui ſex libros Pauli eodem ferè tempore à ſe conuerſos ædidit, poſtea uero ex noſtra tralatione caſtigarit, nihil aliud dicam, quàm quòd ei optem, ut tam ſit ad uertendos authores quàm ad alia quæuis idoneus. Vale.

AD HONORATISSIMVM VIRVM, IOANNEM BELLAIVM CARDINALEM ET EPISCOPVM PArisienſem, Ioannis Guinterij Andernaci Medici in Paulum Aeginetam præfatio.

QVam olim Pauli Aeginetę interpretationem latinam tibi dicaui, uir honorate, & omni dignitate princeps, eam rurſus, maiore nunc cura, et fide ad uetuſta exemplaria, ipſiusq́ artis rationem exactam, recognitamq́, ac breuibus quibuſdam commẽtarijs illuſtratam offero, nõ dubitans, quin illam eo ſic animo excepturus quo olim ueluti rudimenta, & prima operum noſtrorũ exercitia ſolebas. Hoc autem nomine potiſſimum offero, ut egregijs tuis in me beneficijs, literata quadam remuneratione, ac debita beneuolẽtiæ memoria gratiam reponam. Tu ſiquidem iuuentutis noſtræ ſtudijs ad optimas quaſq́ artes celebrandas, recolendasq́ fauere nunquã deſtitiſti, per te labores noſtri qualeſcunq́ in Græcis medicinæ autoribus ſuſcepti clariſſimo Francorum Regi Franciſco innotuerunt. Vnde mihi non uulgaria premia, & data ſunt, & propoſita, ſiue ad opes, ſiue ad gratiam. Ergo quicquid à me unquã exactius eruditiusq́ prouenerit, id omne iure tibi optimo debere me libenter agnoſcam. Cui enim potius aliquis otij ſui fructum acceptum referre poterit, quàm Mecænati ſuo, & patrono, eiq́ eruditione, prudentia, & pietate excellentiſſimo: ſub cuius etiam nominis celebritate, & patrocinio, tutior à maleuolis, & uitilitigatoribus eſſe poſſit. Nam hodie ita cõparatum eſt, ut ſtatim ubi quis ingenij ſui fœturas magno partas ſudore in publicum ædiderit, nonnulli maleferiati homines, acutius atq́ acrius uitia quàm recta uideant: autori potius quàm codicum deprauationi aſcribentes, quanquam nullius hactenus fuerit philoſophiæ aut medicinæ interpres, quem non ſæpius aberraſſe demonſtrare poſſem. Nullus autẽ labor in diſciplinis ueteribus inſtaurandis, magis quidem negotij, & moleſtiæ plenus, minus autem autori glorioſus ſuſcipi queat, quàm qui in authoribus conuertendis inſumitur. Id quod ego annis iam ſat multis experior, dum communibus hominum ſtudijs, & publicæ utilitati prodeſſe cogito. Cum enim olim Lutetiæ medicinam publicè docerem, non paucos obiter Græcorum libros ſcholæ noſtræ quaſi latinitate donaui, ac in hoc præſertim excudendos permiſi, primum ut amicis aliquot gratificarer: deinde ut haberem ex ueterum medicum, quos ſtudioſis prælegerem. Eos tamen libros ex tempore ſic potius q̃ cura tralatos, interim per interualla reuiſere, ac recognoſcere decreueram, maius aliquando otium, & meliorum codicum exemplaria nactus, ſine quibus nihil poſſe, quamlibet ingenioſum puto. Inter cæteros Paulum quoq́ Aeginetam, excellentem medicinæ ſcriptorem, annis mille deſideratum, primus integrum latinum facere ſum aggreſſus. ea ſanè cauſa & ratione, ut poſt ampla illa Galeni theorica compendioſum

dioſum aliquem authorem ſcholæ noſtræ haberent, ex quo medēdi ratio‑nem, quam practicen uocant, fideliter condiſcerent. Paulus ſiquidem om‑nes recentiores à Galeno citra cōtrouerſiam compendio, ordine, artificio, perſpicuitate, & doctrina ſuperat. Adde quòd multa eruditè tractet, alijs aut intacta, aut etiam incognita. Quid de parte chirurgica dicam, quam i‑ta feliciter, & dilucidè perſequitur, ut Auicenna ille Arabicæ familiæ prin‑ceps non pauca in ſuum librum mutuare ſit dignatus. Porrò quod ad par‑tes meas attinet, in hiſce ſeptem Pauli libris plurimum laboris mihi ſube‑undum fuit, tum exemplariorum uitio, quamuis tria contigerint diuerſa, tum quòd in Chirurgica uel inſtrumentorum nomine difficillima, nulli fe‑rè latini autores habeantur, quos tutò queas imitari. Quippe is ſemper mi‑hi in uertendis Græcorum monumentis fuit animus, ut præter fidem, pu‑rè omnia latine & plane quoad eius fieri potuit, exprimerem. Quanquam hodie multos agreſtes hircoſosque philoſophos, ſi dijs placet, uidere liceat, quos impolita, & rudia magis delectant. Ex horum numero nonnulli gra‑uiores diſciplinas exponere aggreſſi, uocabulis ſordidis, & à politiore hu‑manitate alienis fœdarunt contaminaruntque. Vnde fit, ut qui paulò huma‑nius educati, inſtitutique ſint, non reformident illas adeò, ſed fugiant, ode‑rint, & deſpiciant. cum magis referret egregias mentes, præclaraque inge‑nia, ſermonis uenuſtate, & elegantia, ad ſeueriores illas, ut ita dicam, matro‑nas allicere. Quòd an nos in hoc opere præſtitimus, aliorum eſto iudicium, certè ſedulò conati ſumus. Vale uir cla‑riſſime apud Medioma‑trices.

Vuendelinus Rihelius lectori S.

Scire te uolumus, candide lector, duplicē fuiſſe collectū à nobis indicem: ex Pauli Æginetæ opere unū, ex D. Ioan. Guinterij Andernaci in eundem Paulum commentario alterum: earum rerum atq; uerborum, quæ ſcitu digna, aut cognitu neceſſaria in illis continētur. Quorum utrunq; ſeparatim edere ſtatueramus. Coniungendi autem fuere certis de cauſſis, atq; ex ambobus unus faciendus. Tu igitur hoc modo diſcernes. Quæ literam C. præpoſitam habēt numeris, in commentario erunt quærenda, atq; in his prior numerus folium, poſterior columnam ſignificat. In reliquis numerus prior paginam, poſterior paginæ uerſum indicat.

Vale.

A

Abaptiſmus inſtrumentum 319. 20.
abdominis interioris membranæ uulnera quomodo manu curentur. 292.1
abdominis ſuendi ratio, 292.27
abies 360.35
abraſa quomodo curanda. 210. 42
abraſa ab inflammatione quid tueatur 211. 14
abrotanum 343.7
abſceſſibus corporis exterioribus conuenientia medicamenta 213.3.
in abſceſſibus qualia corpora inueniri ſoleant 214.15
abſceſſui quomodo manu ſcalpelloq; ſit medendum 281.20
abſceſſum in pus tranſijſſe quomodo depræhendendum ibidem. 18
abſceſſus medicamentorum. C 38. 1
abſceſſus quid 214. 25
abſceſſus rumpentia 213.35
abſceſſuum generatio 214. 29 Notæ ibidem 31. & C. 30.4
abſceſſuum neruicorum medicamenta 214.4
abſinthij dilutum C. 21.1
abſinthij infuſio C.21.2
abſinthium 352. 47
abſtinentia C.1.2
acacalis 345. 15
acacia ibid.18. & C. 38.2
acaciæ neruæ loco quid ſumi poſſit C. 38.2
acalyphe 345. 21
acantha Aegyptia uel arabica ibidem.33
acantha leuce ibidem 29
acanthium ibid. 30
acanthobolon 280. 22
acanthus 345.25. & C. 38.2
aceratos emplaſtrū Gal.459.20
acetabulum 376.3. & 488.30. & 489.11. ibidem 29
aceti fæx 405. 29
acetum 389. 10
acetum ſcillites 425.5. quibus utile ibid.13
ἄχνα C. 31.3
achores quid 85.23. unde oriantur ibid. 28. quomodo curentur ibidem. 29. & 86. 1
achras 352. 39
ἄχερν C. 21.1
ἀχύμωτον C. 14. 2
acidorum uires 342.13
acinos herba 345. 37
acini mali punici 396 14
aconitum 345 40
aconiti poti notæ 261.23. Remedia ibid.26
acopa unde dicantur 171. 23. & 470.2. & 484. 19
acopa calefacientia quibus conſtent 470. 5. eorum uſus ibidem.7
acopa emollientia quibus conueniant ibid. 8
acopa quam ſpiſſitudinem habere debeant ibid. 12
acopon à uarietate pœcilon dictum 471. 4
acopon azanitæ 471.11
acopon barbaricū dia euphorbiu, ad coxendicum dolores, & alia pleraq; 471.40
acopon Baſilij 471. 14
acopon bromion 470. 43
acopon cui nomen eſt pyxis 472.3
acopon dyſodes ex Gal. 471. 30 aliud ibidem 35
acopon ex abiete Gal. 472.9
acopon ex atramento librario, cutis ruborem peculiariter inducens, idq; potiſſimū in ijs quibus altera capitis pars dolet, ex commentarijs Alexandri 473. 14
acopon ex nigra populo 472.21 & C.3.2
acopon lyſiponium 471. 23
acoron 346. 2
acorus noſtra C.38.2
acorus ueterum C.ibidem
acria C.1.4
acrides 346.6
acrium uires 342.15
acrochordon 172. 26
acroteriaſmos 512.11
acron acraganthus 68.14
acrotomeli C.27.2
acte 346.9
aculeos extrahentia medicamenta 235. 36
acutus morbus exacte non exacte C. 12.1
acutus morbus C. ibid.
acutus ex decedentia C.ibid.
acutorum duplex natura C.ibi.
adarce 344.2
adeps 8.3
adeps animalium 38.37. & 401. 11. ſuillus ibidem 13. caprillus ibidem 15. anſerinus ibidem 16. gallorum, gallinarum ibidem 17. leoninus ibidem 18. bubulus ibidem 19. urſinus, uulpinus ibidem 20. uiperinus ibid. 21.
adeps marium calidior & ſiccior quàm fœminarum 401. 22.
adeps uetuſtate calidior redditur ibid. 24
adglutinamenta 445.9
adiantum 344.6. & C.38.1
adoleſcentia ætas. C. 2.1
adoleſcens mulier C. 2.1
ἀλγέτιρον C. 26.2
ædæon 344. 27
ægilops C. 24. 1 & 38.2
ægilops 344.19
ægilops morbus quid 111. 32. & 276.7. curatio ibidem 8
ægirinum oleum 476.1
ægiros 344. 22
ægyptia artaba 489.36
ægyptia, peſſus 481.7

ægyptia

ægyptia ſpina 345.34
ægyptia ſtomatica 443.17
ægyptia terra 356.17
æma 344.35
æquinoctium uernum quid in hominibus efficiat 44.39
æquinoctio uerno quid faciendum 44.40
æquinoctium uernum dies habet quadragintaſex uſq; ad uergiliarum ortum 44.41
æquinoctium autumnale quid in homine efficiat 45.12
æquinoctio autumnali quid faciendum 45.13
ab æquinoctio autumnali dies ſunt quadraginta ſex ad occaſum uergiliarum 45.15
aera lolium 345.12
æreæ aquæ quibus conferunt 22.11
aerem morborum cauſam eſſe quomodo cognoſcatur c.6.1
æreolus 488.12
aer intemperatus contrariæ tēperiei confert 20.27
æris flos 408.39. quomodo coqui debeat 481.39
aer optimus 20.18. Semper pro deſt. ibidem 26
aer temperatus temperatis corporibus utilis 20.26
aer uitioſus 20.21. ſemper nocet ibidem 24. quomodo emendandus 68.10
ærugo 366.27. quomodo coquenda 482.12
æs combuſtum 408.35. quomodo coquendum 81.77
æſtate quę uictus ratio conueniat 22.23
ætatum omnium uictus ratio 8.9
æthale 344.30
æthiopica olea 360.5
æthiopis 344.31
ætius diſſentit à Galeno & Paulo c.2?.2
aetius Cappadox 201.1
aetonychon 344.14
affectio c.23.4
agallochum 343.13. & c.38.1
agapeti compoſitio ad podagram 433.1
agaricum 343.19
agarici nigri damnum corpori afferentis remedia 265.33
agarici uires 413.15. Dandi modus & pondus. ibid. 17. Quale deligendum ibidem 18.
agathium c.19.2
ageraton 343.23
ageratus 381.5
agglutinamēta 445.9 & 446.11
agglutinamenta oculorum qui defluxionibus infeſtantur 452.22
ἀγκών c.31.4
ἀγκύλαι c.31.4
agnus 343.25
agninus ſanguis 345.5
ἀγών c.18.2
ἀγωνιστικώτατα c.12.4
agreſtis 343.31
agreſta c.26.3
agrioſcordon 399.44
agrimonia c.38.1
aima 344.36
aizoon 344.10
ἀκούσιον c.22.2
ἀκρόδρυα c.6.4
ἀκροθηριασμός c.36.3
alabaſtrites 381 11
alana terra 356.41
alæ quomodo adurantur 287.40
alauda 375.32
albus cygnus 446.35
album oculi c.11.3
albugines oculorum quomodo curentur 115.2
album diarodon 450 8
alcæa 346 27
alcibiadion 363.25
alcibiadios anchuſa 343.40
alcyonium 346.70
alcteres c.30.1
ἄλευρον κυάμινον c.24.4
alexandri cyphoides 430.5
alexandri purgatio ex Rhodomelite confecta 415.20
alexandri acopon ex atramento librario 473.14
alica 35.21
alimenta quæ laudatiſſ. 33.28
alimentorum facultates 33.5
alimon 346.23
allium 35.1. & 399.40
allium ſylueſtre ibidem.
alme 346.36
aloe 346.42
aloe quibus danda 412.12
aloes doſis 411.28
aloen exhibendi tempus & modus 411.28
aloe quō coquenda 483.40
aloe ſola inter medicamēta purgantia ſtomacho conducit 411.32
alopex 347.21
alopecię cauſa c.19.3
alopecia unde dicta 81.8
alopecię remedia 81.24
alopecia & ophiaſis quomodo differant 81.7
ἀλλοφάσσαι c.17.2
alos achne 347.7
alos anthos ibid.3
alphita c.10.1
ἄλφιτον c.77. & 38.2
ἀλφίτου παιπάλη c.7.2
alphitidon 317.16
alphorum generatio 207.26. curatio ibidem 31
alphi albi unde ducant originem 207.30
alphi nigri unde generentur 207.30
als 346.13
alſine 347.10. & 386.12
alteres c.30.1
altercum 406.27
alterci aſſumpti notæ 260.5. Remedia ibidem 6
althæa 346.17
alumen 402.7. quomodo coquendum 482.20
aluminis ſpecies c.38.4
alumen ſciſſile, rotundum, liquidum c.38.4 rochæ, placitum, laterculariarium, ſcaiolæ, zuccarinum, Catinum c.39.1
aluminatæ aquæ ad quid conducāt 22.6
ἀλυσία c.23.1
aluus pro diectione c.14.1
aluus quomodo ſubducenda 13.13
aluus pueris quomodo cienda 7.20. & 8.1
aluus quomodo emollienda 44.9
alui deiectiones quid præſagiant 58.32. uide deiectio.
aluo aſtrictæ quomodo medendum 158.13
aluus quomodo ſubducenda ſanis 18.29
aluus non calidis potentia, ſed calide actu ſiſti debet c.2.4
alui fluxionibus maxime bilioſis medetur lac coctum in quod demiſſi ſunt igniti marini calculi 39.35. & in teſtinorum torminibus 40.1
alui aſtrictæ citæ & cruentæ in febribus cauſæ & curatio 78.17
alypon 347.14
alypi ſeminis uires, quantitas & dandi modus 413.42
alyſſon 347.17
alyſſi uires & utendi modus 414.2
amantium notę 101.24. curatio ibidem 34
amaracinum oleum 477.41
amaracus 347.26
amaracus c.38.2
amarantus 347 28. & 361.22. & c.38.2
amarorum uires 342.17
amauroſis oculorum 117.40
ammanitæ fungi 35.14
amazonum paſtillus 435.16
ambe c.37.4
ambroſia ad febres arcendas apta 469.40

Ambroſia

Ambroſia 347.32.& c.38.2
ambulatio accliuis c.30.3
ambuſta c.30.3
ambuſtorum medicamenta 210.3
ambuſtis quomodo pili renaſcantur 210.36
ami 347.34
amiantum 347.37
amithaonis empl. 457 15
ammos 347.44
ammoniacum quomodo coquendum 483.23
ammoniacum thymiama 348.1
ammoniacum ſuffimen. ibid.
ammoniaci gutta ibidem 2
ammoniaci ſuffiminis, pondus modus utendi, atque uires 414.36
ammonij Hygidion. 418. 14
amolynton 28.1
amomum 348.37
amores 101.22
amor ereos c.22.4
ampelos melena 348.24
ampelos leuce ibidem.18
ampelos agria ibidem.14
ampelos hemeros ibidem.14
ampeloprasum 35.2.& 348.10& c.9.4
ampelitis terra 356.32
amphiſbena c.32.4
ἀμφήμεριαι febres c.14 4
amphisbænæ morſus curatio 252.30
amygdalinum oleum 476.6
amygdalinum metopion ibidem.11
amygdala, dulcia, amara, 37.18. & 348.27
amylum. 35.29
amylon 348.31
amurca 348.6
ambrochiſm⁹ in quibus et quo modo fiat 272.15 & c.34.4
anagallis 348.40
anagyrus 349.2
ἀνακρισις c.24.3
ἀναφώνησις c.3.2
anaphorici c.25.3
ἀναψύχειν c.18.2
ἀναπνεῖν c.11.4
anarrhinon 344.34
ἀναῤῥαφὴ c.34.2
ancyloſis quid & quomodo curanda 240.9
anaphorici 132.30
anas 37.35
ἀναστόμωσις 138.8. & c.25.4
anatis ſanguis 345.11
ἀνάτριψις c.3.2
anchilops eiuſq; curatio 111. 34
anchuſæ quatuor 343.35
ancyle 240.10
ancyloſis ibidem.7
ancylion 278.29
ancylogloſſon ibidem.30
andrachne 349.5
andronius paſtillus 436.15
androſæmon 349.10
androſarces 349.14
anemonæ 349.17
anemonæ duo genera c.38.2
anethine malagma 469.34
anethinum oleum 474.43
anethum 349.21
anethum olea incoctum, dolorem lenit & ſomniferum eſt 71.15
aneuriſma quid 283.21. Eius cauſæ ibidem.23 Notæ ibid. 25 curatio ibidem 32.
angina eiuſq; ſpecies, et curatio 129 16.& c..25.1. ibidem 2
angiologia 265.36 c.24.1
anguis ſenecta 357.1.c.38.4.
anicetos empl. 459.41
ani inflammationis curatio 172 34.& 173.2. ibidem
ani eryſipelata quomodo curetur 172.42
ani dolorem mitigantia 173.7
ani excreſcentiæ quomodo curandæ 173 11.ibidem.18 & 174.6
ani ulcera paſcendo ſerpentia quomodo ſananda 171.41
ani rimas curantia 172.1.& 39
ani condylomata quomodo curanda 173 8
ani condylomata, tuburcula & rimæ quomodo manu curentur 311.5
ani fiſtularũ curatio manu adminiſtrata 309.1
ani non perforati curatio 311.11
ani ulcera humida quomodo curanda 171 40
ani ulcera citra inflammationẽ oborta quomodo curanda 171.35
ani procidentis curatio 174 18
ani ulcera ſicca recentia quomodo curanda 171.37
ἀνίημι c.2.4
animi relaxatio ad probã corporis educationem plurimũ affert momenti. 8.39
animæ ſpecies tres c.23.1
animæ defectus cauſſę & remedia 79.21.& deinceps
animalia pedeſtria 38.12
animalia fera ſiccius, quam domeſtica, alimentum exhibent, minuſq; excrementicium 39.1
animalia uolatilia 37.30
animalium partes 38.23
animalium pedeſtrium carnes ibidem 12
aniſum 349.31
anodynon medicamentum ad abraſa, flagris cæſa, & articulorũ contuſiones 211.16
anodynõ collyrium liquidum 109.36
anonis 349.36
ἀνόρεκτοι 1.1.
anorexia 143.27
anſeres 37.36
anſerinus adeps 401 16
anſeris ſanguis 345.11
anſerum oua 38.2
anthemis 409.16
ancheron 440.20
antheros puluis c.35.2
anthyllis 349.37
ἀνθηρόν 35.2
ἀντιάδες 25.1.& 35.2
antiadas curantia 128.23
antidotum quid 421.39
antidotum dia hæmaton ex ſanguinibus 424.31.& 345.10
antidotorum differentia 421.41
antidotum Mitridatis, diaſtincu 424.18
antidotum philonis 425.38
antidotum, Sotera 427.6
antidotum Satyriacum 432.15
antidotum theodoretum 160.36
antidotum theriace quomodo paretur 422,22. Eius uſus ibidem 43
antirrhinon 349.34
antiochi hiera 418.11
antilium 469.21
antitaſis 322.16
ἀπανθρωπίνιασμα c.22.4
ἀπαραίτητος c.26.4
aparine 349.41
apechema 318.5
aphace 352.29
ἄπυρθον c.2.4
ἀφιδρωτήρια c.30.2
aphrodes papauer 284.30
aphronitrum 352.33
aphroſelenes lapis 381.22
aphroditarium 440.3
aphrodiſiaſticon clidion paſtillus 434.37
aphros 352.36
aphthæ c.2.4
aphthas curantia. 8.12 & 127.41
ἀφθῶντες c.28.1
ἄφωνος c.4.3
apiaſtrum 384.5
apios 350.1.& c.37.3
apium 397.20 & c.9.2
apium hortenſe c.38.3
apium grande 367.1
apium paluſtre 361. 6 & c.9.2
apium ictus notæ 249. Remedia ibidem 4
apium macedonicum c.9.2
apium montanum 389.23
apium ſylueſtre 400.22
apij dimidij quod ad radicem eſt utendi modus 414.21
apium quas uires poſſideat 34.8
apochyma 350.10
apochymatis coctio 483.8

apocy

apocynon 350.4
apollinaris herba 406.27
apomeli 44⁖.& C.3 4
apomeli, ex commentarijs philagrij 444.42
apoplexia quid 101.40
apoplexia cui ætati & temperamento potiſſimum accidat 102.22
apoplexiæ ſigna 102.15
apoplexiæ cauſſa ibid.7. & C.23.1
apoplexiæ curatio 102.26
ἀπορία C.32.3
ἀπόῤῥοιαι C.8.2
ἀποφλεγματισμὸς 5.3. & 21.3
ἀποφλεγματίζειν C.5.3
ἀπόσιτοι C.1.1. & 4.3. & 28.2
ἀπόσκημμα C.30.4
apoſyrmata quomodo curanda 210.42
ἀποστάσεις medicamentorum C.38.1
ἀπόστημα C.30.4
ἀποστηματώδης C.31.1
ἀπότηξις τέλεια C.28.3
ἀπότηξις C.30.2
apotherapia 10.9. & 11.32. & 12.5. & C.32
apothrauſis 317.18
appetentia canina quomodo curanda 76. unde fiat. C.19.1
apri iecur 365.2
ἀπροαίρεσις C.22.2
aqua 406.19. nitroſa, bituminoſa, ibid.23. pluuialis ibid.24. marina 365.11
aqua hydropicis quomodo emittatur 290.15
aqua inter cutem, Vide hydrops.
aquæ aluminatæ ad quid conducant 22.6 nitroſæ & ſalſæ ibid.3. ſulfuratæ ibid.8. bituminatæ ibid.9. ferreæ ibidem 12.
aqua in qua ferrum extinctum eſt 398.11
aqua frigida quando aſſumenda 21.21
aquam educentia 414.25. quibus conueniant ibid.26
aquæ roſatæ quam hydroſatum dicunt compoſitio 444 28
aquoſorum uis 342.19
aquoſum ramicem curantia 169.1
aqua frigida quando cum fiducia propinanda in febribus 65.19
aquam elicientia quibus exhibenda 414.26
aquæ bituminatæ quibus conferant 22.9
aquarum naturalium differentiæ 21.42
aquæ ſulfuratæ quibus conferant 22.8
(da 21.18
aqua uitioſa quomodo emendan
aquæ ſalſæ & nitroſæ quibus conferant 22.3
aquæ ferreæ quibus conferāt 22.12
aquæ uitioſæ notæ 20.37
aquæ frigidæ potu coercendi phre nitici 91.40
aquam educentia 163.21
aquam uitioſam ſumpturus quæ præmittere debeat 21.24
aquoſorum uires 342.19
aqua marina 365.11.
aquarum naturalium uis 22.1
aqua potabilis ſola humida eſt, cæterarum nulla C.6.3
aquæ frigidæ balneum quibus cōueniat C.6.2
aqua frigida in febribus putridis quando tuto exhibeatur 61.33
aqua quæ optima 20.32. eius notæ ibid. 40
aquæ timor C.32.3
aquæ æreæ quibus conferant 22.11
aquæ frigidæ ſubito ac cumulatim potæ remedia 265.40
aqua uitioſa 20.35. quomodo corrigēda 21.19
aquarum ſponte prouenientium differentiæ 21.42. uires 22.2
arabica ſpina 345.34
arabicus lapis 381.10
arachne 350.13
araneus ibidem
araneæ ictus notæ 244.30. remedia ibid. 32.
arbutus 374.12
arceuthos 350.28
archigenis hiera 419.9
archigenis medicamentum ad uiperarum morſus 252.12
archigenis medicamentum ad eroſionem mammillarum cum malignitate 141.27
archigenis medicamentum ad carcinode & cacoethe ulcera 221.22
arction 350.31
arction proſopitis C.38.3
areæ unde C.19.3
arena 347.41
argemon 113.33
argemone 350.18
argæi montis Cappadociæ lapides 381.14
argentum uiuum 406.12
argenti ſpuma 380.27. quomodo coquenda 481.16
argenti uiui aſſumpti notæ & remedia 265.24
argenti recrementum 361.14
ἀργὸς C.34.1
argumentum totius huius operis 2.1
argumenta ſingulorum ſeptem librorum huius operis 2.9
argumentum libri primi 2.9. ib. 36
arida medicamenta eorumq́ uariæ differentiæ 438.38
arida medicamenta C.24.2
aridum ad xerophthalmiam &c. 452.5
aridum collyrium Gal. quod oculos tuetur 451.33
aridum dia crocu 452.1
aridorū menſuræ 488.4. & 489.7
arietum teſticuli 38.33
ariobarzanion emplaſtrum 456.4
ariſarum 350.20
ariſtolochia 360.23
ariſtolochiæ ſpecies C.38.3
ariſtolochiæ clematidis pondus, modus exhibendi & uires 413.28
ariſtophanium emplaſtr. 457.18
armenia 37.2
armenia empl. 459.31
armenia terra 356.37
armeniacus lapis 381.23. & C.38.3
armeniacum 350.38. & C.38.3
armenia mala 37.2
arnabo 350.42. & C.18.1. & 38.3
arnogloſſum 351.2
aron 351.10
arquatus 166.24
arſenicum 351.14
artaba ægyptia 489.36
artemiſiæ 351.17. & C.38.3
arteriace ad abſciſſum uocis ſonū & eius claritatem faciens 132.40
arteriace, hypogloſſis appellata, ad abſ ſionem uocis, raucitatē, & ægrè reijcientes 132.32
arteriæ quid 50 33
arteriarum uſus 50.34
arteriarum origo 50 35
arteriæ omnes eodem pulſādi modo inter ſe & cum corde conueniunt 50.36
arteriæ quæ tangendæ pulſus dignoſcendi cauſa 50.40
arteriæ poſt aures in quibus paſſionibus incidendę 267.24
arterię quomodo diuidātur 267.25
arteriæ aſperę tumor qui bronchocele dicitur 284.8. eius differentia duplex ibid.10. curatio ib.11
arteriam humidiorem quæ reddant 57.10
arteria aſpera quomodo incidi debeat 280.34
ἀρτηριακὸν 130.26
arteriotomia 267.23. & C.24.1
arthritis quid 189.28. ſigna 191.6
arthritidis cauſſæ 189.17. ibid.35
arthritis à podagra quid differat
arthritidis ex ſanguineo (189.26 humore curatio 192.27
arthriticis non ſanguineis ſolum, ſed pituitoſis etiam & melancholicis in morbi initio ſanguis mitti debet 192.28
arthritidis ex bile curatio 191.20
articularius morb⁹. uide arthritis.
articulorum dolor uehemens quomodo leniendus 191.39
articuli unde laxentur 240.30
articulorum relaxatorum curatio 240.32
articulorum doloribus contractis intenſo frigore aut humoribus inter oſſa articulorum impactis 194.31

articulorum tophi quomodo curandi 195.1
articulorum tophos quid coaleſcere impediat 194.10
articulorum intortorum & contuſorum remedia 222.33
articulorum contractio ſeu ligatio quæ ancyloſis dicitur, quomodo curanda 240.9
articulorum contuſionum medicamenta 211.18
articulorum morbis quomodo & quæ medicamenta adhibenda 193.41
articulorum ulcerũ curatio 235.29
artos 351.21
artus C.37.1
artus ſanguine infeſtati quomodo curentur 195.14
ἀρτύματα C.2.1
ἀρτύσεις ibidem
aſarum 351.24. & C.38.3
aſſa fœtida C.38.3. ib.4
aſſa odorata C.38.4
ἄσβεστος C.29.3
ἄσβεστος κονία C.28.1
aſbole 351.25
aſcalabotes ibidem 30
aſcarides lumbrici 243.40. ubi generentur ibid. 41. cauſæ ibidem 43. curatio ibid. 44
aſcyrrhon 349.10 & 351.38
aſcyrrhoides 349.10
aſcithes C.36.1. Vide hydrops
aſclepias 351.33
aſclepion chironium 391.7
aſclepion panaces ibidem
aſclepios ſmegma aridum 440.38
aſelli 337.13
ἄση C.4.4. & 21.4
aſiæ petræ flos 381.7
aſini 388.41
aſininum lac 355.32
aſininum iecur 365.1
ἄσιτοι C.11 & 4.3
ἀσιτεῖν C.11
ἀσώμενος C.4.4
ἀσώδης ibidem
aſphaltus 352.18. & C 38.3
aſpalathus 351.40
aſparagus 351.43. & C.9.3
aſparagorum differentiæ & uires
aſphodelus 352.20. & C.38.3 (34.21
âſpera arteria quomodo incidi debeat 280.34
aſpidis morſus notæ 254.14. curatio ibid. 22
aſpidis tria genera 254.4. & C.33.1
aſpidis exuuium 357.3
ἄσπλαγχνος C.4.3
aſplenon 352.4
aſtaphis ibidem 7
aſter atticus ibidem 10
aſter magni 449.28
aſter paſtillus 434.7
aſtragalus 352.14
ἆσθμα C.25.3
aſthmatici 133.20. eorũ curatio ib.25
aſtrictio C.3.3
aſtringentium uires 342.12
aſtringentium ante & poſt cibum ſumptorum facultas 36.37
ἀσύμπτωτον C 12.1
atactos cõpoſitio ad podagrã 433. (6
attagena 37.32
ἀταλαιπώρως C.1.4
athanaſia Oribaſij 426.1
ἀτενίζειν C.22.3
ἀτέραμνα C.6.1. & 6.2
ἀτέραμνον ὕδωρ C.6.2
athena emplaſtrum 458.1
athera 344.16
atheroma quid 225.23 curatio ibidem 24. & 283.9. ibidem 13
atracton 314.38. & C.36.4
atractylis 352.23. & C.9.2
atrictilis uires 34.5 (201.8
atra bilis duplici modo generatur
atram bilem uacuantia medicamenta ſimplicia 413.32
atram bilem purgantia medicamenta quibus & quãdo exhibẽ
atramentũ indicũ 383.19 (da 413.33
atramentum indicum C.38.2
atramen. ſcriptorium 383.26
atramentum ſutorium 408.30. & C.20.4. quomodo coquendum
ἄτρητοι πόροι C.35.1 (481.42
atriplex 352.26. & C.9.2. eiꝰ uires 34.
atrophia oculorum 116.31 (4
ἀθρόως C.44. & 11.1
attenuantiũ alimentorũ uires 33.9
auditum grauem corrigentia 14.19
auditum grauem curantia 120.6
auditus grauis quomodo curandus 121.24
auditorij meatus nõ perforati cauſa & curatio 276.25
auellana 37.15
auena 35.34. & 355.8
auenæ decoctio 35.41
aues 37.29
aures animalium 38.26
auricula muris 347.10
aurium ſordes extrahentia 120.15
aurium dolor quas cauſſas habeat & quomodo curari debeat. 118.40. & deinde per totum caput.
auribus incidentia quomodo extrahantur 121
auribus incidentia quomodo extrahantur 276.41
aurium ſonitus quõ curandꝰ 121.9
aurium uermes quomodo curandi 120.37
aurium cruorem fundentium remedia ibid. 31
aurium ulcera diuturna quæ ſanent ibid. 26
aurium tinnitus quomodo emendandus 121.19
aurium humiditates deſiccantia 8.
auris contuſæ curatio 322.7 (21
aurium pus curantia 120.6
aurium caro excreſcens quomodo arcenda 120.34
aurium ulceribus cum inflammatione quid faciendum ibid. 4
aurium curta quomodo ſarcienda 278.5
aurium contuſio quomodo curanda 121.40
auripigmenti aſſumpti notæ 265.6. remedia ibidem 7
auripigmentum 351.14. & C.38.4. quomodo coquendum 482.5
autopyros panis C.10.1
autumno quæ uictus ratio conueniat 22.26
auulſorum remedia 223.16

B

baccæ prunorum ſylueſtrium 373.42
bacchara C.38.3
baccharis 353.12
baion malagma 467.28
balaminon oleum 476.22
balanus myrepſica 353.5
balauſtium ibidem 16
balenæ 41.3
ballote 353.24
balnea aluminoſa quibus conferant 22.6
balnea ærea quibus conferant 22.11
balnea bituminata quibus conferant 22.9
balnea ferrea quibus conferant 22.12
balnea naturalia C.6.3. eorum differentiæ & uſus ibidem
balnea ſalſa & nitroſa quibus conferant 22.3
balnea ſulfurata quibus conferant ibidem 8
balnei aquæ dulcis calidi utilitates 21.36
balneorum naturalium differentię ibidem 42
balneũ aquæ frigidæ quibus conueniat C.6.2
balneorum ſordes 357.23
balneum cibos præcedat C.8.3
balſamitæ C.38.3
balſamum 353.20
barbarus C.29.2
barbara, emplaſtrum 458.24
barbaricum acopon, dia euphorbiu 471.40
barbæ alopecijs efficax remedium 113.5
baſilicum C.9.3. & 39.1
baſiliſci morſus notæ 254.30
baſilicum tetrapharmacum 453.20
baſilij acopon 471.14
baſſi hygra ad hypopios 114.39
batina mora 442.36
batrachi 353.38
bdellium ibidem 41
bdellij pondus, & modus utendi 414.23

bdellium

bdellium quomodo coquendum 484. 4
bechicon 133. 2
bechicon ex ſtyrace ad tuſſim 427.14
bechion C.38.3
bechium 354. 10
bellerephon C. 22. 4
βίκος C. 36. 4
belulcum 314. 40. & C.36.4
belzuinum C. 38.3
berula C. 9.3
beſaſa 386.33
beta 403.42
betæ uires 33. 39
betonica 354.1
bilis ubi generetur C. 1. 2
bilis atra duplici modo generatur 210.8
bilis uomitioni quomodo occurrendum 77.34
bilem atrã uacuantia medicamen ta ſimplicia 413. 32
bilem atrã purgantia medicamen ta quibus & quando exhibenda 413.33
bilem flauam educentia, quando & quibus exhibenda 412. 6
bilem flauã purgantia medicamen ta ſimplicia 411.26. & ſequentib.
bilioſus humor quomodo præparari debeat C.21.1
bilioſis alui fluxionibus medetur lac coctum in quod calculi marini igniti decocti ſunt 39. 35. & inteſtinorum torminibus 40. 1
βίος ὑγροσύνης C.4.1
bithynus paſtillus 436. 42
bitumen 352.18
bituminatæ aquæ quibus conferant 22.9
bitumen q̃modo coquendũ 483.13
blatta quæ in piſtrinis inuenitur 398.30
blepharoxiſton 112. 16
blitum 354. 15. & C.9.2
bliti uires 34. 3
boleti 35. 13
bolus armenus C.38. 4
βουβώνιον 93. 38. & C. 22.1
borago C.38.3
borax C. 39.1
botanicum emplaſtrum 453. 43
botryon 113. 32
botrys 354.21
bouis femora cremata 390.16
brachialis luxatio quomodo curetur 336.7
brachij confracti curatio 325. 40
branca urſina C.38.2
braſſica 367. 18
braſſicæ marinæ facultates 33.44
braſſica marina 350.4. & C.9.2
braſſicæ facultates 33.40
brathy 355.1
brion 355. 15
britannica ibidem 5
bromion acopon 470. 43
bromus 355.8. & C.38.2
βρόμος 38.2
bronchion 135. 26
bronchus 130. 26. & C.35.2
bronchocele 284.8. et C.35.4.
bryonia 355.19
bryon thalaſſion ibid. 12
bubonium 354.25
bubo quid 217.42. curatio 218.8
βουβωνοκήλη 168,14. & 302. 23
bubulum lac 355. 25
bubula caro 38. 18
bubulum ſtercus 193. 33
bubulum ſtercus 374. 41
bubulus talus 390. 13
bubulus adeps 401. 19
bucellatus purgans 415. 40
buccina 40.22. & 372.1
bugloſſum 354.27. & C. 38.3
bulbus 354. 17
bulbus agreſtis 262.8
bulbi 34.32. & C.9.3
bulimos quomodo curetur 76.2
βούλιμος C. 19.1
bunium 354.30
buphthalmon ibid. 39
bupreſtis aſſumptæ notæ 258.25. curatio ibid. 28
bupreſtis 354.33
βοῦς C.19.1
butyrum 354. 35

C

cacalia 368. 11
cachexia quid 161. 35. eius curatio. ibid.36
cactus arbor 400.13
cacoethe ulcera 232. 7
cactos 265.37
cadauéroſa facies C. 11.2
cadmia 368. 5. quomodo coquenda 482.23
cæcitudo nocturna quid & quomodo curetur 116.42
cæſi flagris quomodo curandi 210. 30. & 211.16
calamagroſtis 368.13
calamus ibidem 24
calamenthum C. 38.1
calamintha 368. 16
calamintha C. 38.1
calcanei ex longo decubitu attritus quomodo curandi 198. 15
calcaneorum & plani pedum ſciſſuræ quomodo curandæ 198. 6
calceamentorum ueterum coria 358. 40
calx 404 30
calcis aſſumptæ notæ 265.6. remedia ibid. 7
calculorum in renibus notæ 153. 26
calculi ne creentur 154. 27
calculorum materia 153. 43
calculi tuſſi eiecti 130. 34
calculorum cauſſæ 153. 44
calculi in ueſica notæ 296.19
calculorum in renibus curatio 154.2
calculi ueſicæ quomodo excindendi 296.28
calculus quibus exciditur, qui facile curationem recipiant 296.23
calculos quatuor aut quinq; aſperos tribulorũ modo, ad magnitudinem ſiliquarum trium, aut quatuor expuit quidam 135.26
calculus per anum in teneſmo excretus 147. 40
calculi in ſanguinis reiectione excreti 130 37
calenum C.5.3
calida intemperies quomodo corrigatur 70.20
calidi & ſicci temperamenti notæ 25.38
calidioris temperaturæ notæ ibidem 22
calidi et humidi temperamenti notæ 26.7
calida & humida putredini obnoxia C. 8.2
caliginem oculorum prohibentia 14.30
callitrichum C. 38.1
callus quid 307.37
callos excindentia 234. 30
calor ſiccus C.30.2
caluariæ fractæ curatio 319. 2
caluicium unde fiat 81.5
caluicium unde proueniat C. 19.3
caluitij curatio 81. & 82
camaroſis 317.26. ibid.34.
cameli cerebrum 359.40
campæ 368.30
cancamum ibidem 1.
cancanus 367. 40
cancer in quibus corporis partibus oriri ſoleat 220.32. cauſſæ ibidem 35. ſigna ibid.38. curatio ibi dem 3.
cancer in fœminarũ mammis cur potiſſimum accidat 220.34.
cancer latens 288. 43
cancer unde appelletur 220.40
cancer cur plane non conſaneſcat 220.43
cancer quid 201.4. incurabilis ib.5
cancer quomodo præcauendus 221.2
cancer quibus partibus corporis accidat 289. 1
cancer quid 288.42. unde dicatur 289.3. eius curatio manu adhibi
cancri 40.24. & 369.25. (ta ib.9
canella C. 38.1
canis non rabioſi morſus remedia 248.33
canis qui momordit rabioſ? ſit an non, qua ratione cognoſcas 247.26
canis rabidi morſuum ſymptomata 247.3
caninus appetit? quõ curãd? 76. 11
canis rabidi iecur 364.38
canis rabidi ſigna 246. 42

canum ſtercus 374.31
cânes rabiunt plerunq; in æſtu uehementiore 246.41
canis rabioſi morſuum remedia 247.35
canina conuulſio c. 23.2
caninus ſpaſmus ibid.
cannabis 368.40
canopus 415.6
canopon 369.1
cantharidis aſſumptæ ſigna 258.5
curatio ibid.18
cantharides 368.33
capilli Veneris c. 38.2
capillus qua ratione aureus reddatur 84.11
capitis dolor ex inſolatu contractꝰ quib.notis dignoſcatur 86.41
capitis dolor ex inſolatu contractus quomodo curetur 87.1
capitis dolorem ex frigida intemperie notantia et curantia 87.17
capitis dolorem ex bilioſo humore curantia ibid.32
caput conſortij lege indoleſcens quomodo curetur ibid.42
capitis dolor ex uino quomodo curetur 88.12
capitis dolor ex ictu quomodo curetur ibid. 21
capitis pſydracia quomodo curetur 85.10
capitis dolorem ex calida intemperie curantia 87.12
capitis dolor unde oriatur 86.31
capitis ulcuſcula denſa rubraq; quomodo curanda 85.18
capita 371.19. menarum ibidem 20. ſmaridis ibid. 22. muris ibidem 23. milui ibid. lacertæ ibid 25
capitis quantitas & figura quæ bona quæ mala 26.24
capitis figura perfecta, naturalis, deprauata c.7.4
capitis morbos quæ ſigna præcedant 43.22
capitis ulcera manantia unde fiât 85.28. quō curentur ibid.29. et 86.1
capitis exanthemata quomodo curentur 85.10
capitis morborū ſignis neglectis q̄ ægritudines ſequantur 43.33
capitis morborum ſigna ubi apparuerint quid faciendum 43.26
capitis faui unde naſcantur & quo modo curentur 85.26
capitis formatio 26.23
capitis uſtio c. 34.1
capitis dolorum cauſſæ c.21.1
capitis pediculi quomodo abigen (di 86.22
capito piſcis 40.13
capniſcos paſtillus 133.14
capnion 369.3
capnos ibidem
capparis 34.19. & 369.8
caprarum ſanguis 345.2
caprarum ſylueſtriū ſanguis ib.7
caprillus fimus 193.35
caprillum ſtercus 374.39
caprillus adeps 401.15
caprilla caro 38.17
caprillum lac 355.32
caprillum cornu 371.5
caprillum iecur 364.39
caput adurendi modus 266.13
caput quomodo aduratur in lipientibus ægre ſpirantibus & elephanticis 266.10
caput per os & nares quibus medicamentis euacuandum 19.25
carbunculus quid 219.14. cauſę ib. 13. notæ ibid. 13. curatio ibid. 29
carbunculus 212.10. & c. 31.2
carbunculus oculorum 115.37
carcinoma oculorum ibid. 38
cardamine 399.6
cardamomum 369.19. & c.24.3
cardamum 369.15. & c. 24.3
cardiogmos 96.7
cardus benedictus c.9.2
carduus 399.30
cari radix 34.39
caricæ 36.25. & c.3. 4. & 30.4.
cari ſpecies 21.4
caris 369.24
caries lignorum 396.43
carnabadium c.18.1
carnabum ibidem
carnes optimæ quæ 38.20
carnes uolatilium quomodo differant 37.40
carnem generantia medicamenta
carnis cōtuſæ curatio 222.40 (235 8
caro c.8.3
caro bubula 38.18
caro ceruina ibidem 20
caro hircina ibid.17
caro humana 38.14
caro leporina ibidem 19
caro ouilla ibidem 16
caro ſuilla 38.12
caro thymi ſalſi 403.21
caros 93.4. & c.9.4. et 38.1. & 369.31
caros quomodo fiat c. 37.3
caros à lethargo quid differat 93.5
carotides c.35.3
carpeſium 369.35. & c.38.1
carpeſiæ liquoris poti notæ 261.10
remedia ibidem 11
cartamus ſylueſtris c. 9.2
cartamus c. 38.2
carui ibid. 1
carya 369.39. caryinū oleū 476.25
caryphyllon 370.5
caſeus 40.4. & 405.35
caſeus laudatior 40.5
caſeus acris ibidem 4
caſeus peſſimus ibid.6
caſeus oxygalactinus 405.37
caſeoſum lactis 355.27
caſſamum 370.10
caſſia ibid.11. & c. 38.1
caſſia fiſtula c.38.1
caſtaneæ 37.27
caſtorium 370.16
catagmatice Oribaſij 464.2. ex cōmentarijs heracleti ibid.7
catalepſis 94.30
cataphora c. 21.3
cataphora c. 10.4
cataphora quid 57.20
cataphoræ curatio 72.9
cataphora quid 431. cauſſæ ibidem 6. curatio ibidem 3
cataplaſma q̄d orâs uulneris latas in rabidi canis morſu ſeruat 248.3
cataplaſma ad ſacrum ignem, herpetas, abſceſſus, parotidas, & ambuſta 217.23
cataplaſmata 438.38
catapotia ex aloe 414.42. modus utendi atq; pondus ibid.43
catapotia ex lapide armenico, arthriticis 416.35
catapotia ad tuſſim ueterē accommodata 132.18
catapotia communia c. 16.4
catapotia ex xylomacere, dyſentericis utilia 432 22
catapotia ad deſtillationem in fauces & tuſſim 132.8
catapotia ex aloe c.19.4
catapotia cochia c. 39.2
catapotia Doſithei ad iecur inſcripta 430.24
cataracta c. 35.1
catharrus 90.23. & c.25.3
catheter 158.10
catheteriſmus 295.40
catochos 91.18. & 94.5
catochi cauſę 94.6. ſigna ibid.7. curatio ibid.34
catochi uel catochomeni unde dicti 94.29
cattorum herba c. 38.1
caucalis 370.25
caucamum c.38.1
cauda equina 367.3
cauſos febris 64
cauſſa externa προκαταρκτικὴ, primaria c.21.1
cauſtica 113.22
cecis 371.27
cedræa 370.34
cedrus arbor ibid. 33
cedrus frutex ibid.
cele, Vide ramex
cenchros 370.28
cenchri morſus notæ 253.38. curatio ibidem 42
centaurium 370.39
centaurij minoris uires 413.21. pondus ibid.22. exhibendi modus
centunculus 357.36 (ibid. 23
cepa 35.1. & 377.12
cepæa 371.35
cephalæam curans apophlegmatiſmus 90.21
cephalę 371.19
cephalæę curatio 89.6
cephalęam curans epithema 89.24

cepha

cephalæam curans unguentū 89.35
cephalæa 88.34
cephalæam curantia medicamenta uaria 89.25
cephalalgia unde oriatur 86.31
cephalicus puluis, capiti conueniens 439.23
cera 371.39
ceræ cum oleo qui modus eſſe debeat in conficiendis unguentis 484.18
cera uirginea c.38.3
cera quomodo coquenda 482.38
ceras 371.4
ceramium 489.2
ceramium Italicum ibid.8. ibid.24
ceraſia 36.33
ceraſia acida C.38.1
ceraſia 371.11. dulcia, auſtera ibid.12. acida ibidem 13
ceraſi arboris gummi 371.14
ceraſtis morſus notæ 254.10. curatio ibidem 22
ceratium 488.15
ceratonia arbor 371.10
ceratoides membrana 113.31
ceratum thaidis quo facies rubeſcat 125.34
ceratum dia turpænes ad podagram dolorem leniens mirabiliter 463.3
cercoſis quid 304.8. quomodo ſit emendanda 125.10
cerebrum 359.35. leporis ibidem 36. galli ibid.37. cameli ibid.40. muſtelæ ibid.41. hirundinum ibid. ouillum ibid.42
cerebri membranæ inflammationis notæ, cauſſæ & curatio 320.30
cerebrum C.23.1
cerebri uulnerati notæ 315.44
cerebri membranæ conuulneratæ ſigna ibid.42
cerebri membrana nigreſcens quomodo curetur 321.6
cerebri eryſipelatis ſigna & curatio 92.31
cerebri temperaturarū notæ 26.36
cerebrum animalium 38.34
cerebri inflammationis ſigna et curatio 92.23
cerion qd 308.40. ei⁹ curatio ib.42
ceruicis tumorum curatio 284.9
cerui cornu 371.16
cerui maſculi pudendum 344.27
ceruina caro 38.40
ceruſſæ aſſumptæ ſigna 264. remedia ibid.41
ceruſa 410.36. quomodo coquenda 482.9
ceryces 372.1
ceterac C.38.4
chærephyllon C.9.3
cheræfolium ibidem
chalbane 408.24
chalazion & eius curatio 112.18
chalazion C.24.1
chalcanthon 408.30
chalcitis ibidem 27
chalcitis quomodo coqui debeat (481.36
chalcidica lacerta 397.43
chalcos 408.35
chalcus 488.12
chalcuanthos 408.39
chalaziū quid 273.31. curatio ib.32
chamæ 40.21
chamæacte 346.9
chamædrops 409.23
chamædrys C.39.1
chamædrys 408.42
chamæleon 409.7
chamælæę pondus & modus adminiſtrandi 413.26. uires ibid.27
chamelæa 409.30
chamæleuce 409.5
chamæleontis nigri aſſumpti notæ 259.39. curatio ibid.42
chamæleontis ſanguis 344.43
chamæmelon 409.15
chamæmelinon oleum 474.39
chamæpityos pondus & utendi modus 414.16
chamæpitys 409.18
chamæpitys C.39.1
chamæraphanon 414.22
chamæſyce 409.26
chelidones ibidem 38
chelidonia aſpidis genus 254.5
chelidonium 409.32
chema 488.13
chemoſis quid, & quomodo curetur 110.30
cherſæa aſpidis genus 254.4
cherſydios C.33.1
chezananze 419.28
chia terra 356.28
chiacum collyrium 446.22
χιασμὸς C.37.2
chirurgicæ partes duæ 266.3
chœnix 488.13 & 489.37
χοινίκιον C.36.4
chole 409.41
cholera quid 145.37. ei⁹ curatio ib. (41
cholera C.26.4
chondrilla 410.14
chondrus 35.18. & 410.16. & C.9.4
chondri coctio 35.41
chondrus C.8.3
conſtantini ſapo 441.28
chorion 307.5
chryſanthos 361.22
χρυσαττικὸν γλυκὺ C.27.4
chryſe emplaſtrum 463.42
chryſocolla 410.18. & C.39.1
chryſocome 410.25
chryſolachanum C.9.2
chryſitis 410.26
chryſos, peſſus emolliens 480.35
chus 488.12
χύλος C.23.2
χυλὸς C.36.4
chylus ἐκχύμωτος C.27.3
chyli leguminum C.5.2
χυλοποιηθέντα C.27.2
χυλώδης τροφὴ C.23.2
cibi communes C.16.2
cibus craſſi ſucci C.7.3
cibi exquiſitiſſimi C.6.2
cibi ualentis materiæ C.5.2
cibis in uentre corruptis, quid faciendum 15.26
cibi faſtidium prohibentia 5.16
cibi faſtidium eiusq́ cauſſæ ſigna & curatio 143.27
cibi in uentre quot modis corrumpantur C.4.2
cibus quoties ſumēdus in die c.7.2
cibus ſolidior c.2.3
cibi qui laudatiſſimi 33.28
cibus ſolidior c.26.2
cibi faſtidium c.1.2
cibi uarij aſſumi non debent 33.31
cibi primæ menſæ qui conueniant c.10.2
cibi faſtidium in febribus quomodo curandum 75.13
cicadæ 403.38
cicatrix ulceri quomodo inducenda 230.40. & 231
cicatrices oculorum quomodo curentur 115.2
cicatrices nigræ quomodo tollendæ 232.41
cicatrices q̊modo tingantur 115.17
cicer 36.4
cicer 362.7
cichoreum c.38.2
cichorium 373.1
cichoreum c.9.2
cici 372.7
cicinum oleum 475.40
ciconiarum ſtercus 375.6
cicuta 378.18
cicutæ potæ notæ 260.27. remedia ibid.30
cimex 375.18
cimolia terra 356.38
cinara quomodo pręparanda 34.7
cinerula 401.2
cinis 404.5
cinnabaris 372.10
cinnamomum ibid.13
cinnamomum c.38.1
cinara c.9.2
cinaræ uires 34.6
cinocrambe 350.4
cion c.35.2
circæa 372.19
circuitus perfectus c.12.2
circunciſorum curatio 295.18
cirſion c.38.3
cirſocele 300.15
ciſſaros 372.27
ciſſeris ibid.21
ciſſos ibidem 31
ciſthos ibidem 26
ciſſimum emplaſtrum 455.20
citta c.1.3
cittæ cauſa 5.20
citta grauidarum ſymptoma unde nomen acceperit 5.24

citreum malum 37.23
citrei mali tres partes ibid.24
citrium 372.38
citrium malagma 468.14
clapper roſeñ C.38.2
clauus C. 29.3
claudiacum dia ſmyrnon 447.41
clauus quid 198.34. curatio ibid.31
clauus quid & unde dicatur 313.22. curatio ibid.24
clauicula C.26.1
clauiculæ luxatæ curatio 333.10
clauiculæ confractæ curatio 323.2
clematis 373.5
clematis altera ibid. 11
cleonis collyrium 449.41
cleopatræ hiſtoria C.33.1
cleopatræ mors 254.8
clidion aphrodiſiaſticon, paſtillus 434.37
clidion oribaſij ad dyſentericos et cœliacos 435.1
clinopodion 373.5
clyſtere ueſicæ 295.39
clyſterum uarietates C.5.2
clyſteribus qui uti debeant 19.2. et qualibus ibidem 3
clyſterum menſura C.5.2
cneorō quas uires obtineat 414.34
cnicus C.38.2
cnicus 373.19
cnici ſeminis pondus & ſumendi modus 414.35
coagulum 395.11. leporinū ibid.13. equinum ibid.16. Phocę ibid.17
coccos cnidios 373.30
cocci gnidij uires, pondus, & ſumendi modus 414.30
coccos baphicos 373.34
coccymelæa ibid 37
cochlea 376.6
cochleæ 40.22
cochleæ terreſtres 40.26
cœlia 373.23
cœliacus affectus 146.33
colchicum C. 38.1
colchicon unde dicatur 262 7
colis glans contecta quomodo aperiatur 294.11
colicus dolor in Italia uictus ratione temeraria curatus à quodam medico 152.30
colla 374.3
colon quid 150.17
colon C.26.4. uaria eius latina nomina ibidem. ſitus ibidem
colobomata 278.4
colocyntha 374.6
colocynthis 374.9
colocynthidis effectus 412.37. pondus ibid.40. exhibēdi modus ib. quibus exhibenda ibid.43
colicus dolor C.17.2
colicorum remedium 160.37
colis glans nuda quomodo contegenda 293.41
colicus morbus quid 150.16. cauſſę ibid.19. ſigna ibidem 22. curatio ibidem 39. & deinceps
coli dolor qualis C.27.1
colico & renum dolori quid commune, quid proprium 153.26
colliquamenta corporis quomodo curanda 71.29. & ſequentibus
color urinæ aquoſus rufus & bilioſus mediocriter pallid⁹ quid ſignificet 9.26
color giluus C.1.3
color malus corporis quomodo emendandus 13.38
color fuluus C.1.2. & 1.3
color flauus C.1.2
colpos quid 233.10. curatio ibid.12
columbarum ſanguis 344.37
columbinus pullus 37.32
columbarū ſylueſtriū ſtercus 375.1
columella C.35.2
columella 279.28. curatio ibid.30
columellę inflammatio quomodo curanda 128.30
collyrium anodynon 109.37
collyrium malabathrinum 451.12
colymbades 37.13
collyria 445.9
collyriū ex ſucco fœniculi 450.37
collyrium ex opobalſamo 451.1
collyrium ex aloe 450.12
collyriū ex ſucco fœnugræci 449.38
collyrium cleonis 449.41
collyrium craſſius ex uino 451.18
collyrium ex duobus lapidibus ad aſperitudinem 451.29
collyrium aridum Gal. quod oculos tuetur 451.33
collyrium chiacum 446.22
collyrium ex oleæ turionum ſucco tenerum 447.32
collyrium ex decoctis ibid.13
collyriū ex cornu Galeni 449.14
collyrium monohemeron 446.17
collyrium dia hydrias repellens 447.17
collyrium liquidum ex caucalide
collyrium dia crocu 452.1 (452.9
collyrium Ilambonis 447.23
collyrium è thure 449.18
coma 91.16. & C.21.3
coma uigilans 91.14. & 94.6
coma uigilans C. 21.3
comatis uigilantis cauſæ 94.6. ſigna ibid.7. curatio ibid.34
comaros 374.12
combuſta C. 30.3
comitialis morbus C. 22.2
comitialis morbi notæ 96.32
comitialis morbi cauſſæ ibid.24
comitialis morbi curatio 97.8. et deinceps
comitialis morbus cui ferè ætati accidat 96.31
comitialis morbus trifariam gignitur ibidem 23
comitiales quomodo coarguendi 97.5
comum 378.18
commi 374.15
compoſitio procli, podagræ & coxendicum doloribus accommodata 433.12
compoſitio dia hermodactylu ad podagram 416.
compoſitio dia citriu, quod eſt ex malo medico, ſtomacho utilis 415.34
cōpoſitio dia coronopodiu 416.41
compoſitio rhodoſtacti 445.4
compoſitio Agapeti ad podagram 433 1
compoſitio atactos ad podagram ibidem 6
compoſitio pæonia 430.20
conceptum C.1.4
conchulæ Indicæ 389.4
conchylia 373.22
concoctio altera in uentre, altera in uaſis adminiſtratur C.3.1
concoctionis ſigna nunquam fini ſtre apparent 48.41
condimenta C.2.1
conditum C. 26.3
conditū calculos cōfringēs 431.10
condylomata locorum muliebriū 304.14. q̄modo excindenda ib.16
condylomatum ani curatio manu adminiſtrata 311.5
confectio Rhœtis 445.7
confectio maſuchæ 480.5
congius 488.13. & 489.8. ibid.25
conſenſus C.21.2
conſortij lege ibidem
cōſuetudo acquiſita natura C.7.4
conſuetis aliquid tribuendū. C.7.1
conuulſiones unde oriantur 105.28
conuulſio canina C. 23.2
conuulſionibus puerorum medentia 8.2
conuulſorum remedia 22.3
conuulſiones ex inanitione originem ducant an ex repletione quomodo cognoſcendum 105.30
conuulſionum curatio ibidem 38
conus C. 38.2
conyza 374.25
copros ibidem 29
copton C. 27.3
copton ad duritiem ſtomachi et ciō cinoris malagma 469.13
coquerelles C.38.2
cor, os uentriculi, à ueteribus cur appellatur C.1.1
coracon emplaſtrum 457.24
corallina C. 38.3
coria calceamentorū ueterū 358.40
corallium 375.14
corium ibid.25
coris herba ibidem 22
cordis affectus quomodo curandi 140.9
cor animalium 38.38
coriandrum 375.25
cordis affectus C.26.2

cordis

cordis palpitatio 140.35
cordyla C.2.2
coris animal 375.18
coriandri aſſumpti notæ 260.15
curatio ibidem.18
corianum 375.25
cordis temperaturæ notæ 28.28
cornu 371.4. Caprillum,hircinum ibidem.5.cerui ibidem 6. Taurinum ibidem.10.
cornea membrana oculi 113.31
coronopos 375.35
corpus hominis in quatuor partes diducitur 43.20
corpus ut bene oleat quomodo efficiendum 13.26
corporis liuoers prohibentia 14.5
corpus craſſum quomodo extenuandum 24.13
corporis habitus quomodo recalfaciendus 13.31
corpus tenue quomodo impleatur 24
corporum intemperatorum notæ 25.22
corporis temperatiſſimi notæ 25.15
corpus pletoricum 50.8
corpus quõ erugandum 13.21
corporis malus color quomodo emendandus 13.38
corporis colliquamentorum remedia 71.17
cortex piceæ 392.41
corruda C.27.3
corydallus 375.32
corydos 375.32
coryza 130.22
cos olearia 381.20
coſtarum rupturæ & contuſionis notæ & curatio 324.26
coſtus 375.39
coſtus C.38.2
cottabiſmus C.27.3
cotis noxiæ detrimentum 381.18
cotyla 488.16
cotyledon 376.3
coxarum dolor ab articulari morbo quid differat 188.26
coxarum doloris cauſſæ 188.2 Notæ ibid.28. curatio ibidem.30
coxarum fracturæ,differentiæ,notæ,& curatio 325.10
coxæ luxatæ curatio 337.36
coxendices quomodo adurantur 307.27
crania 376.14
crambe 376.18
crapulam quid diſcutiat 41.33
craſſi C.7.2
cratæogonos 376.27
cremor C.5.2
cremaſteres 297.34
creta ſutoria 383.24
creta ſutoria C.20.4
creta ſutoria C.38.3
cretica terra 356.34
crethmon 376.30
crinaton ſuffinen 479.20
crimnon, 376.38
crinon 376.41
crines 405.16
criſis C.13.1
criſis inſtans quomodo agnoſcenda 49.15
criſis futura quomodo prænoſcenda 49.5
criſis optima peracta quomodo agnoſcenda 50.19
criſis C.12.2
criſis bona,mala C.18.2
criſis qualis futura ſit quõ dignoſcendum 49.21 & ſequentibus
crithe 376.33
crithe quid eiuſq; curatio 112.22
critonis ſmegma 441.13
crocinum dia rhodon 450.16
crocinum oleum 478.12
crocides peſſus 480.29
crocides paſtillus 434.17
crocodili terreſtris ſanguis 345.8
crocodilorum terreſtrium ſtercus 375.10
crocodilorum fluuiatilium ſtercus 375.11
crocodili morſus remedia 255.13
crocodilus terreſtris 399.18
crocodilion 377.5
crocus 377.9
crocomagmatis cõfectura 478.12
crocomagma quomodo paretur 435.42
crommyon 377.12
crotones 414.20
crudis humoribus abundantes quam curandi rationem deſyderent 69.16
crudis uirium robur deeſt C.3.4
crudis neq; ſanguis mitti neq; purgatio dari debet C.3.4
cruenti ſputi cauſſæ ſigna 135.2
cruentum ſputum quomodo curetur 135.42
crus quomodo reponi debeat 329 31
cruſta generantia medicamenta 237.4
cryſtalloides humor oculi 117.12
cubebæ C.38.1
cubiti fractura quomodo curanda 327.35
cubiti luxatio quot modis fiat & quomodo curetur 335.16
cucumer 36.17
cucumis C.2.4
cucumis 398.14
cucumis ſylueſtris 398.19
cucumeris ſylueſtris radicis corticis pondus 414.19
cucurbitulas admouendi modus 287.2.& deinceps.
cucurbita ſylueſtris 374.9
cucurbita 36.13
cucurbita 374.6
cucurbitularum uſus 287.4
cucurbitularum genera C.35 4
cucurbitula leuis C.35.4
cucurbitula leuis quid efficiat 287.5
cucurbitula cum ſtarificatione ad præſtet 287.8
cuminum 377.36
cupreſſus 377.42
cura quid 101.23
curationis methodus C.20
curei malagma 468.18
cuſtos membranæ C.22.1
cuticula C.30.3
cutis aſtrictio 11.36. Eius cauſſæ ibidem. Notæ.ibidem 39. curatio 41
cuti ſenili teneræq; conuenientia medicamenta 211.8
cutubut C.22.4
cyamos 377.17
cyanos 377.24
cyathus 488.15. & 489. ibidem 30
cybia C.2.2
cyclaminus 377.27
cyclaminus C.38.2
cyclamini radicis pondus & modus utendi 414.15
cyclifti 319.16
cydonatum contuſum fragmentis ſaluis 428.20
cygnarium 446.27
cygnus albus 446.35
cygnus rubens 446.3
cyminum 377.36
cynanche 129.18
cynosbatos 377.38
cyphi 479.6. Eius materia ibidem 7. uſus ibidem.8
cyphi magnum quod uocãt ſolare ex rebus triginta ſex confectum 479.25
cyphi,quod rebus uiginti octo cõſtat,lunare appellatum 479.38
cypariſſus 377.42
cyperus 378.4
cyphoides Alexandri 430.5
cyphoides medicamentũ ad iecoroſos et pectoris uitia 429.42
cypros 378.9
cyrenaicus liquor C.38.4
cytinus 396.16
cyprinum oleum ex cõmentarijs poſidonij 477.22.aliud ibid. 33
cytiſus 378.15
crudum C.34.1

D

Damaſcena 37.20
Damaſcena 374.1
Damaſcena 358.17
Damaſonium 358.20
Daphne 358.26
Daphne herba 358.30
Daphnoides 373.6
Darti 297.43

dartos C.36.2
daucus 358.23
daucos C.38.4.
dauci radix 34.38
daucus uerus C 9.3
daucus officinarum C.9.3
decretorij dies qui C.12.2
decretoria ſigna in morborũ principio praua ſunt 49.1 Sed ubi morbus inclinauerit bona ſunt ibidem 2.
defrutum C.5.3
decamyron malagma 467.18
deiectio quæ optima 58.33
deiectio cruda 58.36
deiectio mere ruffa 58.37
deiectio uiridis 58.39
deiectio nigra 58.39
deiectio liuida 58.40
deiectio oleoſa,pinguiſq́ 58.41
deiectio uiſcoſa 58.42
deiectio nimis fœtida 58.44
deiectio omnium deterrima & peſtifera 59.2
deiectiones quid præſagiant 58.32
delirium C.21.3
delphini 41.3
dementia C.21.3
denſi C.7.1
dentes quomodo eximantur 278.19
dentes exeſi quomodo eximendi 278.20
dentes ſuperflui quomodo tollendi 278.24
dens confractus quomodo curandus 278.26
dentes ab interitu uincantia. 14.11
dentium dolorem ſedantia 125.39
dentes quo tempore oriantur pueris 7.32
dentes attritos curantia 127.21
dentium candorem facientia 127.12
dentium ſtuporem tollentia 127.16
dentium inflammationem curantia 126.7
dentes mobiles ſtibilientia 126.20
dentriſicium 127.4
dentientibus pueris ſuperentia 7.32
dentuim ſmegma 127
derma 358.35
deſtillatio 130.23
diſtillationis curationis 131.4
deſtillationis acris tenuiſq́; curatio 132.10
denterion 307.5
διαιτᾶν C.15.4
diaria febris C.14.4
dia aloes medicamentum 439.30
dia auacardion 429.29.ibidem 35
dia alicacabu paſtillus 437.26
diabetes C.27.2
diabroſis 135.13
dia bacanu medicamentum hepati accommodatum 430.11
διάβρωσις C.25.4
diabetes quid 157.25.eius ſigna ibidem 26.curatio ibid.29
djacalamantha C.22.1
dia calaminthes 429.1
diacodion, ex papaueris capitibus & melle 426.16
dia coralliu paſtillus 434.26
diacodion,compoſitum 426.23
diacodyon dupliciter fit C.18.1
dia citriu medicamentũ, tarde cõcoquentibus efficax 429.5
diacodion,ex papaueris capitibus & ſapa. 426.10
dia chartiu paſtillus 436.25
dia citriu compoſitio ſtomacho utilis 415.34
διαχριστὸν C.5.3
dia chartu 440.25
diacoronepodiu compoſitio 416.41
diacodyon 91.27
dia ægyros,acopon 472.21
dia æron emplaſt. 460.9
dia cadmias emplaſtrum 456.29
dia dictamnu empl. 458.8
dia erigerontos empl. 455.35
dia euphorbiu,acopon 471.40
dia coralliu medicamentum, podagricis idoneum 432.26
διαχειρίσασθαι C.22.4.
dia electru paſtillus 434.30
diarrhæa 146.28
dia hæmaton antidotum 424.31
dia hermodactilu compoſitio ad podagram 416.25
dia libanu 440.1
dia œnelæu paſtillus 437.11
dia oſtreon 439.40
dia oxynyrſines 440.30
dia phellon paſtillus 436.36
διαπήδησις C.31.2
διαπήδησις 223.2
dia phyſalidon 435.29
dia rhoden paſtillus 434.22
διάστασις C.13.2
diaſtole pulſus 50.28
διαστολὶς διόπτριον C.36.3
diaſtincu 424.18
dia ſpermaton paſtillus 434.14
diaſphedes, hoc eſt, ex fære uim cõbuſta, Manethonis 439.33
dia cinnabareos empla. 462.27
dia iteon empl. 458.30
dia meliloton malagma 465.7
dia ſpermaton malagma 468.41
dia ſtrutiu emplaſtrum 454.14
dia rhodon, quæ ſeptuaginta duas uncias pendunt 450.2
dia thalias, collyrium 447.32
dia thalias, ruffum 447.37
dia ſmyrnon, claudiacum 447.41
dia moron ſimplex 442.27
dia moron compoſitum 442.31
dia moron ex moris batuis, quæ rubi fructibus ſunt 442.36
dia caryon ſimplex 442.39
dia caryon compoſitum, 442.42
dia gyreos emplaſtrum 453.40
diagleucous 443.13
dia beſaſa 443.20
dia rhodon album 450.8
dia ſmyrnon ad rhyadas & ægylopas 448.5
dia gigurton, malagma 469.27
dia ſtactes emplaſtrum 462.8
dia chylon emplaſtrum 453.32
dia aſphodeliu emplaſtrum 454.3
dia ceratos collyrium Galenus 449.14
dia elcyſmatos 455.9
dia melitos emplaſtrum 453.27
dia aloes collyrium 450.12
dia libanu collyrium 449.18
dia ſcoridon emplaſtrum 454.26
dia rhodon Crocinum 450.16
dia apyranu emplaſtrum 454.31
dia hydrias collyrium 447.17
dia zomaton collyrium 447.13
dia crocu aridum 452.1
dia rhodon Nili 450.20
dia pternes emplaſtrum 462.22
dia leptocaryon emplaſtrum 462.40
dia turpænes ceratum 463.3
dia halon emplaſt. 462.17
dia ſampſychu malagma 469.7
dia omphaios, iniectio prima 466.5
διάθεσις C.23.4.
dichromon empl. 460.19
dictamnus C.58.4.
dictamnon 359.2
dies decretorij 47.41
dies decretorij qui C.12.2
dirs ſpeculatorij 48.20
digerentia medicamenta 92.8
digeſtio C.18.3
digiti in manu ubi adnaſcantur 288.13
digitorum adnatorum differentia 288.15
digiti adnati quomodo præcidendi 288.19
digitorum laxatio quomodo curetur 336.7
digitorum pterygia putrida quomodo curanda 199.24
digitorum pedis luxatorum curatia 340.37
gigitos puerorum, dentibus uulneratos quid ſanet 8.5

digitorum contuſionis & confra-
ctionis curatio 328.9
δέγματα πεπυρωμένα C.32.3
dilutum C.19.2
dimenſio arteriæ C.13.2
δίνη c.22.2
δῖνος c.22.2
dioclis epiſtola, Antigono rege
ſcripta ad ualetudinem tuendã
43.10
dionyſias 359.5
διόπτρα c.36.2
διόπτριον διαστολῆς c.36.3
dioſpolites 428.40
diphryges quomodo coqui de-
beat 481.31
diphryges 359.7
διπλοῦς c.36.4
dipſacos 359.10
dipſas unde dictus. 253.12
dipſadis morſus notæ 253.7. cura-
tio ibidem 12
διπύρηνον c.34.4
diſcoctum c.2.4
διστιχίασις c.34.2
διστιχίασις quid 269.20. Eius cauſſæ
ibidem.21. curatio ibidem 27
diſtributio altera ex inteſtinis, al-
tera ex uaſis obita c.3 1
dolichon 36.10
dolor c.17.2
dolor colicus c.17.2
dolor pertundens c.17.3
dolor punctorius c 17.2
doloris ſpecies & cauſſæ 70.26
remedia 71.2
doloris capitis in febribus curatio
72.16
doloris in febribus cauſſæ 70.26
remedia 71.2
dorias 363.25
doronicum c.18.1
dorycinon 359.13
dorycnij poti notę 262. 27. reme
dia. ibidem 30
doſithei catapotia ad iecur inſcri-
pta 430.24
dothiene emplaſtrum 454 10
drachma 488.22. & 489.5
dracunculus 359.17
dracũculus maior & minor c.38.4
dracunculi. 244 23 ubi generentur
ibidem. 24. curatio ibid. 28
dracunculi curatio 312.9
draconis marini ictus cura. 254.40
dracuntium 359.17
dropax c.8.4
dropax Gallus. Oribaſij 472.31
dropax c.21.2
dropacis duplex pręparatio. 470.
15 uſus ibidem.17
druppæ c.3.2. druppæ c.10.2
druppæ oliuæ 37.12.
drys. 359.25
dryini morſuum ſigna 252.39. re-
media ibidem.42
dryinus peſſimus ſerpens 252.33
dryimus c.32.4
δριμυφαγία c.22.3
dryopteris 359.22
dulcis radicula 357.26
dulcium uires 342.21
duracina 37.2
duracina c.21.3
duracina c.10.2
δυσεντερία c.26.4
dyſenteria quid 148.18. ſpecies ibi.
cauſſæ ibid. 19. ſigna ibidem. 20
curatio ibid. 25 & ſequentibus
dyſenteria cruenta 148. 28. Iecora
ria ibidem 32
dyſentericis utilia catapotia ex xy
lomacere 432.22
δυσφορεῖν C.13.1
dyſodes acopon ex Gal. 471.30
aliud ibidem 35
dyſodes malagma 469.3

E

Ebenus 359 33
Ebrietatem pręcauentia 41.30
Ebrietatis curatio 15.20
Ebulus 346.9
Ebur 361.6
Eccope 317.25. ibidem.29
Ecchymomata C.24.4
Echini 40.29
Echinus herba 363 17
Echinus 363 18
Echion 363.25
Ecchymoma quid 223.3
curatio ibidem.4
Echidna 3633.11
Eclegma ex marrubio compoſi-
tum 426.34
Eclegma ad tuſſim 132.15
Eclegma ex marrubio ſimplex
426.30
Ecpieſmus oculi 118.15
Ecpieſma 317.25. ibidem 31
Ectropium C.34 3
Ectropion, eiuſq; curatio 111.25
Ectropion 271. Eius cauſſæ ibi-
dem.37. curatio ibidem.41
Educentia ſpicula aculeos, arundi
nes, ſpinas & conſimilia 235.36
Egelida C.8 4
Egelidum C.3.2
ἔγκαυσις C.4.4
ἐγκεῖμαι C.23.1
ἐδεχθεῖς C.28.4
ἐλλεβερίς C.3.2
εἰς onycha 317.15
ἐκβράσματα C.30.3
ἐκμυζομός C.32.3
ἐκμεκλῖνουσα C.21.2
ἐκνικρῶν C.38.1
Elate 360.35
elatine 360.38
elaterij noxæ quomodo remouen
dæ 265 33
elaterij, effectus. 413. quale deli-
gendum. ibidem 6. Exhibendi
modus & pondus ibidem
ἐλαφρῶς C.2.4
elaphoboſcus 360.40
elaterium 360.29
elæa 360.10
elæon 360.16
elæa æthiopica 360.5
elæomeli 360.24
elephantia quid 201.7
elephantia incurabilis quare 201.3
elephantia duplex 201.11. Quę mi-
nus maligna ibidem 12. Quæ
malignior ibidem.13
elephantiæ minus malignæ cura-
tio 201.21
elephantia laborantium ſpirandi
difficultas quõ curanda 203.41
elephantia c.30.1
elephantię cauſſæ 201.8
elephantiæ uictus ratio conue-
niens 202.27
ἐλεφαντίασις C.30.1
ἐλεφαντία C.30.1
elleborine 362.5
eleoſelinum 361.6
eleliſphacus 360.43
eleoſelinum C.9.2
electrum 364.27
ἔλεφας C.30.1
ἔλκυσμα c 30.2
elos 114.17
ellychnion C.31.2
ἐλλυχνιωτόν C.24.4
elymus 361.33
emmoton C.29.3
ἐμμοτόν C.37.2
ἐμμετρημένως c.16 1
empetron 361.36
empirici noſtræ ætatis c.5.1
ἔμφασις c.27.2
emphyſema quid 111.4
emphyſematis cura. 110.38. & 111.5
empiema 137.30. cauſſæ ibidem.31
ſigna ibidem.36. curatio 138.11
emplaſtrum ſmilion ad abſceſſus
454.19
emplaſtrum diaſcorodon ad rum-
pendum 454.26
emplaſtrum dia apyranu ad diſcu
tiendum 454.31
emplaſtrum dia ſtruthiu, ſtrumas
diſcutiens 454.14
emplaſtrum pelarion ex ſcoria ar-
genti 455.9
emplaſtrum è fermento abſceſſus
rumpens 454.9
emplaſtrum dothiene 454.10
emplaſtrum ex ſucco lini ſeminis
diſcutiens detergenſq; 453.22
emplaſtrum ex melle 453.27
empl. barbara, quod cruentis pro-
tinus uulneribus inijcitur, et fra
cturarum callos firmat 458.24
emp. ex ſalicibus, glutinans cruen
ta excreantibus, & purulentis
efficax, thoraci impoſitũ 458.30
empla. Galeni aceratos, glutinat,
concoquit, ulcera ad ſuppura-
tionem perducit 459.20

empl,

empla.ex oxeræo 457.31
empl.ex achate, diſcutiens emolli enſq; 457.34
emp ex plumbagine ad calidas affectiones 457.21
empla.coracon ex oxymelite, ad naturalium uitia & nomas accommodatum 457.24
emplaſtrum, Iceſios ad ſtrumas, abſceſſus, lienem, articulos, & coxendicum dolores 459.7
empl.Neronis, ad ictus, omnemq; particularum carnoſarum dolorem 459.12
emplaſtrum myrſinarum 4
empla.ex ceruſa uel oui 456.21
emplaſtrum parygrum Oribaſij 456.34
emplaſtrũ ariobarzanion 456.4
emplaſtrum ex dracunculo 456.9
emplaſtrũ Ariſtophanium emolliens 457.18
emplaſtrum ex althæa, podagricis alijſq; duricijs accommodatum 455.14
emplaſtrum ciſſonum ad neruorũ uulnera, punctus, & maxime diuturna 455.20
emplaſtrum botanicum 453.43
emplaſtrum ex polline farinaceo 453.40
emplaſtrorum materia, præparatio & differentia 452.27
emplaſtrum pyrine, ad duritias et ſcirros 454.39
emplaſtrum tetrapharmacum 453.20
emplaſtrum dia chylon 453.32
emplaſtrum dia aſphodelu 454.3
empl. oxera multiplicis uſus 459.16
empla.ex ochra, inflammationem arcet tum ſponte, tum in iudicio tortis idoneum 461.10
emplaſtrum ex cedria, glutinat diſcutit, abſtergitq; 461.16. Aliud emolliens ibidem 19
empl.ex pumice, ad cicatricem ducendam 461.22
empl. paula, ſtrumis & bubonibus efficax 461.27
emplaſtrum palmulatum 459.27
empla.ex metallicis 459.17
emplaſtrum armenia fracturis accommodata 459.31
emplaſtrum ex anchuſa, ambuſtis efficax 456.39
emplaſtrum ex pampholige 457.2
emplaſtrum leæna, noxia educit in ſuperficiem, humoreſq; euacuat 460.40
emplaſtrum Macedonicum 461.1
empl.chryſe, cruentis uulneribus accommodatum 463.42
emplaſtrum anicetos, glutinat diſcutit, ſquamas ſeparat, & ad articulos recenti cicatrice contractos ualet 439.41
emplaſtrum Serapionis Melæne 459.35
emplaſtrum ex lolio 460.9
emplaſtrum Iſis, cruentis accommodata, ad glutinandum, carnem inducendum, & purgandum 457.37
emplaſtrum ex urina muli, podagricis utile 163.11
empl.ex lapidis aſij flore, philagrij ad ſcirros 463.15. ex eodem galeni ibidem.22
emplaſtrum ex ſalis flore, articularijs in declinatione accommodatum 463.25
empla. quod nutriendæ ulcerum carni eſt 463.29
empl.Italicum ad purgandum ſordida, inducendumq; carnem 463.32
empla.entaticon 463.36
emplaſt. ex cinnabari ad tophos alioſq; omnigenos tumores induratos, dicitur pamplethes 462.27
empl.uiride ſimplex 461.41. aliud uiride, ad humida uitia, & carnis excreſcentias 462.1
emplaſtrum peganera ad pleuriticos 462.4
empla. athena, ad ulcera ſordida, impacta, neruorũ uulnera 458.1
emplaſtrum dia dictamnu, glutinans, ad canum morſus, & omnigena ulcera 458.8
empl.è nitro ad abſceſſus, ſcirros, ad tumores 462.13
emp. conglutinans ad ulcera quæ ſerpendo depaſcunt, & ſanguinis ſputum 460.22
empl.ex cinere aſpidũ, diſcutit ſtrumas & podagras 460.26
emplaſtrũ leæna, ſiccat diſcutitq; 460.33
emplaſtrum ex nitro ad carbunculos 461.29
empl.ex anemone 461.33
empl.uiride Macherionis, ad coxẽdicum cruciatus, articulos infarctos, & abſceſſus 461.36
emplaſtra ingrediẽtia medicamẽta quõ coqui debeant 481.15
empl. philocotyche, dolorem leniens, ad ſedem utilis 457.6
empl. Amithaonis, ad articulos recenti cicatrice contractos, conuulſoſq;, ad extrahendum etiã efficax 457.15
emplaſt.ex perna, tophos ſoluit 462.22
empl.ex lixiuio, coxendicũ doloribus, articularijs, et tumoribus oedema referentib. utile 462.8
emplaſt.ex auellanis, ad articulorum tophos probatum 462.40
empl.Sphærion ad ardores 461.4
emplaſtrum Nicolai ad recentia uulnera, & ſinus glutinandos aptum 458.37
empl.ex liquore ſycamino 460.13
empl. dichromon 460.19
emplaſtrum dia cadmias, cicatricem inducens 456.29
emplaſtrum Mnaſæi diſcutiens 456.1
empl.melanchloron 455.26
empl.ex ſenetione 455.35
emplaſtrum pſitacium. 456.13
emproſthotonos c.23.3
emproſthotonos 106.21
ἔμπυοι c.26.1
ἐμπύημα c.26.1
encanthis quid eiuſq; cura. 113.19
encanthis c.24.2
enchephalos 359.35
endiuia c.38.2
endiuia c.9.2
ἔνδημοι morbi c.15.2
engiſoma 317.26. ibidem.33
ἐνδεχχίνεσθαι c.23.2
entaticon empl. 463.30
enterocele 301.2
ἐντεροκήλη 198.15
enthenſtici 99.8
ἐπανθεῖν c.2.3
ephelis c.24.4
ephelidem curantia 125.2
ephemeron 363.9
ephemeri aſſumpti note remedia 262.7, ibidem.11
ephialtes c.22.4
ephialtes unde dicatur 100.30
ephialtes quomodo cognoſcatur 100.34
ephialtes quõ curandus 100.43
epicaunia ulcus oculi 113.35
ἐπιδερμίς c.30.3
ἐπίδημοι morbi c.16.1
ἐπινόσος c.36.2
ἐπιληψία c.22.2
epilepſia trifariam gignitur 96.23
epilepſiæ curatio 978. & ſequentibus.
ephialtes unde conſtituatur 100.38
epilepſiæ cauſſæ 86.24
epilepſia cui ferè ætati accidat 96.31
epilepſiæ notæ 96.32
epileptici quõ coarguendi 97.5
epimedium 361.41
epimyctides quid 209.18. ſigna ibidem curatio 21
ἐφήμεροι febres c.14.4
epimelis 362.1
ἐπινέφος c.36.4
eppich c.9.2
epiphora oculorum quomodo curetur 109.41
epiploenterocele 301.23
epipactis 362.5
epiplocele. 301.22
ἐπισημασία c.28.4
epiſtola Dioclis Antigono regi ſcripta

ſcripta ad ualetudinem tuendā 43.10
epthymi uires,pondus, & utendo modus 413.36
epithymbri uires 413.38
epithymum 361.40
epithymi doſis c.5.2
epomphalium medicamentum quod umbili illinitur ad aluum ſubducendam 419.31
epithematum differentia & uſus 464.25
ἔψημα c.5.3
ἔψητον c.5.4
epulis 278.10. Eius curatio ibid.11
epulis quid et quō curetur 126.41
equarum ſanguis 345.8
eraſiſtrati panchreſtos hygra 452 16
ἐρυγμός c.24.4
ἐρυγμός c.28.1
ἐρύγμινον ἄλευρον c.24.4
erethrias terra 356.35
eria 362.14
erice 362.21
erigerum 365.5
erinaceus 363.18
ἔρρινον c.5.3
erimon 362.23
ἔρως c.22.4
eruum 38.3
ertropion 24.1
eruum 389.27
eruca 362.42
erucæ picearum 392.39
erucæ facultates 34.11
erucæ pinorum aſſumptæ ſigna 259.2 curatio ibidem. 5
erucæ olerum 368.30
eryngium 365.7
eryſipelas inflammatorium 216.30
eryſipelas quid 212.9
eryſipelata capitis periculoſa 216. 33 eorum curatio ibidem 36
eryſipelas qd 216.26 curat.ibid. 39
eryſipelatis cerebri ſigna & curatio 92.31
erythrodanon 362.33
erythroides C.36.2
erythroides tunica 297.29
eſdra, multiplicis uſus, uehementer enim deſiccat 468.1
erythrum 468.1
ἔτνος C.5.2
ἔτνος C.24.4
eupatorium 363.3
eupatorium C.38.1
euphorbium 363.6
euphorbij pondus,uires,et modus utendi 414.32
eunuchi quō fiant 205.14
eunuchiſmus 203 16
euodes,à grato odore dictum,ma lagma 467.24
euzomon 362.41
exacti uiuentes qui C.6.2
ἐξανθεῖν C.2.3
exanthemata C.2.3
exanthemata C.30.3
exanthemata puero oborta quomodo curanda 7.12
exanthemata ficoſa capitis et menti quomodo curanda 86.15
exanthematū capitis prgſid. 85. 10
ἐξάρθρημα C.37.2
exarthroma 332.8
ἐξασκελής C.36.2
exercitatio C.9.1
exercitationum genera 9.31
exercitatio ualida ſeu uiolenta 9.34
exercitatio celeris 9.37
exercitatio compoſita 9.40
exercitatio quando finienda 10.2
exercitatione finita quid faciendū 10.9
exercitatio quid 9.14.
exercitationis commoda 9.15
exercitationis tempus, idoneum, urinarū color indicat 9.25
exercitatio uocis qualis eſſe debeat,et quęeius ſint cōmoda 10.39
exercitatio calorem prouocat c.2.1
exercitationes ſingula. partiū c.3.1
exercitatio cur cibum præcedere debeat C.2.2 & 3.1
excrementa alba C.27.4
exomphalon. 291.6
ἐξόμφαλον C.27.4
exuſta C.30.3
εὐανθὴς C.3.1
εὐδιαπνευστοι C.7.1
εὔθετοι C.1.4
εὔζωμος C.9.3
εὔσιτοι C.1.4
εὔσιτοι C.4.3
εὐσφυξία C.11.4
εὐτρίχει C.8.1

F

Faba 377.17
Fabæ 36.2
Faba ægyptia 36.3
facies ut rubeſcat quomodo efficiendum 125.34
facies cadaueroſa C.11.2
faciem à rugis aſſerentia 124.30
faciei pilos tollentia 125.29
faciei nigritias tollentia 124 36
faciei uaros tollentia 125.22
faciei aſpretudinem tollentia 125. 29
faciei uitia quomodo curentur 124.28
facultates alimentorum 33.5
fames grandis, in febribus quomodo curetur 76.2
far C.10.1
farina hordeacea C.21.3
farinaceus pollen 358.2
faſtidium C.1.2
faſtidium cibi 143.27
faſtidium cibi in febribus quō curandum 75.13
faſtidium cibi prohibentia 5.16
fatuitatis cauſſa 95.8
fauces C.25.2
fauſtini paſtillus 436.20
fauus quid 308.41.cura.ibidem 42
fauus quid 226.16.quomodo curetur ibidem.17
faui capitis unde naſcantur & quomodo curentur 85.26
febrium continuarum origo notæ & curatio 65.11
fex 405.21
febrium putridarum agnitio 61 6
febrium tertianarū agnitio 61 41
febris tertiana 62.1
febris tertiana exacta 62.11
febris tertiana extenſa 62.14
febrium putridarum curatio 61.17
febris tertianæ uictus 62.25
febris tertianæ curatio 62.16
febris tertianæ nothæ curatio 62 38
febrium quartanarum agnitio 63 11
febrium quartanarum differentię 63.15
febrium quartanarum curatio 63 19
febrium quotidianarum agnitio 63 40
febrium quotidianarum curatio 64 6
febris quartana quo ferè anni tempore incipiat 63.14.
febris hepiali ſigna,cauſſæ & curatio 64 12
febris hepialis unde dicatur 64.22
febre ardenti laborantes mulſa aquoſa nutriendi ſunt C.15.4
febrium ardentium agnitio 65.25
febriū ardentium curatio 65.29
febrium quibus ex affectu eryſipelaceo origo eſt notæ 65. 41 eorundem curatio 66.3
febrium hecticarum agnitio 66.17
febriū hecticarū duę ſpecies 66.20
febrium hecticarum curat. 66.43
febrium diariarum cauſſæ 60.11
febris diaria qua ratione dignoſcatur 60.6
febri diarię qui opportuni 60.11
febri diarię curandi ratio 60.15
febri diaria laborātiū uictus 60.39
febrium putridarum notæ 61.6
febrium putridarum curat. 61.17
febris ſemitertianæ notæ,eiuſq; generatio duplex 67.8
febris ſemitertianę curatio 67.25
febris quotidiana C.14.4
febres continentes 64.39
febris continens quid 65.5
febres curaturus quot & quæ perquirere debeat 46.12
febrium putridarum propriū c.15.1
febres continentes C.15.4
febres continua C.15.4
febris diaria C.14.4
fecula C.23.2
fel.409

fel.409.41.ſuillum 410 2.Ouillum ibid.3.Caprillũ,Vrſorum,Boũ Taurinum.ibid.4.hyęnę,Calionymi piſcis.ibid.5.ſcorpionis ibid.6.maxime hirundinis, capræ ſylueſtris, ibid.7.Gallorũ, perdicum,Accipitrum,Aquilarum ibidem.10
fel uolucrum acrius & ſiccando uehementius quam quadrupedũ 410.8
felis morſus notæ.250.39.curatio ibidem.39.
femora bouis cremata 390.16
femorum intertrigines curantia 8.18
femoris fracturę quomodo curentur 328.22
feniculum grande. 366.37
ferramenta tenuia retuſaq; 34.1
fermentum 364.1
ferreę aquæ quibus conferant 22.12
ferrum 398.10
ferula 387.12
ficus 36.22
ficus 402.14
ficus c.3.4
ficus arbor 402.21
ficus humilis 409.26
ficus capitis morbus quomodo curandus 86.8
ficoſa capitis & menti exanthemata quõo curanda 86.15
filicula 359.22
filicula 393.41
filix 394.39
fiſtica c.10.2
fiſticorum grana c.10.2
fiſtula quid 307.35
fiſtula quid 234.26.curatio ibid.28
fiſtulæ c.36.3
fiſtulæ inſanabiles 309.13
fiſtulę ægre conſaneſcentes 309.15
fiſtularum ani curatio quæ manu peragitur 309.17
fiſtularum differentiæ 307.42
fiſtulæ quõo manu curandæ 308.2
fiſtularum ani latentiũ notę 309.2
fiſtularum ani manifeſtarum notę 309.4
flagris cæſi quomodo curandi 210.30 & 211.16
flatus uentriculi unde generentur 145 14.quomodo curẽtur ibi.20
flauus calor c.1.2
flauum medicamentum 440.11
fluxionibus alui bilioſis maxime medetur lac coctum in quod calculi marini igniti demiſſi ſunt.39.35.& inteſtinorum torminibus. 40.1
fœniculum 383.10
fœnugræcum 36.7
fœnugræcum 404.15
fœtum educentia 176.6
folium 408.13
fomenta c.24.3
fomentum c.17.3
fomentum per arundinem c.24.3
fracturis idoneum medicamentũ Oribaſij 464.2. Ex commentarijs Heracleti ibidem 7
fractura oſſis quid 317.7
fractura in capite quid 317.23
fracturarum differentiæ 317.9
fracturarum differentiæ c.37.1
fracturarum capitis differentiæ 317.24
fracturæ capitis ſpecies quomodo deprehendenda 318.15
fracturę capitis curatio 319.2
fracturæ cum uulnere cura. 330.12
fracturæ callo non firmatę quomodo curandæ 331.34
fracturę immodico collo obductę quomodo curentur 331.15
fraxinella c 38.3
fraxinus 383 42
frictionum genera 10.11
frictionum nouæ coniugationes 10.25
frictio dura 10.12
frictio mollis 10.12
frictio mediocris 10.13
frictio multa & dura 10.16
frictio modica & mollis 10.17
frictio apotherapeutica 10.10
frictio præparatoria 9.9
frigida lauatio c.6.2
frigida lauatio quibus conueniat 21.30
frigida intemperies quomodo corrigatur 30.41
frigus cui nocuit, quid facere debeat 17.16
frigidi & ſicci temperamenti notę 26.15
frigidi & humidi temperamenti notæ 26.1
frigidi temperamenti notæ 25.26
frons quomodo incidatur & quibus 268.20
fructus c.26.1
fructus horarij c.6.4
fructus ὡραῖοι c.10.1
fructus fugaces c.10.1
fructus fugaces c.3.4
fructus horarij,fugaces, Temporarij, Tempeſtiui c.26.4
fructus horæi c.17.1
fructus conditanei c.10.1
fructus temporarij 36.12
fructus arborum 36.21
frumentaceorum uires 35.17
fucus 408.15
fuligo 380.14
fuligo 344.30
fuligo pini,coni, piceæ c.38.2
fuluus color c.1.2.i& 1.3
fumaria 369.3
fungi c.9.4
fungi 368.7
fungorum facultates 5.130
fugorum aſſumptorum remedia 263.30
furunculus quid 218.36. curatio ibidem.39
fuſta purgans & ſtomacho grata 416.11

G.

Gagates 381.8
Gala 355.24
Galactites 380.36
γαλακτῶδες c.18.1
γαλακτώδης c.8.4
galbanum 480.24
galbanum quomodo coquendum 483.34
Galeni textus corrigitur c.4.1
Galeni collyriũ ex cornu 449.14
Galenus à Paulo uariat c.20.1
Galeni & Pauli locorum collatio c.2.2
Gal.empl.aceratos 459.20
Galeni locus caſtigatus c.15.3
Galeni clidion aphrodiſiaſticon paſtillus 454.37
Galeni locus, perperam à linacro conuerſus,reſtituitur c.1.3
Galenium malagma 467.39
Galeni picra 429.11
galerita 375.32
galion 355.38
galliopſis 355.42
galla c.38.1
galla 371.27
galli cerebrum 359.37
gallina 37.32
gallinarum ſtercus 375.3
gallinarum uentris interior membrana 373.25
gallus dropax,Oribaſij 472.31
gallinarum cohortalium ſanguis 345 4
galopſis 355.42
gammari 40.23
ganglion quid 284.Eius notæ ibidem 21. curatio ibidem 24
ganglium quid 211.36.cura.ibid.38
gangræna quid 215.2.curat.ibid.18
gangrænarum remedia 220.22
gargareon c.35 2
γαργαρεών c.25.1
gariophyllata alba c.38.2
garum 356.2
ge 356.13
genicularis c.38.3
geniſta 400.30
genitali exulcerato cõueniens medicamentum 198.19
gentiana 356.6
genu articulus luxatus quomodo reponatur 340.13
geranium 356.10
geras 357.1
gesentera 357.5
gigarta 357.8
giluus calor c.1.3
gingidion 34.15
gingidium c.9.3

gingidi-

gingidium 357.12
gingiuas corrōſas curantia 127.24
gladiolus 388.2
glandes 37.26
glans unguentaria 353.5
glans penis contacta quomodo aperiri poſſit 294.11
glandes ad quid conueniāt 19.12
glandes unde conficiantur 19.13
glans colis nuda quomodo contegenda 293.41
glandulę animalium 38.28
glaſtum 367.16
glaſtum C.38.1
glaux 357.18
glaucium 357.15
glaucoma quid eiusq; remedia 117.16
glechon 357.20
gloeos 357.23
gluten piſcium 367.35
glutinum 374.3
glutinum bubulum 405.25
glycea quomodo curentur 123.36
γλυκύχυμος C.14.4
glycyriza 357.26
gnaphalium 257.36
gone peſſus 481.10
gongylis 357.40
gordylion 357.42
gradus medicamentorum C.38.1
gramma oboli 488.19
gramen 343.31
gramen arundinaceum 368.13
grandines tuſſiendo eiecti 130.34
granum gnidium 373.30
granum tinctorium 373.34
craſſum corpus quomodo extenuandum 24.13
grauedo 130.22
grauedo C.2.3
grauedo C.25.3
grauedinis curatio 131.4
grauedinis puerorum curat. 7.24
grauidarum Symptomata, eorūq; remedia 5.1
groſſi 388.22
grues 37.39
guadum C.38.1
guarni 374.15
gummi C.38.2
gummi ceraſi arboris 371.14
gurgulio 279.26
gurgulio C.35.2
gutturis aſpredinē curantia 132.23
gutturi ſpinę quō eximātur 280.22
gutturoſi C.35.4
gypſum 358.5
gypſi potiuotæ & remedia 264.29
γύργαθον C.22.4
gyrgathon 100.28
gyris 358.2

H

Habitus corporis quomodo recalfaciendus 13.31
Hæmatites 380.32
Hæmorrhoides C.28.2
Hæmorrhoidum ortus C.28.2
Hemorrhoides cæcæ, curatu difficiles exiſtunt 173.34. quomodo aperiendæ ibidem 36. & 174.13
Hæmorrhoidū fluxus ſuperfluus quomodo ſiſtendus 173.37. & 174.10
Hæmorrhoides quid, & cur ſic dicantur 173.28
Hæmorrhoidum ſitus C.28.2
Hæmorrhoides muliebrium locorum quō excindendę 304.16
Hæmorrhoides ani quomodo manu curandæ 310.26
Halatia, quaſi dicas ex ſale confecta, purgatio 416.21
Halica C.9.4
Halmi uires 34.1
Hapſus lanæ C.28.4
Hapſus lanæ C.2.4
Harmation 451.9
Haſel vurtz C.38.3
Haſtula regia 532.20
Hebdomecontabiblen Oriba. 1.31
Hectica unde dicatur C.16.1
Hedera 372.31
Hederæ gummi C.38.2
Hedera terreſtris 409.2
Hedychroi confectio 422.2
Hedioſmus 364.13
Hedyſarum 364.18
Helcyſma 361.13
Helleborus 361.17
Helechryſon 361.22
Helenium 361.2
Heliocæs medicamentum 440.17
Heliotropion C.2.4
Helxine 361.27
Hemerocalles 364.31
Hemicramia 88.36
Hemicranię curatio 89.6
Hemina 488.16. & 489.1 ibidem.9 ibidem 27. ibidem.37
Hemionitis 364.35
Hemiplagia quid 102.1
Hepar 364.37. Vide Iecur
Hepar quomodo uratur 289.34
Hepatica C.38.2
Hepatis temperaturæ uotæ 29.9
Hepialus febris 64.11
Hepiali curatio 64.26
Hepſema 363.28
Heraclion 381.25
Heraclius lapis 381.9
Herba cancri C.2.4
Herba lactaria 404.20
Herba apollinaris 406.27
Herba cattorum C.38.1
Herba ſolaris C.2.4
Herbę quomodo coquendæ 484.15
Hermaphroditi unde appellati 303.33. Eorum quatuor differentię, in uiris tres, in mulierib. una ibid. 35. curatio ibidem. 45
Hermodactylus C.38.4
Hermodactilus ſtomacho nocet 193.12
Hermolaus barbarus C.27.2
Hermia Vide Ramex.
Hermia C.36.2
Herpes quid 212.8
Herpes exedens 215.40
Herpes miliaris 215.41
Herpyllum 362.31
Hidros 366.16
Hieracitis 381.21
Hiera Antiochi 418.22
hiera Archigenis 419.10
hiera diacolocynthidos C.19.4
hiera Galeni 418.43
hiera Iuſti 418.33
hiera Rufi 419.4
hiera ſimplex C.19.4
hion C.9.2
hippocampus 366.33
hippolapathum 366.35
hippomarathron 366.37
hippopotami 358.37
hippopotamus 366.42
hippoſelinon 367.1
hippoſelinon 400.22
hippoſelinum C.9.2
hippoſelini uires 34.8
hippuris 367.3
hircina caro 38.17
hircinum iecur 364.41
hircinum cornu 371.5
hirundines 409.38
hirundinum cerebrum 359.41
hirundinaria herba 409.32
hirudinum deuoratarū dignotio. 259.27. curatio. ibidem.31
hiſtoria C.17.1
hiſſopi liquidi medicamenti præparatio 464.14
hœdi ſanguis 345.11
hominis temperatiſſ. notæ 25.15
hominis morſus remedia 255.18
hordeum C.38.2
hordeum 376.33
hordeacea farina C.21.3
hordeum mundatum C.8.4
horræi fructus C.17.1
horarij fructus C.26.4
horarij fructus C.6.4
horror C.13.2
horror C.12.4
humana caro. 38.14
in humano corpore tria principia C.26.2
humerus ſummus quid 333.20
humeri luxati curatio 333.26
humiditates auriū deſiccātia 8.21
humidi temperamenti notę 25.34
humor bilioſus quomodo præparari debeat C.21.1
humorum purgatio quomodo fieri debeat C.18.3
hyalos 406.7
hyacinthus 406.2
hydatis quid 272.35 notæ ibidem.

38. curatio ibidem.44
Hydnon 406.10
Hydor 406.19
Hydros C.33.1
Hydrargyros 406.1
Hydros 253.27
Hydrocele 169.3
Hydrocephalon C.36.3
Hydrocephalon quid 266.30. Eius cauſſæ ibidem 31. Notæ ibid. 37 curatio 267.11
Hydromalum uinoſum 443.35
Hyrdomalum C.26.4
Hydrops leucophlegmatias, hypoſarcidios, uel anaſarca, eiuſq; ſigna & cauſſæ 162. 21. eiuſdem curatio ibidem 30. & 163. per totum.
Hydroroſatum C.25.4
Hydropeperi 406.16
Hydropicis aqua quomodo emittatur 290.15
Hydrophobia 246.35
Hyemi quę uictus ratio cōueniat 22.17
Hyeme cur magis loborādū. C.6.3
Hygra ex caucalide 452.9
Hygidion Ammonij 448.14
Hyoſtyamus 406.27
Hypericum 406.31
Hypericon 375.22
Hyperon C.37.3
Hypecoon 406.37
Hypociſtis 406.42
Hypogloſſon 406.39
Hypoglottides medicamen. 131.34
Hypopyi 274.29
Hypopij 114.40
Hypophæſton 407.3
Hypoſphatiſmus 268.17
Hypoſpatiſmus C.24.1
Hypoſpatiſmus C.34.2
Hypoſpadigon 294.10
Hypoſphagma quid eiuſq; curatio 110.33
Hyrcorum ſanguis 345.7
Hyſſopum 407.8
Hyſſopum medicamentū C.24.3

I

Iaſpis 380.41
Ichores 134.1
ἰχῶρες interpretatio apud Galenum C.20.4
ἰχῶρος quid. Calidę, frigidę C.20.4
Ichthyocolla 367.35
Icterus quid 165.4
Icterus niger 164.23
Ictericorum remedium 160.37
Icterus ratione iudicationis in febribus faci e curatur 166.8
Icteri ex calida intemperie iocinoris notę 166.12. curatio ibd. 27.
Icteri ex calida intemperie ſolidarum partium generatio 166. 21. notæ ibidem. 24. curatio 167.8
Ictericis quæ uena ſecanda 166.33
Idæa radix 366.14
ἡδονή C.17.2
ἰδιοπάθεια C.21.2
ἱδρὼν συγκοπτικῶς C.11 4
ἥδυσμα C.20.1
Iecur 364. Canis rabidi ibid. 38. caprillū ibid. 39. Hircinū ibi. 14 lacertę ibid. 42. Lupinū, ibid. Aſininū. 1. Apri, ibid. 2. Mergi, ibi. 3
Iecur animalium 38.38
Iecur ſuillum 38.39
Iecoris uomica C.36.1
Iecur quomodo uratur 289.34
Iiſti C.22.4
ἱκανός C.34.3
Ilambonis collyrium 447.23
Ileos C.27.1
Ileos quid 252.42
Ilex 394.24
Ilia C.18.3
ἰλίωσις C.7.2
Incraſſantium alimentorum differentię & uires 33.17
Incubo C.22.4
Incubo uel Incubus unde dicatur 100.30
Indicum atramentum C.38.2
Indicus lapis 381.21
Inedia C.11.3
Infans recens natus quomodo nutriendus 7.2
Infantium uictus ratio 8.35
Inflammatio proprie quid 212.7. curatio ibidem 20
Inflammatio eryſipelacea 216.29
Infuſio C.19.2
Inguinalis herba 352.10
Inguinibus conueniens medicamentum 213.43
Inodora 342.3
Inſaniæ curatio 100.18
Inſolatus C.7.2
Intemperies frigida quomodo corrigatur 30.41
Intemperatorum corporum notæ 25.22
Interaneum C.29.1
interuallum arteriæ C.13.2
interuallū medicamentorū C.38.1
intertrigines femorum curan. 8.18
intertrigines curantia 211.8
inteſtinorum lęuitas C.26.4
inteſtina terræ 357.5
inteſtini procidētia quō cu. 292.22
inteſtina animalium 38.42
inteſtinum rectum C.26.4
intybus C.9.2
intybus C.38.2
intybus ſylueſtris 373.1
intybi facultates 33.37
iocinoris affectus 158.35
iocinoroſi qui 158.37
iocinoris temperaturę notæ 29.9
iocinoris imbecillitas 158.37
iocinoris frigidę intemperiei notę 159.4. curatio 160.17
iocinoris caua pars per aluum, gibba per urinas expurgatur 161.18
iocinoris ſiccæ intemperiei notæ 159.10. humidę notæ ibidem. 11
iocinoris inflammationis ſigna 159.12. eiuſque curatio 160.43 & 161.7
iocinoris inflammatio à pleuritide quō diſcernenda 159.17
iocinoris inflammationum in gibba eius parte, notę 159.23
iocinoris uenarū obſtructionis notę. 159.30. curat. 160.5. ibidem. 26
ion 366.25
ios 366.27
ἵππος in compoſitione ſolam magnitudinem græcis ſignificat C.9.2
ἵππος C.19.1
iris 367.13
iſatis C.38.1
iſatis 367.16
ἰσχάδες C.30.4
ἰσχνοί C.7.2
iſis emplaſt. 457.37
iſopyron 367.25
iſotheon collyrium 451.12
itea 367.30
ἴτριον 91.43
iua muſcata C.39.1
iudaicus 380.43
iudicatio C.13.1
iudicium C.3.11
iudicium futurum quomodo prænoſcendum 49.5
iudicium inſtans quomodo agnoſcendum 49.15
iuglans 37.15
iugulum C.26.1
iuguli confracti curatio 323.2
iuiubæ C.10.2
iuncus anguloſus 378.4
iunci odorati & rotundi flos 403 7
iuncus paluſtris 403.12
iuniperus 350.28
ixos 366.22
ixię ſigna 261. 37. remedia ibidem 40
κακοχυμία quid 23.5
καλαμίς C.35.1
κάμακος C.7.4
καρδιαλγία C.1.1
καρδιωγμός C.1.1
καροειδεῖς οἱ μῦες C.37.3
καρωτικὰ medicamenta 92.7
καταννίζειν C.2.1
κατανίζειν C.2.1
καταιονᾶν C.17.3
καταιονεῖν C.21.2
καταιόνησις 17.3
κατακορής C.27.3
κατάσαρκοι C.7.2
καταφορά C.18.1
κάταγμα C.31.3
καταλελειμμένον C.7.2
καθ' ἕξιν C.27.1
κατ' ὀλίγον C.11.1
κατὰ μέρος C.11.1

καταφέρεσθαι C.10.4
καταῤῥαφὴ C.34.2
καταιονᾶν C.2.3
καθέτηρ C.36.2
καθέτηρ C.23.2
κατιυθὺ C.27.1
κατισχναθέντος C.7.2
κεκυρτωμένος C.34.1
κιρσῶν C.18.3
κιῤῥὸς C.1.2
κίττα C.1.3.& 1.4
κλύδωνος C.8.1
κοκκαλος c.38.2
κῶλα c.37.1
κολλικὶς c.4.1
κονία C.20.2
κονία στακτὴ C.20.2
κονὶς ·C.25.1
κῶνος C.38.2
κονία ἄσβεστος C.28.1
κονία ἄσβεστος C.20.2
κονία πιλοποιικὴ C.33.4
κονία πιλοποιητικὴ c.20.3
κόρυζα c.2.3
κορύζα c.25.3
κυβασίλος c.28.1
κροκινὸν διὰ ῥόδων c.34.3
κροκυδίζειν c.11.4
κρανίζειν c.19.1
κρανὸς c.19.2
κυαθισκὸς c.34.3
κυαθισκὸς c.35.1
κύαμοι c.28.1
κύημα c.1.4
κυνάγχη c.25.1
κυνικὸς σπασμὸς c.23.2
κύρτωσις c.34.4

L

Laborioſam uitam agentium uictus ratio 22.40
Labrorum curta quomodo ſarcienda 278.5
Labrum ueneris 359.10
Labruſca c.38.3
Lac 355.24
Lac recens mulctum 39.18
Lac bubulum. 355. Muliebre ibid. 31. Caprillum, Afininum, Ouillum, Vaccinum ibidem. 32
Lac coctum 39.8
Lac nutricis uiciatum quomodo corrigatur 6.23
Lac ouillum 39.13
Lac ſciſſile 39.38
Lac humidius 39.11
Lac caprillum 39.13
Lactis probatio 6.16
Lac ficulneum 32.3
Lac craſſius 39.12
Lac coquendi modus 39.27
Lac ſtatim à partu redditũ 39.14
Lac nutricis quot modis uicietur 6.37
Lactaria herba 404.20
Lacca c.38.1
Laccæ nomen tria ueneunt c.38.1
Lacerta lacerta 397.43
Lacerta 397.17
Lacertæ iecur 364.42
Laconicum c.27.1
Lactuca 365.41
Lactuca c.9.1
Lactuca ſylueſtris c.38.2
Lactucæ facultates 33.35
Ladanon 378.31
Læmæ c.21.3
Læuitas inteſtinorum c.26.4
λαγὼν c.18.3
Lagopus 378.29
Lancinatus ſcalpelli c.23.3
Lanæ 362.14
Lanæ pinguitudo 288.20
Lapathum 379.1
Lappa maior c.38.3
Lapides 380.31
Lapides quõ coquendi 482.28
Lapis armenius c.38.3
lapides argei montis cappadociæ 381.14
lapis indicus c.38.2
lapis ſpecularis 400.35
lapſana 378.41
largus c.33.2
larinx 129.17
λάρυγξ c.25.2
larynx c.35.2
larix 395.43
laſer c.38.4
laſerpitium c.38.4
laſerpitium 398.33
laſerpitij liquor c.38.3
laſſitudinum ob exercitationem quatuor ſpecies earumq́ remedia 11.10.& deinceps
lateralis dolor quid 138.11 ortę ibid. 40 cauſſę ibid. curatio 139.17
lathyris 378.38
lathyrides c.39.2
lauatio frigida c.6.2
lauer c.9.3
laurentianus c.16.1
laurentiani uerſio c.11.2
laurus arbor 358.26
lauri foliorũ uiridiũ põdus 414.18
laurus Alexandria 358.30
laurinum oleum 476.27
leæna empl. 460.33. ibidem. 40
legumina 35.42
legumina c.10.1
λεῖκος c.24.4
lemæ quid 91.4
lamonium 379.7
lemnia terra 356.19
lemnium minium c.38.4
lentes 407.14
lenticula 35.43
lenticula c.24.4
lenticula paleſtris 407.19
lenticulas curantia 175.2
lentiſcus 403.3
lentiſcinum oleum 476.32
λεοντίασις c.30.1
leontopetalon 379.17
lepidion 379.21
lepidoile oſſa 266.22
lepis 379.23
leporina caro 38.19
leporis cerebrum 359.36
lepra quid 204. 13. cauſſæ ibidem. 14. ſigna, ibidem. 15. curatio ibidem. 17
λέπτοι c.7.2
lethargus c.21.4
lethargi cauſſæ 92. 37. ſigna ibid. 41. curatio 93.13
lethargus à caro quid differat 93.5
leucacanthum. 379.30
leucas 379.33
leuce 379.42
leuce quid 206. 40. cauſſæ ibidem curatio 207.4
leucus paſtillus 437.24
leucoion c.38.2
leuiraiæ 40.38
libanius peſſus 480.39
libanotides 380.1
libanotos 380.6
libanum 449.22.
libellæ 41.3
liber ſextus oĩm difficillim⁹ c.34.1
libri primi capita 3
librorũ ſeptem totius huius operis ſingulorum argumenta 2.9
libra 488.24.& 489.4
lichen c.38.2
lichen herba 379.10
lichenes equorum 379.14
lien animalium 38.39
lien quomodo aduratur 289.43
lienis obſtructionis notæ 164.28
lienis expultricis facultatis imbecillitas quõ cognoſcenda 184.28
lienis intemperies quomodo curetur 164.36
lienteria quid, eius ſpecies, cauſſæ, notæ, & curatio 146.33
lienteria c.26.4
lignum aloes c.38.1
lignys 380.14
lignorum caries 396.43
ligyſticum 380.24
lilium 376.41
liliaceum oleum 475.5
λῆμαι c.11.3
λημνισκὸς c.24.4
λημνισκὸς c.35.2
linamentorum genera c.24.4
lineis incidere c.34.2
linguæ animalium 38.27
linguæ morbus 127.36
linguæ ſcabrities quomodo curanda 77.6
lini ſemen 381.38
lineſpermon 381.30
linozoſtis 381.31
lioſporon 381.25
lipaſmata 103.25
lippitudinis cauſſa 108.43. cu. 109.7
liquidorũ menſurę 488.4 et 489.7
liquidũ colly. ex caucalide 452.9

liquor 389. 16. Cyrenacius, Medicus, Syriacus ibidem 452.9
lirinum ſuffimen 479.20
lyſiponium acopon 471.23
lithargyros 380.27
lithi 380.31
lithoſpermon 381.24
litrum 381.37
liuores corporis prohibentia 14.5
lixiuiorum genera c.20.2
lixiuium protoſtacton c.38.2
locorum pauli & Galeni collatio c.2.2
locuſtæ 40.24
loligines 40.32
lolium 345.13
lonchitis 381.2
lonchitidis ſeminis pondus & modus utendi 414.33
longus morbus c.12.1
lotarium rubens c.30.2
lotos c.36.3
lotus herba 382.20
lotus arbor 382.25
lumbricorum origo 240.44
lumbrici rotundi infantibus peculiares 241.13
lunare cyphi 479.38
lupinum 365.26
lupinum 36.6
lupinum iucur 364.42
luporum ſtercus 374.36
lupus, piſcis 40.15
luxatio quid 332.3
luxationis duæ ſpecies 332.5
luxatio cum fractura quomodo curetur 341.25
luxatio cum ulcere quomodo curetur 341.2
lycaonis ſigna 101.8. curat. ibid.14
lychnis 382.17
lychnidis ſeminis pondus & modus utendi 414.15
lycium 382.6
lycium c.38.2
lycoctinon 345.42
lycopſis 382.2
lycopſis 343.39
lygis 343.25
lynceus ad claritatem oculorum 450.23
lypyriæ febres 64.35
lyſimachium 382.13

M

Macherionis empl. uiride 461.36
Macedonicum empla. 461.1
Madaroſis quid & eius curatio 112.30 & 113.3
Magnes 381.9
Magni aſter 449.28
Mala 284.32
Mala dulcia 374. auſtera 379 acida aſſa, elixa 375
Mala punica 37.8
Mala bathrinum collyrium 451.12
Malobathron 382.36
Malacia C.3. & 1.4
Malacia piſces 40.31
Malaciæ cauſa 5.20
Malacia grauidarum Symptoma 5.18
Malache 382 38
Mala coſtrata 40.23
Malagma ad capitis dolorem 88.29
Malagma anethine 469.34
Malagma ex baccis lauri 468.38
Malagma ex ſeminibus 468.41
Malagma erythrium 468.1
Malagma mendeſium 465.36
Malagma marciatum 466.1
Malagma pentamyron 467.21
Malagma euodes 467.24
Malagma ex fertula campana 465.7
Malagma citrinum 468.14
Malagmatum differentia & uſus 464.25
Malagma dia ſampſychu 469.7
Malagma ex uinaceis 469.27
malagma decamyron 466.18
malagma ex œnanthe 469.16
malagma polyarchion ex Galeno 465.13. aliter ibidem 20
maloplacuntion c.26.3
malua 382.38
maluæ uires 33.38
malicorium 396.15
malus armeniaca 385.2
malum citreum 37.23
malum medicum 372.38
malus perſica 384.41
malum punicum 396.10. Eius acini ibidem 14
malum terræ 350.23
mamillarum affectus curantia 141.2
mamiras 382.41
mammarum inflammationes quomodo curandæ 221.16
mammis medicamentum conueniens 213.43
manardus c.29.2
mandragora 383.2
manethonis dia ſphedes 439.33
manus ſummæ contuſionis curatio 328.8
manna thuris 383.7
manna thuris quomodo coquenda 434.9
marathron 383.10
maraſmos 66.28
marcellius thron⁹ paſtillus 436.28
marciatum malagma 466.1
marina aqua 365.11
marrubium 394.13
marrubium nigrum 353.24
maſuaphion confectio 480.5
maſſalioti medicamentum 440.35
maſtiche 383.14
maſucha C.26.3
materiam per os detrahere c.5.3
matricaria C.38.3
matricaria C.38.2
maxillæ confractæ curatio 322.7
maxillarum luxatio quomodo curanda 332.12
maza C.10.1
maza 35.33
mecon 384.17
medicamentum ex thure 440.1
medicamētū uomitū citātia 420.1
medicamentum ex oſtreis 439.40
medicamentum ex duplici pipere 426.6
medicamentum ex charta, ad nomas oris potiſſimum & naturalium ulcera 440.25
medicamenta purgantia compoſita 414.40
medicamentum heliocęs, adurens, 440.17
medicamenta atram bilem purgantia quibus & quando exhibenda 413.33
medicamenta ſimplicia bilem flauam purgantia 311.26
medicamentum dia beſaſa, ex ruta ſyluestri 443.20
medicamentum ex ſyluestris maluæ ſemine 432.1
medicamenti hiſſopi loquidi præparatio 464.14
medicamentum philoxeni, purulentis & longa defluxione infeſtatis idoneum 427.18
medicamentum è muſto 443.13
medicamentum dodecatheon. 427.1
medicamentum dia citriu, tarde concoquentibus efficax 429.5
medicamentum maſſalioti 440.35.
medicamentū quod umbilico illinit, eponphalium dictum, ad aluū ſubducendam 419.31
medicamenta ſalubria quæ c.9.2
medicamentum ex myrto ſylueſtri 440.30
medicamentum dia coralliu, podagricis idoneum 432.26
medicamentum dia calaminthes 429.1
medicamentum dia bacanu, hepati accommodatum 430.11
medicamentum zopyrios 430.15
medicamentum Galeni è ſtilla comitialibus potiſſimum efficax 425.30
medicamentū dia trion pipareon. 428.29
medicamentum ex ſucco mali punici 443.4
medicamentū ex ſuccis malorū ad appetentiā abolitā & ægrā concoctionem probatum 428.6
medicamentum fracturis idoneū Oribaſij 464.2. Ex commentarijs heracleti ibidem.7

medicamentum ex ſanguine hirci no 431. 14
medicamentum nephriticum ex ci cadis ibidem 19
medicamentum ex eruis 426. 40
medicamentum ex malorum coto neorum carnibus 428. 1
medicamenta liquida quæ illinun tur ad oris uitia, ac guttur accom modata 442. 1
medicamenta purgãtia ſtomacho aduerſantur, excepta aloe 411. 34
medicamentum à murino colore pſaron dictum 440. 14
medicamentorum emplaſtra ingre dientium differentia eorumq́; co- ctio 452. 27
medicamentum ex lupino iecore præſtantiſſimum 429. 22
medicamentum xanthon 440. 11
medici officium C. 7. 2
medicum malum 372. 38
medicus liquor C. 38. 4
medimnus 488. 27. & 489. 40
medion 384. 13
medimnus atticus 489. 38
medon 362. 2
medulla C. 25. 4
medulla C. 23. 1
medulla animalium 38. 36
melan 383. 19
mel 41. 37
mel coctum ibidem 38
mel non coctum ibidem
mel ſachar 383. 38
mel uino quanto ponderoſius 489. 14
mel oleo quanto grauius 489. 17
mela 384. 32
melancholia C. 22. 3
melancholia quid 98. 40
melancholiæ cauſſæ ibidem
melancholiæ ſigna 99. 2
melancholiæ curatio 99 25
melancholia hypochondriaca 98. 43
melanthion 383. 29
meli 383. 34
melanchloron emplaſtrum 455. 26
melanchlorus paſtillus 438. 1
melanteria C. 38. 3
melanteria 383. 24
melanteria C. 20. 4
melanthium C. 38. 3
melanthium C. 2. 3
melaplacontium quomodo pare- tur 428. 12
melca C. 26. 3
melæne ſerapionis emplaſtrum 459. 35
melea 384. 41
melle noyre C. 38. 3
melia 383. 41
melitera Oribaſij 439. 37
meliceris quid 283. 9. eius notæ ibid. 11. curatio ibidem 13
meliceris quid 225. 23. curatio ibi. 32
melicraton C. 27. 2
melilotus 384. 2
meline 361. 33
melinum oleum 475. 29
melitiſmus C. 2. 3
melitites 380. 37
melon 114. 16
melopepo C. 2. 4
melopepon 36. 16
memæcylos 384. 7
membra C. 37. 1
membra coniugalia C. 37. 1
membrum diſtortum callo firma- tum quomodo curetur 331. 23
membra aiuga C. 37. 1
membrorum attenuatorum cura- tio 25. 5
membra adnata C. 24. 1
membranæ quercus C. 26. 1
membranæ cuſtos C. 22. 1
membrana cerebri ſi nigruerit quomodo curanda 321. 7
memoriæ noxa quomodo accidat 95. 5 quomodo cognoſcatur ibi- dem 10. quomodo curetur ibid. 25
menſes cientia medicamenta 175. 35
menſes mouentia 20. 5
menſiũ immoderatus fluxus quas cauſas habeat 176. 9. quomodo curandus ibid. 13
menſium ſuppreſſio complures af- fectus & longos procreare ſolet 175. 2
menſium ſuppreſſio ob interanea- rum partium aliquam primario affectam quomodo curari de- beant 175. 3
menſium ſuppreſſionis cauſſæ qui bus notis deprehendatur 175. 5
menſium ſuppreſſorũ cauſſæ 174 41. curatio 175. 7
menſes uulneribus quando fluere incipiant 174. 27. quando deſi- nant ibid. 32
menſium tempus 174. 29
mẽſes moratos prouocãtia 174. 34
menſuræ 488. 1
menſurarum notæ ibidem 8
menſuræ aridorũ 488. 4. & 489. 35
menſuræ liquidorum 488. 4. & 489. 7
menta 364. 13
menta aquatica C. 38. 4
menta florentina ibidem
menta gentilis ibidem
menta nobilis ibidem
mentagra C. 30. 2
meon 385. 5
mercurialis herba 381. 31
mergi uenter 373. 24
mergi iecur 365. 3
merulæ 37. 33
meſpila 384. 9
meſpila 37. 9
μετασυγκριτικά C. 21. 2
μετεωρισμὸς C. 34. 4
methodus curationis C. 20. 1
methodus ſimilitudinis & diſſimi litudinis C. 37. 4
metopion 476. 13
milax 385. 8
mileſia herba C. 30. 2
millefolium 386. 20
milium 370. 28
milium 35. 35
μηλώτης C. 24. 3
μήλωτις C. 34. 4
μηλωθρὶς ibidem
milphoſis quid & eius curatio 112. 30
μίλτος C. 29. 2
mina 488. 27
mina ægyptia 489. 4
mina attica ibidem
mina Romana ibidem
μηνιγγοφύλαξ C. 36. 4
minium quomodo coquendum 482. 23
minium rubricum 356. 24
minium lemnium C. 38. 4
μηνυγγοφύλαξ C. 22. 1
mirrha ſtacte C. 39. 1
mirrha C. 38. 4
miſanthropia C. 22. 4
μισανθρωπεῖν ibidem
miſy 385. 11
miſy quomodo coquatur 482. 2
μηθριγχύτης C. 23. 2
mithridatis hiſtoria C. 33. 1
mithridatis antidotum dia ſcincu 424. 18
Mnaſæi emplaſtrum diſcutiens 456. 1
μοχλισκὸς C. 37. 1
modiolus C. 36. 4
modius 488. 28
modius ægyptius 489. 36
modius Italicus ibidem
mola quid 182. 15. notæ ibidem 16. curatio ibid. 25
molæ & aquæ inter cutem diffe- rentia 182. 20
moles C. 17. 4
moly 386. 32
molybdos 385. 19
molybdæna ibidem 16
monohemeron collyrium 446. 17
μονοσιτεῖν C. 7. 2
mora 36. 30
moræa 385. 28
morbi quatuor tempora C. 11. 4
morbi principium quod 46. 24
morbi πάνδημοι C. 16. 1
morbus comitialis trifariam gigni tur 96. 29
morbi publicè graſſantes 67. 32
morbi publicè graſſantes unde o- riantur 67. 33
morbi ex aeris ſtatu futuri q̊modo præſagiendi & prohibendi 68. 5

morbi letalis notæ 46.27
morbi non letalis ſigna 47.8
moroſis unde fiat 95.9
moroxus 380.37
morus 385.28
μορεὰ C.29.3
motus celeres C.8.2
motus mediocris ualetudini tuendæ ſummum affert præſidium 33.27
μονοφύλαξ C.37.2
μετοφυλάκιον C.35.3
muliebre lac 355.31
mulier adoleſcens C.2.1
mulier ægrè pariens ſuperſtes ne futura ſit an minus quomodo cognoſcendum 305.31
muliebris fluor 177.8. eius ſpecies & cauſſæ ibidem 9. notæ ibid. 14. curatio ibidem 17
muliebres loci, uide uulua & uterus
muliebrium locorum clauſuræ cauſſæ 304.22. incommoda ibidem 26. curatio ibidem 30
muliebrium locorum thymi condylomata & hæmorrhoides quomodo excindantur 304.13
mullus 405.11
mullus piſcis 40.15
mulſa 41.37
mulſæ præparatio 41.43
mulſa aquoſa nutriendi ſunt febre ardenti laborantes C.15.4
multipedæ 388.41
mumia C.38.3
muria 346.36
murenæ morſus curatio 254.36
muris aranei ictus notæ 250.43. curatio 251.5
muris auricula 386.11
murium ſtercus 375.7
muſæ paſtillus 435.39
muſtela 355.34
muſtelæ uenter 373.28
muſtelæ cerebrum 359.41
muſcus 355.15
muſcus marinus ibid.12
muſcus marinus C.38.3
muſculi καρφοειδεῖς C.35.3
mutatio ſubita omnis noxia eſt C.7.1
myaces 385.38
myagros ibidem 35
myaron ibidem 42
mycetes 386.7
μύδιον C.29.1
mydriaſis oculorum 116.21
myelos 386.2
μῦες καρφοειδεῖς C.37.3
myocephalon 114.14
myopiæ qui 118.35
myopiaſis ibid.34
myoſote 386.11
myrica ibidem 15
myriophyllon ibidem 20
myrmecia 172.26
myrmecia quid 313.26. unde ſic uocetur ibidem 28. curatio ibidem 30
myrrha 400.15
myrrha 386.22
myrrha quomodo coquenda 484.13
myrrhis 386.22
myrrhine ibidem 26
myrſinatum emplaſtrum 456.18
myrſine 386.26
myrſinoides 373.6
myrtus 386.26
myrtites quomodo fiat 444.39
myſelion C.19.2
myſtrum 488.27
myſtrum magnum 489.10 ibidem 28
myſtrum paruum ibid.31
mytuli 385.38
myurus unde dicatur 52.41
myxa 386.13
myxa C.19.2
myxa C.38.3
myxion C.19.2

N

napus 34.31
napy 386.42
narce 387.15
narciſſus ibid. 20
narcoticorum largior uſus quæ incommoda afferat 192.6
νάρδος C.18.1
nardi pro nardini C.23.4
nardinum 448.31
nardoſtachys 387.1
nardus cizicine iniectio prima 467.4. altera iniectio ibidem 10. tertia iniectio ibidem 14
nardus gallica 387.5
nardus montaaa ibidem 10
nares acutæ C.11.2
nares fractæ & contuſę quomodo curentur 321.16
narium uitia 122.35. & deinde per totum caput
narium ſanguinis fluxus quomodo ſiſtendus 124.5
narium ulcera quomodo curentur 123.32
narium fœdus odor quomodo curetur 123.26
narium uitia quomodo emendentur 122.35
ναρκώδης ὀδύνη ibidem
nartex 387.12
naſcanthon 386.40
naſcaphthon 386.40
naſturtium C.24.3
naſturtium 369.15
naſturtij uires 34.12
natrix C.33.1
natricis morſus notæ 253.28
curatio ibid.30
natura motibus ordinatis gubernatur C.12.2
naturalia. Vide pudenda
naturalium inflammationes quomodo curandæ 221.6
naturalium ulcera citra inflammationem oborta quomodo curanda 171.35
naturalium particularum conſeruatio 167.33
naturalium aquarum uis 22.1
naturalium aquarum differentiæ 21.42
naturalium balneorum differentiæ ibidem
naturalium thymi 295.28
nauigantium uictus 23.39
nauſea quomodo curanda 77.20
ναυτία C.1.1
naxiæ cotis detrimentum 381.18
νεκρώδης C.11.2
nenuphar C.28.1
νεωτέρα C.2.1
nephritici 153.28
nephriticum medicamentum ex bellarijs, ueſicæ & renum exulcerationi idoneum 432.8
nephriticum medicamentum ex cicadis 431.19
nepita 368.16
nepita C.38.1
nerion 387.28
nerui teſtium 297.34
nerui recurrentes C.35.3
neruorum ſpecies tres C.32.1
neruus præciſus quomodo curandus 239.37
neruis uulneratis aut punctis quæ accidant 237.32
neruorum uulneratorum curatio 237.37
neruorum contuſorum curatio 239.31
neruicorum abſceſſuum medicamenta 214
neuras 387.25
νεῦρα συνδετικὰ C.32.1
νευρότρωτοι C.31.4
nigella C.38.3
nigellæ incommoda quomodo amolienda 265.33
nili dia rhodon 450.20
nili malagma ad lienem omnemq; duritiem 468.11
nitrum 381.37
nitrum quomodo coqui debeat 482.25
nitri ſpuma 352.36
nitroſæ & ſalſæ aquæ quibus conferant 22.3
noctuæ ſanguis 344.40
nocturna delubria C.22.4
νομὴ C.32.4
νότις ibidem
nuces 369.37
nuces 37.15

nuces

nuces uirides, aridæ 37.16
nuclei acinorum uuæ 357.8
nutrix qualis eſſe debeat 6.2
nutrici quæ ſint uitanda ibid.7
nutricis lac laudatiſſimum 6.14
nutricis lac quot modis uicietur 6.37
nutricis lac uitiatum quomodo corrigatur ibid.23
nyctalops quid & quomodo curetur 116.42
nymphæa 387.31
nymphæa c.28.1
nymphe quid 304.2. Quomodo ex cindenda ibid.6
nymphodoti paſtillus 438.20

O

obolus 488.17. & 489.6
oboli gramma ibidem 18
occaſio præceps quare 1.17
ochra 356.41
ochron 36.8
ὤχρὸν c.1.3
ὄχθοι c.30.1
ocimum 411.20
ocimoides ibidem 24
oculi album c.11.3
oculorum caliginem prohibentia 14.30
oculorum expreſſionis curatio 118.17
ocularium medicamentorum differentia atq; uſus 445.10
oculorum ſuffuſio 275.2. unde fiat ibidem 4. notæ ibidem 10. curatio ibidem 26
oculi membrana adnata, coniunctiua, coniunctiua c.24.1
oculorum qui defluxionibus infeſtantur agglutinamenta 452.22
oculorum carcinomati quid fieri debeat 115.40
oculi procidentia quomodo curanda 114.17
oculi humor cryſtalloides 117.12
oculorum obſcuritas ibid.40
oculi concaui c.11.2
oculorum ſuppurationem curantia 115.34
oculi procidentia 114.12
oculorum hebetudo 117.41
oculorum confuſio quomodo curanda 118.28
oculi purulenti quomodo curandi 114.28
oculorum ſuffuſio quid, eiusq; curatio 117.13
oculi ſi cute non obtegatur curatio 271.12
oculi purulenti quomodo curandi 274.30
oculi dolorum cauſſæ 108.25
oculorum epiphora, id eſt, defluxionis impetus quomodo curentur 109.41
oculorum unguis 273.43. curatio 274.2
oculorum phthyſis eiusq; curatio 116.31
oculorum atrophia eiuſq; curatio 116.31
oculorum hebetudinem curantia 115.34
oculorum albugines quomodo curentur 115.2
oculorum unguis qui pterygion græcis dicitur, quid, eiusq; curatio 115.23
oculorum ulcera eorumq; curatio 113.30
oculorum inflammationis curatio 109.7
oculorum cicatrices quomodo curentur 115.2
oculi membrana cornea 113.31
oculorum carbunculo quid faciendum 115.40
oculi tunica ῥαγοειδὴς 114.12
oculi dolorum curatio 108.29
oculorum mydriaſis 116.21
ocymum c.39.1
ocymum c.9.3
ocimum 34.12
odora 342.5
oe 388.5
œdema quid 22.5
œdemata c.1.4
œdema quid 221.31. cauſſæ ibid. 30. curatio ibidem 37
œdema aliorum morborum accidens nonnunquam 221.31. quomodo curandum ibid.36
œdemata pedum diſcutientia 5.30
œnanthe c.38.3
œnanthe 388.12
œnanthe c.1.3
œnantharia 478.21
œnanthini confectio 478.35
alia 479.1
œnios 388.17
œſypus c.25.4
œſypus 388.20
œſypos 362.16
offa c.10.1
ὄγκος c.17.4
οἰνάνθιον c.7.1
οἴδημα c.21.4
οἰνόμελι c.27.2
olca 488.23
olea 360.2
oleæ radicis corticis pondus & utendi modus 414.13
olea digerentia 69.23
olei uox c.18.1
oleum 360.10
oleum amaracinum 477.41
oleum amygdalinum 476.6
olea æthiopica 360.5
oleum ægirinum 476.1
oleum anethinum 474.43
oleum balaninon 476.22
oleum candidum c.28.4
oleum caryinum 476.25
oleum chamæmelinon 474.39
oleum cicinum 475.40
oleum cyprinum poſidonij 477.22
aliud ibid.33
olei cum cera qui modus eſſe debeat in conficiẽdis unguentis etc.
oleum crocinum 478.12. (484.18
oleum dulce 360.11. omotribes ibidem 12. elotum ibidem 13. uetus ibid.14. tenue ibid.15. ſabinum ibid.18. ex agreſti olea ibid. ricininum ibid 19. ſeſaminum, raphaninum ibid.20
oleum irinum 478.5
oleum laurinum 476.27
oleum liliaceum 475.5
oleum lentiſcinum 476.32
oleum maſtichinum 476.35. magis uarium ibid.39
oleum ſycionium ſimplex 477.4 compoſitum ibid.7. aliud efficacius ibid.17
oleum melinum 475.29
oleum picinum 392.30
oleum raphaninum 475.37
oleum ricininum 475.40
olei roſacei confectio 474.32
oleum ſeſaminum 475.33
oleum ſuſinum ibid.5
oleum uiolaceum 476.23
oleum melle quanto leuius 489.17
oleum uino quanto leuius 489.18
oleum quomodo coquendum 482.31
olei diuerſa genera quomodo conficiantur 473.23
oleoſorum uires 342.22
olearia cos 381.20
olera ſylueſtria uitioſos humores gignunt 34.18
olerum facultates 33.34
olera cruda peiores ſuccos procreant quàm cocta 35.5
olera condita muria uel oxalme quas facultates habeant 35.7
olfactus uitia 122.35. & 123. deinde per totum caput
ὀλιγοσιτεῖν c.7.2
ὀλιγοφόρον uinum 92.16
oliuæ 37.12
oloſtium 388.26
olympos ſeu olympiacum 448.20
olynthi 388.22
omenti procidentia quomodo curanda 293.35
ὠμὴ λύσις c.21.3
ὠμὴ λύσις 129.34
ὠμογέροντες c.3.4
omphacium c.26.3
omphacium 388.28
omphacomelitis præparatio 444.36

onagra

onagra 388.33
ὄνισκοι c. 28.1
onobrychis 388. 38
onochelos 343.40
onoclæa ibid. 35
onoma 388. 36
ononis ibidem
ononis 349.37
ononis 389. 7
ononis 388. 36
onothera ibid.33
onothuris ibidem
onyches 389.4
oon 411.5
operis huius totius argumentũ 2.1
operis Pauli uſus 1.8
opus Pauli ex ueteribus collectũ 1.24
operi ſuo Paulus inſeruit paucula tantum de ſuo uiſa ſibi et comperta 1.25
operis totius præfatio 1.1
ophiaſis unde dicta 81.8
ophiaſis cauſſa c. 19. 3
ophites 381.15
ophthalmia unde fiat 108. 43
opiſthocranion 266. 21
opiſthotonos c.23.3
opiſthotonos 106.22
opiſthotonicis potio accommoda 107.32
opium c.38.3
opopanax quomodo coqui debeat 483.31
ὀπώρα c.6.4
opora c.10.1
ὀπώραι c.26.1
oporine c.6.4
opos 389.16. cyrenaicus, medicus, ſyriacus ibid.
opos c.38.3
ὧρα c.10.1
ὡραῖοι καρποὶ c.6.4
ὡραῖοι fructus c.10.1
orchis herba 389.39
ordeum 35. 30
ordines medicamentorum c. 38.1
oreoſelinum 389.23
oribaſij clidion 435.1
oribaſij dropax Gallus 472.31
oribaſij epitome ad Euſtathium 1. 33
oribaſij hebdomecontabiblon 1.31
oribaſij melitera 439. 37
oribaſij parygrum emplaſtrum 456.24
origanum 389. 20
oriogenes paſtillus 437.38
oris affectus 125.38
oris uentriculi inflãmationes quomodo curentur 142.16
oriza 35.36
orminon 389.31
orminum c.38.3
orobanche 389.25
orobos ibidem 27
orthopnœa 133.18
oryza 389. 36
oryza c.10.1
oryza c.38.3
oſſa 390.9
ὀσφραντὰ c. 22.2
oſta 390. 9
oſtheon 298.3
ὀστόκοποι c. 17.3
oſtraca 390.18
oſtracoderma 40. 19
oſtracites 381.16
oſtrea 40. 20
oſtrea 390.22
oſyris 390.6
ὠτεγχύτης c.23.2
othoma 388.8
otium ſummum ualetudini maxime obeſt 33
oua puncta 37. 7. fricta ibid.10
ouilla caro 38. 16
ouillum cerebrum 359.42
ouium ſtercus 374 43
ouillum lac 355. 32
ouina pellis 358.36
ouron 390.27
ouum 411 5
oui candidum ibidem 6
oui luteum ibidem 11
ouum aceto incoctum uentris fluxiones deſiccat ibidem 13
ὀξίαι c. 7.2
ὀξίαι γυμνάσια ibidem
ὀξέλαιον τὸ ἀπόμελιτ@ pro oxymelite c.7.1
oxera empl. 459.16
oxos 389. 10
oxyacanthos ibidem 13
oxybaphus 488.30
oxymeli ſimplex 425.2
oxymeli Iuliani 415.2. pondus ibidem 13. uires ibidem 14.
oxymeli ſplenicum 430.28
oxymelitis facultas c. 3.4
oxymeli ſcillinum 425.6
ὀξύνειν c. 21. 2
ὀξύτης c. 15.4
oxyxhodinum c. 27.2
ozænas curantia 123.19

P

pæonia 357.30
pæonia compoſitio 430. 20
πάχεις c.7.2
paguri 40.23
paliuron 390. 41
πάλλομαι c.13.1
palma 408.1
παλμὸς c.26.2
palpebrarum pili oculum irritantes quomodo curandi 113. 10
palpebrarum uſtionem ex urente medicamento factam ueteres omnes damnarunt 270. 37
palpebræ ſuperioris ſutura quomodo adminiſtranda 269. 27
palpebrarum pediculi quomodo arcendi 112. 26
palpebrarum morbi 110,6.& deinceps
palpitatio c. 26.2
palpitatio cordis 140.35
palumbus 37. 35
palumbi ſanguis 344. 37
palumbi uenter 373.26
panaces 361.3. Herculeum ibid.4.
pancration 390. 40
panicum 361. 34
panis 351. 21
panis ſyncomiſtos 35.37
panis porcinus c.382.2
panis lotus c.21 3
πάνδημοι morbi c. 16.1
papauer 384. 17
papauer rubrum c.38.2
papaueris liquoris epoti notę 269. 40. curatio ibid. 43
papyrus 391. 10
paracynanche 129. 19
παραχθῆναι c. 21.3
παραγίνεσθαι c. 26.3
παρακόψαι c. 21.3
παρακολουθεῖν ἑαυτῷ c. 22.2
παράλυσις c. 5.2
paralyſis quid 102.1
παραληρῆσαι c.21.3
παραμόνιμ@ c.21.2
παραπαίειν c. 17.2
παραφρονῆσαι ibidem
παραφρονῆσαι c. 21.3
παράρθρημα c. 37.2
pararthrema 332. 19
paraſtatę 297.34
pardalianches 345.40
πάρεσις c. 5.2
πάρεσις c.11.4. à paralyſi quid differat ibidem
pareſis curatio 103.7
πάρεται c. 5.3
parietaria 361.27
pariſthmia c.35.3
παρίσθμια c. 25.1
paronychia 391. 13
paronychia 199. 2
parotis quid 122.7
partes animalium 38. 24
particulæ c. 28.1
particularum naturalium cõſeruatio 167.33
particularum principalium uulneratarum agnitio 315. 40
partium attenuatarum curatio 25.5
partium extremarum pręciſio quomodo adminiſtranda 312. 16
parthenium 361. 28
parthenij uires, & utendi modus 414. 1
partus difficilis cauſſæ 187.19. curatio ibidem 35
partus ex utero qua ratione excutiatur excindaturq́ 305. 25. & deinde per totum caput
parulis 278.11. eius curatio ibid. 12
parulis quid & quomodo curetur 126.38

paru

parulis C. 25. 1
parygrum emplaſtrum oribaſij 456. 24
paſſe fleur c. 38. 2
paſſer troglodytes 405. 31
paſſeres exigui 37. 33
paſtillus oribaſij clidion 435. 1
paſtillus dia ſpermaton 434. 14
paſtillus purgans 416. 9
paſtillus ex ſpina ægyptia 434. 33
paſtillus dia caſtoriu, colicis effi- cax 437. 7
paſtilli ſcillini quomodo præpa- rentur 422. 10
paſtillus dia rhodon 434. 22
paſtillus fauſtini 436. 20
paſtillus leucus 437. 24
paſtillus cui nomen eſt thronus Marcellius 436. 28
paſtillus ex erica, lieni dicatus 435. 24
paſtillus neræ ex Heræ commen- tarijs 436. 3
paſtillus trigonus 434. 11
paſtillus nymphodori 438. 20
paſtillus capniſtos ad tuſſim con- tinuam 133. 14
paſtillus oriogenes 437. 38
paſtillus muſæ 435. 39
paſtillus ad capitis dolorem ex in- temperie calida 87. 12
paſtilli 433. 22. eorum differentia ibid. 23. uſus ibidem 25
paſtillus after dictus 434. 7
paſtillus pia coralliu 434. 26
paſtinaca 401. 3
paſtinaca c. 9. 3
paſtinaca marina 405. 18
paſtinaca ſylueſtris c. 38. 4
paſtinacæ radix 34. 38
paſtinacæ 40. 36
patella 328. 39
patellæ fractæ curatio 328. 43
panicum 35. 35
paulus cur hoc opus compoſuerit 1. 3
pauli & Galeni locorum collatio c. 2. 2
pauo 37. 36
pectoris rupturæ, impreſſionis, cō- fractionis notę et curatio 324. 13
pediculi capitis quomodo abigen di 86. 22
pedis oſſa fracta quomodo curen- tur 329. 23
pedis digitorum luxatorum cura- tio 340. 37
pedum rimæ quomodo curandæ 197. 44
pedum œdemata diſcutientia 5. 30
peganera emplaſtrum 462. 4
peganum 392. 20
pelagij piſces 40. 11
pelamis piſcis c. 2. 2
pelarion ad ulcera 446. 39
pelarion ex ſcoria argenti 455. 9
pelecinos 364. 19
pelles calceamentorum ueterum 358. 40
penis glans nuda quomodo conte gatur 293. 41
pentamyron malagma 467. 21
pentaphyllon 391. 17
πεπαίνειν c. 21. 4
πεπασμὸς c. 18. 3
peperi 391. 27
peplion ibidem 23
peplon herba 391. 20
pepo c. 2. 4
pepon 36. 14
peponatum ſmegma 441. 8
perdix 37. 32
perdicium 362. 28
περιαμπίτιον c. 27. 4
περιβόλαιον c. 18. 2
periclymenon 391. 35
περιεγγέῶν c. 17. 4
περιγράφεσθαι c. 31. 2
περικάρδιον c. 1. 3
periphymoſis 294. 25
peripneumonia quid 134. 16
periſcyphiſmus c. 24. 1
περισκαρίζειν c. 32. 3
περίστασις c. 1. 1
περιστάνειν ibidem
periſcyphiſmus 268. 40
peritonæi uulnera quomodo ma- nu curanda 292. 4
περιτίμητα c. 30. 3
perniones quid 197. 21. eorum cu ratio ibid. 22
perſæa 392. 1
per ſe quid c. 22. 4
pertundens dolor c. 17. 3
perturbationis oculi cauſſa 108. 43
peſſi 480. 12
πεσσοὶ c. 5. 4
peſſus quid 175. 34
peſſorum differentiæ 480. 12
peſſus titianus 481. 4
peſſorum aperientium materia 480. 19. uſus ibidem 17
peſſus ægyptia 481. 7
peſtilentia quomodo præcauenda 68. 25
peſtilentiæ notæ ibidem 16
peſtilentiam arcentia 68. 30
petaſites 392. 4
petroſelinum c. 9. 2
petunculi ſuum c. 26. 4
peuce 392. 18. & c. 38. 3
πεύκη c. 38. 2
peucedanum 392. 11
phaci 407. 14
phacos ibidem 19
phacomeli c. 35. 1
phæon ad oculos ſanguine ſuffu- ſos, & magnos affectus 447. 1
phagedænæ remedia 229. 34
phalangites 407. 24
phalangiorum morſus notæ 249. 9 curatio ibid. 18
phalangioſis c. 34. 3
phalaris 407. 21
pharicum c. 33. 2
pharici poti ſigna 263. 7. reme- dia ibidem 8
pharynx 129. 15. & c. 25. 2
phaſelum 36. 8
phaſganion 387. 39
phaſianus 37. 32
phaſiolum 367. 25
φύκλα c. 23. 2
phellos 407. 28
philagrianum malagma 465. 27
philocotyche emplaſtrum 457. 6
philonis antidotum 425. 38
philyras 407. 38
phlegmone quid 212. 3
φλεγμονὴ c. 27. 3
φλόγωσις ibidem
phlomitis 388. 36
phlomos 407. 35
phlyctæna 114. 37
phlyctenæ quomodo curandæ 209. 29
phœnicine emplaſtrum 456. 32
phœnix herba 407. 40
φοίνιγμοι 94. 1
φοινιγμοὶ c. 23. 2
phormion 408. 7
phrenes 91. 9
phrenitis c. 21. 3
phrenitis quid 90. 32
phrenitidos cauſſę 90. 34 & ſig- na 90. 40. curatio 91. 20
φρίκη c. 18. 2
phrygius 381. 3
phrynion 394. 12
phthyſis oculorum 116. 38
phtyſis quomodo curetur 138. 24
phu 408. 10
phuſta, ad conterendum calculos 430. 41
phycos 408. 19
phygetlon 217. 42
phylites 408. 18
phyllon 408. 13
phyma quid 217. 42. curatio 218. 7
phyſica c. 38. 3
pica c. 1. 3
picea c. 38. 2
piceæ cortex 392. 42
picis flos 392. 30
picinum oleum 392. 30
πῆχυς c. 31. 4
picra c. 21. 2
picra Galeni 429. 11
picris c. 38. 2
pilorum origo & nutrimentum c. 19. 3
pilos augentia 82. 35
pilos extenuantia 82. 43
pili palpebrarum oculum irritan- tes quomodo curandi 113. 10
pilos nutrientia 82. 29
πίλημα c. 2. 4. & c. 28. 4
πιλέπειος c. 20. 3

pilulæ cochiæ C. 39. 2. & C. 10. 1.
pinaſter 392. 18
pingitis terra 356. 36
pinguedo animalium 38. 37
pinguia quomodo coquenda 482. 31
pini reſina 395. 43
pini nucleus 36. 40
pinus 392. 18. & c. 38. 2
piper 391. 27
piper aquaticum 406. 16
pippi quid 265. 36. eorum remedia ibidem 33
pirum agreſte 352. 40
pirus 350. 1
piſces 40. 8
piſces cetacei 41. 2
piſces omnium deterrimi 40. 12
piſces molles cute 40. 32
piſces pelagij 40. 11
piſcium ius 364. 5
piſſa 392. 24
piſſelæon 392. 30
piſtacea C. 10. 2. & c. 38. 3
piſtacia 37. 19
piſum 36. 3
πίττωσις c. 8. 4. & c. 7. 3
πιττωτά C. 8. 4
pituita uitrea C. 15. 3
pituita in uentriculo redundans quomod uacuanda 17. 29
pituita apud Celſum in oculis pro græcorum λῆμαι C. 11. 3
pityides 392. 36. & C. 38. 3
pityocampæ 392. 39
pityos phlœos 392. 41
pityriaſis 84. 36
pityriaſeos curatio 84. 40
pityuſa 393. 2
pix 392. 24
πλάδος c. 38. 1. & c. 1. 1
plantago 357. 3
plantæ ſordida ulcera quomodo curanda 198. 19
platanus 393. 5
plethoricum corpus 50. 8
pleuritis quid 138. 39. & c. 26. 1
πλησμονὴ C. 4. 2
πλῆθος ibidem
πληθώρα quid 23. 3
πλάττα C. 23. 1
πληθώρα C. 4. 2
plumbago 385. 16
plumbago quomodo coquenda 481. 23
plumbum 385. 19
plumbi ſcobis potæ ſigna 265. 21 remedia ibid.
pneumon 393. 11
pnigalion 100. 33
podagra quid 189. 27 ſigna 191. 6
podagræ cauſſæ 189. 17. ibidem 35
podagrica remedia 432. 25
podagra ab arthride quid differat 189. 26
podagra quomodo præcaueri poſſit 197. 10
pœcilon acopon 471. 4
polemonium C. 38. 2. & 393. 15
polenta C. 7. 1. & 35. 31. & C. 38. 2
poligonaton C. 38. 3
pollen quid C. 7. 1
pollen farinaceus 358. 2
pollen polentæ C. 7. 1
polycnemon 393. 38
polygalon ibidem 24
polygonon ibidem 32
polygonoides 373. 6
polyidæ ſphragis 436. 6
polypi 40. 32
polypus quid 277. 16. unde dicatur ibid. 17. curatio ibid. 20
πολύποδος C. 28. 1
polypodas curantia 123. 9
polypodion 393. 41
polypodij radicis uires & modus exhibendi 413. 30
πολυσαρκία C. 7. 2
πολύσαρκοι ibidem
polytrichum C. 38. 1
poma C. 10. 1
pomum C. 26. 1
pomorum omnium facultates 36. 19
pompholyx 393. 42. & C. 38. 3
pompholygeron emplaſtrũ 457. 2
pondera 488. 1
ponderum notæ ibid. 8
πόνος C. 17. 2
πόνος σφυγμώδης ibidem
populus nigra 344. 22
porreta C. 9. 3
porrigo capitis 84. 36
porphyræ 394. 2
porrum 35. 1
porrum agreſte 348. 10
porrum uineæ C. 9. 4
portulaca 349. 5
potamogeton 394. 7
poterion 394. 10. & 387. 25
praſion 394. 13
praſoides 361. 37
præcocia 37. 2
præcordia C. 26. 1. & C. 1. 3
præſter unde dictus 253. 11
πριαπισμὸς C. 36. 2
πριαπισκωτὸν C. 24. 4
priapiſmus quid 171. 2. cauſſæ ibidem 3. curatio ibidem 5
principium morbi quod 46. 24
prinos 394. 24
προαίρεσις C. 22. 2
proficiſcentium uictus 23. 17
propolis 394. 26. & c. 38. 3
propolis quomodo coqui debeat 483. 19
propomata 443. 38. & C. 4. 1
προσαυονεῖν C. 2. 3
προσέχεια C. 22. 2
proſechij ſtacticum 448. 9
προσκυνῆς βρῶσις C. 4. 1
προσφόρως C. 21. 3
προσφοραὶ C. 11. 4
proſphyſis 297. 42
προσθετὰ C. 5. 4
προθεσμία C. 28. 3
προστυχὸν C. 6. 2
proteus ad claritatem oculorum, cicatricesq́; extenuat 450. 29
protoſtacton lixiuium C. 38. 2
πρωτόστακτος C. 20. 2
prudentiæ cauſſa C. 22. 1
prumnus 373. 48
prunus 373. 37
pruni fructus 373. 38
pruna damaſcena 374. 1
pruritus cauſſæ 206. 4. ſigna ibidem 5
pruritum gingiuarum puerorum curantia 7. 29. & 8. 8
ψαμμισμὸς C. 27. 4
pſaron medicamentum 440. 30
pſeudodictamnon 410. 34
pſilothrum 441. 33
pſilothra medicamenta quæ 167. 39
pſimmythion 410. 36
pſitacium emplaſtrum 456. 13
pſora quid 204. 13. cauſſæ ibidem 14. ſigna ibid. 16. curatio ibid. 17
pſora C. 30. 2
pſoricon 410. 41
pſorophthalmia quid eiusq́; curatio 111. 5
ψυχρολουσία C. 6. 2
pſydracia capitis 85. 8
pſyllium 410. 38. & C. 18. 1
pſyllij aſſumpti notæ 260. 23. remedia ibid. 24
ptarmice 394. 30
ptelea ibidem 34
pteris 394. 39
pterygion quid 273. 43. curatio 274. 2. & C. 34. 4
pterygion oculorum quid eiusq́; curatio 115. 23
ptilorum remedium 393. 31
ptiſana C. 8. 4. & C. 38. 2
ptyas aſpidis genus 254. 5
πτιλλίζειν C. 1. 1
πτύγμα C. 2. 4. & C. 34. 2
pubertas C. 22. 3
pudendum maſculi cerui 344. 27
pudendorum ulcera quomodo curanda 198. 19. & 199. 24
pudendorum rimas curantia 172. 1
puerorum ſtercus 374. 35
puerorum aphthe quomodo curentur 8. 13
pueris quomodo cienda aluus 7. 20. & 8. 1
puerorum tuſſis quomodo curanda 7. 24
puerorum morbi & ſymptomata 7. 8
pueri quo tempore dentiant 7. 32

pule

pulegium 357. 20
pulegij uires, pondus & ſumendi modus 413. 40
pulicaris herba 410. 38. & c.18. 1
pullus columbinus 37. 32
pulmo 393. 11. agninus, ſuillus, uulpinus ibid. 12
pulmo animalium 38. 40
pulmonis temperaturæ notæ 28. 13
puls ad purgandum 417. 10
pulſus quid 50. 27
pulſus uſus duplex ibidem 28
pulſus ferrans c. 26 1
pulſus duri & uehementis diſcrimen 57. 2
pulſus concidens c. 14. 1
pulſus creber quid indicet c. 11. 4
pulſus partes c. 13. 1
pulſus deficiens unde c. 14. 1
pulſus plenior c. 13. 2
pulſuum genera & differentiæ recenſentur & explicantur 50 & deinceps
pulſuum cauſſæ & præſagia 55. 13. & ſequentibus
pulſuum cauſſæ eorumq́ differentiæ c. 13 3
puluis cephalicus, capiti conueniens 439. 23
puluis pilos abolēs, ad podagram 441. 33
puluis ex aloe 439. 30
pumex 372. 21
pumex quomodo coqui debeat 482. 28
punctorius dolor c. 17. 2
purgandum quando c. 6 4
purgans puls 417. 10
purgantia medicamenta non ſimplici quodam temperamento, ſed totius ſubſtantiæ proprietate purgant 411. 34
purgantes oliuæ 416. 2
purgationum neceſſitas cōtra eos qui nunquam medicina utendū docent c. 7. 1
purgatio totius corporis & partis alicuius corporis quomodo fieri debeat c. 5. 1
purgatio ex Rhodomelite Alexandri 415. 20
purgationibus quos uti conueniat 411. 43
purgationis tempus 412. 2
purgans ſuſta, & ſtomacho grata 416. 11
purgantia medicamenta compoſita 414. 40
purgans paſtillus 416. 9
purgans uinum in hydropicis 416. 17
purgans bucellatus 415. 40
purgatio halatia 416 21
purgatione modū excedente quid fieri debeat 418. 2
purpuræ 394. 2
purulēti quomodo adurēdi 288. 26
purulentorum curatio 138. 11
putredini quamlibet partem occupanti accommodata medicamēta 230. 14
pycnocomon 394. 42
pyrethrum 395. 4
pyrethri pondus & utendi modus 414. 14
pyrgitæ 37. 34
πυρία c. 17. 3
πυρίαμα ibidem
πυρίασις ibidem
πυρικαυτὰ c. 30. 4
πυρῆν σμίλης c. 34. 3
πυρῆνος c. 34. 1
pyrine emplaſtrum 454. 39
pyritis 387. 10
pyros 395. 9
πυῤῥὸς C. 1. 3
pytia 395. 11
πυτυρίασις c. 20. 3
πύτις c. 38. 2
pyxis acopon 472. 3

Q

quantitatis quæ menſuratur tres differentiæ 488. 3
quercus 359. 25
quercula minor c. 39. 1
quinquefolium 391. 17

R

racabarant c. 38. 3
racoſis 203. 8
radicula 34. 43
radicula dulcis 357. 26
radix pontica c. 1. 3
radices quomodo coquēdę 484. 15
radij fractura quomodo curanda 327. 38
ῥάγαδες c. 29. 1
raiæ 40. 36
ῥακώδης c. 31. 4
ῥάκος ibidem
ramicum genera 168. 7
ramex inteſtinorū rupto peritonæo difficilius curatur, quàm qui ob raritatem illius cōtingit 168. 8
ramex omenti 301. 21
ramices pueri frequentius patiuntur & quare 168. 9
ramex uaricoſus 300. 15. eius notæ ibid. 16. curatio ibid. 19
ramex tophaceus 299. 36. curatio 300. 8
ramex uentoſus 300. curatio ibid 33
ramicis curatio 168. 19. & deinceps
ranæ 353. 38
ranæ rubetæ hauſtæ ſigna 259. 19. curatio ibid. 22
ranarum ſanguis 344. 43
rapa 34. 31
raphanis 34. 43
raphanidon 317. 11
raphanus 395. 30
raphano quando & quomodo utendum 34. 35
raphaninum oleum 475. 37
rapum 357 40
rapum terræ c. 38. 2
rari c. 7. 1
ratten c. 38. 3
ratiocinationis offenſa quomodo contingat, dignoſcatur & curetur 95. 5
raucitas 130. 26
recrementum 400. 8. Vide ſcoria
recrementa ex cibo duo generantur c. 6. 1
rectum inteſtinum c. 26. 4
refractio 317. 18
remedia ibidem 41
renes animalium 38. 30
renum affectus quomodo dignoſcendi & curandi 153. 25
renum calculi cauſſæ, notæ & curatio 153. 33. & deinceps
repletionis curatio 15. 3
reſinæ 395. 40. & c. 38. 3. & c. 25. 4
reſina φρυκτὴ c. 28. 2
reſolutionis curatio 103. 7
reſolutionis ob colicum dolorem contractæ curatio 205. 19
rha 395. 35
rhacos 395. 21
rhacoſis c. 36. 2
rhagadæ ani & pudendorum quo modo ſanandæ 172. 1
rhamnus 395. 26
rhaponticum c. 1. 3
rheon 395. 35
rhetinæ 395. 40
rhinarium 448. 40
rhoda 396 4
rhodacina c. 21. 3
rhodia radix 396. 7
rhodia ad ſupprimendum ſanguinem ulcera, depaſcentia, & excreſcentias 440. 5
rhodinum c. 27. 2
rhodomalum 444. 31
rhoe 396. 10
rhœa ibidem
rhœtis confectio 445. 7
rhogme 317. 25. ibid. 28
rhu 407. 40
rhus c. 38. 4. & 396. 17
rhyas quid, eiusq́ curatio 113. 19
rhypos 396. 21
rhythmus quid 52. 51
rhythmi differentiæ 52. 13
rhythmus in pulſu quid 52. 8
ricinum 372. 7
ricininum oleum 475. 40
ricini pondus, utendi modus, & uires 414. 20
ricinorum ſanguis 344. 43
rigor c. 12. 4. & c. 18. 2
rigoris in febribus curatio 73. 8
ῥῖγος c. 18. 2
ῥῆγμα c. 31. 3
rimæ ani quomodo manu curandæ 311. 5
rimæ digitorū totorumq́ pedum quomodo curandæ 197. 44

ῥινεγχύτης C. 5.3. & c.23.2
riſus Sardonius c.23.3. & 262. 40
ῥῆξις c. 25.4
rizon c.10. 1.& c.38.3
rhododaphne 387.28
roſæ 396. 4
roſæ pro roſacei c. 23. 4
roſa pro roſaceo c. 18.1
roſacei confectio 474. 32
roſmarinus 380. 1
roſtra animalium .38.26
rubia 362. 34
rubra tinctorum 362. 34
rubus 353. 27
rubus caninus 377. 38
rubens cygnus . 446. 31
ruellius c. 20.3
rufi potio contra peſtem 68. 42
rumex 379.1
rumex grandis 366. 35
ruptorum remedia 223.17
ruptis a quibus abſtinendum 168. 41
ruta 392. 20
ruta ſylueſtris 386. 33
rutæ ſylueſtris nocentur remedia 165. 33
ruta ueneris ardorem obtundit 16. 11
ῥύαξ c.24.2

S

ſabina 355.1. & c.38.3
ſachar 383. 38
ſaccharum candum c. 19.2
ſaccharum taberzet c. 19.2
ſagapenum 396 30. & c.38.4
ſagapenum quomodo coquendũ 483 37
ſal 346. 13
ſal quomodo coqui debeat 482. 25
ſal indicus c.19.2
ſalis flos 347.4
ſalamandra 396.33
ſalamandræ aſſumptæ ſigna 258.35 curatio ibid. 38
ſales theriaci 423.29
ſalgama c. 6 4
ſalgamarius ibidem
ſaliuam mouere c. 5.3
ſalix 367. 30
ſalſamentum c. 2.2
ſalſamentum thymi 403.20
ſalſæ & nitroſæ aquæ quibus conferant 22.3
ſalſorum uires 342.20
ſaluia 361. 1
ſambucus 346.9
ſambuci corticis radicis pondus, uires, & modus utendi 414. 38
ſamia terra 356. 26
ſampſuchus c.38.2. & 396.36
ſandara uera c.38.4
ſandaracha 396. 39
ſandaracha quomodo coquenda 482. 5
ſandarachæ aſſumptæ notæ 365.6 remedia ibid.7
ſandix 396. 41
ſanguis 344. 36
ſanguis quando mittendus c.3.3
ſanguis optimus quando gignatur c.2.1
ſanguinem è naribus profluentem in febribus quomodo ſiſtere oporteat 79. 3
ſanguinis è naribus profluuium ſedantia 124.5
ſanguinem commouentia 174.39
ſanguis bubulus 39.3. leporinus ibid. porci iuuenis ibid. 5. caprillus ibid.6
ſanguis ex uena, arteria uel narib⁹ profluens quomodo ſiſtendus 235.41
ſanguinem uena ne an arteria profundat quomodo dignoſcatur 236. 20
ſanguinis renum profluuij curatio 156.36
ſanguinis profluuium curans medicamentum 230.21
ſanguis per os quibus de cauſſis educatur c. 25.4
ſanguinis ex ore profluuium quomodo ſiſtendum 129. 8
ſanguis animalium 39.2
ſanguinaria 393.32
ſanies c. 20.4
ſapa c. 5.3. & 363.29
ſapo c.5.4. & 397.2
ſaporum ſpecies 342. 12
σαπωναρικὴ κονία c. 20. 2
ſapphyrus 381. 22
ſaprotes 396.43
ſarcocolla 397. 4
ſarcomata curantia 123. 9
ſardonia herba 262. 38
ſardoniæ herbæ potæ ſigna 262.38
ſatureia 366. 7
ſatyri c.28.2
ſatyriaſis quid eiusq́ cauſſæ 170. 27. quæ ſymptomata eam conſequantur ibid.29
ſatyriacum antidotum 432.15
ſatyrion 397. 9
ſauinier c.38.3
ſaura 397.17
ſaxifraga 397. 7
ſaxiphages ibid.
ſcala gallinaria 37.3
ſcammonia 399.9
ſcammonia quando exhibenda 21.2
ſcammonium c. 38.4
ſcandix 34.15. & 399.15. & c.9.3
ſcapularum compreſſionis, rupturæ, refractionis notæ & curatio 324. 2
ſcariola c.38.2
σχάσαι c. 37.2
ſchidacidon 317.14
ſchinos 403. 3
ſchiſtos 380. 35
ſchœni anthos c.39.1. & 403.7
ſcillini paſtilli quomodo præparentur 422. 10
ſcingos 399. 18
ſcirrus quid 223.35. eius differentiæ ibid. 36. qui ſit inſanabilis ibid. 36. cauſſæ ibid. 38. curatio ib. 42
ſclerophthalmia quid eiusq́ curatio 111.14
ſcolopendra marina 399.25
ſcolopendræ morſus notæ 250. 25. curatio ibidem 30
ſcolopendrium c. 38.4
ſcolopomachærion 268.28
ſcolymon 399.30
ſcolymos c. 9.2
ſcolymos quas uires habeat 34. 5
ſcordion 399. 34
ſcordon ibidem 39
ſcordij pondus & utendi modus (416.16
ſcordopraſon 400. 1.
ſcorpioides 400.3. c.2.4
ſcorpius 400. 5
ſcrotum 298. 2
ſcroti attenuati, laxatiq́ curatio 203. 7
ſcroti inflammationis notæ 169.17
ſcrupulus 488.19. & 489.6
ſcylla 399.22
ſcytales morſus curatio 252.30
ſebeſten c.38.3. & c.19.2
ſecundæ relictæ quomodo manu educendæ 307.6
ſedes, Vide anus
ſedi illita quæ purgent 419.21
ſedis tuberoſa ulcera q̊modo curanda 221.16
ſelache 40. 36. c 10.2
ſelemuſia terra 356.28
ſelinon 397. 20
ſemen redundans quomodo imminuendum 17. 3
ſemina quomodo coquẽda 484. 15
ſeminis redundantis noxa 16. 42
ſeminaria uaſa 297. 37
ſemitertiana triplex c. 16.1
ſemperuiuum 344. 10
ſenecio herba 365 5
ſenecta anguis 357.1 & c.38.4
ſenectus uiridis c.3. 4
ſenum habitus quomodo recalfaciendus 13. 31
ſenum uictus ratio 12.42. et ſequentibus
ſepiæ 40. 32
ſepiæ teſta 397. 34
ſeps 397. 42
ſeptica 113.21
ſerapionis melæne empl. 459.35
ſerapias 390. 1
ſerapinum c. 38.4
σερὶς c. 9.1
ſeris c. 27. 3
ſeris 397.23
ſericon c. 19 2
ſeriphum 397.26
ſeris ſyluatica c.38.2
ſerpentaria c.38. 4

ſerpil-

Serpillum 362.31
ſertula campana 384.2
Serum lactis quomodo à caſeo di-
ſternatur 39.34. ibidem.38
ſaſamoides 397.37
Seſanium oleum 475.33
Seſeli 307.30. C.38.4
Seſelies tria genera c.38.4
Seuerbaum c.38.3
Sextarius 488.29. & 489.8. ibidem
26. ibidem.37
Sextus liber oīm difficillim⁹ c.34.1
Sicci temperamenti notę 25.30
ſicyos 398.14
Sicyos agrios 308.19
Sicyoniū oleū ſimplex 477. 4. cō
poſitum ibidem 7. aliud effica-
cius ibidem.17
ſideratio quid 215.1. uide ſphacilos.
Sideritis 361.281.398
Sideros 398.10
Sidion 396.15
σιδιωτόρ C.35.1
Sigillum mariæ C.38.2
Sigillum Salomonis C.38.3
Signa decretaria in morborū prin
cipio praua ſunt 49.1
ſigna concoctionis nunq̄ ſiniſtre
apparent 48.41
ſigna decretoria ubi morbus incli
nauerit bona ſunt 49.2
ſiler montanum C.38.4
ſiliqua 488. & 489.6
ſiliquæ 37.22
ſilphe 398.30
ſilphium 398.33
ſilurus 398.27
ſilybon 398.23
ſinapi 54.13. & 386.42
ſinapiſmus C.2.3
ſinapiſmi uſus 470.20
ſinciput quibus ſecetur 268.42. &
quomodo 269.5
ſingultus cauſſæ 77.42
ſinus quid 233.10, eius cura. ibid. 12
ſion 398.41
ſion quas habeat uires 34.8
ſiræon 363.29
σίραιον C.5.3
ſirica C.10.2
ſiricum 396.41
ſiſarum 399.1
ſiſer 399.1
ſiſymbrium 399.5 & C.38.4
ſiſon 398.38
ſitim quæ partes procreare aliquā
do ſoleant C.19.1
ſitis in febribus curatio 76.38
σίτιον C.2.3
ſmegmata 438.37
ſmegma dentium 127.4
ſmegma peponatum 441.8
ſmilax 400.13
ſmilacis potæ ſigna 262.23 reme
dia ibidem.25
ſmilion ad abſceſſus 454.19
ſmirnion C.9.2
σμυχόμενοι C.12.2
ſmyris 381.12
ſmyrna 400.15
ſmyrnion 400.21
ſmyrnij uires 34.8
ſœchas 401.34
ſol ſi quem exuſſerit, quid facien-
dum 17.23
ſolani furioſi poti ſigna 262.27
remedia ibidem.30
ſolanum 401.41. & c.83.4
ſolaris herba C.2.4
ſolare cyphi 479.25
ſolatrum C.38.4
ſoldanella C.9.2
ſolium olei C.23.4
ſolſtitium æſtiuum quid efficiat
in hominibus 45.7
ſolſtitium hyemale quid in corpo
rib. humanis efficiat 44.34
ſomnus quid 42.6
ſomni generatio C.10.3
ſomni tempus C.10.4
ſomni terminus C.10.4
ſomni uehementis cauſſæ 436. cu
ratio ibidem.3
ſonchus 400.25
ſoporis uehementis cauſſæ 43.6
curatio ibidem.3
ſoporis noxij curatio 72.9
ſorba 37.9
ſordes 396.21
ſordes balneorum 357.23
ſori 403.17
ſotera, antidotum 427.6
ſparganium 400.28
ſpartos 400.30
ſpaſmus quid, eius cauſſę, ſpecies,
ſigna et cura. 105.38. et deinceps.
σπασμὸς κυνικὸς C.23.2
ſpaſmus Caninus C.23.2
ſpatula C.35.1
ſpeclarium 400.35. & C.24.1
ſpecularis lapis 400.35
ſpelta C.38.1. & 9.4
ſphacelos quid 215. 6. cura. ibid.10
ſphærion empl. ad. ardores 461.4
σφαίρωμα C.29.1 σφίγκτηρ C.28.2
ſphincter 151.11
σφίγτηρ 243.42
ſphyncteris fibræ C.272. Officia
eiuſdem ibidem
σφηνίσκος C.24.4
σφηνίσκος C.34.2
ſphongion malagma 468.30
ſphragis polyidæ 436.6
σφύραθος C.20.2
ſpica nardi 387.1. Indica, Sy-
riaca ibidem.5
ſpina alba 345.30
ſpina ęgyptia uel Arabica 345.34
ſpinę gutturi quomodo eximan-
tur 280.22
ſpirandi difficultas 133.18
ſpiſſamenta C.20.2
σπλαγχνόν C.29.1
ſplen, Vide Lien
ſplenium C.30.3
ſpodium 401.1
ſpondylion 402.40
ſpondyli 40.22
ſpongia 400.39
ſpongos 400.39
ſpongiarum lapides 381.13
ſpontanearū laſſitndinū tres ſpe-
cies earum curatio 12.4. & de-
σποράδες morbi c.16.1 (inceps
ſpuma nitri 352.36
ſpumę argenti potę ſigna 265.13
remedia ibidem.17
ſputa C.14.3
ſputi notæ 59.35
ſputum cruentum curātia 132.23
ſputorum crebrorum cauſſa C.1.1
ſquama 379.23
ſquamæ Cypriæ pondus & mo-
dus utendi 414.17. ibi.28
ſquatinæ 40.38
ſquillæ 40.24
ſquinanthos C.39.1
ſtachys 401.8
ſtacte C.39.1
ſtacticum proſechij 448.9
ſtaphiloma 114.15
σταφυλή C.25.1
ſtaphyloma quid 274.18. curatio
ibidem 21. & C.34.4
ſtaphylinus 401.3
στάσις C.22.2
στάξεις C.16.4
ſteata 401.11
ſteatoma quid 225.23. cur. ibid. 24
ſtegnoſis 11.36
στέγνωσις C.3.3
ſtellio tranſmarinus 357.30
ſtellionis tranſmarini morſus re-
media 250.37
ſtercus 374.29. Canū ibid.31. Pue-
rorū ibid.35. Luporū ibi 36. Ca
prillū ibi. 39. Bubulum ibid. 41
ſtercus caprillum 193.35
ſterilitatis remouendæ ratio 185.
14. & deinceps
ſternutamenta C.18.2
ſternutamenta quę citent 123.39
ſternutamenta in febribus quo-
modo curentur 74.42
ſtigmata quomodo curanda 208.
23. & C.30.3
ſtimmi 401.26
ſtœbe 401.30
ſtomachus quō aduratur 290.5
ſtomachi redundatio in grauidis
quid, euiſq; cauſſæ C.1.1
ſtomachus atra bile uitioſus quo-
modo curandus 143.11
ſtomachi exundationem impe-
dientia 5.7
ſtomacho in febribus quę cura ad
hibenda 72.40
ſtomacho patiente, ubi applican-
da medicamenta C.1.3
ſtomachi dolores cōuulſorij quō
curandi 145.10

Stomachi oroſio C.1.1
ſtomachi affectus curantia 142.11
ſtomachi roſionem emendātia 5.14
ſtomatica ægyptia 443.17
ſtomatica medicamenta 442.1
ſtorax calamitis C.39.1
ſtorax liquida C.39.1
ſtrabiſmus quid, & quomodo curetur 118.10
ſtrangulatorum curatio 129.14
ſtratiotes 401.37
στρεπτὸν C.24.4
ſtridor dentiū ex quib. cauſis C.11.3
ſtrobilina reſina 396.1
ſtrobilus 36.41.
στρόβιλος C.38.2 στροφοὶ C.32.4
ſtruma quid 282.18. Vnde dicatur, ibidem.19. ubi oriantur ibidem.21. curatio ibidem.25
ſtrumæ quomodo curādæ 220.22
ſtrutiocameli 37.36
ſtrychnon 401.41
ſtulticia unde fiat 95.8
ſtultitiæ cauſſa C.22.1
ſtupor C.17.2
ſturnorum ſtercus 375.8
ſtymmata 20.2
ſtypteria 402.7
ſtyrax 402.11. C.39.1
ſtyracis albi pondus, & utendi modus 414.12
ſuber 407.28
ſubet aſahari C.22.1
ſubijcere C.5.4
ſuccidanea inuicem medicamenta 484.35. et deinde per totum cap.
ſuccinum 364.27
ſudor 366.17
ſudoris generatio C.6.1
ſudorem elicientia 20.11
ſudori in febribus quid adhibendum 73.31
ſuffimenta 479.6
ſuffimen roſatum 479.16
ſuffocatorum curatio 129.14
ſuffuſio 275.2
ſugillata quō curet̃ 125.9. & C.24.4
ſuilla caro 38.12
ſuillę carnis eſus pro ſumentis ætate uariatur C.2.2
ſuillus talus 390.11
ſulfur quō coqui debeat 482.25
ſulfuratæ aquæ quibus conferantur 22.8
ſulphur 365.21
ſumach C.38.4
ſuppurationem oculorum curantia 115.34
ſurditatis remedia 121.24
ſuſinum cōpoſitum 475.10
ſuſinum oleum 475.5
ſuſpirioſi qui 133.18. Eorum curatio ibidem.25
ſyca 402.14
ſycamina 36.30
ſyce 402.21
συκῆ C.16.1
ſycomora 37.25
ſycomorus 402.27
ſycoſis quid eiuſq; curatio 112.8
ſylphium C.38.4
συμπάθεια quid C.21.2
ſymphytum petræum 402.32
ſymptomata & morbi puerorum dententium 7.32. eorum curatio ibidem & ſequentibus
συνάγχη C.25.1
ſynanche 129.16
ſyncomiſtus panis C.10.1
ſyncopę quid C.26.2
ſyncopę cauſſæ C.17.2
ſyncopes in febribus cauſſæ 69.9 remedia ibidem 15 & 70.5
συνεχὴς C.3.3
συνεχεῖς febres C.15.4
συνοχὸς febris C.15.4
ſynocha febris C.15.4
ſyntexis 39.25
σύντηξις C.16.4
σύντηξις C.14.2
ſyntexes quō curari debeāt 71.17
ſyriaſis quid 8.24
ſyriaſi ſuccurrentia 8.26
ſyrica 37.21
ſyriacus liquor C.38.4
ſyringiacus puluis C.29.3
ſyrmaiſmi 43.43
ſyſtole pulſus 50.31
συστροφὴ C.35.4

T

Tabes quomodo curetur 138.23
Ταχία C.7.2
Ταλαιπωρία C.1.4
Tali articulus luxatus quō reponendus 340.19
Talus bubulus 390.13
Tamarix 386.16
Tarichos 403.20
Τάριχος C.2.2
Taurocolla 403.25
Taurinum cornu 371.10
Taurorum ſanguis 345.7
Tauri recens occiſi ſanguinis poti notæ. 264.2. remedia 5
Τάξεις medicamentorum C.38.1
Taxus 400.13. 262.23
Tecolithos 381.1
Teda C.28.2 &. C.38.4
Tedæ 358.11
Τεινεσμός C.26.4
Tela è corpore quō extrahenda (314.24
Telephion 404.11.
Telis 404.15
Tellinæ 403.30
Temperamentorum ordines & interualla 342.24
Temperamenti optimi notę 25.15
Tendo quid C.28.4
Tendines C.2.4
Teneſmus quid, unde oriatur, & quomodo curetur 147.35
Tenue corpus quō īpleatur 24.30
Tephra 404.5
Τέφρα χαλκάνθη C.27.4
Tepidum C.3.2
Terra 356.14
Terra armenia C.38.4
Terra ſamia C.24.2
Terra ſigillata C.38.4
Terra quō coquenda 482.28
Terræ inteſtina 357.5
Terræ tuber 406.10
Τέραμον C.6.2
Terebinthus quid, eius cauſſæ, notæ & curatio 219.6
Terebintihna reſina 393.41
Terebinthinæ ad aluum ſubducendam quantitas et exhibitionis tempus 18.29
Terminthos 403.34
Teſtæ 390.18
Teſtes aphthæ ulcere preſſi quō curandi 170.3
Teſticulorū caro excreſcens quō amouenda 170.6
Teſticuli inflammationis notæ 169.18. curatio ibidem.22
Teſticulus quid 297.33
Teſticuli animalium 38.30
Teſticulorum inflāmationes quomodo curandæ 221.16
teſticulorū tēperaturę notę 29.25
teſtium conſeruatio 167.33
teſtudinis marinę ſanguis quō prę paretur 255.5. Eius uſus. ibidem.9
tetanus quid, eius ſpecies, notę, cauſæ & curatio 106.18. et deinceps & C.23.3
tetrapharmacū emplaſt. 453.20
tettiges 403.38
teucrion 404.2
teutlon 403.42
thalaſſion hydor 365.11
thalaſſeros 451.5
thalietrum 365.16
thapſia 365.19
thapſia quō coquenda 484.2
thapſia quę pericula nōnunquam afferat 265.29. eorundem remedia ibidem.33
theion 365.21
thelypteron 365.32
theodotion minus 448.36
theriace antidotum quō paretur 422.22. Eius uſus ibidem.43
theriaci paſtilli quomodo fiant. 42.14
θέρμασμα C.17.3
thermarum differentiæ et uires 21.42. & deinceps.
thermos 365.26
thlaſis 317.27. ibidem.40
thlaſis aurium 121.40
thlaſpi 365.36
thoracis morbos quæ ſigna præcedant 43.36
thridax 365.41
thron⁹ Marcelli⁹ paſtillus 436.28
thus 380.6
thuris lachryma quomodo coquenda 484.9

Thurismarina 383.7
Thylacitis 387.10
Thymbra 366.7
θυμίαμα C.29.1
Thymus 366.5
Thymus 172.26
thymus locorum muliebriũ 304.
13.quõ excindendus ibidem. 16
thymi naturaliũ quid 295. eorum
differentia ibi. 29. curatio ibid.
thyimi prægrandes 41.3
thyimi ſalſamentum 483.20
θυμίδια C.22.4
thymion 292.23
tibiæ fracturę quõ curandæ 329.12
πηκτά C.24.2
tibia 407.31
τυλόμιλι C.35.1
tiphodes febres 64.35
titamus 404.30
tithymalus 404.20. Eius ſeptem
ſpecies ibidem. 27
titianus peſſus 481.4
τὸ καταπᾶγον C.27.4
tonſillæ 279.5. Eius cauſſæ ibid. 4
curatio ibidem 6. C.25.1
tonſillarum inflammationi reſi-
ſtentia 12?.3
tophos in artubus quid coaleſcere
impediat 194.10
tophi articulorum quomodo cu-
randi 195.1.& 196.23
tophorum commune 196.119
topica medicamenta quæ C.19.3
tormina C.26.4
tormina quõ curentur 148.25
torpedines 40.36
torpedo marina 387.15
toruli C.23.1
toute bonne C.38.3
toxicum unde dictum 263.15
toxici poti notæ 263.16. remedia
ibidem.19
τράχιλος C.35.3
trachoma quid eius curatio 112.6
tragacantha 404.36
tragium 404.37
tragoriganum 405.1
tragoſſitodes 405.8
tragus frumentaceus 405.8.C.291
trebinthus 362.7
tremor C.23 4
tremoris origo 107.37
triblium 489.9
tribolos 405.3
tribulus 405.3
triches 405.16
τριχίασιν quæ curent 113.110
trichiſmus 317.39
trichomanes C.38.1
trifolium 397.9
trigle 405.11
trigonus paſtillus 434.11
triorchis 390.2
τρίμμα C.4.1
triphyllon 397.10
tripolium 405.14
triticum 35.22.395.9
trixago paluſtris 399.34
troglodytes paſſer 495.31
τρόφιμα C.5.1
troximum C.27.3
trunculi C.26.4
tryglion 488.28
trygon 405.18
tryx 405.21
tubera C.9.4
tuberum facultates 35.10
tubercula ani quomodo manu cu-
randa 311.5
turdi 37.32
turtur 37.35
turturis ſanguis 344.38
tuſſis 130.30.C.25.3
tuſſim continuam paſtillus curãs
133.14
tuſſi in febribus quomodo occur-
rendum 74.17
tuſſi grandines & calculi ex pecto
re educti 130.34
tuſſillago 354.10
tuſſiculæ puerorum curatio 7.24
tutia C.58.3
tyloſis 112.9
typhe 405.35
tyros C.19.2

V

Vaccinum lac 355.32
Vacuatio C.11.2
Valetudini tuendę ſummum otiũ
maxime obeſt 33.26
Varices 300.13
Varicoſus uarix 300.15.
Vari quid et quõ curandi 125.22
Vaſa quomodo diuidantur & qui
bus 267.41
Vaſorum aduſtio quomodo ad-
miniſtranda 268.10
Venarum in mittendo ſanguine
ordo C.35.4
Venæ ſectio quomodo admini-
ſtranda 284.30. & deinceps.
Venena 255.1
Venenorum ſimplicium enumera
tio 257.33
Venter 373.23. Mergi ibi. 24. galli
narum uentris interior membra
na ibid.25. Palumbi. ibidem. 26.
Muſtelę ibidem 28
Ventriculi affect⁹ curantia 142.11
Ventris morborũ ſignis apparen-
tibus quid faciendum 44.8
Venter quõ emolliendus 44.9
Ventriculus animalium 38.41
uentriculi temperaturę notę 27.34
uentriculi flatus unde generentur,
& quomodo curentur 145.14
uentriculi intemperies quomodo
corrigantur 311.14
Venus corpus integrũ reqrit C.4.3
ueneris ardorem obtũdit ruta 16.11
Veneris commoda 15.35.& C.4.2
Veneris uſus ex Galeno C.4.3
Veneris impotentia 171.18, cauſſæ
ibid. 19. curatio, ibidem. 20
Veratrum 311.36
Veratrum album & nigrum C.88
4
Veratri albi aſſumpti noxæ quo-
modo curandæ 265.3
Veratrum quibus conueniat 412
19
Veratrum quomodo exhibeatur
420.29
Verbaſcum 407.35
Verbenaca 391.39
Vergiliarum exortus quid efficiat
in hominibus 45.2
Veri quæ uictus ratio conueniat
22.21
Vermes terreni 357.5
Veruix tea C.38.4
Vertebrarum contuſionis, & fra-
cturæ notæ & curatio 325.24
Tertigo C.22.2
Vertiginis curatio 96.10
Vertigo tenebricoſa C.22.2
Verruca quid 313.34. unde ſic no-
minetur. ibidem. 36. curatio ibi.
37
Verruca penſilis 172.26
Veſicæ affectus quomodo digno-
ſcendi & curandi 153.39
Veſicæ calculi ſigna 296.16
Veſicæ clyſtere 295.39
Veſicæ exulceratæ ſigna 155.38 cu
ratio 156.2
Veſicæ morbos quæ ſigna præce
dant 44.19
Veſicæ morborum ſignis negle-
ctis quę ægritudines ſequantur
44.27
Veſicæ reſolutio 158.20
Veſicæ reſolutionem comitantia.
158.20
Veſpertilionum ſanguis 344.41
Veſtis attritæ fragmentum 395.
21
Vicioſis fructibus quando uten-
dum C.10.2
Victus C.16.3
Victus accuratus C.17.4
Victu exacto qui non opus habe-
ant C.6.2
Victus nauigantium 23.39
Victus ratio omnium ætatum 8.
35.& deinceps
Victus ratio infantum 8.35
Victus ratio in laboribus uitam
agentium 22.40
Victus ratio ſenum 12.42, & ſe-
quentibus
Victus ratio quolibet anni tem-
pore quæ ſeruanda 22.15
Vigiliæ C.11.2
Vigiliæ quomodo arceantur 42
29
uigiliarum uariæ cauſſæ 42.24
uigilijs in febribus quomodo re-
ſiſtendum 71.29. & ſequen-
tibus

Vinum album 41.15
Vina craſſa c.7.3
uinum dulce 41.12
uina fulua c.1.2
uinum meracioris copioſi aſſumpti remedia 265.41
uini moderate ſũpti cõmoda 41.17
uini immoderati ſumpti incommoda 41.23
uinum omne nutrit 41.11
uini potio in febribus quando conueniat 61.38
uinũ purgãs in hydropicis 416.17
uinum rubens & craſſum 41.12
uini uires 41.9
uiola 366.25
uiola alba 379.35
uiolaceum oleum 475.23
uipera 363.12. & C.32.3
uiperæ tum maris tũ fœminę morſus notę 251. 23. curatio ibid. 34
uires quę diſſoluant 56.42
uiride empl. Macherionis 461.36
uirium mutua ſubſidia c.10.4
uirulentorum pręcautiones 245.1
uiſcera c.29.1
uiſcum 366.23
uitis nigra 348.24. ſatiua 348.16
uitrum 406.7
uituli marini 41.3
uiuentes exacte qui c.6.2
ulcus ſimplex quid 226.24. Quomodo curandum ibidem.25
ulcus canum quomodo implendum 227.42
ulcera ſordida quõ purgãda 228.30
ulceri cicatrix quomodo inducenda 230.40
ulcera carcinode quõ curen. 221.16
ulcera chironia quõ curan. 220.22
ulcera capitis manantia unde fiant 85.28. quomodo curent. ibidem 21. et 86.1
ulcerum uermes quomodo arcendi 228.44
ulcera oculorum eorũq; cura. 113.30
ulcera cacoethe 232.7
ulcera chironia, telephia 232.7
ulcera uetera quomodo cur. 220.22
ulcera articulorum quomodo curentur 235.30
ulcerum diruptorum cura. 235.20
ulcus circa os ſacrum unde proueniat 80.23
ulmus 384.34
ulophonos 261.37
umbilico illita quę purgẽt 419.21
umbilici prominentis cauſſę 291.6. notę ibid. 12. cura. ibidem. 21
umbilici prominentis cura. 167.21
uncia 488.26. & 489.5
unguenta quomodo coq. 482.35
unguentum zoſimi ad tremulos celebratum 472.24
ungues 40.21
ungues qui laborauerint ut abſcedant 199.42
unguis oculorum quid eiuſq; curatio 115.23
unguium petrygium quid. 312.27. cauſſæ ibidem 29. cura. ibid. 35.
ungues cruenti quõ curan. 199.40
ungues contuſi quomodo curandi 199.38
unguium reduuiæ quid 199.2. curatio ibidem.3
ungula caballina c.38.3
unioneta c.9.3
uocis exercitatio qualis eſſe debeat et quę eius ſint comoda. 10.39
uolatilia 37.29
uolſella c.29.2
uoluptas c.17.1
uoluulus c.27.1
uomenti quid obſeruandum 18.17
uomica in iecore c.36.1
uomitus quõ prouocandus 43.44 c.2.1
uomitu qui uti debeant et quomodo. 420.3. & ſequentibus.
uomitus quę comod. pręſtet. 17.40
uomitu quando utendum c.5.1
uomitus quot modis excitetur c.5.1
uomitioni bilis quomodo occurrendum 77.34
uranium 449.33
ureteres 155.35
urina 390.27. humana. ibidem. 28 pueri uenerem non expert. ibid. 33. Mulorum. ibi. 34. Caprarum, Chamelorum. ibidem.35
urina cruda C.14.3
urinam cientia 44.23
urinarum color aquoſus, rufus & bilioſus, mediocriter pallidus quid ſignificet 9.26
urinę difficultas quomo. cu. 157.45
urinæ difficultatem indicantia 157.41
urina impuberis c.34.3
urinæ incontinentia unde oriatur 158.22
urinam quæ moueant 18.25
urinam mouentia 163.18.25
urinarum notæ 59.4
urinæ retentionis cauſſæ 295.39
urſorum ſanguis 345.7
urtica 345.2. & 34.14
uſtio capitis c.34.1
uteri abſceſſus notę 179.9. curatio. ibidem 18
uteri affectus 174.26
uteri callus quomodo cur. 186.44
uteri cancrorum ſpecies. 180.36. notæ ibidem 37. curatio 181.3
uteri clauſuræ, quã phinon appellant cauſſæ 185.6. curatio ibid. 7
uteri duricies quõ curanda 181.29
uteri hæmorrhoides quõ depræhendendę 187.7. cur. ibidem. 10
uteri inflãmationis cauſſę 177.40 ſigna ibidem 42. curat 178.12
uteri fluor uide muliebris fluor.
uteri à naturali ſede declinantis curatio 178.43
uteri mola 182.15
uteri ulcera paſcendo ſerpentia q̃modo curanda 180.17
uua 279.29. curatio ibid. 30
uua C.25.1. & 35.2
uuæ 36.22
uuæ inflãmatio quõ curan. 128.30
uua paſſa 352.7. & 36.29
uua ſylueſtris uitis C.1.3
uulnus C.31.3
uulpes 347.21
uulſum C.31.3
uulua uide Muliebres loci
uuluæ abſceſſus quomodo manu curandus 304.40
uulua animalium 38.42
uulue fluor 177.8. Eius ſpecies & cauſſæ ibidem.9. notę. ibid. 14. curatio. ibidem.17
uuluæ oſtrĳ phymus quomodo curetur 304.37
uulua procidit C.29.1

X

Xanthion 387.39
Xanthon medicamentum 440.11
Xerion C.20.4
Xerophthalmia quid eiuſq; curatio. 111.14. & C.24.1
Xeſtes 488.29
Xilaloe C.38.1
Xiphion 388.2
Xiris 387.41
ξηρά C.24.2
Xyraphium medicamentũ aduerſus capitis et menti ſicoſa exanthemata 86.15
Xyris 387.41
Xyſter 449.1

Y

ὕδωρ πιλοποιητικόν C.20.3
ὕδωρ πιλοποιικόν C.33.4
ὑδρωτήρια C.32.3
ὑπάλειπτρον C.31.4. ὑπαλειμμός C.29.1
ὕπνος καταφορικός C.10.4
ὑποχόνδριον C.1.3. ὑπόχυμα C.35.1
ὑπόχυσις C.30.3. ὑπογλωσσίδες C.18.2
ὑπογλωττίς. C.18.2 ὑπώπιον C.24.2
ὑπόπυοι C.34.4 ὑπόῤῥυσις C.30.3
ὑποσπαθιστήρ C.34.2

Z

Zarnabadium C.18.1
Zarnabum C.18.1
Zarmala 386.33
Zea 363.34. & C.9.4.38.1
Zingiber 363.37
Zizipha C.10.2
ζωμήρυσις C.32.2
Zomos 364.5
Zopyrios medicamentum 430.15
Zoſimi unguentum 472.24
Zurumbet C.38.3
Zyme 364.1
Zythus 363.41.38.1

ΤΈΛΟΣ.

PAVLI AEGINETAE PERIODEVTI IN SVVM DE RE MEDICA OPVS PRAEFATIO.

Pauli laborem noſce me, qui plurimas
Inuiſit orbis terras, Aegina ſatus.

NON EQVIDEM OPVS HOC, QVASI VETERES aliqua arti neceſſaria prætermiſerint, componere ſum aggreſſus, ſed totam ut diſciplinam in compendiũ redigerem. E contrario enim illi rectè quidem omnia & integrè elaborauerunt: recentiores autem præterquã quòd illos ne legere quidem curant, etiam loquacitatis adhuc coarguunt. Quã ratione impulſus uolumen iſtud elucubraui, quod illis ſanè qui ipſum, ut ueriſimile eſt, habere uelint, eorum quæ legerunt commentarius, mihi uerò exercitij loco erit. Abſurdum nanque fuerit rhetoras quidem compendioſis uti libellis iudicialibus, & ad circunferendũ accommodis, in quibus legum capita continentur, ut dum uſus poſtulat, in promptu habeant, nos uero, nullam eorũ habere rationem: quum illis non pauco tantum, ſed iam longo etiam tempore, legibus inſpiciundis immorari, ac differre iudiciũ liceat: nobis neutiquam, aut certe rarò ea facultas concedatur. Etenim neceſſitas in quibusdam morbis frequenter nullam ferens dilationẽ ſubitam concertationem opemq; poſtulat, ob quod rectè Hippocrates occaſionem dixit præcipitem. Illos præterea in ſolis ferè urbibus rerum utilitas incitat, ubi & libri nequaquã deſideranť: medicis autem non tantũ in urbibus, aut agris, aut etiã locis deſertis, uerum iam quoq; per mare frequenter in ipſis nauibus ſubita morborũ neceſſitas ingruit: in quibus dilatio mortem, aut omnino extremũ adfert diſcrimen. Quoniam igitur uniuerſas medendi rationes, aut particularem omnem materiam memoria tenere uel difficillimè uel nequaquam aliquis poſſit, compendium hoc ex ueteribus collegi. Nulla enim de meo inſerui, niſi paucula quædam in artis operibus mihi & uiſa & comperta. Nam in pluribus egregijs authoribus, magiſq; in Oribaſio uerſatus, qui et ipſe librum totũ, quo uniuerſam de tuenda ualetudine rationẽ cõprehendit, aliunde collegit: utpote Galeno poſterior, adeoq; recẽtior adhuc, optima quæque ex ipſis ſelegi, nullũ quatenus licuit, ex morbis prætergreſſus. Etenim Oribaſij ipſius uolumen, à ſeptuaginta libris quos continet Hebdomecontabiblon appellatum, quod totam in ſe artis materiam complectiť, non omnes, quòd grandius ſit, comparare ſibi poſſunt. In huius autem Epitome ad Euſtathium ſcripta, præterquàm quòd pleriq; morbi nõ attingantur, etiam imperfectã reliquorum pręceptionem uideas, partim cauſarũ, partim ſignorum: nonnunquam & curatio integra deſideratur, ceu alia in memoriam uenerint.

Præſens autem commentarius notas, cauſas, & curationem omnium morborum continet, ſimilarium, inſtrumentariorum, & eorum quæ ad unitatis diuortium pertinent: idq; non ſummatim, ſed quatenus licet amplè & diffuſè. Ante hæc autem omnem uictus rationem quæ ſanitati tuendæ facit, expoſuimus. Poſtremum autem librum de ſimplicibus compoſitiſq; medicamentis conſcripſimus.

Quid ſinguli ſeptem totius operis libri, nam totidem habentur, contineant.

Primus omnem ſanitatis tuendæ ratione͂ tradit: item quomodo morbi peculiares ætatibus, anni temporibus, temperaturis, alijſq; nonnullis, caueantur emendenturq;. Præterea ciborum omnium uires & uſus habet, ut in capitibus comprehenſum eſt.

Secundus febreis uniuerſas enumerat, ita ut præponantur ipſis, quæ eò conferunt, exempli gratia, notæ ex recrementis, diebus decretorijs, & id genus aliæ. Subiunguntur autem caſus qui febribus ſuperueniunt.

Tertius affectus declarat, qui ſingulis corporis partibus obueniunt, ſic ut à ſummo capite ad imos pedes, adeoq; ungueis deſcendat.

Quartus agit de exterioribus & ueluti in aperto contractis uitijs, quorum non certæ ſedes aſſignari poſſunt, ſed plureis particulas infeſtant. In quo & de tineis, & dracunculis tractatur.

Quintus de animalibus ictu morſúue uenenum relinquentibus diſſerit, ubi & de rabioſi canis morſu & metu aquæ, adhæc de non rabidi canis morſu hominiſq;, agitur. Inibi de uenenis eorumq; remedijs diſputat.

Sextus chirurgicam omnem exponit, tum quæ carnis uitia curat, ubi & teli extrahendi ratio comprehenditur, tum quæ oſſium fracturas, luxationeſq; artuum complectitur.

Septimus omnium medicamentorum uireis continet, primum quide͂ ſimplicium, deinde & compoſitorum, eorumq; potius quæ in ſex aliorũ librorũ diſcurſu commemini, præſertim maiorum & nominatarũ compoſitionum. Scio enim illic non omneis diffuſè explicari, ne diſciplina tædium afferat: tum, ut quærens aliquis unam, aut etiam plureis nobileis co͂fecturas, facilè inueniat. In fine adduntur nonnulla ad medicamentorum compoſitiones utilia. item de alternantibus inuicem remedijs agitur, ut totus liber in diſciplinam de ponderibus et menſuris deſinat. Incipiemus itaque primum uolumen.

Primus totius operis hic liber eſt, in quo omnia ſanitatis tuendæ præcepta tradidimus, quemadmodum iam in præfatione dictum eſt: dicenturq; iterum capita, ubi tantum hoc prælibauerimus, quòd in primo & ſecundo uolumine plurima ex Oribaſio mutuati ſumus. Non enim peculiarem uoluimus conſtituere opinionem, ſed ex omnibus utilitatem incipiſci. In reliquis quinque libris pauciſſima tantum ex illius commentarijs huc tranſtuli.

CAPITA PRIMI LIBRI.

Quæ grauidis ſuperueniant, & quæ uictus ratio conducat. cap. 1
De nutrice. cap. 2
De lacte nutricis. cap. 3
Quomodo lac uitiatum corrigatur. cap. 4
Educatio pueri. cap. 5
De puſtulis puero obortis quæ exanthemata dicuntur. cap. 6
De tuſſi & grauedine pueri. cap. 7
De pruritu gingiuarum. cap. 8
De dentium ortu. cap. 9
De oris ulceribus, quæ aphthæ dicuntur. cap. 10
Ad femorum intertrigines. cap. 11
Ad aures humentes. cap. 12
De Syriaſi. cap. 13
Ratio uictus infantium, atque reliquarum deinceps ætatũ ad uſque declinantes. cap. 14
De frictione præparatoria quæ paraſceuaſtice dicitur. cap. 15
De exercitatione. cap. 16
De exercitationũ generibus. ca. 17
De generibus frictionum. cap. 18
De uocis exercitatione. cap. 19
De laſſitudinibus ob exercitationem. cap. 20
De cute aſtricta. cap. 21
De ſpõtaneis laſſitudinibus. ca. 22
Ratio uictus ſenum. cap. 23
De rugoſo corpore. cap. 24
Qua ratione corpus ſuauiter oleat. cap. 25
Quomodo habitus recaleſcat. c. 26
Quomodo color malus emendetur. cap. 27
Ad liuores. cap. 28
Quomodo dentes ab iniuria aſſerantur. cap. 29
Quomodo grauis auditus corrigatur. cap. 30
Ad oculorum caligines. cap. 31
De repletione. cap. 32
De ebrietate. cap. 33
Quibus cibi corrumpunt. cap. 34
De Venere. cap. 35
Ad eos qui uenerem exercere nequeunt. cap. 36
De ijs q immodicè coierint. ca. 37
Si ſemen genitale redundet. cap. 38
Si perfrictio nocuit. cap. 39
Si inſolatus aduſſit. cap. 40
De pituita in ſuperiore uentriculo redundante. cap. 41
Quomodo facile quis uomat. c. 42
Quæ ſanis aluum ſubducant, & quæ urinam moueant. cap. 43
De clyſteribus. cap. 44
De glandibus. cap. 45
De ijs quæ per os & nareis caput euacuant, quæq; eiſdem partibus delinuntur. ca. 46
Quæ menſes ducunt. cap. 47
Quæ ſudorem mouent. cap. 48
De aëre. cap. 49
De aquis. cap. 50
De lauacris. cap. 51
De balneis naturalibus. cap. 52
Quæ uictus ratio quolibet anni tempore ſit utilis. cap. 53
Victus eorum qui in laboribus uitam agunt. cap. 45
Proficiſcentiũ uictus ratio. cap. 55
Nauigantium uictus. cap. 56
Quomodo extenuet corpus. c. 57
Quomodo tenues impleant. ca. 58
De partium attenuatarum curatione. cap. 59
Optimi tẽperamenti notę. cap. 60
Intemperatorũ corporũ notę. ca. 61
De capitis formatione. cap. 62
Temperaturæ cerebri notæ. ca. 63
Ventriculi tẽperaturæ notę. ca. 64
Pulmonis notę. cap. 65

Cordis notæ. cap. 66.
Iocinoris tẽperaturæ notæ. cap. 67
Teſticulorũ tẽperaturę notę. c. 68.
Quæ prætermiſſa ſunt. cap. 69.
Quomodo calida intemperies corrigatur. cap. 70
Quomodo frigida intemperies emendetur. cap. 71.
Quomodo ſicca intẽperies in uentriculo ueluti exemplo, deinde & aliæ corrigantur. cap. 72
De alimentorũ facultatibus. ca. 73
De oleribus. cap. 74
De aſparagis. cap. 75
De radicibus quæ cibi rationem obtinent. cap. 76
De tuberibus & fungis. cap. 77
De frumentaceis. cap. 78
De leguminibus. cap. 79
De fugacibus fructibus. cap. 80
De arborum fructibus. cap. 81
De animalibus, & primò de uolatilibus. cap. 82
De ouis. cap. 83
De terreſtribus animalibus. ca. 84
De partibus animalium. cap. 85
De lacte, & terreſtrium ſanguine. cap. 86
De lactis potione. cap. 87
De lacte ſciſſili. cap. 88
De caſeo. cap. 89
De piſcibus. cap. 90
De teſtaceis. cap. 91
De malacijs. cap. 92
De cartilagineis. cap. 93
De cetaceis. cap. 94
De uini uiribus. cap. 95
De melle & mulſa. cap. 96
De ſomno. cap. 97
De uigilia. cap. 98
De ſopore. cap. 99
Dioclis epiſtola, ad ualetudinem tuendam conſcripta. cap. 100

PAVLI

PAVLI AEGINETAE LIBER PRIMVS IOANNE GVINTERIO ANDERNACO MEDICO INTERPRETE.

Quæ grauidis ſuperueniant, & quæ uictus ratio eis conducat. *Cap. I.*

QVANDOQVIDEM INTER EA QVAE GRAVIDIS SVperueniunt, hæc potiſſimum infeſtare ſolent, ſtomachi exundatio, continuæ uomitiones, ſputa crebra, oris uentriculi roſio, & cibi faſtidium: non alienum fuerit remedia quibus ab eis uindicentur, perſcribere. Proſunt itaque obambulationes, cibi non nimium dulces, uina fulua, odora, maxime quinquennia, & moderata potio. Hæc enim omnia ne mulier ſtomachi exundationem experiatur uomatque, impediunt. At medicamenti nomine, uincit polygonium herbam aqua elixam bibere. item anethum & ponticam radicem, quæ indigeti uocabulo rha nuncupatur. hęc tum ante, tum poſt cibum licet aſſumere. Extrinſecus præcordia adiuuari debent cataplaſmate ex œnanthe balanſtio, cytiſi ſmyrniique coma, & fœniculi ſemine, ſiue per ſe, ſiue quomodocunque uoles miſcere, cum palmulis & uino ueteri. Aduerſus ſtomachi roſiones confert, calidam aquam bibere, quiete inambulare, præcordia contegere lana molli. At eas quæ cibum faſtidiunt, uarijs & ad uoluptatem quæſitis cibis amyloque ſicco ſolicitabis. magis autem hoc obtuleris ijs quę terram edere concupiſcunt, ut in malacia, quod uicium Græcis Citta dicitur, accidere conſueuit. id tertio à conceptu menſe potiſſimum contrahitur. Nam tunc id quod in utero eſt, quicquid ratione alimenti ad ipſum fertur, tanquam imbecillius, nequit conſumere, unde fit, ut quum uaria ex eo recrementa in ſtomacho grauidę redundent, uaria & naturę aliena appetat, exempli gratia, carbones extinctos, cretam Cimoliam, aliaque complura. Hanc enim ob cauſam appellationem huiuſmodi affectus accepit, uel à picæ auis uarietate, uel quòd eadem ſubinde hoc malo corripiatur. Iam labor, & longior peregrinatio etiam ſtomachum ad cibos excitat. Quæ uerò mulier citra labores agere conſueuit, ea ſi uterum gerat, haud commode repentinas ſubibit motiones. Verum acria quandoque guſtare, præſertimque ſinapi, cibum faſtidienti non fuerit alienum. Cæterum eximios pedum tumores, quos œdemata Græci dicunt, anthyllis quæ in aceto maduerit, foliaque braſſicæ in latum ſuper deligata diſcutiunt. item Cimolia creta ex aceto illita. ſimiliter alumē cum aceto proficit. Recte etiam pedes malorum medicorum, quæ Citria aliàs dicuntur, in aqua decoctorum iure lauantur.

De Nutrice. *Cap. II.*

DEligi nutrix debet, nulli morbo obnoxia, ætate nec uetula nimium, nec adoleſcens, ita ut iunior quinque & uiginti annos compleuerit, grandior quinque & triginta nõ excedat: pectore ſit amplo, mammis magnis, papillis neque conniuentibus neq; auerſis: reliquo corpore nec admodum obeſo, nec nimium gracili. Præterea magnum eſt infanti commodum, ſi nutrix non multo antè pepererit, maiusq́; ſi maſculum. Vitanda ei ſunt, admodum ſiccantia, ſalſa, acria, acerba, acida, amara, & ualidè calefacientia. Item odores tum fœdi, tum ſuaues præter modum, condimenta, aliaq́; acria nocent. Ad hæc venere nutrix abſtineat, manus humerosq́; molendo texendoq́; exerceat: puerum ulnis geſtet, treis iam menſes quatuórue natum.

De lacte Nutricis. *Cap. III.*

LAudatiſſimum lac eſt, moderatũ ſpiſſitudine, copia, colore, odore, & guſtu. Commendatur & quod in unguem pollicis inſtillatum, eo inclinato ad lucem, neq; ſubito neque tarde uidetur defluere. Iam uerò in hunc modum probari poteſt: infuſo lacti in uas uitreum coaguli exiguum admiſcetur, digitisq́; agitatur. in quo poſtq́; concreuerit, inſpicietur, num caſei portio minor quàm ſerum fuerit. hoc enim lac inutile eſt: contrarium huic, concoctu contumax: probatiſſimum quod utraq; habet mediocria.

Quomodo lac uiciatum corrigatur. *Cap. IIII*

LAc uiciatum hoc modo corrigi debet. ſi craſſius fuerit, pituita uomitu elicietur, qui optime oxymelite epoto citatur: laboribus etiam cibum præcedentibus eadem extenuabitur. Tunc nimirum in cibo conducunt, origanum, hyſſopum, ſatureia, ſcandix & thymus, item raphani momentum, uetusq́; ſalſamentum cum oxymelite. At ſi acrius tenuiusq́; lac euaſerit, multis quidem tunc laboribus nutricem leuare, ſorbitionibus autem & carnibus ſuillis, ſapęq́; & uini dulcis potu, reficere conuenit. Si lac fuerit imminutum, ſorbitionibus & pleniori modo ſuſtentanda eſt, uinum dulce potui dabitur: pectus & mamillas perfricare oportet. ijſdem cucurbitula quoq; defixa abunde præſtitit. Medicamenta uerò etſi lacti generando proficere quidem aliquid ſciam, non tamen frequenter ipſis uti pręceperim, ut quę uiolentius conſumant. eſt autem fœniculi radix, & ſemen, ptiſanæ incocta: item cytiſi folia ex uino nigro aut ptiſana: melanthium in paſſo & anethũ, paſtinacę radix atque ſemen, quę calida prius irroratis admouenda ſunt. Omni uerò lacte uitioſo, ſiue craſſum, ſiue acre fuerit & fœtidum, prius emulcto, puer mamillis admouendus eſt. Lac autem acre nunquam ieiuno adhiberi debet, fœtorem eius uinum odoratum & cibi dulces emendare poſſunt. Porrò de caſeato lacte tertio uolumine in capite de mamillis tractabimus.

Educatio pueri. Cap. V.

PRimum infans recens natus melle nutriri debet: mox lacte, idque bis die, aut plurimum ter, cum autem promptè & alacriter puer aſſumit, ac ſpes eſt eum poſſe quod oblatum eſt concoquere, tunc iam & cibus ſolidior rectè datur qui non ipſum repleat. At ſi fortè imprudentibus nobis puer repletus fuerit, ſomniculoſior autem ſtatim & torpidus magis euadat, uenter intumeſcat infleturqꝫ, & urinæ aquoſiores reddantur, quę repletionis notæ ſunt, nihil exhibere oportet, donec cibos prius ingeſtos conſumpſerit. Abundè autem fuerit, duobus annis lacte puerum enutrire, inde ad cibos ſolidiores tranſgredi.

De puſtulis puero obortis quæ Exanthemata dicuntur. Cap. VI.

PVſtulis quæ quòd puero per cutem ueluti efflorеſcunt, Græci ἐξανθήματα nominant, primum ſanè nullum faceſſere negotium oportet, ubi uerò probè ad ſumma eruperint, tunc iam curare tentabimus, balneis, quibus inijciantur myrtum aut lentiſcum, aut roſa. deinde roſaceo aut lentiſcino utendum: ceratoqꝫ cum ceruſſa, ad hęc nitro abſtergere lenius expedit: nam ualentiora non ſuſtinebit. Optimum uerò eſt nutricem dulciori uictu uti. laudatur autem maximè ſi puer etiam ipſe neqꝫ pleniore, neqꝫ nimis tenui cibo alatur. At ſi uenter ipſius non reſpondeat, tunc mel cibo infuſum ſimul coquere oportet: ſi ne ſic quidem deſcenderit, terebinthinę inſtar ciceris inijcies. Humectata aluo, milium potiſſimũ offerre conducit.

De tuſſi & grauedine pueri. Cap. VII.

QVod ſi quandoqꝫ tuſſicula aut grauedo puerum affligat, melitiſmi dicti adhiberi debent. Conuenit igitur puero liberaliore aqua calida loto caput ipſius melle copioſo calido illinere, deinde digito linguam leniter premere: multum enim hoc pacto pituitę uomitu egeret.

De gingiuarum pruritu. Cap. VIII.

PRurientibus gingiuis fomento utendum eſt, & liberali unctione ex oleo diſcocto, in quo ceræ momentum eliquatum ſit.

De dentium ortu. Cap. IX.

DEntiunt ſeptimo quidem menſe pueri: experiuntur autem tunc inflammationes gingiuarum, maxillarũ, & tendinum, aliquando etiã conuulſiones. Tunc igitur puero nihil dandũ, quod mandi poſtulet. digito autem in lauacro gingiuę continenter contrectari, & gallinaceo adipe uel leporis cerebello emolliri debent. Vbi iam dentes prodierint, ceruix, caput, & maxillæ delicatis lanis puris contegentur, oleoqꝫ dulci & calido fouebuntur: idémqꝫ meatibus auditorijs inſtillabitur. Cæterum plenius infantem tunc alere, & calida lauare oportet: et ſi alui profluuium experiatur, tentabimus eam epithematis quæ præcipuè ſiſtunt, contrahere, inſpergendo lanæ cuminum, aut anethum, aut apium. Salutare eſt etiam ſemen roſarum admiſcere, & ſummatim calide deſiccare.

At ſi uenter nihil reddit, melle in glandis figuram coacto inferius leniter irritabitur. aut nepita detrita cum melle illinetur. Porrò conuulſionibus puerorum optimè uidetur auxiliari heliotropium in aqua elixũ, ſi puer in hac lauetur. confert & irino aut cyprino, & ſycionio perungere, & uniuerſum calefacere. Cum autem exortis dentibus digitos mordet uulneratcꝫ, benefaciet radicem iridis deraſam, nec admodum ſiccam, ore continere. Hoc remedium ulceribus quocꝫ opitulatur: butyrumcꝫ cum melle illitum adiuuat. Gingiuarum autem pruritus, ueteris ſalſamenti caro lenit.

De oris ulceribus quæ Aphthæ dicuntur. Cap. X.

OBoritur puero etiam ulcus quod aphtha uocatur, nunc ſubalbidũ, nunc ſubrubrum, aliàs cruſtæ modo nigreſcens, quod omnium periculoſiſſimum & letale eſt. Remedio erit, iris cũ melle, & ſicca inſpirata. Item, roſarum folia contuſa, earũcꝫ flos, crocum, myrrhæ exiguũ, galla, lachryma thuris & cortex eiuſdem, & ſimul & priuatim ſingula melle tincta: adhęc mulſa, & mali punici dulcis ſuccus proficit.

Ad femorum intertrigines. Cap. XI.

FEmorum intertrigines myrtus arida, iuncus anguloſus, & roſæ inſperſæ iuuant.

Ad aures humentes. Cap. XII.

AVrium humiditates lana ex alumine impoſita, aut mulſum, aut uinum uetus inſtillatum, aut crocum ex uino detritum, deſiccant.

De Syriaſi. Cap. XIII.

SYriaſis, eſt inflammatio partiũ circa cerebrũ eiuscꝫ mẽbranas. concauum in ea fit ſinciput, concaui itidem cum pallore oculi, accedit & corporis totius ſiccitas. Succurrit huic malo uitellus oui ſincipiti cum roſaceo, tomenti modo impoſitus. ſic tamen, ut continuè renouetur.

Aliud ad Syriaſim.

Oportet eidem loco imponere folia herbæ quam Gręci heliotropion, latini ſolarem nuncupant, cucurbitæ ramenta, cucumeris, quem peponem dicunt, cutẽ carni adiacentem, aut hortenſis ſolani ſuccum cum roſaceo.

Ratio uictus infantium atque reliquarum deinceps ætatum, ad uſque declinantes. Cap. XIIII.

POſteaquàm lacte nutriri infantes deſierint, liberiore eis modo & ſuo ingenio hilariter uiuere permittemus: exercitia autem & alimenta leuiora. Ab anno ſexto & ſeptimo, tum pueri, tum puellę, literatoribus blandis humaniscꝫ tradentur, tales enim cum animi remiſſione & gratia docent. Animi autem relaxatio ad probam corporis educationem plurimũ adfert momenti. Duodecimũ annum egreſſi, ad grãmaticos iam & geometras mittendi ſunt, corpuscꝫ eorum exercere oportet. A quartodecimo uscꝫ ad primum & uigeſimum, mathematicis diſciplinis & ſapientiæ ſtudio incumbent: exercitijs pluribus propter corpo-

ris

ris robur credentur, ut & animo & corpore laborantes, à libidinis impetu coerceantur. his etiam uinum circuncidendum eſt. Aetate florentibus educatio abſoluta tum animi,tum corporis congruit. eoq; exercitijs omnibus, præſertim quibus quiſque aſſueuit utendum,cibo pleniore & ualenti. Declinantibus autem remiſſa competit & animi & corporis educatio. Exercitia enim qualiacunque fuerint pro horum ratione imminuere oportet:alimēto detrahendū,ut quorum habitus iam frigeſcere incipiat.

De frictione præparatoria,quæ paraſceuaſtice dicitur. *Cap. XV*

ANte exercitationem corpus mediocriter calefacere oportet,frictione linteis adhibita,deinde nudis manibus oleo intinctis perfricare, uſq; dum bene incaleſcat emolliaturq;,colore uiuido rubeſcat, & in tumorem attollatur.

De exercitatione. *Cap. XVI.*

EXercitatio motus eſt uehemens. uehementiæ autem finis eſt, reſpiratio crebra. Id uerò commodi præſtat, quòd parteis inſtrumentarias morbis non opportunas efficit,& functionibus obeundis ualidas: præterea ut alimenta fortius attrahant,promptius immutent,& liberalius reficiantur, caloris beneficio quem illa excitauit. adde quòd meatus expurget,recrementa,propter ualidam ſpiritus motionem, expellat. Quoniam igitur alimentorum per corpus membratim digeſtionem adiuuat, non debet crudi incoctiq;,ſiue cibi ſiue humoris copia,in uentre,aut uaſis contineri.periculum enim eſt, ne priuſquàm probè fuerint concocti, in uniuerſas animantis particulas diſtrahantur. Vnde manifeſtò liquet exercitationem cibum prçcedere oportere. Notæ autem quæ opportunitatem laboris ſubeundi oſtendant,ex urinarum colore petuntur. etenim aquoſa nondum coctum humorem qui ex uentre diſtributus eſt,ſignificat: rufa autem & bilioſa, iampridem elaboratum eſſe notat: mediocriter pallida, concoctionem modo factam indicat. Tunc igitur ad exercitia ueniendum eſt,depoſitis prius recrementis:tum quæ in ueſica, tum quç in aluo continentur.

De exercitationum generibus. *Cap. XVII.*

OMnis exercitationis cōmune eſt,quòd animali ex ipſo caloris augmētum excitat. Ex ſingulis autē exercitationū generibus alia ualida,hoc eſt, uiolenta eſt,muſculis et neruis robur prçparans, cuius generis eſt quū qs fodit, et maximo onere ſublato,aut eodē loco manet, aut paululū procedit:itē accliuis ambulatio huius quoq; generis exiſtit: prçterea per funē manibus apprehenſum ſcandere,aliaq; plurima conſimilia. Alia celeris exercitatio eſt,quç citra robur uiolentiámque peragitur.id genus ſunt, curſus,umbratilis armorum meditatio,aut quum duo ſummis manibus con certant,tum que per corycum & paruā pilam fit exercitatio. Alia cōpoſita eſt ex ualida & celeri, quando quas ualidas diximus ijs omnibus ut uehementibus uti licet,motus modò celeritatē adijcias. Prçterea per alias exercitationes lumbi magis quàm brachia crurá ue laborant: per alias ſpina tota,aut thorax tantū,aut pulmo. Exerceri uerò oportet quouſq; corpus

in tumo-

in tumorē attollat̃ et rubeſcat,motus prōptè,ęquabiliter et cōcinnè ędat. Inter hæc autem ſudorem cum calido uapore mixtum cernes. Pauſandũ uerò ab exercitatione tunc primum eſt, quum aliquod horum fuerit immutatum,nempe ſi contractior corporis moles uidebitur, ilico deſiſtendum eſt:ſimiliter quum coloris gratia deperit,ceſſare oportet. Quinetiã quum motus remittere quippiam cernitur,protinus deſinere conueniet. Itidem ſi in ſudore ulla qualitatis eius, aut quantitatis mutatio accidat: quum enim is aut minor, aut frigidior factus intelligitur, tunc deſiſtendum ſcias.oleo mox corpori ſuperfuſo,apotherapia uti deinceps oportebit,inde frictionē apotherapeuticã adhibere,ut pędotribæ factitare ſolēt.

De generibus frictionum. *Cap. XVIII.*

Corpora supra modum resoluta duriter sunt fricanda, quae dura adstricta molliter.

INter frictiones,dura ligare corpus poteſt: mollis, ſoluere.quapropter quæ ſupra modum reſoluta ſunt,duriter perfricare oportet: quæ autē aſtricta,molliter. At ſi mediocri quis corpore præditus ſit,neq; molliter neque duriter fricandum id eſſe conſtat,ſed quatenus licet uterque exceſſus uitari debet. Siquidem multa & dura frictio, corporis molem deprimit:modica uerò & mollis,è contrario implet. Porro tres quantitatis frictionum differentias,ſi tribus quæ à qualitate ducuntur,iunxeris,nouem coniugationes effeceris,ut ſubiectum eſt. Etenim una iuxta quantitatem, nempe multa,ſi tribus quæ à qualitate ſumuntur,duræ dico,molli,& mediocri, adiungatur, treis ſecundum duritiem differentias efficit. modica rurſus ſi eiſdē tribus addatur, treis alias procreat. At mediocris qualitate eiſdē tribus iuncta,alias treis ꝓgignit,ut in formula ſubiecta uidere licet.

QVANTITAS		QVALITAS
Multa	&	Dura
Multa		Mollis
Multa		Mediocris
Pauca	&	Dura
Pauca		Mollis
Pauca		Mediocris
Mediocris	&	Dura
Mediocris		Mollis
Mediocris		Mediocris

De uocis exercitatione. *Cap. XIX.*

INter uocis exercitationes ſuauis leniſque modulatio nihil ad ſanitatem tuendam proficit:grauioris autem uocis ſonus utilis habetur, eoq; exercere eum oportet. Ita enim aër copioſiſſimus inſpiratu in corpus attractus,thoracem,uentrem,& meatus totius corporis diducit,dilatat, aperitque. Quapropter ipſa lectione humiditates quę redundant,excernit,fortius igitur legentibus,magis & per ſudores:lenius autem, per latentem totius corporis perſpiratum. Accidit enim propter extenuationem multa recrementa,nempe ſputa,mucos & pituitam,per ſcreatum excerni conſumique. Iis uerò qui propter frigiditatem excalfieri deſiderant, quodnam

aliud

aliud præſentius remedium eſſe potuerit, quàm functio quæ reſpiratione peragitur? Conſilium igitur eſt, hos frequenter legere, ut toto corpore relaxato, fuſaq́ carne, arteriam & alios ſpiritus tranſitus ſtudioſè rarefacientes, per grauiores uocis actiones modulentur. Vti autē oportet uocis officio neq́ temere neque inconſideratè, ſed quum nec uitioſis corruptiſque humoribus repleti ſunt, neque magnæ & euidentes ſtomachi cruditates apparent, ad uocis exercitationem accedendum eſt, ne corrupti uapores per corpus largius diſtribuantur.

De Laßitudinibus ob exercitationem. Cap. XX.

VLceroſa laſſitudo ab excrementorum tenuium ſimul & acrium copia contrahitur. Tenſoria nullum quidem excrementum, cuius ratio aliqua ſit habenda, in corpore contineri indicat, ſed in muſculis neruisque affectus quidam quo tendi uidentur, reſidet. Ea uerò quæ inflammationis ſpeciem præ ſe fert, in qua nimirum ceu contuſas, aut inflammatione obſeſſas parteis ſentimus, tunc ſolet incidere, quum muſculi impendiò excalfacti, aliquid ex circumfuſis ſibi recrementis attraxerunt. Eſt & alia quædam præter has quarta affectio, quæ oritur, quum muſculi ſuprà quàm par eſt, ſiccantur, ità ut ueſtibus exutis ſqualens corpus contractumq́ appareat, atque ad motus pigrū. Remedium ulceroſæ laſſitudinis eſt, ſi quæ redundant, euapores frictione multa mollique cum oleo copioſiore, quod omnis aſtrictionis ſit expers. Altera laſſitudo in qua tenſio ſentitur, hoc pro curatione deſiderat, ut relaxetur. ſanè relaxatur quod diſtentū eſt, pauca & molli frictione, eaq́ ex oleo dulci atq́ egelido: item intermiſſione omnino, quiete, balneis temperatis, atq́ in calida, mora longiori: adeò ſi bis térue ipſum laues, plus profeceris. Tertiæ laſſitudinis inflammatoriæ curationis conſilium, ad tria dirigitur, nempe, ſuperuacanei euacuationem, extenti remiſſionem, & inflammationis refrigerium. itaq́ & oleum copioſum tepidumq́, & frictiones molliſſimæ, & lenta in temperatis aquis mora, eiuſmodi laſſitudines perſanant. pari modo & multa quies, unctiones aſſiduæ. Quarta affectio nihil ſanè à priori conſuetudine immutari poſtulat, niſi calidiorem aquam, quæ ſenſim contrahat: altero die, apotherapiæ exercitationem. protinus autem in lauacra frigidi ſolij exiliant. omnes autem qui laſſitudinibus laborant, cibo boni ſucci reficì debent.

De cute aſtricta. Cap. XXI.

AStrictio, quam Greci ſtegnoſin uocāt, accidit, aut obſtructis, aut denſatis meatibus. obſtructio quidem, ex copioſis craſſiſq́ humoribus crudis concoctionemq́ non expertis, oritur: denſatio autem, ab ijs quę refrigerant, aut aſtringunt, aut deſiccant. Ac deprehenditur ſanè iam dictus affectus, ſtatim ubi ſe exuerint, ex colore albo, & cutis tum duritie, tū denſitate: tum ꝙ in ipſa exercitatione uix incaleſcāt. Succurrit huic affectioni calefactio, quę ualētiore exercitio, balneiſq́ calidioribus petēda eſt. Mora uerò in frigido ſolio diuturna nō ſit. imò nec ipſa aqua nimiū ſit frigida. Vbi ueſteis ſunt induturi, ungent aliquo quod mediocriter calfaciat oleo, dulci

dulci ac tenui. Cutis autẽ denſitatem abunde etiam ſanat oleum anethinũ, pręſertim ſi uiride fuerit anethum, oleumq; ex populo nigra confectum.

De ſpontaneis laſſitudinibus. Cap. XXII.

QVoniam ulceroſa laſſitudo ex acrium recrementorum uitio contrahitur, ſi quidem paucus omnino uitioſus humor fuerit, apotherapiæ exercitatio ſuffecerit: ſi copioſior, & altius in corpore redundarit, eiuſmodi malo obnoxijs nec exercitationem, nec ullũ omnino motum iniungemus, ſed quiete ſomnoq; recreatos abſtinere cibo totum diem cogemus, deinde ueſperi pinguiter unctis, temperatoq; balneo lauatis, cibum boni ſucci & ſorbilem modicum dabimus, non tamen à uino eos arcentes. hoc enim ſemicrudos humores, ſi aliquid aliud, cõcoquit. Si ergo his peractis ſymptoma conquieuerit, ad cõſueta munia paulatim reducendi ſunt: ſin in poſterũ etiam diẽ remaneat, de ualentiore iam remedio cõſiderandum eſt. Si enim uires conſtent, duorum alterum, aut ſanguis mittendus eſt, aut purgatio exhibenda, ſed ita ut diſcernamus, utrum magis expediat. Quòd ſi uires inualidæ ſint, ſanguinem dimittere haud quaquam oportet, ſed deiectionem mediocrem tentare. At ſi crudi humores omnino fuerint, neq; ſanguinis detractio, neque purgatio, neq; exercitium ex uſu eſt, imò ne mouere quidem in totum, aut lauare expedit. Tales igitur in quiete omni ſeruandi ſunt, cibis potionibuſq; & medicamentis quæ extenuent incidantq; ſine manifeſto calore, reficiendi. Pro cibo igitur oxymel, modicum ptiſane, nonnunquam & mulſæ exhibebitur. Quoniam uerò pręcordia eiuſmodi omnibus turgida inflataq; ſunt, ac facile quicquid aſſumpſerint in flatus conuertitur, ſatius fuerit cum cibo piperis aliquid offerre. Vtilius autem erit, & medicamento quod dioſpolites dicitur, uti: item dia trion pepereon, ſimplici: utiliſſimumq; ipſis eſt oxymel. Potui ſument apomel, præſertim ubi coacuit, uinaq; leuiter aceſcentia. cibi erunt qui ſine calore attenuẽt, cuiuſmodi eſt capparis ſi ex oxymelite, aut oxelęo aſſumatur. Porrò tenſionis laſſitudo quæ ſine exercitijs oboritur, copiam innuit ſolidas corporis parteis diſtendentem. Conſtat autem omnibus, optimum eſſe præſidium quum ſanguinis copia ſubeſt, aut uenam incidere, aut malleolos ſcarificatu ſauciare. Quæ uerò inflammationem repręſentat laſſitudo ſpontanea, ea ne paucis quidem horis, nedum duobus tribúſue diebus eodem tenore conſiſtit, ſed protinus febrem accendit uehementiſſimam, niſi ſanguinis detractione malo prius occurreris. Præſtiterit autem, ſi fieri queat, bis eodem die ſanguinem detrahere: ac primum quidem ita mittere conuenit, ne animi defectu homo periclitetur: ſecundò autem, ne defectio quidem ipſa formidari debet. At qui ſic affecti ſanguinem non dimiſerint, hi ut periculum euadant ſeruenturq;, bonæ fortunæ beneficio opus habent.

Victus ſenum ratio. Cap. XXIII.

SEnectus quum ſicca frigidaq; exiſtat, per calefacientia humectantiaq; corrigi debet. Frictio itaq; adhibenda eſt, citra laſſitudinem: imbecil-

liores ter die cibo refici debent: ad tertiã quidem horam, panis exiguo cũ melle attico: ſeptima uerò hora ubi frictionem exercitationeſq; ipſis congruas & balneum fuerint experti, primum ſanè quæ aluum emolliunt, aſſument, deinde piſces, aut auiculas, hinc in cœna ea quæ optimi ſucci ſunt & ægrè corrumpuntur. Non prohibeo item uinis ex melle præparatis uti, præcipuè quibus de calculo in renibus creato, aut etiam podagra ſuſpitio eſt, quando petroſelinum uino rectè inijcitur. At ſi quando pituita in uentriculo contracta, neceſſitas eſt aliqua quæ eam incidant, deligere, protinus ad humectantẽ uictus rationem digrediendũ eſt: ac fici maturæ ante aliũ cibum ipſis exhibentur: per hyemem uerò caricæ, ſi nullum in dextra præcordiorũ parte ſymptoma accidere ſentiant. At quia ſeroſa pituitoſaq; in ſenili corpore excrementa colliguntur, urinam quotidie promouere conſiliũ eſt, & aluum ſubducere, præſertim oleo quod ante cibũ abſorbeant. Clarũ uerò eſt, omnia olera ante cibum ex oleo, garoq; ſumi oportere: item oliuas muria ſeruatas, quas halmadas dicunt, & damaſcena. Quòd ſi uenter magis aſtrictus nihil deiecerit, & mercurialis herba, & cnicum abunde ſunt. benefacit etiã reſina terebinthina, interim unius auellanę, interim duarũ triúmue magnitudine ſumpta. Iam oleũ quibus aluus contracta eſt, per clyſterem utiliſſimè infunditur.

De rugoſo corpore. Cap. XXIIII.

ERugat corpus erui farina, uiti albæ miſta.

Aliud ſmegma quo continue corpus abſtergitur.

Fici pingues ſimul cum bryonia contuſæ, farina erui, cõbuſta ſepię teſta cum mellis momento affuſo.

Quomodo corpus ſuauiter oleat. Cap. XXV.

VT corpus bene oleat, eidem unctioni cupreſſi comam aridam contuſam admiſceto, aut piceæ corticem. Meminiſſe uerò debes, ut manè poſtquam corpus ueſtimentis munierint, pauxillum caſiæ aut ſabinæ herbæ deguſtent.

Quomodo habitus recaleſcat. Cap. XXVI.

QVandoquidem uero habitui ſenum ſuccurrere oportet, utatur dum lauat, puluere calefacienti, aquæ indito, qui conſtat, nepita, ſamſucho, hyſſopo, baccis lauri, rore marino, lapide pyrite, ſale, fęce combuſta, nitro, pumice, pro cuiuſq; ratione: item ſinapis, herbę pediculari ę & cocci gnidij momento. à balneo, acopo quod calefaciat utatur. uinum fuluum uetus, potet: ſumatq; propoma ex mulſo pipere, ruta, & conſimilibus.

Quomodo color malus emendetur. Cap. XXVII.

COrpus decoloratum pallidúmue uita lęta & cibus gratus emendat, miſcetur autem huic radicula, porrum, & uiride cicer. Iam mali punici dulcis ſuccus ſorbitionis modo ſumptus, bonum colorem efficit. Proficit etiam oleum cui bryoniæ radix diutius ſit incocta. idem & corporis cutem intendit erugatq;. ijs autem, qui corpori nitorem conciliant miſce-

re conuenit paſtillos, qui fiunt ex cuiuſdam abſtergentis farina, bulbo, narciſſo & bryoniæ radice. bene colorant, ſi copia datur, tum radix, tum ſemen amaræ amygdalæ in aqua elixa, qua pro lauacro utitur.

Ad liuores. *Cap. XXVIII.*

Liueſcere ſenum corpora prohibemus, ſi cutem ipſorũ craſſam, & iniurijs haud facile opportunam habitumq́ calidiorem reddiderimus. Vt autem celerius id aſſequamur, ſale in balneis, ſuper partem quę nigruerit uti conueniet, eandemq́ fomentis per ſpongias decocto raphani aut abſinthij immerſas, adiuuare.

Quomodo dentes ab iniuria aſſerantur. *Cap. XXIX.*

Dentes ab interitu uindicabis, ſi primum caueas ne cibi quos ingeſſeris corruptionẽ experiantur, adhęc ne continuè uomas, deinde eſcas dentibus incõmodas, nempe ficus aridas, mel coctum quòd durũ nimis ſit, palmulas uix fragiles, adhæc omnia glutinoſa, quęq́ adeò frangi contumacia ſunt, ut denteis commoueant. inſuper uitare oportet, quę denteis ſtupefaciunt, perfrigida cuncta & putrida. Conducit itidem ſecundum cibum denteis purgare.

Quomodo grauis auditus corrigatur. *Cap. XXX.*

Ad grauem auditum corrigendum, uincit primum meatus per quos audiendi facultas eſt, ſordibus expurgare: per interualla autem linteum dropaci intinctum ipſis demittere, atq́ prius expreſſum retrahere. ſumme enim meatus purgat, & ſimul auditũ auribus reddit. Deinde aliquo erui inſtar inſerto, meatum ad diem obturabis: poſtea ipſo exempto, quotidie oleo amygdalino, aut nardino, aut chamæmelino, aut pingui anſerino, cum exiguo fellis bubuli perunges. Rurſus diebus aliquot interpoſitis, ſinapi & ficis contritis factum penicillum ad horas duas imponis, inde hoc exempto infundis oleum, quod in aſphodeli radice excauata efferbuerit.

De oculorum caligine. *Cap. XXXI.*

Ne caligine oculi corripiantur, quũ in aquam frigidam te mergis, illos diu in eadem apertos eſſe conueniet. hinc enim robur uiſui adijcit. Lectione uerò non te fatigabis, uino craſſo & dulci abſtinebis. ſimiliter cibis qui in ſuperiore uentre diu remorantur, cõcoctu difficiles, & qui humores lentos craſſoſq́ generant: item cauebis erucam, porrũ, & omnia quorum acrimonia ſurſum effertur. Vitare etiam oportet ſupinum incubitum diuturnum, frigus, uentos contra oculos flantes, fumum, & puluerem. Iam uerò aquam oculis inſtillare quotidie ad menſem totũ, iuuat. quę in hunc modum præparatur, fœniculum uiride fictili uaſi extrinſecus picato, cum aqua cœleſti demittitur, deinde exempto fœniculo quod reliquum eſt repones.

De repletione. *Cap. XXXII.*

Plurimum noxæ ciborũ repletio conciliat, quamuis enim probe quippiam uentriculus concoquat, uenę tamen nimium repletę, laborant,

diſten-

diſtenduntur, rumpuntur, obſtruuntur, flatu implentur, & ualde grauantur. deterrimũ autem habetur in morbis, uenas eſſe repletas. at uentris repletio ſi urget, interim uomitu quod redundat, interim per aluum excernitur: in totum inualidior hæc, ea eſt quæ uenis accidit, non tamen & ipſa admitti debet, ſed ſi quis impendio plura aſſumpſerit, ſtatim eum uomere oportet. periculum etenim eſt, ne obita concoctione uenæ repleantur: magiſq; ſi intemperantius cibis continuè aſſumptis, nullam deinde uacuationem experiatur. uomitu igitur ſollicitari debet prius quàm cibi corrumpantur. At ſi aliquid eum impediat, aluus ſoluta frequenter ſuccurrit. ſin minus illa fluxerit, certè diutius dormire & potui aquam calidam frequenter ſumere, conſiliũ eſt. Vbi iam abunde concoxerit, præſertim aluo largiter fuſa, lauacris fomentiſq; adiuuare, ſalſamenti parum ac potionem dilutam exhibere oportet. At ſi neq; deſcenderit aluus, neque celeriter obita eſt cõcoctio, ſed corpus uniuerſum graue, ad motus pigrũ, & ſomnolentum fuerit, mens præter rationem quodammodo torpeſcat, uenarum repletionem eſſe cognoſcas. Qui uerò præter hęc laſſitudine premuntur, eos conquieſcere dum uentriculus ingeſta concoquat, deinde laboribus inanire expedit.

De ebrietate. Cap. XXXIII.

Ebrietatem uomitus repentè obortus diſcutit: item aquam & mulſam liberalius ſuperbibere uincit, atq; ſic uomere, uſque dum plurima reiecerint, ac ſtomachi uellicatus obtundatur. à uomitu ſolium ingreſſi copioſe ungentur, reliquo tempore conquieſcent, & accuratè cooperti diutiſſime dormient, quouſq; temulentia diſcutiatur.

Quibus cibi corrumpuntur. Cap. XXXIIII.

Cibis in uentre uiciatis, ſi quæ corrupta ſunt deijciuntur, maximum ad ſanitatem eſt compendium: ſin minus, ijs quæ leniter ſubducunt aluus irritanda eſt. Huiuſmodi autẽ malo affectis uomitus ante cibum, uini dulcis potu excitatus, conducit. Nullũ præterea cibum uel nidoroſum, uel graueolentem, uel in totum corruptioni opportunũ aſſumere ipſos conſuluerim, ſed ea quæ boni ſucci ſunt deligere. Iam per interualla temporis mediocria aluum ſubducere, ex ijs quæ mediocriter purgant, ita affectis confert.

De uenere. Cap. XXXV.

Veneris hæc ſunt commoda: repletos inanit, corpus agile præſtat, in augmentum promouet, & uirile magis efficit. Quantum uerò ad animum ſpectat, impeditam intelligentiæ uim diſſoluit, iratos mitigat, eoq; melancholicis coitus, ſi quid aliud, remedium eſt accommodatiſſimum: item alio modo inſanientibus integritatem ſenſuum reſtituit. Iam ex pituita morbis uenus eſt utiliſſima: cæterum alij etiam cibum reſpuentes, eius cupiditatem hinc recuperarunt: alij, continuis per ſomnum ueneris imaginibus liberati ſunt. Porro natura ueneri idonea eſt calida & humida, ut quæ reliquis ſalacior ſit. Minimè uerò coitum excitat uictus qui ſiccat

Venus utilis morbis ex pituita

refrigeratq́ꝫ, ętas ſenilis, tempus autumnale. Quapropter uictus ratio humida calidaq́ꝫ adhiberi debet, mediocritas & laborum & ciborũ. Quemadmodum uerò moderati labores, ita etiam concubitus ipſe mediocris conuenit. Nam & ad opus incitat, & facilitatem quandam conſuetudini præbet. Requirit autem libido, ſi quid aliud, alimenti exuberantiam, eoq́ꝫ cibi potiſſimum ualentis materiæ utiles ſunt: ex piſcibus autem polypodes. ut qui alioquin etiam ad uenerem incitare credantur. his adduntur, molli cute præditi: ex oleribus autem, orminum, eryſimum, eruca, & rapum, quæ in medicamentorum uicem dantur: ex leguminibus proſunt, faba, cicer, ochri & dolichi, & piſæ, quæ præterquàm quòd largiter corpus alunt, flatibus etiam replent. Ruta igitur quia flatus diſcutit aboletq́ꝫ, ideo etiam ueneris ardorem obtundit, magnificè autem probo uuas, ut quæ humectent, & ſpiritu ſanguinem repleant, qui in uenerem proritat. Quum igitur concubiturus es, nimiam ſatietatem, cruditatem, laſſitudinem, cauebis: item ne uomitus, aut purgatio pręceſſerit. ſimiliter repentinũ alui profluuium: inueteratum enim fluorem uenus deſiccat. At uehementeis coeundi cupiditates non laudo, ſed potius reſiſtere eis conſulo, præſertim ijs quos morbus aliquis infeſtat. Saluberrimum igitur poſt exercitationem, balneum, moderatumq́ꝫ cibum, uenerem exercere. ita enim uiribus conducit, & frigus obortũ minus efficitur. Tempus autem concumbendi opportunum eſt, ſecundum cibum, ut ſuprà dixi, antequàm ſomnus inuadat. laſſitudo ſiquidem ex coitu contracta, obdormienti ſtatim remittitur. Id uerò tempus etiam liberis procreandis accommodum eſt, tum alijs de cauſis, tum quòd mulier conſopita, genituram facilius retinet.

Ad eos qui uenerem exercere nequeunt. *Cap. XXXVI.*

NAturalia continuè pingui ungentur, cui adiectum ſit narciſſi radicis momentũ, aut cocci gnidij, aut pyrethri, aut herbę pedicularię, aut ſeminis urticæ, aut uiticis. Præbibere autem ante uenerem oportet piper, aut ſatyrion, aut erucam, aut cnicum, aut ſimul omnia. eſſe confert ante cibum bulbos toſtos, rubentes ac exiguos, cum ſale & oleo, aut ſcillæ marcidæ modicum: item compoſitis aduerſus hoc uitium inſcriptis remedijs utendum eſt: item ſubinde laſciua legere competit.

De ijs qui immodice coierint. *Cap. XXXVII.*

QVoniam ex immoderata uenere corpus rarius, frigidius, ſiccius, & imbecillius euadit, ratio eſt admouere nimirũ quæ denſent, calefaciant, humectent, confirmentq́ꝫ. Qui igitur immodico concubitu exhauſti ſunt, ueſtimẽtis calidis operti conquieſcent, ſomnoq́ꝫ ſatis indulgebũt, donec corporis cõtentio ſubſidat, & illi ab imbecillitate ſeſe recollegerint.

Si ſemen genitale redundet. *Cap. XXXVIII.*

NOnnulli ſemine copioſo & calido collecto, in uenerem proruunt: quod cum in coitu egeſſerint, corpus inualidum, & ſtomachum reſolu-

reſolutũ obtinent, extenuantur ſiccanturq́ꝫ, ob quam cauſam ſi rurſus à concubitu abſtinuerint, capite grauantur, & anxij fiunt, deinde ſtatim ueneris inſomnia experti eodem modo afficiuntur. Nihil igitur his quod ſemini augendo efficax eſt, ſed potius & cibi & medicamenta quæ id corrumpant, offerri debent, à balneo lumbos oleo roſaceo, melino, & omphacino perungere oportet. Satius autem eſt oleum cera addita, ne defluat, craſſius efficere, miſcereq́ꝫ ſuccum aliquem refrigerantẽ, nempe ſemperuiui, ſolani, cotyledonis & pſillij: ac horum quidem per æſtatem, reliquis autem anni temporibus, tum aliorum, tum lactucæ ſuccum: item lini ſemen quod aqua fuerit incoctum. nam hoc quoque refrigerantem ſuccum exhibet. Ad hæc lamina plumbea lumbis ſubiecta, ueneris inſomnia cohibet. Iam herbæ refrigerante ui prædite ſi cum ruta ſubſternantur, & teneris uiticis ſurculis, idem præſtant. Præterea ſemen uiticis & rutę in cibo ſumptum. Cauendum uerò eſt, ne lumbis uehementer refrigeratis, renes offendantur.

Si perfrictio nocuit. Cap. XXXIX.

QVi frigori nimio patuerunt, locis calidioribus decumbent, cyprino aut irino peruncti. poſtea ubi modicè incaluerint, piper, myrrham cum uino dulci odorato & ueteri aſſument, aut liquorem cyrenaicum cum uino uel aceto, aut pyrethrum caſtoriumue ex aceto: cibo autẽ calidiore recreandi ſunt.

Si inſolatus aduſſit. Cap. XL.

SI qui uerò exuſti in ſole ſunt, his locis aeri expoſitis decumbendũ eſt, perfundendaq́ꝫ frigida, facies, manus, & crura: ſi ſiti conficiuntur, frigidam aquã qui aſſuerunt, bibent. atque hęc paulatim, & non una uice ac ſubito facere expedit. cibum aſſument modicum, qui facilè in membra diſtribuatur, humidiorem potius quàm ſolidiorem.

De pituita in ſuperiore uentriculo redundante. Cap. XLI.

QVòd ſi in aliquem interdum incidas faſtidientẽ, qui quidem cibos ualentis materiæ auerſetur, & ſi aſſumere compellas, nauſea afficiatur, ſola uerò acria appetat, & ijs quidem oblectetur, ſed uentris inflationem experiatur, nauſeetq́ꝫ ac paululum ructibus ſolis leuetur, interim uerò & ipſi cibi quos aſſumpſit, præſertim in acorem conuerſi, uitientur, omnino intelligendum tibi uenit ſummam curationis exiſtere, ut pituitam à uentriculo abſtergas. Ego quandoq́ꝫ ita affectum noui, qui raphanis ex oxymelite ſumptis, incredibili craſſioris pituitæ copia uomitu egeſta, integræ ſtatim ſanitati reſtitutus ſit.

Quomodo facile quis uomat. Cap. XLII.

QVoniam ualidè uomentibus multa ſolent abſurda ſuperuenire, commodum fuerit quomodo quis facile uomat, exponere. Etenim uomitus pituitam inanit, caput leuat, & ne qui auidius nonnunquàm

cibum ingeſſerint cruditate laborent, .item ne qui uinum liberalius ſumpſerint, offendantur, prohibet. At quæ offerentur, neque acerba, neque ſicca erunt, ſed partim dulciora humidioraqꝫ, partim acriora. Commendatur ad hæc raphanus, eruca, ſalſamentum uetus, origanum uiride, cepæ momentum & porri. Promouet uomitus etiam ex leguminibus ptiſana cui mellis aliquid additum ſit, ferculum ex fabis freſis confectum, magiſqꝫ carnes ipſarum, uerum non ſolum cremores ipſarum, ſed ipſas quoque integras deglutire oportet, eóque uomiturus non diu man dendis ipſis immorabitur. omnia uerò per coctionem mollia flaccidaqꝫ erunt. Iam conſtat, uina dulciora deligi oportere, ut quæ in ſtomacho magis ſupernatent, atque eam potionem tepidiorem aſſumi. Confert etiam amygdalas melli intinctas comedere, ac placentas guſtare: item peponis & cucumeris ſemen maceratum detritumqꝫ cum melle aſſumere, radicemqꝫ cucumeris contritam ex melle. At qui ualentioribus uti uolunt, narciſſi bulbo aquæ incocto, uinum temperant. Mouet autem uomitiones irinum quoque unguentum, ſi digitis eo perunctis, irrites. Porrò uomentis intereſt, ne ceſſet uel intermittat, uſqꝫ dum omnia eiecerit: à uomitu os colluat, faciemqꝫ poſca aut aqua abſtergat, id nanque dentibus conducit, & caput releuat.

Vina dulcia supernatant in stomacho.

Post uomitum os colluat faciemque posca aut aqua abstergat.

Quæ ſanis aluum ſubducant, & quæ urinam moueant. Cap. XLIII.

VEterum nonnullis ſatis eſſe ad ſecundam ualetudinem tuendam uiſum eſt, ſi aluus quotidie & urina pro ingeſtorum tum cibi, tum potus copia, ſine uitio & abunde reſponderet, ac quum uacuatio iuxta aſſumptorum proportionem accidebat, commendabant: ſin minus, promouebant, urinam quidem ſcandice, apio, aſparago, petroſelino, aniſo, nepita, origano, abſinthio, graminis carduique radice, cytiſo, adiantho, omnibus in aqua elixis, quorum decoctum cum uino potui exhibebant. hæc enim per urinam ſanguinem repurgant, unde non parum utilitatis percipitur. Aluum adiuuabant terebinthina, ex qua oliuæ magnitudinem dormituris deglutiendam offerebant. At quum magis ſubducere eam cogitamus, rheu momentum admiſcebimus. Accommodata deiectioni ſunt, oua ſorbilia: ex oleribus, beta, malua. item cochlearum ius, atque hæc fortè abunde erunt. Efficacior eſt herba mercurialis, in aqua cum ſale elixa comeſtaqꝫ, eiuſque decoctum potui datum: ſimiliter folia ſambuci. idem præſtat polypodij radix duarum drachmarum pondere, ſalſamento inſperſa, aut etiam in ptiſana ſorpta. adhæc ſerum lactis cum ſale aut melle, ad treis heminas quatuorue aſſumptum: ueteris quoque gallinacei ius, tum per ſe, tum cum cnici drachmis duabus nonnunquam & aloë trium cicerum inſtar ſecundum cœnam rectè aſſumitur. Præſtantiſſimum uerò eſt epithymum in uino poſt mediocrem cœnam potum: qui uehementius uacuare deſideret, mane epithymi drachmam ex oxymelite, uerno tempore ebibat.

De

De clyſteribus. *Cap. XLIIII.*

IN quibus uenter ægrè deſcendit, & ſtomachus imbecillis medicamenta ad ſubducendum efficacia non ſuſtinet, clyſteribus utendum eſt, quum pituita quidem in inteſtino reſidet, ijs quæ fiunt decocto caricarum, betæ, nitri, ſylueſtris cucumeris radicis, melle, oleo chamæmelino, aut anethino: quum ſiccitas magis urget, ijs quæ conſtant althæa, fœnu græco, chamæmelis, oleo, mellis exiguo. interim etiam oleum per ſe dimidiæ heminæ menſura iniectum, abunde profecit. non tamen continuè id faciundum eſt, ne natura his irritata, ſpontaneæ excretionis obliuiſcatur.

Clyſteres non ſunt frequentandi.

De glandibus. *Cap. XLV.*

VTimur etiam glandibus ſubinde ſtercoris excernendi gratia, & in quibus id quod per clyſterem inditum eſt, non egeritur. Finguntur autem glandes ex ſale toſto, melle, & nitro: item thymus diſcocto melli additur. Fiunt etiam ex reſina terebinthina, & nitro: interdum & cocco gnidio modico. Sed quia uellicatus mouet, parteis ipſas oleo delinere conuenit. præterea pyrethrum aut piper admiſcetur, conuenitque reſolutionem expertis, & ijs qui ex perfrictione inflationes contraxerunt. Inſuper centaurium pici & ceræ commiſcetur, ac naturalium relaxationibus aptum eſt præſidium. Infantibus autem etiam ſalis grumus ano imponitur. Fit quoque glans ex ficu cum nitro.

De ijs quæ per os & nares caput euacuant quæque eiſdem partibus delinuntur. *Cap. XLVI.*

HVmores in capite reſidentes per ſputa uacuamus. quod ſi modice facere uoluerimus, piper cũ maſtiche temperabimus: ſi largius uacuare libet, pyrethrum aut herbam pedicularium mandi præcipiemus. item anemonæ omnis radix manſa pituitam prouocat, capparíſque radicis cortex. Itaque huiuſmodi remedia ſeroſum excrementum uacuant: craſſam uerò lentamque pituitam, ſinapi cum oxymelite gargarizatum, aut ſapa in qua origanum, aut hyſſopum ſit incoctum. Ego autem ſapam cum ſinapi & oxymelite miſceo. At ſi cerebrum muco purgari deſineret, acribus eum remedijs, quorum nonnulla etiam ſternutamenta mouent, euocabimus. Itaque anagallidis utriuſque & anemonæ cuiuſuis, & betæ, ſuccus per nareis purgat: item cucumeris ſylueſtris foliorum ſuccus naribus ipſe & per ſe & cum betarum decocto ſuccoue infunditur. ſternutamentum uerò crudis humoribus qui in thorace, pulmone, & capite continentur, non expedit. Quod autem ori illinetur tale eſt: ſapo cum betæ ſucco palati regionibus & columellæ delitus bene facit. idem etiam per nareis purgat, melanthio uero quod facilè paraт, ad narium illitionẽ ſubinde uſus ſum, interim aceto acri pridie macerans, deinde poſtridie cũ aceto rurſus leuigans infundenſque naribus.

Sternutamenta non educunt crudos humores in thorace pulmone aut capite contentos.

Nonnunquam oleo ueteri idem melanthiũ detritum, ſimiliter illeui. Sic igitur & Archigenes eo in narium obſtructione uſus eſt, priori autem, ex aceto, Crito in morbo regio uti ſolebat.

Quæ menſeis ducunt. *Cap. XLVII.*

QVæcunque urinæ ciendę ſunt, eadẽ omnia menſeis ducunt, nempe braſſicæ radicis decoctũ potum, perſicæ radix, ruta, chryſanthemõ, dictamnũ, & erucæ ſemen: item quæ ori uuluæ ſubijciuntur, menſeis cõmouent, ut ruta cum melle trita, aut porri ſuccus, aut alliũ tritum ſubiectum, aut myrrha cum uino lęuigata, aut leporis coagulum.

Quæ ſudorem mouent. *Cap. XLVIII.*

SVdorem eliciunt chamæmelum aridũ tritumq́, oleo inſperſum, ſi ſummæ cuti ualidè infricetur: ſeſeli, pyrethrum, cachry, anyſum, ſimiliter oleo inſperſa. item nitrũ toſtum non nimis tenue, cũ oleo efficax eſt: adhæc ſalis flos oleo temperatus, & liquor cyrenaicus aqua dilutus corpori infricatus epotuſq́ ciceris magnitudine. Pari modo nepita & pota cum mulſa, & extrinſecus cum oleo infricata proficit.

De aëre. *Cap. XLIX.*

LAudatiſſimus aër eſt, qui exactè purus: is autẽ nimirum erit qui non ex ſtagnorum, aut paludum uapore turbidus exurgit, neque ex profundo quodam ſpecu peſtilentem auram exhalante prouenit: ita qui ex cloaca quadam magnã ciuitatem expurgante turbidus exit, uitioſus eſt. Quinetiam nebuloſus ſimiliter ſanitati non facit, quemadmodũ item qui in cauo loco altis undiq́ montibus incluſus, nullam auram recipit. Hoc igitur modo uitioſus aer omni ex æquo ætati nocet, omniq́ temperaturæ: ſicut optimus prodeſt. At qualitate uarians aer, calore dico, frigiditate, ſiccitate, & humiditate, non ſimiliter uniuerſos afficit. Etenim temperatis corporibus aer temperatus utilis: intemperatis, qui contrariam temperiem habuerit confert.

De aquis. *Cap. L.*

AQuarum prȩterea & uirtutes et uitia cognita habere expedit, ut quę ex multiplici ipſarum uſu magis fere quàm omnia alia ad quamlibet uictus rationẽ requirantur. Ea igitur optima aqua cenſenda eſt, quæ nullam aut guſtu, aut odore qualitatem reprȩſentat, ſed protinus bibenti ſuauis eſt, & uiſu pura limpidaq́, quũ uero etiã à præcordijs ſtatim deſcendit, melior alia quærenda non eſt. Nam quæ in præcordijs reſidet diutius, uentrem ferit, inflat, grauatque, uitioſa cenſebitur, huiuſmodi aqua neque citò calefit neque refrigeratur, ſed quæ in ipſa elixantur, tardiſſimè peiúſque decoquuntur. Præſtat itaque talem aquam experimento diſcernere. Qui uerò notis quoque eam uolet agnoſcere, ijs quæ dicentur attendat. quæ enim ad ſeptentrionem ſpectat, à

ſole auerſa, tardè permeat, ægrę concoctionis lente caleſcit & refrigeratur: quæ autem ad orientem erumpit, ac per meatum quendam, aut terram colatur puram, eademq; citiſſime calefit, iterumq; refrigeratur protinus, hanc optimã eſſe exiſtimandũ eſt. Probatur item quę æſtate frigidior, hyeme calidior eſt. Nõnulli & pondere aquã examinant, leuẽ pręſtare credẽtes, hoc igit͛ ſi alijs à me cõmemoratis accedit, cõmendatur, uerũ ſola hęc bonę aquę nota nõ ſufficit. At imbriũ aqua autore Hippocrate leuiſſima eſt, dulciſſima, limpidiſſima, tenuiſſimaq;, eò ꝙ ſol leuiſſimũ & tenuiſſimũ attrahat, ac id non ex alia aqua ſolum, uerũ ex mari quoq; & corporibus: quapropter etiam omniũ promptiſſimè computreſcit, ut quę diuerſis ex qualitatibus ſit conflata. Nemo autẽ aquam putrefactioni opportunã deterrimam eſſe exiſtimet. nã mutationis facilitas uirtuti potius, ꝙ uitio tribuitur. Quæ igitur aqua optimæ notas habet, ſi promptè etiã putreſcat, ea cenſebitur ſaluberrima, etſi quũ mutari incipit, occaſionẽ raucedinis, tuſſiculæ, & grauitatis uocis ijs qui biberunt præbeat. At inter imbriũ aquas, ęſtiua quæ tonitru decidit, præſtantior eſt, quàm quæ nimbis demiſſa eſt. Ex glacie & niuibus aqua, inſaluberrima eſt. Nam ea congelaſcente, tota pars tenuior exprimitur. Porrò paluſtrem fœdiq; odoris & abſurdas reſipientem qualitates, rectè decoques, atq; ita meliorẽ redditam potui dabis uino temperatam: ſi aſtringit, dulciori: aliam uerò, acerbiori. Nonnullas percolare expedit, nempe limoſas ſalſas, & bitumen referentes. At frigidæ nimiũ à cibo aſſumi debent, non tamẽ ſubito ac una uice. Non deſunt qui cibos et potiones aduerſus aquarũ uitia inuenerint: ac alij cicerum decoctiones præbibunt, uel eadem quoque edunt: alij caucalidem ſimiliter cum piſciculo quodam elixam, item fœniculum: reliqui betam & cucurbitã ſale conſperſam cum uino dilutiore præſumunt.

De lauacris. Cap. LI.

FRigidam lauationem ita quidem laudo, ut non ijs qui nullo uictus delectu agunt, ex uſu eſſe dicam, uerum ſolis illis qui accurate uiuunt, & laboribus, & cibis ſicut expedit, utentes. Porrò multis qui amplius interdum refrigerari deſiderant, abunde eſt natare per æſtatem, ſi iuuenes ſint, carnoſi & frictionibus ante excalfacti. Sint autem qui aquam ingredientur, neque uenere, neque alio quõdam modo laſſi, neque cruditatem ſentiant, neque uomitu, aut aluo inaniti, neque uigilijs defatigati. Periculoſum enim ſi quis ita affectus frigidæ lauacro utatur. Calidum uerò balneum & optimum & tutiſſimum eſt: laſſitudinem ſoluit, humorum repletionem per halitum digerit: item excalfacit, mitigat, emollit, flatus ubicunque decubuerint diffundit, ſomnum conciliat, carne replet. Eſt autem aptiſſimum omnibus, & uiro & mulieri, & puero & ſeni, & priuato.

De balineis naturalibus. Cap. LII.

NAturalium balneorum alia nitrum, alia ſalem, alia alumen, alia ſulfur, alia bitumen, alia æs, alia ferrum repræſentant: nonnulla com-

poſita

poſita ex his omnibus reperiuntur. Itaque aquarum naturalium uis eſt quæ deſiccet & calefaciat ampliter, ac humidis frigidiſq; affectibus maximè conducit. Iam uerò quæ nitrum & ſalem obtinent, capiti, thoraci fluxione tentato, ſtomacho humentiori, aquæ inter cutem, tumoribus laxis, Nędemata gręci uocant, qui ex morbis proueniunt, & pituitoſis ſunt accommodatæ. Aluminatę ſanguinis reiectioni, ſtomacho uomitioni opportuno, immoderatis mulierum purgationibus, continuiſq; abortibus, utiles exiſtunt. Sulfuratę neruos emolliunt, calefaciuntq;, & dolores mitigant, ſtomachum uerò eneruant euertuntq;. Bituminatę caput replent, in ſtrumenta ſenſibus diſtribuendis dicata, offendunt: calefaciunt autem continuè, & temporis proceſſu emolliunt. Quę æris naturam occupant, ori, tonſillis, uuæ, & oculis præcipuè conferunt. Ferri uirtutē ſortitæ, ſtomacho & lieni ſunt utiles. Oportet autem in aquam ſine tumultu, & lentè deſcendere, quo uirtus corpori relaxato accedens immergatur.

Aq. sulphuratae neruos emolliunt stomachum vero eneruant.

Quæ uictus ratio quolibet anni tempore ſit utilis. Cap. LIII.

NOn alienum eſt, pro ſingulis quoque anni temporibus uictum inſtituere. Ac hyeme quidem pluribus uti laboribus, plus eſſe conuenit, præſertim diebus aquilonijs. Nam auſtrinis laborare quidem ſimiliter, ſed minus cibi & potus aſſumere oportet. Summatim humido tempore corpus omnino ſiccum reddere, quemadmodum in frigido, calidius: carnes calidas comedere & olera, plus uini bibere oportet. Vere autem ineunte, alius uomitu, alius per aluum euacuari debet, alius ſanguinis demiſſione, prout cuiuſque conſuetudo & uoluntas fuerit. Per æſtatem à laboribus conquieſcendum, ciboq; demendum eſt, qui rectè frigidioris erit naturæ: potione largiore utendum, ac omnia fieri debent, quæ ad refrigerationem humiditatemq; conferunt. At in autumno, quoniam prorſus inæqualis inordinatusq; eſt, & omnigenos morbos inuehit, magna uictus habenda ſollicitudo eſt: frigus uitare, concubitu & frigidæ potu prorſus abſtinere expedit. item frigidus aurorę aër, meridianuſq; ardor rectè cauebitur, poma affatim aſſumere noxium eſt, ut quæ non copia tantum obſint, uerumetiam uitioſos procreent humores, & inflationes. Etenim præſtantiſſima ipſorum, nempe ficus & uuæ, flatus pariunt corrumpuntq; cibos, niſi ante alios præſumantur: ita uerò neque inflant neque corrumpunt. Vbi aër frigidior euadit, corpus pro frigoris ratione calefacere, omniaq; peragere oportet, ceu hyeme aduentante. Nihil mali autem fuerit poſt æquinoctium uacuationem ex commemoratorum aliquo tentare, ne aliquid ſuperfluū in corpore retentum, hyeme faceſſat negocium.

Victus eorum qui in laboribus uitam agunt. Cap. LIIII.

SI quis in laboribus uitam tranſigit, conſiderandum eſt, priúſne is exerceri conſueuerit, an nullo exercitio ſe credens, mediocriter eiuſmodi conſuetudinem ferat, ita ut non morbo implicetur, continuè, facili præditus perſpiratu meatuum, eiuſmodi enim corporis naturam

da

ad aliam conſuetudinem traducere non oportet. imò nec eos qui ex longiore temporis interuallo ægrotant. At ſi aſſidue quis morbo conflictari uidetur, in humorum quidem redundantia πληθωρίαν græci appellant, eò per totam ſalubrem uictus rationem, conſilium diriges, ut humorum mediocris ſit copia: in eorum uero prauitate, κακοχυμία gręcis dicit̃, ut optimos efficias. Qui igitur humorũ redundantia laborãt, in balneum deduci, deinde frictionem adhibere, & paululum dimoueri prius debent. Qui uerò eiuſmodi facere antea ſunt aggreſſi, ijs hæc eadem paululum augere, cibo autem detrahere, eumq́ imbecillis materiæ ingerere conſulemus. At qui prauos humores colligunt, non uno conſilio tractantur, quoniam neq; una uitioſi humoris ſpecies eſt. Nonnulli ſiquidẽ frigidiorem magiſq; pituitoſam colligunt, alij calidiorem bilioſioremq́, quemadmodum alij melancholicam magis accumulant. Quapropter ſinguli, cibo potuq́ abſtinebunt, quę collectam ipſis humorum colluuiẽ ſolent generare. In omnibus autẽ his commune eſt pręſidiũ, alui ſubductio.

Proficiſcentium uictus ratio. Cap. LV.

FAcillimè quis profectionem inibit, ſi inunctus ſit, & non fortiter incedat. Præterea ad proficiſcendi facilitatem conducit per æſtatem faſcia mollis digitos ſex, aut ſeptem lata, quinq; autem cubitos nõ minus oblonga, lumbos ad ilia uſque complexa. Item baculus ad iter utilis habetur. etenim per decliuia præmiſſus, corpus quod præceps ruit, ceu conto cuidam innixum retinet. quum aſcendendum eſt, ipſi innitentes facilius in acdiuia corpus promouemus. Porro cũ in itinere ceſſamus, unctio & pauxillũ cibi cuiuſdam æſtiui, potioq́ modica eo tempore conuenit: à prandio antè quàm iter arripiamus, conquieſcendũ eſt. Si uerò neceſſitas abeundi fuerit, & ſitis urgeat, tenuis polenta ex aqua cum ſalis momento bibetur. æſtus ardorq́ ſolis caueri debet, cui nec corpus nudũ exponere ſed contectũ eſſe oportet, ne ex itinere ſicceſcans indureſcat. Hac enim ratione, & minus laſſatur, & nullum ex prędictis affectibus ſimiliter percipit. Hyeme quum frigus urit, antequàm itineri te accingas uentre ſubducto, & unctione adhibita hyemaleis cibos copioſe aſſumes, potionem modicam. Cæterum faſcia longiore non ſolum lumbos ſed ſpinam quoque & pectus rectè inuolues. Requieſcenti autẽ, ſi interea uehemens frigus urat, neq; ungi, neque cibum potumue aſſumere præſtat. neq; alio quodã modo refici debes, ſi inibi manſurus es. At ſecundum longas profectiones, alioſq́ ualidos labores, etſi laſſitudinem quis non ſentiat, nõ aliter quàm laſſi curabitur. minus enim ſic periculis erit opportunus.

Nauigantium uictus. Cap. LVI.

VOmitionibus quibus nauigantes premuntur, primum oborientibus nec facile, nec utiliter ſuccurrimus: ut quæ omnino magna ex parte præſidio eſſe ſoleant. A uomitu autem cibi non copioſi, nec quilibet offerri debent, ſed aut lenticula uti ſicca, decoctaq́, cui pulegij modicum ſit adiectum, aut panem ex uino aquoſo

& odoro

& odoro maceratum ingerere oportet: potione uti modica, eaq́ue uel ex uino prorſus aquoſo, uel aceto mulſo. Lenticulam incoqui dum emolleſcat, conueniet: mox in tenuem puluerem redigere, inde ſiccare, poſtea in uas fictile condere. At ſi diutius crebriuſq́ue uomitus urgeat, cibo magis ſubtrahendum eſt, eademq́ue potione modica utendum, uel aceto mulſo cum aqua, in quo thymum aut pulegium commaduerit: item aqua cum polentæ polline aut uino odorato eoq́ue aquoſo cum illius polline ſimiliter, recreatio tentabitur. Ad graueis autem nauium odores, aut mala cotonea naribus admouentur, aut thymus, aut pulegium. Mare nequaquã aſpiciendum eſt, uſq́ue dum in nauibus uerſari aſſueſcas. Aquis porrò cura adhibenda eſt, ne turbidæ, fœdi odoris, ac ſalſæ exiſtant.

Quomodo extenuetur corpus. *Cap. LVII.*

QVum immodicè corpus plenum eſt, extenuare id atq́ue imminuere oportet. Quia ergo calidior temperatura & ſiccior gracile corpus reddere demonſtrata eſt, craſſis eam, ſi mediocres reddere uoluerimus, inducemus. Didiciſti autem citas exercitationes, uictum extenuantem, ſimiliaq́ue medicamenta, & animi curas, temperamentum ſiccius & calidius, eoq́ue corpus gracilius efficere. Quę igitur uictus ratio extenuet, nulli non cognita eſt: medicamenta uerò uehementiora hæc ſunt, rutæ ſemen, præſertim ſylueſtris, cum ipſis corymbis, ariſtolochia rotunda, tenue centaurium, gentiana, polium, quęque ad urinam ciendam ualentiora ſunt, uti petroſelinum: ſingula nanq́ue hæc & per ſe & cum alijs omnia, humores abunde extenuãt, inaniuntq́ue corpus. Quinetiã ſales ex crematis uiperis largiter extenuare ſolẽt: ipſaq́ue adeo theriace. digerit autẽ, extenuátque oleũ cui radix ſyluatici cucumeris, hibiſci, gentianæ, panacis, & ariſtolochiæ ſit incocta, ſi illinat̃: ſic poliũ & centauriũ. At cibus nõ ſtatim à balneo dari debet, ſed prius ſomnus eſt indicendus. Præſtaret etiã aquam balnei ex ijs eſſe quæ digerant, ſi quidem ſponte ſua ſcaturientẽ habeamus, qualis eſt Mitylenæ: ſin minus, ſalis florem aquæ marinæ cõmiſcebimus, uino utemur tenui & albo. Cæterum frictio ſicca linteis craſſioribus duriſq́ue adhibita, idem abunde efficit. Adhęc oportet cibi minus quàm pro exercitiorũ ratione ipſos aſſumere: iuuat etiam obęſos inſolatus. præbibere autẽ non debent, ſed epulas ſemel tantum die ſumere, magis expedit. item corpus nitro & ſale aſperiore infricare. In balneis copioſum nitrũ extenuat, modicum uero probam corporis nutritionẽ excitat. Poſtremò extenuat & medicamentum, quod recipit piperis & petroſelini duas portiones, aſari & aniſi dimidiam. Hoc & urinæ & aluo promouendæ efficax eſt.

Quomodo tenues impleantur. *Cap. LVIII.*

QVum extenuatos implere uolumus, uinum quidem craſſum, cibus autẽ craſſi ſucci, exercitatio modica, frictio mediocris, & ut ſummatim dicam, omnia prædictis contraria expediunt. Commodũ eſt ijſdem & pice, diebus tribus quatuórue interpoſitis, oblini. Si ieiunus aliquis lauetur, ante balneũ linteis corpus donec rubeſcat, infricare debet, deinde

frictione

frictione dura non tamen multa cutem cogere, quò denſa duraq́ꝫ euadat. Expedit igitur ijs qui pallido ſunt colore præditi, nec alimentũ ſentiunt, iram animiq́ꝫ motus excitare.

De partium attenuatarum curatione. Cap. LIX.

EXtenuantur pleruncꝫ partes nonnullæ, uel diuturna ipſarum quiete, uel deligaturæ modo quo confracta faſciantur. Itaq́ꝫ uirtus partis extenuatæ firmari, ſanguiſq́ꝫ ad eam elici debet copioſus, frictione moderata, aptoq́ꝫ motu, & calentis aquæ mediocri ſuperfuſione. Hæc ſanè tantiſper facienda ſunt, dum rubeſcens corpus attollatur. ceſſandũ uerò prius quàm collabatur. Iam & picationem prędictis membris, adhibere congruit. Quum autẽ frigidiorem partem ſenſeris, linteis ipſam confricare, ac calefacienti quodam medicamine oportet. Vſus ſum aliquando & thapſia, nunc cum melle, nunc cum cerato illinens.

Optimi temperamenti notæ. Cap. LX.

TEmperatiſſimus homo eſt, cuius corporis compoſitio omniũ extremorum exactè medium occupat, nempe gracilitatis, craſſitiei, mollitudinis, duritiæ, caloris, frigiditatis, humiditatis, & ſiccitatis: in uniuerſum naturæ ac animi functiones habet inculpatas: medius quocꝫ eſt glabri & hirſuti, nigri & albi: pilos in pueritia rufos magis quàm nigros habet: in uigore, è contrario.

Intemperatorum corporum notæ. Cap. LXI.

COrpora moderato calidiora citius dentiẽt, increſcentq́ꝫ ſimiliter: tangentibus autem calidiora, minuſq́ꝫ pinguia apparent: colore ſunt rubido, pilis nigris, mediocriter hiſpidis, & latis uenis. At ſi quis ſimul & pinguis & craſſus latiores uenas habeat, is ob conſuetudinem, non natura pinguis euaſit. Frigidioris temperaturæ nota eſt, ſi ad tactum frigidius apparet corpus, glabrumq́ꝫ ſit & pingue, color unà cũ capillis rufus, ſi multa ineſt frigiditas, liuens quodammodo & plumbeus, uenæ anguſtiores: ſi gracilis eſt eo temperamento prędicus, neque is neceſſariò talis, ſed ex cõſuetudine factus eſt. Sicca autem temperies durior eſt graciliorq́ꝫ temperata, atq́ꝫ hirſuta, durities igitur à ſicca temperie omnino ſeparari nequit, gracilitas autẽ non modo naturaleis temperaturas, ſed etiam ex longa conſuetudine acquiſitas comitatur. Indicium ſiccitatis eſt, ſi corpus ægrè mouetur, ſiccum, & ſqualidum à ſiccantibus euadat. Humida temperies, cætera quidem temperatæ ſimilis eſt, ſed mollior corpulentiorq́ꝫ. ac ab hac ſeparari nequit, mollities, quemadmodũ & craſſitudo, non inſitum modo temperamentũ, comitatur, ſed etiam ex longa quadam conſuetudine conſtituitur. Peculiare uero humiditatis ſignum eſt, corpus maxime hirſutũ, facilis pilorum capitis prouentus, ījque nigri ſunt, & per iuuentutem copioſi: proceſſu temporis caluitium ſequitur, uenæ latę ſunt, ſicuti & arteriæ grandes, ſimulq́ꝫ uehementiſſimè pulſant. pręterea totum corpus ualidum, articulatum, muſculoſum, pinguedinis expers apparet, cutis dura

& nigrior. Frigidam humidamq́ temperaturã teſtatur thorax anguſtus, ſicut etiam totum corpus glabrum, cutis tenera & alba, capilli ſubrufi, prę ſertim in iuuentute, hac præditi in ſenio non caluéſcunt, uerum ſtatim timidi, puſillanimes, pigri, uenis latentibus, craſſi pingueſq́, & femoribus & muſculis indiſtincti, inarticulati, bleſiq́ fiunt. At ſi humiditas frigiditaſq́ magis fuerit adaucta, color unà cum pilis rufus uidetur: ſi plurimũ increuerit, liueſcit. Porrò calidum ac humidum temperamentũ mollius carnoſiuſq́, optima temperie exiſtit: auctum ampliſſimè, putridis affectibus opportunum eſt. Quum autem paulo quidẽ humidius, multo autem calidius fuerit, eo donati molliores paulo, corpulentioreſq́ tẽperatis exiſtunt, nõ paulo uero hiſpidiores, imò etiam ad tactum calidiores apparẽt, nigri ipſis pili exiſtunt, & caro pinguitudinis expers. Quod ſi paulo quidem fuerit calidius, multo autẽ humidius, mollis his caro multaq́ exiſtit, & color ex rubro & albo cõmiſtus, tangentibuſq́ paulo calidiores apparent. At ſi frigiditas pariter cum ſiccitate ex æquo augeſcit, corpus erit durum, gracile, album, nõ muſculoſum nec articulatum, piliſq́ uacuum, tangentibus frigidum deprehenditur: pinguedo tamen, graciles licet eiuſmodi exiſtant, per carnem diſperſa eſt, color autẽ & capilli frgiditati proportione reſpondent. Quod ad animi mores pertinet, puſillanimes, timidos & triſtes eiuſmodi temperamentum efficit. Ac, ut ſemel expediam, in coniugatis tẽperaturis ſemper euincentis qualitatis notę ſuperare ſolent.

De capitis formatione. *Cap. LXII.*

EXiguum ſanè caput prauam cerebri ſtructuram proprie notat: magnum uero nõ neceſſario bonam teſtatur. Si nanq́ tale inſitæ uirtutis, materiam probam multamq́ efformantis robore factum eſt, bonum eſt indicium: ſin ex ſolius materiæ copia, non item. Verũ diſtinguere ea conuenit figura, & ijs quæ ex illo proceſſerint. Figura quidem, ſi cõcinna aptaq́ fuerit, hæc enim ſemper bona eſt conſtructio: ijs autẽ quæ ex illo procedunt, ſi optimè ſit diſpoſita, & ſi neruoſum genus ipſi integrum, bene habitum, ualens, ſicq́ oculi acriter cernant. In acutum faſtigiata capita, deficientem in fronte uel occipite habent eminentiã, aut magis quàm decens eſt, auctam. Plerunq́ igitur, ut magnam, ita has quoque deprauatas comperiemus. fit tamen, ſed raro ut nonnullę ex his bonæ proueniant cũ formans ſcilicet uis, non inualida fuerit.

Temparaturæ cerebri notæ. *Cap. LXIII.*

CErebrum temperatum moderatas habet & animi functiones, & excrementa, minimeq́ ab omnibus exteris offendetur. Talium pili capitis in infantia ſubrufi, pueritia ſubflaui apparent: ubi adoleuerint flaueſcunt, medij quodammodo inter criſpos exacte ac ſimplices, nec tamen facile caluéſcunt. Si uerò calidius temperato extiterit, omnia quæ circa caput exiſtunt, & calidiora, & rubicundiora apparent, oculorum uenæ ſenſibiliter apparent, capilli his in lucem æditis protinus in capite oriuntur. Iis autem qui multo ſunt calidiores, nigri, ualidi, & criſpi: qui non multo, ijs flaui primum, deinde nigri proueniunt, procedente ætate caluéſcunt,

interim

interim his recrementa ſunt exigua & inculpata fruuntur valetudine: capite uerò à calefacientibus cibis, potu,odoribus,& foris accedẽtibus implentur grauanturq́, modicus ſomnus in huiuſmodi temperaturis ſufficit, neq; is profundus admodũ. Frigidius autem quàm conuenit cerebrũ fatentur,excrementa copioſiora per meatus ei peculiareis manantia,capilli recti,rufi ,firmi, & facile à frigidioribus cauſis lædũtur, deſtillationibus & grauedinibus continuè infeſtantur,oculorum venæ latent, ſomno maximè premuntur. Sicciorìs cerebri nota eſt,ſi nihil excrementi emanat, ſenſuum acrimonia,uigiliæ,capilli ſunt robuſtiſſimi,ſtatim ab ortu, ac ijs criſpi magis,uerum ex facili caluent. Humidioris autem, capilli ſimplices planiq́; , & nequaquam caluitium experiuntur, ſenſus turbulenti,excrementorum copia,ſomnus multus & profundus. Calido & ſicco cerebro præditi,recrementis carent,exactos ſenſus obtinent,uigilantiſſimi ſunt,facile caluent,primum uero capilli celerrimè ipſis proueniunt,et optime habiti pleniſſimiq́;,nigri,calidi ad tactum capitis, rubriq́; uſq; ad uigorẽ apparent. At ſi calori humiditas acceſſerit, ita ut utraq; paululum excedant mediocritatem,colorati calidiq́; ſunt,venæ oculorum grandes, excrementa pleniora,mediocriter concocta,capilli recti,ſubflaui, caluitium haud facile experiuntur,uerum capita ipſorum calefacientibus humectantibuſq́; implent grauanturq́;. Vbi uerò humiditas, caliditasq́; accreuerit, caput morbidũ euadit,facileq́; ex calidis & humectantibus noxã contrahit.eiuſmodi temperamento præditi, vigilare diu nequeunt, dormientes autem imaginibus per inſomnia torquent, oculi caligant,nõ exactos ſenſus obtinent. Frigida uerò ſimul & ſicca temperamenta cerebri, frigidum decoloreq́; caput efficiunt, oculorum venæ non extant,à frigidis cauſis prompte offenduntur,eoq́; inæquali ualetudine fruuntur, ſenſibus per adoleſcentiam exactis inculpatiſque, proceſſu temporis ſubito contabeſcunt: ſummatim circa omnes capitis partes cito conſeneſcunt,capilli à natali die uix erumpunt,exorti non aluntur,rufeſcuntque. Humidum frigidumq́; temperamentum cerebri, reddit ſoporoſos, ſomnolentos, ſenſibus vitioſos,excrementicios,frigori opportunos,capita habentes quæ facile repleantur,deſtillationi,grauedini obnoxios,non tamen hi caluitiũ experiunt.

Ventriculi temperaturæ notæ. *Cap. LXIIII.*

VEntriculi natura ſiccioris indicium eſt,ſi cõfeſtim eo donati ſitiant, & modico ſint contenti potu,largiore grauentur,fluctuationes experiantur,uel id quod redundat in ventriculo ſupernatet, cibiſq́; delectentur ſiccioribus. Humidiorem notant,ſi nulla ſitis urget, & largior humor nõ moleſtat,cibiq́; placent humidiores. Calidior natura ventriculi melius ſane cõcoquit,quàm appetat,& dura potius, quæq; difficulter poſſint immutari,calidis cibis, & potionibus oblectatur, neque à frigidis quicquã incommodi percipit,ſi modice utatur. Frigidior, appetendo quidẽ valet, concoquendo minus,præſertim ſi contumacia frigidáque alimẽta aſſumpſerit,quæ facile in eo aceſcunt,frigidis quidem gaudet, ſed immoderatius aſſumptis prompte offendit. At intemperies ex morbo contractæ hac

ratione ab inſitis differunt, quod contraria ſibi, non ſimilia appetant. Si igitur uenter probè concoctionem obit, temperatus: ſi non concoquit, intemperatus eſt. Item ſi nidoroſos ædat ructus, immodicum etiam feruorē igneum fatetur: ſi acidos, contrarium. Rurſus ſi rebelles cōcoctioni cibos probe concoquat, immodicum: ſi piſces concoquat, illos minus, imbecillem. quod num ex humore quodam aliunde influente accidat, conſiderare oportet. Etenim pituitoſi, acidū: bilioſi nidoroſum, graueolens, aliaſq; extraneas qualitates ructant. Communiter autem utriſq; nauſea ſuperuenit, uerum ſi uitioſi humores in concauo uentriculi ſpatio ſupernatent, uomitu reijciuntur. qui autem corpore uentriculi contenti, tunicis eius adhęreſcunt, fruſtra eum ob inanem ad uomitum nauſeam conturbant.

Pulmonis notæ. Cap. LXV.

NOn modo uentriculus ſitim uel adfert, uel arcet, ac frigidæ calideq; potionis appetentiam facit, ſed etiam quæ in thorace continentur uiſcera, cor, pulmo, & iecur. Verum qui ob horum caliditatem ſitiunt, largius inſpirant, expirantq; longius, item ſentiunt in thorace ardorem: non ſicuti qui in uentriculo ſubter præcordia illum experiuntur. Quinetiam ſi biberint, non ſtatim ſitire deſinunt, ac frigida potio magis quàm calida admodum ſitim ipſorum reſtinguit: frigidus autem aër inſpiratus refocillat, quum nihil uentriculi uitio ſitibundos ſoletur. Hac ratione qui è contrario affecti ſunt, à frigido inſpiratu ſenſibilē moleſtiā percipiunt, quod maximum pulmonum frigiditatis indiciū eſt, adeoq; pituitā ſcreatu & cum tuſſi reijciunt. Sicci autem pulmones excrementis carent, & pituita, quemadmodum humidi excrementicij ſunt, & obſcuram raucamq; uocem efficiunt: ac recrementa ipſis interueniunt, ubi aut uehementius, aut acutius loqui ſtuduerint.

Cordis notæ. Cap. LXVI.

COrdis calidioris notę ſunt, reſpiratio magna, pulſus uelox & creber, itidem audacia, inſanaq; ferocitas: thorax ipſis hirſutus, præſertim pectora exiſtunt, ac pręcordiorum regio his uicina: magna uero ex parte totum quoq; corpus calidum, niſi iecur ualide renitatur. Quinetiam thoracis latitudo calorem notat, niſi & hic cerebrum ualde reſiſtat. Porro cor frigidius, pulſus habet mediocribus minores, ac qui tale habent, timidi natura ſunt & puſillanimes, negligentes pectore glabro. Cor ſiccius pulſus ædit duros, iram excitat non procliuem, ſed feram & quæ nō facile queat placari, magna uero ex parte, uniuerſum corpus reddit aridius, niſi iecur repugnet. Humidius cor teſtātur, pulſus molles, mores ad iram proni, ſed quę facile pacari poſſit, ac totum corpus humidius, niſi iecur reſiſtat. Calidum & ſiccū cor oſtendunt pulſus duri, magni, ueloces, & crebri, item reſpiratio magna citata & frequens. hoc donati corde, maxime hirſutum pectus, nec nō pręcordia obtinent, impigri tractandis negotijs, furibundi, temerarij, moribus tyrannicis: etenim ad iram procliues, quę non facile conquieſcat. Si autem humiditas cum calore ſuperauerit, tales minus hirſuti ſunt, quàm cōmemorati, prompti autē functionibus obeundis, neq; tamē

fero

fero animo, ſed ad iram prono duntaxat exiſtunt, pulſus in eis magni, molles, citati & crebri. Humidioris frigidioriſq́;, pulſus quidem molles, mores autem puſillanimes, timidi, & pigri: talium pectora pilis uacant, ac nequaquã iram retinent diu, quemadmodum neq; ad eandem procliues ſunt. Frigidum & ſiccum cor, pulſus duriores & exiguos efficit. huiuſmodi corde donati minime omnium iræ ſunt obnoxij, ſed ubi ſemel eam conceperint, diu retinent: pectora ipſorum omniũ maxime pilis uacant.

Iocinoris temperaturæ notæ. *Cap. LXVII.*

IEcoris calidi notæ, uenarum latitudo, flauæ bilis copia, per ætatis autẽ uigorem, etiam atræ, ſanguis calidior, eoq; totum etiam corpus exiſtit, niſi cor obſtiterit: præcordia & uenter pilis obſita ſunt. Frigidioris indicium, uenæ anguſtæ, pituita copioſior, ſanguis, totuſq́; corporis habitus frigidior, niſi à corde incaleſcat: præcordia & uenter pilis uacant. Siccius iecur teſtatur, ſanguis craſſior minuſq́; redundans, uenę duriores, ac uniuerſa corporis habitudo aridior. Humidioris notæ ſunt, ſanguis copioſus & humidus, uenæ molliores: ſic etiã totum corpus, niſi cor reſtiterit. Calidi ſimul & ſicci indicia ſunt, præcordia maxime hirſuta, ſanguis craſſior ſimul & paucior, amara bilis copioſiſſima, ac in ætatis uigore, atra, uenarũ latitudo duritieſq́;: pari modo & totũ corpus calidum ſiccumq́;. Siquidẽ calor à corde procedens, frigiditatem à iocinore prouenientẽ poteſt euincere, quemadmodũ & frigiditas caliditatem, ſiccitatem uero nõ poteſt cor humidius ad contrariũ perducere. Conſtat autem ꝙ ſi in idem utriuſque principij temperamenta concurrerint, totum omnino corpus, illorum ratione affici. At humidũ ſimul & calidum iecur, minus quàm calidũ & ſiccum pręcordia efficit hirſuta, plurimum uero ſanguinis, uenas grãdes, habitũ humidum & calidum, niſi cor obſiſtat. Quòd ſi utraq; qualitas lõgius à naturę modo receſſerit, morbis qui ex putredine uitioq; humorũ habent originem, corripiuntur: idq; magis, ſi plurimum humiditas, parum calor increuerit, ac humoribus uitioſi fiunt. Cęterũ humidius frigidiuſq́; glabra habet pręcordia, ſanguinẽ magis pituitoſum, nec non uenas anguſtas, totumq́; corpus ſimiliter afficit, niſi cor ad cõtrarium deducat. Frigidum ſimul & ſiccum iecur corpus efficit, modico ſanguine, ueniſq; anguſtis, & frigidius, præcordia glabra, niſi & hic cor ſuperauerit.

Teſticulorum temperaturæ notæ. *Cap. LXVIII.*

CAlida teſticulorum tẽperatura, ad libidinem procliuis eſt, fœcũda, & maſculos procreat, parteis genitaleis celeriter hiſpidas efficit, ac uicinas etiã attingit. Frigida cõtrà. Humida, copioſo ac humecto ſemine abũdat. Sicca, pauci & craſſi ſeminis efficax eſt. Calida & ſicca tẽperies mediocriter craſſum ſemen progignit, eſtq; fœcundiſſima, ac celerrime ad libidinem iam inde ab initio animal incitat. Tales itaq; teſticuli hiſpida ſtatim genitalia, eorumq́; uiciniã efficiunt, ſurſum, uſq; ad umbilici regionem: infra, uſq; ad media femora. ac eiuſmodi temperamentũ abunde uenerem cõmouet, ſed celerrime ſatiatur, & ſi cõpellas, offenditur. Porro ſi humiditas calori fuerit cõiuncta, hiſpidos quidẽ minus tales reddit: copioſo au-

tem ſemine magis abundant, non tamen magis quàm alij appetunt, minus autem frequentiori concubitu læduntur: ſi autem vtraque & humidum & calidum impenſe creuerint, non ſine noxa à uenere abſtinent. At humidi frigidiq́ꝫ temperamẽto teſticuli, vicinas parteis glabras reddunt, ac tarde concumbere incipiunt, neque ad actionem excitantur, aquoſum, tenue, & inualidũ ſemen, ac fœminæ efficax projciunt. Siccũ frigidumq́ꝫ temperamentum, alia quidem ſimilia prædicto, craſſius autem ſemen & plane exiguum progignit.

Quæ prætermiſſa ſunt. Cap. LXIX

Singulæ corporis noſtri partes peculiarem quandam & temperaturam & uim ſortitæ ſunt: omnium uero notas hoc loco exponere neceſſariũ non eſſe duco, quum infinitæ propemodum ſint, & nos compendiũ ſcribere propoſuerimus. Porro de ijs egimus, quæ potiſſimum totum corpus conſortij quadam lege afficiunt, de reliquis eadem ratione & uia conſiderare præcipimus, temperamenta ipſorum tum ab excrementis, tum ex reliquis functionibus, tum ijs quæ ſuperueniunt dignoſcentes. Tempeſtiuum igitur eſt, ut oratione conuerſa, doceamus quomodo totius corporis intemperies corrigi debeat.

Quomodo calida intemperies corrigatur. Cap. LXX.

Qvum itaq́ꝫ in calida intemperie bilis ſuperet, ſi per inferiora deſcendit, notum eſt omnibus, nullum oportere negotium faceſſere: ſi ad ſuperiorem ventriculum tendit, uomitu euacuare, qui poſt exercitationẽ ante cibum factam aquæ potu cietur. Vtilius autem exercitium ipſis eſt, quod nõ uelox ac ualidum eſt, ſed remiſſius leniuſq́ꝫ. Nonnulli vehementer calidi nequaquam exercitationem requirunt, uerum obambulatio balneumq́ꝫ ipſis ſufficit, ijdem lauacris quoq́ꝫ ſecundum cibum oblectantur. Quibus adiuncta eſt ſiccitas, hi ratione uictus humectante indigent, ex cibis humectis, balneis, & exercitiorum ualentium & multorum abſtinentia. Quare per æſtatem citius lauare, & à cibo rurſus debent. frigida hos potio iuuat. Venus autem ſiccis temperamentis maxime eſt inimica: cauenda ipſis laſſitudo, inſolatus, ſollicitudo, & uigiliæ. Humidæ & calidæ natura intemperies in pueritia morbis patent rheumaticis, plethoriciſq́ꝫ, & præterea ijs qui putredini feruntur accepti. Itaque pluribus egent exercitijs, exacta in uentre concoctione excretioneque per vrinas. quapropter ſi etiam ante cibum bis térue lauent, utanturq́ꝫ aquis natura calidis, magnum ſentiunt pręſidium. Porrò defluxionibus, proſpiciendum eſt, lauacris, multa exercitatione etiam ante cibum, vrinæ, aluiq́ꝫ excretionibus. Nihil autem prohibet, etiã apophlegmatiſmis nonnunquam uti, & purgationibus, cibi boni ſucci, & uino quod vrinam moueat.

Quomodo frigida intemperies emendetur. Cap. LXXI.

Inter frigidas intemperies, tres numerantur differentiæ, ex quibus ſicca eſt deterrima. quod enim proceſſu temporis ſeneſcentibus obuenit, id ſtatim ab initio hos affligit. Itaque humectare eos & calefacere oportet,

quod

quod commode fiet exercitijs mediocribus, cibo humido & calido, vini calidioris potu,ſomno pleniore,cura tamẽ adhibita, ut quæ in corpore recrementa quotidie procreantur,omnia euacuentur.Cæterum uenus omnes ſicciores,& præſertim qui præterea frigidi ſunt, offendit: ſolis autem calidis humidiſq; tuta. Porrò uitioſa quoq; frigida temperamenta ſunt, quæ humiditatem habent coniunctam: & hæc potiſſimum rheumaticis corripiuntur morbis.prodeſt ipſis balneo abſtinere, largius exerceri, uictus tenuior,unctiones mediocriter calidę. Qui autem frigidiores natura ſunt,mediocriter uero ſicci humidiq; temperamento ,horum calor ſuſcitari firmariq; debet,ac in humiditatis ſiccitatiſq; totius uictus ſpecie,media deligi debet.

Quomodo ſicca intemperies in uentriculo, ueluti exemplo, deinde et aliæ corrigantur. Cap. LXXII.

INtemperies ſicca,alia eſt, ubi ſolida ſimilarium partium ſubſtantia reddita eſt ſiccior,quę nihil in medicina ſpei habet,alia cum ſubſtãtia, quæ ex humore concreto conſtat, eſt colliquata: tertia præter has cũ propria humiditas vnde partes nutriuntur omnino eſt abſumpta: quæ continetur in omnibus animalis partibus,roris modo eis inſperſa.hanc igitur particulis ſine nutrimento inſerere, nulla ratione queas, ideoq; difficillima eſt omnium eiuſmodi affectuũ curatio. At quæ in exilibus arterijs ueniſque conſiſtit ſiccitas ,curationem recipit, ſi ſingulas ſimilarium partium, propria humiditate,humectantis alimenti auxilio repleas. Balneum igitur temperatum conuenit,in quo diutius uerſari hominem expedit: inde ſtatim lac exhibere aſininum, quod recens mulctum fuerit, & pauxillum mellis tepidi adiectum habeat.poſtea conquieſcere ad ſecundam uſque lauationem permittes,tum modice fricabis ſimul & pinguiter, utique ſi lac quod ſumpſit, iam omnino confecit, id quod tum ex ructu tum uentris mole licet conijcere.modicum uero temporis inter primam, & ſecundam lauationem, interuallum erit,ut quatuor, aut quinque æquinoctialium horarum ſpatium interſit, ſcilicet ſi tertio adhuc lauare paras: ſin aliter, plurium. Quinetiam poſt unamquanque lauationem, hominem, priuſquam ſe ueſtiat, oleo perungemus: ac ſi quidem lacte oblectatur, poſt ſecundam quoque lauationem id exhibebis: ſin aliter, ptiſanam diligenter incoctam, aut chondrum ptiſanæ modo præparatum. hinc ubi rurſus conquierit, ad tertiam reducendus eſt lauationem, aut ilico ad cœnam. Sit autem panis præparatus illi purus, & qui curioſe in furno ſit coctus. obſonium quoque ex ſaxatilibus piſcibus, aut ex albo iure aſellus, & ut paucis alimenti ſummam complectar, concoctu ſit facile, nutriens, minimeque glutinoſum & excrementitium. potus, uinum aquoſum & album, purum, & quod minimam, ſi diluitur, aquæ miſtionem ſuſtinet, oligophoron Græci nominant, modicæ aſtrictionis particeps: atque hæc maximæ ſiccitatis curatio eſt. Modica uero non tam exacto uictu indiget, & pleniorem cibum admittit. Propo-

natur autem & nunc ſiccitas priori ſimilis, copuleturq; ei frigiditas mediocris: in qua ad calefacientium materiam tranſeundum eſt: ac cõmemoratis modo adijciemus: in lactis quidem uſu, mel copioſius: vinum autem minus aquoſum priore dabimus. Quinetiam eſculenta omnia calidiora, idq; non naturalibus modo ipſorũ temperamentis, uerum recentibus etiã qualitatibus, exhiberi debent. Nardino præterea unguento ungendus aſſidue uenter eſt, aut maſtichino. At uero ſi cum ſiccitatis intemperie multa ſit frigiditas, primum ipſam difficillimam & uix emendabilẽ cenſeto: eiſdem uero utere, & melle per ſe diſcocto deſpumatoq;: uinum autẽ eliges antiquius. Optimum ſane medicamentum talibus eſt, quo picatores aſſidue utuntur. & illinere eo uentrẽ conueniet, ac poſt auellere etiamnum calidum. Cęterum iuuat eos probe carnoſus puellus unà ſic accubãs, ut ſemper abdomen contingat. Iam uero multæ ſiccitati moderata caliditas iuncta eſto. In eiuſmodi ſane intemperie primũ curationis modum ſeruabimus, ita ut mel prorſus nõ deguſtetur, vinum uero exhibeatur quod minime ſit uetuſtum. Porrò cibos tepidos, lactis modo offeremus, & uentriculum oleo tum crudo tum melino perungemus. Verum hos uehemẽter admodum refrigerare periculoſum eſt, quandoquidem hæc affectio, febris quodammodo naturam, ubi calor ſuperarit, imitatur. Fingamus itaque rurſus calidam intemperiem præpollere, huic autem adiunctam eſſe humiditatem, talem, frigidæ aquæ potu curabimus. huc optime facit vſus ciborum aſtringentium, ſed qui citra calorem ſint auſteri. Quum humida ſola intẽperies eſt, ſiccantes cibi, ita ut non calefaciant, aut refrigerent ualide, auxiliantur. adhæc conſuetæ potionis penuria. Si cum frigiditate humida urget intemperies, optima remedia ſunt, omnia acria. miſceri autẽ his debent etiam quæ ſine manifeſto frigore aſtringunt. optima ſimul his eſt exigua potio, eaq; uini ualide calefacientis. Hoc igitur modo intemperies qualitatum curantur. Quoniam uero ſæpe in ipſo uentriculi ſinu contentus humor, interim autẽ in ipſas ventriculi tunicas abſorptus, intemperiem procreat, non alienum eſt de his diſſerere. Prior itaque affectio ſi ſemel radices egerit, purgatione per uomitum facile conquieſcit, ſi autem rurſus ex alia quapiam alijſue particulis confluxerit, exactam requirit dignotionem, curatio uero ſtatim ſubſequetur. Etenim uniuerſam eam parti affectæ oportet accommodare, cura adhibita, ijs quę recipiunt, ne facile quæ confluunt, admittant. Fiet autem hoc aſtringentibus & ijs quæ totum corpus ad bonam habitudinem perducunt. At uitioſos in uentriculi tunica humores mediocriter purgantibus educemus, cuiuſmodi eſt aloë & ex ea confectum medicamentum amarum quod hiera picra dicitur. Verum quibus lenta ſimul pituita uentriculo impacta eſt, ijs prius exhibenda ſunt quæcunque hanc diſſecent. deinde purgatio tentanda. Quòd ſi ad uomitum ſunt idonei, ex ſumpta radicula uomant. Sin nec lentus humor ſit nec craſſus, utique abunde eſt à ptiſanæ cremore uomuiſſe, itẽ à mulſa. ꝓficit & abſynthij ſuccũ in mulſa bibere, reliquarũ uero partiũ intẽperies haud abſimiliter curare oportet, ita ut humoribus

idoneos

idoneos effluxus inuenias. Nam ſi particula ſenſibilē effluxum nō habeat, redundantem in ea uel ſaniem uel humores, quemadmodū ſi id quod con tinetur, ſpiritus ſit flatulentus, euaporatu diſcutere ac vacuare conuenit.

De alimentorum facultatibus. Cap. LXXIII.

QVum de alimentorum facultatibus ſermo, pars ſit operis quod de ſanitate tuenda pręcipit, proximū eſt ut iam dictis eum ſubnectamus; ubi prius quàm particulatim ipſa perſequamur, paucula quædam prælibauerimus. Quippe alimentorum uireis, ſi quid aliud, perceptas habere cōuenit. Quę igitur attenuandi uirtutem obtinent, meatus aperiunt, viſcoſa adhęreſcentia abſtergunt, craſſa incidunt extenuantq́;. Quod ſi diutius ea in cibo adhibeas, ſeroſa bilioſaq́; contrahes recrementa. ac ſi vberius ingeras, ſanguis atra bile vitioſus reddit. Quare continuus ipſorū uſus, præſertim bilioſis temperamento vitari debet, cōueniunt enim ſolis ijs, qui pituitam, humoremq́; crudum, lentum, & craſſum collegerunt. Porrò quæ incraſſandi viribus conſtant, valentis admodum materię ſunt, & ſi in uentriculo ac iocinore decenter fuerint concocta, boni ſucci ſanguinem producunt, ſed lienem & iecur obſtruūt. Ex his alia ſunt craſſi duntaxat ſucci, ut lenticula: alia viſcoſa, ſicuti malue: quibuſdam vtraq; cōtingunt, nempe ut & craſſi ſint ſucci, & glutinoſa, ut teſtaceo tegmine prędita. Itaq; uictus extenuans ad ſanitatē tuendam tutior quàm qui incraſſat, exiſtit. Quum uerò imbecillis ſit materia nō robur nec uireis corporibus ſuppeditat, ac oportet nonnunquam valentis materię cibum, quum inedia quædā preſſit, mediocriter exhibere. prę ſertim uerò citra periculum aſſumunt, qui ſe ſe exercent, & quantum libet dormiunt. omnes autem quibus ante cibum exercitari nō licet, craſſi ſucci alimenta euitabunt. Imò necq; in otio degentes eiuſmodi cibos aſſument. Porrò quemadmodum ſummū otium maximè valetudini tuendæ obeſt, ita mediocris motus ſummum adfert præſidiū. Cęterum cibi inter eos qui incraſſant & attenuāt, medij, omniū ſunt laudatiſſimi, ut qui mediocrem ſubſtantia ſanguinē procreent. Talis itaq; cibus corporibus noſtris congruit: qui autem vitioſos humores gignit, noxius eſt, eoq́; ſemper caueri debet. Iam & uaria ciborum genera aſſumere, cautio eſt, præſertim ſi ex diuerſis conſtent facultatibus. ingeſta enim concoctionem non, ut par eſt, ſortiuntur.

De oleribus. Cap. LXXIIII.

LActuca manifeſto & refrigerat & humectat, eoq́; ſomnum accerſit, ut autem inter olera valēter nutrit, ita boni ſucci ſanguinis efficax eſt. Intybū frigidi humidiq́; temperamenti, ſed minus quàm lactuca exiſtit. Malua refrigerat quidem, ſed nōn euidenter, magis autem humectat: unde etiam aluum ſubducit, idque propter genuinam eius uiſcoſitatem. Beta ui abſterſoria uentrem ſubducit, eoq́; ſtomachum largius comeſta erodit, iecoris lieniſque meatus aperit. Braſſica bis cocta ſi edatur, aluum cohibet: ſemel autem non tamen uehementer cocta, cum oleo & garo, uel ſale comeſta, magis ſubducit, quemadmodū ſuccus ipſius etiam lenticulę efficacius purgat. Hac magis adhuc marina braſſica aluum emollit:

Beta ſtomachū prodit.

Braſſica nō vehementer cocta aluum ſubducit:

manifeſto

manifeſto ſalſa,& ſubamara: idem præſtat halimon,amplioris autem ſalſæ qualitatis particeps, aluum ſubducit, magis quàm braſſica ſtomacho conducit,ceu aſtrictionis modicæ compos:lac & ſemen producit. Blitum & atriplex humida quidem & uentrem ſoluunt,ſed parum alimenti præſtant. Omnia ſpinoſa ut ſcolymos,atractylis, eiuſq́ generis alia ſtomacho præter cinaram conducunt,quę cum dura euaſerit, improbum ſuccū procreat, quapropter optimum eſt, incoctam cum oleo, garo, & coriandro aſſumere. Apium,hippoſelinon,ſion, & ſmyrnium, omnia vrinæ ciendæ ſunt,ſed ſmyrnium aromaticum ſpirat,magis acre, vrinæ ducendæ proficit,& mulieribus menſeis commouet: apia ſuauiora ſunt, ideoq́ ſtomacho magis amica. Eruca calida eſt,& ſeminis efficax, ob quod libidinē & capitis dolorem,quam cephalæam dicunt,excitat. Naſturcium,ocimum, & ſinapi,calida quidem & acria, ſed maximè naſturcium: concoctu uerò difficilia,ſtomacho inimica,& uitioſi ſucci. Vrtica extenuat, uentrem ſub ducit,modice alit. Gingidion ſimile eſt ſcandici, aſtringentis & non parū amaræ qualitatis particeps. præterea ſtomacho congruit,ut etiam cibum faſtidientibus cum aceto aſſumptum,proficiat:parū uero alimenti corpori miniſtrat. Porrò ſylueſtria dicta olera maximè uitioſos gignunt humores. Capparis cibi cupiditatē proritat, iecoris lieniſq́ meatus aperit,pituitā ſubducit. Vtendū uerò ea eſt ante cibū alium,ex oxymelite aut oxelæo.

De aſparagis. *Cap. LXXV.*

Bliti, lactucæ,atriplicis,maluę & betę,planta quidem humida eſt,aſparagus autem ſiccus. Contrà,raporum,ſinapis,radiculæ,naſturcij,pyrethri,braſſicæ,omniumq́ aliorum quæ calida ſunt,planta quidē ſicca,aſparagus autem humidus eſt. At à ſpinoſis ſtirpibus paluſtris & hortenſis, aſparagi,item qui à bryonia decerpuntur, ſtomacho quidem utiles ſunt, & vrinā citant,ſed inualide alunt. At ſi probe coquantur, magis quàm ij qui ex oleribus ſumuntur nutriunt. Conſimili modo et chamædaphnes aſparagus agit.

De ijs quæ radices eſculentas habent. *Cap. LXXVI.*

NApus & rapa ſi bis coquantur, nihilo minus quàm reliquæ ſtirpes alunt,cōtinue autē aſſumpta,craſſum ſuccū procreant. Bulbi aſtringunt,abſtergunt,cibi cupiditatē mouent,ſtomachū confirmant, & viſcoſos pectore humores eliciunt: bis incocti ualentius quidem nutriunt, ſed nihil emolliuntur,amara ipſorum qualitate ſic abolita. pręterea ſemen genitale augent,libidinemq́ excitant, ſi largius utare. item inflationes & tormina,pariunt. Quòd ſi ex aceto cū garo & oleo edantur, ſuauiſſimi ſunt, flatus non generant,valenter alunt,cōcoctu faciles. Paſtinacæ uero, dauci & cari radices quidem minus quàm rapa nutriunt,calidę autem aromaticęq́ manifeſte ſunt, & urinam cient:Si uerò immoderatius utatur aliquis uitioſos humores gignunt & ægrè concoquuntur communi radicum ratione. Nonnulli ſylueſtrem paſtinacam daucum nominant, efficaciore ad vrinam ciendam uirtute præditum. Radicula quę gręcis raphanis dicitur extenuādi calefaciendiq́ vireis obtinet. ſumitᷣ recte ante cibū ex aceto et ga

or, alui

ro, alui ducendæ gratia: ſecundum cibũ, nequaquam. Cepa, allium, porrum, & ampeloprasſum acri uirtute donata, corpus calefaciunt, extenuant, & craſſos in eo humores incidunt, bis cocta, parum alunt: cruda, omnino nihil. Atqui alliũ magis meatus reſerat, humoreſq; diſcutit. Sunt autem porris ſicciora ampelopraſa, utpote ſylueſtria. In totũ omnia cruda olera, ſi edantur, peiores quàm cocta ſuccos procreãt, ac plus humoris excrementicij continent. Verum quæ condita uel muria uel oxalme reponuntur, ſtomacho proſunt & appetentiã excitant, crudos humores incidunt, ſed ægre concoquuntur: & ſi abutare, uitioſos ſuccos gignunt.

De tuberibus & fungis. Cap. LXXVII.

TVber humorem de ſe reddit qualitatis expertem, ſed frigidiorem & craſſi ſucci. Fungi uero frigidi pituitoſi & mali ſucci ſunt: in his ipſis minus nocentes boleti ſunt, qualitatis expertes, ſi probe coquantur. Qui uero ammanitæ dicuntur, ſecundum ab his ordinem obtinent: alijs fungis abſtinendum, pleriq; ſiquidem ipſorũ lethales. Ac ipſi boleti niſi exactius decocti edantur, periculi occaſionem frequenter præbent.

De frumentaceis. Cap. LXXVIII.

EX ijs quæ frumentacea nominantur, chondrus egregie nutrit, & glutinoſos parit humores, uerum elotus, prauus habetur, quoniã promptè craſſeſcens, concoctionis expers permanet. probatur magis cremor chondri, ſi totus probe ptiſanæ modo fuerit decoctus. Alica in cæteris chondro quidem reſpondet: ſed aluum magis aſtringit. Triticum, elixũ ſanè, concoctu difficile eſt, & inflationes creat: ubi uero concoctionem expertum eſt, alimentum præbet ualentiſſimum. In panem autem coactum, minus inflat, minuſq; ægre concoquitur, utpote fermenti & ſalis particeps. Inter panes firmiſſimus eſt ſiligineus, deinde ex ſimila, tertius à quo cribro nihil excuſſum eſt, Græci ſyncomiſton quaſi dicas confuſaneũ appellant. Sordidus panis minus quidem nutrit, ſed magis per aluum deijcitur. Amylum parũ alimenti pręſtat, quemadmodũ & panis elotus. Ordeum frigidæ facultatis eſt & abſterſorię: ptiſanę modo incoctũ, humectat: torrefactũ, quemadmodum in polentis fit, deſiccat. Polenta per ęſtatem ante balneum cum aqua pota, ſiti medetur. Panis ordeaceus fragilior eſt, & parũ nutrit. Maza difficilius concoquitẽ flatuſq; magis quam panis ordeaceus gignit: melle autẽ adiecto aluum citat. Auena & calida eſt, et imbecillis materię. Milium et panicũ refrigerant, ſiccant, pauxillũ nutriunt, & aluum cohibent. Omnino autem milium panico eſt præſtantius. Oryza uix concoquitur, parũ nutrit & uentrẽ retinet. Porrò ptiſana in hunc modum coquitur: uni eius parti aquæ quindecim & olei momentum adijciuntur, ubi ebullierint acetum quoq; addes. quum iam exactè cocta fuerit, ſal tenuis ſuperinijcitur, in quibuſdam porrum et anethum ei miſcent. Cæterum auena chondruſq; in ptiſanæ modum decoquuntur.

De leguminibus. Cap. LXXIX.

EX leguminibus lenticula uitioſum ſuccum & melancholicum producit, imò etiam, pręſertim bis cocta, aluum cohibet. decoctũ uero ipſius

cum

Boleti nisi exacte coquantur periculosi sunt.

Milium et panicum alvum cohibent

oriza ventrem retinet.

cum oleo & garo potũ aluum proritat. at quia inflationes mouet, ſatureia uel pulegiũ admiſcendum eſt. Fabæ leues ſunt, inflant & abſtergunt. Aegyptia autem faba humidior noſtra eſt, & excrementicia. Piſum laxũ quidem, non tamen adeò flatuoſum eſt. Cicer inflat, abſtergit, genitale ſemen auget, libidinem incitat, & calculos confringit: frictum, minus quidem inflat, ſed ægrè concoquitur. Lupinũ concoctioni rebelle, haud facile per aluum tranſmittitur, crudi humoris efficax. Fœnugręcum ſi ante cibum ſumatur, calefacit, & aluum mouet. Ochron & phaſelum macerata donec etiam radices ſuccreuerint, ex garo ante cibum ſumpta, aluũ ſubducunt, ac plus quàm fœnugræcum alimenti exhibent. At phaſelum & dolichon integra cum ſiliquis uiridia comeſta, excrementitia magis redduntur.

De temporarijs fructibus. Cap. LXXX.

CVcurbita refrigerat humectatq́;, & uentrem ſubducit, ſed parũ alit. Pepon totus uitioſi ſucci eſt, frigidus, humidus, & uomitioni dicatus: non coctus, bilem generat. ſemen eius urinam citat & calculos in renibus confringit, ac in totum, abſtergit uehementer. Melopepon omnia quæ de pepone dicta ſunt, inualidius efficit. Cucumer minus pepone frigidus humiduſq́; eſt, ſed acrius cit urinã, difficilis concoctu & uitioſi ſucci, etiam ſi concoctus fuerit. Summatim omnia poma refrigerant humectantq́;, imbecilliter alunt, et uitioſum humorem progignunt.

Cucumer pepone minus frig. humidusq. est:

De arborum fructibus. Cap. LXXXI.

FIcus & uuæ inter omnia poma principatum obtinent, ut quę minus uitioſos humores generent, & magis nutriant. Inter hæc ipſa ficus probioris ſucci ſunt, ualentioriſq́; materiæ aluo, & urinæ ducendæ, renibus purgandis, idoneę, præſertim admodum maturæ. Idem præſtant caricæ, quanquam inflationes & ſanguinem non probum pariant: eoq́; frequentius uſurpatæ, pediculos procreant. Vuæ, ſi non deſcendunt, non quidem concoquuntur, uerum etiam crudum humorẽ generant: ſin autem deijciantur, moderatiores ſunt. Vuæ paſſæ alijs calidiores ſunt, ſtomacho gratiores, ualentius alunt, ſed minus ſubducunt aluum. Mora quæ aliàs ſycamina græce appellantur, impenſe humectant, mediocriter refrigerant, ac ante alios cibos præſumpta, uentrẽ ſoluunt, non admodum ingrata ſtomacho, ſed exigui alimenti. Ex ceraſijs, dulciora quidem aluũ ſubducunt, uerum ſtomacho inimica: quibus ineſt aſtrictio minus quidem ſtomachum lædunt, ſed non uentrẽ citant. Atq́; hęc ratio tum in uuis & moris, tum in alijs cõpluribus ſeruatur. In uniuerſum, aſtringentia ſi prius ante alium cibum aut eduntur aut bibuntur, aluum cõprimunt. quibus autẽ ob imbecillitatem uenter non reſpondet, ij molliendi uirtute prędita, nempe olera aut piſces, aut id genus aliud præſument: deinde aſtringentia, quę dum ipſum firmant, deorſum propellunt, & ad excretionẽ incitant. Pini nucleus, qui & ſtrobilus dicitur, boni quidẽ ſucci eſt craſſiq́;, & ad nutriendum ualens, nõ tamen ex facili concoquitur. Perſica praui ſucci, acidiq́; ſunt, & facile corrumpuntur, eoq́; primum exhiberi debent, quo protinus

Pini nucleus difficile concoquitur.

nus deijciantur, nullamq́ in uentriculo diutius immorata, corruptionem ſentiant, præcocia, duracina & armenia, perſicis præſtant, neque enim aceſcunt, neque ſimiliter corrumpuntur, ac ſunt etiam guſtu gratiora. Malorum, dulcia ſanè alijs calidiora ſunt, & facile in corpus diſtribuuntur, præcipuè uel aſſa uel elixa: acida, magis refrigerant, & humores uentriculo impactos incidunt: auſtera ſtomachum firmant & uentrem reprimunt, atque his magis cotonea. Idem præſtant pira grandia maturaq́, præterea etiam ualentius nutriunt. Mala punica frigefaciunt, & parum alimẽti præbent. Meſpila ſorbaq́ uehementius aſtringunt, eoq́ aluo fuſæ accommodantur. Palmulæ, niſi admodum ſint pingues, ſtomacho proſunt, uentrem retinent, craſſos, glutinoſoſq́ humores gignunt, capiti faciunt dolores. Ex oliuis, druppę ſtomacho aduerſantur, craſſi humoris efficaces: muria conditæ & colymbades ſi ante cibum ſumantur, appetentiam faciunt, & aluum ſubducunt, ac magis quæ ex aceto & oxymelite præparantur. Inter nuces, iuglans, auellana minus nutrit, ſtomacho gratior. Nux uiridis humidior eſt, & uentrẽ citat: arida, ſi ubi in aqua commaduerit membrana ipſius interior adimatur, conſimilem uiridi poteſtatem obtinet. Amygdala incidendi extenuandiq́ uiribus pollent, ideoq́ uiſcera & thoracem expurgant, idq́ efficacius amara. Similiter & piſtacia, uerum iecur efficacius obſtructione liberant. Damaſcena ante cibum ſumpta & cruda & in mulſa elixa uentrem ſoluunt. Syrica ægrè coquuntur, ſtomacho noxia, modiciq́ alimenti. Siliquæ ægrè conficiuntur, aluum cohibent, et humores creant uitioſos. Sycomora manifeſto & frigefaciunt & humectant. Citrei mali pars exterior acris & concoctioni rebellis eſt: caro ualenter alit, & ipſa ad concoquendum contumax: interior pars ſiue acida ſiue aquoſa fuerit, abunde refrigerat. Glandes non minus quàm frumẽtacea alunt, ſed concoctu difficiles, craſſi ſucci, & tarde permeant. Caſtaneæ omni ex parte his præcellunt.

De animalibus, & primo de uolatilibus. Cap. LXXXII.

ANimalia quæ uolatu nituntur, minus quidem quàm quæ pedibus fidunt, & pręcipuè quàm ſues, alunt, ſed promptius cõcoquuntur, magiſq́ perdix, attagena, pullus columbinus, gallina & phaſianus. At turdi, merulæ, & exigui paſſeres, inter quos ſunt etiam à turribus ubi nidificant pyrgitæ appellati, durius alimentum præſtant, atq́ his magis adhuc, turtur, palumbus, & anas: ſed multo durius, concoctu difficilius, magiſque fibroſum pauo exhibet. Anſerum uerò & ſtruthiocameli caro excrementicia, ægrius quàm omnia commemorata concoquitur, ſi alæ excipiantur, quæ non minus quàm aliarum auium probi ſucci exiſtunt. Porrò gruum caro fibroſum durumq́ prębet alimentum. In totum iuniora ueteribus humidiora ſunt, promptius concoctioni parent, ualentiorem cibum præſtant, atq́ per aluum facile deſcendunt. Similiter elixa ab aſſis, & in ſartagine frixis differunt. Iam quæ in ſiccis locis & montoſis proueniunt, citius concoquuntur, minuſq́ excrementicia ſunt, quàm quæ in paludibus nutriuntur.

De ouis. Cap. LXXXIII.

OVa gallinarum, phaſianorumcꝫ omnibus præſtant. Anſerũ & ſtruthiocamelorum praua habentur. Ex omnibus autem recentia ueteribus multo ſunt præſtantiora, ac tremula plus alimẽti habent: ſorbilia magis deſcendunt, ac fauciũ aſperitates læuigant. Reliqua omnia ad concoquendum rebellia, tardè tranſeunt, & ſuccum gignunt craſſiorem, præter ea quæ pnicta dicuntur, hęc autem fiunt ſi cruda immergantur in aquam calidam cum garo, uino & oleo, & in uaſe mediocriter coagulentur. Huiuſmodi enim coqui facilia et boni ſucci habentur. Omnia uerò quę ſartagine friguntur deteriora ſunt.

De pedeſtribus animalibus. Cap. LXXXIIII.

INter animalium quæ pedibus fidunt, carnes, ſuilla maius quàm alij cibi alimentũ prębet, eò quòd guſtu & odore familiaritatem cũ humanis corporibus ſortita eſt, ut nõnulli qui imprudenter humanas carnes guſtarunt, cognouerunt. Alimentum uerò quod ex illis contrahitur, uiſcoſum eſt, & non facile in membra poteſt diſtrahi. Ouilla excrementicia prauicꝫ ſucci eſt. Caprilla acris eſt malumcꝫ ſuccum efficit. Deterrima hircina, ſiue ſucci bonitatem, ſiue concoctionem reſpicias. Bubula melancholicum humorem facit. Leporina craſſi ſucci eſt, ſed minus quàm ouilla & bubula. Ceruina dura eſt, et concoctioni rebellis. In totum, iuniora uetuſtis humidiora, molliora cꝫ, & ad concoctionem faciliora ſunt. Hoc modo etiam caſtrata non caſtratis, bene habita macris præſtant.

De partibus animalium & ſanguine. Cap. LXXXV.

SVmmæ corporis particulæ neruoſę ſunt, citra pinguedinem & excarnes, eocꝫ glutinoſæ, exigui alimenti, ac ad aluum mouendam efficaces, ſi excipias quæ uolatu nituntur, ob nimiam ſiccitatẽ. Roſtra & aures cartilaginoſæ, & ad concoctionem ſunt pertinaces. Lingua, eſt fungoſa laxáue, exanguis: parum alimenti habet. Glandulæ ſuaues ſunt & friabiles, ſed mammarũ, præcipuè ſcropharum, quum lacte ſcatent, dulciores habẽtur, hæ autem non minus quàm carnes alunt. Renes & teſticuli guſtu inſuaues & concoqui difficiles. At ſaginatorũ gallinaceorũ teſticuli & ſuaues ſunt, & probum corpori alimentũ præſtant: quemadmodum taurorum, hircorũ & arietum concoctioni reſiſtunt, & uitioſos creant humores. Cerebrum pituitoſum, craſſi uitioſicꝫ ſucci, lente tranſit, concoctioni aduerſatur, ſtomachum lædit, & nauſeam excitat: ſi autem probe coquatur, plurimum exhibet alimenti. Medulla pinguis, & cerebro ſuauior eſt, in cæteris ei reſpondet. Pinguedo & adeps pauci alimenti ſunt, & ſtomacho nocent. Cor & iecur craſſi ſucci, ægrè concoquuntur & lentè tranſeunt. At ſuillum iecur alijs præſtat. Lien tum uitioſi ſucci eſt, tum melancholicum humorẽ efficit. Pulmo facilius quidem, utpote fungoſus, concoquitur, ſed leuiorem cibum præbet, pituitæ generandæ efficax. Ventriculus, uulua, inteſtinacꝫ, dura, concoctioni aduerſantur, pituitæ efficacia.

Summa-

lingua parũ alit:

Jecur & craſſi succi et ęgrè concoquitur:

Summatim fera animalia ſiccius, quàm domeſtica alimentum exhibent, minuſq; excrementicium. Sanguis quilibet, uix concoquitur, præſertim craſſus & melancholicus, qualis nimirum eſt bubulus. Leporinus utpote ſuauiſſimus commendatur. Ac multi ipſum cum iecore ſolent incoquere, quidam uero et cum alijs uiſceribus. nonnulli & iuuenis porci ſanguinem edunt. Caprillum uero nonnullos comediſſe, etiam Homerus teſtatur.

De lacte. *Cap. LXXXVI.*

LAc coctum probe nutrit, gingiuis autem & dentibus nocet. quapropter ubi aſſumptum eſt, primū mulſa, deinde uino aſtringenti os colluere oportet. Item caput tentat, pręcordia, uentremq; inflat, calculos in renibus gignit. Ac humidius, minus quidem alimenti præbet, ſed magis aluum proritat: craſſius autem è contrario, magis alit, minus deſcendit. At caprillum lac, mediocre conſiſtentia eſt, ſicut ouillū, craſſius: & quod ſtatim à partu reddit̃ tenuius eſt, procedente tempore craſſius deteriuſq; efficitur.

De lactis potione. *Cap. LXXXVII.*

QVi lac potare uoluerit, ab alijs abſtinere cibis debet, donec concoctū fuerit, & inferius deſcenderit. Satius itaq; eſt manè recens mulctum bibere, ac poſt id nihil aſſumere, nec nō labores nimios deuitare, ut quòd laborantibus neceſſario aceſcat, ſed lentè obambulare ſatius eſt, & interea uigiles cōquieſcere: hoc enim pacto quamprimū per aluū deſcendit. Vbi deiectum fuerit, aliud bibendū eſt: ac ſi hoc quoq; deſcendat, aliud. Initio itaq; purgat utiliter, non quidem copioſum ex reliqua corporis mole, ſed quæ in uentre continentur: mox, uenas ingreditur, ac optime nutrit, atq; non amplius deijcitur. Porrò in bilioſis fluxionibus, & quum ſyntexes, hoc eſt colligamenta corporis ad uentrem concurrunt, coctum lac exhiberi debet. Coquetur autem primum lentè paulatimque ut pars deſcendat, pars cōſumatur, deinde magis ac magis incoquetur, cura adhibita, ne aduratur, aut in caſeū coaleſcat. quod optime fiet, ſi leniter ipſum coquamus, & agitando id quod receſſerit undiq; abradamus. Agitabitur autem ferula leui & tenui: & ſi quid oris ollæ inferueſcat, hoc quoq; ſpongia adimere oportet, id enim ſubinde etiam reliquum lac corrūpit. Eo igitur modo quo dixi, lac coquendum eſt, uſq; dum æquabiliter craſſius dulciuſq; crudo euaſerit. Quod in eo tenue eſt & ſeroſum, calculis marinis ignitis in id demiſſis, ebibitur conſumiturq;. Atque hoc alui fluxionibus, præſertim bilioſis eſt accommodatum.

De lacte ſciſſili. *Cap. LXXXVIII.*

SEroſa lactis portio à caſeo diſcernitur, ſi uehementius ad ignem largiorem citra fumum excoquatur, deinde colo, aut panniculo exacte traijciatur. Porrò miſcetur ſero mellis momentum, aut oxymelitis aliorumue, daturq; ſubducendi uentris gratia, ætate quidem florentibus ad duos ſextarios: iunioribus, non minus ſextario. Quod uerò marinis calculis igni-

tis aut ferro candenti demiſſo lac incraſſatum eſt, inteſtinorum torminibus & alui profluuijs recte exhibetur.

De caſeo. *Cap. LXXXIX.*

OMnis caſeus acris eſt, ſitim facit, ægre concoquitur, uitioſos ſuccos, calculoſq́; generat. Laudatior eſt recens, laxus, mollis, ſuauis, & modici ſalis particeps: qui ſecus habet, peſſimus eſt.

caseus recens laudatior est

De piſcibus. *Cap. XC.*

OMnes piſces frigidioris, humidioriſque temperamenti eſſe, nulli nõ conſtat. Omnium uero optimi ſunt, ſaxatiles, ad concoquendum prompti, boniq́; ſucci, modice humectant, ubi non duram carnem occupauerint. Verum ex non ſaxatilibus, pelagij, multum ab ijs uariant, qui in limo nutriuntur, uel in fluuij oſtio, ſed omnium deterrimi qui uel in ſtagnis uel mari ſtagnante uiuunt. Particulatim uero capito, ſi pelagius fuerit, mediocriter ſuauis eſt, minus cõcoctioni rebellis, & boni ſucci, ſanguinem uero gignit tenuiorẽ imbecillioremq́;. ſimilia & lupus prꝫſtat. Mullus qui & ipſe pelagius eſt, alijs piſcibus durior eſt, fragilis, concoctu facilis, ualidæ ad alendum materiæ, ſuauis & pinguedinis expers.

De teſtaceis. *Cap. XCI.*

GEneratim piſces qui teſta conteguntur, Græci uocant oſtracoderma, ſalſum crudumq́; humorem producunt. Ex his oſtrea molliſſimam carnem obtinent & facilius deſcendunt. Chamæ uero, purpuræ, vngues, ſpondyli, buccina, cochleæ, atque huiuſmodi alia dura. Ac quꝫ molli teſta integuntur, malacoſtrata græcis nominantur, nempe gammari, paguri, cancri, locuſtæ, & ſquillæ, concoctioni repugnant, ſed alimentum prꝫbent & ventrem comprimunt, ſi in aqua dulci ſæpius decoquantur. Omnibus uero cruſtatis ineſt ſuccus, aluo ſubducendꝫ utilis, eoq́; etiam terreſtribus cochleis. Ac quum hæc duram carnem, concoctu difficilem, valentis materiæ & ſuccis uitioſam ſortiantur, nonnulli ius ipſorum cum oleo & garo conditum, ad aluum ſubducendam adhibent. Echini modice frigefaciunt, exigui alimenti, & vrinæ ciendæ efficaces.

De mollibus, quæ malacia dicuntur. *Cap. XCII.*

MOlles cute piſces, utpote polypi, ſepiæ, loligines, dura carne & concoqui difficiles ſunt, præcipue polypi, ſalſum humorem modicum obtinent: concocti autem non parum alimenti corpori exhibent.

De cartilagineis. *Cap. XCIII.*

CArtilagineorum, quæ ſelache Græci dicunt, torpedines, paſtinacæ, mollem ſuauemq́; carnem occupant, quæ celeriter deſcendit, facile concoquitur, & probe alit. Raiæ, leuiraiæ, ſquatinæ, atque eius generis reliqua, duriora ſunt, concoctioni renituntur, & valentius nutriunt. In ſumma, quibus dura caro eſt, & ægre concoquuntur, & plenius alunt: vbi

vbi uero concocta fuerint, copioſum ſolidumque alimentum præbent.

De cetaceis. Cap. XCIIII.

CEtacea, utpote balenæ, urituli marini, libellæ, delphini, & prægrandes thynni, duram, concoctu difficilem & craſſi ſucci carnem habent. Sale condita eiuſmodi moderatiora efficiuntur, iam qui ex alijs piſcibus humidiores habentur & magis excrementicij, ad condituram magis ſunt accommodi. Talis autem in condituris eſt differentia, qualis & piſcium, unde conficiuntur.

De uini uiribus. Cap. XCV.

QVi ſanitatis tuendæ curam ſuſceperit, eum quoq; uini facultates cognitas habere expedit. In uniuerſum itaq; uinum omne nutrit, uerum rubens & craſſum, magis: boni autem ſucci non eſt efficax. Item dulce & ipſum quidem impenſe nutrit, ſed ſtomacho nocet. Auſterum ſtomacho quidem amicum eſt, uerum ægrè in corpus diſtribuitur, leuiuſq; alit: hoc autem minus, album. Præſtantiſſimum eſt colore fuluum. Porro uetuſtius nouo magis & calefacit & deſiccat. hæ igitur uini ſunt facultates, ueluti ſummatim expoſitæ. Cęterum vinum calorem genuinum refocillat, unde concoctio melior, & ſanguis probus euadit, cibum per omnia corporis membra, ut quod facile penetret, deducit. Quamobrem ex morbo emaciatos reficit, corpuſque ipſorum auget. Etenim cibi cupiditatem facit, pituitam extenuat, bilem per vrinam educit, & bonum colorem conciliat, animo lætitiam, uoluptatemq; parit, & robur adijcit. Harum itaque commoditatum moderata uini potio, immoderata uero contrariorum occaſionem præbet, eoq; temulenti, animo turbantur, deſipiunt, & graui ſomno quæ cataphora dicitur premuntur. qua de cauſa immodica uini potio diligenter uitanda eſt, quanquàm longiore temporis ſpacio interpoſito liberaliter bibere conducat. ita namque urina largius & ſudores promouentur. Vincit autē mox uomere, aſſumpta prius mulſa, quò ne paululum quidem ab eo noxę percipiatur. Qui igitur potationi indulgebit, alio cibo non admodum repleri debet, ſed inter potandum braſſicam elixam eſſe, & bellaria præſertim amygdala aſſumere, ut quę capitis dolores leuent, & uomentibus nihil adferant moleſtiæ. Pręſtaret autem abſinthij dilutum ante potionē bibere, ut quod omnium maxime crapulæ diſcutiendæ ſit efficax. At ſi quis roſionem à vino ſentiat, frigidam bibet: in ſequenti die, abſinthij rurſus dilutum, obambulatione itidem, frictionibus, balneo, & exiguo cibo reficietur.

vinu dulce ſtomacho nocet:

De melle & mulſa. Cap. XCVI.

MEl coctum ualentius nutrit, quàm ſubducat aluum: non coctum, è contrario, ac frigidis humidiſq; temperaturis conducit: calidis, in bilem uertitur. Mulſa uero non admodum bilioſis utilis eſt, ut quæ in bilem degeneret. Itaq; in eiuſmodi naturis dilutior mulſa recte dabitur: ijs qui uiſcera habent affectibus opportuna, incōmoda eſt. Cæterū hoc modo pręparari mulſa debet. Octupla aquę portio melli admiſcet, incoqui-

turq́ꝫ donec ſpumare deſinat. ſpumam uero continenter ab ea tollere, ſimul atque orta eſt, oportet.

De ſomno. Cap. XCVII.

POſtea quàm omnia quæ ad uictus rationem ſpectant, ſumus executi, ſupereſt ut de ſomno, eo quòd omnium poſtremus magna ex parte initur, diſſeramus. Itaque ſomnus uirium animalium (ut ita dicam) requies eſt, utili humiditate cerebrum madefaciente proueniens. Qui ſi recte ineatur, multa præſtat commoda, cibum elaborat, humores excoquit, dolorem lenit, laſſitudinem ſolatur, intenta laxat, animi uero ęgritudines obliterat, rationem uitiatam corrigit. Porro tempus ſomni optimum eſt à cibo. ſed diurnus haud omnibus eſt idoneus. Tempus enim quo obdormiſcunt ad abſolutam ciborum concoctionem non ſufficit. interrupta enim ante horam ſuam concoctione, à meridie reſurgentes, ſubinde acidos ructus ædunt, & flatibus replenť. Nonnulli uero fluctuatione uentris infeſtantur, niſi uel ex conſuetudine, uel ſufficienti ſomno uſi, eiuſmodi mala effugiant. Cæterum optimus ſomnus eſt nocturnus, quoniam nox naturali humiditate, ſilentioq́ꝫ animum in ſomnum deducens, abſolutam molitur concoctionem. Item poſt ſomnum nocturnum plurima parte ad excretionem recrementorum inſtigamur. Terminus autem ſomni eſſe debet perfecta ciborum concoctio, quæ tum ructibus, tum uentris contractione deprehenditur, ſecundum quam uigilantia non inutilis, ut quæ recrementorum ex concoctione deiectionem moliatur.

De uigilijs. Cap. XCVIII.

VIgilias quæ laborantes iam affligunt, ex dolore, aut febri, aut acutiore quodam caſu oboriẽtes, ſecundo libro de febribus perſequemur. quæ autem ſanos infeſtant, hoc loco nobis exponendæ ſunt. Si igitur aliquis ob mœrorem, aut curã, aut quandam animi ægritudinem uigilauerit, primum id quod moleſtat, quatenus licet protinus amputabimus, deinde ſuauium ſonorum auditu mens à ſollicitudinibus abducenda eſt, id quod nonnulli leni aquæ murmure machinantur. qui enim ſic permulcẽtur ſomno facile capiuntur. Præterea balneis pręſertimq́ꝫ ueſpertinis quũ bene concoxerint utentur, ciboq́ꝫ humectanti utpote lactuca & id genus alijs. nonnunquã nigri papaueris folia uiridia obſonijs admiſcebunt. Piſcibus ad concoctionem promptis, uino largiore tenui & non uetuſto recreari debent. Dormituri roſaceo caput perungent, aut oleo in quo papaueris capita, aut mandragora ſint incocta. item anethinum non uetus ſomnum accerſit. Noui autem qui poſt laſſitudinem quiete ſubito ſuccedente, ſomno caperetur. Adhæc uenus moderata idipſum præſtat. Alij caput aut pedes refrigerantes, facile ſomno corripiuntur. At ſi ex cibi copia uitioue ſtomacho grauato uigilauerint (nam hoc etiam accidere nouimus) quemadmodum rurſus alij præter conſuetudinem inedia preſſi, aut modico cibo ſumpto, uigilijs ſunt infeſtati, conſiderare id, ac cauſam ſuccidere, oportet.

De ſopo-

De ſopore uehementi quæ cataphora græcis appellatur. Cap. XCIX.

AT ſi è contrario alti uehementesq́ʒ ſomni, quæ cataphora dicitur, urgeant, ab aſſiduis lauacris & refrigerante unctione abſtinebimus, medicamentis pituitã per os elicientibus utemur, atque in totum ad calidiorem uictus rationem, ſicciorem imbecilliorem q́ʒ ipſos traducemus, quandoquidem huiuſmodi affectio à frigidiore, ut plurimum & humidiore materia cerebrum imbuente, accidit.

Dioclis Epiſtola ad ualetudinem tuendam conſcripta. Cap. C.

Diocles Antigono regi.

QVoniam tibi omnium regum literatiſſimo eſſe contigit, & multum iam ætate prouecto, omnis philoſophiæ diſciplinarumq́ʒ mathematicarum peritia excellere, exiſtimaui eam philoſophiæ partem quæ ualetudinis tuendæ præcepta tradit, haud alienã à regia maieſtate fore: eoq́ʒ tibi perſcripſi, unde morbi hominibus oriantur, & quibus ſignis præcedentibus, quomodoq́ʒ ipſis ſuccurrere conueniat. Quemadmodum enim in cœlo nunquàm tempeſtas ingruit, quam non indicia quædam præcedant, quibus nautæ cæteriq́ʒ probe periti homines certiores reddantur, ita humanam naturam nullus inuadit morbus, quem non ſignũ aliquod denuntiarit. Tu itaq́ʒ ſi ijs quæ à nobis dicentur, animum attendas, exactã illorum cognitionem indipiſceris. Hominis corpus in quatuor parteis diducimus, caput ſcilicet, thoracem, uentrẽ & ueſicam. Igitur ubi caput morbo conflictaturum eſt, hæ plurimum notæ ſolent præcedere, uertigo, capitis dolor, ſuperciliorũ grauitas: aures ſonant, tempora ſaliunt, oculi mane illachrymant, caligantq́ʒ, nares oppletæ odorem non ſentiunt, dentium gingiuæ attolluntur. Quum ergo ex his aliquod accidit, caput purgari oportet, nullo quidem medicamento, ſed uel hyſſopi uel origani ſummitatibus tritis, quæ in ollula cum muſto, aut ſapæ heminæ dimidio deferbuerint, atq́ʒ hoc abſorbens ieiunus os colluet, & gargarizando humores ex alto deducet, eaq́ʒ capitis affectuum curatione, nulla leuior eſt alia. Optime facit etiam ſi ſinapi, mulſa calida dilutum, ieiunus abſorbens gargarizet, pituitamq́ʒ ex capite eliciat. Cęterum caput operimentis prius calefacere oportet, quo pituita liquefacta, prompte effluxioni pareat. Si quis hæc ſigna neglexerit, huiuſmodi ęgritudines ſolet experiri, lippitudinẽ, glaucomata, auriũ uomicas ac eruptiones, in ceruice ſtrumas, cerebri cariẽ quem σφακελὸν græci uocant, grauedinem, anginam noctu, teredines, uuam, capillorum defluxus, capitis ulcera, et dentium dolorem. Quum autẽ à thorace morbus naſcetur, totũ corpus incipit ſudare, thoraxq́ʒ, lingua fit craſſior, ſputũ ſalſum aut amarũ aut bilioſum exiſtit, dolor coſtas aut ſcapulas ſine occaſione inuadit, oſcitatio frequens, vigilię, ſuffocatio, ſitis ex ſomno, animus triſtior: pectus frigidũ, brachia & manus tremiſcunt. Succurrendum eſt prudenter hoc modo, vomitus quàm optime fieri poteſt, poſt cœnam ſine repletione, ſineq́ʒ medicamento citari debet: vtiles ſunt & uomitiones ante cibum, quas Græci ſyrmaiſmos appellant. Oportet autem eum qui ſic uomet, radiculas tenueis præſumere, naſturtium, eru-

cam, ſinapi, & portulacam, mox aqua tepida ſuperbibita, uomere. At ſi huiuſmodi indicia contemnantur, hi morbi ſolent obuenire, pleuritis, peripneumonia, melancholia, febres acutæ, phrenitis, lethargus, febris ar‑dens cum ſingultu. Quòd ſi à uentre morbus orietur, hæc erunt ſigna, venter prius cruciatur, turbaturq́;, cibus & potio amara uidentur, genua grauantur: lumbi nequeunt flecti, totumq́; corpus etiam ſine occaſione laborat, crura torpent, febriculæ exiguæ affligunt. His itaque cognitis, uentrem prius emollire oportet, non medicamentis, ſed uictu. Tutius enim eſt uti ijs quibus nullus error committi poteſt, utpote betis mulſæ incoctis, allijs elixis, maluis, lapatho, mercuriali herba, & ex melle confe‑ctionibus. Omnia ſiquidem aluo ſubducendę ſunt. Si quod è ſignis inten datur, cnici ſuccum omnibus decoctis admiſcere oportet, ut quæ ſuauio‑ra & ſine periculo ſint. Iam & læuis braſſica in aqua largiore cocta, eiuſq́; ſuccus ad heminas quatuor potus cum melle & ſale, utilis eſt: uel ciceris aut erui decocti aquam eodem modo ieiunus utiliter bibet. Qui nul‑lam eiuſmodi ſignorum rationem habent, ij his morbis tentari ſolent, alui profluuio, inteſtinorum torminibus, eorumq́; læuitate, ilio, coxendi‑ce, febre tertiana, podagra, apoplexia, hæmorrhoidibus, morbo articulari. A ueſica qui naſcuntur morbi, hæc dabunt ſigna: pleni ex cibo modico eſſe uidentur, inflationes uentris vrgent, ructus, pallor totius corporis, ſomni graues, urina liuida & uix erumpens, naturalia tumēt. Quum itaq; huiuſmodi notæ apparuerint, odoratis urinam cientibus tutiſſime occur‑rere malo oportet. Itaque fœniculi apijque radices, uino albo odorato ma defacito, atq; huius diluti cyathos duos, mane ieiuno ſingulis diebus pro‑pinabis cum aqua dauci, ſmyrnij, helenij, quodcunque horum habueris, nam omnia proficiunt: adhæc aqua ciceris macerati cum uino idem effi‑cit. Qui hæc ſigna negligunt, hos morbos expectent, aquam intercutem, lienem magnum, iecoris dolores, calculos, renum cruciatus, vrinæ ſtillici‑dium & uentris tumorem. In omnibus huiuſmodi indicijs infantes ſane, leuiori, adultos, acriore curatione tractabimus. Cæterum anni ſolſtitia in quibus hæc ſolent ingruere ſilentio prætermittenda non ſunt, ſed quæ in ſingulis alimenta conueniant, paucis exequemur, auſpicati ab hyemali.

Solſtitium hyemale.

Solſtitium itaque hyemale uſque ad uernum ęquinoctiū auget in ho‑minibus deſtillationes humiditateſq́;, ac propterea calidioribus uti cibis, parciore potu ſed meraciore, atque ex origano bibere oportet, necnon ue‑neri indulgere. Numerantur dies ad æquinoctium, nonaginta.

Aequinoctium uernum.

Hoc tempore pituita in hominibus creſcit, & dulcis ſanies ſanguinis, uſque ad uergiliarum ortum, eoq́; tunc maxime ſuccoſa acriaq́; aſſumi debent, corpus exerceri, & venus. Sunt autem ad uſque vergiliarum or‑tum dies ſex & quadraginta.

Vergi‑

Vergiliarum exortus.

Hoc tempore bilis amara augetur, amaraq; ſanies, uſque ad æſtiuum ſolſtitium, dulcia omnia tunc quæ aluum moueant, conueniunt, uenus quàm parciſſime exercenda, hinc ad ſolſtitium æſtiuum dies quinque & quadraginta exiſtunt.

Solſtitium æſtiuum.

Hoc anni tempus atram bilem aduſque ęquinoctium autumnale promouet, quapropter aqua frigida atque odoratis omnibus utendum eſt: venus pernitioſa: aut innocentius ſaltem quæ de ea præſcripſimus adhibeto. Porrò ſunt ad æquinoctium autumnale, dies tres & nonaginta.

Aequinoctium autumnale.

Hæc anni pars pituitę copiam generat, tenueſq; defluxiones, donec uergiliæ occidant. Conuenit igitur tunc humores ex capite elicere, atq; acerrima, maximeq; ſuccoſa aſſumere, vomitum rariſſime citare, exerceri, atq; concubitum uitare. Numerantur ad vergiliarum occaſum dies ſex & quadraginta.

Vergiliarum occaſus.

Hoc tempore pituita aduſq; ſolſtitium hyemale in hominibus redundat, quam ob rem acerbiſſima quæque, uinum ſuauiſſimum, aſſumere oportet, pinguibuſque uti & exercitari. Sunt autem ad ſolſtitiũ hyemale dies quinque & quadraginta.

Libri primi finis Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

PAVLI

PAVLI AEGINETAE LIBER SECVNDVS DE FEBRIBVS

IOANNE GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

Caput. I.

ABSOLVTIS DE VALETVDINE TVENDA PRAECEptis, exequi aggrediemur, quomodo eos, qui morbis iam cōflictantur, reſtituamus: à ſimilaribus utpote ſimplicioribus morbis exorſi, quales nimirum ſunt, quos febriles appellant. Rurſus igitur nos Oribaſij compendio, quod ex Galeni ſane potiſſimum, & aliorum præterea complurium commentarijs eſt excerptum, utentes, paucula quoq; ab illis omiſſa adiungemus.

Quot & quæ principalia in morbis potiſſimum febrilibus perquirenda. Cap. II.

PRimum quidem perquirere conuenit, morbus ſalutem ne promittat, an mortem minetur. & ſi polliceatur ſalutem, utrum acutus ſit, an longus. Hæc ſane in alijs quoq; magnis affectibus commode quærunť. Tertium quoq;, nunquid una uice criſim experturus, quod febribus potiſſimum peculiare eſt, an particulatim ſoluetur.

Ex Galeni commentarijs, quale morbi principium dicamus. Cap. III.

Neque enim capitis dolores & febris idem exiſtunt, quemadmodum neq; vigilia, & cibi faſtidiū, totiuſq; corporis grauitas, aut ſenſus laſſitudinis: verum unumquodq; harum licet à febri ſit diuerſum, ipſam tamen denuntiat. porro febris inuadens, præſertim acuta, neq; nos poteſt, neque imperitū aliquem latere. Sed finge, ſi placet, etiam latere, miraculum tamen iudicauerim, ſi hora amplius ægrum ſubterfugerit. Quamobrem illud tempus morbi eſſe principium dicemus, quo manifeſto febricitare incipientes decumbant.

Vnde cognoſcendum, morbusne ſit ſanabilis, an pernicioſus. Cap. IIII.

LEtales notæ ſunt, facies cadaueroſa, nares acutæ, oculi concaui, reliquaq; ab Hippocrate commemorata: ſi hæc neque ex vigilia, neque euacuatione, neque inedia acciderint. Item in propinquo mors eſt, ſi ægri lumen refugiunt, & illachrymant, non ex quadam à foris accidente cauſa: neque tamen oculis peculiari uicio obnoxijs. Adhæc ſi alter ex his minor appareat: queque in ijs alba eſſe debent, erubeſcant, aut liueant, aut nigriſcent. Aut ſi pituita ipſis inhæreſcat, perq; ſomnum alba oculorum appareant palpebris extrorſum non commiſſis, niſi ea larga uacuatio expreſſerit, aut ex conſuetudine ipſis hoc acciderit. Iam illa mortis ſunt indicia, dentibus ſtridere, aut deſipere, aut in ueſte floccos legere, aut feſtucas carpere.

Atten-

Attendendumq́; eſt,ad incubitum:nam ſi æger ſupinus cubat,et ueluti rẽſolutus,uel ſi etiam deorſum à lecto ad pedes delabatur, extremam imbecillitatem fatetur. Multo adhuc peius eſt, frigidum ſpiritum ex naribus, & ore elidere:item pulſus languidus creberq́;, & deficiens:item ſi æger ad animi deliquium ſudore digeratur, perniciem præſagit. Si igitur omnia, quæ retulimus indicia,aut plura ex his appareant,aut etiam pauciora, ſed ualida,nullumq́; ſalutis argumentum affulſerit, periculum mortis ineuitabile ſignat. Contrà ſpirandi facilitas, pulſus uegetior, mens ſibi cõſtans, bene erga cibum oblatum affici,adhæc facies iacentiſq́; habitus, ſani ſimilis,bona indicia ſunt,& ſalutaria. In uniuerſum quæ à naturali habitu maxime abhorrent,peſtifera ſunt.quæ uere ipſi reſpondent,ſalutaria. Cæterum præſagia ex vrinis,deiectione,& ſputo,paulo poſt exequemur.

De ſignis longæ ualetudinis. Cap. V.

Quatuor notis morbi dignoſcuntur: ipſorum motu, ægrotantis habitu,pulſu,febrium ſpecie. Motu quidem in eum modum: ſi quatuor particularis acceſſionis tempora, ocyus & breuiſſimo ſpatio inuaſerint,peracutus erit affectus,cuius extremus terminus eſt,Septimana. magna uerò ex parte quarto die criſim experitur. At ſi longius quidẽ quàm hic afflixerit,ſed duodecim horarum ſpacium non excedat, acutus prædicitur qui intra quartumdecimum diem potiſſimum iudicatur, ſi uero in plures horas prorogetur, ut initium duntaxat, et incrementum longiore tum diei,tũ noctis tempore abſoluat,talis morbus longus exiſtit.at ſi particulares acceſſiones morbus non habeat; ſed inde ab initio aduſq́; finem continuet,tanquam una ſit acceſſio,ueluti in continuis, etiam hunc nimirum acutis aſſcribes. Aegrotantis habitu hoc pacto deprehenduntur. Si quidem facies,& totum corpus reliquum collabatur,acutũ morbum præſagire eſt. Si prorſus nihil emacreſcit, longus erit. quippe copia materiæ longiore ſpacio concoquendæ ſignatur. Ex arteriarum motu ita diuineris. Magnus pulſus,uehemẽs,citatus,creber, acutum morbum indicabit, contrarius,longũ. A febriũ ſpecie hunc in modũ,quatenus calidę & urentes, acutũ ſignant morbũ, mitiores autẽ et ueluti deliteſcẽtes,diuturnum.

Quomodo præſciemus an morbus iudicium ſubiturus ſoluendusue ſit. Cap. VI.

Hoc quoq; preſcire licet ex ijs quæ modo ſunt nobis dicta, nempe ex febriũ ſpecie,et tempore. Forſan autem totũ ex febrium ſpecie. Siquidem calidę,& perurentes,breui finiunt,& excretionibus ſolui ſolent. Mitiores,leuioreſq́; prorogantur diutius, & in abſceſſus magna ex parte erũpunt. Hinc liquido conſtat, non ſolum quando morbus ſoluetur ſed etiã quo pacto. acuti enim potius per excreta iudicantur: quemadmodum rurſus longiores, per abſceſſus.

De diebus decretorijs. Cap. VII.

Dierum decretoriorũ alij de ęgris frequenter,cum fide,ſalubriter,perfecte,manifeſto,& inſigniter iudicant,alij contrario his modo. Tertiusdecimus mediũ quendam inter utrunq; dierum genus ordinem habere monſtratus eſt. Ac ſunt ex ipſis, qui uel exiguũ naturæ impetũ nacti

de morbo

de morbo poſſunt decernere: quemadmodum ſeptimus, & quartusdecimus: pleriq; uerò, niſi in uehementibus naturæ motibus, morbos neutiquam poſſunt per criſim ſoluere. Verum nec uniuerſi boni, ſimili inter ſe modo boni ſunt: nec omnes mali, pari ratione ſunt mali, item nec certo ordine bonitatem malignitatémue obtinēt. Qui igitur primi ſunt ordinis, nempe bonorum numero comprehenſi, hunc in modum ſe habent. Præſtantiſſimi omnium ſunt, ſeptimus & quartuſdecimus: mox nonus, undecimus & uigeſimus: deinde decimuſſeptimus, & quintus. hos ſequit̄ quartus, poſt hunc tertius, & decimusoctauus. His contrarij, ad ſecundum ordinem referuntur: peſſimus, quiq; cum periculo, nec clare de morbis iudicat, ac ueluti ex aduerſo ſeptimo diei opponitur, ſextus eſt. Huic conſimiles, octauus & decimus: ſecundum quos duodecimus, ſextuſdecimus et decimuſnonus habentur. Medius horum eſt & tertiuſdecimus, nec ita repudiandus, ſicut ordini ſecūdo aſcripti: nec tam feliciter morbū poteſt ſoluere, quàm qui ad primā claſſem pertinent. Atq; hoc dignitatis ordine Galenus eſt uſus. Numerorū uerò ordine boni ſunt, tertius, quartus, quintus, undecimus, quartuſdecimus, decimusoctauus, uigeſimus: mali autem ſextus, octauus, decimus, duodecimus, ſextuſdecimus, decimuſnonus. inter hos medius cōſiſtit, tertiuſdecimus. Porrò ex his decretorijs nonnulli quoq; aliorum ſunt indices, quos Hippocrates appellauit ſpeculatorios, eò quòd iudicia alio die decretorio futura prænuntient contemplandaq; exhibeant: exempli gratia, quartus, iudicium ſeptimo die futurum præmonſtrat: dum uidelicet ſudores quoſdam, aut madores, aut eiuſmodi particulares uacuationes molitur, aut ſignificationes prius non factas, aut concoctionis notas repræſentat. Iam uero Galenus etiam ſexti, licet nō boni, quartum eſſe indicem aſſerit. Vndecimus quartidecimi index eſt: ſeptimuſdecimus autem, uigeſimi. Itaq; ad quartumdecimum uſq; diem ualentiſſima de morbis fiunt iudicia. proximè ſuccedunt, qui uſque ad uigeſimum habentur. Qui poſt hunc aduſq; quadrageſimum porriguntur, paulatim uehementiam remittūt. Primæ dignitatis ſunt, vigeſimuſſeptimus, trigeſimuſquartus & quadrageſimus, Hos ſequuntur, vigeſimusquartus, trigeſimusprimus, trigeſimusſeptimus. Qui uerò dies reliqui à vigeſimo aduſq; quadrageſimū intercedunt, omnes iudicij ſunt expertes. Sicut qui poſt quadrageſimum habentur, omnes prorſus elangueſcunt, concoctione potius & abſceſſu, quàm criſi morbum finientes. Atq; alios quidem à quadrageſimo die Hippocrates omnino negligere uidetur, ſexageſimi uero, octuageſimi, centeſimi & cēteſimi vigeſimi rationē habet. Ab his deinde alios morbos ſeptem menſibus, alios ſeptem annis, alios, ut veri ſimile eſt, duobus & tribus annorum ſeptenarijs iudicari tradit.

Decretoria iudicia in morborum principio eſſe praua. Cap. VIII.

CONcoctionis ſigna nunquam ſiniſtrè apparent. quippe omnis concoctio, naturæ uincentis opus eſt, eoq; ſemper ſecuritatem pollicetur. Decretoria verò ſigna aliquando incommode apparent, propterea quòd criſis ipſa ambigat, nunc bona, nunc mala contingens, uti prius in capite

de iudi-

de iudicatorijs diebus eſt comprehenſum. Neq; igitur per initia, neque in augmento ipſa commode apparent, ſed ubi morbus inclinauerit, quo tempore natura morbo ualentior eſt.

Quemadmodum futurum iudicium prænoſcendum ſit. Cap. IX.

SI acceſſiones urgeant, præueniantq́; tempus conſuetum & multo fiant uehementiores, ac tertio quoq; die ſignificationem ſui præbeant, tum concoctionis ſigna in urinis, aut deiectionibus, aut ſputis cernantur, ſine mora plane morbus iudicabitur. Sin acceſſiones lente moueant, eademq́; hora inuadant, ac quotidie affligant, longiore temporis ſpatio interpoſito morbi ſolutionem expectabis. Item ijs qui ob rigores uehementer febricitant, fieri non poteſt, ut morbus ante ſoluatur, quàm illi fuerint leniti. ſi enim rigor nihil remittat, haud quaquam morbus ad ſtatum peruenerit, multoq́; minus inclinatio ipſius ſperanda eſt.

Quomodo inſtans morborum iudicium agnoſcatur. Cap. X.

ANte quamlibet iudicationem ægrotus grauiter excruciatur. Atq; ſi interdiu illa cõtinget, noctu affligitur: ſi per noctem futura eſt, interdiu exagitatur. Ac ſuperueniunt ſymptomata, utpote capitis dolor, quem prius non ſenſit, præterea collum ſimul dolet, præcordia ſurſum conuelluntur, ſpirandi quædam difficultas repentina oritur, aliaq́; grauia accidentia, quæ ſuperiori tempore non percipiebantur, apparent. Atq; his obuenientibus, ſi pulſus non concidant, ſed ſublimius attollantur, uehementioreſq́; fiant, adhæc ſi dies decretorius indicetur, iſq́; potiſſimum ex illorum ordine, qui probe decernunt, non iudicium modo futurum, uerum ſalutiferum quoq; expectato. Neq; deterrere in his te debet, ſi ægrum delirantem, exilientemue conſpicias. Etenim & hæ ſuccorũ ad ſuperiora tendentium notæ ſunt: ſicut è diuerſo inferiora petentium, aliȩ, puta imi uentris roſio, circa vmbilicũ tormina, lumborum dolor, uentris murmuratio. Eſt cum alia quoq; indicia conſimilia deprehenduntur. Adhæc ſi per hæmorrhoidas uacuari laborans conſueuit, etiam huius vacuationis circuitus vnà incidit repetitq́;. Pari modo in menſtruis, ſi mulier eſt quæ laborat, non abſurdum fuerit per talem uacuationem morbi fieri iudiciũ. Iam ſudores tũ ex corporis madore qui præceſſit, ut ueriſimile eſt, & præſertim in die contemplatorio erumpentes, tum ex meatuũ adapertione præcognoſcendi ſunt. Ac quæ per ſuperna uacuationes futurȩ ſint, ex his maxime intelligas licet. Nam præter ea quæ iam nobis ſunt expoſita, etiam ægrotantis facies intuenda eſt. Item ſi qua partium ipſius palpitet, aut venæ in temporibus pulſent, aut gena, aut naſus, aut oculus rubicũdior appareat, maior ſpes vacuationis per ſuperiora futurȩ ſubeſt. Quòd ſi etiam ſine uoluntate illachryment, aut ſplendores oculis obduci imaginentur, ac naribus ueluti ſcabendi ſtudio manus admoueant: tunc quidem non amplius morari, ſed iam adeſſe fluorem ſanguinis uidebis. Vbi enim ſemel ac iterũ ſcaberint, erumpit. Roſio uero ſtomachi, & labri inferioris tremor, criſim per vomitiones futuram ſubinde nuntiarunt. Atq; de his abunde eſt. Ac-

cedit ipſis, ægrotantis ætas & natura, quæ ſpem noſtram confirment. prę terea anni tempus, & præſens aëris ſtatus. Nam ſi æger adoleſcens eſt, aut alioquin naturæ calidæ, aut ſanguinis copioſi compos, multo magis ſperandum eſt. Quòd ſi etiam antéa, uel æger, uel ſanus, ut ſupra dictum eſt, uacuationem ſanguinis expertus fuerit, hoc uel ſolū ad profundendi ſanguinis ſpem exhibendam ſatis eſt. Iam uero ſi anni tempus æſtas eſt, aut ſi non æſtas, certe calidus aëris ſtatus, ac ſæpe illo tempore per ſanguinis profluuiū criſim ſuſtinuerunt, corpuſq́; ſanguine redundet, quod πληθωρικὸν nominant, & conſuetarum excretionum ſit retentio, hæc quoq; ſpem tibi auxerint. Similis porro & in reliquis uacuationibus ratio habenda eſt. At ſi horum nihil apparuerit, ſed æger in aliquo decretoriorum, qui poſt uigeſimum maxime ſunt, dierum grauiter morbum ferat, idq́; cum conſiſtit, ac dolores quidam in articulos aliquos decumbant, aut iuxta aures, aliaſue particulas hæreant, aut dolores quidem minime infeſtent, uerum ſudores, particulares continue ex particula quadam erumpant, per abſceſſum criſim excipere oportet. Ac in illa potiſſimum particula abſceſſus ſe promet, quamcunq́; uel ſudores, uel dolores, uel tumores exerceant.

Quemadmodum optimum iudicium peractum agnoſcamus. Cap. XI.

SI uacuatio competens poſt concoctionem accidat, & febris criſim experiunti ſoluatur, ægerq́; alijs liberetur accidentibus, & coloratior euaſerit pro uacuationis ratione, pulſumq́; uegetiorem acceperit, ac tum inſurgendo, tum ſeſe erigendo fortior ſit redditus, quodq́; omnium ſecuriſſimum eſt, ſi ad morbum ferendum facilitas ſubſecuta ſit, ea ſane laudatiſſima iudicatio habetur. Quòd ſi horum aliquo deficit, tantum ab optima abeſt, quantum id ualeat, quo deficit.

De pulſibus ex Galeni commentarijs. Cap. XII.

PVlſus motus eſt, quo cor & arteriæ attolluntur, ſubmittunturq́;. Vſus ipſius duplex eſt. Etenim eleuatione, Græci Διαστολὴν appellant, qua arteria ueluti explicatur quodammodo, ac pateſcit, frigidus aër ingreditur, uitale robur euentilans, recreanſq́;. ex quo etiam animalis ſpiritus habet originem. Submiſſione, συστολὴ Græcis uocatur, qua arteriæ extrema ad medium ſui conſidunt, conniuentq́;, fuliginoſa recrementa expelluntur. Cæterum hæ arteriæ, oblonga ſunt uaſa, uenarum modo concaua, ſed duplici tunica muniuntur, tum prædicti motus gratia, tum quòd ſanguinem, ſpiritumq́; continent. Originem trahunt ex corde, ſed per totum corpus membratim diſtribuuntur. Omnes igitur, & eodem pulſandi modo inter ſe, & cum corde conueniunt. Quamobrem ex una ipſarum, omnium rationem queas colligere, non item omnium ex æquo motum percipere. Sed earum quę excarnes corporis partes perreptant, promptius. quæ carnoſis ſubſunt, obſcurius. Porro ijs quæ per brachiale excurrunt omiſſis, nullam, aut congruentius, aut uſu commodius attigeris. Primum pulſuum genus ex motus tempore ſumitur, ut quod eleuatione arteriarum, atque ſubmiſſione examinetur. Differentiæ ipſius ſunt,

citatus pulſus, tardus, & mediocris: quoniam omne quod motui eſt accommodatum, aut celeriter, aut lente, aut mediocriter pro temporis ratione mouetur. Citatus eſt, qui exiguo tempore multum ſpatij motu emetitur. Tardus, qui longo tempore, paruum interuallum perficit. Mediocris, qui medium quendam motum inter citatum & tardum, peragit. Alterum genus diaſtoles quantitate conſtat. Quoniam enim quodlibet corpus tria ſortitur interualla, longum, latum, profundum, arteria autem corpus etiam eſt: ipſam quoq; tribus conſtare interuallis, neceſſum eſt. Verum in naturali animantis habitu, mediocriter ipſam undequaq; eleuari reperies. Contrà, cum animal præter naturam habuerit, nonnunquam in aliqua horum diſtantia deficit, aliquando excedit. In quo ſtatu, meminiſſe conuenit, qualis pulſus naturalis fuerit. ſi latitudine maior inueniatur, latum uocabis. ſi longitudine, longum. ſi profunditate, ſublimem. Liquet autem contrarios quoq; ipſis, & naturali minores, ad eum eſſe modum appellandos, arctum, breuem, & humilem. at inter eos qui omni diſtantia æqualiter in ſtatum naturæ contrarium uertuntur, quicunq; hac ratione imminutus eſt, paruus: quicunq; auctus, magnus nominatur. Tertium genus pulſuum, ad uirtutis robur exigitur. Differentiæ ipſius tres ſunt, uehemens, languidus, & mediocris. Vehemens quidem eſt, qui tangentis manũ ualide percutit. Languidus, qui inualide & imbecilliter. Mediocris, horum medio conſiſtit, quem nonnulli naturalem eſſe putauerunt. Nam ira & exercitijs uehementiorem fieri pulſum aſſerunt, qui à naturæ habitu recedit, quorum dictis Galenus uenit obuiam, non conſtantem inquiens, ſed prompte mutari eum pulſum, qui ex cauſis non naturalibus uehementior euadit. Pulſus igitur uehementior, qui non expedite mutatur, is nimirũ naturalis & moderatus fuerit. Quartum genus, inſtrumenti conſtitutione conſtat: dico autem arteriæ corporis ſtatu. differentiæ huius quoq; tres ſunt. Vel enim inſtrumentum durius eſt, quàm natura exigit, ac pulſus uocatur durus. Vel mollius, ac nominatur mollis. Vel mediocriter habet, ac moderatus inde nuncupatur. Quintum genus, ex quantitate humoris infuſi arteriæ pendet. Hæc habet diſcrimina. Plenus eſt, uacuus, & mediocris: quoniam totum uas, aut plenum eſt, aut uacuum, aut mediocriter repletum. Plenus itaq; eſt pulſus, ut Archigenes definit, qui arteriã pleniorẽ repræſentat, & occurſum eius humiditate plenum. uacuus qui aëris modo arteriam excitat, ut digitorũ impreſſione loci inanitas occurrat. Hæc igitur quinq; pulſuum genera, uno arteriæ motu conſtant. quoniam uero caloris, qui in corde habetur qualitas, ex arteria quodammodo magis euidenter apparet, dignati ſunt quidam etiã hoc pulſuum genus Sextum cõmemoratis annumerare. Ad reliqua uero genera, tũ quę ex uno, tum quę ex multis pulſibus ſumuntur, pertinet quod quietis tẽpore cõſtat, & quod rythmo, & quod ęqualitate, & inęqualitate, inſuper quod ordine & inordinatione conſtituit. Quod itaq; quietis tempus ſpectat, Septimũ à primo numeratum diuiditur in frequentẽ, et rarũ, & moderatum. Nam cum arteria duplici agitetur motu, qui ex contrarijs

conſtat particulis, neceſſe eſt ut duplex quies cum ipſo coincidat. Altera quæ poſt eleuationem, ante ſubmiſſionem eſt: altera quæ ſecundum ſubmiſſionem, eleuationem præcedit, quæ etiam quies pleriſq; imperceptibilis eſſe uidetur, ut inter duos motus quies aliqua media exiſtat. Cui itaq; longum quietis tempus eſt, is rarus dicitur: cui breue, creber: cui mediũ, moderatus. Octauum genus pulſuum ad rhythmum pertinet. Eſt autem rhythmus ſummatim quidem diſpoſitio, aut temporis ad tempus proportio. In pulſu autem, ſecundum nonnullorum ſententiam ſane, temporis motus, ad quietis tẽpus, ut eleuationis & ſubmiſſionis, ad aliquam quietem interpoſitam. Secundum aliorum uero opinionem temporis motus, & quietis, ad motus quietiſq; tempus, aut motus ad motum, nempe eleuationis ad ſubmiſſionem, aut quietis ad quietem, puta interioris ad exteriorem proportio. Differentiæ rhythmi principes ſunt duæ, pulſus boni rhythmi, & nullius rhythmi. Porrò uocatur pulſus nullius rhythmi, non qui nullum rhythmum obtinet, id enim fieri non poteſt, ſed malo rhythmo præditus, quemadmodum nullam habere vocem, nullam ceruicem, eum dicimus quem malam ceruicem malamq; vocem ſortitus eſt. Cæterum pulſus cui nullus rhythmus adeſt, triplex differentia exiſtit. Alius ſiquidem eſt pararhythmus, mediocrẽ boni rhythmi peruerſionẽ obtinens. Alius heterorhyhtmus, id eſt alterius rhyhtmi, qui longius à bono receſſit. Alius ecrhythmus, qui omnino bonitatem rhythmi corrumpit. Veluti cum puer ſignificatur, peculiaris quidẽ puerili ætati ſecundum rhythmum pulſus eurhythmus appellatur: qui ad vigentem ætatem pertinet, heterorhythmus: qui nihil huius ſeruat, ecrhythmus dicitur. Nonum pulſuum genus eſt, quod in omnibus prędictis inuenitur æqualitate & inæqualitate conſtans, quod uel in vno pulſu ſpectatur, uel in pluribus id quod à collectione plurium, ſyſtematicum quoq; vocant. de quo prius tanq̃ manifeſtiore dicendum erit. Aequalis itaq; pulſus eſt, qui conſequentia par eſt ſiue magnitudine, ſiue robore, aut uelocitate, aut reliquorum aliquo, aut etiã omnibus. Inæqualis, qui conſequentia impar eſt. Si enim ſubſequentes vniuerſi pares magnitudine qualicunq; inciderint, eiuſmodi pulſus ęqualis vocatur. At ſi primus, ſecundus, & tertius pares fuerint, quartus autem impar: talis nimirũ magnitudine inęqualis dicitur. Huius generis ſunt, & deficiens, & coincidens. Non ſolũ enim poſt vnum aut etiam plures magnos vnus minor apparet, ſed nonnunquam totus quoq; motus omnino aboletur, & pulſus deficiens appellatur, ſicut alter huic contrarius coindicens, cum expectata quiete in medio tanquã ſuperuacaneus aliquis pulſus inciderit. Sin autẽ ſecundus primo paulo minor factus ſit, tertius ſecundo, & quartus tertio pari modo, idq; deinceps longius, illiuſmodi pulſus myurizontas & myuros nuncupant, nomẽ à figuris, quę in mucronem deſinunt transferentes. Qui quidem perpetuo ex ipſis imminuunt, ac nunquam decreſcere ceſſant, in abſolutam motus defectionem finiunt, ac vocamus ipſos myuros deficientes. Qui uero ceſſant, duplici continent differentia. Nonnulli ſiquidem ipſorum in qua primũ

deſierant

deſierant paruitate, hanc perpetuo conſeruant. Quidam uero augeſcunt rurſus, uel in parem priori magnitudinem redeuntes, uel ad minorem, uel ad maiorem, ĳ myuri recurrentes dicunt. Iam uero & in unius pulſus inęqualitate myuri pulſus fiũt, de quibus ſuo loco paulo poſt tractabit. Huiuſmodi ſane quędã eſt pulſuum inæqualitas, quę ſyſtematica appellatur: Atq; uno in pulſu deprehenditur, uel in una arterię particula, uel in diuerſis accidit. quemadmodũ in motu, exempli gratia, in una quidem particula arteriæ inęqualitas dicitur, cum aliter inceperit, ac aliter deſierit moueri circa unum digitũ arteria, incipiens quidem citatior, deſinens autem tardior, uel è cõtrario. Atq; hoc triplici modo accidit, uel motus continue manet, uel intercidit, uel repetit, & ueluti bis percutit. Si igitur manens cõtinuus & nõ interciſus, à celeritate ad tarditatem tranſierit, aut è contrario, impar citatus græce ἀνισοταχὺς eiuſmodi pulſus, & eſt, & dicitur. Quòd ſi quieſcat, & quiete interpollata poſtmodũ uelocior appareat, Capriſans appellatur, ex capra animante ſumpta tranſlatione, quæ ſaliendo ſublimis in aëre cõſiſtit, & ſecundum quendam motum inopinatum priore citatiorẽ molitur. Porrò ſi ab eleuatione recurrerit, & ante ſubmiſſionem abſolutam, ſecundo manũ tangentis ferierit, dicrotus huiuſmodi pulſus appellatur. Simile quippiã in incudibus fieri cernas licet, quippe mallei, ſimulatq; ſemel manu in ipſas incuſſeris, reciprocantur, incudũ renixu, & ſecundum rurſus, uel etiam tertiũ feriunt. Atqui nõ ſolum inæqualitas quę uno ictu in eademq; arteriæ particula accidit in motus tempore, poteſt fieri, uerum & illa quę uirtutis robore conſtat: nõ autem ea, quę diſtantiarum quantitate cõprehenditur. Nullo enim modo idem pulſus eadẽ in particula magnus & paruus queat effici: neq; in alio genere, ſed in diuerſis particulis. porro in uarĳs arterię particulis vnoq; in pulſu duplex fit inęqualitas. nũc quidem cum motus manet continuus, & arteria iuxta quoſdam digitos citius mouetur, iuxta quoſdam vero tardius. nũc autem cum motus quoq; intercidit, ut nonnulli quidem digiti motũ apprehendãt, nonnulli uero non. Ac iuxta eleuationis quantitatem in pluribus quidem particulis inęqualitas manifeſta eſt. Ex quo genere ſunt myuri uno in ictu inclinantes, quos Gręci uocãt ἐπινενευκότας, & περινενευκότας. Si nanq; interna digiti parte magnus occurrit pulſus: & curuatus inde iuxta rationẽ minuitur, ut in exteriore quę ad ægrotantis pollicẽ ſpectat arterię parte, minimus idẽ appareat, myurus uocatur ad muris caudæ ſimilitudinẽ, uel meiurus quod caudę modo imminuat. At ſi iuxta medios digitos magnus occurrat, curuatuſq; vtrobiq; minuat, minor apparẽs, hũc Archigenes νενευκότα, quaſi dicas latine inclinãtem, & περινενευκότα appellauit, manifeſto ſignificare volens eleuationis breuitatẽ, cum extremorũ utrorunq; ueluti inclinatione. Nõ enim ut abſciſis uniuerſim ac ſubito, utrinq; partibus, ſed ueluti inflexis in arctũ contractus eſt, utpote myurus, hoc eſt imminutus magnitudine utriſq; in partibus. Ac cum ſecundũ magnitudinẽ inęqualitas, id quod maturius eſt, aut tardius, aſſumpſerit, tum vndoſi, tum uermiculantes, pulſus oriuntur. quòd ſi id quod in ſitu eſt, acceperint, conuulſorĳ & turbu-

lenti,ũt uocant,cõſtituuntur.exordiendum igit̃ eſt ab undoſis, in quibus nõ ſimul apparet in tali inæqualitate arteria omnis eleuari, ſed pars illius alia primũ,mox alia,dein alia,poſtremo quarta,ut motus cõtinuus maneat in modum undarũ ſeſe eleuantium.ac nonnulli undam in rectum tendẽtem obtinent.quidã in latus inclinantem,& alij in breui lõgitudinis diſtãtia,altitudinem magnã habent,alij cõtra,aliqui latitudinem, aliqui anguſtiam. Similiter etiã celeritate & robore inæquales ſunt. Vndoſus totus in paruitatẽ ceſſans,uermiculans appellatur,vermis greſſui aſſimilatus. Quẽadmodum uero undoſum pulſum minorem factũ uermiculãs excipit, ita uermiculantem formicans,ubi motibus multis abolitis in unũ eundemq; perquã exiguum deſierit. Vocatus hic quoq; eſt à formicæ animantis ſimilitudine,tũ ob paruitatem,tum ob motus ſpeciem. Eſt enim formicans admodũ exiguus,ut quo minor alius nõ extet. Pari modo lãguidiſſimus omniũ creberrimus non tamẽ citatus,ut Archigenes exiſtimauit. Huic cõfinis eſt Hecticus. quemadmodũ enim febris,ſic etiã pulſus Hecticus eſt,q nullam magnã mutationem ſubit,ſed ꝑpetuo cõſimilis manet,trahitq; ut ãb initio incepit,& nunquã ſoluit̃,toto habitu in morbum cõuerſo. Porrò cõuulſorij pulſus utrinq; ab extremis ſurſum retrahi,tendi,& conuelli videntur,ceu chordæ cuiuſdã tenſæ ſenſum præbeãt;at in turbulẽtis nihil tale reperit̃. Sed maior in his eleuatio eſt, ut arteriæ particulæ quædã ſurſum ferantur,uno eodemq; tempore, ac motum ipſarũ ſpiculis rectiſſime aſſimulaueris: q̃ ualidius emiſſa, celeriter feruntur uibrata. Serratus pulſus eſt cum alia pars arterię elata,alia minus, ob duritiem nimirum ipſius eſſe uidet̃. Cęterum pulſus hic etiã turbulenti quippiã poſſidet, ac citatus quidem eſt,creberq;,non ſemper autem magnus. Decimũ genus pulſuũ ex inęqualitate ꝑfectum cõmemoratis ſuccedit,quod ordine, & inordinatione conſtat. Nam ordinatus & inordinatus inæquali in circuituũ paritatem:& prorſus imparitatẽ diuiſo, ex utraq; ſectione originẽ trahunt. Ex circuituum paritate ordinatus: ex abſoluta uero imparitate inordinatus. etenim pulſus æqualis omnino eſt etiã ordinatus, ſiquidem ſubſequentia parem ipſum dicebamus: inęqualis autem nõ omnino inordinatus eſt. Si nanq; paritatem corrumpat,circuitum uero ſeruet aliquẽ, ut in eleuationis quantitate,uerbi gratia,ſi duo magni,et unus paruus ſit;deinde rurſus duo magni,& vnus paruus, atq; ſic deinceps,uocabitur inæqualis quidẽ, ſed ordinatus. At ſi pręterq̃ quod paritatem corrumpat, ne ordinem quidem aliquem inæqualitatis cõſeruet, cum inæqualis, tũ inordinatus talis eſt:ſimiliter in alijs quoq; generibus ſe habet. Inordinatorũ quidẽ,alij ſunt ex toto inordinati,ne uel exiguum quendã circuitum cõſeruantes,alij uero ſecundum circuitus ordinati. Quatenus enim cõtinuam ordinationem nõ habent,inordinati vocabuntur:quatenus autem diu circuitum quendã tuentur,ſecundum circuitus,ordinati uocari queant. Exẽpli gratia,ſi contingat duos magnos fieri, duos item paruos, deinde tres magnos, & tres exiguos:quatuor magnos,& pares exiguos, & rurſus tanquã reflectentes duos magnos,& duos exiguos:tres magnos,& totidem exiguos: & deinceps

ceps ſimiliter. ſcire uero cõuenit, inter alios q̃dem cõtrarios ſingulos, quẽdam eſſe medium. Aequalis autem & inæqualis mediũ nullum: neq; ordinati, neq; inordinati: niſi uoles ſecundum circuitus ordinatum mediũ dicere ordinati & inordinati. Cæterum aliorũ omnium medij, ſecundũ naturam ſunt, pręterquã vehementis & languidi, ut à nobis oſtenſum eſt. Inter hos autem æqualis ſolus ſecundum naturã eſt, reliqui pręter naturam, inęqualis ordinatus & inordinatus. Hęc pulſuum genera vniuerſa ſunt, & generales ipſorum differentiæ. Nonnulli uero his etiã alia duo annumerarunt. Primum à ſitu arteriæ ſumitur, quatenus ſurſum, deorſum, dextrorſum, ſiniſtrorſum deducta eſſe videatur. Alterum q̊ maturius, aut tardius: ex quorum numero vndoſos turbulentoſq; pulſus eſſe diximus, ac nos cõpendij gratia ſimplices ſolum differentias ꝓdidimus. ex dictis autem ſi cõiungamus has, facile erit etiã compoſitas inuenire. Porrò opportunũ erit deinceps, cauſas quoq; pulſibus conuenientes exponere, quas comitatur etiã pręſagium ab ipſis deſumptum, ac initium à magnitudine capiemus, quoniã hęc alijs eſt manifeſtior. Magnus igitur pulſus redditur, uel propter uſum urgentẽ, qui calor eſt in corde exuperãs, externæ appetens refrigerationis, & ueluti euentilationis, aut propter corporis gracilitatẽ, ut poſterius oſtendetur. Porrò augeſcit calor, aut ex cauſis naturalibus, utpote ætate florida, aut puerili, aut ſimplicit̃ calida, anni tempore, regione, et temperamento calidiore. Aut cauſis nõ naturalibus, veluti aëre q̹ nos ambit calidiore, balneis calidis, exercitijs, cibis, uino, medicamentis calfacientibus. Aut cauſis naturę contrarijs, puta intẽperie calida, aut humorꝝ putredine, aut ira, aut ſimilibus. Diſcernes vniuſcuiuſq; pulſum hoc diſcrimine, q̃ cauſę naturales magitudinẽ ipſius faciunt ſtabilem, & quę difficulter mutari queat. Reliquæ uero, ex facili mutabilem, ut etiã manu adhuc admota frequent̃, aut certe paulopoſt ſubſidat. Iam uero pulſibus, q̹ ſane ob balineas calentes magni ſunt, mollities quoq; accedit, quemadmodum ijs, qui ob calidã & præſertim cum ſiccitate intemperiẽ magni exiſtunt, durities. Exercitatis uero mediocriter, aut perfricatis, nec duri, nec molles ſunt, medio ſtatu præditi. Pectoris autẽ regio, multo calidior eſt, quod iam & iratis accidit. Ex cibo autẽ magnis, aut vini uſu, aut ira, pręter magnitudinem etiã vehemẽtia ineſt. Qui uero occultare irã ſtudent, aut aliud q̃d p̃ter medici ꝑmiſſionem factum, verbi gratia medicamen calidũ ſumptum, eundẽ medicum ſimulatq; manum attingat, interrogãtem celare uolentes, ijs pręter magnitudinẽ manifeſta quoq; oborit̃ inęqualitas. Ad hæc ægrotantis mores et cõſuetudo nõ mediocriter ad pulſus dignotionem faciunt. Conſuetudo q̃dem, ſi medicaminũ appetens ſit. mores, ſi opinionis eximendæ peritus et calidus ſit. Ex humorũ putredine magnus, ad magnitudinẽ adhuc ſubmiſſionẽ magis citatã habet. Verũ ad magnũ pulſum efficiendũ, non ſolũ vſus abunde eſt, ſed etiam uirtutis miniſterium deſiderat̃, inſtrumentiq; cõmoderatio inter ſiccitatẽ & mollitiẽ. Aucto igit̃ cordis calore propter quãlibet cauſam ex cõmemoratis, primum q̃dem magnus pulſus efficitur: vbi uero magnitudo vſui nõ ſuffecerit, ſtatim etiã celeritas ipſi ac

cidit. At ſi ne ſic q̄dem ſatis fuerit, mox frequentiā aſſumit, parui autē, tardi & rari pulſus, itidem à contrarijs fiunt. Sed quandocunq; à magno citato & crebro ad contrarios fit mutatio, uſu nimirum poſtulante, nō amplius id quod in pulſu primum factum eſt, id etiam primum ceſſat, uerū quod poſtea acquiſiuit, id primum abijcit, ſtatim quidem rarus euadens, deinde tardus, poſtea quoq; exiguus. Sin autem tarditas paruitaſq; accreuerint, è contrario raritas in crebritudinem tranſmutatur, ut per eam utcunq; uſui fiat abunde. Hæ igitur magnitudinis, celeritatis, frequentię, & contrariorum ipſis pulſuum cauſæ habentur. At iungetur ipſis ea quoq; pulſus immutatio, quæ una ſolūm diſtantia conſtat. Itaq; latitudo ſola augetur, dum humiditas potiſſimum, uel ſecundum naturam, uel etiam ab exterioribus cauſis redundat, quemadmodum ſublimitatis pulſus ob inſtrumenti mollitiē uirtute ad hoc opitulante, longitudo à ſiccitate, & carnium circumpoſitarum emaciatu palàm efficitur, reliquis diſtantijs collapſis. Nō enim arteria longior, quàm poſtulat natura fieri poteſt, ac proprie magis pulſum huiuſmodi gracilem appellaueris, quemadmodū ipſi contrarium ſecundum latitudinem ſolā, & profunditatem adauctū, amplū. Contrarijs autē horum affectibus pulſus nonnunquā incidit, & in aliqua, aut aliquibus diſtantijs prohibetur, humilis, aut arctus, aut breuis apparens, cum talis non ſit, ſed ob pinguedinis cuiuſdam, aut carnium, aut membranarum oppoſitarū craſſitiem apparens. interim etiam totus paruus uidet̄, cum reuera paruus nō ſit, & languidus ſimiliter. Quid opus eſt uerbis: ſępe abſoluta pulſus defectio quibuſdā eſſe putatur in omnibus arterijs, cum uere non ſit, & maxime ijs qui negligentius ipſum tangunt, ſed cum motus ob carnium copiam deliteſcit, reuera obſcurus exiſtens. non enim extrema pulſus defectio homini poteſt accidere, quoad uita fruatur. quemadmodum igitur rurſus in locis excarnibus, etiam parui pulſus, magni eſſe uidentur. Corpore itaq; uehementer emaciato, arteria ſpinam per reptans, ſæpe tangentibus abdomen, motū repræſentat, ac nonnulli etiam ex his, quæ prius in artubus non erant conſpicuæ. Quamobrem omnibus cauſis diligenter attendendum cenſeo, ne dignotio ipſorū nos lateat. Pulſus autem uehemens uirtutis robore efficitur, ſi nulla ex cauſis reliquis renitatur, utpote uſus diſſolutus, aut inſtrumenti durities. Languidus autem pulſus, imbecillæ uirtutis & ſolius ſoboles eſt, aliud licet nullum adfuerit. Siquidem uehemens omnibus cauſis ad ſui generationem indiget, languidum etiam ſola imbecillitas efficit. Qui igitur per initia uehemens eſt, ætates, anni tempora, regiones, & temperamenta moderata comitatur, languidus immoderata. Porrò qui à languore in uehementiam incidit, uirtute uindicata ab imbecillitate prius occupante efficitur. Vindicatur uero, aut ex his quæ in ipſo corpore continentur, ueluti humorum concoctione, uel excretione, uel ira: aut ab exterioribus, nempe uino, cibo, exercitijs, acalijs quæ intemperiem corrigunt. Vires diſſoluunt, inedia, uigiliæ, uacuationes immodicæ, triſtitia, curæ & dolores, maxime animæ defectionem inferentes, ac omnia quæ intemperiem faciunt.

Quidam

Quidam uero ex rudibus ac inexercitatis, durum pulſum vehementem eſſe putauerunt, quod diſcrimē exercitatum, tum ratione, tum tactu, nunquam latuerit. Nam vehemens magna ex parte cum magnitudine in ſublimitatem attollitur, tactum ualide percutiens: durus magnitudinem nō recipit propter arteriæ contumaciam. fit igitur durus, ob inſtrumenti duritiem, quam refrigeratio immodica, aut ſiccitas, aut tenſio ab inflammatione profecta, aut conuulſio generat. Statim uero duritiem etiam paruitas, & celeritas nonnunquam, & frequentia magnitudinis loco propter vſum ſequitur. Mollis pulſus, arteriæ humiditatis comes eſt, quam humidiorem reddunt ex ijs quæ ſecundum naturam ſunt, humectiores cibi, balnea frequentia, ſomnus multus, victus copioſior & animi oblectatio, ex his quæ præter naturam ſunt, ſopores, lethargi, aquæ ſubter cutem, & reliqua pituitæ vitia. Plenus pulſus, aut humorum copiam, aut ciborum, aut vini potionis abundantiam indicat, quemadmodum vacuus contraria, aut enim inediam, aut uacuationem. Vbi calidius arteriæ corpus occurrit, multam in corde caliditatem, reliquo corpore refrigeſcente, aut cōuulſoriam quampiam arteriarum uiolento motu incaleſcentium, diſpoſitionem fatetur. Archigenes uero tradit arteriæ locum proprie in catochis calidiorem deprehendi, quemadmodum in ijs, qui conuulſionem cum graui animi in ſomnum delatione quam cataphoram appellant. At rhythmus, de quo diſputatum eſt, ſi par ſit motu & quiete, probam totius corporis temperiem præ ſe fert, quantum ad ſe pertinet, uel non magnam à bona declinationem, ſicut in ætate puerili, & corporibus alioquin temperatis. Ac ſi longius quietis tempus fuerit eo quo motus peragitur, calorem præpollere notat, quemadmodum in ætate florentibus, & his proximis, veluti igitur in corporibus ſenilibus æquabiliter frigidis, diuturnius motionis tempus eſt quàm quietis. Notare autē oportet rhythmi inæqualitatem menſuram eſſe eius quæ celeritate & frequentia conſiſtit; hanc autem ueluti materiæ rationem ad rhythmum obtinere. Iam uerò deficientes, coincidenteſq́ pulſus fiunt, viribus oppreſſis, & veluti ægrauatis, ſed coincidentes minorem offenſam, deficientes maiorem ſignificant, ac in vniuerſum uirtus oppreſſa grauataq́ pulſus mutat ad inæqualitatem inordinationemq́, tum aliam quamlibet, tum eam quæ vehementia & magnitudine conſtat. Ac ex myuris pulſibus genere duplicibus demonſtratis (uel enim in ſyſtematica, ut uocant, inæqualitate, uel in ea quæ uno fit ictu, deprehenduntur) deficientes quidem extremam uirtutis internitionem notant, repetentes autem recurrenteſq́, & ipſi quidem imbecillem, ſed repugnantem adhuc reſiſtentemq́, & reuiuentem indicant. in uno autem ictu myuri & inclinantes, quos ἐπινενευκότας uel περινενευκότας appellamus, maxime ijs fiunt, qui paulatim contabuerunt, inflammationibus non ſolutis, præterea plurimis quomodocunque tabeſcentibus, dum partes quæ circa arterias habentur, emarceſcunt. Porrò inæqualiter citati & capriſantes, febriles potiſſimum calores comitantur: uerum ſi pulſus eleuationis principia diſſol-

uens,

uens, extremum ipſius acceleret, & ſubmiſſionis initium, putredinem exuperantem notat, natura fuliginoſis recrementis excernendis incumbente. Sin autem è contrario ſubmiſſionis initium diſſoluerit, ad eleuationem uero magis inſtet, calorem præpollere ſcias, qui refrigerationem deſideret. Comitatur hæc in febri etiam crebritudo plurima ex parte, interdum magnitudo quocꝫ, niſi uirtutem inſtrumenti duritia impediat. Cũ autẽ hęc in arteria intenditur, & uirtus non ſit inualida, pulſus fit qui à bis feriendo dicrotus appellatur. Porro undoſus humidiores potiſſimum affectus ſequitur, atcꝫ his magis aquæ ſubtercutem genus, quod Anarſarca uocant, item lethargos, & peripneumoniam. At cum uirtus diſſolui inceperit, ſed paululum adhuc reſiſtat, undoſus in vermiculantem decidit: vbi extreme collapſa fuerit, etiam hunc formicans excipit. Hecticus autem proprie cõtabeſcentes & alioqui emarceſcentes ſequitur. Cõuulſorius fit, quum neruorum origo inflammatoria quadam affectione conflictatur, ſicut in phreneticis, & acuta epilepſia correptis, quando etiam moriuntur, adhuc calentes, qui hoc uitio ſunt occupati, contrario his modo quos ſyncope inuadit. illi nancꝫ vehementer etiã frigidi, adhuc uiuunt. Turbulentus autẽ pulſus efficitur, cum vſus magnam eleuationem requirit, ac vitale robur eam poteſt creare, ſolum uero arterię corpus prę duritie, in magnã attolli diaſtolen, ut in magnis inflammationibus, obſtructionibuſcꝫ diuturnis, impotens refragatur. Pulſus ſerratus in totum index eſt inflammationis, & præſertim partium quarundam neruoſarum: quinetiam pleuritidi peculiaris eſt: remittens quidem, leni & ex facili concoquendæ: intenſus autem difficili, & concoctu peruicaci: quæ cum imbecilla quidem uirtute, ſubito in periculum præcipitat: cum ualida autem longo tempore cõcoquetur. Vel enim in vomicam tranſijt ſubinde, uel marcida tabes ipſam excepit. Iam uero ſciendũ venit, inordinationem comitari inęqualitates. raro ſiquidẽ inuenire eſt inęqualem pulſum, ordinatũ. Minores offenſę, inęquales pulſus & ordinatos: maiores, inęquales et inordinatos procreãt. Hę igitur ſimplices pulſuũ cauſæ ſunt & præſagia. Ex his etiam cõpoſitas, ut in ſermone de differẽtijs ipſorũ dicebamus, haud negotioſum eſt inuenire

De deiectionibus. *Cap. XIII.*

ALuus optima eſt, mollis, cohærens, & eodem tempore quo in ſecunda valetudine aſſueuit, reddita. Talis nimirum eſt quæ leuiter ruffa eſt, ſimul & conuenienter ſpiſſa, non nimis fœtida: quæ talis non eſt, mala cenſetur. Quæ igitur colore ſimilis cibo ingeſto cernitur, & tenuis, & non exuccata & celeriter deſcendens, cruda eſt. At mere ruffa, initio quidem bilioſiorem morbum indicabit. ſin autem in declinatione talis excernatur, corpus probe expurgari denuntiat. viridis, ęruginoſę bilis nota eſt. nigra, uel atræ bilis, uel ſanguinis cuiuſdam indidem aduſti. liuida, refrigeſcere quodammodo, & emori nõ parum interiora ſignificat. oleoſa pinguiſcꝫ, corporis pinguitudinem conſumi innuit: quemadmodum rurſus uiſcoſa, pingui cum ſit deterior, animantis particularum conſumptionem præ ſe fert. Nimis fœtida haud exiguam fatetur putrefactionem.

Porrò

Porro in omnibus hiſce, ſi aluus qualitate cibo aſſumpto nõ reſpondeat, eodem iam modo affectio quoq; conſiderabitur. Omnium deterrima & peſtifera, erit nigra, liuida, oleoſa; celeriter tranſiens.

De urinarum notis. *Cap. XIIII.*

QVemadmodum in deiectionibus, ita in urinis quoq; regula ſanorũ vſi, de ægrotis indicia ſumemus. Vrina igitur præſtantiſſima eſt, quę ſanis ſimillima. Talis nimirum eſt ſubrufa ſimul & ſubflaua. nimirum uero hæc & craſſitiem moderatam habet. At cum triplex turbidarum vrinarum ſit differentia, (uel enim redditæ tales, paulopoſt ſubſidunt, uel conſimiles perpetuo manent: uel puræ excernuntur, deinde uero turbantur) praua quidem exiſtit tertia ordine dicta, moderata benignaq;, prima: medio utriuſq; conſiſtit ſecunda: ſumme cruda eſt, exacte aquoſa, ueluti deſperatæ concoctionis uenoſi generis accidens. Quando autem celeriter deſcenderit, diabetes, ut Græci appellant, efficitur. Verum hæc ſane inter vrinas crudas deterrima eſt, ſuccedit autem ipſi, tenuis admodũ & aquæ modo exalbida. Huic uicina eſt alia vrina, quæ multis in morbis apparet, tenui admodum, et albę propinqua. Subpallida uero hanc ſequitur: quę pallida quidem modo erit, & ſubrufa, concoquitur autem iam quantum ad colorem ipſius attinet. Tantum uero craſſitie ipſam ab aquoſa receſſiſſe oportet, ſi probe concoqui debeat, quantum etiam colore: ſin autem hoc ſecundum naturam adamuſſim ſeruato, ſubſidens album, leue, equale, & copioſum reddit, exactę nimirum concoctionis nota fuerit: largius autem crudum, humorem, expurgari ſignat. Iam uero ſi vrina craſſa modice fuerit, habeatq; ſubſidens aliquod, non cruda, iam ex toto erit. Si enim ſubſidentia parti farinæ craſſiori, aut laminis ſimilia, aut furfuri, aut nigra, aut liuida, aut uiridia, aut fœdi odoris, habeat, præterq̃ quod quæuis huiuſmodi in cruditate eſt, etiam mortis periculum aliàs oſtendit. Porro boni colores vrinæ quæcq; ſimul, uel ſubſidentia alba, leuia, & ęqualia repreſentent, uel nebulas quaſdam ſimiles, uel ſuſpenſa, omniũ vrinarum ſunt laudatiſſimæ, & pręcipuę, quarum ſubſidens, tale extiterit. Deinde commendatur urina cuius ſuſpenſa huiuſmodi cernuntur. Tertium bonitatis locũ habet, cuius nebulæ tales apparent. Ac, ut uno verbo expediam, quæ vrinis probe innatant, quanto inferius ſubſiderunt, tanto magis laudantur.

De ſputi notis. *Cap. XV.*

SPutum ſubflauum, ſubrufum, leuiter ſpumans, & tenue, ſolam cruditatem, malum uero nullum inſignius denuntiat. At ſyncere flauum, rufum, ſpumoſum, viride, glutinoſum, rotundum, atq; his adhuc magis nigrum, prauum eſt. Etenim præter ſanguinem, quiſquis alius humor ſyncerus eſt, prauam oſtendit affectionem, caloris flammei ſobolem. Cruenta igitur ſputa mediocria ſunt: flauę, aut nigræ bilis, difficilia. Cæterum quomodo ipſa ædantur, inſpicere ſimul expedit. Nam ſi prompte excreentur, liquido conſtat talia quidem eſſe ſalubria, contraria uero periculũ teſtari. abſolutam itaque concoctionem fatetur ſputum leue, album, ęquale: & ſubſtantia neque liquidum, neque ualdè craſſum. Summę uero cruditatis

ditatis

ditatis nota eſt,ſi nihil prorſus expuitur. At ſi expuatur quidem, ſed tenue, languidæ concoctionis argumentum eſt. Sin autem ſyncere rufum prodierit, aut flauum, nihil boni pollicetur. Si liuidum, aut eruginoſum,aut atrum,ſummam perniciem portendit.

De febribus diarijs dignoſcendis curandisq́. Cap. XVI.

Diarias febres,vrinarum in primo die concoctio,caloriſq́ ſuauitas ceu propriç ipſarum & inſeparabiles notæ teſtantur. Verum à prima febris ſolutione,certiorem habiturus es earum cognitionem. Quippe arteriarum in hac motus ei qui in ſecunda ualetudine fuit, ex toto reſpondet, cum nulla ex alijs febribus in naturalem ſtatū reuertatur. iam verò quòd facile morbum fert æger, maximum & id indicium eſt. Opportuni ſunt id genus febribus,in quorum corpore quod defluit, halituoſum non eſt, ſed mordax & acre,fumi inſtar. Hi autem ſunt calidi & ſicci temperamento: breuiter,bilioſi,quos πικροχόλους Græci uocant. qui igitur ob laſſitudinem febricitarunt,pinguiter ſimul ac molliter fricandi ſunt,in balneumq́ ducendi. Quibus ſiccitas febrem intulit,fricandi hi quidem minus, ſed lauandi ſunt liberalius. Quos curæ,mœrores,vigiliæ & ira exercuerunt: lauare quidem non ſubindç oportet,uerum oleo copioſiore tepido, cui minime aſtringens uis inſit, tum paulum fricare, tum ex conſuetudine lauare conuenit. Ab inſolatu uſti, protinus ab initio refrigerationem deſiderant, tum crebriorem lauationem: minime uero aut oleum largum, aut crebram frictionem. Sint autem quæ refrigerent & roſaceum & omphacinum,ſine ſale confecta: eadem uero ſincipiti uehementer refrigerata ſuperfundere oportet,& ubi febris inclinauerit,in balneum æger ducendus eſt. Si quis ex frigoris iniuria febrim concepit,etiam is in remiſſione lauandus eſt. At ſi cum grauedine,& deſtillatione febriat,priuſquam hç concoquantur,lauationi non committetur. Porro qui ex æſtu ſolis febricitant, ij,etiam cum hæc adſunt,lauandi ſunt: qui autem ex frigore, ijs quoq́ caput mediocriter calefacientibus perfundendum eſt, cuiuſmodi irinū eſt, & nardinum unguentum. Verum in quibus meatuū conſtipatio febrem excitat,his conuenit ex aqua dulci,& temperata lauatio,tum frictio, quæ rarefaciat,et exercitationes modicç,uictuſq́ bonis procreandis ſuccis idoneus. At cui propter inediā, febris contracta fuerit,ei opus eſt ſtatim,ubi prima acceſſio remiſerit, in balneum perduci, & tepente oleo largiſſime perfundi,tum molli manu perfricari, diutiſſime in calidi ſolij aqua immorari. Simulatq́ exierit,ac ſeſe recollegerit,denuo balneum ingredi, poſtea aquam calidam potare,mox ptiſanæ cremorem,deinde lactucam aſſumere,& aliquid piſcium eorum qui molli ſunt carne, ex albo iure. Omnium uero communis eſto uictus ſpecies,quæ & boni ſit ſucci, & concoctu facilis,& quæ nuſquam exiguis cutis meatibus inhæreat. Vinum propinetur & aſpectu, & uiribus aquoſum. Oportet autem in primç febriū acceſſionis inſultu nonnunquàm aliquos horum nutrire, in quibus corporis intemperies ad calidius,ſicciuſq́ tranſiens,febres accēdit. Qui ob bubonem hoc eſt inguinū inflammationem febrim conceperunt, ne medicum quidem

dem interrogant quid ſit faciundum,ſed vlceri,quod bubonis occaſio fuit,proſpicientes lauant,ubi acceſſio declinauerit.Cæterum à uino ipſi ſunt arcendi, donec inflammationes inguinum fuerint ſolutæ; & tenuiore victu enutriendi.

De putridarum febrium agnitione. Cap. XVII.

PVtridæ febres dignoſcuntur eo quòd nulla ipſas exterior cauſa præcedat:item quòd à rigore incipiant, neq; inſolatu,neq; vehementi frigore prægreſſo.id quoq; peculiare eſt febrium putridarum indicium ,ſicut & pulſuū depreſſio. Nominant ſic,cum incipiente acceſſione perexiguos quidem ipſos & inæquales obtinent: hoc enim ſingulariter huiuſmodi febrium eſt proprium. maxima autem putridarum febrium nota eſt etiam qualitas caloris, qui fuliginoſus adeo exiſtit, ut manum erodat. Similiter ad ipſas proprie ſpectat etiam vrinarum cruditas,& obſcura cōcoctio.Magnum uero et notabile concoctionis indicium,in primis vrinis nunquàm eiuſmodi febres repræſentant.

Curatio febrium putridarum. Cap. XVIII.

SI vires ſint ualidæ ei qui ex putredine febricitat, ſanguinem dimittes protinus,modo cruditas in uentre non exiſtat. At ſi uires imbecillę,aut ætas prohibeat,ſanguinem non detrahes: à cuius uacuatione, putrida per vrinas,aluum,& ſudores expurgare conuenit. Sin autem ſponte ſua nonnunquam impetum ad os ventriculi capeſſant, etiam per uomitum: alioqui non oportet ea præter naturam irritare: cæterum deligi materiæ debent,quæ ſine calefaciendo ſiccandoq; ualenter, prędictas uacuationes moliri poſſunt,ueluti ptiſanæ cremor,aqua mulſa,oxymeli,& apomeli,apijq; radix in aqua potabili incocta.Cum aluus nihil deijcit, ex aqua mulſa cum oleo clyſtere ducenda eſt.uerum totum corpus rarefacere prius non expedit,quàm uacuatum fuerit:ubi uacuaueris,rarefacias utique licet, medicamento tepido calore prædito, quale eſt, quod ex chamæmelo conficitur. in hoc tempore uinum aquoſum potui datum,uniuerſas promouet uacuationes:eiuſdem facultatis eſt temperatum dulcis aquæ lauacrum. Quòd ſi uero febris magnitudo obſtiterit,neq; uino utendum,neq; lauacro,neque unctionibus rarefaciendi uirtute præditis, ſed aqua frigida his in febribus commode bibitur,niſi quid & hanc prohibeat.Ergo ſi quidem & uires robuſtæ omnes fuerint, & febris ardentiſſima, & concoctionis ſigna plane euidentia,frigidam cum fiducia exhibebis. Præterea ſi bona corporis habitudine ſit æger,tum ſtatus cœli calidus ac ſiccus,etiam ſi in frigidam natationē hunc dimittas, haud quaquam lædetur: ſin autem mediocris exiſtat febris,& uires inualidæ,ſed cum notis concoctionis, ijs qui ita habent balneum ꝓdeſt,et uini potio.Tum uero ex unctionibus eæ q̄ rarefaciunt.

De tertianarum agnitione. Cap. XIX.

TErtiana febris cum ſit flauæ bilis commotæ ſoboles, protinus ab initio rigorem,haud exiguum infert. hoc diſcrimine à quartanæ rigore uariat,quòd pungere uideatur,& cutē conuulnerare. In quartanis autem, acceſſionis inſultus uehementem perfrictionem habet. Quotidianas uero

nequaquàm rigor præcedit: ſed ſolum perfrigeſcunt. Cæterum tertiana etiam exactũ pulſuum ordinem obtinet. ſiti uero vehementi in ſtatu affligit, & hominem perurit, ac paulopoſt conſiſtit, calorq; æquabiliter per omnes corporis partes diffunditur. Et ſi manũ inijcis, primo quidem cõtactu, calor copioſus & acris occurrit, veluti cum uapore quodam erumpens, ſed paulopoſt à manu remanente uincitur. Vbi potione æger fuerit recreatus, ſtatim copia uaporis calidi per cutem emergit, ſudorum nuntia. Bilis uomitio ſuperuenit, aut aluus ſoluitur, perq; urinam bilioſa redduntur. Præterea ad integritatem tertiana deſinit, ubi acceſſionis tempus, horarũ non plurium duodecim expedierit. Febrem igitur quæ intra duodecim horas terminatur, exactam tertianam nominamus: quæ uero diuturniorem acceſſionem habuerit, illam ſimplici uocabulo tertianam nuncupamus. quæcunq; autem longiſſime productam acceſſionem ſeruauerit, exiguum uero interuallum, hanc rurſus extenſam tertianam dicimus.

Curatio tertianæ. *Cap. XX.*

EXquiſitam tertianam, ut quam flaua bilis procreet, humectare oportet ac refrigerare. & ſane quod in uentriculum confluit, vomitionibus, & inferius elicere. Item per vrinas & ſudores deducere idipſum conuenit. Aluus itaq; mollibus clyſterijs euocatur: vrina potionibus, in quibus apium, & anethum maduerunt, & ſi cõcoctionis ſigna deprehenderis, magna iam confidentia etiam abſynthium dabis. Balnea uero ex aqua calida potulenta conueniunt: quibus neq; nitrum, neq; ſal, neq; ſinapi adijci, ſed ægrum oleo quam maxime calido perfuſum in ſolium deſcendere oportet. At qui balneis admodũ gaudent, eos etiam ſi bis die laueris, haud peccabis. Vbi uero concoctionis notas perceperis, tunc, uel ſi ſæpius laueris, nihil offendes. Porrò vinum priuſquã morbus concoquatur, ex toto circuncidendum eſt. ſimulatq; uero cõcoqui inceperit, tenue, aquoſum, modicum, primo die exhibendum. Cibi humectantes refrigeranteſq; vtiliter aſſumuntur. A melle abſtinendũ, ſinapi, ſalſis & acribus omnibus. vinis autem admodũ uetuſtis, & natura calidis. Cęterum nihil miri eſt, ſi in hominibus primũ exercitis, inediamq; expertis, nunc autẽ ordine cõuerſo otioſis ciboq; uſis pleniore, bilis maxima ex parte mixta pituitæ reperiat̃. Cuius rei gratia complures tertianæ, aut citra rigorem fiunt: aut perexiguus ipſis oboritur, unde etiam animaduerſionem propriam deſiderant. Neq; enim balneum, neque cibus aliquis liberalior tertianis ſpurijs ante concoctionem conuenit: quoniam ne panis quidem micæ, oua, & conſimilia.

Curatio tertianæ nothæ. *Cap. XXI.*

LAuare in tertianis ſpurijs per initia ſalubre non eſt, ſed quando iam cõcoctionis notæ apparent, neq; cibum quotidie exhibere, ſed alternis diebus abunde eſt. Quies autem, & præcordiorum fotus ipſis conducit, tum ſorbitiones concoctu faciles, & clyſteres aluo inditi non admodum molles. Atque ſi ſanguinem detrahere opus eſt, neque hoc omittere oportet. Tota uero uictus ratio erit, non quæ refrigeret in totum, humectetq;, uerum etiam modus aliquis qui magis incidat, ac calefaciat, adhibeatur.

Maxime

Maxime uero conduxerit ipſis ptiſanæ cremor pipere iniecto, uel hyſſopum quoque nonnunquam, uel origanum, uel ſpica nardi, aquæ mulſæ admiſta incoctaq́ potui exhiberi, & alia quæ urinæ ciendæ ſunt, præterquàm ea, quæ uehementer calefaciunt, exiccantq́. Potiſſimum uero abſynthium, poſt ſeptimum diem porrigi debet. Iam & oxymel epotũ, multis fuit auxilio. ad hæc nonnulla ex his quæ molliter uentrem ſubducunt. Porrò uomitus ſecundum cibum, ijs quibus hæc febris in uetuſtatem incidit, utiliſſimus eſt.

Quartanarum cognitio. Cap. XXII.

Quartana inuadit multa cum perfrictione, ut quæ ex frigido humore, atra bile originem trahat. Calorem uero feruoremq́ febrilẽ tertianæ modo non obtinet, imò nec bilis uomitus eam comitatur. Adhæc ſi urinæ tenues, albæ, & aquoſæ fuerint, quartana erit febris. Eximia uero ipſius nota eſt, pulſus exiguus, & rarus. Cæterum in autumno potiſſimũ incipit, erraticis ſuperueniens febribus, ac nonnunquam in forma eius potiſſimum ſubſiſtit quæ quarto die reuertitur: aliquãdo etiam pluriũ dierum interuallo, iuxta quoſdam circuitus acceſſionem habet.

Curatio quartanarum. Cap. XXIII.

Quartana laborantes leniter tractandi ſunt, neque medicamento ullo forti ſollicitandi, neque uacuatione, niſi forte ſanguis uehementer exuperare uideatur, cum uenam diſſecare conuenit. Victus eis offeretur optimus, qui non inflet, & uenter his quibus uti conſueuit, emolliri debet. Quòd ſi hæc nihil proficiant, clyſteribus per initia quidem mollibus, deinde uero acribus utendum eſt. A ſuilla carne prohibeantur ægri, atque ab omnibus cibis qui glutinoſi, ad exitum tardi ſunt, tum qui refrigerant corpus, ſiccantq́. Vinum utile eſt tenue, album & modice calidum. Item ſalſa & ſinapi ex uſu ſunt, tum per dies aliquot aſſumptum medicamentũ diatrion pipereon, id eſt, quod triplici conſtat pipere, uel quod dioſpoliticon appellant. Iam & piper ſolũ recte ex aqua quotidie ſumitur. In morbi ſtatu uictus ægro tenuiſſimus pręcipietur, ſtatim uero etiam ut diu conquieſcat, iniungendum eſt, tum uiſceribus proſpiciendũ per ea quæ emolliunt, relaxantq́. Inſecutis diebus medicamenta conferunt, quę urinam cient. atque ſi concoctionis notæ apparuerint, cum fiducia tunc quoque ijs uti expedit, quæ atros humores uacuant, idq́ non ſemel duntaxat, uerum etiam ſæpius. Porro ſecundum ualidam purgationem, & medicamentũ quod uiperis conſtat, exhibetur, & alia quę ad eiuſmodi febres cõmendantur, inter quæ eſt & nobis familiare, omnium probatiſſimum, quod ſuccum cyrenaicum recipit.

Quotidianæ agnitio. Cap. XXIIII.

Quotidiana haudquaquam cum rigore primo ſtatim die inuadit, ſed procedente tempore perfrictio magis quàm rigor oritur. Aegre uero incaleſcit, & diuturnum habet incrementum: imò neque adurit ægros, neq́ multũ, & crebro ſpirare compellit, neq́ efflare, uel frigidam bibere. pituitoſi autem uomitus hic accidunt, & quę per aluum uacuantur, fri-

gidiora,crudiora,aquoſiora cernuntur:totum corpus crudis humoribus redundat:ſudores minime primis diebus erumpunt,neq; ad integritatem uenitur,cutis ægrotantibus albicat, vrinæ uel tenues ſunt & exalbidæ,uel craſſæ,turbidæ & rubræ.

Curatio quotidianæ. Cap. XXV.

QVotidianam curantes,oxymelite primis diebus vtimur,tum ijs quę vrinam probe eliciunt,ac uniuerſa uictus ſpecies inciſoria eſto, circa ſtatum uero uentriculi habenda eſt ratio,præſertim ipſius orificij, deinde ægris iubendum eſt,ut à radicula & cibis aſſumptis uomant.Itidem utantur ijs quæ pituitam ſubducunt,idq; tamdiu,quàm febris ceſſauerit.

De hepialo febri,& rigore qui ægre poteſt excalefieri. Cap. XXVI.

SI vitrea pituita,quę omnium aliarum frigidiſſima eſt,nondum putrefacta toto in corpore exundauerit,rigorem qui ægre excalfieri poteſt, ſine febri excitat.In febribus enim, quæ humoris vitio accenduntur, putrefactio maxime febrilem calorem ſuſcitat.At ſi tota hæc pituita putr.erit, quod tamen raro fit, ob immenſam frigiditatem quotidianæ febris cauſa redditur. Quando uero non tota æqualiter, ſed ex dimidio ipſius putrida fuerit, aut aliquæ ipſius partes, nonnullæ uero non putruerint, Hepialum febrem hanc facit: in qua ſimul & rigent,& febricitant. Particulæ quidem humoris eius necdum putredinem expertæ, omnibus venis, uel etiam reliquo corpori communicatæ & ſparſę, rigorem creant: putrefactæ uero febrem accendunt. Dicta eſt autem Hepialos per translationem à ſale: dico autem mari, quod tranquillum quidem apparet, in principio autem difficile turbulentumq; erat. Vel ab Hepios, quod eſt molliter & aleænin, quod ſignat calefacere, quaſi dicas, quoniam blande & leniter calefacit. Atque hæc febris cum ex quotidianarum genere exiſtat,utpote ex pituita naſcens, illarum curationi ſubijcitur ſpeciali, niſi quod tanto commemorata quotidiana calidioribus magiſq; incidentibus præſidijs indiget,quanto etiam pituita frigidior illa exiſtat. Hepiali uero rigor multo magis calefacientia requirit. Itaque medicamentum ex triplici confectum pipere,ex calaminthe præterea,& quod liquore cyrenaico conſtat,his ſunt accommoda. Item ex caſtoreo, ſimilibuſq; præparata remedia conueniunt. Latius autem diffuſiuſq; explicatam curationem horum reperies in capite quadrageſimoquinto de rigore & perfrictione. Inſuper Lypyriæ & Tiphodes, quæq; præter commemoratas febres dicuntur cũ ſint ex relatarum numero,etiam curationes,tum in illis expoſitas, tum exponendas poſtulant.

De febribus continentibus. Cap. XXVII.

COntinentes finitimæ ſunt, ſingulis intermittentibus: tertianæ quidem exactæ ardens,quæ cauſos dicitur: quotidianæ, ea quæ ſingulis diebus acceſſionem habet, non autem ad integritatem deſinit. Sic etiam quartanę, ea quæ quarto die accedit.Exactus nanque cauſos, cum omnes alias exquiſitæ tertianæ notas ſeruet,hoc ſolo diſcrimine uariat, quòd nõ cum rigore inuadat, neque ad integritatem ueniat. Qui ſingulis diebus

acceſſio-

acceſſionem obtinet cauſos,omnes ſimiliter exactis quotidianis notas præ ſe fert.quòd autem ad integritatem non peruenit, hac re à quotidiana ſpecie conſimili differt: ea ratione & quę quarto quoq; die acceſſionem habet,uerum ad integritatem non ceſſat, finitima eſt quartanæ. Continens itaq; febris eſt, quæ non ante ad integritatem terminatur, quàm ex toto fuerit ſoluta. Quum autem ne declinatio quidem accidit, quæ ſenſibus queat percipi,hæc quoque ex ardentium genere habetur, ſed acumine ab ipſis uariat.

Agnitio febrium continuarum quas ſynochos græci uocant, & curatio. Cap. XXVIII.

Continuarum febrium,ſynochos græci appellant, origo ex ſanguine eſt,nunc efferueſcente,nunc putrefacto propter obſtructionem.Quapropter acceſſio ipſis aduſque finem una eſt.Indicia uero ſunt, pulſus maximi,vehementes,citati,crebri,æquabiles,non mordaces. Vrinę non multum adeò à ſanis recedunt. Curatio eſt, ſanguinis quouſque deficiat anima,dimiſſio. Qui ſi non fuerit detractus, febricitantes in ſummum ueniunt diſcrimen. At ſi quid per uenę ſectionem uacuare prohibuerit, alijs uti remedijs oportet,quæ meatus recludunt, copiam materię uacuant, & febrium feruorem leniunt. Cum autem euidentes humorum concoctionis notas in ipſis uideris, neque in principe particula inflammatio quædam,aut tumor œdematis ſpeciem repręſentans, aut ſcirrus fuerit, neque particula aliqua adeò frigida,ut in hanc noxa procumbat, cum fiducia frigidam propinato: maxime ſi ęger eius potioni aſſueuerit.

Ardentium agnitio. Cap. XXIX.

Ardentibus hęc ſuperueniunt,arida lingua,aſpera & nigra,uētris roſio,deiectiones pallidę, ſitis uehemens, uigiliæ, nonnunquam etiam delirium.

Ardentium curatio. Cap. XXX.

Horum alterutrum fieri neceſſarium eſt, ſi perfecte morbus ſolui debet: aut bilioſos excerni humores,aut eoſdem extingui.Excernūtur itaque per ſudores,uomitiones,& imum uentrem. Extinguuntur autem frigidę potu:quo nos urentes febres,cauſos appellant,ex toto curauimus. Suſtinere eos qui his cruciantur, non aqua ſola conuenit: neque mulſa duntaxat, uerum aquoſa mulſa exhibita. Nam qui huiuſmodi morbis conflictantur, ſola potione ſuſtentandi ſunt. Porrò balneum illis ſolum uſui eſt,qui citra tumorem inflammatorium, aut eryſipelatium, ardenti febre laborant. Quòd ſi uero concoctionis notę percipiantur, multo magis ipſis conducet. Qui ex ſalſo humore, febrim ardentem conceperunt, his eſt inutile. Verum iiſdem ptiſanæ etiam cremorem cibi loco offerre conuenit.

Febrium quibus ex affectu eryſipelaceo origo eſt, curatio & agnitio. Cap. XXXI.

Febres quæ ex Eryſipelaceo uiſcerum affectu procreantur, his notis agnoſces.interna feruent immodice, dolor urget uehemens, pręterea

ſitis excruciat, & ardor immoderatus. Summatim ex indicijs acerrimę bilis cum pauco ſanguine putreſcentis deprehendes. Hunc in modum curabitur. A balneo in totum abſtinere decet. Aqua frigida per morbi ſtatum uehementi, hoc eſt frigidiſſima utendum eſt: per initia non item. Extrinſecus uero refrigerantia imponentur: Et ſi nihil hæc promouerint, etiam intro eadem ſumere ægri cogentur. Maxime ipſis cõueniunt lactucę, & quę parem his facultatem obtinent. à foris & ipſe lactucæ ſuccus idoneus eſt, adeoq; intybi & ſemperuiui, & reliqua refrigerãdi uirtute prędita. ſed prę ſtantiſſimo parte plurima utimur. Nam liquorem refrigerantis alicuius expreſſum pilæ cum portulaca inijcimus, deinde contuſa exprimimus. cũ uſus exigit, modico polentæ mixto hæc in aqua frigida merſa, refrigeramus. Linteum uero duplicatum in ea intinctum extrinſecus, aut ubi calor ſentitur, præcordijs obtendimus, non diu adhærere ſinentes, uerum aliud frigidum eius loco applicantes. Iam uero & oleum omphacinum medicamini nonnunquam miſcemus.

Hecticarum febrium agnitio. Cap. XXXII.

HEctica febris non in humoribus, & ſpiritu ſolum, ſed iam partibus etiam ſolidis conſiſtit. Hæc abſq; dolore conſiſtit, & qui ea detinentur, nequaquàm febricitare ſe exiſtimant: neq; enim calorẽ percipiunt, cũ uniuerſæ ipſis particulæ æqualiter ſint excalfactę. Duplex hecticarum febrium ſpecies eſt, prima ardentibus magna ex parte ſuperuenit, quæ prorogantur adeò ut tempore corporis ipſius cordis madorẽ abſumant, uel etiam multo adhuc permanente. Quæ uero manente etiamnum humiditate fiunt cordis corpus occupantes, inde potiſſimũ accenduntur: Vnam ſane ipſius generationem prodidimus. Reliqua uero eſt cum ſtatim ab initio inuadit, primam originem diarijs ſimilem, ex mœrore, ira, laſſitudine maiore, una cum exuſtione in ſole, ſortita. Hęc igitur non difficulter cedit remedijs. Quæ uero ex ipſis in marcorem qui Græcis dicitur μαρασμός deuenit, omnem reſpuit curationem. Atq; hęc ſane cognitu eſt facillima: oculi ſiquidem pręter modum concaui eam teſtantur, & lemę ipſis inhęreſcentes aridæ, tum diſpoſitio quędam ſqualida, uiuidi ipſorũ coloris flos emarcuit, frons ſicca eſt & intenta. Quinetiam conniuent plurimum, hac occupati, quemadmodum dormiturientes. uerum affectio, ſomnus non eſt, ſed uigilandi impotentia: tempora collapſa ſunt, & quid enim aliud pręter oſſa & cutem ſolam habent? Nam ſi denudatis ipſis uentrem inſpexeris, neque inteſtinum, neq; uiſcus ullum ſupereſſe tibi uidebitur: pręcordia ſurſum conuelluntur, & cutis ipſis extrema reſiccata eſt, pulſus gracilis, creber & durus. Caliditas autem primo occurſu languida, paulopoſt acris & rodens erumpit. quouſq; igitur humiditatis aliquid reliquum eſt, hectica ſolum febris dicitur. Cum uero periclitatur, ne nihil amplius humoris ſuperſit, abſolutus iam marcor conſtituitur.

Hecticarum febrium curatio. Cap. XXXIII.

HEctica febre laborantes, ſtatim ab initio nutriri deſiderant, humorũ rodentium gratia. Maximum uero remediũ huius eſt, uictus hume-

ctans.

ctahs. Conuenit igitur quàm maxime ptiſanę cremoris halicęq; ſorbitionibus, & pane præterea adiecto ęgrum nutritũ, moderato frigidę potu cũ rare: ſi neq; inflammatio quædam, neq; humorum putrefactio ſubeſt, at ſi magnam inde offenſam fore coniecturaueris, frigida abſtinere oportet, extrinſecus autem impoſitis, quę refrigerant auxilijs, uti. Balnea uero hoc morbo obnoxijs, quolibet tempore ſunt idonea.

De ſemitertianis. Cap. XXXIIII.

QVandoquidem tertiana cum rigore, quotidiana uero citra illũ inuadit: quæ ambarũ miſtura conſtat, horrorem inducit, qui minor quidem res eſt rigore, maior autẽ perfrictione. Quapropter cũ horror æquali ab vtriſq; extremis interuallo, medium amborũ rigoris nimirum & frigoris occupet, quod contemperatis inuicem extremis accidit, non abs re nomen huiuſmodi febri ſemitertianæ indiderũt. Porrò duplici modo generatur. uel enim duæ acceſſiones in idem tempus concurrunt, uel ſtatim ab initio ambæ inuicem iungunt. Quando igitur tertiana præpollet, magis horrifica febris efficitur, & rigoris etiã nonnihil per acceſſionem affumit. Protinus autẽ talis calidior eſt & ardentior, tũ vomitionem quandã bilis, aut deiectionem, aut madorem adfert. Quando altera pituitoſa ſuperat, perfrictiones quidẽ ſumma exercent, pauci uero horrores: neq; tamen ſitis, neq; ardor in his affligit. Cum pares magnitudine ſunt tertiana intermittens, & quotidiana cõtinua, inſultus quidem acceſſionis cum horrore accidit. At cũ ex pituita, proueniens febris præcelluerit, depreſſiones pulſuũ fiũt, & horrores. Si uero calidior præualeat, ſubito ac una uice incaleſcũt. Talis ſane eſt exacta ſemitertiana, ex æquiualente duarũ febrium, puta tertianæ intermittẽtis & quotidianæ cõtinuæ tẽperatura proficiſcens. Nõ exquiſita uero uel bilẽ largiorem, uel pituitam cauſat, quæ iam magis etiã cu rationi renitit, cum modicus humor à copioſioris dominio artiſq; auxilio expedite uinci poſſit. Si enim pituita ſit ſuperior, præſidijs maxime utemur q̃ in quotidiana expoſuimus: ſin aũt flaua bilis, ijs q̃ in tertiana cõprehẽſa ſũt: In totũ ei q̃d urget incũbẽtes, ſed ita, ne alterũ, prius negligamus.

De morbis publice graſſantibus. Cap. XXXV.

PVblice graſſantes communeſq; morbos nominant, qui multis ſimul obueniunt, quorum ut generatio, ſic etiam cauſa cõmunis eſt. Cibiq; igitur communes praui, illiuſmodi morbos cõmunes pariunt: item aquæ uitiatæ potio, exercitia immoderata, labores quibus quiſque aſſueuerat omiſſi, inedia, repletio, idq; dum fames graſſatur, aut fœcundus annonæ prouentus eſt. Item regionum naturæ, cõmunes ſubinde morbos intulerunt, quæ nonnunquam paluſtres ſunt, aliquando barathrũ habent uicinum, quod uaporem exitioſum prauumq; exhalet. Hęc quidẽ nõ cõtinue accidere cõſueuerũt. aer uero nos ambiẽs, tẽperamenta corporũ cõmutat, vel calidior impẽdio, uel frigidior, uel humidior euadẽs, ſiquidẽ in alias cauſas neq; omnes ſimul incidimus, neq; eis toto die ĩmoramur. aer autẽ quoniã omnibus circunfuſus eſt, & per inſpiratũ attrahitur, ut animaliũ corpora, p tẽperamenti ipſius immutationibus ſimul afficiat, neceſſe eſt.

Qui igitur hæc intelligit, non ſolum morbos ex vnoquoq; aëris ſtatu futuros præſagiet, ſed etiam ne fiant prohibebit, contrarium immoderatis circũflui aëris temperaturis uictum accommodans. Itaq; corpora morbo alicui ex propria intemperie vicina, hæc à ſimili circundantis nos aëris temperamento deprehenduntur. Quæ contrariam cœlo temperiem obtinent, præterquàm quòd nullam offenſam experiuntur, etiam meliora fiunt, dum repugnans aeris immoderatio temperamenti immoderationem punit. ac qui hoc nouit, ſecundam valetudinem tuebitur, contraria corporibus inducens, nunc refrigerantia ſcilicet, nunc calida: aqua quidem ſuperinfuſa refrigerans, itidem ocio, ciborum inedia, & potu largiore: calefaciens autem, operimento, laboribus, cibo liberaliore, & interdum parciore. Præterea lignorum aceruatim conſtructorum incendio haud mediocriter aërem ad calidum & ſiccum mutaueris, ſi tunc humidus fuerit, quo modo Acronem acragantinum factitaſſe ferunt.

De peſtilentia ex commentarijs Rufi. Cap. XXXVI.

PEſtilentiæ grauiſſima omnia ſuperueniunt: nihilque in hac ſicut in alijs morbis ſingulis occultatum. Etenim delirium accidit, & bilis vomitio, præcordiorum intentiones, labores, ſudores largi, extrema algent, alui profluuia urgent bilioſa, tenuia & flatulenta, vrinæ cernuntur aquoſę, tenues, bilioſæ, nigræ, mala habent ſubſidentia, ſuſpenſa peſſima, nares deſtillant, pectus ardet, lingua torrida eſt, ſiticuloſa, remiſſa, torquent vigiliæ, conuulſiones uiolentæ, aliaq; multa praua. At ſi quis peſtem uenturam prænoſcet, ex malignorum anni temporum, & uitæ ſtudiorum ad ſanitatem haud conducentium animaduerſione, aliorumq; animalium præcedente interitu, his apud ſe conſideratis, & illud præterea perpendito cuiuſmodi ſit præſens anni tempus, qualiſque uniuerſus annus. Inde ſiquidem qualis uictus ratio eſſe debeat, optime deprehendes: utpote cum anni tempus, ſi quidem recte ortum eſt, ex ſicco humidum nunc euaſerit, neceſſum eſt uictus ratione deſiccare, ut humor ſuperfluus abſumatur. item uentris quoque habenda eſt ratio. Quibus ſuperior uentriculus pituitam continet, vomitionibus ſollicitare: quibus autem ſanguis inundauerit, ſecare venam oportet. Iam per vrinas purgatio, aliæque, & totius, corporis, proficiunt. Quòd ſi etiam æger ardore æſtuet, & flamma uſque ad pectus pertineat, haud abs re fuerit refrigeria pectori applicare, & potionem frigidam offerre, idque non paulatim, nam magis hoc pacto incendit, uerum una uice ac ſemel, ut flammam extinguat. In quibus autem ardor interiora occupat, ſumma uero inalgeſcunt, cutis in ſuperficie frigida percipitur, præcordia contrahuntur, uenter colliquata, partim ſupra, partim inferius tranſmittit, vigiliæ urgent, mens deſipit, lingua eſt aſpera, hi calefacientia requirunt remedia, ut calor per totum corpus diſtrahatur, ac ſi alio quopiam modo ab internis foras poterit elici. Iam uero & hæc potio vtiliter præſumitur. Aloes partes duæ, guttæ ammoniaci partes duæ, myrrhæ pars una. Hæc in uino odorato contrita inſtar dimidiæ fabæ exhibentur, nimirum quotidie. Haud no-

ui,inquit

ui, inquit Rufus, qui hoc potu peſtem non ſuperauerit. Hæc quidem Rufus memoriæ prodidit. Galenus autem tradit ad peſtilentiales putredines bolum armeniacum ſalubriter potari. Simili felicitate etiam Theriacen ex viperis magnam prodeſſe. Etenim in peſtilentia quæ Romam internecino morbi genere depopulata eſt, omnes quos nullum ex his medicamentis adiuuit, interijſſe ſcriptum reliquit.

De ijs, qui ex redundantia crudorum humorum ſyncope periclitantur. Cap. XXXVII.

NOnnulli, febricitare incipiunt, ubi magnã crudorum humorũ copiam ore ventriculi ſimul offenſo, congeſſerunt. His & pręcordia inflantur, & os uentriculi vaſtiore mole, quã pro naturę modo cernitur: adhęc color ipſis ad albidius, aquoſiuſq́, magis eſt mutatus. quibuſdam ad nigrius. Nulli talium ſanguis mitti ſine maximo diſpendio ſolet, etſi vacuationem deſiderent. Verum nec ſanguinis dimiſſionem, nec purgationem ſuſtinent, utpote quos etiam ſine his ſyncope ſubito adoriatur. Ratio igitur medendi talibus eſt, quam frictione molimur. Incipere uero per initia ſtatim morbi oportet, ac primum à ſuperiore crurum parte deorſum, idq́ linteis non admodum mollibus, ſed modice aſperis. Deinde tota brachia ab humeris uſq́, & ſuperiore parte deorſum ſimili modo ſunt fricanda. Vbi uero artus omnes abunde calidi uidentur, & metus eſt, ne quis ex ampla frictione laſſitudinis ſenſus ſuperueniat, oleo relaxante uteris, ab aſtringentibus autem abſtinebis. per hyemem uero etiam digerentiũ uſus erit, quod genus eſt ſicyonium, & chamæmelinum. Cum iam artus plurimum perfricueris, poſtea oleum detergetur, inde ad ſpinam dorſi tranſitus eſt: hæcq́ tota perfricabitur ſimiliter, ab hac rurſus ad crura te conferes: & hinc ad brachia. exinde rurſus ad ſpinam. ita toto die facies. Porrò mulſa, in qua coctum hyſſopum fuit, his eſt aptiſſima. cauendumq́, ne uel cibum, uel ſorbitionem, uel aquam exhibeas, uel omnino liberaliter bibere ſinas, niſi mulſam tribus primis diebus duntaxat, tuis ipſe manibus, quas dixi partes ordine perfricans. Sin autem robore mediocri ſit, & aluus ſua ſponte commode non deijciat, cum fiducia aliquid ab inferioribus partibus infundes. Quòd ſi maior iuſto recrementorum impetus ad aluum ciatur: principio quidem percoquere mulſam amplius oportebit: minus enim ea ſubducit. At ſi plenius ſuperuacua deſcendãt, ne ſic quidem ſiſtenda aluus, ſed exhibendus pro aqua mulſa ptiſanæ cremor eſt. Si uero fluere pergant, chondri ſorbitione nutries. Si ex pulſu uires collapſas ob imbecillitatem didicerimus, panem ex vino diluto exhibere conueniet. utique ſi nec uenter, nec iecur inflammatione laboret: quando ſi hac infeſtentur iam corpore crudis ſuccis referto, nulla plane medicina periculo ſubtrahit. Sin autem quandoque craſſi abunde humores deprehendantur, oxymeli pro mulſa continue exhibebitur. Ergo ſi æſtas ſit, & ęger calidi temperamenti frigidæq́ potioni aſſuetus, frigidum huic oxymeli dabis. ſin hyems ſit, calidum omnibus. Sane balneum his eſt aduerſiſſimũ. Porro ijs quos ſyncope iam premit, ſi partes modo cõmemoratas inflam-

matione

matione uacent, panis exhibebitur modicus, iſq; ex uino quod celerem in corpus digeſtionem adiuuet, ſtatimq́; ad frictionem ueniundum eſt, quæ pro tradito quoq; iam modo adminiſtrabitur, uerum quibus ex flaua bili, quę os uentriculi infeſtet, ſyncope incidit, ijs frigida offerenda potio eſt. uinum tamen tenue, fuluum & uetus.

De his qui ob prætenues humores ſyncope opprimuntur. Cap. XXXVIII.

QVi tenuium humorum uitio ſyncope premũtur, diuerſam à ſupradictis curandi rationem deſiderant, ut quos dignoſcendi notæ illis contrariæ teſtentur. Nutrire hos oportet paulatim & continue. Porro ad exitium ſpectare exiſtimandi ſunt, ſi uel iecur ipſorum, uel uentriculum inflammatio obſedit, viribus iam languẽtibus. In eiuſmodi affectibus emortua illa ſpecies in facie celeriter apparet. Sane nutrire eſt neceſſe: ſicut etiã corporis ſumma denſare, non ſecus quàm priorum rarefacere, & frigidũ ipſis aërem accerſire. Vngendi ſunt præterea aſtrictorijs vnguentis. tum cibi ijs dandi, qui non admodum prompte diffluant, non aqua mulſa, non ptiſanæ cremor, ſed panis & ſorbitio ex chondro, & fructus auſteri, qui non facile corrumpantur, tum ipſi per ſe, tum uero & cum pane. Vinum ijs aquoſum neceſſarium inter initia eſt, ſumptum poſt cibum.

De reliquis occaſionibus, quibus ſyncopæ ſuccedunt. Cap. XXXIX.

REliquæ occaſiones, quæ ſyncopas concitant, quatuor ſunt numero: dolor vehemens, vigilię, immodica inanitio, ac in ijs qui aliena loquuntur, aliquando motus. Sed & quintam, ſi placet, addas, nempe principiorum intemperiem. Celerrime igitur cor affectum in perniciem præcipitatur, mox cerebrum, deinde breui iecur.

De dolore. Cap. XL.

ITaque dolor ſtupidus ex frigida oritur affectione. Pulſatilis autem dolor magnæ inflammationi peculiaris eſt. Sin autem tanquam à palo im pacto, aut ueluti à terebro forari putes, craſſi inteſtini ſpecies doloris eſt. Punctorius autem, circa membranas cõſtituitur. Pertundens, uehementiſſimis non heterocranijs ſolum, ſed cephalæis quoq; accidit. Eſt autẽ pertundens dolor, cum à parte primariò affecta, ceu à radice ſubito in uicinas perfertur. Porrò diſtendentes utrinq;, neruorum dolores ſunt, cum & laborant, & ad vtraq; extrema tenduntur. minime uero in latitudinem porrectos nerui dolores percipiũt. at tenſiuos, ſtupefacienteſq́; dolores membrana quidem ſub cute porrecta inducit. quæ uero inter carnem hęreſcit, tanquam diuellentes cruciatus excitat. multæ ſiquidem exiſtunt inæqualiterq; inhæreſcunt, & ipſam carnem amplectuntur. Membranarum uero quæ oſſibus circundantur, profundi ſunt, ipſorumque oſſium tanquam dolentium imaginem repræſentant. Quando igitur nulla extrinſecus doloris occaſio fieri apparet, præcedens uictus ratio uenit inſpicienda, fueritne præter conſuetudinem otioſa, aut cibis homo uſus ſit largioribus, ijſque ex ualenti materia, uel ſolita excretio ſit retenta. Nam ſi ex his aliquod, uel omnia quoque appareant, doloris cauſa eſt repletio: ac quamcitiſſime homo uacuari debet. Sic enim licebit tibi maxima

cum

cum ſecuritate ijs uti remedijs, quæ fluxiones dolentibus particulis incumbentes repellant. Si igitur ſanguinis ſit copia, quod diſtendit, ueluti in inflammatione oriri ſolet, protinus ſi uires patiuntur, ſanguis dimittendus eſt, per magnam uenã patienti particulæ propinquam. Vbi autem uitioſus humor duntaxat affligit, purgandus eſt. Si utraque coeant, ambabus utere uacuationibus, ſanguine prius emiſſo. Quòd ſi his peractis dolor etiam remanet, conſtat profectò in ægrotante particula impactum eſſe, quod afficit. Patet uero curationem ipſam per digerentia quoq; medicamenta eſſe moliendam. Pari ratione & qui ex flatuoſo ſpiritu dolores contrahuntur, curabimus: auxiliantes ſimul in his potius tum extenuantibus cibis, tum per ſedem iniectionibus, item cataplaſmatis irrorationibus atq; fomentis ambiens ipſum corpus rarefacientes. Sin moles grauando, contundendoue dolorem excitet, moli eidem eſt medendum. Sin rodens humor eſt qui affligit, aduerſiſſima huic ſunt quę extenuãt & calefaciũt. Anethum oleo incoctũ, dolorem lenit, et ſomniferum eſt: et uiride ſicco magis.

Ad ſyntexes, hoc eſt corporis colliquamenta. Cap. XLI.

QVum per uentrem aliquid non ex oſculentis, poculentiſq;, uerum ex ipſius corporis ſubſtantia excernitur, humore in aluum ipſam cõfluente: qui quidem flauæ bili continue per uomitum, & infra erumpenti conſimilis eſt, odoris autẽ fœditate ab ipſa differt, tum quòd deiectus rufus magis, & craſſitie glutinoſus, interim uero oleoſus appareat, tũc nimirũ caro pinguis & recens coacta ab ardenti febre reſoluitur, & eliqueſcit. Malo inueterante, nonnihil etiam ex ipſis ſolidis partibus abſumitur. In hac pernicioſiſſima febri frigidæ potio utilis eſt, quæ ex fonte frigidiſſima petitur. Huiuſmodi quoque eſſe conuenit cataplaſmata, & epithemata, quæ refrigerent, thoraci & præcordijs impoſita. Item cibi refrigerantes, rectè offeruntur.

De uigilijs in febribus. Cap. XLII.

AT uero eorum, qui immodicis torquentur uigilijs, crura & brachia uincire, quo tempore ſomnum captare ſolent, iubemus, & excitari, nonnunquam palpebras aperire, ſi conniueant compellimus, donec abunde fatigentur. Inde ſubito uincula ſoluimus, lucernamq; tollimus, & altã eſſe quietem iniungimus. ſi nihilominus uigiliæ pertinaciter urgent, ubi acceſſio remiſerit, frons nigri papaueris capitũ decocto illuitur, naribuſq; offertur papaueris albi cortex torrefactus, detrituſq;, & mandragoræ radicis leuigatæ tantundem cum uino, & roſaceo malagmatis forma fronti applicetur, ſerpilloq; cum meliloto in paſſo decocto. Hoc etiam in acceſſionibus eſt utendum, uel trita papaueris capita excipientes pane cum roſaceo, uel eiuſdem cerato illinimus. Cibus quodammodo ſit magis accuratus. Adijciatur autem ſorbitionibus capitum papaueris albi ſeminis cochlearium trium inſtar. oleribus commiſceatur papaueris nigri, ſi quidem folia fuerint uiridia, quantum tribus digitis poteſt comprehendi; ſin minus, tria quatuorue papaueris capita ſicca, ſimũl incocta deligantur. Si ne ſic quidem ſomnus acceſſerit, papaueris lachryma, aut ſucco mandra

goræ

gorę circumlinentur. Iam linctus ex papaueris capitibus compoſitus, & præſertim ex ſapa, menſura cochlearij, uel unius, ue dimidij potus, ſomnum frequenter accerſiuit. In quibus autem caput non facile humoribus repletur, & uigiliæ infeſtant, utere in declinationibus etiam tali ſuffitu. ſolij amomi, coſti, arnabo ſingulorum uncia. carpobalſami drachma, ſtyracis, amomi, ammoniaci, bdellij ſcythici, mandragoræ radicis, lachrymæ papaueris, ſingulorum drachmis quatuor. Ex lignis cupreſſi accenſis ſuffito

Curatio ſoporis noxij, qui cataphora græcis dicitur. Cap. XLIII.

FRons poſca lactis modo tepenti abſtergitur, & ſumma ualide ligamentis excipiuntur. naribus admouentur quæ inciſoriam facultatem obtinent. In remiſſionibus etiam cucurbitulæ ualenter dorſo, & ſpinę defiguntur. Si uero morbus his non cedit remedijs, etiam quæ ſternutamenta excitant, obijciuntur. Ciborum materia ſit, quæ incidat, diuidatq;, ueluti in præceptis de ſanitate tuenda eſt comprehenſum.

Curatio doloris capitis in febribus. Cap. XLIIII.

SI capitis dolor in febribus affligit, poſt conuenientem febrium uacuationem in acceſſionum declinationibus, caput inungi debet, primum communi oleo crudo, uel roſaceo, cui etiam aceti pauxillum ſit admixtū: ſi æſtas ſit, & febris ardens, frigido: ſin hyems, neq; febris ardens, calido, aut tepido. Incoquatur nonnunquam oleo & ſerpilli polygonijq; ſuccus, per æſtatem etiam papaueris capita, uel ipſum papauer: quemadmodum hyeme peucedani momentum. Quòd ſi uerò dolor in fronte perſeueret, ſinciputq; pilis careat, hoc quoq; obducendum eſt ueteri polenta & polygonio: uel pane ſimiliter & roſis, uel modica myrto, uel ſerpillo. Quoſdam & pulegium applicatum magis leuauit. Nonnullis etiam cum igneus ſenſus ineſt, pſyllium polenta temperatum profuit, uel ipſum per ſe in uiſcum coctione redactum, & continue mutatum. Item coriandrum ſimiliter cum polenta, & aloe cum aceto illinitur, myrrhaq;, & ammoniacum pari modo, necnon crocomagma. Pulſatiles autem dolores ruta, mentaq; cum pane difflat, roſaceo quoque ſuperaddito. Atqui ſi dolor commemoratis auxilijs non eliditur, primum caput ad cutem attondere oportet, deinde pinguioribus aſperginibus totum ipſum foueri, mox cucurbitulæ occipitio agglutinari, & ſummæ partes deligari debent, permulceriq;. Iam uero hirudines recte affiguntur. Cæterum ſi defluxio quædam à capite, uel grauedo oborta capitis dolorem ſuſcitauerit, ijs vtendū eſt auxilijs, quæ aduerſus hæc ſuo loco perſcribentur. Sin autē à ſtomachi regionibus vapores ſurſum tendentes caput offenderint, etiam horum ratio habenda eſt, ueluti præceptum à nobis eſt.

Quomodo ſtomachi curam habere conueniat. Cap. XLV.

SI ſtomachus imbecillis fuerit, corroborantibus oblinetur, quod genus palmulæ ſunt, vinum, polenta, crocus, maſtiche, & aloe. aſpergiq; debet oleis ex abſinthio, melino, maſtichino, nardino, & vino. At ſi ardorem experiatur, miſcendū aliquod ex refrigerantibus, puta cucurbitæ ſuccus, lactucæ, portulacæ, ſolani, ſereos, & vuæ immaturæ. Sin autem inflamma-

torium quiddam in viſceribus appareat,etiam relaxantia quædam adiungenda ſunt:aſperſionibus,oleum chamæmelinum,cyprinum ,adipes gallinæ,aut anſeris,bdellium, uel ammoniacũ, & ſimilia. cataplaſmatis autem, apij ſemen, fœnugræcum, altheæ, chamæmelorum flos , & ut vno uerbo expediam, cõpoſitam habeant facultatem,tum relaxantem ſubtilium partium,amaramq́;,tum aſtringentem.

De immodica perfrictione in febribus,& rigore. Cap. XLVI.

RIgori , qui criſis ratione obuenít,remedijs occurrere non oportet:nec concertationem naturę diſſoluere. Quod ex ſudore frigus prouenit, prompte remittitur,ac nihil adfert moleſtiæ.In ſolo autem rigore ,aut per frictione (ex frigidiore uero copioſaq́; maxime pituita naſcitur)primum quidem artus plurimis in locis conſtringendi ſunt, mox oleo delinẽdi chamæmelino,aut cyprino,aut irino . Sin autem maiore auxilio tibi opus ſit, etiam piper oleo admiſcebis,uel cachry,uel adarcen,uel caſtoreum. mollíterq́; totum corpus infricabis.Porrò ne facile oleoſum iſtud præſidiũ defluat,haud fuerit abſurdum & ceræ momentum colliquefacere. At ſi per hæc rigor non poſſit excalfieri, valentioribus quoque ex his factis acopis, necnon dropacibus & ſinapiſmis uti conſilium eſt, aliaq́; fomenta rite admoliri.Item acriora ex ijs quæ admouentur naribus,commode faciunt, calaminthe,pulegium,& hyſſopum.Potui dabitur ante acceſſionem mulſa, in qua piper,& ruta ſit incocta . adhæc liquoris cyrenaici cocto melle formati inſtar milij duabus horis ante acceſſionem præſtabimus.Similiter & liquoris ſilphij . Adhęc quod in quartanis ex liquore cyrenaico componitur,multis fuit auxilio.Iam uero in oleum largius,quod incaluerit nõnulli deſcendentes,rigores pertinaciſſimos abſterſerũt,ut Archigenes memoriæ prodidit . Galenus autem ante acceſſionem , cutem abrotano infricandam prępicit,uel calamíntha arida,uel cunilæ tum folijs,tum floribus,uel coſto,uel pyrethro,utroq́; horum cum oleo.unde fiet,ut uel nequaquam, uel certe minus rigeant.

De ſudoribus. Cap. XLVII.

SVdores,in criſi erumpentes excipere oportet , quandiu ſatis vacuatum fuerit,adiutareq́; calore mediocri,& quiete,adeo ut neq́; abſtergantur, quoniam alius quoq́; alium elicit . item calido clyſtere in aluum dato , & ſorbitione & ſomno. At ſudores in remiſſionibus morborum apparentes idem quod in criſi prouenientes, adminiſterium capient . Itaq́; præſidia quibus ſudores euocantur , libro ſuperiore, capite quadrageſimo octauo abunde ſunt comprehenſa. Cum uero ſudores largius eruperint, tunc abſtergendo,leuandoq́; operimenta recreare conuenit.Etenim laſſant,ſupra modum excidentes , ut in ſyncopen frequenter ægros perduxerint . Tenui uelamine madidoq́; debent eſſe contecti,perflatus aeris frigidior accedat.his ſomnus adiungatur,& euentilatio.Inſuper myrtus nigra in pollinem coacta,corpori inſpergatur . Similiter galla, piceæ cortex,electrum, & polenta cum uino aſtringente, particulis ſudores recipientibus imponãtur,facieſq́; poſca per ſpongiam aſpergatur . Archigenes etiam calcem nõ

reſtinctam,& floces uini combuſtas,tum in his,tum in rigore, quem nullus euincit calor,aſſumit.Ambæ ſiquidem inquit,recaleſcentes,ſiccantur. Media uero corporis loca delinenda ſucco plantaginis, uel coriandri, uel portulacæ, uel braſſicæ præcipit, ut undiq; concreta,ſudores reprimant. Per ſomnũ uero creta cimolia aqua diſſoluta, dorſo, & thoraci ſubiecta proficit.Totum uero corpus roſaceo perungitur,uel melino, uel myrteo, uel lentiſcino,uel ceratis quæ ex his conſiunt.Nam magis ſunt his idoneæ reunctiones,quæ latentes meatus obſtruendo, humidi exitũ prohibeant. Patet autem omnibus,quòd cibus quoq; ſiccior his conuenit,& uina mediocriter aſtringentia.Cæterum largiore potu, & præſertim humidiore, tum crebris per aluum iniectionibus abſtineant. Si autem fieri poteſt,geſtatione corpus agitandum,in frigidiore aëris ſtatu, & ſummæ his partes potiſſimum refrigerentur. Qui per ualidam expreſſionem ſudores fiunt, (hi autem uel ob dolores excitantur, uel conuulſiones) facile curantur,ſi extrema deligentur,calfiant & per laneos panniculos reficiantur.

De tuſſi in febribus. Cap. XLVIII.

TVſſi in febribus,præſertim cum rigore obuenientibus,occurrere cõuenit.Nam tuſſis intentione,febris quę inclinabat uires reſumit,ac redintegrat.Aduerſus hanc formulę medicamenti ex melle cocto coactoq;, hypoglottia uocant, offeruntur. Linguæ autem ſuppoſita, unde nomen habent,eliqueſcunt:& quod ſpirandi impedit facilitatem,diſcutiunt:tempus ipſarum eſt in acceſſionum ſtatu, & ſpatio quod paulum acceſſionem præcedit, datur etiam hydromeli diſcoctum. Quibus autem de neruoſo genere metus non eſt, temporis proceſſu exhibebis cum fiducia & oxymeli,ſin minus, hyſſopi decoctum,quod etiam rigentibus auxiliatur. Item caſtoreum cum febris ardens non eſt,neruoſo quoq; generi cõfert. Adhæc linctus ex piceę fructu,nucleis pineis,iride,ſemine lini,amygdalis amaris, & vrticæ ſemine.plurima uero ex parte cibis quoq; hæc ſimul adiungentur.Ac reſina quoq; terebinthina in ouo exhibetur.Extrinſecus autẽ thoraci,& locis arterię uicinis,lana ſulfure imbuta imponatur,ac pingue,oleumue rutaceum eſto,uel irinum,uel anethinum. Præterea deligatura ualida in longum porrecta,tuſſim exacte cohibet:dico autẽ per medias partes extremaſq;. Non ratione caret, & vua ſylueſtri quæ ſtaphis agria dicitur,tuſſis gratia uti,ſimul cum domeſtica, aut cum maſtiche manſa.ſumma debent infricari,permulceri,et ligaturis intercipi.deinde rurſus ſoluenda eſt in contrarium retractio. At ſi propter febris acrimoniam tuſſis concitatur,vtendum eſt gargarizationibus ex aqua tepida,necnõ frigida ſubinde profuit,& ex poſca,& palmularum decocto, uel roſarum, uel dulcis radiculæ. Viſceribus autem,uel etiam cordi ipſi inijciuntur quæ modice refrigerant.

De ſternutamento. Cap. XLIX.

STernutamenta febribus ſæpe incidentia,moleſtant. Etenim caput replent,& uirtutem arguunt. Nonnullis ſaguinẽ quoq; eliciunt, & alia huiuſmodi inferunt incommoda. Quare aduerſus ipſa remedijs pugnan-

dum

dum eſt. Cohibet itaq; ſternutamentum irruens, naſi, frontis & oculorũ perfricatio, item oſcitatio, ſtudioſa palati frictio, ructus, ilium intentio, capitis in altum eleuatio, inclinatioq; ad latus, ſummarum partium mollis cõtrectatio, maxillę muſculorum perunctio, calentis olei in aures infuſio, puluinum calidum mento ſubiectum. Caueri debet repentina ex ſomno excitatio, fumus, puluis, acrior odoratus piperis, caſtorei, ſinapis. Mētę autem malorum, & polentæ odor conducit, obtundit enim ſternutamenti eliſum: Idem ſpongiæ ex mari uacuę efficiunt. Vbi uero cupiditas ſternutandi oborta fuerit; non autem ſternutamentum erumpat, labij quies accommodetur, & continue acriorum odorum experientia, & mentis remiſſio.

De cibi faſtidio. Cap. L.

QVibus uitioſi humores faſtidium procrearint, ijs illa & eſculenta & poculenta dare conuenit, quæ huiuſmodi ſuccos uel abſtergendo ꝑ uomitiones, ſeu per aluum excernere ſoleant, uel attemperando, meliores reddant, quorum materiam libro ſuperiore, qui totius operis primus eſt, comprehendimus. At ſi ob uirtutis imbecillitatem, cibum reſpuant, quoniam omnis facultas ex particularum intemperie infirmatur: conuenit in temperamenti ſpeciem, contrarijs medicari. Plura de faſtidio, in ſtomachi uitijs libro tertio pertractabimus. In febricitantibus autem, ſtatim per initia cibi cupiditas, ijs quæ odorem mouent, recuperanda eſt. Potiſſimum uero polenta in aquam merſa, uel poſca, uel diluta uini potione. Aut cuiuſdam odorati pomi, & aſtringentis decocto, item perunctione odore grata, & moderata totius corporis frictione, ac blanda contrectatione tum faciei collutione, aquæ ſorbitione modicę. Iam ſtomachus digito immiſſo turbatus, ad cibum aſſumendum quodammodo conuertitur, præſertim, ubi bilioſum quid, aut acidum ſurſum eiecerit. Secundum primos dies, cataplaſmatis quoq; à foris ſtomachus ad cibum ſollicitetur, ex palmulis, malis cotoneis, œnanthe, abſinthio & aloe confectis. Cibi autem præparentur plures ſimpliceſq;, & frumentacei: qui alterius quoque generis uarietatem quandam habeant non tamen ab ijs multum recedant, qui in febribus dantur, in quibus & poma conueniunt, quæ non ex facili aceſcunt, neq; nimium dulcia ſint, ſed matura, neq; ad ſatietatem exhibenda, uerum ſolum quod ad aliorum ciborum cupiditatem excitandam ſufficit. Præſto autem ſint ægris dum alentur familiariſſimi, qui tum corripere eos, tum inhortari queant. Porrò febribus ſolutis, ſi in uirium recreatione perduret faſtidium, etiam ſiſarum cum oxymelite coctum; lactuca, oliuæ halmades, capparis, ſalſamentum, bulbi, & quicquid ad bonitatem ſtomachi facit, accommodetur. Necnon & illud ipſum in memoriam reducatur, quibus cibis per ſanitatem maxime uſi ſint. item ambulationes, geſtationes, uociferationes, dropaciſmi, frictiones & exercitia adhibeantur. Preterea abſinthij ſucci potio, uel aloes, acetiq; ſcillitis inſtar myſtri abſorbtum, in id uehementer efficax eſt.

De grandi fame, quæ græcis bulimos dicitur. Cap. LI.

SI uero in grandem famem, quam bulimon appellant Græci (dico autem cum minus quàm par eſt, cibos corpora ſentiunt) faſtidium deuenerit, hiſce reficiemus, tum alijs, quæ naribus admouentur, tum ſuillis carnibus aſſis, & hœdinis. In ſumma omnibus, quæ nidoroſum odorẽ repræſentant: ſęuitia ſane febrium præterita, extremæ partes deligari, ipſiq; excitari debent, maxillas pungendo, & crines, uel auriculas uellicando, recollectis autem, panis ex diluta uini potione, uel aliud quippiam diſtribui facile exhibetur.

De canino appetitu. Cap. LII.

ET ſi hoc ſymptoma febribus non adeo ſuperueniat, ſed nonnunquàm ſecundum ipſas, attamen gratia cognationis, quam cum faſtidio habet, nil fuerit mali, etiam de immodico appetitu, quum ambo naturę modum excedant, ſermonem inſtituere. Quoniam igitur à pituita potiſſimũ acida cõſtituitur affectus, ijs utendũ eſt, quę hanc incidant, abſtergeantq;. Talia autem ſunt maxime, dulcia, ſalſa, & alioquin detergentia calida. Vinum igitur ipſis recte datur copioſum, ex eorum numero, quę impenſe calefaciunt, cuiuſmodi habentur colore fulua aut rubra, aſtrictionis expertia. Verum dulciora potius propinantur, etiam nõ ſitientibus. At cum ad prandium uenerint, primum ipſis pinguia, mox alia omnia ex oleo largiore præparata, quibus nihil auſterum, aut aſtringens ſit adiectum, offerentur. Hæc etenim, licet aduerſus ipſam cauſam manifeſte non pugnent, attamen impotentem ad cibos animi impetum diſſoluunt. Inedia uero ſpiſſitudinem pituitæ ſtomacho inhærentis abſumit, minuitq;. Iam ſalſamenta ipſis commode exhibentur, ab his uina commemorata liberaliter aſſumpta proſunt: quod vbi longiori tempore fecerint, caninus appetitus finitur.

De ſiti. Cap. LIII.

Sitis ex siccitate somno curatur.

SItim admodum longam fieri exiſtimabis, ex ſiccitate, aut caliditate particularum, per quas humor ex ore in uentrem defertur. & ſiccitatis quidem remedium eſt ſomnus, caliditatis autem uigiliæ. Nonnulli uero ſitibundi ex uino, ciborumq; caliditate fiunt, quibus medetur frigida potio. Prauas autem potiones appetunt, quemadmodum & cibos, præpollenti in eis humorum uitio reſpondentes. Cæterum ſiti preſſos inextinguibili quandoq; uidimus, ex quorum numero etiam mortem oppetierunt, tum qui uiperas dipſadas deuorarant, tum qui uino ueteri ſeſe inebriarant, adhæc qui in nauigio ob aquæ potabilis defectum, marinam bibere auſi fuerunt. Verum ſitim in febribus placare ſolet, aſperſio ex oleo frigidiſſimo, uel roſaceo cum impetu ſalientis modo ſuper caput deturbata. Optime facit ad ſitim nigræ lactucæ ſemen commanducatum. item glycyriza appellata. adhæc cucumeris ſemen in ore retentum. Datur etiam ad ſitim hoc catapotium. cucumeris domeſtici drachmæ octo, tragecanthi drachmæ quatuor: tragacanthum ſoluitur ouorum crudorum recentium albumine. & cum fuerit diſſolutum contritumq;, cucumeris ſemini prius leuigato ad-

iungi-

iungitur. Poſtquam emollieris, pilulæ formantur, in umbraq; ſiccantur, ex his vna ſub lingua tenenda exhibetur: humor paulatim ſaliua ſolutus deglutitur. Iam dilutum malorum cydoniorum, uel pirorum, uel meſpilorum, uel pampinorum vitis, vel mali granati ſuccus ſorbitioni datur.

De linguæ ſcabritie. *Cap. LIIII.*

HVmectāda eſt linguę ſcabrities, lini ſeminis decocto ęgris ut in ore teneant dato: melius autē facit myxion cum lini ſemine incocta, ac digito in hunc ſuccū demerſo lingua infricata, aqua puriore abluitur, uel ſpongia vndiquaq; abſtergit, deinde roſaceo illinitur. iam ipſum roſaceū melle contēperatum, in id ualde efficax eſt. et portulacę ſuccus in ore retentus. itē rhu obſoniorū mulſæ admiſtū bene facit. inſuper Damaſcena, & myſclij (hocautem eſt myxa) oſſa ore retenta & linguæ circundata. His adde etiā lactucæ cauliculum. Archigenes autem tradit etiam ſalem indicum, colore quidem et ſubſtantia communi ſimilem, guſtu autem melleum, lenticulæ inſtar, uel plurimum ad fabæ magnitudinem deuoratum, uehementer poſſe humectare. Cæterum in latus decumbere prodeſt, nam ſupinus cubitus exiccat. item os conniuere. hiatus enim madorem abſumit. Sternutamenta porro accerſita, linguas quouis alio plenius humectant.

Supinus cubitus exsiccat: os apertum exsiccat linguam: Sternutamenta linguam humectant:

De nauſea. *Cap. LV.*

CVm ſine cibo aſſumpto nauſeabundus ęger efficitur, cuiuis licet, arbitror, ratiocinari prauos humores uentriculum infeſtare. Nonnulli uero turbantur, ſed nihil euomunt, humore ipſis tunicis imbibito. Pituitoſos itaq; ſuccos concoquere oportet, ſeruando ægrum in quiete, inedia, & ſomno. tenuiores autem uomitus eijcit, qui nonnunquam ex ptiſanæ cremore, uel mulſa excitatur. glutinoſi humores & craſſi, attenuantia deſiderant. quod genus eſt oxymel, & ſimilia. Humiditate autem praua in tunicis abſorpta, picra ex aloe utilis eſt. uerum quę aſtringunt, haud mediocrem noxam conciliant, quemadmodum rurſus, cum humiditas multa citra malitiam ineſt, aſtringentia quidem quam utiliſſima ſunt: medicamentum uero ex aloe in marcorē perducit. Cum uero frigiditas humori adeſt, aſtringentibus miſceri etiā debent calefacientia. Nota eſt frigidi affectus, quòd neq; ſitim, neq; ardorem eo detenti experiantur.

De bilis uomitione. *Cap. LVI.*

BIlem uomentibus cataplaſma applicandū eſt ex palmulis, malicorio, galla, vino incoctis, uel poſca, pane ſimul contrito. Item acacia, hypocyſtis, balauſtium, & rhu cataplaſmati adiungantur. Præter hæc cucurbitula admota magnifice auxiliatur, cum largiore flamma. Cibum uero frequenter paulatim dabimus. In his autem qui atram bilem uomunt, & inflationes ſtomachi experiuntur, ſpongias aceto quamacerrimo calente madidas imponito, vel hederæ folia vino incocta applicato.

De ſingultibus. *Cap. LVII.*

SIngultus oritur uel ex repletione, vel inanitione, vel ſuccis acrioribus ſtomachum erodentibus, quibus per vomitionem redditis, ceſſat. Plerique uero medicamentum diatrion pepereon aſſumentes, ſi ſtatim vinū

ſuperbiberint,ſingultiunt. quòd autem nonnulli etiam cibo intus corrupto ſingultu infeſtentur, cuilibet notum eſt.iam non pauci rigore correpti,ſingultiunt. Vomitum itaque ijs qui ex repletione,aut roſione ſtomachi ſingultu crucientur mederi abunde comperimus. calida uero, ijs qui ob perfrictionem. At quum ab humorum repletione ſingultus originem habuerit, uiolenta indiget euacuatione, quam ſternutamentum præſtat, ob inanitionem uero creatos ſingultus,ſternutatio non finit,datur autem ſingultientibus ruta cum vino,uel nitrum in mulſa,uel ſeſili,uel daucum, uel cyminũ,uel gingiber,uel calamintha, uel nardus gallica. Hęc ſane ſingultus ex ciborum corruptione,aut frigore,aut repletione contracti,auxilia ſunt. qui autem ex frigidorum uiſcoſorumq; humorum copia ſingultum experiuntur, caſtoreum tribus obolis potui ſument ex poſca, idem cuti impoſitum unà cum oleo ueteri ſicyonio adiuuat. Inſuper acetum ſcillites, uel oxymeli potum conuenit. denique ſpiritus retentio, præſens eſt remedium.

De aluo in febribus aſtricta, & cita. Cap. LVIII.

QVæ areſcentem aluum proritant, libro priore quantum res exegerit comprehendimus. quoniam uero eadem quoque liquida febribus incidit,in præſentiarum mentionē ipſius facere oportet. Multi enim non febris ratione,ſed ob hoc ſolũ accidens in perniciem præcipitati ſunt. Principio igitur excipiemus quæ egeruntur, nullo remedio occurrentes ut quæ à corruptione & cruditate emanent.Sin autem uacuatio modum excedat,cohibenda aluus eſt,& ſi quidem acriora efferuntur boni ſucci eſſe,& alioquin craſſioris conuenit, quæ aſſumuntur. huiuſmodi exiſtunt ex chondro, & ptiſana ſorbitiones. balnea his poſt morbi concoctionem ſunt idonea. Cum uero pituitoſiora & fluida erumpunt, contra ſicciores calidioreſq; cibi erunt,quatenus febres permittant.Huius generis habentur,quæ ex condimentis calidis conſiunt. Balneis hi prohibendi ſi nihil aliud compulerit. Porrò ubi concoctrix facultas infirmatur, aſtringentibus tum cibis, tum remedijs utendum eſt. cibis ſane,in quibus maxime malum granatum, aut mala cydonea, aut pira, aut meſpila ſint iniecta.uel etiam hiſipſis,& uino tenui odorato aſtringente: remedijs autem,cataplasmatis,nimirum ex polenta,palmulis,abſinthio, roſis, myrtis, & conſimili materia. Cæterum conſiderandum uenit, quibus potiſſimum particulis cataplaſmata debeant imponi.dico autem ſtomacho,aut imo uentri:nonnunquam & circa lumbos applicamus. Cruentas autem excretiones reprimunt ex thure confecta, deſiccantiaq;, uel ſubtilior portio polentæ cum thure, uel manna uino macerata, uel poſca. Porrò acriorem humiditatem etiam iniectione per aluum, edulcare competit, nunc ipſa aqua, nunc ptiſanæ cremore,uel chondri, uel oryzę, uel tragi, idque non ſemel, uerum ſæpius. Poſtea uero adiungentur etiam roſæ ſiccæ, uel myrti, nonnunquam & gallæ, & ouum ſimul cum roſaceo uinoq; tenui aſtringenti, uel roſarum decocto inditum: uel ſedi quoque ſubiectum excernendi cupiditates retundit. Cum frequens deſidendieſt appetitus, Aga-

thium

thium ſedi accommodatum ex calidis ſpiſſamentis immittatur.

De ſanguinis diſtillatione, & eiuſdem ex naribus profluuio. Cap. LIX.

QVoniam ſanguinis diſtillatio totius corporis, aut capitis redundantiam innuit, per contuſionem, uel denſitatem eueniens: largior autem excretio habilis eſt laxare & minuere copiam, ratioq́ eſt inde ipſam moliri, unde natura proclinauerit, his ego conſideratis auſus ſum in quartanarũ diſtillationibus thyphe, ut mos eſt, nariũ uaſa conuulnerare: oportet autem non exiguo fluore contentum eſſe, ſed pro uiribus detrahere. Spontanea uero in febribus per nares ſanguinis profluuia, ſi in criſi fiant, excipere conuenit. ſin autem ſanguis immodice erumpat, ſiſtere conandum eſt. Primum itaque extremæ partes ualide deligabuntur, æger ſublimi capite figurabitur. Videtur etiam præputij deligatura ſanguinis peculiariter ex naribus profluuia cohibere. ęger non expurget narium foramina, neque locum irritet, uerum ſanguinem concreſcere ſinat. naſus ſpongia, quæ in poſca maduerit, refrigeſcat, ac obturamen ex panniculo naribus profluentibus demittatur, medicamento quodam ex eis quæ ſanguinem comprimunt, inuncto: horum materiam, & reliquam curationem inter remedia unicuique loco affecto conuenientia libro ſubſequenti uerboſius perſequemur.

Si anima deficiat. Cap. LX.

QVi ex cholera, alui profluuio, alijſque multis, & uniuerſim factis uacuationibus, reſoluuntur, ijs aqua frigida aſpergitur, & nares comprehenduntur, os uentriculi infricatur, uomitus præcipitur, ſtomachus turbatur, uel digitis immiſſis, uel pinnis. præterea pluribus uinculis ualide deligari debent. Cũm per imas particulas uacuationes fiunt, brachia: cũ per ſuperiores, crura. Cæterum ſanguinem fundentibus proſpicienda eſt & figura ſine dolore ſurſum uergens, et cucurbitula defigetur, quę ad particulas retrahat ſitu contrarias uacuationem experiuntibus. Curat etiam uinum aqua temperatum reſolutiones ex ſubitis uacuationibus ortas, niſi uiſcerum inflammatio, aut uehemens capitis dolor, aut mentem turbans aliquis affectus, aut febris ardens, in crudo morbo prohibeat: in his ſiquidem magna uinum adfert incommoda. Et ſi æſtus fuerit, calidiq́ temperamenti æger, ac frigidæ aſſueuerit, frigidum uinum exhibebitur. ſin contraria euenerint, calidum. At ſi ex ſudoris copia anima deficiunt, cutis denſanda eſt, quemadmodum à nobis prius eſt dictum. Tum ut frigidus aëris perflatus accedat, proſpiciendum eſt. Porrò in uentriculum defluxionibus nihil horum conuenit, præterquam ipſi uentriculo ſtomachoq́ corrborantia admouere, & affectos in balneum ducere. Hoc ſiquidem illiuſmodi fluoribus eſt accommodatiſſimum, uerum ſanguinis profluuia, & ſudores uehementer proritat. Qui ob plenitudinem animo deſtituuntur, uino ciboq́ abſtinebunt. item balneis, ſi febricitent. Potio autem mulſæ datur, in qua uel thymus, uel origanum, uel pulegium uel hyſſopum ſit incoctum. Propitium uero ijs eſt & oxymeli. At ſi propter humores uitioſos in ſtomacho contentos anima defecerit, iu-

bendi ſunt uomere ab hydrelæo, digitis aut pinnis in os demiſſis. Sin autem uomere nequeant, oleum quamlaudatiſſimum ipſis propinabitur. hoc enim et aluo ex inferioribus partibus infuſum, ſubinde uacuat. Iam uero abſinthium ipſis auxiliatur. Porrò ſi propter ſtomachi imbecillitatem diſſoluantur, ijs uti expedit quæ firmando ipſi ſunt: ueluti antea in capite de eodem comprehenſum eſt, ſummaq; perfricare oportet. Exuſti in ſole ad balneum ducuntur: qui perfrixerunt, medicamen diatrion pipereon, ipſumq; piper aſſumant. Qui uero ob caliditatem largiorem, æſtumue, aut lentam in balneo moram animo deficiunt, curantur frigida aſperſa, & ſi ad uentum conuertas, ſtomachi frictione, uini cibiq; uſu. Sin autē propter inflammationis magnitudinem, aut febris malignitatem in acceſſionibus animus deliquerit perfrigeſcantq;, artus fricare ualenter iubeto calefacere & deligare. Adhæc uigilias inediamq; præcipito. Ea uero & ante acceſſionē faciunda ſunt. Quibus ob ſiccitatem anima deficit, duabus tribuſue horis ante acceſſionem, cibus offeretur, uel chondri cremor, uel panis ex aqua ſimul cum mali granati nucleis, aut malis, aut piris. Si autem magni periculi metus ſit, etiam uinum dabitur. item ijs qui ſubito animā perdunt, his remedijs ſuccurrendum eſt, ac ubiq; cauſam conſiderare conuenit, propter quam animæ defectus accidat, atq; contra hanc pugnandū eſt. Nonnunquam uero & ſymptomatis maior habenda eſt ſollicitudo, nempe cum periculum, uel etiam mortem minatur.

Quomodo ulcus circa os ſacrum proueniens curetur. Cap. LX.

ET hic affectus, febribus potiſſimum lentis, ex diuturno decubitu ſuperuenit. Cum itaque ſacri oſſis regio incipit rubeſcere, circulum ex lana iuſtę magnitudinis, parti ſubijciemus, poſtea roſaceum, uel myrteum ceratum, quod argenti ſpumam, aut ceruſam habeat, ſuperaccommodabimus. Inflammatione autem oborta, cataplaſma ex pane cum ſolano, vel polygonio, uel plantagine, uel tenera braſſica applicatur. Si ulcus ſerpat, lenticula cum malicorio inſtar cataplaſmatis inducitur.

Finis libri ſecundi, Ioanne Guinterio Andernaco, medico interprete.

PAVLI

PAVLI AEGINETAE LIBER TERTIVS IO ANNE GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

DE PILORVM AFFECTIBVS.

De alopetia, & ophiaſi, & caluitio. *Cap. I.*

QVEMADMODVM STIRPIVM NONNVLLAE SVCCI defectu inareſcentes contabeſcunt: nonnullæ uero alienis à natura ſua humoribus infectæ emarcet, haud diſſimili ratione idipſum quoque pilis vſu venit. Etenim Caluitium, humidi penuria fieri conſueuit: prauitate autem uitioq́ ſucci, Alopecia, & Ophiaſis, figura tantum inter ſe differentes. Quoniam in Ophiaſi, partem obleſam, ſerpentis modo glabram, oſtendit: alopetia, quòd vulpes cõtinue infeſtet, ſic appellata eſt. Itaq́ coniecturam de humore, qui ſuperat, ex cutis colore facientes, uacuationem medicamento purgante prius moliemur: deinde loco uitiato auxilia inducemus. Si igitur color ad nigrius, albidiuſue mutatus fuerit, Antidoto Hiera quod pituitę educendę, humoriq́ melancholico eſt, utemur: ſin ad pallidius, catapotia ex Aloe exhibebimus; ſingulorum autem ipſorum deſcriptionem in libro de medicamentis compoſitis inuenies. Vbi corpus iam totum inanieris, medicamenti q̃d pituitã per os extrahit, apophlegmatiſmon Græci uocant, uſus erit, ex aceto, ſinapi, & melle: iſq́ non ſemel, uerum crebrior. Satius autem fuerit, ſi etiam in aceto origanum, uel pulegium, uel thymus, uel hyſſopum commaduerit. Cæterum in aliis quoque capitis affectibus eadem utemur curandi ratione: primum humorem, qui præpollet euacuantes, uel purgatione, uel etiam ſanguinis emiſſione, ſi eius ſubeſt redundãtia, dein ad præſidia quæ parti extrinſecus iniiciuntur, tranſgredi conuenit.

De alopecia.

Cutis nitro confricata, linteoq́ aſpero, lanaue potius deterſa, & iterum defricata, adeo ut ruborem contraxerit, uerbenaca in ſole ex aceto detrita, illinitur. Aut alcyonio primæ aſperitatis combuſto, reductoq́ in puluerem cum oleo ex lucerna inungitur. Aut arundinis radix, aut amygdalæ amaræ cortex torridus, oleo, uel adipe urſina exceptus inducitur. Hæc itaque ſunt mitiora medicamina, uerum ex euphorbio, thapſia, & adarce, oleo leuigata laurino, uel pice liquida, uehementiorem uim repræſentant. ALIVD. Erinaceorum marinorum teſta ignem experta cum adipe urſino excepta, loco prius nitro exterſo illinitur. ALIVD. Piperis, ſtercoris ouilli ſicci, eryſimi, ærucæ ſeminis ſingulorum drachmæ quatuor, ueratri albi drachmæ treis, murium ſtercoris drachma. Excipiuntur felle taurino, aut hircino, aut ſuillo.

ALIVD

Aliud experientia probatum ad alopeciam.

Mandragorę,radicis,mali terrę,ari radicis,cerę,picis liquidę ſingulorũ vncię octo,axungię porci ſubrumis,nerij herbę medullę modicũ. Axungiam & neriũ in coquito,donec herba intabeſcat: deinde exemptã proijcito: & reliqua axungię adiũgito,incoquitoq́ꝫ,mox cerã,& picem liquidã. Vtitor in ſole audacius. Vbi iam ulcera ad cicatricẽ venerint,caput vulpeculæ vrito,& alcyonium,anchuſæq́ꝫ nigrę folia omnia contrita ſuper inunctioni inducito,ut capiti pili ſuccreſcant. ALIVD. Muris capitis combuſti pars vna, teſtarum marinarum tantundem,cum axungia porcina, omnia in fictili coctis utitor inſpergens etiam ex ipſis ſiccis aliquid.

Medicamentum ex thapſia ad omnes inueteratos affectus.

Euphorbij,thapſiæ,baccarum lauri ſingulorum vncia,ſulfuris ignem non experti ſemuncia,ueratri tantundem,ceræ vnciæ ſex,laurini, uel recinini aut ueteris olei quod ſatis eſt. In ualidioribus etiam uti uincit naſturcij vncia,alcyonij combuſti uncia: ijſq́ꝫ non ſolum ad Alopecias, uerumetiã ad omnem diuturnã perfrictionẽ. Summatim in Alopecijs cutis prius nitro eſt extergẽda,infricãdaq́ꝫ,& frequẽter pili nouacula radẽdi. Si quidẽ pleriſq́ꝫ noui ex ſola infricatione,frequentiq́ꝫ raſura pilos ꝓueniſſe.

Quomodo caluitium abigatur & pili creſcant.

Ex Critonis commentationibus.

Leporum uentriculi quinq́ꝫ arefacti diligenter olla fictili frigunt. His adijcito,myrtorum,myrti ſummitatum,acacię fructus,acacię ſucci,rubi canini,æqualem modum, adianthi uncias tres. Hæc omnia accurate reſiccata in pollinem coguntur,& ſubtili cribro incernuntur: deinde adipis urſini libris quatuor & phocæ totidem admiſtis denuo tunduntur. Excepta pixide plumbea reſeruantur. Cum vſus poſtulat, quolibet oleo aromatis imbuto diluuntur.

Quæ pilos conſeruent.

Polytrichi herbæ pars una,ladani partes duæ, vino myrteoq́ꝫ oleo exceptę in uſum adhibentur. ALIVD. Anemonę flos tritus cũ oleo inungitur: idẽ uero & nigrefacit. ALIVD. Verbenacam rectã unà cũ radicibus torrefactã, tuſamq́ꝫ tenui cribro incernito,mixtam oleo ut ſordiũ habeat ſpiſſitudinẽ ęreo uaſe reponito. Cũ liquefeceris, utitor inuicẽ olei ſimilit̃.

Aqua pilos augens, eoſdemq́ꝫ denigrans.

Aquę pluuialis ſextarij ſex,rhus alexandrini ſextarij tres,polytrichi unciæ quatuor, herbę ſabinæ tantundem,ladani uncia,myrti uncia,cucurbitæ aridæ tantundem. Sinito ad dies uiginti uitreo uaſe commadeſcere, bis mouens quotidie rudicula tedacea. Inſequenti tempore in aquam pilos ſingulos tingens,utitor quotidie. Item ſemen altheę in balneo illitũ pilos conſeruat augetq́ꝫ. pari modo oleum inunctum,in quo ſemen ipſum altheę decoctum eſt,uel ſimul impoſitum.

Quæ medicamenta pilos extenuent.

Ficus foliorũ,uitis agreſtis albę corticis,pumicis, teſtarum buccinorũ,

terræ

terræ cimoliæ ſingulorum mina. Omnibus in nouam crudamq́ olla m coniectis, lutoq́ oblitis, in camino coquito, teritoq́, adijciens aphronitri minæ ſemiſſem, gallas immaturas numero triginta. In puluerem redacta excipito, ac utitor. ALIVD. Aphronitri minæ ſeptem, pumicis toſti minæ quatuor, aluminis fiſſi, iridis ſiccę, myrti ſylueſtris nigræ, gummi, bryonię radicis ſingulorum drachmæ quatuor, lupinorum crudorum in pollinem detritorum, congij pars quarta: Vtere abſq́ pingui.

Ad fluentes pilos.

Aloe ex vino nigro auſtero illinitur, uel purpuræ tegmina ex oleo cocta, uel mirrha, & ladanum cum uino, myrteoq́, uel caprillum ſtercus in teſta combuſtum ex oleo leuigatur ac cuti prius raſæ inungitur.

Quomodo pili criſpi fiant, & tincturis inficiantur, ex Cleopatræ libris, quos de capillis criſpis faciundis prodidit. *Cap. II.*

CApite prius deterſo, ſpondylij radix cum mero pilis inungitur. ALIVD. Nux pinea recens ad cinerem uſq́ comburitur, iniectaq́ pilæ teritur, myrteum unguentum ſuperinfunditur, donec mellis fiat ſpiſſitudo. Atq́ ſic pili raſo capite abſterſoq́ delinuntur. ALIVD. Myrti & betæ pari menſura cum oleo pilos abſtergens utitor. ALIVD. Gallę viginti numero, adianthi unciæ duæ ex aqua marina in mellis craſſitiem coactę inducuntur, ſed pilo urina prius deterſo, uel lixiuio, & aqua calente abluto, oblinetur medicamentum ad biduum, per quod ubi ipſum retinuerit, tertio die ablui debet, piliq́ reſiccati myrteo inungi. Id tenerum criſpumq́ & nigrum efficit capillum. At ſi prius caput nouacula raſeris, criſpior euadet.

Quæ canos arcent, & eoſdem denigrant.

Olei, quod immaturę oliuæ fuderũt ſextarij tres, ſpicę nardi drachma, vnguis odorati drachmæ quatuor, iunci rotundi floris tantundem: incoquuntur cum oleo. ſeorſim habebitur. Acaciæ ſucci uncia una, vino ſoluta leuigataq́ diligenter. Vbi uero tertia pars olei fuerit relicta, hãc percolato, & acaciæ mixtã in fidelia excipito, ac vtitor quotidie pilos inungens. ALIVD. Nucum viridiũ corticis uncias tres, ilicis radicis tantundem, vini nigri ſextarios tres, ad tertias decoquito, ac ubi id quod reliquum eſt, expreſſeris cũ olei myrtei ſextario iterũ ſubiges, uſus eius eſt quotidianus.

Aqua pilos denigrans.

Gallæ ſextarius vnus, rhus coriarij ſextarij duo, myrti nigræ totidem, cyperi foliorum æqualis menſura, cinaræ manipulus, papaueris nigrorũ in floribus capitulorum tantundem, aquæ lacuſtris ſextarij duodecim. Omnia multis ante diebus macerata, ad tertias decoquuntur. Deinde illinuntur, abſterſis, ſiccatiſq́ crinibus. At cimoliæ terræ acetabulum cum uiua calce pari menſura inungitur. Hæc autem ſucco betæ elixæ ſoluta illinuntur. Deinde betæ folia tegminis gratia ſuperaccommodantur, ac vbi ſatis adhæſerint, in balneo abluuntur.

Vt ruffi capilli tingantur & flaueſcant.

Myrrhę pars vna cũ ſalis floris altera, accurate terit̃. ubi ſordium facta eſt craſ-

eſt craſſities, caput prius deterſum medicamento inungitur. ſiniturque per noctem, diem poſtea, tunc ablui præcipies. ALIVD. Lupinos crudos cum aqua illinito. ALIVD. Argenteæ ſpumæ drachmam, terræ creticæ drachmas quatuor, calcis uiuæ drachmam. Ex aqua mellis craſſitiem faciens inungito, & betæ folijs adiectis ad duos treſue dies abluito.

Vt pili nigri flaueſcant.

Floces uini in balnei ſordes mittuntur, & ſpiſſitudine cerati facta ſub ſomnum illinuntur, & mane pili flaueſcunt. ALIVD. Cyperi folia ſucco herbæ lanariæ fruticis madeſcunt. Et diluto uteris.

Quæ capillum reddunt colore aureum.

Aluminis, ſandarachæ, ſingulorum drachmæ ſex, croci drachmæ duæ, thapſi qua tinctores vtuntur, Romani uocant herbam rubiam, drachmæ octo, è cinere lixiuij quo pilearij utuntur ſextarij quatuor. Lixiuium cum thapſo contuſa incoquito. ubi dimidia portio relicta fuerit, humorem exprimito. quo alumen, ſandaracham, & crocum dilues. Deinde uaſe uitreo condes. Vbi uſus uenerit, pilos prius abſterſos illinito. poſtquàm uero cõbiberint, ablues decocto fœnugræci, hordei & cumini, aquæ prius tepidę ſuperfuſæ, quod ſufficit, ad hæc ſaponis quantum ſatis eſt adijcies. ALIVD. Floces uini uſtæ unà cũ oleo balanino, pilis oblinuntur. ALIVD. Sapone gallico cum aqua in ſingulis balneis pili abſterguntur.

Aliud ualde generoſum.

Rhus rubri ſextarius, gallarum libra una, Selydrij unciæ duæ, herbæ aurum colore imitantis (quam Romani rubiam uocant) unciæ duæ, polytrychi faſciculi duo, abſynthij unus, lupinorum quibus cortex ſit detractus cyathi duo, aquæ ſextarij ſeptem. Omnia in uitreum uas cõiecta, dies nouem ſinito commadeſcere: quotidie bis rudicula agitans. cum uſus exigit, auferes quod ſatis eſt. & hoc ſpongiam madefaciens, pilos confricato, humectoſq; combibere ſinito. ubi ſiccati fuerint, ſapone calida aqua ſoluto, abluuntur.

Quæ pilos albos faciunt.

Verbaſci candidi flos combuſtus aceto mergitur, & in ſaponem miſcetur. ALIVD. Verbaſci ſeminis, aluminis, raphanorum corticis ſingulorum drachma. Contundito & glutini quod ex tergoribus boum conſit, ταυροκόλλην græci uocant, drachmas quatuor miſceto.

De capitis affectibus cutem infeſtantibus, porrigine, quæ pityriaſis dicitur. *Cap. III.*

Porrigo, quę pityriaſis gręce dicitur, eſt, cum tenues & furfuracęę ſquamulæ ex capitis, uel etiam reliqui corporis ſuperficie citra exulcerationem reſoluuntur. Id autem euenit uitioſo corporis humore, ſalſaue pituita, aut bilioſo & melancholico ſanguine caput ſubeunte. Itaq; corpore toto (ut dictum eſt) euacuato, ſubſcriptis remedijs utemur. Cimoliam aqua prius maceratam betæ ſucco miſcebis illineſq;, & tantiſper ita permittes, donec inaruerit. Deinde poſtquàm ablueris, thus ex uino oleoq; detritũ

perun-

perunges: die inſequenti ſtaphida agriam, hoc eſt herbam pedicularíam ex oleo inunges. ALIVD. Nitri, fecis concrematæ, myrobalanorum, ſingulorum libra, herbæ pediculariæ libra una ſemis, uino dilutis caput abſtergitur. ſin autem reliquum corpus pruritu uexetur, ſiccis. Ad humidiorem uero pityriaſim, muria, uel lupinorum decocto caput abluendum eſt. hoc enim ſubinde ſum expertus.

Ad pſydracia & exanthemata capitis.

Pſydracia exigua capitis tubercula ſunt, puſtulis ſimilia, quæ ſummam cutem excedunt. Exanthemata uero cutis ſunt exulcerationes, ſubrubicundæ, & aſperæ. Vtruncꝫ uitium præſidijs infra poſitis exteritur. Argenteę ſpumæ, ceruſæ ſingulorum drachmæ quatuor, aluminis drachmæ duæ, rutæ foliorum uiridium totidem. ex aceto myrteocꝫ oleo leuigata cuti illinuntur. ALIVD. Ruta & alumen cum melle trita, capiti prius raſo inungũtur. Sin autem cutis à capite abſcedit, oleę folia elixa cũ melle cataplaſmatis modo inducũtur. ALIVD. Argẽti ſpumæ, ceruſæ ſingulorũ drachmę duodecim, ſulfuris uiui drachmę octo, cerato myrteo excipiũtur

Ad hulcuſcula capitis denſa rubraꝗ.

Hæc papillis ſunt ſimilia, ex quibus ſanies eliquatur. Capite prius nouacula raſo, & aqua nitrocꝫ abſterſo, ſulfure uiuo ex hominis urina contrito utitor. Vel cretam ſutoriam, μελαντηρίαν uocant Græci, cum aceto inungito.

De manantibus capitis ulceribus, quæ achores græce dicuntur, & fauis.

Inter capitis uitia, quæ in cute oboriuntur, unum eſt, quod appellatur Græcis Achor, à noſtris manantia ulcera, tenuiſſimis cutem foraminibus perforans: per quæ glutinoſa fertur ſanies. Simile ipſi malum ſpecie eſt, quod à faui ſimilitudine κήριον à Græcis nominatur. quod magis amplis foraminibus conſtat, quibus humor craſſitudinem mellis referens ſicut in apium fauis, continetur. Origo eſt ex nitroſa ſalſacꝫ pituita. uictus igitur ratio ex cibis boni ſucci conſtare: omnia acria & ſalſa uitari debent: præſertim ſi inflammationem affectus reſipiat. poſtquam corpus ſuperfluo de center erit leuatum, deraſis capillis caput fouendum bis terue die, aut etiã ſæpius, aqua calida, in qua myrtus ſit decocta, uel rubus, uel lenticula, uel amari lupini, uel aſparagi radix. Quum uero plus ſaniei emanat, ſalicis folia cum aqua, uel lenticula, inſtar cataplaſmatis applicantur. terra autem cimolia, uel cretica, uel ſamia, uel pompholyx, uel ſpodium, uel argenti ſpuma, uel cadmia, uel charta combuſta, uel etiam medicamentum ex charta Xerion, omnia ex aceto inducuntur. Smegmate uero hoc utendũ eſt, ſulfure uiuo, & perdicij herbæ, ſaponiſque æquali pondere. Compoſita hæc ſunt, argenti ſpumæ drachmæ duodecim, rutæ foliorum drachmæ octo, herbæ pediculariæ quam ſtaphida agriã Grȩci uocant drachmę quatuor, chalchanthi drachmæ duæ, Aceto myrteocꝫ in ſordium ſpiſſitudinem coacta illinuntur. ALIVD. Sandicis drachmę quatuor, myrrhæ drachmę quatuor, ſulfuris ignem non experti pondo drachmæ duæ, pollinis thuris drachmę quatuor ex oleo ueteri inunguntur.

Aliud ad achoras.

Ad achoras recrementum argenti, uel molibdenam contritam obline-to. ALIVD. Ad achoras & humidas ſcabies, rhododaphnæ, roſarum unciæ quatuor, ſulfuris uiui unciæ quatuor, picis liquidæ, & picis aridæ utriuſq; unciæ tres, ceræ ſelibra, olei myrtei quantum opus eſt. in pueris au tem, lacte ſoluta illinuntur.

De ficis.

Ficus, nominãt eruptiones, ulceroſas, rotundas, ſubduras, rubẽtes, quas dolor etiam comitatur. Fit uero hoc mali plurima ex parte in capite, naſci tur tamen & in reliquo corpore. Probatur maxime contra hos alumen fiſſile, æris flos toſtus, & glutinum pari menſura cum ſquamæ æris duplo. Teruntur ex aceto illinunturq;. Præſtans etiam remedium eſt menarum capita combuſta, elixiq; bulbi, & cinis aceto mixtus.

Aduerſus capitis & menti ficoſa exanthemata, xyraphium.

Miſyos drachma una ſemis, chalcitidis drachmæ duæ ſemis, ſquamæ æris drachma, aluminis fiſſi drachma. Bene loto, hoc medicamen aridum impoſitum dimittitur. Die inſequenti rurſus pars lauatur, ſpongiaq; de-terſæ idem applicatur. Decidit enim ramentum craſſiſsimum. Et ſi diebus ſubſecutis idem fiat, ſine cicatrice breui conſaneſcit. Cęterum medicamen hoc non mediocriter adhæret.

Ad capitis pediculos.

Lupinorum in aqua coctorum diluto, caput detergeri iubeto: uel her-ba pedicularia, uel ſandaracha, uel utraq; contrita ex oleo ueteri, ſeu aceto illinitur, uel piperis momentum, ne exulceret cum oleo, aut hæderæ ſucco cum melle, aut minio ſynopico cum aceto, aut cedrino liquore, aut pice li-quida cum alumine, aut baccarũ lauri expreſſo, aut oleo raphanino. Ego pediculariam ex aceto oleoq; tritam inunxi, ac ſemper quod uolui, ſum aſſecutus.

De capitis dolore, quem græci κεφαλαλγίαν uocant. *Cap. IIII.*

CApitis dolor qui græcis dicitur κεφαλαλγία, ſymptoma eſt grauiſſimũ, ac nunc ex ſola intemperata qualitate oritur, nunc ex nimia humorũ copia. Interim ex utraq; cauſa: interim uero ex primaria cauſa: nempe ſo-lis æſtu extrinſecus, frigore, ebrietate, aut ictu. Vehementiſſimi igitur ca-pitis dolores ex efficientibus qualitatibus naſcuntur, & potiſſimum ex ca-lida: qui uero ob ſiccitatem contrahuntur, non æque uehementes exiſtũt. Humida qualitas ſuijpſius reſpectu, nullum plane dolorem conciliat, niſi caliditati, aut frigori, aut humorum copiæ adiuncta. Itaq; de eo capitis do lore qui cum febri eſt eo loco explicatum eſt, quo febrium curatio expo-ſita eſt, nunc de cæteris dicendum eſt.

De capitis dolore ex inſolatu contracto.

Qui ex inſolatu capite dolẽt, eorũ cutis tactu calida eſt, et primo ſtatim manus iniectu aridior apparet: oculos habẽt rubẽtes, frigidis aſperginibus, & inunctionib. oblectantur, ſentiuntq; ab ipſis pręſidium. Cęterũ curatio

his

his conueniet,etiam ea,quam dolori in febribus præſcripſimus. Si dolor perſeuerat,infraſcriptis utendum eſt cataplaſmatis.Prodeſt fronti & temporibus inductus panis ex poſca,& roſaceo.Interdum cum amygdalis, uel roſis ſiccis,aut teneris,uel cum menta cui pulegium ſit adiectum,uel panis cum perſici folijs.facit etiam ocymum ex aceto & roſaceo tritum, uel hæderę corymbi in aceto elixi.Iam farinam triticeam cum roſaceo leuigatam uel ſerpilli ex aqua decocto miſcere conuenit,uel cardamomum torridum leuigatumq; ex aceto & roſaceo; uel fermentum cum roſaceo, uel iridem aridam cum aceto.Sed mutentur continue ſingula: nam ſi diutius adhæreant, inefficacia redduntur.

Paſtilli ad capitis dolorem ex intemperie calida.

Croci drachmæ quinq;,chalcanthi drachmę decẽ,aluminis drachmę ſedecim, myrrhæ drachmæ ſeptẽ, omphacij drachmæ tres, chalcitidis drachmę tres, gummi drachmæ tres. Vini auſteri quod ſufficit. Ex poſca ſumuntur.Sin etiam vigiliæ infeſtent,aliquid ex ſomniferis applicatur.

De ijs quibus caput ex frigida intemperie indoleſcit.

At ſi frigus nocuit, contraria ijs qui ex ſolis æſtu dolent, affectos ſigna teſtantur.Etenim facies ipſorũ non concidit,ſed colorem decoremq; amiſit.Item frigidis nec gaudent,nec iuuantur. Verum horum agnitionem tũ uictus ratio,tum reliqua concurrentia firmabunt. Inunctiones igitur adhibendæ ex oleo rutaceo,laurino,uel irino,uel nardino,uel etiam opobalſamo,præſertim ſi recrementa fuerint craſſiora uiſcoſaq;. Frons autem tũ hoc liquore,tum ijs medicamentis debet illini,quæ ex pipere, & euphorbio præparantur. Vinum ſubtilius propinandum: corporis motione & balneis uti calidis præcipiendum;interim à radicula uomitu.In quibus autem qualitas citra humorum copiam diutius perſiſtat,hoc utendũ eſt medicamine. Piperis albi drachmæ duæ, crocomagmatis drachmæ duæ,euphorbij recentis drachmæ octo S, ſtercoris columbini drachma una S, aceti acerrimi quantum ſatis eſt. Illinitur pars laborans, ſed prius infricata.

Si bilioſus humor dolorem inuexerit.

Notæ horũ perſimiles ijs,quos ob ſolis æſtum dolor affligit. Sed maior ipſis roſio accedit,& faciei pallor.interim etiam os inamareſcit. Porro affectus hic ætatibus potius uigentibus,& temperaturis calidioribus,uitę ſollicitæ,& bilem flauam coaceruantibus ſolet accidere.Quamobrem balneum temperatum his,inunctiones, aquæ potus, & uniuerſa uictus ratio humidior,boniq; ſucci adhiberi debet. Bilioſus humor abſynthij diluto, uacuabitur;vel aloe,aut ipſa Picra, antidoto per ſe,aut cum modica ſcammonia,aut catapotijs quæ ex aloe conſtant.Inungenda frons,aut crocodi paſtillo,aut trigono,aut quodam ſimili.

Si caput conſortij lege indoleſcat.

Si caput conſortij lege cum toto corpore afficiatur,cura adhibenda, ut contra intemperiem, & ſuperantem materiam pugnemus. & ſi copia quidem premit & maxime in uenis,ſanguis mittendus eſt; ſin autem ma-

gis qualitas urgeat, purganti utendum medicamine. Quòd ſi particula laborante aliqua ſimul condoleſcat, ueluti iocinore, aut uentriculo, aut ſtomacho, his ſuccurrendũ eſt. Vbi calida afficit intemperies, panis ex aquoſo uino exhibetur, uel etiam ex chondro ſorbitiunculę. Extrinſecus uincit ſuperfundere, quæ modice refrigerent, uireſq́; confirment, ſicut à me prius comprehenſum eſt. At ſi glutinoſi craſſiq́; humores in ſtomacho infarcti, capitis dolorem concitent, hos quoq; amoliemur potu oxymelitis, tũ ſimplicis, tum Iuliani. Inſuper medicamentis ex hyſſopo & origano, & his adhuc calidioribus magiſque incidentibus. Iam uomitus à radicula utilis, ſuperfuſiones calidiores, & cataplaſmata.

De capitis dolore ex uino.

Si uinum adhuc incoctũ in ſtomacho fluctuet, tepentis aquæ potu uomere dolentem iubebis. Quòd ſi etiam poſt concoctionem caput indoleat, refrigerantibus, repellentibuſq́; utemur, quale eſt roſaceum priuatim ſumptum, & cum aceto, uel hederæ ſucco, uel braſſicæ. Quin & ipſa braſſicæ folia in aquam calidam demerſa, & capiti circundata ligataq́; naturaliter ebrietatem arcent, eiuſdem decoctæ eſus in id efficax eſt. Item lenticula hos adiuuat, potiſſimumq́; uentriculo humidiore præditos. Adhęc alica, malicorium, & mala ipſa, piraq́;, tum aquæ potio, utiliter aſſumuntur.

De capitis dolore ex ictu.

Qui ex ictu capitis dolorem conceperunt, ĳs, niſi ſumma omnino cute percuſſi ſint, ſanguis ſtatim emittendus eſt, & conuenientes aſpergines capiti ſunt adhibendę. Oleoq́; dulci irrigandum ipſum laniſq́; contegendũ. Vino ciboq́; pleniori, præſertim ſi febris adeſt, ęgros coercere expedit. Et tota curatio ceu ad neruoſarũ partium inflammationẽ & pręcipue membranarum cerebri quas meningas appellant, adaptabitur. Si uero & uulnus factum fuerit, huic quoq; decenter medebimur.

Malagma ad capitis dolorem.

Ceræ drachmæ ſeptem, amygdalini olei unciæ tres, terebinthinæ drachmæ octo, æruginis raſæ, cimoliæ, chalcitidis ſingulorum drachmę quatuor, pumicis drachmæ tres, æris uſti, ſquamæ ſtomomatis ſingulorum drachmæ duæ. Si uidetur paulo eſſe durius, amygdalino emolliendum.

De cephalæa, & hemicrania. Cap. V.

VTerque hic affectus, ſtabilis ac permanens capitis dolor eſt, qui ſtrepitu, clamoribus, claritate lucis, uini potu, & implentibus caput odoribus excandeſcit exacuiturq́;. Ac alĳs totum feriri caput in hoc dolore, alĳs alteram ipſius partem duntaxat excruciari uidetur, quos etiam hemicranicos nominant. Quibus ſane intra caluariam malum conſiſtit, ĳs dolor ad oculorum radices porrigitur: quibus extra eſt, circa ipſam caluariã indoleſcunt. Quaproter dolores cum grauitate moleſti, plenitudinem teſtantur: cum eroſione infeſtantes, uel humorum, uel uaporum acrimoniam: qui cum pulſibus obueniunt, inflammationem: qui cum tentione, ſi quidem grauitas & pulſus non adſit, ſpiritus tenuis, & flatulenti redun-

dantiam

dantiam innuit. ſi cum pulſu, membranoſæ partis inflammationem: cum grauitate uero, copiam intra membranas contineri. At ſi putridus etiã humor, calidior euaſerit, & cum febri ſimul capite dolitant: febriunt autem omnino, & quibus inflammatio dolorem parit. Quum igitur corpus totum ſuccis æquabiliter omnibus redundat, quod plethoricum dicitur, uenam ſecare ſi uires patiantur, & acrioribus uti clyſterijs conuenit. Inde ſi adhuc ſanguis uidetur exuberare, etiam uena narium adaperta, quantum ſatis eſſe uidetur, detrahes. Mox hiera, quam exacueris, intenderiſq; exhibenda, deinde pituitæ eductionibus, apophlegmatiſmos uocant, utendũ eſt, tum ijs quæ per nares uacuant, ἔῤῥινα grecis dicuntur. Eiuſmodi eſt elaterij ſuccus, cum lacte infuſus, uel etiam aridum elaterium inſpiratum, ſuccuſq; cyclamini & porri. Hęc quę ſequuntur, ſunt compoſita. Medicamentum quod naribus inditur ad ueteres cephalæas, lippitudines & morbos comitiales. melanthij drachmæ octo, ſalis ammoniaci drachmæ quatuor, elaterij drachmæ quatuor. Tunſa, oleo ſycionio, uel irino, uel cyprino excepta, ut cerati fiat ſpiſſitudo, naribus demittuntur.

Medicamentum quod pituitam extrahit, naribus inſpiratum.

Cyclamini ſicci drachmæ octo, nitri rubri drachmæ quatuor. Sin autẽ in uicem nitri elaterium indideris, magis proficiet. Tritum accurate calamo ſcriptorio naribus inſpirabitur. Porrò epithemata quoq; capiti admouero, & inunctiones, ubi morbus in uetuſtatem magis inciderit.

Epithema ad cephalæam.

Vnguenti irini, peucedani, caſtorei ſingulorum drachma, baccarũ lauri drachmæ duæ, rutæ ſummitatum drachmæ quatuor. Excipitur cerato roſaceo, raſoq; capiti, toti ipſi imponitur. Mulier quædam in Hemicranicis hoc etiam quod ſequitur epithemate uſa, mirandum in modum inclaruit. Radicem cucumis ſylueſtris uiridẽ minutim conciſam, abſynthiumq; cum hydrelæo incoquebat: dum intabeſcerent. Ac hydrelæo calente mediocriter partem affectam irrorabat. radicem uero, & abſynthium, in puluerem contrita oblinebat. Atq; hoc ſolo medicamine, hemicranicos, id eſt altera capitis parte dolentes, & cum febre, & ſine ipſa, curauit. At ſi malum maxime increuerit, ut dolorem ferre nequeant, utitor medicamentis etiã quæ lenire poſſunt, & noxia euocare, quale eſt quod ſequitur.

Vnguentum ad cephalæam.

Liquoris peucedani drachmæ ſedecim, lachrymæ papaueris, aniſi, alterci quod hyoſciamum græci uocant, croci, myrrhæ, ſcammoniæ, ſingulorum drachmæ duæ. Aceto excepta in paſtillos coguntur. Cum uſus poſtulat, ex aceto uel poſca illinuntur ijs, quibus humores craſſi, uel ſpiritus flatulentus dolorem fecit. Iam dropax & ſinapiſmus ijſdem benefacit: & paſtillus ex thapſia. Iam qui ex atramento ſcriptorio fit mirifice eidẽ cauſæ medetur, quo poſt hæc utendum eſt, ſicut in opere de compoſitis docebitur. Quin et iſtud mirabilem in modum ad hemicranicos ex craſſo glutinoſoq; humore doleſcentes efficax eſt. Euphorbij portio una cum pari caſtorei modo aqua excepta auriculę demittitur qua parte indoleſcit, inde

balneum adeundum, ubi paululum immorati ipſum aſſument, & conſueto more lauabunt. Sic quidem expertum eſt, uerum non alienum abſurdumcꝫ fuerit, & oleo ipſa excepta, in aurem inſtillare. Item quod medicamen ad coxendices inſcribitur, etiam longo capitis dolore laborantes, et hemicranicos ex toto perſanat.

Ad hemicraniam ueterem.

Alliorũ drachmæ quatuor, ceræ drachmæ duæ, axungiæ ueteris drachmæ duæ, cantharidum drachmæ duæ. Veſperi illitum ſinito per noctẽ adhęrere. Mane rupta papula, malagmate, quia liquidum eſt, παρυγρὸν appellant, ei medeberis. ALIVD. Baccarum lauri quibus cortex ſit ablatus, drachmæ duæ, rutæ foliorum, drachmę duę, ſinapios drachma. Aqua dilutum oblinito. At ĳs qui frigori patuerunt, utiliſſimum eſt infra ſcriptum medicamentum ut pleruncꝫ ſemel ante balineas illitum, confeſtim affectui medeatur, & ægrotantes omnino ſani poſt lauacrũ euadant. Olei ſabini pondo, ceræ quadrans, euphorbĳ uncia. Hoc dimidię frontis parti nempe qua temporum muſculus habetur, delini debet. Qui uero frigoris iniuriam non ſenſerunt, ĳs gallæ, & crocomagmatis parem portionem cũ uino detritam inungito. Sed qui ex calidis uaporibus, uel ſuccis capite dolitant, ĳs medicamenta quæ euphorbio conſtant, non applicabis.

Apophlegmatiſmus, id eſt medicamentum quod ſaliuam mouet contra cephalæam.

Sinapeos contriti & in ſuccum redacti ex aceto & melle drachmæ quatuordecim, herbæ pedicularię drachmæ quatuor, pyrethri tantundem. Tuſa, cribrataque miſceto, & in ſole gargarizato. Porro ſi ob bilioſum humorem aut quandam intemperiem orta Cephalæa diutius prorogetur, eorũ uſus ueniet quę in ſermone de dolore capitis comprehenſa ſunt. Si ne ſic quidem dolor finitur, neque cucurbitulis, neque hirudinibus adhibitis, ſed ſuſpicio ſit humores per arterias in caput eſſe diſtributos, non abſurdum fuerit & arteriam poſt aures incidere. Porrò humidioribus, etiam balineæ naturales recte adhibentur.

De phrenitide. *Cap. VI.*

PHrenitis, membranarum cerebri, quas meningas græci appellant, inflammatio eſt, nunc quidem ipſo quoque cerebro ſimul eam experiunte, nunc autem calore præter naturam in eo conſiſtente. Cauſa morbi eſt, uel ſanguis ſuperans, uel bilioſus humor: nonnunquam & flaua bilis peruſta, adeo ut in nigram degenerauerit, quando etiam grauiſſima phrenitis naſcitur. Aliquando cerebrum ſepti tranſuerſi conſortio dolens, ex neruis qui in ipſum ſparguntur uitium concipit. At quæ mentis alienatio in ardentiſſimarum febrium ſtatibus accidit, quæcꝫ ex ſtomachi conſenſu exoritur, phrenitis non eſt, ſed hoc ſolum, puta delirium. Comitantur proprie phreniticos uigiliæ quidem plurima parte: interdum uero & ſomnus turbulentus accedit, ut conſurgant, exiliant, & furibunde uociferent. Quibus ſanguineus humor morbum fecit ĳ cum riſu inſaniunt: qui

bus

bus flaua bilis, ferociter, quemadmodum quibus atra uitium contraxit, tam immaniter ſæuiunt ut coerceri nequeant, omnium quæ dicunt, faciuntue, obliuiſcuntur. Oculos habent ſanguineo colore tetricos, ac perfricant: interim aridos, interim lachrymantes, uel læmis, hoc eſt craſſiore pituita oppletos. Lingua eſt aſpera, & ſanguis è naribus deſtillat: floccos feſtucaſq; colligunt, febri per totum morbi decurſum acuta conficiuntur: ſed quæ in alto maligna deliteſcat. Pulſus ædunt exiguos, languidos, & quadantenus etiam duros. Reſpirationem magnam & raram, cum cerebrum primariò afficitur. At ſi phrenitis ſepti tranſuerſi, quod græci phrenas uocant, conſortio concitetur, & reſpiratio inæqualis eſt, & præcordia ſurſum conuelluntur, & multo calore ardent: ſicut ijs qui ex cerebri uitio inſaniunt, facies incaleſcit, & ſubcruenta eſt, uenæ replete. Quòd ſi humor pituitoſus ſit temperatus bilioſo, uti cauſam, ita appellationem quoq; cōpoſitam habet. Nam uigilans coma, nominant, in uniuerſum quidem cū bilioſus ſuperauerit: quippe tales ægri uigiles phrenitide laborant: cum uero pituitoſus præpollet, contra in grauiorem ueluti ſomnum quem coma uocant gręci deferuntur. Atq; hoc malum antiquiores Galeno medici, Catochon uocauerunt.

Curatio phrenitidis.

Quòd ſi uires ægri patiantur, ſanguis protinus è cubito mitti debet, & copioſior. At ſi deſipiens brachium non porrigat, aut ſi porrigat, metus ſit ſecundum uacuationem, ſanguinis profluuij, dum manum æger ſubinde ob mentis turbationem iactitet, recta in fronte uena diuiſa, una uice quod ſatis eſt auferemus. item clyſterijs utemur, ex hydrelæo, uel roſaceo cū ptiſanæ cremore. Si uigilię urgent, roſaceum, uel oxyrhodinum in caput dandum eſt. Aliquando calida ipſum aqua prius ſuperfundendum: & medicamentum quod ex papaueris capitibus uocatur diacodyon exhibebitur, niſi uirtus imbecilla prohibeat. Et alia quæ ad ſomnum conciliandum ſuperius ſcripta ſunt huc transferemus. Decumbat æger in loco, tum lumine, tū temperie moderato: et uarijs quibuſdam picturis libero, ut quę tales deterreant. Quò amici quidam gratiſſimi ingredientur, & commodum incident, qui nunc blande ægrotum alloquantur, nunc acerbius corripiant. Cibus primum eſto aqua mulſa, deinde ptiſanæ cremor, & ſorbitiones ex chondro cum quadam dulci potione, ut apomelite, uel hydroroſato, uel rhodomelo, uel dulci hydromelo. Nam uinoſum hydromelum, quod in paruis uaſculis ex Cibyra apportatur, repudiandū, ut quod grauiores uino noxas in talibus excitet, et maxime in capitis affectibus, idq; ante cōcoctionē. Panis quoq; aqua lotus recte exhibet̄, intubi, lactucę elixę. Si multus feruor cōficiat, etiā cruda hęc dant̄. Itē cucumeris medulla, peponis, duracini, & ſimiliū. Aquę frigidę potu coercendi ſunt, potiſſimū ſi ſeptū trāſuerſum cōſortij lege malo dediſſe originē deprehēderimus. Quòd ſi urina ipſis, ut cōſentaneū eſt, delirij uitio cohibeat̄, fota adhibito calēte hydrelęo & inferiorē uentris ab umbilico regionē, ἦτρον gręci uocāt et ueſicā ſupfundemus, deinde digitis manus, loco innixis ad reddēdū urinā incitabimus.

Reliquum corpus ipſis decumbentibus calido oleo perũgi debet. Etenim in quiete, quoad eius fieri licet, ſeruari debent, ita ut ſiquidem prædiuites aliqui fuerint, per famulos contineantur: ſin minus, uinculis conſtringantur. Nam inordinata motio uires conuellit. Iam uero alia etiam de cauſa pedes, prius foti, deligaturis conſtringi, manuq́ꝫ contrectari debent, nempe quò humores deorſum reuellantur. Porrò ſi longior affectus, & contumax fuerit, ab ijs quæ ſoporem accerſunt, καρωτικὰ græci appellant, abſtinendum: ea uero quæ digerendi facultatem obtinent, capitis perfuſionibus miſcenda, ſcilicet mentæ ſuccus, uel ſerpilli, uel calaminthæ, uel rutæ. Tum ijs quoq́ꝫ utendum quæ naribus inſeruntur. A ſeptimo die ſi uiſcera ſentiant inflammationem, cataplaſmatis ex lini ſemine, & hordeacea farina cum hydrelęo leniemus. Deinde cucurbitulas leues, aut cum ſcarificatione, tum his ipſis, tum occipitio, & ſpinæ accommodabimus. Si corpus ſqualidum peruſtumq́ꝫ eſſe coniecturaueris, febriſq́ꝫ adſit, etiam balneis utendum aquæ potabilis, & unctione liberaliore. Vinum tenue & aquoſum, quod ὀλιγοφόρον appellant, uiribus recolligendis propinabimus, nullã inde mentis turbationem, ut eſt uerißimile, futuram ſuſpicantes. Aut enim nulla fit, cũ morbus declinat, aut certe ſi fit, ex facili ſubſidet. Proceſſu autem declinationis, geſtatione corporis uti expedit, & congrua uirium recreatione. Sed ita phrenitici ſeſe recolligent, ut ebrietatem, iram, ciborum corruptiones, & in primis ſolis æſtum caueant.

De inflammatione cerebri. Cap. VII.

CErebrum inflammatione laborans, ſæpe ita intumeſcit, ut capitis ſuturæ diſtendantur. Dolor comitatur maximus, & diuturnus, multus angor, rubor in facie multus cũ tumore molli: oculi fiunt emißicij, caput inturgeſcit. Qui hoc malo impliciti ſunt, ſanguinem ex cubito mittere, itẽ ex naribus, & uaſis linguæ ſubditis debent. Porrò utitor & aſperſionibus quæ per inflammationes capiti adhibentur & cataplaſmatis, quæ humectare & maturare ſunt idonea.

De eryſipelate cerebri. Cap. VIII.

ACcidit quoq́ꝫ eryſipelas cerebro, quo laborans hęc patitur: capite dolet uniuerſo, adeò ut flammis id uri putet, facies frigida eſt, & ſubpallida, os ſicceſcit. Quare ſic affecto ſanguis detrahendus eſt, & potiſſimum ex uenis ſub lingua ſitis. Refrigerantia conueniunt: quibus in alijs quoq́ꝫ eryſipelatis utimur.

De lethargo. Cap. IX.

LEthargus itidem, cum ratiocinatricis animæ noxa ſit aliqua, locum eundem quem phrenitis, nempe cerebrũ, occupat: materia uero mali, contraria eſt. Nam ex pituita humidiore, frigidioreq́ꝫ cerebrum madefaciente, contrahitur. Lethargicos comitatur febris lenta, nõ impenſe acris erodenſq́ꝫ, cum alto ſopore, quę cataphora græcis dicitur. Pulſus his magni, rariq́ꝫ ſunt, & undoſi, reſpiratio nimis rara & imbecillis. ſomno perpetuo pręmunt̃, à quo ęgre poſſunt excitari, & quocunq́ꝫ modo interpellentur uix reſpondẽt: obliuioſi, mente capti, oſcitant crebro, & hiante ore nõ

nunquàm

nunquàm perſiſtunt,tanquã claudere id obliti.Deijciunt per aluum complures quidem,liquidiora:nonnullis autem contra uenter inareſcit. Vrinam reddunt iumentorũ lotio ſimilem. Quidam ex eis tremiſcunt,& undiquaq; deſudant. Huic affectui reſpondet Caros quaſi dicas ueternoſus ſopor ex eadem materie proficiſcens:ſed hoc diſcrimine uariat. febris Carum præcedit,eaq; uehementior: Lethargum ſubſequitur:item quòd Carus etiam alia comitetur ſymptomata. ſiquidem frequenter febriũ acceſſionibus ſuperuenit comitialibus,cerebri cõpreſsionibus, modo oſſe quidem in fracturis, modo autem membranæ cuſtode, quem μηνιγγοφύλακα græci uocant,priorem cerebri uentriculum premente. Lethargus autem peculiarem quandam conſtitutionem obtinet.

Curatio lethargi.

Vires ſi permittunt,etiã hic uena ſecari debet:ſin minus, clyſterijs acribus aluum ducemus. Aeger decumbet in domo ſpatioſa,mediocriter lucida. Caput eius oleo perfundi oportet, cui etiam caſtoreum ſit adiectum. Nonnulli in uicẽ olei,oxyrhodino cum caſtoreo utuntur: robur hinc capiti caloremq́; ſimul accerſentes:reliquum uero corpus delinentes,& pręcipue extrema,oleo ueteri:cũ nitro toſto,uel pyrethro,uel pipere, uel cocco gnidio extergunt. Licet & cerato quòd his, & caſtoreo ſimul conſtet, uti. Porro naribus admouentur odoranda thymum ex aceto contritum, aut origanum,aut pulegium. Os ungi conuenit, & palati cœlum detrito ſinapi,cum mellis momento:Conariq́; oportet pituitam indidem affixam digitis eijcere. Si admittãt, etiam apophlegmatiſmi uſus erit ex oxymelite cum hyſſopo,aut pulegio,aut orygano,aut ipſo quoq; ſinapi. Potui exhibebitur aliquid ex ijs quæ cito tranſeunt,pręſertim diaſpolites cochlearij, menſura cum poſca. ijs autem qui in uetuſtatẽ inciderunt, & tremuli ſunt, caſtorei quoq; ſcrupulos duos,treſue dabimus. Si humoris ineſt copia,nihilq; aliud prohibeat,ſcammonię ſcrupulũ,caſtoreo temperatum exhibebimus. At ſi his affectus nõ diſcutitur, caput radendum, fouendumq́; eſt ſale,milio,& ſimilibus per ſacculos adhibitis: Adhæc ſinapiſmis uti in capite prodeſt,tũ ijs quę per ſternutamenta euocant. Poſtea cucurbitulas occipitio agglutinare:partim leues cum multa flamma, partim cum ſcarificatione. Pręterea ad naturę excretiones frequenter ſollicitare oportebit,tũ iniectionibus, tum ijs quę urinam mouent. Inferiorẽ uentris ab umbilico regionẽ oleo rutaceo,aut ſycionio, cui ſit adiectum caſtorei paululũ aſpergere fouereq́;. Iam uero ut deglutiant, crebrius admonebimus, cum calida aqua dulcium potionum,aliquam præſertim apomeli ex anguſti oris uaſculis, βομβύλια gręci uocant,inſtillantes. Quòd ſi mediã infeſtet regionẽ quędam inflammatio, huic itidẽ medebimur ſuperfuſionibus & cataplaſmatis. Naribus ſinapi aceto tritum, uel caſtoreum uſtum admouere profuerit. Alimentum eſto cremor ptiſanæ,uel auenę,uel alicæ cum oxymelite,uel ſalibus,uel pulegio:nunc quotidie,nunc uno die interpoſito. A cibo,uinciri debent:ſumma cedere multum oportet,cruraq́; pungere:nonnunquam pilos etiam in ipſis uehementius euellere conniti, quò excitent.

Iam

Iam feminorum & crurum robores excitati, φοινιγμοὺς græci uocant ſubinde proſunt. Cæterum ubi morbus inclinare inceperit, geſtationibus ſtatim congruis utendum, & ad balneum reducendi ſunt. Victus qui uires recolligat, recreetq́ue, decenter adhibendus.

De catocho, aut uigili comate. *Cap. X.*

Huius morbi cauſam, ubi de phrenitide ſermo eſt habitus, ſumus complexi. notæ, ut ſummatim dicam, communes quodammodo ſunt phrenitidis & lethargi. Sed pro materia abundante uariant, peculiares autem hæ. Detinetur æger ſupinus, extenſusq́ue, interim facies ſubtumeſcit, & modice lethargicorum modo liuet: interim rubore tincta eſt & ſuperior gena ſurſum conuelli uidetur, ac excedere ut ne conniuere quidem æger queat: reſpiratio nulla apparet, ſed quaſi emortuus decũbit. pulſus eſt exiguus, languidus, & creberrimus. Vrina & aluus cohibetur, aut certe modice redditur. ac qui ſane mediocriter habent, liquorem aliquem infuſum deglutiunt: qui uero malo uicti ſunt, ad nares regurgitant. Itaque affectus qui pituita bilem ſuperante conſtituuntur à lethargicis diſcernimus, eo quod neque facies tumeſcit, neq́ue liuida eſt, ſicut lethargicis: præterquàm quòd paulatim etiam leuiter deſudant. In ijs autem periculum maius eſt, quibus peruigilium adeſt continens, urinæ non reſpondent, difficultas ſpirandi intenditur, ſudores erumpunt, item quibus ad nares potus reſorbetur. At ſi mulier hoc laborare uitio cœperit, ab ea quæ uuluæ ſtrangulatu correpta eſt, hac nota diſcernes, quòd naturaliter iacere uideatur, & inclamantes percipiat, excitetur, rurſusq́ue ſomno graui ſopiatur. Eſt ubi dicunt catochon diuerſum à uigili comate, quod ſimplicem non mixtam habet cauſam, nimirum frigidiorem ſicciorem q́ue materiam, quæ poſteriore cerebri uentriculo obſtructo malum hoc excitarit. Ob quam etiam æger, ſi corripitur ſubito, in illa permanet figura, qua correptus eſt, ſtans ſcilicet, uel ſedens, clauſis oculis, aut reſpiciẽs. Quam ob cauſam antiquiores Græci hoc preſſos morbo, catochos uel catochomenos quaſi dicas occupatos detentosq́ue nominauerunt: recentiores affectum catochen & catalepſin ueluti detentionem & deprehenſionem. Curatio prædictis quidem eſt, ſed pro ſymptomatum ratione quæ ſuperueniunt, euariat.

Hic de cura catocho siue catalepsi loquitur.

Curatio catochi.

Huic quoq́ue malo ſanguinis miſsione ſuccurritur, præſertim quibus facies rubeſcit, modo uires ſuadeant: aut clyſteres inijciendi partim qui pituitam pollentem eliciant, partim qui bilem abundantem leniant. pari modo aliorum quoq́ue præſidiorum uſus erit. Similiter ægros nutrire cõfert, interim diebus ſingulis, interim uno interpoſito. Porrò affectus admodum periculoſus eſt, ſi ex quodam alimenti, aut potus errato acciderit, qui ſtatim ad uomitum cogendi ſunt, ac parciore uictu continendi, aluus irritari, ac uiſcera reſperſionibus ex cumino, aut ruta foueri debent. Qui ex ebrietate uitium conceperunt, crapula diſſoluta, humidiore cibo tractandi ſunt, qualis eſt ptiſanæ cremor. Præterea caput inunctionibus accommodis, per æſtatem frigidis, per hyemem te-

pidis

pidis obducetur. Si crapula neutiq; fuerit ſoluta, neq; ad ſobrietatem reditus eſt, deſperatæ ualetudinis ægrum longe fugere oportet.

De memoriæ iactura, & ratiocinationis, item de caro ueternoſo ſopore, & fatuitate. Cap. XI.

MEmoriæ iactura partim per ſe, partim etiam cum aliqua ratiocinationis offenſa accidit: quemadmodum & mentis ſeu ratiocinandi facultatis noxa priuatim prius accidit, deinde memoriæ iactura inſequitur. Verum cum utraq; pars, male fuerit affecta, fatuitas ſeu ſtultitia, quæ Græcis moroſis appellatur, oboritur. cauſam habent communem efficientem nempe intemperiẽ. Quòd ſi humida ſolum fuerit, memoriæ & ratiocinationis uitiũ creabit, torpores graues, animi ſopores, cataphoras greci uocant, longos altoſq; ſomnos. Si uero humori frigiditas etiam acceſſerit, caros & lethargos: eodemque modo ſi ſola quidem fuerit ſiccitas, uigilias tantum inducit: ſin autem calor acceſſerit ſiccitati, deliria, & phrenitidas mouebit. Porro intẽperies hę nonnunquã obueniũt humoribus, nõ nunquã cerebri uentriculis, uel ipſius uaſis: uel utiq; in humiditate inſparſæ, uel in ipſomet cerebri corpore, uel etiam temporum muſculis tali modo uitiatis. At ſi quando humores cum ipſis fuerint mixti, ſimilem quoq; morbum inferent: uerum ſimplex, an cõpoſita ſit intemperies, efficiens, ex ſpecie excrementorum condiſces. Quòd enim memorię & ratiocinationis iactura, frigiditatis ſoboles exiſtat, compertum habemus: ea uero humiditati ne, an ſiccitati iuncta ſit, ex recrementis, ægri habitu, temperatura, uictus ratione, anni tempore, & loco deprehendemus.

Curatio.

Si frigida male habuerit intemperies, calefacere, ſi humiditati iuncta ſit, etiam exiccare oportet. rurſus ſi mixta cum ſiccitate, humectare ſimul & calefacere. Pari modo etiam in calidã ĩtẽperie refrigerare conuenit. ſi ſiccitas acceſſerit, pariter humectare. ſi humiditas, refrigerare ſimul & ſiccare. In quibus autẽ ſanguineum humorem deprehendis abundantem, venam aperire, uel clyſterijs acribus uti conſilium eſt. deinde etiam hiera exhiberi debet, & apophlegmatiſmis uti conuenit. Item inunctiones capiti ſunt inducendę ex oleo, cui adiecta ſint quæ refrigerant exiccantq;, roſę dico, myrti, lentiſcus, aliaq; ſimilia: nec non toti corpori proſpiciendum eſt. Quòd ſi ex æſtu, & laſſitudine orta fuerit intemperies, caput oxyrhodino perfundendum, tum reliqua curandi ratione frigida humectaq; uti conuenit: cum in alijs tum in cibo & potu. Quòd ſi Caros fatuitati, uel obliuioni accedat, huic etiam proſpiciendum eſt, ut in lethargicis prius comprehendimus, ubi & ipſorum diſcrimen explicitum eſt.

De uertiginibus. Cap. XII.

VErtiginum affectus naſcitur cum frigidus, glutinoſusq; humor cerebrum occupat: vnde leui occaſione protinus etiam concidunt. ueluti quando aliqua circumagi extrinſecus aſpexerint, ut rotas, uertices ue, aut quando etiam ipſi circumaguntur. Interim uero etiam calfacti capite, cum

cum humores in eo cõtenti,uel ſpiritus quoq; commouẽtur:interim prioribus cerebri uentriculis,dum caluaria confracta perforatur preſſis,in quibus etiam uehementes oboriuntur cruciatus. præcedit autem in eis, quibus caput primario afficiatur uehemẽs in eo dolor,ueternoſus ſopor, qui κάρος grecis dicitur, & aurium ſonitus. & quidam ſane olfactu læduntur, quidam uero guſtu.at quibus ex conſenſu uentriculi oris uertigines accidunt et ſtomachi roſio, quam cardiogmon Græci appellant,& nauſeæ ſimul comitantur.

Curatio.

Vertiginoſos in acceſſione quidem medicamentis quæ odore mouent idoneis,excitare conuenit.item frictionibus uti,& id genus alijs. Vbi morbus remiſerit,eius amoliendi gratia ſanguis primum mittendus eſt: deinde purgatio ex hiera præſtanda. Interpoſito tempore acri clyſtere ex centaurei,uel cucurbitæ ſylueſtris decocto utendum eſt.Secundum huiuſmodi uacuationes caput ipſum cucurbitulis ad occipitium cum ſcarificatione lancinari debet,mox apophlegmatiſmi, id eſt medicamenta quæ ſaliuã per os eliciant adhiberi, & ſternutamenta moueri. At quos capitis calor, auriumq; ſonitus male habet,ceu uaporibus calidioribus per arterias ſurſum elatis,etiam arteriæ ſectio retro aures ijs adhibenda eſt:ut in parte chirurgica ſumus dicturi.

De morbo comitiali. *Cap. XIII.*

MOrbus comitialis,cum totius corporis ſit conũulſio, cum principis animæ functionum noxa, partim ſane in ipſo cerebro, partim uero in uniuerſis huius uẽtriculis cauſam habet conſtitutã: ea modo eſt humor pituitoſus, modo melancholicus, præterea etiam ore uentriculi affecto conſortij lege oboritur.quemadmodum in colicis quoq;, ſicuti cum de illis agemus exequemur.uel certe alijs quoq; partibus contagionem impartientibus naſcitur,cum aura quędam frigidior ad cerebrum aſcendit,aliàs à crure,aliàs à manus digitis. Inſuper uiſus eſt quandoq; prouenire etiã in quadã muliere ab utero quo tempore eſſet grauida: à partu autem ceſſauit.Occupat hoc morbi genus maxime pueros,eoſq; adhuc paruulos. deinde uero adoleſcentes & iuuenes; minime ſenes & decrepitos. Præcedit igitur comitiales inuitus corporis animiq; ſtatus,triſtitia, eorum quę perceperant obliuio,turbulentæ inſomniorum imagines,capitis dolor,eiuſq; repletio continua,ob iracundiam maxime, & pallor faciei, & inordinatus linguæ motus: nonnulli ipſam quoq; commordent. Quibus autem à ſtomacho uitium oritur,etiam palpitatio ipſius præcedit, turbatio & eroſio:Iam ex inedia ſeu cibo tardius aſſumpto, irritantur.ubi uero ſymptoma iam inſtiterit,ægri de repente concidunt, conuelluntur q;:interdum etiam exclamant uoce nihil ſignificante,at eximia peculiariſq; admodum nota ipſorum exiſtit,oris ſpuma: cum alia communiter alijs quoq; morbis eueniant. Non deſunt quibus etiam urina & ſtercus præter uoluntatem excernitur.nonnullis & genitura. In quibus igitur acutiſſimus eſt affectus,ſtatim iugulat,& acceſſionum continuatione, & ſymptomatis, uehemen-

hementia. In pluribus autem longus eſſe ſolet:eoq; ſi non in pubertate, uel menſtruis purgationibus, uel per conceptũ ſolutus fuerit, aut ſi poſt hoc tempus contractus fuerit, ſæpe uſq; ad mortis diem prorogatur, niſi congruam medici curationem conſequatur. Coarguunt comitiales ſuffimenta, bitumen, uel lapis gagates, uel cornu caprillum, iecur hircinum comeſtum, & iecoris toſti odor.

Curatio.

Si infans adhuc fuerit qui ægrotat, nihil moliendum eſt, nam ætate ad bilioſiorem, ſiccioremq; ſtatum tranſeunte, & uictu moderatiore adhibita, ſua ſponte plerunq; morbus finitur. Conuenit autem uictus etiam ſolũ tum infantium, tum nutricum ratione habere. Qui uero poſt annos pueriles in morbum hunc prolabuntur, eorum partes conuulſæ ac diſtractæ pingui oleorum aſpergine foueri, uinciri & in rectum dirigi debent. Deinde ore diſtento digitus demitti, aut penna oleo irino uncta, pituitæ auferendæ gratia. Quin & medicamentis quę naribus adhibentur ſenſum mouere conuenit, ut peucedano, cyrenaico liquore, bitumine, pice cedrina. Poſt acceſſiones ſi nihil prohibet, ſanguis utique è cubito mittẽdus eſt. At ſi nihil remittat acceſſio, ſummæ partes ſinapiſmo delinendę ſunt: cucurbitula autem præcordijs defigetur. Quod ſi nec his morbus comprimitur, minimũ in medicina ſpei ſupereſt, nihilo ſecius tamen medicus animo confidente caſtoreum neceſſitate adactus, & liquorem cyrenaicum cũ melle & aceto ori infundet, in anum centaurei decoctum, uel cucurbitę ſylueſtris dabit. vbi ad ſe redierint ex morbo comitiali uiribus ante recreatis purgatione ex hiera uacuandi ſunt. Hęc ſane eſt recentis & acuti morbi comitialis curatio. Deinceps quomodo inueterato ſuccurratur, trademus. Itaq; ęgrotos aquę potu cõtinere diu expedit, aggredietes autẽ curationẽ, ſi nihil obeſt, ſanguinem dimittere. Interpoſitis quatuor aut quinque diebus corpuſculum reficere, & ſic purgante medicamento euacuare, præſertim ueratro nigro, uel cucurbita ſylueſtri, uel certe ſcammonia. Porrò ueratrum ſine medulla tunſum cribratumq; aquę mulſę cyathis quinq;, uel ſex inſpargere oportet, aut melle diſcocto cum piperis momento excipere. Cucurbitam uero ſylueſtrem, ſemine eiecto, ſed quæ medullam referuet, paſſo implebis, ſineſq; totam noctem commadeſcere: mane paſſum auferetur potuiq; dabitur. Vel etiam medicamento ex ueratro albo purgationem molieris: quod hæc recipit: baccarum lauri purgatarum, piperis albi, alypiados, euphorbij, ueratri albi ſingulorum drachmas octo. Hoc totum datur cum paſſo quod in cucurbita ſylueſtri pernoctarit. probe uacuat per uomitum. Vbi uero ſat purgati ſunt, ęgri balneo credentur. Tertio die in præcordijs & dorſo cute ſcalpello inciſa cucurbitulæ affigendæ ſunt. Deinde compluſculis diebus interpoſitis corpuſculum reficiendum eſt, & Hiera diacolocynthidos aſſumi debet, poſtea capiti & occipitio cucurbitula agglutinari: Sequenti die panis coctus in mulſa, tritus autem cũ amaris amygdalis, uel ſerpyllo, uel menta, uel calamintha, uel ruta ſuperdãdus: atq; id per triduum continuabitur. ab hoc, caput radendũ eſt, & peu-

tedani liquore, ex aceto diluto, in quo ſpondyliō ſit coctum perungendū: rurſus interpoſito ſpacio corpuſculū reficitur: & antidoti diacolocynthidos oboli nouem ex aqua mulſa exhibentur: & interpoſitis diebus iterum tres ex antidoto offerre conuenit. Inde medicamentis uti quę ſternutamēta citant. poſt quinq; decemue dies, caſtoreum ex mulſa præbetur: tempore rurſus interpoſito in aluum dabitur centaurei decoctum & cucurbitæ ſylueſtris: ab hoc iterum hiera offeretur mox utendum ijs quæ ſaliuā per os & nares educant, deinde ſinapiſmus capiti inducitur. iam etiam acrium ciborum eſus conuenit, cū opportunitas eſt, adhibitus. Auxiliatur his etiā oxymel ſcilliticum quotidie potum, & mel, in quo ſcilla intabuerit, inſtar cochlearij aſſumptum. Victus autē ratio eſt quæ incidat, extenuetq;. Capparis igitur frequenter eſus & ſalſamentum prodeſt. Fugere oportet carnes, legumina, uinum copioſius, uenerem liberaliorem, balnea, ſinapi, & potum ſtatim à balneo, præſertim uini meraci. Exercitia proſunt & frictiones, ſed capiti poſt reliquas omnes corporis partes adhibitæ.

De ijs qui ſtomachi uitio comitiali morbo corripiuntur.

Si ſtomachus primariò affectus, morbū inuexerit, ſollicitudo habenda eſt, ut ex facili æger cōcoquat. Panis igitur accurate elaboratus ex uino tēperato quod leuiter aſtringat, albumq; colore ſit ad horam tertiā aſſumi debet. medicamentum uero ex aloe bis, terue ſingulis annis dare his expedit. Vidi autem quandoq; puellum (inquit Galenus) neutiquam hoc tentatum morbo poſteaquàm radicem glycyſidis (dicit autem pæoniā magnā recentemq;) ex collo ſuſpenſam geſtaret. Inſuper agaricū opitulatur comitialibus, idem pręſtat ſeſili, ſpondylij fructus, radixq; ariſtolochia rotunda ex aqua pota, non parum huc facit, et continua crurum ſcarificatio.

De ijs qui a particula quadam morbum concipiunt.

Inuaſuro quidem ſymptomate, ubi particulam cōmunicare morbum, ſenſerint, ſiue ea fuerit manus, ſiue pes, fune excipi ualenter debet quæ ſuperpoſita eſt. Cum autē remittit, recreare corpus oportet, adurens quoddam medicamentū particulę inducentes, cuiuſmodi eſt lepidium, et diacātharidos dicta ſimiliaq;. Ad hæc oxymel Iulianum comitiales uehementer adiuuat, particulatim materiā emolliens. Poſt omnia cōmemorata et Theriace, & naturales balineæ locum obtinent. per totum autem uitæ curriculum, cauenda maxime cruditas, cibus ante cōcoctionem obitam, iſq; craſſi ſucci, tarda cibi aſſumptio, corporis exagitatio, vinum largius & potus à balneo, ſicut cōprehenſum eſt, maxime, meracus, præterea ualde uetuſta, craſſaq; vina, tū acria ex his quæ odore mouent, et caput replent, inconniuens è ſublimi conſpectus, in balneo mora: & capitis ex ſole exuſtio.

De melancholia. *Cap. XIIII.*

MElancholia mentis quædam alienatio eſt ſine febri, ex melancholico maxime humore naſcens, qui mentē occupauerit: aliàs cerebro ipſo per ſe ægrotante, aliàs totius corporis conſenſu immutato. Tertia uero melancholiæ ſpecies eſt, quam flatulentam & à præcordijs hypochondriacam appellant, ob inflammata circa ſtomachum præcordia proueniens.

quæ

quæ modo auram quandam maligniorem, modo ſubſtantię humoris par tem ad cerebrum ſurſum tranſmittant. Communia omnium ſigna ſunt, metus, triſtitia, homines auerſantur, alij ſe credunt animalia quædam bruta eſſe, & uoces ipſorum imitantur: alij uaſa fictilia, metuuntq́ ne rumpantur. adhæc mortem hi expetunt, illi eandem expaueſcunt, nonnulli ſemper rident, nonnulli plorant. Alij uero putant à maiore quadam ui ſe inuadi, & uaticinantur futura, non aliter quàm uates & diuinaculi quos græci ἐνθεαστικοὺς proprie nominant. Peculiares autem notę eorum ſunt, qui ex totius corporis conſenſu melancholia laborant, gracilis corporis habitus, niger, hirſutus, & ex toto melancholicus, uel natura, uel etiam ex acquiſito per ſollicitudines quaſdam, aut uigilias, aut prauorum ciborum eſus, aut hæmorrhoidum, aut menſtruorum ſuppreſſionem. At qui ex præcordijs melancholici exiſtunt, eos teſtantur cruditates, acidi ructus, ardor, et ipſorum grauitas, tum quòd præcordia ſurſum conuellantur: interim etiam inflammatione conflictentur. Adhæc quòd incipientibus, deinde maioribus effectis melancholia comitentur ſymptomata. quodq́ hæc leuentur, concoctione, uel alui excretione, uel multis flatibus, uel uomitu, uel ructu. Cum autem nullum ex his, aut certe pauca eueniunt, melancholica quę apparent ſigna cerebrum primario affici in totũ ſucci contagione melancholici fatentur. Porro ſi quando flauæ bilis ſupra modum exuſtæ in nigram fiat mutatio, inſaniam, dictam græce manian inferet, ob quam ferarum modo efferuntur inſani, ut etiam eos qui imprudentius ipſis occurrunt, manu uiolenter tractent.

Curatio melancholiæ.

Qui igitur ex primario cerebri affectu melancholici ſunt, crebris balneis, uictu boni ſucci & humido curantur unà cum decenti animi delectatione, ſine alio præſidio, cum certe humor qui moleſtat nondum ob temporis longitudinem excerni contumax eſt, quando etiam ualentiora magiſq́ uaria tentare oportet remedia. Itaq́ purgentur per initia epithymo, aut aloe. Nam uel pauxillum ex his ſumptum quotidie maxime iuuat, & leuiter aluum ſubducit. vbi uero purgati fuerint, uti dictum eſt, abſynthiũ propinabitur: nunc quidem herba ipſa in aqua macerata coctaq́ duorum cyathorum inſtar, nunc autem eius ſucci drachma ſemiſſis, cum aqua continue liquefacta. Aceti quamacerrimi modicum ſorbitioni datur ſomnũ inituro. Iam multa obſonia in id intincta, eſſe conuenit. prędſtantius autem fuerit aceto mixtam eſſe ſcillam, polium, & tenuem ariſtolochiam. At cũ morbo quidem incipienti ex totius corporis affectus conſortio, ut ſupra dictum eſt, incidis, corpus autem uiribus conſtat, à ſanguinis miſſione incipiendũ eſt: poſt hanc, uiribus recollectis, inferius purgare conuenit medicamento ex cucurbita ſylueſtri, cum eo quod conſtat nigro ueratro. ac ſi hæmorrhoidibus, aut menſibus ſuppreſſis malum fuerit concitatum, illas adaperiemus, hos proritabimus. Laudantur etiam facultates, tũ quæ vrinæ ciendæ ſunt, tum quæ per ſudores purgant. Sin autem præcordiorum offenſioni morbus debetur, & horum habenda erit ſollicitudo: ac

fouebuntur ipſa decocto rutæ, anethi, abſynthij, pulegij, agni ſeminis, & fructus lauri perfundendo. Hæc etenim dolores quoque leniunt, & flatus diſcutiunt, oleo incocta, & ſic affectæ parti applicata. Cæterum prᴇter hęc inſint cataplaſmatis etiã ea quæ flatibus diſcutiendis faciunt. nempe apiũ, vel aniſum, uel cuminum. Nil mali fuerit, ſi indatur cataplaſmati & cyperus, & iris, & libanotis quam roſmarinum uocant. Cum hæc admoues, longo tempore per diem & paſto & ieiuno adhærere ſines. Vbi ademeris, aliud quoddam operimentum ſuper accommodato, lanam ſcilicet latiorem. Cucurbitulis ad flatus digerendos leuibus utitor: ad dolores uero inflammationeſq; cum ſcarificatione. Porrò adhibita curationi diligentia, nec ſinapis obliuiſcere, ſed acribus ſmegmatis, & dropacibus ſu per dorſum, uentremq; uti conuenit. Quibus uitium inueterauerit, præſentiſſimum eſt remedium etiam citato per ueratrum album uomitu purgatio. Victus omnibus melancholicis conferet probi ſucci, & mediocriter humectans. Vitanda ſunt, caro bubula, ceruina, lenticula, braſſicæ, cochleæ, vina craſſa, & nigra: breuiter, quæ atram bilem generant.

Curatio inſaniæ.

Inſanientes conſimilem melancholicis curationem recipiunt. Propriã uero habent, ut caput ipſorum tum roſaceo tum oxyrhodino perfundatur. Item ex antidoto picra purgabimus, uerum ſanguine prius miſſo: nec nõ hirudinibus in capite utemur. Vnice ipſos iuuat hippomarathi radix, ſemenq; eius ex aqua potum. Inſuper Brioniæ radicis drachma ex aqua quotidie aſſumpta. Sin autem delirãtes purgantium medicamentorum potionem renuant, miſceri debent ea neſcientibus ipſis, cibis nempe buccellis, uel ficubus pinguibus, uel palmulis, interdum uero potionibus adijcienda ſunt. Ante omnia uero aut in lecto uinciendi, ne & ſibi, & ijs quibus incidunt mali quippiam inferant: aut geſtandi grabato intra lecticam quandam inſanientibus peculiarem γύργαθον græci uocant, ex alto penſili.

De incubone, qui ephialtes græce dicitur. *Cap. XV.*

Ephialten, qui latinis incubo eſt, aliqui à uiro dictum aſſerunt, vel inde quòd hoc malo correpti ceu inſilientem aliquem ſe imaginentur. Themiſon autem decimo eepiſtolarum uolumine à ſuffocando forte, Pnigalionem appellauit. Conſtituitur id uitij ex crapula, & continua ſtomachi cruditate. Comitatur eo detentos difficilis motus, torpidus in ſomno ſenſus, ſuffocationis imaginatio, & ueluti quodam ſuper incidente, oppreſſio, ita ut exclamare nequeant hoc detenti, aut uocem edant nihil ſignificantem. Nonnulli uero etiam audire ſæpe eum qui ſuper ipſos inciderit, ac uenerem exigere imaginantur, ſed contractis eos digitis fugere. Cura itaque habenda eſt mali per initia. nam ſi diutius prorogetur, continue per noctem incidens, magnum aliquem morbum nunciat, ut apoplexiam, inſaniam, & morbum comitialem, cum in caput huius uitij cauſa ferri cœperit. Quæ enim comitiales interdiu, eadem ephialtici dormientes noctu patiuntur. Itaque commodum eſt ſanguinis detractione & purgationibus uniuerſum ægri corpus uacuare. Maxime his opitula-

tur,

tur, nigri ueratri drachma, cui ſcammoniæ oboli tres ſint adiecti. & nonnulla ex odoratis, aniſum, daucum, petroſelinum. Iam hiera diacolocynthidos, ſtrennue auxiliatur: eſt autem ea quæ ad Rufum authorem refertur. Victus porro ſit tenuis, non qui inflationes pariat. Succurrit ipſis & pæoniæ ſemen. Dandaq́ continue ſunt potui ex aqua grana eius nigra quindecim contrita.

De lycaone, uel lycanthropia. *Cap. XVI.*

QVi lycanthropia detinentur, noctu domo egreſſi, lupos in omnibus imitantur, & donec dies illuceſcat, circa defunctorum monumenta plerunque uagantur. Hæ comites ipſorum notæ ſunt, facies pallida, oculi ad uidendum imbecilles & ſicci, lingua aridiſſima, nulla in ore ſaliua, ſitis immodica, tibiæ quòd frequenter impingant exulceratæ, adeo ut ſanari nequeant. Tales quidem ſunt notæ: ſpeciem uero melancholię lycanthropiam eſſe exiſtimare conuenit, curandumq́ in acceſſionis tempore, ſanguinis ex vena ad animi uſq; defectũ detractione: item, cibis probi ſucci, ęger, & balneis dulcis aquæ ſuſtinendus eſt. Deinde lactis ſero per triduũ uſus, etiam hiera diacolocynthidos, bis terue purgabitur, à purgationibus, Theriacen quoque ex uiperis aſſumet, ac alia reliqua in melancholico affectu commemorata. Inuadenti iam morbo, aſperginibus ſomnum accerſere cõuenit, in id efficacibus. vbi ſomnus acceſſerit, nares opio illinuntur.

De amantibus. *Cap. XVII.*

AMores cerebri affectibus annumerare cum ſint quædam curæ, haud fuerit abſurdum. Cura uero affectus eſt animi, ratiocinatione in motu laborioſo occupata. Hæ ſequaces amantium ſunt notæ. Oculi concaui non illachrymant, ſed tanquam uoluptate pleni apparent, continens palpebrarum motus, & cum reliquæ corporis partes non collabantur ſoli hi amantibus concidunt. Pulſus ipſorum proprie nullus eſt, ut quidam opinati ſunt, uerum qualis eorum deprehenditur, qui cura conficiuntur. Cum uero id quod amatur in mentem ipſis uel auditu, uel uiſu, & pręſertim repente uenerit, tunc pulſum animo turbato contingit immutari neque naturalem æqualitatem, neque ordinem retinere. Hos igitur & triſtes, & vigilijs torſos nonnulli qui diſpoſitionem ignorarent, balnei abſtinentia, ſolitudine & tenui uictu conſumpſerunt, in quibus ſapientiores cum amantem deprehendunt, ad balnea, compotationem, geſtationem, ludos, fabulaſq́; animum abducunt. nonnullis metum incutere conuenit. Nam qui amori ſemper indulgent, ijs difficulter abigi poteſt affectio. Quidam igitur obiurgandi ſunt, pro ratione uitæ quam ſinguli delegerint. In uniuerſum mens ad alias curas abducenda eſt.

De apoplexia & hemiplagia, uel paralyſi. *Cap. XVIII.*

QVando commune quidem neruorum principium affectum eſt, eoq́ omnes corporis particulę motum ſimul & ſenſum amiſerunt, apoplexia morbus appellatur ita ut pariter principis animæ functiones ſint obleſæ. Sin autem in altera capitis parte obſtructio fuerit oborta,

hemiplagia & paralyſis nominatur. Si uero unam quandam particulam talis noxa occupauerit, illius affectio particulæ dicetur. Quippe Hippocrates memoriæ prodit, apoplecton hoc eſt reſolutū ipſi crus euaſerat. Seruatur itaq; in apoplectis modica quædam reſpiratio: quæ ſi permultum à naturali functione receſſerit, maximam eſſe affectionem putabis, ſi paululum, exiguam. Deterrima uero eſt reſpiratio, cum intermittitur, uel etiam vbi magna cū uiolentia trahitur. Origo uitij eſt ex frigidiore pituita, quæ principaliſſimos cerebri uentriculos uniuerſe & ſubito repleat. Sin autem ſpinalis medullæ principium quandoque totum huic conflictatur malo, omnes faciei ſubiectę partes reſoluuntur, ipſa manente incolumi, eo quòd ſenſum motumq; partes quæ ibidem habentur à cerebro excipiant. Si dimidia ipſius regio infeſtatur illarum partiū reſolutio quę dicitur paraplagia cōſtituitur. Si odoratus uitiatus fuerit, uel ad priores cerebri uentriculos intemperiem expertos, uel ad meatus oſſiū quæ à percolando ethmoide dicuntur, obſtructos, talis referetur affectio. Itaq; iacent apoplecti, uoce intermortua, ſenſus motuſq; expertes, citra febrem. Præcedit hoc mali, capitis ſubitus, acutuſq; dolor, uenarum circa guttur extantium, ſphagitidas Græci uocant, toruli eleuantur, tenebræ oculis offunduntur: itemq; ſplendores eiſdem oboriuntur, & extremarum partium ſine ratione algores, totius corporis palpitatio, difficilis motus, & dentium inter dormiendum ſtridores, urina ueluti æruginoſa, atra, modica, & farinę craſſiori ſimilia ſubſidentia quædam refert. Accidit autem hic affectus circa ætatem ſenilē temperaturis pituitoſioribus, uictuq; tali uſis. At ſi iuuenes, & per æſtatem infeſtet, magnam neceſſitatem fatetur.

Curatio.

Apoplexiæ morbus, nequaquā, aut raro curatur, ut qui mortem minetur precipitem. Si uero etiam diſcuſſa fuerit, plurimū cum partis cuiuſdā corporis reſolutione diſcedit. Qui igit̄ quoquo modo curationem recipiunt, ijs ſtatim ſanguis ex uena detrahēdus eſt, & ſicubi remiſſionem quandam habuerint, detrahere cōuenit eadem die, aut ſequēti, aluum autē acri clyſtere ex muria & melle cōtemperatis ducere. Dein oleo copioſiore ſulfurato totū corpus perungere, caputq; chamæmelino, uel anethino oleo, in quo ſpondiliū decoctum ſit uel calamintha: mulſaq; inſtillat̄, & ea quæ odore mouent, naribus admouentur, uti opopanax, uel ſagapenum, & galbanum, uel caſtoreū. Oportet autem & ori per uim aperto digitū, uel pinnam oleo madefactam inſerere, ut ea quæ ipſi inhæreſcunt, eijciantur. Cęterum ſedes etiā ijs quæ flatus educūt, perungenda eſt: mulſa uel oxymel potioni dabitur. Quinetiam apophlegmatiſmis ex thymo, uel origano cū aceto decoctis utemur. Vbi morbus ſe remiſerit, cibus mollis, diſtribui facilis & ſucculentus aſſumetur. Si uox nondum redit, & uires permittunt, cucurbitulæ occipitio cum ſcarificatione defigētur, ſi fieri poſſit etiā præcordijs. deinde geſtabuntur ęgri curru, aut lectica, aut lecto penſili: aſſumi etiam debent crebrius quæ ſternutamenta excitant, & apophlegmatiſmi. Vbi quatuordecim dies morbus exceſſit, ad reliquas geſtationes ducent̄.

Cæterum

Cæterum ſermonis etiam ſollicitudo habenda eſt. uetus apomeli cum micis panis, uel alica dabitur: mox pauxillum ex hiera. Poſt uigeſimum primum diem balneo ægroti credentur. Vinum tenerum calente aqua temperatum potui exhibebitur: ac reliquo tempore uires balneis & unctionibus reficiendæ ſunt: degent autem ęgri in locis ſi fieri poteſt, mari uicinis.

Curatio reſolutionis, quæ pareſis dicitur.

At ſi principis animę functionibus liberis, omnium particularum aut quarundam remiſſio acciderit, etiam hic qui moleſtat humor, qualiſcunque ille fuerit, euacuari debet. Mox hiera, cui caſtorei quoq; pars ſit adiecta, dabitur: per initia drachma ſemiſſis, cum tantillo mellis, & aqua calente ſoluta, uel per ſe, piperis quoq; dimidio ſcrupuli addito. Quatuor dein de diebus interpoſitis integra drachma aſſumetur, dehinc una & ſemiſſis, poſtea duæ, atq; tres. Rurſus totidē diebus interpoſitis quatuor drahmæ, ſi ægri uires ſuſtinent, offerentur, mellis adiecto cochleario. Particulis autem, medicamenta quædam diſcutientia, & ea quæ cutem poſſunt cruentare, imponuntur: addendo ſimul caſtoreum, aut piper, aut pyrethrū, aut cachry, aut euphorbium. Prodeſt etiam eis oleum rutaceum, uel ſycionium, uel uetus ſuperfundere. Cibi conueniunt frumentacei, ſorbiles, uel alioqui ad concoctionem expediti; nec recrementicei. Cucurbitulæ remiſſis partibus agglutinantur, ſi multę fuerint, diſtinctim, ſi paucæ, uni: poſt cucurbitulas delinuntur medicamenta ex pice, uel reſina, uel manna. optime autem facit cum artemiſia ſimul incocta calamintha, & cunyla, & nitrum ex aqua modica, quæ inter coquendum abſumatur. Aluus iterum ſubducatur ex aloe; uel polypodio, uel ſcammonia, uel ex pulte diacolocynthidos. vnctioni uero accommodata λιπάσματα græci à pinguetudine appellant, huiuſmodi habentur uetus oleum, in quo ſcilla quadraginta diebus ſub ſole intabuerit. Si huius copia non eſt, duas ſcillæ uncias in oleo coquito, illinitoq;, uel cachry ſimiliter præparatum, miſcenda uero & cerę uncia, ne illita diffluant. At ſi galbani, caſtorei, euphorbij, adarce, & nitri ſingulorum unciam ſemiſſem acceperit, multo erit medicacius. appoſitu etiā conuenit ranunculus herba incocta oleo, in quo per inſolatū intabeſcat. Potiones erunt caſtorei circiter drachma, opopanacis ſuccus fabæ inſtar deglutitus. Mirifice facit etiā ſagapenō ad erui magnitudinē, ex mulſa: & caſtoreum cū opopanace. item liquoris cyrenaici milij inſtar. Auxilia tur & antidotū ex triplici pipere, q̄d dyatrion pipereon dicit̄ græcis. Vtemur etiā acopis calefacientibus, & apophlegmatiſmis. Poſt diem quartūdecimum ſolidioribus uti cibis expedit, & auxilio multum proficiente, in balneum deducere. A trigeſimo dropacem adferre conuenit, & balineis committere: reliquo tempore ſinapi cataplaſmatis modo obducere, in quibus & motus & ſenſus perijt: attendentes ne ideo ꝙ non ſentiunt magis q̄ par eſt vrantur. In ijs autem qui ſenſus cōpotes ſunt, cutis ruborē duntaxat oportet excitare, poſt tumorē factū ad lauacrū mittere, & mollibus ceratis medicari. Vomitus à cœna cōueniet, & is q radiculis aſſumptis ciet̄: itē geſtatiōes ſella, aut lectica, aut uehiculo: poſtea ducent̄ ad balnea naturalia.

Victus ſiccior utilis eſt,potio modica,et frictio.cibos igitur ſiccos eſſe debent,ſitim quantam poſſunt ſuſtinentes.

De ijs qui laxatione,aut diſtentione reſoluti ſunt.

Quoniam reſolutæ partes uel conuelluntur, uel laxantur : idque uel à repletione,uel inanitione, attendendum rurſus eſt,partim etiam ſanguinē detrahi debere,partim nō. Deinde in relaxatis quidem membris aſtringētia,ijs quæ laxant miſcere,& frictionem intenſam moliri conuenit. In contrarijs,laxantibus duntaxat utendum,frictione ſimul molli adhibita: oleo in relaxatis nitri paulum & fæculæ contritum adijciatur. fotus erunt ex aqua uehementer calida,& potiſſimum marina,in qua decoctæ ſint lauri, uel uiticis germina, uel ſamſucus,uel aliquid huiuſmodi. Si autem æſtas fuerit etiam natationes in mari:rubores autem in cute excitati his maxime conferunt.Itaqꝫ cedantur etiam particulæ ferulis,uel urticæ ramis. Quòd ſi perſeueret reſolutio, carnem,quæ intra articulos reſoluta eſt, attractam ferris oportet candentibus exiguis tenuibuſqꝫ tranſmiſſis adurere.Contractis autem membris dropacem continue ſuperinijcere commodū eſt.

De reſolutione quæ unamquanque particulam obſedit.

Quæ à nerui diuiſione oritur particularum reſolutio, inſanabilis eſt: quæ uero ab intemperie,uel humore quodam cōtrahitur,commune quidem ex remedijs commemoratis præſidium recipit. ſunt autem peculiaria quædam ſingulis ipſorum dicata,quæ ſubiungemus. In ijs igitur qui canum more conuelluntur,æqualiter in oppoſitum capiſtro appellato deduces.Profuerit etiam ſanguinis detractio,ex uaſis linguæ ſubiectis: item cucurbitulæ priori uertebræ defixę,tum apophlegmatiſmi & per narium clyſterem facta purgatio.Sciendum itaque eſt nō eam maxillam quæ peruerſa eſſe apparet ſed oppoſitam reſolutione infeſtari. Gutture autem reſoluto, cucurbitulas mento agglutinabis, perungeſqꝫ medicamētis ex caſtoreo,ſagapeno,& liquore parthico. auxiliatur etiā gargarizatio ex acribus. Vbi lingua reſoluta fuerit,uenę ipſius incidēdę ſunt, cucurbitulę mēto admouēdæ,& apophlegmatiſmis ex ſinapi utendum eſt, & linguæ exercitijs. Si uocis inſtrumenta reſoluta ſunt, thoraci præſidia adhibenda ſunt,ſpiritus retentione, & uociferatū utendum. In ſupercilijs autem palpebrarum inunctiones ſimiliter proſunt,iam & ſutura proficit. Veſica uero reſoluta ſiue urina impediatur,ſiue pręter uoluntatem excernatur,inferiori uentris ab umbelico regioni,& ei que ſcrotū & anū intercedit medicamēta applicanda ſunt:ſedi autē immittendū eſt oleum rutaceū, uel ſycionīū cū butyro,caſtoreo,galbano,uel opopanace,uel liquore ſilphij: ueſicę porrò hęc per colē tranſmiſſa ualde profecerūt, uel ſola etiā ſuffecerūt: ex centaureo autem,& colocynthide cū ſycionio clyſteres etiam inteſtinis utiles ſunt.Benefaciunt & medicamina urinam cientia potui data, & caſtoreum conſimiliter. In primis ijs, qui nihil urinæ reddunt,per rectos ſiphones, quos catheteras dicunt, in ueſicam medicamina infundentur.Præterea laxantibus inſidebunt, & eiſdem cataplaſmatis forma oblinentur. Qui præter uoluntatem urinam excernunt, corroborantibus auxilijs

aſtrin-

aſtringendi ſunt; cibis ſiccis; potione frigida utentur: vbi ſe recolligunt, ſummæ cutis ad ruborem uſq; exaſperatione, & lauacris ſponte prouenientibus frigidis utentur. Eos autem qui reſolutionem experti ſunt ob ſpinæ vulnus, aut caſum, aut vertebræ luxationem, ſuperuenientibus, quæ mortem fatentur, ſymptomatis, nulla medicina periculo ſubtrahit. Quòd ſi coles reſolutus fuerit, ijs quæ in veſica dixi, vtendum: in eiſdem partibus & lumbis: item quæ intendendi uim habent, uſurpabimus. non conuenit autem lac, caſeus, & reliqua bellaria, lactucæ, aliaq; olera. Lōganone uero ſoluto, in quo nōnunquàm citra uoluntatem ſtercus erumpit, nonnunq̃ cohibetur ijſdem uti par eſt: interim hæc ab inferioribus partibus clyſtere demitti: aliàs aſtringentia, ut cupreſſi decoctum, lentiſci, rubi: aliàs laxantia, ut adipem ſuillum, & anſerinum vitulinumq;, & oleum: interdum rodentia, qualis eſt muria, uel cucurbitæ ſylueſtris, uel ſimilium decoctum. Neq; enim quicq; ſic motū promouet, ueluti uaria agitatio. At ſi frigus prehenderit, etiā ex euphorbio acopon oleo dilutū per inferiora inditur. Artus autē reſolutionē experti, cū cōmuni curatione flectant, perfricētur, extendanturq;, in modū prędictū. Nam in frictione ſpei plurimū cōſiſtit.

De reſolutione ob colicum dolorem contracta.

Noſtra ętate colicus quidam dolor incruduit: ex quo prętertim ſuperſtites futuros cōſummata artuum motus priuatio comitabatur: tactus ſenſu, ut uidebatur, incolumi ſeruato, ceu Critica quadam ex alto oborta trāſmutatione, unde motus pleriſq; ſpacio temporis ſponte redijt. Qui uero difficiliores curatu extitere, etiam ſimplicioribus ex prædictis inunctionibus leuati ſunt. pręcipue autem efficacia ſunt experti, acopon ex populo nigra confectum: item quod abiete cōnſtat. Sed quæ roborandi vim obtinent, ac modice refrigerant, multis præclare opitulata ſunt.

De conuulſionibus. *Cap. XIX.*

POſtquàm de reſolutione tractauerimus, proximum eſt ut de conuulſionibus agamus quoniam neruorum uterq; affectus eſt: quare etiam de tremoribus dehinc dicetur. Cum igitur ſtatim ab initio, vel non multo poſt morbi principia exorientes cōuulſiones lōgius prorogātur, ex repletione ducūt originē. Vbi uero ſudores largos, aut vomitū, aut deiectione, aut ſanguinis profluuia, aut vigilias, aut famē, aut motus, tū multos, tū vehemētes ſubſequuntur, inanitioni feruntur acceptæ. Et cum ex ſanis alicui repentina ſuperuenit conuulſio, ob repletionem eam fieri neceſſe eſt. At ſi vniuerſum corpus, neruiq; ex febribus perardentibus inaruerint, ac deinde ob ſiccitatem conuellantur, maximum ſane hoc malum eſt, & propemodum inſanabile. Primum itaque partes quæ contrahuntur, ualenter uinciendæ ſunt, & inordinatis reſiſtendum motibus, oleo perfricare oportet rutaceo, aut ſycionio, aut ueteri, aut quodam ex hoc genere: tum aquam mulſam potui præbere. Eos autē qui ex inanitione cōuelluntur, oleo, vel hydrelæo calido fouere competit, ſi nihil prohibet etiam ad lauacrum deducere, temperatoq; ſolio uti, cum oleo & frictione leniſſima. Nutriendi ſunt ſorbitionibus ex chondro & alica, uinoq; tenui &

quod

quod facile diſtribui poſſit, aquoſo, niſi febris adfuerit: tunc enim ptiſanæ cremor utilis erit, ſomnumq; accerſemus. Iam uero ex plenitudine, aut inflammatione, contractas conuulſiones curabis, ſi copiam euacues, inflammationem uero proprijs ipſi præſidijs diſcutias. fit etiam conuulſio, cum uomentes uehementius turbantur. Succurrit autem conuulſis acanthij radix, ſpinæ albæ & ægyptiæ ſemen epotum, nonnulli centaurei tenuis ſuccum potui exhibent, cum repletio conuulſionem parit. Atqui non modo potui dato caſtoreum, ſed etiam à foris cuti unà cum ſycionio illinito. Si uero malum hoc modo non finiatur, cucurbitulas cum ſcarificatione admouere prodeſt: ſi crura contrahantur, coxis, & poſtremæ uertebræ: ſi manus conuellantur, etiam dorſo, & primæ ipſius uertebræ, tum ei quæ humeros ſuperiacet. In uniuerſum corpore ab affectu immuni, ſi labrum, aut palpebra, aut lingua contrahatur, graue ſymptoma exiſtimandũ eſt, quod maxima inuehat pericula, licet exiguæ partes affectæ uideantur. In his itaque ſanguinis ex occipitio & primis uertebris detractio recte adhibebitur.

De tetano eiuſque differentijs. *Cap. XX.*

contra Paulum vide Montanum in 9. lib. Rasis ad Almanso. cap. 6. —

TEtanus, cum & ipſe conuulſio quædam ſit, procreatur muſculis corporis, & præſertim ſpinæ, à frigido humore intus & foris infixo ceu congelatis: ideoq; hoc malo occupati, flectere ſeſe nequeunt. Verum cum particulæ corporis in anteriora tẽduntur, affectus nominatur emproſthotonos: cum in poſteriora, opiſthotonos: cum in alterutram partem ęquali robore intenduntur, tetanus appellatur. Pelops hæc uitia tenſionem uocat, & contenſionem muſculorum ceruicis, neruorumq;, per quos caput inclinat, renuit, & circumuoluitur. At ſi circa poſteriores ceruicis muſculos malum conſiſtat, opiſthotonos ex accidente: ſi circa priores, emproſthotonos: ſi utrinque, tetanus nuncupatur. Cauſam tribuit muſculis repletis ſpiritu, & aëre craſſo nebuloſoq;: quem impenſe frigidum & concretum, eoq; ad motum contumacem affirmat, unde etiam ſicca potius quàm humida fomenta malo prehenſis conuenire. Hæ quidem tetani differentiæ ſunt. Curatio autem in his cum communis quædam ſit, non euariat. Optimum itaque præſidium ipſis eſt febris, quæ per initia non fuerit, ſuperueniens. Notæ horum ſunt, anguſta reſpiratio, pulſus rarus & exiguus, nonnunquam & riſus ipſis ſardonius oboritur, rubet facies, oculi magis intumeſcunt, adhæc aut non urinã reddunt, aut aquę ſimilem, aut cruentam, cum bullis quibuſdam: item aluus ſicceſcit, uigiliæ magis urgent, crebroq; à conuulſionibus periculum eſt, ne lecto ægri excidant, quinetiam ſingultire incipiunt: indolentq;, alij capite, alij clauiculis & lumbis, quidam ipſorum ſubtremuli quoque euadunt. Porrò facit affectum (quamuis raro) laſſitudo, humi dormitio, ponderis eleuatio, caſus, uulnus, ardor, ictus, & alia quæ eandem neruis offenſam inferre poſſunt. Curatur, quo modo conuulſiones ob inanitionem generatæ, ſolent.

Curatio

Curatio tetanorum.

Quibus ceruix recta intenditur, initio ſanguis detrahendus eſt, partes lanis oleo madidis ſycionio, caſtoreoq;, cum ueteri contegendæ, aut ueſicā quoq; latam calido oleo repletam, tendinibus ſuperimponere oportet, & cucurbitulas admouere, cum lancinatu, leues enim noxam quoq; inferūt, item ceruicibus nonnunquam cucurbitulę defigentur, et utriq; ſpinę parti, adhæc pectori, quà eſt muſculoſius, & præcordijs: interim ueſicę regioni, & renum. Porrò liberaliter ſanguinem auferre conuenit, modo nō uniuerſim id fiat, ſed particulatim et per uices. Sudores lanis oleo madentibus abſtergere, ne imprudentes refrigeſcant. Quòd ſi tetanus in uetuſtatem inciderit, in oleum bis quotidie deſcendere confert, non tamen diutius immorari: quippe in oleum deſcenſus, maxime uires conuellit. Potus erit hydromeli ſpiſſius ad dimidias decoctum. Qui robuſti ſunt, panacis liquoris drachmam bibent: ſin minus, tres obolos, uel minimū, obolum. At ſi quis ipſum ceu ſtomacho inimicum habeat ſuſpectum, ammoniacum quoque exhibeatur, uel liquoris cyrenaici inſtar erui diſcocto melli circumlitum deuoretur, & laſerpicij radicis duo cochlearia, tribus mulſæ cyathis inſperſa, uel ipſius decoctum exhibentur, uel myrrhæ drachma ex mulſa, hyſſopiq; decocto: ſed omnium ſecuriſſimum expeditiſſimumq; eſt duo, triaue caſtorei cochlearia, partita ipſius quantitate, & per uices data. Non enim offendet etiamſi ſecundum cibum ex eo quid exhibeas. Potus uero ipſe præter alia tum paulatim, tum modice aſſumetur. Nam dum ægre potionem tranſmittunt, in nares ipſam propellunt, unde uehementer turbati, ad conuulſionem prouocantur. Sedes oleo rutaceo cum opopanace perungi debet, quod ab inferioribus quoq; partibus inijcietur, frigidæ ſuperfuſionem, cum ſit (quemadmodum ait Hippocrates) maxime temeraria, eoq; poſteris, credo, uituperata, & nos damnamus, deuitamuſq;. Vnguentum hoc conuenit, nardi ſextarius, ceræ unciæ duæ, folij, amomi, ſtyracis, maſtiches ſingulorum uncia: caſtorei, adarcæ, euphorbij, piperis ſingulorum uncia: ſpicæ nardi, opobalſami, ſingulorum tantundem.

Potio opiſthotonicis accommoda.

Panacis radicis, piperis albi, coſti, myrrhæ, papaueris lachrymæ, ſingulorum pares portiones, exhibentur cicerculæ modo ſomnum capturis: benefacit etiam orthopnœicis. Porrò uictus erit tenuis, qui expedite diſtribuatur, & recrementis omnino uacet.

De tremoribus. Cap. XXI.

TRemoris origo in uniuerſum quidē ex neruorū imbecillitate eſt, q̄d ętas ſenilis palā teſtatur: priuatim uero plures cauſę ipſum efficiūt: nēpe frigida intemperies, frigidę potio, et præſertim in febribus intēpeſtiue aſſumpta: frigidi, glutinoſiq; humoris redundātia, et uini uſus liberalior. Qui igiť ex erroribus cōmiſſis manifeſtō tremunt, à noxijs abſtineant. At ſi perſeuerat etiā diu in febribus tremor, primum corpus totū oleo ſabino perfundať: ubi autē acceſſiones remittunt, ueteri, aut ſycionio: ſumma uero corporis membra lanis mollibus prius tamen præuncta contegantur.

Deinde

Deinde cucurbitulæ à priori uertebra uſq; ad ſpinam lumboſq; agglutinentur, ſic ut particulæ prius cum præcordijs cruda hordei farina ὠμηλύσιν græci uocant, delinantur. Iam hæ quoq; partes lanis ex ueteri, aut ſycionio oleo reſperſis operiantur. Quòd ſi febres inueterauerint, die uno interpoſito in oleum, aut hydrelæum tremuli deſcendant, utanturq; frictionibus mollibus. Si longius prorogatur diſpoſitio frigoris ſuſpicione, mulſa, caſtoreumq; potui dabitur, & calidis locis geſtari debent. Cibus didu-ctu facilis offeretur, primum ſorbilis, mox uolatilium & piſciũ, qui molli carne ſunt præditi: febribus ſolutis lauandum eſt, ſed uitari debet frigidũ ſolium, uiniq; potio. Porrò ſi craſſorum uiſcoſorumq; ſuccorum copia fuerit, uti conuenit ijs quæ incidunt, extenuantq;, uerbi gratia, rutæ ramuſculo, ſpondylij, quantũ tribus digitis comprehendi poſſit, caſtorei & nitri ſingulorum obolis duobus: Datur quotidie cochleare unum cum oxymelite ad tres uſq; dies ieiuno, uel panacis & piperis grana quinq; ex mulſæ cyatho. Simplicia præſumpta trementes adiuuant, caſtoreum, leporis cerebrum comeſtum, althææ radicis decoctum, damaſſonij foliorũ drachmæ quatuor in mulſa, eupatorium ex aqua. Superante autem frigore etiã zoſymi unguine, item acopis ad reſolutionem conſcriptis, unctionibuſq; & cutis ad ruborem uſq; exaſperatione, phænigmon græci uocant, utemur: præterea exercitijs, perfricationibuſq;. ijs uero qui ex uini potu tremunt, uinum circuncidendum eſt, quoad in totum morbo fuerint liberati.

Ocularia, & primum de dolore ex Galeni commentarijs. Cap. XXII.

CVm in oculis uehementiores oboriuntur dolores, conſiderato, quanam ex affectione corporis dolere ipſis in inflammationibus accidat. Vel enim, dum ab influentiũ acrimonia uehementius eroduntur, uel quia tunicæ ſuccis repletæ tenduntur, uel quòd craſſis ſuccis, aut ſpiritibus flatulentis quodammodo intenduntur, graues in ipſis dolores oboriũtur. Roſiones igitur purgantibus curare præſidijs, noxium humorem uacuando par eſt. item candido oui liquore in oculos infuſo. Vbi uero cõcocta iã fuerit inflammatio, corpuſq; ſuperfluis uacuũ, balnea ipſis aptiſſima ſunt. Ex repletione autem contractas inflammationes ſanguinis detractione, alui ductione, & partium inferiorum frictione perſanare conuenit. Intenſiones autem, toto prius corpore uacuato: item humoribus qui ſurſum tendunt, ad inferiora reuulſis, deinde loco iniectis remedijs, quæ diſcutiendi facultatem habeant. fomenta itaq; adhibenda ipſis ſunt, & fœnugræci decoctum infundendum. In quibus autem ſanguis craſſus oculorum uenulas intendit, ſic tamen ut corpus totum plethoricam affectionem non præ ſe ferat, uini uſus eſt, quod poſſit excalfacere, uacuare, & meatus aperire.

De perturbatione, & lippitudine quam proprie ophthalmiam græci uocant.

Perturbatio humiditas oculi eſt, & calor cum rubore naturæ alieno, non ex corpore, ſed ab externa cauſa aliqua proueniens, ut à ſole, fumo, puluere, oleo: quare etiam occaſione ipſius ſeparata, promptiſſime ſoluitur.

tur. In genere huius perturbationis, lippitudo eſt: uerum non extrinſecus tantũ, ſed ex interiore etiam cauſa cæca ingruit, percp tres quatuorue, aut quincp dies pleruncp durat. facillime diſcutitur, ſi obſeruentur omnia quę foris accedentia turbare lumen poſſint, item parciore cibo, aquæ potu, aut inambulatione, & aluo ex facili reſpondente.

De inflammatione.

Cum inflammatio ipſos oculos occupauerit, poſt totius corporis uacuationem, perungendi ſunt ijs quæ impetus humorum poſſunt repellere, & irritationem lenire, quale eſt, quod ad Neilum authorem refertur, diaridon, uel etiam Mediacum, Nardinumcp. Vbi membrana adnata inflammatione tentatur, medicamentis utemur, quæ græci ab uno die mone mera uocant, cum oui cãdido infuſis. Die inſecuto niſi inflãmatio creſcat, nardino delinentur: fotu ex meliloti decocto uti conuenit. ubi uero craſſus humor eſt, qui lippitudinem facit, medicamenta accõmodantur, quæ necp infarciendi uim habent, emplaſtica græci uocant, neque humores incraſſent, ſed quę diffundere, humectare, & excernere idonea ſint, quale eſt Chiacum. At ſi humores in capite fuerint impacti, cucurbitulam occipiti admouere oportet, uel ſcarificare, uel hyrudines fronti qua oculus dolet, adhibere, panemcp purum aqua maceratum cum modico roſaceo, aut polentis incoctis capitum papaueris decocto, ſimiliter cum roſaceo ſuperdare. efficaciore autem utendum eſt cataplaſmate, ex croco, melilotis, palmularum carnibus, teneris coriandri folijs ouorum luteis toſtis, micis panis in ſapam intinctis, roſacei momento, & papaueris capitũ contritorum decocto. Interdum ſemen quocp ipſius ad leniendum dolorem miſcetur. Si magna doloris neceſſitas eſt, etiam opij pauxillum adijcitur: vbi dolor abeſt, ſtupefacientia gręci ναρκωτικὰ appellãt uitari debent. Quòd ſi medio cris inflammatio infeſtet, aloen per ſe, uel aqua, uel oui albo diſſolutam illinito. ut autem expeditius ſit auxilium, croci drachmas ſex, aloes drachmas ſedecim, gummi drachmas nouẽ coniecta in unum aqua pluuiali excipito, ſingitocp collyria. Iam quę uocantur diacrocu lippitudinum initijs ſunt idonea: in quibus uero tumor œdematodes hoc eſt mollis cedenscp & exalbidus habetur: tum circa palpebras, tum membranam adnatam ſine tunicarum offenſa, benfaciunt etiam liquida collyria (Græci hygrocollyria uocant) & ex croco, & atramento ſutorio & melle pręparata. hoc autem eſt laudatiſſimum.

Liquidum collyrium quod dolorem leuet anodynon appellatum.

Cretę ſutorię, mellis attici, ſucci fœnigręci ſingulorum pares portiones incoquito, donec mellis ſpiſſitudinem habeant. deinde ſpecillo duos angulos attingito.

Ad defluxionis impetum, qui epiphora græcis dicitur.

Ad fluxionum impetus, per initia quidẽ conuenit inedia, aquę potus, et multo magis ueneris abſtinentia: Aluus ſubduci, facies poſca aquoſa colui debet. præſertim ſi feruens fuerit fluxio. ſin minus, atramento ſutorio cum melle frons & palpebræ delinãtur. Nonnulli atramentum ſutorium

K

aqua diſſolutum ad collutionem exhibent. Porrò qui defluxu citra inflãmationem uexantur, uel etiam cũ inflammatione quidem, ſed ita ut ſupra os caluariæ affectus conſiſtat, agglutinamentis utendum eſt in fronte: ſimplicibus ſanè, uiridibus uitis folijs, uel rubi ſucco, uel portulacæ, uel cotoniorum cum polenta tenui, uel galla leui cum uino, & polentæ polline, uel cicuta, uel pſyllio cum aqua, uel ſolano, uel cochleis cum teſtis ſuis in puluerem redactis, à tempore ad alterum tempus illitis: In uniuerſum ijs quæ aſtringunt, refrigerantq́;. Compoſitis autem his: pollen frumentaceus, & myrrha, uel thus cum oui aquato illinatur, uel ſamia terra cum myrrha, & manna ſimiliter ut oui albor inungetur. In frigidioribus autem humorũ curſibus ſulfuris uiui, bituminis, picis, colophoniæ ſingulorum drachmæ duæ: itẽ Muſę paſtillus, & Aſter, ſimiliaq́; probe repellunt. Iam uero Theriace uino aſtringente diſſoluta, frontiq́; illita frigidos humorũ influxus ſiſtit, quinetiam eadem pota uehementer his ſuccurrit. Ipſi uero oculo, lana, aut panniculus tenuis, oui albo madens imponitur, item caſeus recens ſimiliter oculo applicatus, acres maxime influxus cohibet, tum collyria à reprimendo dicta ſtaltica, ſi illinantur, inſtillenturq́; ex oui aquato idem efficiunt. At ſi in imo, & ſub oſſe hæreſcens humor longiore ſpatio duret, poſt generales corporis uacuationes, medicamentorũ uſus eſt quę per nares atq; os pituitam eliciunt, errhina & apophlegmatiſmos appellant: caput radet, & rubor in cute excitabitur. Porrò in his etiã curandi rationes, quas in capite manu adminiſtramus aſſumũt, nempe Angiologiã, arteriotomiam, hypoſpatiſmũ, & periſcyphiſmum, uti gręci appellãt: & in uertice uſq; ad os aduſtionẽ. Iam cucurbitulę occipitio inciſa cute admotę, impetũ fluoris poſſunt reuellere. Fluxiones extra caluariã notant, uaſa in frõte & tẽporibus diſtenta, & capitis ueluti uinculũ, tum q; ex agglutimẽtis ſicca pręſidio ſunt. Si hæc deſint, & fluoris impetus prorogetur, & ſternutamẽta nonnunquã moleſte elidanẽ, humorẽ ſub caluaria teneri, cẽſendũ eſt.

De chemoſi.

Chemoſin appellant, cum utræq; palpebræ ex uehementi inflãmatione inuerſæ fuerint, ut uix oculi ab ipſis cõtegantur, & albũ oculi nigro ſublimius euaſerit, rubrumq́; etiam magna ex parte nigrũ occupet. Curatur uenæ ſectione, medicamine purgãte, collyrio diarodon albo, & quod à cinereo colore uocatur σποδιακόν, cũ lacte, uel oui aquato. Eodem uero palpebras, tẽpora & frontem illinere oportet, tũ fomentis & cataplaſmatis lenibus uti. cũ autẽ remittit inflãmatio, acriorib. quale eſt etiã uiride diarodõ.

De hypoſphagmatis, & emphyſematis.

Hypoſphagma uenarum adnatæ membranæ ruptura dicitur, ex ictu potiſſimum eueniens. Inſtillatur itaq; ipſis ſanguis palumbi, uel columbę, uel calido lacte muliebri thuris paululum conterens, uel muria, & præſertim ex ſale cappadocico: fotu utitor ex hyſſopi decocto. Porro tumor mollis, œdema uocant, oculis ex ictu obortus, fomentis ex poſca continuis, & ſpongia ex eadem ſuperdata diſcutitur. Recte huic ſpecularium combuſtum, & ſtercus columbæ æquis portionibus, vino, aut aceto contrita illinunt.

nunt. Iam caſeus recens,uel raphani cortex,uel vua paſſa ſine acinis, ſingulatim ex poſca,uel mulſa applicantur. Eadem faciunt ad Emphyſemata.

Ad emphyſemata pruriginoſa, & pſorophthalmias.

Emphyſema palpebræ tumor eſt,œdemati ſimilis: pſorophthalmia autem pruriginoſa eiuſdē ſcabies,ex ſalſo & nitroſo humore contracta. Conuenit ipſos fouere,poſca,lenticulę decocto & roſarum. Hygrocollyriū autem hoc,æris drachmæ ſex,miſyos toſti,myrrhę ſingulorū drachmæ tres, croci drachma una ſemis,piperis drachma, uini Chij & paſſi cretici ſingulorū cyathus unus,& dimidius:incoquuntur quoad mellis ſpiſſitudinē habuerint. Hęc eſt Eraſiſtrati compoſitio,quæ panchryſos uocatur:facit etiā ad anginam,ulcera oris,pudendorumq́ꝫ, & aurium dolores. Inungant & oleo palpebras, ſomnum inituri. Ab acidis,ſalſis,& acribus abſtineant.

De ſclerophthalmia, & xerophthalmia.

Sclerophthalmia,durities oculi, & difficilis motus eſt cum labore,ruboreq́ꝫ citra humiditatem. fouere igitur ipſos crebro, ſpongijs aqua calida imbutis ex uſu eſt. Item ouum palpebris in lecto imponitur, cum roſaceo:vel adeps anſerinus. Frigida & quę indurāt uitanda:caput uelandum, vngendumq́ꝫ,aluus ducenda. Xerophthalmia, quaſi dicas arida lippitudo, pruriginoſa oculorum eſt ſine fluore diſpoſitio. Curatur balneis,inunctionibus, & uictu probi ſucci: utriſq́ꝫ uero communiter conueniunt medicamenta acria,ut uel lachrymas prouocent,per quæ & durities emollietur,& ſiccitas humectabitur. Talis eſt Eraſiſtrati quoq́ꝫ panchryſos,& quod dicitur Dicenteton, item cui nomen eſt Stratiotico.

De ectropijs.

Hic affectus palpebræ inuerſio eſt,aut propter cicatricem, aut excreſcētiam carnis naſcens. In quibus igitur excreſcentia inueterauerit,æruginem raſam torrefactam conterito & admoueto, uel plumbo uſto cum ſulfure viuo, & loto utitor,uel utriſq́ꝫ paribus & ærugine & plumbo. Nam ex cicatrice proficiſcens Ectropion,ſi in totum curare ſtudueris, id manu faciendum eſt.

De ægilope, & anchilope.

Aegilops abſceſſus eſt, qui inter maiorem oculi angulum, & nares fit: qui ruptus,ſi negligatur, uſq́ꝫ ad os in fiſtulam dehiſcit. priuſquàm uero abſceſſus in ulcus erumpat, Anchilops uocatur. Probe igitur faciunt glaucium & crocus una cum perditij herbæ ſucco impoſita. crebro autem uariare oportet, & neq́ꝫ in uomicæ eruptionem degenerabit. ALIVD. Halica cocta in aceto & probe trita,non ſolum incipientes,ſed etiam in uomicam mutatos perſanat,rumpitq́ꝫ,& uſque ad os penetrat. Hoc uſus nō ſolum ægilopas, ſed etiam anchilopas curabit. ALIVD. Ruta ſatiua una cum lixiuio, quod ex cinere & calce confectum eſt, contrita, coctaq́ꝫ. & impoſita pulchre admodum ægilopas emendat, & aduſque os permeat,initio erodens,poſtea non ita: ac mirum eſt, quòd ne cicatricem quidē indecoram hoc præſidium relinquat. ALIVD. Cochleas cum teſtis ſuis tritas imponito,interdum aloe, uel myrrha admiſta. Præſidium hoc

antequam ægilops in pus degenerauerit, & poſtea cũ ruptus fuerit abſceſſus, eum deſiccat. ALIVD. Cum manus opera ęgilopa & anchilopa aduris, hoc utere cataplaſmate, lenticulas decoquito, & cum melle utitor, ubi cruſta exciderit, vuam paſſam excipiens liquida terebinthina, utitor in modum emplaſtri. Hoc enim & purgat, & carne replet, & cicatricem inducit.

De trachomate.

Trachoma internæ palpebrarum regionis aſperitudo eſt: harum intenſio, ut ueluti inciſuras habeat, σύκωσις à fici ſimilitudine græcis appellatur. Cum inueterauerit uitium, calloſq; contraxerit, tyloſis uocatur. Collyrijs igitur utendum eſt, tum eo quod ex vino, tum quod ex duobus conſtat lapidibus, ipſoq; hæmatite lapide, ex aqua loto ſubiectis palpebrę abſtergentur: Hermatioq; cum Cygnarij modico. Adhęc diacrocu collyrium pariter pſorophthalmijs citra exulcerationem efficax eſt, palpebræ inuerſæ illitum. At ſi durior callus, his non ceſſerit remedijs, palpebra inuerſa pumice raditur, aut ſepiæ teſta, aut folijs fici, aut etiam inſtrumento, quod à palpebrarum raſura blepharoxiſton græci appellant.

De chalazijs.

Chalazion, otioſi humoris in palpebra colluuies eſt, in qua ammonia cum aceto detritum ſimul cum galbano inungitur. facit etiam terebinthina pariter cum cerato excepta.

De crithe tuberculo.

Crithe, paruulum abſceſſus tuberculum, oblongum, palpebrę cilio obueniens. Id cera alba foueri oportet: muſcæ capite abiecto, reliquo corpore infricari, uel hordei diluto perfundi.

Ad palpebrarum pediculos.

Expurgatis prius pediculis, marina tepida palpebras colluere oportet. Deinde medicamento ſubſcripto cilium attingere: aluminis ſciſſi partibus duabus, herbæ pediculariæ parte una, tritis utitor.

De madaroſi, uel milphoſi.

Hic affectus palpebrę pilorum defluuium eſt. Ad quod cura prius uniuerſi corporis habita, ſmegmatis utere, quibus ab honeſtandis palpebris nomen eſt calliblephara. Terræ ampelitidis, croci gallicæ, ladani, ſingulorum pari portione contrita utitor. ALIVD. Stimeos toſti lotiq; drachma, plumbi combuſti & eloti drachmis quatuor, croci totidem, nardi indicæ drachmis tribus, in puluerem redactis utitor. ALIVD. Palmarũ oſſium combuſtorum tribus drachmis, nardi gallicæ drachmis duabus: leuigatis utere. hoc etiam ſcabioſis oculis medetur. ALIVD. Neapolitæ ad palpebrarum defluuia, μιλφώσεις appellant, longoſq; palpebrarum affectus. Stimmeos, cadmiæ, chalcitidis, miſyos xenici ſingulorũ pares portiones. craſſiuſcule contundito, & melle reſperſa torreto: leuigatis utitor.

De ptilloſi.

Ptilloſis, palpebrarum craſſities eſt, calloſa, rubicunda, quibus accidit ſæpe pilorum etiam defluuium. Præter prædicta igitur etiam hoc ſumme ſa-

me facit, Muſcerdæ combuſtæ, & melle contritæ, inunguntur.

Ad ſuperciliorum defluuia quæ madaroſis dicitur.

Plumbum digitis oleo, uel adipe anſerino unctis detritũ illinitur. ALIVD. Hoc etiam ſubnigros reddit: nuces auellanæ exuſtę ſimul cum adipe caprillo, vel urſino infricantur. ALIVD. Hoc efficax eſt etiã barbę alopecijs. Alterci drachmæ duæ, muſcerdæ drachma, polytrichi drachma, irini unguẽti cochlearia quatuor. Tritis perbelle unguentũ admiſcetur. fotuq; prius adhibito illinitur. quod, ſi raſa pars ante fuerit, magis proficit.

De palpebrarum pilis oculum irritantibus τριχίασιν appellant.

Pilis qui oculum pungunt prius euulſis, locus ſtatim ſanguine ranæ per ſe inungitur, uel cum cinere chamæleontis albi, uel ſanguis cimicũ, uel fumariæ quæ in hordeo naſcitur ſuccus, cum gummi, uel tellinarum ſalſarum cinis cum cedria, uel loti cinis, uel alumen liquidum quod phorimon appellant, uel muſcæ caninæ ſanguis admodum in id efficax eſt.

Pilorum glutinans medicamentum.

Conglutinant pilos infractos bitumen, maſtiche, colophonia, gummi, cochleæ pars glutinoſa.

De encanthide & rhyade.

Encanthis naturalis in maiore angulo carunculæ excreſcentia eſt. Rhyas autem huius imminutio. Encanthidas igitur ijs quæ aduerſus ectropia dicta ſunt, ſimilibuſq; urendi, uel exedendi facultate præditis, hæc σηπτικὰ illa καυστικὰ gręci nominant, abſumes. ſed non totas, ne eius loco Rhyas ſubnaſcatur, uerum ad naturalem uſq; magnitudinem. Rhyadas, carnoſa parte in totum, uel rudi manus opera, uel medicamentis, abſumpta, inſanabiles exiſtimato. Quòd ſi pars ipſarum imminuta fuerit, ijs quæ mediocriter aſtringunt, carnemq; creantibus reficitur: qualia ſunt medicamẽta ex croco, glaucio, & aloe confecta. item collyria diacrocu inſcripta, necnon al tercũ prodeſt in uino coctũ, impoſitumq;, & aluminis ex uino pauxillũ.

De ulceribus.

Vlcerum in oculis genus quidem unum eſt, differentiæ uero ſpeciales diuerſæ. etenim in cornea membrana quæ græcis ceratoides appellatur, vlcus cauum, anguſtum, & purum, à foſſula botryon græcis dicitur. quod autem latius botryo eſt, ſed minus altum, cœloma nuncupatur. Argemon in pupillæ circulo naſcens, ambientia comprehendit, ut etiam in exteriore pupillæ parte rubicundum, in interiore candidum appareat. Epicauma vlcus eſt ſordidum, & cruſta obductum, quo repurgato humores oculi ſæpe effluunt. Iam uero aliæ plures ulcerum ſunt differentiæ, de quibus dicemus communius. Si igitur ulcus ſimul cum inflammatione obortum fuerit, curationem ex ijs quæ inflammationem lenire poſſunt, & concoquere, moliemur, non neglectis ijs quæ ad vlcus proprie pertinent. Talia uero ſunt collyria, libanium, cygnus, & pelaria uocata, item aſter & ſimilia: inſuper quæ ex amylo, terra ſamia quæ ἀστὴρ dicitur & ceruſa conſtant: omnibus autem magis leniendo dolori eſſe Ilamonem nouimus, uerum diu ei

inſiſtendum nō eſt,eo quòd admodum ſtupefaciat. Laudatiſſimum uero & quod diazematon à decoctione dicitur,ut quod ſtupefaciendi uim nō habeat. At ſi cū fluxione ulcus infeſtarit,collyrium aliquod illi admiſcebimus,quale eſt diahydras,& Chiacum,præterea Cygnus fuluus & quæ repellendi ſine roſione facultatem obtinent. Sin autē ulcera ſordida fuerint, mulſa mediocriter aquata, & fœnugræci decocto utemur per ſe, & cum alijs ad id dicatis collyrijs. Si acriora ſint albis,ſeberiano & fœnugræci diluto:ſi non acria,diaſmirnes,& nardinis. Purgata uero ulcera medicamentum Cleo probe poteſt cicatrice obducere, eamq́ præterea concolorem reddere.

De oculi procidentia quæ πρόπτωσις *dicitur.*

Proptoſis tuniculę quę gręcis ab vuæ acino ῥαγοειδὴς dicitur,procidentia eſt:quæ eroſa ruptaue cornea tunicula accidit. Ea cum nondum creuit quòd muſcę capiti ſimilis ſit,myocephalon nominatur. Cum uero amplius & eo uſq; ſuccreuerit,ut acinū vuæ repræſentet, ſtaphiloma,quaſi vuatio dicitur:ubi plurima facta eſt acceſſio,ut palpebras tranſiliat,melō, hoc eſt malum. Si uero obcalluerit,elos,id eſt clauus tunc dicitur. Si igitur ad myocephalon ferè oculi procidentia degenerauerit,repellentibus conſtringentibuſq; ipſum medicinis utendum eſt: Chio nimirum, Phæo, Nardino,& Theodotio, item eo quod dia thallias, & quod diaceratos uocatur. iam uero ſpongiam leniter ipſis poſca,aut uino aſtringente,aut roſarū decocto imbutam,ſuperdare commodum eſt,aut ſplenium. Principatū uero obtinet ad procidentias omniaq; ulcera, medicamentum cui nomē eſt Olympiacum,uel Olympus,cum ſucco oliuę,uel polygonij,uel polij. Eadem hæc etiam clauis conueniunt,& ſtaphilomatis,priuſquam inalbeſcāt. Vbi uero alborem, aut callum contraxerint, nullus remedijs locus eſt.

De oculis purulentis.

Aliquando membrana à cornu dicta ceratoides, purulenta efficitur, nunc altius,nunc in ſuperficie,ita ut pus habeat unguis figuram: quæ cauſa eſt ut hoc etiam malum unguis oculi nominetur. Huc ergo ſpectat curationis ratio ut uel pus diſcutiatur, medicamentis mediocriter in id efficacibus,quale eſt aqua mulſa,& fœnugræci ſuccus,ex eoq; collyria,ſimiliter libaniū,& quę ex thure confiunt,dia libanu inſcripta:uel rumpatur vomica,& uehementioribus repurgetur, q̄d genus ſunt diaſmirnes,& hygidion. At ſi pus in oculis citra exulceratione̅ coierit,etiam hoc liquido collyrio utendum eſt: Atramenti ſutorij, croci ſingulorum drachmis octo, myrrhæ drachmis quatuor,mellis libra. Cæterum phlyctæna cum ſit ceratoidis membranæ excreſcentia, ex humore quodam tunicas ipſius excoriante,purulentorum curationi ſubijcitur. Hygra,hoc eſt liquidum medicamentum ad ſuppurantes oculos quos hypopios uocant: Baſſi,croci,aloes, myrrhæ ſingulæ uncię,vini quadrans,mellis optimi ſelibra. Crocus ex vino modico teritur,deinde aloe & myrrha. Vbi craſſitudinem acceperint, mel additͣ. Vnita in uitreo uaſe reponuntur:uti licet bis quotidie, aut ſi neceſſitas urgeat,ter. Quandoquidem oculum ſimul purgat, & carnem, cicatricemq; inducit.

De cicatricibus & albuginibus.

Quę per ſumma oculorum cicatrices fiunt, aliqui hoc nomine ſolo cicatrices dicūt, alij uero nubeculas. Altius autē deliteſcentes, albugines, medicamentis abſterſorijs, extergentibuſq; diſcutiuntur. Nebulas igitur anemonæ ſuccus abſtergit, & minoris centaurij ſuccus cum melle. Vetuſtiores autem cedria extenuat: & æs ſolum aqua tritum modo collyrij, ad hæc quæ detergent collyria: quale eſt quod cornu ceruino conſtat, dia ceratos elaphiu dictum: item Rhinarium, Hecatombe ſimiliaq;. Albugines uero nitrum cum oleo ueteri detritū diligenter, et inunctum probe, extergit. Itē ſepiæ teſta combuſta, cum melle leuigata. Inter collyria hoc bene, & leniter abſtergit. Collyrium. Mamiræ, guttæ ammoniaci, myrrhæ troglodytidis, crocodilorum fimi, ſingulorum æqualia pondera. in collyriū coactis utitor, uel crocodili terreſtris fimum ex aqua leuigatum illinito, in collyria redigens. Recte autem ſal cappadocum aqua ſoluitur, quo collyria albuginibus exterendis dicata diſſoluens inſtillabis.

Quomodo cicatrices tingantur.

Gallæ, acaciæ, ſingulorum drachmę quatuor, atramenti ſutorij drachmæ duæ illinentur. Collyrium autem hoc proficit, floris mali punici, cytinorum, atramenti ſutorij, acaciæ, gummi, ſingulorum drachmę quatuor, ſtimmios, gallæ, ſingulorum drachmæ duæ. Aqua teruntur: ſi flos mali granati deſideretur, interius membranoſum q̄d grana intercedit, miſceto.

De ungui oculorum, quod pterygion græcis uocatur.

Vnguis quod pterygion græci uocant, neruoſa membranæ adnatæ excreſcentia eſt, quæ ab angulo quidem oritur, ſed aduſq; oculi coronā peruenit: vbi uero ſupra modum fuerit adaucta, pupillam obtegit. Magni igitur & inueterati ungues ſolam manū expoſtulant. Recentiores uero et magnitudine mediocres, præſidijs eliduntur abſtergentibus, qualia aſpretudini idonea ſunt, & albuginibus. inter ſimplicia igitur æs combuſtum, uel atramentum ſutorium ſimul cum porcino felle pulchre faciunt. Efficacius autem hoc eſt quod ſequitur: atramēti ſutorij pars una, gummi pars ſemiſſis: uino leuigata illinuntur. uel etiam collyria formantur, nonnulli uero caprinum fel melle miſtum inungunt.

Ad ungues oculorum, ſuppurationem, & hebetudinem. Oribaſij.

Lapidis magnetis, æruginis raſæ, minij ſinopici, ſuffiminis ammoniaci ſingulorum drachmæ quatuor, croci drachmæ duæ, mellis attici cochlearij dimidium. Idem ualet aduerſus albugines.

De carbunculo & carcinomate.

Carcinoma tunicę ceratoidis affectus eſt: cui dolor adſit diſtētio, rubor tunicarum, cruciatus punctorius ad uſq; tempora magiſq; ſi moueantur, cibi torquet faſtidium, acribus irritantur & excandeſcunt. Hoc malo nulla medicina ſubtrahit. Nihilominus dolor leniri lactis potione debet, item cibis frumentatijs & alioquin probi ſucci, omni acrimonia liberis. Collyria lenia infundantur, ut ſpodiacum, ſeberianum & conſimilia. Cæterum bonæ totius corporis temperaturæ proſpiciendum eſt. Carbun-

culus autem et ipſe malignum ac contumax ulcus eſt, cruſtatium, aliàs bulbo, aliàs palpebræ, quemadmodum reliquis pariter corporis particulis accidit. Itaq; in bulbi carbunculis per initia quidem clyſtere primum, mox lacte diſcocto, mediocriter purgare conuenit. deinde ſpongia foto erui farinam, uel triticeam ex aquæ mulſæ decocto obducere inſtar cataplaſmatis, nonnunquam & iridem detritam applicare, & lacte oculum eluere. Si ulcera ſerpendo depaſcant, lenticula cum melle, uel malis cydonijs incoctis forma cataplaſmatis obducũtur. Si latius depaſcendo penetrẽt, folijs oleę decoctis, uel malicorio in vino cocto leuigatoq; ex melle. At ſi ceſſent pro ſerpere, cruſtaq; medicamento quod ſubiungetur, impoſito, exciderit, & ulcera ſint pura, lutea ouorum toſta leuigataq; cum croco & melle cataplaſmatis modo inducentur, quouſq; ad cicatricem perueniant. Medicamentum autem eſt hoc, ſpodij drachmæ quatuor, myrrhæ non nimis torrefactæ drachmę treis, totidemq; oboli. Detritis in uino amineo quouſq; inaruerint, paſſum creticum uetus miſcetur. Vbi leuigata ſunt inuicem, liquida, pixide fictili excipiuntur, ſubinungũturq;. Ad palpebrarum uero carbunculos malum granatum acidum, totum fruſtatim conciſum aceto incoquito. Vbi intabuerit probe, in læuoremq; detritũ, illinito in lintheolum ac utitor, bis terue quotidie immutans, noctu ſemel.

De mydriaſi.

Cum pupilla colore quidem nihil magis euariat, ſed multo eſt ꝙ naturalis ſtatus exigit latior. interim ex toto uiſum impedit, interim permultũ, & omnia quæ conſpiciuntur ab ipſis minora quàm ſint uidentur eſſe. Mydriaſis quidẽ affectus eſt, cauſa autem ipſius humor quidã excremẽtitius. itaq; curationem ipſius ſanguinis emiſſione à cubito, uel purgatione tentabimus: ſin minus, uenas in angulis oculorũ diuidere oportet, deinde cucurbitulam occipitio admouere, & marina frontem, et oculos perfundere. ſi marina deſideretur, muria, uel poſca. Medicamentis autem ijs utendum eſt, quæ etiam ad puſtulas conducunt.

De phthiſi & atrophia.

Phthiſis affectus eſt, quo pupilla fit anguſtior, obſcurior, rigoſiorq;. Res lumini obiectę, in his maiores apparẽt. cauſa uero eſt denſatio, quę ſiccitati potius fert accepta. Sed phthiſis ab atrophia hoc dignoſcĩt diſcrimine, ꝙ illa auguſtiorẽ pupillam, hęc totum oculũ minorem, humilioremq; reddat. Mederi his cõuenit exercitio, et ſtudioſa capitis, faciei et oculorum fricatiõe: Adhęc aquę in faciẽ ſuperfuſione & unguine quodã calfaciẽte in caput dato, oculos autẽ medicamẽto, q̃d rarefaciat, et acriore oblinito, quale eſt infraſcriptũ. Ammoniaci drachma, crocomagmatis drachmę quatuor, croci drachmæ duæ, æruginis drachma. Tritis in aqua, formatiſq; utitor.

De nocturna cæcitudine quæ nyctalops dicitur.

Nocturna cæcitudo, qui græcis Nyctalops dicitur, uitium eſt quo per diem homo cernit, ſole dein occiduo obſcurius, noctu omnino nihil. Curari debet ſanguine ex cubito, et oculorũ angulis uacuato, mox purgatiõe, vel per clyſterem inanitione adhibita. Deinde apophlegmatiſmi indicentur,

tur,aut ſternutamenta prouocare oportet. Ante cibũ hyſſopus potui,uel ruta dabitur. Si his remedijs morbus non cedit, iterum purgationem mo liemur ex ſcammonia,& caſtoreo:oculi uero melle deſpumato illinentur, claudenturq́;,premendo liquamenta, continendoq́;. Aluminis combuſti partes duę,ſalis foſſitij pars una. Trita cum melle ſublinũtur. ALIVD. Iecur hircinum aſſatur, aquoſa inter aſſandum ſanies inde emanans collectaq́; inungitur. Quin & ipſum iecur commedendum exhibetur, coctiq́; uapor oculis excipi apertis præcipitur.

De glaucomate & ſuffuſione quod hypochyma dicitur ex commentarijs Rufi.

Glaucoma,& hypochyma ueteres unũ quoddam mali genus eſſe exiſtimarunt. Poſteriores autem glaucomata quidem humoris, qui ob ſimilitudinem cryſtalli κρυσταλλοειδὴς appellatur, uitia, præ humiditate in glaucũ colorem tranſeuntis iudicarunt. Hypochymata humorum affuſionem, qui inter tunicã ceratoidem,& cryſtalloidem concreſcunt. Verũ omnia glaucomata curationem non recipiunt: hypochymata autem curantur, ſed nõ omnia. proinde ſuffuſione tentatis ſuccurremus, antequàm malum radices egerit, conſiſtatq́; ſanguinis ex cubito detractione, et purgatione. item iniectionibus acrioribus, ueluti ex cẽtaurij, aut cucumeris amaræ decocto petitis, et alui ſolutione crebriore, cucurbitulisq́; occipitio cute inciſa admotis. Cæterum aquæ potus toto uictus curriculo competit, cibiſq́; uti qui extenuant. Proderit autem temporis ſpatio, & apophlegmatiſmis diebus aliquot uti. Quibus uero ceu culices, oculis obuerſari perperã uidentur, ex quadam humorum prauitate, uel bilioſioribus uaporibus ſurſum diſtributis, medicamentum dialoes amarum exhibetur ſubinde, uel etiam inde ſumetur purgatio. In oculis autem medicaminibus utendum eſt, primum ſimplicibus, puta melle, cum oleo & feniculi ſucco. poſtea etiam cõpoſitis, quale eſt hoc. Sagapeni drachmę duę, liquoris cyrenaici, ueratri albi ſingulorum drachmę ſex. Alij addunt in mellis heminis octo. Nos autẽ tradit Oribaſius, ſubſcripto utemur, caucalidis ſucci, chamedryos, ſanguinariæ ſingulorum ęquis portionibus contritis. Benefaciunt item collyria, & quod ſucco feniculi conſtat, & Protheus & Thalaſſerus, & diaopobalſamu, & quę ex his pręparantur, pręſidio eſſe ſolent. Inſuper feniculi decoctum per initia ſuperfuſum adiuuat. item ex ſuccis confectum, opobalſamo, melle, oleo ueteri & ſimilibus.

De glaucomate & ſuffuſione, ex commentarijs Demoſthenis.

Floris æris oboli quinq́;, myrrhę drachmæ tres, nardi indicę drachma, lapidis hæmatitidis drachma: aphronitri drachma, ſalis floris drachmæ duæ, opobalſami drachmæ nouem. melle attico excepta offeruntur.

De obſcuritate & hebetudine.

Obſcuritas, quã amauroſim græci uocant, eſt totius cernendi uiſus plerunq́; abſq́; manifeſto oculi affectu impedimentum. Hebetudo (quę amblyopia græcorum lingua uocatur) obſcuritas uiſus eſt, ab occulta quadã cauſa proueniens. Curatio cõmunis ſane eſt ei quã in ſuffuſis diximus: Priuata uero eſt, ab angulis ſanguinẽ mittere. hirudines admouere tẽporibus,

ribus, inferiores partes perfricare. Procedente tempore etiam ĳs quæ ſternutamenta prouocant, utendum eſt, tum uomitu ante cibum, & inunctionibus, primũ ex mellis et olei æqua portione, deinde compoſito quod ſubiungitur. Croci obolis duobus, fellis hyenæ drachma, piperis communis granis octogintaquinq; feniculi ſucci drachmis ſedecim, guttæ ammoniaci drachma. Contritis ad læuorem aridis ex ſucco, mellis cochlearia quatuor adĳciuntur. Præparata excipito ærea pyxide & utitor. priusquàm uero illinantur oculi, in marinam calidam demerſi fouebuntur.

De ſtrabiſmo.

Infantes ab origine ſtrabones curantur larua faciei circumpoſita, ut in rectum uideant. Nam ſtrabiſmus conuulſiora muſculorum qui bulbum mouent, diſpoſitio eſt. & lucerna è regione poſita, & non à latere elucente. Præterea cum ad nares cõniuent oculis floccos rubros agglutinare uincit angulis qui circa tempora habentur: ut uiſu ad hos incõniuenter directo, oculos emendent.

De oculorum expreßione qui ἐκπιεσμὸς appellatur.

Exprimuntur oculi nonnunquam, ut exerti perſeuerent. quibus ſane ſtrangulatus, mali cauſa eſt, ex cubito uenam incidere oportet: ſin alio modo id acciderit, medicamento purgare, ueratro nigro, uel ſcammonia. Ex doloribus autem contractas oculorum expreſſiones, quæ frequenter ſane etiam ex partu accidunt, uteri purgationes ſoluunt: unde has promouere conuenit. in uiris autem poſt ſanguinis detractionem, ſi nõ remiſerit uitium, cucurbitulam occipitio defigere commodum eſt. Lanam melle imbutã imponere, aut panni floccos cum aqua ſuperq; duplicatum linteũ illigare leniter. His prodeſt & marina frigida fronti ſuperfuſa, item ſereos, et polygoni ſuccus cũ meconio illitus, tũ alia quę reprimere poſſũt, et cõtrahere.

De confuſione.

Confuſiones ex ictu, curamus ſanguinis detractione à cubito, totũ oculum ſanguine, potiſſimum quidem palumbi recens occiſi, ſin minus, etiã columbæ replemus: deinde lanam mollem in ouum cũ uino, roſaceoq; cõtuſum demerſam imponimus, illigamuſq;: ſequenti die idẽ facimus, et tertio fomenta exhibemus, lac inſtillamus, applicamuſq; idonea, deinde ſublinimus medicamẽtis quę ad ueteres affectiões inſcribunt: quale eſt Chiacũ.

De myopiaſi.

Myopiæ dicunt grȩce, luſcioli noſtris, qui prima natali die propinqua ſane uident, remota uero non item. Inſanabilis eſt huiuſmodi diſpoſitio ut quæ ab imbecillitate ſpiritus uiſorĳ proueniat. Contrario his modo ſenes afficiuntur. Cum enim propinqua nõ uideant, procul diſſita aſſequuntur.

Auricularia & primum de aurium dolore. *Cap. XXIII.*

AVrium dolorem ex frigiditate contractũ, ubi ex anni tempore, præcedente uictu, uel ęgrotantis quoq; percunctatione: an ob exteriorẽ cauſam acciderit, didicerimus, inde quòd dolor alte citra grauitatem, uel diſtentionem, uel ardorem fixus ſit, calfacientibus curabitur præſidĳs, nempe oleo rutaceo, calido uel nardino, uel laurino calido, uel amaracino,

uel phuliato,uel ſpicato,uel communi, cum euphorbio, uel piperi, uel caſtoreo,uel commageno,dicto unguine,uel liquore balſami in meatum auditorium inſtillato.Iam uero oleum in quo allium decoctum ſit, uel cepa, inſtillatum auxiliatur. At ex calida conceptum intemperie dolorẽ,in quo feruoris cuiuſdam ſine grauitate ſeu tenſione ſenſus eſt, contraria medicãtur oui albumen ſubactum in aurem demiſſum,quemadmodũ oculis adhibemus,lac muliebre cum quodam collyrio,quod dolorem lenit, uel ſucco perditij herbæ,cum modico roſaceo:ipſumq; roſaceum,uel oxyrhodinum,uel ſuccus ſolani,uel coriandri, uel haſtulæ regiæ, uel oleum in quo lumbrici,uel aſelli qui ſub aquarijs ſtabulantur,incocti, uel oleum amygdalinũ per ſe,uel buccina uiua numero tria, in eo decocta naturaliter proficiunt. Quòd ſi glutinoſi, craſſiq; ſucci dolores fecerint, capitis,ipſiuſq; auris grauitas & præcedentis uictus ratio teſtatur. ſola uero citra grauitatẽ diſtentio ipſius auris ſpiritum flatulentum,cui exitus non pateſcit,indicat. Itaq; in ambobus uitijs utere medicamentis,quæ aperiunt inciduntq;,cuiuſmodi eſt aphronitrum cum aceto, & melle.Item fel ouillum cum oleo communi,uel amygdalino:præterea porri & cepæ ſuccus tepidus cũ melle,aut origanũ tritum, cũ melle & lacte muliebri inſtillatur.Ad uehementiores aurium perfrictiones fel caprillũ cum ſucco porri inditur.Verum in ijs quos multus dolor longuſq; urget; et grauis ſimul auditus exiſtit, hęc quoq; uſurpari debent,cuiuſmodi dracunculi ſuccus eſt,ari,brioniæ, & ſimilia.priuatim uero qui ob flatuoſum indoleſcunt ſpiritum,cucurbita ex aqua calida fotu prius facto,circa aurẽ fixa ſtrenue auxiliatur. At ſi grauitas,diſtenſio,ſimulq; calor,& dolor pulſatilis, aut etiam febricula oborit, inflãmatione aurem laborare cenſeto.Atq; ante omnia hic ſanguis emittẽdus eſt,deinde fotu frequenti utendum ex oleo dulci calente per ſpecillum lana inuolutũ, meatui uero adeps anſerinus,vulpinusue, aut medicamẽ baſilicum cum roſaceo, uel cyprino,uel irino debet inſtillari: extrinſecus ea quæ dolorem lenire & cõcoquere poſſunt,cataplaſmatis modo ſuperaccõmodare.Si dolor uiolentus eſt,ijs utere, quæ leuiter ſenſum ſtupefaciunt: nõ enim mediocre periculum eſt, ꝙ cerebrum neruo per quẽ facultas audiendi erogatur imflãmato,uicinum ſit. Probe igitur hoc dolorem lenit, opij pars una,caſtorei partes duæ, cum lacte muliebri, uel oui albumine, aut uino dulci tepido inſtillantur.Iam paſtillus Crocodes,Aſter,Philonis antidotum frequenter his profuerunt. uerum conuenit crebro fouentem aut oleo communi,aut ex quodam calido fomento lanam,hoc ipſo imbutam in aurem conijcere, ſed ita ut partes inflammatione tentatæ quàm fieri poteſt minime attingantur. At ſi dolor in uetuſtatem incidit, ac in pus degeneraturus eſt, medicamento utitor, quod ex lini ſeminis ſucco conficitur, una cum roſaceo, aut chamæmelino ſolutum, inſtillatis. Cum autem aqua medicata, meatu recepta auditorio dolorem parit, ſi quidem copioſa fuerit, ore, uel etiam arundine ipſam exugere ratio eſt. Sin autem pauca ſpecillo auricularia lana inuoluto extergens, oleum quoddam inſtillabis quod ſit partium tenuium, aut roſaceum, aut oui album,

aut lac muliebre. Calida uero omnia mediocriter eſſe conuenit, quæ auribus adhibentur.

Ad ulcera quæ ſimul cum inflammatione affligunt.

Licium & meconium æquali portione trita cum melle inijciuntur.

Ad dolores maximos, pus & grauem auditum.

Amygdalarum quibus corticem detraxeris & aphronitri ſingulorum drachmæ tres, opij drachmæ tres, thuris drachmæ tres, croci drachmæ quatuor, galbani drachmæ duæ, myrrhæ drachma. Aceto læuigata inſtillantur. ſi dolor quidem exercet, roſaceo diluta: ſin autem pus profluit, mulſo, uel oxymelite: ſi grauiter audiunt, aceto. recentia ulcera glaucium ſolutum aceto, perſanat: item ex eo collyria, tum quæ appellantur diarodon, diacrocu, & diaſmirnes. quemadmodum rurſus ſuppurantes citra dolorem ferri recrementum cum aceto diutius læuigatum.

Ad ſordium duritiem.

Nitro aceto diluto cum aqua auris illuitur, cumq; ſordes deterſæ ſunt nitrum aceto ſolutum cum roſaceo inſtillatur.

Aliud ad ſordes.

Cardamomi & nitri exiguum, cum ficis pinguibus ſine granis exceptum, & in collyrij formam redactum, auriculæ committitur. Tertio quoque die educitur. Copioſas enim ſordes extrahit, & abunde leuat. Proficit hoc etiam aduerſus carnis excreſcentias, longos dolores, exulcerationes. recipit aloes, thuris, myrrhæ, ſingulorum drachmam, myſeos drachmas quatuor. Ex aceto in paſtillos digeruntur, cum uſus requirit, aceto & roſaceo ſoluta inſtillantur, Item Andronis paſtillus & Heræ, & Muſæ.

Ad diuturna ulcera.

Cedria melli admiſta illinitur. ALIVD. Myſi uſtum & in puluerẽ redactum inſpiratur. Per clyſterem uero auriculariũ eluũtur aures poſca, uel oxymelite, uel mulſo, uel decocto quorundam repellentium (uerbi cauſa) lenticulæ, uel roſarum.

Ad aures cruorem fundentes.

Lentiſci decocto auris illuitur, polygonij uero ſuccus cum pauciſſimo aceto inſtillatur, uel lycium, uel amurca, uel acacia, uel porri ſuccus.

Si caro excreuerit.

Nitro ex aqua calida, ſimul cum ſquama æris, & ſandaracha pari modo auriculam illinito. Vbi cruſtam acceperint, melle repurgato.

Aduerſus aurium uermes.

Abſynthij decocto, uel centaurij, uel porri eluuntur: capparis autem foliorum uiridiũ, aut fructus ſuccus inſtillatur, uel cedrinus liquor, uel urina humana uetus, uel album ueratrum cum melle, uel calaminthæ ſuccus, uel ſcammonia cum aceto, uel ſuccus abſynthij: oleum uero meatui inditũ uſq; ad ſuperiora, exire ipſos compellit: potius autem eſt oxelæum. Eodẽ ad ea quæ auribus incidunt animalcula utitor.

Ad calculos & ſimilia quæ in aurem inciderunt extrahenda.

Specillum auricularium lana inuolutum in reſinam, aut gummi, aut aliud quoddam glutinans medicamētum intingendum, idq; in aurem iniiciendum, ac quod in ea eſt protrahendum. Si hoc modo nihil efficitur, oleum calidum continue inſtillato. At ſi ne ſic quidem exciderit, aut comprehenſum fuerit: aliis quoque utitor modis: ut in parte chirurgica docebimus.

Ad ſonitum aurium intra ſeipſas.

Si in febribus, aut harum criſibus ſonitus aurium euenerit: nullum ei negotium faceſſere oportet, quippe ſtatim magna ex parte finiuntur. Sin autem poſt morbum perſeuerauerit, abſynthii decocto ubi aures foueris acetum, roſaceumq; infundi debet, uel raphani ſuccus cum roſaceo, aut ueratri nigri cum aceto. Ad ueteres autem ſonitus, qui ex craſſis glutinoſiſq; humoribus creantur, inde uero illos cognoſces quod non ſubito, ſed paulatim increſcunt, naſcunturq;, aceto, nitro, et melle aurem illinito. ALIVD. Veratri albi drahmæ duæ, caſtorei totidem, croci drachmæ tres, nitri drachmæ ſedecim. ex aceto contrita, in paſtillos digerito ac utitor.

Ad ueteres ſonitus, & tinnitus.

Euphorbium cum cyprino oleo leuigatum, calefactumq; uſurpato, in quibus autem ob multam ſentiendi facultatem uapores, & flatus ſurſum diſtribui percipiuntur, caſtoreum, & cicutæ ſemen tritum cum aceto inſtillatur.

Ad grauem auditum, & ſurditatem.

Quæ ab origine quidem, uel etiam poſt natalem diem, ſed longiſſime, & abſolutæ ſurditates conſtituuntur, nullo remedio illidi poſſunt. Quæ uero non abſolutæ quidem, ſed diuturnæ tamen, & ipſę curationem non recipiunt, aut certe difficillimam. Quę ob bilioſum humorem ſurſum uergentem naſcuntur, uacuationibus per medicamenta bilem ducentia ex facili abolentur. quidam etiam ſua ſponte affectu liberantur, bile inferius deſcendente. At ex crudis craſſiſq; humoribus prognatas ſurditates, uel grauem auditum, uenæ inciſione curato, aut omnino purgatione, ex Hiera, tū apophlegmatiſmis & errhinis. itē balneis ſua ſponte ſcaturientibus, uel ex aqua marina. Porrò in meatum ubi facultas audiendi eſt, conuenit inſtillare, quæ ad ſonitus tradita ſunt. Priuatim uero hæc: urinam & fel caprillum, aut ſeorſim fel, aut rutæ ſuccum cum melle, aut caſtoreum, cum oleo anethino: & hyſſopum medicamentum cum nardino unguine, uel caprillum fel cum galbano: uel quod recipit caſtorei drachmas duas, nitri, ueratri albi ſingulorum drachmam.

Ad contuſionem aurium quæ θλάσις dicitur.

Hippocrates quidem nihil ipſis adhibendum præcipit. Cum uero ſæpe ab ægrotis cogamur, utendum eſt his. Myrrhæ, aloes, thuris, acaciæ, pari ſingulorum modo: ex aceto inunguntur aut panis calidi pars interior cum melle in pila contuſa obducitur: aut hoc: bituminis, thuris, aloes,

cochlearum carnis,bulborum,polentę par modus,ex aceto leuigata impo nuntur. Quòd ſi inflammatio oborta eſt, ſeſamum leue factum applicatur,uel chondrus, cum aceto coctus,laxiora autem eſto cataplaſmata,& citra deligaturam aut leuiter deligentur. & lana oleo imbuta auris anfractui demittatur.

De parotidibus.

Parotis glandularum iuxta ipſas aures affectus eſt, materia morbi illic eructante, alias à capite humoribus uidelicet in eo impactis: aliàs à reliquo corpore in febribus critico modo proueniens. Si igitur,alte adhuc delitescens parotis in tumorem non attollitur, natura debet adiutari præſidijs,quæ coactas ſordes extrahant, uel etiam cucurbitula agglutinata,uel crebro fotuum uſu. Nam ſi in altum recurrat colluuies,periculũ haud mediocre ſubſecuturum eſt. Sin autem inflammatione tentata in tumorem faſtigietur, è contrario ijs quæ leniunt,& concoquunt, utemur cataplaſmatis,quale eſt ex farina hordeacea, aut triticea,aut ſemine lini cũ mulſa, aut fœnugræci, aut altheæ,aut chamæmelorum coctionem expretorum iure incoctum,item quod ex rumice,& axungia inſulſa conſtat. at ſi exupreare ſanguis tibi uideatur,prius ipſum uenę ſectione uacuabis:modo uires permittant. Tumore autem non diſcuſſo, medicamentis utere quæ puri mouendo ſunt,nempe farina triticea cum pinguium ficorũ decocto,uel oleo, tum medicamento quod ex polline, & quod ex fermento confectum eſt. Vbi iam abſceſſus,ad ſuppurationem ſpectarit, uel cute ferro diſciſſa pus excernetur,uel acri medicamento rumpetur,cuiuſmodi exiſtit ſmidion appellatum,& diaſcorodon,hoc eſt ex allijs præparatum. Cęterum mitiores parotidas etiam fotus ex muria diſcutit, item medicamentum diaperanu. Hoc ſane etiam pus iam maturatum diſcutit, præter quod dolori leniendo ſit efficaciſſimum. Ad inueteratas parotidas buccinorum, aut purpurarum combuſtarum cinerem cum melle,uel axungia imponemus,aut ficus marina incoctas,uel marrubium cum ſale. Induratas autem iam emollit & medicamen Mnaſei,& Ariobarſanios. optimum etiam quod ex ſucco lini ſeminis præparatur. ante hæc autem obducere ammoniacum conuenit, miſta cum cataplaſmatis pice liquida, uel ſeuo taurino, uel bdellio, uel ſtyrace,uel medulla ceruina.

De narium & olfactus uitijs. *Cap. XXIIII.*

OLfaciendi facultate oblæſa,ſi uox ſeruetur incolumis, ad priores cerebri uentriculos morbus refertur: qui aut ex intemperie ſola noxam conceperunt,aut etiam ex humorum copia. Sin autem uox quoq; mali cõtagium ſenſerit laborioſior quodammodo reddita propter oſſa quæ à colatu ethmoide græce uocantur, obſtructa, affectum rurſus malis quibuſdam ſuccis contractum eſſe cenſeto. Itaque cerebri intemperies, ubi ex notis ſæpius à me dictis deprehenſa fuerit,contrarijs curatur remedijs. humores autem apophlegmatiſmis euacuare oportet: maxime uero utitor medicamentis quę per nares ualide educunt. & quę odore mouent tenuis ſubſtantiæ, quemadmodum in defluxionibus quas καθάῤῥους græci uocant,adhibeto.

hibeto. Cum autem totius corporis humorum copiæ ſuſpicio ſubeſt, hæc prius, aut ſanguinis dimiſſione, aut purgatione ex Hiera uacuatur. Ita quoque in polypode, & ozæna faciundum eſt, deinde loco etiam affecto inducuntur remedia. quin & Theriace pota ſæpe magno fuit præſidio. Cæterum polypus, tumor præter naturam in naribus oritur, ſubſtantia reſpondens polypodis carunculæ: eiuſdē uero naturæ eſt & ſarcoma. Ozæna uero ulcus eſt, putridum ex humorum acrium illuuie creatum.

Ad polypodas & Sarcomata.

Squamæ æris drachmæ octo, atramenti ſutorij drachmæ duæ, ſandarachæ drachmæ quatuor, ueratri nigri drachmæ duæ: naribus inſpirantur. In uſu hoc eſt laudatiſſimum, nam tredecim diebus, inſigne affert præſidium. benefacit & atramentum ſutorium cum aceto. ALIVD. Malicorij drachmæ duodecim, atramentri ſutorij drachmæ decem: chalcitidis drachmæ octo, fellis taurini, amomi, myrrhæ, calaminthę, marrubij, ſingulorum drachmę quatuor, croci drachmæ duæ, ueratri albi drachmæ quatuor. ſicco utitor. ALIVD. Diphrygi trito nares, linamentoq́ ex ellychnijs contorto attinguntur, dilatanturq́.

Ad ozænas.

Miſyos, chalcitidis, myrrhæ ſingulorum drachmæ ſeptem, atramenti ſutorij drachmæ ſex, aluminis ſciſſilis, gallæ, ſquamę æris, ſingulorū drachmæ quatuor, aluminis rotundi drachmæ duę, thuris drachma una, aceti ſextarius. totum in uaſe æreo coquitur. Vbi ad mellis ſpiſſitudinem uenerit, ex carptis linamentis utitor. ALIVD. Aeruginem & æris ſquamam pari portione aridum medicamentum facito.

Ad fœdum narium odorem.

Myrrhę, acacię, amomi ſingulorum drachma, melle cocto excepta ſummo narium interſepto iubeto agglutinari. ALIVD. Amomi, myrrhę, roſarum ſiccarum partes ęquales, nardino unguento exceptas illinito. Item benefacit aduerſus fœditatem odoris, & malagma hedychroē cum uino admotum.

Ad narium ulcera.

Ceruſæ libra, argenti ſpumę quadrans, recrementi plumbi tantundem, uel plumbi combuſti. omnia uero lota eſto, excipianturq́ uino, myrteoq́ oleo.

Ad ulcera quæ uocantur glycea.

Argenti ſpumæ drachmę quatuor, rutę nouellę totidem, aluminis ſciſſilis drachmæ duæ. Myrteo oleo acetoq́ excipiuntur.

Quæ ſternutamenta citent.

Veratrum album, uel caſtoreum, uel piper, uel ſtruthium, uel ſimul omnia: non autem oportet inſpirare, ſed pinna, uel digito penitiſſime, in naſum demittere. ubi ſternutamentum frequentius eſt, medicamento ſedari debet. Infunditur nardinum, uel roſaceum, uel glycelæum. Iam quæ odore mouent, ſternutamenta ſedant, aniſum, ocimi ſtipulæ contuſæ: ſed

ante hæc omnia caput deſiccandum eſt. ſmegmatis ex nitro & pumice factis, uel etiam aſclepio uocato utendum, & Conſtātini ſapone, & ſale cappadocico, ſimilibusq́;.

Ad ſanguinis eruptionem, e naribus.

Sanguinis è naribus profluuium, quod febribus ſuperuenit, ſecundo uolumine inter illas ſum executus. De eo autem, quod alia quacunq́; de cauſa accidit nulloq́; ſiſti poteſt remedio, in præſentia tractabimus. Chalcitidem contritam linamento ex ellychnijs contorto, aqua imbuto, uel eo quod à genitalis humani forma priapiſcon appellant exceptam, narium foraminibus demittes. Vel teſtam oui exuſtam admiſcebis, & dimidiatam gallæ partem, uel lycio indico attinges. Vel fimi aſinini cinerem inſpirabis. Vel eius expreſſi ſuccum inſtillato, uel molaris lapidis aceto extincti, uapor naribus attrahatur. Vel hoc quoq́; medicamēto obſtruenti utitor, Mannæ thuris, partem vnā, aloes partem dimidiam. Candido oui liquore excipito: ac utitor, per linamentum ex ellychnijs contortum, extrinſecus leporis pilis unctioni impoſitis. Vel funiculum lucernarum in nares conijcito. Vel cucurbitulam leuem directe, quà ſanguis profluit, affigito. præcordijs autem magnam, & perſeueranter admoueto. Vel aures ualide obſtruantur, frōs ſpongijs ex aqua frigida foueatur. Vel cucurbitula occipitio agglutinetur, cum ſanguinis detractione: interim etiam uenam incidere, ſi nihil prohibet, & ſumas partes uinculis excipere, præſertim brachia, & femora, ſicut in uenę ſectione fieri ſolet. Eadē motu concuti iubeto, manus uero fricatione, pedes autem obambulatione. Nā uenis indidem ſanguine repletis, narium uaſa deplentur. Item ſpongia in poſcam frigidam demerſa: naribusq́; profluentibus à foris ſtrictim admota: id quod requiritur, ſubinde perfecit: melius autem proficit longo ex linamentis intortis penicillo naribus prius ſubiecto.

Ad faciei uitia.

Quomodo facies a rugis aſſeratur. Cap. XXV.

THuris drahmæ quatuor, fuci quod φῦκος dicitur græcis, drachmæ tres, argenti ſpumæ, piperis, ſingulorum drachmæ octo, omnia ex ichthyocollæ contuſæ diluto ſoluuntur, in paſtillos redactis utitor. ALIVD. Eburnei ſcobis drachmæ octo, thuris maſculi, ichthiocollæ pares portiones. Vtitor, quemadmodum eſt prædictum.

Ad faciei nigritias.

Iridis, uel ptiſanæ freſæ ſingulorum ſeſquiſextarius, ſalis ammoniaci, cornus ceruini combuſti, thymiamatis ammoniaci, ſingulorum unciæ duæ. Aqua diſſoluta in paſtillos coguntur, ac iterum aqua trita ante balneum illinuntur. ALIVD. Ptiſanæ, erui, thuris, iridis illyricæ, aphronitri, ſingulorum chœnices duo, coſti, amygdalorum amarorum ſingulorum drachmæ uiginti. Ouorum albumine, lacteq́; aſinino ſubigito, ac utitor ueluti prædiximus. Benefacit etiam paſtillus Peponatos.

Ad ephelidem & lenticulas.

Terrę cimolię torrefactę, ſemicongius,aphronitri toſti drachmę octo, erui farinæ elixatæ drachmæ quatuor,fellis taurini ; eburnei ſcobis ſingulorum drachmæ octo. Leuigatis facies defricatur. ALIVD. Fæcis drachmæ decem, erui farinæ drachmæ decem, lomenti drachmæ decem ueratri albi drachmæ quinq;,aphronitri drachmæ decem,alcyonij drachmæ decem,tritis abſtergito.

Ad ſuggillata.

Per initia decocto fœnugręci,poſtea & meliloti oculi fouens,Nilei collyrium diarodon aqua ſolutum illinito : deinde diaſmirnes. Et ſi nihil profecerit,id quod diaſandicos inſcribitur, combuſtum, perungito, uel hyſſopum cum aqua applicato.Vel hyſſopo in panniculum illigato & calida aqua reſperſa foueto:vel acri muria. item raphani corticem cum melle detritum impones. hoc etiam ueteribus efficax eſt. Porrò ad uetuſta faciei ſuggillata, & liuores tordili partes duas, terræ ſamiæ partem unam cum melle admoueto,cura adhibita ne exulceretur.

Aliud deterſorium.

Hyſſopi, thapſiæ, caſiæ ſingulorum drachmas duas, ceræ tantundem, terebinthinæ drachmam inijcito, cauens ne exulcerationem excites, eoq; frequenter tolles.

De uaris.

Exigui ſunt & duri in facie tumores.Oxymelite illinito,uel argẽti ſpumam cum terebinthina,aut olei candidi momento tritam infricando perunges:uel alumen fiſſile cum terebinthina,uel amygdala amara aceto macerata infricantur. In callum uero concretos uaros, ſaponis gallici drachmis quatuor,thuris,thymiamatis ammoniaci ſingulis drachmis,aqua diſſolutis perungito, & poſt horam eluito.

Ad uaros,pilos,& aſpredinem faciei.

Ceræ drachmæ decem,terebinthinæ drachma,uiſci drachmæ duę.Liquato unà oleum ſuperinfundens atq; hoc medicamento faciem abſtergito,tollit enim radicitus. ALIVD. Papauer detritum, uel pulegium cum ſale,acetoq; applicato.

Ceratum thaidis quo facies rubeſcat.

Croci,erythrodani radicis, fuci,thuris, myrrhæ ſingulorum drachmæ duæ.Adipe uitulino, oleoq; maſtichino excipiuntur : deinde illinuntur. Interpoſito tempore,ſpongia ex calente aqua facies abſtergitur. Cæterum faciei remedia,etiam reliquo corpori conuenient.

De oris affectibus, & primum de dentium dolore. Cap. XXVI.

DEntium dolorem ſine gingiuarum inflammatione, interim in proprio ipſorum corpore, interim in neruo,qui ad ipſos pertinet, oriri contingit. quapropter ualentiſſimorum in hoc medicaminum uſus eſt. Atque inde plurima ipſorum quàm acerrimo aceto præparantur. At gin

giuis propter inflammationē dolentibus, pręſentiſſimum eſt remedium, oleum lentiſcinum, calore temperatum, ſi in ore retineatur, eſto autem id recens. nam uetus tanto recenti deterius, quanto calidius. Communis autem ratio etiam hic ſeruetur, ut humor qui in toto corpore ſuperat, prius euacuetur.

Ad dentium inflammationem.

Os colluatur aceto, in quo decocta ſit galla, uel halicacabi radix, alterci ſemen, foliaue, uel pulegiū, uel ſolani ſuccus, uel capparis radix, uel myrti folia, uel polium, uel cucumis ſylueſtris radix, uel rutæ folia cum oxymelite, uel cornu ceruinum, uel acetum ſcillites, uel pyrethrum, cum hyſſopo. At eroſionem experto denti, ſtyracem cum opio imponito: uel ſulfur uiuum cum lycio: uel alterci ſeminis uaporem excipiat per infundibulum. Item Philonis antidotum denti circumlitum, dolorem ſedat. Quòd ſi defluxione laborent dentes, myrti, lentiſci, & gallę decocto colluent: vel rhus ſyriaci, balauſtij, uel malicorij. applicantur autem ſalis partes duæ, aluminis uſti, & aceto extincti triticiq; pars una: deinde uino perluuntur. porro gingiuis cruentis alumen tenue inſpergitur, uel aloe cū uino eluuntur: uel rubi radice vino decocta: uel rhu ſyriaco. cruentis autem et defluxione tentatis gingiuis crudum ſalſamentum in olla comburito, quoad in carbones redigatur, puluere attingito. At mobiles ſtabilit aloe inſperſa; uel rhus ſyriacus, uel alumē ſciſſile, uel galla, uel rubi radix per ſe, aut cū uino incocta.

Aliud ad dentes.

Nucis uiridis corticem terito, eiuſq; ius, cum habes, in id cōijcito myrrham ueram, & alumen ſciſſile: ubi omnia in unitatem coegeris, in uſu infundito, ac in gingiuas qua parte dens indolet, demittito & perſanabis. ALIVD. Allium, piper, herbam pedicularíam quæ ſtaphis agria dicitur, detrita, in linamento in globulos coges quos circa dentes uerſans humorem in capite contentum elicies, dentemq; ſanabis. ALIVD. Ad dentes mobiles, & gingiuas fluxione preſſas: omniaq; oris ulcera depaſcētia, Chalcitidis toſtæ drachmæ duodecim, cadmiæ drachmæ octo. vtitor ſicco, aut cum aceto, ſine dolore dentes tollit, farina cum liquore tithymalli imponitur, & ſuper hederæ folium accommodatur, ac per horam ſinitur, ſua enim ſponte dens conteretur. Dentium ſmegma, quod & parulidibus bene facit. Aluminis laterculari j triens, ſalis ammoniaci tantundem, myrrhæ, coſti, pyrethri, ſingulorum drachmæ quatuor, piperis grana octoginta.

Ad parulidas.

Sulfuris uiui, piperis, aluminis ſciſſi, æquales portiones. Ac parulis inflammatio quædam eſt in aliqua gingiuarum parte ſuſcitata, quæ niſi diſcuſſa fuerit, in ſuppurationem conuertitur. & cum ſuppurauerit, ſcapello inciſa, linamentis inſertis diſtendetur. Epulis autem carnis excreſcentia eſt, quæ ab inflammatione contracta ad intimos molares dentes pertinet: non nunquam cum febri & dolore. Quoniam igitur reprimi debet, utendum eſt, ærugine raſa priuatim: uel cum pari galla, uel ſori combuſto, uel alu-

mine quolibet cremato, uel galla per ſe, uel ſquama æris cum aceto diebus ſat multis leuigata deſiccataq́;.

Smegma dentium.

Ariſtolochię radix combuſta, cerui cornu combuſtum cum maſtiches momento, ſal candidus melle reſperſus & fici folijs inuolutus exuſtusq́; donec in carbones mutentur. ALIVD. Buccina ſale reſperſa, uſtaq́;, cochleæ terreſtres cum melle combuſtæ, lanę ſuccidæ crematæ cũ modico ſale. Singulis ipſorũ grati odoris gratia miſceatur iunci rotundi flos, uel nardi ſpicæ, uel folium malabathri, uel iuncus odoratus anguloſus, uel iris.

Dentium candorem concilians, & oris ſuauitatem faciens gingiuasque reprimens.

Pumicis, ſalis toſti, iridis ſingulorũ drachmę quatuor, iũci odorati anguloſi drachmę quinq́;, ſpicę nardi drachma, piperis drachmę ſex. Tritis utitor.

Ad ſtuporem dentium.

Stupori benefacit portulaca commanducata, uel oleum quod immaturæ oliuæ fuderunt infricatum, uel amurca in æreo uaſe cum oleo cocta, donec mellis ſpiſſitudinem habeat. atque uetuſta ſi perungatur, magnum affert momentum.

Ad dentes attritos.

Dentibus attritis, baccarum lauri, aluminis ſciſſi, ariſtolochię ſarmentorum quæ clematitis dicitur, ſingulorum pares portiones inijciuntur.

Ad gingiuas corroſas.

Roſarum floris drachmis octo, gallarum drachmis quatuor, myrrhæ drachmis duabus, ſi gingiuæ eroſę & humiditatis uicio flaccidæ, colluantur, ſaneſcunt. Idem præſtat lac aſininum, oliuæ foliorum decoctum, acetum ſcillites: arida uero admota, ærugo ferri, cytini. Tumidas excreſcenteſq́; gingiuas portulacę ſuccus in ore retentus, muria ex colymbadibus oliuis, calidum. calidũ, uel lentiſcinũ, uel melinum amurcaq́; diſcutit: ſicca autem, ęrugo ferri, uel ęris, ariſtolochię radix, arnogloſſi ſemẽ, dyphryges, atramentum ſutorium toſtum, cytini.

Ad diſrupta labra.

Amurca cocta illinanť: uel hoc ꝓdeſt adeps anſerinus cũ melle, terebinthina ęquali portione, roſarũ floris, hyſſopi, roſacei, ſingulorũ momentũ.

Aduerſus linguæ morbum qui batrachus appellatur.

Batrachus tumor eſt, ad inflammationis ſimilitudinem, ſub lingua erumpens, maxime in pueris: itaque locus miſyos, ęruginis raſę, pari pondere ſicco perfricatur. Mento autem adhiberi debet medicamentum. Anthera, uel ſphęrion, uel ex ouis parygrum. In adultis remedium eſt uenas ſub lingua diuidere. ALIVD. Valet etiam ad oris ulcera, quas Græci aphthas uocant, æruginis raſæ, gallæ, chalcitidis ſingulorum ęquale pondus cum paſſo. os etiam his colluitur. ALIVD. Erui farina cum melle prius abſterſis, delinitur, galla læuis cum

melle, uel roſarum flores ſimiliter. Vel oliuæ foliorum decocto colluant.

Ad tonſillarum inflammationem.

Si in febri tonſillæ, & columella inflammationem ſenſerint, gargarizare conuenit decocto furfurum, aut roſarũ, aut palmarum, aut myxæ, aut lenticulæ. Cum uero inflammatio remittit, conſiſtitue, mel ipſis adijciendum eſt, quod per initia facere nõ oportet, nec in augmento, ne acrimonia fluxionem quandam concitent. Vbi in ſuppurationem conuerſa eruperit, gargarizandum eſt, ex mulſa uel lenticulæ decocto, uel roſarum: idq; faciundum eſt, donec in totum ſoluatur: aut ſtomatica collutio ad gargarizandum etiam exhibebitur. At ſi peſtifera tonſillis ulcera oboriantur, utendum quidem & præſcriptis, ſed priuatim exhiberi debet medicamen diamoron, ex aqua calida, uel aqua mulſa, quæ roſarum inſperſum florẽ obtineat, uel coſtum, uel rhus ſicca, uel decocta, uel glauci foliorum aridorum decoctum, quod amarum eſt. optime autem facit, ſi ſuccum, ut ad collyria utimur, in mulſa diſſoluis. ipſius autem fruticis ſicci, ſi inſpiretur, uſus eſt laudatiſſimus, aut ſi digito admoueatur. cura uero habenda eſt ne prorſus attingatur, aut certe leniter admodũ. Profuit & paſtillus Andronius. Poſt hæc acria irritantiaue gargarizatur ex medicamento, quod ex dulci radicula quę glycyrize dicitur, conſtat: aut eo quod croco, uino ſcybelite, terra chia, & myrrha componitur. deinde amylo, & tragacantho. Vbi iam conſtiterit ulcerum depaſtio, gargarizandum medicamento ex lacte, & ſamia terra confecto. ALIVD. Ad tonſillas quæ poſt inflammationem in duruerunt, ἀντιάδας gręci nominãt. Ex malo punico dulci cũ cortice tuſo ſuccus exprimitur, & eius partes ſex, mellis uni miſtę coquuntur, donec eis mellis ſpiſſitudo ſit & perunguntur. ALIVD. Gallę omphacitidis unciæ duę, aluminis ſciſſilis uncia, ſalis ammoniaci toſti tantundem. Puluere attingito. ALIVD. Gallæ drachmę octo, miſyos drachmæ duæ, ſalis toſti drachmæ quinq; utitor puluere. eſt autem Antias, tonſillarum tumor, ſchirrhum præferens.

De uua.

Vua ſi inflammationem experitur, gargarizandũ ex iiſdem, quæ tonſillæ imflammatæ poſtulant, & mediocriter aſtringentibus, qualis eſt mali punici ſuccus per cochlear, uel inſtrumentum, quod ab uua attollenda ſtaphileparton appellant, ſubiectus, tum per ſe, tum cũ melle affatim cocto: uel dulcis radix, mali punici ſucco miſta. proficit etiam ſuccus dulcis radicis cum melle illitus. iam hæmatites lapis vuam reprimit, et phrygius cõbuſtus, & ageratus, item ex lapide phrygio medicamẽ ad pudenda inſcriptum. His adduntur terra ſamia, erethrias, ſinopis, lemnia, & omphacium, per ſe & cum horum aliquo. Item ſpinæ ægyptię ſuccus & alumen ſciſſile. roſæ uero, & ſemen, & folia lenius operantur, adhuc lenius gummi, tragacantha, ſarcocolla, amylum: quibus utendum dum magis uua prematur ab aſtringẽtibus cõſtricta. ubi ęqualiter craſſa fuerit ipſa, quod uitium iam uuam latini, κιόνα græci proprie dicunt, gargarizationibus fidendum etiam iis quæ ex myrrha, & croco, & iunco anguloſo fiunt.

Contu-

Contuſiones autē cauendæ ſunt.ob quod pinna potius perungere conuenit.compoſitum uero hoc utile eſt,rhus ſyriaci drachmæ octo, croci drachmæ quatuor, coſti drachmæ octo, roſarum ſeminis drachmæ quatuor. Præterea gingiuis benefacit,linum ex purpura marina, quod uiperę collo circundatum ipſam ſtrangulauerit, deinde circumadigatur tonſillis,& colli uitijs,mirabili quodam modo opitulatur,ut Galenus author eſt.

Ad ſanguinis ex ore profluuium.

Porri folia contuſa imponuntur, uel ſpongia recens in picem crudam merſa comburitur,in puluerem coacta utitor,ac ualde utile eſt remedium & collutiones oris ex roſis ſiccis, aut uiridibus. Ad hæc decoctum frigidum,uel pampinorum uitis,uel lentiſci foliorum, uel rutæ,uel malorum cotoniorum,uel roſarum,uel vuæ acinorum,uel lenticularum.

De angina eiusque ſpeciebus: ubi etiam de ſtrangulatis: uel alio modo ſuffocatis agitur. Cap. XXVII.

INterioribus faucium,pharynge græci uocant,muſculis inflammatis angina accidit,quæ ſynanche græcis dicitur: exterioribus, paraſynanche. Eodem modo & in ſuperiore gutturis parte, λάρυγγα græci nominant, habet: cuius ſi interiores muſculi inflammatione conflictentur,cynanchem: ſi exteriores,paracynanchem efficiunt. Hæc autem comitantur omnes.recta ceruice ſpiratio, dolor cum difficultate ſpirandi, nonnullis etiam febricula oritur,faciei rubor,ceruicisq; : & tumor in quibuſdam os ægri apertum habent, & deuorare nequeunt. Cynanchicos uero ſtrangulatus quoque interdum ſecutus eſt. Pueris raro talis affectus oboritur,cum ſcilicet ceruicis uertebræ affectæ loco ſuo excidunt. Verum illis ceu curationem non recipientibus,ac deploratis,manum admoliri non oportet. Reliquis autem ſanguis protinus è cubito mittendus eſt, ſed non ſubito ac ſemel,uerum pluribus interpoſitis uicibus euacuabitur. quippe cumulata ſemelq; facta uacuatione,anima ipſis deficiente, ſuffocationis periculū ſuperuenit,dum materia in affectā partem collectim prorumpit. Si per hæc non leuantur, eas quoque uenas incidere conuenit, quæ ſub lingua ſunt, uel ipſa quoque lingua ſcarificanda, ſi propenſior foras cum tumore appareat. Aluus acriore clyſtere ſubduci debet, pedes aqua calida foueri,extremæ partes ualide deligari, collum lanis ſuccidis, uel etiam oleo imbutis contegi,crudaq; farina ordeacea, quæ græcis ὠμὴ λύσις dicitur modo cataplaſmatis obduci. gargarizandum uero per initia ex eis quæ in tonſillarum inflammatione dicta ſunt,uel ſimplici diamoron,cum rhus decocto. Potius autem eſt diamoron,quod ſylueſtribus moris conficitur. Deinde & compoſito diamoron, uel eo quod diacaryen à nucibus uocatur perunguntur.Cum autē morbus uiget,conſiſtitq;, & nitri momentū admiſcendū eſt,aut etiam ſulfuris viui,niſi acrimonia quędam prohibeat.item ſtercus caninum aridum contuſum,& cum melle perunctum,præſtantiſſimū eſt remedium:idq; albū maxime, item ſylueſtriū hirundinū cinis ſimiliter efficax eſt.Si malū longius prorogat, etiā perunctione diabeſaſa,vtemur,

nunc

nunc uires ipſius remittentes,aliorum miſtura, nunc iterum intendentes. Cucurbitula quoque, uel hirudo ſub mento, & circa ceruicem admoueri debet.utendumq́ gargariſmatis ex iride, hyſſopo, melanthio,abrotano, dulci radice, ficis pinguibus in mulſa decoctis, uel rutæ ſucco cum lacte, uel ſinapi cum oxymelite. Sin autem ex his quædam acrimonia percipiatur,oleum ipſis quàm optimum calens exhibetur,aut roſaceum per ſe,aut cum cremore ptiſanæ, aut fœnugræci gargarizandum. Cibus ſit triduo aqua mulſa,inde ptiſanę cremor cũ dulci quadã potione, deinde & ouorũ lutea perliquida,ac ſorbitionibus utendũ ex chõdro, ubi deuorare melius cœperint:& cibis qui ægri uiribus reſpondeant.Cum morbus cœperit inclinare, ægri deambulationibus,& balneo credentur: pars affecta cerato ex oleo rutaceo operietur, reliquaq́ uirium recolligendarũ ratio, ut par eſt,adhibebitur.Porro ex ſtrãgulatis, quibus ſpuma iam circa os emanat, manus admoueri nõ debet:ſi Hippocratis cõſilio acquieſcimus. Alij uero uitæ reſtituuntur,aceti infuſione & piperis, uel urticæ ſeminis in aceto triti acerrimi. Verum quia ægre magnoq́ negotio aſſumũt, compellere eos ratio eſt. Diſcuſſis autem colli ruboribus, ſtatim ſurſum reſpiciunt & ad ſe redeunt.ſimili modo in his qui naufragiũ paſſi ſunt. Summatim in omnibus qui ſuffocantur.Nam ita horum calor recreatur, refocillaturq́.

De grauedine,deſtillatione,raucitate,& tuſſi. Cap. XXVIII.

Communis eſt hiſce uitijs, excrementitij humoris ex capite in ſubiectas partes deſcenſus: ſi in nares decumbit,κόρυζα Gręcis,grauedo Latinis appellatur:ſi in fauces et palatum,ſimplici uocabulo καθάῤῥος,nobis deſtillatio.ſi in guttur & aſperam arteriam defluxerit ut etiam membranam interiorem quæ hanc integit,exaſperauerit,rauca uox efficitur,uocaturq́ malum gręce βρόγχος & ἀρθνελίσκον latinis raucitas: In quibus non ſolum ex capite,ſed etiã uehementi clamoris conatu,et ſpiritus inſpiratu frigidi aſperitas contrahitur inflammatoria.Si morbus perſeueret,fluxioq́ in pectus pulmoneſq́ defertur, tuſſis oboritur ipſis maligna,ac contumax. Iam & propter intemperiem ſubinde tuſſis accidit, interim ob calidam, ut in febribus: interim ob frigidam, ut aquilonijs diebus, eaq́ magis ſicca eſt. Iam uero alijs quoque morbis tuſſis nonnunquam ſymptoma efficitur: uerbi gratia,pleuriticis,iecorarijs,phthiſicis,pulmonarijs:Galenus itaque in diuturna tuſſi grandines quaſdã ex pectore educi memoriæ mandauit. Alexander autem calculum quendam grauem, qualis in meatibus urinarijs naſcitur,poſt longam tuſſim expulſum: ac inde illam quoque ceſſaſſe prodidit.Porrò nos in ſanguinis reiectione calculos excerni uidimus,quē admodum cum illuc peruentum erit, exactius commemorabimus. Qui igitur ex æſtu grauedinem,uel deſtillationem concipiunt, his caloris ſenſus oboritur circa partes affectas,acris, tenuiſq́ humor deſtillat, tum per nares,tum per os,facieſq́ rubeſcit, & naſus. Qui ex frigore,ijs caput undiq́ & frons diſtenditur: meatuſq́ oſſium quæ à colo ethmoide uocant, clauduntur, ne uox deorſum per nares tranſmeet: ſi uero longius malum trahatur, tuſſis quoque affligit, pituita educitur, nunc cruda & liquida,

quida, nunc uiridis. Quibuſdam & febris ſuperũenit : q̃uæ ob æſtum laborantes nihil iuuat : frigore preſſis, etiam concoctionem efficit.

Curatio deſtillationis & grauedinis.

Vbi calida præpollet intemperies: ijs pugnandum eſt prȩſidijs, quȩ dolori capitis ex tali cauſa contracto conueniunt. balneo utendum eſt, caput aqua copioſiore calida perfundendum. Cibi uero his proderunt ad ſorbitionem aptati, oua ſorbilia, amylum, liba dulciaria, quæ itria dicuntur, ſeſama, necnon amygdala. item nux pinea, & quæ ex lacte fiunt bellaria: uina dulcia, non uetera, medicamentum diacodion linctu aſſumptum: & quæ his congruunt compoſita auxilia. Quòd ſi frigida intemperies afficiat, & morbus contumax ſit, modico utendum cibo eſt, caput calefacientibus tenuiꝙ ſubſtantia præditis nardino, rutaceoꝙ debet perungi. Irinum uero non ſolum illinitur, ſed etiã naribus inſtillatur: intus nares thure, & myrrha cum oleo perunguntur, præſertim ſi perfrictio grauedinem crearit. Alios naribus odoranda adhibita iuuarunt, ut lacinȩ panniculorũ cõbuſtȩ, uel melanthiũ, uel cuminũ uſtum illigatumꝙ in panniculo. Iã cyphi ſi lenaicũ, id eſt lunare olfaciãt, frontiꝙ illinat̃, cui ſimul unũ ex emplaſtris, quȩ inflammationẽ arcent agglutinabit̃. Exempli gratia, Iceſiũ, uel Oxera, uel Barbarus, uel Athena. Ad diſtillationem uero ex frigore ortam, & cyphi potus utilis eſt. Thorax autem balſami liquore illinetur idemꝙ per lanas ſuccidas cũ ſtyrace & irino, uel anethino circunfouebitur. Cibis calidioribus & ad concoctionem promptis uti commodum eſt, ubi iam materia concoquitur medicamen quod pituitam per os educat, idoneũ erit, tum capitis ſmegmata, nempe Conſtantini ſapo, atque eius generis conſimilia.

Raucitatis curatio.

Raucitati quam arteriacum et branchum appellauimus, cõpetent quidem ſuperius comprehenſa, uerum priuatim ubi arteria & caput eius q̃d larinx dicitur inflammatoriam quandam affectionem experiuntur, emplaſticis, id eſt obſtruendi meatus facultate præditis per initia utemur, donec inflammatio remiſſior euaſerit: talia uero ſunt quȩ ex paſſo cretenſi, tragacantha, gummi & amylo conſtant. Item pinguium palmularum decoctũ, & dulcis radicis cum ſapa, donec mellis ſpiſſitudinem conquirat. Item cõpoſitionũ quas quòd ſub lingua teneantur, ὑπογλωττίδας appellant uſus eſt. Ante omnia uinum hoc tempore circuncidendum: poſtquam inflammatio moderatior fuerit reddita, uinum dulce aſſumetur, tum confecta ex melle, lacte, cum amylo, uel pane ſiligineo. Adhæc ſorbitiones ex amygdalis, butyrumꝙ utile. At ſi humor in particulas ſe receperit: tranſeundum eſt ad ea quȩ ualentius abſtergunt, cuiuſmodi eſt ferculum ex faba freſa paratum, & quæ ex melle præparantur. His adde braſſicam & porra probe cocta. medicamenta uero calidiora & ad tuſſim accommodata proſunt, quæ conſtant ſapa ex ficis pinguibus confecta, thure, iride, terebinthina, ſtyrace, galbano, pipere, cinamomo, caſia & his ſimilibus.

De tuſſi.

De tuſsi.

Tuſſis quoq; eadem ratione curanda.hoc ſolum inſpicitur num aliarũ particularum conſenſu fiat ut gurgulionis diſtillantis, uel capitis, an alijs morbis coincidat.His ubi quàm fieri poteſt optime erit proſpectũ,quemadmodum à me comprehenſum eſt,diceturq; in poſterum,tuſſis curationẽ moliere.Compoſitorũ uero præſidiorum enumeratio hic ſubiecta eſt.

Catapotia ad diſtillationem in fauces & tuſſim.

Styracis,myrrhæ,opij,galbani ſingulorum pares portiones.paſſo excipiuntur,uel priuatim in pila contunduntur, et ad magnitudinem erui terna,quaternaue aut quina,noctu dormituro dantur: paſſumq; ſuperbibitur.Hæc ad acrem tenuemq; fluxionem ualent.

ALIVD. Alterci ſeminis drachmæ duodecim, nucleorum pineorũ drachmæ ſex,croci drachmæ duæ.ſapa, uel paſſo in uſu excipiuntur.

Eclegma.

Mellis uncia,butyri ſemuntia,ſimul incocta exhibentur: item ex hyſſopo,ficubus,nucleis pineis,& iride decoctum ſorbetur.

Catapotia ad ueterem tuſſim accommodata.

Styracis drachmæ ſex,myrrhæ drachmæ duæ,ſemis,terebinthinę,galbani,opopanacis,iridis ſingulorum drachmæ duæ,piperis albi,nitri,ſeminis alterci,lachrymæ papaueris ſingulorum drachma,ſine ullo liquore in pila tuſa in catapotia rediguntur:utitor ut prædictum eſt.

Ad aſpredinem gutturis,tuſſim & ſputum cruentum.

Amygdala amara,quibus cortex ſit detractus uigintiquinque, ſeminis lini torrefacti drachmæ quatuor, tragacanthæ drachmę duę, pini nuclei triginta,oui in adipe cocti,luteum.Tragacanthum, aqua maceratur.Totum uero paſſo excipitur: ſi uero & ſonus uocis fuerit oblæſus, mel miſcetur in paſſi uicem, & præſertim in quibus educi ex gutture aliquid oportet.

Arteriace quæ quod ſub lingua teneatur hypogloſsis appellata, facit ad abciſionem uocis,raucitatem.item ad eos qui ægre reijciunt,anaphoricos græci nominant.

Tragacanthæ drachmę ſex,gummi tantundem,myrrhę drachma,thuris drachma una ſemis,piperis albi grana uiginti, croci drachma una,dulcis radicis ſucci drachmæ ſex,palmularum trium caro, paſſi cretici,quantum ſufficit. Atque ſuccus tragacanthæ ſolus ipſe ſub lingua loco dulcis radicis ſucci retentus.Eiuſdem decoctum dum ſpiſſitudinem habeat quadruplum inditur.

Arteriace,ad abſciſſum uocis ſonum conuenit, & eos qui uocis exercitio utuntur.

Porra ſex coquito,uſq; ad tertias,atq; ipſa proijcito, iuri ipſorum ſuccum alicæ admiſceto, mel & ouorum prius decoctorum lutea tria ſimul incoquito,circumagitans anethi ramuſculo.

Compo-

Compoſitio ad tuſſim, græce bechicon appellatur.

Pulegij ſextans, nucleorum pineorũ, cnici ſeminis, lini ſeminis ſingulorum uncia, piperis cocti triens, melle cocto excipiuntur. ALIVD. Hyſſopi, pulegij, piperis ſingulorum uncia, petroſelini ſemuncia.

Medicamentum tuſſim ueterem concoquens.

Mellis drachmæ ſedecim, terebinthinæ drachmæ duæ, galbani drachmę quatuordecim. Vbi ſimul fuerint incocta, orbiculi finguntur, circa fabę magnitudinis, nucisue auellanæ, atq; ex his delingitur. ALIVD. Aridam tuſſim curant tum arteriaca medicamenta, tum aquæ nonnunquam feruentis ſorbitio, nam dum propter pituitæ craſſitiem non excreant, reijciuntq;, humectantibus aliquantulum iuuantur. cæterum conuenit ipſis etiam hyſſopi, iridis, & pinei nuclei decoctum.

Paſtillus a fumo dictus capniſtos ad tuſſim continuam.

Styracis, piperis, maſtiches, petroſelini, ſingulorum unciam, ſandarachę ſcrupulos ſex, baccas lauri duas. Melle excepta in carbones proijcito fumumq; excitato, ut tuſſiens hunc per infundibulum aſpiret. conuenit & qualemcunq; perfrictionem expertis.

De orthopnœa, ſuſpirio, & ſpirandi difficultate. Cap. XXIX.

QVi febris expertes, crebro ueluti à citatiore curſu reſpirant, ab accidenti quod ſuperuenit, noſtris ſuſpirioſi, Græcis ἀσθματικοὶ appellantur, ijdemq; hinc quòd omnem figuram totius thoracis rectam ſeruent, ſtrangulari metuentes, orthopnœici dicuntur. creatur hoc mali cũ fiſtulæ pulmonũ cartilagines craſſis, glutinoſisq; humoribus fuerint infarctę. ſpirandi autem difficultas commune eſt ſymptoma, quod & his, & alijs cõpluribus affectibus ſuperuenit. In curandis ſuſpirioſis huc omnis cura dirigenda eſt, ut per extenuantia, abſtergentiaq; medicamina, glutinoſus humor, & craſſus abſumatur. Acetũ igitur ipſis conueniet ſcillites, & oxymelitis ex ipſo præparati potio, ipſaq; ſcilla toſta læuigataq; cum melle. Ex antidotis hiera, & purgatio continua ex ualidiſſimis medicamentis petita, à radicula vomitus, ariſtolochia rotunda pota, centaurij magni radix, ſpondylij ſemen radixq;, calaminthæ ſemen, hyſſopus, iris, melanthium: aſellorum qui ſub aquarijs uaſis agunt ſextarius in vas fictile cõiectus, carbonibus ſubditis frigitur. Vbi candorem acquiſierint, teruntur, & melle cocto excepta myſtri mẽſura ante cibũ ſecundumq; ipſum dantur. Quòd ſi neceſſitas urgeat, etiam uena ante hæc omnia incidetur, & quantum uires patiuntur ſanguinis detrahetur: aluus clyſterijs ſollicitatur, Thorax à foris, ficubus, & lolij farina obducendus eſt, cui adiecta ſit reſina, cera & mel. Inſpergatur autem ipſi iris & manna. Non inutilis eſt & farina ordei cruda, cum reſina, cera, iride, & manna. vnguentis autem utendum calidioribus, irino, anethino, rutaceo. Sed quod ſubſcribitur medicamentũ, huic uitio proprie dicatum eſt. pumicis pars una, fæculæ, quæ eſt vini fæx combuſta, partes quatuor, auripigmenti pars una, iunci rotundi floris partes duæ, alcyonij pars una, aphronitri partes duæ. Contuſa incernuntur, vnguentiſq; excepta, thoraci infricantur. Malagmatis utendum eſt quæ

ſeroſas ſuperfluasq́ ſanguinis humiditates, gręci ἰχῶρας nominant, poſſunt extrahere.

Potio ſuſpirioſis apta.

Polij, abrotani, caſtorei, chamæpyteos, guttæ ammoniaci, ſingulorum par modus. Melle ſubacta exhibentur. ALITER. Nonnulli dederunt, aphronitri cochlearium cum tribus mulſæ cyathis. ALIVD. Aphronitri drachmæ nouem, piperis drachma, ſilphij drachma ſemis. Cochleariū ex aqua datur. ALIVD. Caſtorei, ſuffiminis ammoniaci, ſingulorum drachmæ ſex, piperis grana uiginti, paſſo excipiuntur. Inſtar fabę cū mulſa exhibetur. ALIVD. Sinapi drachma, nitri ſpumæ tres oboli, elaterij ſemiobulus. Totum in paſtillos octo digeritur. Bini duobus diebus offeruntur, nam ſine moleſtia ſupra purgant. His qui præfocantur, aphronitri drachmæ tres, cum tribus hydromelitis cyathis aſſumentur, ac cum cardamomo nonnunquā, ſubito auxiliatur, benefacit etiam coxendicibus.

De peripneumonia. *Cap. XXX.*

PEripneumonia pulmonis eſt inflammatio, quæ plurimum ex ualentibus in eam partem diſtillationibus, aut angina, aut ſuſpirio, aut pleuritide alijsue morbis contrahitur: Aliquando etiam ipſa inflammatio affectus origo eſt. Hęc ſubſequit̄ ſpiritus difficultas, febris acuta et ardens, grauitas diſtenſioq́ pectoris tumor & magna repletio faciem occupat, materia ſurſum ignis inſtar impetum faciente. Malæ itaq́ in his rubent, oculi intumeſcunt, ſupercilia deorſum nutant, tunica oculi ceratoides, ob cornus imaginem dicta, in pinguedinem langueſcit. Cum uera ſigna ad æſtum flagrantiorē declinare uidentur, pulmonis inflammatio Eryſipelatis naturā reſipiens, ſubeſſe exiſtimabit̄. In ijs igitur qui ex alijs morbis huc decidūt, ſanguinis detractio uitanda eſt, maxime ſi diu hoc in ſtatu fuerint, uel ſi per initia ſanguinem dimiſerint. Verum aluus in morbi remiſſione clyſtere ducenda eſt, ſi ægre reſpondet, aut cucurbitulæ, ubi nihil obſtat, pectori, & lateribus admouendæ ſunt, eæq́ prægrandes, & multæ, cute inciſa. Sin autem peripneumoniæ affectus ſtatim ab initio inuaſerit, ſanguinem mittere, ſuffragantibus qui huc requiruntur, numeris, ex uſu eſt: ſin minus, cucurbitulas certe defigere: quibus tantum elicietur ſanguinis, quantū uires patiuntur. Quod ad cibum uero attinet, danda eſt ſorbitio ex ptiſanæ cremore & chondri cum melle, uel ex amaris amygdalis cum ſimilagine, aut chondro, dulci quadā potione admiſta, hydromalo, uel apomelite, uel hydroroſato. Recte ſumitur & recens butyrum, cochlearibus circa tribus. Propinatur autem ipſis ficuum cum hyſſopo decoctum, uel iridis in mulſa coctæ, uel leuigatæ inſtar duum cochlearium mulſæ inſperſorum. Hoc itidem, ab inferioribus partibus expurgat. At uirtutis tuendæ gratia, crebrius potui aſſumetur, mulſa per ſe & cum nucleis pineis, ac cucurbitulæ uniuerſo thoraci lateribusq́ agglutinabuntur. Ceratum uero cyprinum quod contineat iridem inſparſam, imponetur, uel ceratū ex rutaceo oleo, & iride ſicca, uel epithema ex cera, reſina, medulla ceruina, butyro, œſypo medicamento, iride ſicca, & nardino unguento.

De cruentis ſputis. *Cap. XXXI.*

CRuentum ſputum ſi diſrupta uaſorum commercia excitarint, multum ſanguinis euacuabitur. Et quidem modo manifeſta ex cauſa, ut alto delapſu, clamore, et cõſimilibus, modo ex occulta, ueluti plenitudine, aut frigore ĩmodico, nã id uenis rũpendis eſſe habile ſcribit Hippocrates. Si uero exeſa parte, aliqua ſputũ cruentum æditur, non confertim ſed paulatim ſanguis reijcitur, ſic ut acres quidam prauiq; cibi, uel inedia, uel acris ex capite deſtillatio præceſſerit. At ſi ex adapertione, ἀναστόμωσιν appellant, nullum quidem ex prædictis, præterquam plenitudo interdum præcedit, ſed uictus humidior, calidiorq;, balnei ĩmoderati uſus, calidi nimis loci in habitatio morbum facere uidebitur, & neq; inflammationes, neq; febres, neque dolores experientur: ſicut in ijs euenit qui exeſo uaſorum corpore, διάβρωσιν appellant, ſanguinem reijciunt: Imo contra leuius faciliusq; agẽt (ut ueriſimile eſt) euacuati. Quòd ſi hęmorrhoides, aut mulierũ menſtrua, nõ reſponderint, etiã periculis, erumpens ſanguis ſubtrahet. Idem uero hic pariter ijs qui ex uaſe plenitudinis cauſa rupto uacuantur, ſatis ad ualetudinem proderit, niſi ex ulcere, aut immodica uacuatione noxam ſenſerint. Quæ uero exeſis uaſorum tunicis ſanguinis fit euacuatio: nunquam commode cadit, facitq; ualetudini. Quòd ſi per uomitum excreetur, clarũ eſt eum ex ſtomachi, aut uentriculi regionibus procedere. In quibus & per anum infra deſcendens nonnunquam uacuatur. Si cum tuſſi, ab inſtrumentis reſpirationi dicatis prodit. Iam uero ſi ſpumans & ſubalbidus ſit ex interualloq; reijcitur, ut dolor abſit, & preſſio, ex pulmone ferri, notum eſt: In quibus temporis ſpatio, febris ſequetur continens, pręſertim ijs quibus ex eroſione profluit, & non nihil ex pulmonis ſubſtantia, aut arteriæ aſperę circulus q βρόγχιον dicitur, aut uena egerat. Notus certe quidã mihi eſt ex ijs qui ſanguinem è pulmone reijciunt temporis proceſſu maxima cum tuſſi, & ſanguinis copia, calculos quatuor, aut quinq; expuiſſe aſperos tribulorum modo, ad magnitudinem ſiliquarum trium, aut quatuor: ac deinde dolore leuatus eſt. paulo poſt tabe conſumptus interijt. Porro ſi pituitoſa cũ tuſſi leuiore, uel ſcreatu quoq; ędantur, eaq; ſpumoſa leuiaq;, ex aſpera arteria prodire ſcito. Si uero ater ſanguis et in grumum cõcretus fuerit, doloremq; in loco teſtetur, ex thorace educi ſignificatur, per pulmonem arteriamue translatus: Qui uero ſcreatu, ex faucibus per palatum educitur. Cæterum ſi quando à capite deſtillet, cum irritatione quadam, & tuſſi æditur, ut qui ad aſperæ arteriæ caput defluat: iterumq; ſurſum feratur. hæc acris plurima ex parte diſtillatio, uel capitis dolor, uel grauitas præcedit. Accidit autem nonnunquã per palatum ſanguinem uacuari, & propter hirudinem deuoratã, & alicui indidem particulę adhæreſcentem. Verum de hac in libro de uenenis pertractabitur.

Curatio.

Quibus deſtillatio cruentum ſputum concitauit, uena protinus debet incidi, niſi uehementer acris humor deſtillauerit, ac pro uirium modo ſanguis detrahi: Extrema deligari, oleoq; ueteri calido, uel ſycionio præ-

ter caput perfricari. cibus adhiberi frumentaceus, cui ſuccus alicuius auſteri adiectus ſit, ut mali granati, pirorum, malorum, uel illa eadem ſimul incoquatur. dormituro ex paſtillo diaelectru datur: tertio die mellis cocti momentum delingitur. Quòd ſi morbus longior hæc uicerit, capiti raſo medicamentum, quod ex fimo ſylueſtrium columbarum conſtat, imponis, & poſt tres horas medicamento depoſito, balneo ægrum committis, ſic ut caput nequaquam inungatur. Deinde ubi ſorbitionibus alueris, ſomnum capturo, Theriace antidotum datur, iterumq́ die inſequenti, ubi dederis, ſimiliter totum corpus, prȩter caput perfricato. huic autem ceratum ex thapſia, aut aliud quoddam inijcietur. et rurſus utendum ſorbitionibus. Quòd ſi malum in uetuſtatem incidit, cucurbitula occipitio defigenda eſt. At ſi acris admodum fuerit diſtillatio, ſanguinis detractio caueri debet: alimentis autẽ & præſidijs ijs tum quæ ſupra, ubi de diſtillatione egimus, comprehenſa ſunt, tum quæ mox dicentur, utendum. Qui ob frigoris iniurias ſanguinem ſpuunt, thorax illis fouendus eſt remedijs, quæ calfaciunt ipſum ſimul & deſiccant: quod præſtat medicamentũ diadyopeperion, id eſt, quod duplici pipere conſtat, una cũ paſtillo diaelectru, hoc eſt ex ſuccino exhibitum. At qui ex reſpiratorijs ſanguinem reijciunt diruptis oris uenarum aut patefactis, uenam ijs ſecare conuenit, niſi ſanguinis copia prorumpat. omnes autem quos hoc uitij premit, locis aëri expoſitis decumbent, lecto immobili, figura ſublimi, cauentes ne uehementer reſpirent loquanturq́, imponenda autem extrinſecus ſupra partes affectas, ſpongia ex tepente poſca. A ſeptimo die lana ſuccida cum roſaceo, uel myrteo, uel lentiſcino, cui interim acetum, interim uinum auſterum ſit additum: ſi copioſe effertur, farinæ pollinem, & mannam thuris cum aceto ſuperaccommodamus, uel alumen, uel acaciam, uel malicorium, uel gallam cum aceto, uel palmulas cum polentis, & malis cydonijs in vino auſtero decoctas. poſt hæc autem & emplaſtrũ diaiteon hoc eſt ex ſalicibus inijciendũ, præſertim ubi moderatior ſanguis fertur. Per os autẽ hæc ſumpta proficiunt. portulaca cõmanducata, benefacit. efficacior autem, ſuccus ipſius epotus, balauſtium, rubi fructus & flos, quercus membrana cortici ſubiecta, & quæ glandis putamini ſubeſt tunica, maxime uero cocta ipſa u:untur: fagi autẽ & ilicis membranȩ præſtantiores ſunt, terra ſamia quæ aſter dicitur, ad omnẽ ſanguinis reiectionem. Item lemnia ſphragis, lapis hæmatites in tenuiſſimũ pollinem detritus cum ſucco mali punici, uel polygonij. pondus autem lapidis erit ſcrupulus unus. Compoſita medicamenta hȩc proſunt, paſtillus diaelectru, diacoralliu, & qui ex ſpina ægyptia conficitur. item puluis confectus ex terra ſamia quæ ἄστηρ dicitur, lemnia ſphragide, corallio, ſimphyto, amylo, omnibus pari modo. In his autẽ qui corroſis partibus expuunt ſanguinẽ, idq́ potiſſimũ, ut deſtillatio præceſſerit & opij partẽ ſemiſſem adijcimus. Inſuper medicamentũ his facit, quod ſamij aſteris, agerati lapidis, lemniæ ſphragidis, æquas portiones capit: duobus cochlearijs potũ, ex duobus plantaginis ſucci cyathis. ALIVD. Lemniæ ſphragidis drachmas ſedecim, ſamiæ terræ quæ aſter dicitũ

drachmas

drachmas octodecim,amyli drachmas octo, ſarcocollæ drachmas quatuor, gummi drachmas duas pulueris cochleare unum cum decocti palmularum cyathis duobus.Superbibant autem etiam poſcam frigidã, vel palmularũ,uel malorum,uel pirorum,uel pampinorũ uitis,uel eiuſmodi cuiuſdam decoctũ. nutrientur uero,ſi uires quidẽ requirant,ad ſecundã tertiamue horam,ſin minus ciciter quartã. Panis ſit lotus ex aqua frigida,vel alica,uel chondrus cũ quodam ſucco refrigerante, puta mali granati, uel myrti,uel omphacomelitis, uel oua ſorbilia, uel aliquod ex lacte bellariũ, cum quodam aſtringente.Inter olera,ſeris,cichorion, arnogloſſa,cũ oleo immaturo,acetoq́ incocta.Ex fructibus mala,pira,meſpila,malum granatũ,corni fructus:potus erit ſi febri careant,vinum aquoſum,modicũ:ſi febris adeſt,ex prædictis quędã potio,uel hydromalum cibariticũ. Porrò q uomunt ſanguinẽ,ijſdem ſuſtendandi ſunt,ſola hac cura adhibita, ne crebro cibum ſumant:quippe ex facili curantur: quandoquidẽ auxilia etiam quę bibuntur particulis ipſis ſanguinem fundentibus palã appropinquãt. At ſanguine in uentriculo grumi inſtar cõcreto, coagulum potãdum eſt maxime leporinum,aut lixiuium ex fici cinere,cum aqua,uel thymũ,uel ſatureia cũ aceto,uel etiã ex lacte ſciſſili uacuari debẽt,aut ex aloe. Rurſus q per palatũ ſcreatu ſanguinẽ reijciunt,gargarizabũt ex aſtringentibus,frõtiq́ et capiti admouenda ſunt quę ex naribus ſanguinẽ fundentibus accõmodantur.Hęc eorum qui ſanguinem expuunt curatio eſt,quam ſumma obire cura conuenit propter imminẽs ex immodica uacuatione periculũ: ſiquidem copioſe uacuatus ſanguis,quemadmodum in his qui iugulãtur, mortem infert præſentaneã: ſi affectus remanet, in tabem tranſire minat. poſtquã igitur omnia,ut poſtulat ratio,peracta fuerint,& ſanguinis fluor ſubſtiterit,uires ipſis recolligendę ſunt,roburq́ adhibẽdum,ac recentium porculorum petunculi,ac cerebella huc faciunt:corpus perfricari debet.uitari autem,balnei frequens uſus,& vini potio,ira & uenus.

De purulentis & tabe quæ phthiſis dicitur. *Cap. XXXII.*

PVris illuuies quod ἐμπύημα græcis dicitur, in uacuis thoracis regionibus,uel membrana quę coſtas ſuccingit,colligit. interim propter ſanguinis eductionem,ulcere ad cicatricem non perducto,quod etiã tabes ſtatim comitatur,ſi ex pulmone fiat reiectio: Interim ex inflãmatione ſuborta:quę deinde in abſceſſum conuerſa,ruptaq́ fuerit:quemadmodum et in laterum doloribus,quã pleuritidem uocãt,nonnunq́ accidit:uel propter confluxum ex capite manantẽ. notę igitur empyematis adhuc conſiſtentis erunt, grauitas thoracis, tuſſis ualida, ſiccaq́ cum dolore, aliquando etiam cum humiditate, ob quam releuari quoque uidentur, febriculæ per initia affligunt, languidæ, inordinatæ, & ad iudicandum difficiles. poſtquam uero abſceſſus ad uomicam inclinauerit, uehementius cum quodam horrore febricitant, ac in ſermonis proprietate conturbantur, ſpiritu moleſtati. Rupto abſceſſu, pus educitur, nunc purum, nunc fæculentum. & nonnunquam ſurſum abſceſſus erumpit: quando etiam periculoſior eſt: nonnunquam infra. Ac ea quæ inferius tendunt, par-

tim in ventrem & inteſtinum tranſſumunt, partim in veſicam traductione per uaſa quædam adminiſtrata. ſemper autem febri hectica laborant, quoad ſurſum omnia fuerint educta. In quibus, niſi ſumma adhibeatur diligentia, protinus purulenta illa collectio in tabem quã phthiſim græci uocant tranſit, pulmone exulcerationẽ ſuſtinente. In qua iam phthiſi cõfirmata, genę liueſcũt, deſudationes in fronte, ac ceruice fiunt, carnes colliquãtur, vngues curuant, pinguesq; et exalbidi, vel pallidi apparẽt. Malo iam uincẽte, uenter turbat, pręcordia ſurſum cõuelluntur, ſitis ipſos magis cõficit, cibiq; faſtidiũ vrget, et id qđ ſurſũ uergit, vehemẽter fœdi odoris eſt.

Curatio.

Primum igitur puris collecti concoctio adiuuanda eſt, fomentis per ſpongias, & cataplaſmatis, ex hordei farinis cum ficis pinguibus incoctis, reſina modica, columbarum fimo, nitro, & hebiſco. Rupturã uomicæ pro mouet etiam ſani lateris incubitus. mulſæ autem ſorbitio interpoſito tempore, & ptiſanæ cremoris cum melle. Valentiores, bibant decoctum quoque hyſſopi, & thimi cum melle. opitulatur etiam rupturæ, & ſalſamentorum eſus, et catapotia hierę diacolocynthidos dormituro data. At ubi pus excerni cœperit, iterum dabitur hyſſopi, iridis, & dulcis radicis, decoctorũ in mulſa potio, vel dulcis radicula cum ſiſamo detrita. Item pollen, mulſa & oleo incoctus ſuperaccommodatur. Quód ſi vlcus ægre poſſit ſurſum repurgari, compoſitis utendum eſt, puta medicamento dia praſſiu, hoc eſt ex marrubio, ſimplici & compoſito. item, dia orobon, id eſt, eo quod eruis conſtat, necnõ dodecatheo & phyloxeno appellatis. Verum in tabem quæ phthiſis dicitur prolapſis, porra capitata, quæ in chondri et ptiſanæ ſorbitionibus contabuerint, exhibentur: quæ ſimul per ſe bis cocta offeruntur. Potus autem aqua cœleſtis erit, atq; mulſa inde confecta. Extrinſecus applicantur per initia quidem remiſſionum, cataplaſma ex ſemine lini & polline ex decocto fœnugræci, vel maluæ, olei, mellis & foliorum althęę. temporis autem proceſſu, ad cerata ex butyro, cyprino, laurino, & iride tranſitus eſt. quin & emplaſtri Mnaſei uſus conducit. Verum ſi thorax fluxione infeſtetur, medicamentum diaiteon, hoc eſt, ex ſalicibus confectum recte imponitur. atq; ſuperius in purulentis ſimplicia dicta, nonnullaq; compoſita ipſis propinantur. Tuſſi uero grauiter affligente, thymũ, hyſſopum cũ ſucco radiculæ dulcis melle decocto excepta, formatáque, ſub lingua tenenda dantur. Cæterũ conueniet ipſis & antidotum Mythridatis, diebus intercedentibus: ſic quod viperis conſtat. Optimum vero auxilium eſt, & boli armeni potio. item Eſdrę Antidotũ, nihilo prædictis minus proficit.

De laterali dolore, quæ pleuritis dicitur. Cap. XXXIII.

PLeuritis, qui nobis lateralis dolor appellatur, proprie inflammatio eſt membranæ, quæ coſtas ſuccingit. Huic ſimul accedit ſpirandi difficultas, tuſſis, febris continua, dolor uſq; ad iugulum & præcordia pertinens. Sed pleuriticus morbus à iocinoris inflammatione, in qua etiã omnia modo cõprehenſa apparent, his notis diſcernet, quód pleuriticis dolor punctorius adſit, tuſſis aliâs ſicca, cum & crudus morbus ſignificatur, aliâs cũ

ſputo,

ſputo, quod humoris qui morbum facit, index eſt. Rubrum ſiquidem & ſubcruentum æditur, cum ſanguis ſuperat. Flauum uero et ſubpallidum, cum flaua bilis: quemadmodum rurſus album, & leuiter ſpumoſum, cum pituita. Ob melancholicum uero ſuccũ, nigrius: pulſumq́ durum & ſerræ modo inæqualem obtinent. Iocinoris autem inflammationi, neq́ punctorius dolor, neq́ pulſus adeo durus ſuperuenit, uerum tuſſis perpetuo ſicca & quę nihil emolitur, male habet: facies pallidior apparet. At quibus pleuritides ex muſculorum exteriorum inflammatione creantur, quę proprie pleuritides non ſunt, ijs cum eò quòd ſint ſine tuſſi, ſine ſputo, ac ſine pulſus duritie, ad manus tactum locus affectus indoleſcit: atque ſi tumor purulentus non fuerit diſcuſſus, extrinſecus incidi poſtulat, cum pleuritis quæ inflammationi membranæ coſtas integentis fertur accepta, eò non feratur. Illa nanq́, niſi uel extra, uel intus, expurgetur, purulenta colluuies empyema græci uocant, multo citius in peripneumoniam degenerat.

Curatio.

Itaque ſi dolor ad iugulum uſq́ peruenit, remedium eſt ſanguis dimiſſus. ſin autem ad præcordia deſcendat, purgatio. Recentiores autem omnibus ueniam incidunt, ueriti, ut opinor, turbationem, quam purgatio ſolet accerſire. Quod ſi uires non patiantur, neutrum facere oportet: clyſteribus acribus utendum: & ſi quidem dolor fuerit mediocris, aqua mulſa, & ptiſanæ, vel chondri cremor propinari poſt illos debet. Vbi morbus inclinauerit, porrum cremoribus recte inijcitur, vel calamyntha, vel pulegium, et urticæ ſemen, cum melle delingitur. Porrò uehementes dolores à corporis uacuatione leniendi ſunt lana calente, aut ſulfurata impoſita, aut etiam fomentis ex milio, aut furfure per ſacculos adhibitis, aut ex aqua calida, aut oleo in ueſicula. Lanasq́ ſuccidas imponere utile eſt cum oleo & uino ex marina pręparato. Vel ſal inijcere, uel cataplaſma diaſpermon id eſt q̃d ſeminibus conſtat ex decocto chamæmeli, altheæ, uel ficorum pinguium, iridis, abſynthij, mellis modico cum oleo nardino. Quarto die cibi erunt ſorbitiones cum mellis momento à ſeptimo autem linctus ex amygdalis, & urticæ ſemine, ex melle ſimul contritis dabitur, uel eclegma quod ex butyro & melle coctum eſt, utendumq́ medicamento ex melle cocto, quod quia ſub lingua tenetur, græci uocant hypoglottida. Epithemata conuenient cum quod à graui odore dyſodes nuncupant, tum diaſampſuchu, id eſt quod conſtat amara. Item emplaſtrum peganera dictum, locis dolentibus utiliter accommodatur. Præterea ad curationem bulbi cum axungia cocti frequenter fuerunt abunde. Aluo inijci debet ab inferioribus partibus butyrum & terebinthina. At efficacius eclegma eſt ex fructu piceæ, amygdalis amaris, lini ſemine, nucleo, pineo, & amylo æquali portione cum melle. Quos torquent uigiliæ medicamen diacodyon delingere conueniet. Ex antidotis & Athanaſia, & alijs ad hoc compoſitis utemur. Poſt quartumdecimum diem, ſi malum rämanet, cucurbitulæ ipſis admoueri, tenuiorq́ ſeruari uictus debet. Deinde morbo inclinante bal-

neo æger credetur, frigus uitabit, ſolidiore utetur cibo. At ſi inflammatio membranæ coſtas integentis non diſcuſſa, in pus tranſire videatur, ſupra commemoratis utendum.

Ad laterum dolores ſine febri.

Laterum doloribus ſine febri, bdelliū medetur, & coſtus, braſſicæ cauſium combuſtarum cineri adipiq́ꝫ mixta. Nam id medicamenti affatim diſcutit.

De cordis affectibus. *Cap. XXXIIII.*

CORdis affectus ſi quidem primariò accidit, omni deſtitutus medicorum auxilio, in præſentaneam mortem præcipitat: nempe cum inflammationē, eryſipelata, & intemperies ualidas in acutiſſimis febribus ipſum experitur, uel ſanguinis profluuiū ex ſiniſtri potiſſimum uentriculi uulnere. At ſi conſortij lege afficiatur, cerebro, iocinore, ore uentriculi laborante, tum ſi ob triſtitiam, metumq́ꝫ, & alias pleraſq́ꝫ cauſas, ſyncopen appellatam, quæ ſubitus eſt virium collapſus ſuſtinebit, queq́ꝫ indicatur, animæ defectu, pulſuum paruitate, extremorum perfrictionibus, & ſudore circunfluo. Quæ inquam ſincope, ſi ualida eſt, medicinæ locus non eſt. Si uires adhuc tantillum conſtant, aliquando ad ſanitatem recurſus eſt. Itidē ualentes cordis palpitationes ſæpe ex ſanguinis in eo cōcepti copia, aut feruore contrahuntur. Idem uero cor ſi incaluerit, magnam crebramq́ꝫ ædit reſpirationem. ſi perfrixerit, paruam & raram, quomodo autem cardiacæ ſyncopę poſſint emendari, ſecundo uolumine, inter ea quæ febribus ſuper ueniunt, ſumus executi. Tantū uero hic adijciendum eſt, ſi ſymptoma euincit, poſtquàm extrema perfricata fuerint, inunctaq́ꝫ & poſt puluerem ex pauimento iniectum aliaq́ꝫ virium recreationi apta, particulis ſudore diflatis inijcere emplaſtri modo conuenit myrtum detritam, uel cimoliam cretam, vel ſuccinum, vel malicorium cum manna, vel terrā ſamiam cum gummi. Extremis autē frigentibus aduſq́ꝫ inguina & alas ſinapi, uel pyrethrum, uel adarce imponitur. Cibus erit panis ex aqua, aut vino frigido tēperato, ſuum petunculi, articuli, roſtra, alæ, omniaq́ꝫ frigida. Capiti frontiq́ꝫ omphacinum, aut aſtringens aliquod cum gummi, uel roſarum decocto imponetur. Præcordijs & ſtomacho cataplaſma admouebitur ex palmulis, roſis, œnanthe, acacia, hypocyſtide & alumine.

De palpitatione cordis.

Noui (Galenus inquit) qui annis ſingulis verno tempore, cordis palpitatione affligeretur. Aduerſus quam venæ ſectionem triennium expertus commodam, quarto anno ſanguinem prius miſit quàm ſymptomate corriperetur, atque ita ſecurus fuit: eoq́ꝫ modo multis ſubſequentibus annis factitauit, & conuenienti victus ratione vſus eſt. attamen & hic ante ſenectutem, fato functus eſt, quemadmodum alij quoque omnes, nonnulli in febribus acutis ſubita ſyncope oppreſſi ſimiliter interierunt. alij ipſorū etiam citra ſyncopen, ueluti apoplexia tentati repente diem obierunt. Complures ita affectorum ætatem egerunt, minorem annis quinquaginta, maiorem uero quadraginta.

lib. 5. de loc. aff.

De mamil-

De mamillarum affectibus. Cap. XXXV.

LAc à partu ſæpe caſei modo coactum mamillis inflammationes parit. Vtendum igitur per initia eſt hiſce rebus. ſpongia mollis poſca tepente imbuta, expreſſaq́ loco appoſitè ſuperaccõmodatur illigaturq́: uel pal mulæ cum pane ex poſca in læuorem contritæ, uel ouo toto utendum eſt cum roſaceo, & cerati momento, uel alumen, pſylliumq́ cum coriandro, uel portulaca applicato. Vel lapis pyrites tritus cum cerato impoſitus illigetur. At diſtentione oborta, uel lacte in grumos concreto, panis ex hydrelæo, aut mulſo inſtar cataplaſmatis inijcitur. Aut panis cum perdicij herba uiridi ſimul cum cerato, bis quotidie, aut lomentum cum hydromelite, uel ſapa applicatur. Quòd ſi uero pondus ferre non poterint, ſuperfuſione utendum eſt ex dulci oleo calente, per lanas delicatiores. Fotus autem adhibendi ex uapore calidæ aquæ, uel decocto fœnugræci, uel altheæ, uel apij ſeminis. Delinere uero mamillas conuenit polline farinaceo cum ſemine lini, aut fœnugręco cũ hydromelite, aut ſeſamo quod cum melle aut butyro ſit leuigatum. Cæterum ne lac exugatur cauendũ eſt, nam maior per lactationem materies illuc citabitur. Inclinante autem inflammatione, cerata hæc recte induces, betam oleo incoctam quoad intabuerit, ipſam quidẽ proijcito, oleo autem ceræ modicum iungito, ac utitor. ALIVD. Ouorum crudorum lutea decem, cerato miſcentur, cui unciæ duæ & ſemis ceræ, roſacei unciæ quatuor ſint adiectæ. Poſtquam radicula agitaueris, muriæ quantum recipere poteſt indito, & rurſus ubi permoueris, utitor. Porrò ad mamillarum duritias, facit & medicamentum ex melle: tum omnia medicamenta molliendi facultate donata. Cum uero in abſceſſum uertitur, ijs utendum eſt, quæ in parotidibus comprehenſa ſunt, item illis, quę, ubi de aſceſſibus tractandum erit, enumerabimus.

Archigenis de eroſione mamillarum cum malignitate.

Vini Adriani boni ſextarij uiginti, rhus quo coriarij utuntur libra, cupreſſi pilularum tantundem, gallæ omphatinæ nigræ ſelibra, caſię tantundem. Contuſa uino diebus decem commadeſcant, deinde coquuntur agitata cupreſſi rudicula, donec dimidia fere pars fuerit abſumpta, atq́ tunc herbæ proijciũtur, ſuccus coquitẽ dum mellis ſpiſſitudo fiat, deinde uitreo uaſe reconditur. In ulceribus depaſcentibus mero utitor. Sin autem craſſius fuerit medicamen, uino liquari debet: ut applicetur mamillis depaſtis, auribus ſuppuratis, gingiuis ex humiditate putridis, inteſtinorum torminibus. Idem uero dolores etiam lenit, lacte dilutum. Aliæ mammarum exulcerationes communem reliquis ulceribus curationem recipient.

Quomodo mamillæ conſeruentur.

Cuminum cum aqua tritum mamillis obducitur, deinde ſpongia extrinſecus impoſita, ex poſca pectus cinctura ſtringito, à tribus diebus cumino depoſito, mamillis florem bulborũ cum melle ſuperaccommodato. Et deligatum rurſus triduum finito, idq́ ter menſe facito. ALIVD. Cicuta in pollinem detrita, ad nouẽ dies imponitur: ſpongiaq́ extrinſecus,

ſicut

ſicut comprehenſum eſt:pauculis diebus interpoſitis idem facito:Quin et Naxię cotis detrimentum, uirginum mamillas conſeruat tueturq́;.

Ad fœdum axillarum odorem, ſudationesq́;.

Aluminis liquidi partes duæ, myrrhæ pars una. Vino diſſolutis utitor. ALIVD. Plumbaginem combuſtam, uinoq́; odorato extinctam, ex uino terito, myrrhæ momentum iniÿciens quoad ſordium fiat ſpiſſitudo, ac utitor. ALIVD. Argenti ſpumæ drachmę ſedecim, myrrhę drachmę duæ, amomi drachma. uino excipiantur. ALIVD. Aluminis liquidi drachmæ octo, amomi, myrrhæ, ſpicæ nardi, ſingulorum drachmæ quatuor. uino leuigatis utitor.

De ſtomachi, præcordiorum & uentriculi affectibus. Cap. XXXVII.

DE cibi faſtidio quod febribus ſuperuenit, grandi fame, quam græci bulimon uocant, canino appetitu, ſtomachi imbecillitate, animi defectu, inſuper ſiti, ſingultu, nauſea, & ſyncope, libro ſuperiore, ubi de febribus tractatum eſt, abunde diſſeruimus. quare de eiſdem rurſum dicere opportunum non eſt. At inflammationes oris uentriculi, & iocinoris, aſtringentia miſceri deſiderant. Nam ſi ſola relaxatoria medendi ratione curationem tentes, uitæ periculum intuleris. Ob quam cauſam, ſiue oleum fuerit quod ſuperfunditur, ſiue cataplaſma, recte adiÿcitur aſtringẽs aliquod, uerbi cauſa, abſynthium, uel nardinum unguentum, uel melinũ, uel & malum cotoneum incoctum. Ceratum uero eius notæ eſt quo ſubinde utimur, ceræ candidę uncia, per æſtatem drachmis ſeptem, aloes, maſtichę, ſingulis drachmis, olei omphacini, uel melini, & nardini quantum ad ſpiſſitudinem in uſu ſatis eſt. Sin maiorem requirat aſtrictionem, ubi tam fuerit imbecillis, ut ne cibis quidem ſit retinendis, admiſceatur etiam omphaciÿ drachma, aut abſynthiÿ ſucci æqualis menſura, & tertiò ad hæc hypociſtidis, œnanthæ, & rhus ſucci. Augendus autem cerati modus, qui aliorum medicaminum numero proportione reſpondeat. Quòd ſi inueteraſcit inflammatio, indureſcitq́;, uaria iam magis applicare oportet. tum ea quę ex aromatis nonnihil, & emollientibus, diſcutientibusq́; continent, cuiuſmodi eſt quod ex meliloto pręparatur. philagrianum, & quod ab odore grato εὐώδης dicitur, & uiridis iaſpidis torques à collo ſuſpenſus, ut ſtomachũ contingat magno eſt præſidio. In calida autem ſtomachi intemperie & ardore cum eius reſolutione, uel animæ defectu, uel quodam cibi faſtidio, ex quacunq́; tandem occaſione, præterquam febri, aqua frigida cum uuę acerbę ſucco propinatur, uel malorum cotoniorum decoctum, uel pampini uitis, uel ſemen cucumis lęuigatum cũ frigida. Verũ ſtomacho ueſicã aqua frigida repletam, uel cucumeris ramẽta imponito. Catapotia quę ſiti reſtinguendę ſunt, danda, ut ſupra de ſiti à nobis dictũ eſt. Porro medicamen q̃d ſtomachũ ex humiditate ſuperflua imbecillem, refrigeret confirmetq́;, iſtud eſt. Roſarũ uiridium fol iorũ drachmęſex, dulcis radiculę ſucci drachmę quinq́;. uino dulci excipiunt̃, et ut ſub lingua teneri poſſint, formantur. Cæterũ in quibus craſſior pituita calefieri incidiq́; deſiderat, hoc

medi-

medicamentum proficit, feniculi radicis corticis unciæ duæ, aceti ſextarius unus & dimidius, aloes quadrans, mellis librę quatuor. Radices cũ aceto coctæ exprimuntur, abijciunturq́ꝫ. Mel autem inditum ad ſpiſſitudinem uſqꝫ coquitur, & tunc aloe trita inſpergitur. Tria huius cochlearia cum aqua ſumuntur. quidam uero ſine aloe ipſum præparant, iam uero medicamentum diacalaminthes his idoneum eſt. Quibus autem cibus aceſcit, coriandri ſeminis drachma, polentæ modo inſperſa commode bibitur, uel maſtichæ cochlear, uel lactucæ albæ ſeminis cochlearia duo. Cõpoſitum autẽ hoc eſt, piperis drachma, anethi drachmæ tres, cumini drachmæ quatuor. trita cochleari uno noctu ſub ſomnum ex uino temperato præbentur. Porrò in quibus atra bile uitioſus eſt ſtomachus & inflatione laborat ſpongiæ in acceſſionibus oleo acerrimo imbutæ applicentur. Deinde ſi malum remanſerit, alumen cum ære læui, melle exceptum admouetur, ſereos ſuccus bibitur, uel menta potui inſpergitur. Si flatibus turget ſtomachus, et diſtẽditur, calaminthes decocto, mediocris mellis piperiſq́ꝫ menſura mixta exhibetur. Ad ſtomachi peruerſiones conueniunt mali granati acidi nucleorum ſucci partes tres, mentę ſucci pars una. Vbi coxeris quoad in vnitatem coierint, ante cibum, myſtrum unum dato.

Ad ſtomachi ſaliuam.

Aceto ſcillite, aut ſale conditarum oliuarum iure, aut ſummitatis oleæ decocto os colluatur, aut etiam minimum ex ipſo deuoratur. Inter omnia præſentiſſimum eſt, aloe aqua diluta. Ad eos autem qui cibum non continent, quos ueteres proprie ſtomachicos nominant, fœnugręci farina melli mixta, & maluę ſemen tritum aridum applicatur. ceratum uero ex cera, irini olei fæce & caſtoreo.

De cibi faſtidio quod græci ἀνορεξίαν uocant.

Faſtidium, quod anorexia dicitur eſt, cum ſtomachus aut intemperie uitioſus, aut humorum redundantia preſſus cibos auerſatur. Calidam intẽperiem teſtantur, ſitis, nidoroſi, oletoſiq́ꝫ ructus, ſi cibus quodammodo pręter uoluntatem ſit aſſumptus. item ſi frigidiora potius et elaboratu per uicacia, hac detenti queant concoquere. Frigidam contraria indicant. neqꝫ enim in hac ægri ſitiunt, neque frigida ſuſtinent, & acida nonnunquam eructant. Qui humorum uitio cibum reſpuunt, partim ob tenuitatem ac roſionem illorũ ita laborantes, uentriculi demorſu torquentur. nauſeaq́ꝫ magis & ſiti conficiuntur. Quibus autem humores computruerint, interdum ij etiam febricitant. At quos craſſi uiſcoſiq́ꝫ ſucci male habent, ij plane nec roſionem uentriculi, nec ſitim experiuntur. communiter autem omnibus ſuperuenit nauſea. porrò ſi in uentriculi ſinum humores ſe receperint, etiam hos ipſos euomunt. ſi uero, infarcti uel etiam imbibiti tunicis adhæreſcunt, nauſea ſolum, non uomitu premuntur, præterquam cum cibos aſſumpſerint. Qui igitur ex calida intemperie faſtidio laborant, refrigerante uictu curantur, præcipue qui ex aceto aſſumitur. Panis ergo poſca imbutus eſui, ipſaq́ꝫ poſca potui datur. Item oxigala, & quam

Romani

Romani melcam appellant, quod ex lacte quoddam eſt opſonium, intybi & portulaca, interim etiam aqua frigida, omniaq; mediocriter ſecundum eius quæ ſubeſt intemperiei contrarietatem. Nam immoderatus horum uſus, non modo non iuuat, ſed etiam ſæpe inſanabilem morbum efficit. Frigida intemperie laborantes, contrarijs medicari conuenit, vino ueteri & condito, hydrogaro, item aniſi, rutæ & petroſelini decocto: iam pipere ex aqua calida communi, uel etiam ipſo medicamine, quod inſcribitur diatrion pipereon, uel cui nomen eſt diacalaminthes. Dabis etiam nonnihil theriacæ ex uiperis confectæ, quæ nec ipſa, faſtidio ob humorũ copiam laborantibus inidonea eſt. inſuper allia his & alimenti & medicaminis nomine conueniunt. Sin autem humorum abundantia faſtidiũ excitarit, tenues, mordacesq;, aut uomitu, aut per aluum euacuabis. facilem itaq; uomitum reddit aqua temperata, uel mulſa dilutiſſima præbibita. Satius fuerit, ſi ante hæc humectantia exhibeas alimenta, ueluti ptiſanæ cremorem, uel ouorum lutea. Cæterum quomodo ex facili uomas, priori libro eſt expoſitum. At ſi difficilius æger uomat, præſtat materiam ad aluum elicere copioſiore temperatoq; alimento his prius humectatis. Purgans uero medicamentum eſto, uel picra ex aloe, uel ex malis cotonijs præparatum, cui adiectum ſit aliquid ſcammoniæ, uel quod conſtat rhodomelite. Si uero citra ſcammoniam aloes potius copia ipſos euacuare liceat, melius feceris, eo quod illa ſtomachum offendat. Quibus craſſi humores uiſcoſiq; faſtidij authores ſunt, medeberis extenuando ipſos incidendoq;, tũ oxymelite, tum ijs quæ ex hoc & muria componuntur, ut cappari, oliuis, ſinapi & ſimilibus. Non inepta ſunt his, & quæ ex frigida intemperie faſtidientibus conſuluimus, maxime poſt uacuationem, quæ nimirum fiet oxymelite Iuliano. Extrinſecus utendum quæ calfacere ſtomachum & corroborare queant, inunctionibus & malagmatis, qualia ſunt potiſſimum quod dicitur diaomphacos, & Marciatum aliaq; conſueta vnguina: inſuper epithemata, Baijum & Euodes huiusq; notæ reliqua: his addentur exercitia & frictiones potiſſimum. Ad eos qui frigidi humidiq; humoris, uel talis intemperiei uitio difficulter concoquunt, cibumq; reſpuunt, ea quæ ex malis cotonijs confiunt, pertinent. Dico autem quod uocant meloplacuntion, item quod ex malorum cotoneorum ſucco præparatur, tũ quod ex carne eorum conſtat. præterea dia citriu, ideſt ex cytrio confectũ. Malagmata uero, Marciatũ & quod ex acerbæ uuę ſucco componitur, itẽ Baion, Polyarchion, atq; his finitima. Sin ulcus fuerit in ſtomacho, aut uẽtre, omnibus acribus & cibis & potionibus abſtinere oportet, uti uero medicamentis quæ leniunt, puta ſorbitionibus ex oleo, tum ijs quæ ex amylo, terra ſamia, lemnia ſpargide & lacte, uel melle pauciſſimo conficiuntur, ut etiam purgent citra roſionem. Epithema facies ex palmulis cotoneis, & polenta. Ceratum ex melino, uel roſaceo cum ammoniaco & thure. Ad hæc Nelei epithema conducit, & emplaſtra ex ſalicibus, & Iceſion. Notæ ulceris ſunt, uomitus ſanguinis, uel puris, uel etiam ramentorum.

Ad ſolu-

AD Solutum imbecillemq́ ſtomachũ, & ob hoc cibum non concoquentem, ualet hoc, Aloes, maſuche, maſtyches, ſtyracis ſinguli ſextantes, abſynthij triens, œnanthe quadrans, gleucini ſelibra, melini quadrans, uini quod ſatis eſt. Nonnulli etiam cypheos & roſarum ſingulos ſextantes miſcent. Hæc in leuorem redacta, purpura, uel lana excipiuntur, ac ſtomacho imponuntur. Quidam ceræ ſelibram adiungentes, epithema ipſum faciunt.

Ad ileoſas ſtomachi affectiones, hoc eſt uehementes & conuulſorios dolores.

Optime facit paſtillus Amazonum: inuenies autem huius ſcripturam, tum aliorum ad ſtomachum compoſitorum materiam ad calcem libri de medicamentis compoſitis explicatam.

De flatu uentriculi. Cap. XXXVIII.

FLatus in uentriculo generantur, humoribus, uel cibis, exigua caliditate in uapores diſſolutis. nam frigiditas hoc nomine quòd extenuare ac diſſoluere non ſit idonea, nullos flatus procreat. Vehemens caliditas cùm non tantum extenuet, ſed etiam diſcutiat, flatus generationem impedit. minor uero caliditas diffundit quidem & tranſmutat alimentum, uerum minus quàm opus ſit: unde flatus excitantur: quare calidis eos medicamentis extenuare conuenit, cumini ſemine, & apij, & ſpondylij, & dauci, in oleo decocto. Vbi uero adfectioni adeſt frigiditas, ruta, bacca lauri, nigella, & feniculum oleo incoquuntur, miſceturq́ bitumen et oleum laurinum. At ſi inflammatio dolores comitetur, in uicem calefacientium laxantibus uteris, acetum decoquens, cui gallinæ anſeriſq́ adipem adijcias. iam uero polij faſciculus, uel calaminthæ decoctum cui mellis pauxillum cum piperis drachma ſit iunctum, flatibus infeſtatis auxiliatur. Hæc itaque, dum uehemens dolor inciderit, adhibenda conſulo. dum mediocris, etiam fomenta ex milio ſufficiunt. Cæterum cucurbita bonæ magnitudinis umbilicum undique comprehendens toto ſymptomate frequenter ſubito liberat, caſtoreumq́ ipſis prodeſt, tum ex poſca potum, tum extrinſecus cum oleo ſicyonio appoſitum, uel ſi cum tormine inteſtinorum flatus incidant, medetur. Item talus ſuis combuſtus, potuſq́, tormina & flatus tollit. Idem facit ariſtolochia rotunda. Iam uero aduerſus dolores flatuoſos ex uentris obſtructione, uel craſſitie, uel perfrictione obortos, uinum meracius à cibo ſumptum proficit. Vbi ſomnus acceſſerit, etiam ex toto leuat affectos.

De cholera. Cap. XXXIX.

CHolera eſt immodica uentris perturbatio ſupra infraq́ ex continua ciborum cruditate proueniens. quę inquam cruditas nonnunq̃ ex magna alimentorum prauitate, interim ex uitioſorum humorum ſuperfluo contrahitur. Si igitur nauſeabundus ęger eſt, & turbatur, cibis etiamnum crudis in uentriculo manentibus, aqua tepida propinari debet, deinde uomere oportet, digito, uel pinna ori indita: item alui ductione adiuuandus eſt. Vbi uero hæc exinanita eſt, conquieſcere, & pręcordia oleo dulci cum

uini modico,vel maſtichino,uel etiã nardino ſi hyems fuerit,fouere conuenict,ſomnumq; permittere. Vbi iam exacta apparuerit concoctio, balneis & probi ſucci cibo utendũ eſt. At ſi inanitio fiat immodica, ſufficient quidem initio vel ea quæ ſecundo libro de uentris perturbatione cõprehenſa ſunt. Sin autẽ perſeueret euacuationis impetus,uenter concidat, pulſus minor creberq; euadat, cataplaſma adhibendũ ex palmulis cum œnanthe & acacia,item hypociſtidis & malicorij ſucco. Adhæc offerendus eſt ad ſorbendum aquæ mediocriter frigidæ cyathus. Præſtiterit roſarũ,uel œnanthæ,vel rhus,vel vitis capreolorum decoctum, uel mali granati acidodulcis ſuccus,cui mentæ pauxillum ſit inſperſum. Porrò ſi excremẽta fuerint acriora,uexetq; ardor, & ſitis,cucurbitæ ſemen cum aquæ cyathis tribus, tum intybi,& portulacæ in poſca coctę alimenti nomine exhibeantur. Verum ſi fluxio ſiſti nequeat,vinum quoddã auſterum, potui dandum eſt. ſi febris abſit,palmatianum,uel aminæum, vel ſpathites, vel omphacomelites. Sin adſit,rhoetes, vel myrtinum, uel cibyriticum hydromalum & potui,et cum mica,uel halica,vel chondro. At ſi reſpuant cibum frumentaceum horarios ſeu fugaces fructus mãdent,meſpila ſcilicet,vel pira,vel mala cydonia,uel punica:quod carnoſum eſt & durum expuant. Si ne his quidem auxilijs cibum retinent,extrinſecus contra uentriculum ipſum,cucurbita leuis quã maxima admouenda eſt. Dum autẽ ipſa adhęret cibo aliquo ex prędictis ali debent. Ad conuulſorias autẽ contractiones calida linimẽta, oleo imbuta, muſculis circumponere oportet,tũ cerata liquida,quibus adiectũ ſit aliquid caſtorei et ſicyonij. Ante hęc artus aqua calida ſuperfundẽdi. At ſi vigilię torquent,ſomnus,ijs quę aduerſus illas prodidimus,conciliabitur. Si uires autem non prohibent, etiã medicamentum diacodion ipſis propinabitur:ubi morbus inclinauerit, ad balneum deducuntur,cibus ad refectionem,pulli gallinacei erunt,columbæ, uel ſuum petunculi, ſimiliaue. Alui profluuium, διάῤῥοια græcis uocatur, quod ciborum corruptela eſt,plerunq; ſua ſponte ceſſat, ęgris non citius alimentum ſentientibus quàm abſoluta facta fuerit concoctio, & corruptorum euacuatio: ſin autem remaneat,ijs quæ in cholera dicta ſuut,utendum.

De læuitate inteſtinorum quæ lienteria dicitur et cœliaco affectu. Cap. XL.

CVm lienteriæ duplex ſit ſpecies, una ſane ex ſuperficiaria inteſtinorũ exulceratione:ſecundum quoſdã uero etiam ex cicatrice, quam dyſenteria magna ex parte,uel aliæ fluxiones excitant: altera ex facultatis cibum in uentre cõtinentis imbecillitate, ſecundã opinor differentiã cum cœliaca dicta affectione cõmiſceri confundiq;. Etenim in hac cum uenter præ imbecillitate nequeat cibos & concoquere & diſtribuere,læuia,cruda et perliquida redduntur, aluo in omnibus fluida. Verum in lientericis celeriter,quæ aſſumpta ſunt,egeruntur, tamq; intenſa eſt cruditas, ut alimenti aſſumpti genus aperte cognoſcatur. atq; hac nota potiſſimum à cœliacis diſcernuntur. Itaq; ſemen lini cum palmulis ipſis obducitur. Summe autẽ facit lentiſcus,rubus, oxymelite incoctus:cum adeſt inflatio cuminũ miſcebitur,anethumq;,& ruta;augeſcente uero profluuio adiungemus mala co

tonea, alumen liquidum,acaciam,hypociſtidem,gallam, uel quædam,uel omnia.Cerata ex oleo myrteo cum uino quodam aſtringente. Epithemata calidiora quidem ex baccis lauri,& quod ex ſeminibus conſtat. Aſtringunt autē magis diaœnanthes,et diagigarton,id eſt ex acinis malorum punicorum:Item quod ad Antyllum authorem refertur, & Erythrij mirificum: ſi uero morbus in uetuſtatem incidat, etiā uentri recte applicatur & ceratum ex ſinapi,ipſumq; ſinapi.Potiones cōueniunt, ſimplices quidem, plantaginis,uel rumicis, uel mali granati cortices, uel ſorba arida, uel immatura,uel omphacium ſiccum,ex vua aminæa,tribus obolis potū. Qui febri carent cum uini auſteri cyathis ſex: febricitantes autē cum aqua pluuiali ſumunt. Porrò aluus arida gallinarum potui inſperſa, ſtomachum minus attingit,tum ea quę urinā citant,exempli gratia,apium, adiāthum, ſimiliaq; epota deriuationē moliuntur. Cōpoſita uero ſunt polyidę ſphragis,paſtillus ex ſuccino,item ex ſpina ægyptia confectus, inſuper clidium appellatus,& diaſpermaton.Item hoc eſt pręſtantiſſimum quod ſequitur: rumicis ſylueſtris ſeminis ſeſcuncia,plantaginis ſeminis uncia,hypociſtidis ſucci drachmæ ſex,gummi uel acaciæ drachmę tres.Excipiuntur cotoneorum ad tertias decoctorum liquore.ALIVD.Cumini,piperis,rhus ſyriaci,balauſtij ſingulorū ſeſcuncia,malicorij uncia,laſeris ſeſcūcia: aut eius pulueris drachma potui inſpergitur, aut oxymelite macerata dantur mane & ueſperi. ALIVD. Myrti nigræ cochleare, eiuſq; dimidium,aniſi, roſarum ſiccarum, œnanthes ſingulorum cochlearis dimidium, palmulas uiginti,in paſtillos cogito,& drachmam unā cum aqua aut diluta uini potione porrigito.iam Theriace ex uiperis optimum his eſt præſidium. Cibus autem,ſi acris & bilioſa ſit deiectio,ex chondro,oriza,halica,et ſimilibus erit:quibus cum aſtringens aliquod decoquetur,pirum,malum cotonium, meſpilum, & id genus alia, item lac decoctum probe his proderit. Potus erit,aut uinum aquoſum,tenue,aut dulcis quædam potio. Sin autem pituitoſiora excernunt,contrarius ipſis cibus exhibetur,nonnulla ſtomacho grata admiſcentur,aniſum,cuminum,uel apij ſemen: Adhæc lenticula bis cocta plerunq; ipſis profuit,cum aceto modico,uel oxymelite cōmanducata.Pręterea braſſicę et ipſę bis coctionē expertę:pręſtat autē ſecundā ipſorum coctionē in poſca fieri. Vinum aſſumet uetuſtius calidiuſq;.

De teneſmo. *Cap. XLI.*

TEneſmus interdum dyſenteriam præcedit:ſæpe uero et ipſe ſolus paulatim generatus,deſinit.Eſt autem affectus hic, implacabilis deſidendi cupiditas, qua nihil præter modica cruenta,uel mucoſa,egeritur, quæ totius prope mali cauſa eſt: factaq; in longanone inflāmatio œdematodes hoc eſt mollis et cedēs hęrentis illic ſtercoris opinionē,et deijciendi ea deſiderium mouet. Galenus memoriæ prodit etiam calculum quendam in teneſmi affectione per anum fuiſſe excretum. Subinde uero obſtructionem ſtercoris in tenui inteſtino coacti, teneſmus ſecutus eſt,qui aſtringentibus quidem obturantibuſq; remedijs magis increuerit: clyſteribus autem acrioribus, nempe mulſa cum ſale, uel medicamine quod emolliat,per os

aſſumpto, ut damaſceno, uel pinguibus ficis, rore marino, ſero lactis ſtercore excreto, confeſtim finitus eſt. Quòd ſi igitur citra talem cauſam, teneſmus obortus ſit, conuenit inflammationem, cruda ordei farina calida et ſotu ex uino, oleo myrteo, uel roſaceo, uel omphacino lumbis & inferiori uẽtris ab umbilico regioni adhibito lenire: ad ea uero quæ longanoni muco ſa impacta ſunt, mulſa indita aluo abſtergendo muriacꝫ ſępedemiſſa auxilij fuit abunde. Sufficiunt autem ſalis drachmæ ſex in aquæ calentis hemina. Porrò dolores intentionesq́ꝫ leniuntur inſeſſu fœnugræci, uel maluæ, uel ſeminis lini. Alij autem frequenter hunc quocꝫ inſeſſum felicem ſunt experti, rutæ, myrti, cytini, lauri, cupreſſi. æqua ſingulorum uiridium portio in aqua coquitur: eſt autem Marcellium. Vbi alte affligit inflammatio, irritationesq́ꝫ, inijci debent ab inferioribus partibus cremores frumentacei cum quodam aſtringente decocto. oleum uero dulce inditum retentumq́ꝫ, dolorem ſoluit. Cum autem crebra deſidendi eſt cupiditas, etiam Agatidem ſpiſſamentis calidis ſedi apponent, aut furfures calidas in faſcia, aut ſpongiam, aut aliquid huiuſmodi.

De torminibus quæ dyſenteria dicitur. Cap. XLII.

CVm inteſtina intus exulcerantur, latini tormina, græci dyſenteriã appellant, quæ nunc ex teneſmi mutatione, uel quadam ex prædictis alui turbatione prouenit, nunc per ſe incipit. in qua excernuntur primũ bilioſa, uaria. deinde leuiter ſubcruenta, poſtremo ſaniei ſimilia, cuiuſmodi à mortuorum cadaueribus ſolent profluere. At quæ à bile nigra oritur, exitialis eſt: ut quæ cancrum cum exulceratione teſtetur. Si igitur ab exulceratione, cruenta ſtercori commiſta deijci cum dolore & torſionibus cernantur, ulcus tenuia inteſtina obſidere nota eſt, quod per os potiſſimũ remedia deſideret. Sin autem ſyncerum ſtercus deſcendat: craſſa, quod enematibus magis cedit. Porrò cum multum ſanguinis ſeorſim excernitur, affectum, cruentã dyſenteriam appellant: quanquàm interim ſanguis etiã nigrior, quàm naturaliter eſſe debet, & ſplendeſcens deijciatur, cum ſcilicet iecur alimentum diſtributum non probe conficit. Iam uero cum retentrix ipſius facultas, vel alteratrix imbecillis eſt, ſæpe eiuſmodi deſcendunt ut recens in eis caro lota eſſe uideatur. Atqꝫ hanc iecorariam uocant dyſenteriam, de qua in iocinoris affectu agemus. Itaqꝫ utendum eſt communiter ijs quæ in cœliacis & alijs præter naturam excretionibus comprehenſa ſunt. Priuatim conueniunt, lemnia ſphragis, quæ etiam depaſcentem modo dyſenteriam perſanat, & pota & in aluum data, ſi inteſtinũ mulſa prius fuerit abſterſum. Deinde muria & lactucæ ſuccus potus conuenit dyſentericis: ipſacꝫ lactuca in poſca cocta eſui idonea eſt, item plantago, rubi tum fructus, tum folia, & altheæ radicis decoctum, hippuris ex aqua, uel vino bibita, eiuſq́ꝫ ſuccus prodeſt. Mori ſuccus immaturus exiccatus, atqꝫ hoc magis batina mora ſimiliter reſiccata. ſiccant etiam uentris fluorem oua ex aceto cocta comeſtacꝫ. Satius fuerit, ſi commiſta quibuſdam ex ijs quæ ad dyſenteriam faciunt, frixacꝫ eſui exhibeas. Vtiliſſimum his eſt omphaciũ, rhus rubrum, eiuſq́ꝫ ſuccus, malicorium, galla, acini vuæ, meſpila, myrta,

corni,

corni, cochlearum integro toſtarum cinis. Compoſitum hoc bene facit, cochlearum cineris partes quatuor, gallæ partes duas, piperis partem vnã, in puluerẽ redacta obſonijs inſpergito, vel ex aqua, vel ex vino albo aquoſo potui dato. Generoſe iuuat dyſentericos quos nondum ulcus putre occupauerit, & canum oſſa uorantium ſtercus aridum, cum lacte caſeato, ex lapillis marinis iniectis potatum. compoſita uero ex ęgyptia ſpina paſtillus, item Philippi, tum qui ex cornu ceruino conſtat, adhæc qui ex ſeminibus conficitur, quiq; ad Trigonem refertur. Iam catapotia ex macere admiranda. maxime autem commendatur & hoc: opij, croci, lycij indici, acaciæ, rhus, thuris, gallæ, hypociſtidis, malicorij, myrrhæ, aloes, æquales ſingulorũ portiones, nempe tres obuli ex aqua propinantur. ALIVD. Rhus drachmæ octo, gallæ, malicorij, ſingulorum drachmæ quatuor: cochleare unum ex vino datur. ALIVD. Rhus drachmæ octo, gallæ, acaciæ, gummi, ſingulorũ drachmę duæ, opij drachma. Exhibetur drachma ex vino temperato. Hoc autem edegma ipſis conueniet. Myrtorum nigrorum, rhus ſyriaci ſinguli ſextarij, palmularum thebaicarum duæ librę, malorum cotoneorum carnium libra, mala granata acida cum ipſis corticibus decem, uini aſtringentis ſextarij duodecim, ad tertias decoquũtur. Percolatis libræ ſex mellis inijciuntur, et ad ſpiſſitudinem iam incocta linctu exhibeto. Notum uero eſt cataplaſmata quoque ex aſtringentibus componenda, quorum materiam explicatam habes. Porrò aluo indita, dyſentericis propter teneſmos infeſtantes, ex uſu fuerint, cremor orizæ, uel chondri, vel huiuſmodi alterius cum adipe caprillo, uel hircino, tũ ea quæ capite de teneſmo diximus. Si autem ſanguis profluit, ex inferioribus partibus infundere oportet ſuccum polygoni, uel plantaginis cum acacia, uel hypociſtide, uel id genus aliquo. Sin urgeat fluxus, etiam quod ſanguinẽ cohibeat quoddam inijciendum eſt. ut cinis lanæ ſuccidæ, uel ſpongiæ inanis, pice liquida, uel ſanguine bulbulo imbutæ, uel alumine liquido, combuſtæ, uel aſinini ſtercoris ſucco. Huic & Andronis paſtillus præſtans eſt remedium, tum qui Muſæ aſſcribitur, ac perſimiles. Inſuper ſubiecta collyria multo ſunt in id efficaciſſima, in quibus potiſſimum etiam dolores circa deiectionem fiunt. Vbi uero vlcera inteſtina depaſcantur, quæ tum fœdo excrementorum odore, tum putredine, tum quod non ſtatim per initia fiat, ſed temporis interuallo, agnoſcimus, enematibus quæ cruſtam inducunt utemur, cuiuſmodi ſunt paſtilli nomine Fauſtiani, item dia chartu id eſt ex charta inſcriptus, ac Bithynius, Theoniusq;: Pręterea qui ex ſuberibus conſtat, ex lenticulæ decocto, uel cuiuſdam aſtringentis, iniecti. Atque hoc enema eſt ex ijs quæ admodum expertus ſum, glandis caliculi combuſti (Eſt autem calyculus concauũ illud unde querna glans prodijt, quo coriarij utuntur) Auripigmenti, conſolidæ, rhus ſyriaci, ęquales partes. his contuſis, duo cochlearia excipito cremore orizæ & ſucco anchuſæ quæ folium habet ſpinale, amplum nigrumq;, quod chœroſpileton appellant. Item ouorum candidi liquoris ſimiliter ad uncias duas ternaſue immittito. Epithemata uero in cœliacis enumerata ſunt. Itẽ uentris inunctio-

nes quę aſtrictoria ac ſiccante conſtant materia, glutinatorio quodam adhibito, gummi, thuræ, taurocolla, polline, in ſimilibus cataplaſmatis locum habeant. Alimentum his erit per initia, pulticula ex ouo & lacte. deinde ſorbitiones frumentaciæ per ſe, & cum lacte, item lac mediocriter coctū maxime commendatur. holerum uſus non eſt neceſſarius quidem, attamen guſtandas exhibebis ſerim coctam, intybum, plantaginem, braſſicam bis coctam, poma quæ ὀπώρα dicuntur aſtringentia, carnibus ipſorum reiectis, uel alijs quæ aſperare inteſtina poſſunt. Verum ſi multa ſit caloris intemperies, etiam intybus cruda eſui danda eſt, & aqua potioni frigida. Alia uero potabilis aqua cœleſtis eſto: ſi uero laborauerit ſtomachus, uinum quoque propinandum eſt. Poſtea ex aucupio ſicciora & concoctioni morigera ſumantur: balineis dulcibus vtentur, à quibus ſi fluxionē experiantur, ſpongiam magnam, uel panis ſiliginei micas vino aſcalonite, vel quodam aſtringente calido imbutas, toti uentri imponere oportet, contra quem cum deligaueris, ſic lauare iubeto.

De morbo inteſtini plenioris, quem græci colicon appellant. Cap. XLIII.

COlon, cum pars ſit inteſtini craſſi, à dextra ilium regione procedens, ad ſiniſteriorem cincturæ modo pertinet. Huic dolores grauiſſimi plures ob cauſas ſuboriuntur. vel enim ex craſſo pituitoſoq; humore intra tunicas ipſius recepto, uel ex ſpiritu craſſo, & flatulento qui non habet exitum, vel propter inflãmationem, inteſtini, vel ob acres mordacesq; humores. Qui ergo ex humore craſſo, ac pituitoſo dolorē concipiunt, hi per totum abdomen in alto excruciantur, præſertim ſenſu, qua parte colon ſitum eſt, ceu terebra pertundatur, ob torſiones quoq; affligunt, ructus, nauſea, vomitio cuiuslibet humoris, potiſſimum pituitæ. Aluus grauiter impedita nihil reddit, ac ne ſpiritum quidem transmittit. Stercus autem quandoq; excretum, bouino ſimile uidetur, leue & flatus plenum. Præcedens horum cauſa eſt magna ex parte, continuus ciborum frigidorū, craſſiq; ſucci, uſus, repletio, cruditas, otium & his finitima. Qui autem ex ſpiritu flatulento indoleſcunt, ijs tenſionis magis ſenſus obuenit: qui autem ex inflammatione, ij feruorem internum percipiunt. & febris non ignaua, urinæ retentio ſimul et ſtercoris: pulſus in uentre moleſtat, ſitis, ardor, nauſea, bilis potius uomitiones quæ nihil leuant malum, ſummatim inter colicas affectiones. hæc eſt grauiſſima, quæ in Ileum tranſitionē minatur. at quibus acres rodentesq; ſucci dolorem mouent, ſicut etiam qui ob inflammationem dolent, hos ardor, ſitis & vigilia torquet, febricitant autem omnino vel minus q̃ illi, urina redditur acris, & bilioſa per aluū deſcendunt. Sępe alui deiectio maiorem excitat cruciatum, grauiusq; irritant calidiores cibi potusq; aſſumpti. Itaque doloribus quos frigidi & glutinoſi ac craſſi humores contraxerunt, medebimur ſic ut non vehementer calfaciamus, quippe huiuſmodi humores ijs quæ nimis excalfaciunt, præſidijs funduntur, ac in ſpiritalem potius ſubſtantiam rediguntur. Quapropter & incidi & concoqui medicamentis debent, quæ non inflent, ſed extenuent deſic-

centq;

centq́ꝫ,nec per morbi initia ualde calefaciant. Prius itaque aluo ſtercore leuata, congrui clyſteres ex oleo iniiciũtur in quo decoctum ſit cuminũ,vel ruta cum adipe anſerino, uel gallinæ, aut cucumis ſylueſtris radicum decocto,& myrrhæ drachma, melle & oleo, aut ex myrrha,melle,& oleo ſicyoneo. Iam uero commune oleum iniectum, ſępe uitream ſimul pituitam expulit,ac dolorem ſubito finiuit. At ſi ob doloris uehementiam etiam enema retinuerint,glans aluo demittenda eſt, ex melle, cumino, nitro,rutæ ſemine ſicco,braſſicę caule probe polito & muria madefacto, uel cinere braſſicæ melle conſperſo, uel cucurbita ſylueſtri trita cum melle,nitro & cumino. Glandes autem digitorum ſex erunt,ut ſtrictiorem ani muſculũ quem σφιγκτῆρα uocant,exuperent,ſedemq́ꝫ ungere oportet, ciclamini ſucco cum melle & nitro, vel centaureo cum melle & nitro. Si dolor non remittitur,enema præter commemorata ſit. Reſinæ terebinthinæ uncia, uel opopanacis drachma, vel galbani drachmæ quatuor, bituminis tantundem, cum nitri drachma & aquæ vncia, olei rutacei unciæ quinque, aut amplius. fotus autem partibus indolentibus ſuperaccommodandi ſunt ex cumino, vel anethino, uel ſicyonio oleo. Cataplaſma admouendum, triſpermum appellatum,cum cumino,baccis lauri,apij ſemine. Epithemata uero conuenient, diaſpermaton, diadaphnidon, adde diameliloton, & Poliarchion. Inſeſſus autem utilis ex decocto fœnugræci, altheæ, chamæmeli,artemiſiæ,anethi, lauri, & ſimilium. Item in oleum calidum, aut hydrelæum deſcendere alienum non eſt. potui offertur abſynthium,et cuminum ęqua portione,uel panax cum aqua,uel caſtorei,aniſi, piperis,ſingulæ drachmæ cum oxymelite. Quòd ſi dolor non conquierit, propinato ipſis medicamentum diatrion pipereon, uel theriaca. Iam ſinapiſmo & dropace in remiſſione doloris utendum eſt, ac balneis naturalibus: à balneis autem aquæ potabilis abſtineant, niſi doloris circumſtantia compellat. Vbi iam prædictorum aliquo medicamento facta prius fuerit euacuatio, iubebis ut lauent, incaleſcantq́ꝫ laconico intra ignitos parietes inſpergendo nitroſa quędam ſmegmata. Cum dolor eſt uehemens, mediocriter lenientibus uti conuenit, qualis eſt paſtillus ex caſtoreo, tum aluo ab inferioribus partibus inditus, tum potus, ſimiliaq́ꝫ his medicamina. Nam quæ ualenter ſtuporem inducunt,uitare oportet. quippe pauliſper quidem leniunt, ſed longiorem affectionem reddunt, dum materiam incraſſant, meatusq́ꝫ inteſtini condenſant. Porrò ubi iam pituita fuerit extenuata, purgabitur hiera amareſcente, uel his catapotijs: Aloes, euphorbij, cocci gnidij, ſcammoniæ æquali ſingulorum modo. dantur duobus ſcrupulis. Victus utilis erit calidior ſicciorq́ꝫ. per initia morbi,à cibo abſtinebitur. deinde acria aſſumentur. Porra igitur ipſis exhiberi cocta cum condyto debent, apium, aſparagus paluſtris, cruda allia, & maxime ijs qui talibus non offenduntur, ipſumq́ꝫ uero condytum bibant,panem uero cum ipſo aſſumant. Inſecutis diebus etiam reliqua boni ſucci alimẽta cõcoctuq́ꝫ facilia dabũtur, ſic ut repletio cruditasq́ꝫ uitetur.

At ſi flatulentus ſpiritus doloris author fuerit, ſecundum clyſteres qui flatus diſcutiant, potionesq́ꝫ, etiam cucurbitæ quàm maximæ cum flamma ac leues toti abdomini defixæ, frequenter abunde auxilij pręſtiterunt. Porrò cũ inflammatio inteſtinum exercet, uena in cubito aperienda eſt. ſin urinæ difficultas diſtorqueat, etiam ex talo ſanguis detrahi debet, & prædicta admoueri præſidia, præterquam quę acria ſunt & ualenter purgant: utendum uero ijs quæ magis leniunt, enematis, cataplaſmatis & ſuperfuſionibus, in oleumq́ꝫ deſcendendũ, ac cucurbitulas ipſis defigemus, ceratũ abdomini applicabimus quod habeat ceræ quincuncẽ, olei chamæmelini vncias duas, roſacei tãtundem, lomenti ſemunciã, vitella ouorum quinqꝫ. Hæc ſucco lini ſeminis ſoluuntur. Victus tenuis ac febricitantiũ proprius ipſis conuenit, quouſqꝫ inflammatio diſcutiatur. Atqui ſi propter acreis rodenteſq́ꝫ ſuccos dolitant, oleũ ipſis ab inferioribus partibus inijcietur, in quo fœnugræcum decoctum ſit, uel althea cum tenera adipe recenti anſeris, uel gallinæ, vel etiam cremore ptiſanæ cum roſaceo, uel ſucco quoqꝫ lini ſeminis. Propinandumq́ꝫ ipſis Antidotum picra dia aloes, & balneis utendũ ex dulci aqua, cibo ſorbili ex chondro, vel ptiſana, piſcibus ſaxatilibus. In ſumma uniuerſus uictus humidior erit & frigidior. Abſtinendum acribus omnibus, cum cibis, tum medicamentis, fotuq́ꝫ ex aſperginibus, et cataplaſmatis, vini potione & potiſſimũ ueteris. Cum autẽ dolor præpollet, etiam ijs utendũ eſt quę ſenſum obſtupefaciunt, nam offendunt minus alijs huiuſmodi affectiones medicamenta quæ tenues mordacesq́ꝫ humores incraſſant, & mediocriter refrigerant. Puto autem colicã affectionem, quæ etiamnum regnat ex huiuſmodi proueniſſe humoribus, quæ ab Italiæ quidem regionibus incepit, in alijs autẽ multis Romanorum reipublicę locis peſtiferę cuiuſdam luis modo ſit graſſata: ex qua pleriqꝫ in morbũ comitialem, alij in artuum reſolutionem ſenſu incolumi, nõnulli in utraqꝫ ſunt prolapſi: ac eorum qui in comitialem morbum inciderunt, plures interiere. Ex illis uero qui in reſolutionem, plures euaſerunt, tanquam in criſi, cauſa alior ſum ex loco quẽ infeſtauerat, conuerſa. Sic igitur laborantes, medicus quidam in Italia curauit uictus quadam ratione infideli refrigerante & maxime temeraria. lactucas enim non coctas refrigeratasq́ꝫ ipſis porrigebat, intybumq́ꝫ ſimiliter ſupra ſatietatẽ comedendum. Item vuas, mala, piſces dura carne præditos, omniaqꝫ cruſtacea quæ uocant græce ὀστρακόδερμα, pedes bubulos, bulbos et ſimilia, non ſolum facultatę, ſed & tactu frigida. vinum raro præbebat, cum autem dabat frigida miſcebat, ipſamque frigidam uel etiam poſcam frigidam exhibebat, ab omni alio calido & medio cibo abſtinens. Atque plurimos ſic præter omnium opinionem perſanauit, imò nonnullos qui iam in morbum comitialem, uel reſolutionem prolapſi erant, propemodum ſanitati reſtituit.

De tenuioris inteſtini morbo, qui ileos dicitur. Cap. XLIIII.

ILeos cum affectus ſit maxime acutus, & dolorificus, ſymptoma quoddam habet periculo grauius. Qui enim hoc malo ſunt oppreſſi, miſerabili morte pereunt, ad uitæ finem, ſtercus per os reddentes. Con-

trahitur

trahitur id uitij cruditatibus & obſtructo recrementorum itinere, ijs nimirum retentis, quæ iã corruptionem experta ſunt: ex letalibus medicamentis, cuncꝗ in ſcrotum prolabuntur inteſtina et cum inflãmationem ſentiunt, colica affectione pleruncꝗ præcedente, cauſamcꝗ adferente. Pueros itacꝗ ſuperfuſionibus, cataplaſmatis, enematis, glãdibus & fomentis, ſicut in capite de colicis comprehenſum eſt, curare oportet. Adoleſcentibus autem & ætate floridis indubitatò ſanguinem detrahere: ſin minus, uincit multas ac leues cucurbitulas toti abdomini admouere: Loco autem dolenti, etiam cute inciſa: item perfricare & deligare artus, & tunc efficacioribus clyſterijs & iniectionibus uti. Ad hæc in oleum calidum deſcendere, antidota purgationeſcꝗ aſſumere, breuiter omnia adhibere cõuenit, quę ad colicos ſcripta ſunt, præter eos q ex acribus rodentibuſcꝗ ſuccis indoleſcunt. Mirifice autẽ ipſis facit etiã ſi uomuerint, anethum coctum potumcꝗ, à potu panis in calidã demerſũ fruſtula ſtatim eſſe, dum incaleſcunt. Ad eos autem qui cibos nõ retinent, rhus & cuminum in eadem trita potui dato in ſenis oxymelitis cyathis. Qui ex medicamento in ileon inciderunt, ut uomant compellendi aquæ calidæ potu. Noxiorum autem medicamentorum notas, quinto libro habes expreſſas. Deinde oleum calens propinari debet, uel iura pinguia ut denuo uomant. Diebus aliquot interpoſitis, theriace potui detur. At ſi obſtructio perſeueret, lacte ſciſſo cum ſcammonię, uel aloes, uel cuiuſdam purgantis momento, aluum inanire confert. Si ex inteſtini prolapſu in ſcrotum affectus proceſſerit, figuratis ſtatim ipſis ſublimibus in inguina compelletur delapſum inteſtinũ, faſciacꝗ deligabitur.

De renum & ueſicæ affectibus, & primum de calculo. Cap. XLV.

MOrborum cognatio, ordinem diſciplinæ tranſgredi nos compellit. nam cõmunis eſt Colicis, & lapidem in rene habentibus aluus initio aſtricta, uehemens dolor, faſtidium, cruditas, & tormina. Propria uero, colici habent omnia hæc magis intenſa, nephritici minus. At colicis quidem in dexteriore potius ileum parte dolor excruciat & uſcꝗ ad ſtomachum, iecur, & lienem peruenit, aluus omnino cohibetur, adeo ut ne ſpiritus quidem infra tranſmittatur. Cum uero neceſſitas ſtercus expellit, flatulentum bouilli modo eſt: Interim etiam uitrea pituita excernitur, urina copioſior pituitoſacꝗ redditur. uerum nephritici grauem in ipſis renibus infixũ dolorem impacti pali inſtar ſentiũt, eiuſdemcꝗ lateris ac è directo ſubiectus teſticulus indolet, femur eiuſdẽ partis directe obſtupeſcit, excernitcꝗ etiã ſponte quidem raro, omnino autem clyſterijs aluus citata, flatus, ſtercuſcꝗ bilioſius egerit. urinę paucę et arenoſæ magis prodeunt: meatus per, quẽ urina diſtillat, aſtringitur. hæc indicia calculos in renibus eſſe fatentur, quæ adultis potius oboriuntur. in ueſica autẽ pueris magis calculus ſolet concreſcere: notæ harum ſunt cruda & ſubalbida urina cui ſubſideat arenoſum. Pruriunt laborantes crebro, & contrectãt pudenda, intenduntcꝗ, & continue ad urinam reddendam urgentur, ac ſtillicidio uexantur. Materiam igitur calculis creandis ſuppeditat craſſus terreuſcꝗ humor. Effectrix ipſorum cauſa eſt ignea renum, aut ueſicæ caliditas. At in re-

nibus

nibus quidem medicamentis uti conuenit, quæ calculos confringunt diſſecantq́, non autem manifeſto calefaciunt. Talia habentur baſilicorum aſparagorum radices rubiq́, vitrum combuſtum, graminis radix, adianthum, bdellium, lauri radicis cortex, altheæ ſemē, cicer nigrum arietinum, ſpongiarum calculi, acetum ſcillites, phu, meon, aſaron, carpeſion, ſaxifraga. ſion uero, & eſu, & potu prodeſt, cardui radix, eryſimon, & prionitis. balneis autem crebro utantur, & poſt lauacrum ſtatim quædam ex prædictis bibant. Cæterum ſuperfuſiones, cataplaſmata, fotus, inſeſſus, relaxantia & quę leniunt, ex colicis huc transferre conuenit. Compoſitę potiones ſunt, rutæ ſylueſtris, maluæ ſylueſtris, apij radices. incoquuntur vino, & liquor inde expreſſus temperatuſq́ aqua, duobus cochlearijs porrigit. Hoc inſpergi poteſt. Balſami fructus, lapidis ſpōgiarū, pulegij ſicci, malue ſylueſtris ſeminis ſingulorum pares portiones. vbi contuſa fuerint, cochleare inde cum vini temperati cochlearijs duobus exhibetur. Item ſanguis hircinus inarefactus, cicadæ ſiccę ſine pennis pedibuſq́, lapis iudaicus, qui tecolithos dicitur, ex mulſo in calido balnei ſolio offertur. tum medicamēta cōpoſita, quæ ex ipſis præparantur. Inſuper, Fuſca nephritice, & ad hoc compoſita, condita. His accedit laudatiſſimum remedium troglodytes: eſt autē paſſerculus omnium auium minima, ea ſola excepta, quę Regulus appellatur. Hoc enim ſolo paulo maior eſt, eiq́ ſimilis colore inter cinerium & uiride, tenui roſtro, in muris maxime & ſepibus degens. Hic inquā totus ſale cōditus cruduſq́ frequenter commanducatus, calculos iam creatos per vrinam expellit, in poſterumq́ generari prohibet. Combuſti integri cum pennis cinis vniuerſus per ſe & cum pipere, phylliq́ momento ex mero & melle potus, idem poteſt efficere. Ad dolorum uero acumen et vigilias bona ſunt remedia Sotira, & Philonis medicamen. iam ſanguinis miſſio adhibita dolorem ſæpe leuauit, celeriter calculū emolita. Tuetur à calculis, nc fiant, primum ſane cibus boni ſucci, & moderatus, dein exercitia, raruſq́ leguminum omnis generis, frumentaceorumq́ uſus, item caſei abſtinentia, lactis et quæ ex ipſo præparantur, obſoniorum, vini nigri, carnium copię, & omniū ſummatim craſſi ſucci, ac nimis calidorū acriumq́, hydrogarorum dico, & conditorum & ſimilium. Hæc enim ſi obſeruentur, non ſolum lapides nondum creatos prohibent concreſcere, ſed etiam iam factos, confringere, uel excernere idonea ſunt. bibant autem oxymeli cum quodam ſimpliciore urinam citante, ueluti adiantho, apio, graminis decocto. A balneo ieiunus ante vinum aquam temperatam potet. ac in medio prandij frigidam ſuperbibat, ſi nihil prohibet. Vbi praui humoris copiam perſentiſcunt, ſanguine detracto, aut purgatione uacuentur. Omniū uero pręſentiſſimum eſt ad calculos arcendos ſecundum balneum, aquam temperatam prius bibere, quàm vinum, aut aliud alimentum aſſumas: ac ueſicæ calculos in pueris, valentioribus emoliere præſidijs, delectu ex ſupra comprehenſis habito. Quòd ſi impendio excreuerint, aut ceruici veſicæ impegerint, iniectione recti ſyphonis, catheteriſmū uocant, per quaſſatum utendū, aut etiā calculi inciſio adhibēda, ut in parte chirurgica dicet.

De inflam-

De inflammatione.

At ſi inflammatio renes,aut ueſicam exerceat,quam hæ notę teſtantur, loci affecti ardor,dolorq́ cũ grauitate,febricula,mẽtis alienatio,uomitio bilis ſyncerę,urinæ reddendæ impotentia,& præſertim ubi ueſica inflammationẽ experitur:ſanguis ſtatim detrahendus eſt,utendumq́ſuperfuſionibus,quibus leniendi poteſtas eſt,& cataplaſmatis ex ruta,anetho,fœnugræco,altheæ radice,clyſterijsq́ mollibus,& iniectionibus ex oleo, papauere,adipe anſerino.In ueſicæ affectu etiam, opij ſemiobolum cũ myrrha,croco,& oleo,in aluum demitti,mulſaq́ potui ſumi debet, ab ijs abſtineri quæ valde urinam citant, ac multa potio uitanda, niſi acris bilioſusq́ humor ſuperet,tunc enim potui quoq́ liberaliori indulgendũ eſt,ac una uice cumulatim,qui ex aliquo citra roſionem,vrinã mouente,ſumetur. Seminis lini partes duæ,amyli pars una, cochleare ex aqua datur,item cucumeris & peponis ſemen.Cum ardorẽ igneum renes ſentiunt,linamenta ex vino & oleo roſaceo,uel aqua et oleo roſaceo,uel melino ſuperaccommodantur,aut ceratũ ex cera & roſaceo, chamæmelinoq́ uel melino & luteis ouorum confectũ cum aceti paululo,uel polygoni ſucco imponatur. Poſtea etiã emplaſtrum quod à ſuccis diachylon dicitur, cum chamæmelino adhibeatur.calida autẽ nimium uitanda, ne puris generationem ſuſcitent, item quæ impendio refrigerant, quippe ab his renes facile in ſcirrũ indureſcũt.Ad hęc balneis,cũ inflãmatio inſtat,abſtinendũ:uictus q in febribus dari ſolet,et ab inflãmatione arcenda nomẽ aphlegmantõ ſortit̃, utilis eſt.

De abſceſſu & exulceratione partium per quas urina deſcendit, οὐρητικὰς *græci uocant.*

Dolores circa ilia oborti,horror inæqualis,& febris inordinata, abſceſſum in renibus fatentur.In ueſica autẽ præter commemorata, loci cruciatus teſtatur. Cæterũ affectus renum,hac nota deprehenditur. ſi homo in ſanum recumbens latus, in oppoſito percipiat dolorem ceu è ſublimi rene ſuſpenſo. In quibus utendũ eſt inſeſſu ex hydrelæo, item cataplaſmatis ex polline,oleo & reſina,uel erui farina,cum melle,uel cardamomo,uel colũbæ ſtercore,cum ficis pinguibus. Pus autẽ per urinas confarctim excretũ, abſceſſum eſſe ruptum,& ulcus in particula oſtendit. Quoniam uero etiã ſine abſceſſu,inſtrumenta per quæ urina fertur exulcerationi patent, uaſe, aut rupto,aut exeſo ex materia acri uel lapide perradente,diſtinguenda eſt renum exulceratio,ab ea quę ueſicam exercet, uel meatus quos οὐρητῆρας uocant,hoc pacto.Renibus quidem exulceratis in lumbis dolor exercet cum grauitate et ſine impedimẽto urina redditur,cui pus mixtũ reperitur,carnoſis particulis innatantibus. Veſica autem exulcerationem experta, tormentum uehemens in pectine imoq́ uentre mouet, urinæ difficultas urget,pus ubi reddita urina eſt, ſubſidet, ſquamulæ fœdi odoris, uel laminis ſimiles inſunt. furfuracea autem ſubſidentia ueſicam ſcabie laborare notant, ſi uero meatus urinarij ſint exulcerati, etiam puris mixtura medio quodam modo habet, & pilis ſimilia potius in lotio feruntur,doloręq́ mediam inter renem & ueſicam, regionem occupat. Si autem

pus

pus aut ſanguis excernatur, idque citra urinam, nullius particulæ ex prædictis, ſed pudendorum exulceratio ſignificatur. Itaq; cum uaſa urinæ dicata exulcerationem ſentiunt, aqua mulſa bibitur, aut fœnugræci decoctum cum melle, aut cucumeris ſemen cum paſſo. Pus reddentibus per urinam, bolus armenus datur, aut ferularum combuſtarum cinis, quantũ tribus digitis comprehendi poteſt, ex paſſo, item lactis potio uehementer his auxiliatur. Compoſita autem hæc, ſeminis lini, ſeminis cucumeris, tragacanthæ, ſingulorum drachmæ duæ: paſtilli finguntur. A L I V D. Nuces pineę numero uiginti, cucumeris domeſtici ſeminis grana quadraginta, amyli drachma. Excipiuntur heminis duabus decocti nardi apij ſeminis. Archigenes in epiſtola ad Atticum iubet, cum urinę difficultas urget, papaueris albi torridi ſeminis detriti drachmam unam capi, quæ decocto iunci rotundi, aut calami, aut dulcis radicis inſpergatur. Dolores autem ex ulceribus contractos hoc lenit: cucumeris domeſtici purgati ſeminis grana numero triginta, nuces pineæ duodecim, amygdala amara corticibus exuta triginta quinque, croci quantum ad colorem ſatis eſt. Ieiunus quotidie aſſumet cũ lacte, aut paſſo. Mitius erit ſi pro nucibus pineis maluæ ſeminis æqualem modum inijcias. Elidere autem poteſt (inquit) ueſicæ exulcerationes etiam cyphi & antidota inde confecta. Ego uero in ueruſtioribus hoc uſus, nunquàm aliud magis uarium deſideraui: chamædryos, chamæpyteos ſingulorum drachmæ uigintiquatuor, aſari, piperis albi ſingulorum drachmæ ſeptem, cinnamomi drachma: optime detriti cochlearia duo ex paſſo cretico, porrigo, ſi febris adſit, ex aquæ cyathis tribus, ubi uero mordax eſt exulceratio, etiam amyli duobus cochlearijs & cucumeris ſeminis granis quindecim adiectis, uoti compos euaſi. Hæc quidem ex Archigenis ſcriptis ſunt. Item medicamẽta, diaphyſalidon, id eſt ex halicacabo, & antidotum ex ſylueſtris maluæ ſemine, necnon ex tragematis confectũ benefacit. Regioni inter ſcrotum, & anũ, nec non inferiori uẽtri, cerata imponũtur ex œſypo lota, butyro, adipe anſerino, ſtyrace. In ueſicã autem infunditur clyſterio mulſa aquoſiſſima, uel lac cũ paululo mellis, uel cum cucumeris ſemine, uel candidus oui liquor cũ pompholyge, uel dictorum medicaminum aliquo. Si ulcus paſcendo ſerpit, paſtillus ex carta inijciendus eſt, aut Bithinius: & cataplaſma ex palmulis & uuis paſſis cum galla, acacia, hypociſtide, & alumine debet imponi.

De ſanguinis renum profluuio.

Renes infirmi lotiũ ſubinde retinere nequeunt, ſed patentiores redditi ſanguinis nonnihil ex uena laxant, aliaſq; craſſicies remittunt. Sæpe renes etiã iuxta circuitum quemadmodum hæmorrhoides, ſanguinis profluuio laborant. Inaniti uero ſubleuantur, in quibus nihil ſubito tentandum eſt, ſi ſanguinis curſus ſiſtatur. At ſi fluxus eius perſeueret, uena in cubito aperitur, ac medicamentis quę ad ſanguinis ſputum, aliaſq; ſanguinis eruptiones inſcribuntur, in renibus ac ueſica ſanguinem fundenti, utendũ eſt. Maxime uero dari debet ſymphyti radix, & tragacanthum uino maceratum. Ad hæc polygoni & plantaginis ſuccus, cũ poſca, aut amygdala ama-

ra cum

ra cum paſſo. Vel hoc,aluminis ſciſſi drachma,tragacanthi drachmę duę, gumi oboli quinq;:ex paſſo aſſumet̃: itẽ cataplaſma ex ordei farina cruda cum poſca & roſaceo,aut ex palmulis & pane ſiligineo cum acacia,uel hypociſtide,in uino aſtringenti, uel poſca decoctis obducitur. Cum ueſica ſanguinẽ fundit,etiam cucurbitulas in ilijs et coxendicibus defigemus. Cęterum particula quæ ſanguinem fundit,hiſce notis agnoſcitur, loci dolore,& quòd ſanguis urinæ miſcetur, aut è contrario, ueluti in pure comprehenſum eſt. Concretus in ueſica ſanguis inde adeo deprehenditur, quòd poſt illum urina ſubito cohibeatur, & fibræ quædam ſanguineę (ut uerisimile eſt) aut humiditates cruentæ emanent. Datur autem potui artemiſiæ decoctum,heliochryſiq;,uel cunilæ,uel raphani ſemen,uel liquor laſeris,uel cyrenaicus, uel apij ſuccus, ſingula in aceto temperata: aut leporis coagulum,aut hinnuli,aut hœdi in oxymelite,aut lixiuium cũ oleo: ſpongiaq; à foris ex muria,uel lixiuio calido accommodatur. Quòd ſi uitium his non abigitur, ſecatur locus inter anum & penem, quemadmodum in calculoſis: ablatiſq; grumis commode curantur.

De renum duritia.

Quæ durities in renibus contrahuntur,nullum ſane dolorem mouent, ſed uidentur renes ipſi tanquam ab ilijs ſuſpendi,coxæ ſtupent, crura impotentia uacillant, urina modica ęgeritur: Totus deniq; habitus duricie renum laborantium ijs potiſſimum qui aqua ſubter cutem laborant,ſimilis eſt. Hi ergo emollientur ceratis, malagmatis,frictionibus & fomentis. Ad hæc quæ urinam cient,aſſumuntur, aluuſq; ſubduci clyſtere debet.

De diabete.

Cum poculenta,ſtatim qualia aſſumpta ſunt per urinã transmittunt̃,diabetes uitiũ appellatur. Qui igit̃ eo ſunt occupati, immodica ſiti cõficiunt̃, vnde quoq; dipſacon gręci affectũ nominant:q ex retentricis ſane renũ facultatis impotentia contrahitur, attractricis autem maiore robore, ut totũ corpus ob immodicum calorem exhauriat exugatq;. Itaq; aduerſus hunc pugnantes,cibum pleniorem,quiq; difficulter confici queat, nec liquidus ſit,offeremus,ueluti alicam cum roſato, uel rhodomalo, uel hydromalo, uel uino non uetuſto,uel aliàs quodam calido. Ex oleribus autem intybũ, ſerim,lactucas.inter piſces erunt ſaxatiles:ſuum petunculi,uuluæ,pira,mala,punica mala,& frigida potio. Item polygoni ſuccus, heleniumq; recte ipſis propinatur ex uino nigro,palmularumq; & myrti dilutum, pręcordijs & renibus obducitur polenta ex aceto & roſaceo,folia uitis,cotyledonis, parietariæ, portulacæ.ſudores excitandi, uomituſq; à potu frigido, omnibus quæ urinam mouent,abſtinendum. At ſanguinẽ per initia mittere non fuerit alienum.

De ſtillicidio urinæ & eius difficultate.

Cum neq; inflammatio, neq; calculus, neq; aliud quippiam ex prædictis infeſtat,urina autem acris eſt, totuſq; habitus,uel etiam reliqua ſigna, bilem teſtantur, ex hac uel urinæ difficultas,uel ſtillicidium contrahitur. Quare ex uſu ſunt quæ hanc inalterant contemperantq;,ptiſanæ cremor,

piſces, balnea, uictuſq; idoneus: acria uitanda ſunt, uinum, exercitia, ira & tarda comeſtio. Quòd ſi urinæ tenuitas, alborq; & reliqua ſigna frigidam fateantur intemperiem, conueniet uinum calidum, condita, tum quæ urinam cient & medicamina & cibi. adhæc inſeſſus calidiores. At ſi præter alborem, etiam craſſicies in urina appareat, pituitoſus humor cenſendus eſt, qui ceruicem ueſicæ obſtruxerit, ubi utendum eſt oxymelite, tum ijs quæ conſtant ex hyſſopo, pulegio, uel thymio, uel ſilphio, aquæ mulſæ incoctis, item ſuperfuſionibus calidioribus. ſiue autem humor craſſus, ſiue calculus, ſiue grumus, uel eius generis aliquid obſtruens, urinæ tranſitum impediat, ſiphonem rectum catheterem appellaui, indere ex uſu eſt, niſi particulæ inflammatio prohibeat. Porrò in febribus urinæ difficultati medemur, ſuperfuſo rutaceo, uel anethino, uel ueteri oleo. Si aluus aſtricta eſt, inijcietur ab inferiori parte decoctum fœnugræci, uel maluæ, uincitq; inſidere ægrotantes ſupra comprehenſos in hydrelæum, uel aliquod dictarum ſpecierum decoctū cum oleo. Ceratum hoc magnifice proficit, ſylueſtris maluæ radices in ſicyonio cum aqua modica decoctæ donec inareſcant, ipſæ quidem proijciuntur, ſuccus autem oleo miſcetur, rutæ quarta pars, ceræ & caſtorij quantum ſufficit.

De ueſica reſoluta.

Veſicæ reſolutionē nunc urinæ difficultas, nunc ſpontanea ipſius emiſſio comitatur, ut in ipſo capite de reſolutione ſupra expoſitum eſt.

De urinæ incontinentia.

Muſculus, qui ceruicem ueſicę ambit, relaxatus, hoc mali generat. Quare pueris etiam maxima ex parte ſolet accidere. Communiter itaque roborantibus potiſſimum uti conuenit, ut œnelæo calido & ſimilibus: abſtinēdum ijs quæ ualide refrigerant: calidis fouendi potius ægri, quatenus fieri poteſt. Etenim frigiditas ueluti reſolutionem repreſentat. naturaliter autem hæc opitulantur. Galli guttur combuſtum ieiuno bibendum in aqua tepida præbetur, uel leucanthemi flores ſimiliter, uel leporis teſticulus deraſus in uinum odoratum, contra hæc uitia bibitur. vel calamintha myrrhaq; ante cœnam propinetur, uel rutæ ſylueſtris ſemen torrefactum per triduum potui exhibeatur. Cæterum pudenda eius qui hoc detinetur uitio, cimolia cum ſucco herbæ perdicij perunguntur.

De iocinoris affectibus. Cap. XLVI.

IEcur pluribus uitijs opportunum eſt, nam imbecillitate, inflāmatione, eryſipelate, ſcirro, abſceſſu, ulceribus et obſtructionibus corripitur. Primum de imbecillitate ipſius dicendum eſt, à qua proprie iocinoroſos nominare ægrotantes conſueuerunt. Si ergo aluus in ſuccum quidem conuerſa uerum liquidiora deijciat alimento minus probe, aut neutiquam in iecur diſtributo, ſic tamen ut uenter à noxa ſit immunis, attractricē uiſceris facultatem infirmari ſuſpicio eſt. Si uero in eis recens caro lota eſſe uideatur, alteratricem, tum eam quæ ſanguini creando eſt dicata. At ſi ex calida intemperie ſit, imbecille, recrementum alui temporis ſpatio fœculentius

tius

tius apparet, ualdeq́ꝫ fœtidum, bilis inſigniter colorata craſſaq́ꝫ deſcendit. Iam uero etiam quando iecoris ſubſtantia cum ea colliquatur, & totum corpus conſumitur & febris urget, cibiq́ꝫ faſtidium, & bilioſus uomitus. Cum autem frigida affligit intemperies, neque frequens, neque copioſa aluus eſt: quippe affectus longius prorogatur, & certis diebus uenter cumulatius deijciet, ſed minus fœtida ceu ſanguinis craſſi fæcem, ut propè atra bilis uideatur. Item plures & uarij deiectionum colores, frigidam notant intemperiem, in qua febris languida apparet, facies non collabitur, maior ciborum appetentia ineſt. Harum intemperierum alterutri ſi accedat ſiccitas, recrementa erunt ſicciora & pauciora, magisque ægri ſitient: ſi uero humida, liquidiora & copioſiora, tum ſitis minus excruciat. At ſi inflammatio iecur infeſtat, omnibus quidem ex æquo dextra parte ſub præcordijs dolor eſt: idemque ad iugulum ſupra, ad uſque coſtas ſpurias infra peruenit. Huic dolori accedit febris acuta, tuſſis ſicca, ſitis, cibi faſtidium, ſpiritus difficultas, lingua primo rubra apparet, mox nigra: bilis euomitur, & aluus non reſpondet. Quum autē ſimilia in pleuriticis ſigna exiſtant, quo modo hos ab illis diſcernas, capite de pleuritide comprehenſum eſt. Si uero Eryſipelate iecur conflictetur, flammeus ardor gliſcit, uruntur que ægri, & marcor ſequitur, qui μαρασμὸς græcis dicitur. Priuatim uero cum caua quidem iecoris inflammationem experiuntur, nauſea adeſt, uomitus, cibi faſtidium, & flammeus ardor intenditur, anima deficit, & ſępe membra perfrigeſcunt, ut aqua ſubter cutem transfundi inde incipiat. Rurſus ſi gibbam ipſius regionem inflammatio exerceat, pręter alia ſuperius commemorata, tumor quoque manifeſtus in ſuperficie oculis & tactui conſpicuus eſt. hęc quidem ualidam grandemq́ꝫ inflammationē teſtantur. ſin obſcura quędam fuerit, iubebimus ęgro, magnā ędat reſpirationē. Et ſi dextra parte pręcordia dolere dicat, moderata iecoris inflāmatio cenſebitur. Quòd ſi oblongus inflāmationis tumor, qua parte muſculi incumbunt, appareat, ſed ita ut nullū ex pręd ictis adſit, illos ipſos eadem inflammatione occupari noſcemus. Grauitas autem cum diſtentione, & doloris, dextra pręcordiorum parte ſenſus, nullo ſubſtante tumore, nulla febri urgente, uenarum ſignatur obſtructio, qua uenę portas & concaua iocinoris perreptantes ijs quę per gybba ipſius excurrunt, committuntur. Itaque ſi in abſceſſum degenerat inflammatio, dolor & diſtentio ipſis increſcit, rigores ſine ratione accedunt, dolenteſq́ꝫ iocinore, in ſiniſtrum magis latus decumbere nequeunt, rupto autem abſceſſu, uel per vrinas, uel per aluum cumulata puris ſubluuies prorumpit. At ſi tumor in ſcirrhoſam affectionem deciderit, dolores quidem remittunt, ſed tumor cum duritie eſt conſpicuus, quæ ambiunt partes extenuantur, & tempore procedente difficulter poterunt diſcerni. Quippe aqua inter cutem protinus comitatur, & tota præcordia humiditate conteguntur. Itaq́ꝫ aduerſus calidam iecoris intemperiem, refrigerantibus, tum ijs quæ viſcus mediocriter confirment, vti conſilium eſt. id autem præſtat ſeris & cichorium, interim crudum, interim coctum, cum coriandro aſſumptum, item decoctum ip-

ſius, epotũm, & ſuccus non ſolum, uerum et puluis ipſius mulſæ inſparſus & calidis, & frigidis iocinoris uitijs opitulatur. Adhæc intybum troxi-mum & ſonchus eiuſdem ſunt generis. Benefacit etiam mali medici ſucci cyathus in aquam mulſam demiſſus, ſimiliterꝗ filicis ſuccus. At ſi cum obſtructione mediocris affligat intemperies, ea ex uino quodam tenui, & quod urinæ mouendæ eſt, porriguntur. Catapotium uero quod recipiet radicis cichorij drachmas quatuor, chamępyteos radicis drachmas quatuor trita cum melle cocto dantur ad nucis auellanę magnitudinem, quibus aquam calidam ſuperbibere conuenit, iam ex opio & ſemine alterci confecta propinantur, ipſumꝗ Philonis antidotum. In quibus calor intenditur, etiam roſaceum primi meriti ipſis, uel melinum potui datur. Eſui, ptiſanæ cremor, uel chondri cum hydroroſato, ſimiliter panis ex aqua, cum quadam id genus dulci potione. Et ſummatim cibi erunt, qui mediocriter refrigerant, non obſtruunt: vinum omnino circunciditur, niſi alteram ob cauſam, nempe ſtomachi imbecillitatem, hoc requirant: tum enim ex tenuibus et ijs quæ græci ὀλιγοφόρον uocãt, aquoſum aliquod exhibetur: Ac Eryſipelas quoꝗ in eum modum curabitur. Porro in frigida intemperie contrarijs pugnandum eſt. Panis igitur rectè cum uino aſſumitur, item braſſica bis térue incocta, caſtaneáſque eſſe confert & uuas paſſas tum ex gallinis quod ſatis eſt: uinumꝗ bibant: ſed prius ipſis eupatorium, uel aſarum, uel medicamentum diapepereon propinari debet. Iam ex ijs quæ prius ad cœliacos & dyſentericos inſcripta ſunt, idonea deligi debent; cyphoides autem appellatæ compoſitiones, ad calidas intemperies neutiquam conueniunt, niſi modica quędam caliditas cum humiditate copioſiore oborta fuerit. ad frigidas autem optima ſunt remedia, magíſꝗ ſi cũ humiditate, aut iecoris obſtructione euenerint. Si uero obſtructio ex craſſis glutinoſiſꝗ contracta humoribus fuerit, corruda et pręſertim huius ſemẽ datur, item lauri radicis cortex. eupatoriumꝗ ex oxymelite, uel lupinorum amarorũ decocto cum ruta & pipere. Ad hæc farina lupinorum pota, & capparis radicis partes duæ, coſti pars una cum uino: & medicamentum diabacanu ad obſtructiones quas craſſi uiſcoſiꝗ humores excitarunt ſalutariter ſumitur: præterea iris & piſtaciorum fructus cortéxꝗ, marrubium inſuper & amygdalæ amaræ, & ex ipſis paſtilli, dracunculi, ariꝗ radix, agaricum, acetum ſcillites, oxymel, iecur lupi, aridum tritum & cochleario datum, omnibus iecoris affectibus ex uino dulci ſuccurrit, item antidotum Theodoretum efficaciſſimum eſt remedium iecori obſtructo, ſcirrho indurato diuque inflammato. Item colicis et ictericis. ſimiliter etiam picra ex oxymelite. Cibi his dandi ſunt calidiores & qui aperiundi facultatem habent: nempe porra ex oxymelite, ſylueſtris aſparagus, & capparis, reliquaꝗ obſonia ex condimento aliquo calefaciente, quódꝗ meatus reſerat, incocta. Vinum tenue ac uetus utile. uitanda ſunt alimenta craſſi ſucci, balnea crebra, eaꝗ potiſſimũ à cibo. Si morbus in uetuſtatem incidit, etiã uenæ ſectio purgatioꝗ adhibenda, ſi nihil prohibet. Cũ autem iecur inflãmationem experitur, ſanguis ex cubito dextro intrepidè mittendus eſt, & copioſus ſi uires ſufficient.

cient. Extrinſecus farina hordeacea, & fœnugræci, & ſemine linicum palmulis, uel malis cotonijs, meliloti flore, abſynthio, chamæmelino obducetur. Illud autem in ſumma præcipiendum eſt, ut aſtringentia emollientibus ſemper admiſceantur. Epithemata uero inijci debent, tum quod ad Nileum authorem refertur, tum quod à grato odore euodes dicitur: item Philagrianum & Apollophanis, necnon ex melilotis confectum. deniq; quod coptum appellatur. Porrò ad maximas inflãmationes hoc ualde experientia comprobatum eſt: abſynthij comæ, nardi gallicæ, aſari, croci, ſingulorũ vncia, iridis, myrrhæ, ſtyracis, bdellij, ammoniaci ſuffiminis quod thymiama appellant, ſingulorum unciæ duæ, medullæ uitulinæ unciæ quatuor, cerati lentiſcini libræ quatuor. Adhæc oxymel ipſis dandum eſt, ſimpliciaq; auxilia, nempe, aſarum, nardus gallica, uel indica, iuncuſque odoratus rotundus, petroſelinum. Aluus irritanda eſt, urticæ, uel mercurialis, coctorum eſu. In declinatione morbi, epithymum & polypodium ex mulſa porriguntur, aluusq; inaniri poſtulat per clyſterem, initio quidem ex aqua mulſa cum ſale, uel nitro, facta autẽ inclinatione, miſcetur hyſſopum, uel origanum, uel cnicum, uel centaureum & cucurbita ſylueſtris. Summatim uero caua iecoris pars per aluum: gibba per urinas expurgatur. Alimentum his dabitur, cremor ptiſanæ, in quo apium decoctum ſit. At inflãmationis quæ Eryſipelatis naturam referat, curationem ſuperius ſumus executi. Abſceſſu autẽ facto, ruptura adiuuanda cataplaſmate triſpermo, cum reſina, manna, pice, radicibus altheæ, columbæ fimo, caprillo ſtercore: præbibitur autem ius decoctorum ad tertias polij & fumariæ quæ in ordeo naſcitur, item decoctum thlaſpis uel cichorij, & chamædryos radicis bibant: uomicaq; abſceſſus facta, mulſa conuenit, & quæ in renibus exulceratis cõmemorata ſunt. Extrinſecus imponitur medicamentum Mnaſei, reliquáq; emollientia. Item Iceſion, uel quod ſalicibus conſtat. Si uero iecur ſcirrho induratum fuerit, parum in medicina ſpei eſt, affectu in aquã ſubter cutem tranſeunte. Attamen emollientibus admiſcenda ſunt, ammoniacum, bdelliũ, medullæ, adipes, & quæ his ſimilem potentiam obtinent. Potiones expediunt, quæ anguſtias uiſceris recludũt, abſterguntq;. Huiuſmodi ſunt quæ urinã citant, et calculos confringũt. Adhæc quæ nuper ad iecoris obſtructionẽ dicta nobis ſunt: alimẽto nimirũ decẽter adhibito.

De malo corporis habitu, qui Cachexia dicitur. Cap. XLVII.

PRincipia hydropicorum affectuum uocare noſtri malũ corporis habitũ, Græci καχεξίαν conſuerũt. Auxiliũ eſt, niſi aliqd impedit, in ſanguinis detractione, quæ particulatim ac per uices adhibita ad tertium quartũue diem producitur. Sed uacuandi ſunt potiſſimũ, qui hæmorrhoidibus, aut menſtruis nõ reſpondentibus in morbum inciderunt, quemadmodũ ijs qui copia uitioſorum humorũ laborant, uacuatio ſanguinis per uenã uitanda eſt: purgandi autem ſunt ex hiera, dia colocynthidos uictus erit tenuis, & deſiccans. Aquarum naturalium uſus adhibebitur, primum aluminoſarum, nitroſarumq; magis, mox ſulfuroſarum: pluribus diebus interpoſitis aliud balneum accomodabitur, uarioq; exercitationis generi cre

dentur ægrotantes, maximè autem ei, quod per medicos aliptas, ideſt reúnctores adminiſtratur. poſtea ueratrum aſſument: mirificè quoq; iuuat ipſos & abſynthij potio, & cottabiſini, & dropaces. Si affectus in hydropē deciderit, aquę ſubter cutē curationi ſubijciet, quemadmodū exponemus.

De aqua inter cutem. *Cap. XLVIII.*

CVm iecur uehementer perfrixerit, interim ſane primario aut inflammatione, aut ſcirrho, aut alio implicitum uitio, interim lege conſortij quod cum alijs partibus habet, ſanguinis elaboratio non ſuccedit, ac uitiū aquę intercutis quod hydrops græce dicitur, inde contrahitur: in quo nō nunquam ſpiritus copia cum humidi momento intra membranam, quæ peritonæos appellatur, & inteſtina colligitur, vt abdomen percuſſum tympani modo crepitum elidat: qua ratione etiam tympanias nuncupatur, qui ſtomachi, alui, & coli inflationibus, febribusque longis ſuperuenit. nonnunquam uero ex duritie peritonæi, aut uuluæ in mulieribus, aut ex ſcirrho generatur. Aliquando contra humorum abundantia cum pauciſſimo ſpiritu, in eiſdem regionibus collecta tanquā in vtre quodam conſeruatur. vnde malum, aſcites nominatur hydrops, & ipſe ex cauſis quas comprehendimus, contractus. Plurima uero ex parte, ex duritia & ſcirrho lienis, & iocinoris longiſq; inteſtinorum profluuijs, in quibus fit ut uenter quidem intumeſcat, reliquum autem corpus quòd alimentū non ſentiat, conſumatur. Nonnunquam etiam in tota corporis mole frigidior pituitoſiorq; ſanguis continetur, qualis partim à iecore deſcendit, partim ex tota carne corporis veluti in aquā reſoluta emanat, adeo ut corpus albido, & pituitæ colore emortui inſtar appareat, uocaturq; hydrops leucophlegmatias, hypoſarcidios, vel anaſarca. Quem lentæ febres, malus ſtomachi habitus, hęmorrhoides diu ſuppreſſæ fluxus muliebris, ſpiritus difficultas, vigiliæ ſine ratione oborientes, cauſæq; his conſimiles mouerunt. Curatio igitur cōmunis ab euacuatione incipit. Verum aſcites et tympanias appellatus medicamenta requirit, quæ aquam educant. Cui autem anaſarca nomē eſt, ſanguinis detractione ſuccurrimus, maxime ſi affectus origo ex hęmorrhoidibus, aut menſtruis ſuppreſſis exiſtit, niſi prius cum malo habitu premebantur ſanguinem emiſerint. Et hic igitur vt in ijs qui malam corporis habitudinem ſortiti ſunt, per vices tentanda eſt uacuatio. Deinde ſtercus bouis gregarij aridum axactè tritum, coctumq; in poſca, vel oxymelite, ſulfuriſq; pars quarta ſuperinſperſa, toti uentris capacitati inijciatur, uel ſtercora caprilla in pueri urina ad ſordium ſpiſſitudinē macerata, applicato: per ventrem ſummè ipſos purgat. Item cataplaſmatis utēdum ex fermento, ficis pinguibus, calce, nitro, iride, cardamomo, ſulfure uiuo, ammoniaco, baccis lauri, vua taminia, columbarum ruralium fimo, uel omnibus, uel quibuſdam ex his cum oxymelite. Poſt quæ epithema ſpongium appellatum ex caprillo ſtercore mirificè humiditatem uacuat, tum per latentes meatus, tum per aluum. Inſequentibus diebus emplaſtra perſiccantia imponuntur, tum dia iteon id eſt quod ex ſalicibus eſt, tum quod iceſium dicitur, uel quod Cureo aſſcribitur, uel diadaphnidō quod

ex baccis

ex baccis lauri factum eſt,uel polyarchium,uel epithema diaſpermaton ex ſeminibus præparatū. Atq; hoc indubie mirificos præſtat effectus,quod ſequitur.quippe humores ex alto eripit:lapidis pyritis, ſulfuris uiui,guttę ammoniaci,ſingulorum drachmæ duodecim, cumini drachmæ ſedecim, nitri drachmæ duodecim.Excipiuntur cera modica,& terebinthina,pellicę illita,toti uentri imponuntur.Ius radicis ſambuci decoctę in vino potui dat̃,vel cucumer ſylueſtris uino auſtero maceratus per triduū, cyatho vno propinatur.Acceſſio autem fit quotidie uſq; ad cyathos tres. Hoc quod ſubiungitur,uaria conſtat miſtura:balſami,nardi,caſiæ,cumini,dulcis radiculę,hyperici,iunci rotundi,aſari,dauci,amomi,myrrhæ,petroſelini, calami aromatici,piperis,ſeſelis,ſpondilij pares portiones, faciunt autem bene etiam ſingula per ſe, & omnia quæ urinę ciendæ ſunt ſimilem facultatē obtinent.Cæterum ſcilla toſta, cum melle trita & linctus modo exhibita, ſine grauitate urinam mouet:coqui autem poſſit etiam in aqua,ijs qui bibere uelint.Iam hoc quod ſequitur præcipue bonum eſt: interioris ſcillę librę duę, in uini auſteri ſextarijs tribus aduſque tertias incocta porrigito ex uino quotidie,orſus à myſtro uſq; ad vnciā. Iſtud urinam optimè prouocat, quod recipit aluminis liquidi circa fabę magnitudinem: ubi aqua diſſolueris,linteoq; percolaueris,ad tres dies propinato, uel uno interpoſito.Conuenit etiā his picra ex oxymelite.Adhæc Theodoretus,et ex amaris amygdalis paſtillus.Plura uero aquam educunt, ſed hæc uſus cōprobauit, gnidia grana quadraginta, aut quinquaginta, uel lathyrides uiginti, aut triginta,uel euphorbij ſiliquę quinq;,aut ſeptē,uel ſquamę ęris drachmę duę,aut tres cū micis panis exceptæ,ac in orbiculos digeſtę, uel ſambuci radicis corticis ſuccus epotus cū condito,uel chamelææ foliorū,æris cōbuſti,aniſi ſingulorum par modus datur in aqua,per initia quidem drachma una,diebus aliquot interpoſitis etiam duæ,& plures. Atq; inſequētia, mirifica ſunt catapotia:aloës,euphorbij, cocci gnidij,ſingulorum uncia, rhei ſemuncia,excipiuntur ſucco braſſicæ,finguntur q; catapotia,dantur ſiliquæ ſeptem,aut nouem. Antidotum ex gariophilo, aquam mirabiliter elicit,iam uinum quod aquę educendę eſt,dare tentabimus. Eſt autē hoc pręſtantiſſimum ſcillę unciæ tres,ſeminis apij,capparis radicis corticis,piperis, ſingulorum drachmæ quatuor,cocci gnidij decorticati drachma, phylli drachma,malabathri galbuli duo,uini optimi heminæ duodecim, mellis crudi libræ ſex.Contuſa cribataq; uino perfunduntur, ſcilla ſimul leuigatur,dātur cyathi tres:poſt humoris euacuationē,etiam theriaca utēdū eſt,et ſtercoris bubuli cochlear ex uino potū quotidie ſtrenuè auxiliat̃. itē clyſteres adhibēdi acres,niſi uēter ſua ſpōte humeſcat: tūc.n.exiccare ipſum magis cōuenit. Porrò in mulieribus quas aqua ſubter cutē male habet,etiā peſſus hic utilis eſt. Aniſi,cardomomi,cumini,nitri,ariſtolochiæ, fœnugręci,pulegij,ficuū interioris pares portiones ſuſino excepta mulieribus ſubijciunt̃.Secundū hæc aquis naturalibus,uti continēter expedit: ad hęc in arena cōtecti deſudēt:alij aūt lauacris abſtinebūt.Quòd ſi uero interim lauēt etiā,utent̃ in lauacro nitro,ſale,ſinapi,calce,et ꝑſimilibus inſꝑſis.

Hęc ſanè uel citra lauationem utilia ſunt, aridaq; cū oleo uentri adfricata. At ſi id uitium eſt, cui anaſarca nomen eſt, reliquas partes exerceri, quatenus licet, oportet, & ſiccas ad ſolem perfricari. Reliqua uictus ratio ſiccior aſſumetur. Cibus itaq; erit ſalſamentum, ſinapi, & allia: ex auibus ſylueſtres, & ſiccæ magis. Inter olera aſparagus, biſacutum, porrum, ſinapi, caucalis, reliquaq; ſylueſtria. Obſonijs miſcebitur ſal theriacus, vel iamblichus: uinum uetus, tenue, ad urinam mouendam efficax è bibetur. Sin autem facultas datur, ex marina confectum: omnis potio liberalis uitāda eſt, aquæ in totum. Quod ſi cum febri aqua ſubter cutem inuadat, calidioribus acrioribusq; cibis et auxilijs abſtinendum, mixtim uero his utendū, ita ut ei quod magis urget, occurramus: ſi uero id morbi genus eſt quo uēter ſonitum ædit, Tympanias uocatur, purgantia, & quæ uniuerſum corpus emaciant colliquantq; releganda ſunt, item ex ijs quæ urinam mouēt efficaciora. Illis autem quæ extenuare & diſcutere ſpiritus poſſunt, tum intrinſecus, tum à foris utendum eſt. aut cucurbitulæ leues crebro toti uentri ſuffigentur. Sin id uitij male habet, in quo ueluti in utrem aqua contrahitur aſcites uocatur, niſi prædictis ceſſerit remedijs, ad perforationem ueniendum eſt quæ παρακέντησις dicitur, quod nulli alij aquæ ſubter cutem generi conuenit.

De Liene. *Cap. XLIX.*

CVm lien melancholicum humorem, qui ueluti limus ſanguinis exiſtit, à iocinore trahere ſoleat, ſi quidem facultas attractrix infirma fuerit, meatuſúe obſtructus per quem prius trahebatur, niger icterus conſtituitur, ſanguine impuro per totum corpus diſperſo. At ſi lienem grauitas & diſtentio, vel etiam dolor exerceat, obſtruxio indicatur: ſi nihil horum euenerit, attrahendi potentiæ imbecillitas. Quinetiam ſi atræ bilis uomitus ſine febre aliáve malignitate oboritur, uetentricem lienis uim laborare indicium eſt. Expultricis imbecillitas cibum faſtidium efferet, dum non amplius melancholicum excrementum, ab liene ad uentriculi oſtium defertur, appetentiamq; excitat, ſed in ipſo liene obſtruitur, primum ſanè inflāmatio huius, cuius notæ ſunt, feruor, dolor, et diſtentio, excitatur. quæ paulopoſt in ſcirrhum degenerat, ſic ut feruor quidem dolorq; finierit, tumor autem & duritia maneat, Hoc preſſis vitio, os fœtet, gingiuæ exeduntur, vlcera in cruribus cicatricem non recipiunt, ob quæ ſimul affecto iocinore, cutem ſubeuntes aquæ colliguntur, ſicut comprehenſum eſt. Itaq; intemperies ipſius eandem cum iocinore curationem poſtulat. ſi adeſt inflammatio, ſanguis à cubito ſiniſteriore, vel ab extrema manu dimittendus eſt, eo quòd reuulſio lōgioribus interuallis fieri debeat, uel etiā ꝓpter naturalē quandā cognationē: deinde cataplaſma inducendū ex quę citra euidentem calorem extenuant, admixtis quibuſdam etiam nunc aſtringentibus: uidetur autem hāc facultatem habere ſuapte natura, qui uocatur flos ſalis. Porrò eſt & hoc cataplaſma mirificum, fœnugræci triens, farinæ hordeaciæ, naſturcij, ſingulorum uncia, ficuum pinguium libra, verbenacæ herbæ aridæ uncia, ficus, aceto quamacerrimo macerantur.

Deinde

Deinde cum alijs prius contuſis incoquuntur,poſtea iterum coquuntur. Vel ſtercus caprillum cum cruda ordei farina coctum ex poſca inducitur: adhibeto,ſi placet, et ſalis florem: fouendo autem prius cyprino cum aceti momento,malagmatis utitor,primum ſimplicioribus,quale eſt hoc.Cerę ſeſquilibra,centaurij libra,nitri triens,terebinthinæ,ſeminis uiticis, capparis radicis corticis,ſingulorum quincunx.Coctis quæ liquari poſſunt, arida inſparguntur. iam quod ad Nileum autorem refertur præſtantiſſimũ eſt.Verum ubi inflammatio in ſcirrum degenerat, ualentioribus uti conuenit,ut etiam cutis ſumma exulceretur, quale eſt quod ex fimo caprillo conſtat,& citrinum.hucaccedunt Macherionis,Curei,item ex baccis lauri confectum,& ex ſalicibus.Quod ſubſequetur,etiam ipſe expertus ſum, auri pigmenti unciæ duæ,ſandarachæ vncię duæ,ceræ libra, terebintinę libra,picis aridæ tantundem,galbani vncia,opopanacis uncia, capparis radicis corticis, glandis unguentariæ, ſingulorum unciæ quatuor,lachrymæ ammoniaci ſcrupula ſex,nardini,uel cyprini unciæ quinque. Ammoniacum etiam cum aceto applicatum,lieni ſæpe profuit, item potum ſcrupulis tribus quaterniſue cum uno caſtorei,ſi priuſquam in lauacrum deſcendãt,ficum ſiccatam comederint,ſputoq; eam reddiderint,uel ammoniaci pars una, caſtorij tantundem:datur drachma. hæc etiam ad induratos ſcirrho,proficiunt, quemadmodum capparis quoq; cortex ex aceto contritus,applicatuſq;. Idem bibitus aceto,uel oxymelite, craſſos glutinoſoſque humores uacuat,interim ſanguinem. Iam ſalicis cortex, conſimiliter inungitur, & cinis ex officina fabrili cum cruda ordei farina ex oxymelite inductus. item centaurei ſuccus à foris impoſitus, epotúſque, & lupinorum amarorum decoctum cum ruta & pipere potu aſſumptum, necnon farina ipſorum obducta, et aqua in qua candẽs ferrum ſubinde extinctum eſt, febricitantibus per ſe data cyathis tribus. febri carentibus autem cum uino & aceti cyatho uno, uel rumicis ſylueſtris radicis cum ſcilla tres oboli,uel chamædryos,uel ſerpilli acetabulum totum cum oxymelite, uel anagallidis, quæ cœruleum florem obtinet,duo oboli,cum poſca bibuntur, uel acetum ſcillites, uel oxymel. Compoſita autem hæc, panacis radicis, guttæ ammoniaci,capparis radicis corticis,herbæ lanariæ, ſcillæ toſtæ medullæ æquales portiones,exhibentur drachmæ unius pondere: benefaciat etiam ſuſpirioſis,& hydropicis. ALIVD. Myricæ fructus drachmæ quatuor, piperis tantundem, ſpicæ nardi drachmæ duæ, ſuffiminis ammoniaci totidem. Teruntur aceto ſcillino, inſtar drachmæ unius dantur ex oxymelite.

Ad lienem ſcirrho induratum.

Cyclamini drachmęuiginti,brionię drachmę tres,dictamni drachmę duę, ſcillæ toſtæ drachmæ octo,herbæ lanariæ drachmæ ſex, capparis radicis drachmæ ſex.paſtillus triobolaris ex oxymelite porrigĩt:et q ex ęruca præparat, nõ inidoneus eſt:cibus competit tenuis, acris,ſiccus:potio pauciſſi-

ma adhi-

ma adhibendæ exercitationes frictionesq́;, et ſinapiſmi, interim etiã cucurbitulæ cum ſcarificatu defigendæ.

De morbo regio, qui icteros græce dicitur. Cap. L.

REgius morbus, quem græci icteron appellant, bilis eſt per totum corpus ſuffuſio, modo atræ, de qua in lienoſis à me dictum eſt, modo flauæ. Differentijs conſtat numeroſis: quarum cauſæ & notæ hæ ſunt. Si enim febricitante ægro repente ſuperueniens febrim finierit, criſim teſtatur, materia ex alto foras prorumpente, contractum. Medicina non indiget, ut quod balneis & moderata frictione ſubito diſcutiatur. Si autem cum febri & bilioſis deiectionibus inuadat, & præcordiorum dextra parte grauitas adſit, feruens iocinoris inflammatio ſignificatur: cuius ui ſanguis in bilem mutatus, per vniuerſum corpus defertur. Sin autem feruor citra grauitatem in ipſo ſubſtet, ex ſola iecoris calida intemperie, vitium gignitur. Si abſque febri alba deijciantur, veſicæ fellis malum oſtenditur, vel ipſius meatuũ: ſi grauitas quidem præcordiorum dextram partem premat, obſtructorum. ſin autem citra illam, facultate imbecillium, vel attractrice, eius qui humorem ex iocinore eliciat, vel expultrice, illius qui ad inteſtina eundem protrudat. Quippe ſanguis bilioſus non expurgatus, in totum corpus diffunditur, quemadmodum in nigro arquato fieri dicebamus, ſtatim uero his etiam urinæ bilioſiſſimæ affatim excernuntur. Cæterum fit etiam arquatus, ex intemperie calida ſolidarum partium, dum id quod ratione alimenti, ipſis offertur, in bilem tranſmutant, quemadmodum in aquæ ſubter cutem genere, cui nomen anaſarca, in pituitoſam humiditatẽ eſt mutatio. Verum talis arquatus dignoſcitur hac nota, quòd non ſubito, ac una uice, ſed paulatim procreetur, ſic ut nullum ex commemoratis adſit. Iam uero noxij medicamenti potus, & uirus extrinſecus à uenenato animali illatum, regium morbum parit. Itaque calidę iecoris intemperiei, & inflammationis uiriumq́; imbecillitatis, curationem ſupra ſumus perſecuti, vbi de ipſo agebatur, quam etiam integram huc transferre oportet, ne eadem mihi ſint repetenda. At ſi meatus conceptaculi fellis utrique ſint obſtructi, vel alter duntaxat, venam in cubito dextro ipſis diuidi conſilium eſt. Nonnulli uero, tum his, tum illis qui ex iecore inflammato, arquatum contraxerunt, venam propter minimum dextræ manus digitum, incidunt. Cataplaſmatis quæ inflammationem arcent utendum eſt, & purgatione ex hiera, nec non clyſteres idonei ſunt, potui rectè datur arquaticis, ius apij, vel adianthi, vel rumicis, vel ſerpilli decoctorũ ad tertias, vel abſynthium potioni inſpergitur. Preclare faciunt raphani ſucci cyathi duo, cum uini cyatho vno poti. Et cichorei ſucci cyathi bini, vel terni per ſe aut cum vino poti. Sed qui iecoris inflammationi arquatum ferunt acceptum, mulſum bibent, vel decoctum tenuis ariſtolochiæ, uel hyperici, uel adianthi, vel herbæ lanariæ, uel erythrodani ſimiliter, uel cornus ceruini ſcobis drachma, cũ vino, uel paſtinaci ſylueſtris decoctum in vino, ut tertia pars ſuperſit, vel ſulphuris uiui drachma in ouis

ſorbetur.

Partes solidae calefactae bilem generant:

ſorbetur. Hæc etiam propter obſtructionem arquato laborantibus ualde auxiliantur, ſeminis autem atriplicis ſcrupuli octo, cum chryſattico, aut alio paſſo in ſolij ingreſſu poti, uacuationem magnam præſtant. Recte etiam picra datur, & ſicca, & ex oxymelite, & Theodoretus. Iam ex amaris amygdalis paſtillus datur, & cinamomi quantum tribus digitis cõprehendi poteſt, in mulſi cyatho vno, vel aqua temperata, uel myrrhæ ad fabę magnitudinem cum piperis granis quinq;, tantundemq; cinamomi. Qui uero ex calida ſolidarum partium intemperie in arquatũ inciderunt, mali frictione, exercitijs moderatis, unctione & balneis tractandi ſunt, cibo humido & mediocriter refrigerante, cremore ptiſanæ, intybo, ſeri, cichoreo, piſcibusq;, vino tenui aquoſo. Qui ex lethali potione, aut ex uirulentorum animalium morſibus in hunc affectum ſunt prolapſi, de ijs quinto uolumine tractabitur. Porrò ſi bilis in oculos faciemq; ſe receperit, elaterij inſtar erui cum lacte muliebri naribus in balneo inſtillato, & ſtatim in ſolium deſcendant, cauentes ne caput immergatur. Poſt balneum uictu recreatis, rurſus medicamentum errhinon in ſole, naribus infundito. Bene facit etiam cyclamini ſuccus, porri, & nigellæ. Acetum uero acerrimũ naribus attrahat in ſolio deſidens, contineatq; etiã preſſis naribus pauliſper, & mirifice uacuabitur.

De umbilico prominente. *Cap. LI.*

CAuſam umbilici prominentis, & quomodo id uitij manu curetur, in parte chirurgica docebimus. Quoniam uero nonnulli etiam medicamentis in naturalem ſtatum redierunt, ipſa hoc loco dicemus. Aluminis ſciſſilis drachmæ quinq;, flocium vini drachmæ octo, roſacei decem, gallæ immaturæ drachmæ duæ. Vino diluta, & in mellis ſpiſſitudinem redacta loco affecto inducuntur. Extrinſecus ſpongia poſca madens ſuperinijcitur, & faſciola deligatur. ALIVD. Fabæ freſæ, corticum gallæ, balauſtrij pares portiones, coquuntur in aqua: vbi diſſoluta fuerint, tritaq; diligenter, ſpongia, ut prædictum eſt, imponuntur. ALIVD. Plumbi ſcobis drachmæ ſedecim, cicutæ, mannę, ceruſſæ, hypociſtidis ſucci, ſingulorum drachma, vino diſſolutis in modum prædictum utitor.

Quomodo impuberes imberbesq; diu maneant, & particulæ naturales teſteſq; conſeruentur, ibidem etiam pſilothra numerantur. Cap. LII.

CImoliæ cretæ, & ceruſſæ æquales partes, alterci ſucco excipiuntur ut ſordium ſpiſſitudo fiat, deinde oleo lentiſcino quantum ſufficit adiecto contundito, ac utitor. ALIVD. Cicutæ ſuccum, ſolani, alterci, lupini foliorum tenerrimorum, pſillij æqualem modum. vbi cõtriueris, utitor, ſed locum prius abſtergito abluitoq;. Oportet autem pridie quàm uſurpare uelis, aquam bibere. Medicamentum pilis abolendis dicatũ, pſilotrum appellatum. Aſellorum domeſticorum, qui tacti conduplicant ſeſe in orbem, pilulæ rotundiſſimæ ſimilem, græci κατοικιδίους ὀνίσκους uocant, drachmæ duę, ſandarachę drachmę quatuor, calcis drachmę octo, aceti ueteris cyathus. Lixiuię è ficu tãtundẽ: coquito in fictili, ac in balneo utitor.

ALIVD.

ALIVD. Calcis uiuæ partibus duabus, auripigmenti totidem, terrę cimoliæ parte una. in aqua coctis quemadmodum explicitum eſt utitor. ALIVD. Simplex odoriſq; expers: calcis uiuæ utriuſq; ſextarium, ſandarachæ unciam. Coquito ut dictum eſt, & utitor. Porrò quæ pilos adimant, in ocularijs expoſita ſunt.

De ramicum generibus. *Cap. LIII.*

CVm inteſtina peritonæo rupto deuoluuntur, operoſa nimium eſt cu ratio. cum uero ob raritatem illius deſcendunt, facilior ſanandi ratio eſt: Ac huic malo pueri potius, utpote humidioris naturæ, ſunt opportuni. multiq; adeo citra manus operam medicaminibus impoſitis, & conuenienti deligatura perſanati ſunt. Vtendum uero eſt remedijs infra cōprehenſis, ubi hoc ſolum addiderimus, affectus ſolo loco differre. Quando nanq; inteſtinum etiam num ſupra in inguinibus iacet, noſtri inguinis ramicem græci βουβονοκήλην uocant. Cum in ſcrotum iam infra delapſum eſt, inteſtinorum ramex, græce ἐντεροκήλη dicitur. Malicorij igitur drachmę decem, gallæ immaturæ drachmę quinq;, in uini auſteri cyathis tribus incoctæ, & leuigatæ imponantur, inteſtino prius confricato, & aqua frigida ſuperfuſa: decimo die ſoluuntur, ſed ita, ut æger in lecto maneat diebus triginta, bibatq; cupreſſi decoctum cum uino, uel eius globulorum tres obolos, ex diluta uini potione. hoc medicamentum auxiliatur pueris.

Aliud glutinatorium.

Symphyti radicis, marrubij ſucci, amygdalarum amararum, gummi, pares portiones. ALIVD. Terebinthinæ ſeſcuncia, ceræ, thuris, myrrhæ, ichthyocollę, cochlearum cum ſuis teſtis, ſingulorum uncia, ichthyocolla in aceto diebus tribus ante maceratur. ALIVD. Cupreſſi, galbulorum uncia, gallę tantundem, malicorij ſemuncia, taurocollę uncię tres, mannę thuris, ſemuncia, ſymphyti tantundem, cochlearum cū teſtis uncia. Galbuli & malicorium uino aſtringenti diu incoquuntur. Et cū reliquis leuigatis excepta, in uſum accommodato. ALIVD. Aloes, malicorij, thuris, hypociſtidis ſucci, glutini fabrilis, picis, bituminis, ſingulorum ſeſcuncia, uini dulcis q̄d ſufficit. ALIVD magis uariū, facit etiā adultis, cū morbus uetuſtatē nondum ſenſerit: chryſocollę, taurocollę, ſarcocollę, ichthyocollę, lapidis iagatis, lapidis hæmatitis rhus, ſyriaci, et coriarij, acaciæ, ſingulorū ſeſcuncia, lapidis pyritis ignem non experti, magnetis cœrulei coloris, aluminis ſciſſi, mannę thuris, ſingulorum uncia, picis brutię uncię quinque, cochlearum cum teſtis uncia, argenti recrementi quod helcyſma dicitur, unciæ quatuor, gallæ, ſquamæ ſtomomatis, æris ſingulorum uncia, bituminis unciæ ſex, Myrſinati q̄d ſatis eſt. Vino aſtringente arida excipiuntur, Medicamento tam ſpiſſo ut digitos non coinquinet, utitor. Quod ſi iacere non ſuſtineant, triangula ipſos faſcia craſſiore, quæq; inteſtina poſſit conſtringere, tuto deligabis. A cibis inflantibus abſtinendū, uino copioſiore, crebris balneis, ualido motu, nempe curſu, ſaltu, clamore, & id genus alijs.

Ad aquo-

Ad aquoſum ramicem qui hydrocele dicitur, ut humor collectus euacuetur.

Piperis grana centum, lauri baccæ octoginta, nitri drachmæ uiginti, ceræ drachmæ quadraginta, olei heminæ dimidio exceptis vtitor. ALIVD præſtantiſſimum. Lapidis aſij floris drachmæ ſex, vuæ paſſæ acinis vacuæ drachmæ duæ. cumini æthiopici drachmæ octo, nitri rubri tantundē. Trita imponito, fouens ueſperi & mane: quidā uero adijciūt etiā ſulfuris drachmas octo. ALIVD. Calcem uiuā balnei ſordibus exceptā cū cerato impones, & paululū nitri calci miſcebis. ALIVD. Radicis braſſicę crematę cinis adipe ſuillo ueteri liquefacto exceptus inducitur: per triduū ſoluitur. Ne autē humoris magna fiat colluuies, hoc utere malagmate, Cerę libris duabus & ſemiſſe, picis triente, guttę ammoniaci triente, aluminis liquidi ſeſcuncia. Proficit etiam medicamentum diægiron hoc eſt ex populo nigra & reliqua extrahentia.

De inflammatione teſticuli ſcrotique et alijs ipſorum affectibus. *Cap. LIIII.*

SCroti inflammatio hiſce agnoſcetur notis. locus primo contactu indoleſcit, feruor, duritiéſq; intenſa apparent. Teſticulo autem inflammationem ſentiente non ex leui tactu dolent affecti, ſed innixis ualidius digitis rubor & durities ipſius per ſumma minor extare uidetur: impreſſis autem digitis durities in alto occurrit, & febris nonnunquam oritur. Itaq; teſticulorum inflammationibus propriè conuenit ſanguis ex talo dimiſſus: communiter autem omnibus cataplaſmata & cerata. Imponi igitur debēt ex lomento diluta uini mixtione cocto cum uuis paſſis pinguibus acinorū expertibus cumini, uel haſtulæ regiæ radix: incocta contritáq; miſcetur tenuiſſimæ parti polentæ æquali: uice cataplaſmatis adhibetur uel lini ſemen ex diluto uino, uel fœnugræcum ex mulſa, uel lilij radix ex mulſa aut recentibus uini flocibus cum polentæ polline. Vel ſenecion, & coriandrū uiride cum uuis paſſis quibus acini ſunt exempti. Sin multus infeſtat ardor, folijs alterci cum triticea farina, aut cicerum obducuntur. uel arundinis folijs, uel cucurbita cruda. Si uetuſtior eſt morbus cum duritie, cucumeris ſylueſtris radix in mulſa cocta, leuigatáq; cum lolij farina admouetur. Itē hoc efficax eſt auxilium, uuarū paſſarum quibus acini ſint exempti, unciæ quinq;, cicerum ſubferuefactorum ſeſcuncia, cumini uncia, ſulfuris unciæ nouem, nitri uncia, reſinæ uncię tres & ſemiſſis. contrita omnia cum melle in cataplaſmatis formam digerens, utitor. cerata autē hæc ſunt, olei cyathus, colophoniæ unciæ ſex plumbaginis, cumini, uuarum paſſarum, lomenti ſingulorum triens, ceræ ſextans. Plumbago cū oleo aduſq; aliquantulam ſpiſſitudinem incoquitur. deinde cera reſináque inditur. Sublata ab igne ſemifrigida, uuis paſſis contritis, fariniſq; ſuperfundito. ALIVD. Olei anethini & roſacei, ceræ, reſinæ piceæ, ſingulorum quincunx, cumini unciæ duæ & ſemiſſis, ſtercoris aſinini ſeſcuncia. cuminum teritur cum ſtercore aſinino, ceratúmque refrigeratum miſcetur unáq; leuigatur, deinde in panniculum illitum admouetur, lana ſuperaccom-

modata. olei omphacini, uel butyri, uel reſinæ æquali modo utitor. Quòd ſi à ſudoribus vlcera in ſcroto excitentur, gallam detritam, uel alumen inſpargito, pingui aut hircino felli et perungito. Porrò ad teſtes aphtæ ulcere preſſos terrã cimoliã cum aqua prius illitã, ſinito ſicceſcere, calidáq; aqua abſtergito, myrtum ſiccam, & ſmyrnĳ paulum in puluerẽ redactũ applicato. Si caro in teſticulis excreuerit, cinis ſarmentaceus nitro & à qua maceratus curat inductꝰ. Pruritu ſcrotũ irritante, nitrũ, pedicularia, Gręci ſtaphidagriã appellant, alumẽ liquidũ, aceto contritũ, roſaceóque, illinitur in balneo. Vbi laueris, candidus oui liquor cũ melle parti inũgetur.

De ſeminis profluuio et ueneris inſomnijs. *Cap. LV.*

SEminis profluuium quod græcè γονόῤῥοια appellatur, eſt inuita ac præter uoluntatem excretio, quæ continuè naturalibus non intenſis, ex retentricis naturæ facultatis imbecillitate prouenit: in qua ex uſu eſt cõquieſcere, lumbos pubémq; hapſo ex uino et melino, uel œnanthino contegentes: mox cataplaſmatis obducere ex palmulis, malis cotoneis, œnanthe, acacia, hypociſtide, rhu, & ſimilibus. Inſidere oportet lentiſci, rubi, et id genus aliorũ in uino decoctionibus, uel etiã aquis, cibiſque uti ſiccantibus: poſt prima morbi tempora ad exercitatoriã rationem deducere, qua totũ corpus, partéſque affectę confirmentur. Cęterum quomodo ſeminis paretur fœcunditas, libro primo, vbi de ſanitate tuenda agitur, abundè tractauimus. Vbi etiã illorũ qui uenerẽ exercere nequeunt, ſcripta eſt curatio, itẽ quę ad ueneris inſomnia proficiant. porrò iuuabit geniturę profluuio laborãtes, & lectus frigidior, et dextri lateris, uel ſiniſtri incubitus, item medicamenta frigida lumbis ſubſtrata, qualia ſunt coriadrum, cicuta, ceruſſa, portulaca: omnia uero ex aceto.

De ſatyriaſi. *Cap. LVI.*

SAtyriaſis eſt naturalium palpitatio, quę cuidã ſeminis uaſculorum inflammatoriæ deffectioni cum intentione ſuperuenit. Hæc palpitatio niſi finiatur, in ſeminariorum uaſorum reſolutionẽ, aut conuulſionẽ delabi conſueuit: ac qui conuulſi fuerint celeriter intereunt. obeuntes autẽ, uentre inflantur, & frigidum ſudorẽ emittunt ac mulieribus quoq; ſed raro hoc mali accidit. ſanguinẽ igit̃ protinus dimittere cõuenit, uictu uti tenui, et abſtemio, eúmq; aſſumere quotidie, ualenter nunq;, ſed paulatim. Laudatiſſimũ igit̃ eſt remediũ, beta, malua, et mercurialis momentũ, et ius eſculentũ cochlearũ: nil mali fuerit etiã ex ſimplicib. clyſterẽ ab inferiore parte inĳcere. Quę vero vrinã mouent, medicinę cauendę ſunt: lumbis refrigerãtia quoq; admouere oportet, vt ſolani ſuccũ, aut portulacæ, aut alterci, aut cicutę. Neceſſe vero eſt colem, et inter anũ, ſcrotúmq; locũ refrigerantiũ, ꝗbus leniendi uis ineſt, aliq̃ demulcere, nempe argenti ſpuma, cimolia creta, ceruſſa, aceto dilutis, aut aqua, aut uino dulci, aut ſapa. ſupino cubitu cõquieſcere nociuũ eſt. Rurſus cõfert bibere nimpheæ radicẽ, iridẽ, & adianthũ. Rutę uero ſucci potus ꝓfuerit, et ſeminis ꝓfluuio laborãti, et cui naturalia ſunt arrecta. Cibus dat̃ frumẽtaceus modicus, ſitis indicit̃. At ſi ꝓrogat̃ uitiũ, cucurbitulę cute ferro inciſa defigendę ſunt. Si plenitudo adſit, etiã hirudinib. uacuare, et uentrẽ cruda ordei farina oblinere, alienũ nõ eſt.

De priapiſmo. Cap. LVII.

PRiapiſmus eſt firmum genitalis incrementum, quod in longum latúmq; intumeſcit,citra veneris appetentiam. flatulentus nimirum eſt ſpiritus qui particulam in tumorem attollit,ex humoribus craſſis,et uiſcoſis modici caloris opera procreatus. Notum vero eſt cuilibet, particulas nō eſſe calfaciendas,ſed leniter refrigerandas cerato roſaceo,cum aqua contuſo,itē chamæmelino cerato in genitali & lumbis impoſito, uictus & medicamenta exhibent̄,quæ extenuare citra manifeſtum calorē poſſunt. Applicabuntur etiam quæ naturali modo operantur,experimentis ac uſu probata. Nymphea igitur potui dabitur,uiticis ſemē,rutæq; uiridis obſonijs mixtum. Sed per initia id non aſſumi debet,ut quod uehementer calefaciat:uerum poſt aliorum extenuantium uſum. Si uacuatione uti libeat per uomitum id facies. Nam per aluum factæ,uicinas particulas ſæpe fluxioni oportunas efficiunt. Exercitium fricatioq; flatibus diſcutiendis rectè adhibentur. Nulli prædictorum uenus prodeſt,niſi quibus ex huius abſtinentia ſemen abundare conijcimus.

De particulis inefficacibus. Cap. LVIII.

QVi hoc uitio laborant,nō ruunt in uenerē, eóq; puſillamines fiunt. Cauſa horum eſt,particularum reſolutio,uel ſeminis inopia. Cum igitur ea quę ſemini generando ſunt,libro primo inter præcepta ſalubria expoſuerim,tum quę ſimplici uirtute ad uenerem incitant,nunc ualentiora adijcere oportet. Communiter igitur medicamentis quę à laſſitudinibus reficiendis,acopa dicuntur,ad reſolutionē inſcriptis, hic quoq; utendum eſt. Priuatim ſtellio concrematus,in pulueremq; redactus cum oleo magno dextri pedis digito,illinitur,& uenus exercetur:ubi ceſſare uoles, digitus abluatur. Iam medicamentum ex ſtellionibus uaria conſtans miſtura efficax eſt. Potui uero dantur quæ incitant,quale hoc primum eſt, piperis,baccarum pini,petroſelini,ceruini genitalis ramenti, terebinthinę pares portiones.melle excipiuntur. ALIVD. Cicerum crudorum,baccarum pini,ſingulorum uncię duæ,ſeminis erucæ, piperis, ſingulorum uncia,mellis datur quod drachmas duas impleat cum uino. Item ſatyriace dicta ex multis cōpoſita congruet,atq; id genus alia. Inſpicere pręterea oportet reliquas morbi cauſas,& conuenientē ipſis correctionē accōmodare.

Pudendorum et ani remedia. Cap. LIX.

NAturalium aniq; ulcera citra inflammationē oborta, medicamentis indigent,quæ uehementer reſiccant:cuiuſmodi ſunt ex charta combuſta,anethum uſtum aridum,cucurbita cōcremata. At ſiccis recentibuſque ulceribus,etiam aloē præſens eſt remedium,ſi arida in puluerem redacta applicetur. Porrò omnium leniſſimum eſt,& nihilominus efficax pōpholyx. At ſi humidiora euenerint ulcera,piceæ cortex per ſe,& lapis hæmatites,ſin etiā altè deſcenderint,manna prædictis miſcebitur. Si paſcendo ſerpant,lenticula cum malicorijs inducetur, utendúmq; eſt Coraco ex oxymelite appellato,et bithyno,ad hęc,eo quod ex charta uſta cōponitur.

Rimas autẽ naturaliũ ſediſq;, Græci uocant rhagadas, iuuat reſina fricta, cũ roſaceo contrita, ut ſordiũ fiat ſpiſſitudo, adiecto etiã luteo oui, opioq;: uel hederæ foliorũ cõbuſtorum cinis cum roſaceo in plumbea pila tritus admouetur. Iã paſtillus ex cenelęo, & lapis phrygius admodum probata ſunt remedia ad rimas, tum ſordida circa ani orbem ulcera, præſertim q; elidi nequeunt. ALIVD ſimplex, quod etiam acrimoniã obtundit. Cadmiæ combuſtæ, elotęq; unciæ duæ, roſarum ungue ex folijs deſecto, uncię ſex. puluis inſpergitur parti, uino prius abſterſæ. Ad condylomata uero faciunt chalcitidis, œſypi, medullæ ceruinę, rubi foliorũ ęquales portiones cũ cerato, idẽ præſtant paſtilli ex cenæleo. Quòd ſi in cole intra genitalis foramẽ ulcus delituerit, pus, uel ſanguis citra urinã redditus fatebiť. Curatur primũ aquoſa mulſa collutũ, mox lacte, poſtea collyrio Aſteri lacti mixto, aut paſtillo Leuco, aut is qui uocať dialotariõ in blumbea pila ſubactus demittiť, uel etiã penna tincta perliniť. inde tenue linamentũ tortile unctũ imponiť. Præſtantiſſimũ uero eſt etiam quod capit gallæ, pompholygis, amyli, & aloës pares modos, roſaceo, & plantaginis ſucco leuigatos.

Ad naturalium dolores.

Butyri, reſinæ, paribus portionibus pulchrè liquatis obducito, uel ex ſemini s lini ſucco, ęquũ myrrhę & reſinę frictę põdus leuigatum imponito.

Ad intumeſcentia pudenda.

Vitis foliorum tenerorũ triginta numero, ceruſſæ drachmæ quatuor trita applicantur. Cæterum fotu ex aqua marina frigida coles utitor et quiete, penemq; deligato. Carnoſas naturalium excreſcentias, quas Græci thymos uocant, compeſcit, nec ſinit rurſus augeſcere cinis palmitum cũ aceto cataplaſmatis modo illitus, itẽ ſalicis corticis cõbuſti cinis. In uniuerſum & thymus, & myrmecia, & uerruca penſilis quæ dicitur acrochordõ per medicamenta ualenter exulcerantia eliduntur: ijs autẽ quæ exedunt, emoriuntur. Propriè contra hæc uitia proficit, elaterium cum ſale impoſitum, groſſi cũ aceto, nitro & farina. Liquor fici illitus, ſmaridis caput ſalſum crematum in cinerem, ærugo cũ ſulfure uiuo combuſta, tithymalli liquor illitus, ocymi folia cum atramento ſutorio, uel heliotropij maioris ſemen cum uino cataplaſmatis modo applicatum.

Ad ani inflammationem.

Ceruſæ unciæ quatuor, pompholygis uncia, uel cadmiæ teneræ, thuris ſingulorum uncia: ſereos ſucci hemina diluuntur, ſuccus autem paulatim affunditur, donec abſumatur. Deinde ceratum ex uncijs duabus ceræ, & roſacei libra confectum: ubi deraſcris miſcetur, ualidèq; emollitur. Demittitur autem inſtrumento quod à pure trahendo πυὄλκον Græci nominãt, & ſuperdeligatur, facit autem et ad ani fiſſa cum inflammationẽ ſentiunt. item aduerſus ſedis exulcerationes, cum ardore, aut roſione infeſtantes.

Ad ſedis eryſipelata.

Medicamenti, quod ab herba rũ ſuccis diachylon appellatur, libra, roſacei quantum ſatis eſt, panis puri libra, croci uncia, opij uncia. crocus & opiũ paſſo maceranť, panis aqua. Deinde leuigatis ipſis, medicamen diachylon,

& roſa-

& roſaceum admiſcetur, emolliturq́;. Vtile eſt etiam ad podagras calidiſſimas. ALIVD. Arcet etiam ani inflammationem ceruſſa cum uino roſaceoq́; in pila plumbea, & cochleari plumbeo trita inunctáq́;, uel ceruſſam & oui candidum roſaceumq́; in eadem pila leuigata, dum ſordium ſpiſſitudinem habeant, perungito.

Hedricum ad ani dolores.

Alterci folia tenera, portulacæ folia tenera, micas panis in uino tinctas, ouorum toſtorum lutea pari pondere, roſacei quod ſatis eſt. ubi locum roſarum & meliloti decocto foueris, cataplaſma imponito.

Hedricum optimum ad ani inflammationes, eiuſdemq́; excreſcentias.

Ceruſſæ, ſpumæ argenti, ſuffiminis ammoniaci, bdellij, ſingulorum, ſcrupula ſex, terebinthinæ uncia, ceræ ſemuncia. Arida ſucco ſolani, alterci, uel portulacę conteruntur. Quæ liquantur, vbi illis adiuncta fuerint, excipito. Et emolitis roſaceo, utitor. Iam medicamen phicotyche, & dia molibdenes ad hæc dialotarion. Præterea paſtillus dia halicabu & dia rodon ad ani inflammationes genitaliumq́; laudata ſunt remedia.

Ad excreſcentias ani.

Excreſcentijs ſi inflammatio adeſt, utendum generatim iam commemoratas, & propriè hoc paſtillo, ceruſſæ quadrans, pompholygis uncia, argenti ſpumæ ſextans, maſtichæ ſcrupula ſex, alterci ſucco excipiuntur. Si careant inflammatione, cupreſſi galbulorum combuſtorum cinis loco dolenti, uino prius abſterſo inſpargitur, uel cucurbitæ aridæ corticis combuſti, uel palmularum nucleorum cinis ſimiliter, uel teſtarum ouorum, & fœniculi cinis, uel ſucci mali punici foliorum, æqualis modus. Vino albo deterſa pars diebus ſeptem eluitur. callosa autem tubercula calce & auripigmẽto cum aceto acri trito rectè etiam in ſole perungis.

De hæmorrhoidibus.

Oris uenarum, quæ quòd ſanguinem fundere ſolita ſint, græcis αἱμοῤῥοΐδες appellantur, iuſtò largius inanitis, habitum in aquam ſubter cutem reſolui contingit, & affectos, infeliciter contabeſcere: periculum uero eſt, etiam ne largum ſanguinis profluuium accidat, quemadmodum ne idem in totum ſupprimatur: vnde laborioſa eſt curatio. Quare cum plures ſint hæmorrhoides, unam purgationis gratia relinquere oportet. Quędam uero ſuperius exiſtunt, non apparentes, eoq́; difficilem curationem recipiunt. Cæcæ autem nihil quidem excernunt, ſed dolorem mouent acriorem. hæ itaq́; ſucco cyclamini illito adaperiuntur. Contra eas uerò quæ immodicè fundunt ſanguinem, ſpinæ ægyptiæ, foliorum ſambuci, artemiſię, ſingulorum vnciæ quinque, ſideritidis unciæ quatuor, coquuntur in aquæ heminis octo ad dimidias, inde herbæ proijciuntur. aquæ uero miſcetur puluis hic cretæ ſutoriæ, aluminis rotundi, ſingulorum drachmæ octo, argenti ſpumæ drachmæ quatuor, gallæ drachmæ tres, miſyos drachmæ duæ, ſereos tantundem. vbi puluerem decocto ſolueris, ſepties quotidie irrorato. inſecuto die pari modo aliam confectionem menſura æqualem ſuper-

fundito: ſic tertio. Et ſi reliquiæ aliquæ remaneant, quarto die acu compſiges: ſi ſentiat æger, aut cruor emanet, decoctum ſimiliter facit. pulueris uero partem dimidiam miſcebis. Cum foueris, puluere attingito, ut exacte adurantur. panis ob inflammationem inſtar cataplaſmatis inducetur. ALIVD. Panis purus in garum primæ notæ tinctus, vſtusq; in nouo fictili, & pertritus applicatur, ano prius uino abluta. Facit etiam ad excreſcentias. ALIVD. Sereos drachmæ duæ, chalcitidis drachma, miſyos tantundem, atramenti ſutorij quod chalcantum dicitur drachmæ tres, aluminis ſciſſi drachmæ nouem, æris combuſti drachma, cretæ ſutoriæ drachma: ſicco utitor. Cibi erunt ijs qui ſupramodum inaniuntur, pauci ſanguinis efficaces, & minimè recrementitij, quiq; ſiccant, & aſtringunt, cuiuſmodi eſt chondrus ex poſca lotus: oryza et alica. Ex oleribus cõueniunt intybus, cichoreum, portulaca: inter uina, quę aſtringũt. In hæmorrhoidibus autẽ obcæcatis, his cõtrarius uictus proderit: potiſſimũ uero lolliginũ, ſepiarũ, multipedarũ, torpedinis, ſelachiorumq; eſus probè conueniet. hæc enim ſanguinem commouent, item quæ menſibus ciendis ſunt, hiſce congruũt.

Ad procidentem anum.

Erycæ fructus, gallarum, ceruſſæ, acacie, hypociſtidis ſucci, piceæ corticis, thuris, myrrhæ minææ, paria pondera. Sicca admoueto, ano uino prius auſtero deterſa. ALIVD. Recrementi plumbi, rhus ſyriaci, ſingulorum drachmæ octo, roſarum floris drachmæ quatuor, myrrhæ minææ drachmæ duæ. Vtitor ſicut priore. ALIVD. Piceæ corticis, mannæ, ſpumæ argenti, ſingulorum drachmæ octo, cupreſſi orbiculorũ ſiccorum, plumbaginis ſingulorum drachmæ duæ, utitor quemadmodum præceptum eſt. item urina ipſius ægri calens adhuc ſuperfuſa adiuuat.

De uteri affectibus & primum de menſium purgatione. Cap. LX.

MVlierum plurimis mẽſes quarto decimo anno fluere incipiunt, paucis uero ante tertiumdecimum, aut duodecimũ, pleriſq; autem poſt quartumdecimum erumpunt. Tempus cuiq; purgationi præfinitum nõ eſt, ordinatumq;, multis ad duos tréſve dies, haud paucis uſq; ad quintũ profluit, alijs etiã aduſq; ſeptimũ: raro ad duodecimum purgatę ſunt. Porrò deſinunt menſtrua alijs anno quinquageſimo, paucis autem vſq; ad ſexageſimum durant. Nonnullis à triginta quinq; annis, præſertim obeſis, menſes ceſſare incipiunt morata igitur purgatione, lauandum eſt circa ſtatum menſtruale tempus, ac præſumetur potui, aut ſeſamum, aut capitatũ porrum cum pipere, & ruta ſimul incocta. Potio autem ex paſſo cretico erit, cuius heminæ menſura pota ambulationibus menſtrua dimoueãtur. Cibus ſit, lolligines, ſepiæ, polypodes, & quæ eiuſdem ſunt generis: quippe ſanguinem propriè commouent.

De menſium ſuppreſſione.

Supprimitur mẽſtrualis purgatio, interim toto corpore male affecto, nõnunquã uero locis peculiari uitio conflictantibus ex frigiditate inſita, aut ictu, aut intẽperie ab origene, ſeu acquiſita malignitate magna uero parte ex abortu: uel principaliore quadam parte primariò affecta, nempe iocinore, aut

nore, aut

nore,aut uentriculo, aut thorace,aut id genus aliqua,longo morbo uitiata. At ſuppreſſio complures affectus & longos ſolet procreare. Cū igitur propter aliquod interaneorū affectū primariū purgatio circunciditur,aut moratur,ex uſu maximè fuerit, id quod primariò afficitur curare,inde ueteri habere rationē. Notę uero quibus hęc deprehendunt̃,in ſuperioribus ſunt expoſitæ. Cū uero nihil illorū adfuerit, conſtat palam primario affectu cęterū occupari. Itaq; ſi ætas nō prohibet,aut habitus, aut aliud quippiam,uenā oportet incidere,idq; non ante ſtatum menſiū tempus: ſed ubi iā pręterierit,decē dies ſuperadijciantur. Detrahetur autem ſanguinis,neque plus duabus libris & dimidia, neq; minus una,ſi quidē uenā diuiſerimus. Sin autē non,hiera diacolocynthidos purgari debent, duarum drachmarū pondere,in ſex mulſę cyathis. Si febris adſit,hiera quidē uti nō expedit, uerū ſanguinē mittere in primis febriculæ diebus eſt opportunū. A purgatione reficiendę ſunt mulieres diebus pauculis:inſequentibus autē,exercendę obambulationibus,inferiorū frictionibus,et balneo. Cibi congruūt diſtribui faciles,et liquidi,olera,dulcia oīa,piſces ſaxatiles,ex auibus teneriores,lactis potio,ex melle confectiones,μελιττώματα uocant, uinum tenue,albū,nō adeo uetuſtū. carnes inidoneę his ſunt, & legumina,pręter ptiſanā. Vbi ſtatū menſium tempus propinquū eſt,dant̃ ex marinis ſelachia,& malachia,vt dictum eſt,itē oſtracoderma, hoc eſt teſtaceā cutem ſortita, capitata porra,cū ruta & pipere cocta,eorúmq; ius potui datur:infernę partes vinculis,tribus quatuorve diebus conſtringuntur. Cū inſtat tēpus purgationis,tollit̃ deligatura,myrrhæ obolus bibit̃,aut fabæ inſtar, vel caſtoriū ex paſſo,aut mulſa,vel decoctū artemiſiæ,aut ſaluiæ poſt balneū ex paſſo, et abſynthitæ. Abſynthites autem vinū per totius curationis decurſum potatur. Vbi acceſſerit iā menſtruale tempus,ſi nihil, aut nulla mentione dignum fuerit excretum,ex talo ſanguis detrahendus eſt. Poſt ſeptimū,aut octauū diem,purgatione ex hiera vtendū eſt,ſecundum quartum diē, dropax inferiori ventris regioni,lumbis & feminibus applicet̃,atq; aquę potu triduū vſa,ſinapi cum æqua panis macerati portione aduſque æquinoctium admoueat,deinde lauet,inſecuto menſe ficus ſiccatę in vicē panis miſceant̃ decocto fœnugręci,maluæ,pulegij,rutę& artemiſię. In ſinum vero demittet̃, ſuſinum,aut amaricinum, peſſuſq; inferat̃ enneapharmacus,aut libanius. Eſt autem peſſus lana concerpta,et in rotundā, digiti humani formam redacta qua medicamenta contineant̃. Hęc igitur curatio pleriſq; ad purgationem abunde fuit. ſin autem vehementioribus indiguerit medicamentis,hæc ſunt,iris illyrica cum vino pota, iunci anguloſi,ariq; radix, caſia,iunci rotundi flos,& nardus,helenij radicis decoctum,myrrhæ ad fabę græcæ magnitudinem cum paſſo ex dimidio mulſæ cyatho pota, atq; dictamni decocti cyathi duo,item amoniacum, & ſagapenum. Quæ minus ſtomacti vitijs ſunt opportunæ,etiam opopanacis paululum in globulos redactum percocto melli intinctum,aſſument. Iam vero conſueta nobis ſemina mēſes mouere poſſunt,ſed minus:fœniculū,cuminum, apium, daucum creticum,ſeſeli,ami, ſiſon,cicer, fructus cedri,ac omnia quæ vrinam

Quando menses sit secunda in eundis mensibus:

Ex talo sanguis mittendus an menstruale tempus accesserit: in eundis mensibus:

prouocant. Commode etiam ſinui muliebrium imponuntur myrrha, abſynthij, aut lupinorũ decocto trita, aut rutæ ſucco leuigata, bdelliúmq; ſimiliter, ſtyrax, ſylueſtris oleę gummi, aut rutæ ſucci itidem, aut longa ariſtolochia, in collyrij formam concinnata. Perſimiliter etiam magni centaurei radix, aut ueratri, aut liquor ſcammoniæ, & cucurbitę ſylueſtris medulla per ſe, & artemiſia applicata cum ruta, inſuper & galbanum ſuffumigatum. Eadem uero & fœtus ſolent educere.

De immoderata purgatione uteri & ſanguinis profluuio. Cap. LXII.

IMmmodicæ purgationes mulieribus oboriuntur, interim menſibus adauctis confractimq; ac concitatius erumpentibus, interim ob legitimum partum quæ plerunq; etiam ſponte ſua ceſſant: Crebro autem obortus cauſa, uehementi laborant profluuio, ut ſubinde periculum accedat. Imprimis igitur extremi artus ab alis & inguinibus, uinculis excipiuntur. Poſca non frigida potui datur, muliebria ex eadem fouentur, & iniiciuntur locis multę lanę, ex uino, oleo, uel roſaceo, uel melino, uel myrteo expreſſæ. Cibus dabitur chõdrus lotus ex poſca: uel oryza, uel alica: uino autem abſtinebitur, & hydromalum auſterum, aut omphacomeli, aut huiuſmodi quippiam ipſis exhiberi debet. Balauſtium in poſca propinari, uel hypociſtidis, uel acaciæ ſuccus, uel lycium, uel ſamius aſter, uel ſuccus immaturæ vuæ ſiccus, uel rheon, uel lenticulæ ex italico fictili combuſtæ cinis: aut ſeſamum editur in poſca maceratum, quoad molle delicatumq; euaſerit: inſinuati uero peſſi per naturalia, ſanguinis fluorem ſiſtunt, hypociſtidis ſuccus, aut acaciæ cum manna in aceto contritæ. Mirifice auxiliatur ſpongia in uino, aut liquida pice demerſa, peſſarij modo adhibita, uel combuſtæ ipſius cinis cum aceto, uel poſca eodem modo inſinuatus. Similiter etiam ſuberis in italico fictili concremati cinis. A foris autem impoſita iuuant aſtringentia epithemata, & cataplaſmata ex palmulis, & cotoneis: quę malicoria receperint, aut fageam glandem, aut rubi ſurculos, aut lentiſci folia, balauſtium, acaciam, hypociſtidem, gallæ modicum, alumen. Maxime uero hoc, taurocolla madeſcit poſca, quouſq; ſoluatur. deinde in linteolum ualidum illinitur, lumbiſq; agglutinatur. Efficacia ad hoc ſunt, & glutinantia emplaſtra, ueluti Armonia, Iceſios, Athene, Meline, Indica, et ſimilia. Peſſulis quoque ad ſanguinis profluuium vti oportet. Gallæ interius læuigatum, & thuris lachryma aqua diluta naturalibus inſeritur, uel cytini, uel mala punica dulcia ſimiliter, uel polygonum tritum. Compoſito autem, aluminis ſciſſi, gallarum interioris, acaciæ ſucci, mannæ, ſingulorũ unciæ quatuor, ouorum toſtorum lutea quatuor: arida leuigantur ſucco plantaginis, miſcenturq;. Cum uſus exigit, excipiuntur in peſſum ex lana, & in roſaceum intinguntur, inſinuantq; naturalibus. Iam cucurbitulæ leues magnæ frequenter ſubter mamillas affixæ abunde retrahunt. Inſeſſus autem profluuio ſanguinis laborantibus conuenit, ex marino iunco, Græci uocant oxyſchœnum, capitibus myrti, roſis, rhamni folijs, rutæ ſurculis, æquali pondere in aqua coctis inſidere iubeto. ALIVD. Mali punici dulcis radicis corticis, myrti, cupreſſi corticis ſingulorum tres partes, gallę

pars una,

pars vna,aquæ quod ſatis eſt.Infundito autem per uterinum clyſterem ſuccũ plantaginis, aut ſereos,aut polygoni,aut ſolani,aut perdicij herbæ, aut pſyllij,aut hypociſtidis,aut acaciæ,eàque lana aut digito,aut ſpecillo, aut pinna in longitudinem figurata, aduſque orificium imponatur. Inſuper paſtillus Andronis per vterinum clyſterem infuſus cum quodam ex ſuccis commemoratis,aut vino aſtringente efficax eſt remedium.

De fluore muliebri. *Cap. LXIII.*

VVluæ fluor,totius corporis quod expurgatur eſt diſtillatio: Talem uero ſpeciem id quod euacuatur,repræſentat,qualem etiã humor in corpore ſuperans obtinet.aliud rubrum,ueluti ſanguinis ſanies,aliud candidum, pituitæ ſoboles eſt,pallidum aliud, quod bilem teſtatur,aliud uero aquoſum.at ſi ſanguis purus,ſicut in uenarũ ſectione,efferatur, attendẽdũ eſt accuratè,ne quędã in uulua eroſio ſit excitata.his notis fluor deprehendit̃,loci cõtinuè madent humoribus,colore variantibus,laborãs decolor eſt,cibum nõ ſentit,eũmq; faſtidit,in obãbulatione difficulter ſpirat,oculos habet prętumidos,nunc cũ dolore,nunc citra illum,aut cũ exulceratione, aut ſine illa,aut inflãmata,aut ſordida, aut pura. Toti igit̃ corpori auxiliãtur quæ citra manifeſtum calorẽ exiccant,cũ affectus ſit humidus, frictio totius corporis,& unctio ex melle abunde cocto,medicamina dant̃ urinam cientia,utpote aqua,cui aſarum & apium ſit incoctum: vacuatur etiam totum corpus per aluum:præterea portulaca commanducata, ſuccuſque ipſius potus præſidio eſt.Item balauſtiũ,rubi fructus & flos,quercus liber qui cortici ligni ſubiacet,& tunica glandis putamini ſubiecta.Equiſetum maximé ſiſtit rubrum fluorem,potum ex aqua, aut uino. Vel hypociſtis,lentiſci fructus torrefactus, cum vino ſumptus, ſamius aſter, lẽnia ſphragis,coagulum leporis,aut hœdi,aut ouis,aut vituli,aut cerui, vinacea trita,myrti,uua immatura ſicca,piceæ cortex.& quæ ad uuluam ſanguinis profluuio laborantẽ dicta ſunt,non admodum efficacia. Vbi vero cum labore fertur,per ſiphonem vteri,clyſterémue alicæ ſuccum,aut ptiſanæ,aut tragi,aut oryzæ demittes cum aliquo medicamentorum quæ dolorem ſopiunt,ἀνώδυνα Græci vocant:& in acceſſionibus quidem lenire oportet:cum autem remittit, circuitum enim nonnunquã habet,habitum corporis mutare noxium humorem euocando expedit varijs geſtationibus, obambulationibus,uociferatu, inunctionibus,cucurbitulis, dropacibus ad partes ſupra poſitas,inſolatu,frictionibus,pſilothris, ſmegmatis, ſinapiſmis,uomitibus à radicula victus ratione viribus recolligendis dicata,balneis,vino,vario ciborum genere.

De inflammatione uteri,et declinatione. *Cap. LXIIII.*

INflammatio uuluæ,pluribus ex cauſis oboritur, nempe ex ictu, menſium retentione,frigore, & inflatione: adeòque ex abortu, et ob ſiniſtram partus æditionem. Comes inflammationis uuluæ eſt febris acuta, dolor capitis, tendinis baſis oculorum, brachialis, digitorum, & colli deorſum retractio, declinatio ad oppoſita ſtomachi ex conſor-

conſortio dolor,oris vuluæ conniuentia,pulſus exigui,crebrique.Et ſi lãguida fuerit inflammatio,haud valido ipſius vteri dolore torquentur.Sin vehemens,& ipſe totus pulſatilem cruciatũ percipit, vndiquáque inflammatione obſeſſus. ſi pars ipſius illã ſentit, in ea magis dolor intenditur.nã ſi poſteriora ipſius ſolum laborent inflammatione,dolor lumbos inuadit, ſtercus longanone compreſſo,retinetur.ſi priora,dolor inferiorem ab vmbelico ventris regionem occupat,& ſtillicidium,aut vrinæ difficultas veſica preſſa excitatur.lateribus inflammationẽ expertis inguina tenduntur. & crura grauantur.Extrema ad fundum uteri parte inflammata,in umbilico dolor potiſſimum cum tumore infeſtat.Cum uero os uuluæ inflammatio affligit,in abdomine dolor eſt,digitóque immiſſo os occurrit durum rigidúmque.Itaque in curatione primum uſui uenit fotus ex uino et oleo,uel uino et oleo roſaceo ſuper infernam uentris regionem & lumbos per hapſum ex lana puriore citra deligaturam adhibitus. Cibo abſtinetur triduum,ſecundum quod ſanguis ex cubito mittendus eſt,ſi nihil prohibet.alendę ſunt chondro ex aqua mulſa,uel pane, uel ouo ſorbili, uno die interpoſito.Poſt quintum,cataplaſma ſuperaccommodatur,polline farinaceo,ſemine lini, fœnugræco,ex mulſa,in qua papauerum capita decocta,reijciantur,et oleo.at ſi inflammatio eryſipelatis naturam ſortita excandeſcat,meliloto in paſſo cocto tritóque ouorum toſtorũ lutea adijcito cũ roſaceo,uel melino, uel crocino,et cataplaſmatis modo adhibeto: aut parmulas uino temperato ferueſactas,cum polentarum polline,et quo dam ex enumeratis unguentis leuigato,applicatoq; in morbi aut declinatione ceratum nardinum,aut cyprinum inijciendum eſt.Per totum uero morbi decurſum,etiam inſeſſus utiles ſunt ex decocto fœnugræci uel ſeminis lini,maluæ,artemiſiæ,& oleo.In ijs autem quæ non ſuſtinent calorem,ex aqua calida roſaceo ſuperfuſſo:peſſos autem infuſionéſque adhibere conuenit ex œſypo,butyro,medulla ceruina,adipe anſerino, unguento ſuſino,& cera thyrrenica.in quibus autem calorem ferunt,etiam peſſus qui ab aureo colore chryſus nuncupatur,ipſis conueniet,item enneapharmacus:rurſus in quibus non tolerant,ex ouo, roſaceo,adipe anſerino, uel gallinaceo adaptabitur.Porrò ad inflammationes magis furibundas emplaſtro dia chylon quod eſt ex herbarum ſuccis in uaſe fictili cum roſaceo liquefacto miſcetur ſuccus plantaginis,uel ſereos,uel cichorij, uel intybi. Aut hoc utere:adipis anſerini,uel ſuilli recentis drachmis quatuor, cerati roſacei,uel ſuſini ſextante,ouorum toſtorum luteorum uncia,croci drachma,myrrhę tribus obolis,opij obolis duobus,uel loco opij,papauerũ capitũ decocto:ſi dolor multus excruciat,lachrymę papaueris inſtar lenticulæ cũ lacte muliebri,& ſucco fœnugræci in peſſo ſubijciendũ exhibeto. At ſi inflammatio cum duritia infeſtat,tetrapharmacum roſaceo ſolutum, applicatur,uel infunditur.Si à naturali ſede uulua declinauerit, per acceſſiones ſimilem inflammationibus curationem recipiet,ubi uero remittitur dolor,et declinat,leuioribus utendum. Quod ſi malũ inueterauerit,noxia ex alto euocantibus utendum, quæ metaſyncritica dicunt.Extrinſecus autem

tē duritie oborta, malagmatis pugnandū, nempe dia meliloton, hoc eſt xeſertula campana cōfecto, itē Mnaſei, Iceſi, melinæ Serapionis, aut pyrinæ, uictus autem per initia tenuis adhibetur. Vbi paulū de clinauerit malū, ægrotantes ad balneū ducentur: uarioq́ʒ magis cibo et pleniore nutriendi.

De uuluæ abſceſſu. Cap. LXV.

INflammatione in abſceſſum tranſeunte, dictæ quidem notæ intenſiores erunt. Præterea uero inordinatæ febrium cum horrore acceſſiones obueniunt primis quidem temporibus intenſæ, cum doloribus. ad ultimum, ubi ſuppurauerit, aliquantulum remittunt. Poſtquam uero erumpit uomica, dolores acriores ſubinde viſi ſunt, ceu lancinantes & punctus modo incidere, febriculæ uehementius infeſtant. Atq; urina nonnunquā retinetur, nonunq́ʒ ſtercus, impedimento ab affecta vteri parte facto. Aliàs tumor in pube eminet, et ueluti exundationis ſenſus, cum abſceſſus maior fuerit. At quod in expoſitis locis eſt, etiam inſtrumento ad perſpiciendum iniecto, aut digitorum tactu deprehenditur, præterq̄ ꝙ dolores ob neruoſam oris uuluæ membranam acriores urgeant; ſicut in fundo ſinúq; minus doloris percipitur, & digitis quidem tumor non occurrit, os autem gracilius oſtenditur. Suppuratio itaq; celerius adiuuanda eſt cataplaſmatis ex fœnugræco, ſemine lini, farina hordeacea, aut frumentacea, cui ficus coctæ adijciantur, interim & ſtercus columbinum. Inſeſſibus etiam ad inflammationem aptis, frequentius utendum. Item peſſulis ex terebinthina, myrrha, œſypo, butyro conueniunt. Abſceſſu autem rupto, ſi ad ueſicam pus euaſerit, lactis & cucumeris ſeminis potu utendum eſt: ſin ad langanonem ruptus ſit, lenticulæ & malicorij decoctum indetur aluo. At ſi in ſinum pudendi eruperit, mundum quidem à pure, roſaceum infundetur, aut candidum oleum, aut tetrapharmacum regale, aut butyrum recens. ſin autem efferatur ſanies tenuis, fœtida, ceu ab ulceribus depaſcentibus, magis aſtringens erit enema ex myrto, palmulis, & lenticula. Si uero humoribus etiam excretis, inflammatio diuexet, perſiſtere in cataplaſmatis, & inſeſſibus, ratio eſt. Cæterum ſi in uuluæ oſtiolo, abſceſſus ſit obortus, neq; rumpatur, partibus, quæ puri incumbunt, extenuatis, ad puris excretionem, quæ manu adminiſtratur, diuertere conſilium eſt, ut in chirurgica pertractabimus.

De uteri exulceratione. Cap. LXVI.

EXulceratur ſubinde uulua ex infelici partu, aut fœtus extractione, aut eius corruptela, uel ex medicamētis acribus, uel fluore, uel abſceſſibus diruptis. ſi igitur prompta in conſpectū uenerit exulceratio, inſtrumento locis inſpiciundis idoneo deprehenditur. ſin altè deſederit, ex ijs quę excernuntur. Humor .n. diuerſus excernitur: ex inflammato quidē ulcere, paucus, cruentus, aut fęculentus cum magno dolore: ex ſordido aūt copioſior, et ſanies cū minore cruciatu: depaſcente, fœtidus, niger cum doloribus uehementioribus, alijſq; inflāmationis ſignis, iā quę laxant medicamina, irritant, contraria leuant. Cū purū vlcus eſt, humor paucus, æqualis, odoris expers, craſſus, cādidus, cum ſentiendi facilitate habetur. Si inflammationem

experitur

experitur ulcus, ijs quæ ad illam ſcripta ſunt, utendum eſt. Sordidum, ptiſanæ cremore cum melle illuendum eſt, aut tetrapharmacum inijciendum cum ſuſino, vel mulſa, in qua fœnugræcum ſit decoctum, aut malua, aut furfures, aut lenticula cui cortex ſit detractus. Porrò quò magis expurgetur, etiã marrubium, aut eruum, uel melli adiuncta erui farina, uel iris, uel alumen rotundum, vel aliquid ſimile inſpargatur. Hæc ipſa etiam extrinſecus ex mulſa macerata inſtar cataplaſmatis illinuntur. Peculiarius prodeſt hoc medicamentum. Crocus primæ notæ leuigatur cum lacte muliebri, deinde exceptus cerato roſaceo, cum adipe anſerino inungitur linteolo. verum quod infra ponitur, iſto quoqꝫ efficacius dolores diſcutit. Capita papaueris in paſſo temperato madeſcunt diebus tribus, deinde incoquuntur, donec intabeſcant, poſtea teruntur unà cum roſæ foliorum drachmis quinqꝫ, croci drachmis tribus, iure capitum papaueris admiſto, inde ceræ cum roſaceo liquatę drachmę duæ ipſis ſuperfunduntur, ac in peſſulo ſub ijciuntur roſaceo perunctis. Salutare eſt etiam medicamen ex ouis, croco, roſaceo, adipe anſerino, cerui medulla præparatum. Item Aegyptia citra æruginẽ mirificè ad exulcerationes conducit. vbi autẽ paſcendo ſerpunt vlcera cum inflammatione quidem obducitur panis tepida maceratus, ex hydromelite, oleo, althea, fœnugręco, palmulis pinguibus. Inijcietur autẽ plãtaginis ſuccus, ſolani, polygoni, & ſereos primum per ſe, mox cũ uino auſtero, aut aceto. At citra inflammationem, ſi urgeat depaſtio ualentiora inijcientur, ueluti decoctum malicorij, roſarum, ſummitatis oleę, cupreſſi, malorum cotoneorum, rubi, myrti, lentiſci, rhamni, rhus coriarij ex uino aſtringente. poſtea uero aluminis, acaciæ, lycij, hypociſtidis. ex eiſdem uero decoctis parabitur etiam inſeſſus. Si nihil proficitur non alienum fuerit medicamẽ ex charta cum poſca primum demittere, deinde cum aceto, aut Antheram, aut chalcitidem, aut atramentum ſutorium, ex eiſdem liquoribus: & quę dyſentericis congruunt: cibus dandus boni ſucci, modicus. Purgato ulcere, ægrotans balneorum ciborúmqꝫ uarietate ſollicitari, uinoqꝫ refici debet, quo caro ſtatim procreetur. Peſſi loco ſubijcietur medicamentum diamoron, hoc eſt ex moris, remiſſum cadmia, uel ladano, uel plumbagine. A foris autem emplaſtrum, quod cicatrici ducendæ eſt, abdomini coxiſqꝫ imponitur. Quemadmodum enim cataplaſmatum, ita etiam emplaſtrorum facultas per latentes meatus traducetur.

De cancro. *Cap. LXVII.*

CAncrorum uuluæ alij cum exulceratione, alij citra ulcus inuadunt. ubi igitur exulceratio non eſt, tumor in uuluæ oſtiolo reperitur durus, inæqualis, prætumidus, colore fæculentus, ſubruber, interim ſubliuidus, ac uehemens dolor exercet inguina, abdomen, imum uentrem, & lumbos ad manus contactum, uariámqꝫ medicinã excandeſcunt. Exulcerato autẽ cancro, præter dolores, durities, tumorémqꝫ, ulcera eroſa ac inęqualia conſpiciuntur, plurima ex parte, ſordida, labris prætumidis, albicantia, turpem humorum colluuiem concretam habentia. Quæ uero pura uidentur, fæculenta, liuida, ſubrubra, & cruenta apparent: ſanies inde manat con

tinuo

tinuo tenuis,aquoſa,nigra,aut ruffa,grauiter olens. Interdum uero & ſanguis defertur,aliæq́; notæ in uulua inflammata expoſitæ. Itaq; affectus nulla medicina ſanatur. Quemadmodum etiam Hippocrates pronuntiauit,lenire tamen eſt inſeſſibus ex fœnugræco,malua,ac cataplaſmatis ſimilibus. Inſigniter autem leniunt,ſolantúrq; in acceſſionibus malua, aut althea in mulſa intabeſcens, & roſacei paululo leuigata,et applicata. Ad hæc cataplaſma ex ficis ſiccatis,melilotis,ruta,thure,buniade herba diligenter cum oleo contuſa. Item quod conſtat palmulis in paſſo coctis, cui adiecta ſint ouorum lutea,polentáq;,uel ex papauere cum coriandro,aut polygonio,aut ſeri. Hæc in doloribus uſui ſunt. Poſtea ceratum inijciatur ex roſaceo,aut myrteo,aut œnanthino,aut melino,cum palmulis in paſſo coctis. propriè uero conuenit præparatū ex amurca in uaſe ęneo collecta,quę torrefacta leuigatur,et roſaceo cerato,aduſq; emplaſtri ſpiſſitudinem excipitur, hęc quidē extrinſecus conferunt,intus autē oleū quoq; lenit, ubi fuerint exulcerati,item lac muliebre infuſum. Pari modo ſuccus plantaginis tepidus. Sin cruentum ſit,ſuccus polygoni cum thuris modico dolorem ſopit. Ad hæc peſſuli ex croco,muliebri lacte,lachrima papaueris, & œſypo. Omnibus autem efficacius eſt etiam ad ſedis affectus medicamentum quod recipit: Argenti ſpumæ Italicæ lotæ ſelibram,thuris maſculi, œſypi, adipis ſuilli recentis,butyri recentis,ceræ thyrrenicæ, ſingulorum ſextantem,roſacei trientem. Argenti ſpuma ex ſereos ſucco trita, liquatis inijcitur. Cibus dabitur qui facile in corporis membra queat diſtribui, boníq; ſucci,uinum pauciſſimum, aquoſum: acrium eſus,& cibi copia uitanda eſt,ut quibus cibi promptè corrumpantur.

De ſcirro et duricie. *Cap. LXVIII.*

SCirrum contrahit uulua,aliàs repente,ut nulla cauſa euidens præceſſerit,plerunque uero eundem inflammatio mouet,quæ nec ſoluta,nec in abſceſſum mutata fuerit. At ſcirrorum genere comprehendetur etiam durities,quam σκλήρωμα Græci uocant,circa uuluæ ceruicem potiſſimum obueniens: tumorem quidem pari modo repræſentans, ſed minus tactui renitentem & cum mediocri dolore. Comitatur autem hos quoq; uteri in oppoſita declinatio,& tumor qui ratione depreſſionis uehementer renititur,cum grauitate,motuq; difficili, non crurum modò,ſed totius etiam corporis,atque obeundis actionibus pigritia. ſequitur non probè curatas,malus corporis habitus,aquam inter cutem repræſentans. Per initia igit̄ ſanguis educi,aut purgatio ex hiera Archigenis,aſſumi debet. Deinde cataplaſmata ex caricis,œſypo,nitro,abſynthio:et cucurbitulas cute ferramento inciſa admouere conſilium eſt. Malagmata uero hæc, Polyarchion,et diaſpermatō hoc eſt ex ſeminibus confectum,& quod baccis lauri conſtat. Inſeſſus ex caricarum decocto,artemiſiæ,pulegij,altheæ: peſſulos ex terebinthina,galbano,myrrha,iride,œſipo,dropace, aquas naturales ſulfuroſas, bituminoſáſq; uſurpare commodum fuerit: ſi uires conſtant,etiam helleboriſmus conuenit.

Peſſulus emolliens.

Ceræ ponticæ,nardini unguenti,ſingulorum quadrans,irini,gleucini,cyprini ſingulorum unciæ duæ,adipis urſini anſeriniqꝫ,butyri,œſypi,medullæ ceruinæ,terebinthinæ,ſingulorum uncia. ALIVD. Polij drachmæ duæ,myrrhæ drachmæ quatuor cum uino Mendeſio tritum irinóqꝫ imbutum ſubijcitur. ALIVD. Ceræ thyrrenicæ,adipis uitulini,terebinthinæ,medullæ ceruinæ,mellis attici,olei ueteris pares modos. MEDICAMENTVM noxia euocans quod Græci dicunt metaſyncreticō,et ad inflationes,uuæ paſſæ candidæ ſine acinis,unciæ tres, rutæ uiridis foliorum unciæ duæ,aquæ marinæ ſeſcuncia,cymini drachmæ quatuor, mellis quod ſufficit.Inunctum uero peſſulum cyprino oleo immergito, & ſubijcito.Præterea Chryſus ab auro ſic dictus peſſulus Libaniúſque,& Enneapharmacus affectui ſunt utiles. Verū Titianus his magis accōmodat.

De mola. *Cap. LXIX.*

MOla quoque induratus eſt tumor,interim in uuluę oſtiolo, interim etiam per totam ipſam prominet,tactu lapidis duriciem refert ita ut ea et quæ ſuperiacent deorſum trahantur,corpus emacietur,color prauus appareat,cibi faſtidium urgeat,menſes ſupprimantur.Mamillæ inturgeſcant,ut in quibuſdam per initia de fœtu concepto ſit ſuſpicio, Inſecuto autem tempore diſcernuntur: nonnullæ uero aquæ inter cutem præbent opinionem,ſed hoc intercedit diſcriminis,quòd tumor durus ſit, nec ſonus fiat cum digiti inijciuntur, quemadmodum in morbo hydropico. Cum autem intenditur,in aquam ſubter cutem reuera degenerat. Nonnunquam etiam inſanabilis magna ex parte affectus redditur, quibuſdam & ſanguis erumpit.Itaque decumbere in domuncula anguſtiore minus luci expoſita,modicè frigida,cubili immobili, omnibus ex æquo confert, ſed ita ut pedes habeant elatiores quietóſqꝫ. Nam motus quámlibet fluxionem concitat.Ac tumores duritiáſqꝫ ijs remedijs quæ in ſcirris et duritijs uuluæ dicta ſunt,perſanabimus. Porrò hydropicas ſuffuſiones, illis quę in capite de aqua intercute comprehenſa nobis ſunt ſanguiniſqꝫ eruptionem,ut etiam fluorem muliebrem curabimus.Cæterum ſunt qui molam carnem afferant informem,ipſis uuluæ tunicis adhæreſcentem,fœtus modo in lucem ædi. Atque hæc morbi ſpecies uictus ratione laxante tractabitur,quò citius excutiatur.

De inflatione uuluæ. *Cap. LXX.*

INflatur uulua ex frigore,uel corruptione fœtus, uel ex ægro partu oſtiolo conniuente,uel ſanguine in grumum intus coacto. Aliás ſpiritibus in concauo ipſius ſpatio conceptis, aliás in raritatibus uuluæ corporis, quas tumor pubis & imi uentris comitatur cum duricie et dolore punctorio,qui ad ſeptum tranſuerſum vſque et ſtomachum inguináqꝫ pertingit,ac ſonitus digitorum impulſu timpani modo redditur. Auxiliatur ergo primum ſanguis demiſſus, ſi nihil oſtat, mox in acceſſionibus inedia, fomentáque ex oleo rutaceo adhibentur: inſeſſus ex rutæ, pulegij, artemiſiæ, caſſiæ decocto, ſimilibúſque, cataplaſmata

ex ſemine apij,cumini,aniſi,ameos,farina lolij.Ad hæc cucurbitulæ, tum leues,tum cute inciſa affixæ. At ſi diutius uitium ſe prorogauerit, purgatio ex hiera picra utilis eſt:dropaces,ſinapiſmi,& aquæ naturales. Obſtetrix autem prius digito peruncto inſerto grumum incumbentem ſi contingat,auferet,leniter ipſum diſſipans,rurſúſque admouebit cataplaſma,ex ficu,nitro,& abſynthio.At epithemata mollientia erunt,Polyarchion,diaſpermaton quod eſt ex ſeminibus,& diadaphnidon,ex baccis lauri præparatum.Præterea peſſi ex ruta,melle,& nitro.Maximè uero hic conducet, ficuum pinguium contuſarum drachma,cumini drachmæ duæ, aphronitri drachma. at acrimoniæ cauſa,in lac prius immergantur.Iam emollientes peſſuli ſunt huic uicio accommodati.

De uuluæ ſtrangulatu. *Cap. LXXI.*

STrangulatus uuluæ ad ſuperiora recurſus eſt, quæ principaliſſimas partes in doloris conſortium perducit,utpote arterias,quas uocant carotidas,cor,cerebríque membranas.Comitatur affectas, cum acceſſio propinqua eſt,torpor mentis,pigritia,crurum imbecillitas,pallida facies,aſpectus oleoſus.Cum iam inſtat ſtrangulatus,grauis ſopor premit,quæ cataphora dicitur,mens deſipit,ſenſuum inſtrumenta deprehenduntur, impediuntúrque,vox obmuteſcit,crura contrahuntur.deinde maxillæ rubere incipiunt,faciéſque repletur. Cum remittet, humiditas quædam ad tactum ex locis muliebribus præcedit,uentriſque ſtrepitus,ac aliquod ex interanijs progreditur,ipſáque uulua paulatim laxatur, atque ſic mens ipſis, & ſenſus redit.Cæterum morbus iuxta circuitum mouetur, ſicuti comitialis, ídque nimirum uulua repleta,aut ſeminali, aut alia materia, quę intus computruerit:ac multæ rurſus à morbo ſeſe recolligunt,nonnullæ uero in ipſis acceſſionibus perierunt ſubito,quibus pulſus quidem crebriores,& inordinatè intercidunt,deinde etiam in totum abolentur. Modicus uero humor ſuperficiem irrorat,reſpiratio primum languida eſt, mox in totum abſcinditur.Porrò uitium hoc hyeme & per autumnum magis infeſtat iuuenculas ad uenerem procliues,ſteriles,& potiſſimum ſi ex medicina ſumpta fuerint infœcundæ,item alias perfrictiones expertas. In acceſſionibus igitur ſumma deligare conuenit,crura tota,corpúſque totum perfricare, ut animo deſtitutæ ſeſe recipiant,item quæ fœdioris ſunt odoris, naribus oportet admouere,Exempli gratia linamentum ex lucerna extinctum,caſtorium,picem liquidam,cedriam,lanas & lacinia combuſtas.Quidam uero & matulam naribus admouerunt cum urina ueteri,uel deiectione: cucurbitulas adglutinare uincit inguinibus & imo uentri cum multa flamma,& leues & cute inciſa.Quòd ſi longius acceſſio ſe produxerit, etiam quæ flatibus educendis ſunt,proficiunt,ut quæ colica dicuntur,ano ſubiecta,nempe cuminum,nitrum cum melle.Item ſtercus clyſtere ſubducere profuerit,ne illorum appoſitu ſedes prematur.In uuluam uero unguenta odoratiſſima infuſa,ipſam ſolent detrahere,ſicut amaracinū, malabathrinum:ac ſinapi,partim naribus offeratur,partim applicetur pedibus.Deinde inclamabit aliquis ipſas uoce aſperiuſcula,excitabítque,& ea ad moue-

bit,quæ per ſternutamenta euocant,ex caſtorio,ſtruthio,& pipere.vbi acceſſio conquierit,ad uomitum cogere, cibum nullum aut paucum præbere oportet.A ſeptimo die,purgatio ex hiera diacolocynthidos dabitur, poſt triduum cucurbitulæ defigentur lumbis & ilijs.Mox caſtorei potione utemur,nunc artemiſiæ decocto, nunc ex mulſa, in quibuſdam enim hoc uel ſolum ad integram morbi curationem abundè fuit.Inſeſſus porrò & peſſus mollientes his adiungentur. Atq; hæc ad acceſſiones proficiunt,verum ut totum corpus reficias,à ſanguinis dimiſſione auſpicatus, ad purgationem ex hiera tranſgredieris. Inde picran ex aloë factam exhibes drachmę pondere cum tribus aquæ mulſæ cyathis,diebus continuatis, uel interpoſitis menſura duarum drachmarum, cum ſenis aquæ mulſæ cyathis.Iam dropaciſmos,cucurbitulas,& ſinapiſmos utiliter applicas,nec non acopa ex euphorbio:Poſtea exercitijs uti,frictione & uocis exercitio prodeſt,deniq; & aquis naturalibus.

De uuluæ procidentia. *Cap.LXXII.*

Vulua procidit raro quidē,ſed multis occaſionibus,uel enim ab alto delapſa,et in coxas firmata, mēbranis,quę interaneū id cōtinent,ruptis, aut extractione ſecundarū ſimul ipſam extrahentium,ut quę eidem adhæreſcant quemadmodum in partu difficili : uel indiligentius imperitiúſq; extracto fœtu,uel ex uulnere,uel aliqua animi perturbatione,ſcilicet nuntiato filiorum interitu,aut hoſtium inſultu, aut periculoſa nauigatione, aut eiuſmodi quadam cauſa:Vt cum tota corporis mole ſoluta, uulua ſimul ſit deuoluta:uel ob reſolutionem,imbecillitatemq; particularum, ut in declinantibus ætate potiſſimum accidit.procidit autem iuxta os ipſius. Quidam uero & totam uuluam prolabi memoriæ produnt,quod à uero longè abeſt.Qua enim ratione ſurſum redacta queat affirmari? Conuenit igitur fœcibus clyſtere prius euacuatis, urináq; excreta,quò uulua undiquaq; ſit libera,laborantem figurare ſupinam,ut coxas habeat ſublimiores,poplitéſque flexos cruribus diuaricatis.Deinde hapſum capere ex lana,figura & craſſitudine ſinui muliebri proportionalem,tenuíque linteo circundare,& in ſuccum acaciæ,uel hypociſtidis uino dilutum demergere,tum uuluæ inſerere,& citra uiolentiam totum quod procidit ſurſum agere,quoad tota moles in ſinu factus ſubſederit.Inferna ab umbelico regio ſpongia in poſca expreſſa extrinſecus contegenda eſt. Mulier iacebit extenſis adaptatíſq; inuicem cruribus,ut alterum alteri incumbat.Inde cucurbitulæ agglutinabuntur cum flamma copioſiore umbilico & utriſq; ilijs:naribus odorata admouebuntur olfactanda. Tertio die lana ſinui iniecta,mulier inſideat in uino nigro auſtero modicè tepido,uel in decocto myrti,lentiſci & malicorij.his probè peractis,lana ingeſta tollitur. Altera in uicem prioris eodem humecta medicamento inſeritur. Cataplaſmata à foris imo uentri ſuperinijciuntur ex palmulis,polenta,uel lenticula & malicorio cū oxymelite,ac tribus diebus interpoſitis rurſus hæc fient, quoad perfectè curationē abſolueris.At ſi proceſſu temporis id ꝙprolapſum eſt,

putre-

putredinem fuerit expertum,idipſum auferetur, nullius metu periculi. Etenim uulua uniuerſim ablata,vbi computruerat,mulierem ſuperuixiſſe commemorant. Mulier ablata uulua superuixit.

De muliebrium locorum clauſura,quam phimon appellant. Cap.LXXIII.

LOci muliebres circa ipſorum os clauduntur,uel ex præcedente exulceratione,uel in ſcirrhum durata inflammatione. Curabuntur inſeſſibus qui emolliant,ex hydrelæo & fœnugræci decocto, conſimilibúſq; cataplaſmatis & peſſulis. Porrò ſi malum inueterauerit,ſuffimentis vaporibúſq; ijs qui ex aromatibus conſiunt vtendum erit. Iam uero ſoluit etiam hoc vitij cum nihil aliud ſit quàm uuluæ oſtioli aſtrictio,peſſulus ex æſypo,nitro,reſina,& terebinthina.

Vt ſterilis mulier concipiat. Cap.LXXIIII.

COm̃uniter itaq; ambobus congruit,et uiro et mulieri vniuerſum corpus conſeruare probè temperatũ,laboris,cibi,balnei & reliquorum omnium mediocritate,& quod inter ea maximum eſt, curare ne habitu ſint obeſiore. Neq; enim pingues liberis procreandis ſunt idonei,eò quòd genitalibus mutuò ſe contingere haud poſſint commodè,tum quòd momentum ſeminis emittant. Neq; tamen nimis extenuati,liberis operam dare feliciter queunt. Iuuabunt autem ipſos omnia calefacientia & leniter inflantia:vinum itaq; calidum modicè ſumptum. Et ex oleribus, eruca,horminum,eriſymum & conſimilia:ruta uero & calamintha omnino uitanda ſunt. At ſi humorum quodam uitio fœmina non concipiat, hos expurgare,aut proba uictus ratione emendare expedit. Propriè uero mulieribus conueniet,curam locorum genitalium quàm fieri poteſt maximam habere,& menſes ſine ullo impedimento emanare. Cum igitur propinqua eſt purgatio,cibi potúſque quammaximè licet, mediocritatem, curæ habebunt. & ex ijs quæ purgationi irritandæ ſunt aliquid aſſument, cuiuſmodi ſunt odorata olera & acria, utpote ſcandicem, crithmon, fœniculum, apium,ſmyrnium. Porro uuluæ intemperiem corrigere oportet: frigidiores itaq; notat menſtruorum retentio,uictus frigidior,& craſſi ſucci, ſtupidum quid in uentris parte inferna lumbis,& cruribus oboriens. Quæ uero penitus refrixerunt,ne uenerem quidem appetunt. Quare conuenit cum alijs remedijs, tum fomentis omnibus & ijs quæ conſtant ſuffitibus,calorem reuocare. Nec abs re fuerit,caſtoreum bibere, & ex ſeminibus odoratis,cuminum,aniſum,pulegij comam,iuniperi fructum,pipere ſingulis adiecto. at fomenta ipſarum uuluarum,partim uapores erunt qui inferius per ſellã aſſumentur,partim aqua calida ad collutionem iniecta, in qua decocta ſit ſaluia,artemiſia,ruta,iuncus odoratus anguloſus, pulegium,acorum,ſeminaque odorifera,hæc ſingulatim etiam inferiori uentris regioni ab umbelico applicantur. Præſidio eſt,et polyarchi epithema. Item inferioris uentris coxarúmque fricationes nihilominus conducunt. Inſuper in peſſis ſubijciuntur ex myrrha,ruta,galbano & caſtereo,ubi prius aqua mulſa,aut marina uuluam foueris. proficit etiam ad hæc peſſulus

gone appellatus. Calidiores locos fatetur corpus totum calidiús, menſes pauci & laborioſi, genitaliáque mulieris exulcerantes: corriguntur modicè humetis & frigidis, cuiuſmodi ſunt olera quidem, lactucæ, maluæ, blitum, cucurbita, cucumis, pepon, atriplex, portulaca, alijq; cibi conſimiles. veſicę, abdomini et lumbis frigida applicantur cataplaſmata, ſuccíq; illinũtur. At humiditatis vitio fœcunditatem fruſtrari indicat in coitu, uulua humeſcens, tenuius & copioſum menſtruũ. His victus utilis eſt ſiccior, labores, ſuperiorum perfricationes, vomitus, cibi ſicci & mediocres. Profuerit & uuluam acerbis medicaminibus continere, quale eſt, lentiſci decoctum, myrtorum, roſarum, rhus, item mali granati floris, rubi ramuſculorũ teneriorũ, et gallæ. Siccioreẽ uero vterũ contrarijs curare oportet, balineis dico, inunctione, et alimento humido, oleroſóque, mediocri vino & non nimis ueteri. Quòd ſi à craſſioribus ſuccis concipere impediantur, ſiquidẽ rodens aliquis fuerit, mulierem probè purgare conuenit medicamẽto quod cuilibet humori proprium eſt. maximè autem picra ex aloë: mox ſero lactis aluum ducere, & victum probiorem deligere. Pituitoſos autem humores laboribus vacuare, ſudoribus, & vomitu: uel per inferiora. Cęterũ ex medicamentis epithymum quoq;, euphorbium, piper, dauci ſemen, petroſelini ſemen, omnia contrita drachmarum duarũ pondere potui rectè dantur. Hoc et uentrẽ probe ducit, ac uuluã calefacit, quemadmodum ſæpe iã menſes eruperunt ijs quę purgationẽ non ſunt expertę: Poſtquam vero uterum emendatum eſſe conſtiterit, menſtruis benè reſpondentibus, tunc uenus eſt ineunda, purgatione deſinente. Iam uero, quoniã ſpiritus ſimiliter in uulua incluſi conceptionem impediunt, notas ipſorum ex capite de uuluæ inflatione ſumemus. Medemur autem parciore primum uictu, mox cuminum, anethum, apij ſemen, rutæ, aniſi & pleraq; aromata pręſtamus, partim potanda, partim ſubijcienda. Conniuentes locos aperiemus iniectis clyſterijs odoriferis, fomentíſque ex malua, ſemine lini, fœnugræco, & oleo. Nonnunquam etiam melle, ualidioribúſque, artemiſia, cunila, calamintha, pulegio, et anthemide. Pręter hæc cõuenit uti terebinthina, nitro, cucumere agreſti, elaterio, caſia, picis ſero. Quibus autẽ os hiat, uictus, fomenta, medicamina ſicciora aſtringentiáq;, grana mali punici, lentiſcus, rubi radices, myrta et quę humidiori uuluę congrua ſunt adaptantur. Perverſiones autem fomentis inſtaurare ac dirigere oportet, itẽ ijs quæ mollivnt, inſertis. uenus autẽ à tergo exercita, ad concipiendũ uidet̃ conducere.

De uuluæ ſciſſuris, condilomatis, et hæmorrhoidibus. Cap. LXXV.

IN uuluæ oſtio rimæ, quas Græci rhagadas uocant, ex enixu uiolento fiunt. Primum ſanè latent cum recentes adhuc ex partu ſunt dolores, poſtea uero paulatim percipiuntur, aliàs manus tactu, aliàs in coitu. quando & propter affricationem cruorem reddunt. deprehenduntur autem ſinu adaperto. etenim diruptiones ſciſſuræq; in oſtioli circuitu oculis patent. In quibus manuum operationem rodentiáque medicamina uitantes, ſimplicioribus inſeſſibus, peſſulíſq; utemur. prodeſt etiã tetrapharmacũ dilutum. At ſi callum contraxerit, medicamento quod charta conſtat, ex

roſaceo utendum. Sin autē ipſius uim non tulerint, iridem illyricam terebinthina exceptam imponito. ulceribus iam cicatrice obductis, conueniet ex cadmia pręparatum, aut aliquod ex ijs quæ ſedi conſecrata ſunt: ueluti quod dia lythargyru hoc eſt argenti ſpuma inſcribitur. Cum uero ſciſſuras ueteres in condylomata degenerare contigerit, ſimilibus excindi, átq; cicatricem duci debent. Cæterum hæmorrhoides uuluæ os & ceruicē inſeſtant, quæ in partibus inſtrumento ad perſpiciendam uuluam accommodato exploratis, deprehendentur, inde quod excreſcentia in acceſſionibus appareat dolorifica, cruenta & ſubrubra. At ubi remiſerint, fluxio citatur citra dolorem ſubliuida & feculenta. In his igitur cum morbus remittit, uolſella modò fieri queat, præhenſas amputare oportet: ſin minus, certè medicamentis ipſas deſtringere, partim attingentes ſicco malicorio cum galla, aut huiuſmodi aliquo, partim ijs quæ in uulua ſanguinem fundente expoſita ſunt utentes: quæ etiam profluuijs, & hæmorrhoidibus conducent, eo potiſſimum diſtinctis, quòd uulua continuo cruore manet per remiſſionem, non ſolum in menſtrualis purgationis tempore.

De partu difficili. *Cap. LXXVI.*

DIfficilis partus accidit, aut uitio parientis, aut fœtus, aut ſecundarum, aut foris aduenientiū. parturientis quidē, ſi craſſa obeſáq; ſit, aut uulua tota exigua, aut dolorū imperita, aut timidiuſcula, aut inflāmationē in locis genitalibus aliáue particula experta, aut alio quodā modo laborās, aut natura imbecillis vt fœtū nequeat propellere, aut ſi ante tempus pariat. At fœtus uitio, ſi vel inuſitatę magnitudinis exiſtat, vel exiguus et modicę grauitatis, uel magni capitis, uel mōſtroſus, ut, biceps, uel mortuus, uel uiuus quidē, ſed imbecillis, ut foras nō poſſit ꝓcedere, uel ſi plures fœtꝰ ſint. Nā Herophilus, quinq; ędidiſſe mulierē, memorię prodidit. Vel ſi figurā naturę contrariā obtineat. Naturalis ſiqdē figura eſt fœtui: prima qdē qua manus femoribꝰ porrectę ſunt, et caput nuſq; inclinans ad os uuluę rectà dirigit̄. Proxima huic, ubi in pedes cōuerſus eſt. Aliæ omnes præter has à natura abhorrēt. Ob ſecūdas, quod uelamentū intus eſt, partus reddit̄ difficilis, ſi aut nō auellatur ob craſſitiē, aut priuſq; opus eſt propter ſubtilitatē abrumpat̄, humore ſiquidē euacuato, infans prę ſiccitate ęgrè deuoluit̄. Ab externis difficultas orit̄, aut frigore, quod uuluā denſauerit, aut calore immodico, qui uires diſſoluerit, aut ex quodā fortuito accidēte. Si igit̄ ex aſtrictione, aut ueluti fœtu adfirmata pariendi oriatur difficultas, laxatione prius opitulandū, infundendo largiter oleū dulce et calidū, cū decocto fœnugręci, aut malvę, aut ſeminis lini, aut etiā oua, quòd leniendi facultate prędita ſint. Deinde et pubē cum abdomine et lumbis cataplaſmate obducere, quod ſemine lini conſtat, aut aqua mulſa, aut hydrelęo, inſeſſibúſq; ſimilibus prodeſt. Inſuper laxationes balineis moliri, niſi febris, aut alia quędā occaſio impedierit, mouerèq; parientē ſella in aere calido mediocriter. Nonnulli etiam conquaſſationes ualidas, ſternutamentiſque ciendis idonea adhibuerunt. Timidæ, mentis robur admouendum: imperita dolorū docebitur, ut ualidiſſimè ſpiritum comprimat, & ad inguina depellat.

Animo deficiens ijs quæ deliquio abigendo ſunt,naribus admotis recreabitur.Alleuiata mediocriter,cibo modico refocillabitur. Obeſam mulierem in lectulo reſupinam figurare oportet,ut ad femina genua ſucclinet, inflectatq́;,quò vulua ad abdomẽ tendens,è directo oſtioli habeat, quod ceratis,aut pinguetudine delinire digito oportet,& ſenſim aperire.Atque ſi morbus aliquis particulas male habeat,etiam huic proſpicere. Ad hæc ſtercus detentum molli clyſtere emoliri,& ſecundas clauſas diuidere, aut digitis,aut ferramento quod πολυκέϖαν vocant, in ipſis occultato, ſiniſtra manu præcedente.ac humorẽ quendam oleoſum in uuluæ ſpatium interius clyſterio indere. Verũ vbi fœtus præter naturã figuratus fuerit,naturalem reddere figurã decet,partim pellendo,partim adducendo, partim flectendo,partim in rectum agendo.Et ſi quidem manum pedémue præmiſerit,non attrahere membro prehenſum oportet.magis enim affirmatur,vel luxatur,uel etiam abrumpitur:uerum digitis humero infantis, uel coxæ affixis rurſus in conuenientem locum id quod præmiſſum eſt, diducere.Porrò ſi cum firma adhæſione, totius infantis indecora fuerit figura,ſurſum prius ipſum ab uteri ore ſublimen detrudere conſilium eſt.deinde prehenſum rurſus ad os dirigere.Poſtremo ſi pluresuno infantes deferantur,iterum à ſuperiore,infernáque parte referes.ſic ut omnia ſenſim & citra contuſionem fiant, oleo locis perunctis. Tempus quo in ſellam collocabitur parturiens,eſt,cum uuluæ os dehiſcens, digito occurrit, & quod præruptum eſt,procumbit.Verum ſi non procedat, quòd infans mortuus ſit,aut alia de cauſa, ad extractionem quam Græci ἐμβρυουλκίαν appellant,ueniendum eſt.

De coxarum morbis. *Cap. LXXVII.*

COxarum dolor ab articulari morbo nihil differt,niſi quòd ipſius cauſa,nempe craſſus pituitoſúſque humor in ſola coxarum compage,articulóque concretus inſideat.Dolor ipſis gibba in natibus regione inguinibúſque ad genua vſque,in plurimis autem ad ſummum uſque pedem pertinet.Per initia igitur ægro nobis oblato,fæcibus clyſtere uacuatis,uena in cubito ſecanda,cum ſanguinis detractione:ſi autem uetuſtas uitium occupauerit, ex talo partis affectæ imminutionem ſanguinis moliemur.In acceſſionibus fotu hoc utendũ,Cyprini cyathis octo, aceti cyathis quatuor,nitri cyathis duobus,cachryos cyatho uno. Succidis lanis calida admouentꝰ.Deinde applicabitꝰ ipſis farina lupinorũ amarorũ cum oxymelite,aut farina lolij,cũ reſina,cucumeris ſylueſtris radice,nitro,calamintha, cachry,baccis lauri.Iam calamintha ſola utiliter ex oxymelite, aut aqua mulſa admouetur. Emplaſtro uero hoc quod leniendi facultatem obtinet,utendum eſt.Ceræ drachmæ centum,terebinthinæ drachmæ uiginti quinq́;,æruginis drachmæ ſex,myrrhæ,galbani,iridis,ſingulorum drachmæ ſex,cedriæ drachmæ quinq́;. Propinabitur ipſis liquoris cyrenaici quantum eruus implet,aut caſtorij drachma cum opopanacis tribus obolis.Porrò radicis capparis cortex potui datus, & cataplaſmatis admiſtus eſt remedio.Cũ autẽ dolor multus excruciat, etiã medicamenta à dolore

leniendo

leniendo ἀνόδυνα dicta locum habent, utpote quod ad Philonem refertur, & quod duplici pipere conſtat. Hoc autem enema inſeret̃, mellis cyathus unus & ſemis, olei tantundem: aquæ cyathi duo, nitri drachmæ octo, terebinthinæ drachmæ quatuor. His calidis iniectis, anus debet foueri ut longiori tempore ea retineantur: muccoſa uacuat, nonnunquam et ſanguinẽ, quando etiam magis opitulatur. At ſi malum perſeueret, quod rarum ęſt, iterum frequentius eo utendum eſt, in uicem aquæ, centaurij decoctũ admiſcendo. Sanguinem uero trahit & thlaſpis ſemen per inferiora inditum, ſuccus elaterij, & medicamentum ex ipſo factum, uel quod ipſius radicibus conſtat. Item oleum ſicyonium, ſalſorum piſcium muria, & oliuarum colymbadum probe per anũ ingeretur. Cucurbitulæ coxendici multa cũ flamã, cute prius inciſa defigendæ, interim quoq; hirudines. Quod ſi his malum non finitur, ad purgationem eundum eſt, aut ex hiera, aut colocynthidos partis internæ probè contritæ drachma offeretur in aquæ mulſæ cyathis duobus, aut paulò amplius, aut minus, pro laborantis uirtute & alui facilitate dabitur. In aqua uero mulſa ruta decoquatur. Puls etiã ex cucurbita ſylueſtri confecta recte hos expurgat. In q̃buſdam uero et uomitus à radiculis citatus per initia profuit. Cũ morbus ſe remiſerit, dropaces ipſis applicant̃, acopáq; ex euphorbio ſunt utilia. præſertim q̃ à varietate vocat̃ pœcilõ, itẽ balineę naturales his accõmodę. Si deſiderãtur, in alijs lauabũt balneis, cõmemoratíſq; vtendũ eſt acopis, & compoſitis nitris, medicamento Aſclepio, & eo q̃ ex euphorbio, adarce, nigro ueratro, caſtoreo, pyretro, pipere, pedicularia, q̃ ſtaphida agriã uocant, ſimili pondere confit. Secundũ balineas inſpergent̃ picis aridę vncię tres, ſulfuris ignẽ non experti vncię duę, cuti adhuc calidę: quæ charta etiã conteget̃. At ſi ne hęc q̃dem profecerint, vel reliquijs morbi remanentibus, congruũ erit et ſinapi cũ caricis, vel etiã per ſe illitũ. In totũ vero hos reſtituit ſanitati, iberidis herbę uſus, quã lepidiõ quoq;, alij agriocardamõ hoc eſt ſilueſtre naſturciũ appellãt. Quę uero apud nos fruticoſa naſcit̃ ſimilibus lauri folijs et multo amplioribus, reſpõdere, multa experimẽta teſtant̃, non ſolũ in coxarũ, ſed in alijs q̊q; diuturnis affectibus. per ęſtatẽ vero longè ſunt efficaciora. Atq́ ſi folia tunc nõ ꝑduxerit, cortex ipſius radicis cõtundit̃ cũ adipe ſuillo, vt emplaſtri ſpeciẽ reprę́ſentet, inde linteolo denſiori illitũ locis maxime dolentibus imponit̃, nempe toti in natibus gibbo et femoribus, ſinéſq; tã diu quoad cuticula ſuperior nigreſcat, aut ex toto liueat. Poſtea ipſum auferes, lotóq; ęgrotanti ceratũ impones, opopanacis drachmas quatuor, quę aceti cyathis duobus diſſoluuntur, excipiuntúrq; cerato cyprino: Quòd ſi taliũ adurentium vſus abominentur, emplaſtris vti refectorijs oportet, è quorũ numero hoc q̊q; eſt, cerę, reſinę pityinæ ſingulorũ drachmę duodecim, terebinthinę, columbarũ ſylueſtrium ſtercoris, feculę uini cõbuſtę recentis, ſingulorũ drachmę ſex, galbani, ſeſq̃drachma. Atq; ex reficiẽtibus eſt q̃ leęna appellatur. vtilia vero ſunt quę ex lixiuio et nitro pręparantur. Iã nõnulli ijs vſi ſunt potionibus quę ad annũ cõtinuant̃, in quorũ grege habetur medicamentũ diateſſarõ vocatũ: chamędryos pondo, gẽ

tianæ

tianæ deunx, ariſtolochiæ rotundæ deunx, rutæ ſeminis ſicci ſextarius, hęc tuſa cretáq; dantur quotidie cochlearij menſura ieiuno & probè concoctione obita, ex duobus aquæ frigidæ cyathis ad annum, donec morbus finiatur. Eadem promittit medicamentum dia hepta, id eſt ex ſeptem confectum, & quod ad Proclum authorē refertur. Exercitia abſoluuntur, inambulatione, continuis flexionibus, ſaltatu, et curſu. Cibus mediocriter tenuis & concoctu facilis conuenit. porrò ſi malum nulli ex commemoratis cedit, aliàs in ſuppurationem conuertitur, aliàs neruis qui artus conuinciunt, laxatis, membrum luxatur. Quare cum uitium longius ſe prorogat, articulum tribus, quatuórue locis urere oportet, ut in chirurgica dicetur, ac compluſculis diebus ulcera adaperta, ſine cicatrice ſeruare.

De podagra et articularijs morbis. Cap. LXXVIII.

NOn ſola particularum corporis imbecillitas, podagricos articulariósq; cruciatus excitat, quoniā acceſſiones, ſine ullo temporis interuallo urgerent, quatenus infirmitas imbecillibus articulis ſemper incumbit. item ne humor quidem ſolus hos dolores creat, quandoquidem non ſolis uitium articulis inſidet: ſed utrunq;, & humor à natura alienus, & particularum imbecillitas morbum adfert articularium. quoties enim altrix particularum facultas, imbecillior, ciborum grauatur copia, ex qua cruditates enaſcuntur, humor ſuperans, in quodcunq; articulamentum, quod antea imbecillius euaſerit, ſe confert, & artubus ſeſe inſinuans, colligantes neruos diſtendit, dolorem excitat: neq; enim neruos, per quos motus diſpenſatur arbitrarius, affectu primario, inflammatio infeſtat, quoniam oporteret etiam medios internodiorum locos, ipſam occupare, utpote tibias medias aut fæmora aut cubitos, aut brachia. attamen afficiuntur ijdem nerui lege conſortij, quod cum articulis ineunt. Quouſq; igitur et ſolus humor pedum articulamenta moleſtat, podagra uitiū nuncupatur. Vbi uero cauſa in omnes corporis articulos cōpulſa fuerit, ἀρθρῖτιν Græci, nos articularios morbos appellare conſueuimus. Quo uitij nomine, uertebras, humeros & maxillas comprehendimus, omnémq; articulū, q̄cunq; morbo implicat. Nōnulli uero aures, dentes, guttur, et nonnunquā iecur, lienémq; articularijs doloribus cōflictari pronuntiāt. A quibus niſi de ſubito uitiū in artus ſeſe recipiat eructétq;, periculū breui tempore laborantes occupauerit. Sed humor ſuperans qui iuncturis ſeſe inſerit, nunc bilioſus eſt, nunc ſanguineus, aliàs atra bile uitioſus, plerunque etiā pituitoſus, crudúſque, copia alimenti, aut cruditate, aut otio congeſtus, uerum uetuſtate in articulis craſſeſcit, & glutinoſior euadit ſic ut in duritiem contumaciſſimam, quam Latini tophum, Græci poron appellant, occalleſcat. Interim uero diuerſa humorum colluuie, uitium contrahitur, ob quod ægrè dignoſci, & difficulter medicamentis elidi poteſt, uel etiam penè nullo remedio ſaneſcit. Cæterum hoc mali frequenter antecedit improbus labor, uehemens ambulatio, equitatus creber, uſus ueneris intempeſtiuus, inſueta frigidæ potio, frigidorúmq;, uel multorum noxiorúm ue ciborum eſus, multus vini uſus. Iā aliqui prolapſu, uel deturbatione, uel propulſu,

vel diſtor

uel diſtorſione, uel id genus alijs, prima morbi fundamenta iecerunt, materia quidem præcedente in corpore, quæ antea conquieſcebat, nunc autem à cauſa primaria eſt commota. Mœrores autem, curæ, peruigilia, & reliqui animi affectus, non modo mouent, ſed ipſi quoq; noxios ſuccos, ſiue primario, ſiue ex accidenti procrearunt. Variæ igitur, vt à me dictum eſt, affectus cauſæ habentur. Sed deprehendi tamen facile humorum noxam inferentium diſcrimina poſſunt, tum ſuis coloribus, tum ijs quæ ſuperueniunt denotata. Siquidem bilioſa defluxio præter colorem pallidum et rubidum, caloris ſenſum doloremq; acriorem efficit & protinus in cutem ſine magno tumore erumpit, incandeſcitq; calidis impoſitis, ſicut è contrario ijs quæ refrigerant remittitur. Hoc ſanè cum alijs omnibus magna ex parte, tum maxime ijs qui à bilioſo humore originem habent euenire conſueuit. Subinde febris in ipſo acceſſionum ſtatu accedit, quando et ſitis conficit. Pari modo in melancholicis, color partis nigrior reddetur in pituitoſis, exalbidus & aquæ ſubter cutem ſimilis apparebit, vbi dolor altius deliteſcit, & tardius in tumorem ſeſe attollit, quemadmodum ſi ſanguineus humor redundet, cruentus color emergit. Verũ ut ſingula exactius dinoſcas, ſuperior uictus ratio reliquáq; conſulenda tibi ueniunt.

Curatio bilioſæ defluxionis articulis conceptæ.

Initium curationis ſi flaua bilis articulos exerceat, magiſq; ipſius qualitas, vacuatione noxij humoris tentabitur per medicamenta purgantia. quale eſt maximè quod ex rhodomelite temperatur, tum quod malis cotonijs conſtat, item antidotũ ex hiera picra, & aloe catapotia. Per aceſſiones uero á foris utendum roſaceo cũ oui luteo, & vini momento, particulã ſenſim infricando, herbæ autem admouentur quæ refrigerant, ut ſolanum, portulaca, altercum, ſemperuiuũ, paluſtris lenticula, ſeris, papauer, polygoniũ, roſarum folia, & conſimilia: Et nunc per ſe illinuntur, nunc cũ micis panis poſca imbutis adhibentur, uel hordeacea farina cũ roſaceo inſtar cataplaſmatis ſuperaccõmodatur. At in Eryſipelacea inflãmatione articulorũ manifeſtò leniet̃ cucurbitæ recentis cortice impoſito, aut peponis, aut cucũeris carne, et ꝑ ſe, et cũ pane. itẽ perdicij folijs et hederę cũ pane uel tenuiore parte polentę. Ad hęc pſylliũ farinæ hordeaceę incoctũ, ardẽtes inflãmationes mirandũ in modũ ſolat̃. ſimili modo et roſaceũ ceratũ cũ quibuſdã refrigerantibus ſuccis illitum. & quod ex fabarũ lomento cõponitur. habet autem hoc pacto: cerę vncię quinq;, chamemęlini, roſacei, ſingulorũ uncię duę et. S. fabacei lomẽti ſemuncia, ouorũ lutea quinq;. A L I V D cataplaſma. virentes maluæ coctę teruntur, pſylliũ priuatim in viſcũ redactũ, admiſcetur: deinde ouorũ lutheis admixtis, oleoq; chãemęlino applicãtur. Si vero tantus vrgeat dolor, vt laborans par eſſe ferendo nequeat, medicamẽto ex croco, glaucio et opio vti cõueniet, quę in poſca tritáue ſublinent̃, uel cũ micis forma cataplaſmatis obducunt̃. Galenus autẽ, huius mẽinit, lachrymę papaueris drachmas quatuor, croci drachmã cũ bubulo lacte, vel caprillo trita, vel panis micã inijcito, te emolliens roſaceo excipito, ac vtitor cataplaſmate, aut opiũ crocúmq; parit̃ trita in lacte, cerato roſaceo excipito.

Contu-

Contulerit etiam eadem parte in acceſſionibus ceratum ex turpena piſce confectum, item oleum ex eodem expreſſum. Perſimilis eſt hoc efficaciæ, micarum panis aqua, vel poſca maceratarum et ſemperuiui, uel portulacę, uel ſolani uel palmularum carnis & papaueris capitum ſeminis, pari portione, ouorum toſtorum lutearum et roſacei quod ſufficit, accommodare in cataplaſmate. Verum his quæ membris torporem inducunt, narcotica Græci uocant, diuitius non erit inſiſtendum, quàm ut doloris uehementiam ſolum lenierint. ſiquidem largior ipſorum uſus, ſic inſertū conſtringit humorem, ut in tophaceam duritiem quos græci πώρους appellant occalleſcat, ac diuturnas motus difficultates pariat. Ab eorum igitur uſu quæ dolorem arcent uel medicamento è ſuccis herbarum facto, diachylō uocant, ex chamemælino reſoluto utendum erit, uel eo quod dialtheas appellant, uel huius generis alio. Poſteaquam uero partem affectam quæ refrixerit recalfeceris, roborāda erit palmulato medicamine quod diaphęnicinen dicunt, cum oxyrhodino, uel uino et roſaceo ſoluto. At ſi emplaſtra detrectent grauentúrq;, acaciæ ſuccum ex poſca, uel lycium adiecto croco & glaucio, et ſucco perditij ex poſca, delinere conuenit. Victus autem ratio refrigerans humidáque erit, ut hordei cremor, ex chondro ſorbitiones: ex oleribus, malua, lactuca, intybus: auiū cohortalium maxime pulli, piſcium ſaxatiles, erinacius pectines, & eius notæ reliqui. Vitanda omnia calfacientia, & quæ pallidam, aut flauam bilem generant, uinum uetus, fuluum, et nigellum, & cibi repletio. balineis utendum aqua potulenta factis, ſi nihil prohibet, etiam cum defluxiones ipſæ infeſtant, & cum abſunt quantum ad cauſam pertinet. Temperandum ab iracundia, inedia, acriū eſu, temulentia, immodico labore, & ueneris uſu.

Curatio ſi ſanguis artus infeſtet.

In quibus ſanguineus humor redundat, protinus ſanguis mitti debet: ac non in his ſolum, ſed etiam in pituitoſioribus, aut melancholicis. Siquidē in his quoq; ſuccus uenis plurima parte continetur, qui copia ſua potius quàm qualitate offendit. ſtatim igitur cum quis morbum experiri primum cœperit, ſanguinis miſſio erit tentanda: nam quos iam fluxio fræquenter infeſtarit, ij plus inde noxæ, quàm auxilij ſentiunt. præſertim quibus corpus eſt natura frigidius, aut etiam imbecillius. Poſt ſanguinem detractum, niſi ſolus ille ſuperauerit, momento temporis interpoſito, etiā purgationem ex hiera antidoto moliemur, aut Iuliani oxymelite. quippe hæc magna commoditate purgant: qui uero ab huiuſmodi medicamentis uacuantibus abhorrent, catapotia quæ ſequuntur deuorabunt: aloes, colocynthidis id eſt cucurbitæ ſylueſtris, ueratri nigri, ſcammoniæ, ſingulorum unciam, euphorbij, nitri, ſingulorum ſemunciam, ſucci braſſicæ, quod ad ea capienda ſatis ſit. Dantur ſingulis pro uirium ratione: melius proficiet, ſi cotoniorum ſucco excipiantur. Aliud catapotium quod & in acceſſionibus, & remiſſionibus exhibetur podagricis, qualiſcunq; etiam humor articulos affligat. Recipit aloes ſelibram, agarici, croci, ſingulorū ſemunciam, coſti ſpicæ, nardi, iunci odorati rotundi, floris, opobalſami,

caſiæ

caſiæ ſingulorum unciam, ſcammoniæ ſextantem, epithymi quadrantem ſemiſſe. Modus mediocris inſtar duorum ſcrupulorum, ſummus quaterni ſcrupuli. Iã uero ex armeniaco lapide catapotia, mirificè purgant, ac proprie articularijs doloribus congruunt, tum inter fluxionum principia, tũ in decremento, tum in remiſſionibus, ſed quoniam nonnulli ſcammoniã ceu ſtomacho noxiam fugiunt, dabuntur ipſis, præſertim cum pituitoſa ſubluuies torquet, hæc catapotia, colocynthidis medullæ, ueratri nigri, bdellij, gummi, aloes, ſingulorum uncia, nitri alexandrini, euphorbij, ſingulorum ſemuncia, dantur quaternis ſcrupulis. Ego in uicem gummi epithymum adijciebam. Sunt qui in omnibus articulariorum uiciorum acceſſionibus, purgatione ex hermodactylis ipſis aluum ſollicitauerint, ſed attendendum eſt, quoniam hermodactylus ſtomacho faceſſit negotium, anxietatem et cibi faſtidium mouet. Quapropter in his uti conſiliũ eſt, qui obeundarum actionum neceſſitatem habent, etenim breui poſt duos plurimum dies defluxionem ex toto finiunt, ſic ut conſuetis munijs obeũdis ſint idonei. Notus mihi eſt qui non hermodactyli ſubſtantiã, neq; aliquod ex ea compoſitum medicamentum, ſed herbæ ipſius decoctum cum aliquo conſueto medicamine, utpote aniſo, uel apio decoquens ipſum, potui exhibuerit, ac mirum eſt quàm reſoluta ſæpe aluo defluxionem ſedaret, uerum quia ut nuper retuli, ſtomacho inimicum eſt, ijs poſtea quæ ſtomachum confirmant, uiréſq; eius recolligunt, mediocri calfactione os uẽtriculi corrigere oportet, ijs autem quæ ex hermodactylis fiunt, multo laudatius eſſe medicamentum Alexander prodidit, quod ex coronopodio temperaretur, quòd & eandem uacuationem præſtet, & dolores ſopiat præterquàm quod ſtomacho noxam non inferat. Cæterum loco inducentur cataplaſmatis modo in pituitoſis, ſi mediocris dolor afficiat, uiridis braſſica, apium, cunyla, uerbenaca recta: ſin acris dolor affligat, farinæ fœnugræci parteis treis, pollinis loliacẽi, farinæ cicerum, ſingulorum partẽ unam, ex aqua mulſa, aut uino tenui cum modico cyprino, uel nardino cõuenit applicare, maximè per hyemem, item cinis crematæ radicis braſſicæ, eiúſq; caudiculorum cum axungia inductus, multis fuit præſidio. Sed ſopiendis doloribus recens adhibenda axungia, diſcutiendo autem humori uetus ſalſa auxiliatur: bubulum etiam ſtercus cum hordeacea farina in aqua mulſa coctum prodeſt: uel per ſe recens & liquidum, uel cum folijs braſſicę. Similiter caprillus fimus per ſe, uel cum hordeacea farina coctus in poſca. Quoniam uero nonnulli ex ijs quæ contraria eſſe uidentur remedium ſenſerunt. (etenim diuerſorum humorum miſtura dignotionem poſtulat) commemoranda iam harum materia eſt promiſcua. Itaq; iuuat ſylueſtris atriplex & ſatiua cum pane applicata, aut uerbaſci folia cum bulbis & pane trita, uel cum polenta, uel cataplaſma ex hordeacea farina cruda. At in quibus obſcura morbi eſt origo, hæc ſemel experiri abundè fuerit, modò ad conſimilia tranſgrediundum eſt, modò contrarijs pugnandum. Neq; tamen eiſdem diutius immorari conſilium eſt, ſi nullum ex eis ſolatium perceperint. Hæc quotidie in artis operibus fieri uidemus, ut

idem medicamentum uni articulo profuerit,alteri in eodem ægrotante ſimiliter inflammato non modo non opituletur eodem tempore, ſed aliquando (quod maxime eſt mirum) offenderit. Quippe unus idémq; ſæpe articulus,ex eodem remedio nunc iuuabitur,paulopoſt eiuſdem appoſitu,inflammationem concipiet. Nunquam igitur aliquis cum glutinoſus craſſúſq; humor ſuperat,calidioribus leuabitur auxilijs. Verum cũ acris aut feruida humoris qualitas præcellit,tum refrigerantibus ſolatium inflammationis paratur. Nec miraculum eſt ſi materies natura frigidior inflammationis tempore,& feruore æſtuet & incandeſcat,ut bilis,ſi ita contingat,admiſtionem omittam. Porrò tophos in artubus impedit coaleſcere lupinorum farina cum oxymelite,uel poſca,uel laſerpitio, aut brioniæ radice cum pane. Iam hoc quod ſequitur citra noxam mitigat, & mediocriter diſcutit,lycij,ammoniaci,thymiamatis,ſingulæ unciæ cum uino ueterrimo & oleo omphacino,tritæ coquuntur,et è lomento fabarũ, quod ſufficit,adijcitur,coctę mediocriter modo cataplaſmatis applicantur. Poſt inflammationis ſtatũ, tumore relicto applicandi bulbi per ſe,uel cũ polline polentæ,ad ruborem uſq;.hoc enim modo efficacem uſum exhibent. Quod ſi nihil hiſce cataplaſmatis leniunť, fotibus & ſuperfuſionibus erit certandum,maximè ſi tumor extrema occupet,chamemęli & meliloti,aut centaurei decoctis. Nonnullis etiam capparis decoctũ abunde fuit auxilij, hoc tamen quod infra ſcribitur,omnibus præſtat efficacia. Thymus, origanum,ſatureia,& calamintha,in aceto quámacerrimo cocta: eiuſdẽ aceti imbre affectæ partes,non ſemel,aut iterum,ſed frequenter in die fouentur cum fiducia. Hoc præſidio permulti priſtinam ualetudinẽ recuperarunt, quibus non pituita ſolum,ſed flaua etiã bilis fuit infeſta. Nõ deſunt qui & ſubſequens medicamentum ſalutare ſint experti,illicis glandes in farinam redigunt ac diu coquunt,hoc decocto extremos artus per fluxionum initia longo tempore aſpergunt. At quæ interius partes habent,ſpongijs fouent et per hæc materiæ impetum repellunt. Idem et bile uitioſis artubus conuenit,quemadmodum ex calida aqua ſine aliquo decocto ſuperfuſio. Porrò doloribus qui intenſo frigore, aut humoribus inter articulorum oſſa in pactis contrahuntur,ualens hoc eſt remedium. Olei ueteris ſeſqui libra,nitri alexandrini,reſinæ terebinthinæ ſingulorum libra, euphorbij uncia,iris ſextans,fœnugræci farinæ ſextarius unus.et dimidius. his aũt ea quoq; quę aduerſus coxendicũ cruciatus ſcripta ſunt,pulchre nimirũ opitulanť. multi ſiquidẽ aduerſus huiuſcemodi perfrictiones cũ morbus declinauerit,ſinapi cũ ſiccatis ficis uſi ſunt,tũ alijs quę extrinſecus ruborẽ excitãt. Alij uero medicamentũ ex cantharidibus admouent,uerũ hęc in poſterum officiunt,niſi aliquo etiam molliente utantur,ut,diaſtrutheõ et pyxide,& baſilio,aut dia clates,aut dia ægiru, aut bromio, aut lyſiponio, aut ualentioribus acopis.in quibus etiam nerui conſenſus, potiſſimum et infarctus humorum eueniunt. At ex mulæ lotio, in morbo ſtatu præſertim, & in frigidis defluxionibus fouere commodum eſt.

Pariter

Pariter conuenit etiam ex utroque ueratro paſtillus cum mollis & fungoſus tumor articulos implicat, & fomentum ex ſale torrido, aut etiam aliter è marina calida per ſpongias artus perfudiſſe uincit, item emplaſtra ex ſale præparata, uel ex lixiuia, & nitro, hiſque conſimilia cataplaſmata, poſt uigorem morbi auxilio ſunt, uictus ratio ſiccior miniméque excrementitia competit, item inedia, uel parciores cibi: frequentibus balneis abſtinendum. At ſi lauent, nitro aliĳſq; pulueribus utentur deterſoriĳs. Vbi dolor declinauerit, exercitiĳs ſe credent, et frictionibus maximè articulorũ, in naturales balineas deſcendẽt, aut etiã arena cõtecti incaleſcit. Vomitus à radicula cibiſque aſſumptis mouebitur. Qui ad hoc ſe commodè habent, etiã ueratro nigro uacuentur per uomitum, uel etiam per aluum inferiorem purgentur.

Quomodo ſanguine infeſtati artus curentur.

Qui ex ſanguine dolorem articularium conceperunt, poſt ſanguinis initio morbi detractionem, remedia commemorata loco dolenti ſunt inducenda, ſi bilioſior quidem acriórque ſanguis redundet, eiſdem quæ in flaua bile diximus, certandum, ſi frigidior, pituitoſiórque, aut melancholicus humor coaluerit, iĳs quæ poſt illa ſubdidimus præter nimis acria, curationem tentabimus: at ſi uitium in uetuſtatem incidit, his quoque locus erit, iam hoc cataplaſma in principio proficiet. Malicoria, & rhus cum polenta ex uino detrita obducuntur. ALIVD. Braſſicæ folia cocta accuratè conteruntur, aceti floces cum duobus coctorum ouorum luteis, & roſacei momento, adĳciuntur, leuigatáq; ſimul loco inĳciunt. ſubinde ea mutando. Cibi aſſumentur qui extenuant & parum nutriunt: carne igitur & leguminibus, & uino copioſiore nigro abſtinendum. ſi autem fieri poſſit, etiã ex toto uinum circuncidendum. Plurimos ſiquidem noui, qui prorſus abſtemĳ omnes ſanitatem conſecuti ſint. Alĳ ſiquidem per morbi initia omnino liberati ſunt. alĳ in poſterum rarius & minori dolore acceſſiones perceperunt. Quapropter niſi contrarium hinc accidat, aut futurum inde aliquid metuant, perpetuò uitam agent abſtemiam. At quibus per imbecillitatem, aut perfrictionem aliquid ſubſecuturum opinentur, ad biennium uſq; abſtemĳ, inde ad priſtinam conſuetudinem reuerſi, modicum dilutúmq; continenter bibent. Oportet autem abſtemios in uicem uini decocto aniſi, aut alicuius conſimilis ſeminis uti, fructibus pomaceis reliquiſq; refrigeratoriĳs abſtinere, tum ueneris uſu. Qui uero per medicamenta, quę per annum bibuntur, morbum prorſus tollere uoluerunt, multis ſanè quibus pituitoſus & excrementitius humor articulis incubuerit, opitulati ſunt. uerum qui calidioribus ſiccioribúſq; conſtarent naturis, hos in ſubitã mortẽ præcipitarunt, quòd materia ad inteſtinũ, aut renes, aut coſtas, aut pulmonem, aut principẽ quandã partem ſe contulerit. Satius itaq; eſt bilioſiore præditis habitu, aut copioſo ſanguine refertis, uini uſu interdicere: quod nullus ex eius abſtinentia, in cõmemorata uitę pericula, inciderit: frigidiores autem & recrementis pleni, ex uiperis theriaca uti debent, hyeme frequentius, concoctione bene obita, per æſtatem rarius. uel enim mor

bo liberabit, uel certè leuiorẽ reddet, nulli ex prędictis particulis officiens: quoniã uero nonnulli nos etiã cõmemoratis uti antidotis cogunt, nõ te lateat id quod ex damaſonio conſtat et quod ad Agapetum, refertur, item quod atacton & octoidon dicitur, et quod proclo inſcribitur, item quod ex ſcordio, aut corallio componi ſolitum eſt, alia pleraq; non mediocriter proficere, omnium uero ſecuriſſimum eſt longóque uſu probatiſſimum, diacoralli. ſiquidem concretas iam in tophum duritias diſcutit. horũ omnium uires & modum uſus, et quid in his caueri debeat uolumine, quod compoſitis medicaminibus dicatum eſt, reperies, ſimiliter aduerſus articularios, dolores, medicaminũ quæ pſilothra uocant, miſturam uſumque in eodẽ habitu, nempe pituitoſiore. Alij uero qui à toto ſe morbo uindicare uolunt, integras uulpes oleo incoquunt, quo articularijs morbis medent. Non deſunt qui uiuas lebetibus magnis inijciunt. alij tantum emortuas. Pari modo etiam hyenas percoquunt, oleum hinc conficientes, quod diſcutiendi uim habeat. deinde eo balnei ſolia complent: in quæ poſtquam deſcenderunt, immorari ibidem diutius præcipiunt, unde ſæpe factum, ut non modo artuum tumores, ſed etiam uniuerſum corpus euacuaretur.

De tophis, quos græci poros uocant.

Quoniam & tophi ſubinde in articulis creantur modo ob humoris qui ad eos decubuit craſſiciem, terreſtrémq; duritiam, modo propter immoderatos diſcutientium reſiccantiúmq; medicinarum uſus, ſine earum miſtura quæ emolliendi uirtute pollent, ſciendum uenit ea eſſe conuenientiora, quæ mollientem ſimul & diſcutientem naturã ſortiuntur. itaq; emolliunt adipes uetuſti, medullæ, ammoniacum, bdellium, oleum bene uetuſtum & ſtyrax. Diſcutiunt autem & reſiccant, nitrum, ſal, lixiuium, adarce, euphorbium & conſimilia. uerum ad concretos in articulis tophos proprie facit uetuſtiſſimus acerrimúſque caſeus cum ſuillæ carnis præpinguis ac ueteris decocto contritus & ſuperimpoſitus: ſiquidem ſua ſponte topho dehiſcente quotidie humor qui intus coierat, eructatur. Valet etiã medicamentum diapernes, uſu probatum, quod duplici modo præparatur. item quæ dia ſtactes dicuntur. iam hoc peculiariter facit quod recipit ſpumæ nitri, reſinæ terebinthinæ, lixiuij quod calcem adiectam habet, propolis, ſingulorum triens, ceræ bes, colophonię libra, olei ſeſcuncia: mixtis utitor, tum in tophis, tum in abſceſſibus: iam quod ex cynabari temperatur, mirificum eſt ad tophaceos tumores, aliáque complura: ſed ægrè paratur. Quod uero dia leptocaryon dicitur, præterquam quod probatum, etiam facile conquiritur, non ſolum ualentioribus, ſed teneris quoque corporibus accommodatum, ſi aſſumat medicamenti, ex melle, uel ex anemone confecti partes duas ad illius partem unam: quæ ſi deſiderentur, etiam eius quod ceruſa conſtat, ſubinde æqualis modus ipſi miſcetur. ALIVD ad tophos, ſandaracham contritam querneo uiſco excipito & vtitor. ALIVD. Proficit etiam ad fiſtulas & ægilopas, olei ſextarius, ſpumæ argenti unciæ octo & ſemis, auripigmenti uncia. Argenti ſpuma, ole-

ma, ole-

ma,oleúmque tantiſper incoquitur dum manus non inquinet,poſtea tritum auripigmentum aſpergitur,& priuſquam vſtionem ſenſerit medicamentum ab igne tollito,ac vtitor. Ex aſij lapidis flore confecta,vbi morbus intermiſerit,imponuntur,quæ ad omnium articulorum nodos concretos accommodata toto morbo liberare,nōnulli veterum teſtatum nobis reliquerunt. Et ex ſalis flore præparatum medicamen ſi in morbi declinatione ſimiliter imponatur,tumorum reliquias diſcutere experimentā fidem fecerunt.

Quomodo quis á podagra ſe tueatur aſſeratq́;.

Podagram quæ iam conſtiterit,articulariúmue dolorem, ſine prædicta medendi ratione aboleri longè difficillimum eſt.At eam quæ nondum creata eſt præcauere,facilius,ſi quis cibis demat,& eis utatur quæ promptè in membra digeruntur, excrementiſq; uacant,item uino moderatiore & exercitationibus ſatis ſe committant.Quod ad præſidij partem attinet, ſal minutim in oleo tritus & articulis affrictus,omnes qui ſe ab hoc uitio uindicare uolunt,magnificè iuuat,niſi præter modum ſicca intemperie ſint præditi,eóque illitu,& mane et ueſperi per totum uitæ curriculum,et ubi inflammationes inclinauerint, utendum eſt.

Ad perniones qui tum pedum plantas tum calces infeſtant. Cap. LXXIX.

PErniones ulcera ſunt,quæ ex frigore hyberno in digitis manuum pedúmque contrahuntur, Græci chimethla nuncupant. Itaq; tepidam aquam marinam ſuperfundere oportet,uel betæ decoctum,uel lenticulæ, uel erui,uel haſtulæ regiæ radicis. A ſuperfuſione,lenticulæ coctæ uinóque detritæ admouentur,uel ficus ex oleo leuigata imponitur, uel alumē et farina pari modo,in uino pertrita applicantur,aut floces uini ſubaridæ, aut bulbus recens uino tritus adglutinatur, aut allia in oleo fricta, proiectáq;,et cera oleo mediocri liquefacta imponitur,aut malicorium incoctum uino,& in tenuem redactum puluerem,cerato roſaceo exceptum inducito,prius locum decocto lupinorum irrorans, aut mannam,ſulfúrq; ignem non expertum,cum melle cocto imponitur,at alterci ſuccus continenter illitus,ab inflammatione & doloribus uindicat.

Marcellium ad perniones.

Rapæ ſatiuæ radice excauata,conijcitur in capacitatem ipſius ceræ ſextans, olei lentiſcini quantum ſufficit:cocta in duplice uaſe ex marina aqua, aut muria,aut lupinorum decocto,hoc quidem ſuperfundito,ceratum uero in rapa liquefactum frigidum imponito. At in exulceratis pernionibus, thuris,aluminis ſciſſi,minij,reſinæ terebinthinæ ſingulorum par modus: adipe ſuillo diluta inducuntur. Verum ſi inflammatio exulceratos perniones male habeat,medicamento utendū hexapharmaco quod recipit olei, uncias nouem,taurini adipis & fellis,ſingulorum libram, argenti ſpumæ uncias ſex,colophoniæ,uncias quatuor,mellis uncias ſex.

Ad digitorum rimas totorumq́; pedum quæ rhagades dicuntur.

Pice liquida delinuntur,aut cancro fluuiatili,aut marino ſuper carbones

cremato, teſta abraditur, & cum oleo trita ut mellis ſpiſſitudo ſit, abſterſis prius ſciſſuris inſtillatur. Proficit etiam ſcillæ medulla oleo feruefacta, itẽ cum terebinthina leuigata, necnon cornu caprillum uſtum, exceptúmq; adipe caprillo, ſed callos circumpurgare oportet, & ſic medicamentis uti.

Ad ſciſſuras calcaneorum et plani pedum, anthera.

Calcis uiuidæ drachmæ decem, ceruſæ drachmæ uiginti, cerę tantundem, aut triginta, porcinæ pinguedinis recentis unciæ ſeptem, colophoniæ unciæ nouẽ, ſucci lini ſeminis cyathus, olei dulcis unciæ quadragin ta: tenerã plantã efficit ut aliud nullum. ALIVD. Adipis caprilli, ceræ, olei ſingulorum pari menſura utitor. ALIVD. Malicorium aceto incoctũ diebus quinq; applicatur, deinde loco undiquaq; purgato calx uiua cũ oleo, aut ſordibus imponitur. ALIVD. Scilla cocta oleo, ipſa quidem fricta proijcitur, oleo uero in quo tamen terebinthina liquefacta ſit utitor.

Ad attritus calcanei ex longo decubitu.

Ceræ, olei, argenti ſpumæ, mellis, pares modi, proficiunt in omni exulceratione, plantæ pedum, calcanei, ſupernæ partis, & internę digitorum, magiſque ſi ulcus uugui ſit propinquum.

Ad ſordida plantæ ulcera emmoton, facit etiam genitali exulcerato.

Amurcę cyathus, aceti cyathus, cocta uaſe ęreo donec melleam ſpiſſitudinẽ habeãt, & trita ſeparatim, proſunt. Itẽ ſquamæ æris drachmas duas, mannę tantundẽ, lanarũ ſuccidarũ molliũ, quantũ manu cõprehendi poteſt, inuolutarũ tedæ, uſtarúmq; cinerẽ totũ excipito et utitor, in uulneribus quidẽ uino diluens, in naturalibus autẽ & pedũ plantis paſſo. ALIVD. Amurcæ, mellis deſpumati, paria pondera, hoc etiam cicatrices tollit.

Ad intertrigines, ex calceamentis.

Pulmo agninus, ſuillus & caprillus benefacit, uerum coria ex ueteribus calceamentis combuſta, ſi inflammatio urget, nihil quidem adferunt præſidij, ſed illa finita, multum: uel cepa cum gallinæ adipe copioſior adijcitur, uel galla combuſta inſpergitur, uel acacia aceto diluta illinitur.

Ad clauos calloſq;. Cap. LXXX.

CLauis prius undiquaq; purgatis, inducitur medicamentum quoddam ex edentibus, quæ ſeptica Græci uocant, aut ærugo raſilis, aut ſandaracha, aut ſyringiacus puluis, aut collyrium ſyringiacum loco gummi, ammoniaco exceptum. Eſt autem clauus teres figura callus, candidus, clauorum capiti ſimilis, qui in omnibus corporis partibus, ſed pedum plãtis digitiſq; præcipuè naſcitur. Tollitur autem longiori tempore, etiam ſi quis excedentem claui partem continuè abradat ſcalpello, aut pumice affricet, ſimiliter etiam callos. Proficit lupinorum crudorũ concrematorũ cinis cum melle, aut miſy, liquida pice exceptum, melanthion cum urina pueri uenerẽ nõ experti, vel oui luteum, fabarum lomento cum aceto incoctũ. At hoc ſubinde expertũ eſt, cantharidũ, atramẽti ſutorij, caſtorei, par modus ſingulorũ, excipitur terebinthina, ut emplaſtri fiat ſpiſſitudo, clauóq; prius circunciſo, imponit'. ALIVD. Fæculæ, calcis uiuæ, viſci, ſingulorũ pares portiões, cũ ſtillaticia lixiua, uel urina pueri venerẽ nõ exp̄ti.

Ad unguium uitia, & primum de reduuijs. Cap. LXXXI.

Reduuiæ, Græci paronychiã appellant, abſceſſus eſt qui ad radices unguium coit, cum parua adhuc eſt & prima habet rudimenta, galla cũ melle eam reprimit & confirmari prohibet, uel Muſæ paſtillus, uel Heræ, ex aqua. At ubi caro iam præter naturam excreuerit, eò curatio dirigenda eſt, ut per rodentia medicamenta abſumatur, rumpatúrq;, ualet autem ad reduuias, tum aurium ſordes, tum lycium. ſuppuratas autem reduuias, acu adacta humorẽ emittere, ſpongiamq; aqua imbutã imponere oportet, uel lenticulã applicare ex aqua tritã, aut palmulatũ cum uino, uel roſas uirides, uel ſiccas, aqua maceratas tritáſque, uel polentam cum aqua: efficax eſt reduuijs etiam lupinorum farina melle, uel mulſo macerata. Exulceratis reduuijs opitulatur hoc medicamentum. Aeruginis, argenti ſpumę ſingulorum drachmę quatuor, ſarcocollę tantundem, ſuper linamentum ex uino & ſpongia imponitur. Conuenit autem carnem undiquaque ab ungue diducere.

De pterygijs.

Pterygion carnis incrementum eſt, aliquam unguis partem operiens, ex reduuia, aut alia huiuſmodi cauſa proueniens, aduerſus quam auripigmentum & manna pari pondere inſpargitur, ſuper autem, linamentum ex uino et ſpongia imponitur. ALIVD. Chalcitidis, ſquamę, malicorij ęquales partes. Excipiuntur fico toſta & melle, parte affecta, lupinorum decocto prius aſperſa. Quod autem ſiccum eſt in ungue circuncidito.

Ad digitorum pterygia putrida, item ad pudendorum ulcera.

Lachrymę thuris drachma, ſquamę drachma, ęruginis raſę drachmę quatuor, mellis cyathus, teruntur in ſole donec ſubflaueſcant. Et loco uino prius irrorato per ſplenium inducuntur.

Medicamentum quod ſubito pterygia deſiccat perſanatq;.

Soryos combuſti drachmę duæ, thuris tantundem, æruginis raſæ drachma, cum melle contrita, ipſi pterygio inducuntur. Valet etiam ad reliqua maligna horum locorum ulcera, nigritias & putredines. ALIVD. Squama æris, palmularum carne excepta, aut ficorum utitor. ALIVD. Columbæ ſtercus cum polentæ polline ex paſſo coctum pertritúmque calens imponitur, item ſquama per ſe inſperſa, pterygia deſiccat. Oportet autem crebro, angulum unguis pterygion pungentem, ne increſcat, ſcalpello ſuperimmiſſo, adimere.

Ad ungues contuſos.

Myrti & mali punici folijs teneris ungues obducito.

Ad cruentos ungues.

Farina pice miſta imponitur.

Vt ungues qui laborauerint abſcedant.

Sulfur tritum adipe ſuillo exceptum inijcitur.

Vt Scabri ungues abſcedant.

Viſci quercini, ſandarachæ, fœnugræci ſingulorũ pondo ſextans, canthari

dum,thapſiæ ſingulorum uncia,aceti quod ſatis eſt.A L I V D.Propolis atticæ,ceræ,bituminis,ſingulorum drachmæ duæ,ſulfuris ignem non experti drachma,oleo non inquinet,in uſu calefactū unguibus applicatur. A L I V D.Picis liquidæ,ceræ,colophoniæ,terebinthinæ,guttæ ammoniaci, ſulfuris uiui , aphronitri pares portiones. ne manus inquinent. A L I V D.quod ſeparat ſcabros ungues ſine exulceratione.Bituminis,auripigmenti,ſandarachæ,ſulfuris uiui ſingulorum drachmas quatuor, reſina excipito & utitor,diſſoluens per dies ſeptenos.A L I V D.Erui farina, felle ouillo,uel urina ouilla imbuta utitor, uel calce uiua cum oleo, uel chia cum opobalſamo,uel uiſco,atramentum ſutorium,ſulfúrque uiuum quod ſatis eſt,exceptum,pelli illitum ſuperinducito, uel herba pedicularia,cum aceto trita utitor,uel reſinæ terebinthinæ drachma, ſandarachæ duplicata portio ſimul radici unguis imponitur,diligentique faſcia illigatur.Cum autem unguis exciderit,ceratum myrteum cui medicamenti ex reſina paululum adiectum ſit,ſuperaccommodatur.

Finis Tertij Libri Pauli Æginetæ, Ioanne Guinterio Andernaco Interprete.

PAVLI AEGINETAE LIBER QVARTVS, IOANNE GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

De elephantia. *Cap. I.*

RECtè mea ſententia Cappadox Aëtius memorię prodidit, auxiliorum uim morbis fortiorem eſſe oportere, eóq; elephantiam nunquam curari, ut qua nulla potẽtior medicina reperiatur. Si enim cancer ueluti elephãtiaſis quædam uni obortus particulę inter morbos inſanabiles uel ab ipſo Hippocrate relatus eſt, quãto magis elephantia, ceu totius corporis cancer aliquis, ab omni abhorrebit remedio? Cum enim atra bilis, ex qua huic affectui origo eſt, duplici modo generetur, (uel enim ex melancholico ſanguine, fæculentioréq;, & ueluti eius limo: uel bile flaua, utriſq; nimium uſtis, naſcitur) ſubrubicundam quidem elephantiaſim mitiorem quodammodo, ut autem uerius dixeris, minus malignam, prima ipſius differentia procreat, reliquam uero, & maligniorem in qua totum corpus fœdatur ulceribus, & extrema decidunt, altera flauæ bilis ſupra naturæ modum aduſtæ ſoboles, producit. Quapropter morbo iam uictis manus admouenda non eſt. At ſi recens adhuc malum eſt, ut nihil ex ſummis deciderit, nulla autem infeſtarit exulceratio, neq; tamen eminentiæ tuberoſæ plurimum exurgãt, ſola autem facies aſpectu ingratior, deformiórq; ſit quodammodo, eáq; non admodum indecora appareat, curationem experiemur. Nonnulli ſiquidem haud pauci, ſola capitis aduſtione multos qui hoc inceperant uitio corripi, ne uincerentur, inhibuerunt. Protinus ergo inter initia ſanguis mitti debet, & magis uere, in quo potiſſimum hæc lues & naſcitur, et intenditur. paucis diebus interpoſitis, nouem decémue, pulte diacolocynthidos ipſos purgabimus, non ſemel, uerum ſubinde, ex ratione uirium quantitatem medicaminis adaucturi. Item ex hiera purgatio his eſt idonea. Rurſus interpoſitis circiter decem diebus, lactis fiſſilis ſerum dabitur, neque minus tribus heminis, neq; amplius quinq;. Inſequenti tempore non fiſſo, aut recens mulcto lacte nutrientur. Ob quæ ſi morbus remittat, eodem uti cibo debẽt: ſi remanet, lacte abſtinebunt: acribus autẽ aſſumptis uomitus cietur, à radicula, aut cibis. Proficit & ex albo ueratro poſt hæc purgatio: bis quidem, ſi fieri poteſt, uere, ſemel per autumnum adhibita. Malo uictis neq; ſanguis mitti, neq; ueratrum exhiberi debet, cum materia neque ex cute in altum deriuari, neque hinc etiamnum minui poſſit. ſed ea quidem ad uentrem, & inteſtina deducenda eſt. Medicamentis autem noxia euocantibus utendum, metaſyncritica dicunt, & ſummam cutem deſiccare, & aſtringere oportet. Leues igitur cucurbitulæ uentriculi ori & præcordijs agglutinabuntur, eadẽ membra etiã dropace delinent.

Modico

Modico temporis proceſſu rurſus ad ſuperiora reuertendum eſt; à purgatione quam præſtat hiera, incipiendo, prætermiſſa ſanguinis detractione, ut quæ plus noxæ, quàm præſidij eſſet allatura. Atq; hoc circuitu ad ternas uices quaternáſue per annũ uti expedit, uere potiſſimum & autumno. potare his prodeſt aceti cyathum, cum cedrini liquoris cyatho, & braſſicæ crudę ſucci cyathis duobus. miſta dant̃ manè et ueſperi. Vel ſyderitidis herbæ folia torrida denarij pondere in uini cyatho, uel cornus ceruini drachma, & ſcillitici aceti quantũ cyathus implet, quotidie poſt matutinã obambulationem potui exhibetur. reliqua uero pro ratione temporis his offeruntur, uel ſcillæ lotæ drachmæ quinq; in mulſa, uel melle, eclegmatis modo: uel liquoris cyrenaici ad erui magnitudinem, melle & butyro ſubacti, uel eboris ramenti drachma ſemiſſis cum uini cyathis duobus, uel cumini æthiopici drachmæ tres cum melle, inſtar eclegmatis. His amplius iuuat theriacorum paſtillorum drachma in uini primæ notæ cyatho læuigata epotáque. Similiter etiam ſcilliticorum paſtillorum drachma bibitur. Et calaminthæ ſuccum ceu efficaciſſimum potu auxilium commendant. incipiendum dicunt à cyathis ternis aduſq; ſenos, Cæterum omnibus his efficacior eſt theriace ex uiperis, tum potui data, tum extrinſecus illita. Cum autem uiperarum copia datur, nihil æque proficit, ac uiperarum carnes comeſtæ, albo iure ex copioſiore aqua, ſale, porro, & anetho decoctæ, uſq; dum ſpinæ diſſoluantur, ſed capitibus ipſorũ caudíſque digitos quatuor prius amputatis, interaneíſq; ipſorum ablatis et cute. Item theriaci ſales eadem per ſe promittunt, cum obſonijs aſſumpti. Tali enim ipſorum uſu accidit, nonnunquam ſquamas, uel ceu uulpis pellem quandam ex cute elephanticorum decidere.

Victus ratio talis erit.

A ſomno manu molliter permulceatur, aluóque deiecta geſtetur, uocem exerceat: deinde perfricetur & uario exercitationum genere utatur, nunc ſaltu, nunc magis, alteribus, & folle. Poſtea ſudore, quem illinc contraxit, abſterſo delinetur adipe urſina, aut uulpina, aut hircina, aut auis alicuius, aut butyro recenti. pauxillo temporis interpoſito in lauacro perungetur ſucco fœnugræci, aut ptiſanæ cremore, aut ammoniaci momento, quod aceto ſubegeris. A balneo deterſus perungetur oleo lentiſcino aut œnanthino, aut myrteo. Vinóque modico cum alumine, uel ammoniaco, ut ſordium ſit ſpiſſitudo. Rurſus teneris panniculis abterſus dimidia hora conquieſcat. Inde potu aquæ ad uomitum ſollicitetur, digitis in os, aut pinnis demiſſis. poſt uomitum detur potui uinum abſinthites, aut origanites. Cibus erit panis hordeaceus, uel maza ex polentis. Inter olera, beta, lactuca, raphanus, porra, braſſica aquis binis edulcata, et capparis. Ex marinis oſtrea ſumuntur, pelorides, erinacei, pectines, tellinæ ſimul cum betis incoctæ: ſalſamentum uetus ceu in medicamenti uicem adhibetur. Vino autẽ per totum morbi curriculum & uenere ſimiliter abſtinendum. At cum uires ex purgationibus laceſſitæ recreantur, pauxillum duntaxat uini tenuis et aquoſi aſſumit̃. quando & acria circuncidi debent, exceptis cõdimentis.

Rectéq;

Rectéque ipſis datur ptiſana,oua,chondrus elotus,lac,mel cum pane, malua,rumex et ſiſarũ:piſcis molli præditus carne:Ex ijs quæ uolatu fidunt, probis donata ſuccis:Inter fructus,ficus uua,et uuę paſſę:ex dulciarijs mellitis conferunt,quæ pini nucleis,aut amygdalis frictis, & cnico, conſtant, ijs qui bis quotidie cibum capere ſolent graue autem his eſt moleſtúmq;, ſemel duntaxat eum aſſumere.Interiorum cura habita,ſmegmatis in balneo utendum ex decocto betæ,aut fœnugræci cum aphronitra,aut ſapone,aut myrobalano:interim et pſilothris.Abſtergit itidem portulaca cum aceto detrita,tenue ſemperuiuum,rumicis radices aceto incoctæ, alumen cum ſale.Item ſandarachæ par modus ex uino,et oleo lentiſci.Huc ſpectat medicamentum,ad uitiliginis ſpeciem quę alphos dicitur,accommodatũ, ex alcyonio,nitro,myrto,ſulfure,fici agreſtis folijs ſiccis,cum aceto tritũ, illitumq;.idem præſtat quod ex ſepiæ teſta concremata fit,pumice, nitro, terra cimolia extorrefacta,gummi,galla omphacitide pari pondere ſiccũ inſperſum,aut ex aceto infricatum. Hoc autem mirabiles habet effectus: rumicis radicum faſciculus qui manu comprehendi poſſit, nitri drachmę quadraginta,thuris uigintiquinque,ſulfuris tantundem.ex aceto Aegyptio illinitur.Similiter hoc efficax eſt,quod recipit auripigmẽti drachmas decem,ſulfuris ignem non experti drachmas octo,coſti drachmas duodecim,calcis uiuæ drachmas quatuor,ceræ totidem,baccarum lauri aridarũ drachmas duodecim.Hæc macerantur populi albæ foliorum ſucco, aut craſſo decocto.Vbi mellis ſpiſſitudo eſt facta,illinuntur.A L I V D.Radicum rumicis faſciculi duo,aceto incoquuntur,& in pilam coniecti conteruntur lęuiganturq;.Deinde alcyonij libra,aphonitri unciæ octo,ſulfuris ignem non experti libra,cochleæ teſtarum combuſtarum triens, chamæleontis cum radice triens.Omnia ſimul læuigantur, donec ſordium fiat craſſitudo.Deinde illinuntur per æſtatem in ſole frequenter,hyeme in balneo uſque ad deſudationem.Item Aeſculapij aridum ſmegma pulchrè his conueniet,acomnia quę communiter dicentur ſmegmata,imo etiã ea quę alphis dicata ſunt proprie huc pertinent. quemadmodum & quæ nunc aduerſus illa prodidimus.At tumidas eminentias ſi inflammatione tententur,aut exulcerata ſint, delinentur lycio indico, uel glaucio, uel aloe, uel Andronij paſtillo,aut polyidæ ſphragide. Cataplaſma ipſis aptabitur ex chondro cum ſucco polygonij,uel plantaginis,uel parietaria trita.Inſuper meliſiæ herbæ uiridis folia cum axungia tunſa, applicatáque mirabiliter proficiunt.Etenim rubor in partibus excitatur, ſed ex facili remittitur pane applicato,aut cerato ex amygdalino atq; color naturalis redit. Exulceratis rectè accommodantur emplaſtra,tum ex diphryge præparatum, tũ ex uino melinum.Adde Coracion,quódque conſtat ex oxymelite, & paſtillum Andronij,pompholigem, & cadmiam. indicium uero eſt totum morbum miteſcere, ſi prima ulcera cicatricem recipiant. Ad ſpirandi uero difficultatem eorum qui elephantia laborant, aſelli ſub aquarijs degentes,quinque, aut ſex,ex aquæ mulſæ cyathis tribus potantur.

Iam

Iam uero quædam ex ijs quæ ad ægrè ſpirantes inſcribuntur, ipſis quoq; communiter competunt. Aquarum naturalium uſus adhiberi debet, ceu maxime neceſſarius, præſertim aluminoſarum, ferrúmque reſipientiū. & fieri poteſt, frigidarum. Conferunt ipſis ſi etiam ſi bibantur, nec non marinæ arenæ uſus. Eandem habent efficaciam omnia quæ deſudationes mouent. Quoniam uero affectus hic, non minus ac peſtilentia contagioſus eſt, quam longiſſimè ab urbibus remoti ægri, in locis mediterraneis, frigidis et ubi ſit hominū ſi fieri poſſit, infrequentia habitabunt, inde uero ad confinia migrabunt, tum ipſorum cauſa, tum illorum potius, qui, ut uero ſimile eſt, ipſis incidént. Quippe ſi aere fruentur commodiore, & alios hac lue non inficient.

De lepra, et ſcabie, quæ pſora dicitur. Cap. II.

VTerq; affectus, cutis aſpritudo eſt cum pruritu, in qua corpus abſumitur colliquaturq; :originem ex melancholico humore trahens: ſed lepra altā cutem orbiculatim depaſcitur & piſcium modo ſquamulas ex ſe remittit. Scabies uero ſumma infeſtat potius uarie figurata, furfuraceáq; remittit: in quibus ſanguinis dimiſſio adhibenda eſt, ſi corpus magis plethoricum uideatur. ſin minus, purgatio certe ex ijs quæ atræ bili uacuādæ ſunt. Extrinſecus autem utere communiter utroq; ueratro, calcémq; habe elotam et ſiccam in ipſo autem uſu, aqua diluens ad ſordium ſpiſſitudinem illinito. ALIVD. Saluiæ, oleæ æthiopicæ lachrymæ, ſingulorum drachmæ octo, capparis radicis corticis, gummi, ſingulorum drachmæ quindecim. Inunguntur ex aceto ad ſolem, propriè uero lepras diſijciunt anemonæ applicatæ, item uitis albæ radix. Compoſita uero hæc, lolij farinæ chœnix, cardamomi albi drachmæ quatuor, nitri ſpumæ drachma, atramenti ſutorij drachmæ octo, haſtulæ regiæ radicis mediæ drachmæ quatuor. Aceto pertrita, & in cerati ſpiſſitudinem coacta illinuntur, parti prius nitro deterſæ: ubi ſolueris (ſolues autem tertia die) & frigida aqua elueris, rurſus inungentur. ALIVD. Haſtulæ regiæ radicis ſucci unciæ ſex, ſulfuris ignem non experti, mannæ, ſingulorum drachmæ decem, nitri drachmæ octo, aceto ſubacta illinuntur. Ad ſcabiem peculiariter facit, ex ſimplicibus herba pedicularia, ſtaphis agria dicitur, lupini amari, cardamomum cum aceto, lilij radix cum melle, reſina terebinthina, ſulfur, cicer, caprillum ſtercus. Inter compoſita, miſy & chalcitis pari modo ex uino humidiores ſcabies delinuntur. ALIVD. Rhododaphnæ tenera folia in olei ſextario ſimul incoquito, donec areſcant. Ac ubi proieceris, oleo adiunge ceræ dealbatæ uncias tres, poſtquam ſoluta refrigeratáque fuerint, ſulfuris uiui unciam inſpergito. ad ſolem, uel in balneo perungito. nonnulli ſimul cum rododaphne etiam ſcillam coquunt. ALIVD. Medicamenti διὰ χυλῶν, hoc eſt ex ſuccis herbarum confecti unciæ duæ, cerę tantundem, roſacei uncia, argenti ſpumæ unciæ tres, ceruſæ totidem, liquidæ picis unciæ ſex, ſtercoris argenti unciæ duæ, ſirici tantundem, aceti quod ſiccis leuigandis ſufficit. ALIVD. Ceruſę ſemuncia, amyli tantundem, plumbi uncia, lotariorum rubrorum uel anchuſę, uncię duę, cerę uncię ſex, roſacei

uncię

unciæ nouem.Anchuſa probè cum roſaceo coquitur,deinde reliqua adijciuntur. ALIVD. Oua decem,uel quot ad uſum opus eſt, aceto quamacerrimo macerantur,quouſq; putamen ipſorũ teneraſcat,lutea in eodem aceto coquũtur,læuiganturq; roſaceo,& reliquo aceto etiam argenti ſpumæ modicum ad ſordium ſpiſſitudinem coactum illinitur. ALIVD. Ouorum quæ in aceto commaduerint,lutea tria,roſacei unciæ ſex, ſulfuris uiui unciæ tres,læuigatis prius cum aceto luteis & ſulfure,ceratum adijcito.Argenti ſpuma uero oxyrodino detrita,ut emplaſtri craſſitudo fiat. acriores ſcabies exterit. Iam uerò ex lapatho ſmegmata, & ex ijs quæ elephanticis faciũt,plura cõmuniter tum ad lepras,tum ad pſoras conueniũt.

De Impetiginibus. *Cap. III.*

IMpetigines ex ſeroſis tenuibus,acribusq; humoribus,craſſioribus alijs miſtis contrahuntur,celerrime in ſcabiem,& lepram tranſeuntes, quapropter remedia ualidè ſiccantia requirũt.Corpore igitur toto,ſi opus fuerit,euacuato,ſimplicia quidem ipſis conferent,cicer,ueratrũ, erinaceus ſaxatilis,pix cerato,reſinæq; miſta,crocodili terreſtris ſtercus, atq; ſturnorum,cum oryzam ſolam ederint.Pleriq; hoc ſolo impetigines mentũ infeſtantes,aliámue particulam,aboleuerunt.Tritici multum capitur, incudiq; ignitæ cuipiam imponitur,& quicquid inde humoris defluit, calens adhuc impetiginibus illinitur.Puerorum impetigines,hominis ſaliua continuè defricantur.His opitulatur pruni gummi illitum. In uetuſtatẽ incidentibus uiticis folia cum aceto detrita applicãtur,uel capparis folia ſimiliter.Compoſita uero hæc,ſulfur cum thuris lachryma,aut cum ammoniaco,ſubactum aceto illinitur.

Paſtillus ad impetigines.

Glutinis fabrilis drachmæ quatuor,thuris drachmæ tres,aceti cyathi dimidium,aceto ſoluta illinuntur. ALIVD.Chalcitidis,gummi,ſingulorum drachmæ octo,ſulfuris ignem non experti,miſyos, ſingulorũ drachmæ ſex,ſquamæ æris,acaciẹ,ſingulorum drachmẹ duẹ.aceto delinuntur. ALIVD. Sulfuris uiui,nitri ſpumẹ,ſingulorum drachmẹ quatuor, cachryos grana ſexaginta.lẹuigantur ex aceto.Sola uero pars uitiata inungitur,ſed ita,ut quẹ integra eſt,non coinquinetur:exareſacta,aqua frigida eluitur. ALIVD. Veratri albi drachmẹ octo,farinẹ lupini, buccinorum combuſtorum,nitri,ſingulorum chœnix.Arido medicamine defricẽtur. Porrò impetigines,quas ἀγρίας,id eſt,feras appellant,mediocriter ſiccantibus remedijs non diſcutiuntur,acrioribus autem irritantur. Adhibere igitur oportet medicamenta abundè quidem efficacia,ſed quẹ non ualenter erodunt,quale eſt iſtud,Glaucij,thuris,alcyonij,bituminis,ſulfuris,gummi,ſingulorum uncia,aceto inungitur.ALIVD.Picem aphricanã cum aceto coctam liquatamq; illinito.ALIVD ad impetigines et pruritum. Atramenti ſutorij,ſulfuris uiui,nitri,thuris,pari modo, in impetiginibus quidem,aceto adiecto,in pruritu autem,uino utitor. ALIVD Leichenicon,ab impetiginibus curandis nuncupatum.Guttẹ ammoniaci,erui farinæ,lupini farinẹ æquales portiones aceto illinuntur.

De Pruritu. *Cap. IIII.*

PRuritus qui ſenibus accidit, ex toto nunquam conſaneſcit, uerum lenitur infra poſitis remedijs. in reliquis ætatibus, ſi ex prauo humore contrahitur, qui nimirum bilioſus, aut pituitoſus putris uel etiã ſalſus eſt, per ipſius uacuationem tollitur. Porrò cognoſcitur ab ætate, temperamento, uictus ratione, anni tempore, regione, & reliquis his conſimilibus. Si igitur in uenis ſimul cum ſanguine redundare uideatur, à ſanguinis dimiſſione auſpicandum eſt. Sin autem qualitate magis peccet, congruis eo medicamentis uacuato, ad externam curationem diuertemur. Lauandum itaque prorſus ieiuno eſt, nonnunquam et modico cibo ſumpto, iterum lauandũ: quippe uitium uix inhumeſcit, detergitur autem fœnugræci decocto, aut betarum, aut furfurum, aut maluæ agreſtis & ſatiuæ, aut ptiſanæ. Præter hæc, farinæ etiam fabaceæ, uel lupini, uel myrobalani, uel ſmegmatis ex pepone pręparati, quod πεπόνατον appellant, ſi inueterauerit, lauatio ſimiliter quidem conuenit: fotus autem ex ſaluiæ decocto, myricæ, mercurialis, origani, pulegij, baccarum lauri, cucumis ſylueſtris radicis, capparis, lixiuio, et oxalme. Deinde reſperguntur arido nitro, uel cum fœcula aceti, uel quod recipit nitri ſpumæ ſextarium, thuris, ſulfuris uiui, ſingulorum libram, cimoliæ libram ſemiſſem. Vel hoc, Aphronitri, ſulfuris uiui, alcyonij combuſti, pari modo, ſiccis utitor, uel cum quodam ex ſuprà dictis decocto. Si autem placet, etiam ueratrum ſiccum inſpergito, ſine pingui addito. Illinitur autem cum oxelæo herba pedicularia contrita, uel ſulfur, uel ſandaraca, uel omnia, uel ſinapi, cum myrobalani expreſſo, & oxelæo, uel utere cochleis cõbuſtis, leuigatisq́ melle, uel rumicis radicibus, uel ſmegmatis inde confectis, ut in capite de elephantia comprehenſum eſt, aut quibuſdam ad ſcabiem efficacibus. Si autem exulceratio partes exercuerit, parygro, uel diapompholygos appellato medicamine utendum, uel ceræ uncia liquefacta in cyprini cyatho, cui ſulfuris adiecta ſit uncia. A L I V D ad pruritus. Nucum magnarum rancidarum uncia, ſulfuris tantundem, apij ſucco leuigatis utitor in balneo, membra affatim defricans. Hoc ſolum multis tum ſcabioſis, tum alio pruritu detentis, abundè fuit. Item apium per ſe uiride tuſum infricatumq́ in balneo uehementer auxiliatur. Similis effectus eſt perdicion, & acerna reſina cum roſaceo ſoluta, illitaq́. ALIVD. Oryzæ puræ & nimis candidæ, unciæ tres, tuſæ cretæq́ aceto quàmacerrimo læuigantur, donec ſordium fiat ſpiſſitudo, adijciaturq́ priuatim ſulfuris uiui detriti uncia. mixtis perbellè in balneo utitor, diutius defricans. At in ijs qui ſuperfluitatibus magis redundant, pari portione illorum temperata, præſtantius remedium reddetur.

De Leuca. *Cap. V.*

LEuce, cutis quædam ad albidius mutatio eſt, quæ uiſcoſa, glutinoſaq́ pituita contrahitur. Quoniam uerò non quælibet leuce curationem recipit, notas ipſius tales habeto. Acu per ſumma leucen pungito, ſed cute non penitius: et ſiquidem ſanguis emanauerit, ſanabilis eſt: ſin lactea humiditas, deſperata eſt. Vel panniculo laneo aſperiore infricata cutis, ſi quidem rubicun-

rubicundior euaſerit, medicinæ locus eſt: ſin idem color remanet, non conſaneſcit. Et quę plura corporis loca obſidet, leuce, difficilius tollitur, quàm quæ pauca deturparit, item uetuſtior, quàm recens minus in medicina ſpei habere cenſenda eſt. Nonnulli igitur aduſtionem, quę ferramento candente adminiſtratur, in leuca probarunt, ſed ita, ut hæc uel ſola ualetudini ſufficeret. Alij uerò dolorem inde cicatricemq́; ſecuturam ueriti, ut quæ non minus ac leuce indecora ſit, medicamentis cruſtam inducentibus, qualia & cicatricem aiunt concolorem efficere, uſi ſunt. Alij, & horum inefficaciam repudiantes, tincturis uti maluerunt, impoſturæ potius quàm auxilij rationem habentes, quæ ſanè omnium maximè uitari debent, quòd affectus celeriter renaſcatur. Itaq; ſubiectis uti medicinis, conſilium eſt. adarcæ, ſeminis roris marini, ſulfuris uiui, ſingulorum paria pondera, tuſa & in cerniculo priuatim creta, deinde ſimul cum aceto in puluerem ſat multis diebus detrita, in ſole illinuntur, nõ cumulate, ne cutis exulceretur. Procedente autem tempore, ueratri, & gallæ ſimiliter momentum adijcitur.

ALIVD. Fici nigræ ſurculis, aceto maceratis, cõtritisq́; miſceto, aphronitri, ſulfuris ignem non experti, myricæ fructus, parem ſingulorum modum, ubi nitro cutem defricaueris, perungito, ſoliq́; exponito, animũ attendens ne exulceretur. Archigenes autem fici folijs, calcis uiuæ eo quod ſatis eſt, mixto, ſimiliter uſus eſt, uel infricatas (inquit) leucas, albo ueratro, donec ſudore diffluentes reliquo corpori concolores fiant, illinito ſynopide, uel mediade, uel acu transfixa punctas quoad cruor emanet, illinito ſynopide, cum aceto, uel prius abſterſis, ut eſt comprehenſum, perungito, fici liquore recenti, & folio eiuſdem affatim infricato.

De Alpho albo, & nigro. Cap. VI.

ALphi cognato leucis modo generantur, ſed illę quidem altius cutem mutant ut pilos quoq; ſibi ſimiles procreẽt. Alphi autem ſummam cutem infeſtant, quanquam & ipſi cum uetuſtatem ſentiunt, penitius recedunt: ut etiam albos pilos producant, idq́; humoris qui ſubeſt ratione. Etenim ex pituitoſo humore albi ducunt originem, nigri autem ex melancholico. utriſq; igitur commune prodeſt auxilium, elota calx aqua ſoluta, aut dracunculi radix, cum aceto applicata, ſimili modo utrunq; ueratrum eiſdem efficax eſt, item lupinorum amarorum decoctio ſuperfuſa, eorumq́; farina, ex aceto, uel oxymelite inducta, iam capparis radicis cortex cum aceto, lilijq́; radix cum melle, cepa ex aceto in ſole illita, crocodili terreſtris fimus idem præſtat, pari efficacia & ſturni excrementum, cum oryzam duntaxat ederit, ſepiæq́; teſta concremata. Compoſitum uero hoc pręſtans eſt, Alcyonij, nitri, ſingulorum ſextans, ueratri albi, ſulfuris uiui, ſingulorum uncia. Nonnulli uero & floces uini combuſtas adijciunt. ALIVD. Sulfuris ignem non experti, nitri ſpumæ, ſingulorum drachmæ quatuor, ſeminis roriſmarini grana ſeptem, terũtur cum aceto. ſolum uero alphum perungito, ſed ita ut integram partem non attingas. ſiccatum medicamen aqua frigida eluitur. ALIVD. farinæ lupini, buccinorum, & nitri, ſingulorum chœnix, ueratri albi, drachmę octo. Arido pars defricatur. ALIVD.

Erui farinæ libræ duæ, erucæ ſeminis, amygdalarũ amararũ, cucumis ſylueſtris radicis, ſingulorũ libra: mulſo ſimul leuigata delinũtur, & hora interpoſita per ſpongiã abluunt̃. facit etiã ad ephelidas, uaros, et cutis ſordes.

Ad Alphos albos experta.

Sulfuris ignem non experti, ſextarij duo, calcis uiuæ candidæ, unciæ quatuor, albumina ouorum quinq;, olei nardini, & aceti momentum. ſulfur primum in puluerem cogitur, mox oleum nardinũ ei ſuperinfunditur, rurſusq; leuigatur, deinde acetum inſtillatur, & iterum teritur, calcem uero priuatim lotã ſemel, bis, térue, ſulfuri adijcimus, unà cum ouorum aquato, & denuò cõterimus. collectus humor effunditur. pauxillum uero relinquentes, ut unguentũ queat illini, in hunc modum utimur. ALIVD probatum. Sulfure uiuo, fici folijs aridis, aphronitro, alcyonio, terra cimolia, myrto, ex aceto utitor. ALIVD Archigenis. Fici foliorum quę in umbra exaruerint, ſulfuris, aluminis ſingulorum æqua portio cum aceto inungitur, aut foliorum fici, drachmæ quatuor, nitri drachmę duæ, alcyonij combuſti tantundem, aceto in balneis illinuntur. Priuatim nigros exterit efficaciter ſandaracha, cum ſulfuris dimidio, ſed cute nitro prius defricata, in ſole perungitur. albos uero tollit atramẽti ſutorij, æruginis, æqualis modus, nitri duplicatus, ſine pingui infricatur, illiniturq;, uel cachryos, ſulfuris uiui, adarcæ æquæ portiones, ex aceto pertritæ infricãtur, illinunturq;, cum inaruerint abluito, locum perfricans. Idem facit & leucis.

Ad Stigmata, ex commentarijs Archigenis. Cap. VII.

STigmata curabis, ſi quod matulæ adhæreſcit, cum aceto quàm acerrimo illinas, uel calcis uiuæ partem unam, nitri toſti fului dimidiã, cum aqua in ſole illinito. At ubi exulcerationem fuerint experta, cicatricem tanquam ulceri inducito. Crito uero iubet confricatæ nitro prius cuti terebinthinã illini reſinam, linamentisq; ligatã ſex diebus relinqui, ſeptima deinde ſolui, & acu pungi ſtigmata, & ſanguinem qui flueret ſpongia detergi, interiectoq; breui temporis ſpatio, tenui ſale confricare locum. Tum imponi ad dies quinq; medicamentum quod recipit, thuris, nitri, calcis uiuę, cerę ſingulorum drachmas quatuor, mellis octo. Quum enim à parte medicamentum depoſueris, nigrum in eo offendes. ALIVD unguentum. Piperis drachmæ duæ, rutæ drachmæ quatuor, ſandarachę drachmę quatuor, auripigmenti drachma, mellis quod ſatis eſt, cuti prius nitro infricatæ illinitur, item alijs priori conſimiliter peractis, per triduum ſoluitur, & nigritie abſterſa, rurſus inungit̃. Exterit enim (inquit) diebus uiginti, tam integre, ut nec exulcerationem, nec cicatricem relinquat. ALIVD quod Criticon dicitur. Thuris drachmæ quatuor, nitri drachmæ duæ, atramenti ſutorij drachmæ quatuor, ceræ drachmæ ſex, piperis drachmæ tres, calcis drachmæ tres, thapſiæ totidem, auripigmenti drachma una & ſemis, ſandarachæ drachmæ tres, mellis quod ſufficit, utere quemadmodum ſuperiore. Oribaſius tradit ranunculum applicatum, uel capparis folia ſtigmata exterere. At ſi altius fixa non diſcutiantur, modicam uero cutem attingant, cruſta ferramento frigido excitata tolluntur.

De

De Exanthematis. Cap. VIII.

EXanthemata generantur, ex craſſis in cute impactis humoribus, magiſq; adhuc in ſuperiore pellicula cum denſa eſt. In quibus igitur, ſi etiam in alto humorum copia ſubſtiterit, primum purgatio tentanda eſt. Nam ſi hoc neglecto, prius diſcutere aggrediaris, obſtrues ipſos potius quàm per cutem euacuabis. Sin autem nullæ in alto deliteant humorum colluuies, per cutem uacuare oportet, nec procul attrahere, ſi aluo, aut uomitu uacuationem moliri uelis. ſed humorum qui cuti impacti ſunt, curationem medicamentis experiere, quę exurunt calfaciuntq;, maximè quum lata ſunt exanthemata, ſiquidem ex frigido admodum, craſſoq; humore, talia ſunt procreata. Lauri igitur tenerorum foliorum, rutæ & mannæ, æqualem ſingulorum portionem detritam & lachrymam thuris oleo ſubactam delinito, uel betam teneram incoctam tritamq; inducito, aut cerę drachmas octo, ſulfuris tantundem, ſalis drachmas ſex. Arida in pollinem coacta, & olei cyatho dimidio ſuperfuſa, omnia ſimul incoquito, factoq; emplaſtro utitor. Sed coctioni ſedulò aſſiſtendum eſt, uehementer bonum remedium exiſtit.

Ad epinyctidas. Cap. IX.

EPinyctides ulcuſcula ſunt, ſua ſponte erumpentia, puſtularum ſpecie et ſubrubra, quibus diruptis, cruenta ſanies defluit, per diemq; non magnopere excruciant: per noctem uero, graui magis quàm pro ratione ulceris, dolore torquent. Itaq; liquor lateris aqua ſolutus imponitur. nam citra roſionem deſiccat, aut cicuta in læuorem detrita inducitur, aut braſſica cruda cum aqua, aut apium cum polenta trita applicatur, aut alterci folia, cum melle pertrita admouentur, aut ſolanum per ſe, & cum coriandro uiridi, aut oliuę folijs utitor cum aqua coctis: aut uuas acinis exemptis, leues, ſplenio illitas imponito, uel adianthum ex melle tritum. Vitari debet acrium, acidorum, & ſalſorum eſus, fomenta, balneum & inſolatus.

De puſtulis, quæ Græce phlyctænæ dicuntur. Cap. X.

PVſtulæ quæ non ſua ſponte rumpuntur, ſed graui dolore excruciant, acuta perforari acu debent, ut humoris colluuies habeat emiſſarium. Deinde humore leuiter expreſſo cutis prępoſita ſinitur, donec impleatur. At ſi uulnus conniueat, denuo puſtula perforanda eſt ſimiliter & exprimẽda, tum cutis aſtricta, ſeruanda quamdiu id quod ſub ea exulceratum eſt, ad cicatricem peruenerit. Priuſquam igitur puſtulæ aperiantur, cocta lenticula, cum aqua leuigata inducitur, uel mali granati uirgulta, cinere calido tepefacta imponũtur, et loci attingũtur. Quòd ſi ruptę fuerint, et ulcus excitatũ, adeps ſuillus liquefactus et argẽti ſpumę detritę miſtus, in linteumque illitus admouet̃, uel lilij radix in aqua cocta tritaq; cũ cerato imponit̃.

Ad epinyctidas, & phlyctenas.

Argenti ſpuma & ſulfur ignem nõ expertum pari portione cum aceto applicantur, item myrtus in læuorem redacta, ſordium illitione cum oleo & uino: benefacit, tum his, tum calidis eruptionibus, & papulis feruentibus, gliſcentibus capitis ulceribus, furunculis incipientibus & aduſtis medicamentum, & quod molybdena, & quod ouis præparatur.

Ad Ambuſta. Cap. XI.

AMbuſta medicamentis indigent quæ modicè abſtergant, nõ euidenter calefaciãt, aut refrigerẽt. Itaq; terra chia, cimolia, cretica, omniſq; leuis terra illita cum aceto non admodũ acri, uel aqua, præclarè facit, prohibetq; puſtulas excitari. item oui albumen crudum ſtatim impoſitum, lana molli exceptum. etenim refrigerat leuiter & citra roſionem deſiccat. idẽ efficit atramentum ſcriptorium illitum, uel lachryma thuris aqua diluta, uel lenticula cocta tritaq;, uel eruus applicatur. At ex aqua calente uſtiones priuſquàm puſtulæ oriantur, oliuarum ſalſarum aqua continuè ſuperfunduntur, ipſæq; oliuæ ſalſæ cum polenta contritæ inducuntur, aut alumen ſciſſile, pertritũ cum aceto illinitur, aut fel taurinũ cum aqua copioſiore liquatum inungitur, aut lixiuium ſuperfunditur, garo, aut muria fouetur, aut bulbi liliorum, aut hyacinthi, aut narciſſi cum roſaceo triti & in ſordium ſpiſſitudinem coacti delinuntur. Marcellus autem hoc compoſitũ tradit. Panniculi melle imbuti & hordei farina inuoluti combuſtiq; cineris mittuntur drachmæ octo, ceruſæ drachmæ quatuor, butyri drachmæ octo, ceræ, ſeui caprilli, roſacei, ſingulorum drachmæ ſedecim. At puſtulis iam excitatis, rhus cum polenta tritum aceto applicatur, aut calcem uiuam cerato mixtam illitamq; linteolo imponitur; iam quod ſpherion dicitur medicamentum, ambuſtis utile eſt, partes exulceratæ porris cõtritis obducuntur, aut portulaca contrita cum polentis, aut columbæ fimi linteolo inuoluti combuſtiq; & oleo diluti cinere utitor. Mirificè proficit pini aut piceæ cortex, aut adianthum aridum, læuigatumq;: aut myrti folia combuſta, pertritaq; inſparguntur. efficax autem unumquodq; horum eſt & ſi cum cerato componitur, item quod rubræ anchuſæ radicis ſiccæ & in læuorem contuſæ trientem recipit, ceræ albæ dodrantem, roſacei uncias duodeuiginti, iam quod ceruſa conſtat cum modica cerui medulla, laudatum eſt remedium.

Ad eos qui flagris cæſi ſunt. Cap. XII.

CEruſæ, argenti ſpumę æqualis portio, cerę quadrupla cum ſuſino, aut roſaceo, emplaſtri modo inducitur, primo die priuatim ſuſino ſolo utitor, uel croci drachma, tragacanthi tantundem, ouum integrum, ſine putamine, unita cæſis imponuntur, item pellis ouis recẽs excoriatæ calens adhuc circundata, quolibet efficacius die uno & nocte perſanat.

Quõ modo pili aduſtis renaſcantur. Cap. XIII.

PIli ambuſtis naſcuntur, ſi fici folia in fictili toſta, cum cerato in emplaſtri modum imponas, aut caricæ drachmis octo, ſampſuci drachma, tritis cum oleo donec cerati fiat ſpiſſitudo, utitor, uel detrimenti lapidis drachmas centum, æris ſquamę drachmas decem cum aqua ſubactas in paſtillos cogito, in uſu partem unam cerati partibus octo diluito.

Ad abraſa, quæ apoſyrmata Græci dicunt. Cap. XIIII.

ABraſa & ſuperficiẽ infeſtãtia ulcera, primũ aut uino aut aceto, aut muria aceto mixta quę oxalme dicit̃, aſtringes. Deinde medicamẽtis, ad ci

catricem

catricē ducendā utére, tū liparis, tū ex albis emplaſtris trypheris. Sūmè aūt facit quód ceruſæ partem unā recipit, ammoniaci dimidiam, myrtei quod ſatis eſt. Ammoniaco ex aqua in læuorem trito ceruſa miſcetur, myrteúmque ſuperfunditur: utitor lipara. Vel lapidis detrimento, ſquamā æris admiſceto, & myrteo in læuorem coactis utitor, aut cimolia, & argenti ſpuma, ex uino, recininoq; & myrteo tritis utitor.

Ad abraſa, intertrigines, inueterata ulcera, ſenilem teneramq; cutem.

Argenti ſpumæ chryſitidis drachmæ quinquaginta, ceræ drachmæ uiginti, reſinæ ſiccæ ex picea drachmæ duodecim, olei ſeſqui cyathus. Argenti ſpumæ oleo incoctę reliqua adijciuntur: rudicula agitatis, uel etiam in pila emollitis utitor, ſed cutem abraſam ab ulceribus non oportet amputare, ſed medicamentum ei inducere: ſic enim glutinabitur uel nigreſcens. At ulceri, quod eroditur ſordidumq; eſt, ſi carne nudum hiat, uix cicatrix obducitur. Cæterum abraſa tuetur ab inflammatione, rhu rubrum, ſi illinatur leuigatū, cū melle, aut lentiſci coma cremata, & cum melle impoſita.

Ad abraſa, flagris cæſa, & articulorum contuſiones medicamentum, quod dolorem leuet anodynon appellatum.

Argenti ſpumæ, ceruſæ, ſingulorum unciæ decem, ceræ unciæ ſex, olei puri, aut roſacei ſeſquilibra, amyli unciæ duæ. Ad eadem ualet Pelarion quoq; ex helcyſmate, id eſt recremento argenti paratur, item medicamentum quod ouis conſtet.

De formica & uerruca. Cap. XV.

Vtrunq; uitium, cutis excreſcētia eſt exigua, calloſa, & plerunq; figura teres: ſed formica, quæ græcè myrmecion dicitur, latiore baſi, ſimilem ſi quis nō trectet mordentis formicę ſenſum inducit. Verruca autem, quę Græcis uocatur acrochordon, anguſtiore, ut chordæ ſummo aſſimilata, pendere uideatur. Hos igitur tumores, elaterium cum ſale infricatum tollit, thuris lachryma cum aceto, groſſi cum aceto, farina, & nitro, liquor fici illitus ſimiliter facit: tithymalli, ſmaridis caput ſalſum concrematum, ærugo cum ſulfure ignem non experto combuſta, ocymi folia cum atramento ſutorio, ſarmentorum adhuc uiridium uſtorum quod diſtillat, fimus ouillus cum aceto, hircinum fel illitum, heliotropij magni ſemē, cum uino applicatum, ruta cum nitro & pipere, nitrum cum urina pueri uenerem non experti, ſtercus bouis gregarij in aceto.

De Ganglio. Cap. XVI.

Ganglium neruorum concretio eſt, ex ictu, aut laſſitudine oboriens, in pluribus quidem corporis partibus, pręcipuè uerò motui dicatis, nempe manu ſumma, & pedibus. Quo in uitio Archigenes calcem uiuam unà cum adipe anſerino, & terebinthina, imponendam cenſet. Doles uero medicamento, quod lapidem achatē recipit, utitur. At Oribaſius, eo quod ſubſequitur, ceruſæ, reſinę è pinu, olei ueteris, ſingulorum uncia, ammoniaci ſuffiminis, galbani, ſingulorum tantundem, ceræ unciæ quatuor, aut pilam plumbeam (inquit) craſſiorem uertebræ modo, ganglio ampliorem imponito, deligatoq; : pondere ſiquidem longiori tem-

poris ſpatio ipſum diſſoluit,atq; hoc nos utimur.

De inflammatione. Cap. XVII.

OMnes ex æquo tumores calidos,quibus dolor,feruorq; adeſt, noſtri inflammationes,Græci phlegmonas appellare conſuerunt. Verum pro diuerſa quæ ipſos facit,materia,hi quoq; euariãt. Cum enim ſanguis probus & craſſitie mediocris,in particulam aliquam ſubito confluxerit,ac propter copiam impactus inhæſerit,inflammatio propriè appellata naſcitur. Cum uero flaua bilis in parte aliqua ſubſtiterit,herpetem: ubi & ſanguis,& bilis flaua ſimul incubuerint,eryſipelas excitatur. At cum ſanguis, qui influit,calidus impenſè et craſſus fuerit,carbunculos mouere ſolet. Itaque ab inflammatione quæ peculiariter phlegmone dicitur,& multis ſemper accidit,incipiendum eſſe iudico. Tumor rubens,dolori ficus,tangenti renitens,& calidus ex ſanguine,ut à me dictũ eſt, probo originem trahit: qui,ſanguinem dico, nunc ex toto fertur corpore,nũc in aliquam particulam copioſus incumbit,ſic ut à uaſis nequeat cõtineri,exciditq; aliquid roris modo in ampla partium quæ intercedunt,ſpatia. Sæpe uero uitiũ hoc uulneribus,fracturis,ulceribus,alijsq; pluribus externis cauſis ſuperuenit. Cum itaq; inflammatio repentè eueſtigio particulam quampiam ſine manifeſta cauſa præcedente obſederit, totum uero corpus, parti contagium tranſmittat,uniuerſum quidem id,ſanguinis dimiſſione,uacuari oportet. quod autem inflammationem experitur,ſuperfundere ac obducere medicamentis,quæ non calefaciant,humectentq;,ſed illuuiem humoris repellere ſint idonea. At quod iam in affectam partem ſe receperit,euacuatur. Itaque illinitur cataplaſma quod conſtat ſemperuiuo,mali punici corticibus, uino incoctis,rhu & polenta. hoc & ſimilibus cum dolor uehemens nõ urget utendum eſt. Vbi uero particula fluxionem cum dolore ampliore ſenſerit,ne ſic quidem calens aqua oleúmue adhiberi debet,aut ex farinis cataplaſmata,ut quæ fluxionum uitijs omnia ſint inimica,doloris tamen uehementia leniri eo quod conſtat paſſo,roſaceo,ceraq; modica,& lanis ſordidis quæ œſypi multum contineant. Per æſtatem quidem frigida,hyeme tepida excipiuntur,applicanturq;,ſed ita ut ſuperiores quoq; affectis partibus loci,ſpongia uino auſtero imbuta,aut poſca frigida comprehendantur. cæterum miſcentur cum cataplaſmatis utiliter etiam herbæ. Parietaria igitur ad omnem inflammationẽ accõmoda eſt,tum per initia,tum in augmento,conſimiliter glaucium,atriplex,malua,lactuca,cucurbita, calidis illitæ,benefaciunt & tribuli utriq; inflammationibus ex influxu concitatis. braſſica uero dureſcentibus ualet. At ubi immutatio his oboritur,nec pus ſubſidet,curationem tentabis emplaſtro,quod ex chalcitide cõficitur, aut quodam perſimili fluxionibus dicato,lanam uero puram uino auſtero imbutam extrinſecus medicamento ſuperaccommodabis. Atq; hac ratione inflammationibus ex humoris defluxu contractis medeberis. Eas autẽ quę occaſioni cuidam feruntur acceptæ, ſi calefacias humectesq;, non offenderis, ac ſi uſus quandoq; poſtulauerit, ſcarificare ipſas, conueniens erit. At ſi ob defluxionem ortas inflammationes ſcarificatione diuiſeris,præſer

tim

tim per initia,malum quoddam haud mediocre ægrotanti accerſes.

De exterioribus corporis abſceſſibus. Cap. XVIII.

QVòd ſi fieri nõ poſſe tibi uideatur,ut ſuppurationem impedias,panem hydrelæo incoctum delines,aut farinam hordeaceam conſimili præparatam modo.particulam iure radicis altheæ incoctę fouebis. At ſi tumor ad ſuppurationẽ contumax eſt,aut ægrè diſcutitur,cataplaſmate ex ficis ſiccatis utere:oportet autem ficus dulces pingueſq́; incoctas aqua eliqueſcere,ac ius ipſarum in tenuis mellis ſpeciem cogi, farinamq́; hordeaceam adijci,& ſi quidem tumor diſcutitur minus autem ac conuenit, cum ficis ſiccatis incoques hyſſopũ,oryganumúe:ſi uoles magis intẽdere, ſalem decocto inijcies,diligenter animũ aduertens,ne ſiccando nimiũ pars in ſcirrum occaleſcat.Tale ſi quando uideris,cucumis ſylueſtris radicem, aut althææ, aut bryoniæ aqua ſimul decoques.ualentior autem & diſcutiendo promptior,dracũculi radix eſt,ipſumq́; medicamentũ, quod dracunculo cõſtat,ualidè huiuſmodi uitia diſijcit.Nonnunquã igitur ſolum hunc decoques,nonnunquã & ficus ſiccatas admiſcebis,farinamq́; ſimul cum adipe.Iam anethinũ oleũ crudos humores,incoctoſq́; tumores, & cõcoquit, & diſcutit.Item pix duros ac crudos tumores uniuerſos cataplaſmatis indita concoquit,magiſq́; liquida.MEDICAMENTVM compoſitũ, quod abſceſſus iam coctos expellit,ut ſubinde pus in ſplenio reperiat̃.non dum uero coctos in totum diſcutit. Lapidis pyritis drachmæ duodecim, ammoniaci triti tantundẽ,lomẽti drachmæ ſex,exceptum pice liquida,pelliq́; illitum imponitur.Splenium uero non prius aufertur quàm ſua ſponte deciderit.ſed medicamentum non multo antè præparari debet, ut quod confeſtim ſicceſcat.In his autẽ ſi tumor non diſſipatus fuerit,& pus ſub eo deliteſcat,parte ſcalpello diuiſa,idipſum uacuabitur,cura deinceps adhibita ne oleum,aut aqua admoueatur,uerum ſi uulnus abluere interim oporteat,aqua mulſa,poſca,uino & mulſo utendum eſt.Si uero inflammatione cõflictetur,ex lẽticula cataplaſma inducit̃. ubi inflãmatio abeſt,alio quodã emplaſtro medicamẽto in huiuſmodi ſectionibus utemur. quinetiã eo ꝙ conſtat chalcitide.Cæterum ſuper ipſis inijcitur ſpongia laná ue uino auſtero imbuta,uulneri autẽ nullum pingue medicamentum accommodatur,quale eſt tetrapharmacum.nam uehementer poſtulat ſicceſſere.

Quæ abſceſſus rumpant.

Quoniam nonnulli abſceſſus ferramento diuidi non ſuſtinent, tentãda ſunt & medicamenta,quæ ab extrahendo dicta ſunt epiſpaſtica: narciſſi radix in pollinem detrita, ex mulſa cum irino cocta applicatur, uel tenera arundinis radix,minutim detrita cum melle. quòd ſi dura fuerit, mulſæ prius incoquetur:uel ariſtolochiam cum melle applicato. rumpit autem picis aridæ & propolis creticæ par modus,cicatricemq́; inducit.

Dionyſia ad abſceſſus mirabilis,item ad mammas & inguina, epiſpaſtice,Quæ per latentes meatus diſcutit.

Olei ueteris,aquæ ſingulorum libra,hydrelæum incoquitur paulatim mox,aphronitri unciæ ſex adijciuntur,miſyos uncia una uel duę,incoquũtur

tur

tur donec manus non inquinent. Deinde miſcentur mannæ thuris, ceræ, terebinthinæ, ſingulorum unciæ ſex.

Ad neruicos abſceſſus.

Ceræ, colophoniæ, butyri ſingulorum libra, picis aridæ, mellis, ſingulorũ libræ duæ, unciæ ſex, æruginis unciæ tres, uiſci quod ſatis eſt. ALIVD epiſpaſticum. Suffiminis ammoniaci ſelibra, ceræ, terebinthinæ, ſingulorũ triens, ſulphuris uiui quadrans: nitri quadrans. Smilion autem medicamẽ appellatum, & quod porris conſtat, ualidè tumores iam mutatos rumpit. Quod lini ſeminis ſuccum recipit, percommodè diſcutit, mutat, rumpitq́;. At mitioribus abſceſſibus medicamenta congruent etiam ad parotidas inſcripta. Atq; hæc de abſceſſu, qui ab inflammatione emanat. Galenus autẽ memoriæ tradidit abſceſſum nulla præcedente inflammatione conſtitui, quæ ex probo ſanguine habet originem. Statim ſiquidẽ ab initio (inquit) humor aliquis aliàs ſpecie alius, in parte quadam collectus, uicina illi corpora excoriat tempore, & à ſubiectis dirimit. Sanè inueniuntur in huiuſmodi abſceſſibus cum ſcalpello ſunt diuiſi, omnigenæ, tum humorũ, tum ſolidorum quorundam corporũ ſpecies. Etenim ſtercori, urinæ, grumo, humori mel referenti, mucoſoq́;: ad hæc oſſibus, unguibus & pilis, conſimilia corpora reperiũtur, imò & animalcula ſubinde inuẽta omnibus propè quæ ex putredine ſubnaſcuntur ſimillima, Præterea in abſceſſibus potiſſimum inueteratis, qui humorũ ex loco in locũ decubitu prouenerint, colligi tradit, quæ lapides, arenas, teſtas, ligna, carbones, lutum, ſordes, amurcã & fæcem repręſentent. Quare abſolutior exteriorũ maximè corporis abſceſſuum ſignificatio compendioſè tradenda eſt, tum eorũ qui medicamentis diſcuti non poſſunt. Abſceſſus itaq; eſt carniũ ſeu partiũ carnoſarum, nempe muſculorũ, uenarũ, arteriarũ corruptio, mutatioq́;. In genere abſceſſuum nonnulli tunica comprehenduntur, ut atheromata, ſteatomata, melicerides. Alij ſine tunica conſtituuntur, quæ generis uocabulum uſurpant, unde ſermo hic noſter procedit. Porrò abſceſſuũ generationem plurima parte inflammatio præcedit, de qua diſceptatum eſt. Interim protinus ab initio, quemadmodum nuper dicebamus enaſcũtur. Comites abſceſſuum ſunt, igneus loci feruor, tumor eminens, ruberq́; magis ac antea, durusq́; cum dolore punctorio, pulſu & grauitate, ut aliquid ex particula ſuſpenſum eſſe uideatur. Quòd ſi uero locus inſignis extiterit, febris accedit & rigor inordinatus. noctu potiſſimum dolor fatigat, & febricula. Eſt cum inguinis inflammatio, proximis in glandulis excitetur. Vbi uero abſceſſus in totum fuerit abſolutus, magna parte decreſcit, punctus obueniunt pruriginoſi, et leuiter ſtupidi, tumor in mucronẽ acutũ magis faſtigiatur, tactu lenis, cedẽsq́;, ſuperficies in uertice auellitur. Dico autẽ hęc de his qui foras rumpuntur. Si igitur uel medicamentis, uel ſua ſponte rupti fuerint, emmoto medicamine, curationẽ tẽtabis, parte iã purè uacuata: ſin aliter accidat, apire ipſum in eũ modũ oportet, quẽ in chirurgica explicabimus.

De Gangræna, & Sphacelo. *Cap. XIX.*

CVm inflammatio, neq; diſcutitur, neq; in pus mutat̃, ſæpe in gangrænam,

nam, & ſiderationem, quę Grecis dicitur ſphacelos, incidit, de quibus iam ſermonem inſtituimus. Gangrænas, enim appellant, cum membrum aliquod ob inflammationis, qua conflictatur, magnitudinem emoritur: neq; iam confirmatas ſic dicunt, ſed quæ etiamnũ fiunt. Eius mali uis eſt, ut niſi celerrimè ſuccurras, facile affecta pars, quatenus uicina comprehẽdit, mortis habitum repræſentet, & hominem iugulet. Vbi uero membra ſic uitiata in totum ſenſu fuerint deſtituta, affectum non amplius gangrenam, ſed iam ſphacelum nuncupant. Quin & oſſibus hoc mali accidit, cum caro ipſis circundata, praua ſcatens ſanie, ipſa hac imbuerit, ac putredine conſumpſerit. Cum itaq; membrum ex toto, uita, ſenſu, motuq́; priuatum eſt, confeſtim præcidi oportet quamproximè ſanæ parti. Gangrænam uero curamus, ſanguine ex parte uitiata affatim emiſſo, uel enim uena inciſa ſanguis corruptus, cum uena amplior in ipſo membro appareat, detrahendus, uel cute totius corporis diuiſa, multis altisq́; plagis. ubi uero ſanguinem emanare permiſerimus, medicamentum aliquod putridis conſecratum induci debet, quale eſt, farina erui, aut lolij aut lomentum, ex oxymelite. Quòd ſi ualentius imponere cogites, ſalem adijcito, aut paſtillum Andronis, aut eius generis aliquem. Faciunt ad gangrænas, & uetuſtæ nuces: cortex autem ipſas expurgat: item liquor tithymalli tempeſtiuè & mediocriter adhibitus. Opitulatur ipſis & lupinorum amarorum decocti ius ſuperfuſum. Nonnulli uero ubi putridam partem præciderint, quò ſecurius mali radicem euellant, candens ferramentum adigunt, in quibus ſale cum porro utendum eſt. Vt autem cruſtæ citius decidant, cataplaſma deinde accommodatur ex pane, uel hordeacea farina, uel triticea ex hydrelæo incocta. Item medicamenti cephalici puluis ex melle, tetrapharmacũ, & Macedonicũ ut appellant, utiliter imponitur. Iam panis cum apio tritus, aut ocymò, ſic iris uel panax, uel ariſtolochia, uel acorum cum melle, uel thus, cruſtas probè ſeparat. Idem præſtat Macherionis medicamentum, & Iſis linamento illita ex melle. In teneris autẽ corporibus abunde eſt etiam erui farina ex melle.

Ex Oribaſij commentarijs ad Gangrænas.

Aeruginis raſæ, minij, aluminis ſciſſilis, ſingulorũ par modus, aqua detritus gangrænis illinitur, ſcalpello undiq; exaſperatis. Item lolij farina cũ raphano & ſale, nonnunquã etiam aceto. uua paſſa acinis uacuata, cum cortice ex ſale & oxymelite. Ad hęc nucũ iuglandiũ medulla, myrti folia uino incocta, tritaq́; ex melle, raphanus cũ aceto, cruſtas etiã ad oſſa uſq; rũpit.

De Herpete. *Cap. XX.*

CVm bilis flaua nullo miſta humori excreta in particulam quampiam decumbit, malum herpes nuncupatur. Si quidem ſubſtantia craſſior ſit, acriorq́;, totam cutem aduſq; carnem ſubiectã exulcerat, uocaturq́; herpes exedens. Si uero tenuior & minus acris calidaq́;, puſtulas exiguas, per ſummam cutem milio ſimiles excitat, ob quam ſimilitudinẽ, herpes miliaris dicitur. At Oribaſio authore, pituita cũ flaua bile miſta, miliarẽ herpetem creat. Corpore igitur toto medicamine quod ducẽdæ bili eſt, euacuato, loco affecto refrigerantia ſiccãtiaq́; inducũtur, principio capreoli uitis, rubi,

rubi, & plantaginis applicātur. poſtea uerò lenticula his miſcetur interim, & mel & polenta. Item cataplaſma, quod ad inflammationes ex confluxu inſcriptum eſt exempto ſemper uiuo. Verum exulcerata paſtillis inunguntur, paſſo, aut uino tenui et auſtero non ueteri, aut poſca aquoſa ſolutis. inducitur et glaucium, eiq́ꝫ conſimilia ex aqua. Cum autem nihil proficit acetum admiſcetur. ſucco autē plantaginis, aut ſolani, aut uino diluta magnificè auxiliantur: aut lini ſemen torridum oleo uinoq́ꝫ incoctum, inq́ꝫ læuorem redactum imponitur: aut terra cimolia, ſolani ſubacta ſucco perungitur: & argenti ſpumæ unciæ quatuor, porri ſucci cyathi dimidiū, betæ ſucci tantundem, læuigata illinuntur: at inueteratis iam huiuſmodi ulceribus, Muſæ paſtillus & Andronius efficax eſt. ALIVD Ad herpetem puſtuloſum. recrementum plumbi ex uino auſtero læuigatum illinitur, ſuperinijciuntur betæ folia uino incocta, uel ceræ triens, myrtei unciæ ſex, ſtercoris plumbi triens, uino diluta illinuntur: at ubi id quod ſerpit repreſſum fuerit, cerato ex recremento utitor, aut lente cocta cum melle partē obducito. Ad herpetem uerò qui ſub cute affligit, retrimentum plumbi, rutæ læuigatæ ſucco excipitur, aut ceratum myrteum in uicem rutæ. ALIVD. Lanæ ueteris illotæ, circa tedam combuſtæ drachmæ duodecim & ſemiſſis, cerę drachmę uigintiquinq́ꝫ, recremēti plumbi uncia una S. ſeui caprilli curati lotiq́ꝫ ex aqua drachmæ uigintiquinq́ꝫ, myrtei unciæ quinq́ꝫ. ALIVD ad herpetas acutè depaſcentes, corij mali punici dulcis drachmæ ſex, argenti ſpumæ tantundem, lanæ illotæ circa tedam combuſtæ drachmæ tres, ceræ drachmæ duodecim, ceruſæ drachmę octo, thuris, aluminis ſciſſi; ſingulorum drachma, uino aut myrteo excipiuntur.

De Eryſipelate. *Cap. XXI.*

GAlenus tumorem ex feruente & tenui ſanguine conflatum priuatim quidē et propriè eryſipelas, appellauit: cum uero ex ambobus, ſanguine & bile cōſtat, utiq́ꝫ ab eo quod in miſtura ſuperat nomen uitio indidit. Etenim ubi ſanguis excellebat, inflammationē eryſipelaceam, ubi bilis flaua præpollet, eryſipelas inflammatorium dixit. Verum communius tumorem ex ſanguine & bile calidioribus factis conflatum, Eryſipelas appellauit. Vtro autem modo dicas, nihil adeò ad præſidiorum uſum intereſt. id uero ſcire oportet eryſipelata quæ capiti potiſſimum oboriuntur, plus faceſſere negotij, adeoq́ꝫ eſſe periculoſa ut niſi efficax conſequātur auxilium, interim quoq́ꝫ affectos ſtrangulent. Quod ſimul ac fuerit deprehenſum, protinus ab initio uena in cubito præſertim humeraria debet incidi. ſin autem hæc non appareat, eam quę ſe conſpectui obijcit. At ſi quid ſanguinis dimiſſionem impediat, purgatione utendum ex medicamento quod bili ducendæ eſt. Hac ſanè & in aliarum partium eryſipelatis uti, uel clyſterijs efficacioribus oportet, tum ipſis illinere quæ influentem materiam refrigerantium uirtute repellunt, collectam uero, calefacientium mediocriter & humectantium diſcutiant priuſquam particula liueat, aut nigreſcat, adhibita ſemper cura ut perliquida inungantur, ita ut frequentius immutētur, primis per ſpongias molles ablotis, ſiquidem multus particulæ feruor ce-

leriter

ſeriter in uaporem erumpens, hæc deſiccat. Cæterum requirunt eryſipelata per initia, ut dixi, quæ refrigerent cum humiditate, non aſtringant: quale eſt ſemperuiuũ, portulaca, pſyllion, lenticula paluſtris, ſeris, cucurbita, ſolanum, altercum, lactuca, glaucium, item apium, & rhamni folia per ſe uel cum pane inducta. item ceratum ex aqua admodum frigida. His miſcetur etiam opij aliquid, lachrymæ papaueris, cicutæ & mandragoræ. Iam compoſita medicamenta inducuntur, fietq́ ceratum, cera dealbata roſacei quadruplo admixto, ex oleo omphacino ſine ſale cõfecto: his in pila emollitis, aquæ frigidæ ſuperfunditur, quantum poteſt recipi. Si uero aceti tenuis & pellucidi momentum temperes, præſtantius medicamentum habiturus es. Item polenta cum herba quadam frigidiore ex ijs quas enumerauimus affatim membrum refrigerat. Idem efficiunt palmulę pingues cum horum aliquo mixtæ. Ad hæc pars etiam delinetur ceruſa, uel terra cimolia, aut figulari cum ſolano, aut argenti ſpuma cum roſaceo, aut chalcitide cum oleo paſſoq́, aut ceruſa cum aceto & lycio, uel acacia cũ aceto. Cum feruor remittit utendum ſimplicibus quidem, ſulfure uiuo & menta cum oxyrhodino, aut ruta cum abſinthio, aceto & oleo, aut argenti ſpuma cum porri & betæ ſucco. compoſitis autem, priuatim in capite hoc paſtillo. Argenti ſpuma, ceruſa, croco, ſulfure ignem non experto, opioq́ cum paſſo. Communiter autem omnibus, minio ſinopico, chalcitide, miſy toſto, ærugine raſa, atramento ſutorio, alumine ſciſſili pari pondere ex aceto utitor. ALIVD. Sulfuris uiui, ceruſæ, opij, acaciæ paribus ſingulorum portionibus, ex aceto. Cataplaſma ad eryſipelata, herpetas, abſceſſus, parotidas & ambuſta. Althææ nouellæ foliorum tenerorum libra: cocta in hydrelæo perbellè teruntur, adiectoq́ roſacei triente, argenti ſpumæ, ceruſę ſingulorum uncijs duabus & ſemiſſe, iterum læuigantur cum ſucco coriandri, aut ſemper uiui, aut ſolani: deinde micis panis adiunctis ut emplaſtri formam induat, illinitur. Hoc autem emplaſtro utitor quod recipit recinini pondo, myrtei pondo, unguenti quincuncem, argenti ſpumæ trientem, æruginis raſæ ſextantem. Aerugo & argenti ſpuma aceto læuigantur. Ceratũ ad eryſipelata & ambuſta. Ceræ albæ triens, roſacei quadrans, oua ſex, perdicij herbæ triens. Vbi uero inflammatio membri conquieuerit, aut uetuſtatem experiatur, cataplaſma illi, priuſquàm liueat, ex cruda farina ordei eſt imponẽdum. Quòd ſi liuor iam occuparit, cute ſcarificatu inciſa, cataplaſma induci, locuſq́ perfundi, ex aqua calida dulci debet, ſed & marina & muria interim conducet, quinetiam ipſi cataplaſmati talis aqua, uel acetũ, uel muria cum aceto miſceatur. Deinde commemoratis medicamẽtis compoſitis cura adhibita uti licet. Nam ſi inflammatio remaneat, aut in pus, aut in putredinem conuertitur.

De phymate, bubone & phygethlo. Cap. XXII.

AVthore Galeno, bubo, phyma, & phygethlon, glandularũ affectus ſunt: bubo quidem inflammatio, phyma autem glandulæ inflammatio ad ſuppurationem ſpectans. Aliorum uero quorundam ſententia, communiter omnes, qui à natura abhorrent, ceu abſceſſorij tumores, quamcũ-

que corporis partem obſideant, phymata appellantur. Siquidem Hippocrates in hunc modum ſcribit: Quibus phymata urinarium meatum exercent, hi abſceſſu in uomicam erumpente liberantur. At bubones qui prolapſu, aut alijs ulceribus, aut doloribus contrahuntur, periculo uacant: febribus autem ſuperuenientes, qui plurima parte ex peſtilentiali lue ſolent incidere, deterrimi ſunt, ſiue femora, ſiue alas, aut ceruicem inuaſerint. Verũ priores initio, quemadmodum inflammatio quælibet, auxilijs repellũtur, quæ refrigerant aſtringuntq́;, uel ſpõgijs ex poſca impoſitis, uel lanis oleo crudo uinoq́; imbutis, uel roſaceo, uel melino, uel lentiſcino, uel myrteo, deinde ijs quæ digerunt utendum. At ſi corpus uniuerſum ſuccis æquabiliter redundet, prius ipſum uacuari conuenit. ubi iam inanitum eſt, ulceris in quo id prouenerit, cura haberi debet, ſicuti in capite de ulceribus explicabitur. Glandula ſi inflammatione tentetur, lanis oleo quodam laxante, irriguis, rectè lenitur, totumq́; ipſis membrum inuoluitur. Cum tumor ad ſuppurationem ſpectauerit, non promptè diuidere, ſed medicamentis quę cerati ſpeciem referunt, diſcutere nitemur, cuiuſmodi potiſſimũ eſt ex perano confectum. Item quod ab herbis dicitur botanicon, ſi per hæc nõ diſcutitur rumpere adgrediemur, aliorum abſceſſuum modo, ſimiliterq́; illis mederi. In ijs autẽ qui ob febres aut omnino humorum abundantiã procreantur, caueri debent repellentia, ne materies penitius detruſa curſum repetat, ſed ab ijs quæ diſcutiunt, ſtatim curationem incipere conſilium eſt. Si autem nihil prohibet, nempe aut ætas aut uirtus, ſanguis prius è cubito dimittetur. deinde loco fomenta inducentur ex decocto chamæmeli aut anethi, aut eius generis alicuius. Reliqua medicamentorum ſylua, maximè ex ijs quæ tertio uolumine ad parotidas dicta ſunt, transferẽda eſt. Item ex illis quæ nuper contra inflammationes prodidimus, quemadmodum etiã phygethli curatio, tum hinc tum ex remedijs eryſipelati accommodatis petetur. After atticus herba quam & bubonion, quaſi dicas inguinariam, ea ipſa de cauſa uocant, non ſolum illitus, ſed etiam contactus, bubonibus auxiliari creditur. Phymata autem priuatim diſcutit adianthum, ſi illinatur, atriplex, parietaria, althææ radix uino incocta, ammoniacum cum melle emollitum inductumq́;, uiſcus cum reſina, ceratoq́;. Rumpit autem abſceſſum propolis, lupini amari ex aceto illiti, cucumis ſylueſtris radix, terebinthina excepta, capparis radix ſimiliter, nitrum cum fermento aut ficis.

De furunculo, qui dothien appellatur. Cap. XXIII.

FVrunculus, tumor eſt abſceſſum præ ſe ferens, qui ex craſſis humoribus in carnoſis plerunq́; partibus concipitur, mitis quidem, cum in ſola cute coijt: peruicax autem, malignusq́;, ubi ſubter actis radicibus in ſuperficiem erumpit. Diſſipat autem furunculum, triticum manſum & impoſitum: maſtichæ ægyptia, uuæ paſſæ quibus acini ſint exempti cum ſale tritæ, ac admotæ hunc aut diſijciunt aut rumpunt, uel ſiccæ fici hydromelite incoctæ imponuntur, uel reſina ficis miſta inducitur, uel ipſæ ficus ſiccatæ cum fuerint pingues diſſectæ, uel fermentum cum nitro, uel lini ſemen cum melle, uel alterci folia, trita cum butyro. Compoſita uero hæc profi-

proficiunt,quod ex fermento,quod polline farinaceo conſtat,et quod priuatim à furunculo græce dicitur dothienicon, fomenta autem adhibentur ex ſpongijs mollibus continuè calenti aquæ intinctis,deinde ſic medicamenta inijciuntur.

De terebintho. *Cap. XXIIII.*

ORibaſius terebinthum ſanè phymatis ſpeciem eſſe affirmat,in cuius extima parte puſtula nigra incumbit:hac rupta id quod ſubiacet abraſo ſimile apparet,ubi ſcalpello diuiſeris,pus inuenit. Dioſcorides aũt Alexandreus literis mandauit terebinthos cutis eſſe excreſcentias,rotundas,nigrouirides,terebinthi fructum referentes,atq; has alijs phymatum tumoribus ſimiliter curari cenſet:auxilia ex ſuprà cõprehenſis huc transferẽda.

De Carbunculo. *Cap. XXV.*

CVm ſanguis magis melancholicus effectus inferueſcẽsq; aliqua ſe parte receperit,carbunculus fieri ſolet,quod ulcus eſt cruſtaceum plerunque à puſtula ambuſtis conſimili,interim uero & ſine hac incipiens. Cæterum inter initia,quibus hoc malum inſtat,in particula omnino pruritum ſentiunt,deinde puſtula,nunc una,nunc plures tenues exoriuntur, miliorum quorũdam inſtar:quibus perruptis,ſimiliter cruſtaceum ulcus prouenit,quale ferramenta candentia excitant,modo cruſta ipſa cinereum colorem,modò nigrum præferente,ſic ut inferiori carni continua adhæreſcat,& quodam modo affixa ſit depaſcaturq;. Reliqua autem caro circumpoſita,feruidam refert inflammationem,quam Græci phlogoſim appellant,et colore nigreſcit,ſplendetq; bituminis et picis modo. talis autem eſt bilis exactè atra. Verum carbunculi,qui carnem inuaſerint,confeſtim circumſcribuntur:qui membranas,neruosq; occupãt,diutius remanent, luemq; ſubiectis corporibus impartiunt,ut etiam inflammationes quæ eryſipelatis naturam reſipiant,in ipſis excitentur.pleriſq; itidem in ſuppurationem conuerſi ſunt.multis febres ſimul accedunt. Iam uero carbunculi ex cauſis populatim graſſantibus excitantur.Curatio ipſorum, niſi admodum fuerint exigui,à uacatione ſanguinis è uena ad animæ defectionem uſq; dimiſſi,tentanda eſt:mox ſcarificatus rectè accommodatur,plagis ob ſucci craſſitiem altioribus:particulæ laboranti inducuntur, quæ modicè reprimunt diſſipantq;. tale eſt cataplaſma,quod ex plantagine & cocta lente conſtat,quod recipit panis furnacei micam. Eſto autem panis, nec omnino à furfure purus,nec nimium eius habens, ſuper ipſum uero ulcus ualens aliquod medicamentum imponitur,cuiuſmodi eſt Andronis, Paſionis,& Polyidæ,diluiq; id uino aliquo dulci,ad ſordium ſpiſſitudinem debebit.Item maſſalioticum aridum,uel & ipſum ſimiliter dilutum.Item radix dracunculi,uel ariſtolochiæ,uel liquor ſilphij,uel cirenaici, ſingula ex aceto probè delinentur. At quæ eryſipelatis naturam referunt,ſuprà comprehenſis ad id uitij remedijs perungentur. Quæ uero partes conſortij lege affici putantur,ſuccidis lanis ex œnelæo madefaciendæ ſunt. Vbi iam ardor acquieuerit,carbunculis inijciuntur cerata cephalica,diluta, illitaq; in linteolis.generoſiſſimum eſt quod herbis,tum illud quod nitro cõſtat,

item arida ulceribus depaſcentibus dicata, per ſe, & cum roſaceo. Cum autem durities remanet, utemur melino Serapionis, operam adhibentes, ut quàm celerrimè carbunculi ſuppurēt. Quod quidem fiet, ſi die bis, noctu ſemel, tum cataplaſmata, tum medicamenta mutes. At quò radicitus carbunculos diuellas, dirimasq́ ab adiacentium commercio, malum punicū acidum, minutatim conciſum in aceto coques: ubi intabuerit, in læuorem deteres, linteoq́ illitum induces: cum ſicceſſit, aceto humectabis. Item nucis auellanæ ueteris, uel etiam non ueteris medulla carbunculos maturat rumpitq́. Hoc præſtant & cupreſſi folia, tum germina, nouelli & molles galbuli cum polenta, uua acinis uacua, ficus ſiccatæ uino incoctæ, papaueris ceratidis flores, liquor ſilphij, cum ruta & mellis momento, pix liquida cum uuis paſſis, et ſuillo adipe.

Ad carbunculos uehementer efficax.

Argenti ſpumæ libra, olei ueteris libra & ſemiſſis, auripigmenti uncia. Oleo cum argenti ſpuma dum manus non inquinet incocto, ſublatoq́ ab igne, auripigmentum adijcitur, rurſusq́ medicamentum coquitur donec nigreſcat, tritis in pila utitor in linamenta filatim carpta illitis.

Ad gangrænas, ulcera uetera, chironia, ſtrumas, podagram: priuatim uero ad carbunculos, præſertim eos qui palpebras infeſtant.

Opij, acaciæ, miſyos toſti, ſquamæ æris, ſingulorum drachmæ duę, atramenti ſutorij drachma, alterci ſeminis drachma, tritis ex aqua utitor, probè facit & tetrapharmacum quod quintam thuris partem contineat. Aduerſus naturalium carbunculos, chalcitidis, atramenti ſutorij, ſingulorum drachmis octo, aphronitri drachmis duabus. ex aqua tritis utitor. Valet ſtercus quoq́ ouillum, torridum cum melle. In Alexandria Serapiade quę orchis & triorchis dicitur uiridi, cum micis panis, cataplaſmatis modo utuntur ad carbunculos, omniaq́ cruſtoſa. Vbi uero cruſta exciderit, communis ulceris modo curabis.

De cancro. *Cap. XXVI.*

CAncer in qualibet corporis parte oriri conſueuit, ſiquidem in oculis, & uulua, quemadmodum in ipſorum capitibus expoſitū eſt, alijsq́ pluribus particulis, ſed præcipuè in fœminarū mammis accidit, quoniam natura fungoſæ & inanes, craſſiſſimam atræ bilis, unde hoc uitium contrahitur, materiam promptè poſſunt excipere. ex eo enim humore cum refer buit, cancri proueniūt. atq́ ſi acrior illa fuerit, cum exulceratione. Quapropter colore magis quàm inflammationes nigricant, ſed ita ut tantam caliditatem non experiantur. Venæ autem quæ circà ſunt intumeſcunt, intenduntúrq́, cancri animantis pedum modo, unde & appellationem hanc uitium eſt ſortitum. Nonnulli uero inde ſic nuncuparunt, quòd difficillimè ab his partibus quas obſederit, euellatur, quemadmodum cancer aquaticus animans. Hoc malum planè propter ſucci craſſitiem non conſaneſcit, utpote quod nec repelli, nec diſcuti queat, nec totius corporis purgatione

cedat,uel quod etiam mitiora negligat remedia, uehementioribus autem irritetur excandeſcatq́. Prima ſane cancri initia prohibere,ne augeſcant,licet,ſi melancholicus humor prius uacuetur,quàm in affecta particula radices ſubter egerit,impactusq́ ſit.uacuatio quidem primum tentanda eſt, ſanguinis dimiſſione,ſi nihil prohibet,mox purgatione,per initia quidem ex ſimplicioribus petita,quale eſt epithymon,quatuor drachmis & S.in ſero lactis,aut mulſa exhibitum.Deinde ex hiera,quæ nigrum ueratrum recipit.Loco autem dolenti inductum ſubſequens remedium,ſine dolore facit exulceratis:ſolani ſuccus linteo molli duplici in eum tincto imponitur. Extrinſecus autem lana molliuſcula & ipſa ſucco imbuta circundatur, cura adhibita,ne hæc ſicceſcant ſucco,continẽtius ſuperfuſo. Iam uti diutius poteris in cancris exulceratis medicamẽto quod pompholyge conſtat.Nec inepta ſunt,quæ tertio uolumine de uuluæ cancris prodidimus.

Ad carcinode,malignaq́,tum ad ſedis tuberoſa ulcera,item ad naturalium uel teſticulorum,uel mammarum inflammationes.

In plumbea pila piſtillo plumbeo lemniam ſphragidem ex poſca,et mulſa,uel lacte conterito,ut nigreſcat:uel roſaceo,uel immaturo oleo, ſuccóue ſemperuiui,uel cotyledonis,uel lactucæ,uel pſyllij,uel uuæ acerbæ tritam ſimiliter inungito.Crebrior uictus ægro dabitur,ptiſanæ cremor,lactisq́ ſerum,ex oleribus malua,atriplex,bletum,cucurbita,piſcium ſaxatiles, omnis generis aues præterquam paluſtres.

Archigenis ad carcinode,& maligna ulcera.

Cancrorum fluuiatilium crematorum,& cadmiæ par modus in pollinem coactus inſpergitur,aut cancrorum cinis unà cum cerato inducitur, item eryſimi ſemen detritum cum melle accommodatur.

De molli & laxo tumore,qui œdema Græcis dicitur.
Cap. XXXVII.

CVm de tumoribus qui ſuccis calidioribus contrahuntur,diſputatum ſit,iterum de contrarijs agemus,ab eo quod Græcis œdema dicitur, exorſi.Quemadmodum enim ex bilioſa fluxione,eryſipelas, ita ex pituitoſa,œdema laxus quidam atq́ indolens tumor excitatur. Equidem ſcimus aliter quoq́ œdemata prouenire,nempe in pedibus,in aquę ſubter cutem affectibus,habitu corporis contabeſcente,qui phthoe gręcè dicitur, & malo,qui cachexia.Atq́ in illis quidem tumor hic affectus qui hominẽ premit accidens eſt,nullam ſeorſum, curationem propriam poſtulans. Satis enim eſt,ſi quidem curatione egebit ipſa tum crura perfricare oleo cum ſale,aut etiam oxyrodino ſal habente.At ſi ex pituitoſo humore in particulam influente œdema conſtitit,abundè quandoq́ eſt ſpongia poſca imbuta,cum ligamento leuiter ſtringente impoſita,quæ ab inferiori parte incipiens,ſuprà finiat.Eſto autem ſpongia,modò conductura ſit,recens, ſi huius copia non eſt,eam,cuius erit facultas, detergebis, expurgabisq́ nitro, magisq́ aphronitro,& lixiuio.Quòd ſi per hæc tumor nõ ſubſideat, paululum aluminis inijcies,commodum autem eſt tenerrimum ellychnion,

poſca madens impoſitum: bonum eſt, & glaucium. Quòd ſi in uetuſtatem œdema inciderit, parti oleo prius inunctæ ſpongia ex lixiuio imponitur, eiusq́ uiolentiore cõſtrictione curatur. diſcutit autem, ac comprimit tumores laxos cedentesq́ quęlibet terra illita, magisq́ Aegyptia, tum iſatis domeſtica.

De inflatione. *Cap. XXVIII.*

INflatio ex flatuoſo ſpiritu nunc ſub cute, nunc ſub membranis, quę oſſibus circundãtur, & muſculis, collecto, enaſcitur. Porrò is colligitur aliquando in uentre & inteſtinis, itemq́ in medio horum ſpatio & membranæ, quæ peritonæos dicitur, ut in aquæ ſubter cutem genere, cui nomẽ eſt tympanias. Differt quoq; hæc ab œdemate, quòd preſſa digitis, foſſulam non repræſentet, & ſonitum tympani modo ædat. Membrorũ autem denſitas, tum ſpiritus ſimul craſſities efficit, ut idem ſpiritus non diſſipetur. Vnde curandi ratio huc dirigẽda eſt, ut membra rarefacias, craſſioremq́ ſpiritum extenues, quod medicamenta tenuiſſima & poteſtate calida præſtant: atq; in uentre quidem et uiſceribus oleũ tenuius quod rutã habet incoctam, aut aliquod ex calidis ſeminibus, qualia ſunt, cumini, apij. Interim uero & cucurbita iuſtæ magnitudinis citra cutis inciſionem umbilico bis térue defixa, inflationem diſcuſſit. Muſculis autem ex contuſione, quemadmodum propulſu inflatis particulas calidis nimium, & acribus excandeſcere contingit. Quare per initia medicamenta quæ magis leniant adhibenda. Vbi facta eſt inclinatio, ea quæ diſcutiant. Vtendum igitur ſapa, cum olei momento, ac ex lanis ſuccidis calida excipiantur, uel etiam ceratum ex œſypo admiſcetur, cura adhibita ut caliditas permaneat, frigus enim non conducit. Vbi iam æger lenitus ſopitusq́ eſt, acetum admiſcetur & nitrum, aut aphronitrum. deinde & lixiuium. Poſtremo emplaſtris utendum quæ diſcutiendi uim habent, quò inflatio ſubſidat, quale eſt quod ſequitur, ſordes balneorum ſubferuefactæ percolantur primum, ut puræ euadant, & rurſus lebeti inijciuntur, tritaq́ calx reſtincta farinæ modo etiam inſpergitur, dum luti fiat ſpiſſitudo, ac utitor. Hoc efficacius eſt medicamentum ex ſycomoro compoſitum.

De intortis & contuſis. *Cap. XXIX.*

ARticulis intortis contuſisq́ faciunt lanæ ſuccidæ, aut ſpongia oxelęo imbuta impoſitaq́, item bulborum elixorũ pars tenerior cum melle, uiticisq́ folia, ſal, nitrum toſtum, læuigata cum cerato inducuntur. Iam ſuperfuſio aquæ dulcis, aut marinæ calentis utiliter adhibetur. Vbi uero inflammatio, & dolores conquierint, intortæ partes etiam rectè perfricantur.

De carne contuſa, & ſanguinis ſubter cutem coitu, quod græce ecchymoma dicitur.
Cap. XXX.

CArne à graui quodam corpore, quod extrìnſecus ſuperinciderit contuſa

tuſa, uenisq; exiguis indidem diuortiū expertis. ſanguis profunditur per ſubſultum, quod Gręci κατὰ διαπήδησιν appellant, unde ſub cute collectus, ecchymoma dictum efficit. Cute inquam, non diuiſa, tanquam tumor tactu mollis & cedens, comitatur, liuidus, & magna ex parte indolens. Eò igitur animum tendimus ut ſanguinem qui continetur diſſipemus, idq; cōfeſtim priuſquam nigruerit. Per initia ſanè nonnihil ex aſtringentibus, ijs quę diſcutiūt, admiſcere oportet, eò quòd tunicæ uenularum contuſę denſationem requirant: inde etiam ſolis diſcutiētibus ſine aſtrictione utemur, ac ſcarificatis initio ecchymomatis, ita ſubſequentem curationem accommodabimus. Ad inueterata autē ecchymomata, raphanus applicatus prodeſt. Quippe diſcutit ea ubi erodere inceperit, aut raphani ſuccus, cum micis panis inductus. Cęterum ecchymomatis ſpecies ſunt, ſugillata, & liuores ex ictu, hypoſphagmata dicuntur. item ſanguinis inter ungues concurſus ex percuſſu proueniens, de quibus priuatim tertio uolumine dictum eſt. Verum de unguium uitijs, in parte chirurgica differemus.

De ruptis & auulſis. *Cap. XXXI.*

RVptio cum ecchymomate prorſus accidit: curatur autē medicamentis mediocriter calefacientibus, quale eſt ex nigris populis acopon, aliaq; huic conſimilia. At altioribus rupturis magis acria, magisq; incidentia accommodantur. Talibus ſanè & cucurbitulæ uſus proficit. Ergo ſi euocatum celeriter per halitum ecchymoma totum eſt, facilè dehiſcens ipſa caro coaleſcet. Sin longiore ſpatio ſordes copioſa ſuccreuerit, ruptum deinceps coire non poteſt, ſed tantum propè ipſius labra admouentur. quo fit ut leui momento ea facilè ſeparentur, & medius inter ipſa locus ſuperuacuo humore repleatur, nihilq; aliud, quàm aſſiduè nouū quodammodo ecchymoma creetur, primo perſimile, niſi quòd citius quàm illud diſſipetur, utpote ex tenui magis ſanie nunc conſtans, cum per initia è ſanguine ecchymoma eſſet. Conuulſum autem fibris quibuſdam laceſſitis diſtractisq; leniri tantum deſiderat, quoad dolor ſopiatur, quippe conglutinari nequeunt. Itaq; Ariſtolochia rotunda ruptis cōuulſisq;, ſi quid aliud, idonea eſt: ſimiliter centaurei maioris radix eiusq; ſuccus, rheum, coſtus, bdellium cum oxymelite pota.

De ſcirris. *Cap. XXXII.*

EXactus quidem ſcirrus, tumor eſt pręter naturam, ſenſus expers et durus: non exactus autem uix ſenſilis eſt. ac qui ſenſu uacat ſanari non poteſt: qui ægrè ſentitur, uix ſaneſcit, ſi quidem humor unde huiuſmodi uitium contrahitur glutinoſus craſſusq; eſt, qui particulis quæ ſcirro obducuntur impactus ſolui contumaciter repugnat. Eſt cum ſtatim ab initio conſtituitur augetúrque, plerunque uero à medicis qui eryſipelata & inflammationes uehementer refrigerauerint, aſtrinxeríntque, originem ſortitur. Quòd ſi quis ea quæ ualenter diſcutiunt medicamenta, partibus ſcirro obductis admoueat, huic paucis primis diebus, manifeſtò ſcirrus decreuiſſe uidebitur. Cæterum quod de affectu

reſtat, id reddit inſanabile. ſiquidem toto quod in eo ſubtiliſſimum erat diſſipato, quod reliquum eſt deſiccatum, ceu lapidoſa concretio relinquetur. Quapropter conuenit diſcuſſorium aliquod medicamentum et emolliens habere, quod non ualidè calefaciat atq; deſiccet.. Huius autem generis ſunt medullæ omnes, magisq; ceruina & uitulina. Ex adipibus commẽdatur, leonina, pardalis, urſina, deinde taurina. Inter aues anſerina & gallinacea & phaſianica, ſicciorq; caprilla & hircina. Ad hæc ammoniacum ſuffimen, bdellium maximè ſcythicum, ſtyrax qui humentior eſt & pinguis, ac ægyptiaca maſtiche. In alijs ſanè particulis ſcirrum expertis his ſeorſum utendum eſt, tum ijs quæ inde componuntur. uerum in tendonibus & ligamentis, lapis igni candens, aceto acerrimo extinguitur, & ſiquidem haberi poteſt, pyrites: ſin eius copia non eſt, molaris, in quo pars affecta commoueri debet, ut uaporem aſcendentem recipiat, atq; inde rurſus medicamen quod emolliat imponitur, oleo tamen tenui non aqua quotidie ab initio. per totum morbi curriculum pars affecta perfunditur: interim oleo in quo althææ radix ac ſylueſtris cucumeris ſit incocta. A balneo autem in totum ægri abſtinebunt, uel certe frequenti, ſed poſteaquam ſcirrus emollitus fuerit, ammoniacum pinguiſſimum aceto quamacerrimo maceratum particulæ ſat multis diebus inungitur. Deinde rurſus emollienti medicamine utendum, quod receperit galbanũ, et opopanacem, eaq; pinguiſſima. eiuſmodi uero ſunt potiſſimum, ex petaſone confectum, & quod ad Amythaonem refertur, & ſtrumis dicata medicamenta.

De ſtrumis. *Cap. XXXIII.*

STrumæ glandulæ ſunt ſcirro induratæ, quæ in ceruice, alis & inguinibus maximè naſcuntur. Curatio earum, cum illa quam in ſcirris tradidimus communis eſt. Priuatim uero lupinorũ amarorũ farina ex oxymelite cocta applicatur, ea quoq; phymatis proficit: uel bouillum ſtercus aceto incoctum inducito, id etiam tumores ſcirroſos omnes diſſipat. probè autẽ diſcutit ſtrumas calx uiua melle, uel gymnaſiorũ ſordibus excepta, uel oleo, uel adipe ſuillo: aut calcis nitriq; par modus, naſturtij, & fœnugræci quadruplum cum melle, malagmatis modo impoſita duritias diſſipant, in pus conuerſas rumpit loliacea farina cum fimo columbæ & ſemine lini uino incocta, groſſi ſylueſtres, et ſatiui, aut naſturtium album detritum cum pice liquida malagmatis forma applicatur, aut cucumeris ſylueſtris radicis ſiccæ, lauri foliorum ſiccorum concrematorum cinis cum terebinthina inducitur, aut pediculariæ herbæ, & nitri æquale pondus, erucæ duplũ cum reſina inijcitur, aut ſtercus caprillum bouillũmue aceto incoctum, aut erui farina in urina pueri uenerem non experti macerata exceptaq;, pice, cera, et oleo liquefactis, aut anguem mortuum in ollam coniectum gypſoq; oblitam in fornacem mittito, concremati cinerem æquali fœnugræci pondere miſceto, melle excepto utitor, item quod aſpidibus conſtat medicamentum, mirificæ uirtutis eſt, tum quod ex ſtruthio conficitur, tum quod cucumeri ſylueſtri, tum quod cedrio liquore conſit: ſtrumas ad ſuppurationem perducit, aut diffundit hoc, myrrhæ drachmæ decem, am-

moniaci thymiamatis drachmæ ſeptem, uiſci quercini drachmæ octo, galbani drachmę quatuor, propolis drachma, in pila contunduntur. Ad ſtrumas mammarum duritiasq́ proficit ſubſcriptum medicamentum, uiſci elaborati, reſinæ ſiccæ, ceræ, ſingulorum pondo, galbani quadrans.

Ad ſtrumas exulceratas, & ſine ulcere.

Ceræ, reſinæ pityinæ, adipis ſuilli inſulſi, marrubij, æruginis raſæ, ſingulorum ſelibra.

Medicamentum ad ſtrumas, quod dicitur cheradicum.

Olei ueteris pondo dua, ceræ pondo, colophoniæ triens, nitri tantundem, allia duodecim membranis detractis in oleo per triduum macerãtur, deinde cocta cum fricta fuerint, proijciuntur, eliquatis oleo poſtquam ab igne amoueris, nitrum tenuiſſimum inſpergitur: rumpit etiam abſceſſus. ALIVD. Cineris è ficu unciæ duæ, aluminis ſciſſi uncia, aphronitri tantundem, picis liquidæ unciæ ſeptem.

Exedens cheradicum.

Aluminis ſciſſilis, ſandarachæ, ſingulorum drachmæ quatuor, ſquamę æris drachma, auripigmẽti tantundem, arido ſtrumas cõſpergito, at ſi cancri naturam induerint, roſaceo maceratis bis die utitor.

De ſteatomate, atheromate, & meliceride. Cap. XXXIIII.

CVm hæc quoq́ inter abſceſſus, quemadmodum in illis dicebamus, habeantur, ſingula propriam appellationem à ſimilitudine rerũ quæ in tumoribus continẽtur, ſortita ſunt. Alij ſiquidem ipſorũ ueluti pingue quiddam ſeu adeps ſubeſt, alij melli ſimile quippiam, alij quaſi tenuis pulticula. Conſilium igitur curationis eſt commune, ut quod tunica illa contineat, diſcutiatur, aut medicamentis totum exedatur, aut ſectione auferatur. Quidam enim ex ijs tumoribus, triplici hac ratione curantur, ij nimirum qui liquidiorem humorem continent, qualis eſt meliceris: aliqui duplici tantum ut atheroma, quod & ſectione aufertur, & medicamentis exeditur, ſteatoma uero nec diſcuti, nec exedi poteſt, ſed manu duntaxat curatur. Quomodo autem unumquodque horum agnoſcas, in parte chirurgica edocebere. At medicaminum, quæ diſſipandi uim habent, materiam, ubi actum eſt de ſtrumis, reperies. Priuatim uero melicerìdas hoc diſſipat, uuæ paſſæ acinis exemptis octo, ſquamæ drachmæ tres, parte fomentis prius lenita imponitur. ALIVD. Ladani, bdellij, galbani, ammoniaci thymiamatis, propolis, terebinthinæ, ſingulorum æqualis portio in pila contunditur: facit etiam ſtrumis, parotidibus, furunculis, phymatis. At Archigenes contra meliceridas commendat aphronitrum & ueratri partem duplam, cum cerato duriore impoſitam, exedentibus autem in cute circundata, uti non licet. Hac igitur prius meliceridas atheromata, uel etiam ſtrumas medicamentis adurentibus detegere oportet, ſimplicius illorum eſt quod recipit calcem uiuam, ſaponem & lixiuium. Varium autem magis, quódque reconditum ſeruari poteſt, capit calcis uiuæ drachmas quatuor, fæculæ quæ eſt fex uini combuſta, nitri liquidi toſti ſingulorum drachmas duas, minij drachma,

lixiuio

lixiuio teruntur:ubi mellis liquidioris craſſitudo facta eſt,ter feruefacito, ut mediocrem ſpiſſitudinem habeat,pixide plumbea reponito,lixiuiam ſupèr diſtillans ne ſubitò exareſcat.ualet quoq; ad uerrucas,myrmecias,pterygia,clauos,callos,cicatrices ſupercreſcentes,fæcula bimeſtri nō uetuſtiore cutem delinito:ubi areſcere inceperit,ſpongia elotam rurſum perūgito: ubi nigruerit denuò ablues medicamentis cruſtam inducentibus:poſtquā autem cruſta deciderit,exedentia adhibentur. Medicamentum exedens ualidè citra roſionem,ſquamæ æris drachmæ quatuor,ſandarachę drachmę duæ,ueratri nigri tantundem,cum roſaceo utitor. ALIVD. Squamæ, ſandarachæ,urticæ ſeminis torrefacti pari menſura cum roſaceo utitor. ALIVD. Erynaceorum combuſtorum,ſepiæ teſtæ, auripigmenti æquale pondus ex roſaceo:quę ambiunt partes orbiculatim omnes prius delinito ceruſa cum oleo.Item efficax eſt compoſitio ex calcis uiuę partibus duabus,chalcitis parte una,auripigmenti parte una.

De fauis. *Cap.* XXXV.

FAuus qui Gręcis cerion dicitur,tumor eſt qui in cute foramina habet, per quæ humor craſſitudinem mellis referens excernitur : rectè igitur ipſi imponuntur uuæ paſſæ cum ruta,aut fici folia molliſſima cum melle, aut naſturtium cum lini ſemine ex melle, aut cucumis domeſtici radix cum melle,aut ſulfur uiuum cum cerato, uel terebinthina. Cæterum uariam magis fauorum curationem moliere,ſi quæ tertio uolumine de manantibus capitis ulceribus dicta ſunt,in hunc locum transferas.

De ſimplici ulcere. *Cap.* XXXVI.

QVoniam ſimplex ulcus continui ſolum eſt diuiſio, ſi quis partes diductas faſcia orbiculatim circundata committat,utiq; citra aliquam aliam molitionem coaleſcent. Cum uero alterum ulceris os in obliquum ſpectauerit,inde deligaturam tentare & in contrariū ducere oportet : cum utraq; illius labra eò uergant,à duobus principijs incipiendum eſt, & ora ſic adducenda. Nam cum nihil intra oras inciderit,nempe pilus aut arena, aut oleum,aut ſordes,aut id genus aliud,omnino ulcus concreſcet. quod ſi magnum ſit,adeò ut diductæ partes in totum prædicta deligatura committi nequeant,ſuturis ipſæ prius adducentur,deinde ſic deligatæ,glutinatorijs,ut uocant,præſidijs utemur,quæ collectam humorum ſubluuiem deſiccare & conſumere queant:aliam,ne influat,prohibere.

Quæ ulcera glutinare poſſint. *Cap.* XXXVII.

QVercus folia applicata ulceribus glutinandis ſunt.Item ſalicis, braſſicę,oleaginis fruticis quę chamęlæa dicitur et fructus et folia et cortex,ſuccusq; auſterioris plantaginis,papyrus,poſca aut uino imbuta & in orbem circundata.Recentia ulcera glutinam pini & piceæ folia, cortexq; recens ligamenti modo circūdatus cum aqua aut poſca,aut uino,caſeus recens læuigatus:extrinſecus imponuntur,folia rumicis aut uitis, aut betæ, aut lactucæ. At ex acido lacte caſeus qui oxygalactinus dicitur, uulnera quoque ampliora committit: pira ſylueſtria quæ achrades dicuntur, fluxionem

fluxionem reprimunt,equiſetum ſi applicetur,etiamſi nerui fuerint præciſi,iſatis ſatiua in duris corporibus ulcera etiam ſi muſculorum capita affligant,idem præſtat,cupreſſi folia,germinaqꝫ et nouelli galbuli molleſqꝫ etiam duris corporibus proficiunt,ſed miſcendus eſt pollen farinę,qui à pariete propinquo molæ aſſumitur,myrrha cũ aqua illita,uel lachryma thuris,terræqꝫ lumbrici etiam neruorum præciſiones glutinant, pentaphylli folia cum melle,allia cõbuſta applicata.Inueteratis ulceribus anagallis prodeſt cum cerato.hordeum combuſtum,& ceruſa cum myrtei cerati triplicato pondere.Ad capitis ulcera ualet,myrrham aridam inſpergere non madefactam,quippe celeriter contrahit,uel aloën aridam,uel ariſtolochiã tritam et melli ex uino incoctam dum mediocris fuerit ſpiſſitudo,in linteum illinens applicato.Compoſita autem ad glutinandum ſunt Barbara,Chryſe,Nicolai.item dia iteon quod ſalicibus,diadictamni quod dictamno conſtat,atqꝫ alia his conſimilia quæ magnis potiſſimum uulneribus glutinandis ſunt.

Si dolor & inflammatio ulcera exerceat. Cap. XXXVIII.

SI dolor & inflammatio uulnera obſideat,uſus eſt medicamentorũ quæ deſiccant,atqꝫ inflammationem arcent.Ex liquidis igitur laudatiſſimũ eſt uinum,deinde poſca.Si uero etiam cum ſordibus inflammatio infeſtet, mulſa aquoſa conuenit.Ex ijs autem medicamentis quæ ſiccandi poteſtate prædita ſunt,communiter quidem conferent,inflammationibus dicata, ſi oleoſa acriaqꝫ excipias:priuatim hoc proficit,malum punicum dulce uino incoctum tritumqꝫ applicatur,mirabile nimirum & multiplici uſu commendatum eſt remedium,facit enim tum ad capitis,tum naturalium ulcera,tum ea quæ toto corpore excruciant, oculorumqꝫ inflammationes.At ſi eryſipelas, aut eiuſmodi quippiam ulceri acceſſerit, ijs utendum præſidijs,quæ aduerſus illa inſcripta ſunt.

Si maturari, & ad ſuppurationem perduci nequeant. Cap. XXXIX.

REcentia quidem ulcera, & quòd inflammatione adhuc occupentur, non ſuppurantia,concoquit maturatqꝫ ex ſimplicibus, aqua temperata ſuperfuſa,farina triticea,uel chondrus,uel panis, uel glutinum librarium, cum terebinthina obducta,item cera,crocus,lachryma thuris,pix, roſaceum,adeps ſuillus,uitulinuſqꝫ.Inter compoſita uero tetrapharmacũ quod linteolis illinitur,roſaceo ſubactum.Vetera autem & calloſa maturant,ſimplicia quidem uua paſſa domeſtica,ſtyrax,galbanum,myrrha, ladanum,pix,reſina,butyrum,maſtiche,ægyptiaca,& œſypum.Compoſita uerò ex recinino,dictum aceron,id eſt abſqꝫ cera,quod ad Galenũ authorem refertur,ſi linteolis illinitur, oleo ueteri aut recinino ſolutum, item quod à duplici colore dichromon dicitur, pari modo & baſilicum, ſimiliáque.

De cauis ulceribus. Cap. XL.

CAuum ulcus carnem quæ perijt reſtitui poſtulat, cuius generandæ materies ſanguis moderatus eſt, & probus. Huius igitur mediocritatem ex alimento ſufficienti conciliabimus, temperiem uero pro-

bam

bam ex bonis ciborum ſuccis,& proba particulæ in quo ulcus eſt tempe- ratura. At in recremento quod euacuatur,tenue quidem,humidum ulcus reddit:craſſum uero,ſordes,circum ipſum coaleſcētes, eoq; medicamentis eget quæ modicè ſiccant purgantq;. Eiuſmodi ſunt lachryma thuris, hor- deacea farina,eruorumq;,fabarum lomētum,iris,ariſtolochia,cadmia, pa nax,& pompholyx. Quòd ſi nihil medicamentum ad creandam carnem inductum proficit,ad aliud ſic digrediendum eſt. At ſi pluſculum ſordis ſit,humidiusq; ulcus,ſciendum uenit medicamentum intra modum deſic caſſe,intendendumq; eſſe ipſum mellis mixtura:ſin purū & abſq; humo- re cernitur,ultrà,ac cōuenit deſiccauit,ac oleo pleniore dilutū ceratum in- ducere oportet. Accidit nonnunquam carnem à medicamento ualentiore colliquari,ut ſordidum humidumq; ulcus appareat, quemadmodum ab ijs quæ minus ac par eſt,deſiccant. Verum hoc ulcus dum conſumitur, ca uum magis euadet,labris prætumidum,rubens præterea & inflammatio- nis particeps. ſæpe uero æger manifeſtam eroſionem percipit. Alterum il- lud quod à parum ſiccantibus remedijs humeſcit,nihil horum ſuccidaneū habet. Putrilago igitur lignorum,& potiſſimum eorum quæ moderata aſtringendi abſtergendiq; uirtute donata ſunt,quemadmodum et ulmus, purgant ulcera,puraq; iam facta,carne replēt,uel anemonę appoſitæ. item pini cortex deraſus,tritusq; cum cerato & linteolis illitus, cauis ulceribus auxiliatur,& præſertim recentibus,ut quæ carne deſtituta reficiat,repleat que. Compoſita uerò,ubi pura quidem ſunt ulcera,accōmodantur, quod oſtreis conſtat,quod Manathoni adſcribitur ex uini fæcula,& quod ex a- loë conficitur,quod Melitera appellatur aridum,& quod amyli, mannæ, thuris,alicæ,erui,pares portiones recipit. ſimiliter quod è thure confit, & aphroditarium. Sin autem ſordibus magis ſcateant,cephalica appellata ari da conueniunt,& quæ linteis illinuntur,ut Trophos dictum,Iſis,Athene, ex atractilide præparatum,Italicumq;,& quæ experientia comprobauit.

Quæ ſordida ulcera purgent. Cap. XLI.

SOrdida ulcera ſiue caua,ſiue plana fuerint, probè purgat ariſtolochia cum melle,terebinthina cum pari roſaceo & melle,uel loco roſacei bu- tyro,iris illyrica ex melle,oliuæ colymbades applicatæ. Ad ea uero quę ner uoſis obueniunt,terebinthina cum butyro liquefacta: ſordidis nimiū & depaſcentibus benefacit marrubium cum melle. hoc etiam cruſtas deijcit. Compoſita autem remedia hæc ſunt,amurcæ coctæ,mellis deſpumati,alu minis phorimi,hoc eſt liquidi,paria pondera. ALIVD. Serapiadis her- bæ,quę & triorchis dicitur,ſiccę,iridis illyricę,marrubij ſicci,ariſtolochię, ſingulorum drachmæ octo,erui farinæ drachmæ decem, arido utitor & cum melle. Inſuper ad ſordida ulcera facit tum Aegyptia,tum ex ſale cera- ta liquefacta,tum Indice,tum Athene,tum uiridia diluta. Ad hęc,quod pu mice conſtat,& ex eruo,ſicca,paſtilluſq; melanchlorus,hoc eſt, nigrouiri- dis,ſimiliter etiam Criogenes appellatus.

Ad ulcerum uermes. Cap. XLII.

AD uermes qui in ulceribus procreantur arcendos, primum quidem eſt,

eſt,ut humiditatem putredinemq́ eorum opificem tollas. Cęterum necãt uermes communiter quidem,omnia quæ ad auriũ uermes inſcripta ſunt. Ad eos autem qui ulcera infeſtant,Archigenes commendat ceruſam, poliumq́,pari modo cum pice liquida illitum.

Quomodo caro ulceribus ſupercreſcens exedatur. *Cap. XLIII.*

SVpercreſcens ulceribus caro medicamentis quæ ualenter exiccant tollitur, cuiuſmodi eſt diphryges inſperſum, ſquama æris, omniáque teſtacea combuſta,& erinacei cõcremati utriq́ cum toto corpore. Verum hæc modicè purgant,& ſupercreſcentia continent. Aſiæ uero petræ flos, ualidior eſt,hoc magis ſori,chryſocolla,chalcitis,miſy:combuſta minus rodunt:item æris flos:ſimiliter ærugo omnibus eſt ualẽtior, ſales autem concremati,humentes & flaccidas carnes conſumunt,ſic etiam linamenta carpta è panniculo,muria acriori imbuta & reſiccata,quæ ſi imponantur, mediocres carnium ſupercreſcẽtias exedunt. Aerugo,cum æris ſquama inter ea refertur quæ ualidè excreſcentia ſupprimunt. Compoſita Rhodia(ut dicitur)arida,pſaron,ad hæc,xanthon,ſine morſu retinent. At maximas carnium excreſcentias,aduſq́ penitiora cruſtis obducũt,paſtilli Fauſtiani, triti inſperſiq́,& medicamentum,quod à ſolis æſtu heliocaes dicitur, aridũ. Adde his quod recipit calcis uiuæ,ſquamæ æris, & mannæ thuris, pares modos. Idem ea quæ nimium excreuerunt,fungisq́ reſpondent, cum melle,purgat:cum cerato,carne replet.

Arida compoſitio ad carnem compeſcendam.

Argenti ſpumæ,chalcitidis,æruginis,plumbaginis,ſingulorum æqualis portio. ALIVD uehementer reprimens citra roſionem, ualet quoq́ ad paſcentia ulcera,& præſertim gingiuarum uitia,quas epulidas uocant, necnon ad dentium candorem. Calcis uiuæ pondo, auripigmenti ſelibra, hoc auripigmentum ſiccum,inquam,ex aqua detritum calci uiuæ, cadmię modo lotæ adijcitur:in puluerem redactis ſiccis utitor:ex paſtillis autem, tum qui Pantolmius dicitur,tum qui ad polypum inſcripti ſunt, pulchrè coërcent, ſic emplaſtra uiridia & præcipuè id quod ex ſale cappadocico præparatur,ſimiliter,& iſis ſummè carnem ſupercreſcentem in ulceribus continet.

De ulceribus ſerpentibus,& putridis,& phagedæna. *Cap. XLIIII.*

SVperfuſiones utiles ſunt ulceribus depaſtis,putridisq́,ex aceto, poſca, aut uino aſtringente,aut aqua frigida,aut marina,aut decocto lenticulæ,malicorij,balauſtij,lentiſci,myrti,ſpinæ ægyptiæ,aut aliquo ex ijs quæ aſtringunt & ſiccant. Cataplaſma his ipſis exhibetur ex farina erui,alumine liquido,panis ſiliginei mica,gobio ueteri,aut alio ſalſamento ueteri carnis illotę,terebinthina liquida pari pondere detritum,uel ariſtolochia, uel recininorum foliorum ſuccus æqualis,æruginis pars dimidia, ex aqua ut mellis ſit ſpiſſitudo illinitur:ſi cruſta nõ deciderit,elaterij parem modum ærugini admiſceto. putridis efficax eſt ſori ſi tritum inſpergatur. Et ſuper linamenta carpta arida,uel ariſtolochia rotunda,uel gallæ,æquo pondere cum oleo illinuntur,uel cucumis ſylueſtris radix,uel braſſicæ,uel betę, uel

cucumeris folia, illigata calidis cineribus reconduntur. Vbi uerò emollita fuerint, cum ſale trita imponuntur, ualenterq́ repurgant: uel oleæ ſummitates in uino decoctæ cum melle inducūtur, uel chalcitis applicatur, uel apij ſemen contritum, uel lini ſemen læuigatum, cum atramēto ſutorio inducitur, uel thymum, uua paſſa, & ficus incoctæ applicantur, aut fici folia in læuorem trita cum melle, aut nitrum, cuminū, & farina ex melle, aut cucumeris ſyluestris radix, aut ſcilla cocta ex melle, aut ſoreos drachmæ duodecim, chalcitidis drachmæ decē, miſyos drachmæ quatuor, cum dimidia aceti acerrimi hemina, læuigātur donec areſcant: exceptis uteris, ſpecillum intingens, ac ulceri circumadigens, ſuperq́ duplex linteolum ex œnelæo imponis: ſin inflammatione ſint occupata, altercum cum polenta, aut braſſicam cum melle obducito.

Ad putredines quamlibet partem occupantes, & ulcera quæ depaſcunt.

Calcis uiuæ, chalcitidis, ſingulorum drachmæ duæ, auripigmēti drachma: hoc quoq́ ad digitorum pterygia & phagedænas efficax eſt. Item naturalium carbunculis cum melle utiliter adhibetur. In reliquis uitijs arido utitor, ſuper, ſplenium ex reſina inducito.

Ad omnia quæ depaſcunt ulcera, quæq́ os infeſtant, item ad ſanguinis profluuium, & carnem excreſcentem, aridum, compeſcens, longe utiliſſimum.

Chalcitidis, miſyos, utriuſq́ crudi, drachmæ uiginti, ſquamæ ferri drachmæ ſex, gallæ omphacitidis drachmæ octo.

Ad ſerpentia ulcera & putredines.

Salis drachmæ duodecim; aluminis qualiſcunq́ combuſti drachma, ſquamæ, pumicis combuſti, ſingulorum par modus: ualet & ærugo raſa cum miſyi combuſto, pice liquida excepta, ſquamaq́ ferri cum oleo.

Ad ulcera pudendorum depaſcentia.

Hæc & meleterion dictum, nomis proficiēt. Item dia oxymyrſines, hoc eſt, ex acuta myrto, item ex charta medicamen aridum omnibus nomis efficax eſt. Accedit huc coracion ex oxymelite, paſtillus Andronis, & qui huic reſpondent. Eadem uero hæc medicamenta phagedęnis quoq́ cōgruunt: nam & ipſa ulcera ſunt quæ depaſcunt, exeduntq́.

Ad flaccida humiditate ulcera fœtidaq́.

Lemnia ſphragis ex aceto, uel oxymelite, uel poſca, uel uino ſubacta, ad luti ſpiſſitudinem illita benefacit, aut cupreſſi folia, germina & galbuli teneri, aut cucurbitæ aridæ concrematæ cinis, aut platani corticis combuſti, aut anethi cremati ſimiliter, aut lanarum ſordidarum uſtarum, aut plantago, aut iſatis per ſe, uel cum polenta, uel peucedani radix arida.

Quomodo cicatrix ulceri inducenda ſit. *Cap. XLV.*

SI carnem ulcerum quę cicatrice indigēt, ſiccemus, aſtringamusq́ adeò, ut non modo id quod præter naturæ modum ſuperfluum eſt, diſcutiamus, ſed etiam illud quod naturale eſt, attingamus, ſuperficiem ulceris cuti ſimilem reddemus. Ad hoc autem ſunt idonea, galla acerba, et mali punici cor

ci cortices modicè ſiccantes. Quę uero præter aſtrictionem, ſine morſu exiccant, ea quoq; cicatricem inducunt, ueluti myrrha, argẽti ſpuma, oſtreaq; concremata. Nam hæc quoq; ſi inſpergantur, arida, ſæpe cicatricem inducũt: pini cortex cum cerato myrteo, hederę flos cum cerato, lilij radix cum roſaceo, reſina ex pinu arida, pumex toſtus, ſquama æris pari portione, ſiccis utitor, idem etiam reprimit: uel pumici trito, mannæ thuris & diphrygis ſingulorũ miſcens paululũ, utitor: uel argenti ſpumę partẽ unã, diphrygis dimidiam cum cerato inſtar ſplenij impones. Vetera autem ad cicatricem ducit uiſcus, cum lachryma thuris, ærugo cum diphryge æquali, ceratoq; myrteo: uel centaureum minus recens applicatum. At humidiora cyperi radice obducito: ſedis autem naturaliumq; ulcera, præſertim ſi inflammationem experiantur, aloë perſanat læuigata, arida, uel ex aqua: aut ſquama æris, aut chryſocolla in ſole cum cera emollita inducitur.

Aridum ad cicatricem inducendam.

Oſtreorum drachmæ duodecim, pollinis thuris drachmæ ſex, cadmiæ drachmæ quatuor: facit & Nomis. ALIVD. Ariſtolochię, drachmę ſex, pini corticis drachmæ ſex, pollinis thuris tantundem, pumicis, colophoniæ, iridis, ſingulorum drachmę quatuor. ALIVD. Cornus ceruini combuſti drachmæ quatuor, pini corticis unciæ ſex, ceruſę uncię quatuor, æruginis raſæ unciæ nouem, cadmiæ drachmę octodecim. ALIVD. Cytinorum, atramenti ſutorij, ſingulorum drachmæ ſedecim, ſquamę æris, aluminis ſciſſi ſingulorum drachmę octo, gallæ drachma. ALIVD. Ceruſę, argenti ſpumæ, ſingulorum drachmæ octo, recrementi plumbi, gallę, myrrhę aridę ſingulorum, drachmę quatuor.

Ad cicatricem inducendam.

Aluminis ſciſſilis uncia, trita in aquę ſextario maceratur: ubi ſolueris, aqua linamenta imbuis, & ſiccatis uteris.

Emplaſtrum ad cicatricem inducendam ex ſimplicioribus.

Ceræ drachmę quadraginta, argenti ſpumę drachmę triginta quinq;, diphrygis drachmę octo, myrtei heminę dimidium: efficax eſt his quoq; Palmulatu, quod phœnicine dicitur, item ex cadmia, tum myrſinatum, & conſimilia. Ad ea uero quę cicatricem uix recipiunt, cerę, myrtei ſingulorũ drachmę ſex, cadmiæ drachmę ſex, plumbi, thuris, ſingulorum drachmę duæ, aluminis ſciſſilis, æris combuſti ſingulorum drachma, æruginis raſæ drachmæ duæ: die interpoſito ſoluitur.

Diu inueteratis & ægre ad cicatricem uenientibus.

Cadmię, chryſocollæ, aluminis ſciſſilis, ſingulorum drachmæ octo, æruginis, ſquamæ æris, ſingulorum drachma, reſinæ pityinæ drachmę quadraginta, ceræ drachmæ centum, myrtei quod ſatis eſt. ALIVD. Ceræ, reſinæ pityinæ, ſingulorum unciæ ſex, cadmiæ tantundem, chalcitidis crudæ unciæ tres, myrtei quantum ſatis eſt: uino læuigatur cadmia cum chalcitide, quando caniculæ ſidus oritur: latiore utere ſplenio, quod platyſma dicitur: ſuper id linamentum carptum & ſpongiam ex uino inducito. ALIVD. Aeris combuſti, aluminis ſciſſilis, ſingulorum unciæ duæ, ſalis am-

moniaci drachmæ duæ, ceræ unciæ ſex, colophoniæ tãtundem, myrtei unciæ duæ, arida in ſole diebus uiginti ex aceto læuigantur, ubi mellis facta fuerit ſpiſſitudo, cera eliquata refrigerataq́ emolliendo miſcetur. Valet etiam ad hæc medicamentum ex pumice, item Iſis, & id genus alia.

De maleficis ulceribus doloſisq́, cacoethe Græci uocant aliás chironia & telephia. *Cap. XLVI.*

INueterata & quæ uix cicatricem recipiunt ulcera, alij chironia appellarunt, ceu Chirone medicinæ peritiſſimo indigẽtia: alij telephia, quòd in tali ulcere Telephus conſenuerit. Inſpiciendum igitur uenit, num et totum corpus uitioſo redundans ſucco huiuſmodi fluorem ulceri tranſmittat, ac qui ſuperat humor, conuenientibus uacuari debet remedijs. Si uerò uarix cruribus ulcere infeſtatis illum impertiat, etiam hic auferri debet, ſicut in parte chirurgica explicabitur: aut uenæ ſectione ipſos uacuabimus, abundè ſanguinis detrahentes. deinde loco inducemus auxilia quæ ſine morſu reficiendi uim habent. ſimplicia igitur ex pumice, diphryge, ſquama, ærugine, calce mediocriter lota: alumen ſciſſile tritum inſpergitur: hyſſopi drachmæ quatuor, uuæ paſſæ tantundem, nitri drachmæ duę, loco prius melle illito applicantur: ſquamæ æris drachmæ decẽ, aluminis drachmæ duæ, cum ceræ drachmis decem emollitis in ſole, imponuntur.

Compoſita hæc ſunt, emplaſtrum ad chironia.

Ceruſæ unciæ octo, aluminis ſciſſilis unciæ duæ, ſquamæ æris drachmę duæ, ſalis ammoniaci, thuris, æruginis raſæ, malicorij, ſingulorum unciæ duæ, calcis uiuę uncia, ceræ libra, myrtei libra una et ſemis, arida uino terũtur: hoc medicamenti protinus ab initio callum excindit, & recõditum ſeruatur, poſtremo autem in uſu emollitum myrteo, cicatricem inducit. ALIVD. Argenti ſpumæ libra, olei libræ duæ, chamæleontis nigri, radicis ariſtolochiæ, gallæ omphacitidis, ſingulorum uncia, galbani, guttæ ammoniaci, lachrymæ thuris, ſingulorum unciæ duæ, præparato radicibus uiridium arundinum agitans. Archigenis ad chironia, tum malefica ulcera quæ tibias mãmasq́ obſidẽt, itẽ ſtrumas & parotidas. Adipis bouilli librę tres, terebinthinæ quincũx, pollinis thuris ſeptunx, terræ ſardæ dictæ, qua ſcriptores utuntur quincunx, his quæ liquari poſſunt in arida coniectis unitisq́ utitor. ALIVD Archigenis, ceræ triens, olei omphacini, pollinis thuris, uel eius lachrymæ, diphrygis, ſquamæ ſingulorum drachmæ quatuor, arida cũ aceto læuigas, ubi mellis ſpiſſitudo facta, cerato miſces, et uteris diluto quod linteolis poſſit illini. ALIVD ad mulierum doloſa ulcera, & aliorum qui tenera carne præditi ſunt, Ceræ tyrrhenicæ drachmæ octo, adipis taurini, terebinthinæ, plumbi cõbuſti lotiq́ ſingulorum drachma: utitor per linamenta ex roſaceo uel myrteo diluens.

Ad cicatrices nigricantes. *Cap. XLVII.*

CIcatrices nigras tollit oleum in quo bryoniæ radix cãdidæ & nigræ incocta ſit, dum ſuccũ reddat, impoſitũ: calamintha ex uino cocta, argenti ſpuma cũ roſaceo albo lota: ex impetiginibus cicatrices, tum alias et concolores efficit aſini adeps illitus: æerucæ ſemen ex felle caprillo, bubulo, & ouillo, perunctum cum argenti ſpuma, ouillus talus cõbuſtus, ex uino au-

ſtero

ſtero tritus,gutta ammoniaci cũ ſuillo felle illita.Cõpoſita uero,argẽti ſpumæ,mentæ,lachrymæ thuris,pares portiones cum melle.ALIVD.Nitri, ſuffiminis ammoniaci,ſulfuris uiui,myrrhæ,paria pondera,ex aceto albo, aut uino,aut aqua,minutim detrita modicè illinunt,ne exulcerationem excitent. ALIVD. Cimoliæ cretæ,columbarum fimi,ſaponis,thuris, æquales modi ex aceto.SMEGMA ad cicatrices nigras.Cimoliæ cretæ drachmæ octo,aphronitri drachmæ quinq;,ueratri albi drachmæ quinq;, glandis unguentariæ expreſſi drachmę quatuor:in balneo cicatrices abſtergito.

De ſinibus. *Cap. XLVIII.*

CVm adiacens ulceribus cutis,diutius ſubiectis corporibus non coaleſcit glutinaturq́;,noſtri ſinum, Gręci colpon nominant.Si igitur ad ſuperiorem partẽ porrectus ſit,facile ſanies per os emanat,atq; ideo promptè conglutinatur. Si inferius ipſe ſpectet,ſanies uicinam aliquam partem intus erodit,ac niſi emiſſarium quoddã collectionis ſcalpello prius feceris, nihil promouebis,neq; carne ipſum replendo neq; conglutinando.Quòd ſi artus aliquos nempe cubitũ,aut femur ſinus occupet,poterit utiq; decliuis figuratus citra diuiſionem ex aduerſo factam coaleſcere.Etenim in cubito cum orę flexurę ipſius uicinę ſunt, ſummam manum elatius protendens,ſinum ad effluxum conuertis. At in femore ſi propter genu ſinus deſinat,decliui figura poſito,iuxta poplitẽ mollem puluinũ ſubijcis,quò inguina genu humiliora ſint.Si igitur ſinus carne impleri non deſideret, ſtatim fiſtula quadã recto peruia foramine cui ueſica illigata ſit, ad ſaniẽ quidem quę ſinui inhęret abſtergendã aquoſa mulſa potabili,elui debet: uerũ ut coaleſcat,uino aut mulſo:deinde ad glutinans medicamentũ tranſeũdum.Sin cauus ſinus carnẽ requirat,primũ medicamenti,quòd charta cõſtat,aridi paululũ cũ multo roſaceo inſeri cõuenit.deinde carpto linamento os obturari.Inde emplaſtrũ Iſis aut Machærionis,aut ſimile quoddã unà cum roſaceo cerato liquidiore ſolutũ inijcit.Vbi uero carne mediocriter ſinus fuerit repletus,conglutinãs quoddã medicamentũ impones,quẽadmodum & recens cruentum uulnus curabas. Huius autẽ generis ſunt, Barbara.Dichroma,& ſcirra id eſt fulua appellata. Maximè uero omniũ quod ex recinino,& metallicis ſine cera præparatur fuluũ Galeni emplaſtrum cõueniet.Poſt medicamentũ,ſpongia recens ex mulſo aut uino circumponitur,et quàm fieri poteſt,molliſſimè,deligatura à ſinus fundo incipiens in ipſius os deſinet,linteorum uerò circumductus fundum ſinus ſine dolore conſtringat,paulatim uero ſoluat uſq; ad ſinus oras, emplaſtro extrinſecus ſinui circundato,ſed ita iuxta oras deſciſſo,ut ſanies queat excerni:quod fiet paruo quodã alio emplaſtro ſuperimpoſito ex eodẽ medicamento ob effluxũ laxo:ſines id aduſq; ſolutionẽ,qua tertio quoq; die facta idipſum auferes mutabisq́;:quod toti ſinui circundatũ eſt relinquens. Nota uerò erit an ſinus ima coaluerint,ſi ſanies probè emanet pauca et cõcocta,aut ſi nequaq; effluat:inſuper eodẽ in ſinu ſi neq; dolor aliquis ſenſibilis,neq; tumor,ſed tota regio cõtracta,ſicca, & doloris expers appareat. At ſi pus etiam maturũ in ore modicũ conſpicias,multo magis de ſinu cõglutinando ſperandũ eſt.At ſi primo alteró ue die ſanies quędã tenuis è ſi-

nu excernatur, nihil adeò de glutinatione deſpera, quippe medicamẽti uirtus humorem tenuem ex ſubiectis partibus frequenter extundit, unde partes ſiccæ mediocriter factæ coëunt & glutinãtur. Tertio uerò die aut quarto ab initio ſi cruda per os ſanies euaſerit, ſcito ſinum non coijſſe, eodemq́ medicamento non inſiſte, nam cum propter humiditatem quampiam, ut ueriſimile eſt, à parte decidat, non alienum fuerit etiam mutare.

De ſinibus laceris detritisq́.

Vbi abſceſſus tardè ſectus fuerit, uel medici imperitia, uel eius qui curatur timore, & cutis ſinui obducta tenuis, diruptaq́, quod Græci ab attritis ueſtium lacinijs rhacodes dicunt: nec fieri poteſt, ut prædictis collutionibus adimatur, glutinãte utendũ medicamine, tẽperatura liquido, uiribus autem ſicco. tale eſt palmulatũ dictum ex chalcitide, ueteri dilutũ oleo, ut neq́ admodum ſit durum, neq́ manus intinctas iniquitate defierit, deinde uino mediocriter uetuſto maceratum, poſtea orbiculatim cum decenti deligatura impoſitum. Cõuenit autem laceræ ut comprehenſum eſt, cuti, potiſſimum mel, quoad emplaſtri ſpiſſitudinem habet coctũ impoſitumq́: Præſtiterit autem poſt illitionem lacero in ſinu factã, myrrhã in pollinem coactã, cribro ſuſpenſo ei inſpergere, uel aloën, uel thus, uel ſimul omnia. Expertus autem ſum, tenue centaureum in hunc uſum mirabile eſſe medicamentum. ſuccedit huic ſymphytum, deinde iridis illyricæ radix, poſtremo erui farina. Nonnunquam uero inter coquendum ea melli inſperguntur, cum cacabus ab igne tolletur. Melius autem fuerit, ſi lebete iam à flamma amoto hæc fiant, deinde diligenter agitemus: ubi medicamentum tepidum euaſerit, ſinui imponatur, illigeturq́ ſicut expoſitum eſt.

De fiſtula. *Cap. XLIX.*

FIſtula ſinus eſt calloſus, qui magna parte ex abſceſſibus naſcẽs, ab arundinearum fiſtularum tralatione appellatur. Si itaq́ in os deſinat, curari ſine manu haud poteſt, niſi temporis ſpatio, ſquama ultro uel os deciderit. Si uero in os nõ finiat, medicamentis quę callos elidunt et cõglutinant pſanabitur. Itaq́ callos excindunt hęc quę ſubiungam. Spõdylij radix circumraſa impoſitaq́ fiſtularum callos eximit, item ueratrum nigrum duobus tribúſue diebus inſertum idem pręſtat. Ad hęc amurca cocta et in collutionem adhibita. Iam ſory crudũ uel cõcrematum cum uini diluti momento ad collutionẽ iniectũ: itẽ ſory & crocomagma cũ hydromelite, uel elateriũ terebinthina exceptum in penicilla cogito, imponitoq́, uel laſerpitij radicis ſuccum infundito. Id quod ſequitur callos cõſumit: æruginis drachmæ duodecim, ammoniaci drachmę duæ, excepta aceto in lõgum inducuntur.

Collyrium quo fiſtulis extergendis utor.

Guttę ammoniaci, atramenti ſutorij, æruginis, miſyos, chalcitidis, gummi pari modo excipiuntur aceto. ALIVD ex his quæ Heliodori chirurgica ſcribuntur. Cadmiæ, miſyos, atramenti ſutorij, æris cõbuſti, gummi, ſingulorum drachmæ quatuor, chalcitidis crudæ drachmæ tres, excipiuntur pueri ueneris non experti urina & finguntur collyria, ex qbus uno fiſtulæ impoſito, panis mica aqua madens extrinſecus ſuperaccommodatur, mutaturq́ ſæpius donec inflammatio conquierit & cruſta exciderit. ALIVD quod in Alexandria accepi, Anchuſæ radicum, miſyos toſti, chalcitidis,

æruginis,

æruginis,aluminis ſciſſi,atramenti ſutorij, aloës,ſingulæ unciæ, cantharides quinq;,aceto trita in collyria coguntur. ALIVD. Atramenti ſutorij drachmæ duæ,chalcitidis,æruginis ſingulę drachmæ,excipito ammoniaco & utitor.Cum autem callus fuerit extricatus,ærugine cocta cum mulſa puriſſima octupla in collyrij formam redacta,repurgatur.Vbi uero callum eliſeris,ijs quæ carnem procreant uti opportunum eſt.

Collyrium ad carnem generandam.

Aloës,myrrhę,ammoniaci,ouorũ putaminũ cõbuſtorum cineris,æquale pondus,aqua detritis omnibus collyria formãtur,imponunturq;.ALIVD. Myrrhæ,aloës,thuris,malicorij,æqualis modus aqua excipitur,quidam uerò taurino felle, carnes etiã oleo quod immaturis uuis expreſſum eſt eluuntur.Notus mihi eſt,qui cedrino liquore fiſtulas collueret, ac mirum quãta res felicitate ſucceſſerit.Poſtquã uero carnes produxeris, glutinatorio utendũ medicamine,quomodo in alijs ſinibus p̃cipitur.At cum fiſtula arctior,longaq; fuerit,Galenus ait,neq; callum adhuc, ſed ſordiciem tantummodo contraxerit,primum lixiuiã demiſi, deinde eandem tantiſp inibi permittens dum ſordes excidiſſe ſperaſſem,medicamentum applicaui.Eſt autem id quod recinino oleo conſtet ſuperius commemoratum.

De ulceribus diruptis. *Cap. L.*

NOnnulla ulcerũ cicatrice obducta, frequent̃ haud magno tẽporis interuallo, iterũ inflãmatione tentant̃ rũpunturq; : ſiquidẽ oſſe quodã affecto, interdũ caro circũdata ex facili cicatricẽ recipit,ac ſana ex toto eſſe uidetur : uerũ curſu humoris ualido paulatim ex oſſe in alto cõtabeſcente, tũ inflãmatio,tũ pus oboritur,quod cicatricẽ deradit.Curatio igit̃ eiuſmodi ulcerum tantã requirit ſiccitatẽ,ut os affectum decidat. Huius aũt ſinus concauos ꝓmptè replebunt papaueris ſylueſtris ficiq; folia cũ polentæ ſubtiliore parte lęuigata,atq; ex uino applicabis,uel alterci ſemen,et atramentum ſutoriũ pari põdere cõtrita imponẽtur,uel peucedani radix de ſubito ſquamas oſſium ſeparat.

De articulorum ulceribus. *Cap. LI.*

CVm articuli carnoſis partibus ſicciores exiſtant,exulcerati ſicciora medicamenta requirunt. Probè igitur facit paſtillus Polyidę ex uino ſubactus donec ſordium fiat ſpiſſitudo.Item quę ſimiliter huic deſiccant medicamina.Itẽ marina,muriaq; frequẽter irroratos, melius affici cõſpeximus. Quare in articulis ijs utendum eſt quę maiori etiã ſiccandi uirtute pollent.

Quæ ſpicula,aculeos,ſpinas,& conſimilia educunt. *Cap. LII.*

ACuleos,arundines,inſuper ſpicula et ſpinas extrahit utrunq; anagallidis genus,ariſtolochia rotunda,ammoniacũ cum melle,alterci ſemen læuigatum inſpergitur,arundinis radix cõtuſa melliq; miſta in linteolum largum illinitur,impoſita de ſubito educit.

Si ex uena arteriáue & naribus ſanguis profluat. *Cap. LIII.*

PArticulis ſanguinẽ fundentibus,figura ei quã in ſinibus expoſui cõtraria,rectè adhibebitur,nempe quę ſurſum uergat,neq; id tamen immodicè,nam periculũ eſt,ne dolore oborto,uas rurſus ſanguinẽ profundat: cum nihil æquè ſanguinis profluuium excitet,inflãmationesq; augeat, ac dolor.Cũ itaq; ſanguis erũpit;ſtatim digitũ ori ulceris uaſculi iniicito, innitens leniter premensq; citra dolorem,nam ſimul & ſanguinẽ cõtinebis,

& grumum uulneri induces. Quinetiam ſi altius deliteat uas quod ſanguinem emittit, diligentius perdiſces, & ſitum ipſius, & magnitudinem, item uena ſit, an arteria: deinde ſi exiguum uas exiſtat, aliquo ex his quæ ſanguinem reprimunt utendū eſt. Optima uero eius generis ſunt, quæ obſtruendi uim obtinent, unde Græcis emplaſtica dicuntur, ex reſina fricta, farinæ triticeæ polline, gypſo compoſita, ſimiliaq́;, oui candido macerata, & cum leporinis pilis impoſita: at ſi amplum uas exiſtat, hamo ipſum attollere cōnaberis & mediocriter circumages, ſanguine repreſſo: ſiquidem uena extiterit ſine funiculo ſanguinem hiſipſis medicaminibus ſiſtere tētabis: ſin arteria, alterum è duobus facies, aut funiculo circumpoſito, aut toto uaſe pręciſo ſanguinē coërcebis. Eſt, cum magnis quoq́; uenis funiculos circūdare cogimur, quemadmodū nonnunq́; eaſdem totas tranſuerſim nimirū amputare, in cuius rei neceſſitatē uenitur, in uenis quę à penitioribus rectè ſurſum feruntur, præſertim per arctū quoddā ſpatium, aut principes particulas, ſic enim utraq́; pars utrobiq́; & reflectit, & uulnus à uicinis corporibus premitur cōtegiturq́;: tutius autem fuerit utrunq́; facere, funem quidem radici uaſis circundare, quod autē inde procedit abſcindere. his ſic peractis, uulneri celerimè carnem inducere, priuſq́; funiculus à uaſe decidat, ſi enim ſubitò carnē cōtraxerit, & locus alibi inanis reperiat, id quod græcè uocat aneuryſma ſequitur. Dignoſces aūt num uena an arteria ſanguinem profundat inde, quòd huius flauior tenuiorq́; ſanguis exiſtat, & cum pulſu uacuetur, illius autē nigrior, & ſine pulſu. Subſequens igitur eſt omniū optimum quæ nouimus ad carnem inducendā medicamētorum, quo etiā ad cerebri membranarum hęmorrhagias uti ſecuriſſimum eſt, item ad colli uulnera, ipſarumq́; uenarū iugularium quas ſphagitidas Gręci uocāt, etenim & harum ſanguinē citra uinculum cohibet. Recipit autem thuris lachrymæ pinguiſſimæ partem unā, aloës in mollioribus quidē corporibus partem dimidiatā, in durioribus æqualem, ac in uicem lachrymę thuris, tēnuiſſimæ eiuſdem partis tantundē, cum oui albo ſubigit, dum mellis fiat ſpiſſitudo. deinde leporis pilo molliſſimo excipitur, mox uaſi ipſi, tum ulceri uniuerſo copioſiſſimè imponit. Deligādum uero extrinſecus eſt faſcia ex tenui linteo, cuius faſcię primi quatuor aut quinq́; amplexus ſup ipſum uas quod ꝓfluit, inijcientur. hinc ad radicem ipſius diſtribuētur, poſtea ubi tertio ſolueris die, ſi tutò adhuc medicamentum ulceri adhæreat, aliud rurſus orbiculatim circundabis ac ueluti cōtegens iterum, deligabis quemadmodum prius. at ſi ſponte ſua primum reiecerit linamentum, uaſis radicem digito leniter cōprimens, ne uidelicet quippiā cōfluat, hoc q̄dem ſenſim auferes, alterum uero impones, atq́; hoc mōdo quoad carne obducatur uas, curabis, ita ut ſemp acclivis particulæ figura ſine dolore ſeruetur. At quę cruſtas generāt, quoties illę decidūt, nudā magis partem q̄ naturaliter eſſe debet, efficiunt, multiſq́; iā ex ijs q̄bus cruſta decidit, ſanguinis profluuium quod ægrè ſupprimi queat ſuperuenit, quanq́; & his utendum eſt cum magna urget neceſſitas. Maximam uero neceſſitatem uel cruſtam inducentibus medicaminibus, uel ignitis ferramētis utendi puto, ubi ex eroſione putreſcentis alicuius profluuium ſanguinis concitatur. Quinetiā cū

in

in huiuſmodi affectibus totum quod putredinem expertum eſt exciderimus, tutius eſt uel ipſius quaſi radicem adurere uel medicamentis quæ cruſtam faciunt uti: hoc autem maximè tum in pudendis, tum in ſede fieri cõſueuit. At ſcopus cruſtam generantium medicamentorum erit calor cum aſtrictione, quemadmodum in chalcitide, miſy & atramento ſutorio habetur. Quæ autem ex calce uiua cõficiuntur, uehementiora quidem his ſunt, cæterum quia calx non aſtringit, cruſtæ citius ab ipſis decidunt, hærere autem ipſas longè eſt utilius, quippe ad baſim earum caro ſupernaſcitur, efficiturq; uaſis profluentibus ueluti operculum, at huiuſmodi ſanguinis profluuium iſatis ſatiua ſi inſpergatur probè coërcet, uel gallæ cõbuſtæ. Porrò ipſa ferramenta ignita ex aceto aut uino reſtinguere oportet. In uniuerſum ſanguinis profluuionẽ ſiſtũt, ſimplicia quidem, aloë, thus, eiuſq; pars ſubtilior, terra ſamia, ærugo ferri, lanarum crematarum cinis tenuiſſimus ſimiliter, ſtercus aſini & equi, bitumen modicum, malicorium, diphryges, galla, myrtus arida, alumen omne, tum crudum tum cõbuſtum, reſina fricta, uitis cortex, aut folia arida, platanorum galbulorum pollen tenuiſſimus, maximè cum humorem cõcretum depoſuerit: priuatim autem ex naribus profluuium impoſita reprimunt iunci acuti ſemen, urticæ foliorum ſuccus, chalcitis, anthyllis concremata, pili leporis, ferulæ medium uſtum cum aceto, ſtercus aſininũ ſiccum uel humidum, ſuccus porri cum thure, el lychnio exceptus: cõpoſita uero ad quodlibet ſanguinis profluuium hæc quoq; faciunt, ſpõgia recens in liquida pice merſa et bitumine circumlita, olla recenti concrematur, cineris partibus duabus, miſcentᷓ plumbi & ſtimmeos, ſingulorum pars una. ALIVD. Thuris lachrymæ, eiuſq; partis tenuioris, ſulfuris ignem nõ experti, æqualem modũ inſpergito. ALIVD. Chalcitidis drachmæ uiginti, lachrymæ thuris uel tenuioris eius partis drachmę ſedecim, reſinæ frictæ, gypſi cõbuſti, ſingulorum drachmę octo. ALIVD. cruſtas inducens ſanguinemq; reprimens. Chalcitidis, æris cõbuſti, atramenti ſutorij, miſyos toſti paria pondera, item Rhodia dicta, & Xanthe probè ſanguinem cohibent.

De neruis conuulneratis. *Cap. LIIII.*

NEruis uulneratis aut punctis, ex ſentiendi quod obtinẽt, acumine, inflãmatio & dolor immodicus accidit. Quare & febres & conuulſiones his oboriuntur, quibuſdã et delirium ob cõmercium quod nerui cum cerebro obtinent. Interim uero in alijs quoq; ambientibus particulam uulneratã locis inflãmationes, & abſceſſus ex ipſo neruo uulnerato ob cohærentiam ſolent accidere. Ratio igitur eſt, cutis uulnus apertum inglutinatumq; relinquere, quò per id ſanies effluat. At ſi punctus in cõſpectum nõ ueniant, etiam duabus lineis ſibi continuis incidere præterea oportet. Remedio autem eſt, ſi corpus plethoricum ſit & magna urit inflammatio, primum à ſanguinis demiſſione auſpicari: ſi uero uitioſis repletum ſit humoribus, etiã purgatione utendum eſt. Medicamenta uero uulneri applicentur quæ dolorem leniant, & effluxum ſaniei patefaciant, non facta præ ſertim diuiſione. Itaq; aqua calida, quanquam reliquis inflammationibus ſit accommodatiſſima, uulneratis tamen neruis eſt inimica, ac præſtiterit

eos

eos oleo ſubtili, quod aſtrictionis ſit expers, ad ſenſum calido irrorare, neque enim frigida neq; tepida admodum tutò adhibetur. Verum ex medicamentis idonea eſt terebinthina reſina, per ſe quidem, in pueris & mulieribus & ijs qui molli ſunt carne, cum euphorbio autem emollita, in duris corporibus: & ſi nonnunquam duriora cōtigerint, cum oleo quodam ſubtiliore. Cataplaſmata uero in neruis, qui inflammatione tentantur & putre fiunt, adhibebis hordeaceam farinam, aut fabaceam, aut eruinam, in lixiuio, cum oxymelite coctam. Si putredine careant puncturæ neruorum, rectè cerato uteris, quod recipit ceræ quadrantem, euphorbij unciam, aut columbini fimi in duriuſculis corporibus, olei ſextantem, interdum etiam terebinthinæ unciam: ut autem emplaſtri figuram induat medicamentum, unciæ uni, euphorbij, ſex uncias ſingulorum ſequentium, ceræ, reſinæ frictæ, olei, picis liquidæ inijcies. At ſi in uicem reſinæ propolim pinguiſſimā indideris, multo id reddes præſtantius: atq; hoc ad neruos punctos laudatum eſt remedium: idem & à rabioſo cane morſis efficax eſt. Aceti ſextarius, picis pinguis libra, opopanacis quadrans: opoponax aceto ſolutus magis læuigatur, pix liquefacta mixtaq; coquitur: medicamentum compunctis neruis idoneū eſt, ut quod os puncturæ non ſinat conniuere, quemadmodum nec in his qui à rabido cane morſi ſunt, ulcus in cicatricem coaleſcere: ſed efficax ſolis duris corporibus: ſin autem in pueris, aut molli carne præditis, punctura affectis, uti cogites, licet ipſum ex digerēte quodā amaracino, aut opobalſamo, aut oleo ueteri liquefacere. Conuenit etiam medicamentum baſilicum quod nitrum recipit, aut calcem uiuam, aut euphorbium, aut ſulfur uiuum, aut ſylueſtris columbæ fimum, aut opoponacem, aut ſagapenum, aut liquorem cyrenaicum, aut caſtoreum, ac in medicamēti libram, dictorum alicuius uncia debet inijci. Facit autem bene neruorum uulneribus & præſertim puncturis: quin & in agro ubi nullius copia datur, propolim recentem pinguemq; uulneri poteris inducere, aut fermentum maximè uetuſtum, per ſe aut cum propoli mixtum, uel cum liquore tithymalli: cataplaſmatis utendum ex oxymelite factis, aut lixiuio cum lomento fabarum, aut eruorum farina, aut cicerum, aut lupinorum amarorum, aut hordeacea, aut ſubtiliore polenta, idq; non ſolum dum inflammatione tentati ſunt, ſed iam inde ab initio protinus. Cæterū quæ relaxant cataplaſmata in neruorū uulneribus ſemper uitare oportet. At ſi neruus nō punctim, ſed planè cæſim uulneratus fuerit, cute etiam quæ interueniebat diuiſa, ut nudus appareat rectusq;, non tranſuerſim diſſectus, commemoratis ex euphorbio & tam acribus nullis utere, quippe nudus cum ſit neruus, uehementē ipſorum uim ferre nequit. Quare calcem quæ ſępius æſtiuo tēpore lota ſit, & oleo liberaliore intincta, aſſumes. Proficiūt hic et quæ ex pompholyge confecta ſunt, item quod melle conſtat, roſaceo largiore liquefactum. Sed ea adhibenda cura eſt, ne quid ex ijs uulnus contingat, quandoquidem neruus ipſe & ſenſilis maximè eſt, & temperamento ſuo frigidus, & principum corporis partium primati continuus, imò ne oleo quidem eiuſmodi ulcus irrorare conuenit, hinc enim ſordidum redditur.

Abluenda

Abluenda igitur à uulnere ſanies eſt molli lana ſpecillo ſubunctorio circumuoluta. Quòd ſi omnia ex animi ſentẽtia proceſſerint, etiam uino dulci madefacere citra periculum licebit, ſed in robuſtioribus Polyidæ paſtillo in linamentum illito cum ſapa calida uti. poſtquam neruum denudatũ contexeris, linamenta extrinſecus circunducere oportet ex medicamento quod anguſtis uulneribus faciat, nempe eo quod euphorbio præparatur, aut fimo columbarũ: ſed ita ut etiam ſanas partes ampliter comprehendat. Quum uero tranſuerſum nerui uulnus eſt, maior conuulſionis metus impendet, ac quę ad curationem uulneris ſpectant, hic quoq; ſunt eadẽ, quanquam nonnulli in uulnere adhuc recenti ſuturis uſi ſunt, ac medicamento aliquo conglutinatorio: uerũ ſuturas non ſummæ nimium cuti, ſed altius moliri conuenit, ne quæ in imo ſunt inconglutinata dehiſcant: rurſus cura adhibenda eſt, ne ab acu neruus compungatur. Cæterũ in ſumma ſciendũ erit, in neruorũ uulneribus medicamentũ natura calidius quod puncturis medetur, diuiſionẽ nerui non poſſe curare, ut qui roſionem ipſorũ feruoremq; ſuſtinere nequeat: neq; quod diuiſionibus medetur, puncturis conuenire: non enim uirtus ipſius altè quũ anguſta eſt cutis diuiſio, penetrat. Victus itaq; adhibebitur tenuior, lectus mollis, oleumq; calidũ alis, capiti et ceruici ſuperfunditur, at ſi in crure neruus uulneratus ſit, inguinibus, inferioribus uentris partibus, & locis uicinis: balneo in totũ donec inflãmatio inclinauerit, abſtinendũ eſt, quũ aquæ cõtactus nequaquã, ut dixi, ipſis cõueniat. Quoniã uero nõnulli citra id manere cõſuetudinis gratia nõ ſuſtinẽt, ſiquidẽ læſa particula in manu fuerit, conandũ eſt quatenus fieri poteſt, ipſam aqua ſeu calida, ſeu multo magis frigida nõ madefacere. Si pes uulnus acceperit, quoniã fieri nequit ut nõ madeſcat, ubi lauacrũ ingreſſuri ſunt, emplaſticũ aliquod medicamentũ uulneratæ parti ſuperaccõmodabis, iterũ extrinſecus linteolos multiplicatos plures oleo imbutos inijcies, iterũ faſciã ex linteo à foris deligabis, deinde rurſus in ipſo balneo faſciã oleo prius ſuperfundes, cũ æger in ſoliũ deſcẽdet: ubi lauerit, omnia quæ impoſita ſunt abijcies, ac prædicta totius curationis ratione uteris. Cõtuſi uerò nerui ubi ſimul cũ his cutis cõtuſa exulcerataq; fuerit, cataplaſma ex fabarũ lomẽto & oxymelite poſtulãt, nõnunq; adijcitur erui farina & iris. At ſi dolor contuſioni adeſt, picẽ liquidã admiſce: ſin autẽ citra cutis contuſionẽ euenerit, magis diſcutiens adhibebitur, nempe oleum calẽs, anethinũ dico, ſuperfuſum continuè, aut rutaceũ, aut irinum, aut amaracinũ. Quòd ſi totus neruus præciſus ſit, periculum quidẽ nullum ſequetur, uerũ particula debilis manebit. Curatio autẽ eius cõmunis eſt cum ea quæ alijs ulceribus accõmodatur, hæc quidẽ ex ſimplicioribus remedijs in neruis cõuulneratis curatio abũde eſt. quidã uero cõpoſitis uti cõſueuerũt, cuiuſmodi ſunt, ex metallicis confecta, Barbara appellata, Ciſſinum, ex ſenecione præparatum, melanchloron, Indice, Harmonia, et Athene, quorũ et compoſitionẽ, & utendi modum ſeptimo libro reperies. Sed quia nõnulli prępotentium etiam ſumptuoſis ad neruorum uulnera remedijs uti uolunt, Galenus literis prodidit, ad puncturas neruorum, hæc, cinamomi, dictamni, fœniculi,

ſingu⸗

ſingulorum uncia,amaraci ſextans,ceræ bes,opobalſami dextans, terebinthinæ uncia. ALIVD. Liquoris cyrenaici uncia,ceræ quadrans, opobalſami libra. Ad denudatos neruos hoc ualet. Ceræ unguentariæ quadrans, unguenti ſpicati aut foliati,aut nardini libra,pompholygis,ſpicæ nardi, amomi,phylli,ſingulorum uncia,atq; hæc ſupra ſpem reſpondere Galenus pronuntiauit.

De articulorum contractione ſeu ligatione,quæ ancyloſis dicitur. Cap. LV.

ARticulos ex humoribus infarctis ac neruea quadam tenſione contractos,detentosq;,ancylas & ancyloſes appellare conſueuerunt. In quibus remedio opus erit quod emolliat relaxetq;. Communiora igitur his remedia conueniunt,quæ in particulis ſcirro induratis ac adeò quæ in reſolutis commemorata ſunt,propria uerò magis,irroratio ex hydrelæo, in quo decoctum ſit lini ſemen,fœnugræcum,althea,laurus,cucumeris agreſtis radix,ipſumq; oleum ſicyonium. Vbi his artus irrorati fuerint,accommodātur primum acopa ſimpliciora,cuiuſmodi ex nigra populo, ex abiete,Bromium,quod ad Baſileum refertur,Pyxis, deinde Ariſtophaneum, & quod Aſanito attribuitur. Validiſſima,Liſoponium appellatū, & Pœcilum:emplaſtra,quod Amythaoni adſcribitur & Anicetum. Laudatiſſimum uerò quod recipit bdellij,adipis uitulini,ſuffiminis ammoniaci, iris illyricæ ſingulorum drachmas ſedecim,opopanacis,galbani,cachryos, ſtyracis,thuris ſingulorum drachmas octo,piperis grana centum ſexaginta, ceræ libram ſemiſſem,reſinæ terebinthinæ tantundē,irini ſedimenti quod ſatis eſt,& uini quantum ſufficit:tunditur hoc medicamentum. Eſt & acopon non inefficax diſſolutum irino,aut cyprino,aut laurino. Inter acopa uero & emplaſtra,medicamentum medium eſt diapternes uarijs confectū miſturis. Verum acoporum uſus molli adhibebitur & continua frictione: ita ut ſimul affectum articulum experiare,an flecti poſſit,& extendi.

De articulis relaxatis. Cap. LVI.

LAxantur ſubinde articuli ob longos febrium morbos,colicos & reſolutorios,præſertim ubi calidior ipſos humidiorq; intemperies occupauerit:atq; motus inde impeditur. Succurrit his acaciæ ſuccus aqua dilutus & parti ſuperfuſus:aut rubi,aut myrti,aut lentiſci,uel ulmi radicū corticis decoctum cōgruet,aut malicorium applicatum,aut myrti folia, cum cerato myrteo impoſita. Nam colligātes nerui firmari deſiderant facultate quæ aſtringat deſiccetq;. huiuſmodi igitur medicamenta articulis imponi debēt,cuiuſmodi ex ſalicibus eſt & oxyra,& palmulatum quod uinum aſtringens,aut acetum aſſumpſerit. Multi uero eiuſmodi impotentiam à frigore fieri putantes, deinde calidioribus uſi præſidijs,maiorem noxam intulerunt.

De lumbricis. Cap. LVII.

TRes ſunt uniuerſæ lumbricorum differentiæ,prima teretum ſecundū craſſitiē,altera latorum,tertia eorum quos aſcaridas nuncupāt. Origo omnium generum eſt ex cruda,craſſa,pituitoſaq; materia & putredini accom-

commoda, qualis in pueris alijsq; uoracibus colligitur: non autem ex calida, acri, aut melancholica ſubſtantia. Hę ſiquidem alimenti naturam egreſſæ, lumbricis procreandis ineptæ redduntur. econtrario autem, bilioſa potiſſimum recrementa etiam hos perimunt. At ſi quãdo flaua bilis unà cum lumbricis infrà, aut etiam uomitu eruperit, ipſos quidem inteſtina obſidere, humorem uero bilioſum uentriculi os aut aliam quampiam particulã occupare ſcito. Cuiuſq; igitur ipſorũ differentiæ ſpeciem, generationem, locum, notas, curationemq; exequemur, à rotundis exorſi.

De rotundis lumbricis.

Teretes igitur lumbrici ſpeciem habent omnibus perſpicuam, quòd ſanè alijs frequentiores ſint in gracilibus plerunq; inteſtinis conſiſtunt, & ſuperiorem uentriculum ſubeunt, ideoq; frequenter per os reijciuntur. quibuſdam & è naribus redditi ſunt: atq; hoc genus infantibus peculiare & plurima parte cum febricula: ſed per febrium initia orti, ſubſtantiã ex ſubiecta corruptione retinent: in ſtatu, ex malitia morbi: in declinatione, toto ad melius mutato. Etenim Hippocrates memoriæ mandauit bonum eſſe indicium teretes lumbricos prodire cum morbus ad iudicationem tendit, qui ſubito etiam intereunt. Sequitur autem eos qui rotundos lumbricos continent, roſio inteſtinorum & uentris, tuſſes exiguæ cum ſiccitate irritantes: nõnullos comitatur ſingultus quoq;, et ſomnus cum palpitatione, ijq; ſine ratione expergiſcuntur, nonnulli & cum clamore expergefiunt, et iterum ſopiuntur: pulſus inæquales & febres augeſcunt inordinatè, quæ cum extremorum perfrictione, tertiam, interim quartam, die uel nocte acceſſionem ſine ratione habent. Infantes autem etiam mandent lingua inaniter exerta, & dentibus ſtrident, oculis conniuent, uoluntq; conquieſcere, excitantibus ipſos indignantur, oculi apparent, genæq; rubeſcunt, ac rurſus liuent: atq; hæc paulatim & ex interuallo. Quibuſdam nauſeæ & roſionis cauſæ ſtomacho peculiares creãtur, atq; ægri cibum reſpuunt, compulſi autem ad cibum nauſeabundi uix quod aſſumitur deglutiunt, uel etiam aſſumptum reuomunt, pleriſq; uero aluus deſcendit corruptos cibos egerens, & tympani modo inflatur. Reliquum corpus ſine ratione cõtabeſcit, neq; eſurie, neq; euacuatione modica ſuborta. Atqui non in omnibus omnia quæ iam commemorauimus ſigna inquirere oportet, ſed nonnulla ex eo quod præpollet, interim & plurima. Hæc autem eueniunt, dum animalia per inteſtina ſerpunt roduntq;, febris autem calor uapores ſurſum cerebro tranſmittit prauos, ex putrida in uentriculo collecta humiditate exhalantes, in quibus amborum partim ſimiliter curam habere conuenit & febris & lumbricorum, partim de febre parum ſolliciti, lumbricos de corpore eximere connitemur. Multi ſiquidem nulla lumbricorum cura habita, exeſi ab ipſis ſunt, & conuulſi interierunt. Alij produnt ſe lumbricos uidiſſe, qui ex inguinibus ęgri eruperint. Ceterum occiſos hos omnes prius, educes: occides autem, amaris potiſſimũ uſus remedijs. Cum igitur febris & lumbricorum communis ſit curatio, conuenient auxilia ſimpliciora: potui igitur dabitur chamæmelorum decoctum uel myxariorum, ut appel-

lant,uel ipſa myxaria decocta eſui dantur:item ſereos ſuccus,aut coriandri ſemen cum aqua calida uel cum poſca,uel myoſotidos herbæ decoctũ, uel cornus ceruini ramentum,uel minium ſynopicum tenuiſſimum,ac olei im maturi amariſſimi paulatim cochlearia duo abſorbeant, quà enim amarũ eſt,lumbricos occidit:quà lubricum,detrahens ipſos cum ſtercore reddit. At ſi inflammationem diſtentionemq́ uiſcera experiantur, cataplaſmate utendum eſt,quod lini ſemine,farina loleacea,abſinthio & bryonia radice conſtat,ex hydromelite,uel etiam humido fotu ex oleo chamæmelino,uino abſinthij ſemine,& aloë,præcordijs accomodato. Vbi uero non uehementer febres moleſtant,miſcenda eſt myxarijs mentha & exhibenda eſt. Cum ad integritatem uentum eſt,efficaciora quoq; uſurpantur, quale eſt decoctum ſeriphij uel calaminthe,uel filicis,uel cardamomi ſemen,uel mali punici acidi radicis ius ad tertias redactum,uel fricti cumini,uel nitri fului, ſingulorum ſcrupula tria,uel ſandonicum,uel abrotanum,uel etiã ambo ſimul,cum melle in catapotia coacta,uel lupinorum amarorũ ſcrupuli terni uel braſſicæ,uel erucæ ſemen læuigatum, uel abſinthinum, quod etiam ſolum frequenter abundè fuit. Dantur autem & terna lotæ aloës ſcrupula,quod remedium eſt laudatiſſimum:in ualidioribus illota quoq; aloë utimur. quia uero infantes aloën cochleari non admittunt,ſupinis faſciola ipſis detentis,ore adaperto per clyſterium quoddam ualido munitũ canali,inuitis aloën quàm penitiſſimè tranſmiſſam inijcimus. Atq; hęc mirifica medendi ratio in pueris eſt qui difficulter poſſunt tractari. quibus etiam cibos ſubinde ſorbiles,quemadmodum ijs qui cibum auerſantur, infundimus. Cæterum & cyphi & maſuaphium rectè dabitur, item cornu ceruinum combuſtum cum pipere & melle uel oxymelite,reliquaq́; ex oxymelite ipſis dare conabimur:præſtiterit autẽ ſi acetum ſcillinum fuerit, præſertim ætate prouectioribus,aut ſinapi cum oleo & aceto ad cochlearis magnitudinem. At qui lumbricis,cum alui profluuio infeſtantur,præbibent plantaginis ſuccum,ipſamq́; plantaginem aridam aſſument, ex æquo enim utriq;,& fluori & lumbricis efficax eſt. Cataplaſma his accõmodabitũ ex farina ordei cruda,filici,abſinthio,farina lupini,ſandonico & abrotano. Iam uerò & malicoriũ,acacia,galla,uel balauſtium admiſcebitur. Quoniã uero nõnulli ſubinde amaras potiones ceu ingratas reſpuũt,ex ijs quę modo cõprehenſa ſunt dabũtur nõ manifeſtò amara. His accedẽt inſuper chamæpitys,marrubium,heleniũ,baccæ lauri,acacia,thymus,pulegiũ, carpeſium,iuncus odoratus anguloſus,polypodium,iris,cnicon,erythrodanon,ſpina ægyptia cum pipere,ſingula ſex ſcrupulorum inſtar:item decoctũ menthę,mori radicis ſuccus decoctúmue,petroſelinũ reliquaq́; odorata ſemina. extrinſecus autem inducitur aloë cum melino & uino. hoc & appetentiã excitat,quæ uix magno negotio recipitur:miſcetur autẽ ſępius aloę abſinthium:aut felle taurino,cum amaris quibuſdã prædictis umbili cum impleto:aut oleum ex rhododaphne factũ ſæpe delinetur,aut liquor cedrinus & ſolus & cũ cerato,toti uentri imponitur,aut pix arida trita inſpergitur,uel mentha,uel melanthiũ cum roſaceo,uel etiã ſeriphij decoctũ

ipſis

ipſis admiſcebitur, uel fraxini perſicę folia in pollinem detrita applicamus. Vtendum uero eſt & medulla cerui, unguinis modo, in umbilico, inferiore uentre & lumbis: ceratumq́; adiũgetur, ſi res poſtulet, hoc, Aloës, abſinthij, farinæ lupini, ſeriphij, melanthij, ſingulorum ſcrupula ſex, ceræ uncia & ſemiſſis, chamæmelini quod ſatis eſt, felle taurino arida lęuigantur. Porrò ab inferioribus partibus mulſam inijcere ſæpius expedit, quò lumbrici mellis dulcedine illecti deorſum deſcendant: ſi autem putrefacti in alto corporis non excernantur, ſed potius uapores ſurſum mittant, educendi ſunt, aut aloës, aut medicamenti amari ex ea confecti potione, quandoquidem etiam in alijs mediocris alui uacuatio, non expers eſt præſidij.

De latis lumbricis.

Latus lumbricus mutatio eſt (ut ita dicam) adnatę in interiori inteſtino membranæ in materiam animalis modo mobilem, quæ ſæpe tota redditur longitudine incredibili, uel pars ipſius excernitur: diſſolutus uero, non coaleſcit: & nunc in ijs etiam qui febri carẽt, abundat: nunc febricitantibus accidit, ex longo morbo continuas ſtomachi roſiones inferens, ac impotentem ciborum appetentiam. Nam quod animatum euaſit, in inteſtinis obiectum rapit alimentum, ut alio ſtatim opus ſit, & niſi aſſumpſerit, inteſtina rodantur. His occupatos comitatur corporis gracilitas & pulſus inæqualitas, cum inæqualitate: at quod certiſſimum eſt indicium, cum recrementis nonnulla ſemini cucurbitę ſimilia excernuntur. Curatio concordat, potio enim ex acribus petita, & alliorum eſus, tum filicis uel centaurei decoctum & potũ & ab inferioribus partibus inditũ, uel calaminthæ uel dictamni, uel pulegij: dabitur autẽ in aluũ & muria. Præbibere uero hoc medicamẽtum quod ſequitur, neq; ijs qui alijs lumbricis infeſtantur, inutile eſt, ſi febre potiſſimũ uacauerint. Nitri rubri, piperis, cardamomi pares portiones: dãtur terni ſcrupuli, cũ uino aut aqua calente. ALIVD eclegma. Piperis, baccarũ lauri purarũ, cumini ęthiopici, maſtiches, pares modi, mellis quod ſatis eſt: datur cochleare unum mane, & dormituro. At ſi efficacius id fieri deſideres, nitri quoq; rubri parẽ portionẽ adijcies. ALIVD. helenij, ſuffiminis ammoniaci, piperis in alio filicis, ſingulorũ drachmę quinq;, cũ oxymelite calido: tẽpore interpoſito dabitur euphorbij drachma, uel duę prouectioribus potui. ALIVD. Filicis acetabulũ, nitri drachmę duę, dat̃ unũ cochleare aquæ euacuatione prius facta: ſatius aũt erit ſi etiã ſcãmonij momentum aſſumat. ALIVD. Mali punici acidi radicũ corticis in ſummo decorticati drachmæ quatuor, piperis tantundẽ, cardamomi drachmę ſex, marrubij drachmæ duæ, melle dant̃, porro prius aſſumpto. Verũ ut ex toto affectus diſcutiat̃, theriacen quoq; exhibebis, ſi ualida febris nõ ꝓhibet.

De aſcaridibus. *Cap. LVIII.*

ASCARIDES, ut modò etiam diximus, ſpecie lumbricorum continentur, uermibus ſimiles quæ in extremo longanone & muſculi anum ſtringentis σφίγτηρ Gręcis dicitur, initio reperiuntur, uehementem locorum horum pruritum excitantes: generant ſpeciẽ hanc praua alimenta, perfrictio, & ciborum corruptio. Vacuari igitur debent in infantibus, glandibus ex

melle, cum ſalis momēto, uel nitri: in prouectioribus, acri muria, aut decocto centaurei, cum nitro & melle, aut cucurbitę ſyluestris, aut abſinthij, aut chamæleontis, aut anchuſę, aut cnici, aut hyſſopi, aut pulegij, aut calaminthæ, aut lupinorum: ſecundum clyſteres ſublinetur longanon, ſimplicibus quidem, acacia, aut hypocyſtide cum nitro, aut rhu ſyriaco cum alumine liquido: at quibus aluus aſtricta eſt, lemnia ſphragide, cum uino: cōpoſitis autem, Andronis paſtillo, ſimilibusq́. Cedrinus autem liquor ipſis inijcietur per clyſterem multis peruiū foraminibus, quales ab utero metrenchytæ appellantur: aut carnem ſalſam cōmodè impoſitam deligamus, quamdiu ſuſtineri poſſit, eamq́ frequenter mutare oportet. Cæterum communiter omnes quos lumbrici malè habent, pili ichneumonis iuuant, ſuffiti. Cibi præſcribentur ipſis probi ſucci, & qui facilè in membra digeruntur, nec lumbricorum effectricem cauſam adaugent, nec uires ſuperari permittunt, propter quas & uinum aquoſum exhibebimus: frequentius autem nutrire ipſos ob hoc ipſum oportet, ne alimēti expertes lumbrici roſiones pariant. dabitur autem cibus, tum pręcipuè quum potiſſimum nutriti magis fuerint. At ſi alui profluuium fuerit, ſciendum eſt lumbricos magis abundare, cibo nō diſtributo: ac iam ſorbiles ægris cibi dantur, admixtis quibuſdam etiam aſtringentibus, uerbi gratia, piris, aut malo cotonio, aut malis punicis, præcipuè acidis: à foris autem uentri remedia continentia inducuntur, de quibus ſuprà dictum eſt.

De dracunculis. *Cap. LIX.*

IN India & ſuperioribus Aegypto locis dracunculi generantur, ceu animalia quædam lumbricos imitantia, in partibus muſculoſis, puta brachio, femore, tibia: in pueris etiam latera ſub cute perreptant & palàm mouentur, deinde cum diu extremum aliquod dracunculi remanſerit, locus ſuppurat, & cute ipſius adaperta, initiū ipſius progreditur: cum trahitur, dolores mouet, præcipuè abruptus. Quapropter nōnulli dicunt plumbeam molā ex dracunculo ſuſpendendam ne uniuerſim, ſed particulatim molis pondere decidat. Alij uero hos damnant quòd nihilo magis pondere molis plumbeæ dracūculus abrumpatur, & dolores uarios concitet. iubēt partem in aquam dimitti calidam, quò dracunculus tepefactus foras prorepat, deinde digitis ipſum membratim extrahere. At Soranus neq́ animal prorſus, ſed neruoſi cuiuſdam ſubſtantiam eſſe putat, quòd opinionē motus ſolum præbeat, ſiue autem hoc ſit, ſiue quod prius dictum eſt, Sorano & Leonidæ, alijsq́ uiſum eſt, calida ſuperfuſione & cataplaſmatis cō coquentibus in his uti ex mulſa, farina triticea, aut hordeacea. Eſt cum emplaſtri uſum eiuſdem potentiæ probant. Conuenit autem & quod ex baccis lauri & quod ex melle conſtat: emortui ſiquidem horum uſu dracunculi, nimirum quod continetur corpuſculum excidit. Suppuratione autem facta, niſi exciderit, cutis diuidenda eſt: ubi denudaueris, quod continetur auferes, & cutem linamento penetrabis, ac deinceps eam curandi rationem adhibebis quæ puri ſit maturando.

Finis quarti libri Pauli Aeginetæ, Ioanne Guinterio medico interprete.

PAVLI AEGINETAE LIBER QVINTVS, IOANNE GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

Quomodo quis ab omnibus communiter uirulentis beſtijs ſe tueatur. Cap. I.

DE VIRVLENTIS BESTIIS PRAECIPIENTES, AB IIS quæ in omnibus huiuſmodi communiter proficiunt, exordiemur, ita, ut quomodo quis ab illarum iniuria ſe tueatur, prius expediamus. Si igitur aliquis neceſſitate quapiam coactus, loco feris frequenti obdormiat, ubi potiſſimum ſalamandræ aut phalangia aut ſerpentes aliqui abūdent, horum cauas latebras allio in aqua detrito, aut aliqua ex herbis quas exponemus, obturare cōuenit. Suffitus autem rectè excitantur ex cornu ceruino, caprarum ungulis piliſúe, lapide gagate, bitumine, bdellio, galbano, cupreſſi aut cedri raſura, melanthio, peucedano, uiticis folijs, nepita, ſagapeno, caſtorio, cachryos radice, cunila, aut ex reliquis grauiter olentibus aliquo. Culces autem propriè perſequitur ſuffitus ex atramenti ſutorij, melanthij ſylueſtris, ſeminis cumini, paribus modis. item fimus bubulus eoſdem fugat. Ad hæc etiam ignes incendere crebriores uincit, fugiunt enim magna parte feræ eorū ſplendorem. Cęterum torum ſubſternere ex haſtula regia, nepita, uitice, pulegio, polio, cunila bubula, abrotano, expedit. At ſi toto huiuſmodi toro uti nō datur, ſtratis ſaltem imponenda ſunt. Iam uero animum adhibere oportet ijs quę coquuntur, aquę & uinorum cadis, ut exactè ſint operculati. Focus autem non ſub arboribus quibuſdam excitabitur, præſertim pinu aut picea. in his enim ſalamandræ & erucæ lethales crebræ uerſantur, quæ ab ignis tepore calefactę, decidunt in obſonia aut alia uaſa, ſi non fuerint operta. Qui uero tutiores eſſe uolunt, ijs conuenit etiam ceratum corpori oblinere liquidius, ex cera, roſaceo, galbano modico, ſcobe ceruini cornus exigua, uel etiam æthiopico cumino. peculiariter autem maluæ folia cum oleo detrita ſi illinantur, ab apum & ueſparum morſu præſeruant.

Communis omnium qui à uirulento quopiam morſi uel icti ſunt, curatio. Cap. II.

QVòd ſi feriri aliquem aut morderi à uenenato animali contigerit, homo adhibendus eſt qui uulnus exugat. non tamen eum ieiunum eſſe oportet, uerum etiam uino os colluiſſe, & oleum in eo continere. Deinde particulæ commorſæ, ſi admittit, cucurbitulam cum multa flamma adhibere oportet, ſicut uicinæ etiam partes ſcarificentur. Nam uirus unà cum ſanguine & ſpiritu rurſus ita extrahitur. Item exulcerata adurere ac cruſta obducere, adeoq́; præcidere conueniet, ſi fera quæ momordit, lethalis fuerit, quales aſpis, ceraſtes, uipera, ſimilesq́; aliæ ſunt. quemadmodum Galenus memoriæ prodit, uinitorem quendam à uipera morſum,

ubi feram cognoſceret,falce læſum digitum ſtatim abſcidiſſe, atq; in totū periculo liberatum.At ſi uenenum per corpus fuerit diſperſum, ſanguis ſtatim demittendus eſt,præcipuè ſi is qui percuſſus eſt,plethoricus exiſtat exhibere cum cibis edendum piper aut allium conducit:potui,uinum ualidum:recentibus uaporibus,& conuenienti naturæ caliditate,corporis temperamentum replere,deinde ijs oblinere, quæ commorſam partem poſſunt calefacere & uellicare.Imponetur itaq; cinis braſſicæ aut fici aceto miſtus,aut lixiuia,aut garum,& cępe cum polenta aut pane:item porra abunde cum ſale,aut pix liquida cū ſale,calida:aut cedrus, aut fimus caprillus. Conuenit autem ipſis acetum calidum quoq; ſuperfundere,in quo nepita ſit incocta:aut acetum & aquam marinam aut acetum cum muria.Cęterū locis affectis gallinæ,& magis galli gallinacei,aliáue animantia per mediū diſſecta,calida imponi debent.Nam uirus transſumunt euocantq;, & dolores mitigant.Emplaſtra quoq; utiliter applicantur, tum hoc quod ſale, tum illud quod cachry & adarce conſtant:in totum,quæ acrioris ſunt potentiæ.Omnes uero communiter & morſi & icti à quocunq; tandem uirulento animali,præterquam ſi interiora omnino offenſa non ſint, potabunt ſerin,aut ericen,aut aſtragalon herbam cum aceto,aut bitumen, aut paliurum ſimiliter,aut ueteris rhu decoctum,aut muſtelæ inueteratæ drachmæ duæ ex uino ſumptæ,præſenti ſunt remedio, uel marinæ teſtudinis ſanguis,aut caſtorei drachma cū diluta uini potione, aut roris marini tantundem,aut ſicyoniæ radicis aut porri ſuccus,aut chamæpitys, aut ſmyrnium,aut cinamomum,aut ariſtolochia,aut uiticis ſemen,aut cupreſſi pilulæ,aut ſeſeli,aut piper,aut trifolij ſemen,aut baccæ lauri,aut cancer fluuiatilis toſtus aut elixus: item compoſita hæc Theriace utilis eſt.

Theriace aduerſus uirulenta & lethalia uenena,uiperæ morſus, & ſcorpionis ictus.

Bryoniæ,opopanacis,iridis illyricæ,roris marini radicis,zingiberis, ſingulorum drachmæ quatuor,ariſtolochię drachmæ quinq;,lachrymę thuris,rutæ ſylueſtris,ſingulorum drachmæ tres,farinæ erui drachmæ duo: finguntur paſtilli uino,danturq; ſinguli qui treis obolos pendeant,ex eodem uino.Cæterum purgatio omnibus conueniet,deſudationes,& theriace ex uiperis aſſumpta.

De rabioſi canis morſu,& metu aquæ,quæ hydrophobia dicitur. *Cap. III.*

EXordium ſermonis à rabioſi canis morſu capere,quàm ab alijs maluimus,quòd animal & fœcundum prouentu, & contubernale homini exiſtat,rabieq; ſępius corripiatur et ægrè caueri poſſit,ac periculum ab eo ſit ineuitabile,niſi multis aliquis & conuenientibus uſus fuerit præſidijs. Rabiunt canes plerunq; in æſtu uehementiore:ut autem Lycus memoriæ mandat,interim etiam per frigora maxima:rabidi autem & potum & cibum auerſantur,ſiti premuntur, neq; tamen bibunt: anhelant præterea non parum, aures inclinant, ſaliuam & copioſam & ſpumantem

ædunt,

edunt, muti in totum ſunt, et ueluti inſani, ut ne domeſticos quidem agnoſcant: inſiliunt itaqꝫ ſine latratu omnibus pariter & beſtijs & hominibus, mordentqꝫ. ubi momorderint, ſtatim quidem nihil moleſtiæ adferũt, præterquàm ex uulnere dolorem: poſtea uerò aquæ metum, hydrophobiam Græci appellant, faciunt, qui cum cõuulſione, totius corporis rubore, præſertim faciei ſudore, & anxietate accidit, aquam fugiunt, & dum uident, & dum admouentur: nonnulli etiam omnem humorem: alij canum ritu delatrant, & obuium quemqꝫ dentibus appetũt, morſuqꝫ ſuo in alios eandem affectionem transferunt. Porrò accidentium, aliorum quidem cauſa manifeſta eſt, occupatis ſcilicet ueneno partibus uniuerſis: metũ uerò aquæ nonnulli ex immodica fieri ſiccitate dixerunt, quaſi humida ipſorum ſubſtantia in contrarium penitus habitum mutata. uerum Rufus talem melancholiæ ſpeciem, ipſis oboriri pronuntiauit, ueneno humorem illum imitato: quemadmodum alios melancholicos nouimus alia timere. quæ cauſa ſuperuenit etiam ijs qui dicunt canis qui momorderit imaginem in aquis opinari ſe uidere. At ex ijs qui hoc uitio ſunt occupati, nullum, prgterquàm unum aut alterum, ſuperuixiſſe, ex hiſtoria didicimus, eoſqꝫ non à rabioſo cane morſos, ſed ab homine quodam morſo uitium adeptos. At ante affectus huius occupationem multi etiam quos canis momordit, ſeruati ſunt. hinc igitur curatio auſpicanda eſt. Quoniã uero ſubinde, eo quòd tunc aquæ metus non inuadat, (magna enim ex parte circa quadrageſimum ferè à morſu diem ſolet ingruere, quibuſdam & poſt ſex menſeis, proditum eſt nonnullis poſt ſeptem quoqꝫ obueniſſe) nonnulli canem qui momorderat non rabire arbitrati ſunt, properarunt uulneri cicatricem inducere: unde ipſi cauſam huic affectioni dederunt. hac autem probatione uſus deprehendes, morſus rabioſi ne canis fuerit, an non. Iuglandibus nucibus conciſis uulnus diligenter obſtruitur, ſequenti die ablatæ, gallinaceo, aut gallinę in cibo apponentur: ac primum ſanè non attingent, fame autem urgente ſi edant, rem conſiderato. Nam canis qui momordit ſi non fuerit rabioſus, uiuent: ſi rabidus, ſequenti die peribunt. atqꝫ tunc ad uulneris dilatationẽ properandum eſt, iterumqꝫ poſt paucos dies eadem probatione utendum, & ſi non perierint gallinacei, tunc ulcus ad cicatricem perduces, nullum ueritus periculum. Hanc itaqꝫ probationẽ Oribaſius tradit. Quòd ſi ex commemoratis indicijs accuratè canem rabire cognouerimus, ſtatim ijs medicamentis quæ aperiundi uim habent, utemur. Primum igitur ex aperientibus eſt, quod pice, aceto quàm acerrimo, & opopanace conſtat, in capite de neruorum uulneribus explicatum: at ſi qui morſum accepit delicatiorem cutem habeat, dilui ipſum irino debet aut balſamo, aut eiuſmodi aliquo: uel ulcera prius fomentis adiuta, allio obduces. hoc quod ſequitur etiam cruſtam facit.

Aridum ad cruſtam in canis rabioſi morſu excitandam.

Salis foſſitij drachmæ octo, chalcitidis drachmæ ſedecim, ſcillæ tantundem, rutæ uiridis drachmæ quatuor, æruginis raſæ totidẽ, marrubij ſemiſnis drachma: utitor primũ arido ut cruſtam inducat, deinde cum roſaceo,

ut cruſtæ excidant. Cæterum partes affectæ ad dies quadraginta duos, ut minimum, ſine cicatrice ſeruentur.

Cataplaſma quod oras uulneris latas in rabidi canis morſu ſeruat.

Cepæ cum ſale & ruta inducuntur, aut laſerpitiũ cum ſale, aut ſalſamen tum uetus, aut cinis ſarmentaceus cum oleo, aut allia, aut ſambuci folia, aut mentha, aut apiaſtrum, ſingulatim, aut cum ſale: aut iuglandes nuces, cum allio, ſale & melle, aut cinis fici cerato exceptus. uulnus autem aqua abluetur, in qua decoctum ſit chamęmelum, & ſylueſtris lapathi radix. Nonnulli & ferro candenti ulcus adurunt. Cæterum potui aſſument commorſi, ſimplicia quidem, lycium, abſinthium, liquorem ſilphij, chamędryn, ſcordium & polium: compoſita autem hæc, cancrorum fluuiatilium, ſarmentorum uitis albæ, in cyprio uaſe, aut ęreo combuſtorum, cochlearia duo, gentianæ radicis læuigatæ cochlear unum, cum uini meri ueteris cyathis duobus, ad dies quatuor potui dato. aliqui uerò et perdicis ſanguinis duo cochlearia addunt. Capies autem cancros dum luna increſcit, priuſquàm ſol exoriatur. ijs autem qui eodẽ die non biberunt, duplicem portionẽ exhibeto, interim & triplicem. Iam theriaca ex uiperis rectè datur. Purgare expedit medicamẽto ex cucurbita ſylueſtri, ita ut quotidie id exhibeas, cum decocto eleliſphaci, aut ſideritidis heracliæ, quam & dialyſon appellant: nonnulli uerò & iecur canis qui momordit, edendum dederunt. Cæterum uictus ratio talis adhibenda eſt, quę ſimul ueneni uireis hebetet extinguatq́;, ſimul & deſcenſum ad interiora prohibeat: quæ duo præſtare poteſt, uini dulcioris uetuſti & meraci, lactisq́; potio. idem efficiunt allia, porri & cepæ in cibo ſumpta. At ſi per initia ob impedimentum aliquod non præſumpta quæ retulimus remedia fuerint, carnis præſciſio uel cucurbitulæ uel uſtio non adhibenda eſt, ut quũ iam uenenũ penitius ſeceſſerit: medica mentis autem quæ euocent, Græci metaſyncritica uocant, uti cõſilium eſt, aquæ metu uidelicet non oborto. purgatio ex hiera et ſciſſili lacte petetur. item ſudoris euocatio, dropaciſmus & ſinapiſmus, toto corpore particulatim adhibebitur. omnium tamen efficaciſſima deprehenſa eſt purgatio quæ fit per ueratrum.

Ad morſus canis non rabioſi. *Cap. IIII.*

Canis non rabioſi morſus, quum & ipſi uirulentæ cuiuſdam ſubſtantiæ ſint participes, ſtatim aceto irrorans, lata manu morſum ferito. inſuper nitrum cum aceto tritum ex alto in partem fundito, deinde ſpongiã recentem aceto, aut ipſo nitroſo aceto madidam imponito, triduo idipſum ſuperfundens, tandem enim conſaneſcet: uel erui farinam oleo maceratam imponito: aut ſpongiam recentem, aut lanam ſuccidam aceto et oleo imbutam accommodato, aut rubi folia cum aceto tunſa inducito, aut cepam tritam cum melle, ut origani comæ, ſalis, cepæ, pares ſingulorum modos cum melle: uel marrubium nigrum, quod & balloten dicunt, cum ſale. ad feruidos autem iam morſus, erui farina melle macerata admouetur. peculiariter enim his efficax eſt: inflammatione conflictantes, argenti ſpuma trita ex aqua oblinito.

De

De ueſpis & apibus. Cap. V.

APium ictu dolor ſentitur,locus rubeſcit, propinquæ partes tument increſcuntq́;,aculeus in uulnere relinquitur.In ueſpis autem ſimilia quidem,ſed intenſiora omnia ſunt,nec aculeus relinquitur.Remedio ſunt aduerſus utraq; lutum,& bubulus fimus,illita:& lac ficulneum, aut læuigata mori arboris folia,aut maluæ: aut farina ordeacea ex aceto imponitur.quinetiam muria aut marina aqua fouere conducit.

De phalangijs. Cap. VI.

PHalangiorũ morſu,locus ipſe quidem rubeſcit, & ueluti punctus per ambitum apparet,non autem tumet neq; incaleſcit,ſed leniter rubidus frigore & pruritu uexatur.Comites notæ percuſſorum ſunt, perfrictio, tremor,corporis grauitas,ſudor frigidus,dolor ualidus,pallor, continua urinæ excernendæ incitatio:quibuſdam & urinę difficultas,colis intenſio, oculi hument:inguina & poplites intenduntur rigentq́; conuulſorio modo,ualida ſtomachi roſio urget,lingua ſermonem manifeſtò nõ explicat, uomitus aquæ uel aranearum textis ſimilium erumpit.ſunt etiam quibus per urinas,& aluum eadem deſcendunt. demiſſi igitur in aquam calidam dolore liberantur,ac rurſus ualidè indolent.Auxilio eſt,ſi extrinſecus cinerem ficulneum cum ſale læui ex uino maceratũ,imponas: aut radicem ſylueſtris punicæ tritam,aut ariſtolochiam,cum farina ordeacea aceto madefactam.Iam et ulcera fouere marina aqua calidiore,aut apiaſtri decocto,cõducit,eiuſdemq́; folia imponere.ad hæc balneum frequentius utile eſt, atque his potionibus medicis uti:abrotani ſemine,anetho,ariſtolochia,agreſti cicere,cumino æthiopico,cedri baccis læuigatis,platani cortice, trifolij herbæ ſemine,myricæ ſemine,ſingulorum drachmis duabus cum uini cyatho & uiridium cupreſſi foliorum aut pilularum decocto,uino temperato.Ferunt nonnulli & cancrorum fluuiatilium ſuccum cum lacte et apij ſemine datum,periculo ſubtrahere.

De araneæ ictu. Cap. VII.

ESt quoddam etiam aranearum genus quod percuſſu ualidos dolores circa media præcordia excitet,item ruborem, & urinæ difficultatem, nonnunquam & ſuffocationem.Leuantur autem ictu hiſce remedijs: cumini ſylueſtris thebaici,aut uiticis ſeminis,aut albę populi foliorum potu, uel allijs ſolis aſſumptis & uino meraciore ſuperbibito iuuantur.

De ſcorpionis ictu. Cap. VIII.

A Scorpione ictis locus quàm primum inflammari incipit,duratur,rubet, & cum dolore circumtenditur, nunc feruor, nunc frigus uiciſſim inuadit,acceditque dolor qui itidem modò decreſcit, modò intenditur. comitatur ipſos ſudor, horroris ſenſus, tremor, extremorum perfrictio,inguina his attolluntur,particula intenditur, ſæpe etiam flatus cum ſonitu per ſedem erumpunt, pili rigent, cutis fit diſcolor, dolorq́; tota cute affligit, ceu acus ſpiculo excitatus. His auxiliantur protinus,lac ficulneum inſtillatum uulneribus, ipſéque ſcorpio qui percuſſit minutim contritus, uulnerique impoſitus, ſibi remedium eſt.

poſt hæc ſal tritus cum lini ſemine ſalutariter imponitur, item althæę herbæ ſemen: ſuccurrit & ſulfur uiuum reſina terebinthina exceptum: ſimiliter etiam galbanum ſplenij modo, dilatatum impoſitumq́; nepitaq́; læuigata & applicata, & ordeacea farina in uino parata & in rutæ decocto exhibita. auxiliatur his etiam trifolij herbæ ſemen læuigatum iniectumq́;. Ad hæc, potiones hæ conueniunt: ariſtolochiæ drachmæ duæ, præſertim corticis cum uino, gentiana tuſa, pulegiumq́; abundè decoctum, item baccæ lauri numero decem læuigatæ, nepita cum poſca largiter incocta, cyperis cum uino, ruta ſimiliter, lac ficulneum & laſerpitium, ſi adſit: ſi deſideretur, parthico liquore utendum erit. benefacit etiam trifolij ocimiq́; ſemen epotum. idem præſtat argenti ſpuma ſubitò ictui pręter opinionem impoſita. omnium autem horum uicem pręſtat balnei continuus cum multo ſudore uſus, uini potio plenius diluta. Porrò compoſita hæc potari debent: ſulfuris uiui fabæ Aegyptię inſtar cum piperis granis octo, in dimidia uini hemina: uel liquor laſerpitij cum cancro detrito in uino: aut melanthij, cumini æthiopici, uiticis ſeminis, pares portiones cum uino.

Ad ſcorpionum periculoſorum & phalangiorum ictus.

Fecis drachmæ ſedecim, pyrethri drachmæ quatuor, rutæ ſylueſtris ſeminis drachmæ tres, caſtorij, erucæ ſeminis, ſingulorum drachmæ duæ: excipiuntur ſanguine hirudinis marinæ. dantur quaterni oboli cum uini meraci uel aceti cyathis tribus. ALIVD. Pyrethri, ariſtolochiæ, ſinguli trientes, piperis drachmæ duæ, liquoris laſerpitij drachma: exhibetur ad fabæ Aegyptiæ magnitudinem.

De ſcolopendra terreſtri & marina. Cap. IX.

AT ſi ſcolopendra momordit, communiter quidem locus affectus in orbem liueſcit attolliturq́;, aliquando feci ſimilis, rarius autem ruber apparet, exulcerat urq́;, ſtatim ab ipſo morſu adeò ut uix magno labore curari queat. præter hæc etiam toto corpore pruriginis ſenſus percipitur. peculiariter autem ijs qui à marina ſcolopendra impetiti ſunt, aquoſus pellucidusq́; tumor interim efficitur: à terreſtri, rubens. Plagæ igitur imponi debet ſal bene tritus uel ruta lęuigata, aut cinis aceto maceratus, aut ſcilla. Fouendus locus eſt muria cum aceto. Archigenes autē oleo calido liberaliore fieri id iubet & prædicta ſic imponi. Potui dabitur ariſtolochia cum uino, aut ſerpillum, aut calamintha, aut ſylueſtris ruta, aut trifolium, aut ſuccus radicis haſtulæ regiæ dimidiæ heminæ menſura cum uino.

Ad ſtellionis tranſmarini morſum. Cap. X.

SEſamo trito cataplaſmatis modo obducito.

De fele. Cap. XI.

QVi à fele mordentur, ualidè quidem dolent, & locum affectum liuidum habent, ſed ſtatim cepę & allia ictui applicata, auxiliantur. inſuper eorundem eſus, uino meraco ſuperaſſumpto, remedio eſt.

De mure araneo. Cap. XII.

VBi uero mus araneus nocuit, ſequuntur dolores pulſatiles, & in ſingulis dētium eius animalis ictibus, rubores: puſtula inſurgit ſanioſo humore

more plena,propinquæ partes omnes liuent:cute puſtulæ dirupta,album ulcus apparet.nam ad membranas neruoſas deraditur.ad hæc,excidunt etiam partes exeſæ depaſtione oborta,his quæ ſerpunt ſimili:præter ea etiã inteſtinorum tormina comitantur,urinæ difficultas, & frigidi madoris undiq; eruptio.Auxiliatur ipſis galbani ſplenium per ſe impoſitum, uel tritũ cum aceto,uel ordeacea farina,cum oxymelite applicata, ipſeq; mus araneus qui momordit diſſectus admotusq; ſibi eſt remedio. aduerſatur etiam pyrethrum illitum,uel mali punici dulcis corium incoctum,uel malua ſylueſtris,uel allia contrita,uel ſinapi læuigatum cum aceto:item ex calida muria fotus conducit,deinde ordeum uſtum ex aceto applicatum.Potui propinabitur abrotanum ex uino coctum,aut ſiſymbrium, aut ſerpillum,aut eruca,aut galbanum, aut eleliſphacum, aut teneræ cupreſſi pilulæ cum oxymelite,aut pyrethrum cum uino, aut chamæleontis radix, aut hœdi agniúe coagulum,aut gentianæ radix,aut uerbenaca,quę etiam imponitur cataplaſmatis modo:ipſumq; murem qui momorderit exactè detritum cum uino bibunt. Efficax hoc etiam quod ſequitur: myrrhæ drachmæ ſex,ariſtolochiæ corticis drachmę quatuor.porrò ad muris aranei & ſcolopendræ morſum,ſal cum liquida pice rectè applicatur, aut cedria cum melle,aut allium cum fici folijs & cumino,aut calaminthæ folia, uel ordeum etiam cum aceto.

De uipera tum mare tum fœmina. *Cap. XIII.*

IN uiperæ tum maris tum fœminæ morſu ſimilium ue animalium uirus iaculantium,dolor loci ſtatim ab initio ſequitur,mox totius corporis:apparent etiam in morſu duo foramina paruo inuicẽ ſpatio diſcreta, fluitq; ex his ſanguis humorq; ſanioſus,deinde oleoſus, poſtremò etiam æruginoſus,quem nonnulli uirus uiperarum eſſe dicunt. præter hæc tumores iuxta morſum ſubrubri liuidiq; aſſurgunt, corporis color perit:uertigines oculorum,ſtomachi reſolutio,& animæ defectus oboritur, quibuſdã etiam uomitiones bilioſæ,urinæ anguſtia:inſuper puſtulæ in commorſa parte erumpunt,ueluti in ambuſtis:item depaſtio ipſam inuadit,ad uiciniam procedens,gingiuæ his cruentantur,accedit etiam tremor,ſopor,& frigidi ſudores.minori autem cum periculo liberari,quos uipera mas,quàm quos fœmina momordit,uidentur:ex his ipſis minus periclitantur qui cibum præſumpſerunt.In curatione autem pręſtantiſſimum remedium eſt, allij eſus,& uini meraci potio,adeò,ut ſi aliquis uti ſuſtineat, nullum præterea remedium deſideret.eduntur etiam utiliter & porra & cepæ & ſalſamentum quàmacerrimum.Sunt qui & ranas in cibo elixas dederunt. benefaciunt & hæc quæ ſequuntur cum uino ſingulatim pota:teſtudinis marinæ ſanguis reſiccatus cum cumino ſylueſtri,coagulum leporis, aut hinuli tribus obolis,ceruini genitalis ſicci,anchuſa tenuifolia tota, hanc autem nonnulli etiam collo ſuſpendunt,porri ſuccus dimidiæ heminæ menſura ex mulſa,apiaſtri foliorum ſuccus,ſylueſtris ruta, gallinarum cerebrum, panacis radix cum uino incocta, agarici drachma, iuniperi baccæ, haſtulæ regiæ radix, piſtacia trita, uiticis ſemen, muſtelæ inueteratæ

ſiccatæq;

ſiccatæq; drachmæ duæ echini radix ſuccusq;, cancri fluuiatiles aut marini per ſe, cumq; herba pedicularia, ſale & polio: ariſtolochiæ radix cum myrrha, gentiana, baccis lauri, æquali modo melle excepta. atq; hoc quod ſubiungam mirificè efficax eſt.

Oribaſij ad uiperarum morſus.

Aniſi acetabulum, piperis, drachmę quatuor, ariſtolochię corticis, opij, caſtorij, myrrhæ, ſingulorum drachma: paſſo læuigata in paſtillos inſtar fabæ Græcæ cogito, & pro uiribus cuiuſq; exhibeto, cum ternis diluti uini cyathis. ALIVD, ex Lyci commentarijs medicamentum uiperę morſibus præſentaneum. Myrrhæ, caſtorij, piperis, ſandarachę, ſingulorum drachma, anethi ſeminis acetabulum: læuigata ex paſſo dantur. ALIVD, Ex Archigenis commentarijs. Cancros uiginti cum farinæ triticeę quod ſatis eſt, in pila diligenter cōtundito, admixtaq; nepita & ſalis momento, paſtillos fingito & ſiccato: in uſu, cum lacte applicato, unumq; cum mulſa potato. At ſi fluuiatiles cancros deſideres, marinis utitor. extrinſecus autem plagæ inductus caprarum fimus ex uino ſtrenuè auxiliatur: aut lauri folia cū oleo incocta, aut baccæ lauri, aut nepita, ericæ, ruta, apium, abrotanum, galbanum in ſplenio adhibitum, origanum uiride læuigatum, gallinacei pulli diſſecti, & protinus calidi impoſiti: farina erui cū uino macerata crebro emplaſtri forma illita, raphani cortex læuigatus, ſcilla cocta, farina hordeacea ex oxymelite, cucumeris ſylueſtris folia cū tenuiſſimo farinæ ordeaceæ polline, fex uini ſimiliter cum farinæ polline, ruta cum ſale & melle, furfures in aceto coctæ, cinis cum aceto, cedrinus liquor cum ſale, pix liquida cū ſale. Foueri debent trifolij decocto aut pulegij, aut muria aceto adiecto. Quum autem ſubcruentæ puſtulæ euaſerint, ipſas ſcarificabis, ita ne excories, deinde multa aqua foueto, lēticulam coctā cum melle obducito, dum conſaneſcant. At ex uiperis antidotum propriè his & potum & plagæ impoſitum efficax eſt.

De amphiſbæna & ſcytale. Cap. XIIII.

CONſimilia ex horum morſibus eueniunt, eademq; ipſis auxiliantur: quare peculiarem aliquam deſcriptionem ſortita non ſunt.

De dryino. Galeni hæc præfatio. Cap. XV.

DRyinus in quercuum radicibus uitam agens, tam malefica parataq; ad nocendum ui eſt, ut calcatus ſolum, pedes hominis cute nudos relinquat: totiſq; cruribus tumorem laxum quem œdema uocāt, copioſum excitet. Ad hæc quod multo magis eſt mirabile, ferunt omnes eorum pariter manus excoriari qui curationem uitij adminiſtrauerint: & ſi quis ulciſcendi ſtudio interemerit, dicunt hunc prauè admodum olere, illoq; ſuo fœtore omnium aliorum odorum ſenſum auferre. Ictis ab hoc animali tumor circa locum uitiatum cum rubore excitatur, puſtulę in circuitu aſſurgunt. aliquando aquoſa ſanies emanat: ſtomachi eroſio uexat, & torſiones. Cōgruit ipſis ariſtolochia uino pota. item trifolium herba, radixq; haſtulæ regiæ conſimiliter aſſumpta. prodeſt cuiuſcunq; quercus fructus læuigatus, & epotus. Itidem ilicis radices tuſæ, & loco admotæ auxiliantur.

De

De hæmorrhoo, & preſtere ſeu dipſade. Cap. XVI.

QVi hæmorrhoi ictum ſenſere, ualidos experiuntur cruciatus, admodum exigua anguſtaq; redduntur corpora ex dolore continuo, multus ex plaga ſanguis erũpit: & ſi cicatrix toto corpore inducta fuerit, rumpitur, funditq; ſanguinem. cruenta excernuntur recrementa, ſanguis qui defluit, in grumum concretus eſt: tuſſi ex pulmone ſanguinem reijciunt, quem euomẽtes etiam ſine remedio intereunt. A dipſade percuſſos ardor intolerabilis urget, ſitis tanta excruciat, ut nec extingui nec intermitti poſſit: copioſè potum ęgri hauriunt, eadem tamen ſiti conficiuntur, tanquam nihil planè hauſiſſent, ſimilesq; toto habitu ſunt ijs, qui antea potus nihil hauſerint. unde propter continuam potus aſſumptionem preſter ab urendo, dipſas à ſitiendo ſerpens appellatur. Multi autem ueterum ab hæmorrhoo & dipſade commorſos ceu deſperatæ ſalutis & conclamatos eſſe putauerunt. Porrò ſi ſpecialia aduerſus feram præſidia deſideremus, communia tentare oportet, ac protinus ſcarificationẽ uſtionemq; adhibere: & ſi liceat, partem uitiatam præcidere. deinceps autem acria cataplaſmata imponi debent. utilia ſunt omnium ciborum acrium eſus, præſertim quæ ex ſalſamentis petuntur, uini meraci potio, & lauacrum. hæc autem continuè, & exiguis temporum interuallis ſubinde adhibenda, priuſquàm morbi corripuerint. nam ubi illi ſemel emerſerint, nulla medicorum ope iuuantur. Cæterum remedia quæ loco inducuntur, contra morſus inſcripta reperimus, dipſadis quidem, portulacæ folia contrita ex aceto, polentam, rubi folia cum melle lęuigata, plantaginem, hyſſopum, allium album, porrum, rutam, urticam: hæmorrhoï præter iam dicta etiam hęc benefaciunt, uitis folia cocta cum melle lęuigata. per os autem hæmorrhoï ipſius caput crematum potui datur, aut allium cum irino oleo: eſui dantur etiam uuæ paſſæ.

De natrice, quam Græci hydron dicunt. Cap. XVII.

NAtricis morſu ulcus factum dilatatur, & liueſcens augetur, ſanies ex eo nigra, copioſa, & fœdi odoris, qualis ex depaſcente ulcere, excernitur. Curatio mali, temporis proceſſu, et uix procedit. imponetur itaq; morſibus origanum læue, ex aqua maceratum. confert & cinis quercus, oleo temperatus: uel ordeacea farina cum melle deliquato bibitur, item ariſtolochia drachmis duabus diluta uini potione, uel in poſcæ duobus cyathis: deinde marrubij ſuccus aut decoctum cum uino, aut naſturtium ſylueſtre, aut ſemen haſtulæ regiæ ſeu flos, aut fœniculi ſemen cum uino: item recens fauus cum aceto comeditur.

De cenchro. Cap. XVIII.

QVòd ſi cenchrus nocuit, morſus eius uiperæ ſimilis eſt, putredo comitatur & carnes intumefactæ prius, ut in aqua inter cutem, defluunt, lethargo ueternoq; premuntur. Teſtatus Heraſiſtratus eſt, iecur ipſis, ueſicam, & colon affici: reſectis ſiquidẽ ipſis, partes quodammodo corruptæ inueniuntur. His igitur lactucæ ſemen cum lini ſemine applicatum auxiliatur. ſuccurrit & ſatureia trita, ruta ſylueſtris, ſerpillum cum haſtula regia læuigatũ: potui uero datæ protinus, centaurij radicis drachmæ duæ

cum ternis uini cyathis:aut ariſtolochię radix ſimiliter.naſturtium itidem et gentiana, potu conducunt.

De ceraſte & aſpide. Cap. XIX.

TRia aſpidis genera Galenus prodit,primum eius quam cherſæã quaſi terreſtrem uocant,mox eam quæ chelidonia dicta eſt,tertiam ptyada appellarunt,quæ omnium eſt pernicioſiſſima. ſiquidem erecto collo, extenſoq; pro diſtantia loci,ad quem dirigit, uenenum in hominẽ iaculatur.hanc memoriæ tradit,reginam Cleopatram, quum Antonio deuicto Auguſtus eam capere uellet,ſiniſtræ mammę admouiſſe,morſumq; ab ea interijſſe,ut quæ longè celerrimam mortem inferat.Porrò ceraſtis morſu locus cum duritie & puſtulis intumeſcit,emanat ex uulnere ſanies, modò nigra,modò ſubpallida & porraceo colore:totum corpus uaricum modo attollitur,genitale arrigitur,mens alienatur,oculi obſcureſcunt: poſtremo,conuulſione ut in tetano pereunt.Verum aſpidis morſus acus puncturæ ſimilis,omnino exiguus ſine tumore apparet,ſanguis non copioſus,ſed exiguus & niger deſtillat,ſubita oculorum hebetudo inuadit, dolor corporis multiplex admodum,ſed mitis,nec ſine uoluptate comitatur. Quapropter rectè Nicander cecinit.

Et uir perit abſq; dolore.

Mutatur color & uireſcit,ſtomachi roſio exigua infeſtat, frons continuè reuellitur,palpebræ ſine ſenſu ueluti in ſomno commouentur, atq; inter hæc mors prehendit,ne tertia quidẽ diei parte dilata. His itaq; utriſq; membri affecti mutilatio mox à morſu facta,ſuccurrit: eoq; ſine mora, ſi fieri poteſt,præcidendum eſt.& in his & propinquis partibus omnem carnem circum ſecare ſtatim,& radicitus uſq; ad os excindere oportet.deinde reliquiæ ferro candenti exiccandæ ſunt.etenim horum uirus,ſicut & baſiliſci,taurino ſanguine ſimiliter,celerrimè ſanguinẽ in arterijs & ſpiritum coagulat.

De baſiliſco. Cap. XX.

HAec beſtia rarò quidem hominũ oculis occurrit.Eraſiſtratus autem hæc inquit:quum baſiliſcus momorderit,plaga ſub aureo colore tingitur.conducunt ipſi,inquit,caſtorij drachmæ tres potæ. ſimiliter etiam papaueris liquor.Nos autem hæc experti non ſumus.

De paſtinaca marina, & muræna. Cap. XXI.

IN marinis nempe paſtinaca et muręna,agnitio manifeſta eſt,piſces enim hi ab omnibus cognoſcuntur.Auxiliantur ipſorum morſibus lactis ficulnei guttæ quatuor aut paulo plures,cum ramuſculis ſerpilli,tribus aut quatuor,& quæ ad uiperas commemorata ſunt.

De dracone marino. Cap. XXII.

MArini draconis ictum plumbo infricato,aut ſerpillo trito obducito, aut lente elixa,aut ſulfure cum aceto,aut dracone ipſo euiſcerato. foueri locus urina humana debet: abſinthium cum diluta uini potione bibi:aut eleliſphacus,aut ſurculi ficulnei, in dulci uino dilutum, aut piſcis ipſius cerebrum.

De

De ſcorpione marino. Cap. XXIII.

SCorpij marini ictũ ſanat mullus piſcis diſſectus impoſitusq́, ſulfur uiuum cum aceto infricatum, bacci lauri tres tritæ potæq́.

Quomodo teſtudinis marinæ ſanguis præparetur. Cap. XXIIII.

TEſtudinis marinæ ſanguis in hunc modum præparatus, reponitur. In ligneo aut fictili uaſe reſupinata teſtudine, caput ipſius celeriter amputato, concretum autem ſanguinem in multas partes arundine diuidito, impoſitoq́ operculi inſtar uaſi cribro, in ſole reponito: ſiccatum excipiens utitor aduerſus uiperarum morſus, ut prædictũ eſt, drachmis duabus cum uno aceti cyatho. ſequenti drachmis quatuor, cum duobus cyathis: tertio die, drachmis octo cum tribus aceti cyathis.

De crocodili morſu. Cap. XXV.

AD crocodili morſus nitrum cum melle tritum uſq́ dum ulcus repurgetur, imponito: deinde repleto melle, butyro, medulla ceruina, adipe anſerino. Galenus autem tradit ſe cognouiſſe qui à crocodilis commorſi, adipe ipſorum impoſita uulneribus, exactè fuerint adiuti.

De hominis morſu. Cap. XXVI.

NOn extra inſtitutum fuerit, cum uirulentis beſtijs, etiã hominis morſus cõſcribere. ſiquidem maligniores multo alijs ulceribus apparẽt, præſertim ſi ieiunus momorderit, prius leguminibus uſus, & præſertim lenticula. Communiter itaq́ quæ in alijs uirulentis commemorata ſunt, etiam in his extrinſecus per initia morſibus applicare conueniet, præter ea quæ nimium acria adurentiaq́ ſunt. peculiariter autem oleo morſum prius illitum, fœniculi radice cum melle obducito, aut lomento cum poſca & oxyrhodino, frequenter immutans. Emplaſtro autem hoc utere, quod recipit ſquamæ æris, galbani, æruginis ſingulorũ unciã, ceræ libram, plumbaginis libras duas, olei ſextarium: plumbago cum oleo prius incocta aſſumet æruginem & ſquamam: ubi coierint, quæ liquari poſſunt adduntur. Finita autem inflammatione, communis ulceris modo etiam hæc curabis.

De uenenis. Cap. XXVII.

QVum de uirulentis beſtijs ſuccinctè tradiderimus, proximũ fuerit, ut de uenenis ſermonem aggrediamur, ſimplicia quidem referentes eorumq́ notas & remedia, tum communia, tum ſpecialia: compoſita autem ex ſtudio omittemus. etenim nonnulli uariorum medicamentorum lethalium compoſitiones expoſuerunt, quæ nocere magis, quàm iuuare legentes poſſunt. neq́ enim exacta horum indicia in his qui aſſumpſerunt, inueniuntur, ut etiam congruum ipſis remedium queas adaptare. Quum igitur hæc uaria ex ſuperante in ipſis ui appareant, id etiam aliquis rectè quod exhibetur, uarium adaptans, nonnunquam ex æquo, nonnunquam ut excellat, medebitur. Incipiemus itaq́ & hic rurſus à præcautione.

De uenenorum præcautione. Cap. XXVIII.

DE uenenoſis medicamentis diſciplinæ ea pars quæ præcauere illa & declinare pręcipit, longè difficillima eſt. propterea quòd ij qui huiuſ

modi inſidias homini clàm machinantur,tanto id aſtu faciunt,ut uel peritiſſimus quiſq; decipi poſſit. ſiquidem amaritudines uenenorum dulci aliquo admixto,obtundunt,grauemq; odorem odoramentis additis operiunt.interim ceu ad ſanitatem,ſalutisq; gratia in morbis hæc propinare crediti,quod genus eſt abſinthium,abrotanum,opopanax,caſtorium, uenena ipſis admiſcent,tum in cibis,puta ſolidioribus,uel obſoniorum uarietate adumbrantes,ipſa offerunt.unde cui in ſuſpicione huius doli uita fuerit,uitare eum oportet cõdita elaborataq; cibaria,omneisq; in guſtu qualitates intenſiores,exempli gratia,dulceis,acidas,& ſalſas.potiſſimum uero aquę quod ſatis eſt pręſumere oportet.reſtincto enim hac appetitu, poſtea qualitates aliæ à ſtomacho non apprehenduntur. ueruntamen alia quædã ratio aſſerendi hominem ab iniurijs uenenorum,eſt efficacior.Conuenit enim quum ſuſpicio mali medicamẽti accepta fuerit,præcomediſſe aliquid quod obtundere uenena poſſit,& inefficacia reddere:cuiuſmodi ſunt caricæ cum nucibus iuglandibus,ruta,ſalis grumo,& quæ mala medica dicũtur:item naporum ſemen drachmæ pondere cum uino, aut nepitæ folia, aut terram,quam lemniam ſphragidem uocant,aut rutæ folia uiginti: nullumq; nocebit uenenum.Iam uero antidota cum uino quotidie fabæ Aegyptiæ inſtar aſſumpta,tutò admodum præſeruant,quale eſt quod terreſtri crocodilo conſtat,dia ſcincu dicitur, & quod à uariorum animalium ſanguine dia hæmaton uocatur,& Mithridatium.hoc aliquando etiã ipſe rex Mithridates uſus eſt,quotidie pręſumens,ut à lethali medicamento ſe uindicaret præſeruaretq;.Quum igitur à Romanis captus,bis lethali medicamento epoto,mori non poſſet,gladio ſibi ipſi uitam ademit. Quoniã uerò etiam citra inſidias propter neceſſitatem aliquando locis deſertis nociuis uerſantes,fortè ſub arboribus,ut,picea aut pinu cibum aſſumunt, diligenter attendendum eſt,ne ex his aut ſuperioribus locis mortifera labantur animalia,& uaſa,tum quibus hauritur uinum,tum quibus aqua, tum quibus obſonia incoquuntur,exactè operculentur,quemadmodum in uirulentorum animalium præcautione expoſitum eſt.

Communis uenenorum quomodocunq; aſſumptorum curatio. Cap. XXIX.

AT ſi nonnulli lethale uenenum ſponte ſua,ut mortem ſibi conſciſcãt, aſſumpſerint,qualia multa in hominum uita ſolent accidere, aut etiã aliquorum inſidijs,ſiquidem nobis conſtet quod ueneni genus potatum ſit,protinus ad conueniens ei remedium deſcendemus, ut in horum enumeratione dicetur:at ſi medicamen exhibitum tunc nobis fuerit incertum incognitumq;,conuenit ſtatim ad ea quæ communiter ad quæcunq; uenena ſumpta congruunt,diuertere.Nam indicia quæ comitantur ſi expectes,nihil planè in medicina ſpei eſt,ægris propter moram iam deploratis deſperatisq;.Actutum igitur nulla mora interpoſita, oleo calenti per ſe, aut etiam cum aqua exhibito,uomere cogendi ſunt.Si eius copia non eſt, butyrum cum aqua calida ingeri debet:aut maluæ,liniúe ſeminis, aut tragi frugis,aut fœnugræci,aut urticæ ſeminis decoctum. Non enim ſolum uomi

uomi

uomitionibus euacuabunt, ſed aluum quoq; ſubducent & uenenorum malignitati aduerſabuntur,acrimonias ipſorum hebetantia, præſertimq; oleum.quod manifeſtò inde licet cognoſcere.Si nanq; cutis exulcerandæ ſtudio,cantharide aut calce uiua aut eiuſmodi quodam acri utaris, corpus oleo prius oblitum,non exulcerabitur.imò neq; corpus aſtringere potueris,oleo præunctum,Præterea uomitus non modò quòd nociuum euacuat,utilis eſt,ſed interim hauſtum uenenum odore,concretis grumis,aut colore prodit.odore ſiquidem & amaritudine,cicutam: colore, ceruſſam uel gypſum:concretis grumis,lac aut recentem ſanguinem:halitus grauitate,uirus qualitate & odore,leporem marinum & rubetam ranam oſtendit,ut per hæc ad accommodata ſingulis remedia uia non ſit difficilis. Admiſcebitur autem oleo maluæ decoctũ,aut anſerinus adeps,aut ius ex carnibus pinguibus,uel gallinarum:aut ex lignorum cinere facta lixiuia. Facit etiam huc nitrum detritum cum hydromelite potum, uinũ copioſum & uetus:& quæ adipe aut butyro conſtant. Verum ijs quæ in uentriculo hærent,per uomitum ablatis:quod inteſtinis illapſum eſt, clyſtere acriore euacuabimus. Poſt hæc lac potui dabimus.nam ab hoc quod afficit, & uenenoſum eſt,facilè immutabitur.Iam uero medicamenta omnibus communiter conuenientia offerũtur,quale eſt,minium lemnium,abrotanum, agaricum,eryſimum,eryngij radix,paſtinacæ erraticæ ſemen, uel nepitæ, nardum gallicum,caſtorium,medulla uiridis ferulæ, nerij, quod rhododendron eſt aut rhododaphne flores,marrubij ſuccus, laſerpitium aut liquor ipſius,ſagapenum,opopanax,peucedani liquor et radix,ariſtolochia longa,rutæ ſylueſtris ſemen, folia ceſtri, quæ betonica dicitur. danturq; ſingula drachmæ pondere cum uino.Efficax in id eſt polij herbę decoctũ & picis liquidæ linctus. generoſiſſimè etiã opitulantur antidota ſuperius cõprehenſa,magisq; ex uiperis theriaca.non autẽ eaſdem uireis habent, ſi poſt medicamenta lethalia,aſſumantur,quas præſumpta.quæ enim ipſorum quantitas præſumpta ad affectum cauendum eſt ſufficiens,hęc ſi quadruplo auctior,aut quintuplo pòſt præſtetur,adiuuat: idq; nõ ſemel die, ſed bis etiam.ſic enim & Galeno illi admirando uiſum eſt.

Enumeratio ſimplicium uenenorum. Cap. XXX.

INter uenena,animalia quidem ſunt uitæ noxia hæc, cantharis, bupreſtis,ſalamandra,piceæ eruca,lepus marinus, rana rubeta, & muteſcens paluſtris rana,hirudines deuoratæ:ex ſeminibus, altercum, coriandrum, pſillium,cicuta,melanthium:ex liquoribus,meconium,opocarpaſum,thapſiæ ſuccus,elaterium,mandragora:ex radicibus chamæleon, aconitum, thapſia,ixia,ueratrum,agaricum nigrum,ephemeron,quod nonnulli colchicum dicunt,quòd in colchide naſcatur:ex ramoſis & oleribus, ſmilax, quam nonnulli thymium uocant,Romani taxum,ſolanũ furioſum, quod etiam dorycnion appellant,ſardoẽ herba,quæ ſpecies eſt ranunculi, papauer corniculare,pharicum,toxicum,ruta ſylueſtris, fungi: ab animalibus autem,ſanguis tauri recens,lac cui coagulum ſit admixtum, mel quod ad heracliam naſcitur:metallica,gypſus,ceruſſa,calx,auripigmentum, ſanda-

racha, argenti ſpuma, adarce, plumbũ, & quod uocatur argentum uiuum: ex ijs quæ domeſtica & in quotidiano uitæ uſu ſunt, uinum copioſum raptim à balneo potum, aut paſſum, aut frigida aqua ſimiliter.

De cantharide. *Cap. XXXI.*

QVi cantharidem aſſumpſerunt, eos notæ grauiſſimæ comitantur. ferè enim à ſtomacho uſq; ad ueſicam cuncta illis morderi ſentiuntur, guſtum ſimilem pici aut cedrino liquori habent, dextra præcordiorum parte inflammationem experiuntur, urinam difficulter, ſæpe etiam ſanguinem per eam reddunt: item per aluum ipſis excernuntur, qualia in torminibus inteſtinorum egeri ſolent. præterea animo linquuntur anguntur
q;, & uertiginibus laborant: tandem uero mente alienantur. Succurrit ipſis uomitus ex hydrelæo petitus, & lactis potio, terræ cimoliæ drachmæ quatuor cũ mulſa, nuclei pinei, cucumeris ſemen. Adiuuat bene & ius pingue ex bubula factum, aut anſerinũ, aut ouillum: carnesq; gallinaceorum, aut agninæ aut ouillæ, aut porcellorum, omnesq; flacceſcentes coctura lõgiore, & pingues cum lini ſemine elixæ: uinum itidem dulce & copioſum, thuris corticis drachmę quatuor. Poſt cibum inijcietur per clyſterem cremor oryzæ aut chondri, aut tragi, aut ptiſanę, aut maluę, aut lini ſeminis, aut altheæ, aut fœnugræci. interim etiam mulſa cum nitro inteſtino abſterſo, cõuenit hæc rurſus inſerere, poſtea uero inflammatione occupata medicamentis ex lini ſemine & ordeo lenire. per initia enim offendunt, deinde & lauacris aquæ dulcis utendum eſt, item unguentum irinum roſaceumq; potui dabitur.

De bupreſti. *Cap. XXXII.*

BVpreſti potione abſorpto, in guſtu uiroſo ſimile quippiã percipitur, dolor ſtomachi uentriſq; uehemens comitatur, eademq; partes in ſpeciẽ hydropici intumeſcunt, extima totius corporis cutis intẽditur, urinaq; cohibetur. Proſunt ipſis quæcunq; aduerſus cantharides opitulantur. priuatim autem conducunt, poſt euacuationes & uomitu & clyſtere factas, ficus aridæ, item earum decoctum ex uino. Vbi uero periculum iam de ſuo acumine remiſerit, declinatq;, Thebaicarum palmularum cibo, aut earundem tritarum in mulſo aut lactis potu, iuuantur. pyrorum etiamnum omne genus eſſe, & lac muliebre bibere, conuenit.

De Salamandra. *Cap. XXXIII.*

QVibus ſalamandra data eſt, eis lingua inflammatur, mens impeditur, tremor cũm torpore quodam & reſolutione urget, partes quędam corporis in orbem liuoribus uariantur, ut ſubinde permanente ueneno, putrefactæ defluant. Ad quæ omnia faciemus quæ in cantharidibus dicta ſunt. propriè autem reſinam è picea, aut pinu, uel galbanum cum melle offeremus, aut nucleos pineos cum decocto chamæpityos, aut urticæ folia cum lilijs in oleo decocta, teſtudinis marinæ uel terreſtris oua elixa, ranunculorum ius eſculentum, incocta ſimul ipſi eryngij radice.

De

De pinorum erucis. Cap. XXXIIII.

PInorum eruca pota, ſtatim ſequitur oris palatiq; dolor, ualida linguæ inflammatio, ſtomachi, inteſtinorumq; cruciatus, quæ cum pruritu circumrodi ſentiantur: feruor itidem toto corpore affligit, & ſtomachi faſtidium urget. Succurri debet non aliter quàm ijs qui cantharidas biberunt. priuatim autem in ipſis loco ſimplicis olei melinum adhibebimus.

De marino lepore. Cap. XXXV.

LEporis marini potum, guſtus ſequitur piſcibus uiroſis non abſimilis, tempore procedente aluus indolet, urina ſupprimitur: ſi quando autẽ eruperit, purpurei coloris cernitur. prętereа qui illum aſſumpſerunt, auerſantur oderuntq; piſceis omneis: ſudor fœtidus erumpit, bilioſusq; uomitus, nonnunquam ſanguine mixtus ſuperuenit. Adiuuari autẽ debent hoc malo circumuenti, lacte aſſinino aut paſſo continuè exhibito, aut maluę radicis & foliorum decocto, aut cyclamini radice trita ex uino, aut ueratri nigri, aut ſcammoniæ liquoris drachma ex mulſa, anſeriſq; ſanguine recenti adhuc calido. item cancros fluuialeis ſolos, ſi ſuſtinẽt, offerre oportet. Nota autem ſalutis eſt, quum piſcem quoq; poſſunt comedere.

De rana rubeta & paluſtri. Cap. XXXVI.

RAna rubeta, aut paluſtris hauſta, corporis tumorem inducit, palloremq; intenſum, buxo ſimilem, ægrè ſpiritus trahitur, os fœtet, ſingultus infeſtat, aliquando etiam ſemen ſine uoluntate prorumpit. facilè autem poſt uomitum reficiuntur, multa meraci uini potione aſſumpta, arundinis radicis drachmis duabus, aut cyperi totidem. Cęterum cogendi ſunt obambulare celeriter & currere, ob torporem qui ex hoc malo contrahitur, adhæc quotidie lauare.

De hirudinibus. Cap. XXXVII.

HIrudines deuoratas, cum aqua & adhæreſcenteis faucibus, inde adeò dignoſces, quòd uentriculi os ueluti exuctione uellicatur mordetúrque. atq; hæc etiam nota eſt hirudinis deuoratæ, nonnunquam & ſanguinem floridum, hoc eſt uiuũ excreant, hirudinibus gutturi affixis, quas muriæ ſorbitio expellit, aut betæ folia cum aceto, aut niuis glebula cum poſca epota. gargarizãdum quoq; nitrum cum aqua, & atramentum ſutorium cum aceto. At ſi gutturi adhæſerint, in calidam aquam deſcendent. item lupinorum farinam aſſument, frigida in ore retenta eximentur. quippe frigidæ aquæ appetentiores, ad eam feſtinant proſiliuntq;. Nõnulli cimices ijs quibus ſanguiſuga deuorata erat, exhibuerunt. ego autẽ (inquit Galenus) allijs in his utens, cimicibus nunquam opus habui.

De chamæleonte. Cap. XXXVIII.

CHamæleonte nigro aſſumpto, ualida ſuperuenit uentris eroſio, dolor, cum totius corporis peruerſione, tremor, mox conuulſio incidit. item uomitiones pituitoſæ & ſpumantes, quibuſdam etiam ſingultus aduenit, uox nihil ſonat, facies diſtorquetur. His autem conuenit cremor tritici pinguis, calidus epotus, item dulce uinum aquoſum

calidum, uomitus, lactis potio, mollis clyſter, fomentaq́ ex cataplaſmatis. ad eum uero qui ſuffocationem parit liuoremq́, abſinthium bibitur, aut nitrum cum oxymelite, uel radiculæ: fotusq́ præcordiorum congruet.

De alterco. Cap. XXXIX.

SI altercum aliquis, aut ebibit, aut comedit, mente abalienatur ebrij modo: facilem tamen curationẽ recipit, mulſa liberalius pota, & lacte, præcipue aſinino: ſin minus, caprillo, aut uaccino: ficuumq́ ſiccarum decocto. benefaciunt ipſi & nuclei pinei, & cucumeris ſemẽ cum paſſo aſſumptum, præterea uinum ſalſum cum recenti adipe ſuillo & paſſo: urticæ ſemen ſimiliter, uel nitrum cum aqua conducit: inſuper cichorium, ſinapi, naſturtium, raphanus, cepæ, & allia, ſingula cum uino ſumpta. Cæterum cõquieſcere cogendus qui altercum hauſit, ut id ſicuti qui uinum biberunt, concoquat.

De coriandro. Cap. XL.

COriandrum latere propter odorem non poteſt: potum uero raucitatem facit & mentem mouet, conſimiliter temulentis. Loquuntur itaque qui id ſumpſerunt turpia, totius corporis ipſorum odor coriandrum indicat. Adiuuantur, ubi id oleo aut irino unguẽto, ut ſuprà monſtratum eſt, eduxerint, uino meraciore cum abſinthio, & per ſe poto: ouisq́ uacuatis in ſeſe detritis, cum muria ſorptis: ad hæc muria ipſa bibitur, & ius ſalſum, & gallinaceum & anſerinum: poſtremo paſſum cum lixiuia ſumitur.

De pſyllio. Cap. XLI.

PSyllij potu totum corpus refrigeſcit torpetq́ cum reſolutione & triſtitia, ut animum deſpondeant. Præſidio ſunt omnia quæ contra coriandri potum commendantur.

De cicuta. Cap. XLII.

CIcutam potam caligo uertiginesq́ inſequuntur, ut nec minimum uidere liceat: item ſingultus, mentis alienatio & artuum perfrictio comitatur: ultimoq́ conuulſi qui eam ſumpſerunt, præfocantur, ceſſante à motu omni in arterijs ſpiritu. Per initia igitur, quemadmodum et in alijs, uomitu eam eliciemus, deinde hac euacuatione uſi, quod in inteſtina delapſum eſt, excernemus: ac tunc, ad uini meraci potionem ueluti præſentiſſimum remedium tranſibimus, per interualla eam exhibentes: in quibus interuallis lac uaccinum, aut aſininum, aut abſinthium cum pipere & uino, item caſtorium, rutamq́ & mentam cum uino exhibebimus, præterea cardamomi, aut ſtyracis drachmam, aut piper cum urticæ ſemine ex uino, aut tenera lauri folia: ſimiliterq́ laſerpitium, aut eius liquorem cum oleo & paſſo. Item paſſum per ſe potum, præclarè opitulatur.

De papaueris liquore. Cap. XLIII.

PApaueris liquorem, epotum, ſubſequitur ueternus cum perfrictione & pruritu adeò uehementi, ut ſubinde ueneno incrudeſcente tanta oboriatur prurigo, ut qui id biberunt, ab ea excitentur, adhæc toto corpore ueneni odor ſentitur. Saluti eſt poſt uomitiones

tiones oleo factas,acri uti clyſtere.item oxymel cum ſale potũ proficit : aut cum calido roſaceo, mel:præterea merum copioſius,cum abſinthio & cinnamomo:nec non acetum calidum per ſe:inſuper nitrum cum aqua:origanum cum lixiuio,rutæ ſemen cum pipere,ipſumq́ piper cum caſtorio & oxymelite,uel ſatureiæ,aut origani decocto,uino addito.Cęterum excitare ægros oportet ijs quæ naribus admouentur,& in aquam calidam deducere,fomentisq́ propter accedentẽ pruritum adiuuare : à lauacro , pingui iure,cum uino aut paſſo,uti.Iam medulla cum oleo pota ipſis opitulatur.

De carpeſiæ liquore. *Cap. XLIIII.*

CArpeſiæ liquor potus,ſoporem et ſtrangulatum præcipitem inducit. Eodem remedio,quo & cicutæ,auxiliamur.

De mandragora. *Cap. XLV.*

ACcidit mandragoræ potu quàmprimum ſopor,uirium reſolutio ualidus ueternus,ut nihil à morbo qui lethargus dicitur differat. quibus antequàm horum aliquod eueniat,uomitus cõducit:poſt hunc, aqua mulſa,nitrum,& abſinthium cum paſſo,aut uino dulciore ſumpta. caput roſaceo foueri & aceto debet,corpus excitari commoueriq́:adhibenda itidem quæ odoratu excitant,piper,ſinapi,caſtorium, ruta cum aceto trita, pix liquida,lucernarum funiculi combuſti extinctiq́. Quòd ſi ægrè excitentur,etiam quæ ſternutamenta mouent,adducenda , alijsq́ cõmunibus remedijs in his quoq́ utendum eſt.

De aconito. *Cap. XLVI.*

AConitum ſtatim quum potum eſt,in lingua cum aſtrictione quadã dulceſcit:inde uertigines,præſertim in exurgendo,& oculorum humiditates inducit,thoracis grauitatem & præcordiorum,ita ut multi flatus erumpant.In quo uitio uomitu uenenum educi debet,& aluus clyſtere ſubduci.Potiones contra aconitum hæ proficiunt,origani,rutæ aut marrubij cum uino,aut abſinthij,aut erucæ,aut abrotani , aut chamæleæ , aut chamæpityos.Prodeſt ipſis & opobalſami drachma cum uino. item coagulum hœdi,aut leporis aut hinuli cum aceto. adhæc ferri recrementum aut uinum in quo ipſum ferrum,aut aurum,aut argentum ſit reſtinctum. inſuper lixiuiũ cum uino,& gallinacei elixi carniúmue pinguium ius cum uino aſſumptum.Cæterum chamæpitys quæ peculiariter aduerſus aconitum conducit,in Heraclia Ponti,ubi & aconitum naſcitur,holocleros appellatur,Athenis,didonia:in Eubœa,ſideritis.

De ixia. *Cap. XLVII.*

IXia quæ & ulophonos dicitur,odorem habet & guſtum quum ſumitur ocimi,linguę inflammationem ualidam inducit,mentem abalienat, atq́ omneis naturaleis excretiones ſupprimit,ſtrepitus tumultusq́ alui elidit cum animæ defectu, nec quicquam tamen eijcitur. Adiuuantur læſi ab ea, poſtquam uomitionibus fuerit educta maior ueneni portio, aut aluus ſoluta , abſinthij diluto cum uino pleniore aut aceto aut oxymelite poto:item rutæ ſylueſtris ſemine,uel laſerpitij radice : ſimiliter tragorigani decocto cum prædictorum aliquo , aut lacte, aut reſina tere-

binthina,aut nardo,aut caſtorio,aut Laſerpitio, ſingulis oboli pondere. Proſunt cum uino etiam nucis iuglandis nuclei læuigati, reſina, caſtorio, & ruta additis,ſingulis drachmæ pondere. Proficiunt itidem chamæleæ drachmæ duæ,aut thapſiæ ſucci totidem cum aqua mulſa.utiliter & acetum calidum bibitur.

De ephemero. Cap. XLVIII.

Ephemeron,quod nonnulli Colchicon eo quòd in Colchide naſcatur, uocant aut bulbum agreſtem,epotum,protinus totum corpus prurire facit,uelut urtica & ſcilla tactum irritatumq́;:interiora erodit, ſtomachum urit cum ponderoſa grauitate.Inualeſcente autẽ malo,cruenta ſtrigmentis miſta per aluum egeruntur.Succurrendum,ut ſalamandræ, uomitionibus & clyſterijs:ſed antequàm uiſcis ſibi aſciſcat uenenum, dari debet foliorum quercus,aut glandium,aut malicorij,aut ſerpilli decoctum cum lacte bibendum:aut poligonij ſuccus,aut ſurculorum uitis, aut rubi, aut tenerarum ferularum medullæ, aut myrtorum cum uino. item ipſorum myrtorum in læuorem detritorum,maceratorumq́; in aqua,dilutum potum auxiliatur:benefacit itidem caſtanearum interior tunicula, ſi cum aliquo è ſuccis quos prædiximus,aſſumatur: origanum quoq; cum lixiuia potum,in idem efficax eſt.Adeò uerò exactum præſidium eſt lac uaccinũ calidum potum,& ſimul in ore contentum,ut hoc præſente nullum aliud deſideretur.

De ſmilace. Cap. XLIX.

Smilax,quæ à quibuſdam thymion,à Romanis taxus nominatur,pota perfrictionem totius corporis & ſtrangulatũ,mortem q́; maximè præcipitem inducit:quibus omnia auxiliantur,quæ & cicutæ epotæ.

De ſolano furioſo,quod dorycnion à nonnullis dicitur. Cap. L.

Dorycnium potum,quod aliqui ſolanum furioſum appellant, guſtũ quidem ceu lactis repræſentat,ſingultus crebros facit,linguæ humiditatem,& cumulatam ſanguinis eductionem:per aluum mucoſa ferũtur, ſimillima torminoſis.Auxilio ſunt,antequàm horum aliquod fuerit ſecutum,quæ in ephemero dicta ſunt,uomitus dico & clyſter, & quęcunq; potum uenenũ poſſunt excernere. Propriè autem ipſi ſuccurrit aqua mulſa aut lac aſininum caprillúmue, & dulce uinum tepidum cum aniſi modico potum:item amygdalæ,& elixa gallinarum pectora, idem præſtant conchylia cruda pariter & toſta,in cibo,adhæc locuſtæ marinę & gammari,& ius ex ipſis eſculentum potui aſſumptum.

De ſardonia. Cap. LI.

Quæ ſardonia herba nuncupatur,ranunculi ſpecies eſt:pota autẽ uel comeſta mentem abalienat,conuulſiones adfert cum labrorum contractione,ut riſus imaginem præbeat,à quo affectu etiam riſus ſardonius non laudabili dicterio inter homines iactatur. Cui uitio priuatim poſt uomitionem conducit aqua mulſa liberalius exhibita, lactisque potio: item corporis totius reſperſio inunctioq́;, ex medicamentis quæ calefaciunt petita. uincit item in hydrelæum calidum deſcendere, deinde

deinde corpus inungere & ualenter infricare.ſummatim,ut in conuulſione tota curatio adminiſtranda eſt.

De papauere corniculato. Cap. LII.

PApauer quod corniculatum appellatur,eſum potúm ue,eadem quę papaueris liquor inducens pericula,ijſdem quoq; curatur remedijs.

De pharico. Cap. LIII.

PHaricum dictum toto guſtu nardium ſylueſtrem repræſentat: potum uero reſolutionem cum furore & cõuulſione excitat. Aduerſus quod, ubi uomitu fuerit eductum,abſinthium cum uino propinatur:item cinamomum aut myrrha,aut nardum Cilicium,quod nonnulli iſatin uocauerũt:aut ſpicæ nardi drachmæ duæ,myrrhi oboli duo cum paſſo miſti:aut iris crociq; flos ex uino.Caput ipſorum deraſum farina ordeacea cum ruta trita,& aceto cataplaſmatis modo obducere conuenit.

De toxico. Cap. LIIII.

TOxicum inde nomen uidetur accepiſſe,quòd barbari ſagittas,quas toxeumata uocant,eo illinant.ubi potum eſt,ſequitur labrorum & linguæ inflammatio,mentis furor,qui coërceri non poſſit,uarijs obnoxius imaginibus.eoq; difficilem curationem recipit:rarò etiam nonnulli qui id biberunt uitæ reſtituuntur.Oportet igitur continere ipſos uinculis & cogere:& ui adigere,ut uinum dulce cum roſaceo bibant,reddantq; per uomitum.Item raporum ſemen cum uino potum peculiariter ipſis confert, & quinq;folij radix,hircinus caprillús ue ſanguis potui datus.ad hęc,quercus cortex aut fagi aut ilicis cum lacte læuigatus potusq; proficit. Idem faciunt mala cotonea manducata,uel trita cum pulegio,ex aqua pota: præterea amomum,& balſami cum uino ſemen.Qui uero mali huius periculũ euaſerint,diu in lecto decumbunt,& quum ſurrexerint,attoniti ac ſtupentes reliquum uitæ tempus tranſigunt.

De fungis. Cap. LV.

FVngorum alij genere,alij copia offendunt, integri ſumpti ſtrangulatus laqueis ſimileis inducunt.his ſtatim communi præſidio reſiſtendũ eſt,& qui eos hauſerunt,oleo ad uômitum cogendi. Mirificè his proficit lixiuium ex ſarmentis aut ex piraſtri ſurculorũ cinere cum poſca, ſale uel nitro,potum:item pira ipſa ſylueſtria aut folia ſimul incocta,uim ſtrangulandi quæ fungis ineſt,tollunt,eademq; in cibo conferunt.ad hæc oua gallinarum elixa & in poſca pota,ariſtolochiæ drachma aut abſinthij,cum uino,inſuper mel delinctũ potumq; cum aqua.Prodeſt apiaſtrum cum nitro,panacis radix & ſemen cum uino,floces uini combuſtæ,cum aqua,aut atramentum ſutorium cum aceto,raphanus itidem aut ſinapi,aut naſturtium in cibo ſumptum.Quoniam uero nonnulli fungi à uenenatis corroſi non modò ſtrangulant,ſed etiam inteſtina exulcerant, dari debet abſinthium copioſum & ficuum decoctum, origaniq;.ad hæc ex aqua mulſa, uomitus confert,in calidam deſcendere,& crudam farinam ordeaceã præcordijs admouere.

De

De ſanguine taurino. Cap. LVI.

SAnguis tauri recẽs occiſi potus, ſpiritus difficultatem & ſtrangulatum procreat, dum tonſillarum & gutturis meatus cum ualida cõuulſione obſtruit. Iam lingua ĳs qui ſanguinem hauſerũt rubens inuenitur, dentes tincti, & ueſtigia cruoris concreti inter ipſorum commiſſuras. In hoc malo uomitus uitari debet, grumi enim attractu ad ſublime relati, magis gulę inculcantur. Exhibẽtur ergo quæ ſanguinem coëuntem ſoluere, & aluum ſubducere poſſunt, ut, groſſi liquore ſuo pleni cum poſca & nitro. huc facit etiam omne coagulum cum aceto, & laſerpitĳ radix cum ſuo liquore. ſimiliter etiam braſſicæ ſemen, lixiuiumq́ꝫ ex cinere ficulneo: item cunilæ folia cum pipere, rubiq́ꝫ ſuccus cum aceto. Iam uerò aluus rectè ſubducetur. Solent ĳs qui ſeruantur inferius recrementa fœdi odoris egeri: ſtomachus & uenter ordeacea farina cum aqua mulſa obduci debent.

De lacte intus congelato. Cap. LVII.

LAc potum quod ſubito ac confarctim fit intus congelatum, multam ſtrangulationem parit, eo quòd in grumos coit gelaturq́ꝫ. Auxiliatur huic malo, antidoti modo, coagulum, ſi cum aceto frequenter bibere compellas eum qui lac hauſit. item conferunt nepitæ folia arida, aut ſuccus ipſius ſimiliter, aut laſerpitĳ radix liquórue cum poſca: idem præſtat thymus cum uino, & è cinere lixiua. ſalſum uerò nihil offerri debet, nam hinc lac magis coit ac in caſeum tranſit. nec uomitus in hoc malo conducit, nam in grumos concretum, dum ad ſtomachum aſſurgit, ſtrangulat.

De melle quod in Heraclia naſcitur. Cap. LVIII.

MEl quod in Heraclia Ponti prouenit, aut eſum, aut bibitum, eadem pericula quæ aconitum, infert. quare & eadem utriq́ꝫ conueniunt remedia. Facillimè autem curantur qui id hauſerunt, continuo hydromelitis potu, cui rutæ folia ſint admiſta.

De gypſo. Cap. LIX.

GYpſum potum ſtrangulatum parit, in lapidem coaleſcens: unde transferre oportet huc præſidia quæ aduerſus fungos conueniunt. datur etiam in hoc malo maluæ decoctum loco olei. pingue ſiquidem quum ſit, & lubricas uomitiones procreet, corpora deradi nõ ſinit: quod lapideſcẽs gypſus facit. Porrò conducit & oleum in mulſa, & ficuum decoctum, lixiuiaq́ꝫ è ficulneo, aut è ſarmentorum cinere facta cum uino copioſiore: item origanum, aut thymus cum lixiua acetóue. Clyſter ex paſſo & maluæ decocto in anum dabitur.

De ceruſſa. Cap. LX.

CEruſſa propter colorem facilè deprehenditur, quoniam ſponte ſumpta palatum & linguam, dentiumq́ꝫ commiſſuras albefacit. præterea ſingultum, tuſſim, linguæ ſiccitatem, extremorũ perfrictionem, cum mentis abalienatione, & difficili corporis motu, inducit. His prodeſt aquã mulſam, aut ficuum, aut maluæ decoctum propinare. item lac calidum, uel ſeſamum cum uino tritum, aut lixiuium è uitium ſarmentis: aut oleum amaricinum,

cinum,ſiue irinum,uel perſicorum oſſa cum ordei decocto: uel lachryma thuris,uel prunorum gummi,aut ulmi humor qui in folliculis ipſius ſeruatur,cum aqua tepida. Iam uomitus continuè cietur. Proficiet etiam ſuccus thapſiæ,uel liquoris ſcammoniæ terni oboli cum aqua mulſa poti.

De calce, ſandaracha, & auripigmento. Cap. LXI.

CAlx,ſandaracha & auripigmentum pota,uentris & inteſtinorum torſiones cum uehementi roſione faciunt.quare omnia quæ temperare et ſoluere ea poſſint,adhiberi debent,item quæ uomitiones faciles & aluum lubricam efficiant,qualis eſt hibiſci & maluæ ſuccus, decoctumq; lini ſeminis aut tragi,aut oryzæ:lac præterea copioſum, aqua mulſa, iura pinguia,boniq; ſucci.

De argenti ſpuma. Cap. LXII.

SPuma argenti pota,quam Græci lythargyron dicunt, grauitatem ſtomachi,uentris,& inteſtinorum,cum torſionibus ualidis infert:nonnunquam & inteſtina pondere uulnerat diſrumpitq;,urinam impedit:corpus eorum qui eam biberunt,intumeſcit,& coloris plumbei fiunt.& deformitatem acquirunt.Adiuuantur, ſecundum uomitiones, agreſtis homini ſemine cũ uino:myrrhę drachmis octo,abſinthij,hyſſopi aut apij ſemine:aut pipere,aut liguſtri flore cũ uino: palumbiũ fimo arido cũ nardo & uino.

De plumbo. Cap. LXIII.

PLumbi ſcobs aut lotura pota,ſimilia inuehit argenti ſpumæ pericula: eademq; requirit præſidia.

De argento uiuo. Cap. LXIIII.

ET argentum uiuum potum,eadem quæ ſpuma argenti infert, atque eiſdem remedijs qui id aſſumpſerunt,adiuuantur.adhæc prodeſſe ipſis uidetur lac copioſè datum.cæterum & hi uomitionibus ſollicitabũtur.

De ueratro albo, thapſia, elaterio, agarico nigro, ruta ſylueſtri, nigella, & pappis. Cap. LXV.

HAbenda cura eſt & eorum quæ iuuandi gratia exhibentur,ſępe uero non minora alijs pericula adferunt.cuiuſmodi ſunt ſuperius commemorata,nempe ueratrum album,thapſia,elaterium,agaricum nigrum.hęc enim ſtrangulatus excitant,aut magis quàm opus eſt,purgant: in quibus ſtrangulationes,ut in fungis & ſimilibus comprehenſum eſt,curabuntur: nimias purgationes,ijs quæ excretiones cohibent,ſiſtimus. Iam uero quæ paululũ nocere uidẽtur,interim tamen pericula inferunt,negligi nõ debẽt, cuius generis eſt ſylueſtris ruta,melanthium, recentes pappi, flores autem ſunt ſpinæ quę cactos dicitur.in quibus ſolus uomitus adhibitus laborantes ſanitati reſtituit.

De familiaribus ac domeſticis, nempe uino & aqua frigida. Cap. LXVI.

AQua frigida ſubito ac cumulatim pota, uinũq; meracius copioſum, dulce,præſertim à balneo,aut curſu,ualidiſq; exercitijs,ſtrangulatus & dolores concitat.in quibus ſanguinis dimiſſio protinus adhibita & inanitio,imminens periculum diſſoluit.

Libri quinti finis, Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

PAVLI AEGINETAE LIBER SEXTVS, IOANNE GVINTERIO ANDERNACO MEDICO INTERPRETE.

Prooemium chirurgicæ. *Cap. I.*

QVONIAM CHIRVRGICA IN PARTES DVAS DIducta eſt, ut una ſit quæ carnis uitia tractet, altera quæ oſſium, tam in rupturis quàm luxationibus comprehendat, ab ea quę carni ſeruit in prę ſentia exordiemur, conſueto & hic uſi compēdio. Rurſus igitur à ſuperioribus auſpicantes quomodo caput, præſertimq; eius uertex uratur, exponemus.

Quomodo caput aduratur in lippientibus, ægrè ſpirantibus & elephanticis. *Cap. II.*

CVm humor oculis influit ſupernè, cumq; difficilis urget ſpiratio quę humiditatis excrementitiæ copia è capite inferius in thoracem transmiſſa, & particulas indidem continuo ſuo curſu offendente contrahitur, caput per medium hoc modo urunt. Vertex ad cutem prius tondetur, cutis aduſq; os ferramētis candētibus, nuclei modo rotūdis aduritur. quod, ubi cruſta deciderit, raditur. Nonnulli uero ubi idipſum os aduſſerint, faciunt ut ſquama inde recedat exigua, quò facilè humores illinc perſpiratu diſſipentur euacuenturq;, ſeruato diu ulcere, deinde ſic ipſum ad cicatricē perducunt. At in elephantiaſi curanda, quinq; nonnulli cruſtas in capite excitant, unam in priori parte ſupra ſinciput, alteram hac inferiorem, paulo ſuperius quàm frons habetur, ubi ferè pili deſinunt: ac aliā in occipitio, quod Gręci opiſthocranion uocant, reliquas duas iuxta oſſa à ſquamis dicta lepidoïde quæ ſuperius aures conglutinant: unam ex his, parte dextra, alteram ſiniſtra: atq; ita pluribus ſquamis detractis, & copiā & craſſitiem humorum euaporatu ex alto capitis deriuantes, lumina offendi prohibēt. Iam lieni quoq; aliud ferramentum adigunt, ut primo melancholici recrementi opifici per cruſtam in cute excitatam medeantur.

Cum humor capitis cutem inflat, eaq; intumeſcit & prementi digito cedit hydrocephalon dicitur. *Cap. III.*

SI humor natura aqueus capitis cutem ſubit, uitium propriè hydrocephalon appellatur: accidit autem pueris quàmprimum in lucem æduntur, capite ab obſtetricibus parum dextre preſſo, aut ex cauſa latēte, aut ex uaſis unius, pluriúmue ruptura & ſanguine qui emanat in ocioſam inutilemq; mutato ſubſtantiam, aut materia ob meatuum raritatem reſudante, ac inter cutem & membranam quæ caluariam integit, pericranion Græci uocant, erumpente: uel enim inter hanc, et cutem humor conſiſtit, uel inter pericranion & os, uel inter os & cerebri membranas. Cū itaq; cuti et membranæ caluariam integēti, humor interiacet, tumor ſequitur, tactu mollis, concolor, indolens, turgidus, puluino ſublimi, & paucis particulis ſubiectus

ctus digitis prementibus facilè cedit,& rurſus aſſurgit. Quibus pericranion & os intercedit humor,reliqua ſanè reſpondent,ſed tumor durior multò eſt & lentè cedit,ut qui etiam pluribus corporibus ſubſit, dolorq; magis urget. Si inter cerebri membranã & os humor ſe receperit,tumor quidem erit,ſed qui prementi non cedat,neq; tactu ſit mollis,tamen uiolenter preſſus cedat,ſiquidem os infantium recēs adhuc compactum facilè cedit, præſertim cum ſuturis rarefactis humori tranſitus foras pateat: cognoſcitur ex facili inde quod humor cum illum conſtringere uolumus,ex aduerſo repreſſus in altum effugiat. Dolor his acrior obuenit,caput totum in diuerſa agitur,frons ipſis foras producta eſt,oculis cernunt inconniuētibus, & crebrius illachrymant. His igitur ceu deſperatæ ſalutis non eſt manus adhibenda,& ſi maximè nonnulli chirurgicorum terebra perforatum os exemerint,ut in capitis fracturis dicetur. At ſi intra cutem & membranulã quæ ſub cute caluariam cingit,humor ſit collectus, tumore quidem exiguo ſubſtante,una linea per medium tranſuerſa caput incidendum:ſi membranulæ caluariam inuoluenti & oſſi colluuies interueniat magiſq; caput inturgeſcat,duabus utemur lineis per medium ſe mutuo ſecantibus:ſi magis adhuc ſit turgidum etiam,tribus,ad ſimilitudinem H literæ. Vbi manu humorem exemeris,inſertis linamentis cōmodè partem deligabimus, & uſq; ad tertium diem œnelæo perfundemus,inde ſolutam medicamento in linteolum illito perſanabimus. Quòd ſi longiore ſpatio os carnem non recipiat,leuiter ipſum rademus.

Quomodo arteriæ diuidantur,arteriotomia dicitur. Cap. IIII.

IN longis oculorũ defluxionibus,tum uertiginoſo affectu, arterias poſt aures incidere conſueuimus. Radenda igitur poſterior capitis pars,& digitis notanda eſt. Nam arteriæ ſitus ex loci pulſu facilè deprehenditur,deinde ipſam linea ſcriptorio prius atramento ducta,duos digitos longa,uſque ad os diuidere oportet. Quòd ſi in conſpectum ita non uenit, incidendum circiter trium digitorum interuallum,atq; tunc manus inijcienda,ſic ut arteriæ tranſuerſim diſſecentur,quouſq; et pulſatilis ſanguinis fluor apparuerit,& inſtrumentum os propius accedat. Vbi ſat fluxerit ſanguinis membranula,quæ caluariam ſub cute ambit,diuiſa,ne extenſione inflammationem contrahat,raſoq; oſſe penicillum ex panniculo uulneribus debet inſinuari & medicamento quod linteolis illinitur adhiberi,quòd ſi remaneat etiam hoc os lene,ſimiliter id ſcalpello rademus.

Quomodo uaſa diuidantur,quæ angiologia dicitur,eorumq; aduſtio ſit adminiſtranda. Cap. V.

IN hemicranicis,et in ijs,quorũ oculos aut longus, aut etiam acutus dolor ex calida,acriq; fluxione infeſtat adeò ut in temporum quoq; muſculis calor,laxusq; tumor,œdema uocant Græci,excitetur,omnes medici uaſorum diuiſionem probarunt. Deraſis igitur primum in temporibus pilis,digitis uaſa notabimus, ſic ut fomenta præceſſerint, aut etiam ceruix ligata ſit:ubi iam uaſa oculis ſeſe obiecerint, atramento notabuntur,& cutis ex lateribus,tum ſiniſtræ manus noſtræ digitis, tum miniſtri

leuabitur, ipſumq; uas ſuperficiaria linea incidemus, deinde ubi totum penetrauerimus hamulis eleuatum et à membranis uicinis inſtrumento quo illę detrahuntur, denudatum, ſuſpendemus undiquaq; liberum: et ſi tenue uas fuerit, per hamulum cęcum, elato ei circunductoq; membranam detrahemus, ita ut partem quoq; ipſius apprehendamus. At ſi magnum eſt, duplex acu funiculus ſubijcietur, aut linum crudum, aut aliud quoddam ualidum, ac quamprimum uas in rectum ſcalpello diuiſum, ſanguinis quantum ſatis eſt fuderit, in utroq; extremo quod denudatum eſt, lino ligabimus, quod intercedit exciſum, aut protinus, aut cum ſoluetur auferre conuenit. Nonnulli etiam candentibus ferramentis citra ſectionem uaſa adurunt plagis ſatis altis. ubi iam ferro negotium abſolutum eſt linamētis carptis ſiccis uulnere oppleto, ſplenium quoq; ſuperaccommodatum deligabimus. poſtquam ſolutum fuerit, medicamenta carni generandæ accommoda, tum arida, tum quæ lintheolis conceptis illinuntur, nec non cicatrici inducendæ apta, ad curationem abſoluendam inducemus, nimirum ubi uincula deligaturæ computruerint exciderintq;.

Quomodo frons incidatur, hypoſpathiſmum uocant. Cap. VI.

INſtrumenti ſpecies nomen adminiſtrationi dedit: utimur autem hypoſpathiſmo, in quibus fluor multus et calidus in oculos defertur, facieſq; rubeſcit, & in fronte ſenſus quidam & diſcurſus ueluti uermium, aut formicarum oboritur. Deraſis itaq; in fronte pilis iubebimus, ut inferior gena moueatur, cauenteſq; muſculorum ad tempora motionem, tres lineas rectas pari ſpatio diſtantes in fronte incidemus, latas quidē ſingulas duos digitos, altas aduſq; os, trium digitorum interuallo inuicem diſcretas. ſecundum ſectionem tenuem, ſpatham ſubijcientes à linea quæ in ſiniſteriore tempore ad mediam tendit incipiemus, totum quod interiacet excoriantes cum membrana quæ caluariam incingit, deinde rurſus ſpatulam à media ad reliquam demittemus. Deinde ſcalpri quod ſcolopomachærion dicitur, aciem in primam conijcientes lineam, ut acutum ipſius latus carni quæ ab interna parte cuti cohęret accommodetur, retuſum uero, oſſi. propellemus ipſum aduſq; mediam lineam, omnia à capite ad oculos deſcendentia uaſa præcidentes, non autem uſq; ad cutis ſuperficiem: rurſus à media ad poſtremam ipſum deducemus, ſimiliter uaſa amputantes. Vbi mediocriter ſanguis effluxerit, extuſis grumis, tria linamenta tortilia ſingulis inciſuris inſeremus, panniculumq; implicitum aqua madentem ſuperiniectum deligabimus. Poſtridie œnelæo non ſolum ulceribus reſperſis, ſed etiam temporum muſculis, auribuſq; propter inflammationem, tertio die cum ſolueris, ſuperfuſione diu utendū, & baſilico roſaceo ſoluto, linamentis inſertis curationem quæ reſtat, abſoluemus.

Quid agendum in ſincipite ſecando, periſcyphiſmum appellant Græci. Cap. VII.

IN quibus multa, & in alto uaſa fluorem copioſum oculis tranſmittunt, tribus lineis tranſuerſis coronæ modo ſinciput ſecatur, quæ ratio periſcyphiſmus græcè uocatur. Hoc morbo laborantium comites notæ ſunt tales.

les.Primum oculi alimentum non ſentiunt,exigui, & ad uiſum impotentes,ſunt anguli eroſi,palpebræ exulceratę,& pili ipſorum deflui,lachrymę tenues admodum & acres cum calore deferuntur.Dolor in alto capitis acutus,& uehemens urget,ſternutamentum continuum. Itaq; deraſo capite,tranſuerſam lineam ſine muſculorum in temporibus,motus offenſa, ut dictum eſt incidemus,quæ à ſiniſteriore temporum parte incipiens in alterã deſinat,habeatq; terminos,ubi motus nullus eſt,paulo ſuperius quàm frons habetur,ducta:ſic ut ſutura capitis per uerticẽ tendens ad aures,græcis dicitur στεφανιαῖα, uitetur.Leonides per mediam frontem lineam deducit.Cæterum oſſe detecto,penicillis,aut linamentis pluribus inuicem ſeparabimus,extrema diuiſionis deligabimus,& uino oleoq; mixtis ut prius dictum eſt,aſpergemus.A ſolutione cum inflammatio iam declinauerit,os radetur,quoad caro ſuppullulare incipiat,rationemq; carnis producendę accommodabimus medicamentis aridis in id efficacibus utentes,quale eſt, quod recipit farinæ triticeæ partes duas,colophoniæ reſinæ partẽ unam. Item quale eſt Cephalicum appellatum.Item quod ex pumice ad carnem creandam conficitur.Nam cutis craſſiuſcula cicatrice denſata, & occluſa, uaſorum ora per initia pituitæ impetum in oculos deferri prohibent.

De ſuperioris palpebræ ſutura,alijsq; modis. *Cap. VIII.*

GRæci appellant διστιχίασιν,cum naturali pilorum palpebræ ordini,alij præter naturam pili ſuccreſcunt:quod uitium ex fluida affectione cõtrahitur quando humor qui influit,copioſus quidem,ſed roſionis & acrimoniæ expers fuerit.Nam acrior,aut ſalſus magis,aut alio quodam modo rodens,ſpatio temporis etiam naturales palpebræ pilos corrumpit. Interim igitur in hac affectione,ſutura utimur:interim in phalangoſi cum cilium introſpectat pilorum acie ſimul cum eo inuerſa, interdum etiam in palpebris relaxatis,quando naturales pili bulbum cõpungunt. Aeger itaque in ſedili collocabitur,uel aduerſus,uel à ſiniſtra, ſuperiorq; palpebra inuertetur:ſiquidem longos habeat pilos,illos ipſos indice & magno ſiniſtræ manus digito apprehendemus:ſin admodum breueis,acus filum ducens per medium cilium in exteriorem partem tranſmittetur,deinde per filum ſiniſtra manu ſublata palpebra, dextra, cuſpide ſpecilli,poſt filum in rugas plicaſq; coacta inuertetur,& ſubtus linea interius quàm pili pungentes habeantur per cilium ducetur,à maiori angulo uſq; ad minorem pertinens.filo autem poſt interiorem ſectionis lineam ſubiecto,pollice manus ſiniſtræ exiguum quoddam linamentum implicitum obijcientes, ſupercilium attollemus,aliaq; parua linamenta implicita ſummis angulis imponentes famulo poſterius ſtanti iubebimus, ut palpebras per ea attollat, atque tunc lineam ueru modo rectam,obeliæam Græci uocant, primum ſcalpello ſuturis aptato incidemus paulo ſuperius quàm naturales pili exiſtant,ab angulo ad angulum tendentem,altam ut ſola poſſit cutis diuidi: poſt eam,lunatam adhibebimus,incipientes quidem unde & ueru ſimilis linea inceperit,in tantam uero ſublimitatem tendentes, ut totam cutem quæ ſuperflua eſt circumſcribamus,deſinentesq; ſimiliter ubi & illa iam

cõmemorata linea. Poſtea cum cutis duabus lineis circumſcripta myrti ſimilitudinem repræſentet, angulo qui ad dextram noſtram ſpectet hamulo transfixo totam hanc cuticulam excoriabimus, deinde uibicibus ſpongia ter quatérue ablutis, oras uulneris contrahemus, à media auſpicantes, acum uero per ipſam interiorem ſectionem tranſmittentes: porrò filum ex lana eſto. Cęterùm quod eius ſuperfluum eſt amputabimus, non prope ſuturas, ſed ut circiter trium digitorum lõgitudo otioſa pendeat, eamq́; per frontem exporrectam, cum emplaſtro quodam conglutinante applicabimus, palpebræ autem pilos à ſuturis, cuſpide acus liberabimus. Hic igitur agendi modus & communis & ſecurus eſt. Nonnulli excoriationem fugiunt, eoq́; poſt ductam ſubtus lineam, uolſella palpebris cõtinendis accommoda, hoc eſt, ad palpebræ ambitum apprehendendum figurata, id quod ſupereſt cutis, eleuatum, ſcalpro amputant, ac ſuturas, ut comprehenſum eſt, adijciunt. At ſi in parte aliqua ſolum palpebræ ex pilis oriatur punctura, illi etiam ſoli manum adhibere conuenit, deinde linamenta implicita poſca madida imponemus, deligabimusq́; imbuentes ipſam partem poſca aquoſa uſq; ad tertium diem, quo ligaturam ſoluemus, ac ſuperflua fili parte abſciſa oblinemus palpebras, uel croco, uel glaucio, uel aliquo collyrio, quod inflammationem arceat, ut, croceno dia rodon. At ſi inflammationem ſuturæ patiantur, etiam emplaſtrũ aliquod lene ipſis ſuperaccommodabimus, & ueluti lacte infuſo oculum leniemus, laxiores autem redditas ſuturas amputando abſtrahemus. Notus mihi quidam eſt qui palpebra, ut dictum eſt, excoriata, ſuturis non uteretur, ſed medicamento cicatricem inducente curationem abſolueret. Nam uulnere ad cicatricem ueniente, palpebram ex parte attollens pilos extra inclinare coëgit. Quemadmodum igitur alius quiſpiam ne excorians quidem palpebram neque externis duabus utens diuiſionibus, ſed interiore ſolum adhibita, palpebræ rugas digitis uel hamo attollebat, item duabus arundinulis aut lamellis quibuſdam palpebræ longitudinem æquantibus, latitudinem anguſti ſcalpelli, quod uenis ſecandis adhibetur, ſuperfluam totam cutem mediam prehenſam conſtringebat, utriuſque ipſius terminos deuinciens. Atque hac ratione, tota poſterior cutis alimentum non ſentiens, eóque emoriens, intra decimum aut plurimum quintumdecimum diem cum arundinulis aut lamellis excidebat, ita ut nulla ferè cicatrix appareret.

Quomodo palpebræ medicamento urantur. *Cap. IX.*

VStionem palpebrarum ex urente medicamento factam, omnes, ut uno uerbo dicam, ueteres damnauerunt, tum propter medicamenti acrimoniam oculis inſidiantem, tum quòd ex immodica uſtione affectus naſcitur, quem Græci lagophthalmum appellant, in quo hiantibus palpebris qualicunq; de cauſa lumen offenditur. Quoniam uero multi à pilis ſemper punctionem experiuntes, ne uocabulum quidem ſuturæ frequenter audire ſuſtinentes, detinent plerunq; nos etiam inuitos, tanquam alijs deſtituti præſidijs uſtionem per medicamentum adhibemus.

Com-

Compoſitio uero medicamenti hæc recipit, calcis uiuæ partes duas, ſaponis gallici uel communis totidem. Quidam etiam aphronitri partes quatuor læuigatas lixiuio, aut ſaponario, aut alio, è ficu, aut quercu, aut urina pueri impubis excipientes mucrone ſcalpelli palpebræ iniiciemus, tantum in myrtacei folij figuram, adurentes, quantum etiam in deſcriptione comprehenderimus. ubi iam primo medicamenti impoſitu cutis fuerit aduſta, eo ſpongia ablato rurſus aliud iniiciemus, tam diu id cuti inhærere ſinentes quouſq; nigreſcat. Sin id nõ aſſecuti fuerimus, etiam tertiò inducetur. Poſtquam uero cutis nigruerit, & reliquum iam cruſta oborta medicamẽtum ablueris, & balneis & ſuperfuſionibus, quouſq; cruſta deciderit, utemur. Inde raſilibus linamentis & penicillis teneris, cicatricem moliemur.

Si oculus cute non obtegatur, lagophthalmum dicitur. Cap. X.

LAgophthalmon uocant cum ſuperior palpebra ſurſum retracta eſt. Accidit autẽ hoc uitij, aut naturaliter, aut ex cicatrice uulneris, eiuſq; uel ſua ſponte facti, uel ex ſutura, uel uſtione, ut nuper dicebamus, parum dextrè adminiſtrata: in qua etiam ſolum mediocris emendatio fieri poteſt ſi palpebra craſſitiem amplam habeat. conuenit enim ipſa cicatrice diuiſa, & oris per linamentum diductis, etiam deligatura prorſus uſq; ad abſolutam curationem uti, ita ut non nimium ſicca, ſed relaxantia magis unguina adhibeantur: quale eſt fœnugræci ſuccus ſuperfuſus & baſilicum tetrapharmacum quod linteolis illinatur reſolutum.

De inferioris palpebræ ſutura & uſtione per medicamenta. Cap. XI.

QVot pilorum affectibus ſuperior palpebra opportuna eſt, tot etiam inferior. Etenim ultra naturæ ſuæ modum excreſcens, inuertitur, & phalangoſim, & diſtichiam ſuſtinet. Eodem igitur modo quo in ſuperioris palpebræ ſutura, utendum eſt, ordine inuerſo: primum lunata incidi linea debet, ne ſanguinis fluor opus impediat, deinde recta. Subtus uitanda eſt ſectio, quoniam palpebra inferior pondere ſuo genuino promptè inuertitur. Cæterum reliqua curatio in ſuperioris palpebræ ſutura tractata, hic quoq; conueniet, præter quàm quòd filorum exceſſus fronti non ſint agglutinandi. At ſi in hac etiam affectione manum extimeſcens, uſtionem potius è medicamento deligas, hanc quoq; iam traditam habes.

De ectropio. Cap. XII.

QVemadmodum ſuperiori palpebrę uitium uocatũ lagophthalmon, ita inferiori ectropion oboritur: uerũ id intercedit diſcriminis, quòd hoc non è natura prouenit, ſed nonnunquam ex relaxatione, quam medicamenta in id efficacia, inflammatione præcedente concitarint: nonnunq; ex ſutura, aut inartificioſa uſtione palpebra inuertitur. Acu igitur duo lina trahente carunculam tranſſuemus, à ſiniſteriore angulo ad dextrum ducta. Deinde lino utriſque ipſius extremis admoto, carunculam per acũ attollemus, atq; ita ipſam ſcalpello excindemus, auferentes ſimul cum ea & acum. Atq; ſi figuram palpebra receperit, & æqualiter ſit conuerſa, ſatis

manu profectum eſt. Sin autem poſtea quàm caro fuerit ablata, adhuc inuertatur, auerſum ſcalpellum quam partem Græci cyathiſcum nominant, iuxta cuſpidem, palpebræ ſectæ ſubijciemus. ac in externa illius parte duas inciſas lineas, à duobus factæ ſectionis angulis, auſpicãtes, in acutiem quandam ducemus, easq́ in unum cogentes, particulam Grecorum literæ Λ ſimilem amputabimus, ut eius acuta pars infrà ſpectet oculum, latitudo ſuprà, cilium appellatum reſpiciat. Secundum hoc diductas oras acu ex lana filum ducente committemus, duabus ſuturis contenti. Quòd ſi uero ſuturę, aut uſtioni fertur acceptum ectropion, etiam ſub inferioribus palpebrę pilis per ipſam primam cicatricem lineam ſimplicem incidemus, labrisq́ diductis linamenta inferemus, ac alijs præſidijs, quę in lagophthalmis comprehenſa ſunt, utemur, præterquàm fomentis, uſque dum ſutura fuerit conglutinata.

De anabrochiſmo & uſtione ferramento adhibenda. Cap. XIII.

IN quibus haud multi palpebræ pili habentur, qui oculum irritent, ſed circiter unus, aut duo, aut plurimum tres, inuicem propinqui, anabrochiſmum græcè dictum, probamus. isq́ fit hunc in modum. Per acus tenuiſſimæ auriculam capillus muliebris, aut ſimpliciſſimum byſſinum linum tranſmittitur, duobus ſimul extremis commiſſis, ut quod inſeritur duplicem habeat anſulam, alterumq́ huiuſmodi filum, aut capillus anſulæ inijciatur: traductaq́ acu per cilium ubi pili enati apparent, pilum, pilósue anſulæ impoſitos, auriſcalpio detrahemus. Et ſiquidem palpebræ pilus prehẽſus eſt, anſulam attrahimus. Sin uero unus, aut plures exciderint per iniectum principium, rurſus anſulam deorſum, trahemus, iterumq́ pilo, ſeu pilis in eam poſitis, attrahemus. At ſi unus duntaxat pilus gracilis oculum pungat, etiam alterum ex naturalibus palpebrę pilis ſimul euellemus, inunctum prius gummi, aut alio quodam glutinante, deligabimusq́ donec pilus coaleſcat. Nonnulli autem uſtionem præponunt anabrochiſmo: palpebram inuertunt, extractoq́ uulſella pilo pungente ſiue uno, ſiue duobus, uel etiam tribus, candens aut ſpecillum, quod utroq́ extremo in cuſpidem abeat, aut auriſcalpium, aut eiuſmodi aliquod tenue inſtrumentũ loco adigunt, unde pilus, piliúe ſint euulſi. Sic enim cute denſata, nullus pilus enaſcitur.

De hydatide. Cap. XIIII.

HYdatis pinguis quædã eſt ſubſtantia, palpebræ cuti præter naturam ſubſtrata. In aliquibus autem, & præſertim pueris ceu natura humidioribus augeſcens, malorum ſuperuenientium cauſa redditur, dum oculum pondere ſuo grauat, eoq́ fluxionem excitat. palpebræ igitur ipſis ſubter ſupercilia aquam inter cutem repræſentant, nec ut par eſt ſurſum poſſunt attolli. Si uero digitis ipſas deprimamus, inde digitos ſeparemus, quod medium intercedit, inflatur. Horis autem antelucanis potiſſimum defluxione tentantur, neque contra ſolis ſplendores cernere ſuſtinent, ſed tamen illachrymant, continuisq́ lippitudinibus infeſtantur. figurato igitur commodè ægroto, digitis duobus, indice & medio paululum

diſtantibus palpebram conſtringemus, collectionem quandam hydatidis ad medium digitis interpoſitum moliētes. Miniſtro autem poſterius ſtanti caputq; ægrotantis firmiter continenti iubebimus per medium ſupercilij palpebram modicè attollat. Nos ſumpto in manus ſcalpello, ipſam per medium linea tranſuerſa diuidemus, nō maiore quàm in ſanguinis per uenas detractione fieri ſolet. alta uero ut totam cutem diuidat, uel etiam hydatidem ipſam attingat, ſed cura omnino debet adhiberi. pleriq; ſiquidem altius demiſſo ſcalpello, uel membranam quæ à cornus ſimilitudine Ceratoides dicitur, uiolarūt, uel certè palpebræ muſculos conuulnerarūt. Atq; ſi quidem protinus hydatis in conſpectum uenerit, ipſam extrahemus: ſin minus, iterum diuiſionem leuiter moliemur. Vnde ſi apparuerit digitis cū linteolo molli apprehenſam huc, illuc, nonnunquam etiam circumactam mouendo extrahemus. ubi ablata fuerit implicitum panniculum poſca madentem impoſitumq; deligabimus. Sunt autem qui & læuigatum ſalem ſpecilli capitulo diuiſionibus inſerant, ut ſi ex hydatide quippiam fuerit relictum, ipſam cōſumat: poſtquam ſolueris ſi deſit inflammatio collyrijs quę illini poſſint, aut lycio, aut glaucio, aut croco curationem expediemus. Sin inflammatio urgeat, cataplaſmatis ad ea inſcriptis, alijsq; præſidijs medebimur.

De palpebris commiſſis. Cap. XV.

SVperior palpebra interim cū inferiori cilio coaleſcit, interim cū membrana adnata, interim etiam cum ea quæ ob cornus ſimilitudinem græcè ceratoides appellatur, ac morbus oculū tractatu difficilem efficit. Conuenit igitur uel auriſcalpio, lato palpebræ ſpatio ſubiecto, uel ea per hamulum eleuata coalitum ſcalpello ad pterygia excidenda idoneo diſſoluere, cura adhibita ne cornea membrana uulneretur, atq; inde procidētiæ occaſio fiat. Vbi incideris, ſucco in oculum infuſo linamentis palpebras diducemus, ne rurſus commiſſura fiat, lanaq; ouo madente impoſita poſt tertiū diem extenuantibus & quæ cicatricem inducunt collyrijs utemur.

De chalazijs. Cap. XVI.

CHalazium otioſi humoris in palpebra concretio eſt: quæ ſi ab exteriore parte palpebrę coaceruetur, ſcalpello extrinſecus tranſuerſa linea incidi debet: deinde auriſcalpio, uel aliquo huiuſmodi inſtrumento Chalazion auferemus. Quòd ſi magna eſt diuiſio, aut dehiſcit, ſuturis oras committemus, ac emplaſtro utemur. Si exigua eſt, omiſſis ſuturis, curationem abſoluemus. Si ab interiori parte fuerit, ut per cartilaginem ipſa pelluceat, inuerſa palpebra et tranſuerſim intus diuiſa, chalazion tolletur: quo facto, muriam uulneri infundemus.

De uerrucis & encanthide. Cap. XVII.

PAlpebrarū uerrucis, et in maiore angulo encanthidibus appellatis uulſella prehenſis, ſcalpelloq; amputatis chalcitidē læuigatā imponemus.

De ungue oculorum, quod pterygion à Græcis uocatur. Cap. XVIII.

PTerygion neruoſa membrana eſt, quæ ab oculi angulo maiore plurimum initium capiēs, per minorem ad interiora progreditur, officitq;

oculo

oculo, quod motum ipſius, bulbi contractione impediat, & quòd progrediens, totam pupillã contegat. Cũ igitur facilius curationem recipiãt, quę tenuia ſunt, & albicant, hunc in modũ admouẽda manus eſt. Diductis palpebris, unguem hamulo modicè inflexo exceptum attollimus. Acum uero, pilum equinum, aut linum ualidum ducentem, ac paululum inflexam per ſumma ad unguis dimidium traijcimus. Et lino quidem unguem deligatum ſublimem eleuamus, pilo autem partem pupillæ proximã deſecantes, uſque ad extremum excoriamus. Reliquam partem maiori angulo uicinam ſcalpello ſuturis dicato ex baſi abſcindimus, ita ut anguli carunculam relinquamus, ne ea ablata, humor poſtea ſemper deſcendat, rhyada Græci uocant. Aliqui lino unguem eleuatum ut diximus ſcalpello in id accõmodato, totum illum excoriant, cauentes ne à cornu dictam Ceratoïdem tunicam attingant. Poſt manus adminiſtrationem momento ſalis in læuorem detriti loco iniecto, lanam ouo imbutam illigabimus. Ab huius ſolutione, muriam ipſis liberaliter inſtillabimus. Si inflammatio ſubſecuta fuerit, ad eam inſcriptis auxilijs ſuccurremus.

De ſtaphylomate. *Cap. XIX.*

STaphyloma eſt tunicæ Ceratoidis, unà cum rhagoidi, debilitatæ: aut uitio defluxionis, aut exulcerationis, eleuatio. Admouemus autẽ huic uitio manum, non ut uiſum abolitum reſtituamus (nam id fieri nequit) uerum ut moderatum ægrotanti decorem conciliemus. Itaque acu ab inferiore parte ſurſum per baſim ſtaphylomatis traiecta, deinde alteram acum duplex linum ducentem ab angulo qui ad manum ſpectat, ad alterum per baſim ſtaphylomatis tranſmittere oportet, manenteque prima acu, duplici lino amputato, ſtaphylomatis aliam partem ſurſum, aliam deorſum filis deuincire: atque tunc acu detracta lanam oui liquore imbutã imponere. Poſt ſolutionem blandis infuſionibus oculum lenire, donec fila ſimul cum ſtaphylomate decidant.

De oculis purulentis, qui hypopyi dicuntur. *Cap. XX.*

DE oculis purulentis Galeni uerba apponere abundè eſt, quæ in eum modum habẽt. Noſtra ætate medicus quidam ocularius cognomento Iuſtus, etiam concuſſione capitis pleroſque hypopyos perſanauit, collocans enim eos in ſella rectos, ac capita ipſorum utrinque à lateribus comprehendens, mox quatiebat adeò ut pus ipſis deſcendere palàm uideremus. manſit autem deorſum propter grauitatem ſubſtantiæ, tametſi hypochymata nequaquam manerent niſi quis admodum diligenter ea infarxiſſet. Ac progreſſus iterum idem Galenus (inquit) frequenter autem multum ſimul puris uacuauimus tunica ea diuiſa quæ cornus ſpeciem refert, paulo ſupra locum quo uniuerſæ inter ſe tunicæ committuntur. nominant autem locum Græci nunc irim, nunc ſtephanen hoc eſt coronam. Hoc quidem Galenus in commentario de morbis curandis prodidit. Cæterum poſt puris euacuationem, ulcus ex mulſa aut fœnugræci ſucco, melle addito infuſionibus repurgantes, deinceps reliquam purgationem accommodabimus.

De ſuffuſis. Cap. XXI.

SVffuſio, ocioſi humoris in cornea membrana iuxta pupillam concretio eſt, quæ uiſum impedit, aut certè ne clarè oculus cernat, efficit. Accidit potiſſimum ex perfrictione ac imbecillitate ſpiritus uiſorij, eoq; ſenes magis & longo morbo confectos inuadit. fit etiam ex uomitu uiolentius concitato & ex ictu, alijsq; pluribus de cauſis. Verum de ijs ſuffuſionibus quæ nondum radices egerunt, nullam manus adminiſtrationem requirentibus, tertio libro comprehenſum eſt. In hoc autem eas quæ iam confirmatæ ſunt & ex toto cõcreuerunt, notis ſuis deſcribemus. Omnes igitur ſuffuſione laborantes lucem uident aut multam aut paucam, eoq; diſcrimine ſuffuſiones ab hebetudine & glaucomate ſeparamus, tum eo quòd hebetudinem & glaucoma experti lucem omnino nullam cernunt. Rurſus igitur Galenus docebit te ſuffuſionum & concretionem & differentiam, item quomodo his manu mederi conueniet. Oculus ſuffuſione tentatus concluditur, & palpebra magno digito ad oculum premitur, eique adducitur, ſimulq; hac illac exprimitur, deinde oculo aperto & mente ei adhibita ſuffuſionem conſpicimus. In ijs enim quibus humor nondum coaluit, fuſio quædam ex digiti impreſſione oboritur. ac primum latior apparet, rurſus in ſuam & figuram & magnitudinem recurrit. At in confirmatis ſuffuſionibus nulla imutatio nec latitudinis nec figuræ ex impreſſura obuenit. Quoniam uero commune hoc eſt indicium & eorum in quibus modicè, & illorum in quibus ſupra modum humor concreuit, colore ipſos diſcernemus. Nam ſi ferri aut marinæ aquæ aut plumbi colorem ſuffuſio habeat, moderatè coaluit, & ad eductionem idonea redditur: ſi uero gypſo & grandini ſimilis color ſuffuſionis eſt, ſupra quàm par eſt concreuit. Sed quia hæc à Galeno didicimus, collocato ægrotante aduerſo lumine citra ſolem, oculum ſanum accuratè deligabimus, & diductis alterius palpebris recedemus ab iride appellata ad minorem angulum, quantum ſpecilli cuſpis ſpatij continet, atque tum punctorij ſtili mucrone locum deſignabis quem puncturus es: in ſiniſtro quidem oculo dextra manu functionem obiens: in dextro autem ſiniſtra. Atque inuerſa punctorij ſpecilli acie quæ ad extremum rotunda eſt, ualenter impingimus, & partem deſignatam uſque ad uacuum intus ſinum penetramus idq; tam altè fiet, quàm pupilla ab iride nuncupata diſtat. Ex ſuperiori igitur parte uertici ſuffuſionis ſtilum punctorium adigentes, (uidetur autem conſpicuè ferrum, quòd tunica cornea pelluceat) humoris colluuiem per ipſam in ſubiecta loca deriuabimus. Et ſi protinus educta fuerit, ſiſtemus quieſcentes paululum. ſin autem recurrerit, rurſus ipſam deducemus. Euacuata ſuffuſione, ſtilum tollemus, leniter circumuertendo. Poſt hoc oculo aqua eloto pauxillum ſalis cappadocici inſtillabimus, lanámque oui luteo cum roſaceo madeſcentem impoſitam deligabimus, ita ut ſanũ quoq; oculum comprehendamus, ne unà commoueatur. Cęterum collocantes ægrũ in domuncula ſubterranea iubebimus prorſus ipſum conquieſcere, tenui uti uictu, aduſque ſeptimum diem illigatum niſi quid prohibeat.

Poſt

Poſt hunc ſolutis ligaminibus uiſum experiemur, oſtendentes ei res quaſdam uiſibiles, quod dum manu curamus, aut poſtea, fieri diſſuademus, quod ex continuo nimium intuitu promptè rurſus ſuffuſio repleatur. Si inflammatio urgeat, etiam ante ſeptimum deligatura ſoluta, aduerſus hãc pugnabimus.

De ægilope. Cap. XXII.

AEgilops, tumor eſt abſceſſorius inter maiorẽ angulum & nares proueniẽs. Vix curationem admittit, tum partium tenuitatis cauſa, tum periculi, ne oculus conſortij lege indoleſcat. Si igitur per ſumma ruptus fuerit abſceſſus, totum id quod eminet uſq; ad os excidendum. Et ſi ad malas, ſubluuies deciderit, totam ipſam explicabimus. os autem cariem nondum ſentiens, rademus. Quòd ſi iam carie uexatum eſt, ferro candenti acuto ac in cuſpidem abeunte, aduremus, ſpongia frigida madente, oculo impoſita. Sunt qui poſt carunculæ exciſionem terebra uſi, humorem, aut pus in nares deriuarint. Nos autem ſatis habuimus couſq; ſolum ferramentis ad ægilopem accommodatis adurere, ut ſquama abſcederet. Ab uſtione lenticula melle adiecto quod phacomeli uocant, uel malicorio cum melle reliquisq; ſiccantibus præſidijs utemur. At ſi ægilops ſerpat ad angulum ſummaq; inuadat nequaquam, tunc ſcalpello, quo aut pterygia, aut uenas ſecamus media anguli parte ad abſceſſum reſoluta, carnes ex alto educemus, item mediocriter deſiccabimus. Vitri autem puluis tenuiſſimus ipſis inſparſus, mirabiliter deſiccat. Ad hæc aloë ſimiliter cum fuligine thuris. Reliquam uero Aegilopum medicinam, tertio libro ſumus executi.

Si meatus auditorij non perforati ſint. Cap. XXIII.

HIc affectus à prima natali die contrahitur, membrana quadam auditorium meatum obſtruẽte, nunc per ſumma, nunc in alto. poſtea accidit præcedente in audiendi meatu exulceratione. ſiquidem caro ſupernaſcens ipſum occludit. Itaq; ſi membrana auditum impediens altè inhæreſcit, difficilis erit adminiſtratio. Tentandum tamen eſt, tenui quodam inſtrumento ipſam incidere. ſi in ſummo fuerit, ſcalpro quod Græci ſcolopomachærion appellant, hanc diuiſam, ubi uſus exigat, etiam auferemus. At ſi caro ſupercreuerit, hanc pterygijs apto ſcalpello aut ſpecillo polypis idoneo tollemus: deinde tortile linamentum ex uiliore panniculo, ſpatioſo meatus ſinui aptatum aqua imbuemus: inuolutumq; chalcitide læuigata, aut huiuſmodi quodam arido in meatum demittemus, ne rurſus caro enaſcatur. Si inflãmatio male habeat, protinus id auferemus, Si fundat ſanguinem meatus, ſpongiam aqua frigida imbutam imponemus. alijsq; conuenientibus utemur remedijs.

Ad ea quæ in meatum auditorium inciderunt extrahenda. Cap. XXIIII.

SOlet etiam in aurem incidere, non modo calculus, ſed etiam uitrũ, faba, & ſiliquarum grana. uitrum itaq;, & calculus ſuam ſeruant magnitudinem: fabæ autem, & ſiliquarum grana, aliaq; id genus, naturali corporis madore inflata, maximos cruciatus mouent, Conuenit igitur uel auricu-

lario

lario ſpecillo,uel hamulo,uel uulſella hæc extrahere. Aut uiolenta capitis concuſſione,aure ſuper circulum quẽdam impoſita.Iam uero calamo hæc ſubinde extraximus,exugentes etiam aquam auribus illapſam ſimiliter, cera calami ambitum,qui,auri inijcitur,obſtruentes ne ſpiritui uſquam ſit exitus.Calculos,& eius generis corpuſcula,eduximus ſpecillo lana inuoluto & in reſinam terebinthinam,aut aliud quoddam glutinans demiſſo, eóque in meatum auditorium coniecto leniter.Sin iſta nihil proficiunt, medicamento quod ſternutamentũ prouocet,naribus indito,os & nares obturato.Si ne horum quidem ulli ceſſerit prius quàm inflammatio, conuulſio,& omnino periculum fuerit ſubſecutum,manu,& ferramentis ipſa auferemus:figurabitur itaq; ægrotus,ut auris auerſa ſit ad baſim ipſius poſt appellatam fibram,et lunata utemur diuiſione exigua,auerſaq; ſpecilli parte corpuſculum quod inſidet,eximemus.Hoc ablato uulnus ſuturis committemus,& medicaminibus ad cruenta inſcriptis utemur.

De polypo. *Cap.* XXV.

POlypus tumor eſt præter naturam in naribus oboriens,ex marini polypodis ſimilitudine nomen ſortitus,tum quòd illius carnem repræſentet,tum quòd ſuo complexu quemadmodum ille,captãtes ulciſcitur,nares ipſorum comprehendens,ita & uitium hoc laborantium nares obſtruit,id efficiens ut et difficulter reſpirent,& ſermonem ægrè exprimant.Duri igitur polypi,tactui renitentes,liuidi,& maligni,ceu cancri naturam induentes,attingi non debent.Molliores autem,laxos,ſtupidos,neq; maleficos ſcalpello curare tentabimus.Figurato homine in ſedili aduerſus ſolis radios,&narium meatu ſiniſtra manu explicato dilatatoq́;,ſpatula ad id facta in myrtacei folij modum acuta orbiculatim polypum, aut carunculam dextra præcidemus,illic acie ferramenti impoſita, ubi naribus coaluit : ſecundum hæc inſtrumento in oppoſitum conuerſo,manubriolo ipſius,ſuccíſam carunculam foras eximemus.Et ſi quidem purum naris meatum uiderimus effectum,ad curationẽ deſcendemus. Sin reliquiæ aliquæ polypi ſuperfuerint,alterius cultelli raſorij acie relictum corpus cum tenſione,agitatione & raſura ualenti auferemus.Malignos & peruicaces polypos candentibus ferramentis adurere conſilium eſt. inde remedijs uſtioni dicatis uti.Poſtquam ferro ſatis effectum , ſpongia detergemus , ac poſcam , aut uinum in nares fundemus.Et ſi humor per palatum in fauces euaſerit, bene ſe habent munia ſcalpello obita : ſin minus permeet , nota eſt carunculam polypi oſſibus à colando ethmoïdibus dictis inſidere, aut ſupremis narium partibus,quam inſtrumenta non comprehenderint. Linum igitur mediocriter craſſum funiculi inſtar,ceu duorum triúmue digitorũ longitudinis in nodos conſtrictum,per ſpecilli duplici cuſpide præditi foramen tranſmittemus,alterumq́; extremum ſpecillo per nares ſurſum ad meatus colatorios inſeretur:idem per palatum & os eijcientes utraq; manu extrahemus,tanquam carunculas nodis deſecantes. Deinde funiculari linamento meatũ diductum habentes poſt triduum paſtillo muſę,& conſimilibus,reliquias abſumemus ſimul & locum exiccabimus. Poſtea uero

paſtillis cicatricem ducentibus utemur, plumbeos canaliculos naribus, ſi opus ſit, per totam curationem accommodantes.

Curta in auribus, & labris quomodo ſarciri poſſint: Græci uocant colobomata. Cap. XXVI.

CVrta igitur in auribus aut labris, colobomata Græci uocant, hac ratione curantur. Primum cutis ab inferiori parte ſoluitur: mox oræ uulnerum cõtrahuntur, ac id quod in callum coaluit, aufertur. Dein ſuturæ illis inijci debent, & conglutinantia.

De epulidibus & parulidibus. Cap. XXVII.

EPulis carnis tuberculum eſt iuxta dentium aliquem in gingiuis oriẽs. Parulis exiguus abſceſſus eſt, gingiuas infeſtans. Epulidem itaq; uulſella, aut hamulo eleuatam præcidemus. Parulidi in orbem exectæ linamẽta inſerimus. Vidi autem ſubinde ſcalpello, quo uenas ſecamus, ipſam duntaxat punctam, & pure uacuato, conſanuiſſe. poſt ferrum, uino collui præcipimus. In ſequenti die mulſa, tertio Antheron, puluerem uulneri inducimus uſq; dum curatio finiatur. At putredo gingiuis oborta ſi cõgruis medicamentis non curetur, candenti ferro ipſam aduremus.

Quomodo dentes eximantur. Cap. XXVIII.

DEns qui eximetur uſq; ad receptaculum ſuum circumradi debet, inde forfice paulatim concuſſus, extrahitur. At ſi exeſus eſt, id foramen tenui linamẽto primum replendum eſt, ne conſtrictus ſub forfice confringatur. Eo exempto, ſale tenuiſſimo inſparſo relictas carunculas conſumemus. Poſtea uino, aut poſca os colluetur dum conſaneſcat. Quoniam uero ſuperflui nonnulli dentes enaſcuntur, eos qui receptaculo adnati coaluerunt, ſcalpris excindemus: qui nõ coaluerunt, forfice tollemus. Sin autem dens aliquis excreuerit, aut etiam confractus fuerit, nonnunquam limula, id quod excedit, ſuperfluumq; in eo eſt, deteremus, adiectasq; ipſis, ut ueri ſimile eſt, ſquamas auerſo ſcalpello, aut raſorio, aut lima perpurgabimus.

De ligatione linguæ quod ancylion dicitur. Cap. XXIX.

LIgatio linguæ quæ ancylogloſſon Græcis appellatur, aliàs naturaliter accidit, membranis durioribus magisq; à prima origine minutis linguam cõtinentibus, aliàs ex acquiſito ob cicatricem quampiam duriorem ſub ipſa ex ulcere contractam. Qui igitur ex natura hoc uitij habent, eo quòd tardè ſermonem explicare incipiunt & uinculum ſub lingua iuſto magis appareat, exulceratione non præcedente, cognoſcuntur. Qui uero ex acquiſito, cicatricem manifeſtò conſpicuam habent. Collocari igitur debet ægrotus in ſedili ea figura ut linguam ad palatum ſuſpendeat, & nerueum illud uinculum tranſuerſa plaga incidetur. Quòd ſi ex cicatrice aliqua ligatio prouenerit, ea hamulo transfixa callum ſurſum extrahemus, ac laterali facta diuiſione ligationem ſoluimus, cura adhibita ne particulas altè latentes incidamus. Nam ſanguinis profuſio quæ ſiſti nequeat frequenter inde ſecuta eſt. Poſt hæc aqua frigida aut poſca uulnus debet elui, deinde medicina utendum quæ relaxet & carnem inducat.

De

De tonſillis. Cap. XXX.

QVemadmodum glandulæ ſcirrho induratæ, ſtrumæ appellantur, ita etiam tonſillæ inflammationem expertę, & ſupra naturalem modum auctæ, & ueluti deſiccatæ, deuorationi ſpirationiq; negotium exhibentes, è regione utrinq; ſibi inuicem oppoſitæ, eodem partis uocabulo, tonſillæ, græcè antiades uocantur. Quibus cum adeſt inflammatio, ſcalpellum admouere cautio eſt. ubi illa modicè conquierit, manum admoliemur, præſertim albis, contractis, anguſta baſi firmatis. Nam humiditate flacceſcentes, rubicundæ, amplam baſim habẽtes, facillimè ſanguinem profundunt. Collocato igitur homine aduerſus ſolis lumen, iubebimus ut ore hiet, miniſtro caput continente, alteroq; linguam ſpatha ad id facta quam Græci gloſſocatochon appellant, inferiori maxillæ apprimente, nos hamulo per tonſillam traiecto, etiam quantum licet ipſam attrahemus, ita ut nõ membranas ſimul euellamus. Deinde totã ipſam ex baſi amputabimus ſcalpro ligationi dicato, ἀγκυλότομον nuncupant. Sunt enim duo eiuſmodi inſtrumenta, aduerſos acie inflexus habentia. Poſtquam una fuerit ſuccíſa, ad alteram eodem modo uice conuerſa ueniundum eſt. Functione ſcalpello obita, æger ex aqua frigida, aut poſca gargarizabit. At ſi profluuiũ ſanguinis eueniat, etiam rubi, & roſarum, myrtiq; diluto egelido utetur. Si uero copia ſanguinis prorũpat, plantaginis & ſymphyti ſucco: item ex electro, paſtillo & lemnia ſphragide poſca ſoluta os collui debet. Ceſſante autem profluuio, proximo die, roſarum flore, croco & amylo cum lacte perũgentur ex aqua, uel oui liquore candido, uel hydroroſato. Si ſordes ulceribus increuerint, etiam ex melle & collutiones & illitus commodè adhibentur.

De uua. Cap. XXXI.

GVrgulio tanquam aliquod uocis plectrum ſubinde deſtillationem à capite recipit: idemq; præter naturam auctus, ſi oblongior, tenuiſq; fuerit, Columella nuncupatur: ſi uero craſſior ab ima parte, & rotunda, Vua dicitur. utrunq; autem nomen à ſimilitudine factum eſt. Si igitur uniuerſalibus, nempe & per ſanguinis dimiſſionem, & medicamento adhibitis uacuationibus non abigatur, neq; etiam remedijs loco admotis, quæ aſtringant, repellantq;, uel etiam diſcutere poſſint, ceſſerit, ad ſcalpellum ueniemus: ne continuo irritatu, tuſſis, uigiliæ, interim etiam ſtrangulatus ſubſequatur. Quæ igitur contractæ ſunt, rotundæ, non oblongę, cruentę, uel ſubnigræ, non attingi ſcalpello debent. Tenues autem, oblongæ, per ſumma graciles muris caudæ modo, remiſſę, ſanguinolentę non admodũ, ſed albicantes, eæ curandæ ſunt. hæ ſiquidem protinus inflammatione liberantur. Id autem ex uua præciditur, quod præter naturæ modum eminet. Etenim ſi ad finem illa præcidatur, extremam omnes thoracis regiones noxam percipiunt: & uox intermoritur. Itaq; figuratur ægrotus in ſedili contra ſolis lumen, iubeturq; magnum hiare. deinde uulſella, aut forſice quod ſuperuacuum eſt prehenſum, inferioriq; parti adductum ſcalpello uuis aut ſuturis accommodato, præcidimus. inde quæ in uaſorum ſectione comprehenſa ſunt, agemus. Sæpe uero, aut propter laborantis timorem,

ſanguinis profluuij metum, medicamentiúe ſiccitatem ferrum uitātes, adurente potius medicamento hanc abſumimus. Conuenit igitur medicamēto adurente quod in palpebrarū uſtione dictum eſt, aut eius generis alio, uuæ uſtæ ſinus implere, ac homini magnum hiare iuſſo lingua per famulum forfice conſtricta, inſtrumento adaperto tantam uuæ partem comprehendemus, quantā etiam ſumus amputaturi. Cæterum ſpiſſitudinem medicamentum habebit neq; liquidam, ne diffluens ab uua deerret, ſubiectas autem partes adurat, ob quod ægro interdicimus ne per totum uſtionis tempus deglutiat, neq; omnino duram, quò facilius uuæ incidat, & ſi ex uno ipſius iniectu ſumma uuæ pars nigruerit, abundè eſt: ſin minus, etiam bis utemur, ægro per totum adminiſtrationis tempus inclinante ore, in terram, ut ſaliua eliqueſcens ſimul cum medicamenti particulis extra os euadat, ſiquidem hora una emoritur. excidit autem tertio quartóue die. Secundum uſtionem, lana molli aut ſtuppa indice digito inuoluto quę gurgulioni circùm adhæreſcunt, extergemus, uel etiam aqua os collui iubebimus. At ceruicis regionem fomentis ex chamæmelino, tum in his tum in illis quibus tonſillæ ademptæ ſunt ex conſortij lege adiutabimus. Ad hæc gargarizationibus & perunctionibus ſimiliter utemur.

Quomodo ſpinæ gutturi eximantur. *Cap. XXXII.*

Deuorantur ſubinde inter edendum ſpinæ, aut piſcium, aut aliorum quorundam, diuerſis in partibus. Quæ igitur in conſpectum ueniūt, uulſella, quam Græci propriè appellant acanthobolon, eximemus: quę inferius ad ipſas fauces peruenerint, alio modo. Sunt qui dicant maiores moles eſſe deuorandas, ut, caulem lactucarum, aut buccellam panis. Alij uero ſpongiam puram mollemq; exiguæ magnitudinis lino illigatam deglutire iubent, linoq; apprehenſo retrahi, idq; frequenter efficere ut ſpina impacta ſpongiæ educatur. Leonides autem iubet cataplaſmatis uti quæ concoquant, cuiuſmodi ex cruda ordei farina conficiuntur, quò ſpina in pus redacta ſua ſponte excidat. At ſi eadem hora aut etiam ante uentriculi concoctionem in ægrotum inciderimus, eo quod infixum eſt nobis non conſpicuo, uomere iubebimus digitis aut pinnis in os dimiſſis. Nonnunquam enim, id quod eſt infixum unà cum uomitu educetur.

Quomodo aſpera arteria incidi debeat. *Cap. XXXIII.*

Chirurgicorum præſtantiſſimi hanc quoq; adminiſtrationem literis prodiderunt. Antyllus itaque hunc in modum ſcribit. In ſynanchicis quidem, ut in ea parte dicetur quæ uictus rationem tradit Chirurgiam improbamus, cum inutilis ſit præciſio, in quibus omnes arterię & pulmo affectus eſt. In ore autem & mento inflammationem experiuntibus, aut etiā tonſillis, aſperæ arteriæ os operientibus, incolumi ſanè ipſa arteria, ratio eſt ſectione uti, quò periculum ſtrangulatus euitetur: deinde cum infra arteriæ caput ſpatio trium ipſius quatuórue circulorum manum adegerimus, partem nonnullam ipſius arteriæ ſcalpello pertundemus, totā enim diuidere ſecurum non eſt, tum quòd hic locus excarnis ſit, tum quòd uaſa procul à loco diuiſo ſint diſſita. Itaq; inclinato ægroti capite retrorſum, ut

arteria

arteria reddatur conſpicua,tranſuerſam lineam incidemus, inter duos circulos ipſam ducentes,ne cartilago, ſed membrana cartilagines colligans, diſcindatur.At ſi meticuloſior aliquis inter agendũ fuerit, hamulo prius cutem eleuatam diuidet:deinde ſic ipſi arteriæ incidens,uaſis,ſi forte occurrant,præteritis,lineam ducat.Hæc quidem Antyllus dixit: Conijciens arteriam ſcalpello eſſe penetratam,inde quòd ſpiritus per eam cum murmure quodam erumpat,tum quòd uox interciſa ſit. ubi uero de ſtrangulatu metus amplius non eſt,oras uulneris renouabimus,mox ſuturis committemus,ita ut ſolam cutim citra cartilaginem ſuamus, utemurq́ medicamento quod cruentis facit. Sin minus conglutinetur, præſidio quod carnem inducat inſiſtemus.Simili uero curatione utendum etiam ſi quis nobis obtigerit qui mortis deſiderio iugulum ſibi inciderit.

De abſceſſu. *Cap. XXXIIII.*

QVòd abſceſſus carnium,uel partium carnoſarum corruptela mutatioq́ ſit,quomodo generetur, quotq́ eius ſint differentiæ, quarto libro abunde tractatum eſt.Nunc autem quemadmodum manu ſcalpelloq́ ei medendum ſit,exponemus:cum omnino in pus tranſierit. Hoc autem deprehendimus inde quòd dolores,febris,ſi præceſſerit, rubor, pulſus & reliqua inflammationis ſigna minora tunc appareãt.ubi iam tumor in acutũ faſtigiatus eſt,& pus digitis innixis occurrat,præſertim cum ſumma occupat abſceſſus,tunc ad ſcalpellum ueniundum eſt.Si uero neq́ ad tactum occurrat,neq́ faſtigietur,eò quòd in alto deliteſcat,alijs mutationis notis adtendentes,manum admoliemur.Sciendum uero eſt crudos interim ipſos priuſquam ex toto in pus mutati ſint,incidi,ſi aut articulis,aut principibus particulis uicini ſint,ne ligamentum, aut aliquod eis neceſſarium aſſidua putredine pariter cõtabeſcat.Porrò abſceſſus ano proximos crudos antequàm in totum ematuruerint, diſſecari Hippocrates præcipit,ueritus ne perforationem experiantur.Inciduntur ergo non omnes ſimili linea,ſed naturali quidem,ut in fronte:& piloſis locis,ut in capite, cura decoris quantum licet,habita.Recta uero linea artus ſecamus, ueluti in muſculis,diligentiam adhibentes ne & neruos & arterias & principales particulas attingamus:interim in rectum,interim trãſuerſim abſceſſu prout cuiuſq́ uſus exigit,diuiſo.In minoribus unam ſcalpello ſectionem molimur:in magnis plures,iuxta amplitudinis rationem,ubiq́ ea quę tenuiora ſunt & effluxioni idonea,incidentes.Illos ſanè abſceſſus qui plurimum faſtigiantur,crudi,tenues,& emortui ſunt,præcidimus trianguli, aut myrtacei folij,aut alterius anguli figura,cum circularis ad cicatricem recipiendam ſit inidonea.Qui uero non in faſtigium attolluntur,eos ſimplici duntaxat linea diſſecamus.At ubi magnum ſinum inuenimus,ſi cutis ſuperiniecta carnoſa ſit,& queat conglutinari,diuiſione loci ea duntaxat utemur, quæ humoris effluxui conueniat:Sin tenuis,admodumq́ excarnis, totam in longitudinem ſimpliciter diſſecabimus, & poſt ſimplicem diuiſionem ſi corpora utrinque ſita gracilia ualde & non carnoſa uideantur,ipſa tollemus.Adminiſtrato iam ſcalpelli munere,ſpongia locus abſtergi debet: ſi

paruus eſt abſceſſus,unaq; diuiſio,ſimplex linamentum inſeremus: Si magnus eſt & plures inciſæ lineæ,implicitum aliquod in longitudinem linamentum,lemniſcon Græci uocant,ipſis demittemus,ipſas ſimiliter plagas linamẽtis replentes. Quòd ſi erumpat ſanguis,aqua frigida,aut poſca utendum. ſi ita non ſubſtiterit,chalcitidis pollinem inſpergemus, eoq; frequenter ob flaccidam humore putredinem utemur. Splenia ſi hyems eſt, & partes ſint neruoſæ,œnelæo imbuta deligabimus:ſin æſtas,& partes carnoſę, aqua cum oleo,aut ipſo quoq; uino cum uino frigido tincta illigataq; ſequenti die eiſdem liquoribus ſuperfundemus. Poſt tertium diem ubi ſoluerimus,ſpõgiaq; deterſerimus tetrapharmaco quod in linteola illinitur, utemur. Si inflammatione caret uomica,idem fomentum & medicamen linamentis illitum accõmodabimus. Si inflammatio adeſt,cataplaſma quod concoquendi uim habeat,iniꝭciemus,ſuperfuſionibus antea uſi: ubi ceſſauerit inflammatio,medicina quæ pus maturet,& carnem inducat, medebimur. Cæterum ſinus,glutinantibus remediꝭs,ut quarto uolumine de ſinibus comprehenſum eſt,curabimus.

De ſtrumis. Cap. XXXV.

STruma quæ græcè chœras dicitur,glandula eſt indurata,in ceruice, alis,& inguinibus potiſſimum enaſcens. Nomen habet à chœradis petris,aut ſuibus,quòd numeroſæ ſobolis exiſtant,aut quòd colla habeant glanduloſa. Oriuntur autẽ ſtrumę in priori ceruicis parte,aut in altera,aut utrinq; una,aut duæ,aut plures. Omnes autem ſuis membranis includuntur,quemadmodum ſteatomata,atheromata,& melicerides. Quæ igitur indolent attactu,& medicamentis impoſitis deteriores reddũtur,malignæ ſunt,quas etiam Carcinodas aliqui dixerunt,notũq; eſt omnibus ipſas curationi quæ manu fit,non cedere. Morigeræ autem ac blandæ tum tactui, tum congruo medicamentorum uſui,hoc modo tractandę ſunt. Superficiariæ igitur,& in cutem erumpentes,ſimplici linea diuiſæ, ab incumbentibus diſſoluuntur:orarum cute hamulis diſtenta,membranis liberantur, ut in uaſorum cõſectione,quam angiologiam uocauimus,expoſitũ eſt, ac paulatim eximentur. Maiores autem ſtrumas hamis transfixas ſuſpendemus,& ſimiliter excoriatæ corporibus eas continentibus undiquaq; liberabuntur,animo adhibito ubiq;,ne arteriæ,quas carotidas uocant, & nerui recurrentes uiolentur. At ſi uas aliquod diuiſum,opus obſcuret, funiculo id excipietur,uel per medium amputabitur,niſi magnũ fuerit:ubi in arctum ſtrumæ baſis uenerit,dextrè ipſa præcidetur:ac indice demiſſo tentabimus num & aliæ ſint ſtrumæ adiectæ quæ eodẽ modo auferẽtur. Quòd ſi magnum aliquod uas aut etiã plura ſubinde iuxta ſtrumæ fundum eſſe ſuſpicemur,nõ ex baſi ipſam excindere,ſed funiculo excipere cõuenit,quò particulatim citra periculum ſua ſponte excidat. quo tempore medicamento in linteola illito,curatio tentabitur. Si uero inde excindatur, oras committemus. omnino autem rectas diuiſiones adhibere oportet. Atque ſi nihil ſuperuacuum habuerint, inde ſuturis iungemus. Sin ex ſtrumæ tumore cutis redundet, parte ipſius myrti inſtar ablata, ſuturis utemur,

&

& medicamen cruentis aptum inijciemus.

De ſteatomatis, atheromatis & meliceridibus. Cap. XXXVII.

HAec quoqꝫ in abſceſſuum genere comprehenduntur: ſed hoc diſcrimine ab illis uariant, quòd abſceſſus propriè dicti inflammationem doloremqꝫ teſtentur, & acrem humorem, ac rodentem contineant, nulla peculiari membrana, aut tunica incluſi. Cæterum illa inter ſe quoqꝫ differunt, quòd humor in ſteatomate contentus, ſicut appellatio oſtendit, ſeuo ſit perſimilis. In atheromate, pulti frumentaceæ. In meliceride, humor mel repræſentet. Agnoſces ipſa hunc in modum. Steatoma alijs durius eſt, tactui renititur, & baſim habet ſolidiorem. Meliceris laxi cuiuſdam corporis modo ſubſidet, & tardè quidem funditur: cito autem rurſus ſuccreſcit. Curantur hæc quemadmodum ſtrumę, inciſione, excoriatu, ſuturis & reliqua curatione, id ſolum cauẽdo, ne membrana uulneretur, unde humor qui continebatur, profuſus operationem impediat, & ne pars ipſius relinquatur, nam renaſcendi occaſionem plerunqꝫ in brachiali, talo & articulamentis motui dicatis exhibet, quemadmodum etiam ſtruma uel tota, uel portio ipſius relicta. quòd ſi huiuſmodi quippiam fuerit deprehenſum, ſatius eſt non ſuere, ſed exedentibus medicaminibus reliquias abſumere.

De aneuryſmate. Cap. XXXVIII.

ANeuryſma tumor blãdus tactu eſt, digitiſqꝫ cedit, ex ſanguine & ſpiritu contractus. Galenus de eo hunc in modum ſcribit. Arteriæ apertæ affectus, aneuryſma uocatur. Fit autem eadem quoqꝫ cōuulnerata, quoties incumbens ei cutis cicatricem quidem contraxerit, maneat autem arteriæ uulnus, dum nec coaluerit, nec carne fuerit obſtructa. Agnoſcũtur huiuſmodi affectus arteriarũ pulſu, imò etiã prementibus nobis tumor omnis euaneſcit, ſubſtantia quæ ipſum efficit, in arterias recurrẽte. Hæc quidẽ Galenus. Nos aũt ipſa aneuryſmata hoc modo inuicem diſcernimus. Quę adaperta arteria fiunt, prolixiora apparent, & in alto conſtituuntur: digitiſqꝫ impreſſis ceu ſtrepitus quidam exauditur, cũ nullus ſonus in ijs quæ rupturæ feruntur accepta percipiatur: illa uero rotunda magis ſunt, & per ſumma occurrunt. Quæ igitur alas, inguina & ceruicem infeſtant, aliaqꝫ loca, eximiæ magnitudinis aneuryſmata, curare propter uaſorum amplitudinem non tentabimus. Quæ uero ſummas partes, artus uel caput affligunt, hac ratione aggredi conuenit. Si quidem ex aneuryſmate tumor obuenerit, cutem linea recta in longum incidemus: deinde hamis diductæ oræ ſicut in uaſorum diſſectione dictum eſt, excoriabuntur, et ſcalpellis quibus membranæ auelluntur circumpurgata arteria nudabitur: acu traiecta duobus funiculis deligabitur, puncta prius arteria ſcalpello per medium: ubi cũ ambienti membrana unita fuerit, curatione pus maturante utemur uſqꝫ dum funiculi exciderint. At ſi ex ruptura arteriæ creatum ſit aneuryſma, totum id quatenus fieri licet, cum cute digitis apprehendendum eſt, deinde acu duplex linum trahente, inferius eo quod exceptum eſt tranſſuendum. Et poſt acus traiectum anſulam forfice præcidere

oportet,atq; ſic duobus filis hic illic tumorem deligare,ueluti in ſtaphylomate comprehenſum eſt. At ſi metus ſit ne fila circumuoluãtur, altera etiã tranſmittenda eſt acus per totum quæ priorem premat ſimiliter duo fila ducens: amputata anſula ex quatuor filis conflata, ita tumorem ex lino deligabimus, uel tumore per medium adaperto poſt excretionem, cutem adimemus, eam quę ligata eſt relinquentes, ac ſplenium ex uino & oleo imponentes, remedijs in linamenta illitis utemur.

De aſperæ arteriæ tumore qui bronchocele dicitur. Cap. XXXVIII.

GRandis in ceruice, & rotundus tumor fit, nomenclaturam ab internis partibus ſortitus. Duplex eius tumoris differentia eſt, alius enim adipe tumet, alius partium illarum dilatatione accidit. Atq; hunc notabimus ueluti & aneuryſmata, deſperatumq; fugiemus: non aliter ac uniuerſa aneuryſmata quæ periculoſam habeant adminiſtrationem: præcipuè uero quæ circa ceruicem oriuntur, ob arteriarum magnitudinem. Qui adipe inturgeſcit, ita ut ſteatomata curari debet, diſcretis, pręteritiſq; uaſis, eo nimirum modo quem in ſtrumis expoſuimus.

De ganglijs. Cap. XXXIX.

GAnglion, nerui eſt in nodum cõcretio, ex ictu, aut labore proficiſcẽs: plerunq; uero in manus iunctura, quà cum brachio committitur, talo, & articulamentis abſoluitur: quanquam in alijs quoq; partibus proueniat. Hæ comites ſunt notæ, tumor concolor, renitens, indolẽsq;. At ſi uiolenter premas, ſtupidum ſenſum experitur, non in alto, ſed ipſa ſub cute radices agens: & ad latera quidem transferri poteſt: ſin autem ui adigas, tum antè, tum poſt, nequaquam poteſt. Quę igitur in cruribus aut brachijs aut ſummis partibus oriuntur, excindere tutum non eſt: periculum enim ne particula reddatur mutila. At quæ caput aut frontem inuadunt, cute ſcalpello diuiſa curamus, & ſi quidem parua fuerint, uulſella comprehenſa ex baſi præciduntur: ſi maiora, hamis transfixa excoriataq; tolluntur: oras ſuturis commiſſas, medicamento ad cruenta apto perſanamus.

De uenæ ſectione. Cap. XL.

ET ſi omnibus ſatis conſtet, quomodo uena incidi debeat, tamẽ ne parti chirurgicę aliquid deſit, & propter artificioſas ipſius diſtinctiones, omittendum non eſt. Primum itaq; uenæ ſectionis conſiliũ eſt, ut ſanguis qui redundat, euacuetur. Copia uero ipſius duplici modo capi demonſtrata eſt, uno ad uires, uenæ licet plenæ non appareãt: in quo ſtatu, homo protinus imbecillis ac inualidus redditur: natura ceu ad graue aliquod onus ferendum impotente. Altero, uaſa quæ id continent, in alia loca pondus transfundere ſpectantur: & ſi uirtus haud cum moleſtia ipſum toleret: in quibus, ruptis interdũ uenarum cõmercijs, ſanguinis ſputũ, aut alię fluxiones accidũt. Copiæ igitur, quę ex uiribus æſtimatur, corporis grauitas, nota eſt. Venarũ copia tũ ex tenſione, tũ quòd illę plenę tumẽt, agnoſcit. utraque aũt, uacuationẽ neceſſariã indicat. Itaq; primo quoq; die ſanguinẽ uſu id exigẽte demittes, ſola in uẽtriculo ciborũ cõcoctione, aut etiã p̄fecta in iocinore ſanguinis elaboratione expectata. At ſi inter initia ob cauſam aliquã

ſanguinis

ſanguinis detractio prætermiſſa fuerit, uel ultra ſeptimanam eum mittere alienum non eſt, ſi neceſſitas poſtulet, & uires non diſſuadeant. Cæterũ qui uenam inciſurus eſt, id habet inſpiciendum, num multa ſtercoris retentio inteſtina urgeat. Quod ſi ita deprehẽſum eſt, molli clyſtere aluus antea uacuari debet: ne uenæ putridam aliquam excrementorum colluuiem ab inteſtinis attrahant. Iis igitur qui ob morbi neceſſitatem, ſanguinis detractionem requirunt, quouis tempore uenam incidemus, ſi particularium duntaxat in febribus acceſſionum uigorem ſeu ſtatum excipiamus. At ſi continens febris extiterit, matutinum omnino tempus magis idoneum eſt. Qui uero nullo morbo urgente, ſed præcauendi illius gratia ſanguinis uacuationem poſtulant, his uer opportunũ eſt. Porrò in ætatibus uſq; ad quartumdecimum annum ſanguis mitti non debet, ſicut etiam poſt ſexageſimum, niſi neceſſitas quædam ineuitabilis huc nos compellat. in ſumma imbecillis uiribus præditi, hanc uacuationem uitabunt. Cæterum in particulis recens inflammatione tentatis, ex oppoſito inanitionem moliri conuenit: in uetuſtioribus, ex propinquo: ſiquidem ex multis corporis partibus ſanguinem mittemus: frequentius autem ex interiori cubiti uena. Verum id conſiderandum uenit, interiori & alariæ dictæ uenæ, per totum, arteriam ſubijci: mediæ neruum: ſuperior quæ & humeraria dicitur, periculi expers eſt. Ac in capitis morbis humerariam incidimus. In his qui infra ceruicem affligunt, alariam: media utriſque conuenit. Faſcia igitur arcta partem aliquam circa brachij muſculos deligare oportet, & frictione manuum alternante, repletam uenam uſui commodam tranſuerſim per totam ipſius latitudinem ſolam diuidere. Etenim maiores hac plagæ, ægrè cicatricem admittunt: arctæ nimium inflammationem experiuntur, præterquam quòd craſſioris ſucci tranſitum impediant. In quibus autem & ſecundo & tertio die, interim uero & quarto ſanguinem detrahendum eſſe ſperamus, obliquius uena ſecari debet, quò manus inflexu dehiſcens non protinus cicatrice obducatur, ſic enim uiſum eſt Antyllo. At quantum euacuabitur, ex uirium robore, & morbi magnitudine metiemur. Si humoris copia ſubeſt, & materia efferueſcit, una uice uſque dum anima deficiat extrahemus, uirtute uidelicet robuſta, ſic autem ut æger non ex humoris in uentriculum confluxu deficiat: ob quod etiam multi ante iuſtam uacuationem per initia ſtatim animo deſtituuntur: uerum eius deliquium his uacuati humoris ratione obuenire oportet. Iam uero ſi magnam uacuationem res poſtulet, uires autem ſint inualidæ, diſtribuenda erit inanitio: ac primum parcius detracto ſanguine denuo idem auferetur: ſi res exigat etiam tertio. Cæterum uacuare ſolemus corpus uniuerſum non modo in plethorica affectione, ueluti & Galenus tradit, ſed etiam propter affectus magnitudinem, quanquam totum corpus humoribus uideas commoderatum, quemadmodum in ſanguinis ex naribus, aut alia parte profluuio, quod non copia excitauerit: ac uacuare reuulſorio modo ex oppoſitis conuenit. Quinetiam in ualida inflammatione idem faciendum eſt, ſicut

in

in colicis & renibus calculoſis, lippitudine, & ijs quæ tam præcipiti modo urgent. Nam dolor & partis inflammatæ calor defluxioni præbent occaſionem, licet uniuerſum corpus ſuperfluitatibus careat. Quapropter parcius id tunc faciundum eſt, uacuatione adhibita, quæ potiſſimum laborantis ætati, & naturæ competere uideatur: cõſideratio etiam anni tempore, loco, & ægrotantis conſuetudine. Porrò in quibus prope uenam quæ diuidetur magna quædam eſt inflammatio, quemadmodum in pleuriticis & iocinoroſis, optimum eſt expectare, dum color ſanguinis, & ſubſtantia mutetur. Diuerſus autem eſt in inflammatione ſanguis, à naturali: quoniã largius incaleſcens, ſiquidem prius erat crudior, rubicundior magiſq; flauus euadit: ſi autem talis prius extiterit, in nigrum aduſtus mutatur. Non tamen ex toto mutationem ipſius expectare conſilium eſt: ſed etiam ante illam nõnunquam ceſſare conuenit, idq; duplici de cauſa, aut ob uirium imbecillitatem, quas ſolui ex pulſuum tactu cognoſces: ſunt enim ipſi inæquales uehementia, & magnitudine, uel etiam languidi, et robur fluxionis inclinans imbecilles iam uires notat: ut propter inflammationis malignitatem: nonnunquam enim nihil remittit, ſed uehementer impacta eſt. At ſi nihil horum obſtiterit, ægerq; floridæ ætatis ſit, expectanda eſt ſanguinis mutatio, magiſq; ſi ambiens aër temperatus fuerit. Si uero ſanguis ante iuſtã uacuationem fuerit ſuppreſſus, id autem accidit aut propter timorẽ, et animi defectum, aut ſanguinis grumum, aut uiolentam conſtrictionem, contra ſingula pugnabimus: Animam deficientem, odoratis naribus admotis refocillantes: conſtrictionem, uinculo remiſſo ſoluentes: in grumũ coactum ſanguinem, uel olei infuſione, uel digitorum fotu diſſoluẽtes. Reliqua ſanguinis dimittendi præparatio nulli non cognita eſt: uerum hæc in cubiti uenis fieri ſolent. At ex fronte ſanguis detrahetur in capitis doloribus ita. capite fomentis adiuto, faſcia ceruicem uinciemus, digitis ſuper guttur interpoſitis ne ſuffocatu ægri intereant: repleta iam uena in fronte, acie ſcalpelli diuidetur. Eodem modo etiam circa guttur extantes uenæ ſphagitides appellatæ ob uetuſtam lippitudinem aduerſa ſcalpelli parte ſcindẽtur, ita ut ſanguis erumpat. Item uenas linguę ſubditas, ueluti in anginis, tranſuerſas incidimus, euitantes conſtrictionem. Nonnulli uero in maioribus oculorum angulis uenas eminentes, ſicut in longis capitis, uel oculorum morbis, ſimilem in modum diuidunt. In quibus internas quoque narium uenas uel mucrone ſcalpelli cõtundentes, uel quibuſdam aſperis irritantes diſrumpunt. item poſt aures ſitas ob capitis affectus feriunt. Quæ uero poplitem perreptant, in renum cruciatibus aperiuntur. Quę extremas corporis partes intercurrunt, ſuperiacentibus uinculo exceptis & manuum frictione, & pedum inceſſu repletæ diuidẽtur, in ſiniſtra quidem manu, cum lien malè habet, uenam quæ inter paruum & anularem digitum porrigitur, pręcipuè incidemus. cum iecur affligitur, in dextra. Nam extremarum partium inanitio, è longinquo magis facta efficaciorem molitur reuulſionem: in pede, ueluti cum coxendicum dolores aut uteri uitia urgent, eam quæ ſupra interiorem talum eminet, diſſecabimus.

De cucurbitularum uſu. *Cap. XLI.*

CVcurbitulis neq; per affectuũ initia, neq; cum corpora ſunt plethorica, utemur: ſed ijs prius euacuatis, cumq; nihil particulę influit. Vſus eius eſt mouere aliquid, agitare, & foras extrahere. Leuis itaq; cucurbitula inflationes diſcutit, diſtillationes in ſtomachum ſuſpendit, ſanguinem attrahit, & profluentem rurſus ſiſtit, obiectis partibus admota: & quod altè conditum eſt, in ſumma rurſus educit, in totum humores traducit, ſpiritus euacuat. At quę cum ſcarificatu adhibetur, efficaciorem cauſis perſpiratum prębet, ſenſibiliter ex alto ea quę nocent eliciens: quippe non modò ſanguinem, ſed alios quoq; humores uacuat, præſertim cum flamma ampliore adglutinata: uerum ſi à carnoſis particulis detractionem moliri ſtatuimus, primum cutis ſcalpello exaſperanda, deinde cucurbitula imponenda eſt. Sin excarnis magis pars fuerit, leuem prius cucurbitulã defigemus: ubi in tumorem particula eleuata ſit, ſcarificatu adhibito, rurſus ipſam accommodabimus: & ſi paulum uacuare cogitamus, una diuiſio abundè eſt: ſin amplius, plures adhibentur. Item ſi tenuiorem qui continetur ſanguinem acceperimus, ſumma ſcarificari, ſi craſſiorem, alta debent: quando etiam concretum ex ictu ſanguinem educere animus eſt. Terminus autem moderatæ diuiſionum altitudinis eſt, ſola cutis craſſitudo. Nonnulli inſtrumentum ad hoc excogitarunt tribus ſcalpellis æqualibus ſimul iunctis, ut unica iniectione tres fierent plagæ, uerum hoc nos inutile putantes ſimplici ſcalpello contenti ſumus. Alij cucurbitulis uſi ſunt uitreis, ut ſanguinis qui uacuatur menſura in extractione pelluceſcat: uerum æneæ cum maiorem ſuſtineant flammam, multo ſunt efficaciores uitreis, quæ facilè dirumpuntur. Quinetiam quæ ex cornibus, ore ſugentes trahunt, minus quidem inaniunt, non autem ſiccant, quemadmodum quæ cum flamma ſi opus fuerit, adhibentur. Cæterum cum admoturi ſumus cucurbitulam, particulæ in rectum figuratæ ex latere hanc defigemus. Si enim iacentibus ipſis ſuper, linamentum ex lucerna ſimul cum flamma inducamus, in cutem decidens illa, grauiter adurit, uſu hoc non poſtulante. Eſt cum cucurbitulæ magnitudo ſubiectæ parti adæquabitur, eaq; de cauſa permultum cucurbitulæ & paruitate & magnitudine differunt, quemadmodum etiam collo prolixiores & ſpatio inferiori latiores alijs efficacius extrahunt. Cauendum autem ne prope mamillas cucurbitula applicetur, nam illapſæ cucurbitulis nonnunquam mammæ & inturgeſcentes uehementer, haud facilè ipſas relinquunt, atq; tunc ſpongias ex calida cucurbitulis circundare oportet, ſic enim remittũtur: ſin minus hoc modo fuerint laxatæ, perforari ipſas ratio eſt.

Quomodo alæ adurantur. *Cap. XLII.*

HVmeri articulo luxato in nonnullis caput frequenter & continuè excidit, uel humiditatis ſuperantis uitio, uel quod continuæ luxationi opportunus locus euaſerit, quando ad uſtionem deſcendere oportet. Proinde ægro, aut ſupino, aut in ſanum latus inclinato, interiorem alæ cutem quà potiſſimũ articulus excidit, duobus ſiniſtrę manus digitis, uel hamulis

tenuibus

tenuibus & oblongis eleuatam, candenti ferro adurere oportet, quouſq; ferramentum ex aduerſo inflexum uno impreſſu duas cruſtas excitarit, & ſi magnum intercedens harum ſpatium fuerit, mucrone ſcalpelli per ipſas traiecto aliam in medio cruſtam faciemus, adurentes uſq; dum ferramentum urens ſcalpello inciderit. Item alias duas Hippocrates iuxta utriuſq; dictæ mediam fieri conſulit, æquali illis ſpatio diſtantes quadrangulæ figuræ modo. Altius autem cute non penetrabimus, quòd nerui, glandulæ, ac aliæ particulæ quæ inflammationem difficultatemq; functionum, excitare poſſint, ſubiecta ſint: curari uero aduſta debent porro cum ſale trito et impoſito, tum alijs præſidijs ad cruſtas inſcriptis, poſtea manu operãdum cautè erit.

De adnatis digitis & ſexto digito. Cap. XLIII.

ADnaſcuntur digiti in manu nunc propè maiores digitos, nunc propè exiguos, raro autem uiſi ſunt iuxta aliorum aliquem. Eorum uero qui adnaſcuntur, alij per totum carnoſi ſunt, alij oſſa in ſe continent, nõ nunquam & ungues. Oſſa habentium, hi ab articulo procedũt, cuius commiſſuram alteri digito communicant, illi ex naturalium digitorum fiſſura oriuntur: atq; huiuſmodi perpetuo ſunt immobiles: reliqui mouentur nõ nunquam. Carnoſorum expedita eſt præciſio, nam ſcalpello quod ſuperuacuum eſt in totum tollimus. Eorum qui ab articulo prodeunt difficilior eſt tractatio illis qui à digitorum fiſſura originem traxerunt: primum caro orbiculatim uſq; ad os excinditur, ipſumq; os exciſum aut eraſum, aufertur. Cæterum inter curandũ radimus ipſa, & cicatrice obducimus quẽadmodum etiam in oſſium uulneribus declaratum eſt.

Quomodo purulentis aduſtio adhibenda. Cap. XLIIII.

VStio efficaciſſimum purulentis præſidium inuentum eſt. Conuenit igitur ferro candenti cruſtas excitare: unam inter clauiculæ compagem cute ſurſum educta, duas autem exiguas iuxta mentum, ſic ut ab arterijs quę carotides appellantur, recedatur. Duas item ſub mamillis ampliores inter tertiam quartamq; coſtam: alias duas inter quintam & ſextã paulum in poſteriora ſpectantes: aliam, per medium pectus: rurſus aliam ſupra os uentriculi, tres poſterius: per medium dorſum unam, utroq; ſpinæ latere duas, quæ in dorſo factam cruſtam excedant non admodum extantes. Alij ut tradit etiam Leonides ferro mucronato candenti per medium coſtæ ſpatium ubi abſceſſus eſt, adacto, uſq; ad pus uſtionẽ moliti ſunt. Non nulli etiam hos curare auſi ſunt, tranſuerſa linea inter quintam & ſextam coſtam ducta, & cute paululum obliquè diuiſa, deinde ſic ſcalpello membrana quæ coſtas ſuccingit perforata, pus excreuerunt. Atq; hi cum illis qui ferro uſq; ad imum adurunt, aut ſtatim mortem inferunt, uitali ſpiritu confertim unà cum pure euacuato, aut fiſtulas reddunt inſanabiles.

De cancro. Cap. XLV.

CAncer, tumor eſt inæqualis, oris prætumidis, aſpectu teter, liuidus, & indolens, interim ſine ulcere, quem Hippocrates latentem nominauit: is ſi curetur, peior euadit: interim exulceratus: nam cum ex atra bile ducat origi-

originem,magna parte eroditur.Pluribus quidem corporis partibus accidit,præcipuè fœminarum locis,& mammis,quæ uenas undiquaq; turgidas habent,quemadmodum cancer animal pedes,unde etiam nomen ſortitus eſt.Quæ igitur per medicamenta curatio adhibetur,quarto uolumine abundè explicata eſt:eius autem cancri qui uuluam infeſtat,tertio.Quoniam uero partes putrefactæ,aut quæ(ut ſimpliciter dicam)naturæ modũ exceſſerunt,ablationem ſui poſtulant:cancris autem uuluæ manus opera nec poteſt,nec utile eſt admoueri:eorum qui exteriora infeſtant,præcipuè mammas curandi adminiſtrationem trademus.Quidam enim totam partem uitiatam ferramentis candentibus abſumunt:alij totam mammã præciſam adurunt.Galenus ſolam adminiſtrationem quę per ſectionem fit, recipiens,hoc modo ſcribit.Si quando cancrum ſcalpello curare audebis,incepiſſe uacuationem à melancholici humoris purgatione oportebit, ubi iam totum quod uitiatum eſt exactè præcideris,ſic ut nulla radix ſuperſit, ſanguinem effluere ſinito,nec celerius eum cohibebis,uerum etiã premendo uicinas uenas,craſſiorem ex ipſis ſanguinem exprimes:deinde aliorum ulcerum modo curabis.Hæc quidem Galenus memoriæ prodidit.Reliqua uero maligna putridaq; ulcera nempe phagedænas,gangrenas & conſimilia eodem tractare modo debes.

De ijs quibus mammæ fœminarum modo inturgeſcunt. *Cap. XLVI.*

QVemadmodum fœminis, ita maſculis quoq; pubertatis tempore, mamillæ modicè inflantur:ſed pleriſq; rurſus ſubſidunt: in nonnullis ſumpto initio creſcunt pinguedine ſubnaſcẽte.Cum itaq; indecora hęc corporis figura muliebris habitudinis notam repręſentet,digna eſt cui manus admoueatur.Lunata per imam mamillæ partem linea ducitur cute detracta:ademptaq; pinguedine, ſuturis committetur. At ſi forte mamillla partibus ipſius ob magnitudinem ad ima,ut in mulieribus,inclinauerit,lunatas duas plagas in extremis inuicem coëuntes inferemus,ut minor à maiore comprehendatur.Cute quæ intercedit cum pinguedine adempta, ſimiliter ſuturis utemur.At ſi aberrantes minus exciderimus,tunc eo quod ſupereſt rurſus adempto, ſuturas inijciemus,& medicamentum cruentis idoneum accommodabimus.

Quomodo iecur aduratur. *Cap. XLVII.*

SI dolor cum grauitate ijs oboriatur quibus iecur uomica laborat, carnea ipſa ſubſtantia uitiata oſtenditur.Si acutus dolor magis urgeat, puris in tunica collectio:adurere hoc modo oportet.ferrum candens mucrone tenui,paulo ſupra inguen qua iecur definit,inijcitur, ut cruſtam unam excitet:Vbi uero totam cutem aduſſerit& uſq; ad tunicam penetrauerit, pus excernetur.Ab euacuatione phacomelite,hoc eſt,lenticula melle addito utemur,tum ijs quæ mulſa &ſpeciebus ad carnem creandam componuntur:poſtea uero etiam cicatricem ducentibus.

Quomodo lien aduratur. *Cap. XLVIII.*

CVtis quæ lieni incumbit,hamo eleuata,oblongo ferro candenti per totum ipſa aduretur,ut unico impreſſu duæ fiant cruſtæ, idq; facie-

mus ter, quò omnes cruſtas numero ſex habeas. Marcellus aûtem tridenté quam triænam Greci dicunt, aut tridenti ſimili ferramento utens, uno adactu cruſtas excitauit.

Quomodo ſtomachus aduratur. Cap. XLIX.

IN longis ſtomachi defluxionibus, recẽtiores uſi ſunt aduſtione. Alij ferramentis candentibus mucronatis tres cruſtas moliuntur, unam iuxta cartilaginem quæ ab enſis figura Græcis uocatur xiphocides: alias duas inferius trianguli figura, altas ut cutem diuidant: Alij unam duntaxat adhibent, ampliorem ſupra ipſum os uentriculi. Sunt, qui ne ferro quidem urant, ſed iſcis appellatis: ſunt autem hę ſpongioſa quędam corpora in quercubus & corylis naſcentia, barbaris magis uſitata. permittunt autem uulnera ſine cicatrice diu manere, imò etiam magis adhuc diuidunt, ut maiore per ipſa difflatu os uentriculi ab influxionibus immune permaneat.

Quomodo aqua hydropicis emittatur. Cap. L.

QVomodo aqua intercus contrahatur, quot ſint ipſius differentiæ, quæ cauſa, quæ notæ, quodq́ remedium, tertio uolumine ſumus executi: ubi & demonſtratum eſt, illud ſolum aquę inter cutem genus quo ueluti in utrem aqua colligitur, aſciten dicunt, manus operam poſtulare. Atq; eam hoc loco explicabimus. Itaq; rectus homo ſtatuitur, ſin minus, in ſedili collocatur: ſi ne hoc quidem fieri poteſt, attingi non debet, cum adeò ſit inualidus. Stante recto homine miniſtris retro aſſiſtentibus, iubebimus ut tumorẽ ad pubem digitis premat, depellatq́. Nos aculeo, aut ſcalpello quo uena inciditur, ſi ex partibus iuxta inteſtina ſitis originem contraxerit, directè ſub umbilico tribus digitis interpoſitis imum abdomen aduſq; tenuem membranam quæ peritonæos uocatur, diuidemus. Sin autem primario iecoris affectui malum fertur acceptum, à ſiniſteriore umbilici parte diſſecabimus. ſi à liene uitium trahit originem, in dextra. non enim in illa parte ſectionem moliemur, in quam decumbent. Ac cute quæ ſuperiacet acie inſtrumenti excoriata, membranam quę finit abdomen, peritonæos uocatur, diuidemus, quouſq; ſcalpellum ad uacuam uſq; regionem penetrauerit. Deinde per foramen abdominis, & peritonæi, æneam fiſtulam ſcriptorijs calamis acie ſimilem demittemus, et per hanc humor effundendus eſt pro cuiuſq; uirium ratione, quam ex pulſus tactu deprehendemus. Deinde exempta fiſtula, humor ſiſti debet. ſiſtetur autem ſtatim cũ diuiſio ipſa alternatim ſit facta. At nos ſecuritatis gratia linamentum tortile per ſolam abdominis diuiſionem dimittimus, ægro recumbente recreatoq́, per inſequentem diem rurſus momentum humoris quantum uirtus exigit fiſtula euacuabimus, atq; ita deinceps faciundum eſt, quouſq; minimum humoris ſuperſit, ita tamen, ut ubiq; ſubitam cumulatamq́ uacuationem uitemus, multis ſiquidem imperitè manum admoliti unà cum humore uitali etiam ſpiritu uacuato ſubito hominem iugularũt: qui uero ſecurius rem agũt, modico humore educto, ut uirtus magno leuaretur pondere, reliquum medicamẽtis aquam ducentibus arena, ſole, ſiti, & cibis deſiccantibus conſumpſerunt. Iam uero uſtione ſuper ſtomachum, iecur, lie-

nem,imum uentrem et umbilicum uſi ſunt,quinq; cruſtas adhibentes.Alij ferro tenui candēti:alij iſcis nūcupatis,aut aliquo ex alia huiuſmodi materia:& pleriq; hac curandi ratione magis conſanuerunt, interim nullam in totum compunctionem(quam paracenteſin uocant)experti.

De umbilico prominente. *Cap.LI.*

VMbilicus indecorè prominere ſolet,quod uitium Græcè exomphalon dicitur,interim membrana quæ abdomen finit,peritonæum appellaui,illic dirupta,ac procidente,aut omento,aut inteſtino, interim colluuie otioſi humoris ſub umbilico contracta,interim uero carne ſubnata, aliquando ſanguine irrumpente,propter uenæ,aut arteriæ rupturam, ut in aneuryſmatis,interdum non ſanguine,uerum ſpiritu ſolum irruente.Si igitur momentum prociderit,circa umbilicum tumor concolor,mollis tactu,indolens & inæqualis apparet.Si inteſtinū prolapſum eſt,præter commemorata,etiam inæqualis magis tumor eſt,& digitis impreſſis cedit, euaneſcitq;.nonnunquam ſtrepitum elidens,balneis, & diſtentionibus magis increſcit.At ſi humor collectus eſt,mollis ſimiliter tumor apparet:preſſus autem non cedit,neq; decreſcit,neq; tamen augetur.Quòd ſi autem accedat ſuperioribus ſignis,ut tumor ſit liuidior,carneq; ſubnata durior, etiā tactui renitetur,et eadem in magnitudine manet.Si ex inflatione eminet,tumor mollis ad tactum ſubſequetur,qui digitorum impulſu ſonum quendam reddit,& preſſus aboletur.Hunc in modum curabitur:erecto homini iubemus ut ſpiritum contineat,quò in omnem partem diſtendatur: deinde omnem umbilici excreſcentiam orbiculatim atramēto ſcriptorio notabimus,reſupinatoq; homine ſcalpello tumorem,quà nota atramenti eſt exaſperabimus:deinde medium hamo eleuatū,lino aut neruo quà exaſperatio eſt,circum aſtringemus(hoc enim pacto continebitur ne deuoluatur) anſulam ſupra deligaturam ponentes,poſtea tumore quem conſtrinximus iuxta uerticem adaperto digitum indicem demittemus, tentabimusq; diligenter num inteſtini implexus,aut pars omenti ſimul fuerit conſtricta.Ac ſiquidem inteſtinum fuerit relictum laxata funiculi anſula, id introrſum pellemus:ſi uero omentum ſit,eo retracto,quod ſuperuacuum eſt amputabimus,uaſe quod(ut ueriſimile eſt)coincidit,lino deligato:mox accipientes duas acus ſimplex linum ducentes,iuxta hiatum per inciſionem cutis factam traiectamus,& anſulis linorum pręciſis,quemadmodum in aneuryſmate dictum eſt,ex quatuor initijs conſtrictionem moliemur.Vbi corpora lino deuincta computruerint exciderintq;, medicamentis in lintheola illitis curatio abſoluetur,ſi cauam magis cicatricē fieri ſemper cupiamus. Hæc quidem ad omenti,aut inteſtini affectum pertinent.At ſi caro,aut humor,aut ſanguis uitium crearit,tumoris medio circulatim præciſo: deinde eo quod incumbit extra peritonæum,ſublato, curationem carni generandæ dicatam tentabimus.Porrò ſi umbilicus emineat, aut ex uaſorum dilatatione,aut ſpiritu intercluſo,attingi nō debet,quemadmodum etiam aneuryſmata.

De perit næo, hoc eſt, interiore abdominis membrana conuulnerata, item de inteſtini, aut omenti procidentia. ubi etiam tractatur, quomodo uentris uulnera ſarciantur ex commentarijs Galeni. *Cap. LII.*

QVomodo peritonæi, hoc eſt, interioris abdominis membranæ uulnera optimè queas manu curare, deinceps uenit conſiderandum. Si igitur paruum adeò uulnus extiterit ut inflatum iam quod procidit inteſtinum remittere non liceat: neceſſarium eſt, aut flatum elicere, aut uulnus ampliare. Satius autem fuerit meo iudicio quod prius dixi agere, ſi modo id conſequi poſſis. At qua magis ratione id cõſequare, quàm ſi cauſam unde inteſtinum infletur, è medio ſuſtuleris? Quæ igitur ea eſt? nimirum, ambientis nos aëris refrigeratio: quare etiam remediũ ex calore petetur. Itaq; ſpongia molli aqua calida madenti, mox expreſſa calefacere inteſtinum oportet. Præparetur autem interea uinum auſterũ calidum. etenim hoc magis quàm aqua calefacit, ac robur inteſtino adijcit. At ſi per hæc inteſtini inflatio non ceſſerit, tanta peritonæi pars incidi debet, quanta id quod excidit, opus habet. Idonea uero ad eiuſmodi ſectionem habentur ſcalpella recta quæ Græci ſyringotoma uocant, id eſt, quæ ad fiſtulas incidendas ſunt accõmodata. Figura autem laboranti appoſita fuerit, cum in inferiori parte uulnus factum eſt, ſi ſurſum uergat: cum in ſuperioribus, ſi deorſum, & ſi in dextris uulnus ſit, in contrariam partem corpus incumbet, ſi in ſiniſtris, in dextram, atq; hoc tum magnis, tum exiguis uulneribus commune eſt. Cæterum cum inteſtina in proprium reponi locum debent ex magno uulnere collapſa miniſtro dextro opus eſt: oportet enim ipſum, ubi manibus ſuis totum uulnus à foris apprehenderit, intro repellere, conſtringere ac exiguum ſemper ſuenti denudare: quinetiam id quod cõſutum eſt, mediocriter comprimere, quoad totum exactè perſuatur. Porrò quæ idonea ſuendi abdominis ratio exiſtat, deinceps dicamus. Quoniã coire abdomen cum peritonæo conueniet, incipiendum quidem à cute eſt, atq; ab externo introrſus acus demittitur: ubi iam & cutem & rectum muſculum totum tranſierit, præterito quod ei adiacet peritonęo, per reliquam huius partem eam ab interno extrorſum, atq; inde per reliquum abdomen traiectabis: ubi hoc penitus pertrãſierit, rurſus ab externo introrſum, idem abdomen perforandum eſt: mox ubi peritonæum quod illi quoq; adiacet præterieris, & ad oppoſitum perueneris, id quoq; ab interno extrorſum perpungi, unaq; cum eo totum ipſi cohærens abdomen debet. Deinde ab hoc rurſus incipiendum, atq; id cum oppoſito peritonæo conſuendum. Ac rurſus uicina etiam cute traiecta, iterum ab ea parte acus introrſum eſt inijcienda, conſuendumq; id cum oppoſito peritonæo, inibi quoq; uicina cute tranſmiſſa: atq; hæc iterum iterumq; facienda ſunt, quoad totum uulnus ſimiliter conſuerimus. Interuallum uero futurarũ quod ad compeſcenda ea quę ſubſunt, pertinet, breuiſſimum eſſe poſtulat. Quod autem ad firmitatẽ requiritur, inter futuras cutis ne alibi rumpatur, utiliter breue non eſt. quare uitato utriuſq; exceſſu, eligenda mediocritas eſt. Iam hoc quoq; omniũ ulcerum cõmune quodammodo eſt, ſicuti etiã ipſius quo ſuuntur, fili ratio.

Quod

Quod enim durius eſt, cutem rumpet: quod mollius, cõfeſtim ipſum rũpitur. pari modo ſi proximè oras ſummas acum tranſegerit, quod reliquũ eſt cutis, quoniam minimũ eſt, dum uiolenter adducitur, rumpi cogitur. Sin plurimum ab ijs receſſeris, nõ parum cutis inglutinatum relinquetur. Hæc licet omnium ſint ulcerum cõmunia, maximè tamen ſeruanda in abdomine ſuendo arbitror. Porrò ipſum abdomen, aut quemadmodum eſt expoſitum, conſuetur, huc diligentia adhibita, ut peritonæum abdomini coaleſcere poſſit: quod uix ſperare audeas, cum neruoſum exiſtat: aut ſicuti quidam factitant, qui quæ cognatę naturæ ſunt, ea committunt, utpote peritonæum peritonæo, abdomen abdomini. Id autem fiet in eum modum. A uicino nobis abdomine incipitur, atq; ab externo introrſum per id ſolũ acus traiectatur. poſt præteritis utriſq; peritonæi labris, ex obiecta parte à foris introrſum per utrunq; eius labrum acus reuocatur: dein hæc rurſus reducitur, atq; ab interioribus foras per aduerſum abdomẽ tranſmittitur. Hic modus à communi, & ex prompto, quo nimirũ uno adactu per quatuor labra acus traijcitur, id differt, quòd peritonæum totum intra abdomen prorſus recondit. Cæterum medicamenta ad hæc idonea materiæ illius eſſe debent, cuius ſunt ea quæ cruẽtis inijciuntur. Vt autem nulla pars principalior conſortij lege doleat, lanam conuenit mollem oleo mediocriter calido imbutam toti, quod inter inguina & axillas eſt, circundare. Pręſtiterit autem ſi per clyſterem inteſtinis aliud ſimile infundas. Si uero nonnihil in ipſis quoq; inteſtinis conuulneratum ſit: quod inijcietur, uinum nigrum, auſterum & tepens erit, eoq; magis ſi totum uſq; ad interiorẽ meatum pertuſum ſit. Facilè igitur curationem recipiunt inteſtina craſſa: ſecus habent tenuia: ieiunum uero omnibus inſanabile eſt, tum propter uaſorũ magnitudinem multitudinemq;, tum quòd tunica eius prætenuis neruoſaq; exiſtat. accedit huc quod etiam bilem ſynceram totam recipiat: adde quòd omnium maximè iecori uicinum habeatur. Ventriculi porrò imæ partes carnoſæ ulceratæ curari cum fiducia debent, ſiquidem fieri poteſt ut res bene ſuccedat, non ſolum quod hę craſſiores ſint, ſed etiam quod ſedes medicamentis quæ illas curabunt, adhibendis in eo loco eſt accommoda. At ulcerum quę os & gulam infeſtant, ſolo tranſitu medicamenta attingunt: quæ autem orificium ipſius obſident, ij ſenſus quoq; in illo acutus ſanationi aduerſatur. Cum autem peritonæo rupto omentum prolapſum aut liueſcat aut nigruerit, fune exceptum antequam nigreſcat, ne ſanguis profundatur, præcidere conuenit id quod poſt uinculum habetur, atq; ut in extremo inferiori iam commemoratæ abdominis ſuturæ uinculi fines pendeant, curabimus, quò ſcilicet facilè eos cum ex uulnere ſuppurante eructentur, eximamus.

Ad tegendam glandem colis ſi nuda eſt. Cap. LIII.

IN quibus glans colis penuria cutis non contegitur, aliqui indecori gratia duplicem adminiſtrationis modũ excogitarunt, nũc in ſuperiore colis initio cutem orbiculatim ſecãtes, ut facto ipſius diuortio, inferior cutis attrahatur, donec glans occultetur: nunc ſubtus interiorẽ cutem à glandis

radice ſcalpello excoriãtes, inde inferiorem trahentes, mox linteo quodam molli ambiens præputium deligantes, ita ut linteolum aliquod quà cutis excoriata eſt, interponatur, ne præputium cum glande coaleſcat. Hunc modum Antyllus magis recipit, longiore ipſum oratione exponens. Nos autem ſummatim dixiſſe contenti ſumus, quoniam raro inter artis opera huiuſmodi adminiſtratio requiritur, tum quòd affectus nullam munijs obeundis difficultatem pariat, tum quòd neq; tantum indecori afferat, ut hac magis inquiſitionem aliquam ex chirurgia deligas.

Quomodo glans penis contecta aperiri poſſit, uitium dicitur hypoſpadiæon. *Cap. LIIII.*

PLeriſq; glans ab origine non perforata eſt: uerum ſub cane appellato quà glans ſuſpenſa eſt, foramen habetur: unde neq; urinam facere anterius poſſunt, niſi particulam uerſus imam uentris regionem, admodum inclinent, neq; liberis dare operam, cum ſemen ipſorum in uterum rectà nõ poſſit eiaculari. Omnium itaq; ſimpliciſſimus tutiſſimusq; curationis modus eſt qui fit per præciſionem. Itaq; reſupinato homine glans ſiniſtræ manus digitis ualidè attolletur: deinde ſcalpelli acie ipſa iuxta coronã præcidetur, plaga non obliqua, ſed ſculpturæ ſimili, ut per medium eminentia quædam glandem repræſentans appareat. Quoniam uero ſæpe ſanguis profundi ſolet, ſi fieri poteſt medicamentis ei retinẽdo dicatis ſiſtemus, ſin minus tenuibus ferramentis aduremus.

De phymo. *Cap. LV.*

DVplex phymi cauſa eſt: aliquando enim ſic glandem præputium tegit ne nudari poſſit: aliquando retrorſum deducta reduci nõ poteſt. Hæc ſpecies propriè periphymoſis dicitur. Prior itaq; differentia, aut ex cicatrice quæ in præputio concreuerit, aut ex carnis incremẽto quæ illic coaluerit. Altera genitalium inflammationibus fertur accepta, quoties abducta cuti retrorſum glãs intumuerit, nec ultra præputiũ receperit. Si igitur prima phymi cauſa fuerit, curationem hoc pacto tentabimus: figurato homine, ut par eſt, præputium in anteriorem partem attrahemus, demiſſisq; in ſummum ipſum hamulis tribus, quaterniſúe, miniſtris continendũ exhibebimus, iubentes, ipſum quantũ fieri poteſt, diducant aperiantq;: deinde ſi ex cicatrice exterior collectio fuerit creata, ſcalpello ab interiore parte præputium in tribus quatuórue locis incidemus lineis directis & æquali inuicem ſpatio diſtantibus, idq; intrinſecus: eſt autẽ duplex in glande præputium: os igitur ipſius ab interiori parte diuidemus, ſic enim contractione quæ ex cicatrice coaluit, diſſoluta, præputium ſuperinducemus. At ſi caro ab interioribus adnata phymum produxerit, carne tota ferro ſcarificata, præputium abſtrahemus: carnem inter lineas eminentem rademus, poſtea plumbeum canalem glandi uniuerſæ circundabimus, inuoluta ipſi papyro ſicca. Habeat autem canalis foramen undique æquale, ſic enim huius circumpoſitu præputium adductum rurſus coaleſcere prohibebitur, dum & à plumbo & papyro inuoluta diſtentum ſeruatur: intumeſcens enim ex deligatura magis adhuc cutem diducet. Hoc igitur faciundum

eſt

eſt,ſiue ob cicatricem,ſiue carnis excreſcentiam phymo generato manum adhibuerimus. Sin autẽ periphymoſis appellata creetur, uetuſtate temporis coaleſcit,& curationem nõ recipit,niſi quis eo modo uelit tractare quẽ ad tegendam glandem uſurpamus. Sin autem nondum coaluerit, uibicibus ſuper ipſum rectis tribus,aut quatuor,aut etiam pluribus circulatim excitatis,oleo copioſiore tepido ſuperfuſo,extrorſum attrahemus.

Si præputium glandi adhæreſcit. Cap. LVI.

GLans & præputium inuicem committuntur exulceratione præcedente. Conuenit igitur ſubtus cute,quantum licet,excoriata,acie ſcalpelli,aut ſpathula polypo accommodata,ea quæ reſiſtunt diſſoluere,id potiſſimum conantes,ut glandem purè à præputio adhæreſcente diſcernamus: quod ſi non fuerit expeditum,glandis potius nonnihil ad præputium aſſumere,quàm econtrario:cum enim præputium tenue ſit, facilè perforatur. Vbi cõmiſſuram diſſolueris linteum tenue aqua frigida madens, glandi & præputio interponendum,ne rurſus coaleſcant,uino aſtringente cicatricem ipſis obducemus.

De circumciſis. Cap. LVII.

NOn de ijs qui religioſo gentium more circunciduntur,nunc uerba faciemus:ſed de ijs quibus affectu naturalium oborto,præputium nigreſcit.Itaq; in ijs totum quod nigruerit,orbiculatim præcidi debet,deinde ſquama cum melle utendum,uel etiam malicorio,& eruo medicamenti inſtar quod linteolis illinitur. Si uero ſanguis quandoq; profluat, ferramentis lunatis candentibus utendum,quæ utriſq; ſimul inijciantur,& ipſi ſanguinis profluuio,& uulneri depaſcenti.At ſi tota interim glans abſumpta fuerit,exiguum è plumbo canaliculum imponentes meatui,per ipſum ægroto urinam reddere iubebimus.

De thymis naturalium. Cap. LVIII.

THymi carnoſa ſunt tubercula,nunc in glande, nunc in præputio prouenientia.Ex his,alij maligni,alij non ſunt.Mitiores itaq; ſcalpelli acie deradere conuenit,& chalcitidem ipſis inſpergere:in malignis,eo quod uitiatum eſt,exciſo,aduſtione utendum.At ſi ex oppoſito aduerſoq; ſibi inuicem in præputio fiant thymi,hi,intra ipſum:illi,extra,non oportet omnibus ipſis confeſtim manum admoliri,ne præputium ſtructura tenue,imprudenter pertundamus.Sed primum interiores auferre conſiliũ eſt, ijſq; cicatrice obductis,tunc quoq; exteriores aggredi.Nõnulli uerò recentiorum forfice ipſos auellentes equino pilo deligatos,curare ſolent,quemadmodum alij refrigerato ferro candenti eoſdem deurunt.

De catheteriſmo,& clyſtere ueſicæ. Cap. LIX.

CVm urina non redditur,quòd iter ipſius obſtructum ſit,aut concreto intus ſanguine,aut calculo,aut alia quadam cauſa,catheteriſmo id quod ſuperfluum eſt eximemus.Sumpto igitur cathetere,ætati et ſexui cõueniẽti,probè ipſum dirigemus,quod hoc modo fiet:lana exigua lino deligata per mediũ, linoq; ex acuto iunco per catheteris fiſtulã traducto lanã foramini adaptabimus,quod iuxta catheteris mucronẽ eſt,ac forfice preci

ſo eo quod ex lanã eminet,catheterẽ in oleũ demittemus,ægro in ſubſelliũ collocato,& fomentis ſi nihil prohibet,irrorato:catheterem in rectum inferemus uſq; ad colis baſim:deinde naturalia ad umbilicum inclinabimus. etenim ab hac parte obliquus ueſicæ meatus exiſtit,deinde ſic cathetera adigemus.Quum uero iuxta regionem inter ſcrotũ,& anum,propè ſedem fuerit,rurſus genitalia impoſito inſtrumẽto deflectemus, in naturalem reducentes figuram.nam à peritonæo ueſicæ meatus ſurſum tendit,propellemusq; catheterem uſq; dum ueſicæ ſinum penetrauerit:ſecundum hoc,linum catheteri iniectũ retrahemus,quò urina ſimul cum lana attracta ſubſequatur,quemadmodum in ſyphonibus accidit:atq; talis demittendi catheteris modus eſt.At quia ſubinde exulcerata ueſica collui deſiderat,ſiquidem auricularij clyſteres,id quod inijciẽdum eſt poſſint tranſmittere, illis in prædictum modum utemur,in ueſicam demiſſis:ſi fieri nequit,catheteri pelle,aut ueſica bubula adaptata,eoq; indito,ueſicam colluemus.

Quæ curatio calculoſis adhibeatur. Cap. LX.

CVm alibi demonſtratũ ſit qua ex cauſa calculi generentur,tum,quòd pueris in ueſica magis:prouectioribus,in renibus creſcant,nunc rationem exponemus,qua excindi poſſint,ubi notas prius eorum qui in ueſica habentur,deſignauerimus. Vrina igitur aquoſa eſt,quod in eis ſubſidet,arenoſum:pudendum continuo uexatur pruritu,laxatur ſine ratione, rurſusq; arrigitur,crebro id contrectant irritati ægri, & maximè pueri. cum calculus in ceruicem ueſicæ incidit,etiam repente urina ſupprimitur.Porrò inter eos quibus calculus excinditur,pueri quidem uſq; ad quatuordecim annos propter corporum mollitudinem,facilè curationem recipiunt: ſenes,quòd corpus ipſorum contumax ſit,uix conſaneſcunt: mediæ horũ ætates etiam in hoc,medio quodam modo habent. ac rurſus facilè ſanantur qui maiores calculos habent,quòd inflammationibus aſſuerunt: qui minores,difficulter ſanantur,contrarias ob cauſas.Hæc cum ita ſe habeãt, ad chirurgiam profecti,concuſſione utemur prius, interim per famulos, interim ipſo ægroto ex alto quodam loco deſilienti,quò calculus ad ueſicę ceruicem propellatur,deinde figurari æger debet ceu rectus in ſedili,manibus ſubter femora porrectis,quò in anguſtum ueſica compellatur. Si igitur contingentibus nobis calculus in regionem ſcroti & ani intermediã procidat,cõcuſſione exturbatus,inde ad ſectionem conuertemur. Sin minus occurrat,indicem ſiniſtræ manus digitum,ſi puer ſit qui ægrotat, uel etiam medium,ſi ętatis ſit prouectioris,oleo perunctum,in anum demittemus,& ſupinis digitis perquirentes,calculumq; occurrentẽ paulatim traducentes,in ueſicæ ceruicem coarctabimus:& digito uno,pluribusq; propellẽtes ipſum in exteriora,impactũ,miniſtro altero manibus ueſicã premere iuſſo,alteri pręcipiemus dextra manu teſticulos ſurſum teneat,ſiniſtra regionẽ inter ſcrotũ & anũ mediã extendat in alterã partẽ,ab ea qua ſectionẽ moliemur:ipſi aſſumpto ſcalpello ad calculos aptato, inter anũ & teſticulos, non per mediũ locum inter ſcrotũ & anũ, ſed in alteram partem iuxta ſiniſteriorem clunem obliquam ſuper lapidem qui ſubijcitur incidendis,

ducemus lineam,quæ extrinſecus latum habeat ſpatium,intus non amplius,quàm ut calculus per id queat excidere.Interim ſiquidem digitis ſuper anum innixis,aut digito unà cũ ſectione ſine euulſione calculus leniter exilit.ſin minus exilierit,unco huic rei accommodo iniecto eximemus. Calculo iam ablato,medicamentis ſanguinem coërcentibus ex fuligine thuris, aloë,ſymphito,uel etiam miſy,et conſimilibus ſanguinis profuſionem ſiſtentes,lanas,aut linamenta implicita,uino & oleo madentia imponemus, & ligaminibus ſex proceſſuum ad calculos accommodatis utemur. At ſi profluuij ſanguinis metus ſit,linamentum implicitum ex poſca,aut roſaceo aqua admixta inijciendum eſt,et ægro decumbente crebrius locum perfundemus.Poſtquã tertio die ſolueris,& hydrelęo copioſo irrorauerís, tetrapharmaco linteolis illito utendum,ita ut frequentius ipſos ſoluas, curesq; propter urinæ acrimoniam.At ſi inflammatio quæpiam ſuperuenerit, cataplaſmatis & ſuperfuſionibus ad eam inſcriptis adiuuabimus, ac in ueſicam roſaceum,aut chamęmelinum,aut butyrum niſi aliqua nos inflammatio impediat,demittemus.ſimiliter etiam ſi ulcus paſcendo aut alio quodã modo ſerpat,aut maleficum fuerit,ſingulis congruẽtia adaptabimus. cum ulcus inflammatione caret,lauacrum adhibetur,inde emplaſtrum dia chylon,tum lumbis tum imo uentri ſuperaccommodatur.Per totum uero curationis curriculum,femora inter ſe conuenit deligare,& cum remedijs requieſcere.Sin exiguus calculus coli inciderit & per urinam reddi nequeat, præputium ualidè in anteriora attractum deligabimus iuxta glandis ſummitatem,item poſteriore parte pudendi colem uinciemus, iuxta terminũ ad ueſicam ſpectantem conſtrictione adhibita:deinde infrà colem diuidemus,ſuper lapidem ipſum qui excidendis ſubijcitur,flexo autem cole calculum eijciemus,ſolutisq; uinculis ulcus ſanguine concreto uacuabimus. Poſterius itaq; uinculum iniectum eſt,ne calculus retrorſum recurrat: anterius,ne poſt calculum exemptum præputij ſoluti cutis in oppoſitum recurrens diuiſionem contegat.

De teſticulorum partibus. *Cap. LXI.*

Particularum quæ circa teſtes habentur,finitiones cum ad ramicũ incidendorum doctrinam cõferant prius deſcribemus,quam ad illam ueniamus.Igitur teſticulus ſubſtantia quædam eſt glanduloſa,fragilis,ad genitricem ſeminis effecta.At nerui teſtium, quos Græci paraſtatas & cremaſteras ab eo appellant,quòd ex illis genitales partes dependent, ſpinalis medullæ ex cerebri membrana propagines ſunt,cũ uenis arterioſis ad teſticulos pertinentes,per quos ſemen in naturalia permeat. Seminaria autem uaſa,uenæ ſunt à caua uena in teſticulos ſinuoſis anfractibus pertingentes, unde teſticuli alimentũ capiunt. item tunica erythroïdes naturæ neruoſæ, in gibba quidem parte,atque anteriori,à teſticulo libera eſt:in concaua & poſteriore, ipſi adhæreſcit, ex peritonæo originem trahens. Vocant autem partem hanc qua teſticulo adnata eſt , poſteriorem proſphyſin, quaſi dicas adnexum. Darti uero membranæ ſunt, quæ exteriorem teſticulum conglutinant , iuxta tunicam erythroïdem dictam ei adhæ-

adhærentes: quibus partibus & illa poſt teſticulos tunica adunitur. Hæc autem ipſa cutis exterior rugoſa teſtibus circundata, ſcrotum nobis, Græcis oſcheon dicitur.

De aquoſo ramice, hydrocele dicitur. Cap. LXII.

HVmoris ocioſi in particulis ſcrotum implicantibus colluuies, tumorem excitans ſenſibilem, hoc nomẽ ſortita eſt. Itaq; humor magna ex parte, in tunica erythroïde appellata, teſticulum ambiente, in partem anteriorem colligitur, quà potiſſimũ membrana illa à teſticulo ſeparatur. Raro extra membranam hanc erythroïdem uitium contrahitur. Subinde peculiari tunica humor comprehenditur, uocantq; hoc malum chirurgici in ſuperadnata ortum. Quare ſi ob cauſam præcedentem, exempli gratia, particularum imbecillitatem uitium oboriatur, ſanguis alimẽti ratione adductus, in aquoſam ſeroſam ue, & inutilem ſubſtantiam mutatur: ſi ex ictu, ſanguinea, aut fæculenta ſubſtantia comprehenditur. Communis igitur nota eſt, tumor indolens, firmus, ac ſtabilis in ſcroto, quacunq; tandem occaſione nõ euaneſcens, ſed in ijs qui modicum continent humorem, cedẽs: in illis qui copioſum habent, non item. Ac quibus in erythroïde tunica humor comprehenſus eſt, tumor rotundus paululũ, & oui modo longiuſculus apparet. His teſticulus in conſpectum non uenit, ut qui undiquaq; ſit implicitus. Sin autem extra erythroïdem membranã ſub dartis habeatur, propter paucitatem particularum occurrit. At ſi humor in membrana ſuperadnata coierit propter contractionem ex omni parte, & rotunditatem, tumor alterius teſticuli imaginem exhibet: & cum aquoſus humor extiterit, tumor concolor pellucet: cum autem fæculentus fuerit, aut ſanguineus, aut rubicundus, aut liuidus apparet. At cum in utraq; ſcroti parte hæ notæ apparuerint, duplicem ibi ramicem eſſe cognoſces. hoc modo ſcalpello curantur: deraſa pube & ſcroto, niſi puer fuerit, ægrum ſuper ſedile reſupinabimus, podici panniculo multiplici ſubiecto, ſcroto autem ſpongia iuſtæ magnitudinis: ac ſedentes à ſiniſtra ægrotantis, miniſtro qui ad dextram ſedebit, iubebimus ut genitale in alteram partem protendat, & cutem ſcroti ad abdomen eleuet, nos ſcalpello ſcrotum à medio iuxta longitudinem uſq; ad pubem ferè recta linea incidemus, quæ uicina ſit lineæ ſcrotum per medium ſecanti, diuidemúsque tunc tunicam erythroïdem. Porrò ſi humor in adnata membrana hæreat, quà uertex eiuſdem tunicæ eminet, illac diuiſionẽ moliemur. Hamulo autẽ oræ uulneris diducẽtur, & cultro ad hydrocelicos aptato ſcalpelloq; dartos detegemus, crudata uero erythroïdi, ſcalpello quo uenæ incidi ſolent, mediã ipſam diuidemus, per illas potiſſimũ partes, in quibus à teſticulo recedit. Humore iam toto, aut maiore ipſius portione in uaſe aliquo excreto, erythroïdem membranã hamulis eximemus, quàm fieri licet tenuiſſimã ipſius partẽ. Inde uerò Antyllus ſuturis & medicina cruentis accõmodata utitur: recẽtiores ea, quæ quòd carnẽ inducat, ſarcotice appellatur. At ſi teſticulus putredinem expertus alióue modo uitiatus deprehendatur, uaſa cum neruo, qui ab inguinibus dependet, cremaſtere dicto, fune excipiemus, ipſóque

crema-

cremaſtere præciſo,teſticulus eximetur.Item in iis qui duplici laborant ramice,ſimiliter bifariam curationẽ moliemur,utrinq; per ſcroti partes ad inguina lineas incidentes.mox ſpecilli mucrone per diuiſionem deorſum ad ſcroti extremum demiſſo,ipſoq; ſcrotum attollentes, acuto ſcalpro lineam qua humoris eſt emiſſarium,incidemus,ut & ſanguinem cõcretum & pus per eam excernamus;ipſo uero ſcalpelli mucrone linamẽtum in longitudinem implicitũ ſuperiori diuiſioni inſeremus,& uibicibus per ſpongiam deterſis lanam oleo madentem per ſectionem infra ad teſticulum,inſinuabimus,extrinſecus alias lanas uino & oleo imbutas ſcroto, imo uentri,inguinibus,regioni inter ſcrotum & anum & lumbis ſuperinijciemus, ac ubi linamentum triplex ſuper hæc implicitũ deligauerimus uinculo in ſex proceſſus exporrecto,congruiſq; faſcijs,homo decũbet lanis ſcroto ſubiectis,ut cõquieſcat,pelleq; ſuper ipſas molli explicata,quò fomenta excipiantur. Superfundemus autem oleo calente,uſq; ad triduum. poſt hoc ubi ſolueris,tetrapharmaco linteolis illito in uulnere,uteris, linamentũ in longitudinẽ implicitum ex farinaceo polline ſuperaccommodans,extrinſecus fomenta rurſus propter inflammationem uſq; ad diem ſeptimum inijcientur,inde medicamento quod lintheolo ſeruetur utemur. Vulnere expurgato,& carne iam mediocri obducta,deinceps etiam lauacris adhibitis linamentum in longitudinem implicitum auferri debet,& reliqua curationis parte ſubſequente quemadmodum prius explicatum eſt,utemur.At ſi inflammatio quæpiam fuerit,aut ſanguinis profluuium, aut aliquid eiuſmodi interea ſuperuenerit,conuenienter unicuiq; occurrere conuenit, ne ſemel dicta iterum repetam.Si uero uſtionem potius in aquoſo ramice,ſicut recentioribus uiſum eſt,adhibeamus,omnia quæ ante chirurgiam, & poſt eam dicta ſunt,exequemur,ipſum uero chirurgiæ opus ſine ferro tantum et diuiſione per humoris emiſſarium fieri debet.Decem itaq; aut duodecim ferramentis literam græcorum Γ imitantibus, & duobus gladiolis primum ſcrotum ferro Γ referenti per medium aduremus,cultello autem, aut cæco hamo membranas excoriantes,ferramẽto enſi ſimili,has ceu præcidentes,aduremus.Nudata uero tunica erythroïde,facilè autem cum alba & tenuis exiſtat,cognoſcitur,acie ferramenti inſtar Γ literæ facti perurentes humorem excernemus,poſtea totam ipſam detectam hamulis attollentes,ferramento gladiolo ſimili auferemus.

De carnoſo ramice & tophaceo. Cap. LXIII.

CAro in particulis quæ ſcrotum implicant alibi ſuccreſcens carnoſum ramicem producit.Naſcitur autem ea,ex cauſa latente, teſticulo fluxionem ſcirrumq; experto, aut ex ictu, aut imperita poſt ramicis ſucciſionem curatione:ſubſequitur autem hos color ubiq; ſui ſimilis cum duritia.Si autem tumor in ſcirrum coaluerit,nullus nec color,nec ſenſus adeſt: ſi malignus ſit, dolor urget punctorius. Itaque manum admouentes ægro,figurabimus ipſum,ſicut & prius,diuidemúsque ſimiliter,& ſi quidem ex generata carne, uitium teſticuli creatum ſit, & darton membranam & erythroïdem conſimiliter diſcindemus, deinde teſticulo eleuato,

eoq;

eóque extra erythroïdem exempto, cremaſtere ſegregato à uaſis, hæc quidem conſtringemus, illum uero nempe cremaſterem amputabimus: teſticulum autem qui cum adnata carne coaluerit, ceu alienum eijciemus. Sin hæc carnis generatio in tunica aliqua, aut uaſe fiat, ſcroto diuiſo ſubiectisq; carni membranis, totum quod in carnem concreuit auferemus. quòd ſi poſterior commiſſura carne fuerit obducta, ijs quæ ambiũt ipſam ademptis teſticulum ſimul cum ea excipiemus: quippe fieri nequit, ut teſticulus ſine hac permaneat. Cæterum tophi & in teſticulo & in membrana erythroïde occaleſcũt, renixu multo, duritie, et inæqualitate à carnoſo ramice & aquoſo diſcreti. His igitur manum ſicut etiam carnoſo ramici admoliemur.

De uaricoſo ramice & uentoſo. Cap. LXIIII.

VAſa in ſcroto, aut dartis membranis, dilatata, uarices ſimplici uocabulo nominant. Alia uero quæ teſticulum nutriunt, ſi uaricum more dilatentur, uaricoſum ramicem, Græci cirſocelen uitium nuncupant. Notæ horum euidentes ſunt, quippe pars affecta tumidior, obliqua modicè uuæ in modum, & teſticuli relaxatio antea apparet, tum aliæ nonnullæ in agendo difficultates maximè in curſu, exercitio, et itinere. Hoc modo curamus: ubi commodè ægrum figuraueris, ſcrotũ manu permulcetur, neruus cremaſter in partem inferiorem repellitur. Facilè autem is dinoſcitur, ut qui tenuior uaſis ſit, ſolidior, renitensq; ceu potens ualidusq;: æger quoq; ad depreſſionem ipſius indolet, et iuxta colem turbatur: uaſa autem digitis noſtris & miniſtri excepta in ſcroto, ualideq; diſtenta, acie ſcalpelli obliqua adacta ſupra inſtrumentum quod uaſis cedendis ſupponitur ſecabimus. deinde per hamulos ea quæ cuti ſubiacent eleuata excoriantur. uaſis ut in capite de angiologia & aueuryſmatis diſputatum eſt, denudatis, acus duplex linum trahens tranſmittitur: anſaq; lini abſciſa, uaſa & in prima ipſorum dilatatione & inferiori extremo fune deligabimus: & per medium recta inciſa linea, et ſanguine qui coïerat euacuato, medicina ipſos curabimus quæ pus moueat, ut etiam funiculi cum uaſis ſua ſponte excidant. Leonides autem præcipit, quòd ſi aliqua ex uaſis teſticulum nutrientibus dilatata fuerint, hoc modo eſſe faciendum: ſin autem omnia, teſticulum cum ipſis capi oportere, ne uaſis alentibus deſtitutus cõtabeſcat. Porrò uentoſus ramex, quum genere aneuryſma exiſtat, Leonidi quidem non attingendus uidetur, propter periculum quod in uaricibus ab inceſſabili ſanguinis profluuio accidit. Recentiores autem quum duplex ipſius ſit generatio, alia ex quatuor uaſis teſticulum alentibus, alia ab arterijs darton membranam & ſcrotum intercurrentibus: hunc quidem ceu deſperatæ ſalutis, repudiant: illum priorem ſcalpello curant. diſcernimus autem ipſos, quòd qui ab arterijs enaſcitur, facilè ad digitorum conſtrictionem euaneſcat, qui à uenis teſticulum nutrientibus, aut neutiquam, aut cum multo metu. Cæterum curamus ipſos, ut in uaricoſis ramicibus comprehenſum eſt, ſingulas uenas fune excipientes deligantesq;.

De

De inteſtinorum ramice. Cap. LXV.

INteſtinorum ramex, quem Græci enterocelen dicunt, eſt cum inteſtina ſunt in ſcrotum deuoluta: id quod fit aut peritonæo circa ilia dirupto, aut eodem extenſo. utraq; igitur, ruptura (dico) & extenſio ex uiolenta quadam occaſione præcedente proueniunt, nempe ictu, aut ſaltu, aut clamore. At qui laxationi fertur acceptus, propriè & propter reſolutionem, & alias corporis imbecillitates, accidit. Notæ utriq; communes ſunt: conſpicuus in ſcroto tumor: item quòd in exercitijs, itinere, ſpiritus retentione, alijsq; occaſionibus, idem maior quàm prius euadat: compreſſus, tardè quidem recurrat, celeriter autem rurſus deuoluatur, ſupernè inteſtinum reſupinatis in loco permaneat, donec erigantur. Stercus autem in ſcrotum receptũ periculum ſubinde ipſis intulit: dolent enim, nonnunquam etiam impreſſis digitis ſonitum elidunt. Peculiaria ramicis ad relaxationem relati indicia ſunt, quòd non una uice, ſed particulatim, temporis ſpatio, & quod ob cauſas quaslibet, nonnunquam inteſtinum deuoluatur, tumor æquabilis & profundus appareat, inteſtino quod deuolutum eſt, peritonæo conſtricto. Ex ruptura facti ramicis ſignum eſt propriũ, quòd una uice ac ſubito ab initio inteſtinum deuoluatur, idq; ob cauſas uiolentas duntaxat: quòd tumor immenſæ magnitudinis, inæqualis, & per ſumma protinus in cute emineat, quoniam inteſtina extra peritonæum elabuntur. Si igitur rupto peritonæo omentum duntaxat in ſcrotum inciderit, uitium omenti ramex, Græcis epiplocele appellatur: ſi inteſtinum quoq; delabatur, omenti inteſtiniq; ramex, Græcè epiploënterocele dicitur: ſi uero & aqua in tunica erythroïde apparuerit, compoſita ex tribus quoq; appellatio ſumitur. Cæterum neq; hos, neq; ex ruptura inteſtinorum ramicem chirurgię ſubijcimus, ſolum uero ex relaxatione ramicem inteſtini manu curamus, hunc in modum. homine reſupinato & cute iuxta inguina per miniſtrum eleuata, tranſuerſam lineam incidimus, ut in angiologia explicitũ eſt. Non nulli uerò non tranſuerſam, ſed rectam lineam ducunt, hamuloq; defixo diuiſionem explicant, quæ teſticulum retractum menſura adæquet, deinde rurſus tot hamulis per quartã cutem tranſmiſſis quot uulneris magnitudini ſufficiant, cæco hamo, aut cultro membranas & pinguedinem ſubtus excoriantes, ſcalpello præcidimus. detecto autẽ undequaq; peritonæo, demiſſoq; indice digito ad poſteriorem ſcroti partem inter peritonæum & dartum membranam, poſteriorem connexum ſoluemus, deinde dextra manu extremum implicantes ad interiora ſcroti, ſimulq; ſiniſtra peritonæum retrahentes ad diuiſionem retrahemus teſticulum unà cum membrana erythroïde, ac miniſtro uni iubebimus teſticulum eleuet, ipſi uerò poſteriorem adnexum ex toto ſimul cum membrana erythroïde diſſoluentes, explorabimus digitis num inteſtini inuolutio quædam in tunica erythroï de relicta ſit, & infrà hanc ad aluum propellemus, deinde acu bonę magnitudinis linum ducente duplex, decies implicitum ad peritonæi terminum qui diuiſionem reſpicit per medium tranſuemus. Succiſis autem linis quatuor faciemus initia, atq; his per uinculum rurſus implicatis, utrobiq; pe-

ritonæum ualenter deſtringemus, iterumq́ initijs circunuolutis, aſtringemus quidem ſtrenuè, ut nullum ex uaſis nutrientibus adhuc poſſit cedere ne inflammatio inde concitetur: item ſecundum extrinſecus uinculum inijciemus minus quàm duos digitos à priori diſtans. Poſt hæc uincula digiti inſtar ex peritonæo relinquentes, totum ipſum orbiculatim præcidemus, auferentes ſimul nimirum & teſticulum: rurſus diuiſione iuxta emiſſarium ſcroti adhibita, linamētum in longitudinem implicitum inijcitur, & fomentis oleo imbutis uinculisq́, ut in aquoſo ramice iniectis, omnia quæ reſtant, quemadmodum illic expoſitum eſt, perficiemus. Nonnullos autem nō imperitos chirurgos noui, qui membrana erythroïde exciſa, ferramentis candentibus extremum ipſius adurerent ſanguinis profluuij metu, ut eſt uériſimile. Hi autem ipſi poſt ſcalpelli adminiſtrationem ægros protinus in ſolio oblongo ligneo, cui aqua ineſſet calida ad ſeptimū diem uſq; lauabant, quinquies per diem noctemq́ id facientes, prꝰſertim in pueris, & mirificè res proceſſit: nam citra inflammationem ipſi ſecabant, & funiculi unà cum corporibus protinus decidebant. Interea uero dum ægri lauabant prædictæ ſuperfuſiones inijciebantur. Alius quiſpiam præter commemorata etiam pipere trito cum oleo ceruicem ipſorum eodem tempore infricabat.

De inguinum ramice, bubonocele uocatur. *Cap. LXVI.*

INteſtini ramicem ex relaxatione creatum, inguinum hernia præcedit: primum enim peritonæo nimis intenſo, inteſtinum laxatum tunc quidem in inguina abſcedit, facitq́ ramicem, quem Græci bubonocelen dicunt. Hunc uetuſtiores in eum modum ſcalpello curant, linea tranſuerſa per inguina intumeſcentia, tres digitos longa inciditur. Hinc membranæ & pinguedo eximuntur, aduerſo autem ſpecillo peritonęo per medium detecto quà faſtigiatur adigi debet, id enim inteſtina in altum repellit. Itaq; peritonæum intus reſtitutum utrobiq; aduerſo ſpecillo, ſuturis inuicem committemur, deinde ſpecillum extrahemus, neq; peritonæum præcidentes, neq; teſticulum, neq; aliud quippiam retinentes, ſed præſidio cruentis idoneo perſanantes. Quoniam uero recentiores uſtionem potius in inguinum ramicibus probarunt, hanc quoq; non præter inſtitutum trademus. Homo mediocriter moueatur, tuſſi uiolenta, intentione, ſpirituq́ retēto: ubi tumor in inguinibus apparuerit, locum qui uri debet, atramento ſcriptorio aut collyrio, figura triangula circunſcribemus, tranſuerſam lineam per inguina ſurſum ducentes, inijciemusq́ ſignum per trianguli medium. poſtquam æger decubuerit, candens ferrum per mediam notam imprimemus, primum clauatum, inde per trianguli conſtas græcæ Γ literę figuram repræſentans, tertio laterculari aut lenticulato totum triangulum adęquabimus, miniſtro per totam uſtionem ſaniem panniculo extergente: tam altè uero aduremus quouſq; pinguedinem pertingamus, idq́ in habitu corporis moderato, neq; enim in gracilibus ob ſiccitatem ferrum altius admouendum eſt, ne imprudentes peritonęum aduramus, neq; tamen in craſſioribus pinguioribusq́, in quibus uel ante iuſtam uſtionem pinguedo appa-

ret:

ret:ſed quantum uri conueniat artificioſa deprehendemus coniectura, Secundum uſtionem ſal unà cum porro tritus cruſtæ inſinuabitur, & inguinario in literæ x ſimilitudinem ligamento utemur, per inſequentes dies remedijs quæ cruſtã adimunt, nempe phacomelite & ſimilibus curabimus.

De ſcroto attenuato, laxoq; attritorum panniculorum modo. Cap. LXVII.

LAxata ſcroti cute ſine interioribus ipſius particulis uitiũ maximè inde corum gignitur, quod Græci racoſin appellant. Leonides igitur reſupinato homine, quod in ea ſuperfluum erat ſcalpello ſuper aſſerem, aut durum corium, quod incidendis ſubijcitur excidebat, oraſq; uulneris ſuturis committebat. Antyllus autem tribus etiam quatuórue ſuturis ſuperfluam cutem prius punctam forfice acuta aut ſcalpello poſt ſuturas auferebat, ſuturiſq; adunitam ut cruenta curabat.

Quomodo fiant eunuchi. Cap. LXVIII.

CVm ars noſtra huc tendat, ut corpora à ſtatu qui præter naturam eſt in naturalem deducat, eunuchos faciendi ratio, quam Græci eunuchiſmum dicunt, contraria promittit. uerum quia & inuiti ſubinde à præpotentibus quibuſdam eunuchos facere cogimur, explicandus compendioſe modus eſt, quo illis ſatisfaciamus. duplex itaq; eſt, alter contuſione, alter exciſione perficitur, & prior quidem in hunc modum. Pueri adhuc infantes in aquæ calidæ ſolium collocantur: deinde ubi corpora eodem ſolio fuerint relaxata, digitis teſticuli premuntur, uſq; dum aboleantur & euaneſcant, diſſoluti nõ amplius ad tactum occurrant. Exciſione hac ratione efficitur: Reſupinatur in ſedili qui eunuchus fieri debet, & ſcrotũ cum teſticulis ſiniſtræ manus digitis premitur: quo facto, duas lineas rectas unam per alterum teſticulum ſcalpello incides: ubi exilierint teſticuli cute detracta execabuntur, ita ut tenuiſſimum ſolum naturale uaſorum commercium relinquatur, atq; hic modus, eo qui per contuſionem fit magis probatur. Nam qui contuſionem teſticulorum ſunt experti, nonnunquã uenerem appetũt, parte aliqua ut ueriſimile eſt teſticulorum inter contundendum deliteſcente.

De hermaphroditis. Cap. LXIX.

HErmaphroditon uitium ex compoſitione Mercurij & Veneris appellatum eſt, multum utriq; ſexui adferens indecori. Cum enim quatuor Leonide autore differentiæ exiſtant, tres quidem in uiris, una in mulieribus conſtituitur. In uiris ſiquidem aliàs iuxta regionem inter ſcrotum & anum, aliàs in medio ſcroto muliebris pudendi pilis obſiti forma apparet. Tertia uero ad hęc accedit in qua nonnulli ueluti ex pudendo quod in ſcroto eſt urinam profundunt. In mulieribus ſupra pudendum iuxta pubem uirile frequenter genitale inuenitur tribus quibuſdam extantibus corporibus uno tanquam cole, duobus autem ueluti teſticulis. Tertia itaq; uirorum deformitas qua urina per ſcrotum excernitur, curationem non recipit, reliquæ tres curantur corporibus ſuperuacuis è medio ſublatis & ulcerum modo tractatis.

Quomodo nympha excidenda ſit, & cercoſis emendanda. Cap. LXX.

CAruncula in ſinu muliebris pudendi ſubſultans græcorũ lingua nymphe dicitur: quibuſdam immenſæ magnitudinis efficitur, & non decentis inuerecundiæ notam præ ſe fert. Quemadmodum uero nõnulli memoriæ produnt, ſunt quæ hanc partem arrigunt, uiris ſimiliter, & in uenerem ruunt. Quapropter reſupinata muliere uulſella nymphæ ſuperfluum prehenſum ſcalpello excindimus: diligentia adhibita ne altè ipſam perietremus: unde fluidus affectus, rhyada uocant, excitetur. Porrò cercoſim, cum ſit carnis ab uteri ore propago quæ muliebre pudendum repleat, interim foras caudæ modo procidat, nymphæ conſimiliter auferemus.

De muliebrium locorum thymis condylomatis & hæmorrhoidibus. Cap. LXXI.

THymus eminentia quędã eſt, nunc rubẽs, nunc alba, plurima parte ſine dolore, thymi corymbis ſimilis: condylomata uero, excreſcẽtiæ ſunt rugoſæ, quemadmodũ hæmorrhoïdes ĳs quę in ano ſunt reſpondentes, interim & ſanguinẽ profundunt. omnes itaq; eiuſmodi in mulieribus excreſcẽtias, quæ in conſpectum ueniunt, inter detegendum uulſella comprehenſas, ferramẽti quod ex dimidio ſpatham refert, acie excindemus, utemurq́; galla læuigata, aut ſciſſo alumine. Nam è lino deligaturam in his maiores chirurgi non admittunt.

De non perforatis & phymo. Cap. LXXII.

GEnitales mulierum partes clauduntur, interim ex natura, interim ex acceſſorio, morbo quodam præcedente, aliàs in imo, aliàs in alis, ſæpe etiam in medio ſpatio, idq́; aut ſecundum naturam aut ex obſtructione. Quod autem foramen interſepit intercluditq́;, uel caro uel membrana eſt. Cæterum hoc mali graue fit impedimentum, modo in coitu, modo in conceptu uel puerperio, aliquando menſium purgatione, ſi quæ loca obſtruit caro totum ſpatium occupauerit, in quibuſdam enim medium foramine pateſcit. Cauſa igitur inuenta, uel ex promptu, uel etiam demiſſo ſpeculo, ſi quidem commiſſura ſolum fuerit, hanc recta linea ſcalpello ſiſtulis accommodato diſſoluemus: ſin autem diſtentio, hamulis per medium corpus ſiue id membrana, ſiue caro exiſtat transfixis eleuatum, ſcalpello diuidemus, ac ſanguinis fluore medicamentis ſine roſione ſiccantibus ſuppreſſo, ĳs quæ cicatricem ducunt utemur, peſſarium aliquo cicatricem inducente unctam ſubĳcientes, in quibus potiſſimum non altè admodum adminiſtratio eſt adhibita, quod ea de cauſa fiet, ne particulæ rurſus coaleſcant. Iam phymus in oſtio uuluæ ſuccreſcens pari modo curatur.

De abſceſſu uuluæ. Cap. LXXIII.

VBi abſceſſus circa os uuluæ prouenerit qui manu tractari queat, non promptè ad ſectionem properare conſilium eſt, ſed cum affectio fuerit abſoluta, inflammatio plurima parte increuerit, corpora quæ humoribus incumbunt, attenuata, idq́; propter uteri excellentiam. Inter agendum uero mulier in ſella reſupinabitur cruribus ad abdomen & femina

con-

contractis,inuicem diuaricatis:cubiti ipſius ſub poplitibus ſubijcientur,et funiculis congruentibus ad ceruicem deligabuntur,medicus autem ex dextra ſedens tentabit ſpeculo,quod dioptram dicunt ætati accommodato. conuenit autem ſpecillo ſinus muliebris altitudinem metiri,ne maiori ſpeculi tridente, uterum premi contingat, & ſi amplior ille ſinu reperiatur,linamenta implicita alis imponūtur,ut ſuper ipſa ſpeculum firmetur. Cæterum conuenit ſpeculi tridentem qui teſtulam habeat, in ſuperiore parte intro demittere,et ſpecillum à medico contineri,teſtulam à miniſtro conuerti,ut laminis tridentis diductus ſinus aperiatur.Iam uero ſi abſceſſus occurrens mollis & tenuis exiſtat,qui digiti tactu ſubſidet, iuxta uerticem diuidetur ſpathula,aut ſpecillo:ori uuluæ pure uacuato, linamentum in longitudinem implicitum, lemniſcon dicunt,tenerrimum ex oleo roſaceo imponetur,uel potius extra diuiſionem ſinui muliebri ſine compulſu inſeretur.Extra uero ſummas oras & ſuper pectinem lumbosq; lanæ ſuccidæ aut purę,oleo madentes accommodabuntur.Tertio die inſidebit mulier in hydrelæum calidum,aut maluæ decoctum:abſterſis ſudoribus linamentum in longitudinem implicitum in fiſſuram tetrapharmaco per ſe, uel cum diſcocto melle inunctum leniter inſinuabis: erit autem ſolutum butyro aut roſaceo, exterior regio cataplaſmatis obducetur dum inflammatio ceſſauerit, & uulua abſceſſu purgata fuerit. Sin autem difficulter expurgetur,collui debet auriculario clyſtere ex iridis decocto, aut ariſtolochiæ,aut melle. Cicatrix duci debet emplaſtro ex cadmia, ſoluto uino, per linamentum madidum. At ſi intra os uuluæ abſceſſus fuerit, attingi non debet.

Qua ratione partus ex utero excutiatur excidaturq;. Cap. LXXIIII.

QVomodo ægrè parienti ſuccurratur tertio uolumine tradidimus:ſin autem eo nihil proficiatur,ad chirurgiam merito diuertimus, id primum notantes,mulier ſuperſtes ne futura ſit,an minus: & ſi quidem ſalus ſperatur tunc manum admoliemur:ſin contrà,attingi non debet.Quæ igitur perniciem ſui portendunt, inexpugnabili dormiendi neceſſitate ut in lethargo ſopiuntur,reſolutæ ſunt,& uix poſſunt excitari, ac ſi excitentur, imbecilliter reſpondentes,rurſus graui ſopore premuntur. Nonnullę conuulſionis modo contrahuntur,aut neruis commouentur, aut alimentum non ſentiunt,pulſus ualidè inturgeſcens deprehenditur, ſed languidus & imbecillis:quæ incolumes futuræ ſunt,nihil eiuſmodi patiuntur. Oportet igitur reſupinam mulierem in lecto ſic collocare, ut figura ipſius magis ſit decliuis,crura ipſius elata mulieres utrinque contineant, aut quædam miniſtræ. Si uero non adfuerint, mulieris thoracem uinculis quibuſdam lectulo adfirmabunt,ut ne corpus, attrahentes ſequens, tractionis uim diſſoluat,ac alis uuluæ diductis,per miniſtrum ſiniſtram manum contractam cum ualentibus digitis extenuatis, in oſtiolum inſeremus, idemq; pertentabimus,& oleo infuſo relaxabimus, diſquirentes ubi uncum quo fœtus extrahetur,defigi conueniat.Idonei uero loci ſunt quibus

iniĳcietur, ſi in caput conuerſus infans deſcendit, oculi, occiput, os iuxta palatum, mentum, clauiculæ, & ſub coſtis ſitæ regiones, adhæc præcordia, quæ Græci hypocondria appellant: ſi in pedes conuertitur, oſſa ſuper pubem extantia, intercoſtalia, clauiculæ rurſus & deinde uncus dextra manu continebitur, flexu ipſius digitis occultato, ſiniſtra manu leniter inſeremus, & particulæ cuipiam ex prædictis uſque ad uacua tranſmittemus. huic alter opponetur, quo attractio recta procedat, neque alteram in partem inclinet, deinde æquabiliter trahetur non ſolum recta, ſed etiam in latera, quemadmodum in dentibus eximendis fieri ſolet, & tenſionem interea remittere iterum non conuenit, poſtea uerò indicem digitũ unctum, aut etiam plures demiſſos inter os uuluæ & corpus impactum, orbiculatim circumagere, ueluti excoriando: ſi autem iuxta rationem uncus ſubſequatur, in ſuperiora transferre conueniet, atque ſic agere dum perfecta fœtus ſit extractio. Si autem manus obiecta fuerit, nec propter obſtructionem queat conuerti, circumpoſito panniculo, ne reuoluatur, modicè attrahere oportet, ac prolapſam totam ab humero abſcindere, idemqúe facere etiam ſi duæ manus prociderint. ſimiliter etiam pedes procidentes, corpore reliquo non ſubſequente, ab inguinibus amputari oportet: deinde reliquum corpus dirigere conandum. At ſi caput iuſto maius obſtructionem pariat, & hydrocephalon ſit, id eſt, aquam in capite infans collegerit, ſpatula polypis dicata, aut ſcalpro, aut cultro quod ſcolopomachærion dicitur, inter digitos occultato, caluariam diuidemus, ut uacuata concidat. quòd ſi naturaliter amplum ſit caput, ſimiliter diuiſam caluariam forſipe qua dentes aut oſſa extrahuntur, comprimemus. Si oſſa emineant, hæc quoq; auferre ratio eſt. At ſi capite ad thoracem adacto, obſtructio prouenerit, eodem inſtrumento clauicularum compages uſque ad interiora ſpatia diuidentur, ut humore uacuato thorax concidat & collabatur: quòd ſi non concidat, diuiſas etiam clauiculas ipſas auferemus, tunc enim collabetur. Porrò ſi imus uenter mortuo fœtu ſit inflatus, aut aquã ſubter cutem collegerit, eadem ratione ac uia eum uacuare cum ipſis interaneis aggrediemur. Cæterum ſi in pedes deferuntur, fœtus declinati facile ad uteri os diriguntur: quòd ſi iuxta thoracem aut abdomen fuerit impactus, linamento ipſum attrahemus, eodémque modo ea quæ ambiunt, diuidemus. At ſi reliquis ablatis caput ad ſuperiora reuerſum inhæſerit firmius, ſiniſtra manus demittetur in uterum, & ſi os ipſius pateat, manum in ima transferemus, ac caput inueſtigatum digitis ad os deuoluemus: deinde uncum unum aut alterum defigentes, propter orificiĳ inflammationem non propellemus, ſed infuſionibus pinguibus copioſiſq; utemur: item inſeſſibus, fomentis, & cataplaſmatis, ut diducto ore auferatur, quemadmodum ſuperius comprehenſum eſt. Porro latera fœtus, ſi quidem in rectum diriguntur, prædictis utemur rationibus: ſin minus, totum ipſum intus diſſectum particulatim eximemus, cura adhibita, ne particula quæpiam ipſius nobis neſciĳs intus relinquatur. Poſtquam manu ſcalpellóque adminiſtrationem obierimus, remediĳs ad in-

flammationem inſcriptis utendum eſt. quòd ſi profluuium ſanguinis oboriatur, huius quoq; curationem accepiſti.

Si ſecundæ fuerint relictæ. Cap. LXXV.

FOetu excuſſo frequenter accidit, ut uelamentum illius in utero firmiter adhæreſcat, quod noſtri ſecundas, Græci chorion, & deuterion appellant. Diducto igitur uuluæ oſtio, ſecũdæ quę inibi relictæ ſunt, & in partem aliquam orbiculatim conuerſæ, facile educuntur. Manu ſiquidem ſiniſtra calida, inunctáque in fundum demiſſa, ſecundas ſublabentes oportet eijcere. Si autem fundo uteri fuerint adnatæ, demiſſa ſimiliter manu comprehendentes tendemus, neque in rectum, ne uulua procidat, necq; uiolenter admodum, ſed leniter primum deducemus, huc illuc circũagentes, deinde paulo ualentius. hoc enim pacto obſequũtur et à connexu diſſoluuntur. Quòd ſi uuluę os cõniuere fuerit deprehenſum, remedijs ad hoc commemoratis utendum eſt. Si uires non fuerint inualidæ, etiam ijs quæ ſternutamenta prouocant, & aromatum halitu ex fictili uaporari cõueniet: & ſi os uteri diductum ſit, manu inſerta, ſecundas ut dictum eſt extrahere conabimur. At ſi ne ſic quidem exemptæ fuerint, terrere nos non debet, ſecundum paucos enim dies putrefactæ & in ſaniem reſolutæ excidunt. Quia uerò grauitate odoris & caput opplẽt & ſtomachũ peruertũt, ſuffitus conuenientes excitabuntur: ad eos autem cardamomum & ficus aridæ commendantur.

Quomodo coxendices adurantur. Cap. LXXVI.

QVemadmodum humerus, ita etiam coxa propter humiditatis copiam nonnullis excidens, uſtionem poſtulat, quod Hippocrates his uerbis teſtatur. Quibus coxa ex diuturno ipſius cruciatu loco ſuo mouetur, crus contabeſcit & claudi fiunt, niſi uſtionem experiantur. Conuenit igitur tunc illum præſertim locũ adurere, è quo articulus excidit: ſic enim humor redundans deſiccabitur, & locus cicatrice denſatus non amplius os ſuſcipiet, quare etiam penitius illic uſtionem moliri cõuenit. Recẽtiores autem tres cruſtas adhibent, unam retro urentes in acetabuli ſinu, alteram ſupra genu extrinſecus, & tertiam ſupra exteriorem talum, quà eſt carnoſior.

De fiſtulis & ſinuis. Cap. LXXVII.

CVm locus poſtulet de ani fiſtulis differere, nihil mali fuerit prius generatim de omnibus fiſtulis uerba facere. Itaque fiſtula ſinus eſt callo obductus, aliquatenus indolens, in pluribus naſcens particulis, magna uerò parte ex abſceſſibus oritur parum dextrè curatis. Callus autem continua quædam caro eſt, albida, madoris expers, eóque etiam doloris, neque uena, neque neruo ad ipſum pertinente. Interim ſinus ſiccus, interim humidus eſt, nunc humor incontinenter fluit, nunc certis quibuſdam temporibus remittit, ore ipſius oppleto iterũq; adaperto. Aliàs fiſtulæ in os deſinunt, aliàs in neruum, aut aliam quampiã principem particulã, uel rectè intus tendentes, uel obliquè, item uel uno ore, uel pluribus peruiæ. Quę igitur in grandes arterias aut neruos, aut tendines notatu dignos, aut

membranam coſtas ſuccingentem, aut aliquam principalem particulam deueniunt, uel nequaquam, uel certe cum artificioſaq; diligentia attingere debemus. reliquis hunc in modum manum admoliemur. primum tentabimus, ſi quidem recte intus tendant, cultro exciſorio: ſi oblique, ſpecillo duplici cuſpide, flexili. Huiuſmodi autẽ ſunt quę ex ſtagno fiunt, item ex ęre tenuiſſima. In quibus autem duæ pluresue orę habentur, notationi per ſpecillum non obtemperantes, ſinu per unum ipſius orificium aduſto, ex clyſteris in reliquas oras tranſitu deprehendemus, num una fiſtula ſit pluribus oris dehiſcens, an plures: ac ubi tentatum eſt, ſiquidem per ſumma habeatur ſinus, arctuſq; ſit, demiſſo ſpecillo explicantes, ſcalpello figura commodiore callum tollemus, aut unguibus, aut acie ſcalpri deradentes: at ſi latitudinem habeat, corpora ſuperflua, tolli debent: ſin autem non ſumma occupauerit, ſed penitus rectè tendat, eo quatenus licet, in alto diuiſo, orbiculatim totum callum auferemus: quòd ſi reliquiæ ipſius aliquæ remanſerint, medicamento adurente eas conſumemus. quod ſi amplus quum ſit medicamento non cedat, ferrò cãdente cruſtas ei inducemus. Cæterum ſi fiſtula in os terminatur, hoc idem quod integrum eſt, duntaxat rademus: ubi uero cariem aliámue quandam corruptionem experitur, quod uitiatum eſt, totũ exciſorijs, aciem inter ſeſe oppoſitam habentibus tollemus, ſi opus ſit, prius terebra perforatum, ſiue ad perſpiratum dũtaxat, ſiue ad medullã uſq; fuerit uitiatum. At ſi os quoq; emineat, caulis modo porrectũ, ſerra ipſum adimemus. Sumptis itaq; duobus loris, unius quidem mediũ oſſi eminenti ſubijciemus, ipſumq; per miniſtrum attollemus: alterius autem quod craſſius eſt, uel ex lana quoq; factum, ſimiliter mediũ carni quæ oſſi ſubiacet adaptantes, initiaq; infrà prehendentes, per ipſum lorum carnẽ deorſum iubebimus detrahi, ne ipſa ſerræ dẽtibus perradatur, atq; hoc pacto nos excretionem molimur. Vbi uerò particula quępiã princeps ſubiecta eſt, exempli gratia, membrana coſtas inuoluens aut ſpinalis medulla aut eiuſmodi aliqua, inter excidendum aut ſerra concutiendũ os, laminam, quę quòd membranã cerebri cuſtodit meningóphilax græcè dicitur, ſubijciemus: non uitiato autem oſſe, totum orbiculatim carne nudum ſerra eodem modo deradetur. Fieri nanq; haud poteſt, ut oſſa circulatim implicita carne obducantur. Simili ratione ſi oſſis terminus prope articulũ fuerit uitiatus, idem ſerra auferri debet. At ſi totum ſubinde os, nempe cubitus aut radius aut tibia aut eiuſmodi aliquod contabuerit, totum adimetur. Femoris autem caput, aut coxa, aut ſpinalis medullæ uertebra affecta, attingi non debet, periculi quod ex arterijs adiacentibus accidit euitandi gratia. Hoc igitur modo ac uia faciendum eſt, in ſingulis ubique particularum uitiatarum ſitu, uicinitate, & naturæ conſortio inſpecto, item morbi magnitudine, & laborantis uirium robore conſiderato. Cerion autem, hoc eſt fauæ quum ſinus ſit fiſtuloſus, mellea diffluens humiditate, eandem adminiſtrationem curationemqúe cum fiſtulis & alijs ſinibus requirit.

De ani fiſtulis. LXXVIII.

ANi fiſtulæ latentes quidem notantur inde quòd ore non apparẽte dolor ipſis oboriatur,& purulenta humiditas per anum profundatur. Plurimis abſceſſus quoq; indicia prçceſſerunt:manifeſtæ autem cultro exciſorio,aut ſeta porcina demiſſa noſcuntur.Nam inſtrumentum ad ima penetrat,& digito indice in ſedem trãſmiſſo occurrit,fiſtula nimirum ad interiora perforata. At in ijs quæ perforatæ non ſunt,inſtrumentum digito, non ſtatim occurrit,ſed obſtat in medio corpus non perforatum. Tortuoſas autem & labyrinthi modo flexuoſas agnoſces inde, quòd inſtrumentũ paulum procedat,pus autẽ ad illarum portionem copioſum efferatur. At quæ prope inteſtinum oriuntur fiſtulæ,agnitionem ſui prębent, quòd nonnunquam & lumbrici & ſtercus per orificium erumpat. In omnibus autem ferè callus aliquis in orificio prominet.Itaq; fiſtula inſanabilis eſt, quæ ueſicæ ceruicem perforauerit,aut quæ ad femoris articulum ſit, aut quæ ad ipſum longanonem tendat.Aegrè uero conſaneſcit, quæ orificio caret,tum quæ deliteſcit & in os terminatur, multifariamq; fiſſa eſt: reliquæ in uniuerſum facilè curantur,adminiſtratione hunc in modum adhibita:reſupinato homine,ut cruribus ſurſum porrectis femora ad uentrem inclinet,quemadmodum fit in ijs quibus clyſter in aluum mittitur,ſi fiſtulæ extremum in ſummo occurrit,culter,aut auricularum ſpecillum per orificium demittitur,ſubiectaq; cutis ſimplici linea exciditur: ſi autem altè intra ſedem fiſtulæ terminus finiat,demiſſo per orificium cultello, ſiquidẽ perforatam ipſam inuenerimus,demiſſo iuxta oppoſitam affecto ano manum indice digito,eiuſdem cultelli initium adigẽtes & deflectentes, ipſum foras reducemus,ac corpora quæ incumbunt cultello,ſimplici diuiſione liberabimus. At ſi nondum fiſtula perforata reperiatur, in altum uero ani duntaxat terminetur,& tentantibus nobis indici digito occurrat, corpus intercedens cum ſquamoſum membraneumq; ſit, uehementius mucrone cultelli perforabimus,traductoq; per ſedem cultro, rurſus ſcalpello corpora quæ ei incumbunt diſſoluemus, quemadmodum prius explicatum eſt. Si igitur terebræ aut ſcalpelli ad fiſtulas accomodati acie ſinus fundum iuxta ſedem perforauerimus, ipſum inſtrumentum per anum inferentes, illinc totum quod interiacet acie terebelli pertundemus, & poſt exciſionem uulſella aut forfice corpora diuiſionem ambientia (calli autem ſunt) prehenſa ex toto adimemus, muſculum qui anum conſtringit, ſphincter dicitur, ubique uitantes. Nonnulli ſiquidem rudius dum in alto ſectionem molirentur,ipſum conuulnerarunt, atque inde inuoluntaria ſtercoris excretio homini accidit. At ſi qui timidiuſculi chirurgiam fugiant,Hippocratica uti debent è lino deligatura. Iubet ſiquidem Hippocrates, linum quintuplex crudum cultro forato uel ſpecillo per fiſtulam demittere,& lini principia coniungi,ac quotidie conſtringi,donec corpus totum quod duabus oris intercedit, diſſectũ, linum eructet. Si uetuſtatem malum contraxerit, quum diſſolues etiam pſaro aut eiuſmodi quodam arido illito linum oportet pertrahere. Sunt qui

fora-

foramini terebræ fiſtulis dicatæ inſertum linum iuxta prædictam rationē propellunt,quod meo iudicio non conuenit. Dum enim chirurgiam uitant,præter quòd hanc requirunt,etiam curationem remorantur. de latentibus autē fiſtulis Leonides hunc in modum tradit. Cum autem alta pars ſtringentis anum muſculi in fiſtulam dehiſcit,quæ uel à ſede incipiat, uel longius procedat,poſt notas indicatas, diſquiretur inſtrumento quod ad ſedem diducendam ſit aptatum. dico autem exiguo perſpecillo quod Græci dioptrion appellant,anum ut muliebrem ſinum,diſtendi. At cum fiſtulæ os clarè apparuerit,per ipſum ſpecilli mucro demittetur,propelleturq́ in imū:lamina uero ſubiecta tota fiſtula ſuper eam diuidetur ſemiſpathula aut ſpatha fiſtulis incidendis peculiari. Nos autem cum in talem incidiſſemus affectum,hoc adminiſtrationis modo uti non potuimus, quòd ductus fiſtulæ in conſpectum non ueniret. Nam inter anum & eius fibulam dextra parte ſita erat,inſtrumentum uerò quod ei diducendæ erat impoſitum,magis operationē adumbrabat:at per digitos diſtendentibus anum nobis,rima quædam inter unam quandam ani rugam ceu fiſtulæ emiſſarium apparebat,etenim pus per ipſam emanabat,per eandem uero cultelli mucronem in fiſtulam demittebamus ceu manu ab ea ducti,deinde dextrę manus indice digito,ani fibulæ inſerto,cum inueniſſemus quoddam inter digitum & inſtrumentum,tenue corpus,cumq́ uiolentius cultellum digito adegiſſemus,fundum fiſtulæ ſurſum cōuerſum perforauimus,ubi iam digito mucronem inſtrumenti foras traiectaſſemus, conſpicuum nobis factum totum corpus quod inter fiſtulæ orificia habebatur,dico autē ea quę initio ad humoris emiſſarium ſita erant,& ea quę nunc à nobis facta ſunt, ſcalpello præcidentes diſſoluimus.

De hæmorrhoidibus. *Cap. LXXIX.*

CVm hæmorrhoidum notæ ex ipſo quod uacuatur innotuerint, antequàm manum admoliamur,clyſtere utemur copioſiſſimo, ſimul inteſtini ſuperuacua inanientes,ſimul & anū,ut promptius inuertatur et extrema ipſius pars exeat,irritantes. Reſupinato igitur ægrotante aduerſus lumen clarum,ſiquidem conſtrictione uſi fuerimus,linum quintuplex ferramento quo ora uenarum in ano extantia adurūtur,uel quo uuæ,labris hæmorrhoïdum circumponentes unamquamq́ hoc fune aſtringemus, una duntaxat relicta, qua ſanguis ſuperfluus emanet,quod etiam Hippocrates præcipit. Poſt aſtrictionem linamēto implicito oleo madente,& ad ſedem accommodato ligamine,uſi,ægro quietē indicemus,oleo tepido,aut mulſa uentri medicantes,deinde poſtea cataplaſmate ex micis panis & croco utemur. Vbi hęmorrhoïdes exciderint uino cicatrix ducitur. Leonides autem non è lino deligat,ſed forcipe prehenſas ampliter hæmorrhoïdas ſcalpello excindit. A chirurgia,fuligine thuris utendum & amylo, chalcitide, uel eo medicamento quod uſta ſpongia ſimul & pice conſtat, item paſtillo fauſtino ad abſolutam aduſtionem. Aliȷ uero inſtrumenti quo uuæ uruntur,concauo,medicamine quod aduratrepleto,quemadmodum uuam,ſic etiam hæmorrhoïdas uſſerunt.

De

De condylomatis, tuberculis, & rimis. Cap. LXXX.

ANi condyloma loco ſolum ab eo quod muliebres locellos infeſtat, differt, rugoſa & ipſa ſedis excreſcẽtia, aut inflammatione, aut rima quæ dicitur rhagas præcedente. Per initia itaq;, tuberculum appellatur: cum occalleſcit autem, condyloma: quare conuenit, hæc quoq;, quemadmodum illa, uulſella apprehenſa excindere, & medicamentis cruſtam ducentibus curationem abſoluere. rimas autem à ſtercore potiſſimum indureſcentes, & quia dum cicatrix generatur, occaleſcunt, inueteraſcuntq;, recentes faciemus, uel unguibus uel ſcalpello radentes, & cicatricẽ ut par eſt, inducemus.

De ano non perforato. Cap. LXXXI.

PVeris recens natis, anus ex natura non perforatus interim inuenitur, membrana uidelicet obſtructus. hæc igitur ſi fieri poteſt, digitis ipſis dirumpetur: ſin minus, acie ſcalpelli eam excindẽtes, uino curabimus. Quoniam uero & prouectis ſubinde ob ulcus non dextrè curatum anus committitur, conuenit hanc unitionem inſtrumento conuenienti diruptam curare, fiſtula plumbea, aut obturamine quodam ano uſq; dum in totum cõſaneſcat, commodè impoſito, ne rurſus coaleſcat. Porro obturamentum medicamine quodam cicatricem ducente oblini debet.

Quomodo uarices excindantur. Cap. LXXXII.

VArix uenæ dilatatio eſt, aliquando in temporibus, aliquando in ima uentris parte ſub umbilico, nonnunquam etiam circa teſticulos, ſed maximè in cruribus. Hic igitur originem plurima parte ex materia melancholica trahit. eorum autem qui teſticulis oboriuntur curationem per ſcalpellum iam in capite de uaricum ramice tradidimus, atq; his ſimiliter crura infeſtantes aggrediemur, ab interiori femoris parte incipientes, ubi etiã origo ipſorum magna ex parte inuenitur. inferius enim, in plures diſtributi propagines difficilius tractantur. Loto igitur homine, funiculum ſuperiori femoris regioni circundamus, iubemusq; ut inambulet. inde repletam uenam atramento ſcriptorio aut collyrio notabimus iuxta uaricis ſitũ trium digitorum, aut paulo ampliori ſpatio interpoſito, decumbente ægro cruribus extenſis, alterum funiculum ſupra genu inijciemus. Elata autem in tumorem uena, ſcalpellum adigimus, quà atramenti nota eſt, tam altè, ut cutem duntaxat ſcalpellum penetret, ne uenam diuidamus. ubi oras uulneris hamulis diduxerimus & membranas cultro inflexo ad ramicem aquoſum accommodo excoriauerimus, uena detecta & undiquaq; explicata, femoris ligamenta ſoluemus, uaſe per cæcum hamum ſuſpenſo, acum duplex linum trahentem ſubijciemus, plexumq; lini amputabimus, & diuiſa ſcalpello per medium uena, detrahemus ſanguinis quantum uſus poſtulat: deinde funiculo ſuperiorem uaſis partem conſtringentes, erectúmque crus eleuantes manuum expreſſu, ſanguinem qui in crure eſt euacuabimus, deinde infrà rurſus uas deuincientes, uel id uenæ quod inter uincula eſt, abſciſum tollemus, aut manere id ſinemus uſque dum ſua ſponte cum funibus excidat, & uulnere ſiccis linamentis oppleto ſplenium uino & oleo madens, iniectum deligabimus, medi-

medicamentoq́ ad pus faciundum apto quod linteolis illinatur perſanabimus. Noui autem ueteres nonnullos, funibus nō uſos: alios inde uas denudatum excindere: alios altè ipſum eleuatum cum uiolentia extrahere abrumpentes. Verum omnium tutiſſimus chirurgię modus eſt, quem ſuprà diximus. Porrò uarices in imo uentris ſuborientes conſimiliter tractabimus: item eos qui tempora infeſtant, quemadmodum in angiologia comprehenſum eſt.

De dracunculo. Cap. LXXXIII.

DE dracunculo quomodo medicamentis potiſſimū emendetur, quarto libro peregimus.

De extremarum partium præciſione, acroteriaſmon appellant. Cap. LXXXIIII.

SVmmis partibus nonnunquam putredine conſumptis, nempe manu aut pede, ut etiam oſſa ipſa contabuerint, uel ex cauſa exterius adueniente, fracta, uel etiam ex interiore cauſa putredinem experta, & ſerrula præcidi poſtulent, ante hanc neceſſe eſt, corpora oſſibus circundata primum diuidere. Verum quia dum hoc primum fit, deinde longiore temporis ſpatio ſerræ adminiſtratio peragitur, ſanguinis profluuij metus ſubſequitur, rectè Leonides non omnia primum corpora præſcindit, niſi ex toto putredine contabuerint, ſed partē, ubi non plures neq́ grandiores eſſe uenas aut arterias exiſtimet principiò celeriter uſq́ ad os reſecat, deinde os protinus ſerra præſcindet, panniculum lineum partibus ſectis circumponens, ne ſerra per ipſa tracta dolores pariat. Atq́ tunc reliqua parte exciſa, ferramenta candentia uaſis inijcito, & ſanguinis fluore ſuppreſſo linamentis inſertis & conuenienti deligatura adhibita, remedio utitor quod pus moueat.

De unguium pterygijs. Cap. LXXXV.

PTerygium in unguibus carnis incrementum eſt, partem unguis operiens. Fit autem in pedis manusq́ potiſſimū pollicibus: in pedibus quidem, ex offenſione plerumq́: in manibus autē, ex neglecta reduuia, inflammata, & in pus mutata. Siquidem hoc, pus dico, ſpatio temporis unguis radicem exedit, ipſumq́ corrumpit, ſubinde totum abolet, ſæpe medium unguis admodum infeſtat. Iuxta unguis autem radicem ipſam, nonnullam ipſius partem putrefactam, aliquādo totam radicem à roſione immunem relinquit. Eſt quum et os corrumpat, odor ædatur grauis, digitus per ſumma dilatetur magisq́ liueat. his igitur manus debet admoueri, ita ut totam unguis partem relictam acie ſcalpelli reſecemus auferamusq́, deinde exulceratam inciſamq́ partem ferramentis aduramus. Etenim pterygium genere depaſtio eſt, quæ nome græcè dicitur, neq́ ſubſidet, niſi aduſtum, adeoq́ ſi negligitur, digitum corrumpit. At ſi oſſe & ungui à uitio immunibus, exterior unguis angulus qui deliteſcit, & carnem ipſi agnatam pungit, & inflammationem excitat, conuenit pungentem unguis particulam tenui cultro aut eiuſmodi quodam ſubiecto ſublimen eleuatam, acie ſcalpelli adimere, & quod eminet medicamento cruſtis faciundis idoneo conſumere. Pleriq́ hoc modo adminiſtrationis conſanuerunt. Si amplius fue

rit

rit uitium, primum ſcalpello circùm adimemus, mox remedium ex medicamentis petemus.

De ungue contuſo. Cap. LXXXVI.

QVoniam uero ſubinde ex ictu unguibus contuſis dolores ſubſequũtur, qui ad manus operationẽ nos pertrahant, ſatis eſt Galeni uerba hic appoſuiſſe, quæ ſonant in hunc modum. Vnguibus contuſis præſens planè remedium ad dolorem auferendum ſanguinis detractionem experti ſumus, quum pulſus doloresq; uehementiſſimi oboriuntur. Cæterum linea obliqua, nõ recta in imum, ſupernè deorſum ſcalpello acuto debet incidi, ut ſanie excreta, ſecta hęc unguis particula ueluti operculũ quoddam ſubiacentium efficiatur. At ſi in rectum ſupernè deorſum lineam duxeris carnis excreſcẽtia quã Gręci ὑπερσάρκωσια uocãt, diuerſum nimirũ corpus à carne quę ungui ſubijcitur per mediã diuiſionẽ ſuppullulãte, gignitur, inde rurſus dolores prehendũt, quos in reduuijs nominauimus, carne quæ ſub ungue ſuccreuit, cõpreſſa. Quia igitur ex huiusmodi ſectione dolorẽ protinus ægro adimi uidere licet, per dies inſequentes commodum eſt, nõ bis ſubſectam unguis carnem leuiter attollentibus, unguis ſaniem excernere, ac rurſus ſubiectæ carni quemadmodum dixi, unguem operculi modò imponere: reliqua uero digiti totius medicina uti conuenit quæ leniat diſcutiatq;.

De clauis, myrmecijs, & uerrucis. Cap. LXXXVII.

CLauus rotundus callus eſt, coloris candidi, clauorũ capitibus ſimilis: toto corpore, ſed pedum ſolo digitisq; præcipuè enaſcitur, dolor ſequitur, & inceſſus impedimentum. Itaq; circunſcarificatus uulſellaq; apprehenſus, ſcalpro acutæ aciei, aut quo uenæ ſcinduntur, radicitus eximetur. Nonnulli, ne rurſus ſuccreſcat, candenti ferro utuntur. Myrmecia uerò cutis tuberculum eſt exiguum, calloſum, rotundum, & craſſum, ad baſim inſidens, & ad frigora ſenſum formicarum morſibus ſimilem excitat. Hæc quoq; totum corpus, præſertim autem manus infeſtat. nonnulli igitur, inter quos & Galenus eſt, præcipiunt ſcarificata extrema parte, fiſtula pennæ durioris, quales ſunt ueterum gallorum, anſerum, & aquilarum, in imum adacta, ex baſi myrmeciam auferre. Alij ærea aut ferrea fiſtula idem faciunt. Recentioribus ſatis eſt, ſcarificatam uulſellaq; apprehenſam, ſcalpro, clauorum modo, excindere. At uerruca, quæ acrochordon græcè dicitur, exigua cutis eminentia eſt; doloris expers, calloſa, rotunda, plurima parte baſim habet anguſtam, ut ſuſpenſa eſſe uideatur. Nominata uero ſic eſt, quòd chordæ nexui reſpondeat. Extendentes igitur, eminentiam excindimus: ſin autem hoc non fiat, lino ſaltem aut pilo deligabimus. Noui pleroſq; & has & prædictas omneis excreſcentias ferramento extincto, ut dicunt, conſumpſiſſe.

De telis è corpore extrahendis. Cap. LXXXVIII.

CHirurgicę partem telis extrahendis dicatam maxime neceſſariam eſſe poëta Homerus his uerſibus innuit.

Vir medicus multis alijs præſtantior, ut qui

Corpore tela trahens,medicamine uulnera curet.

Primum itaq; telorum differentiæ enumerari debent.differunt autem tela materia,figura,magnitudine,numero,habitu,uiribus.Materia quidem quatenus haſtilia aut lignea ſint,aut arūdinea.Ipſa uero tela aut ferrea ſunt, aut ęrea,aut ſtannea,aut plumbea,aut cornea,aut uitrea,aut oſſea,aut arundinea,uel etiam eadem lignea,tot enim differentiæ potiſſimum apud Aegyptios reperiuntur.figura autem,quatenus alia ſunt rotunda, alia angulоſa,nempe triangula,alia ſulcata quæ & gonchota dicuntur, alia triſulca, atq; alia cuſpidata,alia cuſpidibus carent.ac cuſpidatorum, hæc cuſpides poſteriora ſpectantes habent,ut dum extrahuntur,contrà defigantur: illa in anteriora,ut propulſata idem faciant: quædam obuerſas cuſpides habent,fulminis inſtar,ut dum ipſa trahuntur propelluntúrq;,in obiecta infigantur.Sunt quæ mota cardine cuſpides habent contractas, quæ dum in trahendo explicantur,telum extrahi prohibent. Magnitudine uariant tela,quatenus alia magna ſunt,ut trium digitorum longitudinem expleant:alia parua,ut unum digitum æquent,quæ ſanè & myiata apud Aegyptios uocantur,alia medium inter hæc locum occupant. Numero autem, quatenus nonnulla ſimplicia ſunt, nonnulla compoſita. tenuia ſiquidem ferramenta ipſis imponuntur,quæ in teli extractione in imo deliteſcunt. Habitu,quatenus alia ferrum acutum ligno habent inſitum, alia concauum:ac quædam firmiter ligno infixa ſunt,quædam negligētius,ut in extractione ſeparata intus remaneant. Viribus differunt, quatenus ueneno quædam ſunt oblita,quædam non. Atque hæc ſunt telorum diſcrimina. Nunc dicamus quomodo extrahantur in conuulneratis,& in bello,& extra bellum, ſponte, & inuito, quacunq; occaſione,ac qualibet ex materia confecta. Cæterum dupliciter tela in carne extrahuntur, tum euulſione, tum propulſatu.In quibus enim per ſumma telum impactum eſt, euulſione eximi debet. ſimiliter etiam quæ altè inhærent, obiectæ uero partes ſi conuulnerentur,ſanguinis profluuio aut dolore ex conſortij lege periditantur.At propulſatu utimur in quibus altè telum infixum eſt, & partes obiectæ breue ſpatium continent,neque neruus,neque os, neq; eiuſmodi aliquod diuiſionem impedit: oſſe autem conuulnerato, euulſorium modum aſſumit.Si igitur telum conſpicuum fuerit,inde extractionem moliemur:ſi occultatum eſt,conuenit autore Hippocrate,modò uulneratus poſſit,in ea figura conſtitutum notare,in qua etiam uulneratus eſt:ſi non poſſit,iacentis certè quatenus licet modo figurantes ſpecillo tentabimus. & ſi quidem in carne fixū eſt telum,manibus extrahemus,aut eius haſtili quod etiam atracton appellant,niſi exciderit,ligneumq; id potiſſimum ſit: ſi excidat,forcipe qua dentes radicésue,euelluntur,aut ferramento quod à telo extrahendo belulcum Græci uocant,aut alio quopiam inſtrumēto accommodo,extractionem moliemur,nonnunquā etiam carnem prius incidentes,ſi uulnus inſtrumentum non recipiat.At ſi etiā in oppoſita telum proceſſerit,nec illac ipſum poſſit extrahi quà infixum eſt,diuiſis ijs quæ oppoſita ſunt,per illa ipſum eximemus,uel euellētes ut dictū eſt,uel per eam par

tem

tem in quam tetendit propellentes, uel ſi haſtile exciderit, demiſſo inſtrumento propulſorio ita ut neruum, aut tendinem aut arteriam, aut eiuſmodi aliquod neceſſarium uitemus, protrudere oportet. turpe ſiquidem eſt, dum telum extrahimus, peius eo malum efficere. Et ſiquidem caudatũ telum ſit (hoc autẽ ſpecillo deprehendemus) fœmina propulſorij inſtrumenti demiſſa accommodataq́ telum propellemus: ſi concauitatem, marem. Telum uero exemptum ſi ſculpturas quaſdam habere, ceu aliorum tenuium ferramentorum quæ ipſis impoſita eſſe poſſint, appareat, ſpecillo rurſus uſi, ſi illa inueniamus, eadem ratione & uia auferemus: ſin oppoſitas cuſpides, ut ueriſimile eſt, telum habens non exilierit, uicinus ei locus diſſecari debet, ſi nulla pars neceſſaria contigua ſit, detectumq́ telum eleuantes, modeſtè extrahemus. Nonnulli uero exigua arundine cuſpidibus ipſis circumpoſita ſic telum euellunt, ne carnes à cuſpide radantur. & ſi uulnus inflammatione uacauerit, futuris uſi cruentorum modo curabimus: ſi inflammationem experiatur, fomentis, cataplaſmatis, & conſimilibus medebimur. Porrò ſi uenenato telo quis ictus eſt, totam carnem quæ ueneno iam mutata eſt, ſi quidem fieri poteſt, præcidemus. Agnoſces autem eam quòd è ſana carne differat. pallida enim, ſubliuida, & ueluti emortua apparet. Aiunt autem Dacos & Dalmatas cuſpidibus elenium & ninum dictum oblinere, idq́ ubi ſanguini uulneratorum obuenerit, hominem occidere: comeſtum uero ipſis innocuum eſſe, & nihil mali efficere. At ſi telum oſſi inhæſerit, rurſus inſtrumento experiemur, & ſi quidem caro impediat, hanc adimemus aut diducemus: ſi uero etiam altè in oſſe lapſum eſt, quod cognoſcimus ſi firmiter id infixum nulla ui commoueatur, exciſorio cultro oſſe quòd iuxtà eſt exempto, aut etiam terebra prius perforato, ſi craſſum ſit, telum liberabimus. Porrò ſi in principem aliquam particulam telum defigitur, exempli gratia, cerebrum, aut cor, aut guttur, aut pulmonem, aut iecur, aut uentriculum, aut inteſtina, aut renes, aut uuluam, aut ueſicam, quũ iam notæ lethales apparuerint, & euulſio præſertim multum cruciatum uexationemq́ accerſitura eſt, nihil tentabimus, ne præterquàm quòd nihil ſumus profecturi, etiam conuitiandi occaſionem idiotis præbeamus. Si uero exitus fuerit obſcurus nec in conſpectum ueniat, præfati periculum, opus agrediemus. Multi ſiquidem abſceſſu quoq́ in aliqua uitæ neceſſaria parte oborto, præter opinionem conſanuerunt, quũ & iecoris fibram, & omenti partem, peritonæiq́, & totam uuluam ſubinde ademptam fuiſſe, nec mortem inde ſubſequutam, memoriæ prodatur. Eſt quum guttur de induſtria ſubinde in anginis diuidamus, ut in capite de ipſius inciſione dicebamus. Telum itaq́ ſi in his relinquatur, in præſentaneam mortem præcipitat, præterquàm quòd artem etiam inhumanam oſtendat: ſi eximatur, fortè etiam ſalus ſubſequitur. Porrò principalium particularum uulneratarum agnitio non eſt difficilis, ut quæ ex accidentium proprietate, excrementis, & particularum ſitu, inueniatur. Si enim cerebri membrana uulnus accepit, dolor capitis ualidus ſubſequitur, oculi feruent, rubentq́, lingua agitatur, mens deſipit. Si cerebrum percuſſum eſt, ægri cõcidunt, uox

Faemina viuere post tota vulva abscisa

nihil ſonat,facies peruertitur,bilis uomitus ſequitur,ſanguis per nareis erumpit,per aurem humor albus pulticulæ ſimilis emanat , ſanies per uulnus exit.At ſi in uacuam thoracis regionem telum defigatur,foramine ſpatioſo permanente,ſpiritus erumpit.Corde uulnerato iuxta mamillam ſiniſteriorem,telum apparet non penetrans,ſed ceu alteri impactum, ac nonnunquam pulſatilem motum ædit,ſanguiſq; niger effertur,ſi tranſitus pateat:extrema frigeſcunt,ſudor emanat,animus deficit,et ſine mora exitium ſubſequitur.Pulmone icto,ſi ſpatioſa laxitas eſt,ſanguis ex plaga ſpumans uacuatur:quum non eſt,ore magis per uomitum redditur,ceruicis uaſa attolluntur,lingua alium colorem aſſumit,multum ſpiritus attrahũt ægri, frigidi appetentes.In ſepto tranſuerſo uulnerato,telum quidem iuxta ſpurias coſtas defixum apparet,inſpiratio autem magna oritur, cum gemitu & dolore per totam humeri partium compagem.Quòd ſi abdomen uulnus acceperit,id ex recrementis innoteſcet,quum latum intus ſpatium exiſtat,uel etiam telo exempto,uel haſtili intus fracto,ſuccus ex uentriculo euacuatur,ex inteſtinis ſtercus,interim & omentum,uel inteſtinum procidit.Veſica autem uulnerata,urina excernitur.Itaq; in cerebro eiuſq; membranis ictis,caluaria perforata telum eximimus,quemadmodum in capitis fracturis mox dicetur.in thorace autem,niſi telum ſubſequutũ fuerit, per mediocrem intercoſtalium inciſionem,uel etiam una exciſa coſta, lamina quæ membranam cuſtodiat ſubiecta,euellemus.Similiter in uẽtre, ueſica, cæteriſq; in alto particulis, ſi quidem telum ſubſequatur, citra negotium eximemus:ſin minus,rurſus diuiſione adhibita medicina utemur, quę cruentis conueniat.In uentre,ſi res poſtulet,etiam ſuendi eius ratio, quæ gaſtroraphia dicitur,accõmodabitur,quem in modum comprehenſum eſt. At ſi in grandiore quodam uaſe,exempli gratia,in iugularibus uenis quæ in imo latent,aut arterijs quas carotidas appellant,aut etiam magnis arterijs quæ alas uel inguina intercurrunt,telum defixum,copioſius ſanguinis profluuium propter exemptionem minetur,ratio eſt hęc funibus antea ex utraq; parte conſtringere,deinde teli euulſionẽ moliri.At ſi particulæ plures confixæ fuerint,uerbi cauſa,brachio cum thorace coniuncto,uel cubito cum alijs corporis particulis,uel pedibus inuicem,ſiquidem non per totas utraſq; partes telum penetrauerit aut haſta,apprehẽſa hæc extrinſecus, ueluti etiam in una euellemus:ſin ambas penetrauerit, dimidia ligni parte ſerra reſecata,particulatim ſingula faciliori figura extrahimus. Quoniam uero & lapides ſubinde uel buccina,uel plumbum,uel ſimile quippiam ex funda mittitur,tum ui,tum quòd anguloſa ſunt defiguntur.Agnoſces igitur ea,quòd moles aſpera & inæqualis illabatur,item quòd non omnino in rectum tendit diuiſio,ſed amplior,& caro ueluti contuſa liuidaq; appareat,adhæc,quòd cum grauitate dolor affligat.Hæc igitur conuenit agitata inſtrumento quo quid attollimus,aut aduerſa ſcalpelli parte,aut uulnerario ſpecillo recipere.ſi aũt fieri poteſt,etiã forfice extrahemus. Multis aũt infixa tela integra intus inſederũt,quæ uulneribus cicatrice obductis,deinde lõgiore tẽporis ſpatio partẽ eam abſceſſu occupãte & dirupto,exiliere.

De

De fracturis, & quot ipſarum ſint differentiæ. Cap. LXXXIX.

PRoximum fuerit tradita carnis uitiorum manu ſcalpellóue curandorum ratione, etiam de oſſium fracturis, dico ſanè etiam luxationibus, ſermonem inſtituere, quoniam & ipſæ chirurgiæ generi ſubijciuntur. & primum de fracturis agam, ijsq; prius quæ in capite fiunt, tum quòd inter carnis & oſſium chirurgiam medium locum obtinent, tum quòd omnibus partibus caluaria præcellit. In uniuerſum igitur fractura oſſis eſt diuiſio, aut ruptura, aut præciſio, à uiolentia quadam extrinſecus accidens. Cæterum plures fracturarum ſunt differentiæ, alia ſiquidem dicitur fieri raphanidon, hoc eſt, ad raphani ſpeciem, alia ſchidacidon, alia ὡς onycha, alia alphitidon, alia cata apothrauſin, id eſt, iuxta refractionẽ. Raphanidon igitur ruptura oſſis eſt tranſuerſim per craſſitudinem facta, quæ etiam ſicyedon & cauledon nonnullis appellatur, ex cucumerum & caulium fractorũ ſimilitudine. Schidacidon autẽ, quaſi aſſulæ modo, eſt oblonga oſſis fiſſura. ὡς onycha, quaſi dicas in unguem, iuxta partem aliquam recta eſt fiſſura, in extremo lunata: quę etiam calamidon appellatur. Alphitidon, ad farinæ ſimilitudinem dicta, eſt quum os in multas tenueis partes finditur, quæ & ipſa caryedon à quibuſdam uocatur. Refractio autem, quæ apothrauſis dicitur uel etiam præciſio, eſt quum pars oſſis per ſummitatis rupturam aufertur, ut ablata ſuperinnatet. Atque tot fracturæ conſtant differentijs.

De fracturis capitis. Cap. XC.

FRactura in capite peculiariter caluariæ eſt diuiſio, nunc ſimplex, nunc multifida, à ui quadam exteriore facta. Porrò differentię capitis fracturarum hę numerantur. Rhogme, id eſt fiſſio, Eccope, hoc eſt exciſio, Ecpieſma, quod eſt effractio, Engiſoma, id eſt corporum appropinquatio, Camaroſis, hoc eſt teſtudinatio, in infantibus etiam Thlaſis quod eſt contuſio. Rhogme igitur caluariæ per ſumma eſt diuiſio, aut rima profundior, in qua nequaquam os uitiatum foras emouetur. Eccope caluariæ fiſſura eſt cum oſſis offenſi ruptura. At ſi à reliquo oſſe pars offenſa diſceſſerit, apoſceparniſmon nõnulli uitium appellant. Ecpieſma in multas parteis caluariæ effractio eſt, in qua profundius oſſa deſcenderint, & cerebri membranam contactu ſuo premant. Engiſoma caluæ ictus eſt, in quo os uitiatum ad interiorem cerebri membranam deſcenderit. Camaroſis diuiſio caluariæ eſt, in qua pars affecta cameræ modo exaltata relinquitur, ut Galenus tradit, ac intro à ſanis fracturæ partibus oſſa magis recedunt, membranæq; innituntur, quemadmodum in ecpieſmate. ſic enim ille exiſtimat. Alij etiam trichiſmon, quaſi dicas capillationem, his adnumerarunt. Eſt autem trichiſmus arctiſſima rhogme, ſenſum plerunque fallens, eóque latens: quæ quia non facilè ſe oſtendit, mortis cauſam ſæpe adfert. Thlaſis caluariæ diuiſio non eſt, eóque nec fracturam rectè dixeris eiuſmodi affectionem, uerum eſt oſſis caluæ in interiorem partem impulſio, aut inflexio, concauitatem integra caluæ continuitate tantum efficiens, ut licet in plumbeis ex crudoq; corio confectis uaſculis, ſi foris percutiantur illidan-

tûrue,conſpicari.Porrò contuſionis huius duæ exiſtunt differentiæ: uel enim calua per totam ipſius craſſitiem contunditur,ut frequenter etiam cerebri membrana abſceſſu occupetur:uel omnino à caluaria hęc per totum aut non per totum premitur, ſed iuxta exteriorem duntaxat ſuperficiem uſq; ad laminam ſecundam deprimitur.Sunt qui his differentijs apechema,quaſi dicas ab Echo reſponſionem,addiderint.Ea eſt,à contraria ictus parte facta caluariæ fractura.At falluntur hi,quoniam non fit in hominis calua quemadmodum in uitreis quibuſdam uaſculis fieri illi docent,illa ſiquidem uacua ſunt,ideoq; id patiuntur:calua autem hominis undiq; plena & alioquin ſolida eſt,ac rhogme ſeu fiſſura caluariæ,quæ aliarum com plurium capitis partium ictarum lapſu,uel citra cutis cõtinui ſolutionem generatur:quæq; poſtea abſceſſu in ea facto,eodemq; ſecto,apparuerit, in oppoſita ictus parte factam eſſe ipſis uidetur.atq; hoc uitium quemadmodum prima dicta rhogme curatur. Si igitur fractura capitis facta fuerit, ſpeciem ipſius ex corpore quod percuſſit,deprehẽdes,ſi acutum fuerit,aut graue,aut durum,aut uiolenter impactum.Item ex ſymptomatis quæ icto ſuperueniunt,exempli gratia,uertiginibus,uoce amiſſa, aut ſubito collapſu,præſertim in engiſomate,aut contuſione,aut ecpieſmate, aut interiori camaroſi cerebro compreſſo:item ex notis quæ à ſenſu capiuntur.Si enim ampla cutis fuerit diuiſio,per ipſam promptè cognoſcemus:ſin autem diuiſio nõ per totum ierit,aut anguſta ſit,fracturam tamen eſſe ſuſpicemur, cute diuiſa,& oculis,& ſpecillo demiſſo eam pernoſcemus.Si enim ex alijs quæpiam fracturis fuerit,inde manifeſtum euadet:at ſi rhogme ſolum anguſta & piloſa ſenſum fugiens,medicamento aliquo nigro,liquido, uel etiam ipſo atramento ſcriptorio infuſo,os rademus,ipſa nanq; rhogme nigra oſtenditur,conuenitq; raſurę tam diu inſiſtere,quouſq; ſignum rhogmes aboleatur.Si ad cerebri membranam uſq; peruenerit fractura, non ra demus,ſed agnoſcere conabimur utrũ membrana ab oſſe receſſerit, an affixa permaneat.Si enim ipſa manet,inflammatio nulla uulnus infeſtat,æger paulatim febri liberatur,& pus coctum apparet: ſi receſſerit membrana, augentur dolores, & febris ſimiliter, os alium ſumit colorem, pus tenue & crudum effertur,& ſi medicus rem negligentius tractet, nec perforatione utatur,hoc grauiora oboriuntur ſymptomata,nempe bilis uomitus,conuulſio,mentis delirium,febris acuta, in quibus manum admoliri non oportet. Quòd ſi his abſentibus membrana cerebri non abſceſſerit, rhogme autem duntaxat fuerit,etiam ſolo raſorio curatur,uel ſi uſq; in altum penetret.Sin autem tantum uſq; ad laminam ſecundam, quæ diploẽ dicitur,fractura peruenerit,eouſq; radendũ eſt,uel etiã confractũ os eximẽdum,quemadmodũ docebitur.At ſi in tenuia fruſta os fuerit cõminutum, hæc quoq; diligenter inſtrumento idoneo auferentur,etiam ſi membrana non abſceſſerit.Ab initio autem quum uulneratum ſuſceperis,hyeme quidem ante diem quartumdecimum omnino os auferre tentato:æſtate, ante ſeptimum priuſquàm commemorata oboriantur ſymptomata. Cæterum manum hoc modo admolieris.

Caluariæ fractæ curatio.

Deraſo ſuper uulnus capite,duas líneas iuxta rectos angulos mutuò ſe ſecanteis,quæ literæ X figuram accipiant, incidemus. harum autem alteram eſſe conuenit,quæ iam antea erat, deinde quatuor in uertice angulos excoriantes,ut totum os,quod perforabitur nudum exiſtat:ſi quidem ſanguis fertur,linamentis ex poſca obiectis cohibebimus:ſin minus,ſiccis. deinde implicito linamento ex uino & oleo iniecto,conuenienti uinculo utemur.ſequenti die,niſi recentius aliquod ſymptoma prohibeat, perforare os uitiatum aggrediemur.Collocato igitur in ſedili ægroto, aut recumbente prout uulneri conuenit,auribusq; ipſius lana obturatis,propter ſonitum qui ex appulſu redditur,uinculum aliquod uulneris ſoluemus.linamentis omnibus exemptis,& ſpongia deterſis ſordibus, iubebimus miniſtris duobus,ut tenuibus faſciolis circumpoſitis,quatuor angulos corporum quæ fracturæ incumbunt,attollant,& ſi quidem os fuerit imbecillū, aut natura,aut fracturæ uitio,id ſcalpris exciſorijs acie inter ſe aduerſis, auferemus,primum cauis exciſorijs ſcalpris,quos Græci cycliſcos uocant,à latiore incipientes,mox anguſtioribus,deinde ſpecilli modo anguſtis, malleolo ſenſim adactis,ad capitis cōcuſſionem utemur.Si autem ualidum os fuerit,prius eo terebellis quæ mergi non poſſint,quas ab argumento abaptiſmos dicunt,perforato,(eiuſmodi uero ſunt quæ paulo interius quàm cuſpis acuta eſt,eminentias habent,quæ ipſas ad cerebri membranam demergi prohibeant)per ſcalpra circunciſione uſi,id quod uitiatum eſt, auferemus,non ſubito,ſed particulatim,ſiquidem fieri poteſt,digitis:ſi nō,forcipe,aut uulſella qua uel oſſa uel pili apprehenduntur, aut eiuſmodi quodam inſtrumento.Locus autem qui inter foramenta eſt, tantum ſpatium continebit,quantum maximi mucronis ſpecilli longitudo. tam altè uerò deſcendet,ut interiorem oſſis ſuperficiem accedat,cura adhibita, ne membranam cerebri terebra attingat.Quare etiam terebram oſſis craſſitudini reſpondere conuenit,compluribus id genus ad hoc pręparatis.At ſi fractura caluarię uſq; ad ſecundam laminam duntaxat peruenerit, ad hanc etiam uſq; ſolum foranda eſt.Oſſe iam ablato, aſperitudinem quæ ab exciſione caluariæ prouenit,raſorio aut quodam ſcalpello exciſorio adæquabimus, laminam quæ membranæ cuſtos eſt,ſubijcientes,ac oſſiculis quæ remanſerant, ut uerìſimile eſt, aut ſpiculis ingenioſè ablatis, linamenta inſeremus,quem modum diamotoſin appellant.Hæc ratio chirurgiæ communior ſimul & promptior eſt,& periculo uacat. Item modus qui per lenticulatum exciſorium ſcalprum fit,mirum in modum Galeno commendatur, ſine foratione, poſt inſculptionem cycliſcis ſcalpris factam, ipſum adhibenti.Scribit itaque hunc in modum. Si uero unam ſemel partem nudaueris,ac ſcalprum qui in cuſpide præfixam habet retuſam leuémque lenticulæ ſpeciem, aciem uero per longitudinem erectam, ſubmiſeris,ubi latam partem lenticulæ ſuper membranam defixeris, malleolo feries, diuidéſque ſic caluariam. ita ſiquidem agentibus, omnia quæ requiruntur,euenient. Nam membrana, ne ſi dormitans quidem, agas,

latæ tantum lenticulę parti occurrens uiolari non poteſt. Quòd ſicubi adhæreat caluariæ membrana, huius quocꝫ adhærentiam innoxiè dirimit rotundum lenticulæ extremum, ſubſequitur autem præeuntem eam à tergo ipſe ſcalper caluariam ſecans. Quare nec qui minore cum periculo, nec qui celerius perficiatur, forandi modum inuenias. At quæ adminiſtratio ſerris & modiolo, quem chœnicion ſiue chœnicida Græci uocant, peragitur, recentioribus, ceu noxia, improbata eſt, ſed adminiſtrationem quã in rhogme expoſuimus, probãt. Idem uero modus oſſium excidendorũ conueniet in reliquis etiam caluariæ fracturis. Quantum uero excidere conueniat, Galenus nos docebit, hunc in modum manifeſtò ſcribens. Quod uehementer eſt confractum, id totum auferri debet: ſi uero ab eo fragmenta quædam longius excurrant, quemadmodum aliquando cernitur accidere, hæc perſequi ad extremum non oportet, illud probè ſcientes, nullam inde noxam ſequuturam, modò reliqua omnia ritè ſint confecta. Poſt chirurgiam panniculo ſimplici lineo, uulneri ęquali, roſaceo madenti, cerebri membranam operiemus, exiguamcꝫ lanæ ſtuppam ſimiliter roſaceo imbutam prædicto panniculo imponemus, deinde linamentum implicitum duplex in uino & oleo aut ipſo roſaceo tinctũ, toti uulneri circũponemus, diligentia adhibita ne cerebri membrana grauetur, poſtea latiore utemur ligamẽto, necꝫ hoc aſtringentes, uerum ut linamenta ſolum retineat. Victus adhibebitur qui inflammationem arceat, & febribus peculiaris eſt, membrana cerebri crebrius interea roſaceo ſuperfuſa. Poſt tertium diem, ubi uincula diſſolueris, & ſordes ſpongia deterſeris, remedium induces quod cruentis inijcitur, & inflammationem repellit, ſuperaccommodans membranæ aliquod ex cephalicis dictis aridis, uſcꝫ dum carne oppleatur. Nõnunquam os radetur, ſi hoc res poſtulet, propter quaſdam ſummitates extantes, aut etiam propter ipſius carnis productionem. Reliqua medicamentorum materies, ut in uulneribus comprehendimus, admoueri debet.

De cerebri membranæ inflammatione.

Quoniam frequenter cerebri quocꝫ membrana poſt chirurgiã, inflammationem experitur, ut non ſolum caluariæ craſſitudinem, ſed etiã cutem ipſius excedat cum renixu, & ut naturalis ipſius motus pulſatilis impediatur, quæ potiſſimum & cõuulſio aliacꝫ grauia ſymptomata uel ipſa mors ſubſequitur. Origo inflammationis aut ex acuta quadam oſſis eminentia pungente ducitur, aut ex linamentorum grauitate, aut perfrictione, aut multo eſu, aut uini potione, aut alia quadam occaſione latente. Si quidem ex manifeſta occaſione inflammationẽ contraxerit membrana, ea protinus amputanda eſt: ſin ex latenti, magis pugnare conuenit, utpote ſanguinis di miſſione, ſi cauſa non obſtiterit, uictu qui inflammationi congruat. Item loco induci remedia debent, calentis roſacei fotus & ſuperfuſio ex altheæ decocto, aut fœnugræci, ſeminis lini, chamæmelorum, ſimiliumcꝫ cataplaſmata uero ex cruda ordei farina, aut lini ſemine, cum prędicto decocto & gallinarum adipe, adhæc fomentum ex lana adhibebitur. Capiti & occipitio meatuique auditorio oleum aliquod inflammationem

prohi-

prohibens inſtillabitur. Viſcerum quoq; cura habenda eſt, cataplaſmatis adhibitis, item toti corpori proſpicere, conſilium eſt, in calidam id aquam, ut par eſt, collocantes inungentesq;. Si perſeuerat inflammatio, & nihil aliud prohibet, medicamento quod bili ducendæ eſt, purgare ipſos Hippocrates præcipit.

Si membrana cerebri nigruerit.

Cerebri membrana ſi quidem per ſumma ex medicamentis in id efficacibus nigruerit, mel triplum roſaceo miſcentes & per linamenta id applicantes, curabimus, deinceps & reliqua admouentes. At ſi nigrities ſua ſponte prouenerit, idq; in imo potiſſimũ, cum alijs grauibus indicijs, attingi tunc non debet, ut quæ natiuum calorem emortuum innuat. Noui quendam qui poſt annum quàm affectu conflictaretur, caluaria perforata ſuperuixerit. erat enim fractura in ſincipite ex telo facta, emiſſariumq; habens per quod etiam membrana ab offenſa immunis conſeruata eſt.

De naribus fractis contuſisq;. *Cap. XCI.*

NArium pars ima, quum ſit cartilaginoſa, frangi non ſolet, ſed contundi, ſima fieri & peruerti: ſuperior quæ oſſea eſt, nonnunquam frangitur. In his autem deligaturam damnat Hippocrates, ut quæ magis reſimas efficiat & diſtorqueat, præterquàm in his quæ ex ictu per medias nareis emineant. in his enim conuenientem faſciam, cum medicamine impoſito aſſumit, ut compreſſæ nares naturalem figuram recipiant. Fractis igitur naribus, in ima quidem parte, indice aut paruo digito demiſſo in exteriora dirigentur: in interiore, etiam ſcalpelli nucleo id faciundum eſt, primo ſtatim die, aut non multo póſt. Quum uero decimo die naris oſſa continentur, extrinſecus indice magnoq; digito hanc efformare congruit. Vt autem figura quam fingis nõ concidat, duo obturamina tortilia ex panniculo inuoluta, naſo impones, unum ſingulis naſi foraminibus, & ſi altera duntaxat naris pars ſit peruerſa: eaq; ſinere conuenit, donec os aut cartilago contineat. Nonnulli fiſtulas ex anſerum pennis panniculis replentes, naribus inſinuarunt, quò figura cuſtodiatur, & reſpiratio non impediatur. quod non neceſſarium puto, quum ſpiritus per os trahatur. At ſi inflammationem nares ſentiant, medicamentum aliquod quod eam arceat indemus, exempli gratia, ex ſuccis inſcriptũ, aut quod oxelæo conſtat, aut eiuſmodi aliquod. uel ex triticea ſimila & thuris fuligine ſeu gummi unà incoctis cataplaſma inijciemus, tum propter inflammationem, tum ut nares cõtineantur. Quòd ſi in alteram partem nares diſtortæ, Hippocrates poſtquam commodè eas figuraueris, oblongam habenulam digitali latitudine iubet circundari, alterum ipſius extremum taurino glutine, aut gummi illitum ſummæ narium parti agglutinari, ex latere quò inclinant. ubi illa exaruerint, habenam transferre per aurem oppoſitam uerſus occiput, & frontẽ oportet, deinde ipſi ſub altero habenæ principio affirmabitur, ut nares in latera retractæ ad mediã dirigantur figurã. quod nõ admodũ, recẽtioribus placuit. Porrò minutim cõfractis nariũ oſſibus, diuidere ipſas, aut ſuperiorẽ ipſarũ partẽ cõuenit, ac fragmenta oſſiculorũ uulſella aufere

mus

mus, ſuturis diductas partes committentes, accommodantesq; ipſis remedium quod cruentis aptum eſt, & cōglutinat. Sin autem extra nares ulcus fuerit excitatū, linamētis in longitudinem implicitis curabimus. Sunt qui plumbeis canalibus, quas ſolenas Græci dicunt, uſq; dum cicatrix fuerit obducta uſi ſunt, ne caro ex ulceribus ſupercreſcat.

De maxilla confracta, & aure contuſa. *Cap. XCII.*

DE aure contuſa tertio libro tractatum eſt, tanquam huiuſmodi affectio ad fracturas non pertineat. Maxilla multas ob cauſas frangitur. Si igitur extrinſecus ſolum offenſa, non per tranſuerſum fiſſa, introrſus cauata fuerit, promptum ſanè eſt cognoſcere. Opus autem eſt altera manu, ſi quidem dextra maxilla fracta fuerit, dextra: ſi altera, ſiniſtra. indice igitur & medio digito in affecti os demiſſis, interiorem fracturæ extantiam, probè foras compellere conuenit: altera manu foris eam excipiente. Rectitudinem uerò maxillę ex eiuſdem dentium æqualitate deprehendemus. Quòd ſi fractura per trāſuerſum facta fuerit, primū tenſione, deinde retractione, quam antitaſin uocant, partis in contrarium, uſus, miniſtro eam continente, ut dictum eſt, dirigere aggredieris: porrò denteis in parte confracta diductos, inter ſe, ut Hippocrates præcipit, auro deligare, nempe lino ab auro chryſolino dicto aut chryſonemate: quoniam uero huius facultas non omnibus conceditur, lino ualido, aut byſſo, aut pilo equino, aut id genus aliquo. Verum ſi quidem cum ulcere fractura euenerit, ſpecillo tentandū, num tandem etiam refractio oſſis facta ſit. atq; ſi exigua diuiſione facta, os unum refractum aut plura remanſerint, idoneo inſtrumento auferentes, ſuturis oras ulceris committemus, & medicamento cruentis apto uſi, deligabimus: ſin autem citra ulcus contigerit, ceratum ſimplex maxillæ impoſitum conuenienter deuinciemus. faſciæ medium per occiput diſpenſabitur. habenulæ utrinq; per aureis ad ſummam maxillam, inde rurſus ad occiput, mox ad mentū, inde per genas ad ſinciput, inde rurſus ſub imam occipitij partem, diſtribuentur, ubi & faſciam deſinere oportet. Super hæc rurſus uinculum aliud fronti circundatum, quod epiſlema Græci dicunt, poſt caput coniungetur, omnes prædictæ faſciolæ id circum aſtringent. Alij uero tenuem ferulam, quemadmodū alij corium, quod æque ſit longum impoſitum maxillæ, deligant, ut commemoratum eſt: reliqui deligatura, quam Græci dicunt phorbiam, quaſi dicas capiſtrum, utuntur. At ſi utraq; maxilla in ſummo mento auellatur, qua etiam parte coëunt, ambabus manibus parum inuicem diſtantibus, rurſus adaptato, & denteis adunitos, quomodo diximus, deligato: ac congrua uſus ligatione, tenui ac ſorbili alimēto ægrotantem nutriri iubeto. Nam mandere ipſi inimicum eſt. Si aliquid emotum à figura conuenienti putaueris, tertio die ſoluens, iterum illigato, quod tam diu facies, quàm callus fracturam firmarit. firmatur autem maxilla intra treis potiſſimum ſeptimanas, quoniam laxa & medullæ plena eſt. Quòd ſi inflammatio aliqua ſuperuenerit, ne aduerſus hāc quidem tum fomenta, tum cataplaſmata negligere oportet. Quod in omnibus ex æquo obſeruatum abs te cupierim.

De

De iugulo confracto. Cap. XCIII.

IVgulum, quod etiam clauicula dicitur, quum naturaliter figuratũ eſt, interiore ipſius extremo, cum pectore committitur: exteriore, cum ſummi humeri compage, ſeu articulamento adunitur. eoq́; ſi humerum, aut ipſum ſuſtinens brachium, fracturam quacunq; tandem parte experiatur, quà humerũ ſuum ſpectat, plerunq; infra interius extremum fertur, unà cum brachio detractum. Præſtiterit autem per tranſuerſum potius quàm aſſulatim, aut arũdinis modo, hoc eſt, in longitudinem clauiculam frangi, quod uulgo receptum eſt. Nam tranſuerſim confractum, extenſione compreſſioneq́; digitorum promptè in naturalem figuram reuertitur: cætera uero eminentias habent, quæ ægrè poſſint coaptari. Si igitur per totam ipſius craſſitudinem quocunq; modo, iugulum fractũ fuerit, duo miniſtri, unus ad humerum eiuſdem lateris fractæ clauiculæ manibus circuminiectis, brachium ad exteriora ſimul & ſurſum trahens, alter oppoſitũ humerum, aut certè ceruicem attrahens, retractionem à ſe, quam Græci uocant antitaſin, molientur: medicus ſuis digitis fracturam diriget, prominentiora pellendo, ima foras attrahendo. Quòd ſi maiorem retractionem à ſe deſideret, orbiculum bonę magnitudinis ex panniculo, aut lanis, aut eiuſmodi aliquod corpus alę ſubijciens, cubitum lateri indidem adiget, ac reliqua ſicut dictum eſt, exequetur: ſi autem id nequeat, extremum clauiculæ iuxta humerum in alto ſitum ad ſuperiora, ægrotante reſupinato, educet, ceruicali quodam mediocri, dorſo ſubiecto, miniſtro humeros duos ad ima deprimente, ut os clauiculæ quod in imo eſt, reuocetur, rurſus digitis ſuis fracturam conformabit. Porrò ſi partem aliquam iuguli refractam, inſtabilem, aut etiam pungentem percipiamus, ſcalpello in rectum diuiſam eandem auferemus, ac reliqua ſcalpris exciſorijs, lamina quæ à tuendis cerebri membranis menyngophylax dicitur, aut alia quæ excidendis ſupponitur propter firmitatem clauiculæ ſubiecta, exæquabimus & ſiquidem inflammatione careat, ſuturis: ſin aliter eſt, linamentis utemur. & ſplenijs diuerſis præparatis ad oſſis eminentis inclinationem, maiora ex eis & craſſiora ſuperaccommodabimus, ſi inflammatio infeſtat, oleo imbuta: ſi minus, ſicca. ac mediocri ex lana orbe propter alam ſubiecto, conuenientem inducemus deligaturã, per axillas, affectam clauiculam, ſcapulasq́;, prout res exigit, deligantes. & ſi quidem ad ima tetenderit pars clauiculæ humero proxima, latioris habenulæ dimidium, eiuſdem cubito ſubijcientes, totum brachium ex collo ſuſpendemus: altero autem uinculi dimidio, manum, quemadmodum in ijs fit quibus ex cubito ſanguis detractus eſt. At ſi uerſus ſuperius extremum inclinauerit, quod rarum eſt, brachium ſuſpendi non debet, uerum reſupinus æger decumbet, & tenui nutrietur uictu. ſi uero opus eſt, etiam fomentis adiuuabitur, ſed pro ratione, uſque dum callus eam firmarit, id quod fit plurima ex parte diebus uiginti.

De ſcapulis. Cap. XCIIII.

SCapulæ quà latæ ſunt & menſæ figuram repræſentant, non franguntur:iuxta ſpinam uero fracturam ſuſtinent,nunc compreſſæ, nunc rupturam ſimplicem expertæ,interim etiam refractæ.Compreſſionem itaq; tactu cognoſcimus,ſi caua occurrat,ſtuporem proximi brachij, & dolorē pulſatilem inducat.Ruptura ex tactus aſperitudine & loci dolore deprehēditur:ambo autem ratione qua inflammationem arcemus,curantur.Refractio & ipſa tactu agnoſcitur:leuis ac modica faſcia conuenienti adaptatur: aucta uero & pungens ablatione per ſcalpellum adhibita & ſuturis,ut prius dictum eſt.Faſciæ autem & hic ſimiliter ut in clauicula,iniјcientur:incubitus oppoſiti lateris conueniet.

De pectore. Cap. XCV.

MEdium pectus,diuiditur imprimiturq;:ſummum,refringitur. Rupturam itaq; per medium factam dolor loci et inęqualitas ſequitur, & ſtrepitus digitis innixis eliditur: impreſſionem uero dolor uehemens, ſpirandi difficultas,tuſſis,membrana quæ coſtas incingit diſpuncta, nonnunquam etiam ſanguinis eruptio,partis confractæ cauitas,& in cedendo facilitas.Curationem eam adhibere oportet,quā in ſcapulis prodidimus. In impreſſione autem adaptatio Hippocratis adhibebitur,quam ille in clauicula quæ foras proceſſerit,uſurpat,per incubitum ſupinū ceruicali dorſo ſubiecto,ſcapulisq; conſtrictis,ita ut coſtæ utrinq; manibus ſimul contrahātur. Iam uero coſtis lana obtectis circularem adhibebis deligaturam, loris prius in rectum ſubditis,poſtea duorum initia inuicem excipiuntur, quæ orbiculares faſcias decidere prohibeant.

De coſtis. Cap. XCVI.

EX coſtis quæ pleuræ & ſpathæ Græcis dicuntur,oſſeę quidem omni in parte rupturam ſuſtinent:ſpuriæ autem,in ea tantū quæ ſpinæ adiacet.nam hic ſolum.oſſeam habent naturam:in exteriore parte in cartilaginem degenerantes,contunduntur,nullam fracturam percipiunt.Notæ ipſarum non ſunt difficiles,etenim inæqualitas digitis explorantibus occurrit,ſtrepitusq;,& ad confractum adductio.Quòd ſi intrò ſpectauerint,dolor uehemēs punctorius ſequitur,eo qui in coſtis prouenit grauior, quòd aculei modo membranam coſtas integentem conuulneret, item ægra reſpiratio,tuſſis,eruptio ſanguinis,ſubinde comitatur.& reliquas utiq; declinationes digitis licet conformare,eam uero quę intro ſpectat,nequaquam. quòd tendi nequeat.unde alij cibū flatulentū uberēq; aſſumi iubēt,ut fractura ex inflatione & tenſione foras propellat,quod neceſſariū nō eſſe puto.Nihil enim cōmune ad hoc inter ſe habent,tum thorax,tū uiſcera nutritoria, præterquàm quòd inflāmatio etiam ex repletione augeatur.Alij cucurbitulam adglutinant,quod à ratione & uia curandi alienū non eſſet, niſi particularum ex attractu,collectione,fracturam amplius ad interiora propellerent.Quapropter Soranus hunc in modū ſcribit.Lanis oleo calido madentibus partes contegentur,& linamentis implicitis intercoſtale replebitur,ut deligatura æqualis iuxta orbicularem circunductum ueluti in

pectore

pectore fiat.Omnia uero ut in pleuriticis fieri debēt,ad magnitudinis proportionem.Porrò ſi magna quædam neceſſitas compellat,quòd membrana coſtas cingens uehementer compungatur,cutem diuidere conuenit, & fractam coſtæ partem detegere.deinde lamina,ne tunica coſtas tegens conuulneretur,prius ſubiecta, oſſicula quæ pungunt ingenioſè excindere ac eijcere oportet.poſtquam hoc feceris, ea ſanè quæ inflammatione carent coniunges,& cruentorum modo curabis:quæ autem illa affliguntur, linamentis oleo madidis operies,uictum curationemq́ adhibens inflammationi dicatam.Decumbent ægri ea figura quam facilius tulerint.

De coxarum & pectinis oſſibus. Cap. XCVII.

COxarum autilium oſſa rarò quidem franguntur,ſed eaſdem cum ſcapulis differentias ſuſtinent.Franguntur enim in extremis, rumpunturq́ in longitudinem,& per medium comprimuntur.Comites notæ ipſorum ſunt,dolor partem affectam affligens, punctionis pulſusq́ ſenſus, cruris in eodem latere ſubitus ſtupor propter compreſſionem. adaptationem uero ſcapulis ſimilem poſtulant,auerſantur autem ſolam ex chirurgia eius quod fractum eſt,exemptionem per externas partes. nam ſi opus ſit,digitis conformantur.deinceps autem etiam aliam curationem moliri oportet,fomentis utendo,& concaua ilium linamentis adimplendo, quò deligatura ceu faſcijs circularibus ſuperiniectis,æquabilis efficiatur. Eadē etiam dicenda ſunt,de pectinis oſſibus,nihil enim peculiarius de ipſis dicere habemus.

De uertebris, ſpina dorſi & ſacro oſſe. Cap. XCVIII.

VErtebrarum complexus interim ſanè contuſionem,rarò uero & fracturam experiuntur.propter quæ contuſis ſpinalis medullæ membranis,uel ipſa etiam medulla,nerui in doloris conſortium adducuntur,& mors præceps ſubſequitur,magisq́ ſi ceruicis uertebras affectus infeſtarit,unde præfatus periculum,ſiquidem fieri poteſt,audebis etiam ſectione oſſiculum quod premit eximere:ſi minus, ratione ſaltem qua inflammatio propulſatur,ipſas leniés.At ſi proceſſus uertebrarum aliquis unde ſpina conſtat,fuerit refractus,digitis tentantibus promptè occurret, dum refractio mouetur,rurſusq́ in locum tranſponitur.Cōuenit autem id quod refractum eſt auferre,cute extrinſecus inciſa:ſuturisq́ commiſſa, remedio cruentis idoneo uti.Cæterùm oſſe ſacro confracto, index ſiniſtræ manus digitus in anum demittendus eſt,dextra manu quod confractum eſt, quatenus licet,in naturalem figuram reducere oportet.Si autem aliquid refractum ſentiamus,hoc quoq́ diuiſo,deligaturam curationemq́ congruam adhibebimus.

De brachio. Cap. XCIX.

IN brachio confracto Hippocrates quidem intentionem hoc pacto molitus eſt.Lignum,inquit,oblongum manubrij ligonis modo, per ſumma fune deligatum,obliquum ex trabe quadam ſuſpendere oportet: collocato autem homine in ſublimi quodam erectius,quàm iuxta figuram qua recta ceruice dormimus orthocatheudon dicitur,manū ipſius ſuper com

memoratum lignum traducere, ut medium ligni alæ eius tranſuerſim adaptetur. manum autem inflexo iuxta rectum angulum cubito, miniſter pròcumbens cõtinebit, deinde graue aliquid, exempli gratia, lapidem aut pondus plumbeum uel eiuſmodi quippiam ex cubito ſuſpendẽs, ſinensq; pendere ſublime, ita fracturam conformabis: uel loco ponderis, famulus ad ima brachium detrahat. Nonnulli uero loco manubrij ligonis gradu ſcalæ uſi ſunt. Soranus hũc in modum tradit: ægro in ſedili collocato, uel, quod ſatius eſt reſupinato quò minus moleſtiæ ſentiat, manu fune ligata iuxta compagem qua ipſa cum brachio cõiungitur, & ex ceruice ſuſpenſa, ut anguloſa ipſius figura ſeruetur, miniſtris duobus iubebimus, huic, ſupra fracturam, illi, infra digitos circumponant, atq; ſic tenſionẽ perficiant. Quòd ſi ualentiore opus ſit tractione, duos funeis æqualeis brachio circũdamus, unum, ſupra fracturam: alterum, infra. atq; uni famulo ſuper ægrotãtis caput conſiſtenti, alteri iuxta pedes, capita funium tradentes, iubebimus in diuerſa brachium diſtendere. At ſi ſummus humerus fracturam ſenſerit, dimidio uinculi, quod ciria dicitur, alæ ſubiecto, reliquam partem iuxta caput teneri iubentes, alio quod oppoſitum eſt retrahente, antitaſin, hoc eſt à ſe retractionem uti dictum eſt, moliemur. quemadmodum ſanè ſi cubitus confractus fuerit, illi uel iuncturæ manus cum brachio funis inijcietur. Oſſibus iam fracturę probè coaptatis, diſtentio quidem remittetur, ſed iuxta Hippocraticam conſuetudinem deligabitur. Porrò ſi fractura inflammatione uacet, recensq; ſit, lineis utendum faſcijs oblongis abundè, circa treis quatuórue digitos latis, aqua madentibus, aut etiam poſca: ſi inflammatio adeſt, lanis tenuibus mollibusq;, oleo imbutis: & ſi quidem in medio brachij fuerit fractura, initium faſciæ ſuper fracturam inijcietur: ubi bis térue illigaueris, ſurſum faſciam ducere cõuenit, ut (quemadmodum inquit) ſanguinis influxiones excipiantur, atq; illic finiatur. Iam uero & ſecũda faſcia uti oportet, initium eius ſimiliter ſupra fracturam inijciendo, atq; alia eo modo quo in priori: rurſus autem ſupernè deorſum, atq; iterum ſurſum reuocare, illic etiam ſic terminabitur. Porrò conſtrictio mediocris eſto, tum noſtri ſenſus, tum ipſius ægrotantis iudicio. At ſi iuxta ſummam humeri compagem contigerit, priore faſcia illam & ſcapulas & pectus comprehendes, ut deligatura fiat quam Græci geranida appellant, perq; ſecundam uſq; ad cubitum diſpẽſabis, ac inde ad ſuprapoſita recurres, cum ſummo humero ſcapulas pectusq; comprehendens, primæ faſciolæ ſimiliter. Quòd ſi iuxta cubiti flexum fractura obuenerit, etiam cubitum colligare expedit, ita ut angularis figura cõſeruetur. ſimiliter in alijs quoq; artubus, nimirum cubito, femore, tibia, cum fractura in parte, aut etiam iuxta articulamentum & non in medio membro exiſtit, poſt articulum faſciam inijcere expedit. Recentiores itaq; ſecundum deligaturam protinus ferulas etiam inijciunt, ut adaptationis figura contineatur, conſtringentes ipſas prout ſenſus & tumor ex inflammatione poſtulat: ueteres autẽ, à die ſeptimo ferulas accommodarunt. nam intra hunc inflammatione declinante membrum redditur tenuius. At Hippocrates tertio quoq; die ligamenta

ſolui

ſolui iubet,ne tenſio quæpiam,aut motus præter ſolitum contectæ particulæ obueniat,aut eius quod iam infixum fracturæ eſt,perſpiratus prohibeantur,propter quos non ſolum noxius pruritus quibuſdam accidit,ſed etiam eroſa à ſaniei acrimonia nonnunquam cute, exulceratio concitatur. Itaq; aquæ temperatæ tantum ſuperfundere ratio eſt,quãtum ſaniem diſcutere ſufficit.Poſt ſeptimum diem,ex maiore interuallo ſoluere conuenit,ceu partes nõ amplius ſaniem excernere deſiderent.imò etiam calli obfirmatio hoc modo felicius prouenit.Cæterum ferulæ iuxta ſequentem rationem debent inijci.Splenia triplicia oleo imbuta ſuper faſcias circundantur.ſi igitur membrum craſſitudine fuerint æquale,ſimiliter: ſi inæquale, partibus magis concauis per ſplenia repletis,æquale ipſum craſſitie ferulis accommodandis efficiemus.deinde lana aut ſtuppa ferula mediocriter inuolutas,in orbem fracturæ circundamus,non minore quàm digiti ſpatio inuicem diſtanteis,easq; moderatè conſtringemus:ita tamen, ut quatenus fieri licet,ferulas propius accedere articulum prohibeamus,præſertim iuxta interiorem flexus partem.ulcera ſiquidem in ipſis nonnunquam & neruorum inflãmationes pariunt.uerũ illic laxiores ipſas eſſe oportet, quemadmodum ualentiores,ubi fractura curuatur.Præſtiterit autem thoraci etiam brachium mediocriter colligare,ne ipſum loco motum,figuram peruertat.At ſi quandoq; inflammatio fuerit,(eam uerò agnoſces ex ambiente tumore,ac rubore,& quòd membrum nunc multò magis quàm prius ſtringatur)uel ſi confractum membrum,diſtortum ſit,& nihil horum appareat,ſed ligamenta laxa,uel econtrario ſtrictiora,quàm par eſt,inueniantur,ſolutis ipſis deligatura inſtauranda eſt.Reſupinari igitur ægrotus debet,ita ut ſuper ſtomachum manum contineat:brachio ſubijcietur molle quiddam pellem ſuper ſe habens,ut ſuperfuſionum influxus excipiat. Superfundetur autem quotidie oleo calido,præſertim quum urget inflammatio,quando etiam cibus tenuis exhiberi debet:poſtea mediocris,ad calli generationem.quies indicitur uſq; dum fracta occalluerint.occaleſcunt autem brachium & tibia,diebus circiter quadraginta,poſt quos ubi ſolueris faſcias,& lauacro uſus fueris,emplaſtris ad fracturas factis perſanare conuenit. hæc tractandi ratio omnibus alijs propemodum confractis artubus conuenit.

De cubito & radio. Cap. C.

CVbitus radiusq;,interim uterq; iuxta eundem locum frangitur, interim alter duntaxat,uel in medio,uel in parte iuxta flexuram, aut brachiale. Omnium itaq; deterrimum eſt quum ambo eadem parte franguntur,deinde etiam cubitus ſolus.At radius fractus,alijs facilius curatur. ſiquidem maior cubito non eſt,ſed illum ipſum ſubiectum habet, ut ueluti inſideat.Porrò ſi ipſorum alter duntaxat fractus fuerit,in illo maximè intentionem ualidiorem moliemur:ſi uterq;,ſimiliter intendemus,manu anguli modo figurata,ut pollex omnium digitorum altiſſimus,exiguus digitus humillimus habeatur.ſic enim cubitum radio ſubijci continget. At ſi ualentiore opus ſit intentione,ambobus potiſſimum confractis, non ſo-

lum manibus, ſed etiam funibus intendere aggrediemur,ut in capite de brachio comprehenſum eſt.Cæterum omnis deligatura, & reliqua præſidia unà cum ferularum iniectione,hic adhibenda ſunt,dum callus eos firmarit.Firmatur autem cubitus diebus plurimum triginta.Ac repoſitio ipſius ſimilis erit ei,quam brachium fractum uendicat,præter ea quę ipſi ſubijciuntur.

De ſumma manu,& ipſius digitis. Cap.CI.

BRachialis & aduerſæ eius partis,& in digitis articulorum oſſa, quum laxa fiſtuloſaq; natura ſint,contunduntur quidem plerunq;, rarò autē franguntur.Aegro igitur in alto ſedili collocato,medicus in altero quodā æquali aduerſus ſedebit,priuſquàm manum imponat:ac tenſis per miniſtrum ijs quæ fracta ſunt,duobus digitis ipſa conformabit,pollice & indice digito prius compreſſa.deligatura utetur,quo tempore urget inflammatio.Nam propter laxitatem facilè in ipſis callus amplior concreſcit. At ſi acies digitorum,aut digitus ſimpliciter confractus eſt,ſiquidem magnus & pollex appellatus,fuerit,poſt commodam deligationē ab inferiore parte,ipſum utiq; cum manu ligabis,ne dimoueatur:ſi ex alijs quiſpiam, uel index uel paruus digitus,proximo colligabitur: ſin aliquis ex medijs, ijs qui utrinq; habentur,uel etiam omnes deinceps ligari unà debent,melius enim conquieſcunt. quemadmodū ſi confracti ferulis quoq; colligentur.

De femore. Cap. CII.

EAdem de femore dicenda ſunt,quæ de brachio prodidimus.peculiariter autem magis femur fractum,in anteriorem partem & exteriorem promouetur.etenim in his naturaliter dilatatum eſt.inſtauratur autē manibus,funiculis,& antennis æquiualentibus,una,ſupra fracturam poſita: altera,ſubter. Quòd ſi in parte fractura euenerit,idq; iuxta femoris caput, dimidio faſciæ lana circundato,ne corpora incîdat,iuxta inguina diſponemus,& initia ad caput reducta,famulo ut partem contineat,trademus: infra autem fracturam fune circumpoſito initia ad intentionem alteri miniſtro exhibebimus.Quòd ſi ad genu fractura habeatur, funem ſanè ſupra fracturam inijcimus,initia eius ad extenſionem diſpenſamus, genu etiam ipſum implicito quodam fune continemus.hanc autem partē reſtituimus ægro decumbente,& crure exporrecto:quæ pungunt oſſa ut ſubinde dictum eſt,eleuata,ſuperius tollemus.reliquam curationem in capite de brachio expoſuimus.cæterum callo firmatur femur quinquaginta circà diebus.At quomodo reponi debeat,poſt totius cruris diſciplinam, comprehenſum eſt.

De patella. Cap.CIII.

PAtella os laxum eſt ac molle,ualidè corporibus ſuperiore & ima parte comprehenſum.frequēter ſanè contunditur,rarò autem frangi ſolet. ſuſtinet autem rupturam per craſſitudinem,& in tenuia fragmenta finditur,cum uulnere,uel ſine uulnere.Nota uero conſpicua(motus enim continuitatis intercidit)& cauitas & ſonitus.Inſtauratur autem pars cruris extenſa,nam quæ bifariam fiſſa eſt digitis eouſq; committitur,donec fractu

ræ la-

ræ labra ſuprà ſeſe contingant,& inuicem iungantur: quæ uero in tenuia fragmenta fiſſa eſt,manu cõformatur.etenim callo nõ generato, eò quòd pars utraq; per muſculos cognatos & neruos,à femore & tibia in contrarium non retrahatur,tamen multitudo diſtentionis contrahet,& functionis difficultatem affectis inducet,neq; enim laborantibus ipſis diutius genu ſuſtinet,& obambulando illi impediuntur,præſertim aſcenſuri:ſiquidẽ in æquabili per planiciem motu actionis difficultas occultatur: in aſcenſu autem,eo quòd genu,in cruris eleuatione & poſitu non inflectatur,deprehenditur.Iam uero oſſiculum ſi quod pungit,eleuatum prius eximito, ac curationem conſentaneam adhibeto.

De tibia. Cap. CIIII.

TIbia cubito reſpondens,eandem curationem recipit. etenim illa duobus oſſibus fulta,altero craſſiore & cognomini,altero tenui, quod ex ſimilitudine perone Græcis,quaſi fibula,latinis ſura dictum,eaſdem fracturarum differẽtias recipit.in omnem enim partem diſtorquetur, quum ambo oſſa confracta fuerint:in treis autem,quum alterum, intrà & extrà: tibia quidem,retro:ſura,anterius.quapropter etiã ipſa ſimiliter reſtituitur manibus,aut funiculis ſuperioribus,quàm fracturæ funes ſunt,interim ipſi tibiæ circundatis,interim femori.Nam quum genu ſit ualidius,articulũ integrum per tentionem ſeruabimus.Similiter & inferiore fracturæ funiculo,ut in cubito dictum eſt:reliqua ut in capite de brachio tradidimus.

De pede ſummo. Cap. CV.

TAlus nequaquam frangi ſolet,eo quòd undequaq; tibia, ſura, & oſſe quod ob teſſaræ ſimilitudinem uocatur cyboïdes cuſtodiatur muniaturq;.At os quod à cymbæ figura dicitur ſcaphoïdes,& ſupernæ pedis regionis,item pedis digitorum oſſa,ipſumq; cyboïdes, ſimiliter ijs quæ in brachiali & oppoſita eius parte,manuſq; digitis ſunt, franguntur. quare etiam quæ de illis diximus,ne eadem repetantur,illinc huc transferre conſilium eſt.

Quomodo crus reponi debeat. Cap. CVI.

FEmore fracto,aut tibia,non minori cura repoſitionem ipſius,quàm reliquam curationem obibis.Nam partium cõfractarum æqualitas, hac potiſſimum probè adminiſtrata,conſeruatur.Nonnulli igitur canali, quã ſolenam Græci dicunt,nunc lignea,nunc fictili,membrum fractum, aut etiam crus ipſum repoſuerũt:alij uero ſola ea quæ cum uulnere fracta ſunt, eo quòd hæc ferulis nequeant conſtringi.in totum uero ſolenarum uſum poſteriores damnarunt,multis ſanè de cauſis,ſed præcipuè,quòd ipſarum duritia partibus negotium faceſſeret.Neq; tamen alienum eſt, artus cum uulnere fractos ferulis excipere,ut oſtendemus.Aeger itaq; reſupinabitur, ac indumentum aliquod craſſum cruri æquale, in longitudinem utrobique contractum & inuolutum, ut canali per mediam concauitatem oblongam proportione reſpondeat,ſubijcietur:pellis ſuper ipſam molliuſcula explicabitur,quæ ſuperfuſiones excipiat, deinde in longum crus concauitati huic canalem referenti,inſinuabitur.à lateribus alia ueſtimenta la-

næúe apponentur, ne membrum in latera declinet, pedis autem ima pars aſſerculum rectum panniculo circundatum, propter mollitiem, aſſumet, ac maioris ſecuritatis gratia, media faſciarum duarum triúmue, ueſtimento canalis modo præparato ſubijcientes, fractum membrũ ipſi leuiter deligabimus. At ſi æger non tolerans conetur pedem totum contrahere, conuenit id facere quod in ſuperiore pedis parte dictũ eſt, deinde blandè cum aſſerculo deligare, ne inuiti inter dormiẽdum, ut uериſimile eſt, pedem contrahant. Aliqui uerò etiam ſtragula lecti per medium pertundunt, ut ipſi ſint immobiles, & per foramen urina & ſtercus reddatur, uſque dum callus coaleſcat.

De fracturis quæ cum uulnere incidunt. Cap. CVII.

FRactura cum uulnere facta, ſiquidem ſanguis profundatur, hunc prius ſiſtemus: ſi inflammatio fuerit, præſidijs in eam efficacibus utemur. Carnibus contuſis, partem affectam ſcarificabimus, metu, ne in gangrænã incidat, ſublato: at ſi illa quoq; acceſſerit, aut alia quæpiam ſerpens putredo, conuenienter occurremus. habes autem horum ſingulorum curationem quarto uolumine explicitam. At ſi nihil horum adfuerit, neq; oſſa largiter denudata ſint, hamulis ſuturiſq; uſi, remedio cruentis apto, his medebimur, ſic, ut oſſicula refracta, ut ueriſimile eſt, & pungentia innatantiaq; primum auferamus. Quòd ſi magnum aliquod os emineat non commiſſum propter magnitudinem, in intenſione huic proſpicies. Siquidem Hippocrates femore & brachio confractis oſſa excedentia ſtatim eijcere dehortatur, periculum his futurum prædicens ex inflammatione, quam tenſio crearit, uel etiam conuulſione, ut credibile eſt, muſculorum neruorumq;. Tempus uerò nonnunquam adminiſtrationem commodam inuenit. In quocunq; igitur oſſe quod ex ſede ſua excidit, manũ admouere uolumus, nequaquam in inflammatione aggrediemur, ſed primo ſtatim die, anteq; inflammatione occupetur: aut nono, inflammatione iam finita. Adaptamus uero oſſa uecte quam Græci mochlíſcon uocant, eſt autem ea inſtrumentum ferreum ſeptem octóue digitos longum mediocriter craſſum, ne inter commouendum inflectatur, acutum in ſummo latumq;, & leuiter inflexum, cuius acutum extremum ſuperpoſito oſſis tuberculo ſubijcientes, ex altero in oppoſitum tendentes ſimul, & mediocri intenſione membri facta, inter ſe fineis fracturæ committemus. quod ſi facere nequeamus, ſcalpris exciſorijs obuerſas acies habentibus quod eminet auferemus, aut ſerra ſubſecabimus, quemadmodum in fiſtulis docuimus: oſſiúmque aſperitudine adæquata, & membro directo, medicamentis quæ in lintheolis illinantur, curabimus. Maximè autem animũ adhibere oportet in membris coniugalibus, aut à iugis appellatis, altero autem in ipſis oſſe particulatim ſerra abſciſſo, ut membrum incontractum maneat, etiam intenſione accurata utemur. deligatura uerò hoc modo adhibenda eſt. Circulares itaque faſciæ, partibus uulneris utrobique inijci debent: obliquæ uerò, per ulceris longitudinem, ut in literæ Græcæ X ſimilitudinem concluſio omnium fiat. Si ſordidum adhuc ulcus eſt, purgantia adhibebimus:

bimus:ſi purum,quæ carnem inducunt,linteolis illita,aliamq́ comprobatam uſu materiam.Hippocrates piſſera emplaſtro in linteolis utitur. id autem eſſe dicunt tetrapharmacum baſilicum.Vbi caro increuerit,ferulæ inijcientur.aliqui uero per initia ipſas accommodant,ulceris locum uitantes, & pro uſu urgente ipſas conſtringentes,uel rurſus remittentes. In quibus autem ſquama ab oſſe recedet,notabimus quidem hoc,inde quòd copioſus humor & tenuis excernatur,caro autem ulceribus uacua inanisq́ facta attollatur:deligatura quidem laxiore ad curationem utemur, hamulo autem,aut eiuſmodi quopiam ſquamam euellentes,iterum ualidiore deligatura utemur.porrò per totum ulceris tempus, medicamen aliquod ex ijs quæ inflammationem arcent linamento illitum, uulneri incumbet, ac ſimplices faſciæ inijcientur,quæ ſingulis curationibus ſolui debent,quum aliæ ſuprà dictæ maneant,ut in capite de brachio expoſitum eſt.

Si præter modum fracturis callus obducatur. Cap.CVIII.

IMmodici fracturarum calli indecoram omnino ſpeciem efficiunt, non nunquam etiam functiones impediunt,ſi prope articulum coaluerint. Si igitur recens adhuc callus coierit, remedijs admodum aſtringentibus utemur,deligatura ipſa accommodantes. Nonnunquam uero & plumbea impoſita lamina,id quod requiritur,effecimus.At ſi lapidoſus ſolidúſque fuerit,incidentes ipſum rademus,id quod eminet, ſcalpris auferentes: ſi res exigat,etiam terebris uſi.

Si diſtortum membrum callus firmarit. Cap.CIX.

QVibus membrum diſtortum callus firmauerit,difficultate functionum obeundarum haud exigua ſubſequente,præſertim ſi in pedibus fuerit,repoſitionis quidem modus non recipiendus eſt, ut qui extrema inferat diſcrimina.uerum ſi callus nondum radices egerit, laxantibus ſuperfuſionibus,& cataplaſmatis ex ficis pinguibus & columbarum ſtercore,alijsq́ medicamentis quæ à callo ſoluendo porolytica dicuntur, utimur.Inſuper per manus frictione,et cõfractione hunc diſſoluemus.Quòd ſi lapidoſus euaſerit,ſcalpello ſuperficie diuiſa, exciſorijs ſcalpris conſortium ab oſſe liberabimus,deinde fracturæ medebimur, ut ſuperius à me dictum eſt.

Si fracturæ callo non firmentur. Cap.CX.

FRacturæ nonnullæ ſine callo permanent,ſupra definitum naturæ tempus,aut ob continuas reſolutiones,aut immodicas ſuperfuſiones, aut motum intempeſtiuum,aut faſciarum copiam,aut quia totum corpus alimentum non percipit,in quibus etiam tenuius fieri membrum contingit.Itaque cum alias occaſiones,tum maximè corporis inediam tollere conandum eſt,partim per calidiora alimenta materiam particulæ diſtribuendo,partim cibum ſubminiſtrando ſufficientem, item lauacra, & reliquas animi uoluptates. Porrò notæ eos qui callo iam firmantur comitantes,hæ inter alias ſunt præcipuæ,ſi faſciolæ cruorem referant,etiam nõ oborto uulnere, quod forſan accidit, calli ſubſtantia quando coaleſcit

fiſtulis oſſium inſperſas ſanguinis guttas extundente.

De oſſibus luxatis. Cap.CXI.

QVum luxationes fracturis proximæ ſint, de ijs uerba facere aggrediemur. Luxatio igitur eſt, ut ſummatim dicam, quum articulus à proprio ſinu, ad inſolitum excidit, in qua motus arbitrarius impeditur. differentias ipſius alias dicere non habemus, niſi eam duntaxat quæ ex maioris minoriſq; ratione ſumitur. quum enim articulus in totum exciderit, communi generis uocabulo affectus Grȩcis exarthrema, latinis luxatio dicitur: quum autem aliquatenus duntaxat emotus eſt, aut uſq; ad ſuperficiem è ſinu elapſus, pararthrema.

De maxilla. Cap.CXII.

RVrſus à ſuperioribus incipiẽtes de maxilla dicamus. Nam quum malæ ſint immobiles, luxatione non periclitantur. maxilla autem toto loco non mouetur, quòd capita ipſius malis firmiter ac tutò inſinuata ſint: modicam uero peruerſionem quam pararthrema uocauimus, ſubinde experitur, quòd ob muſculos qui ipſam continent ex continuo mandendi loquendiq; exercitio in mollitiem elangueſcenteis, qualibet de cauſa facilè laxetur, quod uerbum apud Hippocratem χᾶται dicitur, in quibus ſine aliqua difficultate articulus ſponte in proprium locum reuertitur. uerùm de maxilla in totum luxata, ſatis eſt illius uerba exponere, quæ compendioſa, integra, & perſpicua exiſtunt. Scribit itaq; huncin modum. Excidit quidem maxilla raró, laxatur autem ſubinde oris hiatu, quomodo etiam aliæ plures muſculorum neruorumq; peruerſiones, id efficiunt. Clarum itaq; hinc potiſſimũ eſt, quandocunq; exciderit. Nam maxilla in anteriora propellitur, & ad contraria eius unde prolapſa eſt, peruenit, oſſiſq; tuberculũ iuxta malas tumidius apparet, difficulter ægri maxillam committũt. Qualis autem repoſitio ipſis congruat, manifeſtò liquet. alium enim continere caput oportet, alium comprehendentem ab interiore parte & exteriore digitis iuxta mentum hiante homine quàm mediocriter poteſt, primum quidem maxillam commouere aliquandiu, & huc, illuc manu diducere, ipſiq; homini iubere, ut laxam maxillam habeat, ſimulq; remittat & cõcedat, ut repentè potiſſimum laxetur, tribus pariter figuris, mente adhibita. Ratio ſiquidem eſt illam ex peruerſione in naturalem ſtatũ reducere. Oportet autem maxillã in poſteriora propellere, item cõſequenter his cõmittere, neq; hiare. Inſertio igitur hæc etiã in alijs figuris fieri nõ potuerit. medicina aũt modica ſufficiet, ſplenium appoſitum ceratum faſcia laxiore deligare. Sed tutius eſt, reſupinato homine firmare caput ipſius puluinis ſubiectis q̃ pleniſſimis, ut quàm minimè cedat. Cæterũ uulnerati caput aliquis cõtinebit. Sin aũt utraq; eadẽ maxilla eluxata fuerit, curatio quidẽ adhibebit̃: uerũ cõmittere minus hi os poſſunt, ut quibus ꝓminentiores maxillȩ ſint. rectitudinẽ autẽ indeflexam maximè cognoſces. dentiũ & ſuperiorũ & inferiorũ terminis, ſecundũ horũ directã aciẽ confert illas q̃ citiſſimè inſerere: quomodo aũt inſerent̃, expoſitũ eſt. Quòd ſi locis ſuis nõ inſinuent̃, piculũ

de ani

de anima ſubſequetur ex febribus continentibus, & torpido Caro. Nam muſculi hi dum alterantur, & præter naturam intenduntur. Carum inducunt. uenter ſolet his biliofa deijcere, uel ſyncera pauca, & ſi etiam uomãt, indiſcreta eijciunt. hi igitur decimo die potiſſimum moriuntur. ac hoc modo iniectionis nos ſubinde uſi ſumus, fomentis prius ex hydrelæo calido per ſpongiam ſuper luxatam macillam adhibitis, quando potiſſimum ægrè poteſt reſtitui, hominecꝫ humi collocato, poſt ipſum nos ſedentes, quemadmodum ab Hippocrate traditum eſt, operamur.

De clauicula & ſummo humero. *Cap. CXIII.*

CLauicula interiori quidem extremo non excidit, ut quo pectori committatur, unde ne mouetur quidem in ipſo. At ſi uiolentia cuiuſdam acuti extrinſecus feriẽtis auellatur, quemadmodum fractura ipſius, inſtaurari debet. Extremum autem, ipſius quod humeri articulamẽto inſeritur, non admodum ſanè excidit, à bicipiti muſculo ſummocꝫ humeri tuberculo prohibitũ. imò necꝫ uiolento quodam motu clauicula priuatim agitatur, propter ſolam thoracis factam ſeparationem. Vnde homo ſolus inter animantia clauiculam obtinet: quam ſi in paleſtra, ut ueriſimile eſt, peruerti contingat, conformatione per manus dirigitur, et ſplenijs multiplicibus accommodatis unà cum deligatura decenti, eadem curatione etiam ſummus humerus peruerſus in propriam ſedem reuertitur. Eſt autem officulum cartilagineum quod clauiculã ſcapulis colligat, in reſiccatis mortuorum cadaueribus occultatum, quod loco motum, imaginem imperitis exhibet, brachij caput excidiſſe, etenim in hoc exterior humeri pars acutior apparet: concauum autẽ, id unde excidit. uerum notis quas deinceps ſubiungam ipſa diſcernentur.

De humero luxato. *Cap. CXIIII.*

BRachij caput ſcapularum ſinui inſertum, excidit quidem frequenter, uerum necꝫ in ſuperiorem partem, ut quod ſcapularum proceſſus ancoræ ſimilis impediat: necꝫ in poſteriorem, propter ipſas ſcapulas: necꝫ tamen in anteriorem, ob muſculi bicipitis tendinem, ipſumcꝫ humeri faſtigium. Sed rarò quidem in interiorem exterioremcꝫ prolabitur, continuè uerò, præſertim macilẽtioribus, ad ima atcꝫ his ſanè facilè & excidit & rurſus inſeritur: multa autem carne preditis contrà, rarò quidem elabitur, ſed ægrè in ſedem ſuam compellitur. Quibuſdam itacꝫ etiam non luxatis, ex ictu frequenter elapſi loco membri ſuſpicio oritur, eo quòd ualida inflammatio ſubſequatur. Porrò quibus in imam partem luxatus humerus eſt, hoc modo agnoſces: affectus humerus ſi cum ſano conferatur, multum differt, quum exterior eius pars unde excidit, concaua appareat, ut in ſummo humero eluxato diximus, quod acutius quàm naturaliter eſſe debet, apparet, & brachij caput elapſum in ala manifeſtò occurrit, ac manus huius cubitus à coſtis magis receſſit, quibus quidem coſtis ſi ipſum adigas, cum dolore admouetur, neque ægri manum extenſo cubito ad aurem poſſunt reducere, neque alium motum multiplicem per eam moliri. In pueris itaque uel in quibus recens nec ampla facta eſt eluxatio, etiam nodo medij digiti flexi eminente medici manus, uel ipſius affecti, ſanæ manus

nus

nus,ſi non puer ſit,frequenter reſtituta eſt, ut inquit Hippocrates. ualentius autem hoc modo luxata inferuntur.Homo lotus & ſuperfuſionibus laxandi uirtute præditis uſus,reſupinari humi debet,& pila mediocris uel coriacea,uel alia quæpiam non admodum mollis, alæ accommodabitur, ac ſedens medicus aduerſus ægrum,iuxta latus affectum,ſi quidem dexter humerus luxatus ſit,dextri pedis calcem ſuperponet pilæ alæ ſuppoſitæ: ſi ſiniſter,ſiniſtri.ac affectam manum prehenſam ad pedes trahet,ſimulq; calcaneo alam in diuerſum propellet,ita ut aliquis poſt caput ad alterum humerum reſiſtat,ne corpus circum diuellatur.Eſt & alia ratio immittendi, quæ humero ſubnixo perficitur,quod Græci κατωμίζειν dicunt.Adoleſcẽs, aut longior ægrotante,aut altius conſiſtens iuxta affectum latus,ægri indidem collocati alæ ſuum ipſius humerum ſubijciet,& manum eleuatam ad uentrem ſuum attrahet,ut reliquũ ægri corpus poſt eum qui humerum ſuum alæ ſubiecit ſublime pendeat.At ſi æger leuior fuerit,alius quiſpiam puer leuis ex ipſo ſuſpendetur.Nam manu ac reliquo corpore in contraria detractis ad ima,ſubiectus alæ humerus facilè elapſum articulum reponit. atq; hoc etiam ligno quod Græci hyperon dicunt,efficimus. Eſt autem id lignum oblongum,rectum,quod in pauimento ſuper aliud quoddam ſolidum ponitur.huius igitur ſummum extremum rotundum, quod non admodum craſſum neq; tamen tenue eſt,alæ ægri aut ſtantis, aut ſedentis, ſubijcietur,iuxta totam ipſius longitudinem. Ac manu per lignum iſtud porrecta & detracta,reliquo autem corpore contrà inferius uergente, uel ſua ſponte,uel alio quodam trahente,reſtitutio fiet.atq; hoc in ſcalæ gradu fieri debet,quemadmodum in confracto brachio per tenſionem fieri dicebamus.hic autem rotundum quoddam corpus ſuper gradum deligatur,quod ægrotantis alæ poſſit adaptari & brachij caput propellere.Porrò ſi ob uetuſtatem affectus,aut corporis duritiem,repoſitio nobis faceſſat negotium,utemur etiam ratione quæ per ſpatham ligneam,amben appellatam fit.Eſt autem ambe lignum quod longitudinem duorum cubitorum habet,latitudinem quatuor digitorum, craſſitudinem inſtar digiti, alterum extremum rotundum,quod etiam promptè in alæ ſinum ingreditur,perinde ut ligni quod hyperon uocatur,extremum.hoc itaq; extremum panniculo circundatum,quò lenius exiſtat, capitulo brachij iuxta alam accommodabimus,totam uero manum ad lignum intenſam cum eo deligabimus,iuxta brachium,cubitum, & eius extremum. deinde ligno obliquo inter duas columnulas rectas adaptato,uel rurſus ſupra ſcalæ gradum manu traiecta cum ligno,ut ala per tranſuerſum gradui accommodetur,manum infrà trahentes,ſinemus in alteram partem reliquum corpus in ſublimi pendere. tunc enim articulus ingredietur. Vbi fuerit repoſitus , mediocris ex lana pila ſi quidem inflammationem pars non ſentiat, ſicca: ſi ſentiat, oleo madens alæ iniecta, deligabitur. per hanc autem alam & humerum & alteram alam uinculi deligationes literæ X figuram potiſſimũ apparebũt,ita ut in hunc modũ facta deligatura ſuper affectũ humerũ accõmodetur,brachiũ aũt coſtis colliget̃,ipſeq; cubitus et

ſum-

ſumma manus, ex ceruice deuinciantur, ne rurſus de integro articulus excidat. Poſt ſeptimum diem uel tardius ubi faſcias diſſolueris, mediocri uti frictione præſtat, eo quòd corpore ſolidiore facto, articulus ita firmetur, ut non facilè prolabatur. Quòd ſi autem crebrò prolabatur, aut humiditatis uitio, aut ob aliam quampiã iam diu factam elabendi uiam, ad uſtionẽ ueniendum eſt, ſicut ſuprà comprehendimus. Quum autem uel infantibus in utero aut æditis quidem in lucem, ſed adhuc increſcentibus, particula fuerit luxata necdum repoſita, in humero quidem carnes nihil à naturali figura deficiunt, neq; enim manus quodcũq; opus perficere impeditur, os autem brachij breuius permanet, nõ augeſcens, ac tales nominantur galiancones. In femore etiam os incrementum non ſentit, & totum crus contabeſcit, quum enim pondus corporis ferre nequeat, non exercetur, ac in alijs membris luxatis manentibus, quæ ſubijciuntur partes, omnium iniurijs expoſitæ ſunt.

De cubito. Cap. CXV.

QVanto cubiti articulus humero magis uarius creatus eſt, tanto plus negotij prolapſus exhibet: & tardius quidem excidit, ſed difficilius reponitur, propter tuberculorum ſinuumq; frequentiam. Nonnunquam igitur ſolum aliquatenus detorquetur, quem caſum parathrema dixi, ſæpe uero etiam ex toto in omnem partem prolabitur, præcipuè in priorem & poſteriorem, quod facilè dignoſcitur, eo quòd excidit oculis & tactui obiecto, in quodcunq; prolapſum ſit, & ſinu unde excidit apparente. Hæc uero potiſſimum ſani cubiti inſpectio coarguit. Conuenit autem protinus membrũ reponere priuſquàm inflammatione occupetur: ſiquidem eam expertum, difficulter curatur. Quędam etiam nullam prorſus curationem recipiunt, maximè ſi in poſteriora prolapſa ſint. Hæc enim luxatio omnium quę in cubito fiunt maximè dolorifica eſt et periculoſa. Quòd ſi modicè articulus inuerſus ſit, moderata etiam intenſione reſtituitur, ſic ut miniſtri manum exporrectam iuxta brachium cubitumq; contineant, & in aduerſa retrahant, medicus autem ſuæ manus palma quod exceſſit in ſuam ſedem compellat. Hippocrates in priora luxationẽ ſubito manus inflexu inſtaurat: ut palma ipſius humerum iuxta rectum pulſet: in poſteriora uerò, ſubita rurſus & diutius facta extenſione, quoniam luxatio in priorem partem, uiolenta potiſſimum extenſione efficitur: quæ in poſteriora, flexu ſimiliter uehementi. Quòd ſi luxatio perſeueret, etiam ualidam magis intenſionem uſurpabimus, eiuſmodi uero eſt potiſſimum quã Hippocrates in brachio cõfracto expoſuit, ubi ligonis manubriũ adhibebat. Porrò recentiorũ aliqui hunc in modum adaptant. miniſtris duobus manum ut dictum eſt, intendentibus, ita ut alter ſurſum ad alam cõtineat, alter deorſum iuxta brachiale, medicus aduerſus ægrotanti conſiſtens, duabus palmis iuxta articulum, brachium circundat, ac ubi iuſſerit ueſtimentum contractũ in oblongum uel latam faſciam manibus ipſius ſimul & ægrotantis brachio circundare, & in exteriora imáque propter ſummam manum retrahere, ipſe deinceps cum tenſione conſtrictas ipſas trahit, donec cubiti

articu

articulum excedant. Cæterum manus prius oleo illini debet, ut lubrica fiat & facilè medici palmis deducatur. Sic enim prolapſa, ſi pertrahentium manum ui premantur, in propriam ſedem reuertuntur. Poſtquam ſunt repoſita, in anguli modum figurata manu, ex ſplenijs & conuenienti deligatura curationem petemus.

De brachiali & digitis luxatis. Cap. CXVI.

Brachialis digitorumq́ luxatio nullum faceſſit negotium, per ſe, niſi cum ulcere facta fuerit. de hac igitur in capite de luxationibus quæ cũ ulcere fiunt tractabitur. At ſine ulcere luxatis, mediocri intenſione, & remedijs quæ inflammationem pellunt, medebimur.

De uertebris ſpinæ. Cap. CXVII.

Vertebræ ſpinæ ſi ex toto prolabuntur exciduntq́, præſentaneã mortem inferunt. Medulla ſiquidem ipſius ſpinę uel quamlibet compreſſionem non ſuſtinet, quum & ſolus ex ipſa neruorum proceſſus ſi contundatur, hominem in periculum perducere ſufficit. Peruerſionibus autem ſubinde affligitur, nunc in priorem partem diſtorta, ac uitiũ lordoſin Græci appellant: nunc in poſteriorem, & cyphoſin à loco gibbato uocant: interim uero in latera, quod ſcolioſin nuncupant. Quum igitur multæ ſimul uertebræ paululum adeò peruerſæ fuerint, plurium ſimul peruerſio ex circulari flexus rotunditate fieri apparet, ac putant nonnulli decepti, ab una uertebra ampliter peruerſa id fieri. Nam magna diſtorſio non rotundum, ſed angularem ſpinæ flexum molitur, quando etiam magis periculum ſubſequitur. Si igitur introrſum ſpina eſt peruerſa, reſtitutionis ſpes nulla eſt, eo quòd per uentrem, anterius oppoſitio fieri nequeat. qui enim in ſcala ſic affectos intendunt, aut cucurbitulas admouẽt, aut ſternutamenta aut tuſſim aut flatus excitant, quid tandem promouere putati ſint, Hippocrates abundè oſtendit. Quoniã uero ſubinde cuiuſdam oſſiculi ſpinæ refractio facta, cauum locum repræſentat, quemadmodũ in capite de fracturis comprehenſum eſt, aliqui uitium lordoſin eſſe crediderunt, deinde hoc celerius perſanato (promptè enim callo firmatur) lordoſin curatu facilem exiſtere pronuntiarunt, & ſi nullam curationem, aut certè difficilem recipiat. his etenim urina ſupprimitur, aluus non reſpondet, corpus inhorreſcit, poſtea etiam ſine uoluntate excrementa prorumpunt. Hæc autem eueniunt, neruis & muſculis conſortij lege laceſſitis, ac celeriter ægri moriuntur: præſertim ſi ſuperiores & ceruicis uertebræ affectum fuerint expertæ. Cui uero iam inde à paruulo potiſſimum uertebræ gibbatę protuberant, uitium longum eſſe neq́ celeriter mortem ſed morbũ accerſire, & inſanabile Hippocrates prodidit. At quibus recens hic gibber ex caſu prouenerit, machinæ quidem per ſcalam & rectam ægri ſuſpenſionem ac uteri inflationem adhibitæ, ridiculæ ſunt. ſola autem Hippocratis adaptatio ſufficiet. Conuenit enim, inquit, lignum magnum quod tantam longitudinem ac latitudinem habeat, ut hominem excipiat, aut ſcamnum huic æquale, prope parietem deponere, ac iuxta hunc ita extendere, ut in longitudinem pede non amplius abſit, & ueſtimenta quædam ſuper ipſum explicare, ne hominis

corpus

corpus infringatur,(erit autem hic lotus antequàm ſuper lignum ſcamnúmue inſideat,)deinde loro pectus ipſius bis circundatum,per alas iuxta dorſum uincire,initia lori ligno oblongo piſtillo ſimili deligare, atq; hoc ſuper pauimentum iuxta ligni aut ſcamni ſubiecti extremum conſtituere, & miniſtro poſt ægri caput ſtanti ex ſuperiore parte continendum tradere,ut imo quidem extremo contrà fixo,altiore ſupra caput tracto,opportuna fiat intenſio:altero autem loro pedes ſimul & ſuperiores talorum partes deligantes,& rurſus alio,ſuperiora ilium et lumbos ita ut huius in lumbis fiat connexio,iterum extrema horum ligamentorum coniungemus:alij autem ligno piſtillo reſpondenti,ſimiliter prædicto illigãtes, ſtatuemus in ligni aut ſcamni extremo quod iuxta pedes eſt,lignum piſtillum repræſentans,ad prioris ſimilitudinem,deinde famulis iubebimus ut per ligna retractionem in diuerſa moliantur. Quidam uero aſellis dictis hanc efficiunt,ſunt autem hi axes qui contra rectum lignum uertuntur: utroq; huius magni ligni aut ſcamni latere iuxta extrema ad pedes caputq; ſita, lora inuoluantur. Quum autem ſic intenſio ipſa adminiſtratur, manus palma gibberum cõſtringemus:ſi autem uſus poſtulat,etiam ſuper ipſum inſidebimus,nullum ueriti periculum. At ſi ne ſic quidem ſpina inſtauretur, & æger preſſionem ferat,utile eſt parietem adiacẽtem in longum canalis modo exculpere è regione gibberi,ut ſculptura cubiti longitudinem habeat, neq; altior ſit ægrotantis ſpina,neq; multo humilior,imò ſculpturam prius præparatam eſſe oportet. huius enim cauſa etiam lignum ab initio prope parietem poni maluimus. deinde aſſeris mediocris alterũ finem ad ima comprimemus,donec ſenſibiliter ſpina dirigatur. uerum,ut inquit Hippocrates,ſola intẽſio citra aſſerem,rurſusq; per aſſerem ſola curatio, id quod requiritur poteſt efficere. Quòd ſi hoc uerum eſt,nõ alienum etiam in lordoſi & ſcolioſi per initia intenſionem prædictam,ſine conſtrictione uidelicet,moliri:poſt adaptationem uero,lamina lignea quæ latitudine treis digitos æquet,longitudine gibbero reſpondeat & aliquam ex ſanis uertebris comprehendat,loro lineo aut ſtuppa propter duritiem inuoluta,uertebris ipſis imponi & conuenienter deligari debet. uictus adhibebitur tenuis. At ſi poſt hæc quædam gibberi reliquiæ remanſerint, laxantibus emollientibusq; remedijs cum laminæ appreſſu, perdiu utendum eſt. aliqui uero plumbeam laminam uſurparunt.

De coxa luxata. *Cap. CXVIII.*

QVum alia corporis oſſa interim paulum excedant,interim toto loco excidant,coxę humeriq; articulus ſoli luxationi opportunus eſt,qua tota ſede promouetur,atq; ex his,magis coxæ articulus. quoniam ſinum & rotundum & profundum poſſidet,ad hæc,quòd elatioribus marginibus munitus ſit. At ſi quandoq; articulus ob uim quandam uehementem ſinu ſuo exciderit,etiam multæ luxationis ſecundum minoris maiorisq; rationem differentiæ,proueniunt,quatuorq; modis,imò locis coxa luxatur,uel enim in interiorem partem,uel exteriorem,uel priorem, uel poſteriorem,prolabitur:uerum intrò quidem & extrà continuè, & multo fre-

quentius intrò: in anteriora autem & poſteriora, rarius. Quibus itaq; in interiorem partem coxa prolapſa eſt, ijs crus affectum, ſi cum ſano conferas, longius ſpectatur, & genu prominentius, & ad inguina crus inflectere nequeunt, & in regione ſcroti & ani intermedia tumor manifeſtus occurrit, tanquam femoris capite illic deſidente. Quibus autem in exteriora promota eſt, ijs contrariæ notæ eueniunt. ſiquidem crus breuius apparet, & inter ſcrotum & anum in ſinum dehiſcit, iuxta clunes in tumorem attollitur, & genu interius demergitur, crus inflectere ægri poſſunt. Si in priorem partem prolapſa eſt, crus ſine dolore genu extendunt, non autem ad interiorē partem inclinare poſſunt, incedere conantes. Vrina his ſupprimitur, inguina intumeſcunt, nates rugoſæ excarnesq; apparēt, calci inter ambulandum innituntur. Porrò quibus in poſteriora excidit, non aut poplitem, aut genu extendunt, neq; inflectere poſſunt prius quàm inguina flexerint, atque his crus breuius, inguina laxiora apparent, & per nates femoris caput eminet. Quibus ſanè iam inde à pueritia, aut certè longiore temporis ſpatio articulus prolapſus curæ non fuit, etiam præſidium nihil promouerit, membro iam in orbem coacto. Quibus autem continenter excidit, hi curationem Hippocratis aſſument, quapropter ſtatim reponi luxata debent. ueteſtæ ſiquidem coxæ luxationes, nullo modo conſaneſcunt. Communiter itaq; in quatuor luxationibus inſtauratio congruet, tum quæ conuerſione articuli & circunductu fit, tum quæ intenſione. Si enim affectus recens fuerit, & æger iuuenis, nonnunquam femur continentes circumagentesq; huc illuc, articulum repoſuimus. Quòd ſi in interiorē partem luxatio declinauerit, etiam crure tantum ſubito & ualenter ad inguina quàm intimè flexo, id quod requiritur effecimus: ſin autem his non ceſſerit, intenſione utendum, primum per manus adhibita, quę crus ab inferiore parte trahāt ac per femur tibiamq; conſtringant, ex ſuperiore autem parte, ſub alis corpus circundent. Quòd ſi etiam ualentior deſideretur intenſio, funibus contextis aut implicitis, uel loris crus deligare, omnino quidem ſupra talum: ut autem genu nihil patiatur, hoc quoq; ſuperius, oportet: at pectoris regionem uincire neceſſe non eſt, uerum, ut dictum eſt, manibus ſubter alas comprehendatur, loriq; mollis & ualidi mediū iuxta regionem inter ſcrotum & anum adaptatum in humeros reducemus anterius per inguina & clauiculam: poſterius, per ſummas partes, duoq; lori initia miniſtro trademus, deinde omnes ſimul trahentes, ut ægrotantis corpus eleuetur, intenſionem molientur. hic quidem intendendi modus communis eſt quatuor femoris luxationum differentijs, priuatim autem in ſingulis modus quo oſſa uecte in ſedem ſuam compelluntur, Græci mochlian dicunt, euariat. Intenſio enim homine ſi quidem in interiorem partem articulus exciderit, lori per regionem quæ ſcrotum & anum interiacet, traiecti medium inter femoris caput ipſamq; regionem à ſcroto ad anum tendentem diſpenſari conuenit, referri autem lorum per inguina adiacentia & clauiculam expedit. At adoleſcens quidam duabus ulnis affectū femur, quà craſſius eſt, circundatum, in exteriora ualenter extrahet. Atq; hic modus inſerēdi alijs ex-

pedi-

peditior eſt, cui ſi articulus non ceſſerit, aliĳs quoq; utendum, uariĳs quidem magis, ſed hoc efficacioribus. intendi etenim hominem ſuper lignum grandius aut ſcamnum oportet, in quo etiam ſpinę gibbero uitiatos intendimus. Inſculpentur autem per totum ferè oblongæ quædam ceu foſſæ, quæ latitudinē altitudinemq; triū digitorū, non maiorē habeant, diſſidentes inuicem nō magis quàm digitos quaternos, ut uecte iuxta extremū in ipſis reſiſtente, in quamcunq; partem conueniat, reſtituatur membrum. Per medium autem lignum aut ſcamnum, aliud impingatur lignum pedalis longitudinis, ligonis manubriĳ modo craſſum, ut ſub hoc intenſo homine, lignum medium inter regionem à ſcroto ad anum porrectam & femoris caput conſiſtat. Simul enim corpus ĳs qui à pedibus trahunt porrigi prohibebit, eoq; ne uſu quidem ſæpe uenit in contraria ex ſuperiore parte intenſio: ſimul autem intenſo quoq; homine ipſum lignum femoris caput foras propellet. ac intenſio ad ſuperius dictum modum adminiſtrabitur, præſertim pedis. Quòd ſi ne ſic quidem in ſedem ſuam redierit, impactum lignum rectum auferri debet, ex latere autem huius ſitus utrinq; ſingula ligna inſigentur, tanquam poſtes, non minus quàm pedalis longitudinis. his aliud lignum adaptabitur gradus ſcalæ modo, ut trium lignorū figura H literam repræſentet, nam paulo inferius ſummis, medium lignū accommodabitur. Deinde in ſanum latus iacente homine, ſanum quidem crus inter hos poſtes ſubter gradum quodammodo ducemus, affectum autem crus ex ſuperiore parte ſuper hunc ponemus, ut ipſi femoris capiti accommodetur, ſubſtrato prius ei multiplici ueſtimento, ne femur contūdatur. aliud autem lignum mediocriter latum tantam habens longitudinē ut à femoris capite uſq; ad talum ſubiectum pertineat, intrinſecus cruri alligabitur. Vbi iam facta eſt hæc intenſio, aut per piſtillum, ut in gibbero prius diximus, detrahere ad ima crus cum alligato ligno oportet, ut uiolentia hac femoris caput in propriam ſedem reuertatur. Cæterum eſt & alius reponēdi modus ſine intenſione per lignum, ab Hippocrate commendatus. Manus enim, inquit, ægrotantis molliter coſtis alligare oportet, & pedes utroſq; ualido loro molli per talos & ſuper genu deuincire, ut quatuor digitorum ſpatio inuicem diſtent: intenſo autem affecto crure duobus digitis magis quàm alterum, hominem ſuſpendere, ut caput cubitos duos à terra abſit. Adoleſcens uero aliquis peritus ulnis ſuis femur affectū comprehendens quà craſſiſſimum eſt, ubi & caput femoris, ſubito pendere ex homine cogetur. facile nanq; articulus ingredietur. Hic reponendi modus aliĳs quidem ſimplicior eſt, ut qui non multo apparatu peragatur, ſed ueluti miſerabilem ipſum, pleriq; medici auerſantur. Porrò ſi in exteriora membrum fuerit luxatum, homo ſuperius intendi debet, lorum autem iuxta regionem inter ſcrotum & anum per oppoſitas parteis ferri conuenit, inguina dico & clauiculam: medicum autem ab exteriore parte introrſum agitare iuxta conuenientem foueam ex ĳs quæ inſculptæ ſunt, miniſtro quodam uectem ad ſanum clunem ne cedat, obĳciēte. Sin autem in priora promotus eſt articulus, homine intenſo uir quidam ualidus dextrę

manus palmam affectis inguinibus imponens, altera comprimet, ſimul ad ima, genu uerſus conſtringet. At ſi in poſteriora prolapſum eſt articulamentum, non opus eſt quidem hominem in ſublime uſq; intendi, ſed in ſolido iacere, quemadmodum etiam ſi in exteriora articulus exciderit. Sicuti autem in gibbero dicebatur, ſuper lignum aut ſcamnum homo pronus in tendetur, uinculis nõ per ilia, ſed in crure, ut nuper dictũ eſt, porrectis. Iam uero uti conuenit conſtrictione per aſſerem adhibita, iuxta clunium regionem, ubi & articulus excidit. atq; hæc ſanè de coxendice ex cauſa foris adueniente luxata, dicta ſint. quoniam uero propter copiam humiditatis, ueluti humerus, ſic etiam coxa prolabitur, uſtione utendum eſt, quemadmodum in capite ipſius comprehendimus.

De Genu articulo. *Cap. CXIX.*

GEnu in treis parteis promouetur, interiorem nimirum, exteriorem, & iuxta poplitem. in priorem enim prolabi oppoſita patella prohibetur. Eiuſdem igitur intenſionis utentes modis, interim per manus ſolas, interim etiam funibus, decenter deligabimus, reliquamq; adferemus curationem, hoc ſpectantes ut particula diutius immobilis conſeruetur.

De tali articulo, ubi etiam de pedis digitis agitur. *Cap. CXX.*

TAli articulus ſi paulum exceſſit, modica etiam intenſione curatur: ſi toto loco mutatus eſt, uehementiore indiget auxilio. Tentandum itaq; & hic per manus ualidiore intenſione uti. Quòd ſi non reponitur, homine humi reſupinato extenſoq; longum aliquem & ualidum palum inter duo femora iuxta regionem ſcroto & ano interiectam, humi per ima rectũ deſigemus, ut corpus aduerſus eum renitens, ad pedis intentionem nõ cedat, imò prius deſigetur, quàm homo decumbat. Quòd ſi magnũ illud lignũ adeſt, quod pedale aliud lignum per medium habere defixum diximus, ſuper hoc intenſionem moliemur, miniſtro uno femur continente retrahenteq;, alter manibus aut loro pedem trahet, medicus luxatum manibus diriget, alterumq; pedem alius ad ima continebit. A repoſitione deligari tutò pes debet faſcijs ad ſuperiorem pedis partem, alijs ad talum diſtributis, cura adhibita ne poſterior tendo iuxta calcem cõſtringatur. In hoc caſu uſq; ad dies quadraginta in quiete homini perſeuerandum eſt. nam incedere ante abſolutam curationem tentantes, particulam reddũt inutilem. At ſi quis ex ſaltu, ut fieri ſolet, calcis os peruerterit, uel etiam aliam quampiã inflammationis affectionem excitarit, blanda quadam intenſione, cõformatione, fomentis inflammationi contrarijs, & faſcijs firmis id dirigendum eſt, homine ſimiliter uſq; dum conſanuerit, in lectulo perſeuerante. Cæterum digitorum peruerſio, ut in manibus dicebamus, non difficulter moderata tenſione emendatur. In omnibus autem luxatis peruerſiſq;, poſtquàm inſtaurata ſunt & conquierint, inflammationem in articulis, ut ueriſimile eſt, remanentem, aut tumorem, quæ etiam diu membra à functionibus impediunt, mollientibus remedijs perſanabimus, quorũ materiem nullus qui in artis operibus uerſatur, ignorat.

De luxatis cum ulcere. Cap.CXXI.

IN luxatis cum ulcere multa requiritur prudentia. Dum enim hęc inſeruntur, extrema pericula, nonnunquam & mortem inferunt. inflammatis enim extenſione ijs qui adiacent neruis & muſculis, dolores ualidi, conuulſiones, & febres acutæ oboriuntur, præſertim in cubiti gibbero, genu, et ſuperpoſitis partibus. Nam quò principalibus ſunt uiciniora, hoc maius periculum concitãt. Hippocrates itaq; horum repoſitionem, ualentioreḿq; deligaturam omnino auerſatur. ſolis autem quæ inflammationem abigũt leniuntq́; præſidijs, per initia uti præcipit. Sic enim ipſis ſupereſſe forſan licebit. Quod autem ipſe in ſolis digitis conſulit, id nos reliquis etiam articulis facere tentabimus, ac inter initia ſtatim quum pars adhuc inflammatione caret, prolapſum articulum mediocri intenſione reponemus. quod ſi ſecundum animi inſtitutum euenerit, perſiſtemus, ſola ratione quæ inflammationem arcet, utentes: ſi inflammatio quæpiam, aut conuulſio, aut aliquid prædictorum contigerit, rurſus eijcere ipſos neceſſarium eſt, ſiquidẽ citra uim porrigantur. at ſi hoc quoq; diſcrimen metuamus, (nõ enim porrigentur forſan inflammata) ſatius eſt per initia in maioribus quidem articulis repoſitione ſuperſedere. ubi uero inflammatio declinauerit, (id autẽ fit poſt ſeptimum nonúmue diem) pręfati etiam periculum, quod ex repoſitione futurum ſit, tum quòd ſi non repoſitum fuerit, claudi omnino ſuperuiuent, conabimur tutò adminiſtrationem obire, utentes, propter commoditatem, etiam uecte. Porrò ulceris curationem ut in fracturis cum ulcere dictum eſt, adminiſtrabimus.

De luxatione cum fractura facta. Cap.CXXII.

AT ſi luxatio ſine ulcere cum fractura euenerit, communi intenſione & per manus conformatione utendum eſt, ut in ſimplicibus fracturis docuimus: cum ulcere autem rurſus, ex fracturis cum exulceratione & luxationibus priuatim expoſitis, congruam adminiſtrationem petemus.

Libri ſexti finis, Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

PAVLI AEGINETAE LIBER SEPTIMVS, IOANNE GVINTERIO ANDERNACO MEDICO INTERPRETE.

De temperamentis, quæ per guſtatus qualitates deprehenduntur. *Cap. I.*

DE SENSILIVM CORPORVM TEMPERAMENTO, coniecturam ex odoratu aliquam ſumere, haud eſt ſecurum. Nam inodora, ſubſtantijs craſſa quidem ſunt, ſed quanto ſint calore, & frigiditate prædita nõ ita conſtat: odora uero, & tenuia quodammodo ſunt & calida, ſed quatenus id ſint, neutiquam oſtenditur, eo quòd ſubſtantiam habeant inæqualem. Multo adhuc minus ex coloribus exactè quid licet colligere, cum in ſingulis calida, frigida, humida & ſicca reperiantur. Verum in guſtatu omnes ſimiliter particulæ corporum guſtabilium, ut hoc uocabuli uſurpem, linguæ obijciuntur, ſenſumq́ mouent, ut manifeſtò ex ipſo quoq́ temperamentorum uires deprehendamus. Quod igitur aſtringit, cogere, obturare, denſare, repellere, incraſſare, atq́ ante hęc omnia, refrigerare, ſiccareq́ eſt idoneum. Acidum incidere, diuidere, extenuare, aperire, & perpurgare citra calefactionem poteſt. Acre, ſimilem acido effectum præſtat, extenuando purgandoq́, ſed acidum refrigerando euariat: acre, calefaciendo: præterea illud repellit, hoc attrahit, diſſipat, rumpit, cruſtas inducit. Pari modo etiam amarum, meatus expurgat, abſtergit, extenuat, incidit ſuccorum ſpiſſitudinem, ſine calore manifeſto. Aquoſum frigidum, incraſſat, cogit, contrahit, obturat, ſenſum aufert, ſtuporemq́ inducit. Salſum contrahit, ſtringit, condit, ſiccat, citra inſignem caliditatem frigiditatémue. Dulce laxat, cõcoquit, emollit, rarefacit: oleoſum humectat, emollit & laxat.

De ordine & interuallo temperamentorum. *Cap. II.*

MOderatum ſanè medicamentum ita ut temperatura ei reſpõdeat cui admouetur, inde quod nec ſiccet, nec humectet, nec refrigeret, nec calefaciat, ipſum neq́ ſiccum, neq́ humidum, neq́ frigidum, neq́ calidum nominare conuenit. Quod autẽ ſiccius eſt, aut humidius, aut calidius, aut frigidius, à præpollente appellatur facultate. Præſtat autem in unoquoq́ exceſſu, quatuor, quantũ ad uſum ſpectat, ordines ſtatuiſſe: calidũ quidem nominantes in primo ordine quod utiq́ nos calefacit, ſed nõ euidenter, ut illius rationali quadã demonſtratione indigeat. Simili ratione, frigidũ, & ſiccum, & humidũ, quodcunq́ demonſtrationem requirat, nondum actionem ualidam neq́ euidentem ſortitũ. At quę manifeſtò iam ſiccare uel humectare uel calefacere uel refrigerare poſſunt, ad ſecundum huiuſmodi ordinem referentur. quę uehementer iam ſed non ſummè id faciũt, tertio annumerantur. quæ uero ſic calefaciunt ut cruſtas inducant, quarti ſunt ordinis, ſimiliter quæ refrigerant, ut iam ſenſu priuent, hæc quoque

ad

ad quartum relegantur. Porrò ſiccius medicamentum nullum eſt inuenire quarti ordinis, ſi non urat. Nam ſi quod ſummè exiccat, id planè urit: huius notæ ſunt, chalcitis, miſy & calx. Tertij uero ordinis ſiccantium poteſt aliquod eſſe etiam non urens, quemadmodũ quę uehemẽter aſtringunt omnia, è quorum numero eſt omphacium, rhus, & alumen.

De particularium ſimplicium medicamentorum facultatibus. Cap. III.

Abrotanum.

ABrotanum & calefacit & ſiccat in tertio abſceſſu, diſcutiendi incidendiq́ facultate præditum, modicè uero aſtringit, totiq́ corpori cum oleo infricatum, rigores circuitu remeantes perſanat, ſtomacho minus amicum eſt. crematum maiores in ſiccando uires acquirit, quàm quòd ignem non eſt expertum. Capillorum defluuia quas alopecias uocant cum tenui quodam oleo inunctum explet.

Agallochum.

Agallochum lignum eſt Indicum Thuię ligno ſimile, odoratum. Manſum animæ ſuauitatem commendat. Item in ſuffitum adhibetur. Radix eius pota drachmę pondere, flaccidum ex ſuperflua humiditate ſtomachũ reſolutũq́ cõfirmat. Ad hęc iocinoroſis, dyſentericis, pleuriticiſq́ opitulãt.

Agaricum.

Agaricum radix eſt, in arboris trunco prognata, corpore fungoſo, quę ex aëria terreſtriq́ ſubſtantia coaluerit, uis eius eſt diſcutere & craſſos humores incidere. Viſcerum maximè obſtructionibus purgando medetur.

Ageraton.

Ageraton uim habet diſcutiendi, & leniter etiam inflammationem quodammodo arcet.

Agnus, qui uitex dicitur.

Vitex qui græcè agnus uel lygos appellatur, in tertio ordine tum calefacit tum ſiccat, ſubſtantia tenuis eſt, eoq́ flatus abolet, caſtitati conſeruandę facere creditur, non modo commanducatus potuſq́, uerum etiam in cubitum ſubſtratus. Semẽ ipſius etiam iocinoris & lienis infarctus liberat epotum. Frixum autem minus eſt flatulentum, & facilè in membra diſtribuit.

Agreſtis, gramen.

Gramen Parnaſi admodum utile eſt. Siccat & modicè refrigerat: tenuiumq́ partium & ſubacerbum exiſtit. eoq́ cruenta uulnera glutinat: Decoctum eius calculos confringit.

Anchuſæ quatuor.

Quatuor ſunt anchuſæ, non eiuſdem omnes facultatis. Nam onoclææ appellatæ radix aſtringendi uim habet & quiddam ſubamarum, ad lienis renumq́ dolores efficax, cataplaſmatis autem modo cum polentis applicata eryſipelatis ſuccurrit: folia minus radice refrigerant deſiccantq́, hinc ad alui profluuium bibuntur. Quæ dicitur lycopſis, aſtringens quodammodo efficacius, ſimiliter eryſipelatis conuenit. Onochelos uero ſeu Alcibiadios nuncupata medicatior quodammodo, uiperarum morſibus ſuccurrit forma cataplaſmatis adhibita, alligata, & comeſta. Quarta omnibus alijs breuior, ſine nomine propemodum, maiore quàm Alcibiadios, amaritudine donata: latis alui lumbricis inſtar acetabuli pota benefacit.

Adarce.

Adarce ueluti ſpuma quædam eſt aquæ ſalſę in cremijs & arundinibus concreta, tantum uero acrimoniæ habet & caloris ut extrinſecus cum alijs impoſita ferè urat: intro eam aſſumere nulli licet.

Adiantum.

Adiantum ſiccat, extenuat, & modicè diſcutit, calore ac frigiditate medium quodammodo eſt: Alopecijs igitur medetur, tumores diſcutit, calculos potu confringit, è pulmone reiectiones deſiccat, alui profluuium ſiſtit.

Aizoon: ſemperuiuum.

Semperuiuum duplex, refrigerat quidem ex tertio abſceſſu, deſiccat autem aſtringitq́ mediocriter. Hac ratione igitur ualet eryſipelatis, et ad herpetas inflammationesq́ ex fluxione concitatas conuenit.

Aetonychon.

De Aëtonycho in capite de lapidibus pertractabitur.

Athera.

Athera pulticula eſt ſorbilis è zea molita, aut è frumento cōfecta infantibus accommodatur. Item cataplaſmatis uice illinitur.

Aegilops.

Aegilops diſcutiendi facultate prædita eſt, unde etiam indureſcentibus inflammationibus & ægilopi quæ oculorum fiſtula eſt, opitulatur.

Aegiros, populus nigra.

Populus nigra in primo ordine calefacit, modicè ſiccat, & tenuis eſt ſubſtantię, cuius folia cum aceto cataplaſmatis inſtar applicata, podagricos dolores ſopiunt. Quæ uero ex ea diſtillat reſina, floribus calidior miſcetur acopis: & malagmatis, fructus cum aceto potus comitiales auxiliatur.

Aedæon, hoc eſt, pudendum, maſculi cerui.

Pudendum cerui maſculi ſiccatum tritumq́ ex uino potum, uiperarū morſibus ſubuenit, miſcetur autem compoſitis remedijs.

Aethale, fuligo.

Aethale & lygnys in litera L, exponetur.

Aethiopis.

Aethiopis ſimilia uerbaſco habet folia, radicis decoctum, potu datur iſchiadicis, pleuriticis & ſanguinem reijcientibus, et arterię aſperitates cum melle lenit.

Aima, ſanguis.

Sanguis frigidus nullus eſt, uerum ſuillus, humidus eſt, & minus calet, humano maximè temperamento ſimilis. Columbarum uero, palumbi & turturis, temperatus quodammodo, oculorū liuores ex ictu, hypoſphagmata dicūt, medicatur, ſi calidus inſtilletur. Item craſſiori cerebri membranæ infuſus, in his quorum calua perforata eſt, inflammationem arcet. Noctuæ ſanguis cum uino aut aqua potus, ſpirandi difficultatē adiuuat. Veſpertilionum, uirginum mamillas tuetur, & pilorum incrementa illitum prohibere dicunt. Similiter ſanguis ranarum, chamelæontis, & ricinorum

qui

qui in canibus hærentes inueniuntur, ſanguis facit. Galenus autem hæc facto rei experimento falſa eſſe pronuntiat. Caprarum uero ſiccitatis nomine aquas cutem ſubeuntes cum melle potus iuuat, renumq́ue calculos conterit. Gallinarum cohortalium ſanguinis è cerebri membrana profluuia coërcet. Agninus comitialibus prodeſt: hœdinus nuper coagulatus circa heminæ dimidium cum pari aceto contra cruentas pectoris excreationes bibitur. Vrſorum, ſylueſtrium caprarum, hyrcorum, & taurorum, abceſſus maturare fertur. Terreſtris crocodili, oculorum claritatē efficit. Equarum quæ ſunt expertæ admiſſuram, remedijs exedentibus, σηπτικὰ Græci uocant, admiſcetur. Antidotum ex ſanguinibus quod in lethalia medicamenta efficax eſt, anatis, hœdi, & anſeris, ſanguinem recipit.

Aera, lolium.

Loliū calore & ſiccitate ad tertiū ferè ordinē ptingit, iridi facultate ſimile.

Acacalis.

Acacalis fruticis, in Aegypto naſcentis fructus eſt, cuius dilutum collyrijs claritati oculorum efficacibus miſcetur.

Acacia.

Acacia tertij quidem deſiccantium ordinis eſt, primi uero refrigerantium, at ſi elota fuerit, ſecundi. Eſt autem acerba & terreſtris.

Acalyphe, urtica.

Vrticæ & fructus & folia tenuem habent ſubſtātiam, citraq́ue roſionem ſiccant, tumores diſcutiunt, abſtergunt, uentrem ſubducunt, mediocriter flatulenta, quare etiam ad uenerem incitant.

Acanthus.

Acanthum alij à nigro colore foliorum melamphyllon appellant, alij pæderoten, uis eius eſt diſcutere & ſiccare.

Acanthium.

Acanthium tenui calidaq́ue natura præditum, conuulſis auxiliatur.

Acantha leuce, ſpina alba.

Spina alba radicem ſiccantem & modicè aſtringentem obtinet, eoq́ue & ſtomachicis, & ſanguinem expuentibus, dentiumq́ue doloribus ſuccurrit: ſemen tenue calidumq́ue eſt, qua ui conuulſioni quoq́ue medetur.

Acantha, id eſt, ſpina, Aegyptia, uel Arabica.

Spina Aegyptia, ſecūdum alios Arabica, aſtringit ſiccatq́ue impenſè, unde & ſanguinem, & alias defluxiones retinet.

Acinos.

Acinos ocymo ſimilis, mediocres aſtringendi uires habet, ideoq́ue aluum & menſeis pota ſiſtit, applicata uero panos & ſacros ignes perſanat.

Aconitum.

Aconitum, quod quidem pardalianches dicitur, exedentem lethalemq́ue uim habet, quā ob cauſam intrò non aſſumitur: extrinſecus tamen in carnibus quas exedi oporteat, uti licet. quod uero à lupis lycoctinon dicitur, ſimiles priori uires ſortitum, priuatim lupos, ut illud pantheras enecat.

Acoron

Acoron.

Acoron in tertio abſceſſu calefacit & deſiccat, radice ipſius ad ciendam urinam, lieniſq́ ſcirrhum utimur: cæterum membranæ oculorum, ob cornus ſimilitudinem ceratoïdis dictæ, craſſitiem extenuat.

Acrides, locuſtæ.

Locuſtæ urinæ anguſtijs præſertimq́ mulierum, odoris ſuffitu proſunt. At quæ alis caret, contra ſcorpionis morſus cũ uino ſalutariter bibit.

Acte, hoc eſt, ſambucus, & chamæacte, id eſt, ebulus.

Sambucus, & ebulus qui chamæacte dicitur, quaſi humilis ſambucus, uterq́ deſiccandi facultatem obtinet, modicè diſcutit & conglutinat, potus autem & manducatus, aquam per aluum educit.

Als, ſal.

Sal quilibet uim habet uehementer ſiccam & aſtringentem, unde quicquid in corporibus humidum eſt, id omne depaſcit, reliquum aſtrictione leuiter contrahit, qua ratione ad condimenta omnia adhibetur, putredinemq́ arcet: crematus uero ſal magis diſcutit.

Althæa.

Althæa ſeu ebiſcus ſpecies eſt maluę ſylueſtris, uis eius diſcutit, laxat, inflammationem abigit, lenit, & phymata concoquit, radix autem & ſemen reliqua ſanè intenſa habet, uerum exterit etiam uitiligines abſtergitq́, pręcipue autem ſemen calculos quoq́ confringit.

Alimon.

Alimon diſſimilarium partium eſt, ſalſum guſtu & leuiter aſtringens, maxima ipſius pars calore temperata cum humiditate inſuperabili eſt, lactis itaq́ & ſeminis ubertatem conciliat.

Alcæa.

Alcæa ſylueſtris maluæ & hæc genus eſt, in uino pota inteſtinorum torminibus & eroſionibus medetur, multo magis ipſius radix.

Alcyonium.

Alcyonij genera omnia quidem abſtergunt diſcutiuntq́, acri qualitate prædita, ſed mileſium (eſt autem uermiculum purpureumq́) cæteris præſtat: quare combuſtum, pilorum defluuia, quæ alopeciæ dicuntur, impetigines, uitiliginesq́ abſtergit. Porrò, quòd in ſuperficie læuorem habet & uehementer acre eſt, non modo abſtergit, uerũ etiam excoriat. Poſtremò, quod lanis ſuccidis reſpondet, omnium eſt imbecillimum.

Alme, quæ muria dicitur.

Muria nulli alteri mixta ſubſtantiæ, ſimiles habet ſali uires, ſed imbecilliores aqua contemperata: at ſalſorum piſcium oliuarumq́ colymbadum muria ualentius abſtergit, contra inteſtinorum tormina & coxendicum dolores clyſtere inijcitur.

Aloë.

Aloë calefacit in primo, ſiccat in tertio ordine, ſtomacho etiã amica eſt, abſtergit diſſipatq́, aluum ſubducit, lota uero minus detergit, ſed ſtomacho

macho gratior eſt, inflammationem prohibet, & ulceribus cicatricem inducit, præſertim ſedem & naturalia infeſtantibus.

Alos anthos, id eſt, ſalis flos.

Flos ſalis liquidum eſt medicamentum ſale concremato tenuius, acre, et abundè diſcutiens.

Alos achne, id eſt, ſalis ſpuma.

Salis ſpuma lanugo ſalis ſpumoſa eſt, tenuior quidem illo magisq́ diſcutiens, ſed minus contrahit.

Alſine, auricula muris.

Alſine, quam alij muris auriculam uocant, uim habet helxinæ ſimilem quæ refrigerat humectatq́, quapropter ad feruentes inflammationes conuenit.

Alypon.

Alypi ſemen bilem atram per inferiora purgat pari epithymo menſura ſumptum cum ſale & aceto, ueruntamen inteſtina leuiter exulcerat.

Alyſſon.

Alyſſon quòd à cane rabido morſos iuuet, ſic appellatum eſt, cæterum ſiccatoria, diſcuſſoria, abſterſoriaq́ ui præditum, renum meatus aperit, ephelidem, quæ aſpera diſcolorq́ cutis eſt, exterit.

Alopex, uulpes.

Vulpes uiua aut mortua, tota in oleo decocta, diſcutiendi uim oleo conciliat, adeò ut humores altè fixos in cutem extrahat, hinc articularij in ſolio eo repleto diutius immorati, incipientem quidem affectum finierunt, inueteratum uero moderatiorem reddidere.

Amaracus.

Amaracus tertio in ordine calefacit, ſecundo deſiccat.

Amarantus.

Amarantus extenuat, incidit, menſeis cum uino potus educit, ſanguinis grumos diſſoluit cum mulſo, omneisq́ fluxiones deſiccat, ſtomacho inimicus.

Ambroſia.

Ambroſia cataplaſmatis modo impoſita uim habet aſtringēdi repellēdiq́.

Ami.

Ami ad tertium calefacientium ſiccantiumq́ ordinē refertur, tenue, diſcutiens, & urinæ mouendæ efficax, ſemen ipſius longè utiliſſimum eſt.

Amiantum.

Amiantum in Cypro naſcitur alumini ſciſſo ſimile, quod in ignem coniectum accenditur quidem inflammaturq́, ſed non comburitur, utuntur eo nonnulli in deſiccantibus pſilothris.

Ammos, arena.

Arena littorum maris affatim deſiccat, feruefacta ſole aquas ſubter cutem exhaurit, corporibus hydropicorum in ea coopertis: torrefacta autem ad ſicca fomenta in ſalis & milij uicem adhibetur.

Ammoniacum thymiama, quod latinis ammoniacum ſuffimen, & ammoniaci gutta dicitur.

Ammoniacum thymiama, liquor eſt tanta molliendi uirtute prædit⁹, ut ſcirrhos & tophos diſcutiat.

Amurca.

Amurca ſecundi calefacientium ſiccantiumq; ordinis eſt, eiusq; intenſi, hac etenim ratione ulcera in ſiccis quidem corporibus curat: in alijs autem intendit irritatq;.

Ampeloprasum, agreſte porrum.

Ampeloprasum, ſeu porrum ſylueſtre acerrimum eſt calidiſſimumq; in ſummo ordine, quamobrem etiam exulcerat, inciditq;, uiſcerum meatus recludit, ſtomacho inimicum.

Ampelos agria, uitis ſylueſtris.

Vitis ſylueſtris racemi et germina ipſa abſtergẽdi facultate pollent, item nonnihil aſtringens obtinent.

Ampelos hemeros, uitis ſatiua.

Vitis ſatiuæ facultas reſpondet ſylueſtri, ſed imbecillior eſt.

Ampelos leuce, uitis alba, quæ & bryonia dicitur.

Vitis albæ, quam & bryoniam & pſilothron appellant, germina ſanè ceu ſtomacho grata eduntur, urinæq; ciendæ ſunt, radix abſtergit, tenuis natura & mediocriter calida, unde fit ut lienes etiam potu conſumat, extrinſecus autem cum ficis applicata ſcabiei & lepræ medetur.

Ampelos melæna, uitis nigra.

Vitis nigra, quæ & ipſa bryonia nuncupatur, ſuperiori conſimilis eſt, niſi quòd inefficacior.

Amygdala.

Amygdala quæ quidem amara ſunt extenuant, uiſcoſos craſſosq; humores altius hærentes euellunt, tum cutis uitia abſtergunt: arbor eandem uim repræſentat: dulcia uero amygdala moderato calore donata ſunt.

Amylon.

Amylon ex puro tritico aqua ſub caniculæ æſtu macerato conficitur, quæ (aquam dico) quinquies in die mutatur: quum autem tenerrimum euaſerit, colo traiecta aqua quam ſuperfuderis furfures ſecernere ſiccareq; ad ſolem oportet protinus antequàm aceſcat. Cæterum uis eius eſt refrigerare mediocriter, & ſiccare, & acria lenire.

Amomum.

Amomum acoro uirtute, reſpondet, ſed hoc quidem ſiccat magis: illud autem expeditius concoquit.

Anagallis.

Anagallis utraq; uim habet abunde abſtergentem ſubcalidam quoq; nonnullam & attractricem, ut etiam aculeos euellat, item ſuccus ipſius naribus inſtillatus caput purgat.

Ana-

Anagyrus.

Anagyrus frutex eſt grauis odoris,acriſq́;,calefacit & diſcutit, ſemen tenuius,& uomitui ciendo eſt.

Andrachne, portulaca.

Portulaca tertio quidem abſceſſu refrigerat,ſecundo autem humectat, qua de re etiam cauſone laborantes uētriculo impoſita,iuuat, & fluxiones repellit,lentore ſuo dentium ſtuporem ex acidis contractum corrigit : ob aſtrictionem uero,& inteſtinorū tormina,& ſanguinis profluuia coërcet.

Androſæmon.

Androſæmi duplex genus eſt,alterum aſcyrrhon uel aſcyrrhoïdes nominatur ſpecie hyperici,alterum dionyſias.ſemen ipſorum purgat,folia autem magis deſiccant.

Androſarces.

Androſarces amara acriſq́; herba eſt,uis eius eſt diſcutere & deſiccare: potu tum ipſa,tum ſemen ipſius urinam promouet.

Anemonæ.

Anemonæ omnes uim habent acrem abſterſoriamq́;,item extrahendi, & oris uaſorum recludendis idoneam,qua pituitam illiciunt,lepras tollūt appoſitu,& lac in mammas ſuggerunt.

Anethum.

Anethū calefacit in ſecūdo ordine intenſo,ſiccat paulo remiſſius, quod in oleo excoctum diſcutit,dolorem ſopit,ſomnum conciliat,& crudos tumores maturat,uſtum tertij calefacientium ſiccantiumq́; ordinis efficitur, ex humiditate nimia flaccidis ulceribus applicatum confert: uiride autem humidius minuſq́; calidum eſt,& concoquit.

Anthyllis.

Anthyllis duplex quidem eſt,ſed utraq; ulcera perſiccat,quæ chamæpityi reſpondet,tenuior eſt,quare etiam comitialibus competit,cæterum efficacius eadem abſtergit.

Aniſum.

Aniſi ſemen acrius eſt,in tertio abſceſſu calefaciens ſiccanſq́;, hinc utiq; & urinam mouet & flatus diſcutit.

Antirrhinon,uel anarrhinon.

Anthirrinon ſiue anarrhinon perſimilem inguinariæ uim obtinet ſed minus efficacem,atq; ex illo hoc quoq; cognoſces.

Anonis uel ononis.

Anonis ſiue ononis calida facultate eſt,pręſertimq́; eius radix,cuius ſuccus cum uino potus urinam ducit,calculos conterit,cruſtas rumpit & dentes mitigat.

Aparine.

Aparine,quam alij philantropon,alij omphacocarpon appellant, modice abſtergit & deſiccat,item tenue quippiam in ſe continet.

Apios, pirus.

Apios temperatura inæqualis eſt, terreſtre aliud ſortita, aliud aquoſum, ob quod manducata ſtomachum iuuat ſitimq́ arcet, admota uero forma cataplaſmatis, ſiccat refrigeratq́ mediocriter.

Apocynon aut cynocrambe, canina braſſica.

Apocynon aut cynocrambe, dicitur autem & cynomoron quòd celerri mè canes enecet, eademq́ ui maleficium & lethalis homini eſt, fœdi admo dum odoris, & calida citra ſiccitatem, unde etiam diſcutiendi facultatem applicata repræſentat.

Apochyma.

Apochyma pix eſt uetus quæ à nauigijs deraditur, tumores diffundit, ſiccat & diſcutit.

Arachne, araneus.

Araneus cum emplaſtro ſubactus impoſitusq́ fronti & temporibus ter tianarum febrium circuitus finit, ut Dioſcorides memoriæ mandauit, tela ipſius applicata ſanguinis fluores ſiſtit, & ulcera in ſumma cute ab inflam mationibus tuetur.

Argemone.

Argemonæ facultas eſt abſtergere ſimul & diſcutere.

Ariſarum.

Ariſarum multo breuius eſt aro, acriusq́, radicem oliuæ magnitudine obtinet.

Ariſtolochia, malum terræ.

Ariſtolochia omnis calida, tenuis, abſtergens, amara, & ſubacris, ad me dicinas utiliſſima. At Rotunda, tenuior et in omnibus efficacior eſt. Clema titis hoc eſt ſarmentacea, odorata quidem ſed imbecillior. Longa uerò præ ter alia, media harum eſt, ſed non minus calida, quàm rotunda.

Arceuthos, Iuniperus.

Iuniperus calefacit et ſiccat in tertio ordine, fructus autem calefacit qui dem ſimiliter, ſed in primo gradu ſiccat.

Arction.

Arction, proſopites, folia habet cucurbitæ ſimilia, maiora autem & du riora, diſcutit quidem ſiccat & aſtringit, quapropter et folia ipſius uetuſta ulcera perſanant.

Arction.

Arction uerbaſco ſimile eſt, radicem habet teneram, candidam, & dul cem, uis eius eſt tenuis, ſiccans, & mediocriter aſtringens.

Armeniacum.

Armeniacum, uim habet abſterſoriam ſimul cum modica acrimonia & minore aſtrictione, hinc etiam ocularijs medicinis miſcetur, & augendis palpebrarum pilis uſum habet.

Arnabo.

Arnabo, odoramentis adnumeratur, ob quod unguentis potiſſimũ ex petitur, calida ſiccaq́ potentia præditũ in tertio ordine, caſſiæ & carpeſio ſi mile,

mile,unde Poſidonius ubi cinamomi copia nõ datur,hoc utendũ eſſe cẽſet.

Arnogloſſum,plantago.

Plantago refrigerat pariter & deſiccat in abſceſſu ſecundo, temperata ex aquea & terreſtri ſubſtantia,cui etiam aſtrictionis nonnihil adſit,quare ad maligna ulcera,fluxiones,putredineſq́;,temperamẽti moderatione accommodata eſt,ſanguinis quoq; profluuia cohibet & plurimis congruit, etenim ſiccitatis quæ nequaquam rodit compos eſt,& frigiditatis quæ nondum ſtuporem inducit.

Aron.

Aron calore & ſiccitate primi eſt ordinis,ex terreſtri calida & abſterſoria ſubſtantia & hoc generatum,radices ipſius calidiores ſunt, dracunculus autem efficacior.

Arſenicum,auripigmentum.

Arſenici uis eſt cauſtica,utuntur eo & in pilis abolendis, quod ſi diutius adhæſerit,etiam cutim ipſam attingit,uſtum uerò tenuius redditur.

Artemiſiæ.

Artemiſia utraq; ſecundo in ordine calefacit,ſiccat in primo,tenui ſubſtantia prædita,eoq́; renum calculos comminuit,& uteri fomentis accommodatur.

Artos,panis.

Panis illitus magis diſcutit quàm triticum,ceu & ſalis & fermenti particeps.Nam ad extrahendum ea quæ altè hærent,fermentum idoneum eſt.

Aſarum.

Aſarum ſimilem acoro uirtutem habet,ſed magis intenſam.

Aſbole,fuligo pictorum.

Fuligo qua pictores utuntur:ex uitrarijs officinis ſumitur, uim habet diſcutientem,adeoq́; acrem,ut & urat & exedat,cæterum fracta cum roſaceo cerato ad cicatricem perducit.

Aſcalabotes,ſtellio tranſmarinus.

Aſcalabotes animal ad reliqua ſanè inutile eſt,ſed ſcorpionũ ictibus impoſitum opitulari ipſum tradunt:expetitur etiam naturalia intendentibus medicinis.

Aſclepias.

Aſclepias calida,ſicca,& tenuis ſubſtantiæ,torſionibus cum uino pota competit,uenenatorum autem morſibus & maleficis mammarum muliebriumq́; locorum uitijs applicatur.

Aſcyrrhon.

Aſcyrrhon in androſæmo expoſitum eſt.

Aſpalathus.

Aſpalathus diſſimili conſtat uirtute,acri & aſtringente, & ob utramq; ſiccat,idcirco & putredini & fluxionibus utilis eſt.

Aſparagus.

Aſparagus petræus,aut myacanthinus abſtergit utiq;,ſed calore & frigi

ditate medius eſt, renes & iecur obſtructa recludit, præſertimq́ radices & ſemen. Item dentium doloribus medetur.

Aſplenon.

Aſplenon tenue quidem eſt uirtute, nõ tamen calidum, hac utiq́ ratione & calculos confringit, & lienes conſumit.

Aſtaphis, uua paſſa.

Aſtaphis domeſtica ſanè cõcoquit ſimul & aſtringit, & leuiter diſcutit; ſylueſtris aũt acris adeò eſt, ut pituitã ꝓ os educat, et uehemẽter abſtergat.

Aſter atticus, ſiue inguinalis herba.

Aſter atticus, quam alij herbã inguinalem uocant, ob hoc ipſum quòd non tantum emplaſtri modo impoſita, uerum adalligata etiam bubonibus prodeſſe creditur, mixtæ eſt uirtutis, diſcutientis, & refrigeratoriæ.

Aſtragalus.

Aſtragalus frutex eſt exiguus cuius radices aſtringunt, ipſe non ignauiter deſiccat: ulcera itaq́ uetuſta ad cicatricem perducit, & aluum fluentem radix in uino pota ſiſtit: plurimus in Phæneo Arcadiæ naſcitur.

Aſphaltus, bitumen.

Bitumen ſiccat calefacitq́ in ordine ſecundo, quare ulcera cruẽta glutinat.

Aſphodelus, haſtula regia.

Aſphodeli radix uim habet detergentem diſcutientemq́, concrematæ autẽ ipſius cinis calidior, ſiccior & tenuior euadit, quo fit ut alopecijs medeatur.

Atractylis.

Atractylis ſeu cnicum ſylueſtre ex ſpinoſorum genere habetur, ui ſiccante & mediocriter calida.

Atriplex.

Atriplex humectat ſanè in ſecundo, refrigerat in primo ordine, qua de cauſa etiam uentrem celeriter permeat: ſemen ipſius ui pollet abſterſoria, unde ictericis ex iocinoris obſtructione accommodatum eſt.

Aphace.

Aphace lenticulæ modo aſtringit, ſed manducata ægrius concoquitur, ualentius ſiccat, mediocriter calefaciens.

Aphronitrum.

Aphronitri uis eſt diſcutere & abſtergere, ut nõ ſolum ſordida exterat, ſed etiam prurituí, quippe ſaniem diſſipat, medeatur, potum uerò ſtomacho nocet.

Aphros, ſpuma nitri.

Spuma nitri proximam nitro facultatem obtinet, ſed tenuior ſubſtantia, ob quod & læuis, farinæ modo, exiſtit.

Achras, pirum agreſte.

Pirum agreſte eandem piro domeſtico uirtutem habet, ſed magis intenſam, quapropter magnis uulneribus glutinandis eſt.

Abſinthium.

Abſinthium calidum primo abſceſſu eſt, ſiccũ tertio, aſtringenti, amara

&

& acri ſimul donatum qualitate:qua bilioſos in uentriculo humores per aluum & urinas inanit:quibus autem pituita redundat, hos propter aſtrictionem nihil iuuat:ſuccus ipſius,herba multo calidior eſt.

Enumeratio eorum quæ à B incipiunt.

Balanus myrepſica, glans unguentaria.

Quod intra unguentariam glandem ueluti carnoſum eſt, abſtergendi incidendiq; cum aſtrictione uim habet,eamq; ob cauſam drachmæ unius pondere cum mulſa pota,facile uomitiones ciet, & inferiorem uentrē ſubducit,cum poſca uero ad uiſcerum obſtructiones conuenit:item cutis uitia cum aceto perunctum abſtergit.Cortex uero ipſius ualde aſtringit.

Baccharis.

Baccharis odorata eſt herba ſimilis cinamomo,coronaria et acris:huius radicis decoctum meatus obſtructos aperit,urinam & menſeis citat, folia ipſius quum ſint aſtringentia,fluxionibus opitulantur.

Balauſtium.

Balauſtium,ſylueſtris punicæ flos eſt,ualidè aſtringens, ſicca & frigida facultate præditum,itaq; ſummæ cutis ulcera ad cicatricē perducit, & fluxiones cohibet.

Balſamum.

Balſami,quod ueluti lignū eſt,ſiccat & calefacit in ſecundo ordine,ſubtilemq; habet ſubſtantiam,liquor autem multò tenuior eſt,fructus proximè hunc uirtute accedit,ſed minus tenuis eſt.

Ballote, marrubium nigrum.

Ballote quod alij marrubium nigrum dicunt,acris eſt & abſterſoriæ facultatis,impoſitum cum ſale rabidi canis morſibus medetur.

Batus, rubus.

Bati fruticoſum,abūdè aſtringit & ſiccat,quā de cauſa & uulnera committit,& defluxiones ſiſtit,radix autem prēter aſtrictionem,non parum etiam ſubtilis eſt,unde renum calculos confringere eſt idonea.fructus ſi maturus eſt,magis calefacit,ſimulq; mediocriter aſtringit,ac ideo cibo idoneus eſt,immaturus autem & acerbus eſt & ualidè ſiccat, præſertim retorridus.Eadem etiam flos efficit.

Batrachion, ranunculus herba.

Ranunculi quatuor ſunt genera,omnia excellenter calida,ſicca,acria,urentia,adeò ut ulcus cū dolore excitent:quibus ſi modicè utaris cutis uitia tantū exterunt,radix autē arida ſternutamentis ciendis eſt medicamētum.

Batrachi, ranæ.

Ranæ aduerſus uirulentorum morſus in iuſculo eduntur. Crematarū ranarū cinis maximè ſiccans redditus, ſanguinis eruptiones ſiſtit & alopecijs cum pice liquida medetur.

Bdellium.

Bdellium tum Scythicum tum Arabicum ſcirros emollit, præſertimq; recentes, Arabicum uerò urinæ ciendæ eſt,calculos comminuit, & cruda

concoquit.

Betonica.

Betonica herba eſt ramulis exilibus pulegio ſimilibus ſed tenuioribus, & propemodum ſi guſtes, nullam qualitatem referentibus. Naſcitur potiſſimum locis petroſis, qua & in renum medicinis utuntur. Eſt autem apud Romanos alia quædam betonica dicta, quã Dioſcorides nominat ceſtron, alij uero pſychotrophon, eò quòd frigidis locis gaudeat, nihil ſimile cum prædicta habet, præter actionem: at ultrà quòd urinam ciet, etiã alijs multis benefacit, potiſſimumq; radix ipſius, cum hydromelite pota uomitionem mouet, folia autem aluum ſubducunt.

Bechium, tuſſilago.

Tuſſilago, quæ Græcis bechion ſiue bechicon inde dicitur, quòd tuſſes & recta ceruice ſpirantes, ſuffitu iuuet, conſtat ex calida aquoſáque ſubſtantia.

Blitum.

Blitum eſculentum olus eſt, humidum frigidumq; in abſceſſu ſecundo.

Bulbus.

Bulbus eſculentus amari ſimul & aſtringentis modicè compos eſt, ſiccat glutinatq; uulnera, & abſtergit. Qui autem uomitum cit, calidiorem quam alter repræſentat.

Botrys.

Botrys, quam alij ambroſiam, alij artemiſiam dicunt, planta eſt inſigniter odorata, hæc cum uino pota, ſubrecta ceruice ſpirantibus quos orthopnoïcos appellant, ſuccurrit.

Bubonium, inguinalis herba.

Bubonium in attico aſtere dictum eſt.

Bugloſſum, lingua bubula.

Bugloſſum humidum calidumq; temperamento eſt, eamq; ob cauſam uino iniectum lætitiam animi conciliare dicitur.

Bunium.

Bunium quod alij arction appellant, calidum eſt, urinæ & menſibus educendis accommodatum, huic reſpondet & pſeudobunium.

Bupreſtis.

Bupreſtis animalculum eſt cãtharidi ſimile, reponitur itaq; ſicut & illa.

Butyrum.

Butyrum concoquit & modicè diſcutit, in teneris corporibus, bubones igitur & parotides iuuat, gingiuas extenuat, & pręſertim in infantibus dentientibus, item humores in pectore fixos, linctum concoquit.

Buphthalmon.

Buphthalmon ſimilem habet chamæmelo florem, ſed multo maiorem acrioremq;, ideo & diſcutientem, adeò ut cerato mixtum duritias remolliat.

Brathy

Brathy, herba Sabina.

Sabina, cupreſſo ſimilis calefacit ſiccatq́ in tertio ordine, tenuiſſimaq́ eſt, extenuat & diſcutit pota, tum in putredines cupreſſo ſimiliter efficax eſt.

Britannica.

Britannica aſtringit & conglutinat, ſylueſtri lapatho ſpecie ſimilis, ſuccus ipſius putredines os infeſtantes perſanat.

Bromus, auena.

Auena ſimilem hordeo obtinet facultatem, ſiccat autem et modicè citra corroſionem diſcutit, iam & nonnullius aſtrictionis compos eſt, unde & alui profluuijs ſubuenit.

Bryon thalaſſion, muſcus marinus.

Muſcus marinus, refrigerat ſimul & aſtringit, eoq́ feruentes inflammationes cataplaſmate admotus, iuuat.

Bryon, muſcus.

Bryon, quod alij ſplanchnon dicunt, in quercubus & populis albis, piceisq́ inuenitur, diſcutiendi ſimul & molliendi uim moderatam obtinet, potiſſimum quod cædris adhæret.

Bryonia.

Bryonia dicta eſt uitis alba.

Initium literæ G.

Gala, lac.

Lac omne tribus conſtat ſubſtantijs, caſeoſa, ſeroſa, & pingui, quam copioſiſſimam bubulum obtinet, unde etiam butyrum efficitur. Serum ipſius uim habet abſtergendi, unde & aluum ſubducit, ſi ipſum per decoctionem ſecernas. id uero quod caſeũ refert & craſſum eſt, magis obſtruit, atq́ ideo acrimoniam obtundit: coctum uerò lac aut marinis calculis ignitis in ipſum iniectis, aut alio quodam modo, præſens fit remediũ dyſenteriæ, & acrium in uentrem defluxionum. Cæterũ lac totum ad acres oculorũ fluores, aliasq́ acrimonias conducit. At temperatiſſimũ lac, muliebre eſt, mox caprillum, hinc aſininum, ouillumq́, poſtremo uaccinum.

Gale, muſtela.

Muſtelæ concrematæ cinis abundè diſcutit, ex aceto igitur illitus podagricos, & articularios dolores iuuat: inarefacta autem inueterataq́ muſtela comitialibus auxiliatur.

Galion.

Galion à coagulando lacte dictum eſt, aparinæ ſimile, ſiccandi uim, mediocremq́ acrimoniam habet: flos eius ad ſanguinis eruptiones & ambuſta, congruit.

Galopſis, uel galiopſis.

Galopſis, quam alij galibdolon appellant, urticæ ſimilis herba eſt, læuior autẽ, & fœdi odoris, ſcirroſos tumores diſſipat & emollit, itẽ ad ulcera

ſerpentia facit in cataplaſmate impoſita.

Garum.

Garum calefacit exiccatq́ efficaciter, ac ideo aduerſus ulcera putrida extrinſecus eo utuntur, præterea contra inteſtinorum tormina et coxendicis dolores ex partibus inferioribus iniiciunt.

Gentiana.

Gentiana radix efficax admodum eſt extenuare, perpurgare, abſtergere, & meatus infarctos aperire.

Geranium.

Geranium id quod folijs reſpondet anemonæ, radicem habet eſculentam, quæ cum uino drachmæ modo pota uteri inflationes diſſoluit. altera geranij ſpecies ad medicinam inutilis eſt.

Ge, terra.

Omnis terra deſiccat: quæ uero alterius ſubſtantiæ expers eſt, etiam ſine morſu id facit. at ſi ignea quædam ipſi qualitas admixta ſit; lotione hanc quoq́ deponit. Inter cultas igitur terras quælibet pinguis omnium particularum quæ ſiccari poſtulāt curationi accōmodata eſt, Aegyptio igitur luto utuntur contra aquas cutē ſubeuntes, & lienoſos affectus, item ad fungoſos laxosq́ tumores euidenter proficit. Ex terris medicatis lemnium minium, quæ ſphragis dicitur, ſiccat pariter & aſtringit mediocriter, contra lethalia medicamenta præſentis antidoti uires habet, ulceribus malignis cum aceto aut uino medetur, ſanguinis profuſionem quamlibet ſiſtit, & depaſcentem dyſenteriam inteſtino mulſa prius, deinde muria per clyſterem eloto, coërcet. Minium rubricum uehementius, quàm lemnium obſtruentibus quæ emplaſtica dicuntur, miſcetur medicinis, & pota lumbricos interimit, ſed multo lenior eſt Samia quàm Lemnia terra, ceu glutinans & uiſcoſa, quare utendum ea eſt in his quæ leniri oporteat: & ſanguinis reiectiones, quacunque ex parte fiant, compeſcit. Selenuſia & Chia maiore abſtergendi uirtute pollent, ideoq́ mulieribus ad nitorem cutis & læuorem in facie utilis eſt, ulceribus carnem & cicatricem inducit, præſertim ambuſtis. Cimolia mixtæ facultatis eſt, refrigerantis diſcutientisq́; idq́ illota. lota uerò magis refrigerat, & ambuſtis ex poſca medetur. Ampelitis, eſt autem ea quæ uitibus inungitur, quòd innaſcentes ipſis uermes enecet, ſiccat et diſcutit egregiè citra eroſionem. Cretica, aëria eſt, & ſine roſione abſtergit. Erethrias euidenter aſtringit, concremata uero & elota ſine roſione deſiccat, præſtantior uero eſt cinerea. Pnigitis ſimiles cimoliæ uires repræſentat, ſed colore nigreſcit. Armenia, quam etiam bolum nominant, ſummè deſiccat, unde dyſentericis, alui fluxionibus, ſputo cruento, tabi, ſpiritus difficultati ex humiditate, ulceribus humidis, & peſtilentialibus uitijs ſtrenuè opitulatur. Cæterum cum uino tenui diluto bibitur: ſi febris adſit, cum aqua. Alana autem gleba Armeniæ uim obtinet. Ochra uim habet diſcutiendi exedendiq́, reprimit igitur ſupercreſcentia ulcera, & caua cum cerato mixta replet.

Geras

Geras,ſenecta,anguis.

Senecta anguis affatim ſiccat:aceto igitur ſubferuefacta,dentium doloribus medetur. Aſpidis exuuium cum melle tritum delitumqꝫ, oculorum aciem maximè iuuat.

Ges entera,terræ inteſtina,ſeu uermes terreni.

Lumbrici terræ detriti neruorum uulneribus impoſiti,repente eueſtigio mirabile adferunt præſidium.

Gigarta,nuclei acinorum uuæ.

Nuclei acinorũ uuæ,deſiccant ordine ſecundo,refrigerant primo. quũ itaqꝫ abundè ſint acerbi omnibus alui uitijs fluidis,conueniunt.

Gingidium.

Gingidium calorem non adeò manifeſtum ſortitum eſt, cæterum ſiccat in abſceſſu tertio,& aſtringit,qua de cauſa & ſtomacho utile eſt.

Glaucium.

Glaucium aſtringit,ſed ita ut etiam nonnihil guſtanti ſit ingratum, manifeſtè refrigerat,eaqꝫ ui eryſipelatis non tamen ualidis ſuccurrit.

Glaux.

Glaux herba calida & humida temperamento eſt,unde ad lac generandum efficax eſt.

Glechon,pulegium.

Pulegiũ calefacit,& extenuat uehementer, unde ſi cataplaſmate applicetur ruborem excitat,& craſſos uiſcoſoſqꝫ humores è thorace & pulmone emolitur.

Glœos,ſordes balneorum.

Sordes balneorum calefaciunt modicè,emolliunt,diſcutiunt, rhagadibus ani & condylomatis accommodatæ.

Glycyriza,dulcis radicula.

Glycyriza tepidi humidiqꝫ temperamenti eſt, alicuius etiam aſtrictionis particeps,unde & aſperitates læuigat,non arteriæ tantum,ſed etiam ueſicæ ſcabiei medetur:eadem ſitim arcet.

Glycyſide, pæonia.

Glycyſide quam alij pentameron,nonnulli pæoniam uocant, radicem habet acrem & leuiter ſubamaram & ſiccantem,cui etiam aſtrictionis non nihil ineſt,quapropter menſeis ciet,renes & iecur purgat, inſtar amygdalæ pota cum uino:at ſi hoc auſterum fuerit,alui quoqꝫ fluores coërcet,adalligata uerò puero,morbum comitialem abigit.

Gnaphalium,centunculus.

Centunculus dictus eſt gnaphalium. quòd folijs ipſius teneris loco tomenti,gnaphalon dicitur,utamur. ſunt autem calida & modicè aſtringentia,atqꝫ hinc ad dyſenterias cum uino auſtero bibuntur.

Gongylis,rapum.

Rapi & radix & ſemen flatulenta & ſemini creando ſunt,uenereqꝫ excitãt.

Gordylion.

Gordylion alij ſeſeli appellant,calidum eſt,urinæ & menſibus educendis

dis habile, radix ipſius cum melle lincta, quæ in thorace hærent, educit.

Gyris, pollen farinaceus.

Pollen uirtute reſpondet amylo, ſed calidior eſt.

Gypſum.

Gypſum uim habet ſiccantem opplentemq́, propter quam ad ſanguinis eruptionem conuenit temperatum cum polline candido oui liquore, uſtum uim opplendi non ſimiliter retinet, uerum magis ſiccat & repellit præſertim cum poſca.

Quæ à D incipiunt.

Dades, tedæ.

Tedæ acre quiddam habent, item uim cõcoquendi, & abſtergendi non nullam, unde aceto incoctæ dentium doloribus ſi hoc aceto colluãtur, ſuccurrunt: at ſi mel adiectum fuerit, pituitam per os educunt, mixtæ etiam ecligmatis faciles è thorace excreatus reddunt.

Damaſcena.

Damaſcena, quum ad pruna uentum erit, exponam.

Damaſonium.

Damaſonium abſterſoriam quandam uim obtinet, qua calculos conterit, & quæ per aluum diffluunt, ad urinas deriuat.

Daucus.

Daucus, quod & ſtaphylinus dicitur, duplex eſt, cuius radix flatulenta eſt, & uenerem mouet. Syluestris dauci ſemen minimè flatus creat, ſed urinam & menſeis citat, quemadmodum & herba ipſa.

Daphne, laurus arbor.

Lauri arboris folia ſiccant & calefaciunt inſigniter, magis quoq; fructus: radicis cortex amarus & leuiter aſtringens calculos comminuit, & iocinoroſis opitulatur cum uino odorato triobolari pondere potus.

Daphne herba, laurus alexandrina.

Daphne herba, quæ & Alexandrina dicitur, calida, acris, & ſubamara eſt, idcirco menſeis & urinas commouet: laureola uero, quæ daphnoïdes græcè nuncupatur, eiuſdem facultatis eſt: tum chamædaphne, quaſi dicas humilem laurum, quæ & ipſa commanducatur.

Derma, pellis.

Pellis ouina recens detracta, calens adhuc ijs qui flagris cęſi ſunt circumpoſita, mirificè auxiliatur. At hippopotami pellis combuſta & cum aqua læuis impoſita phymata diſcutit. At uiperæ pellis detrita impoſitaq́; alopecijs mirabiliter pilos reficit.

Dermata, hoc eſt, pelles ſeu coria ueterum calceamentorum.

Coria ueterum calceamentorum crematorum cinerem reddunt ſiccatorium, unde ex calceis pedum attritibus nondum inflammatis, ambuſtis, intertriginibus, & tuberculis medentur.

Dicta-

Dictamnon.

Dictamnum tenuius eſt uirtute pulegio, cætera ſimile. quod autem uocatur pſeudodictamnon imbecillius eſt.

Dionyſias.

Dionyſias dicta eſt in androſæmo.

Diphryges.

Diphryges mixtę eſt facultatis: habet enim quippiam aſtringens & mediocriter acre, ideoq; malignis ulceribus præſens eſt remedium.

Dipſacos, quod labrum ueneris dicitur.

Dipſaci ſpinæ radix in ſecundo ordine deſiccat, nonnullam uero abſtergendi uim ſimul obtinet.

Dorycnion.

Dorycnion ſimile temperamento eſt papaueri & mandragoræ, immodice refrigerans: ſiquidem modicum, ſtuporem inducit: copioſius aſſumptum, interimit.

Dracuntium, dracunculus.

Dracunculus ſimile quiddam aro habet, ſed eo acrius, amarius, calidius, tenuiusq; eſt. Item aſtrictionis nonnihil habet coniunctum. Radix ipſius pota uiſcera purgat, & peruicacium ſeu malignorum ulcerum excellentiſſimum eſt remedium: folia reſpondent: ſemen ualentius eſt.

Dryopteris, filicula.

Filicula dulcis, acris, & leuiter amara eſt: radix acerba eſt, cæterum uim habet exedentem, qua & pilos abolet.

Drys, quercus,

Quercus & folia & fructus ſiccante & tepida ui pollent, quamobrem uulnera recentia glutinant, inflammationibus incipientibus medentur: at quod ſub glandis corio membranoſum, fructus carnem ambit, cum ualentius aſtringat, ad fluxum muliebrem, alioſq; fluidos morbos exhibetur.

Quæ ab E incipiunt.

Ebenus.

Ebeni ligni uis eſt excalfactoria, deterſoria, & ſubtilis: unde etiam caliginem oculorum abſtergere creditur, aliiſq; ocularijs miſcetur medicinis.

Encephalos, cerebrum.

Cerebrum leporis coctum detritum, comeſtumq; infantium dentitionibus utile eſſe fertur: nonnulli uero tremoribus ſucurrere manducatum, literis prodiderũt. At galli cerebrum cum uino potum ad uenenatos morſus efficax eſſe Dioſcorides pronuntiat, & ſanguinis è cerebri membranis eruptionem cohibere. Cameli cerebrum Galeno authore ſiccum cum aceto potum, comitiales perſanat. Idem facit muſtelę cerebrum. Hirundinum cum melle in oculorum ſuffuſiones efficax eſt. Cerebrum ouillum ſimiliter præparatum, infantium dentitionibus exactè opitulatur.

Elæa

Elæa, olea.

Oleæ ramuſculi quantum aſtringunt tantum etiam refrigerant, fructus qui exactè ematuruit, moderatè calidus eſt, immaturus maiorem tum aſtringendi tum refrigerandi uim repræſentat.

Elea, hoc eſt olea, Æthiopica.

Oleæ æthiopicæ lachryma ammoniaco tenui ſimilis, uires habet exterſorias, quare ad cicatrices, albugines, hebetudinesq́ue oculorum ea utuntur, & ad dentium dolores, ſi cauis ipſorum iniijciatur, efficax eſt: nonnulli uero ſyluaticam eſſe hanc oleam aſſerunt.

Elæon, oleum.

Oleum ex oliuis drupis dulce calidumq́ue mediocriter eſt magis humectans: at quod ex immaturis oliuis exprimitur, Græci omotribes appellãt, tantæ aſtrictionis particeps eſt, quantæ etiam frigiditatis. Elotum uerò oleum morſu ac roſione caret. uetus quanto diutius reſeruatum, tanto magis calefacit, diſcutitq́ue, præſertim ſi iam inde ab initio tenue extiterit: iudicatur autem id, ſi purum ſit, pellucidum, ſi paucum magnam corporis partem inungat, & ex facili cutem penetret combibaturq́ue: huiuſmodi nimirũ eſt Sabinum: quod autẽ ex agreſti olea funditur, abſtergit ſimul & aſtringit, ſqualidiſſimumq́ue, id eſt, pro oleorum ratione. ricininum uerò æquales ueteri uires obtinet: reliqua uerò nempe ſeſaminum aut raphaninum et quæ eius ſunt generis pro ſubſtantijs ex quibus conſtant, uires quoq; diuerſas præ ſe ferunt.

Elæomeli.

Oleũ in Syria ex trunco quodam arboris emanat craſſius melle & dulcius, quod inſtar duorum cyathorum potum cum aquæ hemina, crudos humores bilioſosq́ue ex aluo educit: qui uerò id bibunt, torpeſcunt, quod extimeſcendum non eſt, ſed excitari ipſi debent.

Elaterium.

Elaterium ſuccus ſylueſtris cucumeris fructus appellatur, in ſecundo ordine calefaciẽs: quod menſeis prouocat, fœtus appoſitu propter ſummam amaritudinem necat, euacuationem etiam ex naribus cum lacte inſtillatũ molitur: ab inferioribus partibus inditum, pituitam, nonnunquam etiam ſanguinem extrahit.

Elate, abies.

Abies arbor calefacit ſiccatq́ue ut nigra populus ſimiliter: de reſina ipſius in reſinarum ſermone agemus.

Elatine.

Elatine herba eſt parietariæ ſimilis, mediocri frigiditate & aſtrictione donata.

Elaphoboſcus.

Elaphoboſcus uirtutis eſt calefactoriæ & ſiccæ in ſecundo abſceſſu, ſubſtantia tenuis.

Eleliſuacus, ſaluia.

Saluia

Saluia euidenter calefacit & leuiter aſtringit.

Helenium, inula campana.

Helenium calidum eſt & ſiccum cum excrementicia humiditate, quare & eclegmatis temperatum infarctos thoraci humores educit, ac ex eo in particulis ruborem excitant.

Eleoſelinon, paluſtre apium.

Eleoſelinon in aquoſis natum locis idem poteſt quod hortenſe apium, licet maius ipſo exiſtat.

Ebur.

Eboris ex ungue ramenta ſi obducantur, reduuijs proſunt: item oſſium dentiumq; ipſius quum ſint ſiccæ facultatis & abſterſoriæ, huiuſmodi miſcentur medicamentis.

Helcyſma, argenti recrementum.

Helcyſma, argenti eſt excrementum, uiribus plumbagini reſpondens: quippe aſtringit ſimul atq; extrahit, quò fit ut emplaſtris quas phæas appellant & ijs quæ cicatricem ducunt, admiſceatur.

Helleborus, ueratrum.

Veratrum utrunq; calefacit & deſiccat in tertio abſceſſu, item acre eſt et abſterſorium, unde etiam ad leproſa cutis uitia conuenit: nigrum uerò ſi fiſtulis inſeratur tribus diebus callum exterit.

Helechryſon.

Helechryſon alij chryſanthon, alij amaranthum appellant, coronarius eſt frutex, coma aurum referente, quæ cum uino pota urinæ anguſtijs, ſerpentium morſibus, coxarum dolori, & ruptis accommodata eſt, ex mulſo pota menſeis educit, ſanguinemq; concretum diſſoluit, & deſtillationibus auxiliatur.

Helxine, parietaria.

Helxinem alij perdicium, alij parthenium, quidam ſideritim, quidam heracliam nuncupant, uis eius eſt abſtergere, ac leuiter aſtringere, cum humiditate ſubfrigida.

Helxine.

Helxine quæ & ciſampelus dicitur, uim habet diſcutiendi.

Elymus, quæ & meline dicitur, panicum.

Panicum ſimile eſt milio, ſiccans refrigeransq; extrinſecus inductum, cęterum & alui fluores deſiccat.

Empetron.

Empetron, quod ab alijs praſoïdes nominatur, pituitam & bilem purgat, eſt etiam ſalſum, quare abſterſionibus accommodatur.

Epithymum.

Epithymum in tertio abſceſſu ſiccat & calefacit, thymo efficacius.

Epimedium.

Epimedij uirtus eſt mediocriter frigida cum humiditate aquoſa, quod ſi obducatur, mammas erectas cõſeruat, dicitur etiã ſterilitatẽ potu facere.

Epimelis.

Epimelis, quæ etiã ab Italicis ruſticis uocatur unedon, malus eſt ſylueſtris, cuius fructus acerbus & ſtomacho inimicus eſt, capitiq́ꝫ dolorem mouet.

Epipactis.

Epipactis, quæ & elleborine appellatur, aduerſus uenena et iocinoris affectus bibitur.

Erebinthus, cicer.

Cicer quod quidem conſuetum legumen eſt, flatus creat, ualentis materiæ, aluum facilem reddit, urinam mouet, lacti feminiq́ꝫ generando accommodatum, idem menſeis elicit: at crios appellatum, hoc eſt, arietinum, alijs magis urinæ ciendæ eſt, decoctum ipſius præſertim nigri calculos quoq́ꝫ in renibus conterit: quod autem orobiæum ab eruo uocatur, calidius his eſt & ſubamarum. Sylueſtria quouis modo domeſticis ſunt ualidiora.

Eria, lanæ.

Lanæ quidem ſordidæ fomentis utiles ſunt, nam pinguitudo ipſarum, quam œſypon Græci appellant, butyri modo, concoquit: at quę ſordibus carent, materiæ rationem duntaxat obtinent: concrematæ uero uim habẽt acrem, calidam, ſiccam ſimul & tenuem, ut etiam flaccidas ex uligine ulcerum carnes protinus abſumant.

Erice.

Erice uí pollet diſcutiente citra roſionem, ſed flore ipſius potiſſimum, & folijs utendum eſt.

Erinon.

Erinon aquatica herba eſt, cuius ſeminis drachmæ duæ cum mellis drachmis quatuor illiti, oculorum fluxiones ſiſtunt, ſuccus aurium doloribus benefacit.

Hermodactylus.

Hermodactyli radix & per ſe, & ipſius decoctum uim habet purgandi, priuatim etiam arthriticis tunc quum humores defluũt exhibetur, uerum ſtomacho nimis quàm aduerſatur.

Herpyllum, ſerpillum.

Serpillum calefacit, ut & urinam & menſtrua commoueat.

Erythrodanon, rubia.

Erythrodanon rubra tinctorum radix eſt, acerba amaraq́ꝫ, lienem, iecur & renes ita purgat, ut cruenta quoq́ꝫ per urinam & menſeis euocet: ac cutis uitia quæ abſterſionem poſtulant, exterit.

Eryſimon.

Eryſimi ſemen igneum calefactoriumq́ꝫ eſt, uti naſturtium, quare in fermento toſtum, thoracem purgat in eclegmatis aſſumptũ, duritiasq́ꝫ emollit, & cæcos cancros inductum adiuuat.

Euzomon, eruca.

Eruca & ipſa priori ſimilis temperamento, flatulenta eſt, ob quod ad uenerem inſtigat, ſemen ipſius urinam quoq́ꝫ mouet. Cæterum ſylueſtris domeſtica

meſtica ualentior eſt.

Eupatorium.

Eupatorium tenuem uim & incidentem ſine conſpicuo calore habet, qua iecur obſtructum expurgat, eſt & nonnullius aſtrictionis particeps.

Euphorbium.

Euphorbium adurentem uim ſortitum eſt ſubtilemq;, alijs liquoribus ſimiliter.

Ephemeron.

Ephemeron, non uenenum illud ſed quod iris ſyluatica nominatur, mi ſtæ poteſtatis eſt, & repellentis & diſcutientis.

Echidna, id eſt, uipera.

Viperæ carnes calidæ & ſiccæ temperatura euidenter exiſtunt, quæ cor pus totum per cutem expurgant, hinc multi quos elephantia malè habe bat, eſu potú ue ipſarum conſanuerunt: quæ in maritimis alijsq; locis ari dis degunt, magis ad ſitim faciundam ſunt efficaces.

Echinus herba.

Echinus herba quidem, acerba eſt, quæ repellat & ſiccet.

Echinus, erinacius.

Erinacei autem terreſtris, caro inueterata ſiccataq; ualidè diſcutit exic catq;: pota igitur elephanticis, malo habitu præditis, & alijs plurimis auxi liatur: pellis ipſius concremata uehementius ſiccat & diſcutit alopecias cũ pice liquida peruncta ſanat. Marini erinacei quod eſui idoneum eſt, urinã citat, & aluum reddit facilem: teſta cremata, terreſtri reſpondet.

Echion.

Echion, alij doriada, nonnulli alcibiadion uocant, ſpinoſa herba eſt, quæ non modò à ſerpente commorſis cum uino pota auxiliatur, ſed preſumen tes quoq; percuti non patitur.

Hepſema, ſapa.

Hepſema muſtum decoctum, quod alij ſiræon appellant, calefacit mo dicè & concoquit, eſt autem medicamentum & emplaſticum, & roſio nis expers.

Quæ à Z incipiunt.

Zea.

Zea tritico uiribus reſpondet, medium inter calorem & ſiccitatem ob tinens, leuiter exiccat, necnon uim opplendi quam uocant emplaſticen, obtinet.

Zingiber.

Zingiberis radix impenſè quidem calefacit, ſed non primo ſtatim oc curſu, quòd ineuictæ cuiuſdam & craſſioris humiditatis particeps ſit, pro pter quam etiam facilè perforatur, firmam autem conſeruat caliditatem.

Zythus.

Zythus compoſitæ eſt ſubſtantiæ, etenim acris eſt, ceu ex putredine pro creatus, & frigidus, ex qualitate acida, eoq; praui ſucci habetur.

Zyme, Fermentum.

Fermentum & ipſum contrarĳs conſtat qualitatibus, quippe acoris cu iuſdam frigidi, ac è putredine nati caloris. tum eius qui ex ſalis & farinę na tura contrahitur, compos eſt: quare non mediocriter calefacit atq; diſcutit.

Zomos, Piſcium ius.

Recentium piſcium ius eſculentum aluū per ſe & cum uino potum de-ĳcit, priuatim uerò in hunc uſum conficitur ex phycidibus, ſcorpionibus, iulidibus, percis, & ſaxatilibus alĳs teneris ſimpliciter cum aqua, oleo, ane-tho, & ſale. Item eorum quæ teſtacea cute integuntur, tellinarum, hiatula-rum, conchularum, & ueteris galli cum ſale diutiſſimè excocti iuſculum, uentrem ſubducit, econtrario gallinæ ius comprimit.

Quæ ab H incipiunt, quod Latini in E longum uertunt.

Hedyoſmus, Menta.

Menta in tertio ordine calida, tenuis, acris cum humiditate ſemicocta exiſtit, cuius cauſa etiā in uenerē incitat: ſed amari quoq; nōnihil obtinet, quo lumbricos enecat. Quà uerò acerba eſt, recentes ſanguinis reiectiones coërcet.

Hedyſarum.

Hedyſarum aut pelecinos amarum eſt, leuitérque aſtringit, unde potū ſtomacho gratum redditur, cæterum uiſcera obſtructa repurgat.

Heliotropium.

Heliotropiū maius, quod et ſcorpiurum uocant, calidā, ſiccam, et abſter gentem uim præ ſe fert, cuius decoctum potu educit pituitam, bilemq;: ap plicatum uoto ſemen ipſius myrmecias & huius notæ uitia perſiccat. Mi-nus autem heliotropium, & hæc abolet & latas tineas interimit, ſi cum ſe-mine ſuo adiecto, nitro, hyſſopo, & naſturcio bibatur.

Electrum, Succinum.

Electrum populi albæ lachrimam dicunt, quæ iuxta amnem Eridanū deſtillat, et in ſpiſſitudinem coit, aureo colore, quod ſi læuigatum bibatur, ſtomachi & alui fluxiones & ſanguinem compeſcit.

Hemerocalles.

Hemerocallis radix uiribus lilio reſpōdet, perinde ac illud ambuſtis opi tulatur.

Hemionitis.

Hemionitis aſtringens ſimul & amara eſt, idcirco lienoſis cum aceto po ta ſuccurrit.

Hepar, Iecur.

Iecur rabidi canis toſtum comeſtumq;, ĳs qui ab eo commorſi ſunt ſub uenire fertur. Caprilli iecoris inaſſati ſanies luſcioſos iuuare inſtillata: ua-poremq; eius decocti oculis recipi iubent: idem quoq; iecur eſſe: manduca tum uero comitiales coarguere. Idem præſtare & hircinum ferunt. Adhęc lacertæ iecur dentibus corroſis impoſitum, dolorem ſopit. Item lupinum,

medica

medicamini hepatico quod conſtat eupatorio iniĳcitur. Aſininum toſtum comitiales,ſi ieiuni id manducent, adiuuat. Apri iecur recens inarefactum tritumq; cum uino,ad ſerpentium morſus bibitur. At mergi iecur ſiccum epotum,calculos eĳcit.

Erigerum,ſenecio herba.

Senecio mixtas habet uires,refrigerat & modicè diſcutit.

Eryngium.

Eryngium calefacit quidem non manifeſtò,ſiccitatis autem haud obſcuræ,nec modicæ particeps.

Quæ à Th incipiunt.

Thalaſſion hydor,marina aqua.

Aqua marina acris,calfactoria mediocriter,deſiccãs,& pota ſtomacho quidem cõtraria eſt,uentrem aũt turbat,pituitamq; educit:ſi calida ſuperfundatur, extrahit & diſcutit.

Thalictrum.

Thalietrum ſiccandi uim ſine roſione habet, hinc ulcera inueterata cicatrice obducit.

Thapſia.

Thapſia acris eſt,& ualenter cum humiditate calefacit:ex alto igitur trahit inſigniter,attractumq; eadem diſcutit.

Theion,ſulphur.

Sulfur trahendi & ipſum uim obtinet,calidum & ſubſtantia tenue, ut aduerſus pleraq; uirulenta animalia reſiſtat,præſertim turturem marinũ, draconemq; , uel ſiccum inſperſum, uel ſaliuæ quoq; miſtum, uel urinæ pueri,uel oleo,uel melli:item ſcabioſa corporis uitia mirificè perſanat.

Thermos,lupinum.

Lupinum,eſculentum quidem opplendi uiribus pollet:amarum uero, abſtergit,diſſipat,& ſine roſione deſiccat,tineas occidit inductum,et potũ, item uiſcera purgat cum ruta & pipere potum.nam cutis uitia extergit,tumores diſſipat,cum oxymelite applicatum:ſylueſtre autem amarius eſt & omni ex parte ſatiuo ualentius.

Thelypteron.

Thelypteron,quam nonnulli nympheam uel ptelin appellant, filici ſimilis facultate,quæ cum uino pota latas & teretes uentris tineas interimit, fœtum in utero corrumpit:folia ipſius manducata aluum emolliunt.

Thlaſpi.

Thlaſpi ſemẽ eſt uiribus acre,ut inteſtinos abſceſſus potu rumpat, menſeis prouocet:ab inferioribus partibus iniectum coxarũ dolores finit,cruenta uacuans,ac alioquin ſupra infráque bilioſa inſtar acetabuli potum, expurgat.

Thridax,lactuca.

Lactuca olus eſt non ſummè frigidum humidúmue, ſed pro fontanæ aquæ temperamento,quapropter calidis inflammationibus cõuenit, præ-

terea ſitim potu reſtinguit,& geniturę fluorem uenerisq́ꝫ inſomnia cohibet: Sylueſtris lactuca hac minus & refrigerat & humectat, uerum ſucculentior exiſtit.

Thymus.

Thymus in tertio ordine calefacit & deſiccat, glutinoſos craſſosq́ꝫ humores incidit.

Thymbra, ſatureia.

Satureia agreſtis quidem eadem quæ thymus præſtat, hortenſis autem in omnibus quidem imbecillior, ſed ad cibum laudatior.

Thymelæa.

Thymelæa, unde granum cnidium fit, ſimileis ei uires obtinet.

Quæ ab I incipiunt.

Idæa radix.

Idæa radix guſtu acerba & uiribus, ſanguinis eruptionibus & rheumaticis affectibus, tum pota, tum extrinſecus impoſita accommodatur.

Hidros, ſudor.

Sudor per ſe contrahere efficax eſt, miſcetur autem in palæſtris exercitantium ſordibus, quibus aſtringendi uis duntaxat ineſt, ac redditur totũ diſcuſſorium. Mammis igitur inflammatione tentatis efficax eſt remediũ, & feruori ipſarum reſtinguendo: bene facit etiam bubonibus: at ſi fuerint ſicciores, cum cyprino, aut roſaceo emolliri debent.

Ixos, uiſcum.

Viſcum calefacit cum acrimonia, humores ex alto ualidè elicit, & thapſiæ modo diſcutit, hac tamen multo eſt ignauius.

Ion, uiola.

Violæ folia aquea frigidaq́ꝫ ſubſtantia præpollenti conſtant.

Ios, ærugo.

Aerugo acrem guſtu qualitatem præ ſe fert, item diſcutit, conſumit, inciditq́ꝫ non teneram modò, ſed duram quoq́ꝫ carnem: at ſi momentum ipſius cerato copioſiori miſceas, medicamentum fiet quod citra roſionem abſtergat.

Hippocampus.

Hippocampus marinum animal eſt, cuius concremati cinis cum liquida pice alopecias explet.

Hippolapathum, grandis rumex.

Hippolapathum in paluſtribus locis naſcitur, lapatho conſimile.

Hippomarathron, grande feniculum.

Hippomarathrum cachryi proximum, magis quàm feniculum deſiccat, unde & aluum fluentem ſiſtit, & calculos cõſtringit, menſeisq́ꝫ mouet: ſemen ipſius coriãdro ſimile, reſpõdet quidẽ ei uiribus, ſed imbecillius eſt.

Hippopotamus.

Hippopotami, quod eſt equi fluuiatilis, teſticulus aridus potus ad ſerpentium morſus efficax eſt.

Hippoſe-

Hippoſelinon, grande apium.

Hippoſelinon cũ apio domeſtico uirtute conuenit, niſi eſſet imbecillius.

Hippuris, cauda equina.

Hippuris aſtringentem cum amaritudine qualitatem poſſidet, eoq; ua lenter ſimul & ſine roſione deſiccat, ac uulnera maxima committit, inteſtinorum ramicibus opitulatur, & uitijs fluidis cum uino pota medetur.

Hippophaës, lappago.

Hippophaës, quod alij hippophyes uocant, quo ueſteis expoliunt ſurculoſus frutex eſt, è cuius radice thapſiæ modo liquor colligitur, qui cum erui farina inſtar drachmæ datus, bilem ac pituitam purgat: item totus ipſe frutex ſiccatus ad purgationes accommodatur.

Iris.

Iris affatim calefacit, extergit, & maturat, tenuis ſubſtãtia, tuſſi utilis, humores in pectore contumaces faciles ad excretionem facit, torſionibus uentris medetur, ſordida ulcera purgat, cum mulſa pota aluum inanit.

Iſatis, glaſtum.

Iſatis domeſtica qua tinctores utuntur, ſiccandi uireis & aſtringendi habet. his etiam magna uulnera in duris glutinat corporibus, ſanguinem erumpentem compeſcit, laxos cedẽteſq; tumores diſcutit, ac omnibus malignis ulceribus reſiſtit. Syluestris autem quum magis rodat, magiſq; ideo ſiccet, ualentius aduerſus humidas putredines pugnat, ad cætera deterior, ut quæ mordeat: cæterum ob uirium uehementiam lienoſis quoq; utiliter adhibetur.

Iſopyron, aut phaſiolum.

Iſopyrum phaſiolúmue ſemen amarum ac modicè acerbum occupat, ob quod craſſos glutinoſoſq; humores et abſtergit & incidit, ſic ut corpora contrahat ſtringatq;, hinc etiam quæ altè deſident expurgat, excreationibus ſanguinis non aduerſatur.

Itea, ſalix.

Salicis & folia & flos facultate conſtant quæ citra roſionem ſiccet, habent etiam nonnullam aſtrictionem, cortex autem pauló ſiccior eſt, cuius peruſti cinis ex ijs habetur quæ uehemẽter exiccent, quippe clauos & myrmecias, cum aceto exterit.

Ichthyocolla, gluten piſcium.

Ichthyocollæ uis eſt opplere & ſiccare. rectè miſcetur emplaſtris capitis & glutinantibus, & ijs quæ ad lepras tollendas & erugationem faciei conficiuntur.

Quæ à C incipiunt.

Cancanus.

Cancani radix modicè ſiccat, & ſine roſione ad opplendum infarciendumq; accommodata, quare ex uino lincta manſaq; tragacanthæ & dulcis radiculæ modo, arteriæ ſcabriciem iuuat.

Cancamum.

Cancamum lachryma eſt arboris in Arabia, myrrhæ ſimilis, odore grato, qua etiam ad ſuffitum utuntur. uis eius eſt obeſos extenuare, abſtergere, & aperire obſtructa.

Cadmia.

Cadmia utraq; ſiccat, ſed quę botryitis quaſi acinoſa appellatur, tenuioris eſt ſubſtantiæ, placitis autem dicta craſſioris. Cęterum concremata cadmia ſine morſu deſiccat, abſtergit, caua ulcera tũ in oculis tum in toto corpore explent, & præſertim humidiora in naturis mollioribus, in durioribus efficacium magis uſus eſt.

Cacalia.

Cacalia uiribus & uſu cum cancano conuenit.

Calamagroſtis, gramen arundinaceum.

Calamagroſtis ſiccat, hinc ſuccus decoctumq; radicum ipſius ocularijs miſcetur medicinis, ſemen urinam cit, & ſtomacho benefacit.

Calamintha, nepita.

Nepita tertio ordine calida & ſicca temperamento eſt, tenuis acrisq;, menta longè ualentior, ſiquidem eſt ueluti ſylueſtris menta: facilè igitur quæ altè hærent ad ſe trahit, eoq; ſudores mouet, totum corpus digerit, ac rigores febrium qui circuitu remeant, finit, extrinſecus cum oleo infricata ſtrenuè. quinetiam ad coxarum dolores ab inferioribus inijcitur, & uitioſos humores in cutem erumpentes abſtergit.

Calamus.

Calamus odoratus in ſecundo ordine calefacit & ſiccat, ineſt ei quippiã & ſubtile & aſtringens, urinam itaq; citat, & ſtomachicis, tum quæ utero & iocinori faciunt medicinis temperatur. Calamus autem phragmites extergit, folia ipſius uiridia mediocriter refrigerant, cortex crematus calefacit ſiccatq; in tertio ferè abſceſſu: radicem cum bulbis applicatam ſpicula et aculeos extrahere prædicant.

Campæ, erucæ olerum.

Erucæ olerum cum oleo inunctæ, tutos à uirulentorum animaliũ morſibus conſeruare dicuntur.

Canthariides.

Cantharides quæ in tritico reperiuntur luteis tranſuerſim cingulis inuolutæ, aceti ferueſcentis uapore ſuffocatæ, ad plurima utiles redduntur, quippe ungues ſcabros cum cerato eijciunt, clauis ſcabioſisq; affectibus opitulantur, iam uerò & exedentem urentemq; uim habent: nonnulli uerò etiam medicamentis urinam prouocantibus momentum ex ipſis admiſtũ exhibuerunt.

Cantarides ungues scabros eijciunt:

Cannabis.

Cannabis ſemen flatus diſcutit, & ſiccat, ut & genituram exarefaciat, ſuccus ipſius uiridis ad aurium dolores ex obſtructione creatos efficax eſt.

Canopon

Canopon.

Canopon ſambuci flos eſt, de quo prius dictum eſt.

Capnion, ſecundum alios capnos, fumaria.

Fumaria inde nomen ſortita eſt quòd ſuccus ipſius copioſas lachrymas eliciat, etenim oculorum facit claritatem: acris amaraq; eſt, unde urinas bilioſas liberaliter prouocat, iocinoris obſtructioni languoriq; medetur, ſtomachum confirmat & aluum emollit.

Capparis.

Capparis radix extergit, probè purgat, incidit, diſcutitq; tum amaritudine, tum acrimonia: at acerbitate contrahit, ſtringit & denſat, quapropter lienes induratos & pota & extrinſecus impoſita, iuuat, menſeis promouet, pituitam per os educit, maligna ulcera ſanat, dentium dolores ſopit, tumores diſcutit, & uitiligines, quas alphos dicunt, aurium uermes enecat: folia autem & fructus ſimilem quidem, ſed imbecilliorem uim poſſident.

Cardamum, naſturtium.

Naſturtij ſemen ſinapis modo urit, unde etiam inductum ruborem in cute excitat: cæterum craſſos humores, cum alijs potũ incidit, herba uerò arida uiribus reſpõdet, humida moderatior, ideoq; crudã ipſam aſſumũt.

Cardamomum.

Cardamomum acre quidem & ipſum eſt, uerum naſturtio inualidius: compos eſt etiam nonnullius amaritudinis, qua tineas alui interimit, & ſcabiem cum aceto exterit.

Caris.

Caris in pollinem detrita & cum radice bryoniæ pota, tineas occidit.

Cancri.

Cancrorum concrematorum cinis, fluuiatilium ſanè ſiccat, erinaceorũ & cochlearum modo, at totius ſubſtantiæ proprietate, canis rabidi morſibus potu mirabiliter efficax eſt: ut in alijs dictum eſt, marinorum cinis eximia donatus ſiccitate his quidem non conuenit, ſed ijs qui magis ſiccari deſiderãt, proficit. fluuiatilis cãcer tritus ſi inducatur, ſpicula & aculeos ejicit.

Caros.

Cari ſemen & ſiccat & calefacit in tertio ferè gradu, flatus diſcutit, urinam mouet, idque non ſemen duntaxat, ſed etiam tota planta.

Carpeſium.

Carpeſium odoratum eſt tenue, uiſcera obſtructionibus liberat, urinas mouet, & renes calculo laborantes purgat.

Carya, Nuces.

Nux arbor tũ in coliculis tum in folijs aliquid habet aſtringens, plurimũ autem in nucum corijs exiſtit. ſuccus itaq; eorum decoctus cum melle, ſtomaticum fit medicamentum: interius inde putamen carinatum uſtum extenuandi uim accquirit, & ſine roſione ſiccat, quod in eo clauditur edendo aptũ, natura oleoſum, facile in bilẽ cõuertitur, cõfectũq; ex eo oleũ extenuandi tumores, et putredines, quas ſepedonas dicũt, diſcutiẽdi uim obtinet.

Flacceſcen-

Flacceſcentes autem uetuſtate nuces, cutis uitia abſtergunt. At auellanæ, quas & ponticas uocant & leptocarya, frigidiores ſunt & auſteræ, in cæteris, iuglandibus æquales.

Caryophyllon.

Caryophyllon, quaſi dicas nucifolium, non eam habet ſubſtantiam quę nomine prætenditur, ſed ex India ueluti flores cuiuſdam arboris feſtucacei & nigri ſunt, longitudine ferè digitali, odorati, acres, ſubamari, calidi & ſicci in tertio propemodũ ordine: qui multiplicis uſus ſunt, tum ad obſonia, tum ad alia multa medicamenta.

Caſſamum.

Caſſamũ hoc nonnulli balſami fructũ eſſe dicũt, de quò ſuprà egimus.

Caſſia.

Caſſia calefacit & ſiccat in tertio ferè abſceſſu, tenuis abũdè, acris & modicè aſtringens: incidit igitur ſimul & diſcutit, roburq́ inſtrumentis adijcit, poſtremo & menſeis euocat.

Caſtorium.

Caſtorium calefacit ſiccatq́ cum extenuandi uiribus eximijs, quibus præter alias actiones, etiam neruorum qui ex copia humorum malè habent, affectibus, congruit, & refrigeratos facilè recalfacit, & extrinſecus applicatum & potui datum, idq́ ita, ut nullam aliam offendat particulam, etiamſi mediocriter febris affligat, quemadmodum in ueternis & lethargis: ſed & menſibus retentis proficit, & ſecundas expellit. at in cerebri & pulmonis uitijs etiam ſuffitus caſtorij inſpiratu hauſtus, præclarè opitulatur.

Caucalis.

Caucalin alij daucum ſylueſtrem appellant, nam dauci modo calefacit, ſiccat, urinam mouet, & ſalſamento ad repoſitionem conditur.

Cenchros, milium.

Milium refrigerat in primo abſceſſu, ſiccat in ſecundo, habet etiam modicam extenuandi facultatem: extrinſecus igitur in ſacculis ad fouendum & cataplaſmatis modo adhibitum, deſiccare conſueuit.

Cedrus.

Cedrus & quæ fruticoſa eſt iunipero ſimilis, & quę arbor, calefaciũt, ſiccantq́ in tertio ordine. confectum ex eis oleum quod cedræam appellant, etiam quartum attingit, ſubtilis admodum ſubſtantiæ: hinc teneras carnes expeditè & citra dolorem exedit, duras autem præſertimq́ demortuas ſiccat & à putredine aſſerit, pediculos, pulices, aſcaridas, & aurium uermeis interficit, aliaq́ plura facit.

Centaurium.

Centaurij maioris radix acris, calida, & terreæ aſtrictionis compos eſt. menſeis itaq́ promouet, fœtus corrumpit, eijcitq́, uulnera glutinat, ſanguinem ſpuentibus, & reliquis pectoris uitijs præſens eſt remedium. Minoris centaurij radix inefficax eſt, coliculi ualidè & citra morſum

ſiccant,

ſiccant,unde non ſolum ad quæ maius centaurium ualet,ſed etiam coxendice laborantibus,ipſius decoctum inferius iniectum,bilioſa uacuat,nonnunquam & cruenta,ac ualde proficit.

Ceras,cornu.

Cornu caprillum hircinumq́ cõcrematum denteis nitidos reddit,gingiuas nimia humiditate flaccidas compeſcit.Cerui autem cornu cum uino maceratum tritumq́,deinde circumlitum mobileis ſiſtit denteis. Crematum,mox lotum,dyſentericis,cœliacis,ſanguinem expuentibus, & arquaticis,duorum cochlearium inſtar auxiliatur:miſcetur etiam ocularijs medicinis. Taurinum cornu cum aqua potum,ſanguinis eruptiones cohibet.

Ceraſia.

Ceraſia dulcia quidem citius per aluum deſcendunt, auſtera ſtomacho utiliora ſunt,acida uerò ob incidendi uim quam habent pituitoſis excremẽtoſisq́ ſtomachis proſunt,gummi uerò ceraſi arboris arteriam exaſperatam læuigat,& calculo laborantibus cum uino potum ſuccurrit.

Ceratonia arbor.

Ceratoniæ fructus quæ ceratia dicuntur,ſiccandi & aſtringendi uirtutis,nonnullius etiam dulcedinis particeps eſt.

Cephalæ capita.

Menarum ſale conditarum capita cremata,uim ſiccandi nõ admodum acrem acquirunt, hinc ſedis rimas & guttur diu induratum Scyrro ſanãt. Smaridis caput totum combuſtum ad alopecias cum adipe urſino proficit.Idem præſtat etiam muris caput crematum cum melle. Milui aridum ſine plumis,modo qui tribus digitis comprehendi queat, cum aqua potũ ani dolores finit. Lacertæ uerò caput aculeos educere tradunt,myrmecias, uerrucas,& clauos exterere.

Cecis,Galla.

Galla,omphacitis,quidem medicamẽtum eſt affatim aſtringens,eamq́ ob cauſam ſiccat,fluxiones repellit contrahitq́,laxa ſtringit, & partes imbecillas firmat,fluidisq́ omnibus affectibus accommodata eſt:ponitur autem in tertio ſiccantium ordine,ſecundo refrigerantium.Altera quæ flauo colore,inanis magnaq́ eſt,non tantam in ſiccando & aſtringendo habet efficaciam,ſedis inflammationes & procidentias excocta iuuat: gallæ uerò combuſtæ & aceto reſtinctæ,ſanguini ſupprimendo ſunt.

Cepæa.

Cepæa portulacæ ſimilis eſt,folia ipſius contra ueſicæ ſcabies utiliter bibuntur,radix cum aſparago,quem myacanthinum,hoc eſt,corrudam appellant,pota,urinæ ſtillicidia,quæ ex obſtructione fiunt,abigit.

Cera.

Cera quum temperata ſit,reliquorum medicamentorum materia efficitur,ipſa uerò per ſe ex ijs eſt, quę læuiter abſtergũt,nam & diſcutientem & calidam uim exiguam obtinet.

Cery-

Ceryces, buccina.

Buccinorum teſta concremata excellenter deſiccat citra roſionem, unde ulceribus maleficis accommodatur, at in ijs quę putredinem experiuntur, cum aceto, aut uino, aut oxymelite ipſis utendum eſt. oleum in quo ueluti caro ipſorum adhuc uiuentium excocta ſit, aurium dolores ſi inſtilletur, diſcutit.

Cici, ricinum.

Ricini fructus quemadmodum purgat, abſtergit, diſcutit, ſic etiam folium, ſed imbecillius: de oleo tractatum eſt.

Cinnabaris.

Cinnabaris acreis mediocriter uires habet, item nonnihil etiam aſtrictionis.

Cinnamomum.

Cinnamomi uis eſt ſummè tenuis, non item æquè calida, ſed tertij ordinis, nihil autem ex ijs quæ parem ipſi calorē referunt adeò ſiccat, propter ſubſtantiæ tenuitatem. Cinnamomis autem ueluti inualidum quoddam cinnamomum eſt, quod nonnulli pſeudocinnamomum uocant.

Circæa.

Circææ radix calida eſt & odorata, quæ cum uino pota fœminarū locos purgat: ſemen in ſorbitione ſumptum lac generat.

Ciſſeris, pumex.

Pumex abſterſorius eſt præſertim dentium, non modo uiribus, ſed etiā ſcabritie, conijcitur autem in medicamenta quæ carni ulceribus inducendæ ſunt, item in ea quę cutis labes exterunt. Crematus tenuior quidem ſed mordax redditur: lotus, id quod mordet, deponit.

Ciſthos.

Ciſthos aut Ciſſaros frutex eſt aſtringens & modicè frigidus uirtute, folia ipſius & germina adeò ſiccant, ut etiam uulnera conglutinēt: at flores quum in ſecundo ferè gradu ſicciores ſint, dyſenterijs, alijsq; fluidis uitijs accommodati ſunt: extrinſecus illiti, putrida ulcera compeſcunt.

Ciſſos hedera.

Hedera contrarijs conſtat uiribus, ut quæ aſtringat & refrigeret. Item acris eſt & calida, aqueæ ſubſtantiæ & tepidæ quum uiridis eſt, particeps: cuius folia uino incocta uulneribus glutinandis, ambuſtis, & lienoſis ſalutariter adhibentur, ſuccus ipſorum naribus ad pituitam educendam infunditur. item diuturnis aurium defluxionibus ſuccurrit: lachryma hederę, ut quæ acrior ſit, pediculos enecat, & pilos abolet.

Citrium, quod & malum medicum dicitur.

Citrij medium acidum aut qualitatis expers eſt, in quo ſemen tertij refrigerantium ſiccantiumq; ordinis habetur, cortex ſiccat in ſecundo quidem abſceſſu, ſed nō item refrigerat, acri uirtute prȩditus: caro ipſius craſſi ſucci eſt, pituitæ generandæ apta, & frigida: ſemen diſcutit, & in ſecundo ordine deſiccat, folia arboris ſiccandi diſcutiendiq; uim repræſentant.

Cicho-

Cichorium, intybus ſylueſtris.

Cichorium picriſue tanquam ſyluatica ſeris eſt, refrigerans ſiccanſq; in primo abſceſſu: habet etiam uim aſtringendi, quã ad hepaticas dyſenterias conuenit.

Clematis.

Clematis quibuſdam daphnoïdes, alijs myrſinoïdes, nonnullis polygonoïdes, ſarmenta habet oblonga, craſſitudine iunci quem holoſchœnum dicunt, folium uerò lauri, ſiccandi uirtute pollet, quã alui fluores, quam diarrhiam dicunt, dyſenteriam, & dentium dolores finit: contra uenenatorum morſus rectè imponitur.

Clematis altera.

Clematis altera arboribus ſmilacis modo circumuoluitur, acri & cauſtica facultate donata, huius ſemen cum aqua potum, pituitam & bilem per inferiora educit. folia autem ad lepras arcendas inducuntur.

Clinopodion.

Clinopodij uis eſt calida ſiccaq́; nondum uerò adurens; ſed tertij ferè ordinis.

Cnicus.

Cnici ſemine ad purgandam aluum duntaxat utimur, ſi quis extrinſecus eo utatur, tertij ſiccantium ordinis erit.

Conchylia.

Conchylia buccinis facultate proxima ſunt.

Cœlia, uenter.

Venter mergi, aut recens coctus, aut inarefactus, eſu ſtomacho utilis eſſe dicitur: ſimiliter etiam gallinarũ interior alui membrana ſicca potui data: uerum Galenus experimẽto falſum utrunq; ſe inueniſſe ſcribit. Palumbi uerò auis uentrem paulatim potum calculos per urinã elicere, teſtis eſt Dioſcorides. Muſtelæ aluus pota contra quælibet uenenata amuletum dicitur. Gal. in lib. de simpl. med. fac. xi. cap. de ventre mergi.

Coccos cnidios, granum gnidium.

Granum gnidium ſemen eſt thymelææ, non chamelææ, ut quidam opinati ſunt, acri & adurente facultate præditum, hoc epotum, per inferna aquas detrahit.

Coccos baphicos, granum tinctorium.

Granum tinctorium leniter ſiccat, unde magnis & neruorum uulneribus, cum aceto aut oxymelite læuigatum, commodè imponitur.

Coccymelæa, prunus.

Pruni fructus uentrem ſubducit, recens magis, aridus minus: decocto ipſius, gutturis inflammationes utiliter colluuntur. Gummi quod ex arbore deſtillat, incidendi uim extenuandiq; teſtatur, ob quod nõnulli frangendis ueſicæ calculis eſſe cum uino potum affirmant: ex aceto, puerorum impetigines perſanare. Syluestrium prunorũ baccæ euidenter aſtringunt, uentremq; reprimunt. Nominatur hæc planta in Aſia prumnum. Dome

ſtica uerò pruna ſiccata apparent, quæ nunc Damaſcena appellãtur, quem admodum Galenus memoriæ mandauit.

Colla, glutinum.

Gluten quod ex ſimila & polline conficitur, emplaſticam uim & concoctricem repræſentat.

Colocyntha, cucurbita.

Cucurbita humidi frigidiq; in ſecundo abſceſſu temperamenti eſt, unde tota ſi applicetur, calidas refrigerat inflammationes.

Colocynthis, cucurbita ſylueſtris.

Cucurbita ſylueſtris ualidam purgandi uim obtinet: uiridis ipſius ſuccus infricatus, coxendicum doloribus auxiliatur.

Comaros, arbutus.

Arbutus & arbor & fructus acerbę qualitatis eſt, uocant eum memycœlon: cæterum ſtomacho aduerſatur, & capitis dolorem facit.

Commi, gummi.

Gummi ſiccante ui & emplaſtica pollet, & nimirum aſperitatibus medetur.

Conia, lixiuium.

Lixiuium ueluti cineris lotium nominatur: omnium maximè abſterſorium & ſiccans eſt, quod ex fici & tithymalli cinere pręparatur, ac ferè iam exedens: quòd ſi calx etiam cineri addatur, lixiuiũ redditur adurens: quod iam etiam protoſtacton nuncupant, clyſterium potiſſimum medicinis miſcetur. Vehementiſſimum uero omnium eſt, quod ex ſola calce conficitur.

Conyza.

Conyza utraq; ſiccat & calefacit in tertio ordine, hinc etiam oleum in quo decoquitur rigores febrium circuitu remeantes diſcutit: flores idem præſtant, quorum decoctum menſeis citat, & fœtus extrahit: quæ uero in humidis regionibus naſcitur, odore grauior & inefficacior eſt.

Copros, ſtercus.

Stercus quodlibet calefacit, maximè ſiccat & diſcutit: uariat autem pro animantis quod ipſum reddit temperamento, & uictus ratione. itaq; canũ quũ oſſa uorauerint fimus inarefactus, dyſenterias cum ſciſſo lacte, quod Græci ſchiſton uocant, potus, ſanat: idem uetuſta ulcera reficit, ſi medicamentis in ea efficacibus miſceatur. Hoc anginæ, tonſillarumq; inflammationes cum melle inunguntur. At puerorum qui uictu non ſuperfluo educati ſunt ſtercus, huic malo magis prodeſt. Luporum quod & ipſum candidius in fruticibus reperitur, coli doloribus ſtrenuè ſuccurrit, nõ potum modò, ſed corpori etiam adalligatum: alligetur autem ex lana ouis à lupo enectæ, aut pelle ceruina. Caprillum ſtercus acrius magiſq; diſcutiens, ſcirroſos tumores applicatum diſſipat, præſertim in duris corporibus: crematum uerò ualentius abſtergit extenuatq;. Bubulum extrahendi quandam uim obtinet, ideoq; ueſparum & apium ictibus medetur: quinetiam toti corpori in ſole oblitum aquas inter cutem præclarè iuuat. Ouium uero

cum aceto myrmecias,acrochordonas,furunculos & clauos, perſanat.Columbarum ſylueſtrium,quas palumbes latini dicunt,alijs longè acrius cũ naſturtij ſemine cutem exulcerat.Gallinarum ex oxymelite, aut aceto, aut mulſo potum,uomitione ſtrangulantes fungos educit,pręſensq; eſt remedium:hoc quoq; colico dolore cõflictantibus potui quidam exhibebant. Nonnulli uerò et ciconiarum fimum orthopnoïcos potum auxiliari affirmant.Murium fimus reliquis abſtergit efficacius,eoq; alopecias curat, & infantium ſedi appoſitus,ad excretionem proritat.Sturnorum qui oryza paſti fuerint,abſtergendi uim præ ſe fert,qua cutis aſperitates,quas ephelidas Græci uocant, exterit. Terreſtrium crocodilorum fimus uitiligines, quas alphos dicunt,extergit:quemadmodum fluuiatilium, oculorum albugines extenuare creditur.

Corallium.

Corallium ueluti arborea planta eſt in lapidis duritiem coaleſcens, creſcit non in terra,ſed in alto maris,colore rubrum,lapidi ſimile,ſiccandi ualidam,aſtringendi mediocrem uim poſſidet,ideoq; cruentis ſputis, & dyſentericis utile.

Coris animal,cimex.

Cimex acri uirtute pollet. Scribunt igitur quidam cum aceto potum hirudines eijcere.

Coris herba.

Coris herba,quam alij uocant hypericon,acris eſt & odorata,ſemen eius ad urinam & menſeis ciendos bibitur:ſuccurrit & phalangiorum morſibus,item ad opiſthotonon cum oleo inungitur.

Corianum ſeu corium,coriandrum.

Coriandrum ex contrarijs uiribus compoſitum eſt, tenuis ſubſtantiæ, terrenæ,amaræ,aquoſæ autem humiditatis tepidæ particeps,habetq; modicam uim aſtringendi,quapropter inflammationibus,eryſipelatis non admodum feruentibus conuenit,tumores molliuſculos cum quodam in id efficaci diſcutit.Semen modicè quidem cum paſſo bibitum,tineas pellit:liberalius autem ſumptum,mentem tentat.

Corydos,aut corydallus,Galerita ſiue alauda.

Alauda auis ſimplici iure elixa,coli cruciatibus opitulatur: aſſumi autẽ continuè & ſæpe cum ipſo iure debet.

Coronopus,pes cornicis.

Coronopodis radix & ipſa ad colicos cruciatus proficere manducata credditur.

Coſtus.

Coſtus modicum quidem amaritudinis,plurimum uerò acris & calidę qualitatis habet,unde in quibus uel calefacere particulam quampiam cogites,uel ex alto in ſumma humorem aliquem elicere,ad coſtum confugiendum eſt:urinam igitur & menſeis ducit,tineas enecat.Quum uerò & flatulenti cuiuſdam particeps ſit,uenerem cum mulſo potus ſtimulat, coxendi-

cum doloribus,reſolutis,febrium rigoribus ante acceſſiones,cum oleo infricatus,conducit.

Cotyledon,acetabulum.

Acetabulum refrigerat,repellit,abſtergit,& diſſipat:folia ipſius cum radice manducata calculos comminuere,& urinam ciere creduntur.

Cochlea.

Cochleæ concrematæ impenſè ſiccant,& mediocriter calefaciunt,conferunt dyſenterijs,quas nondum putrelago obſedit,ſi miſceãtur harum partes quatuor,piperis albi pars una,gallarum partes duæ.At quæ ignem nõ ſunt expertæ,ſi cum tegumentis in pollinem coactæ uentri imponantur, aquam ſubter cutem exinaniunt,proſunt item articularijs doloribus applicatæ,quoad ſua ſponte deciderint:in uniuerſum humorem altè inſertum ualidè deſiccant.

Crania,cornus.

Corni arboris fructus acerbus,ſi edatur ualidè uentrem aſtringit. folia autem & germina acerbitate uehementer ſiccãt,adeò ut etiam maxima durorum corporum uulnera conglutinent.

Crambe,braſſica.

Braſſica quæ edendo eſt ſiccat,& manducata & à foris impoſita, non tamen acrẽ conſpicuè uim oſtẽdit,eoq́ uulnera glutinat,& doloſa malignáque ulcera,ac tumores ſolui cõtumaces perſanat:habet etiam nonnihil abſterſorium,quo lepras exterit.Semen ipſius potum tineas occidit, præſertim Aegyptiæ:caulium crematorum cinis adurente ui conſtat, cum adipe longis laterum doloribus utilis.Sylueſtris autem braſſica,ſatiua in omnibus ualidior eſt,unde nec intra corpus citra noxam ſumitur. Marina, ſubſalſa leuiterq́ amara,aluum ſoluit.

Catæogonos.

Catæogoni herbæ ſemen & acre guſtanti deprehenditur & frigidum, milio ſimile.

Crethmon.

Crethmon ſalſum eſt ſimul & amarum,ſed modicè,quare & uis ipſius eſt abſterſoria & deſiccans.

Crithe,hordeum.

Hordeum refrigerat ſiccatq́ in primo abſceſſu,uerum nonnihil etiam extergit:cæterum fabarum lomento ſiccitate præcellit,minus flatulentum eſt,polenta hordeo multo magis ſiccat,ptiſana præterquàm quod largius humectat,etiam abſtergit uehementius.

Crimnon.

Quod in tritici & zeæ farina craſſius eſt,crimnon appellatur, ualidius nutriens quàm polenta:ægrius autem conficitur.

Crinon,lilium.

Lilij flos temperamento mixtus eſt,ex tenui ſubſtantia,terreſtri & nonnulla aquoſa temperata: quapropter oleum quoq́ ex eo confectum diſcutiendi

tiendi uireis,molliendiq́ repræſentat, uuluæ inflammationibus accommodatum.Radix ac folia ſiccant,abſtergunt,diſcutiũtq́ mediocriter,quò fit ut ambuſtis conferant:ſuccus ipſorum & neruorum uulneribus cum oxymelite prodeſt.

Crocodilion.

Crocodilij ſemen & ſuccus calidam,ſiccam & diſcutientem uim præ ſe fert,urinas itaq; & menſeis mouet:radix excreationes è pectore iuuat,item ſanguinem per nareis ducit.

Crocus.

Crocus ad ſecundum calefacientium ordinem, primum ſiccantium refertur,aſtringit & concoquit.

Crommyon,cepa.

Cepa ex quarto calefacientium ordine habetur, ſubſtantiæ craſſioris, quamobrem hæmorrhoïdas appoſitu aperit:item abſtergit:uitiligines,alphos dictas,cum aceto exterit,& alopecias ocyus alcyonio pilos reſtituit, ſuccus oculis ſuffuſis aut craſſi humoris uitio hebetibus auxiliatur.

Cyamos,faba.

Faba non multum à medio temperamento recedit,ſiue refrigerando, ſiue ſiccando:caro ipſius nonnullius etiam abſterſoriæ qualitatis eſt,excreationibus è thorace & pulmonibus utilis: quum autem cortex fabæ nonnihil quoq; aſtringat,tota ipſa faba in poſca decocta cœliacis & dyſentericis conducit,inducta uero cataplaſmatis modo inflammationibus & tumoribus medetur,lac in mammis extinguit.

Cyanos.

Cyanos acrem habet uim detrahendi,& diſcutiẽdi maiorem quàm cinnabaris:aſtrictionis quoq; particeps eſt.

Cyclaminus.

Cyclaminus uarias uireis habet:etenim extergit,incidit,aperit, attrahit, & diſſipat:ſuccus itaq; ipſius hæmorrhoïdas ſedi admotus aperit,duritias cum alijs diſcutit:cum melle,ſuffuſis proficit,per nareis purgat, abdomini inunctus aluum ſubducit,fœtus corrumpit:radix autem tota ſucco quidẽ eſt imbecillior,ſed & ipſa uehemens adeò eſt,ut cum mulſa inſtar triũ drachmarum pota,interanea expurget:cæterum cutis uitia exterit. Altera cyclaminus,quam etiam ciſſanthemon uocant,radice donata inutili, ſemẽ habet efficax,ut potum priori ſimilia faciat.

Cyminum,cuminum.

Cuminum in tertio ordine calefacit,urinam mouet, & flatus diſcutit.

Cynoſbatos,rubus caninus.

Rubi canini fructus non inſtrenuè aſtringit:folia id præſtant mediocriter.at quod in fructu lanæ ſpeciem præ ſe fert, ceu arteriæ inimicum caueri debet.

Cypariſſus,cupreſſus.

Cupreſſi galbuli & turiones ſiccandi uiribus pollent,nullo calore con-

ſpicuo: quapropter uulnera magna in duris corporibus conglutinãt, & ſuperfluis putridinibus in alto fixas humiditates, citra noxam depaſcuntur, inteſtinorumcꝫ ramicibus opitulantur.

Cyperus, iuncus anguloſus.

Iuncus anguloſus calefacit ſiccatcꝫ citra morſum, hinc etiam humidioribus ulceribus cicatricem mirabiliter inducit, ac oris ulcera perſanat: habet & uim quandam inciſoriam, qua calculos comminuit, urinam & menſtrua promouet.

Cypros.

Cypri folia & ſurculi mixtis conſtant uiribus, diſcutiẽte & aſtrictoria, tum ea quæ ſine offendiculo & morſu ſiccet: ideocꝫ decoctum ipſorũ ambuſtis ſuperfuſum prodeſt, ac igneis inflammationibus congruit. Item oris eruptiones, quas aphthas uocant, commanducata, perſanat: item medicinis lieni dicatis miſcetur.

Cytiſus.

Cytiſi folia diſcutientis leniter, & tepidæ naturæ ſunt, quemadmodum & maluæ.

Conium, cicuta.

Cicutæ uires ſummè refrigeratorias eſſe, omnibus conſtat.

Conos.

Coni cortex & folia, pinum uiribus repræſentant, ſed acriora efficaciora cꝫ ſunt: fructus, quem etiam ſtrobilon appellant, uiridis, amarum quiddam et acre, cum humiditate poſſidet, quare thoracis affectibus ad facilem excreatum accommodatur: eſculentus in aqua maceratus ut acrimoniam exuat, temperatus redditur, roſionis expers, opplens obſtruẽscꝫ, ut etiam aſperitates læuiget.

Quæ ab L ordiuntur.

Lagopus.

Lagopus ſiccæ facultatis eſt, qua alui fluores deſiccat.

Ladanon.

Ladanon à ciſtho ladone dicta gignitur, quam depaſcentes capellæ barbis ſuis & uilloſis cruribus ſucculentũ & pinguius ex herba deferũt, quod congeſtum ladanon eſt medicamen præſtantiſſimum, in ſecundo ferè abſceſſu calidum, natura tenue, emolliens mediocriter, diſcutiens & concoquens, eocꝫ uteri affectibus peculiariter conuenit: habet præterea nonnullas aſtringendi uireis, quibus defluos capillos confirmet.

Lathyris.

Lathyrin & ipſam tithymali ſpeciem eſſe dicunt, quod eius ſuccus, illius modo purget, ſemen autem huius præcipuam purgandi uim habet.

Lapſana.

Lapſana manducata ſtomacho nocet, inducta uerò cataplaſmate nonnihil abſtergit diſcutitcꝫ.

Lapa-

Lapathum,rumex.

Rumex mediocriter diſcutit:acuta rumex, quæ oxylapathum dicitur, præter id etiam pauxillum repellit:ſemen autem præſertim oxylapathi, aſtringens,alui profluuia,diarrhœas dicunt,et dyſenterias perſanat,folia uero ſemini contraria faciunt:hæc etenim comeſta aluum mouent,illud potum ipſam comprimit.

Lemonium.

Lemonij fructus auſterus cum uino cœliacis,dyſentericis, & ſanguinē ſpuentibus datur,item ad fluorem muliebrem acetabuli menſura.

Lichen herba.

Lichen herba in petris naſcens muſcum repræſentat,uis ei eſt exterendo purgare,mediocriter ſiccare,& refrigerare:impetigines ſanat,inflammationes arcet,& ut Dioſcoridis uerbis utar,ſanguinis eruptiones ſiſtit.

Lichenes equorum.

Lichenes equorum triti cum aceto,comitialibus,& omnium uenenatorum morſibus mederi feruntur.

Leontopetalon.

Leotopetali radix & ſiccæ & calfacientis in tertio ordine facultatis eſt, nec non diſcuſſoriæ.

Lepidion.

Lepidion,quam & hiberiada uocant, ex quarto calefacientium gradū eſt,naſturtio proximum uiribus,minus autem eo deſiccat.

Lepis,ſquama.

Squama omnis ualidè ſiccat,aſtringit,nec ignauiter mordet. Sed æris amplius ſiccat,extenuatq́;,cui nonnihil æruginis adeſt,magisq́; ea quæ ex Cyprijs clauis raditur,quam propterea etiam helitim quaſi claualem appellant.At ferri ſquama liberalius aſtringit, atq; hac magis ſtomomatis, quapropter ad contumacia malignáue ulcera præſtantior eſt,ſed æris, carnem magis purgat & conſumit.

Leucacanthum.

Leucacanthi,quod alij polygonatum,alij iſchiada uocant, radix incidit quidem,& in tertio ordine ſiccat,in primo autem calefacit.

Leucas.

Leucas calfacit ſiccatq́; in tertio ordine,acrimonia uerò præpollet.

Leucoion, uiola alba.

Albæ uiolæ totus frutex abſtergendi extenuandiq́; uireis poſſidet, magis autem flores,& ex eis,ſicciores:idcirco & menſeis ſtimulant,fœtus corrumpunt expelluntq́;,ac ſi quis aquæ miſtura uim ipſorum obtūdat, etiā inflammationibus conducent, præſertim uteri: radices eadem præſtant, craſſiore magisq́; terreſtri natura præditæ:ex aceto inflammationibus in ſcirrum indureſcentibus imponuntur.

Leuce,populus alba.

Populus alba aquoſa,tepida,terreſtriq́; conſtat ſubſtantia, uiribus ab-

ſterſorijs.

Libanotides, roſmarinus.

Libanotides tres numerantur, una ſterilis, duę fructum ferentes, uires il lis extergendi, incidendi, diſcutiendi: & emolliendi, ſuccus earum oculis ex humorum craſſitie hebetibus ſalutariter ex melle imponitur: coronarię ue rò libanotidis decoctæ ius, regio morbo laborantibus rectè bibitur.

Libanotos, thus.

Thus in ſecundo ordine calefacit, in primo ſiccat, habet & modicã quã dam uim leuiter aſtringentem: cortex ipſius manifeſtò aſtringit, ſiccatq; in ſecundo abſceſſu abſolutè, craſſior thure & minus acris, hinc ſanguinem ſpuentibus, dyſentericis, cœliacis, & ſtomachicis, tum foris impoſitus, tum intrò aſſumptus, ſalutaris eſt. Surculus ipſius calefacit ſiccatq; tertio in abſceſſu, atque nonnihil extergit: quocirca oculorum ulcera, & purgat & explet.

Lignys, fuligo.

Fuligo ſpecierum quorundam cõcrematarum, nempe thuris, myrrhę, terebinthi, ſtyracis, picis liquidæ, cedri, ueluti tenuiſſimus quidam puluis eſt, qui Græcis æthale dicitur, cum fumo aſcẽdens. obtinet quidem ſiccan tem & terreſtrem tenuemq; ſubſtantiam. particulares autem ipſius differẽ tiæ ſecundum materiæ combuſtæ rationem fiunt. Vtuntur ea potiſſimũ in medicinis ocularijs, & ad honeſtandas palpebras accommodatis. at thu ris fuligo omnium eſt utiliſſima, ut quæ mitior: contrà pini, coni, & piceæ ualentior eſt, quo fit ut ad glabreſcentes palpebras, deſtillantes & eroſos oculorum angulos, illachrymantesq;, rectè adhibeatur.

Ligyſticum, liguſticum.

Liguſtici & radix & ſemen adeò calefaciunt ut menſeis citent, flatusq; probè diſcutiant.

Lithargyros, argenti ſpuma.

Argenti ſpuma medij inter metallica ordinis eſt, eoq; ceu materie ipſa a lijs medicinis miſta ſubinde utimur, ſiccat tamen mediocriter, abſtergit & aſtringit: inde femorum attritus perſanat.

Lithi, lapides.

Lapides omnes terræ modo deſiccant, ſed hæmatites aſtringit & abun dè ſiccat, quare etiam oculorum aſperitates exterit, quum quidem inflam matione carent, ex aqua: quum uerò illa tentantur, ex ouo: cæterum ad ſpu ta cruenta bibitur utiliter, ulcera ſupercreſcentia compeſcit. Schiſtos lapis ſuperiori quidem conſimilis eſt, ſed imbecillior, mox galactites, id eſt, lacta rius ſequitur. Melitites cuiuſdam etiam caloris compos eſt. Moroxus, quem etiam, leucographida uocant, quò prædictis omnibus mitior eſt (nullas enim habet uireis efficaciores) eò moderatior, magisq; dolorem le nit, eamq; ob cauſam in teneris corporibus cum cerato ad cicatricem ul ceribus obducendam illo utuntur. Iaſpis qui ſubuiridi colore eſt quum ef ficacior ſit, oculorum cicatrices & pterygia extenuat: uiridis autem Iaſpis adalligatus & in anulo geſtatus ſtomachum adiuuat. Iudaicus dictus,

renum

renum calculos conterit,unde etiam recentiores tecolithon appellant. Pyrites ex eorum numero eſt,qui ualidè diſcutiũt tumores, ſanguinemq́ in grumos concretum:cuius quum facultas non eſt,molari utuntur. Phrygius præter quàm quòd ualenter deſiccat,nõnihil etiam aſtringit roditq́, unde & repellere & diſcutere poteſt,eoq́ ocularijs miſcetur remedijs. Ageratus aſtringendi diſcutiendiq́ uirtutis compos,gutturis inflammationem iuuat. Aſiæ petræ flos tam ſubtilem naturam habet,ut carnes humiditate flaccidas citra roſionem abſumat. Gagates affatim ſiccans inflationibus præſertim diuturnis expedit. Magnes, quem & Heraclium lapidem uocant,æquales hæmatiti uireis repræſentat. Arabicus ebori ſimilis,ſiccandi detergendiq́ uireis habet. Alabaſtritæ combuſti cinerem ſtomachicis nonnulli bibendum exhibent. Smyris extergit,dentibus purgãdis accommodatus. Qui in ſpongijs inueniuntur lapilli,renum calculos frangunt. Similes his uireis habent qui in Argæo Cappadociæ monte naſcuntur. Similiter & ophites dictus,qui adalligatus contra uiperarum morſus confert. Oſtracites,hoc eſt,cruſtaceus,& geodes à terra quam intra ſe complectitur appellatus,abundè ſiccare feruntur,ideoq́ inflammatis tumoribus mederi. Naxiæ cotis detrimentum refrigeratorium eſſe dicunt,ut & uirginum mammas & puerorum teſticulos ne creſcant, reprimat. Quod uerò ex olearia cote detritum fuerit, abſterſoria ui donatum alopecias explet. Hieracitin & Indicũ lapidem alligatũ contra hæmorrhoïdas ualere perhibẽt. Sapphyrus potus,ſcorpionũ ictibus aduerſat. Aphroſelenes,comitialibus potui datur. Armeniacus,inferiorẽ uentrẽ purgat,ſed ſtomacho nocet.

Lithoſpermon.

Lithoſpermon,quod alij Lioſporon,alij heraclion uocant,herbæ aëtonychi dictæ,ſemen eſt lapidoſum,album,quod cum uino albo potum calculos frangit,& urinas eijcit.

Linoſpermon,lini ſemen.

Lini ſemen ex primo gradu calidum eſt, inter humectantia ſiccantiaq́ medium,manducatum flatibus creandis eſt,etiam ſi frictum fuerit.

Linozoſtis,herba mercurialis.

Herba mercurialis aluũ liberaliter ſubducit,inducta cataplaſmatis modo diſcutit. Sciendumq́ eſt eius ſemen infricatum corporis excreſcentias præter naturam,quas uulgus uocat narphia,abolere,ſicut experiẽtia comprobatum eſt. Sed uiride ſemen eſſe oportet,& frequenter ipſum tuberculis illis infricare.

Litrum,nitrum.

Litrum mediũ inter aphronitrũ & ſalem uirtute eſt,crematũ magis extenuat diſcutitq́,& ſi intro ſumatur,craſſos uiſcoſosq́ humores plus cęteris incidit & extenuat. Chalaſtreũ uerò (eſt aũt Chalaſtra Theſſaliæ locus) acrius ſiccantiusq́ eſt,quare ad capitis deſtillationes & articularios cruciatus eo utuntur.

Lonchitis.

Lonchitidis,cui ſemen triangulũ eſt,cuſpidis modo,radix dauco æqualis urinam mouet:eius uero quæ ſcolopendrio reſpondet,folia uiridia,uul

nera

nera glutinãt,ſicca uerò cum aceto pota lienibus ſcyrro induratis,medent̃.

Lycopſis.

Lycopſis radix quum ſit aſtrictoria, cum polenta admota in cataplaſmate,Eryſipelatis authore Dioſcoride conuenit:ſi læuis cum oleo inungatur, ſudores elicit.

Lycium.

Lycium ex diuerſis genere ſubſtantijs conſtat,calida,tenui,& diſcutiente,terreſtri uerò frigida & leuiter aſtringente,ut in ſecundo abſceſſu deſiccet,calefaciendo refrigerandoq; medium eſt,hac de cauſa ceu abſterſorio, in oculis obſcuratis eo utuntur:tanquam aſtringenti,in cœliacis, dyſentericis,& maleficis ulceribus:at cõtra inflammationes,ut diſcutienti: cæterum primas obtinet Indicum.

Lyſimachium.

Lyſimachium uim habet excellenter aſtrictoriam,qua & uulnera glutinat & ſanguinem compeſcit,tum ipſum,tum ipſius ſuccus,dyſentericos & potum & ab inferioribus partibus iniectum,ſanat.

Lychnis.

Lychnidos coronariæ ſemen calidum eſt et ſiccum in ſecundo abſceſſu, eoq; abſoluto.

Lotus herba.

Lotus domeſtica,quam nonnulli triphyllon appellant,abſterſorias uireis obtinet & modicè ſiccanteis,calore temperata eſt. At ſylueſtris loti ſemen ad ſecundum calefacientium ordinem refertur, habet autem nonnihil etiam abſterſorium. Aegyptiæ ſemen in panes quoq; effingitur.

Lotus arbor.

Lotus arbor extenuat,ſiccat,& mediocriter aſtringit, qua de cauſa ad fluxum muliebrem,alui fluores pota cum uino aut aqua, aut etiam in aluum data,ſalutaris eſt,pilos defluos confirmat.

Quæ ab M auſpicantur.

Macer.

Macer cortex eſt qui ex India importatur,tertio ordine ſiccat, inter calorem & frigiditatem medium obtinet:eſt etiam aſtringens tenuiſq;,unde cœliacis & dyſentericis auxiliaris habetur.

Malobathron.

Malobathri folium æquales ſpicæ nardi uireis repræſentat.

Malache,malua.

Malua ſylueſtris mediocriter diſcutit & emollit:hortẽſis autem, ceu humidior,etiam imbecillior eſt:ſemen tantò uiribus præſtat, quanto & ſiccius eſt.

Mamiras.

Mamiras ueluti radicula herbæ cuiuſdã eſt ceu geniculis frequentibus nodoſis,quæ cicatrices & albugines extenuare creditur, exterendi nimi-

rum

rum facultate prædita.

Mandragoras, mandragora.

Mandragora tertij refrigerantium ordinis eſt: mala ipſius caliditatem quampiam & humiditatem referunt, unde ſoporem grauem homini poſſunt accerſire: at radicis cortex uehementiſſimus, non refrigerat modò ſed etiam ſiccat: interior eius pars imbecillior eſt.

Manna thuris.

Manna thuris ſimileis thuri uireis habet, ſed remiſſas & ſenſim aſtringentes.

Marathron, fœniculum.

Fœniculum calefacit in tertio ordine, in primo ſiccat. hinc etiam lacti generando eſt, & ſuffuſis auxiliatur.

Maſtiche.

Maſtiche, Chia quidem calefacit ſiccatq; in ſecundo abſceſſu, cæterum compoſitæ eſt facultatis, aſtrictoriæ ſimul & emollientis: hanc ob rationem ſtomachi, uentris, inteſtinorum & iocinoris inflammationibus conuenit. Aegyptia, nigriore colore quodammodo, ſiccat magis & diſcutit, minus aſtringit, hinc furunculos quoq; diſſipat.

Melan, atramentum, Indicum.

Atramentum Indicum authore Dioſcoride in genere leniter aſtringentium eſt, quæ inflammationes laxosq; tumores, œdemata uocant, rumpunt, ulceraq; purgant.

Melanteria, creta ſutoria.

Creta ſutoria impenſè aſtringit extenuatq;.

Melan, atramentum ſcriptorium.

Atramentum quo ſcribimus abundè & ipſum deſiccat, ſolutū uerò poſca ambuſtis ſi illinatur, præſenti eſt remedio.

Atramentū posca solutū ambustis p̄ remedium:

Melanthion.

Melanthion in tertio ordine calefacit & deſiccat, eſt etiam tenui natura præditum unde deſtillationibus in fauces, olfactu prodeſt, intus aſſumptū diſcutiēdis flatibus ſingulare: eſt etiam amarum, unde tineas interficit: abſtergit & incidit, hinc orthopnœis quoq; cōuenit, item lepras exterit, myrmecias eijcit, & menſtrua incitat.

Meli, mel.

Mel calfacit & ſiccat ordine ſecundo, abſtergitq; inſigniter: coctum uerò minus quidem acre redditur, deterſorium, & uentri ſubducēdo accommodum, ſed magis nutrit. Amarum mel, ſicut & id quod in Sardinia fit, miſtas habet uireis, terreſtrem et calidam. At mel ſachar quod ex felici Arabia conuehitur, minus dulce noſtro eſt, ſed æqualeis uireis obtinet, præterquàm quòd nec ſtomacho noceat, nec ſitim faciat, quemadmodum hoc, Noſtras.

Melia, fraxinus.

Fraxinus nota arbor eſt, folia eius pota uiperarum morſibus ſuccurrūt: cortex crematus, illitúsque ex aqua lepras ſeparat, ligni uerò ramenta

ſi bi-

ſi bibantur,lethalia eſſe ferunt.

Melilotos,ſertula Campana.

Sertula campana mixtis facultatibus pollet:aſtringendi, diſcutiendi & concoquendi.

Meliſſophyllon,apiaſtrum.

Apiaſtrum uiribus marrubio per omnia reſpondet.

Memæcylos.

Memæcylos arbuti fructus,in litera C comprehenſus eſt.

Meſpila.

Meſpila,alij tricocca quaſi trigrania uocãt,fructus eſt affatim acerbus, & uix eſculentus,aluumq́ cõtinens:germina foliaq́ meſpili impenſè acerba ſunt.

Medion.

Medij radix uireis ſemini contrarias prę ſe fert,quippe auſtera eſt & fluxiones comprimit,ideoq́ muliebrem fluxum ſiſtit:ſemen quum tenuis incidentisq́ ſit facultatis,menſeis quoq́ proritat.

Mecon,papauer.

Papauer multiplex eſt:hortenſis quidem,quod etiam thylacitin ceu utricularium uocant,ſemen eſt eſculentum,ſi cum pane aſſumatur, mediocriter ſomnum concilians.At rhœas appellatum,inde quòd ſemen ipſius celeriter defluat,ualidius hortenſi eſt:manducatur itaq́ non per ſe,ſed momentum copioſiori melli mixtum.Quod ueluti decidēti,ac depreſſo calyce eſt,nigrum ſemen habet & medicatum, nimis quàm frigidum. Quod prolixiore & proceriore conſtat calyce,medicatius quàm cętera omnia exiſtit,ut etiam ſtuporem inducat,quouſq́ interimat. Nam & ipſum & eius lachryma,quam per excellentiam opion nuncupant, quarto refrigerantiũ abſceſſui aſſcribuntur.Corniculatum papauer abſtergendi uireis ſortitur, ideoq́ radicis ipſius decoctum potu iocinoroſis auxiliatur:folia autem & flores perquàm ſordida ulcera expurgant,cruſtasq́ tollunt.Heraclion & aphrodes id eſt ſpumoſum papauer dictum,ſemen habet pituitæ purgandę accommodatum.

Mela,mala.

Malis omnibus frigida & excrementitia ineſt humiditas:& quæ in eorum cenſu reſoluta & aquoſa ſunt,frigiditate cæteris & humiditate præſtant:dulcia,aquoſa quidem,non tamen manifeſtè frigida ſunt:auſtera dulcibus quidem frigidiora,ſed minus humida:acida frigida quidem & ipſa, uerum incidendi humores uentriculo inhęrentes uim teſtantur:acerba, cuiuſmodi cotonea & ſtruthia ſunt,frigido & terreſtri donata temperamento,uentrem ſupprimunt,uulnera glutinant:pari modo folia,ſucci,& cortices arborum inter ſe differunt.

Melea,malus,perſica.

Mali perſicæ ſurculi & folia euidenter amara ſunt, eoq́ conciſa tritaq́ umbilico impoſita,tineas enecant:fructus autem ipſius, nempe perſicum

hoc eſculentum, in ſecundo ordine frigidum humidumq́ exiſtit.

Melea, malus Armeniaca.

Mali armeniacæ fructus, quæ nunc uocant mala præcocia, conſimiles perſicis uireis refert.

Meon.

Mei radices in tertio ordine calefaciunt, in ſecundo ſiccant, ideoq́ urinã & menſeis cient: liberalius meon aſſumptum, capitis facit dolores.

Milax.

Milax tam læuis, quàm aſpera, arbores amplexa, calidam acremq́ facultatem poſſidet.

Miſy.

Miſy medicamentum eſt ex ijs quæ cruſtam faciunt & adurunt, ualenterq́ aſtringunt, minus autem quàm chalcitis erodit, quoniam tenuius eâ eſt: cæterum chalcitis & ſori uetuſtate in miſy mutantur, ut ait Galenus: à ſuperficie incipiente ſtatim mutatione.

Molybdæna, plumbago.

Plumbago argenti ſpumæ uireis habet, à medio temperamento ad frigidius digreſſa.

Molybdos, plumbum.

Plumbum refrigeratoriæ uirtutis eſt, habet & humidæ ſubſtantiæ plurimum, quod ex frigore coaluerit. Quòd ſi id perfundatur teraturq́ aut uino, aut immaturo oleo, aut quodam ſucco refrigerante, ad naturalium & ſedis ulceroſas inflammationes excellentiſſimum erit remedium: lamina uero plumbea ſuper lumbos geſtata, ueneris inſomnia cohibet. Item bractea tenuis ganglio impoſita, ipſum diſſipat. Concrematum plumbum ualidius quidem ſiccat, ſed & acrimoniæ nonnihil obtinet: ſi eluatur, tum ſine roſione ſiccat, tum maleficis ulceribus præſentaneum eſt remedium.

Moræa, morus.

Mori fructus maturus quidem aluum ſubducit & medicamentis ſtomaticis alijs quæ moderatam requirunt aſtrictionem utiliter miſcetur, immaturus ubi exaruerit, perquàm obſtruens fit medicamentum: cortex autem radicis arboris etiam amaritudinis cuiuſdam particeps, purgare poteſt, eoq́ latas uentris tineas occidit: foliorum autem ſurculorũq́ uis, ſubducentium & comprimentium media quodammodo exiſtit.

Myagros.

Myagri ſemen pingue eſt. quod in eo oleoſum habetur, opplendi uireis repræſentat.

Myaces, mytuli.

Mytuli combuſti, eundem cum buccinis effectum præſtant, propriè uerò eloti palpebrarum aſperitatem & albugines cum melle exterunt, caro ipſorum canum morſibus utiliter imponitur.

Myaron.

Myaron, quam alij melampycnon appellant, herba ferulacea eſt & pin-

guis, uidetur autem ipſius pinguitudo corporis aſperitates læuigare.

Myelos, medulla.

Medulla facultatis eſt quæ indurata ac in ſcirrum concreſcentia corpora emollit. Laudatiſſima eſt ceruina, mox uitulina: taurina uero hircinaque acrior eſt, magiſque ſiccat, & quæ in artubus continetur, pinguior eſt magiſque emollit: quæ de ſpina elicitur, durior ſqualidiorque eſt.

Mycetes, fungi.

Fungi frigidi & humidi admodum temperamento ſunt: nonnulli ipſorum manducati, etiam exitium adferunt, præſertim qui inter ipſos natura conſtant putridæ qualitatis participi.

Myoſote, muris auricula.

Muris auricula dicta eſt alſine.

Myxa.

Myxa arboris fructus eſt minor quidē prunis, facultate uero cōſimilis.

Myrica, tamarix.

Tamarix incidit extergitque, ita ut manifeſtè non ſiccet, habet autem aſtrictionem nonnullam, qua de cauſa decoctum ipſius potum lienes adiuuat, item dentium doloribus medetur: fructus autem & cortex ipſius gallæ uirtute proximus eſt: cinis arboris uehementius exiccat.

Myriophyllon, millefolium.

Millefolium tantam ſiccandi uim poſſidet, ut uulnera conglutinet.

Myrrha, uel myrrhis.

Myrrha in ſecundo ordine calefacit, ac nonnihil etiam extenuat, radix ipſius odorata dulciſque eſt, menſibus mouendis, & humoribus & thorace & pulmone repurgandis idonea.

Myrrhine, ſeu myrſine, myrtus.

Myrtus ex diuerſis compoſita eſt ſubſtantijs, pollet in ea terreſtris frigiditas, qua ualenter ſiccat: at myrtula quæ ſoboles myrti eſt, tuberoſa, caudicem ipſius & ramos amplexa, uehementius aſtringit & ſiccat, iam uerò & folia aridiora uiridibus magis ſiccant: item fructus ſuccuſque tum foris applicatus, tum intus aſſumptus perſimileis uireis pr̨ ſe fert.

Moly.

Moly, quod nonnulli rutam ſylueſtrem, alij zarmalam dicunt, Syrij beſaſam, tertio calefacientiū ordini annumeratur, ſubſtantia tenue, hinc craſſos humores uiſcoſoſque incidit, diſcutit, & urinam promouet.

Quæ ab N incipiunt.

Naſcaphthon.

Naſcanthon, ſunt qui naſcaphthon dicunt, Indicum eſt odoramētum, quod ad aſtrictos fœminarum locos ſuffitu uaporetur.

Napy, ſinapi.

Sinapi calefacit ſiccatque in quarto abſceſſu.

Nardoſtachys, ſpica nardi.

Spicæ nardi radix calfacit in primo, ſiccat in ſecundo ordine, particeps eſt etiam aſtringentis cuiuſdam qualitatis, acris, & ſubamaræ, iocinori igitur prodeſt & ſtomacho, extrinſecus admota & ebibita, urinã mouet & interaneorum fluxiones deſiccat: ſed Indica ualẽtior eſt q̃ Syriaca, et nigrior.

Nardus Gallica.

Nardus gallica ſuperiori uireis habet ſimiles quidem, ſed imbecilliores, præterquã ad urinã ciendã: calidior enim eſt quàm illa, minusq́ aſtringit.

Nardus montana.

Nardus montana, quæ nonnullis thylacitis, pyritisq́ dicitur, commemoratis eſt infirmior.

Nartex, ferula.

Ferulæ ſemen extenuat calfacitq́: medulla ipſius uiridis adhuc, aſtringit, eoq́ ſanguinem ſpuentibus & cœliacis accommodata eſt.

Narce, torpedo marina.

Torpedo marina uiuens capiti impoſita dolores eius arcet, idq́ forſan eodem illo torpore quem membris eam contingentibus inducit: oleum in quo uiua decocta fuerit, ad acriores articulorum cruciatus leniendos inungitur: eadem torpedo anum procidentem coërcere appoſita fertur.

Narciſſus.

Narciſſi radix adeò deſiccat, ut maximis uulneribus ſit glutinãdis, imò etiam tendinum præciſionibus confert, cæterum abſtergendi & attrahendi uim quandam habet.

Neuras, ſeu poterion.

Neuras, quod alij poterion uocant, ſine roſione deſiccat, ut & ipſa neruos præciſos glutinet: radices autem potiſſimum hunc effectum pręſtant, & impoſitæ, & potæ.

Nerion, aut rododaphne.

Nerion extrinſecus applicatum uim refert diſcuſſoriam: ſi intus aſſumatur, occidit.

Nymphæa.

Nymphęa uireis habet ſine roſione ſiccas, quibus & uentrem reprimit, & genituram arefacit: uerum alba radice donata ualẽtior eſt, eoq́ fluxum muliebrem cum uino nigro & auſtero pota perſanat: quæ nigram refert, deterſoria quoq́ ui nonnulla pollet, eaq́ uitiligines, alphos dictas cum aqua exterit: alopecias cum pice liquida illita replet.

Quæ ab X ordiuntur.

Xanthion, aut phaſganion.

Xanthion phaſganiúmue fructum fert diſcutiendi uiribus præditum.

Xiris, aut Xyris.

Xiris naturæ tenuis eſt, diſcuſſoriæ, & extrahentis, ac nimirum ſiccato-

riæ,præcipuè ſemen,quod & urinã cit & lieni in ſcyrrũ indureſcẽti medet.

Xiphion,gladiolus.

Gladioli radix trahit,diſcutit,& ſiccat.

Quæ initium habent ab O.

Oë,ſorbus.

Sorbus arbor cuius fructus oa,à nonnullis οὔα dicitur, aſtringendi uim obtinet,ſed minorem meſpilo.

Othonna.

Othonnam,alij herbæ eſſe ſuccum in Arabia ad Aegyptum naſcentis aſfirmant,alij lapidem Aegyptium:detergit autem eroditq;,omnia quæ claritati oculorum officiunt,exterens.

Oenanthe.

Plurimus ſanè uſus ſylueſtris uitis:florem abundè aſtringentem eſſe fatetur:& uentrem potiſſimum corroborare.Dioſcorides autem aliam deſcribit œnanthen contrarijs donatam uiribus,unde ſecundas eam eijcere, & urinæ ſtillicidio,morboq; regio mederi tradit.

Oenos,uinum.

Vinum ex ijs eſt,quę in ſecundo ordine calefaciunt,ſiccantq;: quod admodum uetuſtum eſt,in tertio:Muſtum uero in primo.

Oeſypus,lanæ pinguitudo.

Oeſypus in ſermone de lanis explicata eſt.

Olynthi,groſſi.

Groſſi acrem & diſcuſſoriam uim obtinent,liquoris gratia qui in ipſis continetur.cocti igitur duros tumores diſſipant:crudi myrmecias & thymos exterunt.

Oloſtium.

Oloſtium ſiccat aſtringitq;.hinc eo ad rupta utuntur.

Omphacium.

Omphacium ſuccus eſt uuæ immaturæ, aſtringens egregiè & ſiccans in tertio abſceſſu:eoq; fluidis affectibus & præſertim ſtomachicis,accommodatur.

Onagra.

Onagra,quam nonnulli onotheram,alij onothurin dicunt, frutex eſt arboreus,cuius radix inducta,ferocientia ulcera mitigat.

Onoma.

Onoma,uel onomis,uel phlomitis,uel ononis,acrẽ amarãq; uim obtinet,eamq; ob cauſam folia eius cũ uino pota fœtus occidunt expelluntq;.

Onobrychis.

Onobrychis ui rarefaciendi & diſcuſſoria,tubercula,quæ phymata dicuntur,diſſipat,urinæ ſtillicidio medetur,& ſudores prouocat.

Oni,aſini ſeu multipedæ.

Multipedæ quæ ſub aquarijs uaſis agunt,& in orbem ſe conduplicant, diſcutiunt ſiccántque,potæ cum uino urinæ anguſtijs & arquato medentur,

tur,anginæ itidem cum melle iiſdem illinuntur.Item detritæ cum roſaceo calfactæq; in mali punici cortice,auribus dolẽtibus ſalutariter inſtillãtur.

Onyches,conchulæ Indicæ.

Onyches conchyliorum Indicorum opercula ſunt,quæ ſuffitu ſtrangulatione uuluarum concidentes fœminas excitant,item comitialeis:potæ uerò aluum turbant.

Ononis.

Ononis radice conſtat quæ in tertio ferè gradu calefacit; cortex ipſius extergit,& incidit,unde etiam calculos conterit.

Oxos,acetum.

Acetum mixtæ eſt naturæ frigidæ & calidæ,ſed utriuſq; tenuis,frigida tamen calidam excellit,cæterum in tertio ordine ſiccat.

Oxyacanthos.

Oxyacanthus arbor piro ſylueſtri & figura & uiribus ſimilis eſt,habet et ſubtile quippiam coniunctum:ſed fructus ipſius myrti baccis reſpondet.

Opos,liquor.

Liquores,& Cyrenaicus,& Medicus,& Syriacus per excellentiam dicuntur,calidi natura,& ſpirituoſi inſigniter:uerum Cyrenaicus cæteris eſt calidior tenuiorq;.

Origanum.

Omnia origani genera incidendi,extenuandi,ſiccandi,& calefaciendi uireis in tertio abſceſſu oſtendunt.

Oreoſelinum,apium montanum.

Apium montanum uiribus domeſtico æquale eſt,ſed inualentius.

Orobanche.

Orobanche ſicco & frigido temperamento eſt,ſecundũ primũ ordinẽ.

Orobos,eruum.

Eruum calefacit in primo gradu,ſiccat in ſecundo,amarumq; eſt, quapropter incidit,detergit,obſtructa aperit:liberalius ſumptum ſanguinem per urinam expellit.

Orminon.

Orminon marrubio ſpecie ſimile eſt,calidum,mediocriter ſiccũ & abſtergens,uenerem igitur ſtimulat,& oculorum craſſities cum melle repurgat,tumores laxos quæ œdemata uocant diſcutit,& extrahit aculeos. Sylueſtre domeſtico eſt ualentius.

Oryza.

Oryza uim quandam aſtrictoriam præ ſe fert:qua etiam uentrem mediocriter cohibet.

Orchis herba.

Orchis herba(nominatur autem etiam cynoſorchis, id eſt teſticulus canis,)radicem habet bulboſam & duplicem:uis autem maioris; humida & calida,eoq; ueneri incitandæ eſt:minoris,calida & ſicca,contrà igitur uenerem coërcet.

Orchis,ſerapias.

Orchis, quę & Serapias dicitur, aliȷs triorchis, priore ualentius deſiccat, quare laxos tumores cedentesq́ diſſipat, ulcera ſordida & putredini obnoxia repurgat, herpetas abigit: inarefacta autem magis ſiccat. Quoniam uerò ſubſtringere idonea eſt, aluum quoq́ cum uino pota retinet.

Oſyris.

Oſyris, ex qua medicamenta ad exterendam læuigandamq́ cutem, Gręci coremata uocant, fieri ſolent, amara eſt, & iecoris laxandi uireis habet.

Oſta, oſſa.

Oſſa concremata uehementer diſcutiunt ſiccantq́: præſertim id facere dicuntur humana: atqui ſuillus talus combuſtus inflationibus & circa umbilicum torſionibus mederi dicitur. quinetiam oſſa cremata ſi potui quis exhibeat, morbum comitialem, & articularios dolores abigunt. Bubulus talus uſtus, mobileis firmare dentes prædicatur, cum melle potus teretes tineas educit, cum oxymelite lienem conſumit, et uitiligines, quas uocant leucas, illitus abolet, item ad uenerem commendatur: femora bouis cremata potu ſanguinis eruptiones, & alui fluxum compeſcunt.

Oſtraca, teſtæ.

Teſtæ fornacium tritæ ſiccant exterguntq́, hinc dentifriciȷs accommodantur, illitæ cum aceto prurigini, puſtulis, quæ appellantur exanthemata, conferunt, cerato exceptæ ſtrumas diſcutiunt.

Oſtrea.

Oſtreorum teſta cremata æqualem buccinis uim, ſed minus craſſam repræſentat, abſtergit igitur faciei labes, & dentibus nitorem conciliat: elota roſionem amittit, ad carnem cicatricemq́ humidis ulceribus inducendam accommodata.

Ouron, urina.

Vrina quælibet calida eſt & acris, ſed humana omnium aliorum animalium, exceptis maialibus, infirmior eſt. cæterum uehemẽter abſtergit, quapropter nonnulli potione eius in peſte uſi, mortem euaſerunt, eadẽ lepras, ulcera putredinem experta, capitisq́ manantia ulcera, quæ uocantur achores, & furfures perſanat. item pedum attritus nondum inflammatione occupatos. At pueri uenerem non experti urina omnium efficaciſſima eſt, unde etiam chryſocolla conficitur. Mulorum, articularibus doloribus congruit. Caprarum & chamelorum, aluum deiȷcit. ideoq́ contra aquam ſubter cutem bibitur.

Quæ à P incipiunt.

Pancration.

Pancration & ſpecie & uiribus ſcyllæ ſimile eſt, uerum imbecillius.

Paliuron.

Paliuri folia & radix aſtringunt, eoq́ aluum fluentẽ ſiſtunt, tubercula, quæ dicuntur phymata, non nimis calida diſcutiunt: Semen eius tam uehe

menti

mentí inciſoria uirtute ualet,ut & calculos conterat,& excreationibus è pectore auxilietur.

Panaces.

Panaces Herculeum eſt ex quo opopanax dictus conficitur,in tertio ordine calefaciens,in ſecundo ſiccans,emolliens,diſcutiensq́;radicis cortex liquore imbecillior,habet nonnihil & abſtergens, & carni ducendę idoneũ: ſemen ipſius menſeis quoq; citat. Aſclepion panaces & Chironium priori calidiora ſunt,hinc floribus ipſorum & ſemine ad malefica ulcera & phymata utuntur.

Papyrus.

Papyrus ignem non experta,materia quædam efficitur:uſta,ſiccat chartæ crematæ modo,uerum papyri cinis uiribus inferior eſt.

Paronychia.

Paronychia inde nomen accepit quòd digitorum reduuijs,quæ græcis dicuntur paronychiæ,medeatur,uis eius eſt extenuare & ſiccare,idq́; citra roſionem.

Pentaphyllon,quinquefolium.

Quinquefolium in tertio ordine deſiccat,minimè acre,eoq́; in multos uſu accommodatur.

Peplon herba.

Peplon nonnulli papauer ſpumeum dicunt:& hic frutex liquorem habet,& tithymalorum modo purgat.

Peplion.

Peplion quoq; liquorem habet & magna ex parte maritimis locis naſcitur,cætera quidem inutile,ſemen autem ipſius feruidi ſaporis ut peplum expurgat.

Peperi,piper.

Piperis radix coſti uireis refert:fructus nuper quidem germinantis arboris,oblongum eſt piper,humidius natura & calidũ:fructus ueluti acerbus immaturusq́;,album eſt piper,nigro acrius,ut quod impendio magis aſſatum ſit:utrunq; uerò & calefacit & deſiccat.

Pepon.

Pepon abſterſoriæ facultatis eſt,inde ueluti caro ipſius ephelidas & cõſimilia faciei uitia exterit,ſemen renes obſtructione liberat.

Periclymenon.

Periclymeni folia & ſemen incidendi ſimul & calefaciendi uireis obtinent,quapropter urinam cruentam excernunt,ad ſex dies pota:ſemen autem ad quadraginta dies potum lienoſos & ægrè ſpirantes adiuuant.

Periſtereon,uerbenaca.

Verbenaca adeò deſiccat aſtringitq́;,ut uulneribus glutinandis, & ſanguinis eruptioni ſiſtendæ ſit.

Perſæa ſeu perſica.

Perſæa arbor eſt Aegypti, cuius folia & ſiccant & aſtringunt, eoq; ſanguinis eruptionem compeſcunt.

Petaſites.

Petaſites tertio ſiccantium ordini aſcribitur, unde & malefica & phagedænica ulcera eam uſurpant.

Petroſelinon.

Petroſelini ſemen calidũ ſiccumq; eſt in tertio abſceſſu, ui inciſoria præditum, urinam, menſeisq; copioſè trahit, flatibus diſcutiendis accommodatiſſimum.

Peucedanum.

Peucedani liquore & ſucco affatim calefacienti, diſcutienti, extenuantiq; utimur, tum naribus admoto, tum in potione aſſumpto, ad pulmonũ & pectoris uitia ex humorum craſſitudine contracta: item ad lienem ſcyrrho induratum: dentibus autem perforatis impoſitus, dolorem protinus ſopit, neruorũq; affectibus idoneus eſt: radix ſquamas oſſium ſeparat, maleficis ulceribus ſuccurrit, in tertio ordine & calefaciens & deſiccans.

Peuce, pinus uel pinaſter.

Pinus piceæ uiribus reſpondet, ſed moderatior eſt.

Peganum, ruta.

Ruta ſylueſtris ad quartum calefacientium ſiccantiumq; ordinem refertur: ſatiua, ad tertiũ, cuius uis eſt craſſos lentosq; humores incidere, & diſſipare, urinã mouere, attenuare, & flatus diſcutere, unde & uenerem coërcet.

Piſſa, pix.

Pix liqda ungues scabros educit:

Pix arida quidem in ſecundo abſceſſu deſiccat, minus calefacit: liquida econtrario, imò etiam extergit, maturat, diſcutit, acriſq; eſt, eamq; ob cauſam ungueis ſcabros educit, impetigines exterit, tumores maturat. Valentior autem eſt liquida, ut etiam ſuſpirioſis et purulenta excreantibus, lincta ſubueniat: ſed arida uulneribus magis glutinandis eſt.

Piſſelæon, oleum picinum, ſeu picis flos.

Picinum oleum ex liquida fit pice, qua natura tenuius exiſtit.

Piſtacia.

Piſtaciorum fructus eſus ſtomacho mediocriter conducit, iecur obſtructum laxat, præcipuè ſummi & odorati eorum operimenti ex uino decoctum, proſunt etiam contra ſerpentium morſus.

Pityides.

Pityides fructus ſunt picearum, miſtæ facultatis, aſtrictoriæ & acris, quam ob rem reiectionibus è pectore opitulantur.

Pityocampæ, picearum erucæ.

Picearũ erucæ eiuſdẽ ſunt uirtutis quam cantharis & bupreſtis obtinet.

Pityos phlœos, piceæ cortex.

Piceæ cortex aſtringendi uim eximiam poſſidet, qua intertrigines & ambuſta illitus perſanat, uentrem potus reprimit: folia etiam uulnera

conglu

conglutinant.

Pityuſa.

Pityuſam quoq; nonnulli tithymalli ſpeciem affirmant, quoniam & liquorem habet, & perinde ut ille purgat.

Platanus.

Platanus ui humidiore & frigidiore pollet, eaq; de cauſa folia uiridia ad inflammationes naſcentes proficiunt: cortex & pilulæ quoniam maiorem ſiccandi potentiam habent, in aceto decoctæ dentium dolores ſopiunt, ambuſta cum adipe perſanant. Cortex autem crematus ſiccat uehementius & abſtergit, eoq; lepras pellit, & humidis ulceribus medetur.

Pneumon, pulmo.

Pulmo agninus, ſuilluſq; attritus pedum ex calceis curare creditur: uulpinus ſale inueteratus ſi bibatur, ſuſpirioſis proficit: marinus recens detritus podagris & pernionibus ſuccurrit.

Polemonium.

Polemonium, quod alijs phileterion dicitur, tenue eſt, & ſiccandi uiribus donatum, inde nonnulli contra coxendicis dolores, dyſenterias, lienem ſcyrrho induratum, radicem eius cum uino propinant.

Polium.

Polium minus, quo & in antidotis utimur, tertij calefacientiũ ſiccantiumq; ordinis eſt, itaq; omnia uiſcera obſtructa laxat, urinã menſeiſq; trahit: uiride adhuc, magna glutinat uulnera, aridum maleficis inſperſum ulceribus proficit.

Polygalon.

Polygalon folia habet guſtu mediocriter acerba: potum, lac quoq; generare putatur, calidi humidiq; temperamenti compos.

Polygonaton.

Polygonatum uariæ particeps eſt facultatis, aſtrictoriæ, acris, amaræ, & cuiuſdam guſtu ingratæ, quæ uerbis nequeat exprimi: quapropter in multipliceis uſus haud eſt accommodatum: radicem ipſius nonnulli uulneribus inducunt, & faciei labes, quas ptilos dicunt Græci, eo abſtergunt.

Polygonon, ſanguinaria.

Sanguinaria habet ſane uim quandam aſtringendi, ſed humiditas in ſecundo ordine frigida in ea prępollet: ſtomachi feruori frigida inſpergitur utiliter, eryſipelatis, inflammationibuſq; calidis illinitur, ac talis quum ſit, fluxiones repellit, atq; hac ratione ſiccatoria eſſe putatur: fœmina autem mas efficacior eſt.

Polycnemon.

Polycnemon in ſecũdo ordine calefacit & deſiccat, eoq; uulnera glutinat.

Polypodion, filicula.

Polypodium ſiccat abundè citra morſum: potum, inferius purgationẽ molitur.

Pompholyx.

Pompholyx ſine roſione ſiccat, ideoq; cancroſis ulceribus alijſq; male-

ficis

ficis opitulatur, item cum oculariȷ̃s medicinis miſcetur.

Porphyræ, purpuræ.

Purpuræ crematæ teſtis ſimilem uim ſortitæ ſunt, opercula ipſarum cũ oleo incocta pilos fluidos confirmant, cum aceto pota lienes tumidos ſanant: ſuffitu fœminas locorum ſtrangulatu concidentes excitant, ſecundasq; eijciunt.

Potamogeton.

Potamogeton refrigerat & aſtringit, perinde ut herba ſanguinalis, ijſdem uirtutibus præditum.

Poterion.

Poterij, quod alij phrynion dicunt, radices conciſæ neruos præſectos & uulnera conglutinant, decoctum ipſius epotum neruorum affectibus auxiliatur.

Praſion, marrubium.

Marrubium in ſecundo ordine calefacit, amplius autem ſiccat, iecur lienemq; obſtructum laxat, excreationes è thorace et pulmonibus, menſeisq; promouet: in cataplaſmate uero inductum extergit, diſcutitq;, præcipua exterſoria inciſoriaq; ui præditum.

Praſon, porrum.

Porrum mali ſucci eſt & acris. ut autem Dioſcorides memoriæ prodidit grauia facit inſomnia, aluumq; bonam, urinam ciet, & extenuat: habet & abſtergendi uim aliquam, qua pectoris excreationes elicit ptiſanæ incoctum, ſemen uerò ipſius nephriticis temperatur medicinis: folia etiam non nihil aſtringunt, ac eam ob cauſam ſuccus ipſorum ſanguinem ſupprimit.

Prinos, ilex.

Ilex ſimileis quercui uireis habet, ſed multò ea eſt ualidior.

Propolis.

Propolis calefacit quidem in ſecundo abſceſſu, abſtergit autem mediocriter, tenuisq; naturæ eſt, & meatuum apertoriæ.

Ptarmice.

Ptarmicæ folia ſternutamenta mouent, totus autem frutex uiridis ſugillata, liuoresq; alios diſijcit, eſt enim herba calida & ſicca, uiridis ſecundi ordinis, arida tertij.

Ptelea, ulmus.

Vlmus ſiccare ualet & abſtergere, eoq; uulnera glutinare, cortex autem magis, ſi recens faſciolę modo uulneribus circũuoluatur, cum aceto lepras quoq; tollit: radices idem præſtant, ſi oſſa fracta quę ſolidari tophacia cicatrice, quam poron dicunt, deſiderant, decocti ipſarum iure perfundãtur.

Pteris, filix.

Filix uim ſiccandi & amaram repræſentat, eaq; fœtus corrumpit, latásque tineas enecat, inſtar quatuor drachmarum cum mulſa pota: quoniam uerò modicè conſtringit, ulcera citra roſionem deſiccare poteſt.

Pycnocomon.

Pycnocomon diſcutiẽte ui extrahẽti acriq; donatũ eſt, folia igitur panos

& fu-

& furunculos diſſipant, ſemen præterea infixa corpori ſpicula extrahit, radix flauam bilem purgat.

Pyrethrum.

Pyrethri radix adurentem poteſtatem occupat, dentium qui frigori patuerunt dolores lenit, item ad febrium rigores ante acceſſionem infricatur cum oleo, adhæc ijs quorum corpora ſtupent, & reſoluta ſunt, efficaciſſimè adhibetur.

Pyros, triticum.

Triticum in primo ordine calefacit, uerum ſiccando humectandoq; medium eſt, nonnihil etiam glutinoſum, & obſtruendi efficax obtinet.

Pytia coagulum.

Coagulum omne naturæ acris eſt, tenuis, diſcutientis, & nimirum ſiccãtis. ſed leporinum comitialeis ſanare cum aceto potum, literis mandarunt: fluoremq; muliebrem emendat, lac in uentre concretum ſoluit: ſimiliter etiam ſanguinem: nonnulli uero cruentas pariter è thorace excreationes cohibere ipſum tradunt: equinum uerò coagulum cœliacis & dyſentericis prodeſſe: phocæ autem caſtorij uireis præ ſe ferre.

Quæ ab R incipiunt.

Rhacos, atritæ ueſtis fragmentum.

Attritarum è lana ueſtium fragmenta concremata, ſimileis eidem lanæ uireis repræſentant. Linei autem panniculi quum adhuc uruntur, tenuem ex ſe fumum reddunt, qui etiam deſtillationes in guttur liberet. & uuluæ ſurſum recurrenti ſalutaris ſit: cremati iam ad lanæ uirtutem accedunt.

Rhamnus.

Rhamnus ſiccat in ſecundo, refrigerat in primo abſceſſu, quare herpetibus & eryſipelatis non admodum calidis medetur. ſed teneris eius folijs utendum eſt.

Raphanus.

Raphanus in tertio abſceſſu calefacit, in ſecundo ſiccat: ſylueſtris efficacior eſt, in ambobus autem ſemen ualentius. itaq; ſugillata, aliosq; liuores diſijcit.

Rheon, rha.

Rheon, quod alij rha dicunt compoſitũ eſt ex terreſtri frigida & tenui ſubſtãtia, aëreaq; calida & leniter acri, eamq; ob cauſam conuulſis, ruptis, orthopnœis opitulatur: quòd diſcutiendi uim habeat, liuores emendat: quòd aſtrictoriam, cruentas excreationes, cœliacos, & dyſentericos ſanat, utraq; uerò facultate, iocinoroſos iuuat.

Rhetinæ, reſinæ.

Reſinæ omnes & calefaciunt & deſiccant, uerum terebinthina principatum obtinet, diſcutientis naturæ, emollientis, tenuis & abſterſoriæ, eóque ſcabiem corrigit: & larix huiuſmodi eſt. Quæ uero è pinu deſtillauerit,

atq;

atq; hac magis adhuc ſtrobilina,acrior eſt,non tamen aut diſcutit magis, aut attrahit:medium inter ipſas locum tenet,& quæ de picea,& quæ de abiete raditur.

Rhoda,roſæ.

Roſæ mixta conſtant ſubſtantia,aquoſa ſcilicet,calida,aſtringenti, & amara:flos autem ipſarum magis adhuc aſtringit,eoq; deſiccat.

Rhodia radix.

Rhodia radix calefacit in ſecundo abſceſſu,tenui & diſcutiente ui prædita.

Rhœa ſiue rhoë,malum punicum.

Malum punicum omne aſtringendi uireis eximias habet,quibus refrigerat ſiccatq;,uerum dulce alĳs minus:auſterū magis refrigerat ſicciusq; eſt & ſtomacho amicum,acidum refrigerat quoq;,& maiorem quandam incidendi uirtutem repræſentat.uerum acini ſucco magis aſtringunt ſiccantq;:efficacius his adhuc malicorium quod ſidion Græci uocāt: huic uirtute reſpondet mali flos qui cytinus appellatur.

Rhus.

Rhu coriariæ à medicis dictæ fructus præcipuæ & ſuccus magno in uſu ſunt,quum illa aſtringēdi ſiccandiq; uim ex tertio ordine habeat,detergendi è ſecundo.

Rhypos,ſordes.

Sordes ex ſtatuis æreis,aut uaſis in quibus multum olei inhæreſcit, detractæ ſic ut nonnihil æruginis admixtum ſit,diſcutiendi uireis habent,ſiccandiq; mediocriter & emolliendi, eisq; immatura phymata diſcutiunt. At de ſordibus quæ in palæſtris habentur,quas nonnulli etiā patos uocāt, in ſudore dictum eſt. Aurium ſordeculæ reduuĳs mederi dicuntur.

Quæ ab S incipiunt.

Sagapenum.

Sagapenum,ceu ferulæ liquor eſt,calidus & tenuis, cui & abſterſoria quædam uis ineſt,qua & oculorum cicatricibus & ſuffuſionibus prodeſt.

Salamandra.

Salamandræ uſtę cinerem nonnulli medicinis exedentibus,tum ĳs quę ad lepram & ſcabiem componuntur,admiſcent.

Sampſuchum.

Sampſuchum calefacit ſiccatq; in tertio abſceſſu:eſt etiam tenuis naturæ & diſcuſſoriæ.

Sandaracha.

Sandaracha adurentis eſt facultatis,quemadmodum & auripigmentū.

Sandyx,uel ſiricum.

Sandyx aut ſiricum extenuat & ſiccat,non tamen calefacit.

Saprotes,caries lignorum.

Lig-

Lignorum caries, præſertim ulmi, humentia purgat ulcera & explet.

Sapo.

Sapo abſtergendi uim habet.

Sarcocolla.

Sarcocolla perſicæ arboris lachryma eſt, opplendi & citra roſionem ſiccandi uireis ſortita, atq; ideo uulneribus eſt glutinandis.

Saxiphages, ſaxifraga.

Saxifraga urinam mouet, & calculos conterit.

Satyrion, trifolium.

Satyrion, aut triphyllon humidi eſt temperamenti & calidi, item flatuoſum, unde ueneris appetentiam facit: nonnulli opiſthotonis cum uino auſtero potum ſalutare eſſe tradunt. Galenus in commentario de theriaca trifolium ait hyacintho ſimile eſſe, quum aëre inturgeſcens, ſemen ſyluestri cnico æquale habet: decocti ipſius ius ſuperfuſum phalangij aut uiperæ morſus ſanare: ſano idem potui datum, ſimilem animalium horũ ictibus affectum conciliare.

Saura, lacerta.

Lacertæ iecur & caput ſuo loco expoſita ſunt: totum autem caput diſſectum impoſitumq;, ſcorpionum ictibus medetur.

Selinon, apium.

Apium tanti caloris eſt, ut & urinas & menſeis eliciat: cæterum flatus diſcutit, præſertimq; eius ſemen.

Seris, intybum.

Seris ſubamarum olus eſt, admodum refrigerans humectansq;, habet etiam nonnihil aſtrictionis.

Seriphum.

Seriphum calefacit quidem in ſecundo, ſiccat autem in primo ordine, cõſimile abſinthio, minus tamen eo aſtringit, magis calefacit, animalia uentris occidit, mediocriter ſtomacho aduerſatur.

Seſeli.

Seſelis radix magisq; ſemen inſigniter calefacit, tenuisq; ſubſtantiæ eſt, urinam quoq; ciet, comitialibus, & orthopnœæ accommodatum.

Sepiæ teſta.

Sepiæ teſta perſimilis eſt oſtreo quod ad uireis attinet, ſed tenuior ſubſtantia & abſtergens, eoq; in cinerem redacta, ungueis cum ſale foſſitio extenuat: ignem nõ experta ſi infricetur, ficus exterit, & cutis labes abſtergit.

Seſamoides.

Seſamoïdis albi ſemen calefacit, detergit, & rumpit.

Seſamum.

Seſamum non parum lentoris, pinguisq; obtinet, idcirco opplere, mollire, & mediocriter calefacere idoneum eſt.

Seps.

Seps, quam nonnulli chalcidicam lacertam dicunt, in uino pota, pro-

prijs morſibus ſuccurrit.

Sialon, ſaliua.

Saliua hominis ieiuni maximè diſcutit & abſtergit, eoq́ infantium impetigines illita exterit, & furunculos cum tritico, nimirum manſo impoſita, maturat, & ſugillata delet, feris hominem occidentibus maximè aduerſatur.

Sideritis.

Sideritis Heraclia & helxine dicta eſt, Achillea autem ſideritis illi quidẽ conſimilis eſt, ſed magis aſtringit, eoq́ fluidis affectibus accommodata.

Sideros, ferrum.

Ferrum aqua reſtinctum ſubinde, uehementem deſiccandi uim aquæ conciliat, quæ pota lienoſis conducit: uinum autem in quo id reſtinctum eſt cœliacis, dyſentericis, cholera infeſtatis, ſtomacho reſolutis, auxiliatur.

Sicyos, cucumis.

Cucumis eſculentus quidem uiridis, refrigerat humectatq́ in ſecundo ordine, caro ipſius feruidas ſolatur inflammationes, ſemen abſtergendi inci dendiq́ uirtute præditum, urinas mouet, & corpus nitidum efficit. aridus ſiccat in primo ordine, magisq́ abſtergit, & ſemen, & radix.

Sicyos agrios, cucumis ſylueſtris.

Cucumeris ſyluatici ſeminis ſuccus elaterium dictus eſt, qui autem è radi ce & folijs premitur elaterio ſimilis eſt, ſed imbecillior: radix detergit, diſſipat, emollit: ſuccus ſiccandi uireis habet.

Silybon.

Silybon ſpinoſus frutex eſt, albo chamæleonti perſimilis, eſui accommo datus: radicis liquor drachmæ pondere cum mulſa potus, uomitiones excitat.

Silurus.

Silurus ſale conditus ſi edatur arteriam humentem expurgat, applicatus corpori ſpicula educit.

Silphe, blatta quæ in piſtrinis inuenitur.

Blattæ quæ in piſtrinis inuenitur interanea decocta contritaq́, aurium dolores perſanant.

Silphium, laſerpitium.

Laſerpitium probè calefacit, flatulentum eſt etiam & concoctu peruicax: à foris corpori applicatum efficacius deprehẽditur, magiſq́ liquor ip ſius, extrahendi potens, item & ſuperexcreſcentia amoliendi uim quandam obtinet.

Siſon.

Siſon calidus eſt, urinam mouet, concoctionem adiuuat, menſeis educit, & uiſcera obſtructa aperit.

Sion.

Sion calidum, urinam citat, & diſcutit, renum calculos frangit, menſeis euocat.

Siſa-

Siſarum, ſiſer.

Siſeris radix cocta ſtomacho utilis eſt, & urinæ ciendæ, calida in tertio ordine: ſemen tenue eſt, diſcuſſorium, ualidumq́;, idcirco ijs quos ſingultus & torſiones circa umbilicum male habent, cum uino exhibetur.

Siſymbrium.

Siſymbrium ſunt qui cardaminen uocant, cardamo, hoc eſt, naſturtio aſſimilatum: aridum quidem calefacit ſiccatq́; in primo abſceſſu: humidum autem in ſecundo.

Scammonia.

Scammonia calfacit, diſcutit, & biliosa extergit, magisq́; eius liquor, qui iam & phymata diſſipat, fœtus appoſitu corrumpit, lepras exterit, diuturno capitis dolori cum oxyrhodino ſuperfunditur: radix autem tum ipſa tum decoctum eius potum, purgat: cum aceto autem & farina hordeacea decocta, coxendicum doloribus applicatur.

Scandix.

Scandix ſylueſtre olus eſt, calefaciens ſiccansq́; in ſecundo gradu, urinā propellit, & uiſcera obſtructione liberat.

Scingos, terreſtris crocodilus.

Scingi carnes renibus proximæ, naturalibus arrigendis bibuntur. rurſus ſemen lactucæ cum aqua potum eadem contraria uirium lege uidetur remittere: item lentis decoctum cum melle.

Scylla.

Scylla incidit, calefacit & deſiccat in ſecundo ordine: præſtat autem eam aſſam aut elixam ſumere.

Scolopendra marina.

Scolopendra marina in oleo elixa inunctáque pilos abolet, uſta etiam pruritum excitat.

Scolopendrion.

Scolopendrion aſplenon eſt.

Scolymon, carduus.

Carduus calfacit, ſiccatq́; in ordine ſecundo, radix eius cum uino decocta, urinas fœtidi odoris liberaliter educit, et alarum totiusq́; corporis grā ueolentias corrigit.

Scordion, trixago paluſtris.

Scordium uarijs pollet facultatibus, ut quod amarum, acerbum, & acre ſit, purgat igitur ſimul & calfacit uiſcera, urinas & menſtrua concitat, refrigerata omnia excalfacit, uulnera glutinat, repurgatq́;: aridum inſperſum cicatricem inducit.

Scordon, allium.

Allium calefacit ſiccatq́; in quarto abſceſſu: at ſylueſtre allium quod ophioſcordon, quaſi anguinum allium, & agrioſcordon dicitur, domeſtico ualentius eſt.

Scordopraſon.

Scordopraſon porri & allij mixtas habet uireis & guſtatum.

Scorpioïdes.

Scorpioïdes excalfacit abſceſſu tertio, ſiccat ſecundo.

Scorpius.

Scorpius terreſtris crudus impoſitus, aut toſtus in cibo, proprij ictus remedium efficitur: marinus autem fel habet oculorum ſuffuſionibus utile.

Scoria, recrementum.

Recrementum omne ualidè exiccat: ferri ſtercus alijs amplius, quod excoctum & in tenuiſſimum pollinem detritum, cum aceto auribus ſuppurantibus mirificè proficit, item ijs qui aconitum biberunt, cum oxymelite potū remedio eſt. Plumbi recrementū eidē reſpondet, ſed magis aſtringit.

Smilax, aut cactus arbor, taxus.

Smilax uel cactus arbor eſt uiroſæ uirtutis.

Smyrna, myrrha.

Myrrha è ſecundo calefacientium ſiccantiumq́ ordine eſt: capitis igitur uulnera inſperſa glutinat, item amaram uim obtinet, qua tineas, & fœtus occidat: adhæc abſtergit, eoq́ ocularijs medicinis temperatur, & humores pectori infixos expurgat, ita ut guttur non exaſperet. Bœotica myrrha uireis habet calefaciendi, emolliendi, & diſſoluendi.

Smyrnion.

Smyrnion, quidam hippoſelinon, quidam apium ſylueſtre nominant, calefacit & ſiccat tertio ordine, apio quidem fortius, petroſelino autem inualidius, urinæ & menſibus educendis accommodatum.

Sonchus.

Sonchus aſtringit & manifeſtè refrigerat, tum corpori admotus, tum manducatus: exarefactus autem mediocriter calefacit.

Sparganium.

Sparganium ſiccandi & hoc uireis refert.

Spartos, geniſta.

Sparti quo uiteis ligant, & ſemen & flos cum mulſa inſtar quinq́ obolorum pota, per ſuperiora purgant, ueratri albi modo ſine periculo: ſemen autem per inferiora quoq́ purgat: uirgulæ ipſius ad coxendicum dolores proficiunt.

Speclarium, lapis ſpecularis.

Speclarium, alij per ph ſcribunt ſpheclarium, quo nonnulli loco uitri in feneſtris utuntur, eoq́ diaphanes à perſpicuitate appellatur, ſubſtantia gypſeum, uireis habet concrematis teſtis aut oſtreis ſimileis.

Spongos, ſpongia.

Spongia recens quæ marinum odorem adhuc reſeruat, ſi cum aqua aut uino aut poſca imponatur, uulnera glutinat, cremata acris eſt uirtutis & diſcuſſoriæ: cum bitumine autem & pice liquida uſta appoſitaq́ ex igne, ſanguinis eruptiones compeſcit.

Spo-

Spodium, cinerula.

Spodium pompholygi uiribus æquale eſt.

Staphylinus, paſtinaca.

Paſtinaca urinas mouet, menſeis proritat, præſertim ſemen ipſius & radix, folia autem abſtergendi uiribus prædita phagedænicis affectibus congruunt, & uiridia cum melle: ſylueſtris autem paſtinaca ad omnia ualentior eſt domeſtica.

Stachys.

Stachys marrubio ſimilis frutex tertium in calefaciendo ordinē occupat, menſeis itaq; excitat, fœtus occidit, & ſecundas expellit.

Steata, adipes.

Adeps omnis humanum corpus & humectat & calefacit, ſed pro diuerſis animalium temperamentis uirtus eius euariat. Suillus igitur omniū humidiſſimus eſt, ut ad olei naturam accedat, unde etiam roſiones obtundit. Caprillus, ſiccior eſt, & celeriter concreſcit, eoq; ijs qui in longanone roſiones experiuntur, ab inferiori parte inijcitur. Anſerinus calidior eſt, maioremq; tenuitatem obtinet. Inter utrunq; hunc gallinarū gallorūq; adeps conſiſtit. Leoninus calore omneis & tenuitate ſuperat, & propterea etiam ui diſcuſſoria. Bubulus inter ſuillum & leoninum medius temperamento exiſtit. Vrſinus alopecijs medetur, uulpinus aurium doloribus, quemadmodum uiperinus pilos abolere, et oculorum ſuffuſiones impedire fertur. In omni autem adipum ſpecie calidior ſicciorq; eſt marium, atq; ex his eorum animalium quę teſtes habent, magis quàm illorum quibus hi ſunt execti, & uigentium ætate efficacior quàm aliorum. cæterùm uetuſtate omnis adeps redditur calidior.

Stimmi.

Stimmi præter quàm quòd ſiccat, etiam aſtrictionem habet, ob quam ocularijs collyrijs miſcetur.

Stœbe.

Stœbæ ſemen & folia in tertio ordine deſiccant, uiribus donata aſtrictorijs, eamq; ob cauſam uulnera magna conglutinant: decoctum ipſorum dyſenterijs, ſanguinis eruptionibus, auribus purulentis auxiliatur: folia applicata oculis ex ictu ſuffuſis conferunt.

Stœchas.

Stœchas adaperit, extenuat, detergit, & uiſcera omnia, totumq; corporis habitum confirmat.

Stratiotes.

Stratiotes aquaticus frigidus eſt natura: terreſtris etiam aſtringēdi uim habet, qua ulcera committit: nonnulli eo & ad ſanguinis eruptiones & ad fiſtulas utuntur.

Strychnon, ſolanum.

Solanum hortenſe eſculentumq; aſtringit, & in ſecundo ordine refrigerat. Solanum halicaccabum hortenſi ſimile, urinæ cienđe idoneum ſemen

habet acino uuæ æquale. hypnotici, id eſt, ſomnifici ſolani radicis cortex, cum uino denarij pondere potus, ſomnum conciliat, ſemen habet ad urinam mouendam accommodatum, ex tertio refrigerantium ordine: unde corymbi eius plures duodecim epoti, furorem acerſunt. Quartum uerò genus ſolani intus aſſumptum, inutile eſt: à foris autem applicatum ulcera depaſcentia curat, refrigerãdo ſiccandoq́ ad ſecundum ordinem relatum.

Stypteria, alumen.

Alumen omne, maximè acerbum eſt, ſubſtantiaq́ craſſum: tenuius autem reliquis eſt quod uocatur ſciſſile, mox rotũdum, & aſtragaliote. Craſſum admodum eſt liquidum, & quod placites & plinthites appellatur.

Styrax.

Styrax calefacit, emollit, & cõcoquit: tuſſi, deſtillationi in fauces, & grauedini utilis, menſeis idem & potus & appoſitus extrahit.

Syca, ficus.

Ficus aridæ in ſecundo ferè ordine ſiccant: pingueis autem, duros tumores magis maturant: acriores detergunt, diſcutiuntq́, decoctum ipſarum mellis ſpeciem referens, quod iam nonnulli ſiræon appellant, uiribus melli reſpondet: uirides autem ficus, imbecillioris uirtutis ſunt, utræq́ tamen & uirides & aridæ aluum ſubducunt. At ficus caprifici, acres & diſcuſſoriæ ſunt, quemadmodum ex domeſticis groſſi.

Syce, ficus arbor.

Ficus arbor calidi tenuiſq́ temperamenti eſt, adeò ut liquor & foliorũ ſuccus non rodat modo, aut abſtergat uehementer, ſed etiam exulceret, ora uenarum aperiat, & myrmecias exterat: iam uerò & purgandi uim obtinet. At ſylueſtris ficus, quam caprificum uocant, in omnia efficacior domeſtica eſt.

Sycomorus.

Sycomori fructus nullius nutrimenti eſt, & ſtomacho noxius: liquor arboris ui pollet emolliendi, glutinatoria uulnerum, diſcuſſoria tumorum: bibitur inungiturq́ ad ſerpentium morſus, lienes ſcyrro induratos, ſtomachi dolores, & in acceſſionibus febrium horrores ſanat.

Symphytum petræum.

Symphytum petræum contrarijs cõſtat uirtutibus, habet enim aliquid quod incidat, pus in thorace & renes expurget: habet etiam aliquam contrahendi uirtutem, qua ſanguinis excreationibus medeatur, conuulſis, ruptis, mulierum fluori rubro, inteſtinorum ramicibus. item calida quædam humiditas ei ineſt, qua ſitim arcet, & arteriæ aſperitates ſanat. Symphyton alterum nempe magnum, uiſcoſum quippiam & quod pruritum excitet, repræſentat, ſcyllæ ſimile. Vtuntur eo, ut ſuperiori.

Spondylion.

Spondylij ſemina & radix uirtute acri & inciſoria, ſuſpirioſis, comitialibus, & arquatis ſuccurrunt, radix autẽ circumraſa, fiſtuliſq́ impoſita illarum

rum calloſ tollit, ſuccus è flore ipſius expreſſus, ueterrimis aurium ulceribus inſtillatur.

Schinos, lentiſcus.

Lentiſcus in omnibus ſui partibus ſiccat ſecundo ordine abſoluto, calefaciendo autem & refrigerando medius eſt, adeò aſtringens, ut ad hypociſtidis ſuccum aſtrictione accedat.

Schœni anthos, iunci odorati & rotundi flos.

Iunci odorati & rotundi flos modicè calefacit, minus aſtringit, tenuem naturam ſortitus, qua urinam mouet & menſeis trahit, obſtructaq; reſerat in fomentis, potu, & cataplaſmatis adhibitus: radix adhuc magis flore aſtringit, ſed ille calidior.

Schœnos elia, iuncus paluſtris.

Paluſtris iuncus duplex eſt, ſed eius qui uocatur oxyſchœnos, ſemen eſt ſomnificum: holoſchœni autem dicti, minus, idem & capiti dolorem facit. utriuſq; ſemen frixum ſi cum uino bibatur, alui fluores deſiccat, & mulierum fluxiones cohibet.

Sori.

Sori uireis miſy æqualeis obtinet, longè illo natura craſſius.

Quæ à T incipiunt.

Tarichos, ſalſamentum thynni.

Conditanei thynni caro acris eſt & deſiccatoria: morſis igitur à uipera, quam præſterem dicunt, quamplurimum eius eſui datur, uinumq; ſuperbibitur liberalius, & uomitus excitatur: eadem ad acrimonias eſitatorum ualet, item rabidorũ canũ aliorũq; ſerpentiũ morſibus utiliter applicatur.

Taurocolla, glutinum bubulum.

Taurocolla aliјs xylocolla dicitur, ex boum coriјs confecta, uim habet inſigniter abſterſoriam, eoq; aceto ſubacta, impetigines & ſummæ cutis lepras exterit: ambuſtis, ſi aqua calida ſoluatur, inflammationem oboriri nõ ſinit: eadem oxymelite ſoluta uulneribus accommodatur.

Tellinæ.

Tellinæ conditaneæ crematæ, adurentem cinerem reddũt, qui cedrino liquori miſtus euulſos radicitus palpebrarum pilos, ſi inſtilletur naſci iterum prohibet.

Terminthos, terebinthus.

Terebinthus calefacit in ordine ſecundo, ſiccat autem ſi uiridis eſt in primo, ſi aridus ſecundo, fructus ubi inaruerit, ad tertium ſiccãtium ordinem refertur. hac igitur ratione & urinam mouet, & lienes adiuuat.

Tettiges, cicadæ.

Cicadæ crudæ ſiccatæ ad colicum dolorem potui dantur, aut tres, aut quinq;, aut ſeptem, cum totidẽ numero piperis granis. quidam toſtas contra ueſicæ dolores potui exhibent.

Teutlon, beta.

Beta nitroſam uim habet, qua abſtergit, diſcutit, & per nareis purgat,

ſed alba elixa plenius, inflammationi arcēdæ fit idonea, & modicè diſcutit.

Teucrion.

Teucrion calfacit in ſecundo, ſiccat in tertio ordine, ui inciſoria tenuiq́; lienibus medetur.

Tephra, cinis.

Cinis non omnis idem exactè habet temperamentum, ſed pro materiæ combuſtæ differentia euariat: acerbarum ſanè arborum cinis, nempe quercus & ilicis, aſtringendi uim non modicam obtinet, qua ſanguinis eruptionem compeſcit, quum nullius alterius datur facultas: acrium uerò, puta fici & tithymali cinis, acrior & magis deterſorius efficitur.

Telephion.

Telephion in primo abſceſſu calefacit, ſecundo autem deſiccat: eſt itidē abſterſorium, quapropter ulceribus putredinem expertis conuenit, & uitiligines, tum leucas, tum alphos, cum aceto abolet.

Telis, fœnugræcum.

Fœnugræcum ex ſecundo ordine calidum eſt, è primo ſiccum, idcirco feruidas inflammationes irritat: minus autē calidas & induratas ſcyrro magis diſcutiendo perſanat.

Tithymalus, herba lactaria.

Tithymali omnes è quarto calfacientium ordine ſunt, acrimoniæ & ualidæ amaritudinis participes: ſed radix quum ſit quodammodo imbecillior, aceto incocta dentium eroſorum dolores finit: liquores uehementiore donati uirtute, dentium cauis imponuntur, reliquum corpus ſi attingant, adurunt, quare etiam pilos modicè delitos auferunt, item myrmecias, uerrucas & huius generis alia tollunt: & cutis labes abſtergunt, maligna ulcera, & phagedænica, curant. Cæterum ex ſeptenario ipſorum numero ualidiſſimi ſunt, appellati characias, myrſinites, & qui in petris arboris modo naſcitur: hos ſequitur qui uerbaſco ſimilis eſt, & cypariſſias, deinde paralius, quaſi dicas maritimus, poſtremò helioſcopius.

Titanus, calx.

Calx uiua quidem uehementer adeò urit, ut cruſtam inducat: reſtincta uerò cruſtam quidem ſubitò excitat, ſed poſt diem unum non amplius, calefacit tamen & conſumit carneis: ſi lauetur, idq́; aqua marina, ualidas diſcutiendi uireis acquirit.

Tragacantha.

Tragacantha perſimiles gummi uires repræſentat.

Tragium.

Tragium frutex eſt in Creta lentiſco ſimilis, uirtute calida in tertio abſceſſu, attractoria, diſcutiente, & tenui: aculeos igitur educit, calculos comminuit, menſeisq́; citat, inſtar drachmæ potum. Sed alterum tragium, hoc amarius eſt, ſcolopendrio aſſimile, naſcitur multis in locis, tanta aſtringendi uirtute præditum, ut fluidis affectibus commodè faciat.

Tra-

Tragoriganum.

Tragoriganum origani uirtutes habet, & nonnullam etiam aſtrictionẽ.

Tribolos, tribulus.

Tribulus mediocriter refrigerat: ſed terreſtris ſiccando ualentior eſt, aquaticus leuiter etiam humectat: uterq; contra inflammationum generationes, omnesq; influxus conuenit: terreſtris fructus quum tenuis exiſtat, renum calculos conterit.

Tragoſſitodes, tragus frumentaceus.

Tragus frumentaceus zeæ reſpondet, ſed difficilius in ſtomacho conficitur, & aluum emollit.

Trigle, mullus.

Mullus piſcis continuè eſus claritati oculorum nocet, crudus diſſectus & impoſitus marini draconis, ſcorpionis, & aranearũ morſibus ſuccurrit.

Tripolium.

Tripolij radix calida eſt in tertio abſceſſu & acris.

Triches, crines.

Pili combuſti perſimilem lanis concrematis uim obtinent.

Trygon, paſtinaca marina.

Marinæ paſtinacæ aculeus impactus denti infirmo, ipſum conterit excutitq;.

Tryx, fæx.

Fæx uini ignem non experta compoſitis uiribus conſtat, ut quæ abundè deſiccet diſcutiatq;, aſtrictoria autem facultas ei ex uini unde confit ſpecie, accedit. Vtendum igitur eſt ea tum in humidioribus, tum in fluidis affectibus, phygethla diſcutit, lac, mãmis eo refertis impoſita, extinguit: cremata uerò quam etiam ſpheclen appellant, adurentem uim acquirit, quapropter & medicamentis quæ adurunt, ipſam miſcemus. ungueis igitur ſcabros cum reſina eijcit: pilos cum oleo lentiſcino per noctem totam inuncta, flauos efficit. Lota oculorum medicinis abſterſorijs temperatur. Aceti fæx in omnibus ualentior eſt iam dicta, magiſq; aſtringit.

Troglodytes, paſſer.

Troglodytes paſſer eſt, omnium auium excepto regulo minimus, in ſepibus potiſſimum degens, qui & toſtus & crudus ſalſus manducatus renum calculos conterit: cremati ipſius cinis epotus, idem præſtat.

Tyros, caſeus.

Caſeus recens & mollis repellendi uim obtinet, leuiter refrigerans, quare & uulnera impoſitus conglutinat: at qui oxygalactinus dicitur, præter hanc facultatem etiam diſcuſſoriam modicam poſſidet, magiſq; uulnera conglutinat: uetuſtus, iſq; pinguis magis diſcutiendi uirtutem præ ſe fert, qua articulariorum quoq; tophis accommodatus eſt, præſertim cum ſuillæ carnis & ſalſæ & pinguis decocto.

Quæ-

Quæ ab Y incipiunt.

Hyacinthus.

Hyacinthi radix bulbi ſpeciem repræſentans, primi in ſiccando ordinis eſt, ſecundi refrigerando, pueros itaq; impuberes diu conſeruare cum uino inducta creditur: ſemen leuiter abſtergit aſtringitq;, idcirco arquatis cum uino datur, ut quod deſiccet magis quàm refrigeret.

Hyalos, uitrum.

Vitrum læue cum uino tenui & albo potum, ueſicę calculos comminuere dicitur.

Hydnon, tuber terræ.

Tuber terrę terreſtri conſtat ſubſtantia cũ modica quadã uirtute tenui.

Hydrargyros, argentum uiuum.

Argentum uiuum in medicinæ uſum non adeò accommodatur, quòd uenenum repræſentet: nonnulli uerò concrematum ipſum in cinerem, mixtumq; alijs ſpeciebus, colicis & ilioſis potioni exhibuerunt.

Hydropeperi, aquaticum piper.

Hydropiper, herbula eſt calida, ſed non piperis modo, uiride cum ſemine ſuo inductum, ſugillata, & tumores ſcyrro induratos diſcutit.

Hydor, aqua.

Aqua præſtantiſſima & alterius ſubſtantiæ expers, refrigerat, humectatq;, ex peculiari ſua natura: ubi autem aſcititium calorem aſſumpſerit, quamdiu eum ſeruat, calfacit: frigida autem facta, refrigerat. Porrò quæ nonnihil mixta eſt, ut nitroſa aut bituminoſa, adiunctæ ſubſtantiæ uireis acquirit. Pluuialis autem nonnihil etiam aſtrictionis habet, ob quam ocularijs miſcetur medicinis. Qualem uerò cõueniat laudatiſſimam eſſe aquã, in primo libro comprehenſum eſt.

Aqua pluuialis adſtringit.

Hyoſcyamus, altercum, ſeu herba Apollinaris.

Altercum cuius ſemen nigrum eſt, item cuius flauum, uenenoſum eſt: accommodatiſſimum uerò curationibus, quod & ſemen & florem candidum habet ex tertio refrigerantium ordine.

Hypericum.

Hypericum duplex eſt. alterum quod androſæmon & aſcyrrhon appellatur, expoſitum eſt: alterum uerò calefacit & ſiccat, tenui ſubſtantia præditum, eoq; urinas elicit & menſtrua citat, totum ipſius ſemen, quòd ſi cum folijs inducatur uiride, cicatricem uulneribus obducit, arida uerò folia inſperſa ulceribus medẽtur, dantur etiam potioni aduerſus coxarũ dolores.

Hypecoon.

Hypecoon refrigerat in tertio ordine, papaueri uiribus proximum.

Hypogloſſon.

Hypogloſſon frutex puſillus eſt, cuius radix & ſuccus emolliendi uirtute pollent.

Hypociſtis.

Hypociſtis eorum quæ ad radices ciſti & ciſtari appellati ſubnaſcuntur,

nempe

nempe cytinorum,ſuccus eſt,medicamentum ad om̃neis fluidos affectus efficaciſſimum,ut quod particulas ſiccet corroboretq́.

Hypophæſton.

Hypophæſton ſpecies eſt ſpinę fullonię,quemadmodũ & hippophaës, ex huius capitulo,folijs,& radicibus,ſuccus expreſſus ſiccatusq́ trium obolorum pondere,cum mulſa pituitam & aquam euacuat, maximè congruit orthopnœis,comitialibus,& neruorum affectibus.

Hyſſopum.

Hyſſopum in tertio ordine & calefacit & deſiccat, tenuisq́ ſubſtantiæ eſt.

Quæ à Ph auſpicantur.

Phaci,lentes.

Lentes in ſecundo ordine ſiccant,medio caloris & frigiditatis temperamento donatæ,ſed aſtrictionis quoq́ nonnihil habent. Totum uerò lentis corpus ſiccat,aluumq́ ſiſtit:decoctũ ipſius proritat, ideoq́ prior aqua defunditur,quum comprimendi gratia lentes aſſumuntur.

Phacos,lenticula,paluſtris.

Lenticula paluſtris humectat refrigeratq́ in ſecundo abſceſſu.

Phalaris.

Phalaridis ſuccus,folia,& ſemen pota,ueſicæ doloribus auxiliantur, habet eadem herba & tenuem quandam uim,naturamq́ calidam.

Phalangites.

Phalangites quòd phalangiorum morſibus medeatur,nomen hoc inuenit:eſt & tenuis naturæ compos,qua torſionibus circa umbilicum auxiliari putatur.

Phellos,ſuber.

Suber præſertim ex uinorum cadis,combuſtum,cinerem reddit ſiccando uehementiſſimum,qui medicinis ad dyſenterias inſcriptis admiſcetur.

Philyras,tilia.

Tiliæ arboris folia,ſylueſtri oleæ ſimiliter aſtringunt,quibus commanducatis,oris ulcera iuuãtur,eorumq́ decocto colluuntur:quod etiam potum & urinam & menſeis trahit.

Phlomos,uerbaſcum.

Verbaſci genera plura ſunt,inter quæ eſt & dicta tryalis:cæterum folia omnium ſiccantem & mediocriter aſtrictoriam uim referunt: præcipuè eius quod aurei coloris eſt,& quòd acerbæ ſint, fluidis conferunt affectibus:nonnulli & dentes ex eis colluunt.

Phœnix herba.

Phœnix,alijs rhu,herba eſt lolio conſimilis,aſtringendi uiribus donata,in uino auſtero pota,omneis fluidos affectus ſiſtit.

Phœ-

Phœnix arbor, palma.

Palmę fructus qui iam ematuruit, calidus mediocriter eſt, uiſceribus roborādis et ſtomacho idoneus, tum intus aſſumptus, tum foris applicatus: reliqua palmæ portio uehementer aſtringens eſt, quamobrem ſtomachicis, & hepaticis medicinis temperatur: longè magis aſtringit quod fructus enaſcentis ueluti inuolucrum eſt.

Phormion.

Phormion tenuis, abſterſoriæ, & attractricis facultatis eſt: ſemen igitur cum melle albugines extenuat, & ſpicula è corporibus extrahit.

Phu.

Phu radicem habet nardi perſimilem, quæ tamen ad plæraq; infirmior ſit. ſed urinas magis quàm ea elicit, nardi gallicæ modo.

Phyllon, folium.

Phyllon, Malabathri folium eſt, de quo in illius capite diximus.

Phycos, fucus.

Phycos refrigerat, ſiccatq; in ſecundo abſceſſu, ac mediocriter etiam aſtringit.

Phylites.

Phylites cum acerba quadam prædita ſit qualitate, non immeritò alui profluuijs pota auxiliatur.

Quæ à Ch auſpicantur.

Chalbane, galbanum.

Galbanum calore tertium ferè ordinem accedit, ſiccitate ſecūndum, molliendi & diſcuſſoria ui donatum.

Chalcitis.

Chalcitidis uires aſtrictoriæ, acres, adurenteſq; ſunt, & cruſtam inducunt, tenuitate media inter miſy & ſori conſiſtit, uſta tenuior redditur.

Chalcanthon, atramentum ſutorium.

Chalcanthon aqua eſt in Cypri metallis coaleſcens, ualentiſſimæ aſtrictionis cum calore non ignauo: quod omnium efficaciſſimè humidas carneis conſeruat ſuo condimento deſiccatq;. longiore temporis proceſſu in chalcitidem mutatur.

Chalcos, æs, combuſtum.

Aes combuſtum acre quiddam habet & aſtrictionis particeps eſt, quapropter ad cicatricem ulceribus obducendam in ſiccioribus corporibus præſtantiſſimum eſt: ſi eluatur, teneris utilius eſt, quàm illotum.

Chalcu anthos, æris flos.

Aeris flos tenuioris naturæ eſt, quàm æs concrematum, eiuſq; ſquama: mixtus itaq; collyrijs palpebrarum & aſperitates, & ficus exterit.

Chamædrys.

Chamædrys in tertio ordine calefacit ſiccatq;. lienes igitur conſumit, u-

rinas

rinas & menſtrūa elicit, uiſcerum obſtructiones expurgat.

Chamæciſſus, hedera terreſtris.

Hederæ terreſtris flos quum amarus inſigniter exiſtat, iecoris meatus adaperit, item contra coxendicum dolores exhibetur.

Chamæleuce.

Chamæleuce in tertio abſceſſu calefacit, in primo deſiccat.

Chamæleon.

Chamæleontis nigri radix calefacit ſiccatq́ propemodum in tertio ordine, eſt & abſterſoriæ facultatis particeps, qua cutis labes exterit, item duros tumores diſſipat emollitq́, & phagedænica ulcera admota in cataplaſmate perſanat: ſi autem intra corpus ſumatur, ueneni loco eſt. Albi radix ſuperiori proportione reſpondet, ſed amarior eſt: quę ſi cum uino auſtero in ſtar acetabuli bibatur, latas uentris tineas enecat: facit etiam ad aquam inter cutem.

Chamæmelon.

Chamæmelon ſiue anthemis calefacit ſiccatq́ in primo abſceſſu, præterea uirtute tenui, diſcuſſoria, laxanti, & odorata conſtat.

Chamæpitys.

Chamæpitys ſecundo gradu calefacit, tertio deſiccat, quam ob cauſam et purgare & abſtergere uiſcera, potiſſimum iecur poteſt, item urinas menſeſque trahit, magna uulnera conglutinat, putredinem expertis medetur, duritias diſcutit, decoctū ipſius etiā coxendicū doloribus ſalutare eſt.

Chamædrops.

Chamædrops, quidam et hoc chamedryn uocant, alij etiam teucrion, uiribus chamedryi reſpondet.

Chamæſyce, humilis ficus.

Chamæſyce abſterſoria & acri facultate pollet, quapropter & ſurculi ipſius & liquor myrmecias, uerrucaſq́ abolent, craſſas oculorum cicatrices cum melle abſtergunt, hebetudini, & ſuffuſioni incipienti medentur.

Chamælæa, oleago.

Oleago abſterſoria facultate, ſordida ulcera & cruſtas cū melle purgat.

Chelidonium, herba hirundinaria.

Chelidonium in tertio ordine calefacit, ualenterq́ abſtergit: ſuccus ipſius claritati oculorum utilis eſt: radix arquatos cum uino & aniſo pota, obſtructione liberat: manducata dentium doloribus auxiliatur. Minus chelidonium quarto calefacientium ordini aſcriptum, acrius eſt, ut inductum cutē exulceret: ungueis ſcabroſos eijcit: ſuccus aūt ipſius per nareis purgat.

Chelidones, hirundines.

Hirundinum crematarum cinis cum melle illitus, anginarum inflammationes perſanat: idem oculorum claritati benefacit.

Chole, fel.

Fel omnium aliorum animantis humorum calidiſſimū eſt, colore tamen inter ſe differt: ſiquidem quod flauum, pallido calidius: & flauo, æru-

ginoſum, præterea uariat pro animantium quæ id habent ratione, quatenus ſuillum omnibus alijs infirmius eſt, eoq; citra roſionem aurium ulceribus medetur. Ouillum maioris acrimoniæ eſt quàm ſuillum, & ouillo caprillum efficacius, caprino æqualia urſorum & boum exiſtunt. taurinũ uehementius: hoc, fel hyænæ ſuperat, rurſus hyęna uincitur à piſce callionymo dicto, & ſcorpione, cuius animantis fel ſuffuſionibus oculorum, hebetudini, & albuginibus accommodatur: item marinæ hirundinis. at capræ ſylueſtris fel etiam luſcioſis conferre dicitur. cæterum omnium uolucrum fel, tum acrius, tum ſiccãdo uehemẽtius eſt quàm quadrupedum: inter has ipſas autem gallorum & perdicum alijs eſt præſtantius: accipitrum et aquilarum acrimonia & roſione quodãmodo ſuperat, æruginoſo colore, nonnunquam etiam nigro.

Chondrilla.

Chondrilla intybi ſpecies ſubamara guſtu eſt, propterea etiam maiorẽ ſiccandi uim quàm illa obtinet.

Chondrus.

Chondrus tritico perſimilis eſt, niſi quòd glutinoſior.

Chryſocolla.

Chryſocolla altera in metallis reperitur, altera in rubri æris pyla ac tali piſtillo in urina pueri uenerem non experti, ſub caniculę æſtu contrita, pręparatur. hæc igitur abſtergit, diſcuſſoria, ſiccanteq; ui prædita maiore, quàm ea quæ in metallis inuenitur, ut etiam carnem abſumat citra roſionem: ob quod ulceribus maleficis accommodata eſt: concremata uero minus erodet.

Chryſocome.

Chryſocomæ, quæ etiam chryſitis dicitur, radix acri ſimul & aſtringente ui exiſtit, quare non multi in medicina uſus eſt, quanquam peripneumonicis & iocinoroſis in mulſo elixa exhibeatur: cæterum menſeis educit.

Quæ à Pſ ordiuntur.

Pſeudobunium.

Pſeudobunium bunij ſpeciem repræſentat, calefacit, diſcutit & abſtergit: torſiones igitur circa umbilicum, ſtillicidia & laterum dolores ſoluit: ſtrumas etiam cum ſale & uino inductum diſijcit.

Pſeudodictamnon.

Pſeudodictamnon imbecillis dictamni uires habet.

Pſimmythion, ceruſa.

Ceruſa refrigerat & opplet.

Pſyllium, herba pulicaris.

Herbæ pulicaris ſemen ſecundi refrigerantium ordinis habetur, ſiccando humectandoq; medium eſt.

Pſoricon.

Pſoricon, chalcitide duplicata, argenti ſpumæ mixta, efficitur, utriſq; tamen

men aceto prius detritis, ac in recentem ollam coniectis, quæ diebus quadraginta ſub fimo deliteſcet: ſic enim maiorem ſiccandi uim, tenuiorem & minus rodentem quàm chalcitis, acquiret.

Quæ ab O magno incipiunt.

Oon, ouum.

Oui candidum & tenue, nullius planè roſionis compos, mediocriter refrigerat. utendum igitur eo in oculis, pudendorum ulceribus, alijsq; omnibus malignis: miſcetur etiam medicamentis emplaſticis, quæ ſanguinẽ ſupprimunt: luteum uerò pari facultate præditum medicamentis temperatur ad inflammationem arcẽdam efficacibus: toſtum uerò magis ſiccat, minus lenit. Porrò totum ouum aceto incoctum ſi aſſumatur, uentris fluxiones deſiccat: ſi acerbum aliquod adiunxeris, ut, gallam, aut rhun, aut balauſtium, ac frixeris, multò redditur efficacius: ambuſtis autem crudum impoſitum, protinus auxiliatur. Sorbile aſſumptum, pectoris uitia concoquit lenitq;, & arteriæ aſperitates læuigat. Prẹponetur autem recens ueteri: & gallinaceum reliquorum animantium ouis.

Ocimum.

Ocimum ſecundo calefacientium ordini aſcribitur: habet & humiditatem quandam excrementitiam, propter quam neq; utile eſt intus aſſumptum: extrinſecus autem inductum diſcutit, & concoquit.

Ocimoides.

Ocimoïdes, nonnulli philẹterion nuncupant, inutilis quidem radix eſt: ſemen uerò tenue eſt & ſine roſione ſiccat.

De medicamentis ſimplicibus quæ flauæ bili purgandæ ſunt. Cap. IIII.

ALoës drachma cum aqua mulſa mane datur. qui ueſperi eam exhibent, aut ſecundum cibum, noxam inferũt, quippe alimentũ in membra digerit, flauam bilem uacuat minus, trium obolorum inſtar aſſumpta, ut quẹ craſſiora tantum excrementa abundè educat. Cẹterum quum omnia purgantia medicamina ſtomacho aduerſentur, ſola aloë conducit. qui uero amaritudinem eius non ſuſtinent, in catapotia coactam aſſument. Sciendum uerò eſt, medicamenta ea nõ ſimplici quodam temperamento, uerbi gratia, caliditate purgare, (omnia ſiquidem calida, quale piper eſt, uacuationem molirentur) uerum totius ſubſtantiẹ proprietate, quo modo lapis magnes ferrum attrahere demonſtratus eſt. Porrò ex purgantium medicaminum numero ea quẹ uentrem duntaxat emolliunt, primo libro ſunt expoſita: efficacioribus autem utimur uel ad materiam deriuãdam, uel ad affectum induratum agitandum remouendumq;, aut ad corpus reficiendum, mutandumq; ipſius temperamentum, aut ad noxium humorem eliciendum. Iam uerò ſunt nonnulli etiam mixti ex prẹdictis modi, inuicem connexi. Cẹterum purgationibus hos uti conueuit qui uiribus pollent & mente conſtant, primosq; ẹtatis limites euaſerunt, nond uerò ad extre-

mos peruenerunt,item qui ſtomacho robuſto ſunt,et copioſam materiam inutilem in corpore collegerunt,nō multi adeò ſanguinis compotes. Tempus autem purgationis,ſi nulla urgeat neceſſitas,uernum maximè & autumnale opportunum eſt.

Quæ bilem uacuent.

Quæ bilem educunt,quouis anni tempore præterquàm in hyeme rectè uſurpantur:ætate uerò florida,& declinante:habitu ſicco, muſculoſo, nigri coloris,uel rubri:uiris magis quàm mulieribus:item in quibus cibi cōtinuè corrumpūtur,aluus aſtricta eſt,amara bilis redundat,iracundis,paucam urinam reddentibus,cibo uſis ſicco & calido. In affectibus,arquato,iecoris imbecillitate,pleuritide,phrenitide,angina,inſania,cephalæa, lippitudine,eryſipelate,lepra,febri,& quibus bilis ſuperat. Datur aloë capite grauatis,lippientibus,ſiticuloſis,& qui per ſomnum imaginibus torquentur ſine febri,adhæc qui horroris diſcurſum in corpore ſentiunt, flatus acreis ædunt,inteſtinis roduntur,quibus ſtomachus immodicè æſtuat,aut nauſea humoribus os eius rodentibus euertitur:poſtremo, quibus ob recrementorum abundantiam clyſter nequit iniici:abundè ſiquidem inanit, ſic ut totum corpus non commoueat,niſi copioſa admodum fuerit exhibita: bilem autem inteſtinis,aluo & ſtomacho inhærētem educat. Veratrum conuenit & acuto & longo morbo laborantibus,qui medicamentum bili ducendæ idoneum requirunt,quales ſunt qui inſania, altera capitis parte (heterocranici dicuntur)humorum impetu in oculis decumbente, & pectoris affectibus torquentur:accommodatiſſimum eſt uiſceribus,uteri & ueſicæ uitijs medicinam requirentibus. Laudatur etiam ad longam aſperę arteriæ affectionem,arquatum,eruptiones quę exanthemata dicuntur, impetigines,uel herpetas,uel eryſipelata,uel lepras. Veratrum nigrum bilem flauam potiſſimum è toto corpore citra moleſtiam educit,quam ob cauſam ijs qui non grauiter febricitant,magisq; febri carentibus inſtar drachmæ exhibetur,radicibus in mulſa & aqua maceratis,aut cum melle catapotiorum modo:uerum ita exhibetur,ut ieiunium præceſſerit. Sunt qui miſceant ei pulegium,uel ſatureiam,uel aliquod ex ijs quæ ſubitò tranſeunt, ſtomacho nō inimica. Scammonia perinde ut ueratrum purgat, magis flauam bilem:cæterum inter omnia quæ purgationem moliuntur, aduerſiſſima ſtomacho eſt. datur igitur ijs qui febri carent & ſtomacho ſunt meliori,ad pondus quatuor obolorum cum ſale aut pipere aut zingibere, aut quodam ſtomacho utili,quod protinus corpus permeet, aut etiam cum melle:item cum gummi quoq; fiunt catapotia. Colocynthidis,hoc eſt, cucurbitæ ſylueſtris medulla bilem potiſſimum uacuat, & mucoſa non à ſanguine tantum trahit,quemadmodum ueratrum & ſcammonia,ſed etiā à neruis & neruoſis partibus,inſtar drachmæ in aquæ mulſæ cyathis duobus,quibus & ruta incocta ſit,epota:læuigetur autem accuratè, quoniam aſperitates ipſius interaneis adhærentes,ulcera concitant,& neruos conſortij lege afficiunt. Exhibetur rectè,capite dolentibus, nempe quum cerebri membrana,uel ea quæ caluariam cingit,uitiata fuerit,ut, uertiginoſis, hetero-

tero-

terocranicis, cephalæa infeſtatis, comitialibus, apoplecticis, conuulſis, ut in utramlibet partem deprauata ſit facies, qui cynicus ſpaſmus dicitur, diuturno in oculos fluxu uexatis, orthopnoïcis, ſuſpirioſis, uetuſta tuſſi cōflictantibus, præterea ijs quos articularij dolores et renum aut ueſicę affectus male habent. Elaterium ſcammoniæ modo euacuat. deligendum uerò porraceum, leue, & anno non uetuſtius: triobolari pondere cum lactis hemina læuigatum exhibetur. Tithymalus bilem elicit, non aliter quàm elateriū & ſcammonia. dantur liquoris guttæ quatuor aut quinq; cum polenta maceratæ, quę ſtatim deglutientur. Nam in ore diu retentæ, linguam exulcerant, eiusq; uiciniam. Lathyrides bilem purgant ſicut ueratrum & ſcammonia: offerentur igitur ſeptem octóue, & uſq; ad quindecim: robuſtis ſanè & qui liberaliore indigent purgatione, manducari præcipe, imbecillioribus & malo præditis ſtomacho, integras ipſas deuorare. Peplij turionum qui ſemper ſicci exiſtūt, inſtar octo obolorum in mulſa datum bilem educit, ueratri modo, & flatus diſijcit. Agaricum ſimileis cucurbitæ ſylueſtri uireis habet, tardum ad functionem obeundam, non autem ſtomacho admodum inimicum: datur lęuigatum drachmis duabus cum mulſa, ſit autem albiſſimum, uehementer fragile, non adeò lignoſum, neq; teredinibus obnoxium. Iris illyrica ſimili modo purgat octo obolorū inſtar ex mulſa aſſumpta. Sit autem nec uetuſta, nec teredines experta.

Centaurium minus bili & mucis purgandis aptum, coxendicum doloribus peculiariter conuenit: ius ipſius drachmę et ſemiſſis pondere in aquę hemina decocti ad dimidias bibitur. Tragorigani flos cum ſemine inſtar duarum drachmarum ex mulſa datur, quibus etiam ueratrum nigrū, uerum flos ille, gratior quidem ſtomacho exiſtit quàm ueratrum, minus autem purgat. Chamęlęę drachmę quatuor in mulſę heminis duabus ad quartas decoctę, perinde ut ueratrum, purgant. Nonnulli uero chamęlææ & abſinthij dupla portione catapotia fingunt exhibentq;. Ariſtolochiæ clematidis, hoc eſt ſarmentariæ ſeminis drachma in mulſa pota, colocynthidis more purgat. Polypodij radix arida, ſi læuis mulſæ inſpergatur, aut cum ea conteratur, eundem quem colocynthis effectum præſtat.

Quæ bilem atram uacuent.

Medicamentis atram bilem ducentibus utemur præcipuè in melancholicis, furibundis, iracundis, hominum conſortia exoſis, aut ſeceſſu gaudentibus, item in his qui dum à morbo reficiuntur, purgationem deſiderant, autumno feruidiore, habitu ſicco & parum muſculoſo. Epithymū laudatiſſimum eſt remedium inter ea quæ atræ bili uacuandæ ſunt. dantur ipſius drachmæ quinq; lęuigatę ex lactis hemina. Epithymbrum quod thymbræ ſupernaſcitur ut epithymu ſimiliter euacuat, ſed imbecillius eſt.

Mesue contra Paul.° negat epithimum purgare humores adustos:

Pulegium atram ducit bilem inſtar acetabuli in mulſa potum. Tragorigani heracleotici idem modus, uti pulegium uacuat, cæterum ambo deſiccant. Alypi ſemen inferius atrā purgare bilem pari epithymo menſura cum ſale & aceto dictum eſt, inteſtina uerò ſi fidem Dioſcoridi accommodamus, leuiter exulcerat. Eſt autem meo iudicio, quæ nunc alypias uo-

catur:exhiberi debet in mulſa. Parthenium ſimiliter ſiccum ſi potetur eadem ſolet extrahere. Alyſſon cum ſale epotum non aliter quàm ſuperiora expurgat.

Quæ pituitæ uacuandæ ſint.

Eorum quæ pituitam educunt uſus eſt in habitu frigidiore & ſenio cõfectis perq́ꝫ hyemem, in reſolutis, apoplecticis, inturgeſcentibus tumore laxo fungoſoq́ꝫ, quod œdema dicunt, inſuper in his qui multum pituitæ in uentriculo, aut pectore, aut ſtomacho collegerunt, & in mulierum fluore. congruunt etiam copioſa emungentibus, craſſa excreantibus, faſtidioſis, et coxendicum cruciatu detentis, quum muci articulis incubuerint, aut elephanticis:maximè autem conueniunt ijs qui aqua inter cutem laborant, cui nomen eſt anaſarca. Styracis albi drachmæ pondus cum reſina terebinthina æquali modo deuoratum, pituitam euacuat. Oleæ radicis cortex drachmę inſtar cum uino aut aqua. Pyrethri oboli nouem ex aqua. Lychnidis ſeminis drachmæ duæ. Cyclamini radicis drachma cum hydromelite. Scordij drachmæ duæ cum melle. Chamæpitys in pollinem detrita, exhibitaq́ꝫ in catapotijs. Squamæ Cypriæ drachma ſemis cum reſina pari in catapotijs ualentius purgat pituitam. Lauri foliorũ uiridium ſeſquidrachma. Cucumeris ſylueſtris radicis corticis oboli duo. Ricini grana quadraginta, crotones dicti, putaminibus detractis eduntur, ſimilemq́ꝫ effectum præſtant. Apij dimidium quod ad radicẽ eſt manducatum:nõnulli id chamæraphanon appellant, hoc eſt humilem raphanum. Bdellij drachmæ duæ ex hydromelite. Peculiariter autẽ gummi oculis defluentibus idoneum.

Quæ aquam educant.

Aquam elicientibus uti cõuenit in his quos aqua ſubter cutem, ab utre aſcites dicta, malè habet, in mulieribus albo fluore infeſtatis, itẽ in ijs quos ulcera fluida torquent. Squamę Cyprię drachma cum mulſa pota aquã educit:aceti uerò momentum ſuperſorbere oportet, ne per uomitum redatur. Coccum gnidium cortice detracto læue cum melle cocto potum ne fauces attineat, aquas trahit. dantur autem grana aut uiginti, aut uiginti quinq́ꝫ, aut triginta: ualentioribus quadraginta. Euphorbij drachma cum melle cocto pota pituitam emolitur, magis autem aquas. Lonchitidis ſeminis oboli octo cum mulſa aquas purgant. Cneoron ſimiliter aquas trahit cum polenta potum. Cnici ſeminis drachmæ quinq́ꝫ læuigatæ ptiſanæ incoquuntur cum ſalis momento, ſorbenturq́ꝫ. Ammoniaci ſuffiminis drachma in mulſa pota aquam educit. Nonnulli uerò lienoſis id cum poſca exhibent. Sambuci corticis radicis ſuccus inſtar unciarum duarum potus cum uino aquas educit.

De compoſitis medicamentis purgantibus. Cap. V.

Catapotia ex aloë.

Colocynthidis medullæ pars una, abſinthij ſucci pars una, aloës partes duæ, ſcammoniæ partes duę:ex aqua granula ad erui magnitudinem finguntur. dantur undecim numero.

Oxy-

Oxymeli Iuliani.

Rutæ,origani,ſingulorum quadrans,thymi comę triens,anethi ſeſcuncia,iridis uncia,mandragorę radicis ſeſcuncia, agarici ſextans,tedarum pinguium uncię duodecim,cocci gnidij triens,lathyridum,alypiadis,ſingulorum quadrans,polypodij ſextans,phylli,coſti,ſpicę nardi ſingulorum uncia,rheupontici ſeſcuncia,ſcillę,ſambuci turionum,canopi,(qui eſt ſambuci cortex)ſingulorum quadrans,aſari uncia, pulegij quadrans, epithymi, ueratri,acori,ſingulorum ſextans,ſij ,amomi,hyperici,cumini,ſingulæ unciæ,aniſi ſextans,aceti ſextarij decem,mellis ſextarij quinq;:herbæ per triduum in aceto madeſcunt,deinde excoctis dum amplius dimidio conſumptum fuerit,mel adijcitur:ubi unita fuerint,& illis abiectis admiſcentur lathyrides,coſtus,coccum gnidium,ſpica nardi læuigata,& ſi uoles poſtquã perfectè coctũ fuerit oxymel,illa impones. Modus ſummus eſt uncia, aut pro uirium ratione:bene facit podagricis affectibus & comitialibus, ac in quibus uacuare ſimul & craſſos humores educere opus eſt.

Purgatio ad ducendum aquas quæ conſtat caryophyllo.

Aloës,epithymi,caryophylli,cocci gnidij,petroſelini, rheupontici, ſingulæ ſemunciæ,euphorbij ſcrupuli quatuor, mellis quod ſatis eſt. datur cochlearis menſura.

Purgatio ex rhodomelite confecta, Alexandri.

Roſarum ſucci ſextarij duo,mellis ſextarius,ſcammoniæ unciæ quatuor.ſummus modus eſt quinq; cochlearia:leuior,duo:medius tria. ALITER. Mellis libra,roſarum ſucci libra,piperis drachmæ duæ, ſcammoniæ drachmæ octo,maſtiches drachmę quatuor,zingiberis drachmę duę. ALIO modo,quo ego utor. Spicæ nardi,aſari, epithymi, ſingulorum ſemuncia:macerantur in aquæ hemina per triduum:ubi mediocriter incoxeris,miſceto aquæ roſarum ſucci ſextarij dimidium, mellis tantundem. Poſtquam aduſq; ſpiſſitudinem fuerint incocta,ſcammoniæ ſeſcuncia admiſcetur.

Purgatio ex malis cotoneis.

Malorum cotoneorũ toſtorum unciæ quatuor,piperis unciæ ſex,ſcammoniæ drachma,mellis unciæ quinq; : trita exhibentur cochleario inſtar unciæ, aut pro uiribus.

Compoſitio dia citriu,quod eſt,ex malo medico, ſtomacho utilis.

Mali medici corticis carnisq; pondo in aquę ſextario uno & dimidio ad tertias decoquitur,mellis ſextarius dimidias adijcitur:ubi mellis ſpiſſitudinem ex coctione acceperint,inſpergitur læuigati piperis longi uncia,ſcammoniæ toſtæ in fermento tantundem.

Bucellatus purgans.

Scammoniæ toſtæ uncia,piperis,apij ſemini, ſingulorum ſcrupulum, fœniculi,aniſi,ſingulæ unciæ,mellis libra: toſta mediocriter inſtar unciæ dantur in condito.

Oliuæ purgantes.

Scammoniæ uncia, piperis tantundem, epithymi, cumini torrefacti, petroſelini, rutæ, foliorum menthæ uiridis, ſingulorum drachmæ quatuor, laſerpitij drachma, palmularum unciæ quinque, mellis tantundem, aceti heminæ duæ, oliuarum colymbadum ſextarius, ſciſſarum uidelicet: quidam & gari momentum addunt. Modus eſt quinque ſcrupula aut ſeptem aut nouem.

Paſtillus purgans.

Scammoniæ drachmæ quatuor, euphorbij tantundem, phylli, piperis, ſingulorum drachmæ duæ, mellis libra. datur inſtar unciæ.

Fuſca purgans, & ſtomacho grata.

Cumini, fœniculi, ſingulorum uncia, pulegij, apij, aniſi, ſingulorum ſemuncia, epithymi, ſcammoniæ, ſingulorum uncia, ſalis unciæ duæ. Summus modus datur ſcrupulis duobus in poſca, nonnulli etiam euphorbij ſcrupula quatuor adijciunt.

Vinum purgans in hydropicis.

Scillæ tres unciæ, apij ſeminis unciæ ſex, piperis drachma, capparis radicis drachmæ quatuor, cocci gnidij cortice exuti drachma, folij malabathri galbuli duo, uini heminę duodecim, mellis ſextarij tres: ſcilla contuſa uino ſuperfunditur, reliqua læuigata miſcentur.

Halatia, quaſi dicas ex ſale confecta, purgatio.

Salis communis torrefacti drachmæ ſex, apij ſeminis, zingiberis, panis ſicci, ſingulorum ſcrupula ſex, aniſi, piperis, ſingulorum ſemūcia, ſcammoniæ, epithymi, ſingulorum uncia. datur circiter cochleare.

Compoſitio dia Hermodactylu, ad podagram.

Hermodactyli quadrans, aniſi, cumini æthiopici, ameos, thymi ſummitatum, piperis albi, zingiberis, ſingulorum ſcrupula tria, epithymi ſemuncia: exhibentur ſcrupulis quatuor. quidam ſcrupula ſex dant mane cum cōdito, aut mulſa, aut aqua calida. ALITER eadem purgatio. Hermodactyli uncia, cumini æthiopici, aniſi, agarici, zingiberis, ſingulorum ſcrupula ſex, maſtichæ, ſpicæ nardi, ſingulorum ſcrupula duo, muſci ſiliqua, cnici ſcrupula duo. datur quatuor ſcrupulis cum hydromelo, Scammoniam, quòd ſtomacho ſit inutilis, auerſamur. Si autem liberaliore uacuatione opus ſit, ſcammoniæ ſiliquas treis menſuræ admiſcebis: loto exhibetur.

Catapotia quæ conſtant lapide armenico, arthriticis, potiſſimum exhibenda.

Aloës uncię quatuor, ſcammonię ſemuncia, agarici uncia, epithymi tantundem, lapidis armenici ſcrupula duodecim, caſſiæ uncia, ſpicæ nardi uncia, ſcillæ toſtę ſextās, croci ſcrupula duodecim: rhodomelite excepta duobus ſcrupulis exhibentur.

Compoſitio dia Coronopodiu, ad eadem efficax, ad quæ ex Hermodactylo confecta, ſtomacho utilis.

Zingiberis ſcrupula duo, piperis ſcrupulum, agarici ſcrupula decem,

cnici

cnici partis interioris ſcrupula quatuor, coronopodij radicis ſcrupula ſex. dantur ſcrupula tria: quibus aluus eſt difficilis ſiliquę uiginti tres, quę faciunt omnino obolos ſeptem, aut ferè octo. ubi uenter inanitus eſt, ad lauacrum duces: inde ouis & pane enutries.

Medicamentum ex Cyrenaico liquore ad febrem quartanam.

Lactis cyrenaici, piperis, zingiberis, rutæ foliorum, ſingulæ drachmæ. datur ad nucis auellanæ magnitudinem.

Puls ad purgandum, tumoribus laxis, & elephanticis ſingulariter efficax, & in quibus humorem craſſum glutinoſumq́; emoliri uoles.

Cucurbitis duabus ſylueſtribus circuncisis ſemen eximetur, interiore ipſarum carne relicta, dulci oleo ipſas replebis, & proprijs operculis obtectas pernoctare ſines, inſequenti die uacuato oleo cucurbitas in aqua decoques dum tabeſcant, deinde ipſis proiectis oleo aquæ temperato nigri ueratri triobolum adiunges, ſcammoniæ drachmam: ubi iam cum his pulticulam è ſimila, aut panem ſiccum læuigatum incoxeris, inde ægroto dabis tenui pridie uſo uictu, ad nucum auellanarũ, octo aut decem, aut plurimũ quatuordecim magnitudinem, & potioni aquam calidam exhibebis.

Quomodo eos qui purgantur tueri conueniat, quidq́; faciundum ubi medicamentum purgans aſſumptum nihil profecerit. *Cap. VI.*

SVmmatim in omni purgatione efficaci, medicamentum homini quem certa prius uictus ratione alueris, ieiuno & concoctione obita trades, ac à ſomno quoad in totum purgatus fuerit, arcebis, motu mediocri ſi fieri poteſt adhibito, cibo omni & potu abſtinere uſq; ad conſummatam purgationem compelles.

Ex commentarijs Philagrij.

At ſi inediam non tulerit, aut quòd uentriculi os ad bilem contrahendã expeditum ex longa penuria præcedente habeat, aut alia eiuſmodi de cauſa, dabitur ipſi panis ex uino aquoſo, aut ptiſanæ cremor aut chondri, idq́; nondum incepta uacuatione, (ut ne cibus corrumpetur) ſed protinus ubi medicamentum fuerit epotum, ſic enim nonnunquam ad celerem medicaminis motionem pondere ſuo opitulatur. Si uerò quocunque medicamento ad aluum emolliendam aſſumpto quis non purgetur, neque uacuetur, nullo accedente periculo nihil moliendum eſt. At ſi magnitudo morbi urgeat, aut æger uellicetur, diſtendatur, & lancinationem expertus fuerit, clyſter ſtatim neceſſariò inijcitur. Si ne ſic quidem uenter reſpondeat, corpore roſionem & ueluti euerſionem ſuſtinente, lauare liberaliter inungendo oportet: ubi repletum eſt grauatúrque, ſanguinis dimiſſio congruet, præſertim ubi multi compos ſanguinis homo fuerit, oculos rubros habeat, & emiſſitios, non ex natura, ſed acquiſitò ex medicaminis potione. Vbi horum nihil infeſtat, ſed morſus & uellicatus affligit, à balneo cibum protinus offeres, uinum liberalius potui dabis, atque interea clyſterem inſeres, niſi ſubſiſtat cruciatus, rurſusq́; lauabis. Eſto autem oleum quod in aluum dabis rutaceum, aut ex alio quopiam flatus expertè præparatum.

Si pur

Si purgatio modum excedat. *Cap. VII.*

SI purgatio maior ſit impendio, cutis infricari debet, & lauari calida: ante balneum uinum tenue, fuluum & flauum dari, tale ſiquidem celerrimè in totum corpus diſtribuitur: item panis ex eo madens, & malum punicum. Quòd ſi euacuatio perſeueret, artus uinculis excipientur, quæ è ſummo deorſum diſtributa, conſtringant, & nonnihil ſanguinis et ſpiritus excipiant: dabiturq́ potui theriaces ex carnibus uiperarum momentum. deducit enim in cutem ſubitoq́ reuellit humorũ in uentriculum confluxũ, obtunditq́ medicinę purgantis quod ceu uiroſum eſt & medicatum. huius penuria paſtillos theriacos, pręterea compoſitionem dia ſpermaton, & Philonium appellatam: imò etiam cucurbitulis ſupra ſtomachum, & cataplaſmatis ex polenta & mulſo uti, prodeſt, deinde epithematis aſtringentibus: maximè uerò ex totius corporis frictione, & medicaminum potu, adiuuantur. Aër ipſis uitandus qui frigidus nimium aut calidus exiſtat: ille ſiquidem materiam à foris intro compellit, fluoremq́ auget: hic diſcutit, & uireis reſoluit. At ſi ex inteſtinorum quæ medicamento irritantur, eroſione, uacuatio augeatur cataplaſmatis obducere commemorata oportet, & in aluum dare quæ acrimoniam retundunt, adipem anſerinum ſcilicet, uinum dulce, nardum & conſimilia.

De Hieris antidotis. *Cap. VIII.*

Hiera Antiochi.

CHamedryos, agarici, colocynthidis medullæ, ſtœchados, ſingulorum drachmæ decem, opopanacis, ſagapeni, petroſelini, ariſtolochiæ ſarmentaceæ, piperis albi, ſingulorum drachmæ quinq́, cinnamomi, ſpicæ nardi, myrrhæ troglodytidis, croci foliorum, ſingulorum drachmæ quatuor, mellis quod ſatis eſt, ALITER. Colocynthidis carnis drachmæ uiginti, ſcillæ toſtæ, agarici, ammoniaci thymiamatis, ueratri nigri corticis, ſcammoniæ, hyperici, ſingulorum drachmæ tres, epithymi, polypodiĳ aridi, bdelliĳ, aloës, chamedryos, marrubiĳ, caſſiæ, ſingulorum drachmę octo, myrrhæ troglodytidis. opopanacis, ſagapeni, petroſelini, piperis communis & longi & albi, cinnamomi, croci, caſtoriĳ, ariſtolochiæ longæ, ſingulorum drachmæ quatuor, mellis quod ſufficit.

Hiera Iuſti.

Epithymi drachmæ duodecim, marrubiĳ, ſtœchados, chamædryos, ueratri nigri, ſcammoniæ, agarici, piperis longi, ſcillæ toſtæ, ſingulorum drachmæ ſedecim, euphorbiĳ, colocynthidis carnis, aloës, croci, gentianæ, petroſelini, guttæ ammoniaci, ſagapeni, ſingulorum drachmæ octo, opopanacis, poliĳ, cinnamomi, myrrhæ, ſpicæ nardi, iunci odorati floris, pulegiĳ, ſingulorum drachmæ quatuor, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, utriuſq́ drachmę duæ, mellis quod ſatis eſt. datur ſcrupulis duobus, aut tribus, aut quatuor cum mulſa & ſale.

Hiera Galeni.

Chamædryos, piperis longi, piperis albi, ſtœchados, ueratri nigri, ſcãmoniæ, ſpicæ nardi, ſcillæ toſtæ, (nonnulli etiam epithymi) ſingulorum drachmæ

mæ ſedecim,myrrhæ,croci,ammoniaci ſuffiminis,euphorbij,ſingulorum drachmæ octo:excipiuntur melle.

Hiera Rufi.

Cucurbitæ ſylueſtris,quæ ſicyonia uel colocynthis dicitur carnis,drachmæ octo,chamedryos drachmæ decem,ſagapeni drachmæ octo, petroſelini,ariſtolochiæ rotundæ,piperis albi,ſingulorum drachmæ quinq;,cinnamomi drachmę quatuor,uel caſſię octo,ſpicę,croci,polij,myrrhę,ſingulorum drachmę quatuor,mellis quod ſatis eſt.

Hiera Archigenis.

Marrubij,agarici,chamædryos,colocynthidis carnis, ſtœchados,ſingulorum drachmæ decem,opopanacis,ſagapeni,petroſelini, ariſtolochiæ rotundæ,piperis albi,ſingulorum drachmæ quinq;,cinnamomi,ſpicę nardi, myrrhæ,polij,croci,ſingulorum drachmæ quatuor: arida tunduntur ſimul & incernuntur,opopanax autem,ſagapenum,& myrrha cõtuſa,mulſa per noctem unam in pila macerantur,deinde læuigantur,& ſicca his admiſcentur:melle optimo excepta reponuntur in uitreo uaſe aut plumbeo. hæc ratio omnium hierarum communis eſt.Summus ipſarum modus eſt drachmæ duæ:aſſumatur & ſalis drachma,mellis heminæ duę,aquę quantum ſatis eſt.Quòd ſi uehemẽtiores ad purgandum uoles efficere, quibus ſcammonia non ineſt,inijcietur,& his ſingulis ex illa obolus.

Quæ ſedi & umbilico illita purgent. Cap. LX.

Illitio ſedis ad flatus excutiendos.

RVta cum melle in tenuiſſimum pollinem redigitur,ut unus ſuccus fiat,& penitiſſimè intra ſedem delinitur.Efficaciſſimum uerò eſt ſi cumini momentum & nitri aſſumat,uel cyclamini ſuccum:ſtuppa exceptum imponitur,aut glandis forma melle appoſito,flatus ſiquidem multi erumpunt,uentrem leuantes.

Perunctio ſedis uentrem mouens, Chezanance.

Alumen cum melle læuigatum coquitur quoad fuluum reddatur,atq; hoc ſedes perungitur,facilè enim copioſa citra laborem ſubducit.

Medicamentum quod umbilico illinitur epomphalium dictum, ad aluum ſubducendam.

Cyclamini drachmæ quatuor,nitri drachmæ tres,ueratri nigri & albi, ſingulorum drachmæ duæ,colocynthidis drachmæ tres,ſcammoniæ drachmæ duæ,elaterij ſucci drachmæ quatuor,cocci gnidij totidem, caricarũ pinguium unciæ duæ,fellis taurini uncia.

Aliud laudatiſſimum.

Elaterij,lathyridis,galbani,cyclamini,ueratri nigri,ſingulorum drachmæ quatuor,colocynthidis carnis drachmæ octo, cucumeris ſyluatici recentis,ſcammoniæ,cocci gnidij,tithymali,ſingulorum drachmæ duæ,terebinthinæ drachmæ tres:excipito hęc felle taurino,& unguinis modo utitor.Quidam uerò adiungentes faui uncias ſeptem, & ſicyonij quod ſatis eſt,emplaſtri modo impoſuerunt.

Quæ

Quæ medicamenta uomitum citent, & quomodo ueratrum exhibeatur. Cap. X.

VOmitu utuntur & ſani, qui ciborum humorúmue copia grauantur: & acuto morbo laborãtes, quum à pituita aut eiuſmodi quodam inſeſtantur. At medicamentis uomitum faciẽtibus neq; ſani neq; acuta ægritudine occupati, uti permittentur: ſed in longis proſunt affectibus & præſertim induratis, quæ ualidam commotionem deſiderent, qualis eſt podagra, morbus comitialis à ſtomacho originem trahens, elephãtia, aqua ſubter cutem, melancholia, & perſimiles. Aduerſatur uomitus ſanguinem excreantibus, malo præditis ſtomacho, & ijs qui ſuffocationibus opportuni ſunt. Promptiſſimum igitur ad uomitum ciendum eſt Cyprinum, digitis aut pinnis in id intinctis, demiſſisq; in guttur. item nardi gallicæ radicum drachmæ ſeptem ex mulſa potæ ſurſum ualenter purgant: ſimiliter etiam radicum betonicæ, quæ ceſtron dicitur, quinq; aut ſex drachmę cum mulſa ſumptæ: & daphnoïdis tria folia uiridia in læuorem coacta comeſtaq;. Item elaterij obolus in aqua aſſumptus, ſurſum pituitam & bilem expurgat: & herbæ pediculariæ grana quindecim cum mulſa craſſiore. ex bulbis autem qui manducari ſolent, ſi crudi aſſumantur. Narciſſi autem elixi ſurſum per uomitum purgant. idem facit apij radicis pars ſuperior, aëri propior commeſta, uocant eam nonnulli chamæraphanon, inferior autem pars per inferna purgat, tota uero ſumpta utrinq;: raphani prædictis minus quidem purgant, ſed utilius: cæterum conuenit ipſas acreis et recenteis adhuc minutim conciſas, ante duas tréſue horas in oxymelite maceratas, quàm fieri poteſt multas, aſſumere, ter quatérue à cœna uomitu excitato, ſemel autem ieiuni uoment, & ſæpe oxymel abſorbebunt: ubi duabus horis inambulauerint, egelidam bibentes aquam, digitis aut pinnis in os demiſſis uoment.

Quibus modis ueratrum exhibeatur.

Veratrũ dari debet, ubi longi ualentesq; morbi ſunt, & ſpes ex alijs pręſidijs adempta eſt, quòd ægritudo omnibus ipſis fortior extiterit. Conueniet autem ſiue cõtinuè infeſtauerit morbus, ut aqua inter cutem, elephantia, malus corporis habitus, reſolutio, & id genus alia: ſiue ſtatis temporibus repetat, ut morbus comitialis, podagra. Porrò quum plures hellebori exhibendi modi exiſtant, ſimplicior quidem, & præparatio potius ad id aſſumendum, talis eſt. Raphano arundine compuncto diſſectoq; ueratri albi optimi radicum præſegmina inſerũtur: ac ubi una nocte in eo permanſerint, proijciuntur: raphanus minutim cõciſus, cum oxymelite in dictum modum ægro exhibetur, nimirũ uomitionibus aſſueto, atq; is horis quot diximus interpoſitis ad uomitum cogendus eſt. At proprius ueratri exhibendi modus hic fuerit. Veratri optimi ſextans in aquæ hemina diebus quinq; maceratus, ad aquæ tertias incoquitur: ubi expreſſum ueratrũ eſt, aquæ miſcetur tantundem mellis: excoctum uſq; ad ſpiſſitudinem prædicto modo, laboranti exhibetur, præterquã uomere prius exercitato, etiã ieiuno, probeq; defuncto cõcoctione, & cui aluus reſpõderit, uel ſua ſponte,

uel

uel clyſtere ſemel bisúe ſecundum uirium rationem ſollicitata. Omniũ uero efficaciſſimus modus talis eſt. Diſſectis ueratri radicibus in ſeſami magnitudinem, (nam in tenuiſſimum redactę pollinem uirium efficacia ſtrangulationes pariunt) ueratri plurimum drachmas duas, modicè unam; imbecillioribus ptiſanæ cremori aut alicę, aut id genus alicuius incoctam, potui dabis: ualentioribus ex aqua calida aut mulſa. Incipit autem purgatio poſt tres quatuórue horas: quibus tardior eſt, ij melius purgantur. Quòd ſi uomitus lentè oboriatur mulſa potui data, uomere æger cogendus eſt, pinnis oleo madidis in os demiſſis. ſi ne ſic quidem proficiatur, in balneum deduci debet. Vbi iam uomere inceperit, ſi uacuatio paulatim reſpondeat, nullum ægro negotium faceſſere oportet: ſin autem uellicatum aut conuulſionem experiatur, hydrelæum potui dabitur, ſimul & in aluum ab inferiore parte indetur: quod alioquin in his qui helleborum aſſumunt, non nunquam fieri ſolet, unde medicamenti coaceruationem facilius ferunt. Si anima deficiat, naribus quæ odorem mouent admotis & conſimilibus uireis recolligere, alijsq́ ut ueriſimile eſt ſuperuenientibus caſibus, eadem accommodare oportet. At multa facta inanitione, cibus dari ſomnusq́ permitti debet, & alia ſicuti in his qui nimium purgantur diximus, factitanda ſunt. Si perſeueret uacuatio, cucurbitulas ſtomacho defigere, & artus uinculis excipere conuenit: ſin autem pro ratione facta ſit, mulſæ iuſta portio propinabitur, qua ſuperfluitates è medicamento reliquæ eluantur: mox cibus boni ſucci offeretur. Iam uerò in ijs qui medicamenta per os abominãtur, omnino autem hellebori potionem requirunt, Antyllus huiuſmodi quodam uſus eſt clyſtere: hellebori albi drachmę duæ in aquę ſextario per diem & noctem unam macerantur, ſequenti die ueratrum in aqua ad dimidias coquitur, inde in aluum datur, ut uomitum concitet, ſuperius purgat paulò imbecillius quàm ueratri potio. Vbi abundè purgatum eſt, glande acri impoſita, aluus irritatur, ut quod iniectum eſt reddatur, & æger non amplius uomat. Facta excretione, mulſa ſemel bisúe inteſtinis abluendis inijcitur. ipſe uerò Antyllus tradit fieri etiam glandem ex helleboro albo tuſo cribratoq́, deinde cocto melle excepto, ac clyſteris modo ex helleboro præparati, ſuperiorem uentriculum purgare. uerum hic eſt modus probatior. Nàm purgationem partire in uices nobis licet:. pondus igitur ſit ueratri drachmæ duæ, cæterum glans circumaptetur aut uinciatur ſtuppa ſolidiore, cuius initium extrinſecus per ſedẽ recipiatur, quò glandem ubi ſatis purgando profecerit, auferre poſſimus. hic modus purgat quidem abſolutiſſimè, non autem ſuffocationem aut aliud quoddam periculum indubit.

De differentia antidotorum. Cap. XI.

PRæfatio Galeni de antidotis in hunc modum habet. Medicinas quæ non extrinſecus impoſitę, ſed intra corpus aſſumptæ affectibus medentur, antidota ueteres nuncupant: cæterum triplex ipſorum eſt differentia, quædam enim lethalium medicamentorum gratia offeruntur, quædam ob beſtias uirus iaculenteis, quas Græci ἰωβόλους appellant, quædam uerò morbis ex prauo uictu contractis auxiliantur: nonnulla treis hos uſus pro

mittunt, quemadmodum etiam quæ theriaca dicitur.

Hedychroi quod theriacen ingreditur, confectio.

Aſpalathi radicis corticis, calami aromatici, coſti, aſari, xylobalſami, phu, amaraci, maſtiches, ſingulorum drachmę ſex, carpobalſami drachmæ duę, mari drachmæ ſedecim, iunci odorati floris drachmæ duę, cinnamomi drachmæ uigintiquatuor, amomi, caſſiæ, rha, ſingulorum drachmæ octo, nardi Indicæ, phylli, ſingulorum drachmæ duodecim, myrrhæ drachmæ uigintiquatuor, croci drachmæ duodecim: uino primi meriti excepta, in paſtillos coguntur, manu in opobalſamum intincta.

Quomodo paſtilli ſcillini præparentur.

Scilla luto aut cruſta ex panificio & opere piſtorio oblita, modicè torretur, inde carnis ipſius partes duæ, cum erui farinæ una capiuntur, ſimulq́ læuigantur & finguntur paſtilli.

Quomodo paſtilli theriaci fiant.

Sumuntur uiperæ quatuor aut quinæ, fului coloris & recens captæ, & quaternis digitis à capite & cauda amputatis, totaq́ cute detracta & interaneis exemptis, reliquum corpus in fictili nouo cum anetho & ſale modico diſcoquitur, dum ſpinæ à carnibus ſegregentur: deinde his exceptis ablatisq́ accuratè à ſpinis carnibus, & panis puri æquali modo addito, læuigantur omnia pariter, formanturq́ orbiculi, manu in opobalſamum intincta: in umbra refrigerantur.

Quomodo paretur theriace antidotum.

Paſtillorum ſcillinorum drachmæ quadraginta octo, paſtillorum theriacorum, paſtillorum hedychroï, cinnamomi, piperis communis, lachrymę papaueris, ſingulorum drachmæ uigintiquatuor, roſarum ſiccarum drachmę duodecim, ſcordij, napi buniados ſeminis, iridis illyricæ, agarici, dulcis radiculæ, opobalſami, ſingulorũ drachmæ duodecim, myrrhæ, croci, zingiberis, rheu pōtici, quinq́folij radicis, nepitæ, iūci quadrati floris, marrubij, petroſelini, ſtœchados, coſti, piperis albi & longi, dictamni, thuris maſculi, terebinthinæ, maſtiches, chiæ, caſſiæ nigrę, nardi indicæ, ſingulorũ drachmæ ſex, polij floris, ſtyracis, apij ſeminis, ſeſelis, thlaſpis, ameos, chamædryos, chamæpityos, hypociſtidis ſucci, malabathri, nardi gallicæ, nardi, mēu, gentianæ, aniſi, fœniculi ſeminis, lemniæ terræ, chalcitidis toſtæ, amomi, acori, carpobalſami, phu pontici, hyperici, acaciæ, gummi, cardamomi, ſingulorum drachmæ quatuor, dauci ſeminis, galbani, ſagapeni, bituminis, opopanacis, caſtorij, centaurij tenuis, ariſtolochiæ ſarmentatię, ſingulorum drachmæ duæ, mellis attici pondo decem, uini falerni ſextarij duo: coniectis in pilam, liquore hypociſtidis, myrrha, ſagapeno, dulci radicula ſtyrace, acacia, & opopanace, mellis momentum inſtillatur, contuſaq́ diſſoluũtur, deinde uino ſuperfuſo ut illa ſuperet per triduum madeſcunt: inde reliqua contuſa in unitatem coguntur. mel deſpumatum: cæterum in argenteo aut uitreo uaſe non adeò pleno medicamentum reponitur, frequenter operculum aufertur. Vſus eius eſt quũ urget neceſſitas in ijs qui à feris

à feris commorſi ſunt & uenena aſſumpſere, poſt annum ætatis ſeptimũ, ſic ut inſtar nucis auellanæ, cum tribus uini cyathis, quotidie bis bibatur. Similiter facit ad eos qui ex quadam latente cauſa periclitati ſunt, corrupte la quæ corpus conficit, lethalis medicamenti qualitatem imitata, quemadmodum in peſtilẽtia correptis potiſſimum accidit, ſemel quotidie. in alijs uerò affectibus à decem annis uſq; ad uiginti, uſus eius celebratur, in tuſſi, thoracis doloribus aut laterum, ſi febris abeſt, cum mulſo: ſi illa urat, cum hydromelite, ſub noctem ad fabæ Aegyptiæ magnitudinẽ exhibetur. Sanguinem autem excreantibus omnibus, ſi morbus recens eſt, ex poſca: ſi uetuſtior, ex ſymphyti decocto, quantum faba Aegyptia explet, idq; manè & ueſperi. At quos inflationes & torſiones circa umbilicum, aut morbus cœliacus malè habet, ex aqua calida ad fabæ Aegyptię magnitudinẽ mane aſſument. cęterum appetẽtiam uehementem excitat, rigores, perfrictionem, & bilis uomitum, præſumptum ante acceſſiones diſcutit, menſtrua ducit, & fœtus mortuos eijcit, fabæ Aegyptiæ inſtar potum ex mulſa, aut paſſo in quo ruta aut dictamnum decoctum ſit. Item ad uocem abſciſſam ualet & per ſe & cum duplicato tragacãtho ex mulſo aut paſſo potum, atq; ſub lingua retentum eliquatumq;: lienoſis, iocinoroſiſq; ex poſca, ſi ſcirrus adeſt, ex oxymelite, aut aceti ſcillini ſeſquicyatho: in nephriticis cum mulſo circa fabæ Aegyptiæ magnitudinem: dyſentericis tantundem cum decocto rhus, mane et ueſperi. Ad lippitudines autem ſummè etiam in hunc modũ temperatum facit: antidoti & opobalſami unciæ duæ, mellis cyathus: mixta paulatim unguntur. Item denteis abſtergit. pleriq; uerò ut ſanitatem ab iniurijs uindicent, noua luna ad græcanicæ fabæ magnitudinem ex eo ſumunt, concoctione bene obita, cũ uno mellis cochleari, & duobus aquæ cyathis. Similiter etiam in peregrinationibus eo utuntur, quum praui cuiuſdam aëris aut aquarum in itinere ſuſpicionem habent.

Sales theriaci.

Sumuntur uiperę recens captæ numero quatuor, mox ſalis ammoniaci aut cõmunis modius Italicus, deinde cum ipſo in pilam coniecto tunditur in craſſiores partes gentianæ ſeſquilibra, ariſtolochię rotundę ſeſquilibra, cẽtaurij tenuis comę librę duæ, cardamomi, marrubij, ſingulorũ uncię ſex, ſcordij, apij, chamædryos creticæ, ſingulorum libra, rutæ ſatiuæ ſeminis libra: melle attico in unitatem coguntur, & dimidia ipſorum pars in nouum fictile conijcitur, deinde quatuor uiperæ uiuæ, quibus adduntur etiam ſcillę tenerę recentes quinq; minutim conciſę, hinc reliqua miſturę portio dimidia ſuperinijcitur: ac ubi olla cooperta diligenter fuerit, tribus quatuórue foraminibus operculum ipſius pertundes, ut per ea uapor toſtionis modum ſignificet. Primum enim uidebitur fumus exire copioſus, obſcurus, admodumq; turbidus, qui ignem beſtias iam inuaſiſſe nuntiet, quando te animum diligenter aduertere conuenit, ne tandem fumi huius aërem è uiperarum exhalatu uitiatum inſpires. Poſtea, ubi uapor ceſſauerit, & tenuem quandam flammam per foramina eiaculatam conſpexeris, tunc

ipſa toſta eſſe quàm optimè cenſeto,atq; ita fictili ab igne ſublato tota die noctuq; refrigerantur. Deinde ollam aperito, exemptosq; inde carbones diligenter tundito,& cum hiſce miſturis incernita:rutæ ſylueſtris ſeminis, hyſſopi cretici,ſingulorum uncijs nouem,fœniculi ſeminis,nardi gallicæ, ſtachyos Scythici,ſingulorum uncijs ſex, petroſelini macedonici,malabathri foliorum,ſingulorum uncijs quatuor,amomi uuæ, hormini ſeminis torrefacti,ſingulorum uncijs tribus,origani ſummitatum,thymi ſummitatum,ſingulorum uncijs nouem,baccarum iuniperi,piperis albi, piperis nigri,fœniculi,ſingulorũ libris duabus,laſerpitij radicis uncijs decem, coriandri ſeminis,zingiberis non perforati,ſatyrij ſeminis uel radicis,pulegij montani,ſeſelis maſſaliotici,tordyli montani ſeminis,menthę,ſingulorum uncijs ſex,caſſiæ fiſtulæ uncijs duabus,cinnamomi uncia. Porrò ego ſales ipſos præparaui,non combuſtis beſtijs,ſed ipſarum paſtillis, quemadmodum in theriaca,ſic ut hos ijs quę cum beſtijs cremantur admiſcerem,quò ſi quàm in ſe amarulentiam haberent,eam per aduſtionem deponerēt:tantumq; paſtillorum modum inieci,quantum uiperarum quaternionem habere conijciebam,atq; hac ratione longè præſtantiſſimi euaſerunt.

Antidotum Mithridatis,dia ſcincu.

Myrrhæ troglodyticæ,zingiberis,cinnamomi, ſingulorum drachmæ decem,ſpicæ nardi,thuris,thlaſpis,opobalſami,iunci odorati floris, coſti, ſtœchados,ſeſelis,galbani,reſinæ terebinthinæ,piperis longi,caſtorei, hypocyſtidis ſucci,ſtyracis,malabathri foliorum,ſingulorum drachmæ quatuor,caſſiæ nigræ,polij,piperis albi,ſcordij,dauci ſeminis, carpobalſami, cyphios,bdellij,nardi gallicę,gummi,petroſelini,opij,cardamomi,fœniculi ſeminis,gentianæ,foliorum roſæ,ſingulorum drachmæ octo,dictamni, aniſi,acori,phu,ſingulorum drachmæ tres, mēu athamantici, acaciæ,alui ſcinci,hyperici ſeminis,ſingulorum ſeſquidrachma,uini & mellis quod ſatis eſt. Præparatur theriacæ modo. Galenus tradit ad eadem hoc ualere,ad quæ illa, præterquàm ad uiperæ morſus, in eos enim Theriace efficacior eſt.

Antidotum dia hæmaton,hoc eſt ex ſanguinibus,ad omnia uenenata,& lethalia medicamenta.

Piperis albi & longi,coſti,acori,phu,aniſi, dictamni cretici, ſingulorũ drachmæ duę,amomi,opobalſami,rutę ſylueſtris ſeminis, fœniculi ſeminis,cumini ęthiopici,anethi,anatis maſculi ſanguinis ſicci,hœdi ſanguinis, anſerini ſanguinis,anatis fœminę ſanguinis,napi ſylueſtris ſeminis, ſingulorum drachmæ tres,gentianæ radicis,trifolij,iunci odorati floris,lachrymę thuris,roſarum ſiccarum,ſingulorum drachmę quatuor, cinnamomi drachmæ duæ,ſcordij drachmæ octo,petroſelini,polij,myrrhæ,nardi,ſingulorum drachmæ ſex,caſſiæ drachmæ tres,lactis cyrenaici totidem, ſtœchados drachmæ quinq;,aſari drachmæ duæ,guttæ ammoniaci drachmę tres,mēu athamantini drachmę duæ,agarici tantundem,carpobalſami grana uiginti,mellis cocti quod ſatis eſt.

Oxymeli

Oxymeli ſimplex.

Aceti quàmacerrimi albi ſextarius,aquæ ſextarij duo, mellis ſextarius, ad liquidioris mellis ſpiſſitudinem incoquuntur, ſic ut mel interea deſpumetur.

Acetum ſcillites.

Scillæ albi coloris in taleolas conciſæ libræ ſex,quadraginta diebus in umbra ſiccantur,deinde ubi rurſus purgatæ fuerint,in aceti generoſi ſextarijs duodecim,diebus ſexaginta in ſole madeſcere ſinuntur,uaſe bene operculato.poſt eum numerũ dierum ſcilla ex aceto expreſſa proijcitur, ipſum uerò acetum defæcatum transfunditur.Nonnulli uerò ſcillæ libram in aceti ſextarios ſex conijciunt.alij uiridem ſcillam in acetum pari utriuſque modo demittunt,ſinuntq́ uſq; ad menſeis ſex,atq; hoc modo maiorem incidendi uim acquirit.Valet autem acetum ſcillatum collutum ad fluida oris uitia,& pleriſq; interaneorum affectibus potum medetur, quibus exulceratio coniuncta non eſt.item alijs compluribus efficax eſt.

Oxymeli Scillinum.

Scillæ partis internæ tenerioris libræ duę,aceti acris albi ſextarij quindecim,piperis,petroſelini macedonici,ſingulorum unciæ duæ, dauci cretici,ameos,aniſi,nardi gallicæ,liguſtici,aſari,cardamomi,ſpicæ nardi, amomi,rheupontici,ſingulorũ ſemuncia,fœniculi ſeminis,cumini,laſeris, zingiberis,pirethri,hyſſopi cretici,coſti,pulegij, ſingulorum uncia, menthæ uiridis faſciculus,rutæ uiridis turiones quinq;,mellis attici ſextarius,ſapæ ſextarij duo,apij uiridis faſciculus:interior ſcillæ pars alba contuſa in acetum mittitur,ſiniturq́ diebus ſeptem ſub caniculæ æſtu madeſcere, deinde ſcilla ſublata,arida quidem iam contuſa: uiridia autem non contuſa in acetum conijciuntur.Rurſus poſt dies ſeptem omnibus exemptis, mel & ſapa aceto adijciuntur,excoctaq; uſq; ad ſpiſſitudinem in uitreum uas defunduntur.Cæterũ præſidio hoc & ieiunus inſtar potionis utere, & cum cibo inſtar condimenti,eſt enim longè utiliſſimum.

Medicamentum Galeni è ſcilla, comitialibus potiſſimum efficax.

Scilla minutim manibus contuſa in uas in quo mel ſolet colligi,demittitur,eoq́ diligenter operculato in loco ad meridiem ſpectante ſub æſtu caniculæ reponitur, quadraginta diebus poſt caniculæ ſidus in ſuperficie uaſe ſoluto ſcillæ corpus effluxiſſe deprehendes,exceptus igitur ipſius ſuccus melle optimo edulcoratur, daturq́ comitialibus quotidie cochleare, pueris exiguum,prouectis magnum.Ipſumq́ ſcillæ corpus tritũ cum melle datur cochleari,atq; hoc uirtute ſecundum eſt.

Philonis antidotum.

Piperis albi drachmæ uiginti,alterci drachmæ uiginti,lachrymę papaueris drachmæ decem,croci drachmæ quinq;,pirethri, euphorbij, ſpicæ nardi,ſingulę drachmę,mellis attici uel alterius generoſi probè cocti quan tum ſufficit.datur prouectioribus ad nucis auellanæ magnitudinem : minoribus fabæ inſtar:pueris,ciceris.Medicamentum eſt quod dolorem ſopit,& ſomnum accerſit.

Athanaſia dolorem leniens, pleuriticis accommodata, authore Oribaſio.

Caſſiæ drachmæ octo, ſpicæ nardi, amomi, croci, opij, ſtyracis, myrrhę, coſti, ſingulorum drachmæ quatuor, mellis deſpumati quod ſatis eſt. datur quemadmodum Philonium.

Medicamentum ex duplici pipere, eiuſdem effectus.

Cardamomi, caſtorei, opij, ſingulorum drachmæ tres, myrrhæ, coſti, piperis albi & longi, galbani, ſingulorum drachmæ tres, croci totidem: excipiuntur melle decocto, & ad fabæ magnitudinem exhibentur.

Medicamentum dia codion, id eſt, ex papaueris capitibus, & ſapa.

Capita papaueris uiridia minimè aquoſa octo decémue, díe poſtquam decerpta ſunt, incoquuntur cum dulcis radiculæ uncia, madefacta in ſapæ ſextario rurſus incoquuntur dum tabeſcant, ubi mediocris ſpiſſitudo facta eſt, ab igne ſublata defunduntur: uſus medicamenti eſt in febribus ubi ſopire opus eſt, & quum tenuis defluxio à capite in thoracem defertur.

Medicamentum ex capitibus papaueris & melle.

Capita papauerum, ut dictum eſt, & dulcis radiculæ uncia, in aquæ pluuialis aut puteanæ ſextario donec intabeſcant excoquuntur. ubi expreſſa fuerint, ſemiſextarius mellis decocto inijcitur: excocta uſq; ad ſpiſſitudinē, dantur in quibus præterquàm quod dolorem lenire & ſomnum conciliare oportet, etiam purgatione opus eſt, & abſterſione eorum quæ in pectore aut pulmonibus renibusq; inhæreſcunt.

Dia codion, compoſitum.

Aquæ, in qua papauerum capita decocta ſunt ad prædictam commode rationem, ſextarius, uini dulcis heminæ duæ, mellis libra, croci, hypociſtidis ſucci, ſingulorum drachmæ quatuor, coquuntur uſq; ad ſpiſſitudinē, uerum ſtomacho utilius eſt medicamentum ex melle, capitum papaueris decocto, & malis cotoneis præparatum: efficacius ſi præter capita, ſertula campana & dulcis radicula aquæ incocta fuerint.

Eclegma ex marrubio, ſimplex, tabidis maximè accommodatum.

Marrubij comæ libra in aquæ heminis ſex decoquitur ad tertias, inde herba proijcitur, adijcitur autem aquæ mel: ea incoquuntur uſq; ad mellis ſpiſſitudinem. inſtar cochlearis exhibetur.

Ex marrubio, compoſitum.

Marrubij comæ, iridis illyricæ, hyſſopi, pulegij, dulcis radiculę, apij, ſingulorum ſextans, caricarum pinguium quadrans, nuclei pini reſinati tantundem: craſſius contuſa, arida cum caricis in aquæ ſextarios tres demerguntur, coquunturq; uſq; ad tertias, illis exemptis, aquæ, mellis libræ duę induntur, & ad craſſitudinem melleam incoquuntur.

Medicamentum ex eruis.

Amygdalarum amararum ſextans, farinę erui triens, hyſſopi tantundē, iridis ſemuncia, nucleorum pini torrefactorum unciæ duæ, mellis ſextarius, uel quod ſatis eſt.

Medicamentum dodecatheon.

Iridis Illyricæ triens, erui triens, hyſſopi, urticæ ſeminis, dulcis radiculæ, fœnugræci, ſingulorum ſextans, bulborum, ſeminis lini torrefacti, ſingulorum triens, melanthij ſcrupula octodecim, pulegij ſcrupula ſex, nucleorum pini torridorum ſextans, piperis ſcrupula ſex, mellis quãtum ſufficit.

Antidotum, ſotera.

Spicæ nardi ſcrupula trigintanouem, myrrhæ ſcrupula uiginti ſeptem, croci ſcrupula trigintaſeptem, caſtorij ſcrupula trigintanouem, opij ſcrupula trigintaſex, petroſelini ſcrupula quadragintaquinq;, aniſi ſcrupula nouem, apij ſcrupula ſeptem, iunci odorati floris ſcrupula trigintaſex, caſſiæ ſcrupula duodecim, piperis lõgi totidem, ſinonis ſeminis ſcrupula ſex, ſtyracis ſcrupula octodecim, amomi ſcrupula duodecim, ſeſelis totidem, hedychroi, coſti, aſari, ſingulorum ſcrupula octodecim, mellis quod ſatis eſt.

Ex ſtyrace bechicon, hoc eſt, tuſſi efficax.

Amomi, caſſię, ſingulorum ſextans, ſtyracis, ſpicæ nardi, ſingulorũ ſeſcuncia, croci, piperis albi, ſingulorum uncia, mellis ſextarius: exhibetur cochlearium.

Medicamentum Philoxeni, purulentis & longa defluxione infeſtatis idoneum.

Reſinæ terebinthinę drachmę uigintiocto, nardi drachmę ſedecim, myrrhę ſtillatitię drachmę ſex, cardamomi, bulborum tantundem, croci drachmę duodecim, galbani drachmę ſedecim, amygdala amara octoginta, mellis hemina: ex aqua potatur, quantum faba Aegyptia explet.

Eſdra, multiplicis uſus, uehementer enim deſiccat.

Amomi ſcrupula ſex, croci ſcrupula octodecim, dauci ſeminis ſcrupulũ unum & dimidium, fœniculi ſeminis ſcrupula tria, caſſiæ ſeſquiſcrupulũ, iunci odorati floris ſcrupula quatuor & dimidium, cinnamomi ſcrupula tria, hypociſtidis ſucci ſcrupula quatuor & dimidium, ſulfuris unciæ quinque, papaueris ſeminis ſcrupula quinq;, pyrethri ſcrupula tria, petroſelini ſeſquiſcrupulum, iridis illyricæ ſcrupula ſeptem & dimidium, alterci ſeminis ſcrupula tredecim & dimidium, ſpicæ nardi ſcrupula ſeptem & dimidium, rutæ ſeminis ſeſquiſcrupulum, anethi ſcrupula tria, cardamomi unciæ tres, roſarum ſiccarum ſcrupula quatuor & dimidium, nerij floris ſeſquiſcrupulum, eſt autem ueluti fibra ex qua oritur roſa, rhododaphnes & roſę ipſius ſingulorum ſcrupula tria, rheu ſcrupula ſex, gentianæ ſcrupula ſex, hedychroi ſeſquiſcrupulum, tragacãthę ſcrupula quindecim, lycij ſcrupula ſex, citri arboris foliorum ſcrupula ſex, ocimi ſeminis ſeſquiſcrupulũ, aniſi ſcrupula tria, coſti, myrrhæ, ſingulorum ſcrupula ſex, bdellij ſcrupula ſedecim, artemiſię ſucci ſcrupula tredecim, rhu ſyriaci ſcrupula uigintiquinq; & dimidium, aſari, uteri mergi, lapidis iaſpidis, ſingulorum ſcrupula tria, piperis ſcrupula quindecim, caſtorij ſeſquiſcrupulum, cimolię ſcrupula ſex, ſiſonis ſcrupula nouem, ſtyracis totidẽ, opobalſami ſcrupula duodecim, ſeſelis herbæ ſeſquiſcrupulum, mellis, unciæ uigintiocto, uini quãtum ſatis eſt.

Medicamentum ex malorum cotoneorum carnibus.

Malorum cotoneorum purorum libræ tres,coquuntur in uini perueſtuſti ſextarijs tribus,deinde conteruntur:quibus piperis,aniſi,liguſtici,ſingulorum contritorum uncia admiſcetur. Nonnulli etiam zingiberis ſemūciam indunt.quidam in uicem uini,aceto uſi ſunt.

Medicamentum ex ſuccis malorum, ad appetentiam abolitam & ægram concoctionem probatum.

Malorum cotoneorum maturorum ſucci ſextarij duo, mellis laudati tantundem,aceti ſextarius,zingiberis unciæ tres, piperis albi unciæ duæ: incoquuntur ad ſpiſſitudinem.hoc Galenus ad eos qui perfrixerunt præparat:in quibus autem bilis redundat,ſine pipere & zingibere conficitur.

Quomodo paretur melaplacontium.

Malorum cotoneorum purorum libræ ſex in uino coquuntur quouſque intabeſcant,inde exemptæ conteruntur.nonnulli mellis libras octo ad ijciunt,coquuntq; igne lento,ferula agitantes.ubi tam ſpiſſum totum euaſerit,ut manus quodammodo non inquinet,etiam tunc addunt contuſi piperis uncias tres,aniſi tantundem,petroſelini unciam.Sunt qui zingiberis unciam & maſtiches tantundem miſceant:deinde mixta inſtar ſemunciæ formant,& cum lauri folijs componunt.

Cydonatum contuſum fragmentis ſaluis.

Malorum cotoneorum purorum fruſtulatim conciſorum libræ octo, in uini ſextarijs totidem incoquuntur temperatè,ut non diſſoluantur, deinde mellis deſpumati libræ octo,piperis unciæ octo,petroſelini,aniſi,ſinguli quadrantes,zingiberis quincunx,ſpicæ nardi ſeſcuncia, caryophylli uncia,ipſis admiſcentur:omnia contuſa ac modicè incocta uſq; ad iuſculi ſpiſſitudinem auferuntur,quibus refrigeratis fragmenta ſimul cum iure componuntur.

Medicamentum diatrion pipereon,ex triplici pipere.

Piperis communis,albi,& longi,ſingulorum drachmę ſeptem,zingiberis,aniſi,thymi ſummitatū,ſingulorū drachmæ duę, mellis quod ſatis eſt.

Aliud, Oribaſij.

Piperis albi unciæ duæ,piperis nigri,& longi,ſpicæ nardi,cinnamomi, ameos,caryi,hyſſopi,ſeſelis,dauci,petroſelini,ſingulę uncię,zingiberis drachmæ quatuor,mellis libræ tres.

Aliud.

Piperis communis quadrans,albi uncia,longi tantundem, petroſelini, cinnamomi aut caſſiæ duplicatæ,zingiberis,ſingulorum uncia,mellis unciæ una & uiginti, uel quod ſatis eſt. ego etiam thymi comæ unciam miſcui.

Dioſpolites.

Cumini aceto macerati torrefactiq; uncia,piperis, zingiberis, ſingulorum uncię duę, rutę uiridis ſeſcuncia, nitri drachmę duę & ſemis:melle excipitur.

Medica-

Medicamentum dia Calaminthes, id eſt, ex Calamintha.

Petroſelini, pulegij, ſeſeleos, calaminthæ, ſinguli quadrantes, apij ſemiſnis uncia.

Medicamentum dia citriu, hoc eſt, ex malo Medico, tardè concoquentibus efficax.

Aceti heminæ tres, mali medici carnis libra, hyſſopi, rutæ, ſingulorum faſciculus: per noctem in aceto madefacta ad tertias decoquuntur, expreſſaq; proijciuntur: aceto miſcetur mellis ſextarius, rurſusq; incoquuntur ad mellis ſpiſſitudinem: ubi incraſſata fuerint, inſperguntur aſari, mēu, piperis albi, ſinguli ſextantes: exhibetur cochleare mane, & dormituro.

Picra, hoc eſt amara, compoſitio Galeni.

Aloës drachmæ centum, xylobalſami, maſtiches, croci, ſpicæ nardi, aſari, cinnamomi, ſingulorū drachmę ſex. Quidā addunt etiam iunci odorati floris & caſſiæ utriuſq; drachmas ſex. exhibetur drachma ex hydromelite.

Picra ex oxymelite, ad ſtomachicos, uterum, & aquam inter cutem.

Aloës unciæ quatuor, phylli unciæ duæ, coſti, caſſiæ, amomi, iridis, ſingulorum drachmæ, fœniculi radicis corticis libra, maſtiches, nardi gallicę, zingiberis, ſingulorū drachma, piperis drachma, mēu drachma, aceti, mellis, utriuſq; ſeſquiſextarius: fœniculum in aceto prius excoctū proijcitur, deinde mel additur. Vbi uſq; ad melleam ſpiſſitudinem incoxeris, reliqua detrita inſperges.

Medicamentum ex lupino iecore præſtantiſſimum.

Gentianæ, chamæpityos, petroſelini, marrubij, ſucci arcij, ſinapis, ſcolopendrij radicis, panacis, minij, erythrodani, braſſicæ ſeminis, ariſtolochiæ longæ, piperis albi, ſpicæ nardi, coſti, erucæ ſeminis, eryngij radicis, polij, echij, eupatorij, baccarum iuniperi, lupini iecoris, helenij, pares modi: melle diſcocto excipiuntur, mulſoq; probè cocto, ad nucis auellanæ magnitudinem dantur.

Theodoretus dia anacardion.

Anacardiorum ſeſcuncia, croci, caſſiæ, phylli, ſpicæ nardi, cariophylli, mēu, agarici, iunci odorati floris, rheu, epithymi, ſingulorū drachmæ quatuor, acori, piperis, ſingulorum ſeſcuncia, aloës unciæ tres, ſaxifragæ, maſtiches, iridis illyricæ, ſingulorum ſeſcuncia, myrobalanorum uncia, mellis libræ ſex, uel quantum ſufficit.

Theodoretus altera dia anacardion.

Aloës drachmæ ſexaginta, agarici drachmæ uigintiquatuor, croci, caſſiæ, rheupontici, acori, cinnamomi, maſtiches, ſingulorum drachmæ decē, coſti, rutæ ſeminis, piperis albi, ſingulorū drachmæ octo, ſpicæ nardi drachmæ tres, xylobalſami, aſari, chamædryos, mēu, ſingulorū drachmæ quatuor, mellis quod ſatis eſt. Nonnulli hic quoq; addunt anacardia duo, datur drachmis binis cum mulſa.

Medicamentum cyphoides, ad iecoroſos & pectoris uitia.

Vuę paſſę carnis drachmę uigintiquinq;, croci drachma, calami odorati

drachmæ

drachmæ duæ ſemis,bdellij drachmæ duę & ſemis,caſſiæ ſeſquidrachma, cinnamomi tres oboli,ſpicæ nardi totidem,iunci odorati drachmæ duæ ſemis,myrrhæ,reſinæ terebinthinæ,ſingulorum drachmæ quatuor,aſpalathi ramēti oboli duodecim,mellis drachmę ſedecim,uini quantum ſufficit.

Aliud cyphoides, Alexandri.

Croci,cinnamomi,bdellij,ſingulorum drachmæ quatuor,myrrhæ,calami aromatici,ſingulorum drachmæ duæ,aſpalathi,iunci odorati floris, ſingulorum drachmæ tres,caſſiæ,nardi, ſingulæ drachmæ, terebinthinæ reſinæ drachmæ ſedecim, uuæ paſſæ carnis drachmæ centum ſexaginta, mellis ſeſquihemina,uini Chij quod ſufficit.

Dia bacanu medicamentum, Hepati accommodatum.

Bacani uncia,coſti tantundem,phylli ſcrupula octo,piperis albi ſcrupula ſex,ſpicæ nardi totidem,mellis quod ſatis eſt,datur cochleariū cum temperatura conditi.

Medicamentum Zopyrios.

Myrrhæ drachmæ quinq;, croci,caſſiæ,ſingulorū drachmæ quatuor, cinnamomi drachmæ tres,ſpicæ nardi drachmæ duæ,iunci odorati floris tantundem, piperis albi ſeſquidrachma, thuris drachma, coſti drachma, mellis quod ſatis eſt.

Compoſitio pæonia.

Styracis calamitis drachmæ ſex,thuris,amomi, croci, ſingulorum ſeſcuncia,ſpicæ nardi drachmæ ſex, phylli drachmæ duæ,piperis albi drachmę ſex,et cōmunis octo,myrrhę uncia,coſti tantundē,mellis quod ſatis eſt.

Catapotia Doſithei ad iecur inſcripta.

Aloës uncia,ſpicæ nardi,phylli,coſti,ſingulorum ſcrupula duo,agarici ſcrupula octo,maſtiches ſcrupula tredecim, epithymi ſcrupula quatuor, rheu ſcrupulum.

Oxymeli ſplenicum, hoc eſt, lieni dicatum.

Capparis radicum corticis,ſcolopendrij,ſpicæ nardi,aſari, iridis, iunci odorati floris,iunci quadrati floris,aniſi,cumini,fœniculi,acori, ericę fructus,ſingulorum uncia,myricę foliorum,ſalicis foliorum,apij radicis, thuris arboris,ſcillæ,ſingulorum unciæ duæ,aceti ſextarij tres,mellis tantundem, guttæ ammoniaci unciæ tres. præparatum modo ſcillini, duobus cochlearijs exhibetur.

Oximeli, calculoſis efficax.

Saxifragæ,betonicæ,graminis,adianthi,ſpicæ nardi,carpeſij,aſari, eryngij,ſingulorum uncia,petroſelini macedonici, rutæ ſeminis, ſingulorum ſemuncia,fœniculi uiridis,iridis,ſcillæ toſtæ,chamædaphnes, ſingulorum unciæ duæ,capparis radicum corticis unciæ tres,ſij unciæ duæ,aquæ, aceti,mellis,ſingulorum ſextarij duo.

Phuſca, ad conterendum calculos.

Pulegij,maſtiches,apij ſeminis,menthæ ſiccæ,ſingulorū uncia,ſalis communis torrefacti libra,coriandri ſeminis,ſpicæ nardi,aniſi, ameos, ſingu-

lorum

lorum ſcrupula ſex,phylli ſcrupula quatuor,piperis albi ſemũcia, uel communis uncia,lithoſpermi unciæ ſex,betonicæ totidem,aceti generoſi ſextarij quinque:omnia contuſa,cribrata,& in tenuiſſimũ pollinem detrita, per triduum aceto madeſcunt,deinde diebus quadraginta inſolantur:ubi uſus inciderit,nigrum cicer,aſparagi radicem,apium,& adianthum decoquis, in huius decocti miſturam heminas duas aceti ſuperinfundis,& ægro in calido balneo ſolio propinas.Nonnulli uerò puluеris ex prędictis ſpeciebus, ſcrupula duodecim cum poſca dictarum herbarum iuri temperata exhibent,& nihilo minus medicamentum proficit.

Conditum calculos confringens.

Piperis albi,ſaxifragæ,ſpicæ nardi, lithoſpermi, betonicæ, ſingulorum uncia,petroſelini,phylli,ſingulorum ſeſcuncia,rutæ ſylueſtris ſeminis ſemuncia,mellis ſextarius,uini aſcalonitis ſextarij ſedecim.

Medicamentum ex ſanguine hircino.

Quum uua inceperit matureſcere,hirci ætate florentis ſanguinis in ſole ſiccati cochlearia duo calculoſis exhibeto cum paſſo cretico.Quidam uerò amomi & phylli,utriuſque treis uncias miſcent.Alij etiam myrrhę quatuor ſcrupula.

Ex cicadis medicamentum nephriticum.

Lithoſpermi,raphidis piſcis combuſti,ſeſelis,ſingulorum uncia,ameos, cucumeris ſatiui ſeminis,ſaxifragæ,uuæ paſſæ acinis exemptis,altheæ ſeminis,phaſeoli albi,lyncurij,ſingulorum ſemuncia,ſpicæ nardi,phu, mēu,lapidum ex ſpongijs,ſingulæ drachmæ,adianthi, paliuri ſeminis interioris, ſij ſicci,rubi cadicis,graminis,polypodij,ſingulorum drachmæ tres, hircini ſanguinis deſiccati ut dictum eſt,ſcrupula ſex, cicadarum ſiccarum ſine capite,pennis,& pedibus,triens,piperis albi drachmę ſex,mellis probè cocti quod ſatis eſt.datur inſtar nucis auellanæ in condito tribus obolis, aut decocto ſaxifragæ,aut ſij,aut radicis aſparagi,aut roriſmarini, aut quinque folij,aut ſtruthij radicis.

Medicamentum ex lithoſpermo.

Lithoſpermi,betonicæ,ſaxifragæ,petroſelini,piperis albi pares portiones cum melle excipiuntur.

Medicamentum ex marrubij ſemine.

Piperis albi & nigri,dauci cretici,cucumeris ſatiui ſeminis,fœniculi ſeminis,marrubij ſeminis,petroſelini macedonici,pyrethri,zingiberis, phylli,ſingulæ uncię,mellis quod ſatis eſt.

Medicamentum ex lapide Iudaico,Qui tecolithos dicitur.

Spicę nardi,hyſſopi,lapidis Iudaïci,ſingulorum ſcrupula octo, piperis ſcrupula duodecim,zingiberis,petroſelini,coſti,ſaxifragæ,ſingulorũ ſcrupula ſex,caſſię,apij ſeminis,ſingulorum ſcrupula tria,cyperi ſcrupula ſex, ramenti eboris ſcrupula quatuor,cardamomi ligni ſcrupula ſex, ſeminis lini ſcrupula quatuor,mellis quantum ſufficit.

Medi

Medicamentum ex ſyluestris maluæ ſemine.

Cucumeris domeſtici ſeminis drachmæ duodecim, alterci ſeminis drachmæ ſex, cicutæ ſeminis drachmæ tres, (alij ſex) opij, fœniculi maluæ ſylueſtris ſeminis, croci, ſingulorum drachmæ tres, apij ſeminis drachmę ſex, caſſiæ drachmæ quatuor, amygdala baſilica decem, nuces auellanæ totidē, aſari drachmæ quatuor: paſſo cretico excepta dātur tribus obolis, ſi febris abeſt, cum ſapa. Nonnulli melle excipiunt.

Medicamentum ex bellarijs nephriticum, ueſicæ & renum exulcerationi idoneum.

Vuæ paſſæ albæ cui acini ſint exempti, nucleorum pini recentium, ſingulorum unciæ duæ, cucumeris ſeminis cortice exuti, baccarum myrti nucleo ablato, amygdalarum amararum, palmularum pinguium, apij ſeminis, papaueris ſeminis, croci, ſingulorum drachmæ, myrrhæ unciæ duę: inſtar drachmæ ex paſſo ieiuno propinatur.

Satyriacum antidotum.

Zingiberis, ſatyrij ſuperioris, ſingulorum drachmæ octo, ſcinci caudæ, mēu, aſari, petroſelini, cardamomi, ſeſelis, ſingulorum drachmæ quatuor, erucæ ſeminis, cinnamomi, ſingulorum drachmæ tres, hormini, piperis albi, cnici ſeminis, ſingulorum drachmæ duæ, iunci odorati floris, ſpicæ nardi, ſingulæ drachmæ, ſanguinis hircini myſtrum. datur drachma imbecillioribus cum lacte.

Catapotia ex xylomacere, dyſentericis utilia.

Xylomaceris, opij, rheu, ſingulorum ſcrupula ſex, gallæ, myrrhæ, ſingulæ unciæ. excipiuntur uino ſpathite.

Podagrica remedia.

Medicamentum ex corallio, quod diacoralliu uocatur, podagricis idoneum.

Nota fieri mentionē rhabarbari a Paulo hic. bis: 433. i. Manar. lib. 3. epta. 4.

Rheu barbarici, pæoniæ, myrrhæ troglodytidis, ſpicæ nardi, ſinguli ſextantes, phylli uncia, caryophylli grana quindecim, anagallidis phœnicei coloris quam uocant corallion, ſemuncia, ariſtolochiæ longę uncię quatuor, & rotundę totidem. datur inſtar ſcrupuli quotidie, concoctione probè defuncto. Incipiendum uerò eſt ab æquinoctio autumnali, quod circa uigeſimumquartum menſis ſeptembris diem accidit, capiendumq; deinceps ad dies quinquaginta, deinde relinquetur quindecim dierum interuallo, atq; ſic facere oportet quouſq; dies quibus aſſumitur abſoluantur trecenti ſexagintaquinq;. Sub caniculæ ortu omnino abſtinendum eſt, hoc eſt à uigeſimo quarto die Iunij uſq; ad Auguſti finem. Vitari debet uenus, carnes prę ſertim ſuillæ, ſalſamentum, garum, beta, daucum, mentha, & lactuca non cocta, peponeſq;, piſcium capita, cammari, tum qui molli, tum qui teſtacea cute præditi ſunt, legumina omnia, & ſummatim quæ craſſi ſucci ſunt, uinum nigrum & liberalius. Balneum cōuenit & quotidianum exercitium, uel pedibus, uel equo, uel geſtatione obitū. Qui uerò habitu ſicciore ſunt, etiam ſi plenius nutriantur, non offenduntur.

Aga-

Agapeti compoſitio ad podagram.

Phylli,rheu barbarici,croci,ſpicæ nardi, myrrhæ troglodytidis, coſti, chamædryos,ſinguli ſextantes,aloës hepaticæ quincunx,hyperici, pæoniȩ, ſinguli quadrantes,ariſtolochiæ longæ,phu,mēu,damaſonij, anagallidis, ſinguli trientes:utendi modus idem eſt qui in compoſitione dia coralliu.

Compoſitio atactos ad podagram.

Phylli,mēu,damaſonij,anagallidis cui flos eſt cæruleus,erythrodani, maſtiches,croci,caſſiæ,aloës hepaticæ,gentianæ,chamędryos,ſingulorum uncia,caryophylli,aſari,piperis albi & nigri,ſingulorum ſemuncia, ſpicæ nardi,myrrhæ,rheu barbarici,pæoniæ radicis,ariſtolochiæ longæ & rotundæ,ſingulorum unciæ duæ.Similis uſus eſt.

Procli compoſitio,podagræ & coxendicum doloribus accommodata.

Chamædryos unciæ nouem,cētaurij unciæ octo,ariſtolochiæ unciæ ſeptem,gentianæ unciæ ſex,hyperici unciæ quinqꝫ, petroſelini macedonici unciæ quatuor,mēu unciæ tres,agarici unciæ duæ,phu uncia una, mellis attici heminæ duæ.

Medicamentum ex rebus ſeptem conſtans,ad eadem.

Hyperici,ariſtolochiæ longæ,ſingulorum uncia, centaurij, chamæpityos,agarici,ſingulorum tres unciæ,chamædryos unciæ ſex,gentianæ unciæ quinqꝫ.Nonnulli etiam petroſelini unciam addunt, mellis drachmas quinqꝫ.datur inſtar drachmæ.

De paſtillis. *Cap. XII.*

PAſtilli græcè trochiſci à figura rotularum nominātur.Tres ſunt eorū ſpecies,alij nanqꝫ ſunt potabiles,alij in aluum dantur, alij delinuntur. Ex his igitur qui potantur,alij comprimunt aluum,aut ſanguinem, aut aliam quampiam fluxionem,refrigerando,aut aſtringendo,aut opplendo, aut deſiccando eam cohibentes:quemadmodum qui cōſtat ſpina ægyptia, & qui ſeminibus,conſimilesqꝫ:alij dolorem ſopiunt,uel quòd ſenſum obſtupefaciant,ut crocodes dictus,uel quòd humores diffundant, ueluti ex aromatis confecti:alij lienem,aut renes,aut iecur obſtructione liberant, ut qui ex amaris amygdalis conficit.Eorum uerò qui in aluum induntur,nonnulli acrimoniam obtundunt,ut in dyſenterijs, quemadmodum ex pompholyge,amylo,terra ſamia,cum cremore ptiſanæ aut eiuſmodi aliquo in iecti,nonnulli alui aut ſanguinis profluuium aſtringunt,ſicuti qui alumine,acacia,& omphacio cōnſtant,qualis eſt qui Philippo aſcribitur, uel ex ſpina Aegyptia,cum roſarum ſucco,aut plantaginis inditi : nonnulli adurentes,dyſenterię quam ulcera depaſcentia exercent,idonei:ex ſandaracha, auripigmento,calce,charta combuſta,confecti.Inſerentur autem cum ſucco lenticulæ,aut oryzæ,ſic ut inteſtinum prius muria elotum ſit,ægerqꝫ cibum & potum antea aſſumpſerit, ne aliquid medicamēti uirtutis reliquū, ad ſtomachum rapiatur.Cæterum utiles ſunt paſtilli qui ab inferioribus partibus inijciuntur,ad affectus potiſſimum qui infra umbilicū infeſtāt. Nam ſuperius uis ipſorum peruenire non poteſt.At qui delinuntur ſimileis illis uireis obtinent:uerum aſtringentes,in herpete,papulis,quæ dicun

tur exanthemata,intertriginibus,ſanguinis eruptionibus,& fluidis ulceribus proficiunt:cuiuſmodi eſt Andronius & Polyidæ.qui uerò obtundūt, carbunculis & maleficis ulceribus expediunt:utpote Leucus dictus,& dialotarion.urentes,ſicut iam comprehenſi,cuius generis habentur & Fauſtiani,ſerpentibus naturalium & ſedis ulceribus,pterygijs,& carnoſis narium uitijs accommodantur.

Paſtillus aſter dictus.

Croci,opij,caſtorei,ſpicæ nardi,caſſiæ,myrrhę,lemnię cretę,mandragorę corticis,ſingulorum triens,dauci,apij,aniſi,ſeſelis,alterci ſeminis,ſtyracis,ſingulorum drachmæ octo:uino læuigantur.

Paſtillus trigonus.

Apij ſeminis,alterci ſeminis,ſingulorum drachmæ duæ,aniſi drachmæ quatuor,opij drachmæ tres:aqua teruntur.

Paſtillus à ſeminibus dia ſpermaton dictus.

Aniſi,ameos,fœniculi ſeminis,ſingulorum drachmæ quatuor, apij ſeminis,opij,alterci ſeminis,ſingulorum drachmæ duæ:aqua læuigantur.

Paſtillus crocodes,hoc eſt croceus.

Aniſi,dauci cretici ſeminis,ſingulorum drachmæ quatuor,myrrhæ, caſtorei,ſingulorum drachmæ duæ,croci,opij, ſingulorum drachmæ tres, apij ſeminis,ſtyracis,ſingulorum drachmæ quatuor,alterci ſeminis drachmæ ſex:ex aqua deteruntur.

Paſtillus diarhodon.

Acaciæ,gummi,roſarum floris,balauſtiorum,hypociſtidis ſucci,gallarum,ſingulorum drachmæ tres,roſarum uiridium ſucci,plantaginis ſeminis,ſingulorum drachma,lycij Indici tantundem.

Paſtillus dia corallíu.

Alterci ſeminis,thuris,ſingulorum drachmæ octo,terræ ſamiæ, corallij,minij Sinopici,opij, ſingulorum drachmæ quatuor,amyli, balauſtiorum.ſingulorum drachmæ duæ:ſucco polygoni excipiuntur.

Paſtillus dia electru,hoc eſt,ex ſuccino.

Herbæ pulicaris unciæ quinq;,maſtiches uncię quatuor,ſuccini ſcobis, iridis,croci,ſingulorum unciæ quatuor,opij unciæ duæ.

Paſtillus ex ſpina Aegyptia.

Spinæ Aegyptiæ,rhu,thuris,acaciæ,aluminis ſciſſi, hypociſtidis ſucci, gallæ,lemniæ cretę,corallij,ſymphyti,terræ ſamiæ,aloës,ladani,pares portiones:uino ſubiguntur.

Alius paſtillus,quem Galenus aphrodiſiaſticon clidion inſcribit.

Satiuæ punicæ floris,ſpinæ Aegyptię,balauſtiorum hypociſtidis ſucci, acaciæ,ſingulorum drachmæ ſex,lycij,rhēu pontici,opij ſingulorū drachmæ quatuor,myrrhę drachmę duę:excipiuntur uino myrteo, uel roſarū, baccarúmue myrti decocto.

Clidion

Clidion Oribaſij, ad dyſentericos & cœliacos.

Gallæ omphacitidis drachmę octo, opij drachmę quatuor: ex aqua fin guntur catapotia. dantur terna aut quaterna.

Paſtillus ex cornu ceruino dyſentericis & ſanguinem excreantibus ſalutaris.

Cochlearum drachmę duodecim, cornus ceruini combuſti, gallæ torre factæ, acaciæ inarefactæ, ſingulorū drachmæ quinq; oboli duodecim, baccarum myrti nigræ drachmæ quindecim, opij ſiccati, hypociſtidis ſucci, ſingulorum drachmæ quinq;, labruſcæ floris drachmæ ſex, mandragoræ radicis ſucci, terræ ſamiæ quę aſter dicitur, ſingulorum drachmę duodecim, rhu obſoniorum drachmæ quatuordecim, malicorij torridi drachmæ ſeptem, thuris drachmæ octo, piceæ corticis exarefacti drachmæ quatuordecim, alterci ſeminis ſiccati drachmæ decem, rhus coriarij ſextarij duo, uini nigri quantum rhu incoquendo ut uinum fiat craſſiſſimum, ſatis eſt, atq; hoc percolato reliqua excepta in paſtillos coguntur.

Paſtillus amazonum.

Apij ſeminis, aniſi, ſingulorum drachmæ ſex, abſinthij comæ drachmæ quatuor, myrrhę, piperis, opij, caſtorei, ſingulorum drachmę duę, cinnamomi drachmę ſex: aqua ſubiguntur.

Paſtillus ex amygdalis amaris.

Aniſi, apij ſeminis, aſari, amygdalarum amararum, abſinthij comę, paria pondera: ex aqua finguntur paſtilli, qui drachmam pendeant. dantur febri carentibus ex mulſo: febricitantibus cum hydromelite.

Paſtillus ex erica, lieni dicatus.

Ericę fructus drachmę quatuor, piperis albi, nardi ſyriacę, ſuffiminis ammoniaci, ſingulorum drachmę duę: ammoniacum aceto ſoluitur, ariſdisq; admiſcetur. finguntur paſtilli qui ſinguli drachmam expleant. exhibentur ſingulatim cum oxymelitis cyatho.

Paſtillus ex ueſicarijs, dia phyſalidon uocant.

Cucumeris ſatiui excorticati ſeminis unciæ quatuor, alterci ſeminis, cicutæ, ſingulorum unciæ duæ, fœniculi, rumicis ſeminis, croci, nucleorum pini, amygdalorum amarorum, opij, ſingulæ unciæ, ueſicarię ſextarij tres, uini quod ſufficit.

Paſtillus Philippi, ad dyſentericos.

Balauſtiorum, acaciæ, hypociſtidis ſucci, opij, rhu, thuris, myrrhæ, croci, gallæ, aloës, rhēu pontici, malicorij, baccarum myrti, ſingulorum drachmæ quatuor: excipiuntur uino auſtero, formanturq; paſtilli triobolares. dantur ſi febris abeſt, cum uino: febricitantibus, cum hydromelite.

Paſtillus muſæ.

Aluminis, aloës, myrrhæ, atramenti ſutorij, ſingulorum ſeſcuncia, mali corij, croci, crocomagmatis, ſingulorum drachmæ ſex: excipiuntur uino.

Quomodo crocomagma paretur.

Croci unciæ duæ, roſarum, amyli, myrrhæ, aloës, thuris, gummi, ſingu

lorum uncia,coſti,ſpicęnardi,ſingulorũ drachma:uino ſubiguntur. At in capite de oleo crocino alia quoq; crocomagmatis confectura dicetur.

Paſtillus neræ ex Heræ commentarijs.

Myrrhæ,aloës,croci,ſingulorum drachmæ octo,aluminis ſciſſi drachmæ centum:aqua excipiuntur.

Polyidæ ſphragis.

Aluminis ſciſſi drachmæ tres,thuris drachmæ quatuor,myrrhæ drachmæ octo,atramenti ſutorij drachmæ duæ,floris ſatiuæ punicæ drachmæ duodecim,fellis taurini drachmæ ſex,aliàs drachmæ ſedecim,aloës uncia: uino auſtero excipiuntur.

Paſionis paſtillus.

Squamæ æris drachmæ duodecim,æris combuſti,ſalis ammoniaci,aluminis rotundi,æruginis raſæ,thuris,ſingulorũ drachmæ octo, uini quod ſufficit.

Paſtillus Andronius.

Satiuæ punicæ floris drachmæ decem, gallæ drachmæ octo, myrrhæ drachmæ quatuor,ariſtolochiæ rotundæ drachmæ quatuor,atramenti ſutorij,croci,aluminis ſciſſi,crocomagmatis,miſyos,thuris,ſingulorũ drachmæ duæ:læuigantur in uino aſtringenti,uel aceto.

Paſtillus Fauſtini.

Auripigmenti drachmæ duodecim,ſandarachæ drachmæ ſex, calcis uiuæ drachmæ octo,chartæ combuſtæ drachma:myrti baccarum ſucco uel decocto excepta,in paſtillos redigito,& cum myrti baccarum,lenticulæ,& rubi radicum decocto immittito.

Paſtillus ex charta,dia chartiu appellatus.

Chartæ combuſtæ triginta duæ,calcis,auripigmenti,ſandarachæ,ſingulæ unciæ:ſucco plantaginis excipiuntur.

Paſtillus cui nomen eſt thronus Marcellius.

Chartæ combuſtæ drachmæ decem,ſandarachæ, auripigmenti, ſquamæ æris, aluminis ſciſſi, ſingulorũ drachmæ quatuor,balauſtij drachmæ tres,opij drachmæ duæ,calcis nõ reſtinctæ drachmæ tres,omphacij drachma,hypociſtidis ſucci drachmæ tres:uino myrteo excepta coguntur in paſtillos qui drachmas quatuor pendeãt:ubi decoxeris in uino malicorium, myrti baccas,& roſas uſq; ad tertias,dato paſtillum unum aut in totũ quatuor,ex ſex uini cyathis.

Paſtillus à ſubere, dia phellon dictus.

Gallæ,chartæ, fæculæ uini,panis,ſingulorum concrematorum drachmæ quindecim, in alio habetur etiam cornu ceruini combuſti drachmæ quindecim,auripigmẽti drachmæ duæ, ſandarachæ,calcis,utriuſq; drachmæ quindecim,acaciæ,ceruſæ,ſingulorum drachmæ quinq;,argenti ſpumæ drachmæ tres:uino læuigantur.

Bithynus.

Malicorij drachmæ decem,cadmiæ unciæ tres,ariſtolochiæ, gallæ, panacis radicis,iridis,atramẽti ſutorij,aluminis ſciſſi,chalcitidis,miſyos,ſqua-

mæ æris, mannæ thuris (nonnulli etiam coſti) ſingulorum ſeſcuncia: aceto ſubiguntur.

Paſtillus dia caſtoriu, ad ulcera, nomas, & defluxiones.

Croci, aloës, thuris, ſingulorum uncia, florum mali punicæ, aluminis ſciſſi, caſtorij, mannæ thuris, æruginis raſæ, ſingulorum uncia, minij ſinopici libra: excipiuntur uino ueteri.

Paſtillus dia caſtoriu, colicis efficax.

Myrrhæ, caſtorij, ſingulorum ſcrupula ſex, croci, opij, ſingulorum ſcrupula nouem, aniſi, apij ſeminis, dauci ſeminis, ſingulorum ſemuncia, alterci ſeminis ſcrupula octodecim.

Paſtillus dia œnelæu, hoc eſt, ex uino & oleo mixtis, ſedis & naturalium uitijs utilis.

Ceruſæ unciæ decem, argenti ſpumæ unciæ quinque, thuris, recrementi plumbi, aluminis ſciſſi, ſingulorum unciæ duæ: uino marinæ experte læuigantur. in uſu uino & roſaceo aut uino & myrteo ſoluuntur.

Paſtillus ex lapide phrygio, naturalium uitijs accommodatus.

Lapidis phrygij combuſti reſtinctique ter, primum butyro uel roſaceo, deinde uino, poſtea melle, unciæ duæ, roſarum floris unciæ quatuor, mali corij uncia.

Paſtillus dia lotarion, quod eſt ex loto ſylueſtri, ad ſedis & naturalium uitia.

Ceruſæ, amyli, glaucij, croci, aluminis, æquales portiones: teruntur ſucco loti ſylueſtris, aut uino.

Paſtillus leucus.

Terræ ſamiæ triens, pompholygis, ceruſæ, amyli, ſinguli ſextantes, opij ſcrupula quatuor: aqua ſubiguntur.

Paſtillus dia alicacabu, hoc eſt, ex ueſicaria.

Spumæ argenti drachmæ uigintiquatuor, ceruſæ drachmę duodecim, aut una & uiginti, ueſicariæ drachmæ octo, atramenti ſutorij drachmæ quatuor, aluminis ſciſſi tantundem, minij quod ad colorem ſatis eſt: aqua excipiuntur.

Paſtillus ex duplici ueratro, idem uero ex duabus acacijs.

Acaciæ nigræ & fuluæ, glutini fabrilis (in alio piſcium glutinis) ſingulorum unciæ quatuor, guttæ ammoniaci, glaucij, aloës, ſingulorum unciæ duæ, thuris maſculi, ueratri nigri & albi, ſingulorum uncia: aceto ſcillino excipiũtur. quum uſus incidit eodem uel communi ſoluta, ante balneum, & rurſus poſt id inunguntur.

Paſtillus Criogenes.

Myrrhæ, æris combuſti, ariſtolochiæ rotundæ, æruginis raſæ, ſquamę ſtomomatis, uerbenacæ rectæ, aluminis rotundi, ſingulorum uncia, aceti quantum ſatis eſt. decerpi autem debet uerbenaca, quum ſol eſt in ariete. Fit etiam emplaſtrum in hunc modum: paſtilli, ceræ, colophoniæ, olei, par menſura, aceti quod ad læuigandum paſtillum ſufficit.

Paſtillus à nigro uiridiq́; colore dictus melanchlorus.

Myrrhæ, aloës, ſquamæ æris combuſti, auripigmenti, aluminis ſciſſilis, & rotundi, iridis, chalcitidis, miſyos, ſalis foſſitij, atramenti ſutorij, ceruſæ, nitri, argenti ſpumæ, panacis radicis, cadmiæ, malicorij, gallæ, ariſtolochię rotundæ, ſquamę ſtomomatis, æruginis raſæ, ſingulorũ uncia, aceti quod ſatis eſt. Fit etiam hoc modo emplaſtrum: paſtilli unciæ duæ, colophoniæ, ceræ, olei, ſingulorum unciæ ſex, aceti quod paſtillo ſubigendo ſatis eſt.

Pantolmius ad chironia malignaq́; ulcera, & defluxiones.

Caſſiæ, æris cremati, ceruſæ, argẽti ſpumæ, æruginis raſæ, aluminis ſciſſi, rotundi, liquidi, & lateritij quod plinthitis dicitur, panacis radicis, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, malicorij, atramenti ſutorij, portulacæ, iridis aſtragalitidis, chalcitidis, miſyos, guttæ ammoniaci, ſalis ammoniaci, æruginis ferri, ſquamæ æris, aloës, diphrygis, thuris, gallę, ſarcocollę, plumbi cremati, foliorum oleæ, ſorios, myrrhæ, cretæ ſutorię liquidæ, balauſtiorum, ſpinæ Aegyptiæ, ſulfuris ignem non experti, nitri, rhu rubri, rhu ſyriaci, chryſocollæ, rhus coriarij, acaciæ, ſalis ſpumæ, omphacij, auripigmenti, ſingulorum pares modi; cum aceto diebus triginta, ſub caniculæ ſidere læuigantur.

Paſtillus Nymphodoti.

Alphronitri uncia, nitri Alexandrini, ſaponis gallici, ſingulæ unciæ, ſalis cappadocij, maſtiches, gallæ, ſingulorum drachmæ quatuor, foliorum roſæ, amomi, amyli, ſingulorum uncia, phylli drachma, aluminis ſciſſilis, coſti, ſingulorum drachmæ duæ, uini myrtei quod ſatis eſt.

Paſtillus ex thapſia, hemicranico dolori efficax.

Succi thapſiæ drachmæ ſedecim, myrrhæ drachmæ octo, opopanacis, euphorbij, ſingulorum drachmæ ſex, nitri, liquoris parthenici, ſingulorũ drachmæ quatuor, piperis, ſagapeni, ſingulorum drachmæ duæ, aceti quantum ſufficit. Vbi utendum eſt, aceto inunctum poſt horas ſex abluito; at ſi uoles remiſſiore uti, cerato pari exceptum illinito noctemq́; ſinito.

Paſtillus quia ano ſubijcitur, hypotheton dictus, ad dyſenteriam, & ani dolores.

Terræ ſamiæ, amyli, ſingulorum quadrans, croci ſextans, acaciæ, tragacanthæ, ſingulæ unciæ, caſtorij, thuris, lycij, ſingulæ ſemunciæ: in calidioribus, etiam opij ſemuncia adijcitur: herbæ pulicaris ſucco excipiuntur, finguntürq́; paſtilli.

De medicamentis quibus aridis utimur, & ſmegmatis. Cap. XIII.

Aridorum medicamentorum quæ ſanè & catapaſmata ab inſpergendo, uocantur, alia ulceribus congruunt, alia cuti applicãtur: ex ijs quę ulceribus faciunt, quædam cauis carnem inducunt, quædã excreſcentia reprimunt, quædã cicatricẽ generant, quædã urunt exeduntq́;, nonnulla ſanguinẽ coërcent. Quæ igitur carni generandæ ſunt, uel repurgãdo ſordida, carnem creant, ut quę conſtant ex eruo, ariſtolochia, iride, panace, myrrha, thure,

thure,aloë:uel humiditatem circunfluam deſiccando, ueluti quæ fiunt ex ære,diphryge,ſquama,charta combuſta,piceæ cortice,& ſpina,quæ & ipſa cicatricem obducunt:uel acrimoniam roſionemq́; obtundendo, qualia ſunt ex pompholyge,amylo,ceruſa,fæce combuſta,oſtreis crematis, terra ſamia,& conſimilibus,& quæ compoſitorum ex his uireis habent. Ex reprimentibus lenia quidem ſunt,quæ conſtant ſquama æris,quæ miſy,chalcitide combuſtis,& galla:ualentiora ſunt,quæ atramẽto ſutorio, ærugine, miſy,chalcitide,ignem non expertis. Vrentia uerò exedentiaq́; fiunt ex calce,auripigmento,ſandaracha,& fæce uini combuſta, quam uocant ſphéclen,hoc eſt fæculam:atq́; hæc omnia componuntur,cæterum in tenuiſſimum redacta pollinem,ſi ulceribus inſpergantur minus rodunt: ſi ſpiſſiora,magis,idq́; urendo faciendoq́; cruſtam. Sanguinem reprimentia aut aſtringendo,aut refrigerando,aut ſiccando, aut opplendo illum coërcent, quorum materiam capite de paſtillis ſumus exequuti. At eorum quæ cuti admouentur,alia abſtergunt exterũtq́;,ut ex cimolia,pumice,lomento,fermento hordei,peponum carne,& ſalis flore confecta:alia extenuant & diſcutiunt,qualia fiunt ex ueratro,alcyonio,ſulfure,herba pediculari, ſinapi, pyrethro,ſemine roriſmarini,terra lemnia, ſepiæ teſta:atq́; hæc, aſſumpta calce & auripigmento cum liquore aliquo,pilis abolendis idonea,& ſmegmata fiunt. Quædam capiti admouentur,ut fluxum ex eo ruentem deſiccent,cuiuſmodi ſunt ex nitro,ſale,galla,malicorio,& id genus aliјs præparata.omnia uerò ſmegmata cuti non inunctæ accommodari debent.

Cephalicus puluis,capiti conueniens.

Eruorum quincunx,iridis ſeſcuncia,mannæ thuris ſeſcuncia, ariſtolochiæ,ſquamæ æris,ſingulorum ſeſcuncia.

Alius.

Piceæ corticis drachmæ ſex,thuris drachmæ quatuor,pumicis tantundem,iridis drachmæ duæ,reſinæ ſiccæ drachmæ ſex, ariſtolochiæ drachmæ duæ.

Ex aloë,dia aloës, dicitur.

Aloës drachmæ ſex,erui drachmæ octo,mannæ thuris drachmæ quatuor,gallæ drachmæ tres,aluminis ſciſſi drachmæ duæ.

Dia ſphecles,hoc eſt,ex fæce uini combuſta, Manethonis.

Cadmiæ combuſtæ & illotæ uncia,terræ ſamiæ uncia, fæcis uini combuſtæ unciæ quatuor,lapidis ſpecularis unciæ quatuor,thuris unciæ quatuor.quidam & amyli uncias quatuor addunt.

Melitera Oribaſiј.

Chalcitidis, ſquamæ æris,gallæ,balauſtiorum, ariſtolochiæ longæ ſingulorum uncia,malicoriј,aluminis ſciſſi ſingulorum ſemuncia.

Medicamentum ex oſtreis,dia oſtreon dicitur.

Cadmiæ, thuris, ſingulæ unciæ, oſtreorum combuſtorum unciæ tres.

Medicamentum ex thure, dia Libanu.

Argẽti ſpumę, thuris, ſquamę æris, mali punici, amyli, ceruſæ, pares modi.

Aphroditarium.

Thuris, ſquamæ æris, mali punici, amyli, ceruſæ, paria pondera.

Rhodia, ad ſupprimendum ſanguinem, ulcera depaſcentia, & excreſcentias.

Gallæ crudæ drachmæ ſex, gallæ combuſtæ reſtinctæq; uino, aridæ drachmæ duodecim, ſquamæ æris nigri, ſi non ſit, rubri, drachmæ octo, atramenti ſutorij, drachmæ uigintiquatuor, aluminis ſciſſi drachmæ uigintiſeptem: teruntur diebus ſat multis.

Medicamentum xanthon, hoc eſt, flauum.

Chalcitidis cõbuſtæ drachmæ quadraginta, atramenti ſutorij uſti drachmæ uiginti, miſyos cremati drachmæ decem, æris uſti drachmę quinq;.

Medicamentum à murino colore pſaron dictum.

Miſyos quincunx, gallarum triens, chalcitidis ſextans, ſquamæ æris tantundem, atramenti ſutorij uncia, æruginis raſæ ſextans.

Medicamentum heliocæs, adurens.

Auripigmenti libra, calcis uiuæ libræ duæ: aqua læuigato per dies caniculæ, deinde ſiccatis utitor.

Antheron.

Cyperi drachmæ octo, myrrhæ drachmæ duodecim, ſandarachę drachmæ tres, roſarum floris drachmæ duę, croci drachma, crocomagmatis, aluminis ſciſſi, iridis illyricæ, ſingulorum drachmæ duæ.

Medicamentum ex charta, quod Græci dicunt dia chartu, ad nomas oris potiſſimum & naturalium ulcera.

Aeris ſquamæ, chartæ combuſtæ, ſingulorum drachmæ octo, auripigmenti, ſulfuris uiui, ſingulorũ drachmæ duodecim, plumbi cremati drachmæ ſex. Ad humidiores quidem ſepedonas, ſicco utitor: ad ſiccas, roſaceo macerabis, nonnunquam & melle cum roſaceo.

Medicamentum ex myrto ſylueſtri, dia oxymyrſines appellatum, ad eadem.

Rhus coriarij unciæ duodecim, myrti ſylueſtris foliorum, ſandaraches, ſingulorum drachmæ octo, ſalicis foliorum ſiccorum, malicorij, ſingulorũ drachmæ ſex, aluminis ſciſſi, chryſocollæ, aloës, chalcitidis crudæ, ſquamæ, auripigmenti, ſalis communis, ſingulorum drachmæ quatuor.

Medicamentum Maſſalioti.

Nitri, opij, chryſocollæ, lapidis aſij, ſandarachæ, miſyos, chalcitidis, aluminis ſciſſi, diphrygis, æqualia pondera: ſicco utitor.

Smegma aridum, quod aſclepios dicitur.

Baccarum lauri, nitri alexandrini, ſalis torrefacti, ſalis cappadocici, ſtillæ ammoniacæ, aphronitri, pumicis, ſingulorum libra, ueratri nigri, herbæ lanariæ, pyrethri, fæculæ quæ eſt uini fæx combuſta, herbæ pediculariæ, ſinapis, iunci rotundi, aluminis ſciſſi, iunci quadrati floris, iridis, gallæ, ſingulorum unciæ ſex, ſampſuchi libra, uiticis ſeminis, pulegij,

farinæ

farinæ fabarum, & lupini, ſingulorum unciæ ſex, chamæleontis nigri, ſulfuris, gummi, thuris, piperis, cucumeris ſylueſtris radicis, marrubij, cimoliæ, pæoniæ, ſcpiæ teſtæ, fœnugræci, phylli, coſti, cumini, euphorbij, ſpicæ nardi, ſingulorum unciæ tres. Alexander autem præter hæc adijcit ſalis ex nitri fontibus, ſalis Tragaſæi, ſingulorum libram, adarces unciam, aluminis liquidi, nardi gallici, cnici, cocci gnidij, graminis aridi, brioniç ſiccæ, ſingulorum treis uncias.

Smegma peponatum.

Thuris, maſtiches, ſtillæ ammoniacæ, ſingulæ unciæ, tragacanthi ſeſcūcia, ſucci uuæ acerbæ dodrans, peponis ſeminis recentis quadrans, ſimilæ ſextarij quinq;, ouorum unius et uiginti albumina, iridis triens. quidam et ueratri nigri ſextantem miſcent.

Aliter Critonis.

Lomenti modius, ſimilæ ſextarij quatuor, trifolij, glandis unguentariç, iridis illyricæ, ſingulorum libræ quatuor, guttæ ammoniaci, coſti, ſingulorum libra, ouorum tenuia aquata, peponum carnis ſextarij duo, uuç acerbæ ſucci tantundem: macerantur, redactaq; in paſtillos ſiccantur, deinde contuſa incretaq; in uſum adhibentur. ALITER. Tragacanthç, thuris, maſtichæ, guttæ ammoniaci, ſingulorum drachmæ decem, omphacij drachmæ quinq;, ſimilaginis ſextarij quinq;, candidi ouorum liquoris uncia, peponum carnis unciæ decem: præparatur ut ſuprà dictum eſt.

Smegma quod capitis defluxiones exiccet.

Nitri Alexandrini rufi unciæ quinq;, ſalis communis torrefacti ſeſcuncia, ſalis cappadocij uncia: hæc aceto quàm acerrimo macerata in patinam fictilem conijciuntur, atq; in furno uruntur, dum redigantur in carbones: inde refrigeratis læuigatisq; ad abſtergendum utitor, uinum in balneo inſtillans.

Sapo Conſtantini.

Roſarum ſiccarū, aloës, gallæ, malicorij, malabathri, ſarcocollæ, ſingulorum tres unciæ, balauſtiorum, myrrhæ, ſandarachæ, ſpicæ nardi, ſingulorum unciç duæ, coſti uncia, ſaponis gallici libra, excipiuntur iure lupinorum.

Puluis pilos abolens, unde pſilotrum dicitur; ad podagram.

Maſtiches, thuris maſculi, herbæ pediculariæ, ueratri albi, ſpumæ argēti, ſingulorū unciæ tres, phylli, amyli, ueratri nigri, lapidis aſij floris, ſingulorum uncia, alcyonij, pumicis toſti, cimoliæ, ſampſuchi, ſingulorum unciç tres, ſpicç nardi uncia. Nonnulli etiam aloës unciam addunt. contuſum in uaſe puluerem reſeruato: ubi neceſſitas inciderit, oryzæ cremor & ptiſanæ in ollam conijcitur: poſtquam inferbuerit, pulueris, ſaponis gallici, auripigmenti, aluminis ſciſſi, ſandarachæ, ſingulorum ſeſcuncia additur, calcis uiuæ recentis libra. Vtitor unguento menſe ter. nono uidelicet lunæ die, decimonono, & uigeſimonono, idq; uſq; ad annum: poſt hunc, ſemel menſe, quùm uigeſimumnonum luna diem agit.

De

De medicamentis liquidis quæ illinuntur, ad oris uitia unde ſtomatica dicuntur, ac guttur accommodatis. Cap. XIIII.

QVanto rarior molliorq́; eſt ſumma oris tunica, cute quæ corpus totum obtegit, tanto etiam magis ſtomaticorum medicaminum uſus euariat. Quum igitur inflammatio incipit, ea requiruntur medicamenta quæ humoris influxum repellant, cuiuſmodi ſunt, arida quidem, omphacium, galla omphacitis, ſuccus rhu, hypociſtidis, aluminis, cortex piceæ, et thuris, balauſtia, & generatim omnia quæ aſtringunt, ita ut inſuauem ingratamq́; & lethalem uim non repræſentent: liquida uerò, ſuccus mororũ tum quæ batina, tum quæ ſycamina dicuntur, item nucum uiridium corticis, & mali punici, pręſertim acidi, & malorum cotoneorum, muſtum, aminæumq́;. mel autem per initia ſolum ut medicamenta adhæreant temperatur. at quum humor ſubſtiterit, miſceri debent quæ concoquant & mediocriter diſſipent, cuius generis eſt crocus, myrrha, & dulcis radiculæ ſuccus. at per totum id temporis quod ſtatum & declinationem intercedit, rectè uſurpatur mixtum aliquod ambobus, repellente puta, & diſcuſſorio: & per initia quidem ſuperabunt repellentia, deinde diſcutientia: in morbi declinatione ſolis uti diſcutientibus abſq; aſtrictione oportet, qualia ſunt nitrum, aphronitrum, origanum, hyſſopum, thymus, nepita, iris, beſaſa, conſimiliaq́;. liquor tunc ſapa eſto, tum quæ ex mulſo decocto, tum quæ ex caricis & palmulis conficitur, ipſumq́; dulce muſtum cum melle: ubi uerò ueluti reliquiæ quædam inflammationis remanſerint, etiã ſulfur ignem nõ expertum miſcebimus: ſuccum autem primũ cum melle incoquemus, dum liquidioris mellis ſpiſſitudo fiat, inde ſic arida in tenuiſſimum pollinem pertrita inſpergemus, poſtea modicè coquemus, quoad omnia exactè in unitatem cogantur, quo facto in uitreũ uas medicamentũ transfundemus.

Dia moron ſimplex.

Mororum ſucci ſextarij tres, prius excoquuntur dum tertia portio fuerit abſumpta, adiectoq́; mellis ſextario, rurſus incoquũtur ad melleam ſpiſſitudinem.

Dia moron compoſitum.

Mororum ſucci heminæ ſex, uſq; ad ſtrigmenti craſſitudinem coquuntur, deinde admixto læuis croci drachma, myrrhæ duabus, ſucci uuæ acerbæ una, aluminis ſciſſi ternis obolis, mellis hemina, quouſq; ſpiſſeſcant incoquuntur.

De moris batinis, quæ rubi fructus ſunt.

Item quod ex moris batinis conſtat, eodem modo præparatur, maiore ui aſtrictoria præditum.

Dia caryon, quod eſt ex nucibus, ſimplex.

Viridium nucum corticis contuſi ſucci heminæ quinq;, mellis hemina, coquuntur ad dimidias.

Dia caryon compoſitum.

Per initia quidem & in uigore oris inflammationũ, miſceri debent cro

ci, &

ci,& aluminis,ſingulæ drachmæ,myrrhæ duo,in declinatione uerò ad diſcutiendum,nitri drachma,ſulfuris tantundem,cum prædicta nucum corticis ſucci,& mellis menſura.

Medicamentum ex ſucco mali punici.

Mali punici cui nuclei ſunt adempti dulcis ſucci ſextarij quatuor, mali punici acidi ſucci ſextarij duo,mellis ſextarius,myrrhęaminęę drachmę octo,crocomagmatis,gallæ ſingulorum drachmæ octo, aluminis ſciſſilis drachmæ quatuor,iridis illyricę drachmæ octo,omphacij drachmę octo: conficitur quemadmodum quod moris conſtat.

Aliter idem.

Mali punici dulcis cum corio ſuo combuſti ſucci ſextarij ſex,mellis generoſi ſextarius,aluminis ſciſſi uncia,myrrhæ ſemuncia.

Medicamentum è muſto,dia gleucous dicunt.

Muſti ſextarij ſex,gallæ,aluminis ſciſſilis, ſingulorum drachmæ duæ, croci,myrrhæ,ſingulæ drachmæ.Si lenire uoles,dulce eſto muſtum: ſi repellere,auſterum.quod autem neutrũ eſt,mediam inter hæc uim obtinet.

Aegyptia ſtomatica.

Mellis pondo,olei bes,reſinæ terebinthinæ ſextans, croci drachmę quatuor:in cacabo liqueſiunt.

Medicamentum dia beſaſa,ex ruta ſylueſtri.

Aniſi ſeminis,apij ſeminis,iunci odorati floris, ameos ſeminis, aluminis ſciſſi,iridis illyricæ,beſaſa,quod nonnulli harmala uocant(eſt autem ruta ſylueſtris)cinnamomi,myrrhæ troglodytidos,croci,gallæ, ſingulorum uncia,ariſtolochiæ longæ,caſſiæ,crocomagmatis,roſarum ſiccarum, ſingulorum uncia,coſti,hirundinum cineris recentis,ſingulorum uncię tres, nardi Indicæ,amomi,ſingulorum ſemuncia,mellis quod ſatis eſt.

Dulces utilesq́; potiones. Cap. XV.

DVlcium ſimul & utilium potionum aliæ ex uino conficiuntur, coniectis in id quibuſdam ſpeciebus,exempli gratia;pipere,abſinthio,caſamo,alijsq́; compluribus,unde etiam appellationem nonnunquam ſortiuntur,aliquãdo melle admixto,interim non:aliæ ex aqua in qua decoquãtur mala,uel roſæ,uel ſimilia quædam,nempe uua acerba, mala punica, myrti baccæ,eoq́; mel optimum deſpumatum miſcetur,tum quòd firmũ ſit,tum quod dulce,interdum etiam utile:ſi illud excipias quod à cibyra in paruis uaſculis aſportatur,aſterum:item hydromalum uinoſum, quod etiã ſine melle fieri nouimus,quemadmodũ apomeli ex melle ſolo & aqua, citra alterius cuiuſdam ſubſtantiæ miſturam.Imò etiam ex uino confectæ potiones,quas & propomata Græci nominant,mellis deſpumati ſextariũ unum,ad uini quaternos recipiunt, componuntúrque citra coctionem. At quæ ex aqua & liquore fiunt, ſi quidem coquantur, unum mellis ad treis liquoris, cuius duæ ferè partes inter coquendum ſint abſumptæ, ſextarios aſſumunt: ſin minus, unum mellis ad binos liquoris. cæterum quæ non coquuntur,diu ſatis inſolare prorſus oportet,& præſertim om-

pha-

phacomeli. Ex aqua uerò temperatas potiones coquere cõuenit, quòd propter imbecillitatem facillimè mutentur. omnes autẽ in fictilia uaſa exigua oblita transfundẽdæ ſunt, ijsq; tutò operculatis in apricis locis uſquedum excoquantur reponendæ. attenuantibus autem & probè aqua temperatis uti cõuenit. Omphacomeli poſtquàm muſti modo inferbuerit craſſumq; euaſerit, tunc operiri uas debet. his igitur quæ uino conſtant, quum febris abeſt, potiſſimum utimur, uel ſolius uoluptatis gratia, pręter eas quę ſcammonia aut grano gnidio aut eiuſmodi purgantibus medicamentis componuntur, uel propter eiuſmodi affectus in quibus & medicamentis in illas coniectis, per os uti licet. Ex aqua autem aut ſucco aliquorum confecturæ febricitantibus conueniunt, interdum ceu hedyſmata hoc eſt dulciaria, quũ morbus uino uti non permittit: interdum ceu affectui commodæ, quemadmodum apomeli ad ſaliuam educendam, aut urinas citandas, aut aluum emolliendam, aut extenuandum humorem: hydromalum autem & hydroroſatum ſiticuloſis, febre ardẽti preſſis, reſolutis, & ſtomacho uitioſis. Omphacomeli, myrtites, rhodoſtacton, hoc eſt, mel roſaceum, & rhœtes, cœliaco affectui, dyſenterijs, uomitionibus, alijsq; fluidis uitijs congruunt. Iam uerò his collutionibus ſubinde in ſtomaticis affectibus utimur.

Hydromalum ex malorum cotoneorum ſucco.

Malorum cotoneorum nucleis exemptis contuſorũ ſucci ſextarij duo, mellis ſextarij tres, aquæ ſextarij ſex, incoquuntur deſpumando ad tertias. ALIVD. Malorum cotoneorum fruſtulatim conciſorum nucleis ablatis pondo quinq;, in aquæ fontanæ ſextarijs decem incoquũtur dum intabeſcant. ablata ab igne, refrigerataq; eximuntur, expreſſoq; ſucco proijciuntur, aquæ modo dimidia mellis menſura temperatur, iterumq; incoquitur deſpumando, quoad octaua portio abſumpta fuerit. Nonnulli uerò ex dulcibus etiam malis ſimiliter hydromalum componunt.

Hydroroſatum.

Roſarum unguibus exemptis libræ quatuor, aquę ſextarij quinq;, mellis ſextarij duo.

Rhodomalum.

Succi malorum cotoneorum ſextarius, roſarum trepondo, mellis ſextarij tres, aquæ ſextarij quinq;. Verum quoniam roſæ non eodem tempore cum malis inueniuntur, conuenit eas cum melle quando colliguntur componere, ac ubi mala prouenerint, totam compoſitionem moliri.

Omphacomelitis præparatio.

Vuę acerbæ ſucci ſextarij tres, mellis ſextarius: mixta diebus quadraginta inſolantur, uel diſcoquuntur.

Quomodo myrtites fiat.

Myrti baccarum ſucci ſextarij tres, mellis ſextarius, ad tertias decoquuntur.

Apomeli, ex commentarijs Philagrij.

Fauorum melle ſcatentium alborum pondo aquæ fontanę trepondo & dimi-

dimidium:confractis fauis unitisq; aqua cum melle incoquitur, dum & ſpuma ipſius & id quod ueluti ceroſum ſupernatat,particulatim relinquatur,atq; tunc refrigerata diligenter transfunduntur.

Rhodoſtacti compoſitio.

Roſarum quibus ungues ſint exempti ſucci ſextarios duos, mellis ſextarium incoquito deſpumans quoad quarta pars fuerit abſumpta.

Rhœtis confectio.

Mali punici ſucci ſextarij tres, mellis unus, ad tertias decoquuntur.

De collyrijs & adglutinamentis. Cap. XVI.

Varia ocularium medicamentorum materies exiſtit,etenim liquores, ſucci,ſemina,fructus,particulæ ſtirpium,& metallica his inſeruntur: ex quibus alia acrimoniam leniunt,& ueluti opplent obſtruuntq;, utpote pompholyx,ſpodium,amylum,plumbum,terra ſamia, quæ aſter dicitur, cadmia,eaq; omnia lota,& candidus oui liquor.Quibus ita utendum eſt, ut caput prius uacuationem experiatur:nam ſi repletum fuerit, metus eſt ne oculorum tunicæ humoribus diſtentæ perrumpantur. Alia cõtrariam his naturam obtinent,nempe acrem,recludendis uacuandiſq; ijs quæ diu impacta fuerunt accommodata.quemadmodũ liquores Cyrenaicus, Medicus,ſagapenus,euphorbium,& conſimilia.Nonnulla ſordidis ulceribus abſtergendis conueniunt,qualis eſt ſquama æris,ipſumq; æs,chalcitis, miſy,ſori,flos æris,ſtimmi,concremata omnia.Quædam his uicina ſunt, ſmectica ab exterendis ſordibus appellata,cuiuſmodi eſt auripigmentum, ſandaracha,& lapidis aſij flos.Sunt & aſtringentia,atq; ex his quæ mediocriter id faciunt uehementer lippitudini,ulceribus, & defluxionibus conducunt,nempe roſarũ folia,flores,fructus,ſpicæ nardi,phyllum,crocus, glaucium,& hypociſtis.Quæ uehementiorem aſtringendi uim repræſentant, oculorum claritati conducentibus potiſſimum medicinis miſcentur,cuius generis eſt omphacium,acacia,balauſtium,ſatiuæ punicæ flos & galla. Alia concoquũt diſcutiuntq;,ut myrrha,crocus,caſtorium,lachryma thuris, fœnugręci ſuccus.Porrò ex compoſitis oculorum remedijs, alia delinuntur,ſimplicemq; appellationem habent,alia xerocollyria,alia hygrocollyria uocantur.Quę igitur delinuntur omnem comprehenſam materiam recipiunt,omnibusq; conferunt affectibus:cęterum uerè pręſertim præparari debent,æſtate ſiquidem uirtus ipſorum perſpirat euaneſcitq;,hyeme ſpecies gelu rigidę temperari nequeunt.Conterere autem ea oportet liquore non copioſe affuſo,ne metallica ſubſidant,aromata ſupernatent,uerũ modicè,ut ſordium modo conterantur.Aqua uerò pluuialis erit, tum quòd tenuis ſit,tum quòd modicè aſtringat.Si quidem uino aut ſucco aliquo lęuigare oportet,ipſa quoq; terẽda ſunt,metallica ſanè longo tempore, quę autem ſucco conſtant,exiguo.demum ubi ſatis lęuia euaſerint,gummi adijcietur:in formam redacta,uaſis maximè æreis aut uitreis reponentur. Cęterum ijs quæ è ſucco conficiuntur,protinus uti licet: metallica uetuſtate redduntur meliora.Porrò inter collyria arida quædam conſumunt exteruntq; callos,ficos,ungueis,ſcabioſaq; uitia,è chalcitide, ærugine & miſy

compoſita:quædam lachrymas mouēt,obſtructionibus & hebetudini accommodata,quæ tum ex his tum ex pipere & ſpica nardi fiunt. Sunt quæ præſeruent tueanturq́ oculos ab humorum influxu,cuiuſmodi ex lapide phrygio,ſarcocolla,glaucio,aloë,cadmia,ſtimmi,croco:omnia in tenuiſſimum pollinem coacta oculis applicantur. At liquida collyria fiunt ex melle attico,opobalſamo,oleo ob uetuſtatem tenui,fœniculi ſucco, diuerſorū animalium felle,liquore cyrenaico,alijsq́ compluribus. Conferunt hebetudini,ſuffuſioniq́ incipienti,medicamenta quæ extenuent,calefaciāt,purgentq́. Vtendum his eſt,& omnibus acribus, ubi caput repletione caret, ſub dio,aëre,puro,auſtrino,non nimis frigido,neq́ item calido nimium. At agglutinamenta quæ anacolemata græcè dicuntur, ex medicamentis præparantur quæ obſtruunt,opplentq́,glutinant,ſtringunt,aut refrigerant,aut aſtringunt,ſiccantúe,qualis eſt farinæ pollen,manna,terra ſamia, myrrha,cochleæ,acacia,opium,cum candido oui liquore. glutinantur autem fronti in quibus humor non intra caluariam deliteſcit,ſed extrinſecus affligit.

Collyrium quod protinus dolorem ſedet monohemeron appellatum, ad incipientem uetuſtamq́ lippitudinem.

Acaciæ drachmæ trigintaſex,gummi drachmæ trigintaduæ, cadmiæ drachmæ uigintiquatuor,æris cremati & eloti drachmæ octo,opij, drachma:uino auſtero læuigantur. Medicamentum diſcutit & ſiccat.

Chiacum collyrium.

Minij ſinopici,gallæ omphacitidis,croci,roſarum recētium unguibus exemptis floris quem thylaca uocamus,gummi, ſingulorum unciæ quatuor,opij uncia:uino aminæo,aut falerno, aut chio auſtero teruntur. Sit autem uinum marinæ expers.

Cygnarium.

Cadmiæ uſtæ elotæq́ unciæ ſex,ceruſæ lotæ unciæ quatuor, pompholygis tantundem,amyli unciæ duæ,tragacanthæ, opij torrefacti, gummi, ſingulorum unciæ duæ:aqua pluuiali læuigantur.

Rubens cygnus.

Cadmiæ crematæ elotę ſextans,terrę ſamię quę aſter dicitur tantundem, ceruſę triens,pompholygis bes,amyli ſextans,opij ſextans,acacię,tragacanthę,ſingulæ unciæ,gummi triens:aqua cœleſti ſubiguntur.

Albus cygnus.

Cadmiæ unciæ quindecim, ceruſæ unciæ ſeptemdecim, opij drachmæ octo,thuris drachmæ ſeptem,amyli unciæ ſeptem,gummi drachmę tredecim:aqua cæleſti teruntur.

Pelarion ad ulcera.

Cadmiæ,ceruſæ,ſingulorum drachmæ uigintiquatuor,acaciæ,opij,ſingulorum drachmæ octodecim,gummi,tragacanthæ, amyli, ſingulorum drachmæ nouem,myrrhæ drachmæ tres,æris,croci,ſingulorum ſeſquidenarius:aqua conteruntur.

Phæon

Phæon ad oculos ſanguine ſuffuſos, & magnos affectus.

Cadmiæ tenerę drachmæ uigintiquatuor, ceruſæ drachmę ſedecim, æruginis raſę drachmę duodecim, ſtimmi drachmę octo, aluminis ſciſſi drachmę tres, chalcitidis uſtę drachmę tres, nardi Indicę drachmę quatuor, omphacij drachmę duę, æris drachma, ſquamæ æris drachmæ octo, ericæ fructus drachmæ tredecim, lachrymæ papaueris drachmæ uigintiquatuor, croci drachmæ quatuor, caſtorij drachmæ tres, myrrhæ drachmæ ſex, lycij Indici, acaciæ, gummi, ſingulorum drachmæ quatuor, roſarum recentium drachmæ duæ & ſemiſſis: uino falerno aut ſurrentino, aut aminæo, aut chio auſtero perteruntur. inungitur per triduum, aquæ inſtar dilutũ ex fœnugræci ſucco inſtillatum, deinde ex ouo aut lacte, poſtremo aquã craſſius.

Collyrium ex decoctis, dia zematõn dicitur.

Cadmiæ unciæ ſedecim, ceruſæ unciæ octo, amyli, opij, tragacanthę, acaciæ, ſingulorum unciæ duæ, gummi unciæ ſex: læuigantur decocto roſarũ ſiccarum, meliloti, capitũ papaueris, dulcis radiculæ, pari ſingulorũ modo.

Collyrium dia hydrias, repellens.

Liquoris qui in uaſis cerealibus tophi modo concretus reperitur, librę tres, cadmiæ uſtæ & elotæ libra, ceruſæ, pompholygis, terræ ſamiæ, qui aſter dicitur, ſingulorum elotorum unciæ ſex, thuris uncia, myrrhæ tantundem, ſucci lini ſeminis, herbæ pulicaris, ptiſanæ, fœnugræci, ſingulorum libra, tragacanthæ unciæ ſex, gummi libra.

Collyrium Ilambonis.

Cadmiæ unciæ octo, pompholygis unciæ quatuor, ceruſæ libra, tragacanthæ, gummi, opij, ſingulorũ unciæ quatuor: aqua pluuiatili teruntur.

Cinereum, quod ſpodiacon dicitur, ad inflammationes, defluxus, & chemoſin.

Thuris, ſtimmi, ſingulorum drachmæ centum, cadmiæ, ceruſæ, utriuſque drachmæ uigintiquatuor, terræ ſamiæ, papaueris lachrymæ, ſingulorum drachmæ tres, gummi drachmæ quindecim: læuigantur oleæ coliculi ſucco. fit autem is in hunc modum: teneriora oleæ folia elota contunduntur in mortario, paululo aquæ ſuperfuſo, per linteolum exprimuntur.

Collyrium ex oleæ turionum ſucco tenerum, dia thalias uocatur.

Thuris drachmæ quatuor, ſtimmi drachmæ quindecim, cadmię drachmæ uiginti octo, ceruſæ drachmæ quadragintanouem, terræ ſamiæ drachmæ octodecim, opij drachmæ ſex, gummi drachma, plumbi uſti elotiq; drachmæ octo: excipiuntur oleæ turionum ſucco.

Dia thalias, ruffum.

Aeris cremati drachmæ duodecim, ſandycis uncię uigintiquatuor, foliorum oleæ unciæ duæ, opij tantundem, gummi unciæ decem, uino ſpathite uel aminæo excipiuntur.

Dia ſmyrnon claudiacum.

Glaucij, ſarcocollæ, ſingulorũ drachmæ quadraginta octo, croci drachmæ uigintiquatuor, opij, myrrhæ, lapidis hæmatitis, ſingulorũ drachmæ

ſex,tragacanthæ drachmæ quadraginta octo,gummi drachmæ ſedecim: uino Italico ſubiguntur.uſus eſt ex ouo.

Aliud diaſmyrnon ad rhyadas & ægylopas.

Cadmiæ lotæ,lapidis hæmatitis eloti,ſingulorũ drachmæ uigintiocto, myrrhæ,ſpodij Cypriæ,ſingulorũ denarij uigintiquatuor, opij drachmæ octo,croci drachmæ quatuor(alij octo)piperis albi grana triginta, gummi drachmæ ſedecim:uino Italico teruntur.ex ouo adhibetur collyrium: ſi uitium ſit recens,aquatum.

Stacticum Proſechij.

Cadmiæ,gummi,ſingulorum drachmæ uiginti,ſtimmi, atramenti ſutorij,ſingulorum drachmæ octo,opij drachmæ quatuordecim, æruginis raſæ drachmæ decem,piperis albi drachmæ ſex,croci drachmæ octo, miſyos crudi tantundem,opobalſami drachmæ quatuor:aqua conteruntur.

Hygidion Ammonij.

Cadmiæ,æris,ſingulorum drachmæ ſedecim,ceruſæ,caſtorij,aloës,croci,ſingulorum drachmæ quatuor,ſquamæ drachmæ quinq;, roſarum floris,plumbi uſti,ſingulorum drachmæ octo,lycij drachmę tres,lapidis ſchiſti drachmæ quatuor,opij drachmæ decem,acaciæ drachmæ quadraginta,gummi drachmæ quadraginta octo:aqua excipiuntur.

Olympos ſeu olympiacum.

Acaciæ,ſpicæ nardi,thuris,ſingulorum drachmæ octo, æris cremati elotiq;,ſtimmeos uſti & loti,ceruſæ concrematæ lotæq;,cadmię,ſingulorũ drachmæ duodecim,myrrhæ,opij arefacti,ſingulorum drachmæ quatuor,croci drachmæ quinq;,æruginis raſæ drachmę tres,lapidis ſchiſti,ſquamæ rubræ,lycij Indici,omphacij,ſingulorum drachma, caſtorij, roſarum floris,ſingulorum drachmę duæ, phœnicobalanorum drachmę quatuor, ſimiliter oſſea palmularum uſtarum ligna numero quinq;,gummi unciæ quinq;,aqua pluuiali ſuperfunduntur,in qua commadeſcent tres dies totidemq; noctes,calami odorati,alterci ſeminis,roſarum ſiccarum,ſingulorum drachmæ quatuor,phylli drachma.

Nardinum.

Cadmiæ,croci,gummi,ſingulorum drachmæ trigintaſex, æris uſti drachmæ octodecim,ſtimmi,acaciæ,ſingulorum drachmæ triginta, nardi ſyriacæ drachmæ duodecim,opij, ſingulorum drachmæ ſedecim:aqua ſubiguntur.

Theodotion minus.

Stimmi,acaciæ,ſingulorum drachmæ uiginti,æris uſti drachmę octo, ceruſæ drachmæ quatuor,myrrhæ totidem,æruginis drachmæ duæ,aloës,ſucci papaueris,lycij,ſingulorum drachma: pluuiatili aqua læuigantur.

Rhinarium.

Lapidis hæmatitis,lapidis ſchiſti,ſingulorum drachmæ ſedecim, æris combuſti,cadmiæ,æruginis,ſingulorum drachmæ octo, opij drachmæ quinq;,chalcitidis drachmæ duæ,gummi drachmę octo:uino excipiũtur.

Xyſter

Xyſter.

Pumicis,miſyos,oſtreorum,ſingulorum crematorum unciæ ſex, cadmiæ,opij,chalcitidis uſtæ,croci,aloës hepaticæ, caſtorij,phylli, ſingulorũ drachmæ duæ,ſtimmios,acaciæ,ſingulæ unciæ,æris combuſti unciæ quatuor,myrrhæ troglodytidis drachmæ quatuor,ſpicæ nardi drachma,cerũſæ drachmæ octo,gummi drachmæ quatuor:aqua cæleſti ſuperfunduntur.Nonnulli etiam uinum miſcent.

Hecatombe,ad cicatrices craſſas.

Cadmiæ uſtæ lotæq;,æris cremati & eloti,uniuſcuiuſq; drachmę octo, ſtimmios combuſti,acaciæ rubentis,gummi,ſingulorum drachmæ quindecim,aloës,gallæ,æruginis uermicularis,caſtorij,lycij,ſpicæ nardi, croci, opij,myrrhæ,ceruſæ,hebeni ramenti,chalcitidis,ſingulorum drachma, roſarum drachmæ ſexaginta:aqua pluuiali teruntur.

Collyrium ex cornu,dia ceratos dicitur,Galeni.

Plumbi combuſti,cornus ceruini cremati,ſingulorum unciæ duæ, ceruſæ,ſquamæ æris,amyli,thuris,ſepiæ teſtæ combuſtæ,æruginis,myrrhę, gummi,ſingulorum uncia:aqua pluuiali excipiuntur.

Collyrium è thure,dia Libanu nuncupatur.

Thuris unciæ ſex,cadmiæ,pompholygis,terræ ſamię quę aſter dicitur, amyli,gummi,ſingulorum unciæ tres,ceruſæ unciæ ſex,ſquamæ æris unciæ quatuor,tragacanthæ unciæ tres,opij uncię ſex:aqua cęleſtis adijcitur.

Libanium.

Cadmiæ elotæ,amyli,ſingulorum denarij duodecim,ceruſæ tantundẽ, ſpodij,pompholygis,terræ ſamiæ quæ aſter dicitur,plumbi uſti et loti,tragacanthæ,ſingulorum denarij octo,opij denarij duodecim,gummi denarij quatuor:aqua pluuialis additur,& ouorũ uiginti albumina. Sunt qui etiam myrrhæ denarios quatuor addant.

Aſter magni.

Pompholygis,cadmiæ,ceruſæ,ſingulorum drachmæ ſedecim, plumbi drachmæ octo,amyli drachmæ octodecim,thuris drachmæ decem, terræ ſamiæ quæ aſter dicitur drachmæ duodecim,myrrhæ drachmæ duæ, tragacanthæ,gummi,ſingulorum drachmæ octo:aqua additur.

Vranium.

Terræ ſamiæ,piperis,ſingulorum unciæ tres,ſpodij eloti uncia, gummi uncię quatuor,ſtimmios cremati elotiq; unciæ duæ,ſquamæ lotæ uncia,opij drachmæ ſex,cadmiæ combuſtę & elotę drachmæ duæ:aqua pluuiatilis admiſcetur.Carnem inducit,repellitq;.

Collyrium ex ſucco fœnugræci.

Cadmię,tragacanthæ,ſingulorum unciæ octo,ceruſę unciæ triginta,amyli tantundem,opij uncia:læuigantur ſucco fœnugræci.

Collyrium Cleonis.

Pompholygis,plumbi,ſingulorum uncię quinq;,croci ſeſcuncia,ſquamę æris quod ſtomoma dicitur uncia,gummi unciæ duæ: aqua pluuialis

additur,aquatum illinitur.

Diarhodon,hoc eſt,ex roſis,quæ ſeptuaginta duas uncias pendunt.

Roſarum uiridium unciæ ſeptuagintaduæ, cadmiæ uſtæ & elotæ drachmæ uigintiquatuor,æruginis raſæ drachmæ duæ,ſpicę nardi drachma, ſquamæ æris elotæ drachmæ duæ,ſtimmios combuſti elotiq́; opij, myrrhæ, ſingulorũ drachmæ tres, croci drachmæ octo,amyli drachmæ duæ, gummi drachmæ uigintiquatuor:aqua pluuialis admiſcetur.

Album dia Rhodon.

Cadmiæ crematæ & lotæ,ceruſæ elotæ,ſingulorum libra,amyli, opij, tragacanthæ,ſingulorum unciæ tres,aloës ſeſcuncia, gummi unciæ tres, croci ſeſcuncia,roſarum unguibus detractis unciæ ſex:aqua miſcetur.

Collyrium ex aloë, dia aloës nuncupatur.

Cadmiæ,ceruſæ,aloës,ſingulorum uncię decem,roſarum uiridium unciæ ſex,amyli unciæ tres,opij uncia,tragacanthę unciæ duæ, gummi uncię tres:aqua pluuiatilis adijcitur.

Crocinum diarhodon.

Spicæ nardi,roſarũ ſiccarũ,aloës,ſingulorũ drachmæ duę,alterci albi ſeſquidrachma,croci drachmæ quatuor & ſemiſſis,glaucij ſex,ſarcocollę tantundem,opij drachmæ duæ,tragacanthæ uncia:aqua pluuialis additur.

Nili dia Rhodon.

Roſarum tenerarum drachmæ quatuor,croci drachmæ duæ, papaueris obolus,gummi drachmæ quatuor:aqua cœleſti excipiuntur.

Lynceus ad claritatem oculorum.

Cadmiæ,æris combuſti,guttæ ammoniacæ,ſingulorum drachmæ duodecim,myrrhæ,lapidis hæmatitis,opij thebani,ſingulorum drachmæ ſex, aloës hepaticæ,fellis taurini,galbani,ſagapeni,ſingulorum drachmæ quatuor,æruginis raſæ,opopanacis,ſalis ammoniaci, ſingulorum drachmæ, gummi drachmæ ſex:aqua pluuiali teruntur.

Proteus ad idem,cicatricesq́; extenuat.

Cadmiæ,ceruſæ,chalcitidis crudæ,ſingulorum denarij quadraginta,piperis ſeſquidenarius,liquoris cyrenaici drachmæ octo,croci denarij duodecim,opij thebani denarij decẽ,ſagapeni denarij duodecim,oliuæ æthiopicæ denarij duodecim,auripigmenti,aluminis ſciſſilis,ſingulorum denarij octo,myrrhæ denarij duodecim,ſuffiminis ammoniaci denarij uiginti, opopanacis denarij ſedecim,opobalſami denarij decem,gummi denarij uiginti:aqua pluuiali excipiuntur.

Collyrium ex ſucco fœniculi.

Cadmiæ drachmæ ſeptemdecim,atramenti Indici drachmæ ſedecim,piperis longi drachmæ tredecim,& albi duodecim,liquoris cyrenaici drachmæ octo,opobalſami drachmæ ſex,ſpicæ nardi drachmæ ſex,ſagapeni, opopanacis, ſingulorum drachmæ quinque, opij drachmæ quatuor; euphorbij drachma,gummi drachma:ſucco fœniculi læuigantur.

Col-

Collyrium ex opobalſamo.

Cadmiæ, ceruſæ, ſingulorum drachmæ octo, omphacij drachmæ quatuor, piperis albi unciæ ſedecim, opij drachmę quatuor, opobalſami, gummi, ſingulorum drachmæ ſedecim: aqua pluuialis additur.

Thalaſſeros.

Cadmiæ unciæ octo, æruginis unciæ duæ, atramenti Indici uncię octo, piperis albi unciæ quatuor, liquoris medici uncia, opobalſami unciæ duę, gummi unciæ ſex: aqua adijcitur.

Harmation.

Guttę ammoniaci, æris cõbuſti, corticis thuris, ſingulorũ drachmę quatuor, æruginis drachma, gũmi drachmæ quatuor: aqua cæleſti excipiũtur.

Collyrium malabathrinum, quod & iſotheon dicitur.

Cadmiæ drachmæ ſedecim, æris uſti & eloti drachmæ quatuordecim, opij, lycij Indici, malabathri, nardi Indicæ, croci, aloës, ſingulorum drachmæ duæ, ceruſæ drachmæ octo, caſtorij drachmæ duæ, myrrhæ drachmę quatuor, acaciæ, ſtimmi, ſingulorum drachmæ quadraginta: aqua teruntur. uſus ex ouo.

Craſſius ex uino.

Cadmiæ, lapidis hæmatitis, & ſchiſti, ſingulorum drachmæ quadraginta, æris uſti drachmæ triginta, chalcitidis drachmæ trigintaduæ, papaueris ſeminis drachmę tredecim: papaueris ſemen aqua decoquitur, ſuccus expreſſus alijs adijcitur, quæ læuigantur uino ſpathite uel aminæo.

Aliud ex uino.

Aeris combuſti, cadmiæ placitidis, ſingulorum unciæ nouem, lapidis hæmatitis eloti uncię ſex, croci, myrrhę, aloës, ſuffiminis ammoniaci, ſingulorum unciæ tres, lycij Indici, ſpicæ nardi, ſingulorum ſeſcuncia, piperis albi grana centum quinquaginta, acaciæ rubentis unciæ nouem, gummi uncię tres: uino falerno aut aminæo teruntur.

Collyrium ex duobus lapidibus ad aſpritudinem.

Lapidis hęmatitis, ſchiſtiq́, caſſię, ſingulorum drachmæ octodecim, æris, cadmiæ, opij, æruginis raſæ, ſingulorum drachmę nouem, gummi tantundem, chalcitidis uſtæ drachmæ ſex: aqua teruntur.

Aridum collyrium Galeni, quod oculos tuetur.

Lapidis phrygij minutim contuſi uſtiq́ in ollula quouſq́ incandeſcat, & reſtincti butyro non ueteri, deinde iterum ſimiliter cremati, extinctiq́ uino falerno, ac tertium uſti & extincti melle ſiccatiq́ libra, æris cremati, piperis albi, phylli, ſingulæ unciæ, ſtimmi ſeſcuncia: omnibus in læuorem detritis quum medicamentum ab igne auferetur, liquoris balſami nõ craſſi (id enim areſcere medicamentum prohibet) ſed lucidiſſimi unciam inijcies. Vti autem eo conuenit in palpebris duntaxat, ſic ut ſpecillo illato tunicæ non attingantur, ſed ut ſolum medicamentum palpebris apertis illinatur. Inungi autem debet non ſemel, uerum ſæpius, tum ante cibum, tum ſecundum ipſum, magiſq́ ubi iam lippitudo ſentitur. Mirũ enim eſt, quàm omni alio medicamento ſecurius ab iniuria uindicet.

Aridum dia crocu.

Sarcocollæ drachmæ octo, croci drachmæ quatuor, glaucij tantundē: inungitur frequenter die. Nonnulli uerò aloën quoq; miſcent.

Aliud aridum ad ſiccam lippitudinem quæ xerophthalmia dicitur, ſycoſin, ſepedonas, carnis excreſcentias.

Cadmiæ drachmæ decem, chalcitidis drachmæ uiginti, piperis grana quindecim, nardi gallicæ drachma: teritur cadmia & chalcitis cū uino: ubi inaruerint, reliqua adijciuntur, coguntuŕq; in tenuiſſimum puluerem.

Hygra, hoc eſt, liquidum collyrium, ex Caucalide.

Caucalidis ſucci, chamædryos, coronopodis, interdum & othonnæ ſucci par menſura. Eſt autem othonna magnum chelidonium.

Aliud ad ſycoſin, quæ eſt ueterrima palpebrarum aſperitudo, encanthidas, & excreſcentiam carnis.

Miſyos toſti drachmæ ſex, atramenti ſutorij drachmæ quatuor, mellis attici ſextarius.

Eraſiſtrati panchreſtos hygra, mirifica eſt in ocularijs uitijs, tonſillis, pudendis & auribus ſuppurantibus.

Aeris drachmæ ſex, miſyos toſti, myrrhæ, ſingulorum drachmæ tres, croci ſeſquidrachma, piperis drachma, uini chij et paſſi cretici, utriuſq; ſeſquihemina: omnibus in uino læuigatis, dum inaruerint, paſſum ſuperfunditur, & uſq; ad melleam ſpiſſitudinem incoquuntur.

Agglutinamenta oculorum qui defluxionibus infeſtantur.

Terræ ſamiæ, mannæ thuris, myrrhæ, pares modi, oui aquato excepti, in lintheuḿq; illiti fronti imponuntur. ALIVD. Alterci ſeminis drachma, opij tantundem, myrrhæ drachmę duæ, croci drachma, farinę pollinis drachmę quatuor, ouorum toſtorum lutea duo, albumine oui excipiūtur.

De emplaſtris, & medicamentorum quæ in illa mittuntur coctione, tum qui ceræ modus cum oleo eſſe debeat, ex commentarijs Antylli. Cap. XVII.

MEdicamentorum quæ emplaſtra ingrediuntur, alia ſunt terreſtria, utpote metallica, lapiduḿq; & terræ ſpecies, floces, cinis, & conchylia, alia ſunt oleamenta, alia lachrymæ, alia liquari poſſunt: quædam liquores, quædam ſucci ſunt: ſemina uerò, herbas, & radices pauca recipiunt. Cęterū ex ipſis emplaſtris nonnulla ſunt uulneraria, quæ enæma gręcis quòd cruentis inijciantur: colletica, quòd glutinent: & catagmatica, quòd fracturis accōmodentur, appellamus. Conſtare autem ex ſiccantibus nō ſummè, uerum ſecundi ordinis abſoluti, & tertij incipientis, oportet, cuiuſmodi ſunt ſalix, quercus, cupreſſus, piceæ & pini cortices, myrrha, thuris lachryma, bitumen, aloë, ariſtolochia, cinis ſarmentaceus, ceruſa, ſpuma argenti, & pleraq; ex metallicis. Coqui debent quouſq; manus non amplius inquinent. Porrò quæ cicatricem ducunt emplaſtra & ipſa ex ſiccantibus componuntur, uerum efficacioribus quàm glutinatoria, quod genus eſt, æs combuſtum, ſquama tum æris tum ferri, ærugo, chalcitis, æris flos combuſtus, alumen, galla, plumbago, cadmia, pumex, & oſtracea. Diſcutientia

uerò

uerò & calefacientibus & ſiccantibus modicè fiunt, nempe ariſtolochia, thapſia,oleo ueteri,& raphanino,melle,opobalſamo, pice, reſina terebinthina,galbano,ſale combuſto,ſalis flore. Quæ emolliunt, ex argenti ſpuma,adipibus,medullis,oleo ueteri,propoli,ammoniaco,ſtyrace, galbano, bdellio,maſtiche,reſina terebinthina,uel radice althæę & cucumeris ſylueſtris,præparantur. Siccantia,ex ſulfure,nitro,ſale,cinere, & bitumine. Ad extrahendum accommodata,fiunt ex ſale,nitro,propoli,ærugine, fermento,ſtercore,ſulfure,terebinthina. Quæ concoquunt, ex cera, ladano, uua paſſa,amomo,croco,thure,pice,maſtiche Aegyptia,ſtyrace,myrrha,galbano,butyro,œſypo,adipe,ærugine. Pus mouentia,ex hydrelæo,polline,pane triticeo,chõdro,butyro,adipe ſuillo & uitulino,thure,pice,reſina. Quæ uerò leniunt,argenti ſpuma conſtant,ceruſa,oleo,anetho,chamæmelo, amylo,cera alba. Iam uerò enæma dicta,recentibus adhuc uulneribus & fracturis inijci debent,adiutariq́; è ſumma ſpleniorum parte ſpongijs poſca madentibus ſimul illigatis,ſolui tertio quoq; die,& rurſus eadem ſplenia non alia accommodari oportet. At quæ emolliunt,extrahunt, diſcutiunt, concoquunt,& pus præterea mouent,poſt cataplaſmatum ceratorũq; uſum adhibentur. Quæ leniunt etiam per initia ſtatim,ſummis potiſſimum partibus applicantur. Cęterũ quomodo coquantur,deinceps exequemur.

Baſilicum tetrapharmacum.

Ceræ,reſinæ colophoniæ,picis,ſeui taurini,pares portiones.

Emplaſtrum ex ſucco lini ſeminis diſcutiens detergensq́;.

Olei ueteris dupondo,ceræ unciæ uiginti, reſinæ colophoniæ, adipis ſuilli,ſingulorum pondo & dimidium,argenti ſpumæ pondo,ceruſæ unciæ ſex,ſucci lini ſeminis tantundem, farinæ pollinis uncia, thuris unciæ quatuor.

Emplaſtrum ex melle, dia melitos dicitur.

Argenti ſpumæ,ceræ,olei,ſingulorum libræ quatuor,terebinthinę reſinæ libræ duæ,mellis,adipis ſuilli,ſingulorum libra. ALIVD. Argenteæ ſpumæ libræ ſex,olei libræ quinq; & ſemiſſis, reſinæ colophoniæ libræ ſeptem & ſemiſſis,ceræ libræ tres & ſemiſſis,mellis libræ tres.

Emplaſtrum à ſucco dia chylon dictum.

Argenteæ ſpumæ pondo ſex,olei,æſtate quidem pondo ſeptem,hyeme uerò pondo nouem,fœnugræci ſemiſextarius,lini ſeminis tantundem, althææ trepondo: althæa,ſeminaq́; in uiginti aquæ ſextarijs diſcoquuntur, quouſq; paululum ex ea relictum fuerit,inde ſucci pondo quatuor, exprimuntur miſcenturq́; oleo ac incoquuntur dum ebullire deſierint,poſt hęc argenti ſpuma in tenuiſſimum pollinem detrita inſpergitur,poſtremo omnia igne non acri excoquuntur uſq; dum digitos intinctos non inquinent.

Emplaſtrum ex polline farinaceo, dia gyreos appellatum.

Farinacei pollinis,guttæ ammoniaci,ſingulæ libræ,reſinæ è picea deraſæ,ceræ,adipis ſuilli,ſingulorũ libræ duæ,ſucci lini ſeminis quod ſatis eſt.

Emplaſtrum ab herbis botanicum dictum.

Lapathi rhepelæi,anchuſę chœroſpelethi,hoc eſt,onoclеę,heptaneuri, plã-

tagi-

taginis,ſingulorum unciæ tres,olei libræ ſex,adipis ſuilli tantundem: herbæ oleo excoctæ proijciuntur,reliqua cum oleo eliquantur.

Emplaſtrum ex haſtula regia,dia aſphodelu dicitur.

Haſtulæ regiæ radicis ſucci libra,roſacei,chamæmelini,adipis anſerini, ſingulorum unciæ duæ,adipis ſuilli unciæ tres,ceræ unciæ quatuor.

Emplaſtrum è fermento,abſceſſus rumpens.

Fermenti,axungiæ,ſingulorum unciæ ſex,ſalis unciæ quatuor, piceę reſinæ unciæ tres,ceræ unciæ quatuor,aphronitri uncia, guttæ ammoniaci unciæ duæ,mellis unciæ ſex,ſaponis unciæ duæ.

Emplaſtrum dothiene.

Suffiminis ammoniaci pondo,nitri Alexandrini unciæ ſex, aphronitri tantundem,adipis ſuilli pondo duo,ceræ totidē,reſinæ terebinthinæ pondo,olei ueteris uncia,aceti quod ſatis eſt.

Emplaſtrum ex radice lanaria,dia ſtruthiu dicitur,ſtrumas diſcutiens.

Argenti ſpumæ,radicis lanariæ,ariſtolochiæ ſingulorum triens, galbani,ſquamæ æris,aloës,ſingulæ unciæ,mannæ thuris ſextans,ſtillæ ammoniacæ ſelibra, reſinæ è picea unciæ ſedecim,aceti ſcillini ſextarij quatuor,ad aridorum læuigationem.

Smilion ad abſceſſus.

Olei ueteris ſeſquilibra,argenti ſpumæ,nitri rubri,ſalis ammoniaci,lixiui è ficu cui calx ſit admiſta,protoſtactos dicitur,reſinæ,ſingulorum libra, galbani, guttæ ammoniaci,ſingulorum unciæ tres,atramenti ſutorij unciæ quatuor,ceræ unciæ ſex, æruginis, opopanacis, ſingulorum uncia, aceti quod ſatis eſt:argenti ſpuma & ærugo in oleo coquuntur dum manus nō inquinent,deinde reliqua admiſcentur.

Emplaſtrum dia ſcorodon,hoc eſt,ex allijs,ad rumpendum.

Ceræ unciæ ſex,reſinæ colophoniæ unciæ quatuor,reſinæ pityinæ hoc eſt ex picea arbore unciæ tres,ſeui taurini unciæ quatuor,nitri ruſi ſeſcuncia,allia pura uiginti,olei dimidium ſextarij:allia in oleo excocta proijciūtur,reliqua miſcentur.

Emplaſtrum dia apyranu ad diſcutiendum.

Adipis anſerini,& faſianorum,ſingulorum unciæ tres,olei ueteris unciæ uigintiſex,herbæ pulicaris unciæ tres,urticę ſeminis,radicis apyrani uiridis, ſingulorum libra,cerę albæ unciæ decem,emplaſtri quod dia chylon inſcribitur unciæ duæ,reſinæ terebinthinæ uncia. Radix apyrani minutim conciſa cum herba pulicari in oleo madeſcit,ſemenq; urticæ per noctem et diem:ac ubi excocta fuerint,ipſa quidem proijciuntur: quæ liquari poſſunt,oleo mixta ſoluuntur.

Emplaſtrum pyrine,ad duritias & ſcirros.

Althæę, palmularum,aut dactylorum qui nicolaï dicuntur,ſingulorū libræ duæ,fœnugręci,lini ſeminis,ſingulorū ſextarij dimidiū,chamęmeli, meliloti,palmularū corticis ſingulorum unciæ ſex,uini aminæi ſextarij dimidium,ſpumæ argenti libra,ceruſæ,reſinæ colophoniæ,ſingulorū libræ

duæ

duæ,ceræ,reſinæ terebinthinæ,ſingulorũ libra,olei ueteris libræ quinq́;, aquæ libræ duæ,panis aridi contuſi cribratiq́; libræ quinq́;:herbę in uino decoctæ exprimuntur,ſucco panis immadeſcit,ſequenti die læuigatur, argenti ſpuma,ceruſaq́; in aqua,deinde oleo iniecto incoquuntur, dum medicamentum digitos non coinquinet,inde reliqua adduntur,ſublatis ab igne panis inditur,ualideq́; rudicula agitatur.adiunguntur etiam æruginis raſæ & ſalis floris,ſingulorum unciæ ſex,iridis,ariſtolochiæ,ſingulorũ unciæ ſex,terebinthinæ reſinę libra.

Pelarion ex ſcoria argenti,dia elcyſmatos dicitur,ad ſimilia abraſis.

Ceræ,ſeui taurini,ſingulorum unciæ quinq́;,ſcoriæ argenti unciæ ſex, reſinæ colophoniæ unciæ quatuor,picis,olei,ſingulorum unciæ duę: ſcoria argenti arida lęuigatur uino uel ſucco fœnugræci:quòd ſi ſcoria deſideretur,plumbagine utimur.

Emplaſtrum ex althæa,podagricis alijsq́; duritijs accommodatum.

Succi fœnugræci,& lini ſeminis,& althææ,ſingulorum trepondo, olei dupondo:incoctis uſq; dum ſuccus abſumatur,colophoniæ reſinę pondo adijcitur,item terebinthinę reſinæ pondo, hederæ lachrymæ quadrãs:ubi ſoluta fuerint,& ab igne ſublata,cerę pondo inijcitur,galbani triens: utraque ſimul contuſa ſolutaq́; rudicula agitantur.

Ciſſinum ad neruorum uulnera,punctus,& maximè diuturna.

Squamæ rubræ unciæ quatuor & ſemiſſis,thuris uncia,miſyos ſeſcuncia,chalcitidis drachmę quatuor,aceti ſex:lęuigãtur æſtiuo ſole uſq; dum acetum fuerit cõſumptum,deinde ſolutis ceræ uncias octo, olei octodecim miſceto.Si autem diuiſus fuerit neruus & nudus ſit,in uicem galbani, reſinæ terebinthinæ unciæ duæ induntur.

Melanchloron ad eadem,& cruentis aptum.

Malicorij,æris combuſti,gallæ,ariſtolochię rotundæ,ſalis ammoniaci, ſquamæ æris,aluminis ſciſſi & liquidi,(alij uice liquidi rotundũ ponunt) iridis,miſyos,atramenti ſutorij,chalcitidis,æruginis raſæ, cadmiæ, aloës, myrrhæ,thuris,panacis radicis,argenti ſpumæ,ceruſæ,pares omnium portiones,teruntur in ſole æſtiuo cum aceto diebus pluribus, finguntúrq; paſtilli.Emplaſtrum uerò fit hunc in modum:medicamenti unciæ duæ,ceræ uncię ſex, olei unciæ octo,in neruorum uulneribus ueteris,in alijs communis,temperantur.

Emplaſtrum ex ſenetione,quod dia erigerontos dicitur.

Senetionis ſucci libræ duæ,olei ueteris ſeſquilibra,cyprini olei uncię quatuor,axungiæ ueteris libra,reſinæ terebinthinæ uncia, galbani ſemuncia, reſinæ piceæ ſex,æruginis,thuris,hyſſopi medicamenti,ſingulorum uncia, ſquamæ æris ſcrupula octo,ceræ unciæ decem,apochymatis unciæ quatuordecim:oleum & ſuccus ad ſordium ſpiſſitudinem incoquitur cum adipe ſuillo:arida cyprino læuigantur,galbanum cum cera contunditur & cãcabo demittitur,apochyma ſi quidem ſiccum fuerit,læue incretum ponderato inſpergitoq́;:quòd ſi in læuorem deteri nequeat, portione olei ſolutum excipiatur,atq; tunc omnia miſceantur.

Empla-

Emplaſtrum Mnaſæi diſcutiens.

Ceræ, axungiæ porcinæ, ſingulorum libra, reſinæ colophoniæ unciæ ſex, argenti ſpumę libræ duæ: uini generoſi libræ quatuor adijciuntur.

Ariobarzanion, ad eoſdem affectus.

Argenti ſpumæ ſeſcuncia, ceruſæ libra quincunx, aquę marinę uncię uigintiquinqꝫ, olei ueteris ſeſquilibra, buccinorum concrematorum unciæ ſeptem & ſemis, cerę rufæ unciæ nouem, reſinę terebinthinę unciæ ſex, thuris unciæ tres ſcrupula tria & dimidium.

Emplaſtrum ex dracunculo.

Ceræ, reſinæ colophoniæ, picis aridæ, axungiæ, reſinæ, ſingulorum libræ quatuor, guttæ ammoniacæ libræ duæ, dracunculi radicis libræ quinque: radix arida læuis alijs ſolutis inſpergitur.

Pſitacium.

Ceræ, reſinæ colophoniæ, adipis ſuilli, alterci foliorum tenerorum, uel ſucci eorum, æqualis modus. In Alexandria autem ceræ libræ duæ ſemis, alterci libræ duæ, axungiæ libræ duæ ſemis, colophoniæ reſinæ libræ decem miſcentur, magisqꝫ diſcutit medicamentum.

Myrſinatum.

Argenti ſpumæ, ceruſæ, ſandycis, plumbi combuſti & eloti, ſingulæ unciæ, ceræ unciæ ſex, olei myrtei libra, uini quod ſatis eſt.

Emplaſtrum ex ceruſa, uel ouis.

Ceræ tractæ unciæ ſex, roſacei ſeſquilibra, argenti ſpumæ unciæ duæ, ceruſæ tantundem, amyli unciæ tres, ouorum quinqꝫ aquata.

Emplaſtrum, quod liquidum ſit parygrum uocatum, Oribaſij.

Argenteæ ſpumæ ſeſcuncia, ceruſæ tantundem, ceræ triens, pinguis ſuilli ſeptunx, reſinæ colophoniæ dodrans, lini ſeminis ſucci, olei, ſinguli dextantes: mirificè facit ad calcanei rimas, in ulceribus autem (inquit) uitant, nam ea tetri odoris reddit.

Emplaſtrum dia Cadmias, cicatricem inducens.

Chalcitidis uſtæ unciæ duæ, cadmiæ, mannæ thuris, ſingulorum uncia, ceræ, reſinæ colophoniæ, olei myrtei, ſingulorum libra, uini quod ſatis eſt.

Palmulatum, phœnicine dicitur.

Axungiæ ueteris libræ duæ, olei ueteris libræ tres, argenti ſpumæ tantundem, chalcitidis crudæ unciæ ſex: primum chalcitis cū oleo in pila commodiore læuigatur, uel in ſole: ubi ſordium ſpiſſitudo facta fuerit, etiam ſpuma argenti prius detrita ſuperinijcitur, poſtea adeps: poſtquam probè in pollinem redacta fuerint, leni igne incoques, quoad digitos non inquinent, palmarum rudicula agitans.

Emplaſtrum ex Anchuſa, ambuſtis efficax.

Ceræ albæ unciæ nouem, roſacei unciæ octodecim: his liquatis porphyridos anchuſæ radicis ſiccæ læuiſſimæ uncias quatuor inſpergito. ALIVD. Anchuſæ radicis uiridis, marrubij, gummi, ſingulorum uncię tres, decoctæ in olei uncijs nouem proijciuntur, oleo ceræ albæ unciæ quindecim

cim ſuperinijciuntur,omniaq; ſoluuntur.

Emplaſtrum ex Pompholyge,pompholygeron appellatum.

Pompholygis unciæ duæ,argenti ſpumæ unciæ tres; læuigantur cum lini ſeminis ſucco,adijciuntur ipſis liquatæ refrigerataeq; ceræ unciæ ſex, adipis anſerini uel gallinacei unciæ duæ,chamæmelini unciæ ſex.

Philocotyche,dolorem leniens,ad ſedem utilis.

Thuris unciæ ſeptemdecim,myrrhæ unciæ ſeptem,opij drachmæ quatuor,aluminis ſciſſilis drachmæ duæ,butyri drachmæ quatuor, ouorum tenuium lutea quatuor,cadmiæ crematę & elotæ drachmę quatuor, pompholygis drachmæ ſex,ceræ tyrrhenicæ drachmæ octo,adipis anſerini drachmæ ſedecim,medullæ ceruinæ drachmæ undecim,plumbi cremati elotiq; drachmę nouem,lapidis hæmatitis drachma,hyſſopi liquidi drachmę quatuor:arida leuigantur cū uino Italico:quæ liquari poſſunt,admiſcent.

Emplaſtrum Amithaonis,ad articulos recenti cicatrice contractos, conuulſosq;:eſt etiam ad extrahendum efficax.

Ammoniaci,ceræ,bdellij,ſingulorum drachmæ octo,reſinæ terebinthinæ,iridis illyricæ,galbani,ſingulorum drachmæ uiginti.

Emplaſtrum Ariſtophanium emolliens.

Picis libræ quatuor,apochymatis libræ duæ,ceræ libra,opopanacis uncia,aceti hemina.

Emplaſtrum ex plumbagine ad calidas affectiones.

Plumbaginis unciæ quatuor,ſpumæ argenti unciæ duę,ceruſæ tantundem,ceræ unciæ octo,myrtei libræ duæ:uino læuigantur arida.

Coracon ex oxymelite,ad naturalium uitia et nomas accommodatum.

Gallæ unciæ duæ,ſquamæ ſeſcuncia,chalcitidis,thuris, ſingulorum uncia:teruntur aceto diebus compluſculis,deinde mellis unciæ quinq; miſcētur:ubi uerò ſeorſim ceratum feceris,ex myrtei uel roſacei uncijs duabus, ſeui taurini uncijs octo,ceræ uncijs quatuor, reſinæ terebinthinæ uncia, mixta ſimul læuigato et utitor,quemadmodum medicamento quod charta conſtat,tum ex penicillo,tum ex linamento.

Emplaſtrum ex oxelæo.

Argenti ſpumæ pars una,olei,aceti,ſingulorum partes duæ, nonnulli treis ponunt.

Emplaſtrum ex achate, diſcutiens emolliensq;.

Lapidis achatis ſemiuſti ſeſcuncia,ceræ unciæ quinq;,reſinæ frictæ unciæ tres,olei uncia.

Iſis,cruentis accommodata,ad glutinandum,carnem inducendum,& purgandum.

Squamæ æris,æris combuſti,ariſtolochiæ rotundę,ſingulorum drachmæ octo,aluminis ſciſſi drachmæ ſex,ſalis ammoniaci,thuris, guttæ ammoniacæ,ſingulorum drachmæ octo,myrrhæ,aloës,galbani,ſingulorum drachmæ duodecim,dracunculi radicis ſucci drachmæ octo,ceræ libra,reſinæ colophoniæ libræ duæ,olei ueteris uncię tres,aceti quod ſatis eſt.

Athena, ad ulcera ſordida, impacta, neruorum uulnera.

Malicorij, æris cremati, gallæ, ariſtolochiæ rotundæ & longæ, ſalis ammoniaci, guttæ ammoniacæ, ſquamæ æris, aluminis ſciſſilis, & rotundi, iridis, miſyos, atramenti ſutorij, chalcitidis, æruginis raſæ, cadmiæ, aloës, myrrhæ, propolis, galbani, ſingulorum uncia, ceræ drachmæ ducentę, picis tantundem, reſinæ colophoniæ drachmæ centum, olei unciæ ſex, aceti quod ſatis eſt.

Emplaſtrum dia dictamnu, glutinans, ad canum morſus, & omnigena ulcera.

Argenti ſpumæ pondo duo, ſquamæ æris uncias ſex, æris cremati uncias octo, aloës uncias octo, galbani uncias duodecim, olei ueteris ſextarij duo, diphrygis unciæ tres, gentianæ ſeſcuncia, ariſtolochiæ, æruginis raſę, ſingulorũ unciæ duæ & ſemis, dictamni tantundem, colophoniæ pondo, mannæ thuris uncię tres, guttæ ammoniaci uncię ſex, propolis unciæ duę, ceræ unciæ ſex & ſemis, primum oleum cum argenti ſpuma incoqui debet dum incraſſeſcat, nec digitos inquinet, deinde lebete depoſito æruginẽ & ſquamam inijcies, rurſusq́ incoques, dum manũ non inficiant, iterúmque cacabum ab igne tollens, reſinam & ammoniacum incretum adijcies mouens donec feruere deſinãt, mox in ignem repones, ac ubi modicè inferbuerint, æs & diphryges admiſcebis, ac rurſus coques uſq; dum firma ſpiſſitudo facta fuerit, deinde ceram inijcies, eaq́ diſcocta ut digitos non coinquinet, propolin immittes, his abundè refrigeratis, mox aloën, mannã thuris, dictamnum, ariſtolóchiam, gentianam, ſingula læuiſſima inſperges.

Barbara, emplaſtrum quod cruentis protinus uulneribus inijcitur, & fracturarum callos firmat.

Bituminis Iudaici, picis aridæ, ceræ, reſinæ, ſingulorum libra, terebinthinæ unciæ duæ, argenti ſpumæ uncia, ceruſæ ſeſcuncia, mannæ thuris unciæ duæ, opopanacis unciæ duæ, zingiberis unciæ duæ, olei unciæ tres, aceti quantum ſufficit.

Emplaſtrum ex ſalicibus, dia iteon appellatur, glutinans, cruenta excreantibus, & purulentis efficax, thoraci impoſitum.

Miſyos, chalcitidis, æruginis, ceruſæ, gallæ, aluminis ſciſſilis & rotundi, cretæ ſutoriæ, ſingulorum unciæ ſex, ceræ libræ duæ, reſinæ piceæ libræ duæ, picis tantundem, malicorij unciæ ſex, bituminis libræ duæ, ſalicis foliorum totidem, olei roſacei unciæ quatuor, atramenti ſutorij unciæ ſex, aceti quod ſatis eſt. ſunt qui terebinthinæ uncias nouem addant.

Emplaſtrum Nicolai ad recentia uulnera, & ſinus glutinandos aptum.

Squamæ æris unciæ quatuor, æruginis raſæ ſeſcuncia, argenti ſpumæ tantundem, ariſtolochiæ longæ & rotundæ, ſingulorum uncia, aluminis ſciſſilis & rotundi, ſingulorum uncia, atramenti ſutorij uncia, ſulfuris uiui uncia, gallę omphacitidis unciæ quatuor, ſalis ammoniaci uncia, miſyos uncia, origani uncia, chamæleontis uncia, cadmiæ botryitidis uncia, ueratri albi uncia, peucedani uncię tres, apij ſeminis uncię duę, ſymphyti radicis ſeſcuncia, ceruſæ ſeſcuncia, mandragorę ſucci ſemuncia, chalcitidis ſeſcuncia,

terræ ſamiæ,quæ aſter dicitur uncia,thuris maſculi uncia,aloës uncia,bdellij unciæ duæ,opij thebani tantundem,zingiberis troglodytici ſemuncia, ſtillæ ammoniacæ uncia,fœnugræci unciæ ſex,perdicij herbæ ſucci unciæ ſex,ceræ flauę unciæ tres,reſinæ colophoniæ librę duæ,reſinæ pityinę hoc eſt è picea libra,polentæ tantundem,maſtiches unciæ ſex,picis nigræ libræ duę,olei ueteris libra,ſtyracis uncia, opopanacis ſeſcũcia, aceti q̃d ſatis eſt.

Iceſios ad ſtrumas,abſceſſus,lienem,articulos,& coxendicum dolores.

Argenti ſpumæ denarij centum uiginti,olei ueteris ſextarij duo,aceti ſextarius,æruginis ſeſquidenarius,piceæ corticis denarij octo, chamæleontis radicis,euphorbij,hypociſtidis ſucci,propolis,zingiberis,helenij,pyrethri,ſingulorum denarij ſedecim,ceræ libræ tres.

Emplaſtrum Neronis,ad ictus,omnemq; particularum carnoſarum dolorem.

Olei ueteris ſeſquilibra,argenteæ ſpumæ libra,ceræ,reſinæ piceæ,ſingulorum unciæ ſeptem & ſemiſſis,guttæ ammoniaci unciæ quatuor, ceruſæ tantundem,galbani,mannæ thuris,zingiberis,thuris,ſingulorum uncia.

Oxera,multiplicis uſus.

Picis aridæ libræ duæ,ceræ libra,guttæ ammoniacæ uncia,reſinæ terebinthinæ ſelibra,galbani unciæ duæ,mannæ thuris unciæ duę,aceti ſeſquiſextarius.

Aceratos,hoc eſt ceræ expers, emplaſtrum Galeni, glutinat, concoquit,ulcera ad ſuppurationem perducit,ex ricinino aut ueteri oleo,medicaminis in linteolos illiti modo,ſolutum.

Argenti ſpumæ trepondo,olei ricinini,aut ueteris pondo quatuor,aceti quamacerrimi dupondo,æris ſquamæ nigræ,chalcitidis, æruginis, ſinguli ſextantes:argenti ſpuma cũ oleo incoquitur,dum ſtrigmenti fiat ſpiſſitudo,deinde metallica compluribus diebus ex aceto lęuigata adijciũtur.

Emplaſtrum ex metallicis.

Chalcitidis uncia,miſyos unciæ duæ,ſquamę æris uncię tres,thuris tantundem,colophonię uncię duæ,galbani ſeſcuncia,cerę libra,olei quincũx, aceti quod ſatis eſt.

Armenia,fracturis accommodata.

Chalcitidis unciæ quatuor,ſquamæ æris unciæ duę ſemis,æris cremati uncia,thuris unciæ duæ,olei libra, aceti tantundem: coquuntur metallica in oxelæo,dum manum non inquinent,inde thus adijcitur.

Melæne Serapionis.

Spumæ argenti libra,ceræ unciæ ſeptem,guttæ ammoniaci unciæ tres & ſemis,galbani,æruginis,ſingulorum denarij nouem,reſinæ colophonię unciæ ſeptem,myrrhæ drachma,olei ſeſquihemina:argenti ſpuma cum oleo incoquitur quouſq; digiti intincti non inquinentur, deinde adijciuntur reliqua.

Anicetos,ab inſuperabili ui appellatum emplaſtrum, glutinat, diſcutit,ſquamas ſeparat,et ad articulos recenti cicatrice contractos ualet.

Baccarũ lauri,iridis aridæ,thuris,ſingulorum drachmæ ſexaginta,æris

combuſti drachmæ uiginti,nitri,ſalis,ammoniaci, ſingulorum drachmæ uiginti,pyretri,herbæ pedicularíæ,ſeminis roriſmarini,grani gnidíj,ſinapis,columbarum ſtercoris,ariſtolochiæ,cumini,æruginis,iunci quadrati, erucæ ſeminis,ſingulorũ drachmæ octo,aceti heminæ duodecim:læuigantur ſub æſtu caniculæ,quouſq; acetum conſumatur,deinde decocti caricarum craſſiſſimi unciæ nouem adduntur,quibus mixtis paſtilli fiunt,ſiccãturq;.ubi utendum eſt,paſtillorum ipſorum unciæ duę læuigatę aceto miſcentur,reſinæ unciæ tres,ceræ tyrrhenicæ unciæ duæ,olei tantundem.

Emplaſtrum ex lolio,dia æron dicitur.

Picis libræ duæ,reſinæ piceæ unciæ nouẽ,ceræ tyrrhenicæ unciæ quinque,olei unciæ tres,bituminis increti unciæ duæ,lolíj farinæ ſextarius, aceti quantum ſufficit.

Emplaſtrum ex liquore ſycamino.

Argenti ſpumæ,picis aridæ,ſeui taurini,ſingulorum unciæ octo, terebinthinæ unciæ tres,ceræ unciæ quinq;,æruginis raſæ,opopanacis, galbani,ſingulorum uncia,olei ricinini,aut ſuſini,aut admodũ ueteris hemina, picis liquidæ tantundem,liquoris ſycamini cuius fructus ſycomora dicuntur,hemina.

Emplaſtrum à duplici colore dichromon appellatum.

Aæris combuſti,aluminis ſciſſilis,guttæ ammoniacæ,ſingulorum uncia,ceræ libra,reſinæ colophonię libra,ſeui ſuilli libra,aceti quod ſatis eſt.

Inde conglutinans ad ulcera quæ ſerpendo depaſcunt,& ſanguinis ſputum.

Ceræ,reſinæ frixæ,picis aridæ,bituminis liquidi,zacynthi,ſingulorum libra,ceruſæ,chalcitidis,miſyos,cretæ ſutoriæ,aluminis ſciſſilis & rotundi, gallæ omphacitidis,ſingulorum unciæ ſex,aceti quod ſatis eſt.

Emplaſtrum ex cinere aſpidum,diſcutit ſtrumas & podagras.

Reſinæ terebinthinæ,lapidis hæmatitis,bituminis Iudaici, ſingulorum drachmæ trecentę ſexaginta,ceræ,baccarũ lauri,guttæ ammoniacę,aphronitri,ſeui uitulini,ſingulorũ drachmę trecẽtæ quadraginta,lapidis pyritis, calcis uiuę,ſingulorũ drachmę centũ quadraginta,cineris aſpidũ totidem, olei ueteris heminæ duæ:refrigerato medicamẽto cinis inſpergitur. fit etiã ſine cinere,quòd nonnulli eum auerſentur,& nihilominus etiam efficit.

Leæna,ſiccat,diſcutitq;.

Suffiminis ammoniaci,plumbaginis,ſingulorum drachmæ centũ, ſinapis drachmæ octo,chamæleontis radicis drachmę ſedecim,reſinę colophoniæ drachmæ centum,ſquamæ æris,lanariæ radicis,ſingulorum drachmę quinq;,euphorbíj,æruginis,ſingulorũ drachmæ octo,ariſtolochię drachmę ſedecim,pyrethri drachmæ octo,olei ueteris hemina,raphanini quantum ſufficit.

Aliter leæna,noxia educit in ſuperficiem,humoresq; euacuat.

Atramenti ſutoríj unciæ duæ,auripigmenti uncia,ueratri nigri,thoracum cantharidum,ſingulorũ ſeſquidrachma,ſandarachæ unciæ tres, cerę ſeſquilibra, reſinæ frictæ libra,olei heminæ duæ.

Mace

Macedonicum.

Ceræ,reſinæ colophoniæ,picis,ſeui taurini,lachrymæ thuris,pares portiones:eliquatis,ac ſublatis ab igne lachryma thuris inſpergitur.

Sphærion ad ardores.

Ceruſæ,argenti ſpumæ,calcis uiuæ,ſingulorum unciæ tres,ceræ ſeſcuncia,aluminis berenicarij,roſacei,ſingulorũ uncia:liquefacta aridis ſuperfunduntur,ac orbiculi formantur, quum uſus incidit,olei uncias ſex liquato cum duabus ceræ,adijcitoq; medicamenti unciam & agitato: refrigeratũ ex aquæ uncijs nouem contundito,ego etiam ternas roſacei uncias addo.

Emplaſtrum ex ochra,inflammationem arcet,tum ſponte, tum in iudicio tortis idoneum.

Ochræ atticæ libræ duæ,cretæ libra,argenti ſpumæ unciæ octo , uino læuigatæ ceræ,reſinæ colophoniæ,picis,reſinæ piceæ,ſingulorũ libra, reſinæ terebinthinæ unciæ octo,olei libræ duæ,hunc in modum ſoluuntur: ceræ libra,olei ueteris libræ tres,medicamenti libra,uino contunduntur.

Emplaſtrum ex cedria,glutinat,diſcutit,abſtergitq;.

Ceræ,picis aridæ,ſingulorũ libra,reſinæ colophoniæ unciæ octo, cedrini liquoris unciç ſex:liquata ſimul incoquũtur,dũ digitos non coinquinent.

Aliud emolliens.

Ceræ,picis,ſingulorũ unciæ octo,reſinæ colophoniæ drachmæ uiginti quinq;,propoleos drachmç ſeptẽdecim,cedrini liquoris drachmç uiginti.

Emplaſtrum ex pumice,ad cicatricem ducendam.

Myrtei libræ duæ,ceræ libra,pumicis cremati uinoq; reſtincti drachmæ ſex,ſquamæ ferri quod ſtomoma dicitur drachmæ ſex,æris uſti,cimoliæ,ſingulorum drachmç quinq;:ſuper linamentum ſpongiamq; ex aqua accommodato.

Emplaſtrum paula,ſtrumis & bubonibus efficax.

Ceræ,reſinæ colophoniæ,nitri,ſingulorum libra.

Emplaſtrum ex nitro,ad carbunculos.

Nitri toſti unciæ tres,ceræ,olei,reſinæ colophoniæ,ſingulorum ſeſquidrachma,liquoris cyrenaici aut medici drachmæ decem:imponitur in linteolis,ſolutum.

Emplaſtrum ex anemone.

Anemonæ unguibus detractis unciç duç,cerç unciç quinq;,olei unciç quatuor,reſinæ unciæ quinq; et ſemis,colophoniæ reſinæ libræ duç et ſemis.

Emplaſtrum Macherionis uiride,ad coxendicum cruciatus, articulos infarctos,& abſceſſus.

Opopanacis,galbani,æruginis,myrrhæ,iridis, guttç ammoniaci,ariſtolochiæ,ſingulorum uncia,reſinæ terebinthinæ,ceræ,olei omphacini,ſingulorum unciæ ſeptem.

Viride aliud ſimplex.

Reſinæ libræ tres,ceræ libra,æruginis raſæ ſelibra,thuris drachmæ uigintiquinq;,aceti quod ſatis eſt.

Aliud uiride, ad humida uitia, & carnis excreſcentias.

Reſinæ colophoniæ unciæ ſex, æruginis raſæ ſeſcuncia, ceręunciæ duę, ſalis cappadocij uncia, roſacei unciæ duæ, aceti quantum ſufficit.

Peganera ad pleuriticos.

Rutæ uiridis pondo, butyri ſeſquipondo, reſinæ terebinthinæ pondo & quadrans, hyſſopi medicamenti tantundem, opopanacis quadrans, galbani tantundem, anethi pondo.

Emplaſtrum dia ſtactes, hoc eſt ex lixiuio, coxendicum doloribus, articularijs, & tumoribus œdema referentibus utile.

Ceræ, olei ueteris, lixiui quod habet calcem admiſtam, ſingulorum libra, reſinæ frictæ, nitri alexandrini, nitri albi, reſinæ terebinthinæ, ſingulorum unciæ ſex: utrunque nitrum lixiuio teritur.

Emplaſtrum è nitro ad abſceſſus, ſcirros, & tumores.

Olei ueteris, ceræ, aphronitri, ſaponis, lixiuij, ſingulorum libra, reſinæ terebinthinæ unciæ ſex, galbani, propolis, guttæ ammoniaci, ſingulorum uncia: præparatur quemadmodum ſuperius.

Emplaſtrum ex ſale, dia halon dicitur.

Ceræ unciæ quatuor, olei libra, ſalis communis unciæ quatuor, aphronitri tantundem, ceruſæ unciæ octo, aceti unciæ duæ, ad arida conterenda.

ALITER. Salis communis, nitri, ſingulorum unciæ quatuor, ceræ, olei ueteris, ſingulorum unciæ ſex, aquæ marinæ quod ſatis eſt.

Emplaſtrum dia pternes, ex perna, tophos ſoluit.

Pernæ ſuillæ ueteris pinguis, guttę ammoniaci, caſei ueteris uaccini aut caprilli, ſeui taurini, apochymatis quæ eſt nauis raſura, ſingulorum libra, medullæ ceruinæ unciæ octo, hyſſopi cerati unciæ tres, cyprini olei unciæ ſex, uini Aegyptij quod ſatis eſt.

Emplaſtrum dia cinnabareos, hoc eſt, ex cinnabari ad tophos aliosque omnigenos tumores induratos, dicitur pamplethes.

Argenti ſpumæ libra, olei ueteris ſextarius, ſquamæ æris uncia, æris uſti tantundem, cinnabaris ſcrupula octodecim, lapidis magnetis uiui uncia, lapidis phrygij drachmæ ſex, lapidis pyritis, cadmiæ, æruginis raſæ, thuris, ſingulorum uncia, diphrygis unciæ duæ, aloës ſeſcuncia, galbani tantundem, lapidis onitis ſcythici ſcrupula octodecim, lapidis hęmatitis uncia, propolis libra ſcrupula uigintiocto, ceræ unciæ ſeptendecim, lapidis perdicitis uncia, (in alio perdiciati habet) betonicæ uncia ſcrupula octo, gentianæ uncia, ariſtolochiæ longæ & rotundæ drachmæ quatuor, chamæleontis nigri uncia, dictamni ſcrupula quadragintaduo, reſinæ aridæ libra, ſeui ſtruthiocameli libra: lapides cum ſpuma argenti teruntur ſeorſim, adiectis ſalis floris libris duabus, donec totum abſumatur.

Emplaſtrum ex auellanis, dia leptocaryon dicitur, ad articulorum tophos probatum.

Lixiuij quod calcem habet adiectam unciæ ſex, auellanarum partis interioris unciæ duæ, aphronitri unciæ ſex, olei ueteris libra, ſaponis

gallici

gallici unciæ quatuor,mellis unciæ octo,ouorum ſex aquata , ceræ unciæ decem,reſinæ terebinthinæ unciæ duæ:læuigantur ex lixiuo.

Dia turpænes ceratum ad podagram,dolorem leniens mirabiliter.

Quinto Martij menſis die,olei communis ſextarios duos lebeti in domo ſubterranea infundito,coquitoq́ lignis è uite:ubi inferbuerit, turpænæ marini piſcis libram adijcito,aſphalacis animantis quod nonnulli madamudam uocant ſanguinis uncias quatuor,incoquitoq́ dum carnes piſcis diſſoluantur aut torrefiant,deinde exemptis illis,olei & ceræ momentum adijcito in ſpiſſitudinem,ut molliſſimum fiat ceratum,quod linteolo illitum impones.

Emplaſtrum ex urina muli,podagricis utile.

Vrinę muli ſextarij quatuor,argenti ſpumæ libræ duæ,olei ueteris myſtrũ,trita diu omnia ut ſtrigmenti ſpiſſitudo fiat,incoquito donec digitos non inquinent.

Emplaſtrum ex lapidis aſij flore,philagrij ad ſcirros.

Peucedani radicis,aſij lapidis floris,ſi non adſit,ſalis,guttæ ammoniacę, lanarum ſuccidarum crematarum,ſingulorum uncia,ariſtolochiæ rotundæ,pumicis,canini ſtercoris,æruginis raſæ,ſquamæ æris,miſyos,ſingulorum ſcrupula octodecim,caſtorij tantundẽ,myrrhę uncię tres,aceti quàm acerrimi tantundẽ,ceræ unciæ duodecim & ſemis,reſinæ è picea, picis bruttię,ſingulorũ unciæ octodecim, ſemis,ſcrupula ſex,olei ueteris q̃d ſufficit.

Ex eodem,Galeni.

Ceræ,reſinæ terebinthinæ,ſingulorum libra,lapidis aſij,mannę thuris, ſingulorum tres unciæ,cyprini unciæ duæ,aquæ lixiuę quantum ſatis eſt.

Emplaſtrum ex ſalis flore,articularijs in declinatione accõmodatum.

Reſinæ terebinthinæ,reſinæ frictæ,reſinæ è picea,ceræ, ſingulorum libra,picis aridæ,aluminis ſciſſilis,ſalis floris, ſingulorum ſelibra : coquuntur in lebete.

Emplaſtrum quod nutriendæ ulcerum carni eſt.

Roſacei,reſinæ terebinthinæ,mellis,ſingulorum uncię duæ,ceruſæ,butyri,ſingulorum uncia,alij etiam thuris unciam addunt.

Emplaſtrum Italicum ad purgandum ſordida, inducẽdumq́ carnem.

Erinæi(dico autem ſylueſtris ficus) tenerum corticem oleo excoctum proijcito,ceræ rufæ quantum ſatis eſt in oleo liquefacito,in linamenta illito utitor.

Entaticon,quaſi dicas intenſorium.

Satyrij,pudendi ceruini,ſcinci caudæ,ſingulorum drachmæ duæ,erucę ſeminis,pyrethri,ſeminis roriſmarini, ceræ,ſingulorũ drachmæ quatuor, reſinæ terebinthinæ drachma, oua paſſerũ troglytarum tria, ſtelliones tranſmarini tres,olei laurini uel irini quod ſatis eſt:macerantur uiui in aceto ſtelliones ad dies triginta,uaſe cui inſunt in fimo defoſſo.

Chryſe,cruentis uulneribus accommodata.

Thuris,aluminis ſciſſilis ſinguli ſextantes,colophoniæ reſinę libra,olei

quadrans,auripigmenti ſextans,aceti cum oleo mixti,quod ſatis eſt.

Catagmatice quod eſt fracturis idoneum medicamentum, Oribaſij.

Picis brutiæ libra,unciæ quatuor,argenti ſpumæ tantundem,thuris unciæ octo,reſinæ terebinthinæ unciæ quinq;,ſeui taurini libra, unciæ quatuor,galbani,opopanacis,ſingulorum uncia,ceræ unciæ quatuor, olei ueteris libra,aceti unciæ quinq;.

Catagmatice ad fracturas cum uulnere citraq; id factas, ex commentarijs Heracleti.

Picis aridæ mina,argenti ſpumæ tantundem, mannæ thuris minæ dimidium,ſeui uitulini mina,ceræ tyrrhenicæ uigintiſex, opopanacis unciæ octo,æruginis raſæ,æris cyprij,ſingulorum minæ quinq; & decima eius portio,reſinæ terebinthinæ ſeſquimina & quinta portio,æris uncia, ricini,aut olei ueteris hemina,aceti hemina ſemiſſis.

Liquidi hyſſopi medicamenti præparatio.

Sertulæ campanæ uncię quatuor,cardamomi unciæ duæ,lanarum bene ſordidarum unciæ ſex:macerata in uini duobus ſextarijs ad triduum incoquito,dum paululum fuerit reliquum. his ablatis miſcentur uino olei unciæ tres,coquunturq; dum exiguum ſuperſit,atq; uino etiam tunc adijciuntur reſinæ colophoniæ unciæ decem, terebinthinæ tantundem : nonnulli uerò & ceræ dextantem miſcent,hyſſopi herbæ unciam,alijsq; incoquunt:alij lanas uino eluunt:ubi deſiccarint,uinum cum ſordibus lanarũ addunt,quas pinon etiam appellant. quum uſus incidit, treis ex eo uncias mittunt,tum reliqua ut comprehenſum eſt.

De Malagmatis & epithematis. Cap. XVIII.

INter ea quæ malagmata dicuntur,alia medijs corporis partibus inijciuntur,longa inflammatione conflictantibus,aut induratis,aut æſtu flagrantibus,aut perfrictionem fluxionémue expertis : alia articulis quibus humores ſint impacti uel neruis refrigeratis,uel etiã alijs particulis ſcirro obſeſſis congruũt. de his igitur tum in capite de emplaſtris tractatum eſt, tum ubi ad acopa uentum erit differetur. Porrò inter malagmata medijs corporis regionibus accõmodata,(epithemata propriè nuncupantur) quæ quidem ſtomacho,& iocinori admouentur, qualiacunq; illa fuerint roborantem ex aſtringentibus uim poſtulant. Sine his etenim uitæ aliquod diſcrimen intulerint,cum illa nempe ſtomachus & iecur communes aliarum partium alimenti,ſint officinæ. Quamobrem eiuſmodi medicamenta ex aromatis potiſſimum conficiuntur. Stomacho igitur inijci debent, ſi non cõcoquit,aut infirmatur,aut inflatione laborat, malagmata ex ſeminibus, meliloto,aloë,abſinthio,ſampſucho,nardo, & maſtiche. Iecori autem ex myrobalano confecta,ammoniaco, pinguibus, & chamæmelino. At lieni applicantur, quæ conſtant calce uiua, auripigmento, cappari, ſalicibus,cardamomõ,ærugine,ammoniaco,& aceto : ijs autem qui alui fluore laborant,ex œnanthe,alumine,melino,& alijs aſtringentibus præparata. atque hæc etiam per abuſionem communiter malagmata nominant, & ſi diuerſam à molliendo uim repræſentent. Si uerò ardor

uiſcera

uiſcera urgeat,ut in febribus ardentibus,ex croco competunt malagmata, roſaceo,ſucco lini ſeminis,aut intybi,aut herbæ ſeminalis, adipe ſuillo, & ſpuma argenti:ſi perfrixerunt,ea quæ opobalſamum,phyllum, caſamum, & piper recipiunt. Pectori,quum ſanguis eijcitur,proſunt aſtringentia ſicca ntiaꝙ,ex alumine,ſalice,& bitumine.In tabe quæ phthiſis dicitur, conducunt ex baccis lauri,marrubio,cardamomo,& lixiuio confecta.

Malagma ex ſertula campana,dia meliloton dicitur.

Croci,nardi gallici,iunci anguloſi,cardamomi,iridis,myrrhæ, ſingulorum unciæ duæ,ſertulæ campanæ libra,ſtillæ ammoniacæ tantundem, ceræ libræ tres,reſinæ terebinthinæ libra,olei cyprini libræ tres, gleucini libræ duæ,bdellij unciæ ſex,nonnulli etiam cyphi uncias duas addunt, uini quod ſatis eſt.

Polyarchion ex commentario Galeni de compoſitione medicamentorum ſecundum locos.

Ceræ,reſinæ terebinthinæ,bdellij,ſuffiminis ammoniaci, cardamomi, iunci quadrati,ſingulorum mina,ſertulæ campanæ,amomi,nardi Indicæ, croci,myrrhæ,thuris,xylocinnamomi,ſingulorum drachmæ uigintiquinque,olei cyprini hemina,uini Italici quod ſatis eſt:præparato ac utitor, interim meraco,interim cerato quod ex cyprino fit,ſoluto.

Aliter polyarchion.

Xylobalſami,coſti,iridis,iunci quadrati,myrrhæ,iunci rotundi floris, cardamomi,thuris,ſpicæ nardi,maſtiches,ſtyracis,bdellij, amomi, phylli, croci,caſſiæ,pyrethri,ariſtolochiæ longæ,ſingulorum uncia,guttę ammoniacæ ſeſcuncia,reſinæ frictæ tres unciæ,reſinæ terebinthinæ libra,medullæ ceruinæ unciæ duæ, ceræ libræ duæ, opobalſami unciæ ſex, uini unciæ octo.

Philagrianum.

Croci ſeſcuncia,aloës,ammoniaci thymiamatis,bdellij,ſtyracis,ſingulæ unciæ,adipis anſerini ſextans,hyſſopi medicamenti triens,palmularum ſextans,ceræ libra,nardi ſelibra,melini unciæ ſex,uini quod ſufficit ad ſicca læuiganda:per triduum macerantur mouenturꝙ rudicula ter die, deinde incoquuntur oleo,ſecundo die cardamomum aqua pridie maceratum,tertio autem crocus,uino.Nonnulli cum croco etiam alias quinꝙ myrrhæ uncias adijciunt:illis aũt exemptis,oleum purũ reponunt,omni uero ſpecierũ fęce in paſtillos coacta ſiccataꝙ id habẽt quod crocomagma dicitur.

Mendeſium.

Dictum eſt Mendeſium quòd in Aegypto reperiatur, ubi & Mendes, hoc eſt,caper colitur.Recipit autem olei balanini libram,aliàs ſextarios decem,myrrhæ,caſſiæ fiſtulæ,ſingulorum uncias treis, reſinæ terebinthinæ libram,in alio,ſextarios decem,cinnamomi uncias treis:hoc non decoquitur,ſed aridis inditis diebus ſexaginta agitatur,inde liquefacta terebinthina in partem olei mittitur,poſtea rurſus diebus alijs ſeptem mouetur,atꝙ ſic reconditur.

Marcia-

Marciatum.

Maſtiches, ceræ, ſtyracis, ſingulorum unciæ tres, hyſſopi medicamenti ſemuncia, opobalſami ſeſcuncia, nardini, gleucini, olei omphacini, ſingulorum unciæ tres, medullæ ceruinæ ſeſcuncia, terebinthinæ uncia.

Iniectio prima dia omphacos.

Aſpalathi, rudiculæ palmarum, ſertulæ campanæ, iridis, iunci rotundi floris, xylobalſami, roſarum ſiccarum, calami aromatici, ſingulorum unciæ tres, olei omphacini libræ decem, uuæ immaturæ ſucci tantundem.

Iniectio ſecunda, ex caryophyllo.

Ammoniaci, ſpicæ nardi, coſti, caryophylli, caſſiæ, caſami, ſingulorum unciæ tres, in alio etiam habetur arnabo unciæ tres, uini quod ſufficit.

Iniectio tertia.

Thuris, guttæ ammoniaci, ſtyracis, bdellij, myrrhæ, maſtiches, ſingulorum unciæ tres, uini quod ſatis eſt, ceræ albæ unciæ quinqꝫ, opobalſami unciæ ſex, nonnulli uncias octo. Primæ iniectionis medicamenta, pridie in uuæ acerbæ ſucco oleoqꝫ macerantur, ſecūdæ ſeorſim in uino aminæo aut alio ueteri ac odorato, mouenturqꝫ quotidie rudicula palmea: tertię ad triduum, poſt quod in cacabo nitente primum iniectionis primę medicamenta incoquuntur, quouſqꝫ pauxillum ſucci uuæ acerbæ relictū fuerit: mox ſecundæ iniectionis ſpecies cum uino immittūtur, rectius autem fiet ſi prius alijs exemptis, puro deinde oleo ipſæ adijciantur, coquanturqꝫ donec paululum uini ſuperſit, ne aduratur oleū: ſublata ab igne eximito, ſuperqꝫ adijcito rurſus oleo puro tertiæ iniectionis medicamenta, prius ex uino in pila ſoluta præter ſtyracem quemadmodum prædixi, hic enim cum alijs inditus prompte ſoluitur. Coques autem carbonibus quouſqꝫ bene habere tibi uideantur: ſublata ab igne refrigerari ſinito, inſequenti die exceptis diligenter ex oleo calfactisqꝫ abunde ſuper ignem ceram adijcito, inde ſublata rudicula agitato, ubi refrixerint, opobalſamum admiſceto, & uitreis uaſis reponito.

Gleucinum, iniectio prima.

Olei ſextarij decem, muſti aminæi ſextarij ſex, aſpalathi unciæ quatuor, palmæ fructus operimenti quod ſpathe dicitur unciæ ſex, iunci rotūdi floris tantundem, ſertulæ campanæ unciæ quatuor, roſarum uncia, myrrhæ unciæ tres, foliorum lauri unciæ duæ, arboris thuris unciæ ſex, xylobalſami totidem, inulæ campanæ unciæ ſex, ariſtolochię longæ unciæ tres, iridis tantundem: hæc macerantur in muſto.

Altera iniectio.

Nardi gallicæ unciæ quatuor, caſami, qui eſt balſami fructus unciæ duę, cyperi, caſſię, ſpicæ nardi, aſari, amomi, coſti, ſampſuchi, ſingulorum unciæ tres, calami aromatici, caryophylli, phylli, ſingulorum uncia, cardamomi unciæ quatuor, balſamum uino odorato madeſcit.

Iniectio tertia.

Maſtiches triens, myrrhæ troglodyticæ, bdellij, ſinguli ſextantes, ladani quadrans, ſtyracis liquidi, thuris maſculi, ſinguli trientes, opobalſami ſe-

libra,

libra, nõnulli & croci ſextantem addunt: præparatur quemadmodum medicamentum ex uua acerba, niſi quòd ceram nõ recipiat, hic autem ſeptem diebus oportet ſpecies duarum iniectionum macerari.

Nardus cizicine, iniectio prima.

Olei primi meriti ſextarij decem, aſpalathi, cypiarum, inulæ campanæ, iridis, xylobalſami, ariſtolochiæ, cardamomi, iunci rotundi floris, ſingulorum unciæ ſex, ſampſuchi unciæ quatuor, herbæ ſabinæ unciæ duæ, nonnulli & calami odorati uncias duas immittunt: hæc in uini odorati ſextarijs quaternis commadeſcunt.

Altera iniectio.

Caſſiæ, caſami, arnabo, ſingulorum unciæ duæ, ſpicæ nardi unciæ tres, caryophylli uncia, coſti, amomi, ſingulorum unciæ duæ, nonnulli etiã nardi gallicæ uncias duas addunt, atq; hæc in uino macerantur.

Tertia iniectio.

Myrrhæ troglodyticæ, aloës, thuris, ſingulorum unciæ duę, ſtyracis unciæ tres, maſtiches unciæ quatuor, opobalſami unciæ ſex, quidam & croci uino læuigati unciam miſcent. præparato & hoc ſicut comprehenſum eſt.

Decamyron.

Spicę nardi, phylli, euphorbij, piperis, coſti, adarces, ſingulorum uncia, maſtiches ſeſcuncia, opobalſami unciæ ſex, nardini libra, ceræ libræ tres.

Pentamyron.

Styracis uncia, maſtiches unciæ duæ, ceræ albæ unciæ tres, opopanacis unciæ quatuor, nardini unciæ quinq;.

Euodes, à grato odore dictum.

Croci, aloës, maſtiches, abſinthij, ſtyracis, œnanthę, caſami, caryophylli, ſingulorum unciæ tres, nardi libra, ceræ tantundem, melini unciæ ſex, palmulæ duodecim, uini quod ſatis eſt.

Baion.

Cardamomi, caſſiæ, œnanthæ, nardi gallicæ, balauſtiorũ, propolis, ſingulorum ſcrupula octo, herbę ſabinæ, caſami, amomi, ſingulorum ſcrupula ſex, iunci rotundi floris ſcrupula octodecim, iridis ſcrupula quatuor, caryophylli ſeſquiſcrupulum, ſuffiminis Crinati unciæ duæ, thuris, myrrhę, ſingulorum uncia, ladani unciæ ſex: bdellij, maſtiches, aloës, nardi, olei lentiſcini, ſingulorum ſemuncia, reſinæ acernæ quæ zygia dicitur, reſinæ piceæ, reſinæ terebinthinæ, ſingulorum unciæ tres, opobalſami uncia, guttæ ammoniaci ſcrupula ſex, ceræ unciæ ſex: œnanthino liquida læuigantur, aridaq; contuſa. in alio exemplari piperis quoq; ſcrupula octodecim inuenio: nonnulli & moſchi ſcrupulum unum addunt.

Galenium.

Croci ſemuncia, aloës uncia, maſtiches tres unciæ, abſinthij ſeminis ſcrupula octo, œnanthes tantundem, palmulæ maiores tres, ceræ unciæ tres, olei melini unciæ ſex.

Ery-

Erythrium.

Styracis unciæ quinq;, malorum cotoneorum unciæ uiginti, maſuchæ uel maſuaphij, croci, ſingulorum drachmæ decem, pſichæ, cyphios, ſingulorum drachmæ quinq;, œnanthæ unciæ duæ ſemis, caſami, abſinthij, ſingulorum drachmæ decem, caryophylli ſcrupula quindecim, guttæ ammoniaci ſcrupula decem, opobalſami ſcrupula ſex & ſemis, nardi unciæ quinque, reſinæ colophoniæ, gleucini, melini, ſingulorum unciæ decem, roſacei drachmæ decem, propolis unciæ quinq;, reſinæ terebinthinæ unciæ decẽ, mellis cochlearia decem, phylli drachmæ decem, ſpicę nardi tantundem, ceræ unciæ ſeptem & ſemis: uino falerno aut aminæo conteruntur.

Malagma Nili ad lienem, omnemq; duritiem.

Cerę pondo, guttę ammoniaci pondo, olei cyprini pondo, croci ſemuncia, ſecundum alios uncia, aceti quantum ſatis eſt.

Citrinum.

Ceræ, reſinæ, colophoniæ, ſingulorum libra, ſuffiminis ammoniaci, auripigmenti, calcis, aluminis, aceti, ſingulorum cyathi octo: læuigantur arida in aceto.

Malagma quod ad Cureum authorem refertur.

Picis aridæ libra, ceræ, reſinæ piceæ, guttæ ammoniaci, nitri, baccarum lauri aridarum, ſeui taurini, ſingulorum libræ duæ, farinę fœnugræci ſextarius, pollinis frumẽtacei tantundẽ, chamæleõtis nigri radicis ſiccæ libra.

Malagma ex ſtercore caprillo Oribaſij, ad lienoſos, hydropicos, & iecur induratum.

Cyprini, aut uetuſtiſſimi olei libræ tres, ceræ libræ duæ ſemis, fimi caprarum, baccarum lauri cortice detracto, iridis illyricæ, ſingulorum ſextarij decem, reſinæ terebinthinæ libra, ſinapis, nitri, cyperi, raphani ſeminis, capparis radicis corticis, ſingulorum unciæ tres, cucurbitæ ſylueſtris carnis unciæ duæ, fœnugræci uncia: interim arida excipiuntur liquidis, interim aceto macerata: quòd ſi aluus profluat, cucurbita inijci non debet.

Ex fimo caprillo, ſphongion, hydropicis efficax.

Picis brutiæ libræ duæ ſemis, nitri libra una, cucurbitæ ſylueſtris carnis, pyrethri, opopanacis, cocci gnidij, ſingulorum unciæ tres, capparis radicis corticis, thuris, iridis, adipis taurini, elaterij, ſquamæ æris, apij ſeminis, lathyridum, ſingulorum uncię ſex, baccarum lauri ſextarij dimidium, fœnugræci farinæ ſemuncia, fellis taurini unciæ duæ, olei cyprini ſextarij dimidium, ceræ libra, reſinæ frictæ libræ tres, caprilli ſtercoris montani, cachryos, cyper, cardamomi, ſingulorum unciæ ſex.

Ex baccis lauri.

Ceræ, reſinæ, picis, baccarum lauri, ſeui taurini, ſingulorum libra, nitri, guttæ ammoniacæ ſingulorum unciæ ſex, aceti quantum ſufficit.

Medicamentum diaſpermaton, hoc eſt, ex ſeminibus.

Cardamomi, cyperi, herbæ ſabinæ, nitri, baccarum lauri, caſſiæ, ſertulæ campanæ, fœnugræci, nardi gallicæ, apij ſeminis, ſampſuchi, aniſi, panacis radicis,

radicis,thuris,guttæ ammoniaci,terebinthinæ,ſingulorũ unciæ tres, mellis,ceræ,nardi,ſingulorum libra,ſeui taurini tantundem.

Malagma à fœdo odore dyſodes dictum,ad pleuriticos.

Reſinæ piceæ libra,ceræ,rutæ uiridis,cyprini,ſingulorum unciæ ſex, ſulfuris uiui,opopanacis,ſagapeni,ſingulorum drachmæ quatuor, nonnulli & galbani tantundem addunt.

Malagma dia ſampſychu.

Ceræ pondo,reſinæ terebinthinæ pondo duo,ſampſuchi, baccarum lauri,fœnugræci,ſingulorum ſextarius,nardini quod ſatis eſt.

Malagma apollophanis ad iecoroſos.

Ceræ drachmæ octoginta,reſinæ terebinthinæ,mannæ thuris, ſingulorum drachmæ quadraginta,mortario irini ſedimẽto uncto cõtunduntur.

Copton ad duritiem ſtomachi & iocinoris.

Propolis unciæ ſex,ſtyracis unciæ duæ,maſtiches uncia,reſinæ terebinthinæ ſemuncia,fæcis nardini quantum ſatis eſt.

Malagma ex œnanthe.

Oenanthæ,aloës,croci,acaciæ,aluminis ſciſſilis,roſarum ſiccarum, abſinthij ſucci,gallæ,omphacij,rhus ſyriaci,mannæ thuris,ſingulorũ drachma,olei myrtei,ceræ,utriuſq; libra,palmulæ magnæ quinque, uini quod ſufficit.

Antylium.

Aluminis ſciſſilis ſemuncia,aloës uncia,maſtiches ſcrupulum, œnanthes ſcrupula ſex,omphacij ſcrupula octo,roſarum ſiccarum tantundem, rhu ſyriaci ſcrupula decem,ſpinę Aegyptiæ totidem,balauſtiorum ſcrupula uiginti,gallarum ſcrupula quindecim,ceræ unciæ quinq;,olei melini quod ſufficit.

Malagma ex uinaceis,dia gigarton dicitur.

Croci,ſandycis,labruſcæ,ſingulorum uncia,aluminis ſicci unciæ quatuor,balauſtiorum,omphacij,roſarum floris,myrtorum ſiccorum, ſingulorum unciæ duæ,ceræ albæ libra,olei melini libræ duę,malorum cotoneorum unciæ quatuor,dactyli qui nicolai dicuntur decem,uini aminęi quod ſatis eſt,uinaceorum aridorum unciæ octo.in uſu,medicamenti uncijs tribus,ceræ unam miſces.

Anethine.

Anethi uiridis unciæ ſex,ſertulæ campanæ unciæ duæ,chamæmeli tantundem,capitum papaueris uiridium decem excoctorum iuris libræ tres, & olei quod ſufficit:ubi uerò conſumptum fuerit ius,adipis ſuilli recentis libræ duæ adduntur,tritiſq; priuatim ſcillæ toſtæ interioris uncijs duabus & medullæ ceruinæ totidem,omnia miſcentur.

Ambroſia ad febreis arcendas apta.

Argenti ſpumæ libra,adipis ſuilli recentis unciæ ſex, lini ſeminis ſucci tantundem,ceræ albæ unciæ nouem,roſacei libra,mellis unciæ tres, croci uncia:nonnulli etiam ouorum decem lutea cruda addunt.

De acopis, inunctionibus, dropacibus, & ſinapiſmis. Cap. XIX.

ACopa inde nomen ſortiuntur, quòd præcipuè ad laſſitudinis quæ co pos græcè dicitur, nempe tenſiuę, ulceroſæ & eius quę oſſa defatigat, ſenſum conueniant, quanquam alijs quoq; morbis compluribus ſint ex uſu. Alia ſiquidem ipſorum calefaciendi uim habent, alia emolliendi. Quæ calefaciunt, pipere, pyrethro, ſemine roriſmarini, & conſimilibus conſtant: neruorum uitijs, perfrictionibus ualidis & quæ uix ullo calore poſſunt euinci, accommodata. Quæ emolliunt, durities, ſcirros, et infarctos articulorum ſinus diſcutiunt, quorum materies capite de emplaſtris comprehenſa eſt. At emolliētibus quæ adarce, ſemine roriſmarini, euphorbio, cocco gnidio, & id genus alijs componũtur, in diuturnis affectibus, & qui ægrè poſſunt elidi, quibus etiam ſinapiſmus cõgruit, utimur. Porrò ſpiſſitudinem uniuerſa acopa inter cerata & emplaſtra mediam habere conuenit. Vnguina uerò acopis ſimilia, liquidiorem propemodum ſubſtantiam obtinent. At dropax duplicem recipit præparationem: hanc emplaſtro, illam malagmati conſimilem, nonnulli & calidum ipſum illinunt: materiam uerò acopis & emplaſtris confinem. Cæterum uſum cataplaſmatis exhibet, diuturnis affectibus ijſdem quibus & ſinapiſmus, utilis, ideoq; ante illum aſſumitur, quo corpus ſinapi reddatur idoneum, à ſinapiſmo adhibetur, ut affectus reliquias diſcutiat. Sinapiſmus materiam quidem uariam non habet, uerum diuturnis potiſſimum affectibus poſt deprehenſam probatamq; aliorum præſidiorum uim, efficaciſſimus eſt: utiliſſimè autem applicatur capiti in eius dolore, quem cephalæam dicunt, & quum altera duntaxat ipſius pars affligitur, Græci heterocraniam uocant, in morbo comitiali, uertiginibus, & inſania: pectori autem in ſuſpirio, orthopnœa, hoc eſt, quum non niſi recta ceruice ſpiritus trahitur, et tuſſi longa. At in diuturna humorum è capite in fauceis deſtillatione, & caput & thorax ſinapi oblini debet. Item ſtomachus & uenter in longis ipſorum morbis eodem obducuntur. Iam cõueniens eſt præſidium ſinapi coxendicum & podagricis doloribus, omniq; parti reſolutæ, aut alio quodam modo perfrictionem expertæ, ut difficulter excalfieri poſſit. At tunc profeciſſe ſatis id putato, ubi dolor ſubſequutus fuerit ualidus, & caro liuidior altiorq; euaſerit, & poſtquã ablotum fuerit mitius puſtulæ eruperint. Quòd ſi etiam ſenſus perierit, animũ adhibere negotio conuenit, parte quã obliueris ſæpius detecta: nam ſi uel immodicè adurantur ita affecti, non perſentiſcunt. Præterea in acutis morbis, utpote lethargo, profunda in ſomnum delatione (cataphora dicitur) & catocho, ſinapi inducitur, per initia quidem, cruribus: ubi uerò materia radices egerit, capiti. Porrò qui ita frigori patuerunt ut uix ullo modo queant incaleſcere, ijs crura & inguina ſinapi oblinuntur. In his autem qui continua febre laborant, ulcusq; habent, tum in cartilaginoſis, tum locis excarnibus, uitari debet ſinapiſmus: nam partes carnibus uacuæ ſi obducantur ſinapi, uruntur, interim etiam nigreſcunt.

Bromion acopon.

Ceræ, reſinæ colophoniæ, ſingulorũ libra, adipis ſuilli unciæ quatuor, buty-

butyri unciæ ſex,althææ,fœnugræci,ſeminis lini,ſingulorum libræ duæ, olei libra,galbani unciæ duæ & ſemiſſis:excocto ſucco cum oleo quouſq; magna illius pars fuerit abſumpta,reliqua cum cera et galbano adijciūtur.

Acopon à uarietate pœcilon dictum.

Succi althææ,fœnugræci,ſeminis lini,rutæ,cumini,ſingulorum libræ duæ,medullæ ceruinæ,olei ueteris,adipis anſerini,opobalſami:nardi, ſingulorum libra,ceræ,colophoniæ & reſinæ,ſingulorū ſeſquilibra, euphorbij,reſinæ terebinthinæ,opopanacis,ſingulorum unciæ ſex,caſtorij unciæ tres,herbarum unde ſuccus exprimitur,ſingularū libra inijcietur: coques ut ſuperius.

Acopon Azanitæ.

Adipis ſuilli libræ duæ,ſeui taurini,reſinæ,colophoniæ, hyſſopi medicamenti,ceræ,ſingulorum libra,galbani unciæ tres.

Acopon Baſilij.

Althææ,chamæmeli,ſertulæ campanæ,lini ſeminis,fœnugræci, ſingulorum ſeſcuncia,amomi unciæ tres:hæc macerantur in uini Aſcalonij aut Cilicij ſextarijs octo,per triduum,coquunturq; ad melleam ſpiſſitudinē, deinde ſucci libræ quinq; cum olei ueteris libris quatuor & ſemiſſe decoquuntur,quouſq; modicum ſucci fuerit relictum, adijciuntur butyri unciæ ſex,reſinæ terebinthinæ unciæ quatuor,adipis anſerini unciæ quindecim,medullæ ceruinæ cum momento olei læuigatæ unciæ quinq;, ceræ albæ libræ tres.

Lyſiponium.

Piperis,caſtorij,ſtyracis,maſtiches,aloēs,inulæ campanę,iridis, ſingulorum unciæ quatuor,euphorbij,coſti,guttæ ammoniaci,myrrhæ, ſampſuchi,thuris,cyperi,caſſiæ fiſtulæ,ſemen roriſmarini,ſingulorum uncię tres, adarcæ,amomi,bdellij,xylobalſami,ſingulorum unciæ duæ, malabathri, ſpicę nardi,pyrethri,croci,ſingulorum uncia,opobalſami libra,nardini,cyprini,gleucini,ſingulorum libræ duæ,ceræ libra.

Acopon à fœdo odore dyſodes appellatum, ex opere de compoſitione medicamentorum ſecundum genera.

Ceræ,reſinæ terebinthinæ,ſingulorum drachmæ uigintiquatuor, galbani,ſuffiminis ammoniaci ſingulorum drachmæ ſex,olei ueteris heminæ duæ,medullæ ceruinæ drachmæ octo:utitor mero & diluto.

Aliud dyſodes.

Reſinæ terebinthinæ drachmæ ſedecim,ceræ drachmæ uiginti octo, œſypi,mellis,ſingulorū drachmæ ſex,medullæ ceruinæ unciæ ſex,ſtillę ammoniacæ,galbani,aphronitri,baccarū lauri,ſingulorum uncię ſex, olei ueteris ſextarius,uini cyathi duo,quidam etiam caſtorij drachmas treis admiſcēt.

Barbaricum,dia euphorbiu,ad coxendicum dolores,& alia pleraq;.

Opopanacis uncia,ceræ tyrrhenicæ libra,reſinæ terebinthinæ libræ duæ & ſemis,galbani uncia,ſtillæ ammoniacæ unciæ duæ,euphorbij, caſtorij, piperis albi,ſingulorum unciæ duæ,medullæ ceruinæ unciæ quatuor, œſypi tantundem,lemneſtidis(eſt autem adarce)ſemuncia,olei ſtyracini, lau-

rini,irini,amaracini,ſingulorum unciæ ſex,olei ueteris libræ duæ, hedychroi unciæ ſex.

Acopon cui nomen eſt pyxis.

Reſinæ colophoniæ ſeſquilibra,reſinæ terebinthinæ unciæ octo,guttæ ammoniaci unciæ tres,thuris unciæ nouem,olei ueteris libræ duæ,ſucci lini ſeminis libra,lactis uaccini tantundem,adipis anſerini unciæ ſex, butyri unciæ octo,ouorum uigintiquatuor albumina, præparatum buxeo uaſe reponitur.

Acopon ex abiete Galeni.

Abietis ſeminis cocti modius Italicus,hoc eſt,ſextarij duodecim, olei libræ quindecim,ceræ libræ quatuor,reſinæ ſtrobilinę aut terebinthinę unciæ quatuor. Contuſum abietis ſemen,oleo inijcitur.Vbi quadraginta diebus in eo ſiuerit,expreſſum proijcito,mixtis reliquis utitor,ad labores ſpõtaneos,reſolutiones,et articulorum perfrictiones.At ſi neceſſitas urgeat coquere oportet ſemen abietis cum oleo mixtum,ne nimium aduratur, & aquæ ſextarijs quatuor,idq; in podagricis & articularijs affectibus.

Aliud ad idem.

Olei heminæ uiginti quinq;,id eſt,ſextarij duodecim & ſemis. fructus abietis modius,hoc eſt,libra,ſemis,reſinæ abiegnæ libræ tres, ſtrobilinæ uel terebinthinæ libræ tres,ceræ libra.

Acopon ex nigra populo,dia ægyros dicitur,ad eadem.

Loco fructus abietis,nigræ populi fructus æqua portio additur,& reliqua ſimiliter illi præparantur.

Vnguentum zoſimi ad tremulos celebratum.

Reſinæ piceæ unciæ ſedecim,ceræ uncię quatuor,olei ueteris libra, opopanacis unciæ duæ,adarcæ uncia,euphorbij tantundem,nitri unciæ quatuor,aphronitri teneri totidem:nitrum,euphorbium,adarce cum uino læuigantur,deinde adijcitur opopanax,ſimulq; in læuorem teritur, ſeorſim autem quæ liquari poſſunt,cum anchuſa ad colorem accipiendum eliquãtur,refrigerata excipiuntur.

Dropax Gallus, Oribaſij.

Reſinæ colophoniæ quæ thus redolet,piceæ & lignoſæ dictæ quæ ſola in Italia naſcitur,apochymatis,picis aridæ,ceræ,ſingulorum libræ quatuor,reſinæ frictæ unciæ quindecim,picis brutiæ libræ duæ,nitri libra, bituminis,galbani,adarcæ,pyrethri,ſingulorum unciæ ſex,opopanacis, euphorbij,ueratri albi,piperis,ſingulorum unciæ quatuor,ſulfuris uiui unciæ tres,caſtorij,ammoniaci,uuæ paſſæ ſylueſtris ſtaphis agria dicitur,ſingulorum unciæ duæ,olei ſicyonij libra,opobalſami unciæ ſex.

Aliter ſimplex.

Ceræ pondo,picis ſiccæ pondo,picis brutiæ pondo,reſinæ piceę ſeſquipondo,frictæ pondo & quadrans,locò prius nitro exterſo imponitur.

Quomodo ſinapiſmus fiat.

Ficus ſiccatæ pridie in aqua tepida macerari debent, die inſequenti probè

expreſſæ

expreſſæ ualenter læuigari, deinde acre ſinapi, cuiuſmodi eſt ſyriacum ægyptiumq́ꝫ priuatim conteri, diluto illarum affuſo, factaq́ꝫ maſſa admiſceri, & ſiquidem uehementem ſinapiſmum uolucrimus inducere, parteis duas ſinapis cum una ficuum temperabimus: ſin imbecillem, econtrario: ſi mediocrem, æqualeis. Cæterum ſinapi antequàm deteratur, aceto commadeſcens, ut nonnulli factitant, languidius euadit. At ſinapi ablato, etiam balneum utile eſt. Si dolor uehemens rubórue acceſſerit, & puſtulæ, linteolū ſucco maluæ aut fœnugræci cum roſaceo madefactum imponemus, deinde roſaceo cerato cum ceruſa utemur. Verum in reſolutis in quibus ſenſus labefactatus eſt, cura adhibebitur, ut ſæpius partem retegamus, inſpiciamusq́ꝫ. Quum enim admota non percipiant, ſæpe immodicè exuſti ſunt. Item caprarum fimus cum aceto illitus ſinapi eſt efficacior, & præſertim in coxendicum doloribus.

Acopon ex atramēto librario, cutis ruborem peculiariter inducens, idq́ꝫ potiſſimum in ijs quibus altera capitis pars dolet, ex commētarijs Alexandri.

Euphorbij, atramenti librarij, ſingulorum drachmæ quatuor, myrrhæ troglodyticæ, crocomagmatis, piperis albi, ſingulorum unciæ tres, croci drachmæ duæ, aceti quod ſatis eſt ad hæc probè læuigāda, utq́ꝫ ſpiſſitudo ſordibus ſimilis ipſi fiat: quo facto illines, à media ſuperciliorum parte incipiens, aduſq́ꝫ tempora tota, præſertim ſi æger pilis careat: ubi refrigerata fuerint, rurſus illines: & quum præſidium bene profecerit, in balneum hominem deduces.

Quomodo diuerſa olei & unguentorum genera conficiantur. Cap. XX.

INunctionum unguentorumq́ꝫ uel olei generum quæ unguenta repręſentent, alia ſunt ſimplicia, una olei ſpecie iniecta, alia compoſita ex pluribus conflata. Ac ſimplicium alia ex floribus oleo incoctis efficiūtur, uerbi cauſa, roſaceum, chamæmelinum, ſuſinum. Quædam ex fructibus & ſeminibus conficiuntur: quædam ex ſurculis quibuſdam nempe rutæ, qui etiam ſimul cum oleo coquuntur. At cum nullus florum coctionem recipiat, inſolantur potius, uerum ſi ualidam odoris gratiam repræſentent & pluribus diebus conſtantem, ex inſolatu tenuius ipſorum oleum magisq́ꝫ utile redditur, quemadmodum roſaceum & chamæmelinum. Qui inualidiores ſunt faciliusq́ꝫ difflari poſſunt, minus inſolatum tolerant, ut quorū uirtus promptè euaneſcat, utpote lilium & uiola. Ex ijs quæ fructibus & ſeminibus conſtant nonnulla illis integris oleo iniectis conficiuntur, ueluti melinum, nonnulla contuſis uel læuigatis, oleamine ipſorum ſequeſtrato, uel expreſſis ipſis in conchulas: uel ex aqua calida, ſic ut ipſa diſcernantur, exempli cauſa, caryinon, ſeſaminum, amygdalinum, lentiſcinum, laurinum, ricininum, raphaninum, atq́ꝫ eius notæ alia. Porrò quæ ex ſtirpibus odoratis componuntur, pręparari potiſſimū ſolent, illis oleo incoctis cum uino uel miſto uel aqua, atq́ꝫ eiſdem deinde exemptis. Liquoribus autem quibuſdam oleo contemperatis, interim et adipibus uel medullis, ex huiuſmodi aliquo exactam olei ſpiſſitudinem ſortita, ſimplici ſermone unguenta uel inunctiones nominantur, ut gleucinum, nardinum, ſicyonium & cy-

prinum. Sunt quæ acopa craſſitudine repræſentent, ceram aut reſinam aut eiuſmodi quippiam recipientia, uocanturq; myracopa, ueluti decamyron, amaracinum, atq; his ſimilia. Iam uero aliqua una uice coquuntur, quę nõ diuerſam recipiunt materiam, ſicuti metopion, maſtychinum, ſicyonium: aliqua duabus tribúsue, & quatuor iniectionibus. Primum contumacioribus incoctis, ut aſpalatho, ſpatha, thure arbore, lauro: inde aromatis, phyllo, ſpica nardi, amomo, herba ſabina: poſtremo liquoribus, adipibus et medullis. Si autẽ eueniat, cera quoq; et reſinis inditis. At balſami liquor neutiquam coquitur, ſed poſt abſolutam coctionem unguento mediocriter refrigerato inſtillatur. imò ex ipſis unguentis ſunt quę nullam coctionem recipiant, ſed tantum miſceantur, quale eſt mendeſium. Nonnulli uerò uiride unguentum reddere cogitantes, ubi ab igne ſuſtulerint, in olei ſextariũ intingunt, æruginis raſæ in exactum detritæ læuorem ſeſcunciam, immiſcentes, quemadmodum in cyprino & amaracino. Cæterum ſimplicia quidem unguenta ſpecierum quæ in ipſa mittuntur, naturam uel eorum ex quibus contuſis facta ſunt, obtinent, ut oleum ueluti materię rationem obtineat. At quæ uariam magis compoſitionem ſortita ſunt, tota eorum natura ad calidum inclinata eſt, ſed quædam ualide calefaciunt, emolliuntq;, ut etiam articulis recenti cicatrice obductis & ſinibus eorum infarctis conueniant, ueluti metopium, mendeſium, marciatum: mediocrius autem eſt pentamyron, quemadmodum decamyron ualentius ut etiam ſumma rodat: mediocriter autem calida tenuiaq; dico. At uerò modicè calida extenuant leniunt & concoquunt, quale eſt ſuſinum, amaracinum, irinum, crocinum, foliatinum. Alia præterquàm quòd calefaciunt, abundè ſiccant inciduntq;, ueluti cyprinum et ſicyonium. Alia calefaciunt quidem inſigniter, ſed uires magis confirmant, unde ſtomacho potiſſimum & uiſceribus reſolutis competunt, qualia habentur maſtychinum, nardinum & gleucinũ. Valentius adhuc corroborat, quod ex uua acerba conficitur. Iam nonnullis unguentis ob gratum duntaxat odorẽ utuntur, ut foliato, ſpicato, commogeno & quæ moſchelæa, quaſi dicas, ex muſco & oleo confecta nuncupantur.

Roſacei confectio.

Roſarum rubrarum detractis unguibus marceſcentium die nocteq; una, unciæ tres, olei omphacini ſextarius, urna diligenter conſtricta ne perſpirent, inſolabis ſub dio diebus quadraginta, atq; ſic repones non in pauimento, ſed aſſere. Aliqui uero uice inſolatus in puteum urnam diebus quadraginta mittunt, ut ex frigiditate odoris gratia conſeruetur. Alij uero ipſam ſub terra defodiunt.

Chamæmelinon.

Chamæmeli floris ſine albis folijs marceſcẽtis, per diem noctemq; unã olei ſextarius Italicus. uaſe lintheo ſimplici contecto ut perſpiret, inſolatur, idq; diebus quadraginta, inde ſecure hoc percolatum repones.

Anethinum.

Anethi uiridis comæ arefactæ uncia, olei dulcis ſextarius Italicus. Simi

li modo inſolantur, fiet autem & pro temporis ratione anethinum cum inſolatus deſideratur, ſicci enim anethi comam decoquentes cum oleo in cacabo utuntur, & chamæmelino ſimiliter: uerum hæc imbecilliora ſunt ijs quæ ex uiridibus fiunt & præſertim inſolatis.

Liliaceum alij ſuſinum dicunt, quòd in Suſis forſan reperiatur.

Foliorum alborum liliorum ſimiliter marceſcentium unciæ duæ in olei ſextarium Italicum, coniectæ exactè circumſtringuntur, ne euaporent, & per triduum inſolantur, inde primis exemptis proiectisq́;, aliæ duæ unciæ inijciuntur per triduum ſubſequens, atq; ſic reponuntur.

Suſinum compoſitum.

Olei ſextarij tres, calami odorati libræ quinq;, myrrhæ unciæ quinq;, cardamomi libræ tres, lilij foliorum unguibus ablatis arefactorum libra, cinnamomi unciæ tres, croci cilicij unciæ quinq;: tota confectio tribus iniectionibus diſtinguēda eſt. Primum myrrha & calamus odoratus, uino ad dies quinq; macerata ter die mouentur, inde oleo modicè incoquuntur, deinde cardamomum aqua maceratum triduo mouetur, ſimiliterq́; rurſus cum oleo ad horam unam incoquitur, inde exemptis illis tertiam liliorum partem oleo puro inſeremus, tribus diebus pòſt his quoq; exemptis reliqua liliorum tertia portio immittetur, iterumq́; poſt triduum exemptis proiectisq́; primis, poſtremo tertia pars cum croco læuigata inijcietur. Secundum alios tres dies ablato oleo cinnamomum contuſum indetur. Huius in uicem, Arnabo, aut carpeſium, aut caſſiæ duplicatū, atq; reponetur.

Violaceum.

Violaceum præparant, modò purpurearum, modò crocearum, modò candidarum uiolarum folijs ungue deſecto, trium unciarum pondere coniectis in olei omphacini ſextarios quinq; Italicos: circumſtricta exactè, ne perſpirent, ad dies decē inſolantur, tertioq́; eadem mutantur ad triduum, quemadmodum lilia: ad repoſitionem autem pauca inijciunt exactè arida.

Melinum.

Hoc efficitur ex malis cotoneis extrinſecus panniculo inuolutis, & in fruſta cum ſuis corticibus diſſectis, deinde uncijs ternis illorum, in decem olei omphacini ſextarios Italicos coniectis, atq; quadraginta dies inſolatis.

Seſaminum.

Seſaminum oleum fit, contuſis uel læuigatis ſeſamis, expreſſisq́; per fiſcellas in cochleis, oleo ipſo ceu in aqua calida ſegregato, uaſisq́; uitreis repoſito.

Raphaninum.

Eodem modo fit raphaninum in Aegypto, ex ſemine raphani qui tenuem radicem habeat contuſo ſegregatoq́;.

Ricininum, ſiue cicinum.

Hoc quoq; ſimiliter in Aegypto fit, ex ſemine ricini qui croton dicitur, pari modo contuſo aut læuigato.

Aegirinum.

Verno tempore oleum fit Aegirinum, hoc eſt, ex nigra populo, quum reſina circa ſemen copioſa exiſtit: etenim grana populi contuſa uncijs quatuor in dulcis olei ſextarium immittunt, diebusq; quadraginta inſolant, uel horis tribus in lebete decoquunt, atq; ſic exempta reponunt.

Amygdalinum.

Conficitur hoc quoq; ſicut prædictum, amygdalis amaris ijsq; puris, contuſis, aqua modica irroratis, ſeparatisq; ut comprehenſum eſt: Nonnulli tuſa amygdala uncijs duabus, dulcis olei ſextario Italico immiſſa, in cacabo decoquunt.

Amygdalinum, quod & metopion dicitur.

Aegyptij huius olei inuentores metopion ipſum nuncupant, quòd galbanum recipiat: germen autem unde galbanum naſcitur, metopion appellatur. Hæc recipit, olei omphacini ſextarios uiginti, amygdalarum amararum libras duas, cardamomi libram, iunci rotundi floris; calami odorati, carpobalſami, ſingulorum libram, myrrhæ, galbani, ſingulorũ uncias ſex, reſinæ terebinthinæ, libras duas, uini odorati ad arida imbuenda ſextarios quatuor, mellis attici libras treis: reſinam & galbanum in lquorem redacta ex olei parte ſoluta, reliquis incoctis adijciemus, nec non ipſum mel: Mixta uerò accuratè omnia ab igne tollentes, quum tepidum eſt medicamentum eximimus, nam refrigeratum concreſcit.

Balaninon.

Balaninum oleum perinde ut ſimplex amygdalinũ præparatur, ex querneis glandibus.

Caryinum.

Hoc quoq; ut ſupra dictum ex uetuſtis nucibus conficitur.

Laurinum.

Purum quidem laurinum ſimili ratione & lauri fructu confit, mixtum uerò hæc recipiet: maturarum oliuarum ſextarium, cum duobus baccarũ lauri miſcemus: teruntur omnia exprimunturq;. Nonnulli æqualem amborum portionem miſcent.

Lentiſcinum.

Lentiſcinum oleum laurini modo ex lentiſci ſemine conficitur, idq; bifariam & per ſe, & cum oliuis immaturis.

Maſtichinum.

Maſtichinum ſimpliciſſimum quidem fit, chię maſtiches uncia, omphacini olei ſextario Italico immiſſa, excoctaq; in cacabo. Nonnulli uerò abſinthij & ſtyracis, ſingulorum unciam adiungunt.

Maſtichinum magis uarium.

Olei ſextarij quinquaginta, inulæ campanæ libræ quinq;, xylobalſami libræ decem, iunci rotundi floris libræ quinq;, cardamomi libræ ſeptẽ, maſtiches libræ quinq;, xylomaſtiches libræ octo, reſinæ terebinthinæ libræ tres, abſinthij comæ libra, uini odorati ſextarij quinque, aquæ ſextarij

decem

decem,arida uino ante tertium diem macerata oleo miſcentur,& aqua horis ſex coquuntur,ac maſtiche & terebinthina inijcitur:accuratè mixta excipiantur:refrigerata transfunduntur.

Sicyonium ſimplex.

Radix cucumeris ſylueſtris marcida duarum unciarum pondere in olei ſextarium Italicum mittitur,atque in lebete coquitur,fitque ſicyonium.

Sicyonium compoſitum.

Olei ſextarij decem,cucumis ſylueſtris radicis deraſę pondo,ſerpylli,ſertulæ campanæ ſingulorum unciæ ſex, tedarum piceæ pinguium, althææ ſingulorũ unciæ quinque,ſcolopendriæ unciæ ſex,fœnugræci ſextarij duo. Fœnugræcum aqua primum die uno prius commadeſcet, deinde exemptum inditur commemoratis unà cum oleo,& uini ſextarijs duobus, omnibusque incoctis adijciuntur medullæ ceruinæ cum momento olei læuigatæ unciæ quatuor,adipis gallinarum totidem,rurſus exceptum oleum in aliud uas transfunditur.Nonnulli ipſum poſt coctionem diebus quadraginta inſolant.

Aliud ſicyonium efficacius.

Elaterij ſucci ſextarij tres,ariſtolochiæ rotundæ & longæ,ſtyracis, inulæ campanæ,hyſſopi,iridis,cucurbitæ ſylueſtris, pulegij, origani, cyperi, thuris arboris,centaurij,foliorum lauri,ſingulorum unciæ duæ,olei ſextarij quinque.Miſta incoquito dum parum ſucci relictum fuerit.

Cyprinum ex commentarijs Poſidonij.

Olei ſextarius,iunci quadrati,inulæ campanæ,iridis,ſingulorum libra, ſampſuchi,hyſſopi,uiticis ſeminis,eleliſphaci,ſingulorum unciæ tres,iunci quadrati floris libra.Reliqua omnia pridie in uino macerata coquuntur cum oleo horis ſex.Excepto oleo puro,iuncus quadratus inijcitur. Siquidem adſit uiridis cum teneris uirgultis non conciſis,ſin minus,certè aridus contuſus cum aquæ momento coquetur ſeſquihora.At ſi uoles ipſum tingere poſtquam ab igne fuerit ablatum,indito æruginis purę ſeſquilibram. Poſidonius autem acrimoniam æruginis uitans,à coctione(inquit) triduum dimittes oleum in cacabo bene humido,et tingetur ita ut uirtus ipſius non offendatur.

Alia ſcriptura cyprini.

Cyperi foliorum,lauri foliorũ,iridis,cyperi,eleliſphaci,ſingulorũ quadrans,thuris arboris,ariſtolochię longæ,uiticis ſeminis, ſingulorum triẽs, inulæ campanæ,aſpalathi,ſingulorũ unciæ ſex,rutæ unciæ duæ, cupreſſi unciæ duæ,olei ſextarij decem.Hæc prius uino madefacta,incoques oleo. ubi exemeris inijce rurſus xylobalſami,xylocaſſiæ ſingulorũ uncias quatuor,ſampſuchi,cumini,myrti,ſtyracis,maſtiches,ſingulorũ uncias tres,opopanacis uncias duas,iunci quadrati floris uncias ſex,æruginis unciam.

Amaracinum.

Inulæ campanæ pondo,xylobalſami librę uiginti,cyperi libræ octo,iunci rotundi floris,aſpalathi,herbæ ſabinæ ſingulorum librę octo,opopana-

cis,amaraci ſeminis ſingulorum libræ duæ,olei primi meriti ſextarij duo, uini odorati ſextarij quinq;.Alia omnia ſuperius dicta primam iniectionē habent uino prius macerata,ſecundā herba ſabina,atq; illa quidem horis ſex incoquuntur.hoc aūt tribus.nonnulli etiam hoc tingentes æruginis un cias tres inijciunt.

Irinum.

Iridis,aſpalathi,cyperi ſingulorum libræ quinq;,opopanacis uncię tres, anchuſæ unciæ duæ,olei ſextarij triginta, aquæ ſextarij quindecim. Sunt qui adijciant iunci rotundi floris uncias ſex,caſſiæ uncias tres,xylobalſami uncias ſex,nardi gallicæ,tantundem,omnia contuſa aqua pridie macerantur,inde oleo diebus quinq; incoquuntur in lebete ad ſex horas:reponiturq; unguentum.

Crocinum,in quo & alterius crocomagmatis confectura explicatur.

Olei omphacini odorati libra,calami odorati,myrrhæ troglodyticę ſingulorum unciæ quinq;,cardamomi unciæ ſeptem,croci cilicij unciæ ſex. primum inijciatur calamus & myrrha uino læuigata,& ante unciæ modo repoſita,piperis albi grana quadraginta, myrrhæ troglodyticæ drachma, tunſa,cribrataq; teruntur rurſus in mortario adiecta olei nardini libra. ut autem medicamentum reddatur nigrius,nucum cortices combuſtos detritosq; in mortario adijcito:inde opobalſami cochlearia tria, ceræ ſeſquilibram admiſceto.

De œnantharijs. Cap. XXI.

NOn quòd œnanthen,hoc eſt,labruſcam habeant hæc, (nōnulli enim ne œnanthen quidem recipiunt)ſed ex uino & flore liliorum nomen hoc ſortita ſunt. Vſus œnanthariorum apud quoſdam odoris gratia duntaxat & delitiarum adhibetur,ſic ut qui eis utuntur,à lauacro perfundantur:& menſæ ipſis per ſpongiam oblinantur.At apud eos qui rectè utuntur,etiam fiunt præſidia tum in reſolutis,tum in ijs quos ſyncope premit, ſi roborantibus ſtomachi cataplaſmatis admiſceantur. Item in ijs, qui ſe à morbo præſertim febrili recolligunt,ubi lauacro egrediantur per totum corpus diffundentur:naribusq; admouebuntur,adhuc ſpirantibus. Trahitur enim in altum,& ſpiritum animalem,uitalemq; confirmat.Adhæc utilia ſunt ad morbum peſtiferum uitandum, cum eiuſmodi mutationē aër ſuſtinet.Refertur autem huiuſmodi unguentum ad Poſidonium authorem,à quo uocatur meſopotamenon.

Oenanthini confectio.

Caſſiæ,myrrhæ,thuris,phylli,amomi,maſtiches, coſti, carpobalſami, opobalſami,ſingulorum unciæ tres,ſtyracis pinguis unciæ quatuor., uini odorati aminæi,Italici ſextarij decem,contuſa omnia,cribrataq;, ſtyracem uero minutim conciſum componito in urnam oris ampli,cum folijs liliorum pridie refrigeratorum,è domo una in alterā & unguibus detractis, ſint autem lilia numero trecenta.deinde uinum adijcitur, & opobalſamū: miſta,commotaq; ante iniectionem,& conſtricto urnę oſtio quadraginta diebus inſolantur.Balnei uſus eſt in uiriū ex morbo recreatione. Domus irrorabitur unguento,uaſaq;,& ſpongiæ intinctæ faciei admouentur.

Alia

Alia confectio, noſtra.

Coſti unciæ tres, ſpicæ nardi, arnabo, caryophylli, ſingulorum uncia, amomi unciæ tres, caſſiæ, œnanthes, calami, ſingulorum unciæ nouem, ſtyracis, opobalſami, ſingulorum unciæ quatuor, lilia trecenta, uini falerni ſextarij decem. Simili modo præparatur.

De ſuffimentis & cyphi. *Cap. XXII.*

CYphis materia inter medicamenta quæ potui dantur & antidota exiſtit. uſus eſt eius incenſi ad odorem gratum conciliandum, quemadmodum & ſuffiminũ. Interim naribus admouetur, ut deſtillationes ex capite in ſubiectas partes concoquat, grauedineſq́, & obſtructione liberet, purgetq́ cerebri uentriculos, item peſtilentialibus morbis euitandis. Iam per os quoq́ aſſumitur, tum ad hæc, tum ad ea quæ pectori inhæreſcunt, concoquenda: necnon ad frigidiores iecoris affectus, unde et Cyphoïde appellata Antidota ueteres inuenerunt. Miſcetur autem compoſitis medicinis, præcipuè epithematis & antidotis.

Roſatum ſuffimen.

Coſti, amomi, myrrhæ, caſſiæ, ſingulorum uncia, ſtyracis, chiæ, bdellij, conchulę Indicæ, muſci, ladani, ſingulorum drachmæ duæ, roſarum purarum unciæ uigintinouem, opobalſami modicum, uini quod ſufficit.

Suffimen lirinum: quod crinaton dicunt.

Liliorum ungue deſecto libra, ſtyracis primæ notæ, unciæ nouem, ſpicæ nardi, unciæ tres, coſti, caryophylli, amomi, maſtiches, cõchulæ Indicæ combuſtæ, mellis, ſingulorum ſeſcuncia, opobalſami unciæ quinq́, uini quantum ſatis eſt, læuigata coguntur in paſtillos.

Cyphi magnum quod uocant ſolare, ex rebus triginta ſex confectum.

Styracis, myrrhæ, ladani, aſpalathi, inulæ campanæ, ſingulorum unciæ ſex, nardi gallici, phylli, cupreſſi ſeminis, guttę ammoniaci, ſtrobili, ſplãchni aut loco ipſius conchularum Indicarum maiorum, carpobalſami, ſingulorum unciæ tres, caſſiæ, iridis, ſeſelis, ſphagni, cyperi, cardamomi, calami odorati, ſingulorum unciæ quinq́, roſarum ſiccarum, croci, ſpicæ nardi, herbæ ſabinæ, haſtulæ regiæ radicis (alij ſucci) ſingulorũ unciæ quatuor, lacaphthi, hoc eſt, piceæ corticis uel alterius cuiuſdã arboris unciæ nouẽ, coſti, iunci rotundi floris, ſingulorum unciæ duæ, iuniperi maiores quadraginta, minores quinquaginta, amomi, reſinæ terebinthinæ, palmularum purarum, ſingulorum libra, ficuum ſiccatarũ granis exemptis, uuarũ paſſarum acinis ablatis, ſingulorũ libræ duæ, mellis deſpumati libræ quinq́. Poſidonius etiam uini odorati ſextarios treis adijcit.

Aliud cyphi, quod rebus uiginti octo conſtat, lunare appellatum.

Bdellij, inulæ campanæ, ſingulorum unciæ ſeptem, iunci rotundi uncię duæ, ſphagni unciæ quinq́, iuniperi minores quinquaginta, cardamomi unciæ quinq́, aſpalathi unciæ ſeptẽ, caſſiæ fiſtulæ unciæ quinq́, ſpicæ nardi unciæ duæ, cypi unciæ quinq́, haſtulæ regiæ radicis, herbę ſabinę, ſingulorũ unciæ quatuor, cupreſſi ſeminis, nardi gallicę, malabathri cũ folijs, roſarũ ſiccarũ, ſingulorũ unciæ tres, coſti, croci, ſingulorũ uncię duæ, ladani, myrrhæ

myrrhæ, ſingulorum unciæ ſeptem,caricarum pinguium,uuarum paſſarum,acinis exemptis,ſingulorum libræ duæ,ſtrobilorum unciæ octo, reſinæ terebinthinæ libra,ſtyracis unciæ ſeptem,palmularum pinguium libra,mellis libræ quinq;,uini odorati quantum ſatis eſt.

Confectio maſuchæ,quod nonnullis maſuaphion uocatur. Cap. XXIII.

MEliloti ſextans,xylobalſami,aſpalathi,herbæ ſabinæ, myrrhæ, amomi,iunci rotundi floris,foliorum lauri,myrrhæ ſtillatitiæ, ſtyracis, calami odorati,ſampſuchi,ſingulorum unciæ duæ,iridis unciæ quinque, phylli,croci,ſingulorum uncia,opobalſami ſemuncia,gummi libra, roſarum ſiccarum unciæ ſex,uini quantum ſufficit.

Ex commentarijs Antylli,de peſſis. Cap. XXIIII.

PEſſi mulierum locis admouentur, cæterum generales ipſorum differentiæ tres exiſtunt,alij ſiquidem emolliunt,alij aſtringunt, alij aperiunt. Emollientes inflammationibus uteri,exulcerationi,perfrictioni, ſtrangulatui,auerſioni & inflationibus accommodantur. Fiunt autem ex cera tyrrhenica,cyprino,ſuſino,pinguedine anſeris aut gallinæ,butyro inſulſo, reſina deuſta,medulla ceruina,fœnugræco,& quæ ſunt eius generis. Aperientibus utimur,quum purgationem ſuppreſſam irritare ſtatuimus, aut uuluam conniuentem compreſſamúe emendare. Pręparantur hi ex melle, artemiſia,dictamno,braſſica,ſucco dulcis radiculę,porro,ſucco rutę,ſcammonia,& ſimilibus. Aſtringentes in contrarium aperientibus uſum exhibentur,nam fluxum muliebrem cohibēt,et adapertum contrahunt uterũ, prolapſumq; reprimunt. Materia uerò aſtringentium prius in capite de collyriorum etiam modo comprehenſa eſt. Cæterum conuenit peſſi craſſitudinem inſtar ſtrigmenti & paulò ſpiſſiorem facere,deinde lanã linamento tortili ſimilem,duplicatam in medicamentum tinctam ori uuluæ condere,ſic ut ſtuppam prælongam habeat alligatam,quò peſſus facilè poſſit extrahi,quando uiſum fuerit.

Peſſus crocodes,ad inflammationes,auerſiones, duritias,& inflationes.

Ceræ albæ,medullæ uitulinæ,ſingulorum drachmæ ſedecim, medullę ceruinæ drachmæ undecim,adipis anſerini drachmæ octo, adipis gallinæ drachmæ octo,maſtiches drachmæ quatuor,hyſſopi medicamenti drachmæ tres,mellis drachmæ duæ,croci drachmæ octo,roſacei quod ſatis eſt: crocus lacte muliebri læuigatur.

Peſſus ab aureo colore dictus chryſos emolliens laudatiſſimus.

Croci drachma,œſypi tantundem,medullæ ceruinæ drachmæ duæ, reſinæ terebinthinæ,ceræ,adipis anſerini,ſingulorum drachmæ tres,ouorũ toſtorum lutea ſedecim,irini & roſacei quod ſatis eſt ex æquo.

Peſſus Libanius,menſeis euocans & uuluæ uitijs ſingulariter accõmodus.

Nardini unguenti unciæ ſex,ceræ tyrrhenicæ unciæ quinq;,ſuſini unguẽti unciæ quatuor,adipis ſuilli recentis unciæ tres,anſeris & gallinæ adipis, medullæ ceruinæ,amaracini unguenti,ſingulorum unciæ duæ,ſeui taurini,reſinæ terebinthinæ,œſypi,ſingulorũ uncia:lebete eliquantur,omneſq; reliqui peſſi.

Ennea-

Enneapharmacus.

Roſacei unguenti, ricinini, reſinæ terebinthinæ, ceræ, mellis, adipis anſerini & bouilli, medullæ ceruinæ & butyri pares portiones.

Titianus emolliens.

Ceræ unciæ ſex, reſinæ colophoniæ uncię quatuor & ſemis, ſeui taurini unciæ quatuor, guttæ ammoniaci tantundem: ammoniacũ aqua ſoluitur.

Peſſus Aegyptia.

Mellis, reſinæ terebinthinæ, butyri, roſacei uel ſuſini, croci, ſingulæ partes: in quibus autẽ inflammatio abeſt, & ſordidis, æruginis dimidiã addũt.

Gone ad concipiendum.

Butyri unciæ ſex, hyſſopi medicamenti, medullæ ceruinæ, adipis anſeris & gallinæ, reſinæ terebinthinæ, aloës ſingulorum unciæ tres, ceræ tyrrhenicæ unciæ ſex, roſacei libræ duæ, myrrhæ, caſſiæ, ſingulorum unciæ duæ, ſpicæ nardi uncia, mellis quod ſatis eſt.

Quomodo medicamenta quæ emplaſtra ingrediuntur coqui debeant.

Argenti ſpuma.

In medicaminũ coctionibus argenti ſpuma cum oleo decoquetur. Conuenit autem lęuigatam rurſus ex oleo cõterere, ut ſordium fiat ſpiſſitudo, inde leni igne continenter excoquere, mouendo, initio igitur intumeſcit et in bullas attollitur: ubi uerò iam ferè ſatis incocta fuerit, colorem fæci ſimiliorem recipit. Modus coctionis eſt, quum à tumore ſubſidet, & manus non inquinat.

Plumbago.

Plumbago ſimiliter argenti ſpumæ excoquitur, ſed eouſq; dum non modo digitos non inquinet, uerum etiam ex igneo colore in rufum & uehementer floridum elangueſcat.

Aes crematum.

Aes crematum non protinus ab initio ad coquendum inijcitur, ſed ubi emplaſtrum ſemicoctum fuerit. finis coquendi eſt quum color ipſius, niſi admodum exiguum indatur, ſuperet, & emplaſtrum rufum efficiat.

Sori & diphryges.

Sori & diphryges demittuntur & ipſa inter coquendum lebeti: diphryges autem ſicut & ſquama, eouſq; coquitur dum colore reliqua uincat. ſori peculiarem coctionis finem non habet, ſed is omnibus communis eſt, ut emplaſtrum ſpiſſum reddatur, digitoſq; non inquinet.

Chalcitis.

Chalcitis incoquitur æris modo, coctionemq; ipſius metimur inde, ſi emplaſtrum fuluum magis & phœniceum euaſerit.

Flos æris.

Aeris flos ſimiliter æri coquitur, ſed eo modo qui communis eſſe coctioni ſolet.

Atramentum ſutorium.

Atramentum ſutorium in media coctione emplaſtro inditur, coctum

uerò uehementiorem eius colorem efficit, & ſi alia ei nō reſiſtant, nigrum.

Miſy.

Miſy poſtremò adijcitur: quamdiu autem coqui debeat, propriè definitum non eſt.

Auripigmentum & ſandaracha.

Auripigmentum & ſandaracha in coctionis fine inijciuntur.

Plumbum uſtum.

Plumbum uſtum in media coctione adiungitur.

Ceruſa.

Ceruſa in alba emplaſtra poſtremò mittitur, ſic enim colorē conſeruat, magiſq; albeſcit: in nigra autem, principio: cocta enim largius, nigreſcit.

Aerugo.

Aerugo uiridibus emplaſtris poſt coctionem inijcitur. In quibus neutiquam ollæ inditur, ſed cum aceto detritæ ipſi manentiq; in pila reliqua ſuperfunduntur. In melinis emplaſtris, quum ſemicocta eſt confectio immittitur: nam moderatam conſequuta coctionē, melinum quaſi mali cotonei colorem efficit. at in his quæ diproſopa, & dichroma dicuntur, per initia ſtatim æruginem incoquimus. in quibuſdam enim per coctionem primū melinū colorem inducit, qui duplicem repræſentat, poſtremò fuluum.

Alumen.

Alumen plerunq; ſecundum coctionem additur, peculiarem uerò coctionis modum nullum habet.

Minium, cadmia & pompholyx.

Miniū in fine admiſcetur, cadmia & pompholyx per initia immittūtur.

Sal, nitrum, ſulfur.

Sal & nitrum in medio coctionis, ſulfur, in fine adijcitur, coctio autem ipſius emplaſtra nigrefacit.

Terra & lapides, pumex, conchylia.

Terram omnem & lapides plerunq; ad coctionis finem inijcimus, item pumicem & conchylia combuſta.

Oleum & reliqua pinguia.

Oleum ſi quidem per initia fuerit iniectum, reſinæ aut pici liquidæ, emplaſtrum non ſpiſſeſcit, quare ubi craſſa euaſerint incocta, rectè indetur, reliqua uerò pinguia ſalis expertia, iuxta mediā coctionē adiungere cōuenit.

Vnguenta.

Vnguentum irinum coctionem quidem fert, ſed cyprinum & roſaceū, minus: reliqua neutiquam. quare ad finem coctionis immittenda ſunt.

Cera.

Cera priuatim ſola non coquitur, ut quæ aduratur, neq; cum reſina liquida, aut pice liquida, nō enim coit ſpiſſaturq;, uerum ſuperinijcitur, uel oleo puro, uel oleoſo cum quodam metallico incocto, aut reſinæ, aut pici prius incoctæ, ac prius quàm reliqua quæ poſſunt inijci ſpiſſeſcet.

Reſina

Reſina.

Reſina arida, cum cera immittitur: liquida ante omnia alia ipſa priuatim decoquitur, niſi admodum paululum eius aſſumatur.

Pix.

Pix ante reliqua omnia additur. Modus autem coctionis, liquidę, dum inſpiſſatur: aridæ, maximè dum amplius non amplius inter coquendum ebullit, necꝗ inturgeſcit.

Apochyma, pix nauibus deraſa.

Apochyma læuigatum cribroꝗ ab excrementis ſuis ſecretum, emplaſtro poſtea quàm coctum fuerit, inſpergitur. Si autem molle fuerit, cum oleo ſoluitur, ſed prima ratio coquendi exactior eſt, quòd ſcilicet in ſecunda pondus non conſeruetur.

Bitumen.

Bitumen inter initia iniectum coquitur, non autem id in læuorem deterere oportet, quoniam aſperitudines fici oliuarumꝗ granis interioribus ſimileis, obtinet. Quapropter in craſſiores particulas confringendum eſt, coquendumꝗ in aceto, ſic ut non agitetur uſꝗ dum ebullire deſinat. Ego uerò (inquit Timocrates) in oleo decoquens, uoti compos euaſi.

Propolis.

Propolin emollire & diſcoquere oportet. ſiquidem à coctione neutiquã diffunditur. At ſi & ceram emplaſtrum recipiat, propolin cum illa quemadmodum & galbanum, contuſam inijciemus.

Ammoniacum.

Ammoniacum circiter mediam coctionem inijcitur: detritũ uerò ſi poteſt fieri & in tenuem redactum puluerem inſpergere conuenit: ſin minus, cum liquore quodam læuigatum inijcere: ſi emplaſtrum cruentis uulneribus adaptabitur, cum aceto aut uino: ſi fiſtulis aut ſtrumis, omnino cum aceto: at ſi molle futurum eſt, qualia ſunt quæ ano accommodantur, cum aqua: inde in ſordium ſpiſſitudinem coactum alijs refrigeratis infundere, ne efferueſcat.

Opopanax.

Opopanax multò poſt ammoniacum inditur: omnino autem paucam coctionem requirit. Idem etiam ex uino acetóue prius læuigandus eſt.

Galbanum.

Galbanum neutiquam coctionem tolerat, uerũ emplaſtro ab igne ſublato, quò ſpiſſeſcat, ſic ut digitos non inquinet, emollitum inditur.

Sagapenum.

Sagapenum tunditur in pila, & teneriuſculum redditũ cum emplaſtro ubi ab igne ſublatum fuerit, emollitur.

Aloë.

Aloë ſecundum coctionem inſpergitur.

Lachryma papaueris.

Lachryma papaueris pridie in aqua modica maceratur, inde in pila læui

gatur, mox etiam emplaſtrum ei ſuperfunditur.

Thapſia.

Thapſia inſpergitur poſtrema, uel liquore quodam læuigatur.

Bdellium.

Bdellium in læuorem pertritum, emplaſtro ab igne iam ſublato inſpergitur: at ſi pingue exiſtat & læuigari non poſſit, ſagapeno ſimiliter ipſum contuſum, ac in emplaſtri figuram coactum, poſt coctionē ſimul cum emplaſtro molliemus.

Thuris lachryma & manna.

Lachryma thuris & manna coctione iam abſoluta inſperguntur, in ſordium ſpiſſitudinem coacta ex melle modico aut aceto, aut aqua aut uino, ſi emplaſtrum liquorem recipiat.

Myrrha.

Myrrha ubi iam coctio finita eſt, inditur.

Semina, radices, & herbæ.

Semina, radices, & herbæ nullam coctionem ſuſtinent: læuigatis igitur & in pila etiamnum ſubſiſtentibus liquida ſuperfunduntur.

Qui ceræ modus cum oleo eſſe debeat.

Quòd ſi unguina quæ Græci à leuanda laſſitudine acopa appellant, cōficere conſtitueris, oleum ceræ quadruplum immittes: at ſi liquidum ceratum, ut in fracturis præparamus, duplicatum. Si medicamentū quod emplaſtri figuram habeat efficere cogitauerimus, portionem olei ceræ æqualem miſcebimus, ſi aër ambiēs moderatus extiterit: at ſi cera uetus aut ſqualida, aër frigidus fuerit, oleū paulò copioſius quàm cera erit: quemadmodum & ſi cera pinguis, aër exiſtat calidus, paulò minor olei portio erit, paulum autem hoc, medij in utramlibet partem exceſſus duodecima erit portio, etenim undecim & tredecim olei uncias, ceræ libræ admiſcebis.

De medicamentis inuicem ſuccidaneis ex commentarijs Galeni. Cap. XXV.

IN Alexandria (inquit) muliere quadam morbo periclitante, cum quæſiſſem lichnidem, nec eius fuiſſet data copia, niſi protinus uice lichnidis uſus fuiſſem acanthij ſemine, perijſſet mulier. Vnde rogatus ab amicis ad hanc ſuccedentium inuicem medicaminum expoſitionem ueni, ſecundum literarum ſeriem exorſus.

Vice Abrotani, origanum.
Abſinthij, abrotanum.
Acanthę, Ceraſiorum acanthus.
Acanthij ſeminis, lychnis.
Aconiti, radix iridis ſylueſtris.
Acori, aſari radix.
Actes, hoc eſt, ſambuci, acantha.
Adianthi, aphroſelinum.
Adipis uulpini, adeps urſina.
Adipis ceruini, adeps anſerina.
Adipis ſuilli, adeps uulpinus.
Aeruginis ferri, excrementū ferri.
Aethiopicæ oliuæ, lachrymæ acatię partes duæ.
Agarici, euphorbium.
Agrioſtaphidis, hoc eſt ſylueſtris uuæ paſſæ, dactyli Syriaci.
Alicacabi, ſemen Solani.

Aloës

Aloës. Galenus Agalochi, centaureum, & impreſſus Pauli codex, aloës Indicę, aloës uiridis folia uel glaucium, uel lyciũ, uel centaureũ.
Aluminis, ſal foſſilis.
Amianti, aphroſelinum.
Ammoniaci thymiamatis, ꝓpolis.
Ammoniaci ſalis, ſal Cappadocũ.
Amyli, aridus pollen.
Amygdalarum amararum, abſinthium.
Anacardij, pſycha herba.
Anchuſæ, hyacinthus.
Aracis, hoc eſt Cicerculæ, ſeſamũ.
Ariſtolochiæ rotundę, ariſtolochia longa.
Argemones, ſeriphion.
Armeni lapidis, atramẽtum Indicũ.
Aſbeſti, hoc eſt calcis uiuæ, adarce.
Aſij lapidis, Gagates lapis, uel ſal ammoniacus crematus.
Aſpalathi, hoc eſt bituminis, pix liquida brutia.
Aſpalthi, ericæ ſemen.
Aſphodeli radicis, betæ ſuccus.
Auripigmenti, ſandaracha.

B

Balſami liquoris, myrrha ſtacte.
Bdellij, ſpagnus aromaticus.
Buccinorum, oſtrea.
Bupreſtis, blattæ pedentes.
Butyri, lac bubulum concretum.

C

Cadmiæ, leucographis Aegyptia.
Calaminthæ, menta ſylueſtris.
Calami odorati, ſphagnus.
Cantharidum, phalangia.
Capparis radicis, radix ericæ, uel myricæ.
Cardamomi, cyperis ammoniaca.
Caſiæ, cinnamomum.
Caſtorei, blattarũ pedẽtiũ inteſtina
Cedri baccarum, ladanum.
Ceraunij, leucographis.
Ceræ, lomentum cum propoli coquitur & contunditur.
Ceruini cornu, caprillum cornu.
Ceruſſæ, recrementum plumbi.
Chamędryos, rumicis ſylueſtris radix.
Chamæmeli, Anthemis.
Cicios, hoc eſt, ricini, ſordes paleſtrarũ.
Cicutæ, ſemen coriandri.
Cinabaris, rhodoeides.
Cinamomi, caſiæ duplum.
Clinopodij, heliotropium.
Cnidij ſeminis, ſemen uiticis.
Colocynthidis, ſemen ricini quod eſt crotonis.
Colophoniæ, apochyma, ſeu pix de raſa nauibus.
Comareæ, ammoniacũ thymiama.
Corallij, moly.
Coſti, cedrinæ baccæ. Galenus, coſti, ammoniacum, baccarũ cedri, baccæ lauri.
Cotyledonis, anacardium.
Crinanthemi, aphrodiſium.
Croci, crocomagma.
Crocodyli adipis, adeps canis marini.
Crocomagmatis, aloë Indica
Cymini, ſemen braſſicæ.
Cymini Aethiopici, melanthium.
Cynosbati, halicacabi ſemen.
Cyperi, Iuniperus maior.
Cypheos, carica cremata.
Cyrenaici liquoris, ſyriacus liquor.
Cucumeris, anchuſa.

D

Dauci ſeminis, ſemen ſij.
Dictamni, ſaluia.
Diphrygis, lapis phrygius.
Dorycnij, ſemen alterci.
Dracunculi, apobroſimum. Galenus addit Damaſonij, eryngium.

E

Ebeni, lotinum aridum.
Ebiſci radicis, folia mori.
Elaterij ſucci, eiuſdẽ herbæ ſuccus.

Elelifphaci, hoc eſt ſaluiæ,nepita.
Hellebori nigri,radix papyri.
Encaphylli,potamogiton.
Ericæ ſeminis,galla omphacitis.
Erini foliorum,fimus ciconiæ.
Eryſimi foliorum,herba lanaria.
Erucæ ſeminis, eryſimi ſemen.

F

Feculæ uini combuſtę, ſandaracha.
Fellis cameli,fel aſcalabotæ.
Fellis muris aranei,fel cameli.
Fellis hyenæ,fel perdicis.
Fellis uiperæ,fel ichneumonis.
Fici liquoris,liquor mori.
Fimi palumbini,fimus columbæ.
Fimi Aluri, fimus ichneumonis.

G

Galbani,ſagapenum.
Gentianę radicis,apij odorati radix
Glycyrrhizę ſucci, ſycamini ſuccus.
Gongilidis,hoc eſt rapæ, heliotropium.

H

Hederæ ſucci,perſicus liquor.
Hippuris,chamæpytis.
Hormini,lini ſemen.
Humidæ picis,ſuccus panacis.
Hyacinthi,flos Iſateos.
Hyenæ adipis,uulpis adeps.
Hyenæ fellis,fel perdicis.
Hyoſciami,quod eſt alterci, rubi canini ſemen.
Hyperici,anethi ſemen.
Hypocyſtidis ſucci,acatiæ ſpinæ ſuccus.

I

Iridis Illyricę,helenium odoratum.
Iunci odorati,cardamomum.

L

Lachrymæ papaueris,ſuccus mandragoræ.
Ladani,ſampſuchum.
Lanarię radicis,ueratri nigri radix.
Lapathi radicis, pyrethri radix.
Lapidis pyritæ,lapis pyrobolus.
Lapidis phrygij,lapis argyrites.
Lapidis magnetis, lapis phrygius.
Lapidis aſij,lapis gagates.
Lathyridum,granum cnidium.
Lauri baccarum , ſerpillum aridũ.
Lentiſci,polygoni radix.
Lepidij,erythrodanum.
Lepidi radicis, folia capparis.
Leporis marini,cancer fluuiatilis.
Leucini floris,ſtruthion , ſeu lanaria.
Ligni balſami,radix uiolę candidę.
Lini ſeminis,fabæ ſuccus.
Loti ſeminis,Betæ ſemen.
Lybiſtici,ſemen ſtaphylini.

M

Malabathri,caſſia uel nardꝰ Indica
Magnyſinæ uitreæ,labrum Italicũ.
Malorum cotoneorum,melilotũ.
Maluæ, fœnugræcum.
Mandragoræ, oleæ lachryma.
Mandragoræ ſucci,dorycnium.
Mannæ thuris,cortex thuris.
Maſtichæ,lentiſci medulla ſeu cor.
Medullæ ceruinæ,adeps cerui, uel medulla uituli.
Mellis,ſapa.
Mellis Attici crudi, mel aliud deſpumatum.
Mẽu,myrobalanus.
Myrſinites uinum, ſuccus mori.
Miſyos Cyprij,ochracigna.
Muſcerdæ, muſcæ tantundem.
Mororum ſucci,ruborum folia.
Myrobolani,peucinum.
Myrrhæ troglodítidis, calamus odoratus.
Myrtei olei,lentiſcinũ.
Myrti,ſuccus mori.
Miſy torrefactum,diphryges.

N

Nardi Syriacæ,iuncus odoratus.
Nepitæ,menta ſylueſtris.
Napi,gongilidis ſemen.

O

Ocymi,ſiſymbrium.

Ocymoïdes,ſyluatica menta.

Oenanthes ſucci,ampelini arboris ſuccus.

Olei ricinini,oleum laurinum.

Olei ueteris,duplum olei coquitur cum adipe ſuillo ueteri.

Oleæ lachrymæ, hypociſtidis ſuccus. Galenus oleæ æthiopicę lachrymæ

Opocarpaſi,liquor myrti.

Opopanacis,lac ſycamini.

Orizæ,hordeacea farina.

Oenithogallorum,anthani.

P

Papaueris liquoris,mandragoræ ſuccus

Periſtereonis,chameleuce.

Peucedani liquoris, ſuccus glycyrrhizæ.

Picis liquidæ,opopanax.

Pityocampæ,ueſpæ in Cedriam.

Piperis,zingiber.

Polypodij,radix Chamelęę uel chamæleontis.

Polytrichi,abſinthium.

Propolis,ladanum.

Populi nigræ ſurculorũ, ſampſuchus.

Pſilij,lenticula paluſtris.

Pterei,cneori ſemen.

Pulegij,hyſſopus.

Pyrethri,zingiber.

Pumicis,terra Cretica,

Phu,ſphagnus.

Phyci,anchuſa.

Q

Quercus,chamæleon.

R

Rapæ,heliotropium.

Radicis rumicis,Cinira.

Raphanini olei,rhicininum.

Recrementi plumbi,helcyſma.

Recrementi æris Cyprij,melinteria Aegyptia.

Reſinæ piceæ,reſina terebinthina.

Reſinæ colophoniæ,apochyma.

Rhodoïdis,ſinopis.

Rhododaphnę liquoris, uiſcus quercinus.

Roſarum ſiccarũ, Perſęę folia ſicca.

Rhu,centaureum.

Rubi canini,ueſicariæ ſemen.

Rumicis,pyrethri radix.

S

Sabini olei,oleum ricininum.

Sagapeni,piceæ reſina arida.

Salamandræ,lacerta uiridis.

Salis ammoniaci,ſal Cappadocicũ.

Salicis liquoris, nigræ hederæ liquor.

Saluiæ, nepita.

Sampſuchi,rhus culinarius ſiccus.

Santonici,abrotanum.

Satyrij,ſemen erucæ.

Scammonij,ricini.

Scillæ,bulbus.

Scinci, ſatyrium.

Scordij, albi papaueris caput.

Serperuiui, lactuca ſerapiadis, radix pæoniæ.

Serperuiui ſucci, lactucæ ſuccus, aut folia.

Sepiæ teſtæ, pumex.

Serpylli, potamogiton.

Seſami, ſemen lini.

Seſamoïdes, expreſſum amaracinũ

Sinapis, cardamomum.

Siſonis, aniſi.

Siſymbrij, ocymum.

Sphagni odorati, iuncus cultus.

Sphеclæ, hoc eſt fecis uini combuſtæ,ſandaracha.

Stymmeos tuſi, ſquama æris.

Styracis, caſtoreum.

Strobilorum, ſemen cucumeris.

Sruthij radicis, radix ueratri nigri.

Sulphuris uini, ſandaracha.

Syrici, ſpuma argenti.

T

Terræ Samiæ, leucographis Aegyptia.
Terræ erythriadis, calx Thebaïca.
Galenus addit terræ teneræ, plũbago.
Thapſiæ, Elydrion.
Thapſiæ ſucci, chamæleontis nigri ſuccus.
Thermuntiadis, lycopſolos.
Troximi maiouniũ, aut maiouliũ.
Thuris, ampelites.

V

Vini Italici, uinum mendeſium.
Vuæ acerbæ, galla omphacitis.
Vuæ paſſæ ſatiuæ, palmulæ.
Viſci quercini, chamæleon niger.
Vulpini adipis, urſinus adeps.
Vulturis fimus, colũbinus fimus.

X

Xylobalſami, uiolarum albarum radix.

Z

Zingiberis, pyrethrum.

De ponderibus & menſuris. Cap. XXVI.

Pondus, grauitate dimenſum iudicatur, menſura autem uaſis capacitate: uas autem, ſiccæ quantitatis aut humidæ menſura eſt, ut tres quantitatis quæ menſuratur, ſint differentiæ, una quidem ponderis, altera uerò aridæ ſubſtantiæ qualis ea quæ in cumulum cogi poteſt, porrò tertia humidæ eſt ſubſtantiæ. Cum autem multa propeꝗ infinita ſint pondera & menſuræ, pro regionum diuerſitate, & utentium conſuetudine, de ijs quæ omnibus in uſu communi ſunt, nobis ſermo erit præcipuus.

De notis ponderum & menſurarum.

Quoniam uerò nonnulli literis non integris ſed notis, ſignisꝗ pondera & menſuras demonſtrant, ſatius fuerit, ueteres in hac re imitari, & primũ characteras ipſos exponere. Primum igitur χ litera, cum ſupraſcriptum habet α, chalcum hoc eſt æreolũ ſignat, exempli gratia, χᾱ. Si ο habeat, choa, quod eſt congium, χο. Si ν, choenicem, χν. Si η, chemam, χη. At κ ſi ε habet ſuprapoſitum, & lineam rectam, quæ per obliquum inferius cornu ipſius ſecet, ceratium, hoc eſt ſiliquam notat, ut κε. Si υ ſuperiectum eſt, cyathum κυ. Si ο, cotylam, hoc eſt heminam, κο. At linea circumflexa quam nihil aliud circumſtat, & quæ per obliquũ ponitur, obolum notat, ∾. Si duæ huiuſmodi lineæ ſint, quas nihil circunſtat, duos ſignant obolos, ≈: qui obuli gramma hoc eſt ſcrupulum faciunt. is notatur litera r, quæ ρ literam habent annexam, recta quadam linea diuiſam, γρ. Duæ autem coniunctæ atque altera parte in angulum coactæ, duobus κ literæ cornibus ſimilem ad rectam lineam ſpectantibus, notant drachmam, quæ alio nomine uocatur olca, <. propriè uerò olca per λ ſcribitur, cui in medio litera ο ſit addita, λο. Verum ſi λ adiectum ι habet, libram ſignat, λι. Nõnulli uerò alteram λ literæ lineam obliquè ſecantes libram oſtendunt, λ. At cum r litera, in ipſo ſui angulo ο habeat, unciã denotat, Γο. Quòd ſi μ in ſummo uertice habeat oppoſitum ν, minam refert, μν. Si υ, notat myſtrum. μυ. Si ε, medimnum, με. Si ο, modium, μο. Porrò τ poſt ſe habens ρ, & υ, ſignat tryglion, τρυ. At ξ cui iuxta ſit poſitum ε, xeſten, qui ſextarius, oſtendit, ξε. Si ο apponitur, oxybaphum id eſt acetabulum ξο. Aliqui uero ſextarium linea recta

ξ ſecan-

ξ ſecantes conficiunt, ξε. Sed ν adiectum literæ μ, heminam ἡμ. κ addito ρ incumbente ipſis μ, ceramium ualet. κερ.

De ponderibus.

Mina Attica & Aegyptia habet uncias ſedecim. Romana uiginti. Libra uncias duodecim. Vncia drachmas octo. Drachma habet ſcrupula tria. Scrupulum, obolos duos. Obolus, ſiliquas duas. Siliqua, æreolos duos, & duas tertij partes.

De menſuris liquidis.

Italicum ceramium habet congios octo, Congius ſextarios ſex, Sextarius cochlearia duo, quæ nonnulli triblia nuncupant. Hemina idem tribliũ continet, myſtra magna tria, acetabula autem quatuor. Nam magnum myſtrum habet acetabulum. Acetabulum ſeſquicyathum habet. Cyathus, chymas paruas ſeu myſtra parua duo. At ſi uoles & ponderum liquidorum menſuram ſcire, permultæ liquidarum rerum ſecundum lancis momentũ differentiæ habentur, ut in olei, uini, & mellis exemplo dicemus. Mel igitur uino ponderoſius quarta parte, itemq́ꝫ decima eſt: quo fit ut ferè tertia ponderis pars melli accedat: capit enim integram huius menſuram, & inſuper trientem. Mel autem oleo ex media parte grauius eſt: continet enim totum olei modum, et ultrà ſemiſſem. Vinum, oleo nona parte ſupereminet, totum enim ipſius pondus continet, & nonam eius partem. Quò autẽ res fiat dilucidior, omnium menſurarũ pondus ſigillatim ueluti in tabula depictum ſubiecimus. ex qua liquido conſtat, per pondera quæ ſingulis menſuris ſubiecta ſunt, oleum, uinum, & mel, ex ordine demonſtrari.

	Olei	Vini	Mellis.
Ceramiũ Italicũ habet	lib. 72	lib. 80	lib. 108.
Congius	lib. 9	lib. 10	lib. 13. & dimidiam.
Sextarius	lib. 1. uncias. 6	lib. 1. unc. 8.	uncias 13. et dimidiã.
Hemina	uncias 9	uncias 10	uncias 13. et dimidiã.
Myſtrum magnum	uncias 3	unc. 3. ſcrup. 8	uncias 4 & dimidiã.
Acetabulum	drach. 18	un. 2. ſcrup. 12.	drach. 27.
Cyathus	drach. 12	drach. 12. ſcrup. 4	unc. 2. drach. 2.
Myſtrum paruum	drach. 16	ſcrup. 20.	drach. 9.

Oribaſius ſecundum adamantium author eſt ſextarium Italicum uini menſura quidem unciarum uigintiquatuor eſſe, pondere uero unciarum uiginti. ſextarium pondere mellis duas libras, & dimidiam habere.

De aridis.

Aegyptia artaba habet modios quinqꝫ. Modus ægyptius et Italicus Chœnices octo. Chœnix ſextarios duos. Sextarius, ſemiſextarios duos quos & heminas uocãt. Hemina habet cyathos octo. Atticus medimnus habet ſemiſextaria, quę hemiecta uocãt, duodecim. Hemiectũ chœnices quatuor. Ita medimnus habebit minas quadragintanouem, ſextarios nonagintaſex. Hiuſmodi autem menſurarũ pondus exponere haud facile, quòd aridarũ rerum infinitæ iuxta momenti lancis rationem differentiæ exiſtant.

Libri ſeptimi & ultimi finis, Ioanne Guinterio Andernaco interprete.

Errata.

Antequàm te ad lectionem Pauli conferas, ſcito aliquando uerbum digerere poſitum eſſe pro diſcutere. Item mannam pro tenuiore parte thuris. Cachry pro flore roriſmarini. In reliquis, primus numerus paginam, ſecundus lineam ſignat.

Pagina 9. linea. 33 lege, ſingulæ autem exercitationes proprium habent officium. ualida ſanè hoc eſt uiolenta muſculis, & neruis robur præſtaret. 91 37. conſimilia, ceteris autem exercitatio, citra robur. 9.40 Exercitatio. Compoſita autem eſt ex ualida 19.31. At ſi cerebrum muco purgari deſiderat. 22.5. œdemata Græci. 30.39. cibis boni 35 1. allium, porrum. 39.26 colliquamenta. 43.35. anginam, nyctilopa. 46 32. rubeſcant. 47.11. uero. 55.38. ſi & rudis. Ibidem, peritus & callidus ſit. 58.9. anaſarca. 67.31. graſſantibus. 68.14. agrigentinum. 71.16. eſculẽtis. 84.2. noctem & diem. 39.11 ſuperuenit comitialibus. 94.1. rubores 95.1. De caro hoc eſt ueternoſo ſopore. 97.9. adhibito. 99. melancholica. 109.10. dia rodon. 122.16 expertorium. 1 4.17. profluit, præcordijs magnam. 129.15. pharinga. 137.9 cichorium, plantago cum oleo. 139.36. amaraco 139.40. nucleo pineo. 141.29. omphacinæ. 150.24. pertundatur. Hos torſiones. 164.27 retentricẽ. 167.28. ciborum faſtidium inferet. 164. 30. ex ijs quæ. 167.9. molli frictione. 167. 28. balauſtij. 168.33. gagatis. 169.25. expertibus, cumini, uel haſtulæ regiæ radix incocta. 170. 24. coriandrum. 171.28. affectioni. 172.37. deraſeris. 175 7. uterum occupari. 175.25. & abſinthij. 178. 10. cõfarctimq́ꝫ 177.35. ſuperpoſitas uinculorum iniectionibus, frictionibus. 177.43 terdinis, baſis. 178.22 palmulas uino. 81 23. alimenti copia. 186.21. eruperunt etiam ijs. 191 43. & emolliens. 192.5. luteorum. 192. 5. accommodato. 193.1. quadrantem cum ſemiſſe. 193 31. cauliculorum. 194.32. impactis. 194.40. elates. 195.9. incaleſcent. 195.30. at qui per. 214. 4. & ſi fieri. 204.10. quippe & acre. 209.21 laſeris. 226.39. glutinant. 228.20. piceæ cortex. 228.24. thuris.

Argentorati per Vuendelinum Ribelium.

ANNO M. D. XLII.

IOAN. ANDERNACI IN LIBRVM PRIMVM PAVLI AEGINETAE COMMENTARIVS.

CAPVT I.

QVANDOQVIDEM GRAuidis) Primum hoc caput Pauli ad uerbum ex quinto Oribaſij ſumptum eſt: in quo grauidis multa ſuperuenire legimus: inter cætera ſtomachi redundationem, ut Pliniano more loquar, quam Paulus uerbo τῷ περισσαίνειν ſignificat. Id ſi Heſychio & Suidæ credimus, à canibus caudam mouentibus: aut potius, quod hic etiam magis congruit, à fluctuum agitatione tralatum eſt. In grauida enim ſanguis menſtruus, qui ante conceptũ ſtato tempore, expurgari ſolebat, copioſior in utero collectus quàm pro fœtu adhuc exiguo ad ſtomachum regurgitat, ibiq; exundans, nauſeam excitat. In prima noſtra uerſione erat, Nauſea, ſicuti etiam Ariſtoteles lib. 7. de hiſtoria animalium ponit. ἔτι δὲ ναυτίαι, inquiens, καὶ ἔμετοι λαμβάνουσι τὰς πλείστας. id eſt, præterea nauſeæ & uomitus plurimas infeſtant. Aetius πλάδος στομάχου ait, quod eſt nimia humiditas ſtomachum debilitans, nõ ut Oroſcius putabat, ſola imbecillitas. Nam Galenus Commentario ſecundo in primũ de morbis uulgaribus, ait τὴν περιττὴν ὑγρότητα πλάδον εἴωθεν ὀνομάζειν, hoc eſt ſuperfluam humiditatem, pladon appellare conſueuit, de Hippocrate dicens. Idem Commentario ſecundo de ratione uictus in morbis acutis, ἐφ᾽ ὧν καὶ προσέθηκεν, ὡς ὁ μὲν ὑδαρὴς οἶνος πλάδον ἐν τῇ ἄνω κοιλίᾳ τοῦτέστιν ὑγρότητα, καὶ ἀτονίαν ἐμποιήσει. hoc eſt: in quibus etiam adiecit, uinum aquoſum, Pladon, id eſt, humiditatem & imbecillitatem in ſuperiore uentre excitaturum.

Stomachi
redũdatio
περισσαίνειν.
ναυτία.
πλάδος.

Sputa crebra) Quia ſtomachus ex humiditate languet, eoq; os ipſum tenui ſputo aſſidue plenum exiſtit: Greca dictio eſt πτυελίζειν: quam Galenus in priore prædictionum interpretatur, πτύειν πολλάκις, hoc eſt ſpuere frequenter.

πτυελίζειν.

Stomachi eroſio.) Quando ab acrioribus humoribus irritatur, mordeturq;, uomitus futuri ſignum non exiguum habetur. Græce dicitur καρδιωγμὸς, quaſi dicas cordis morſus. Veteres autem olim os uentriculi cor appellauerunt, nimirum ex ſitus uicinitate: quia cor prope os uentriculi ſitum eſt, ut ait Galenus, & ipſa rei euidentia docet. eundem affectum Galenus etiam καρδιαλγίαν uocat libro ſecundo de placitis Hippocratis & Platonis.

καρδιωγμός.
καρδιαλγία

Cibi faſtidium) Nimirum ex uicioſis humoribus ſtomachum infeſtantibus, ſi Galeno credimus, greca dictio eſt ἀσιτεῖν, quæ ſignat cibo abſtinere, & inedia uti, ſicut Grammatici nobiles interpretantur. Galenus etiam libro primo περὶ ἐπιδημιῶν differentiam inter ἀσίτους & ἀποσίτους ponit hiſce uerbis. ὅτι τοὺς ἀνορέκτους ἀσίτους ὀνομάζουσιν οἱ ἕλληνες· τοὺς μὴ προσενηνεγμένους σιτία, τοὺς δὲ ἀπεστραμμένους προσίεσθαι, ἀποσίτους καλοῦσιν. hoc eſt, quod Græci appetentia carentes uocant, Aſitos, eos ſane qui cibos non aſſumunt: illos autem, qui aſſumere oblatos auerſantur, abhorrentq;, apoſitos, omnibus eſt manifeſtum. Ibidem ἀπόσιτοι πάντων χρημάτων διετέλεον, quaſi dicat, omnium ciborum faſtidio laborabãt. Erit itaq; ἀσιτία abſtinẽtia à cibo in totum: ἀποσιτία, faſtidium quidem, ſed ut aliquid tamen aſſumatur. quod Galenus oſtendit libro primo de cauſis ſymptomatum, grauidarum accidentia enumerans in hæc uerba, βραχία σιτουμένης τῆς ἀνθρώπου διὰ τὴν ἀποσιτίαν. Hoc eſt quod mulier pauca comederet ob faſtidium. Hippocrates in Aphoriſmorum commentario quarto: ἀπυρέτῳ ἐόντι ἀποσιτία. Galenus interpretatur ἡ μὲν ἀποσιτία τὸ αὐτὸ δηλοῖ τῇ ἀνορεξίᾳ. Rurſus in libello de uictu priuatorum: ὁκόσοισι δὲ ὀδύναι γίγνονται ἐκ τῶν σπλάγχνων, ἢ ἐκ γυμνασίας, ἢ ἐξ ἄλλης τινὸς ὁδοιπορίας τουτέοισι συμφέρει ἀναπαύεσθαι ἀσίτους. Hoc eſt: quibus dolores uiſcerum oboriuntur, aut ab exercitio, aut alia quadam obambulatione, his conuenit in abſtinentia conquieſcere. His omnibus animaduerſis, legendum uidetur ἀποσιτεῖν pro ἀσιτεῖν, id quod ex ſequenti oratione cuiuis mediocriter ſagaci licet deprehendere. Nam Paulus ſingulorum accidentium remedia tradens, ἀποσίτους δὲ, inquit, non ἀσίτους: quanquam non ignarus ſim aliquando authores, alterum pro altero uſurpare: ut è capite 35. Verum cum utraq; hic ponantur, ἀπόσιτοι, & ἄσιτοι exacte intelligenda ſunt. Miror hoc Oroſcium qui in alijs corrigendis nihil facit reliqui, non aduertiſſe: Caſtigatorem uero Baſilienſem, qui Paulum græcum germanicis typis excuſum ædidit: tũ hoc, tum alia pleraq; præterijſſe, notatu alioqui digniſſima.

Cibi faſti
dium.
ἀσιτεῖν.
ἄσιτοι.
ἀπόσιτοι
ἀνορέκτοι
ἀσιτία.
ἀποσιτία
Faſtidiũ.
abſtinẽtia
ἄσιτος.
Corrigitur locus
Pauli impreſſi.
Oroſcius.
Caſtigator Baſilienſis.

Vina fulua) Vtpote frigidioribus naturis accommodata: tum ad concoctionem, tum ad ſucci bonitatem procreandam, ut ex Galeno didicimus. Ait enim libro duodecimo Methodi: οὗτοι πάντες οἱ οἶνοι κιρροὶ, καὶ θερμοὶ, καὶ εὐώδεις εἰσὶ, καὶ τῇ συστάσει μέσοι τῶν τε ὑδατωδῶν καὶ τῶν παχέων. Hoc eſt, omnia hæc uina fulua, tum calida, tum odorata ſunt, & ſubſtantiam habent inter aquoſa & craſſa mediam.

Vina fulua.
κιρροί.

Color hic fuluus, qui Græcis κιρρὸς dicitur proximus eſt flauo, quaſi dicas in pellucido flauum: hinc etiam flauus color & fuluus eidem ſæpe rei accommodantur. Id quod ex Galeno licet condiſcere, libro quinto de Sanitate tuenda, ubi habet, σκοπὸν ἔχων οἶνον κατὰ μὲν τὴν σύστασιν ἀεὶ τὸν λεπτότατον αἱρεῖσθαι, κατὰ δὲ τὴν χρόαν, ὃν ὁ Ἱπποκράτης εἴωθε κιρρὸν καλεῖν, δύναιτο δ᾽ ἂν καὶ ξανθὸν ὀνομάζειν αὐτόν. Id fere ſonat, huc conſilium dirigens, ut uinum ſubſtantia quidem tenuiſſimum ſemper: colore autem, quem Hippocrates κιρρὸν id eſt, fuluum nominare conſueuit: poſſis etiam eundem flauum appellare. Galenus alibi τὸ κιρρὸν χρῶμα δύναιο ἂν

Color fuluus
κιρρός.
Flauus

πυῤῥὸς. ὠχρὸς.

λέγειν πυῤῥὸν ὠχρόν. Hoc eſt, fuluum colorem poſſis rufum pallens dicere. Sunt qui hunc colorem latine Giluum nuncupent: ego malim ex Galeni interpretatione, fuluum conuertere, Plinium ſecutus: qui hunc colorem inter alios uino attribuit, non giluum. Siue autem dicas gilua, flaua, aut fulua, nihil intereſt, modo obſerues plerunq; uina ex uetuſtate hunc colorem induere.

At medicamenti nomine.) Superius commemorata ad cibum referuntur: ſequentia ceu medicamenta adhibentur, quæ ſtomachum ex nimia humiditate imbecillem corroborent, exiccentq;. ὡς φάρμακον δὲ. id eſt, ut medicamentum uero habet textus, ego nomine medicamenti uerti.

Radix Pontica.) Hoc eſt, rhaponticum, uim habet corroborandi ſtomachum imbecillem: Vide Dioſcoridem.

περικάρδιον præcordia

Extrinſecus præcordia.) Hoc eſt, qua parte uentriculi os habetur. Abuſus eſt Paulus dictione περικάρδιον, quæ apud Galenum proprie ſignificat membranam, ſeu tuniculam, cor ambientem, aut ſi mauis, cordis inuolucrum. Quia uero os uentriculi olim cor appellabatur, excuſari poteſt, ut Pericardion pro regione externa, ſub qua illud deliteſcit, accipiatur. Plinius libro naturalis hiſtoriæ 11. membranas ſepti tranſuerſi, præcordia appellauit, quod cordi prætendantur. Galenus autem, & Hippocrates ὑποχόνδριον totam illam regionem appellant, quæ à mucronata cartilagine, utraq; in parte ad umbilicum uſq; porrigitur. Celſus autem latinæ linguæ in Medicina princeps, præcordia nominat.

præcordia apud Plinium. ὑποχόνδριον Subcartilagineum

Medicamēta in affectu ſtomachi ubi applicāda. Recentiores quidā apud Lugdunum Medici. Linacri uerſio. Galeni locus. 13. Methodi.

Cæterum ex hoc Pauli loco conſtat, ubi os uentriculi affectum eſt, ante, non ad dorſum applicanda remedia. Nonnulli autem Medici apud Lugdunum dorſo admoueri præſidia, ut in inflammatione gulæ, uolūt, erroris occaſione ſumpta ex loco quodam Galeni in 13. Methodi perperam à Linacro Anglo conuerſo. Habet autem in hunc modum tralatio. Verum gulæ, quæ proprie uocatur ſtomachus, cataplaſmata ſuper ſpinam dorſi imponimus, nō autem ad pectus: idē facimus, & cum phlegmone os uentris laborat. Multo melius ſonant græca. ἀλλ᾽ ἐπίγε τοῦ κυρίως ὀνομαζομένου στομάχου καὶ τὰ καταπλάσματα κατὰ τῆς ῥάχεως ἐπιτίθεμεν οὐκ ἔμπροσθεν, ὥσπερ ὅταν τὸ στόμα τῆς γαστρὸς φλεγμαίνῃ, id eſt: Sed gulæ quæ proprie nominatur ſtomachus, etiam cataplaſmata ſuper ſpinam dorſi applicamus, non anterius, quemadmodum (intellige, facimus in anteriore parte) cum os uentriculi inflammatur. Huic ſententiæ ipſa rei euidentia, quæ ex Anatome apparet, adſtipulatur.

Præcordia contegere.) Hoc loco uſus eſt dictione ὑποχόνδριον cum hic eundem locum quem ſuperius in uomitu uoluerit, intelligat.

At eas quæ cibum faſtidiunt.) Græce eſt τὰς δὲ ἀποσίτους. Remedium faſtidientium ponit, quanquam ſuperius ἄσιτον ſcriptum erat.

Oenanthe.) Hoc eſt, uua ſylueſtris uitis, ut ait Dioſcorides: ad uerbū hæc ex Oribaſij quinto tranſcripta ſunt. Auicennæ interpretes eundē locum turpiter corruperunt.

Error Oroſcij. κίττα.

Citta.) Oroſcius Cittam male interpretatur picā: non enim pica morbus eſt apud latinos, ſed malacia: à græco autem uerbo κίττα poſſis dicere picam, ſed apud idoneos authores uſurpatum non eſt. Galenus originem huius mali tradit libro primo de Symptomatum cauſis in iſtū modum. μοχθηρῶν δὲ ποιοτήτων ἐπιθυμοῦσιν οἷς ἂν εἰς τοὺς τῆς κοιλίας χιτῶνας ἀναποθῇ τι περίττωμα μοχθηρὸν, εἴωθε δὲ τοῦτο γίγνεσθαι μάλιστα ταῖς κακοχύμοις γυναιξὶν, ἐπειδὰν κυήσωσι, καὶ καλεῖται κίττα τὸ πάθος. Hoc eſt: Prauas autem qualitates appetunt ij quibus uicioſum aliquod recrementum in uentriculi tunicas eſt inſinuatum, id quod mulieribus, præſertim ſuccis prauis obnoxijs, ubi in utero habere ceperint, accidere conſueuit, ac uicium appellatur κίττα & Plinius libro 28. ca. 7. malaciā ſtomachi appellat.

Malacia

Malacia ſtomachi

Aduerte locos Pauli & Galeni.

Id tertio à conceptu menſe.) Galenus libro citato, καὶ τοῦτο πάσχουσιν αἱ πλείους αὐτῶν ἄχρι τοῦ δευτέρου, καὶ τρίτου μηνὸς ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ παύονται, id eſt, ac complures ipſarum hoc affectu uſq; ad ſecundum & tertium menſem laborant: quarto autem infeſtari deſinunt.

κύημα. Cōceptū

Id quod in utero eſt.) Sic interpretatus ſum κύημα, quaſi dicas conceptum: nondum enim fœtus dici poteſt, ſi Galenum, ex quo fere omnia hæc ſunt deriuata, his uerbis loquentem intelligamus: κατὰ μὲν τοὺς πρώτους δύο μῆνας, ὀλίγον ἐπισπᾶται τοῦ αἵματος εἰς ἑαυτὸ τὸ ἔμβρυον, ὡς ἂν ἔτι μικρότατον ὑπάρχον, ὅταν μηδ᾽ ἔμβρυον ἤδη πω καλεῖται, κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν, ἀλλ᾽ ἔτι κύημα, id eſt, in primis ſane duobus mēſibus fœtus pauxillum ſanguinis ad ſe attrahit, ut qui minimus adhuc exiſtat, quando ne fœtus quidem tunc appellari debet, ſed potius conceptum. Et reliqua uerba Pauli in Galeno ordine inuenies.

Remedia malaciæ ſtomachi

Iam labor & longior.) Remediū eſt faſtidij, & malaciæ ſtomachi, quæ prauos cibos & alienos à natura appetit, uerū malaciæ magis. Græce eſt in omnibus exemplaribus cum impreſſis, tum manu ſcriptis quotquot mihi uidere contigit, ἔνσιτοι δὲ καὶ οἱ πόνοι &c. Hoc eſt ad uerbū, bene commeſſe faciunt & labores, quod perinde eſt ac ſi dicas bonorum ciborum appetentiam faciunt: ut qui ſuperfluitatem ac redundantiam humorum diſcutiāt, unde prauorum excitatur appetitus. Clamat hic Oroſcius Copum & me erraſſe qui ἔνσιτοι pro ἐνθετοὶ legerimus. Quando quidem uero ſuperius fecit mentionem ἀποσιτῶν & ἀλλοκότων ὀρεγομένων, nō abſurde ἔνσιτοι in remedio ponitur. Præterea ſi remedium eſt malaciæ potius quàm faſtidij, labor, certe ἔνσιτοι recte dicuntur πόνοι, quod bonorum ciborum, malacia autē malarum rerum appetentiam facit. Sed parum refert, an ἐνθετοὶ legas.

ἔνσιτοι. ἐνθετοὶ.

ἀταλαιπώρως. ταλαιπωρία

Quæ uero mulier citra labores.) Græce eſt ἀταλαιπώρως, id eſt, ſine exercitio aut labore. Nam ταλαιπωρία laborem & negocia uitæ apud Hippocratem ſignificat cum alibi, tum in libello de uictu priuatorum. τοὺς δὲ παχέας χρὴ ὅσοι βούλονται λεπτοὶ γενέσθαι τὰς ταλαιπωρίας νήστιας ἐόντας ποιέεσθαι ἁπάσας. Hoc eſt, craſſi qui tenues uolunt fieri, omnes labores ieiuni ſubibunt.

Acria.

Verum acria.) Vt piper, gingiber, naſturciū, aliaq; id genus, quæ calore ſuo, ſtomachi ſuperflua conſumant.

Oedemata.) Tumores ſunt ex pituitoſo humore collecti, qui digitis prementibus cedunt: uarijs etiam morbis ſuperueniunt. Vide Galenū de Tumoribus præter naturam.

κατανίζαν.

Lauantur.) Græcus codex impreſſus καταντίζειν pro καταντίζαν habet. Superfundere etiam ſignificat.

IN II. CAPVT.

AEtate nec nimium.) Ex hac clauſula Græca μήτε δὲ νεωτέρα, reddidi: Nec nimiũ adoleſcens, hoc eſt, quæ ſit in ipſo uigore ætatis: quo nimirum corpus abſolutum iam eſt, & copioſo abundat ſanguine. Sin infra uiginti quinq́; ſit annos, nempe adoleſcens, corpus adhuc increſcit, & alimentum minus habet perfectum. Eoq́; νεωτέρα uerti adoleſcens. Nam ab anno quartodecimo uſq; uigeſimum quintum, ætas uocatur adoleſcentia. Ab anno trigeſimo quinto, multis ſolent mẽſes ceſſare, aut omnino pauci fluere, eoq; alimento minus ad fœtum alendum abundant.

Mulier adoleſcẽs

Nutrix non multo ante.) Quia ſanguis tunc ubertim ad mammas confluit, unde lac copioſius etiam ſuppeditatur.

Maſculum.) Hippocraticum eſt. propterea quod laborato magis, proboq́; nutrimento ex ſanguine pollet, & minus excremento.

Condimenta.) Sic dicuntur quæ liquoribus quibuſdam ut aceto & ſapæ, alijſq́; condiendis induntur aromata, ſiue ſemina odorata, quod genus ſunt cuminum, aniſum, feniculum, græcis dicuntur ἀρτύσεις et ἀρτύματα. Lege in textu τὰς ἐπιστήμας εὐωδίας καὶ ἀρτύσεις, pro τὰς ἐπισήμους.

ἀρτύματα. ἀρτύσεις. Condimenta.

Venere nutrix.) Galeni præceptum ex primo de ſanitate tuenda: quiaꝫ ex hac menſes prouocantur, et lac odoris gratiã in deterius mutat.

Manus humeroſq́;.) Exercitationem nutrici idoneam præſcribit: qua uidelicet partes ſuperiores agitatæ ſanguinem copioſum lacti generando ſuggerant. Dicit enim Galenus ſanguinem optimum gigni, exercitatione moderata cibis tum boni ſucci, tum iuſto tempore, modoq́; aſſumptis. Præterea potione tempeſtiua, modiceq́; ſumpta. Græce eſt, ἀλέτω, id eſt, molat.

IN III. CAPVT.

LAudatiſſimum.) Galenus lib. 1. de ſanitate tuenda ad uerbum omnia comprehendit. De ungui autem, ex Dioſcoride libro ſecundo ſumptum eſt, quod autem ad lucem debeat inclinari, de ſuo Paulus adiecit: quemadmodum etiam de probatione.

IN IIII. CAPVT.

LAcuiciatum.) Ex quinto Oribaſij tranſcripta ſunt remedia nimirum lactis uiciati: quæ tum corporis totius purgatione, tum uictus ratione conſtant.

Oxymelite.) Hic uomitus facillimus eſt, aliquando additur radicula quę raphanus dicitur, minutim conciſa horis duabus in oxymelite madeſcit. Deinde ea proiecta, oxymeli aſſumitur. Vel radiculam eſſe oportet, deinde aquam tepidam bibere. Valentiores uomitus ciendi modi ſeptimo libro traduntur.

Vomitus

Laboribus.) Nam exercitatio calorem prouocat: qui frigidum, uiſcoſumq́; humorem calefacit, extenuatq́;.

Cibum pręcedentibus.) Alioqui plus noxæ ꝙ commodi afferrent: imo plus pituitæ generarent, dum uidelicet cibum prius quàm eſſet concoctus, in membra digereret.

Salſamentum.) Gręce τάριχος eſt, quod conditam thynni carnem ſignificat. Cuius generis & Cybia ſunt: quo nomine Plinius Pelamidem cõciſam appellat. Pelamidem uero Thynnum, qui nõdum attigerit annum. Idem à recenti partu Cordyla dicitur.

τάριχος.

Carnibus ſuillis.) Ad obtundendam nimirũ humoris bilioſi acrimoniam. Nam humida & craſſi ſucci: ijs qui concoquere poſſunt, utiliſſima. Habet autem uiſcoſi aliquid, quo iecur & renes obſtruat: cętera ex omnium animantium genere quæ pedibus fidunt, ut ait Galenus, ſaluberrima. Porro indiſtincte dixit Paulus carnibus ſuillis, cuius puta ętatis eſſe uelit omittens. Nam floridæ ætatis hominibus ac ſeſe exercitantibus iuſta magnitudine adulti: inclinantibus, qui adhuc increſcunt, porculi cõueniunt. Minimorum caro excrementis generandis eſt: uetulorum ſiccitate, & duritia diſplicet.

Eſus porculorum pro ſumẽtis ætate uariatur,

Sapæq́; & uini dulcis.) Galenus libro περὶ εὐχυμίας καὶ κακοχυμίας, contrarium fere ſcribit, docens bilioſis, quibus lac acrius tenuiuſq́; eſſe ſolet uinum dulce nequaquam conuenire. His uerbis: τοῖς χολωδεστέροις σώμασιν, εἴτε διὰ φυσικὴν δυσκρασίαν, εἴτε δι' ἐπίκτητον ὁπωσοῦν γεγονυῖαν, οὔτε φαλερῖνος, οὔτε τμωλίτης κιῤῥὸς γλυκὺς, οὔτ' ἀρούσιος οὐδ' ὁ λέσβιος ὁ εὐώδης τε καὶ κιῤῥὸς ὅμοιος τοῖς προειρημένοις ὢν ἐπιτήδειος πίνεσθαι. θερμοὶ γὰρ ἅπαντες οἱ τοιοῦτοι. μήτ' οὖν χολώδεσι, μήτε τοῖς δὲ ἐγκαύσεως ἢ καυμάτων πολλῶν, ἢ ἐνδείας, ἢ λύπης, ἢ ὥρας, ἢ χώρας καὶ καταστάσει θερμῇ, διδόναι τοιοῦτον οἶνον. ἐξ ὑπεναντίου μὲν οὖν ἀγαθὸς ἅπασι τοῖς θερμαίνεσθαι δεομένοις, φλεγματώδεσι, καὶ ψυχραῖς κράσεσι, καὶ χυμῶν πλῆθος ὠμῶν ἠθροικόσιν, ἀργῶς βιοῦσιν, ἐν χωρίῳ ψυχρῷ, καὶ χειμῶνι, καὶ καταστάσει ψυχρᾷ καὶ ὑγρᾷ. τούτοις μὲν ἅπασιν ἀγαθὸς ὁ κιῤῥὸς οἶνος καὶ γλυκύς. ἐναντίως δὲ τοῖς ἐναντίως ἔχουσιν. i. Bilioſiori corpori, ſiue ex tẽperamento naturali, ſiue qualicũq; aſcititio, nec falernum, nec dulce tmolites fuluum, nec Aruiſium, nec Leſbium odorum & fuluum prædictis ſimile potui eſt idoneum. Quippę omnia id genus uina calida ſunt, eoq́; nec bilioſis natura, nec ex inſolatu, aut alijs ardoribus, uel inedia, uel triſticia, uel anni tempore, uel regione, & calido aeris ſtatu huiuſmodi uinum exhibendum eſt. E contrario ſalutare eſt omnibus qui calefieri deſiderãt, pituitoſis, frigidis temperatura, ijs qui crudorum humorum copiam coaceruarunt, in ocio uiuentibus: in loco frigido, hyeme, & ſtatu aeris frigido, humidoq́; His inquã uniuerſis fuluum ac dulce uinum ſalutiferũ eſt, contrarium ijs qui ſecus habent &c. Quid igitur hic dicemus? ratione alimenti exhiberi. Nam antea dixerat ἡ τροφὴ δὲ ἐξ ἁπάντων ἐστὶν αὐτῶν ἀνάλογος τῷ πάχει. Hoc eſt: Alimentum uero ex omnibus ipſis craſſiciæ reſpondet: puta qualem ſubſtãtię craſſiciem obtinent, tale etiã nutrimentum, nempe craſſi ſucci producunt. Sic igitur ijs quibus lac tenue eſt, cõueuit. Quanquam muliebris etiam ſexus, reſpectu maſculini, frigidior exiſtat: deinde ſanguis tenuis et ſeroſus eſſe poteſt, acris, non etiam ſtatim bilioſus, ac calidus.

Collatio locorum Pauli & Galeni.

Cucurbitula etiam.) Vt uidelicet ſanguinem ad partes eas ex alijs attrahat. Caute uero ad ma

millas defigenda eſt. Caro enim mollis cum ſit, facile intumeſcit, cucurbitulaq́; repleta difficile auellitur. Quod ſi hoc acciderit, ſpongia calida illi ſuperponi debet: ſic enim laxatur. Sin minus, pertundetur.

Error Oroſcij.

Melanthium.) Dioſcorides hoc docet lac extrahere: in qua re miror caſtigatorem Oroſciũ, papauer nigrũ uertere: quod contra omnem medicinam eſt, ne dicam piaculum, præbere ad lactis generationẽ uehementer refrigerantia adeo ut ſoporem inducant, & quidem uiolenter, nec ſine incommodo naturæ. In græco exemplari legendum quidẽ ei aſſentior pro γλυκὺ, γλυκεῖ, quod præterijt Gemuſæus. Melanthium uero apud nullos autores papauer nigrum ſignat, etiam ſi conueniret inſtituto. Ita ſunt quidam ad uituperandum alios procliues, ut ſæpe ipſi in multo grauiores errores incidant.

Textus græcus corrigitur. Melanthium quod gith dicitur.

Calida prius.) Græce eſt θερμῷ προκαταιονήσαντες legendum: non προσαιωνήσαντες, ut habent codices impreſſi, quod neuter Ariſtarchus, uel Oroſcius uel caſtigator Baſilienſis aduertit. Dicitur etiã καταιονήσαντες à uerbo καταιονᾶν, quod ſignificat καταντλᾶν, & καταχέειν. Galenus in primo ad Glauconem. τῶν δὲ σπλάγχνων προνοεῖσθαι καταιονοῦντας καὶ καταπλάττοντας τοῖς μαλάττειν καὶ χαλᾶν δυναμένοις: hoc eſt uiſceribus autem proſpicere oportet, ſuperfundendo, obducendoq́; ea quæ emollire poſſunt, & laxare. Leonicenus ungendo uerterat.

προκαιονᾶν. καταιονᾶν.

Prius emulcto.) προαμέλξασαν paſsiue poſitũ eſt: cum medium alioqui ſit.

Ieiuno.) Hic proprie poſitum eſt ἀσίτῳ, ut facile intelligas in initio primi capitis pro ἀσίτοις legendum ἀποσίτους.

Cibus ſolidior.) Galenus primo de ſanitate tuenda puerum uult nutriri lacte, quoad primores dentes emiſerint. Deinde cibo ſolidiore, utpote pane, leguminibus, carne, ſimilibusq́;, ſed omnibus prius commanſis. Græce tantum eſt σιτίῳ, quod per ſe cibum ſimpliciter ſignat, uerum lactis ratione ſolidior intelligendus uenit.

σιτίον.

Si autem imprudentibus.) Græce eſt, εἰ δὲ λανθάνοντα πληρωθεῖη, id eſt: Si autem latentes repleti fuerint. Sed uerbum λανθάνω in eiuſmodi locutione uertitur, recte conuertitur, imprudentibus nobis, aut neſcijs, id quod etiam Budæus annotauit.

IN VI. CAPVT.

Puſtulis quæ quod puero.) Poſt educationem infantuli morbos enumerat, quibus in ea ætatula conflictari ſolet: uocatq́; græce ἐξανθήματα à uerbo ἐξανθεῖν, quod eſt efflorеſcere.

Exanthemata.

Ad ſumma eruperint.) ἐὰν δὲ ἐπανθήσῃ, quod eſt in extima eruperint. Vt ἐξανθεῖν ſit ſimpliciter ſe in altum promere: ἐπανθεῖν uero iuſta magnitudine & figura per ſumma apparere.

ἐπανθεῖν.

IN VII. CAPVT.

Grauedo.) Græce eſt κόρυζα. Sic enim Celſus lib. 4. interpretatur: qua nimirum pituita ex capite defluens, nares claudit, uocem obtundit, tuſſim mouet.

κόρυζα.

Melitiſmi.) Ita dicuntur, ſicut ſinapiſmi, cum melle pars oblinitur, melitiſmus, cum ſinapi, ſinapiſmi.

μελιτισμοί.

Copioſo calido.) In græco deerat θερμῷ quod eſt calido. Sic enim magis aperit et diſcutit ſi quæ ſunt ſuperflua.

Textus græcus mutilus.

IN VIII. CAPVT.

Diſcocto.) Hoc eſt, probe cocto: quod græci dicunt ἀπέφθον.

ἀπεφθον.

IN IX. CAPVT.

Tendinum.) Quos hic uocat tendines, cõſiderato, an muſculorum buccam mouentium, an neruos à cerebro dentium radicibus adhærentes, unde ſenſus ipſis communicatur. An tendines alios malis.

Tẽdines.

Aniſum.) Impreſſi codices habent ἄνηθον, hoc eſt anethũ, quod ipſum quoq; aluum ſiſtit. Sed Oribaſius habet aniſum.

Ex Oribaſio.

Calide.) Non calidis potentia, ſed calide actu aluus ſiſti debet. Græce θερμῶς non θερμοῖς legendum.

IN X. CAPVT.

Aphthę.) Celſus libro ſecundo capite primo: Proximum eſt ut infantes adhuc pueros ſerpentia ulcera oris quæ græci ἄφθας nominant, exerceant. Varijs interim coloribus apparent, pro humorum ea gignentium natura.

ἄφθαι.

IN XIII. CAPVT.

Tomenti modo.) Græce eſt ὡς τρόπῳ πτύγματος. Significat autem idem πτύγμα quod πίλημα, τρόφιον ἐρίου, ὀυς ρωμα ἐρίων, hoc eſt hapſus lanæ ut Celſus ait, uel circulus.

πτύγμα.

Heliotropion.) Celſo herba ſolaris dicitur. Ab herbarijs uulgaribus nouo indito nomine, uocatur herba cãcri, cũ ſcorpioides potius appellaretur. Sed quia ſcorpio incognitus magis eſt, à cancro appellationem traxerunt.

Cucumeris.) Cucumis ſtatim in Pepones, et melo pepones degenerat, figura tantum & quãtitate inter ſe diſſidentes: cum magnitudine exceſſere, pepones uocantur, cum uero rotundi, formam & effigiem mali referunt, facta ex pepone, & malo appellatione.

Pepo. Melopepo.

IN XIIII. CAPVT.

Tam uictus rationem præſcribit ab infantia uſq; ad ætatem declinantem, quæ non tam ex medicina, quàm philoſophia petita eſt: qui mos eſt etiam Galeno, ut non ſolum corpus, ſed animum quoq; curet.

Liberiore.) Græce eſt ἐν ἀνέσει, hoc eſt, cũ animi remiſſione, à uerbo ἀνίημι, quod eſt, licentia permitto, aut ſolute indulgeo.

Leuiora.) Græce quidem τροφὰς αὐτοῖς προσφέρειν ἐλαφρῶς, hoc eſt, alimenta ipſis leniter præbere; reddidi ego leuiora: utrum malis accipe. Hæc dixi, ne uitilitigatores ullam calumniandi occaſionem habeant, ſi uel tantillum immutauerim.

ἐλαφρῶς.

IN XVI. CAPVT.

Exercitatio.) Totum hoc caput ex ſecundo Galeni de ſanitate tuenda tranſcriptũ eſt: ex quinto uero Oribaſij. in eodem uero hæc clauſula aliter legitur. Græcus codex Pauli impreſ-

Locus Pauli caſtigatus.

impreſſus habet: δεῖ μήτε πλῆθος ὠμῶν, καὶ ἀπέπτων, μήτε σιτίων, μήτε χυμῶν, ἢ κατὰ τὴν κοιλίαν ἢ ἐν τοῖς ἐντέροις, hoc eſt: Non debet crudi, incoctiq́ʒ ſiue cibi, ſiue humoris copia aut in uentre, aut in inteſtinis contineri: pro ἐν τοῖς ἐντέροις. Galenus habet ἐν τοῖς ἀγγείοις, quod eſt in uaſis: cui lectioni ego aſſentior. Inteſtina ſiquidem cõcoctioni propriedicata non ſunt: deinde uentris dictione etiam ipſa comprehenduntur. Verum ut concoctio altera in uentre, altera in uaſis adminiſtratur: ita diſtributio ex inteſtinis prima: altera ex uaſis obitur. Hæc non aduerterunt Oroſcius, & Baſilienſis caſtigator. Omitto quod etiam ἐκ τῆς γαστρὸς in eodem fere Galeni loco, Oroſcius ex ſtomacho diſtribuitur, uerterit, cum dicendum ſit ex uentre. Nam inde fit diſtributio.

Erratum Oroſcij.

Vnde manifeſto liquet.) Galenus cum libro de ſanitate tuenda iam citato, tum maxime in commentario: περὶ εὐχυμίας, καὶ κακοχυμίας ſimillimam habet ſententiam: ὥσπερ γὰρ ἀγαθὸν μέγιστον ἐστὶν εἰς ὑγείαν τὸ πρὸ τῶν σιτίων γυμνάσιον, οὕτω βλαβερώτατον ἅπασα κίνησις ἐπὶ σιτίοις, ἀναδίδοται γὰρ ἐκ τῆς κοιλίας ἡ τροφὴ, πρὶν πεφθῆναι, κἀντεῦθεν πλῆθος ὠμῶν χυμῶν ἀθροίζεται κατὰ τὰς φλέβας, ἐξ ὧν εἴωθε νοσήματα παντοῖα γίγνεσθαι, μὴ φθασάντων αὐτῶν ἤτοι διαφορηθῆναι πόνοις πλείοσιν, ἢ πεφθῆναι, καὶ μεταβαλεῖν εἰς αἷμα ὑπὸ τῆς καθ' ἧπαρ τε καὶ φλέβας δυνάμεως. Hoc eſt, ut græcæ linguæ ignari intelligant: Sicut enim exercitatio cibum præcedens plurimum conſeruandæ ſanitati conducit: ſic quælibet à cibo commotio, nocentiſſima eſt. Nã alimentum antequam ſit concoctum, ex uentre diſtribuitur. Vnde crudorum humorum copia in uenis collecta, omnigenas morborum ſpecies procreare ſolet, niſi protinus labore multo fuerint diſcuſſi, uel concocti, ac in ſanguinem facultatis beneficio quæ iocinori, uenisq́ʒ inſita eſt, tranſierint.

Exercitatio.

Modo factam.) Galenus addit, ſecundam, ut ſit mediocriter pallida concoctionẽ ſecundã (nempe quę in uenis fit) modo factã ſignificat. Omiſit Paulus ſecundã, quia ex urina iudicium non niſi de ſecunda concoctione ſumitur.

Compendiũ Pauli.

Accliuis deambulatio.) Codex impreſſus uiciatus eſt, habet enim καὶ οἷον αὐτὶς δύναιτο pro καὶ οἱ ἀναντεῖς περίπατοι ex Galeno inſtauratum, unde hæc omnia tranſcripſit. Eſt autem accliuis ambulatio, cum quis contra montem, aut loca æditiora inambulat. Non aduertit Baſilienſis caſtigator.

Caſtigatur Paulus

Præterea per alias ex.) Quippe itatio, curſusq́ʒ crurum exercitationes ſunt: acrochiriſmi, & ſciomachiæ, brachiorum, ac manuum propria. Lumborum autem, aſſidue ſe inclinare, & rurſus reuocare. alteres, ſpinæ. thoracis autẽ & pulmonis, maximæ reſpirationes propriæ exercitationes ſunt.

Exercitationes ſingularum partium.

Donec rubeſcat.) Hoc eſt dum ſanguis in extimam cutem fuerit euocatus. Id ſignat ὅταν ἐναυθὴς ὑπάρχῃ. Hoc eſt cum floridus, uiuidusq́ʒ & ruber apparuerit.

ἐναυθὴς.

Concinnæ.) Malè in græco ῥαθυμοὶ, pro εὔρυθμοι legitur. Vide Oribaſium & Galenum. Non aduertit Gemuſæus.

Caſtigatur codex græcus impreſſus

Calido uapore.) In codice græco impreſſo θερμὸν ad ſudorem uidetur referri. Galenus lib. 2. de ſanitate tuenda legit θερμῷ, ut referatur ad uaporem, ſicut nos conuertimus. Vterq́ʒ Ariſtarchus et Oroſcius, & Baſilienſis hęc præterierũt.

Viciatus codex.

Oroſcius.

Apotherapia.) Exercitationis omnis pars ultima eſt apotherapia, ceu dicas recreatoria: nam corpus expurgat, & laſſitudinem arcet.

IN XVIII. CAPVT.

INter frictiones.) Paulus hoc ex ſecundo Galeni iam dicto libro ad uerbũ mutuatus eſt. Galenus autem ex commentario Hippocratis, qui inſcribitur κατ' ἰατρεῖον, in hunc modum: ἀνάτριψις δύναται λῦσαι, δῆσαι, σαρκῶσαι, μινυθῆσαι. ἡ σκληρὴ δῆσαι, ἡ μαλακὴ λῦσαι. ἡ πολλὴ μινυθῆσαι, ἡ μετρίη παχῦναι. Hoc eſt, frictio poteſt ſoluere, ligare, replere, minuere. Dura ligare, mollis ſoluere, multa minuere.

ἀνάτριψις.

IN XIX. CAPVT.

INter uocis exer.) Hoc eſt ex quinto Oribaſij tranſcriptum. Galenus huius exercitationis fere non meminit. Eſt autem dictio gręca ἀναφώνησις: quæ ſignat exclamationem uociferationemq́ʒ: qualis in cantu editur, & lectione clara, orationeq́ʒ. Verbum ἀναφωνεῖν pro uoce contendere interpretari potes.

ἀναφώνησις.

IN XX. CAPVT.

VLceroſa.) Exercitationum genera perſecutus, nunc ea quę illis ſuperuenire ſolent, enumerat. Sunt itaq́ʒ laſſitudinis tres numero differentiæ, ulceroſa, tenſoria, & inflammatoria, ſeu ut græce dicam, φλεγμονώδης. in tertio Galeni de ſanitate tuenda ad uerbum explicat.

Laſſitudines.

Quo tendi uidentur.) Græce impreſſi codices, τήκεσθαι, quod eſt liquari, conſumiq́ʒ habent, pro τείνεσθαι nõ tamen hoc aduerterunt Oroſcius & Gemuſæus. In eodem capite χαλᾶται ἢ συντεταγμένον, pro χαλᾶται ἢ συντεταμένον, quod eſt, ſane laxatur, quod diſtentum eſt.

Negligentia Oroſcij.

Oleo dulci, atq́ʒ egelido.) Hoc eſt: Ex maturis oliuis quarum baccæ iam nigreſcere inceperint, druppas appellant, confecto. Egelido, hoc eſt tepido, ut ſoli expoſitum fieri ſolet. Id græca dictio uidetur innuere εἰληθερὲς ſi grammaticis credimus, qui exponunt ὑπ' ἡλίου θερμανθέντος. id eſt à ſole excalfacto. Quid ſi hyems, aut frigidum alioqui tempus ſit: quo ſol non ſolet, aut certe parum nos excalfacere, tunc ne etiam ſoli erit exponendũ ut incaleſcat. Sane friuolum eſſe puto quod Oroſcius adfert, & pro tepido tantum poni, ut poſtea in laſſitudine inflammatoria legitur, ἔλαιον τε οὖν πολὺ χλιαρὸν, quod eſt: Oleum igitur copioſum tepidum adhibendum. Verũ ideo me reprehendere uidetur Oroſcius, quod Egelido dixerim, putans hoc frigidum ſignificari: male mehercules in authoribus latinis uerſatus. Celſus egelidum in eodem ſenſu quo ego multis in locis uſurpat: ut lib. 4. cap. 11. Neq́ʒ ea ipſa frigida, ſed potius egelida danda eſt. Quomodo etiam Linacer eundem locum in Galenum ante me uertit, qui antea corrigendus erat. Scio quidem apud ueteres in uſu fuiſſe poſt laſſitudinem unctionem, uel in ſole, uel ad ignem, ſi hoc pacto uolet intelligere εἰληθερὲς, uerum hoc omni tempore non eſt perpetuum.

εἰληθερὲς.

Egelidũ.

Tepidũ.

Vnctio.) Nõ eſt in gręcis codicibus impreſſis

Inſtaura-tur lectio Pauli.

aliquot autem ſcripti manu habēt, et ſenſus exigit. Quid enim eſt, ſi referatur hæc dictio, continua, ad quietem. Multa quidem eſſe debet: non tamen perpetua, quod συνεχὴς ſignificat. Iam Galenus ipſe & Oribaſius habent, ἀλειβὴ συνεχὴς, hoc eſt, unctio continua. Legendum itaq; in Paulo, pro μάλιστα συνεχὴς, quod eſt maxime continua, ἀλείμματα συνεχῆ, unctiones aſſiduæ. Hoc omiſeras

Gemuſæus.

Gemuſæe, qui mauis curta omnia & mutila aliquando in Paulo legi, quàm dictione una, aut altera ex Galeno, unde hæc tranſcripſit, ſententiæ autoris adiuncta: utrum maius ſit peccatum, alij iudicent.

Apotherapiæ exercitationem.) Quæ tum in motu, tum in frictione, & pauca, & mollis, & tarda ſit: preterea ſolium ſimiliter calidum. Protinus autem in lauacra frigida exiliant, ut nimirum ipſis robur, in cute unà cum calore conſtet, quemadmodū ait Galenus li. 3. de ſanitate tuenda. Lege in codice græco, ἐν τοῖς λουτροῖς ἐκ τῆς &c.

Corrigitur textus

Boni ſucci.) In codicibus impreſſis perperam habetur εὐθὺς pro εὐχυμοῦ. Gemuſæus omiſit & hoc & ſuperius.

IN XXI. CAPVT.

AStrictio.) Galenus lib. 3. de ſanitate tuenda inquit: Voco ita meatuum cutis uicium, quo ſuperuacua tranſmittere prohibetur. στέγνωσις græcis appellatur.

στέγνωσις quid.

Oleumq; ex.) Hoc Oribaſio debet. Is enim li. 5. ad uerbū ex Galeno prius mutuatus erat. Verum in hoc diſſentiunt, Paulus habet αἰγείρινον ἔλαιον, hoc eſt, oleum ex populo nigra confectum. Oribaſius ἄκοπον αἰγείρινον. Galenus acopon ex abietis ſemine, τὸ διὰ τοῦ σπέρματος τῆς ἐλάτης ἄκοπον. Habes apud Paulum lib. 7. acopon ex abiete, acopon ex populo nigra, & oleum ex eadem populo, omnia eiuſdem facultatis. Nam loco fructus abietis, nigre populi fructus æqua portio, apud eundem autorem ponitur.

Acopum ex populo nigra.

IN XXII. CAPVT.

HOc capite de laſſitudinibus agit, quæ citra exercitationem aut motum corporis ſua ſponte, nempe ex humorum ſuperfluorum copia accedunt. Galenus eas lib. 4. de ſanitate tuenda perſequitur ampliſſime.

Si his peractis.) Hoc eſt: Si omnibus cōmemoratis præſidijs malum ceſſerit, ad cōſueta munia paulatim tranſeundū eſt. In Paulo deprauata eſt lectio greca, habetur enim πρὸς τὰ συνήθη κατὰ λόγον, pro πρὸς τὰ συνήθη κατ᾽ ὀλίγον, quod corrector Baſilienſis omiſit. Linacer, rurſus, cōuertit κατ᾽ ὀλίγον.

Corrigitur textus

Quando mittēdus ſanguis.

Si enim uires conſtent.) Quod eſt, cum ſanguinis plus, ſucci uero mali minus in corpore redundat. nam in ſanguine uires naturales deprehenduntur. Si igitur paululum uel citra ſanguinem reſtitutum uel ultra, proceſſum eſt, audacter mittendus eſt. Si plurimum, nequaquā.

Galeni ſententia.

At ſi crudi humores.) Hi enim in iecore, & uentre manentes, temporis ſpacio paulatim cōcoquuntur, efficiunturq; benigni. eoq; ſeruari debent, qui tales humores collegerunt, in omni quiete, præcordijs probe fomentorum præſidio munitis, non autem ſanguis debet eis detrahi, quoniam uirium robur his non adeſt ut Galenus ait in θεραπευτικῷ περὶ φλεβοτομίας in hanc ſententiam, οὐ δεῖ γὰρ ὁπότε πλῆθος ὠμῶν χυμῶν ἤθροισται τοιοῦτον, ὡς κελεύεσθαι φλεβοτομεῖν ὁ λόγος ἐλέγχεται. ῥώμη γὰρ τούτοις δυνάμεως οὐ πάρεστι Preterea purgatio his dari non debet, quia concocta, non cruda medicamentis ſollicitare oportet.

Crudis uirium robur deeſt.

Oxymel.) Intellige ſimplex. Id enim cum ętatibus, tum naturis uniuerſis, ut ait Galenus, & præcipue pituitoſis ad ſanitatis ſecuritatem ſeruit utiliſſime, dum omnes meatus arctos aperit, ut nuſquam craſſus, uel glutinoſus humor adhæreſcat.

Oxymelitis facultas.

Apomeli.) Fit hoc melle à fauis expreſſo, & aqua fontana. Verum non ſimpliciter ex melle & aqua, ut putat Oroſcius, uide Galenum li. 4. de ſanitate tuenda, & Paulum lib. 7.

Erratum Oroſcij.

IN XXIII. CAPVT.

SEnectus.) Ex quinto Oribaſij, quintoq; Galeni de ſanitate tuenda. In Paulo autem græcus codex impreſſus deprauatus eſt, habet enim ἐπανόρθωσις δ᾽ αὐτοῦ διὰ τῶν θερμαινόντων τε καὶ ὑγραινόντων ἅμα τοῖς θερμαίνουσι, hoc eſt: Corrigitur autem ea calefacientibus, & humectantibus unà cum calefacientibus. Superfluum eſt ἅμα τοῖς θερμαίνουσι. Oroſcius & Gemuſæus non aduerterunt.

Erratum Oroſcij.

Frictio.) Cum oleo ſcilicet adhibita, quæ uitale robur excitat, & modice calefacit, unde & diſtributio nutrimenti facilior, & nutritio promptior conſequitur.

Imbecilliores.) Vt qui decrepita potiſſimum ætate ſunt: etſi alij alijs celerius ſenectutis incōmoda experiantur. Quicunq; igitur uel crudi adhuc ſenes, quos græci ὠμογέροντας appellant, uel decrepiti, imbecilliores uiribus exiſtunt natura libus, ter die cibū aſſumēt, idq; hanc ob cauſam potiſſimum: nempe quod una uice multum aſſumere nequeunt. Deinde, etiam ſi ſumant, concoquere nequeunt, quare melius eſt cibum partiri in tres uices.

ὠμογέροντες Viridis ſenectus.

Ficus.

Ac ſici maturæ.) Hæ paulo innocentiores, immaturis: mediocriter tamen in uſum adhibitæ. Ante cibum alium aſſumi debent, eo quod ſi non cito per aluum deſcendant, corruptionem in uentriculo ſubeunt, & alios ſecum cibos corrumpunt, id quod de omnibus fructibus fugacibus intelligendum eſt.

Per hyemem uero caricæ.) Hæ incidendi, ex tenuandiq; uim habent, quo nomine aluum citant, reneſq; expurgāt. Cum nucibus uero ſimul commeſtæ ad omnia præſtantiores exiſtunt: atque hinc nonnulli qui medicamentorum aduerſus lethalia confecturas perſcripſerunt, ficus aridas cum nucibus, & ruta præſumptas omnium illorum preſens eſſe remedium tradunt.

Si nullum in dextra.) Galenus libello περὶ εὐχυμίας καὶ κακοχυμίας inquit: περὶ ἰσχάδων δ᾽ ἄδοξον αὖ τις ἐναντία λέγων ἀληθεύειν, εἰ κακοχύμους γε ἅμα καὶ εὐχύμους αὐτὰς εἴπῃ νοσώδεις τε καὶ ὑγιεινὸν ἐχούσας. ἐὰν γὰρ αὗται διεξέρχονται κατὰ τὴν γαστέρα, καὶ ἡ ἀπ᾽ αὐτῶν ἀναδοθεῖσα τροφή, διὰ τοῦτο αἵματος, καὶ τῶν νεφρῶν ὑγιειναί τε εἰσὶ καὶ εὔχυμοι, βραδύνουσαι δὲ κακοχυμότεραί πως γίνονται. Id eſt: De caricis autem, ſi quis contraria pronunciet, uere dicere cenſeri queat, nempe bono maloq; eſſe præditas: morbidi cuiuſdam & ſalubris participes. Si nanq; per aluum deſcendant, ac alimentum

quod

quod ab eis prouenit, in corpus diſtributum, iecur renesq́ tranſierit, ſalubres ſunt, & ſucci benignioris: ſin remorentur, prauioris quodammodo fiunt. In textu hoc Galeni habes διάτι τοῦ δέρματος, quod eſt, per cutem, male pro διάτι τοῦ ἥπατος. Hoc in codice nuper impreſſo Gemuſæus caſtigator præterijt.

Textus Galeni uiciatus.

Ante cibum.) Alui ſubducendæ gratia: quę etiam oliuis, ut Galenus in commentario de alimentis docet, & damaſcenis ſollicitatur.

IN XXVI. CAPVT.

Quandoquidem uero.) Ex quinto Oribaſij ſumptum eſt. Græcus textus deprauatus in Paulo eſt, pro ἐπειδὴ δὲ δεῖσθαι legi debet ἐπειδὴ δὲ δεῖ τῇ ἕξει &c. quod annotauit Oroſcius. Verū in hoc grauiſſime peccat, dum alios reprehendit quod τρίμματι uerterit frictione, cum Galenus, Paulus & Oribaſius ſemper dictionē τρῖψιν & ἀνάτριψιν, pro frictione uſurparint. τρῖμμα uero apud grammaticos, Suidā, Heſichium, Budeumq́ noſtrum pro detrimento accipitur, ueluti cum lapides atteruntur, aliàs aliæ res minutiſſimę deteruntur. Quid hic commodius erit quàm puluis? qui ex medicamentis contritis effectus ſit, & corpori admotus in balneo. Addidi hic, aquæ indito, ad ſenſum explendum. Præterea errat Oroſcius, qui λουόμενος, id eſt, dum lauatur, uerterit, poſt balneum, cum eiuſmodi ſmegmata in balneo ſoleant adhiberi. Sed frictionē intelligit: quanquam ipſe textus ſequens eum admoneat. Nam à balneo acopi uſum prę́ſcribit: in balneo, aliorum erit. Reliquit textum uicioſum corrector Baſilienſis.

Corrigitur Pauli lectio.

Erratum Oroſcij. τρῖμμα.

Erratum Oroſcij.

Sumatq́ propoma.) Vſus ſum dictione gręca, quod ferè nulla apud latinos extet, quæ ad unguem eam referre poſſit. Græci autem uocant προπόματα quę ex uino fiunt, et melle diſpumato. Nam Paulus lib. 7. inquit: ἀλλὰ καὶ τὰ μὲν δι' οἴνου συντιθέμενα, ἃ δὴ καὶ προπόματα καλοῦσι, τοῦ μέλιτος ἀπαφρισθέντος ἓν λαμβάνουσι πρὸς τέσσαρας τοῦ οἴνου, καὶ συντίθεται μὴ ἑψόμενα.

Propomata.

IN XXVII. CAPVT.

Corpus decoloratum.) Vita lętior, citra curas, & melancholiam actiones naturales nō habet impeditas, unde ſanguis primum coqui, deinde toti corpori diſtribui poteſt. Græce eſt, βίος εὐφροσύνης, hoc eſt, uita læta, & iucunda: προσηνὴς βρῶσις eſt προσφιλής, quod ſignat chara, grataq́ commeſtio.

βίος εὐφροσύνης. προσηνὴς βρῶσις. κόλλικες.

Paſtillos.) Græca dictio eſt κόλλικας, à nullo fere grammatico expoſita. Galenus autem ex Hippocrate interpretatus eſt τροχίσκους, quod hic optime quadrat. Magni alioqui uiri in hac uoce decepti ſunt, qui pro glutinantibus quibuſdam rebus uſurparint.

IN XXIX. CAPVT.

Mel coctū.) Exemplaria græca deprauata ſunt, habent enim καὶ μέλι ἑφθὸν τὸ σκληρὸν ἄγαν, pro τὸ σκληρὸν ἄγαν εἶναι, hoc eſt, quod durum nimis ſit: cauſam addit, cur mel coctum dentibus noceat.

Corrigitur codex.

IN XXXI. CAPVT.

In ſuperiore uentre) Ex quinto Oribaſij trāſcriptum eſt, ἄνω uerti in ſuperiore uentre, in quo fit concoctio. In eo ſi diutius immorentur, peruicacia ſunt & dura.

Ventos contrarios.) Nihil oculis magis incōmodat quàm uentus contrarius, eoq; miror, cur Germanicus corrector mutauerit ἐναντίους, hoc eſt contrarios in αἰτίους, quaſi dicas cauſæ authores.

Germanica impreſſio.

IN XXXII. CAPVT.

Plurimum noxę ciborum.) Similem habet ſententiam Galenus in cōmentario Aphoriſmorum primo: ὅταν γὰρ ὑπερπληρωθῇ τὰ ἀγγεῖα ποτῶν ἢ σιτίων τοῦ διαῤῥαγῆναι κίνδυνος αὐτοῖς, ἢ καταπνιγῆναι ἢ καὶ σβεσθῆναι τὸ ἔμφυτον αὐτῶν θερμόν, καθάπερ καὶ ἀπόλλοντό τινος. Hoc eſt: Cum enim uaſa potu, aut cibo repleta ſupra modum fuerint, periculum ne ea rumpantur, aut ipſi ſuffocentur, aut etiam calidum natiuum ipſum extinguant.

Vomitu igitur.) Poſt uomitum autem os colluendum, dentes, oculosq́ & totam faciem poſtea præcepit Oribaſius. Id niſi fiat, dentes eis qui uomunt, computreſcere. Sollicitari autem uomitus debet aqua tepida ſtatim aſſumpta.

At ſi neq; deſcenderit.) Signa repletionis uenarum commemorat. At ſanguinis redundantia proprie πληθώρα græcis dicitur. πλῆθος pro omniū humorum ſeparatim plenitudine accipitur. πλησμονὴ pro repletione tum potus tum cibi, & uentris & uenarum uſurpatur.

πληθώρα. πλῆθος. πλησμονή.

IN XXXIIII. CAPVT.

Cibis in uentre.) Hoc ſumptum eſt ex ſexto Galeni de ſanitate tuenda. Fit autem ſæpe, ut cibi corrumpantur, aut nimia copia ingeſti, aut qualitate praua donati, aut tempore incommodo aſſumpti, aut ipſius uentriculi affecti uicio. Quomodo autem corrupta educantur, Galenus ample docet. Inter cętera uomitum commendat ex uini dulcis potu. Sed Pauli textus impreſſus in omnibus exemplaribus deprauatus eſt, habet enim δι' οἴνου πόσεως καὶ γλυκέως, pro δι' οἴνου πόσεως γλυκέος.

Corrigitur textus Pauli.

Quæ mediocriter purgant.) Sunt enim quædam medicamenta, quæ admodum grauiter, & magno cum naturæ detrimento purgant. Itaq; mediocria hic præcipit, quæ ſæpius per interualla ſumi poſſint: qualis eſt picra dia aloes, cuius compoſitionem habes in ſeptimo deſcriptam.

IN XXXV. CAPVT.

Veneris hæc ſunt commoda.) Ex Oribaſij lib. 1 hæc ſunt tranſcripta. Ante cōmoda autē docet, quibus uenus noceat: tum partibus corporis, tum temperaturis. Noxia itaq; uenus eſt inquit, pectori, pulmonibus, capiti, & neruis: item ſiccis natura, & frigidis. Caueri etiam debet poſt repletionem, cum cibi, tum uini, item poſt euacuationem ex uomitu factā: purgationem, & ſi uenter ſua ſponte fuerit ſolutus. Præterea ſi cibus nondum ſit concoctus, aut ſi ægritudo quædam infeſtat.

Eoq; melancholicis.) Vide Ariſtotelem in problematum ſectione. 4. ad finē, nimirū quod flatu redundent. Semē aūt deceſſio flatus exiſtit. Sed quid de inſanientibus dicemus, an et illi flatus habent? Ego ſane opinor uenerem inſanientib. conuenire, quod ſeminis qualitas, quę uirilitatē

etut dicã grece θυμὸν homini cõciliat,ſi in corporibus alioqui tẽperamẽto calidis, copioſior impartiatur,ex θυμοῦ ſolet μανία fieri. Semine autẽ excreto,animus ille remittitur et qualitas imminuitur. Galen. optime de ueneris uſu ſcribit in cõmentario qui inſcribitur, ἰατρικὴ τέχνη, uerba ipſius in hũc modũ habent: ἀφροδισίων δὲ κατὰ μὲν Ἐπίκουρον οὐδεμία χρῆσις ὑγιεινὴ, κατὰ δὲ τὸ ἀληθὲς, ἐκ διαλειμμάτων τηλικούτων ὡς ἐπὶ ταῖς χρήσεσι, μήτε ἐκλύσεως αἰσθάνεσθαι, καὶ κουφότερον αὐτὸν ἑαυτοῦ δοκεῖν γεγονέναι, καὶ εὐπνούστερον. ὁ δὲ καιρὸς τῆς χρήσεως, ὅταν ἀκριβῶς μέσον ᾖ τῶν ἔξωθεν περιστάσεων ἁπασῶν τὸ σῶμα μήθ' ὑπερπεπληρωμένον, μήτ' ἐνδεὲς, μήθ' ὑπερεψυγμένον, μήθ' ὑπερτεθερμασμένον, ἢ ἐξηρασμένον, ἢ ὑγρασμένον ἀμέτρως. i. Rei ueneree ſecundum Epicurum ſane nullus ad ſanitatem uſus eſt. Sin autem uerum fateri uelimus, conducit, ſi tanto temporis interuallo exerceatur, ut ex ipſius uſu nec reſolutionem corpus ſentiat, & leuius quàm fuit euaſiſſe, perſpirantiusq́ uideatur. Tempus autem coeundi eſt, cum ex omnibus quæ foris accidunt medium exacte corpus obtinuerit, neq; uidelicet repletum nimis ſit, neq; inane, neq; refrigeratum impendio, neq; excalfactum: neq; ſiccatum, neq; humectatum immodice.

Venus corpus integrum requirit.

Ceterum alij etiam.) Due dictiones contrarie in greco ponuntur, nẽpe ἐνσιτότεροι, & ἄσιτοι, quanquam improprie ſi Galeno credimus, ἄσιτοι ponitur pro ijs qui faſtidio laborant. Nã id ἀπόσιτοι ſignificat, ut ſuperius annotatũ eſt. Sed poſitũ eſt opinor, ut ἄσπλαγχνος, hoc eſt, ſine uiſceribus, pro eo qui parua uiſcera habet, ἄφωνος, hoc eſt, uoce carens, pro illo, qui paruam uocem edit. ἔνσιτος cibi appetens. Superius nempe capite primo poſitum uidetur pro ἐνσίτους ποιῶν. hoc eſt, cibi cupidos faciens. Nam ἔνσιτοι δὲ καὶ οἱ πόνοι καὶ αἱ μακρότεραι ἀποδημίαι. Id eſt: Iam uero & labores, & longiores profectiones cibi appetentiam faciunt. Verũ alius ἔνθετοι legendum putat.

ἔνσιτοι. ἄσιτοι.

Celſus.

At uehementes.) Celſus eleganter libro primo hanc ſententiam ex græcis confirmat his uerbis. Concubitus uero, neq; nimis concupiſcendus, neq; nimis pertimeſcendus eſt. Rarus corpus excitat, frequens ſoluit Cum autẽ frequens, non numero ſit, ſed natura, ratione ætatis & corporis ſcire licet, eum non inutilem eſſe, quem corporis neq; languor, neq; dolor ſequitur.

Antequam ſomnus inuadat.) Ex Oribaſio hæc particula ſumpta eſt: & uideri poſſit Galeno cõtraria. Is enim libro primo de ſanitate tuenda ex Hippocratis ſententia hunc ordinem obſeruat. Labor, cibus, potus, ſomnus, uenus, et hec omnia mediocria. Paulus ante ſomnum uenerem ineundam cenſet, redditq́ rationem nõ certe inualidam. Sed intelligendum eſt, ſecundum cibum, non ſtatim, ſed concoctione obita: nihil etiam refert, ſi ſomnus aliquis breuior præceſſerit: ſequatur autem prolixior: ex quo uires recolligentur.

Contrarie ſententie.

Frigus ſuperueniens.) Bifariam legitur in grecis exemplaribus, Germanicum habet καὶ ψύξεις αἱ ἐπειγόμεναι, hoc eſt, frigus urgẽs, aut ualens. Alia habent ἐπιγιγνόμεναι, quaſi dicas ſuperueniens. Ita quoq; Oribaſius habet. Neſcio cur Gemuſæus mutauerit.

Varia lectio.

Gemuſæus.

IN XXXVIII. CAPVT.

CApite grauantur & anxij fiunt.) Hoc caput ex Oribaſij libro primo tranſcriptum eſt. Vbi etiam græce habetur, καὶ ἀσώδεις γίνονται, quod eſt, et anxij fiunt, cõflictanturq́. Oroſcius alios reprehendens, ex Marcelli Florentini Dioſcoridis interpretis ſententia uertendum cenſet, ἀσώδεις, ex repletione cibum faſtidientes. At Galenus in commentario libri ſecundi προῤῥητικῶν Hippocratis hoc modo interpretatur. διττῶς γὰρ γινομένων ἀσωδῶν τῶν καμνόντων, ἕνα μὲν τρόπον, ὅταν ἡ δύναμις ὑπὸ σώματος βαρύνηται, καὶ μηδὲν φέρειν σχῆμα ῥᾳδίως. ἕτερον δὲ ὅταν τὸ στόμα τῆς γαστρὸς ὑπὸ μοχθηρῶν δάκνηται χυμῶν. οἱ πρότεροι μὲν ὀλεθρίως διάκεινται, ναυτιώδεις δ' εἰσὶν οἱ δεύτεροι. Id eſt: Cum bifariam egrotantes fiant ἀσώδεις, uno quidem modo, quum uirtus à corpore grauatur, nullamq́ eius figuram ex facili tolerat, altero autem cũ os uentriculi à uicioſis humoribus mordetur, priores quidem affecti ſunt pernitioſe: alteri uero nauſeabundi exiſtunt &c. Hoc itaq; Pauli contextu prior ſignificatio accipienda eſt: non ſecunda, quandoquidẽ uirtus, ſeminis copia multum grauatur. Deductum aũt ἀσώδεις eſt ab ἄση: quæ dictio frequens eſt apud Galenum & Hippocratem, primum δυσφορίαν, ſignans: deinde faſtidium acribus humoribus ſtomachum rodentibus excitatum, unde & uomitus ἀσώδεις dicitur. Nolo hic cõmemorare, quàm multi etiam celebres uiri in eius interpretatione ſint decepti. Legendum eſt ἀσώδης, non ἀσσώδης, quod etiam ἀσώμενος dicitur.

ἀσώδεις. Hippocrates. Duplex ſignificatio dictionis ἀσώδης.

ἄση quid.

ἀσώμενος.

Aliorum.) In codicibus græcis impreſſis habetur ἁλῶν, hoc eſt, ſale, pro ἄλλων, quod eſt, aliorum, quam lectionem & ſenſus, & Galenus in ſexto de ſanitate tuenda approbat. Nos antea quoq; aduertimus.

Lectio caſtigata.

Semen uiticis.) Græcus codex habet καὶ σπέρματος λίνου: hoc eſt & ſemen lini, pro σπέρμα τοῦ ἄγνου, quod eſt ſemen uiticis. Sic etiam habet Oribaſius. Item ſuperius iam fecerat Paulus mentionem ſeminis lini. Hoc non aduerterunt Oroſcius, & Gemuſæus.

Lectio deprauata. Erratum Oroſcij & Gemuſeij.

IN XXXIX. CAPVT.

PIper, mirrham cum dulci.) Calida perfrictionem expertis præſcribit: quæ nimirum habitum ipſorum reſtituant. Neſcio autem cur Oroſcius legendum hic cenſeat cum uino albo, cum nullum eius generis calidum ſit, nec odorum, quale Paulus requirit. Melior itaq; lectio cum uino dulci, quale eſt fuluum, frigidis aut tẽperamento, aut ex accidenti accommodatiſſimum, ſi Galeno credimus, & ipſi euidentiæ.

Oroſcius falſo emẽdat.

IN XL. CAPVT.

SI qui uero.) Græce eſt ἔγκαυσις, quod ad uerbum ſonat aduſtio, uel exuſtio. Galenus lib. ſecundo κατὰ τόπους proprie dici affirmat, de ijs qui exurũtur in ſole. Celſus: Si quis in ſole exuſtus eſt, huic corpus et caput oleo perfundendũ

ἔγκαυσις quid. Celſus.

Paulatim.) In impreſſo eſt κατὰ λόγον, quod eſt ſecundum rationem, pro κατ' ὀλίγον, id eſt paulatim, cuius contrarium ſequitur ἀθρόως, quod idem ſignificat quod uniuerſim, ſubito ac una uice.

Lectio emendata. ἀθρόως.

In

IN XLI. CAPVT.

Cibi ualẽtis materiæ. *τρόφιμα.* *Celſus.*

CIbos ualentis materiæ.) Ex quinto Oribaſij traducta ſunt: uoco autem cibos ualentis materiæ, quæ probe & multum nutriunt: ut Celſus alia ualentis, alia inediæ, alia imbecillę materiæ, libro ſecundo commemorat: uocatq; ualentiſſimum, in quo plurimum alimenti eſt. Græci uocant τρόφιμα.

Inſtaurata lectio.

Et ijs quidem obl.) Græcus codex deprauatus eſt, habet enim χαίροντι μηδ᾽ ἐπὶ τούτοις. Id eſt, ob lectetur, neq; ob hęc, pro χαίροντι δ᾽ ἐπὶ τούτοις omiſſa negatione μὴ. Sic legit Oribaſius, quod etiam Oroſcius annotauit: ſed Gemuſæus omiſit.

IN XLII. CAPVT.

Vomitus quot modis excitetur.

QVoniam laborioſe uomentibus.) Hoc caput ex primo Oribaſij ſumptum eſt. Vomitus primum uictus ratione excitatur: deinde medicamẽtis &c. Victus ratione excitato utuntur etiam in ſecunda quoq; ualetudine: prętere in acutis fere morbis, quum bilis, aut pituita in ſtomacho ſuperat. Medicamentis uomitum facientibus, neq; ſani, neq; acuta ægritudine occupati utentur. Nam ea longis tantum affectibus, & induratis conueniunt. Hinc etiam ueteres cum nihil in medicina ſpei deprehendiſſent, ad uomitum ſolebant confugere. Id quod hodie etiam empirici quidam ſine ulla ratione factitantes, optimis quibuſq; medicis laudem præripiunt. Nam ea medicamenta propinant, quæ ſuprà & infrà ualentiſſime purgent: quæ ſi æger ferre poſſit ſanitati plurimũ reſtituitur: ſin autem moritur, audaciæ ſuæ & temeritatis patrocinium habent, quod ſcilicet morbus fuerit deſperatus, tot medicis antea curationem fruſtra molitis. Cæterum quando potiſſimum uomitus ſolicitari debeat, Polybus in libello de uictu priuatorum docet. Sex menſibus hybernis inquiens, uomitu, æſtate clyſterijs utendum eſt. Quia enim per hyemem pituita in uentre generatur, uomitu eam euacuari præcipit: æſtate uero bilem ſupernatantẽ, deorſum reuellere. Quæ ſententia Hippocrati contraria in Aphoriſmis uideri queat: ubi habet: Aeſtate ſuperiora magis, hyeme inferiora medicamentis ſolicitare oportet. Hic dicemus ex ſententia Galeni, totum corpus ſi purgare uolueris, ęſtate per ſuperiorem uentrem, hyeme per inferiorem medicãdum eſt. Sicut in Aphoriſmis dictum inuenimus. Etenim redundantibus, purgatio medetur, illuc quo uergunt adhibita. At ſi ab incremento humores in parte aliqua prohibere uolueris, per oppoſita reuellere conducit. Melancholicus autem humor quocunq; in loco fuerit, per inferiora educi debet. Cæterum alij ſingulis menſibus bis uomunt: alij per longiora interualla: alij nullo tẽpore præſcripto, ſed quoties aut uino, aut cibo pleniore ſe ingurgitarint. Qui autẽ uomere bis in menſe uult, inquit Polybus, & poſt eum Celſus, melius conſulet, ſi biduo cõtinuarit, quã ſi poſt quintũdecimum diẽ uomuerit. Galenus aũt nihil referre dicit, ſi ex interuallo non continuatis diebus uomas. Porro uomitus quomodo medicamentis excitetur, ſeptimo libro eſt comprehenſum.

Empirici noſtræ ætatis.

Polybus.

Quando uomitu utendum.

Collatio ſententiarum.

Quomodo totum corpus purgari debet & qũo pars corporis.

Humores ne creſcãt, per oppoſita reuellendi.

Quando uomendũ

ἔτνος.

Ferculum ex fabis.) Græce hoc uocatur ἔτνος Galenus interpretatur libello de euchymia his uerbis. ἔτνος οὖν ὀνομάζω τὸ ἐκ τῶν ἑψηθέντων ὀσπρίων καὶ χεδρόπων σκευαζόμενον etc. Verum quod ſequitur in codice καὶ τὰ πίονα τῶν κρεῶν, hoc eſt, & pinguiores carnes, ubi legendũ cenſeo, καὶ τὰ πλείονα τῶν κρεῶν, quod eſt, & copioſiores carnes, ſcilicet fabarum. Nam ex leguminibus hæc commemorat Paulus. Non ſum autem ignarus, pinguiores carnes, ut eſt ſuilla aliorumq; animalium uomitum poſſe excitare. Verum Oribaſius nobiſcum ſentit et contextus requirit.

Neglexit Oroſcius.

Verum non ſolum.) Hoc quoq; ſuperiorem lectionem confirmat. Nam χυλοὶ hoc eſt, ſucci ſeu cremores non de carnibus animalium dicitur, ſi quid iudico, ſed de leguminibus aqua maceratis: aut de herbis, ſi mentio earum fuiſſet facta. Dixi autem cremores, ſecutus Varronem & Celſum, qui uocant, cremorem ptiſanæ, aliorumq; granorum, ac leguminum.

Chyli leguminũ.

Irrites.) Parum abſolute dixit irrites, digitis eo perunctis: intellige & in os demiſſis.

Inſtaurata lectio.

Ne ceſſet, uel intermittat.) Manca uidetur ſententia græca: ἐμετικὸν δὲ καὶ τὸ μὴ ἀνιέναι καὶ διαλείπειν ἐπὶ τοῖς ἐμέτοις, quod eſt: Eum qui uomere debet, non oportet ceſſare, nec intermittere. Quid hoc eſt, niſi ponatur aliquid, quod terminum eius ſignet? Nam hoc pacto perpetuus uomitus, aut ſimile quippiã intelligi poſſit. quod quàm ſit abſurdum, omnes eruditi norunt, addendum ergo in codice gręco ἄχρις ἂν ἅπαντα λυποῦντα ἐκβάλῃ. .i. Donec omnia, quæ infeſtãt, eiecerit. Vt eſt in Oribaſio, quod Oroſcius & Gemuſęus prætererunt.

Oroſcius & Gemuſæus nimium in aliorũ erratis occupati.

IN XLIII. CAPVT.

MAne epithymi drachmam.) Nuſquam inuenio minus epithymi pondus ad aluum ducendam. Alij drachmas tres propinant, alij quatuor, alij quinq;. Nec opinor drachmam unam quippiã proficere, eoq; mendum forte eſt. Item Paulus in ſeptimo drachmas quinque præbet. Auicenna uſq; ad quatuor.

Epithymidoſis: non animaduerſa ab Oroſcio.

IN XLIIII. CAPVT.

Varietates clyſterum.

CLyſteribus utendum.) Quemadmodum balneorum præfecti, lapidum ſordes, lutumq; abluunt, ita clyſteres uentriculi et inteſtinorum, pituitam & bilem detergent, qui pro humoris diuerſitate etiam uariari ſolent: alij præterea lenes, alij acres habentur. Item triplici liquoris menſura conſtant. Summa eſt, tres heminæ, media, duæ, minima, una. Si Oribaſio credimus, eoq; miror Paulum hic ſemiheminam ponere, quod fere apud nos dimidia libra eſt: quæ parum adeo euacuabit.

Menſura.

IN XLV. CAPVT.

πάρεσις. *παράλυσις.* *πάρετοι.*

VTimur etiam gland.) Et hoc & ſuperius caput ex primo Oribaſij tranſcriptũ eſt. In calce habetur gręce παρέσεσιν αἰδοίου quaſi remiſſionibus, aut relaxationibus, uel reſolutionibus. Sed πάρεσις & παράλυσις ita differunt, quod illa partem aliquam corporis obſidet: hęc uero totum corpus. Dicuntur etiam πάρετοι reſoluti in aliquo membro.

In

IN XLVI. CAPVT.

HVmores in capite.) De medicamentis agit quæ materiam ex capite tum per os, tum per nares detrahunt, ac potius detrahendi modum præſcribit. Ac primum græco uocabulo ἀποφλεγματισμὸν appellat. Scribonius compoſitione nona exponit his uerbis: Si per os magis detrahere materiã uiſum fuerit, ſuadebimus pyrethri radiculam commanducare: atq; ſubinde hiantem pati fluere ſaliuam. Celſus etiam libro quarto, cap. ſecundo explicat: Gargariſare his, quæ ſaliuam mouent, inquiens: Nam aut manduntur ea medicamenta, aut in gargariſmata adhibentur. Recte igitur interpretabimur & latine ἀποφλεγματίζειν, ſaliuam mouere. Alterum medicamentum quod per nares caput purgat, ἔρρινον uocatur. Solet enim hoc per cornu, quod ῥινεγχύτης dicitur, naribus infundi. Ibi pauliſper cõmoratur, materiam è capite detrahit. ¶Tertium ab illitu διαχριστὸν nuncupatur, quod palato, columellæ, & narium foraminibus applicatur. Verum hoc in uniuerſum intelligi debet, nullum ex comprehenſis modo medicamentis eſſe adhibendum, niſi toto prius corpore purgato.

ἀποφλεγματισμός. Materiã per os detrahere. Saliuam mouere. ἔρρινον. διαχριστόν.

Sapa.) Græci hoc uocant σίραιον, & ἕψημα. Galenus li. 3. κατὰ γένη ca. 11. ἀνεὶς οὖν ἕνα τῶν τροχίσκων ἢ κυκλίσκων, ἢ ὅπως ἂν ὀνομάζειν ἐθέλοι τις, ὧν εἷς ἐστι καὶ ὁ πολυείδου διὰ ἑψήματος ἢ σιραίου. καὶ γὰρ καὶ τοῦτο καλεῖν ὡς ἂν αὐτὸς βούλοιο ἐξέστω σοι &c. Soluto igitur uno paſtillorum aut orbiculorum, aut quomodocunq; uocare libet, è quorum numero etiam eſt qui Polyidæ aſſcribitur, ex ſapa, quam Græci ἕψημα uel σίραιον, uel quomodocunq; hanc quoq; uelis, appellãt. Eſt autẽ ſerçũ uel hepſema, uel ſapa, ingenij non naturæ opus, muſto ad tertiã uſq; partẽ menſuræ decocto. Quod ubi factum ad dimidiam eſt, defrutum uocamus Hæc Plinius libro decimo quarto cap. nono. Idem libro uigeſimo tertio cap. ſecundo: Vino cognata res ſapa eſt: muſto decocto, donec tertia pars ſuperſit. His cõſentit Leontinus agriculturæ ſcriptor græcus, in hunc modum inquiens: γλεύκους καλλίστου ξέστας η̄, οἴνου καλλίστου ξέστας ρ̄. ἐπὶ τρίτους ἕψων καὶ ἀπαφρίζων, ἐξαίρετον ποιήσεις. Hoc eſt: muſti optimi ſextarios octo, uini nobiliſſimi ſextarios centum, ad tertiam coquens, deſpumansq́;, eximiam ſapam conficies. Columella refert quoſdam partem quartam eius muſti quod in uaſa plumbea coniecerunt, nonnullos tertiam decoquere. Verum id ex aliorum ſententia recenſet. His accidit aliud ſapæ nomen latinum, Calenum ſcilicet, quod deprauatum eſt in Palladio, mutatũq́; in Caroenũ, quod uir quidã nõ mediocriter in literis uerſatus putat ex Palladij ſeculo manaſſe, apud ueteres tũ græcos tum latinos in uſu non fuiſſe. Verum rem penitius introſpicienti Calenum apud Strabonem urbs eſt Campaniæ, in cuius agro uinum optimum & dulce naſcitur. Plinius lib. quartodecimo cap. 16. ijs præponi ſolebant Calena. Legendum itaque cenſeo apud Palladium: Modus his & uirtutem mutabit, & nomina. Nam defrutum à deferuendo dictum, ubi ad ſpiſſitudinem ualde deſpumauerit, effectum eſt: Calenum, cum tertia perdita, duę partes remanſerint: ſapa, ubi ad tertias redacta deſcenderit &c. Quemadmodum igitur σίραιον ἕψημα, & ἑψητὸν apud Hippocratem inter ſe confunduntur, ita apud latinos ſapa, & defrutũ. Cum ipſe Columella li. 12. ſcribat, muſtum quãdo dulciſſimi ſaporis decoquitur ad tertias, & decoctum, ſicut ſupra dixi, defrutum uocatur.

Sapa. Defrutũ. Leõtinus Calenum Voces cõfundũtur.

Quod autem ori illinitur tale eſt: ſapo.) Hoc ſumptum eſt ex lib. 2. de compoſitione medicamentorum ſecundum locos ad calcem: uerba ita ſonant: ἄλλο διαχριστὸν στόματος, σάπωνα διεὶς τεύτλου χυλῷ χρίσον, τὰ κατὰ τὸν οὐρανίσκον, καὶ τὸν κίονα τοῦ στόματος, τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ ἔρρινον ἐστίν. Id eſt, aliud quod ori illinitur. Saponem betę ſucco dilutũ palati regionibus & columellę illinito. Idem uero hoc etiam per nares infunditur &c. Deinde ſequitur paulo poſt, εὐποριστῷ δὲ πολλάκις ἐχρησάμην φαρμάκῳ ἐγχεομένῳ τῇ ῥινὶ μελανθίῳ, ποτὲ μὲν ὄξει δριμεῖ διαβρέχων πρὸ μιᾶς ἡμέρας, εἶτα τῇ ὑστεραίᾳ σὺν ὄξει πάλιν λειῶν, καὶ ἐγχέων εἰς τὴν ῥῖνα διὰ τῶν μυκτήρων. Hoc eſt, facili autem paratu ſubinde uſus ſum medicamento melanthio, quod naribus infunditur, interim ſane aceto acri pridie macerans, deinde poſtero die ex aceto rurſus læuigans, infundensq́; nariũ foraminibus &c. Ex priore igitur contextu Galeni, Pauli lectio corrigenda uenit, legẽdumq́; pro σίνηπι, quod eſt ſinapi, σάπων, hoc eſt ſapo. Cui lectioni aſtipulatur etiam Oribaſius lib. 1. Eſt autem teſte Plinio Sapo gallorum inuentum rutilandis capillis, ex ſeuo & cinere, liquidus & ſpiſſus. Hoc non aduertit Oroſcius, tam ſeuerus aliorum caſtigator.

Lectio corrigitur. Hoc non aduertit Oroſcius.

IN XLVII. CAPVT.

QVæcunq; urinę ciendę ſunt.) Omnia ex Oribaſio pene deſcripta ſunt, niſi quod poſt rutam, addit Oribaſius, aut anethi radices uſtæ, aut cinis earum cum melle. Cæterum quibus de cauſis menſes retineantur interim, tertio libro abunde condiſces.

Vuluæ ſubijciuntur.) Græci uocant medicamenta proprie, quę lana excepta naturalibus cõduntur, πρόσθετα, quales ſunt peſſi dicti, aut penicilla, colyriaq́;, ut apud Ariſtotelem in 2. de generatione: τὰς δὲ γυναῖκας βασανίζουσι τοῖσι προσθέτοις, ἐὰν διϊκνῶνται αἱ ὀσμαὶ πρὸς τὸ πνεῦμα τὸ θύραθεν κάτωθεν ἄνω, καὶ τοῖς ἐγχρίστοις. Hoc eſt, mulieres autem ijs quæ uuluę inſinuantur, explorant, num odores ad ſpiritum qui foris aduenit, ab infernis partibus ſurſum perueniãt: itẽ ijs quæ illinuntur &c. quod Hippocrates ex ſuffitu aromatum ad nares & os delato cognoſci tradit. Cæterum πρόσθετα ueniunt à uerbo προστίθεσθαι, quod priuatim ſignat, ſubijci naturalibus mulierum. Dioſcorides libro primo cap. 1. προστιθεῖσαι δὲ ὡς κολλύριον μετὰ μέλιτος, ἔμβρυα κατασπῶσι. Hoc eſt: radices iridis collyrij modo cum melle naturalibus fœminarum ſubiectæ fœtus excutiunt. Hinc etiam προσθέματα deriuantur, idem quod πρόσθετα, ſignificantia. Dioſcorides de coſta loquens, δύναμιν δὲ ἔχει ἐμμήνων ἀγωγὸν, καὶ τὴν περὶ τὴν ὑστέραν παθῶν ἀγαθόν, ἐν προσθέμασι, καταντλήμασι καὶ πυελάσιοι, quod latine ſonat: Menſtrua uero educit, & uuluę affectibus medetur, in peſſis ſubiecta, ſuperfuſionibus & fomentis. Quẽadmodum igitur προστίθεσθαι apud gręcos uſurpatur, ita ſubijcere, apud idoneos latinæ ſcripturæ ſcriptores. Id quod ex Celſo licet deprehendere, li. 5 c. 21. ubi habet: Sed alia quoq; utilia ſunt, ut ea quæ fœminis ſubijciunt: πεσσοὺς græci uocant.

πρόσθετα. προστίθεσθαι Subijcere.

Aut

Aut allium.) Lege in codice græco ἢ σκόροδον λεῖον προστιθέμενον, non ut habetur impreſſum ἢ σκόροδον λεῖον προστιθεμένου. Id nec Oroſcius, nec Gemuſæus aduertit.

Oroſcius hoc neglexit.

IN XLVIII. CAPVT.

Sudorem eliciunt.) Quemadmodum aluus quotidie reſpondens, et urina, aliaq; recrementa reddita ſanitati faciunt, ita ſudor etiam cum opus eſt, effuſus, non mediocriter corpus conſeruat. Ex cibo igitur dum concoquitur, duo recrementa generantur, alterum, quod craſſius eſt, craſſioribus inteſtinis tranſmittitur, alterum quod tenuius, cum chylo adhuc fertur. In iocinore chylus in ſanguinem conuerſus, ad cauã uenam tranſit. Quem ubi ſeroſi illi humores, quod excrementum tenue appellaui, eo traduxerint, non conuenit, ut diutius in corpore maneant, ideoq; renes cauæ uenæ non procul à iocinore adhærent, qui illos recipiant, pauco ſane ad huc aquoſo humore ſanguini permixto, uehiculi cauſa, qui & ipſe purgari per cutis meatus debet, uocaturq; ſudor. Si itaq; copioſior ſucceſſu temporis collectus fuerit, ut iam onus uenis exiſtat, artificio elici debet, natura uidelicet ceſſante, uel ob meatuum denſitatem, uel ob aliam cauſam. Scribit itaq; remedia quædam Aegineta, quæ ex Oribaſio omnia mutuatus eſt.

Recremēta.

Sudor quo modo generetur.

Similiter inſparſa.) Codex impreſſus uterq; habet ἐμπλαστρωθέν, quod eſt emplaſtri modo adhibita pro ἐμπασσομένη, id eſt, inſperſa. Non enim ſimplicia enumerata, materiam habent, quæ illini poſſit. Oroſcius & Gemuſæus prætererunt, in aliorum erratis caſtigandis occupati.

Oroſcius non aduertit.

IN XLIX. CAPVT.

Laudatiſſimus.) Quemadmodum uino, eſcis, exercitatione, uigilijs, ſomno ac uenere, alijs alias uti pro ratione ętatis expedit, ita de aere quoq; iudicandum, quem optimum in pulmones trahere, omnibus iuxta ſalubre eſt. Tranſcriptum eſt hoc caput pene ad uerbum ex Galeni primo de ſanitate tuenda, & Oribaſio.

Peſtilentem auram exhalante.) In codice impreſſo habet δηλητήριον ἀέρα ἀναπέμποντος, hoc eſt exitialem perflatum ſurſum mittente. Galenus unde hæc mutuatus eſt, ἀποπνέοντος habet, quod eſt, reſpirante, exhalante: quanquam parum refert, hoc, uel illo modo legas.

Galenus.

Hoc igitur modo.) Hippocrates iudiciũ hoc maximum in morborum cauſis cognoſcendis tradit: nempe ſi omnes, cuiuſcunq; ętatis, ac temperaturæ fuerint, morbis conflictentur, aerẽ autorem eſſe intelligemus: ut poſtea in ſecundo uolumine diſces.

Nota morborum publice graſſantium.

IN L. CAPVT.

Aquarum.) Ex eodẽ Galeni loco hæc trãſcripta ſunt. Autor autẽ hic noſter ad ſanitatem tuendã etiam aquæ bonæ uſum facere teſtatur. Si quidẽ fit interim, ut alibi Galenus memoriæ prodit, ut totus exercitus prauæ aquæ uſu de uita periclitetur.

In libr. de euchymia & cacochymia.

Aegræ concoctionis.) In greco ἀτέραμνα male pro ἀτέραμνα legitur. Quæ dictio proprie de leguminibus dicitur: nempe concoctu difficilibus ob duriciem. Galenus in libello, quomodo boni maliq; ſucci generantur, in hũc modum ait: ἔνια δὲ τῶν δημητρείων σπερμάτων, ἃ δὴ ὅλως ὀγκοῦσθαι πέφυκεν ἑψόμενα, καλοῦσι δ' ἀτέραμνα τὰ τοιαῦτα τῶν παλαιῶν ἔνιοι τινὲς, id eſt: Nonnulla uero cerealia ſemina nequaquã ſolent intumeſcere, cũ coquuntur, uocarũt autem eiuſmodi ex ueteribus grecis nõnulli ἀτέραμνα, quaſi dicas rebellia, peruicaciaq;. Ariſtoteles ἀτέραμνον ὕδωρ pro cruda aqua dixit in quarto de generatione animalium διὸ καὶ ἀτέραμνα ὕδατα, καὶ ψυχρὰ, τὰ μὲν ἀτεκνίαν ποιεῖ, τὰ δὲ θηλυγονίαν. Hoc eſt: Quare etiam cruda aqua, & frigida partim ſterilitatem, partim fœmellarum procreationem efficit. Cæterum ἀτέραμνον habet contrarium, τέραμον. Theophraſtus in octauo: τὸ δὲ τέραμον, καὶ ἀτέραμον λέγεται ἐπὶ ὀσπρίων μόνον. Quod eſt: Teramum & ateramum de leguminibus tantum dicitur.

ἀτέραμνα.

ἀτέραμνον ὕδωρ.

τέραμον.

Aut terram colatur puram.) Paulus non habet, puram, ſed Galenus unde hęc tranſcripſit. integra ſententia ſic habet: ὡς ὅσαι γε πρὸς τὰς ἀνατολὰς ἐρρώγασιν αἱ πηγαὶ, καὶ διὰ πόρου τινὸς ἢ γῆς διηθεῖται καθαρᾶς &c. Hoc eſt: Vt quarum ad orientem ſolem fons erumpit, & per meatum quendam aut terram puram colatur.

Inſtaurata lectio.

Non aduertit Oroſcius.

IN LI. CAPVT.

Frigidam lauationem.) Hoc eſt in aquã frigida lauationem, quam Græci ψυχρολουσίαν uocant. Celſus libro primo frigidę etiã lauationis meminit. Aeſtate aptiſſima ſunt & caro, & olus, potioq; dilutiſſima, frigida lauatio. Hæc non omni conuenit ætati, ſed ubi iam corpus iuſtam impleuerit magnitudinem. Nam in adoleſcente, incrementum eius remoratur. Hoc quoque ex Oribaſij libro citato tranſcriptum eſt.

Frigida lauatio.

Iis qui nullo uictus.) Qui enim cibis craſſi ſucci, maliq; uſi ſunt, ijs ſtatim ex frigida meatus occluduntur, per quos diſcuti, euocariq; debebant. Græce eſt προστυχὸν quod ſignat, ut cõtigerit, nulla ratione habita, quemadmodum faciunt, qui nec debito tempore, nec pro naturæ modo, aut exercentur, aut cibum ſumunt. Exacte autem uiuunt, qui exercitationes ante cibũ moderatas ſubeunt, & quamdiu libet, ut ait Galenus dormiunt, ad concoctionẽ ſcilicet obeundam, nec balneis à cibo utuntur, poſtremo qui cibos medij tenuium, craſſorumq; ordinis aſſumunt, quales ſunt exquiſitiſſimi, maximeq; inculpati, tanquam in ſymmetria exceſſuum conſtituti. Huius generis ſunt panes optime elaborati, carnes gallinarum, gallorum, auium, phaſianorum, perdicum, columbarum, attagenarũ, turturum, turdorum, merularum, omniumq; paſſerculorum, præterea piſcium ſaxatilium. Quanquam qui plurimis exercitationibus utuntur, ut agricolæ, nautæ, alijq; id genus tam exacto uictu opus non habent, quippe caloris beneficio qui laboribus excitatur, etiam craſſi ſucci cibos tuto aſſumunt.

Exacte uiuentes qui.

Porro multis.) Qui nimirũ ſole feruente iter fecerunt, aut laboris quid ſubierunt, totum corpus ſtipulæ modo aridũ habentes. ij ubi in aquã frigidam ſe proiecerint, iuuantur: potiſſimũ qui ualentibus ſunt uiribus, & frigido ſolio aſſueti.

In quin

IN LII. CAPVT.

Balineę naturales. NAturalium balneorum) Vocantur balnea naturalia, quæ ſua ſpōte talia proueniunt: alia calida per ſe, alia calefiunt. Galenus libro primo de ſimplici medicina illorum mentionem facit. Plinius libr. 31. cap. 6. ubi Differētię in hunc modum habet: Eſt autem utilis ſulphurata neruis, aluminata paralyticis, aut ſimili morbo ſolutis. Bituminata, aut nitroſa utilis eſt bibendo atq; purgationibus. Pleriq; in gloria ducunt plurimis horis perpeti calorem earū, quod eſt inimiciſſimum: nanq; paulo diutius quàm balneis uti oportet. Hactenus Plinius. In Vſus: Germania certe plurimis horis quotidie utuntur, nec à cibo potuq́; interim abſtinēt, corpore etiam nullam antea euacuationem per medicamenta experto, quod contra omnem rationem eſt, præterea uno balneo & paralytici, & ſanguinem ſpuentes & lienoſi, alijsq́; affectibus obnoxij utuntur.

Aquarum naturalium.) Sola aqua potabilis teſte Galeno humida eſt. Cæterarum nulla humectare poteſt, quod uidelicet non ſint exacte aqua, ſed miſta & adulterata, accepto nimirum aut alumine, aut chalcitro, aut ſale, aut id genus aliquo.

IN LIII. CAPVT.

Sic etiam polybus deratione priuatorū NOn alienum eſt.) Celſus ex Hippocrate eleganter tranſtulit eandem fere ſententiam: Eo tempore anni inquiens, calidis omnibus potius utendum eſt, uel calorem mouentibus.

Quæſtio cur hyeme laborandū magis. Pluribus uti laboribus.) Quęrere aliquis poſſit, cur pluribus utendum laboribus per hyemē, cum calor ipſe genuinus ſit amplior tunc quàm alio tempore, teſtimonio etiā Hippocratis, qui ait uentres hyeme & uere calidiſſimi ſunt. Ex calore autem concoctio optima, inde probus ſanguis, ex hoc autem omnes corporis partes aluntur. Quare paucioribus laboribus hoc tempore quàm alio utendum eſt. Siquidem calor naturalis per ſe copioſus, & efficax, non opus habet ut plus nūc excitetur quàm in ipſa æſtate, aut alia anni parte. Huic quæſtioni ſic reſpondere non Solutio. dubitem. Calidiſſimi quidem uentres hyeme exiſtunt, naturali calore, hoc eſt, tēperatiſſimi. Particulæ autem corporis magis refrigerantur hyeme, ac nonnullis ad uentris uſq; regiones penetrat. Quapropter etiam ſi probe concocti ſint in uentriculo cibi, non tamen exactam in iecinore mutationem recipiunt, ſed aliquatenus ea fruſtrantur. Præterea totius corporis uenæ ab aere circunfluo refrigeratæ haud ſimiliter ipſos tranſmutant. Accedit ciborum copia, quam tunc una cum pituitoſioribus qualitatibus aſſumunt: unde etiam humor crudus colligitur, qui laboribus & exterioribus particulis recalefacientibus concoqui, digeriq́; debet.

Polybus. Plus eſſe.) Hippocrates, aut polybus eius diſcipulus ait: τοῦ μὲν χειμῶνος ἐσθίειν ὡς πλεῖστα, πίνειν δὲ ὡς ἐλάχιστα. εἶναι δὲ χρὴ τὸ πόμα οἶνον ὡς ἀκρητέστατον. Celſus. quod Celſus in hūc modum interpretatur. Hyeme plus eſſe: minus, ſed meracius bibere conuenit.

Vere autem ineunte.) Vide libellum Galeni, cui titulus eſt, quos & quando purgare oportet.

A laboribus conquieſcendum.) Intellige ijs quibus per hyemem uſus fueris. Semper enim exercitatio corporis neceſſaria, uerum, minor nūc, & facilior, ne calor naturalis, qui à ſole tunc euocatur, etiam per hanc magis diſſipetur.

At in autumno.) Celſus eadem fere habet: per autumnum, inquiens propter cibi uarietatē, periculum maximum eſt. Itaq; neq; ſine ueſte, neq; ſine calciamentis prodire oportet, præcipueq́; diebus frigidioribus, neq; ſub diuo nocte dormire, aut certe bene operiri.

Poma.) Græce eſt ὀπώρας. Nam pomum ge- ὀπώρα. nerale uocabulum eſt, & quicquid apud Græcos opora continet, complectitur. Diſcrimen ponit Democritus inter oporas & acrodrya. Quic ἀκρόδρυα quid herbaceo fructu uiret, lignoſi nihil exterius habens, ut duracina, pyra, mala damaſcena, pruna, opora apud Gręcos dicitur. Acrodrya uero contra nominantur, quæ putamen exterius, lignoſumq́; fructum continent, ut malum punicum, caſtaneæ, piſtacea, nuces, utrunq; genus Salgami nomine complectuntur latini, à quo Salgamarius originem duxit. Celſus eodem lo- Celſus. Poma. co iam citato: poma inquit, nocere quidam putant: quæ immodice toto die plerunq; ſic aſſumuntur, ne quid ex denſiore cibo remittatur, ita non hæc, ſed conſummatio omnium nocet. Ga- Galenus lenus optime utriuſq; uocis ſignificatum exprimit Commentario περὶ εὐχυμίας καὶ κακοχυμίας, in hunc modum: τῶν δ' ἄλλων οἱ μὲν ὡραῖοι καλούμενοι καρποὶ, κακόχυμοι πάντες. ἐὰν δὲ διαφθαρῶσιν ἐν τῇ γαστρὶ φαρμάκου δηλητηρίου πλησίον ἥκουσιν, ὥσπερ καὶ τὰ μῶρα. ἣν δὲ ὀνομάζουσιν ἰδίως οἱ Ἕλληνες ὀπώραν ἐν σύκοις καὶ σταφυλαῖς οὖσαν, ἀμείνων μέν ἐστι τῶν εἰρημένων. &c, τὰ δ' ἄλλα τῶν ἀκροδρύων εἴδη κακόχυμά ἐστι &c. Hoc eſt, aliarum uero arborum fructus fugaces, omnes maligni ſunt. Sin autem in uentre computruerint, medicamenti uenenoſi naturam induunt, ſicut & mora, &c. Quam autem Græci proprie nominãt oporã, ficubus & uuis cōprehenſam, prædictis eſt potior. Plinius compoſitionē quandã Oporinen appellat ex fructibus generatã, ut confundat differentiam quę inter oporam & acrodrya exiſtit. Tu igitur ſi uoles oporam fructus omnes appellabis ὡραίους καρπούς, horarios fructus.

Poſt æquinoctium.) Intellige autumnale, quod ad octauum calendas Octobres, uel ad ſextum incipit, ut Florentinus Agriculturæ ſcriptor memoriæ prodidit. Conſulit itaq; Paulus, Quando purgādū ut ſi forte humores uel melancholici uel aduſti in corpore redundent, ante hyemem in autumno purgētur. Siquidem bis corpus in anno recte euacuatur, ſi plethoricum, ſanguinis dimiſſione: ſi malis ſcatet ſuccis, purgatione. Vere, humorū qui ex hyeme ſunt contracti: autumno, qui ex æſtate reliqui uſtionem ſunt experti. Quare in duobus æquinoctijs fere, ſani corporis euacuationem moliemur, ad futurorum accidentiū prę cautionem.

IN LIIII. CAPVT.

FAcili præditus.) Hoc caput ex libro primo Oribaſij ſumptum eſt. Vult autem Paulus

in omni

Omnis mutatio ſubita noxia eſt.

in omni uitæ genere, ut ſemper conſuetis utamur. Quod enim contra conſuetudinem eſt, nocet. Neq; enim ex nimio labore, ſubitum ocium, neq; ex nimio ocio ſubitus labor ſine graui noxa eſt. Qui igitur in laboribus uitam agunt, ſi facile ferunt, mutationem nõ conſulit. Qui in otio degunt, ſani neq; hi ad labores ſunt cogendi. Siquidem natura conſuetis gaudet. Verum ut mediocris exercitatio ſummum corpori præſidium conciliat, ita ocium, extremum adfert malum, ut alibi Galenus ait, præſertim ſi corpus denſum, quod non ex facili diffletur, contigerit: ſin autem natura eſt rarum, perſpiratu non impedito, aptisq; nutritur humoribus, etiamſi non exercitetur, uix morbis eſt opportunum. Siquidem per meatus, quicquid fuliginoſum uiſcoſumq; fuerit, difflatur, expelliturq;, ac qui talem corporis conſtitutionem, fabricationemq; habent, à græcis uocantur εὐδιάπνωστοι. Exercitium hoc loco intelliges, ex præſcripto inſtitutum, quod multi ante cibum, uti expedit, ſubire nequeunt ciuilibus negotijs, aut alijs etiam diſtricti. ijs igitur ſi meatuum cutis raritas & amplitudo fauet, etiam ſine exercitio, ſanitate aliquandiu frui licet.

Cõſuetis aliquid tribuẽdũ. Denſi. Rari. εὐδιάπνωστοι.

Imo nec eos.) Hippocrates hanc ſententiam in aphoriſmorum ſecundo confirmat: τὰ δὲ ἐκ πολλοῦ χρόνου συνήθεα, κἂν ᾖ χείρω τῶν ἀσυνήθων, ἧσσον ὀχλεῖν εἴωθε. Hoc eſt: Quæ lõgo tempore conſueta ſunt, etiam ſi inſuetis ſint deteriora, minus moleſtare ſolent. Nec ea de exercitijs tantum, ſed omnibus quæ ad corpus attinẽt, accipienda ueniunt.

In omnibus autem his.) Galenus id libello περὶ εὐχυμίας, καὶ κακοχυμίας probat in hunc modum: Multi eiuſmodi uitæ inſtitutum ſequuntur, ut ipſis non liceat, uel ante cibum probè exercitari, uel ſatis opportune cibum ſumere, uel alimenta feliciter cõcoquere: qui ſane à morbis immunes permanere non poſſunt, niſi ex interuallo alui ſubductione ſibi proſpiciant: interim purgatione, cum tẽpeſtiua ſanguinis detractione &c. Quanquam Paulus etiam intelligit ut quotidie aluus bis, aut certe ſemel reſpondeat inculpate pro aſſumptorum ratione. Id niſi fiat, certe ſollicitandam eſſe docuimus.

Neceſſitas purgationũ contra eos qui nũquam medicina utendum docent.

IN LVI. CAPVT.

VOmitionibus.) Quandoquidem pleriſq; neceſſitas incidit, nauigio per mare proficiſcendi, Paulus etiam hic remedia malis obuenientibus enumerare uoluit. Oribaſium ſecutus libro quinto, facit igitur uini mentionem, quod maxime ſtomacho uomitionibus turbato conuenit. Vocat autem græce οἰνάριον quaſi dicas uillum, ſicut etiam ὀξέλαιον τὸ ἀπὸ μέλιτος pro oxymelite.

οἰνάριον. ὀξέλαιον.

Polentæ polline.) Hoc eſt tenuiore parte farinæ ordeaceæ toſtę. Voco autem pollinem cuiuſcunq; partem ſubtiliorem, non tantum farinę triticeæ, ut putat Oroſcius. Nam Celſus, Scriboniusq; thuris pollinis meminit. Plinius præparationem eius li. 18. cap. 7. docet: Polentam quoq; græci non aliunde præferunt. Pluribus fit hæc modis. Græci perfuſum aqua ordeum ſiccant nocte una, ac poſtero die frigunt: deinde molis frangunt. Galenus libro primo de alimentis, de nouello ordeo toſto intelligit. Græci polentam ἄλφιτον nominant: tenuiorem eius partem, ἀλφίτου παιπάλη.

Pollen polentæ. Errat Oroſcius.

ἄλφιτον. ἀλφίτου παιπάλη.

IN LVII. CAPVT.

QVum immodice corpus.) Ex Oribaſij quinto, methodi uero Galeni decimo quarto hæc fere tranſcripſit. Cæterum medici officium eſt, ut intemperies corrigere, cõtinui diuortium, committere, ita quoq; amputare, & præſcindere, quod magnitudine, uel numero redundat, reficere autem, & fingere quod deſit. Verbi cauſa, cum corpus ex corpulentia eò deuenit, ut nec ingredi ſine moleſtia, nec ſedem propter uentris molem contingere, nec reſpirare libere poſſit, hanc liquare & tollere, æque nimirum, ut quando corpus ali deſinit, huic quoq; reficiendo proſpicere. Paulus græce dixit ὅταν εἰς πολυσαρκίαν ἄμετρον ἐκτραπῇ τὸ σῶμα. Hoc eſt: Cum corpus in corpulentiam immodicam deuenerit. Celſus plenum corpus dicit & obeſum.

πολυσαρκία.

Calidior & ſiccior.) Grecus codex nõ habet καὶ ξηροτέρα, id eſt & ſiccior. Ex Galeno autem addendum uenit, quod Gemuſæus præterijt.

Lectio caſtigata.

Citas exercitationes.) Græce dixit Paulus ὀξέα γυμνάσια, quod ad uerbum ſonat, acuta exercitia. Galenus in commentario libelli de ratione uictus priuatorum interpretatur fere quod decimoquarto docuit: ἡ ταχεῖα κίνησις τὴν θερμασίαν ἐπιπλεῖον αὐξάνουσα τήκει τὸ σῶμα. Quod eſt: Velox motus calorem amplius augens, corpus liquat. Idẽ igitur eſt ὀξέα, et ταχέα. Celſus curſum, multam ob ambulationem, omnemq; uehementem exercitationem ponit.

ὀξέα. ταχέα.

Iuuat itidem craſſos inſolatus.) Craſſos hic intelligo, quos græci κατασάρκους, πολυσάρκους, παχέας nominant. His opponuntur λεπτοί, ἰσχνοί, κατισχνωθέντες, & καταλελεπτυσμένοι. Celſus contrarios inter ſe uocat, plenum, & tenuem, gracilem & obeſum. Inſolatus autem, græce dicitur ἡλίωσις, quod Celſus interpretatus eſt ſol inurens: & omnis calor, quanquam Oroſcio id nõ placeat, homini in bonis authoribus parum uerſato.

κατασάρκους. πολυσάρκους. παχέας. ἡλίωσις. Fallitur Oroſcius.

Præbibere autem non debent.) Hoc intelligendum eſt nimirum, ne cibus ſtatim in corpore diſtribuatur. Contrariam plane ſententiam habes apud Polybum: quam Celſus deinde interpretatus eſt: ſed nonnihil euariat. Græce primũ ſic habetur: καὶ τοῖς σιτίοισιν ἐπιχειρέειν, προπεπωκότας οἶνον κεκραμένον, καὶ μὴ πάνυ σφόδρα ψυχρόν, hoc eſt: Et cibos aggredi, uino prius temperato, & non admodum frigido aſſumpto. Celſus inquit, ſemel die aſſumptæ epulæ, & uini non perfrigidi potio ieiuno in conſuetudinem adducta. Galenus autem, ſententiam corrigens, dicit legendum μὴ ὅλως θερμόν, quod eſt, neq; omnino calidi.

Semel tantum die.) Græci hoc uocant μονοσιτεῖν. Galenus autem in commentario nuper citato locum hunc quaſi corrigit, κάλλιον inquiẽs ἂν ἦν εἰρῆσθαι πρὸς αὐτῷ μὴ μονοσιτεῖν, ἀλλὰ ὀλιγοσιτεῖν, hoc eſt: Præſtaret dictum ab eo fuiſſe, non ſemel epulas aſſumere, ſed modicas. Quidam enim ex ijs qui ſemel tantum cibum ſumunt, multo plus ingerunt, quàm qui bis capiunt.

μονοσιτεῖν. ὀλιγοσιτεῖν. Galenus non ſemel ſed modice.

IN LVIII. CAPVT.

QVum extenuatos.) Hoc caput ex decimo quarto Methodi Galeni ſumptū eſt. Commemorat autem uictus rationem extenuatis accommodam, primum quidem uinum craſſum, cuiuſmodi ſunt nigra & fulua Italica uel Aſiana, aut etiā Hiſpana. Linacer autē methodi interpres uertit οἶνον παχὺν, uinum pingue, qua ratione, uel quem ſecutus autorem neſcio. Dicuntur autem uina craſſa, quæ ſuccum craſſum habent, multumq́; alunt. Cibus autem craſſi ſucci, qualis eſt, alica, porcina caro, panes furnacei, & textuacei, tragus, oua, lac, caſeus, magnaq́; piſcium pars. Qui cibi craſſi, omnes ad nutriendum ſunt ualentiſſimi: & ſi probe in uentriculo ac iocinore concocti fuerint, ſanguinem benignum generare ſolent.

Vina craſſa. Linacri locus. Craſſi ſucci cibus.

Exercitatio modica.) Omnia exemplaria Pauli impreſſa habent γυμνάσια δὲ βραδέα. Hoc eſt, exercitia autem lenta: & optime quadrat lectio ſuperiori ſententiæ, quæ de craſſis extenuandis habetur, nempe huic, Citas exercitationes. Galenus autem in Methodo, omnibus codicibus atteſtantibus, legit βραχέα, hoc eſt, modica. Celſus in ſimili ſententia de replendis tenuibus dicit cōuenire, modicam exercitationem. Rurſus Galenus in commentario ſuperius citato dicit extenuatis eadem fere ex uſu eſſe: οὕτω δὲ, inquiens, καὶ τὰ γυμνάσια, βραχέα τε γυμνάσεται, καὶ βραδέα, καὶ μετὰ τροφήν. Quod eſt: Ita uero etiam exercitia, & pauca, & lenta, & poſt cibū habebit. Sume igitur utrā uis lectionem. Ego ſecutus ſum Galenum in methodo, unde hæc ſunt deſcripta.

Contrarij loci. Apud Polybum.

Deinde frictione dura.) Hæc ſententia & mutila, et deprauata exiſtit in Paulo. Quid enim per hæc uerba intelligas: κἄπειτα σκληρὰ μὴ πολὺ πιλοῦντος τὸ δέρμα &c. Corrigenda inſtaurandaq́; eſt ex Galeni libro ſexto de ſanitate tuenda, in hūc modum: κἄπειτα τρίψει σκληρᾷ μὴ πολλῇ πιλοῦντας τὸ δέρμα. Hoc eſt: Et poſtea frictione dura non multa cogentes cutē, quo denſa, duraq́; euadat. Hęc Oroſcius & caſtigator Baſilięſis nō aduerterūt.

Lectio emendata. Oroſcius. Caſtigator Baſilienſis.

Iis qui pallido.) Iram, motusq́; animi præcipit decoloratis, ut uidelicet inde ſanguis in exteriores partes trahatur: ſicut alij quibuſdam medicamentis eò alliciunt.

IN LIX. CAPVT.

EXtenuantur pleruncq;.) Vide Galenum in decimo quarto Methodi medendi, ubi etiā horum curationem plenius perſequitur. Picationis mentionē facit, quę πίττωσις dicitur græcis, hoc eſt, pix membris oblita: hyeme bis, ęſtate ſemel, idq́; frigidis & humidis, aut utroq; temperamento ſimul donatis. Nam ſiccis & calidis eiuſmodi medicamenta adhiberi non debent.

πίττωσις.

IN LXI. CAPVT.

DEntient, increſcentq́;.) Hoc & ſuperius caput, ex commentario Galeni ſumptum eſt, qui ars medicinalis inſcribitur. Deeſt autem in codicibus Pauli impreſſis dictio καὶ, in capitis principio. Lege igitur τοῦτι ὀδόντας φύσει θᾶττον, καὶ αὐξηθήσεται. Hoc eſt: Dentes citius producent, & augebuntur.

Inſtaurata lectio.

Is ob conſuetudinem.) Puta liberaliorem cibum ſumptum continue, ocium, totamq́; deniq; uictus rationem: quod apud Galenum κατὰ συμβεβηκὸς, hoc eſt, ſecundum accidens, contrarium huic uocat κατὰ φύσιν, ex natura. Veluti alij nati grandioribus uenis, corpore ad gracilitatem idoneo ex ocio diuturno, cibisq́; tum ualidis, tum copioſis craſſeſcunt, alij exilibus uenis præditi ex labore aſſiduo, curis, uigilijsq́; & cibis extenuantibus uſi in obeſitatem prolabuntur.

Conſuetudo acquiſita natura.

Nigri ipſis pili exiſtunt.) In codicibus Pauli impreſſis hæc tota ſententia deſideratur: planeq; ut adſit, neceſſaria ad diſputationem de tēperaturis uidetur. Nam altera diuiſionis pars exiſtit. Repone igitur ex Galeno in arte medicinali in hunc modum poſt ἢν ὀλίγῳ θερμότερον. μέλαιναι δ' αὐτοῖς αἱ τρίχες, καὶ ἡ σάρξ ἀπίμελος. εἰ δ' ὀλίγῳ μὲν εἴη θερμότερα, πάμπολλῳ δὲ ὑγρότερα, μαλακὴ τούτοις ἐστὶν ἡ σάρξ καὶ πολλή, καὶ τὸ χρῶμα συμμιγὲς ἐξ ἐρυθροῦ καὶ λευκοῦ. καὶ ψαυόντων ὀλίγῳ θερμότερα.

Inſtaurata lectio. Hoc etiā aduertit Oroſcius.

Color autem & capilli.) Hic quoq; mutilus eſt codex gręcus, habetur enim: τὰ δὲ τῶν τριχῶν διὰ χροιᾶς pro τὰ δὲ τῶν τριχῶν, καὶ τῆς χροιᾶς. Nec aduertit hoc Gemuſæus. Color itaq; totius corporis, hoc eſt albus, maxime erit, ſi illud uehementer fuerit frigidū: capilli quoq; rariſſimi enaſcentur, ſi illud tale fuerit: ſin minus, minus illa quoq; erunt intenſa. Hoc itaq; eſt pro proportione.

Reſtitutus locus.

IN LXII. CAPVT.

EXiguum ſane caput.) Hæc quoq; ex arte medica Galeni tranſcripta ſunt. Prauam, inquit, cerebri ſtructuram indicat. Nam quod in tentorijs pręſtant pali, quos græci κάμακας appellant, & in ædibus parietes, id nimirum in animalibus oſſium ſubſtantia. Quippe ad huius imitationem cætera omnia in animante ſolent effingi, mutariq́;: ut ſi caluaria ſit rotunda, neceſſario cerebrum tale fuerit: quemadmodum etiam ſi oblonga ſit, talem quoq; figuram cerebrum induet. Si itaq; paruum eſt caput, ea quæ oſſibus adhærent, exigua, aut mutila eſſe conijcimus.

κάμακες.

Figura.) Nēpe quę ad oblongę ſphæræ potiſſimum ſimilitudinem ſtructa eſt. Alia uero capitis figura uertice acuminato, qualem Therſites habebat apud Homerum, deprauata eſt. Naturalis itaq;, priorem ac poſteriorem partem prominentiorem habet. Deprauata, altera eminentiarum caret. Interim utraq;: quare etiam futuras præter naturam habet.

Figura perfecta.

Si optime ſit diſpoſita.) Galenus dicit: Si ualidam habet ceruicem, alijsq́; oſſibus optime ſit conſtituta.

Pleruncq; igitur.) Retuli ad eminentias. Nam figuram non poteſt. Vult itaq; Paulus nonnunquam etiam fieri, ut capita etiam bona exiſtant, quamuis eminentiæ à naturæ modo receſſerint.

IN LXIII. CAPVT.

MInimeq; ab omnibus exteris.) Ex eodem Galeni commentario ſumptum eſt. dicit autem exteris, quod idem ſibi uult ac ſi dicas, extrinſecus accidentibus quæ calefaciunt, refrigerant, ſiccant, & humectant, De pilis etiam in libris de facultati-

bus

bus naturalibus cõprehenſa à Galeno reperias.

Summatim circa.) In fine capitis hæc clauſula habetur. Sonat autem græce: ταχύγηροι τὰ περὶ τὴν κεφαλὴν ἅπαντα ἐστίν. Hoc eſt ad uerbum: Cito ſeneſcunt in ijs omnibus quæ circa caput ſunt. Quaſi dicas: Omnes capitis partes potiſſimum, mature ſenium teſtantur.

IN LXIIII. CAPVT.

κλύδωνας.

FLuctuationes.) Sic interpretatus ſum gręcam dictionem κλύδωνας. Ventriculi eſt parum ea quæ ingeſta ſunt, comprehendentis, concoquentisq́, fluctuationes experiri. Male impreſſum eſt in Galeno græco nuper ædito Baſileæ, κώδωνας pro κλύδωνας.

Caſtigatus locus.

Calidis cibis.) In impreſſo codice erat, πολλοῖς pro θερμοῖς. Nec aduertit Gemuſæus, tot manu ſcripta exemplaria iactans. Galenum uide in arte medicinali.

IN LXV. CAPVT.

NOn modo uentriculus.) Ex eodem Galeni libro, eodemq́ fere loco tranſcripta ſunt. Poſt hæc autem uerba: Cor, pulmo, et iecur, ſententia Pauli manca uidetur, quicquid Gemuſæus dixerit de epitome. Quid enim eſt, quinetiam bibentes, non ceſſant, uel ut gręce dicam, καὶ μὴν δὴ καὶ πίνοντες οὐ παύονται, niſi alia pręceſſerint? Integra igitur ſententia apud Galenum ſic habet: οὐ μόνον ἡ κοιλία διψώδεις τε καὶ ἀδίψους ἐργάζεται, καὶ ψυχροῦ καὶ θερμοῦ πόματος ὀρεκτικούς, ἀλλὰ καὶ τὰ κατὰ θώρακα σπλάγχνα καρδία, καὶ πνεύμων: ἀλλ' οὖν διὰ τὴν τούτων θερμότητα διψῶντες, εἰσπνέουσί τε πλέον, ἐκφυσῶσί τε μακρόν, αἰσθάνονταί τι κατὰ τὸν θώρακα τοῦ καύματος, οὐχ ὥσπερ οἱ διὰ τὴν γαστέρα κατὰ ὑποχόνδρια, καὶ μὴν δὴ πίνοντες, οὐκ εὐθέως ἡσυχάζουσι Hoc eſt ut interpretatus ſum, reſtitue igitur, ſi uidetur, codicem: Prius tantum erat: Non ſolum uentriculus ſitim uel adfert, uel arcet, ac frigidę calidæq́ potionis appetentiam facit, ſed etiam quæ in thorace continentur uiſcera, cor, pulmo, & iecur. Quinetiam ſi biberint, nõ ſtatim ſitire deſinunt &c. Quam integra hæc ſit oratio, doctis iudicandum relinquo, meo certe iudicio apponenda uidentur, quę ego textui inſerui ex Galeno. Miror Oroſcium hunc locum præterijſſe: Gemuſæum autem non caſtigaſſe ex ueteribus exemplaribus, quibus ſe abundare ſæpius triumphat.

Lectio inſtaurata.

Præterijt Oroſcius.

Gemuſæus.

Recrementa ipſis interueniunt.) Hoc eſt, craſſæ humiditates & pituitoſæ arteriam aſperam, per quam uox æditur, intercipiũt. Græcum uerbum eſt ἐντρέχει αὐτοῖς. Alias ſignat, inſident, inhæreſcunt, ſi Græcorum grammaticis fidem accommodamus.

ἐντρέχει.

IN LXVI. CAPVT.

AC pręcordiorum regio.) Hoc eſt qua pręcordia incipiunt. Græcus codex habet: καὶ τὸ καθ' ὑποχόνδριον ὅσα τούτοις πλησίον, quaſi dicas ad uerbum: Et præcordiorum quæ his propinqua ſunt. Hoc eſt, & partes præcordiorum his pectoribus uicinæ hirſute ſunt. Mox ſequitur: Magna uero ex parte quod textus græcus in impreſſo tantum his uerbis continet: ὡς ἐπιτοπολὺ ἡ τό, pro ὡς ἐπιτοπολὺ δὲ ἡ, atq; ſic corrigito. Paulo poſt: Quinetiam, in græco impreſſo eſt καὶ μὴν γὰρ ἡ &c. tu corrige ex Galeno καὶ μέντοι καὶ ἡ, requirente id ſenſu. Rurſus puſillanimes, negligentes, pectore glabro, codex grecus plane deprauatus eſt. Habet enim ἄτολμοι, καὶ μάλιστα οἱ ψιλὸν αὐτοῖς τὸ στέρνον, pro ἄτολμοι καὶ ἀμέλητοι, καὶ ψιλόν. Hæc Gemuſæus caſtigator non aduertit, ſic nec ſuperiora Oroſcius.

Omiſit Oroſcius.

Lectiones caſtigatæ.

IN LXVII. CAPVT.

HOc caput etiam e x eodem Galeni commentario, ut ſuperiora, quæ de temperaturis agunt, quaſi tranſcriptum eſt. Cæterum in hac clauſula uenę duriores, græcus codex deprauatus eſt. Habet enim αἱ φλέβες ξηραί, quod eſt uenę ſiccæ, pro αἱ φλέβες σκληρότεραι. Hoc eſt uenæ duriores.

Locus caſtigatus.

IN LXVIII. CAPVT.

POrro ſi humiditas calori fuerit coniuncta, hiſpidos quidem minus, tales.) Vtrunque exemplar impreſſum mutilum eſt, deſideratur enim ἧττον. Nam legendum eſt, συνελθόντος δὲ ὑγροῦ τητος τῇ θερμότητι, λάσιοι μὲν ἧττον οἱ τοιοῦτοι. Hoc Gemuſæus præterijt.

Lectio caſtigata.

IN LXX. CAPVT.

QVum itaq; calida.) Totum hoc caput ex ſexto Galeni de ſanitate tuenda iuxta principium, & Oribaſij quinto ſumptum eſt: conuenit autem recte ut poſtquã temperaturarum notas deſcripſerit, intemperierum remedia ſubiungat.

Sollicitudo, & uigiliæ.) Poſt has dictiones, καὶ κινήσεων ἀπασῶν ὀξέων. Hoc eſt, & omnes celeres motus, Sic enim uerto ὀξύ, quod eſt acutum. Recte autem dixit celeres motus: ut qui corpus calefaciant impenſius.

Motus celeres.

Humidæ & calidæ natura.) In græcis codicibus impreſſis, tantum humidæ, habetur. Legendum autem ex Galeno, ſenſu id requirente: αἱ δὲ ὑγραὶ καὶ θερμαὶ τῇ φύσει &c. Quod eſt: Humidæ uero & calidę natura. Nam ubiq; apud Galenũ habes, humidę & calidæ naturæ, putredini ſunt obnoxiæ, quod libro .1. de febrium differentijs hiſce uerbis confirmat: ἑτοιμότατα γὰρ σήπεσθαι πάνθ' ὅσα θερμά, καὶ ὑγρά. Hoc eſt: Nam omnia quæ calida & humida ſunt, facillime computreſcunt.

Inſtaurata lectio.

Calida et humida.

Rheumaticis, plethoricisq́.) Vſus ſum græcis dictionibus opera dedita, quod medicis admodum ſint familiares. Poteram autem dixiſſe, fluxionum & redundantiæ morbis, quemadmodum Linacrus. Sed neſcio quid energiæ habent uoces grecanicæ.

Porro defluxionibus.) Recte quadrat. Nam ſuperius dixit, rheumaticis patent morbis. Vocantur autem græcis ἀπόῤῥοιαι corporis defluxus, nunc in hanc, nunc in illam partem: quales experiri ſæpe ſolent humidi temperamento & calidi.

ἀπόῤῥοιαι.

Lauacris, multa exerc.) Trifariam hæc lectio apud autores uariat: apud Paulum habetur: ἀποῤῥοιῶν δὲ προνοεῖν χρὴ διά τε λουτρῶν καὶ γυμνασίων πολλῶν καὶ πρὸ τροφῆς. Hoc eſt: Defluxionibus proſpiciendum eſt, lauacris, exercitijs multis, & ante cibum &c. Oribaſius legit καὶ τῶν ἀποῤῥοιῶν δὲ

προνοεῖν χρὴ διά τε λούτρων καὶ γυμνασίων πολλῶν &c. conſentit fere cum Paulo. Galenus autem in hunc modum ait: ὥστε καὶ τὸν ἐπιστατοῦντα τῷ τοιούτῳ σώματι τῶν ἀποῤῥοιῶν προνοεῖσθαι χρὴ διά τε γυμνασίων ὡς ἔφην, καὶ λούτρων, καὶ τρόφων πλειόνων, ἐκκρίσεως τε τῶν διʼ οὔρων, καὶ γαστρὸς γινομένων &c. Hoc eſt: Quare qui huiuſmodi corpori tuendo præficitur, proſpicere ijs debet quæ ab ipſo defluunt, tum exercitijs ut dixi, tum balneis & cibis pluribus, tum uero ijs quæ per uentrẽ & urinas redduntur, excernendis &c. In hac oratione mendum plane eſt: quid enim ſibi uult, cibis pluribus? cum corpus defluxionibus opportunum, ſobriam potius uiuendi rationem requirat, quàm multorum cibo rum ingeſtionem: qui ipſi ſæpius fluxiones ſolent excitare. Legendum itaq; exiſtimo in codice græco λούτρων πρὸ τροφῶν πλειόνων, quod eſt: Lauacris ante cibum pluribus. Nam ut exercitatio cibum præcedens, ita balneum quoq;, ſuperflua corporis diſcutit, ſubſequens autem cibos, cruditatem, eoq; prædicta ſymptomata procreat. Sed cui autori aſſentiemur, alius habet pluribus balneis, alius pluribus exercitijs. Superius ſemel dixerat, multa exercitatione, eoq; hic etiam referendam puto dictionem, pluribus, ad exercitijs. Hæc non aduertit Gemuſæus nec Oroſcius.

Lectio notatu digna inſtaurata. *Omiſit Oroſcius.*

IN LXXI. CAPVT.

INter frigidas.) Hoc totum caput ex ſexto libro Galeni de ſanitate tuenda ſumptum eſt: ex Oribaſij autem quinto. Enumerat autem tres frigidæ intemperiei differentias, frigidam & ſiccam, frigidam & humidam, frigidam & mediocrem in ſiccitate & humiditate. Harum ſingularum remedia ordine enumerat. Inter quę Paulus recenſet ἀλουσία τε καὶ γυμνάσια πλέονα καὶ λεπτότερα, quod eſt balnei abſtinentia, exercitia plura, & tenuiora. Vbi legendum exiſtimo ex Galeno, ſenſu id exigente: ἀλουσία τε καὶ γυμνάσια πλέονα καὶ διαίται λεπτότεραι, hoc eſt: Balnei abſtinentia, exercitia plura, & uictus ratio tenuior. Hoc præterierunt Oroſcius, & Gemuſæus.

Locus reſtitutus.

IN LXXII. CAPVT.

INtemperies ſicca.) Hoc autem caput ex ſeptimo methodi ad uerbum tranſcriptum eſt: ubi docet, quæ potiſſimum intemperies, ſeu alterationes facilius reparari queant. Enumerat autem ſiccitatis differentias tres: quas etiam alibi comprehendit. Verum Pauli codex græcus ſtatim in principio capitis deprauatus eſt. Habet enim ἡ δὲ τῆς ὑγροπαγοῦς οὐσίας πρὸς ταύτας. Quod nihil fere ſignificat. Corrigito igitur in hunc modum: ἡ δὲ τῶν ἐκ τῆς ὑγροπαγοῦς οὐσίας συνεστώτων, ἐκτακέντων, ἡ τρίτη γε πρὸς ταύταις. In textu latino ſum interpretatus græca, quæ deſiderabantur. Caſtigator Baſilienſis hoc quoq; preterijt.

Caſtigator Baſilienſis.

Ex humore concreto.) Galenus addit, ſicut caro & adeps, Paulus compendij cauſa omiſit. Cęterum caro & adeps nihil aliud ſunt, quàm humor concretus: caro quidem, ſanguis ui aſſimilatrice in carnem redactus: adeps autem, humor extra uaſa elapſus, ex frigiditate congelaſcit, concreſcitq;.

Chondrum, ptiſanæ modo.) Chondrus omnino fit ex zea, ut in ſequentibus docebitur.

Ptiſana, à πτίσσειν duxit originem, quod ordeum, unde præparatur, tundendo deglubatur, ac ſuo cortice caſtratum, uſui ſeruetur. Hordeum mundatum officinæ uocant: tunditur enim hoc, nec molitur.

Quo picatores utuntur.) Vnguentum hoc alias dropax uocatur, quod picem recipit. Vide Paulum in ſeptimo ad calcem. Solet partibus emacratis adhiberi. Adminiſtratio græcis πίττωσις, quaſi picatio: qui adhibent πιττωταὶ dicuntur.

πίττωσις. πιττωταί.

Iam uero multæ.) Græcus codex non habet δαψιλεῖ, hoc eſt, multæ: uerum ſenſus exigit, ut contraria opponantur ſibi δαψιλὴς καὶ μέτριον. Sic etiam Galenus habet: μιγνύσθω δʼ ἐφεξῆς δαψιλεῖ ξηρότητι καθάπερ ὑπόκειται, μὴ πάνυ πολλὴ θερμότης, Hoc eſt: Ab hinc uero iuncta ſit multę ſiccitati ut dictũ eſt, non admodum multa caliditas. In ſequenti ſententia, reſtitue græcum codicem, ac lege: ἐπὶ μὲν τῆς τοιαύτης ὑπαλλάξεως τὴν πρώτην ἀγωγὴν φυλάξομεν. Quæ Oroſcius, & caſtigatores Baſilienſes omiſerunt.

Codex græcus reſtitutus. *Omiſerũ ariſtarch[...]*

Tepidos lactis modo.) In græco codice eſt, χλιαρὰ δὲ τὰ ἐδέσματα καὶ γαλακτώδη. Hoc eſt: Tepidos autem cibos & lacteos offeremus. Galenus libro ſeptimo Methodi dictionem γαλακτώδη interpretatur, χλιαρὰ δὲ, inquiens, τὰ ἐδέσματα προσοίσομεν ἃ καλεῖν ἔθος ἐστὶ τοῖς ἰατροῖς γαλακτώδη, quod eſt: Tepidos autem cibos offeremus, quos medicis uocare lacteos conſuetudo eſt. Idem libro undecimo Aetij τὰ ἀλβουλὰ καὶ τῇ κράσει γαλακτώδη. Hoc eſt albulæ, & temperamento lacteæ balineæ, quod eſt, tepidæ lactis iam emulcti modo. Celſus tales cibos, libro quarto, capite undecimo, in hunc modum inquiens: Aqua neq; ea ipſa frigida, ſed potius egelida danda eſt. Ibidem: Si uero tormina ſunt, oportet frigidis & humidis fomentis ſtomachum fouere: uel ſi uenter dolet, ijſdem egelidis, ſic ut uenter ipſe mediocriter calentibus iuuetur.

Quæ ſint galactod[...] *Egelida.*

Quod ſi ad uomitum ſint idonei.) In græco codice mutilatus locus eſt, in hunc modum: εἰ δʼ ἐπιτηδείως ἔχοι. διὰ ῥαφανίδων ἐμείτω, adde poſt ἔχοι dictiones duas πρὸς ἐμετὸν, quod Gemuſæus caſtigator non aduertit, uolens in compendio eiuſmodi intelligi.

Reſtitutus locus

IN LXXIII. CAPVT.

QVæ igitur attenuandi.) Olim ueteres maiorem uim in uictus ratione ponebant, quàm in medicamentis: ubi uel humor uicioſus emendandus, uel morbo uenienti erat proſpiciendum: alia nimirum ratione, quàm huius ſeculi medici factitantes: qui ſtatim cùm quis de particula aliqua conqueritur, ad ualentiſſima etiam medicamenta confugiunt. Cæterum Paulus noſter hæc ex commentario Galeni cui titulus eſt, de ijs quę bonum malumue humorem gignunt, ſumpſiſſe uidetur. Habet ille in hunc modum: καὶ διὰ τοῦτο τοῖς ἰατροῖς εὑρέθη τὰ κληθέντα πρὸς αὐτῶν ὑγιεινὰ φάρμακα τὰ λεπτύνοντα ἅπαντα δυνάμεως ὄντα. τούτοις γὰρ ἔργον ἐστὶν, ἐκφράττειν μὲν τὰς στενὰς διεξόδους, ἀποῤῥύπτειν δὲ τὸ προσπλαττόμενον γλίσχρον ἐκ τῶν χυμῶν τοῖς ἀγγείοις, τέμνειν δὲ καὶ λεπτύνειν τὰ παχέα τῶν ὑγρῶν, ἀλλʼ ἐὰν πλεονάσῃ τι ἐν αὐτοῖς, ὀῤῥῶδες, ἢ πικρόχολον ἐν τῷ χρόνῳ, ἢ μελαγχολικὸν ἐργάσεται τὸ αἷμα. Hoc eſt:

Salubria medicamēta quę. eſt: Quamobrem medici ſalubria ab ipſis uocata medicamenta inuenerunt, omnia facultatis attenuatoriæ: ſiquidem munus ipſorum eſt arctos tranſitus patentiores reddere, ſuccorum lentorem uaſis adhęreſcentem abſtergere: humorum craſſiciem incidere atq; extenuare. Sin autem ſeroſum quippiam in eis redundet, uel ſanguinem biliosum temporis interuallo, uel melancholicum efficiunt &c. Sunt autem medicamenta ſalubria, cibi loco medicamentorum ſumpti, quibus per ſanitatem utimur.

Porro quæ incraſſandi.) Ex eodem commentario tranſcripta ſunt, ubi in iſtum modum habet: τὰ δὲ τοὺς παχεῖς καὶ γλίσχρους γεννῶντα τοὺς χυμοὺς ἐδέσματα τροφιμώτατα πάντ᾽ ἐστὶ, κἂν πεφθῇ καλῶς ἔν τε τῇ γαστρὶ καὶ τῷ ἥπατι, χρηστὸν αἷμα γεννᾶν πέφυκεν, ἀμεμπτότατα δὲ τῶν ἐδεσμάτων ὑπάρχει τὰ μεταξὺ τῶν λεπτυνόντων τε καὶ παχυνόντων. Quod eſt: Cibi uero craſſos, uiſcoſosq; humores generātes, omnes et ualentiſſimę ſunt materiæ, & ſi probe in uētriculo, & hepate fuerint concocti, benignum generare ſanguinem aſſolent: uerum inculpatiſſimi inter cibos ſunt, qui tenuium, craſſorumq́; medij habentur.

Qui ſeſe exercent, & quantum libet.) Galenus hęc ita habet: ὅσοις μὲν γὰρ ἀνθρώποις οἷόν τ᾽ ἐστὶ γυμνασίοις τε πλείοσι χρῆσθαι, καὶ κοιμᾶσθαι μέχρις περ ἂν ἐθέλωσι, καὶ βίον ἔξω τῶν πολιτικῶν ἀσχολιῶν ᾕρηνται τούτοις ἐγχωρεῖ, καὶ τὰ παχύχυμα καὶ γλίσχρα τῶν ἐδεσμάτων ἐσθίειν. Hoc eſt: Quibus itaq; exercitijs pluribus uti licet, & quàm diu libet dormire: ad hæc qui uitam ciuilibus negotijs uacantem degunt, ij & cibos craſſi ſucci, & uiſcoſos tuto aſſument.

Porro quemadmodum.) Ad uerbum ex eodem loco tranſcripta ſunt. Galenus autem addit rationem: neutiquam enim, inquiens, aliquis ægrotabit, ſi oportune proſpiciat, ne concoctione unquam fruſtretur, item ne à cibo ualidam quandam ambulationem ſubeat. Quippe ſicut exercitatio cibos præcedens, plurimum conſeruandæ ſanitati conducit: ſic quælibet ſecundū cibos commotio, nocentiſſima eſt. Nam alimentum antequam ſit concoctione elaboratum, ex uentriculo diſtribuitur. Vnde crudorum humorum copia in uenis collecta, omnigenas morborum ſpecies procreare ſolet, niſi protinus labore aſſiduo fuerint diſcuſſi, uel concocti, ac in ſanguinem commutati. Exercitatio.

Varia ciborum genera.) Plinius li. 11. cap. 52. Homini cibus utiliſſimus ſimplex. Aceruatio ſaporum peſtifera, & condimenta pernitioſiora.

IN LXXIIII. CAPVT.

Lactuca.) Ex libris de alimentorum facultatibus fere mutuatus eſt omnia Paulus. Itaq; cum dicit, eoq; ſomnum accerſit, intellige, ueſperi commanducata, ut Galenus uti ſolebat. Valenter nutrit, græca dictio eſt τρόφιμος, quaſi dicas, nutriens ualde, ſic enim docti interpretantur, uocem iſtam. τρόφιμος.

Ita boni ſucci.) Galenus, cum alia omnia olera pauciſſimum ſanguinem generent, ſola lactuca non multum quidem nec uicioſum gignit, nō tamen abſolute εὔχυμον, hoc eſt boni ſucci, laudabilem, & benignum.

Intybum) Aliâs græcis σέρις dicitur, in ſatiuum & agreſtem diuiditur. Quāquam greci per cichoreum tam domeſticum quàm agreſtē intelligant. Satiuus intybus duplex, unus latioribus folijs, lactucæ ſimilia, quem nos endiuiam, corrupto nimirum uocabulo appellamus. Alter, folijs ſtrictioribus, multis capillamentis per radicem tranſeuntibus. Hoc loco intybum, intellige potiſſimum, quam uulgo Endiuiā nominamus, in acetarijs uſitatam. Intybus. Endiuia.

Braſſica marina.) Forte ea eſt herba, quam officinæ ſoldanellam uocant circa maritima naſcentē, niſi Dioſcorides folia longa braſſicę huic attribuiſſet, quæ in Soldanella non ſunt: aut longitudo de foliorum ordine uenit intelligenda. Soldanella.

Blitum & atriplex.) Blitum olus rubrū quod in cultis ſe attollit, cuius folia iuribus incocta ſic ea inficiunt rubore, ut nigelli uini dilutum colorem repręſentet: à quo rubrum olus etiam ab olitoribus uulgo uocari. Radice non una nititur, ſed contra cæterorum fere olerum morem multiplici, prolixa, non in rectum tendente, betaceis frondibus, ſine acrimonia fatuis, ſemen corticeū profert racematim ſingulis ramis inſidens. Atriplex flore aureo prodit, caule interdū purpureo, interdum candicante, ramoſo, folio bliti, cum pubeſcit herbaceo, cū ſeneſcit, flāmeo, nonnunquā in luteum lāgueſcente, ſemine foliaceo, ſimplici radice in altum aſcendente, ex quo multæ ſe promunt. Dicitur etiā Dioſcoridi Chryſolachanū. Chryſolachanum.

Scolymos.) Paulus, & Aetius ſcolymon à cinara diremerunt: hanc officere ſtomacho, illum prodeſſe iudicantes. Idem etiam Galenus, ex quo ſua mutuati ſunt illi, in 2. de alimentorum facultatibus teſtatur. Alij tamen græci nullum aliud inter hæc diſcrimē ponunt, quàm quod ſcolymos ferus ſit, & ſylueſter: cinara uero, domita cultu, feritate exuta, mitior & altilis: cuius cibus, licet ſtomacho ſit grauis, non protinus a ſcolymis natura, uiribusq; degenerauit. Verum ex coctura noxam, quam prius referebat, amolitur: ijs additis quæ etiam Galenus enumerat.

Atractylis.) Hæc duas habet ſpecies, una mitior eſt cnico ſatiuo ſimilior, caule rectiore ac rigido, exili. Itaq; pro colo antiquæ mulieres utebantur, atq; hanc proprie atractylida nominabant, ſemine candido, grandi amaro. Ab officinis dicitur hodie ſylueſtris cartamus. Quibuſdā ſanguinea uirga nominatur quod uulſo ramulo cruorem modicum profundat. Altera ſpecies hirſuta, caulibus ſonchi, toroſis, humi reptantibus, ſemine minuto, frequenti, amaro, & pilis barbato, flore lutheo ut prior. Cruor etiā ex uulnere ſe cti exit: hęc officinis uocatur, cardus benedictus Sylueſtris cartamus. Cardus benedictus.

Apium, hippoſelinum, ſion, ſmirnion.) Quū apium abſolute apud autores ponitur, hortenſe uenit intelligendum, quod uulgo Petroſelinum dicitur. Semina quæ à pharmacopolis paſſim uēduntur, eleoſelini ſunt, id eſt, paluſtris apij. Hippoſelinum à Romanis olus atrum dicitur, non autem ab equis nomen ſumpſit, ut quidam uoluere, ſed à magnitudine ſua. Nam apud græcos ἵππος in compoſitione ſolam magnitudinem ſignat, in ijs maxime rebus, quibus nihil peculiare habet. Id quibuſdam putatur apium, quod galli, ache, germani eppich nominant, Ferrariæ uulgo appellant apium Macedonicum. Diſſentiunt autores in Hippoſelino & Smirnio. Alij Hippoſelinum

linum, olus atrum nominãt, alij ſmirnion, quidã diuerſa olera hęc iudicant, quidam eadem. Nam Plinius ait: Olus atrum hippoſelinum græci uocant, alij ſmirnion. Theophraſtus idem uidetur cum Plinio dixiſſe. Galenus ſmyrnion olus atrũ uocat, Romanorum ſecutus nomenclaturam. Dioſcorides & Plinius de ijs priuatim ut genere diuerſis egerunt. Forte ea herba eſt, quam Galli leuechram nominant. Sion, latinis dicitur lauer, frutice puſillo, in profluentibus aquis emicante, habitu ſubrecto, pinguiq́; , latis ac luxuriãtibus folijs, olusatro ſimilibus, minoribus tantũ, odoratisq́;. Officinæ berulam uocant.

Berula.

Eruca.) Notiſſima herba eſt, in acetarijs utimur, ob guſtus acrimoniam. Græci εὔζωμον, Galli Raquetam appellant.

Ocymum.) Recentiores gręci, qui de re herbaria ſcripſerunt, baſilicum, hoc eſt, regium appellant: quod nomen apud omnes fere nationes hodie uſurpatum uidemus.

Gingidiũ Chærefolium.

Gingidium ſimile eſt ſcandici.) Gingidium forte eſt herba ea quam uulgo Chærefolium appellant: nõ autem quam Plinius Chærephyllõ nominat. Olus fuit Pauli & Galeni temporibus tritiſſimum in uſu. Scandix ſylueſtre olus eſt, ac uiliſſimum, ſi Plauto credimus.

IN LXXV. CAPVT.

Aſparagus.

ASparagus.) Per hanc dictionem intelligi uolo, quæ primum in lucem prodeũt olerum germina, priuſq; in folia explicẽtur, recentiſſimosq́; turiones qui edẽdo ſunt. In ſumma, primos cauliculorum partus comprehendo.

IN LXXVI. CAPVT.

Bulbi.

BVlbi.) Bulborum facies, ut olim ueteribus fuit cognita, ita nunc maxime cum officinis, tum medicis, pace eruditorum dixerim, incognita eſt. Sunt autem cępæ modo tunicati, & fronde cepicia, tereti, anguſta, in mucronem deſinente, cauliculo dodrantali, in cuius faſtigio flos emicat purpureus, ut in ſcilla circumactus. Agri Gallici, appetitus, appellationem indiderunt, quod meram excitent cibi auiditatem. Verum genus hoc quod in hortis copioſiore coma uiret, nucleis gracilioribus nunc porretam, nunc unionetam à porri, uel unionis, tum ſapore, tũ forma uocant. At nõ ſolum propriæ cuidam plantę bulbi nomen inditum eſt, uerum etiam rotundæ radices ſuis mẽbranis tunicatæ Bulbi nominantur, ſiue pluribus capitulis coagmententur, uno folliculo omnes ambiente, ſiue quadantenus diſtinctę ſeparentur, quales ſunt croci, liliorũ, narciſſi, ſcyllæ &c.

Paſtinacæ uero, dauci & cari.) Ad uerbũ ex Galeni libro citato tranſcripta ſunt. Paſtinacæ ſpecies ſatis ſunt cognitæ. Dauci uero & cari nõ item. Sunt porro tres Dauci ſpecies à Dioſcoride deſcriptę: quam hodie in officinis habemus, ſylueſtris paſtinaca eſt, ut ſapor, odor & tota deliniatio oſtendunt. Nulla autẽ dauci ſpecies apud Dioſcoridem paſtinaca ſylueſtris eſt, ſed tertia tãtum huic cõparatur muſcario. Verus Daucus ex Creta exportari debet. Huius ſemina & radices in uſum medicũ ueniunt: aliarum ſpecierum ſemina tãtum. Quia uero Dauci & ſylueſtris paſtinacæ eędem propemodũ uires exiſtunt, ea pro dauco uti licebit.

Officinarũ daucus

Verus daucus.

Cari.

Cari.) Officinę carui dicũt Serapionem ſuum, aliosq́; barbariæ ſcriptores ſecutæ. Nõ tamen ſemẽ hoc carui quod pharmacopolæ uendunt, reſpondet Serapionis deſcriptioni. quippe craſſius hoc eſſe dicit quàm cyminum, officinarum autem multo minus cymino eſt. Caros igitur forte una ex noſtratibus dauci ſpeciebus erit, ſi ſemen etiam à Dioſcoride exiguum deſcriptum, reſpiciamus.

Ampeloprasum.) Caule proſilit bicubitali, folijs porraceis, ſed anguſtioribus, flore cãdido, radice bulboſa. Prouenit in uinetis, unde à natalibus ampelopraſon, quaſi uitigineum porrum grecis nominatur. Noſtrates officinę uineale porrum appellant.

Porrum uineæ.

IN LXXVII. CAPVT.

TVbera.) Hæc ex terræ ſagina congloban tur, ſine medulla, uena, cortice, ſolo undiq; circundata, nullis fibris, nullisq́; capillamentis nixa, nec extuberante loco in quo gignũtur, aut rimam agente, nec ipſa terræ cohærent, Galli hæc trufla nominant. Itali zuneſta tarenſola. Vere effodiuntur, nec ultra annum durant.

Fungi.) Iſtorum origo prima è limo & aceſcente ſucco madentis terrę, aut radicis ferme glãdiferæ. Initio ſpuma lentior, dein corpus membranæ ſimile, mox partus. Cortice, medulla, neruo, uena carent.

IN LXXVIII. CAPVT.

Chõdrus Halica.

CHondrus.) Magna ſcriptorum recentiorum diſſenſio eſt, & adhuc ſub iudice lis eſt. Num ſcilicet chõdrus & halica diuerſa inter ſe ſint, cum apud Paulum diſtinctim ſcribantur, an idem, cum apud authores græcos chõdrus, pro halica Romana ſępius ponatur. Apud recentiores autem græcos ambæ dictiones coniungantur. Vt in Aetij ſermone 9. ca. 10. in hunc modum: τροφὴν δὲ διδόναι χόνδρου ἄλικος μετ᾽ οἴνου λευκοῦ. Quibus uerbis præcipit cibum dari chondrũ alicæ cum uino albo. Item diſceptatur, an hæc ſemina ſint naturalia per ſe, an potius res facticiæ. Certe quantum ad primam controuerſiam attinet, collatis multorũ autorum ſcriptis, chõdrus uidetur antiquorum in uſu fuiſſe, ſi Galeno de uictus ratione in morbis acutis credimus, quanquam lib. 1. de alimentis nomen eius apud antiquos perrarum fuiſſe prodat, ut fere ſibi ipſe contrarius uideatur. Alica uero teſte Plinio, res Romana eſt, neq; Pompeij magni ętate in uſu fuiſſe traditur, nec pridẽ excogitata. Paulus noſter ambo quaſi conſimilis uſus ac facultatis, frequenter coniungit, ut lib. 3. ca. 31. ἔστω δέ σοι ἄρτος πλυτὸς ἐκ ψυχροῦ, ἢ ἄλιξ, ἢ χόνδρος. Id eſt: Panis tibi eſto lotus è frigida, uel alica, uel chondrus. Sic itaq; colligo, ut ſecunda quoq; diſcordia dirimatur, chondrũ & alicam eiſdem fere modis fieri, nõ autem ſemina, aut fruges eſſe per ſe. Paulus autem dicit alicam chondro in omnibus reſpõdere, niſi quod uentrẽ magis aſtringat. Nimirum propterea quod chondrus fiat ex zea, quę Italis & quibuſdam Germanis ſpelta nominatur hodie. Frumẽti genus inter triticum & hordeum medium. Alica uero ex tritico fiat, quicquid dicat Palladius de hordeo ſemima

mimaturo. Ea hodie nobis puls frumentacea uocatur: ptiſanæ cremori colatitio ſimilis. Errant qui alicam ex zea, chondrum ex tritico fieri autumant. De chondro conſulant Dioſcoridem & Conſtantinum lib. 3. de re ruſtica. Interim uideas apud ueteres hæc duo confundi, ut quod halicæ tribuendum ſit, chondro tribuant. Inueniasq; uarias uel chōdri, uel halicæ conficiendæ rationes. Nō etiam audiendi ſunt, qui far apud Romanos dictum, chondrū eſſe arbitrantur: cum & ipſum far teſtimonio Archigenis frumenti quædam ſit preparatio, ex zea nimirū & frumento. Plinius teſtatur populum Romanum farre tantum ex frumento tercentum annis uſum fuiſſe.

Panes.

Inter panes firmiſſimus.) Vſus ſum dictione Celſiana, firmiſſimus, pro eo quod eſt alimenti plurimum præſtans, quanquam in comparandi gradu τροφιμώτερος habeatur.

Syncomiſtus.

Syncomiſton.) Hunc alio nomine Galenus autopyrō appellat, quod ex omnibus ſuæ farinę partibus citra ullā detractionē conſtet, inter furfuraceū & ſimilageū medius, ſyncomiſtos quaſi confuſaneus dictus, quoniā caſtratus nō ſit, ſed omnia ſimul tulerit, furfures, utriculos & ſimilā.

ἄλφιτα.

Polenta.) Vide Galenum lib. 1. de alimentis, ubi polentā quam græci ἄλφιτα nominant, recenſet, ex hordeo nouello mediocriter toſto fieri. eamq; ueteres militibus panis loco dare ſolebāt.

Maza.

Maza.) Cum polenta liquore conſpergitur, atq; ſubigitur, mazæ appellationem aſſumit: Hinc quidam eruditus offam appellat.

Oryza.

Oryza.) Hoc frumenti genus Gallicum, Germanicumq; uulgus detracta priore litera Rizon appellant.

IN LXXIX. CAPVT.

Legumina.

EX leguminibus.) Legumina, inquit Galenus ea ex cerealibus ſeminibus appellant, quæ panificio nō accommodantur, utputa fabę, piſa, cicera olentes, lupinum, oryza, eruum &c. Galenus uocat ὄσπρια & χέδροπα.

IN LXXX. CAPVT.

ὧραι. ὡραῖοι. Fructus.

DE tēporarijs.) Sic interpretatus ſum ὡραίους: quaſi dicas horarios. Nam Galenus cęteriq; græci id anni tempus, horam appellant: in quo medio canicula ſidus oritur, ad quadraginta uſq; dies perdurans, quo tempore omnes temporarij fructus, aut tempeſtiui, ut Plinius ait, proueniunt. At Galenus non ſolum horarios dici cenſet, quod eo tempore naſcantur, ſed ut à conditaneis diſcernantur. Sic etiam Plinius appoſite dixit, de perſico, quia non aliud fugacius. Hoc eſt quod minus duret.

Fructus fugaces.

Omnia poma.) Græce eſt ὅλη ὀπώρα. Sic antea interpretatus ſum quicquid herbaceo fructu uiret, lignoſi nihil exterius habens. Proprie uero Galenus oporam nominat libello περὶ εὐχυμίας καὶ κακοχυμίας, ficus & uuas: ut Paulus ſequenti capite etiam indicat.

IN LXXXI. CAPVT.

EX ceraſijs.) Galenus commentario iam citato in hūc modum de tempeſtiuis illis fructibus præcepit. Sunt autem arborei prope dixerim uniuerſi fructus, uicioſis ſuccis donati, præter quas uocant caſtaneas. Hæ ſiquidem exactam in uentriculo concoctionem adeptæ, nutriunt, uerū ſuccis craſſioribus: malis nequaquā. Aliarum arborum fructus temporarij omnes maligni ſunt, nam ſi in uentriculo computreſcant, medicamenti deleterij naturam fere induunt, ſicut & mora, licet ea perſicis dictis & prunis moderatiora ſunt. Tamen corruptelā nihilominus illic prauam ſuſtinent &c. De uſu horum paulo poſt ait: A uicioſis ſemper abſtinēdum, niſi cum ægroti ęſtate totius corporis ſiccitatē caloremq; emēdare conātur. Cōueniunt enim tūc poma, pira, mora, ceraſia adſumpta. Cucumer uero, pepo, & melopepo, item pręcocia dicta, uel perſica modice tunc manducari debent.

Aliquando uicioſis utendum.

In uniuerſum, aſtringentia.) Vide Galenum lib. 2. de alimentis: ubi rationē tradit, cur rethori cuidam aſtringentibus ſumptis poſt alios cibos laxantes uenter fuerit ſolutus. Ibiq; hæc Pauli ſententia copioſius explicatur.

Primæ menſę qui cibi conueniunt.

Eoq; primum exhiberi debent.) Idem Galenus libro ſupra nominato confirmat in hunc modum. Omnes cibi qui prauum ſuccum cum humiditate, & lubricitate obtinent, ex facili deſcendunt, eoq; prima menſa ſumi debent.

Duracina.

Duracina.) Sunt qui lectionem hanc deprauatam putent, uelintq; legi pro duracina, rhodacina, nulla plane ratione ualida nitentes. Galenus quidem & alij uetuſtiores hoc uocabuli non uſurpāt, uerum recentiores græci, uti Paulus, hoc cum Rhomanis commune habent. Vocantur autem duracina, quod corpus ipſorum pertinacius oſſi hæreat, quàm ut auelli queat. Gręci δωρακινὰ, uel δυρακινὰ dicunt, latinos fere imitati. Conſtantinus lib. 10. de agricultura. ἐπειδὴ δὲ ἴσμεν τὸ δωρακινὸν ταχέως γηράσκον. Paulo poſt, ἐρυθρὰ ποιήσεις τὰ δωρακινὰ, ῥόδα φυτεύων ὑπὸ τὰ φυτά.

Conſtantinus.

Druppæ.

Druppæ.) Plinius li. 13. ca. 26. Oleum & Omphacium eſt. Fit duobus generibus, & totidem modis ex olea & uite: olea adhuc alba expreſſa, deterius ex druppa. ita enim uocatur, priuſquam cibo matura ſit, iam tum colorem mutans &c. Græci δρυπιτὰς appellant.

Piſtacea.

Piſtacea.) Vide Plinium. Fructus eſt ex nucū genere, qui è Syria apportatur: Creſcit arbore omnino nuda, præterquam ramorum cacuminibus. Hęc enim comantur denſiore folio, anguſto, maiore tamen quàm lentiſci, ſubruffo, ſurculis dependentibus pineæ nucis ſimilitudine. Lutetiæ in quibuſdam hortis eſt uidere nunc. Officinæ pharmacopolarum uocant, fiſtica aut fiſticorum grana.

Phiſtica officinar.

Sirica. Vide an recentiores cum ueteribus cō ueniant. Iuiubæ.

Sirica.) Galenus ita uocat zizipha à recentioribus græcis appellata: quæ officinæ ſephiſiatiorum iuiubas nuncupant. Recentiores maxime cōmendant hunc fructum, ut boni ſucci. Galenus ut prauo donatum reijciendum putat. illi præterea ſtomacho gratum, hic concoctioni rebellem prædicat. item illi aluo ſubducendæ conuenire, hic aſtringere aluum. Aetius recentior, calore & humore temperata tradit, eoq; ſanguinis acrimoniā edomant, probum ſuccum creant, ſeroſum ſanguinis humorem eliciunt. Decoctum eorum tuſſim & difficultatem ſpirandi lenit, pectori, renibus, ueſicæ, prodeſt.

In

IN XCII. CAPVT.

MOlles.) Addidi cute, & paulo poſt, dura carne, dixi, ne ex ſimplici uocum interpretatione contraria inter ſeſe poſita uideri poſſint. Sunt itaque piſces hi molles cute ſi attingas, duri autem carne, ut Galenus habet lib. tertio de alimentis. Nihil in capita precedentia ſum commentatus, quod & facilia, & ex Galeni libro iam citato ſint omnia fere decerpta.

Selache Piſces.

IN XCIII. CAPVT.

CArtilaginea.) Hi piſces ſuperioribus ſunt cōtrarij, nam duram habent cutem: mollem autem carnem. Cæterum Galenus ſelache dictos affirmat, ἀπὸ τοῦ σέλας ἔχειν, hoc eſt, quia ſplendorem habeat eorum cutis.

Somni generatio.

IN XCVII. CAPVT.

ITaq; ſomnus.) Galenus libro tertio de cauſis pulſuum in hunc modum ſomni generationem deſcribit: ὁ μὲν γὰρ ὕπνος γίνεται τῆς ἐμφύτου θερμασίας ἤτοι διὰ κάματόν τινα, καὶ ξηρότητα πλείονα πρὸς τὴν τροφὴν ἐπιστρεφείσης, ἢ διὰ ἀμετρίαν ὑγρότητος ἀδυνατούσης ἐκτὸς ἀποτείνεσθαι. ἔστι δ' ὁ μὲν πρότερος ὑγιεινός τε καὶ κατὰ φύσιν, ὁ δὲ δεύτερος ῥηθεὶς, οἷος ὁ ἐν κώμασί τε καὶ ληθάργοις. Hoc eſt: Etenim ſomnus fit, cū naturalis caliditas, uel ob defatigationē quandā & maiorē ſiccitatem ad alimentū conuerſa eſt, uel ubi propter nimiā humiditatem foras nequit extendi. Prior ſane eſt ſalubris, & ſecundum naturam. Secundus autem dictus, qualis in comate & lethargo, &c. Paulo poſt: τῶν δ' ὕπνων τῶν κατὰ φύσιν, ὥσπερ οὖν καὶ τῶν ἐγρηγόρσεων ἡ γένεσις οἵα πρόσθεν εἴρηται, δεομένου μὲν ἅμα, καὶ ἀποροῦντος ὑγρότητος δαψιλοῦς τοῦ κατὰ φύσιν ἐν τοῖς ζώοις θερμοῦ, καὶ διὰ τοῦτο συνιόντος εἰς τὰ σπλάγχνα, καὶ τὴν γαστέρα τῶν ὕπνων γινομένων. αὐτάρκως δ' ἀπολαύσαντος ταύτης ὡς ἤδη τὴν κατὰ φύσιν ποιότητα ἔχειν, τῆς γρηγόρσεως ἀποτελουμένης &c. Hoc eſt: Somnorum uero naturalium, ſicuti etiam uigiliarum generatio exiſtit qualis antea expoſita eſt, nempe ut ſomni fiant cum naturalis animantium calor, indiget quidem ſimul & deſtituitur copioſa humiditate, eoq; ad uiſcera & uentrem commeat: ut autem uigiliæ, cum idem calor hac humiditate potitus fuerit abunde, ut iam naturalem habeat qualitatem &c. Nam ex alimenti confectione multa uaporoſa humiditas in ipſo calore, meatibus, omnibusq; particulis intermedijs ſuggeritur.

Mutuau-
rium ſub-
ſidia.

Virium animalium requies.) Hoc eſt, ipſæ quidem non agunt, ſed naturalibus ſubſidium adferunt: eoq; præcipitur recte, ut dum fit concoctio, etiam in uigilantibus, abſtineatur à lectione, diſputatione, aut cogitatione graui, ne uis naturalis alio diſtrahatur, nam mutuo ſibi ferunt auxilia, impedimentaq;.

Tempus ſomni.

Tempus ſomni optimum à cibo.) Intellige, non ſtatim: nam ſomnus ſtatim à cibo, caput replet, ut etiam plethoricæ diſpoſitiones, ſi Galeno in Aphoriſmis fidem accommodamus.

Quandi dormiēd

Terminus autem ſomni.) Non ſunt audiendi qui unum omnibus terminum ſomni præſcribunt. Nam alij celerius, alij tardius concoquunt: hi plus aſſumunt, illi minus. Quare Galenus recte in commentario de euchymia & cacochymia tradit. Quibus itaq; exercitationibus plurimis uti licet, & quàm diu libet dormire, ij & cibos craſſi ſucci, & uiſcoſos tuto aſſument. Quæ ita græce ſonant ὅσοις μὲν γὰρ ἀνθρώποις οἷόν τ' ἐστὶ γυμνασίοις τε πλείοσι χρῆσθαι, καὶ κοιμᾶσθαι μέχρις περ ἂν ἐθέλωσι &c. ut ſupra dictum eſt.

Cataphora. καταφέρεσθαι.

IN XCIX. CAPVT.

CAtaphora.) Dictio græca eſt, à uerbo καταφέρεσθαι, quod eſt obdormiſcere uehemētius. Vnde etiam καταφορικὸς ὕπνος dicitur. Latine interpretari poſſis, grauis aut uehementis ſoporis impetum. Galenus ſub hoc nomine, alios affectus ſoporoſos uidetur comprehendere, καταφορὰς inquiens, βαθείας ἐργάζεται, ἃς ὀνομάζουσιν ἀποπληξίας, καὶ κάρους καὶ κατοχάς. Hoc eſt: Cataphoras profundas efficit, quas nominant apoplexias, & caros, & catochos.

In epiſtola Dioclis habetur συνάγχην νύκτωρ. In qua uitium eſſe puto. Nam quid ſibi uelit νύκτωρ, non ſatis intelligo. Angina enim omni tempore ſolet excitari. Nihil itaq; mali erit, ſi legas pro νύκτωρ, νυκτάλωπα.

Finis libri primi Commentariorum.

COMMENTARIORVM IN PAVLVM AEGINETAM LIBER SECVNDVS.

CAPVT I.

Liber hic ſecundus de febribus, & earum accidentijs facili tractat compendio, ex Galeni opere de medendi ratione ad Glauconem magna ex parte tranſcriptus. Nõ nulla uero Paulus noſter ex opere de Criſibus, pauca ex Prognoſticis Hippocratícis, quedam ex alijs autoribus ſumpſiſſe uidetur. Cæterum à morbis ſimilaribus auſpicaturum ſe dicit, qui quatuor cõſtant intemperaturis. Quia uero calida omnium eſt efficaciſſima, merito ab hac appellationem deſumpſit, febres, morbos nominans ſimilares, qui nimirum etiam ſimpliciores dicuntur. Compoſitos in tertio quartoq́ uolumine perſequetur.

Oribaſij compendio.) Iulianus olim Imperator, medicinam ſuo tempore uagam amplamq́ intelligens, præſtantiſſimos ex omni regione medicos Romæ colligendos magno ſtudio curauit, delegitq́ ex uniuerſo illorũ numero ſeptuaginta duos, qui diuerſis antiquorum autorum monumentis euolutis examinatiſq́, neceſſaria magis in artem medicam compendioſa ratione comprehenderent. Hi igitur omnes, ſua prius ratione & uia, ſingulatim explicata, uno tandem conſenſu ſcribendi prouinciam Oribaſio ut facile principi, doctiſſimoq́ tradiderunt. Is uaria Galeni opera, aliorumq́ nonnullorum perſcrutatus in compendium quoddam ſeptuaginta duobus libris comprehenſum (tot enim fuerant conuocati medici) artificioſe redegit. Paulus autem Aegineta opus hoc maius eſſe animaduertens, quàm ut iter facturo circunferri poſſit: aut ab homine tenuioris fortunæ comparari, in ſeptem tantum libros conſtrinxit.

Caſtigatur codex — Ex Galeni ſane.) In græco male legitur ἐκ τοῦ γαληνοῦ ὦ μὲν ὡς μάλιστα. Hic ὦ eſt ſuperfluum: ac legi debet γαληνοῦ μὲν ὡς μάλιστα. Hoc & Oroſcius, & caſtigator Baſilienſis præterijt.

IN II. CAPVT.

ἀθρόως. — Vna uice.) In græco eſt ἀθρόως, quod cumulatim ſignat, ac una uice. Celſus dixiſſet ſemel. Contrarium huic κατὰ μέρος, & κατ' ὀλίγον, quod eſt, particulatim, & paulatim, multisq́ uicibus. Quando ſcilicet morbi in abſceſſum finiunt, pluribus diebus fit criſis.

IN III. CAPVT.

Græcus codex uitioſus. — Neq; enim capitis.) Ex Galeni 1. de diebus decretorijs hæc tranſcripta ſunt. Deſideratur autem in Paulo uocula, δὲ, habet enim πυρετὸς ἐισβάλλων, pro πυρετὸς δὲ ἐισβάλλων, quod neglexerunt Ariſtarchi.

Aliquem latere.) Galenus addit emphaſeos gratia κἂν ἀναισθητότατος ᾖ, hoc eſt, etiamſi ſtupidiſſimus, & ab omni alienus ſenſu fuerit.

IN IIII. CAPVT.

Lethales notæ.) Subſequentes ſcilicet, facies cadaueroſa, ſano quàm diſſimillima, ut quæ mortuum imitetur, unde græcis νεκρώδης dicitur. — νεκρώδης. Nam ſi ex Hippocratis ſententia, ſimilis ſit ſani, præſertim ipſius, qui nunc ægrotat, faciei, optime ſperandum eſt. Porro notæ hæ ſunt in morbis acutis, diuturnis, animi defectionibus, doloribus. Item omnibus defunctis. In facie autem, quod imprimis appareant, & uim obtineant maximam. Cadaueroſa, quoniam natura debilitata, non amplius ſanguinem & ſpiritũ in hanc ſuppeditat.

Laurentianus. — Nares acutę.) Ita Celſus interpretatur. Neſcio cur Laurẽtianus Naſus cõpreſſus uerterit, quod grȩcis dicitur ὀξεῖα ῥὶς. Sunt autem nares acutȩ, aut ob aliquam cauſam carnoſas animalium partes conſumentem, corrumpentemq́: aut ob debilitatem caloris natiui, qui non magis in extimas corporis partes extendi poteſt, ſed in uiſceribus ſolis exiguus remanet. — Nares acutæ. Quo fit, ut non amplius tantum ſanguinis, aut ſpiritus in partes illas affluat. Cum autem in naſo oſſeæ partes & humidæ carnoſæq́ ſint, inuicem commiſſæ: deinde quum oſſeæ propter terreſtrem ipſarum ſubſtantiam ſimiles permaneant, humidiores autem cõſumi facile poſſint, & in ſe cõcidere ob inopiam tum ſpiritus tum ſanguinis, fit ut naſus gracileſcat.

Oculi concaui.) Ob eaſdem cauſas fiunt: ſed quanto extremo naſo humidiores, molliores q́ exiſtunt, tanto citius cauantur. Imo etiã ſpiritus animalis copioſi participes exiſtunt, & caloris non pauci, quibus ipſi deſtituti merito cõtrahuntur. Cadaueroſa igitur facies, quȩ ſequẽtia apud Hippocratem obtinet, in diuturnis ſæpe morbis uiſitur: raro per initia, ob quod & periculoſiſſimum eſt, & in acuto morbo prorſus lethale: tam quam ne occaſionem quidem habuerit à tempore. In morbis autem longis non adeo lethale: ita nec in frigido loco, hyeme, ſtatu aëris frigido, & ſenectute: quia morbus naturæ reſpondet.

Si hæc neq;.) Aut tali aliqua manifeſta cauſa, minus periculoſum eſt, quàm ſi ob morbi maliciam, etſi præſtaret, neq; ab eiuſmodi cauſis uirtutem prorſus debilitari. Celſus optime hanc ſententiam lib. 2. exprimit latine. Si hæc, inquiens, ita ſunt, ut neq; uigilia præceſſerit, neq; uentris reſolutio, neq; inedia. — Vigiliæ. Dixit autem Hippocrates neq; ex uigilia: quia ex hac oculi, ueluti chorda ex ſiccitate tenduntur.

Vacuatio — Vacuatione.) Intellige per alui profluuium, & mordicationem, ut Galenus apud Hippocratem interpretatus. Verum Hippocrates habet τὰ τῆς κοιλίας ξυγκομιδὰ ἢ σφοδρῆς, quod

quod eſt: Aluus uehementer humectata. Celſus dixit uentris reſolutio. Paulus utitur dictione κοιλίων.

Inedia.

Aut inedia.) Hippocrates dixit λιμῶδές τι, quaſi famelicum aliquid, aut fames quædam. Paulus ex Galeno ἀσιτία, hoc eſt, inedia. Cæterum & alui reſolutio uehemens, et inedia corpus ſiccant, adeo quãdoq;, ut per ſe emortuam hanc faciem inducant.

Si oculi lumen refugiunt.) Hoc eſt, auerſantur, ob uiſoriæ facultatis imbecillitatem. Quæ quum propter inſtrumentorum affectionem laborat, quemadmodum in lippitudinibus, aut ob alium quendam fluxum, præter naturam quidem, eſt, non tamen mortale: cum autem per ſe afficitur, lethale.

Illachrymant, non ex quadam.) Hippocrates habet ἢν γὰρ τὴν αὐγὴν φεύγωσιν, ἢ δακρύωσιν ἀπροαιρέτως. Hoc eſt: Si enim lumen refugiunt aut illachrymant citra uoluntatem: nimirum ob facultatis retentoriæ imbecillitatem. In Hippocrate additur: ἀποστρέφωσιν, quod eſt, peruertuntur. Celſus ſimpliciter dixit, ſi præter hæc oculi quoq; lumẽ refugiunt, & illachrymant. Paulus autem pulchre diſtinguit, cauſa tum exteriore tum interiore, quæ ſane utraq; lachrymas ſępe in oculis mouet.

Hippocrates.
Celſus.

Ad hæc ſi alter ex his minor.) Quæ nota facultatem ipſam diſpenſantem emori ſignificat.

Quæq; in ijs alba.) Sicut in lippitudinibus quibuſdam, & ebrioſis nonnullis. Iudicium uero eſt plenitudinis in cerebro, eiusq́ membranis: interim & inflammationis. Vtroq; enim modo ſanguis ad oculorum uenas exprimitur. Album oculi, pars eſt pupillam ambiens, pericranij extremitas.

Album oculi.

Aut nigricent.) Refrigerata ſcilicet. Refrigerantur autem emortua. Idcirco mali colores perpetuo apparent.

λῆμαι.

Craſſior pituita.) Græce λῆμαι, quod Plinius libro uigeſimotertio, capite primo dixit, græco uſus uocabulo, uel, inquiens, ſi lemæ in oculis erunt. Nos Celſum imitati libro ſecundo, de indicijs mortis, quod caput ex Hippocrate tranſtulit, diximus, pituita. Habet ille, pituitaq́ in ijs innatans nouiſſime angulis inhęreſcit. Cæterum Galenus Lemas exponens, dicit ſemicocti alimenti eſſe recrementum. Nam facultas oculum diſpenſans, imbecilla, allatum nutrimentum nequiuit concoquere. Iam fiunt etiam lemæ in lippitudinibus tum ob humiditatis præter naturã copiam, tum ob inſtrumentorum uicium.

Pituita apud Celſũ in oculis, pro gręcorum λῆμαι.

Per ſomnum alba.) Ex 14. cap. prognoſticon Hippocratis ſumpta uidentur. Ita uero apparent, ob imbecillitatem facultatis palpebras mouentis, cum citra cauſam exteriorem conſtituitur.

Stridere dentibus.) Hippocrates adijcit, quibus à pueritia conſuetum non eſt. Fit autem ex cerebri offenſione, & per ſe delirium ſignificat: cum delirio autem, mortem. Cæterum fiunt ſtridores dentium, cum temporales, & meſticatorij muſculi modo conuulſorio mouentur. Quibuſdam accidit, ipſis tantum muſculis affectis, uel ab origine, uel poſtea ex quadam cauſa. In nonnullis principio neruorum in eiuſmodi affectionem deducto, unde potiſſimum illorum quæ ab eo nata ſunt, cõuulſiones fiunt, ut hic neruorum muſculis inſertorum.

Stridor ex quibus cauſis.

Aut in ueſte floccos legere.) Hoc gręce dixit Paulus unico uerbo κροκυδίζειν, quod Hippocrates τὰς κροκύδας ἀπὸ τῶν ἱματίων ἀποτίλλειν dixit capite uigeſimo octauo. Celſus hoc interpretatus libro ſecundo ait: Si in ueſte floccos legit, fimbriasq́ deducit. Id autẽ fit corporis humoribus ad caput exhalantibus. Quorum uapore purus ille pupillæ humor inficitur, unde prædictæ oriuntur imagines, ut in ſuffuſis. Vbi enim niger aliquis, aut craſſus anteſtat, lumen uiſorium prohibens foras excedere, pro humoris ſubſiſtentis natura, imagines generantur.

κροκυδίζειν.

Si æger ſupinus.) Hoc à decubitu iudicium ſumptum eſt. Galenus in prognoſtica Hippocratis capite ſeptimo ſcribit, id neq; ad ſalutem, neque ad mortem habere momẽtum, ſed medium eſſe, aut parum ad alterum declinare. At ſi cõſuetum ægro eſt, ita cubare, & medicum ingredientem nõ reuereatur, ex bonis ſignis eſt. Sin autem conſuetum non eſt, & medicum reuereatur, malum eſt.

Veluti reſolutus.) Græce eſt οἷον παρειμένον. Nam πάρεσις idem quod παράλυσις. Sed illa in certis quibuſdam partibus, hæc in toto corpore obuenire dicitur. Sit igitur, ueluti artubus reſolutis. Forte idem eſt quod dixit Hippocrates: καὶ χεῖρας καὶ τράχηλον, καὶ σκέλεα ἔχειν ἐκτεταμένα. Hoc eſt, & manus & ceruicem & crura habere extenſa: non contracta. Celſus dixit, ubi ſupinus æger iacet porrectis manibus & cruribus.

πάρεσις.

Vel ſi etiam deorſum.) Hoc inquit Galenus facultatis corpus gubernantis abolitionem teſtatur. Celſus dixit, ubi deorſum ad pedes ſubinde delabitur.

Spiritum.) Hoc eſt, totam reſpirationem: frigidum, ob extinctionem caloris natiui. Græce eſt ἀναπνεῖν, quod eſt, reſpirare, Celſum ſecutus dixi ſpiritum elidere.

ἀναπνεῖν ſpiritum elidere.

Item pulſus languidus.) Hippocrates pulſus non meminit. Languidus autem, quem alij obſcurum uertunt, imbecillitatem uirtutis fatetur. Greber magnam neceſſitatem, deficiens per interualla, aut ut percipi uix poſſit, extremam debilitatem.

Sudore digeratur.) Gręce eſt ἱδροῦν συγκοπτικῶς, quaſi dicas, ſudare ad ſyncopen. Vide Hippocraten. Celſus in Cardiaco dixit: Id autem nihil aliud eſt, quàm nimia imbecillitas corporis, quod ſtomacho languente immodico ſudore digeritur.

ἱδροῦν συγκοπτικῶς.

Pulſus uegetior.) Græca dictio eſt εὐσφυξία, quaſi dicas, bona pulſatio. Hoc eſt, mediocris magnitudine, frequentia & celeritate, æqualis ſibi per omnia.

εὐσφυξία.

Bene erga cibum.) Paulo aliter ſonant uerba græca, εὖ ἔχειν πρὸς τὰς προσφοράς. Hoc eſt: Bene habere ad oblationem, intellige cibi.

προσφορά.

IN V. CAPVT.

SI quatuor particul.) Quum nimirum materia eſt extra uaſa. Sicut autem morbus totus quatuor habet tẽpora, principiũ, augmentũ,

ſtatum

ſtatum,& declinationem,ita quoq; particulares acceſſiones. Vide Galenum de morborum temporibus,& de totius morbi temporibus,quem librum nos latinitate donauimus.

Acutus morbus. Peracutus

Cuius extremus.) Hoc eſt,longiſſimus,quaſi dicas: Si longiſſime producatur, in ſeptimana iudicatur.Nam teſte Galeno exacte peracutus is eſt,qui quartum diem attingit. Non exacte, qui ad ſeptimum uſq; producitur. Ita inter acutos, alius exacte acutus, qui aduſq; diem quartum decimum producitur. Non exacte uero, qui uſq; ad uigeſimum durat, quanquam & ipſe acutus ſit. Sin autem inde in quadrageſimum incidit, acutus ex decedentia,quem græci κατὰ μετάπτωσιν appellant.

Quarto die criſim.) Nam quarto plerunque ſoluunt, aut occidunt. Si multum, ad ſeptimanam perdurant.

Sed duodecim.) Quę acceſſionis longitudo maxima eſt,tertianæ exquiſitę dictæ,quæ intra quartumdecimum, hoc eſt, antequam omnino pręgereat,ſoluitur.

Longus.

Talis morbus longus.) Vt eſt quartana, & ſemitertiana,tertiana non exquiſita.

Acutorũ duplex natura.

At ſi particulares.) Galenus libro 2. Duplex autem horum acutorum quoq; natura eſt. Vel enim acceſſionum remiſſiones in exactam integritatem finiunt,uel continua ſemper febris manet, quæ particulares acceſſiones non habet,materia in maioribus uiſcerum uaſis ſubſiſtente.

Corrigitur codex grę cus.

Si quidem facies,& totum.) Intellige primis diebus.Nam fieri poteſt,longo tempore, ex parua febri,ut corpus modice collabatur. Modice autem dixit: quia nimium conſumi & pręter rationem facultatis retentoriæ imbecillitatem teſtatur. In codice græco, ſuperflua eſt particula εἰ. Nam legi debet: τὸ πρόσωπον, καὶ τὸ λοιπὸν &c. non autem τὸ πρόσωπον εἰ καὶ τὸ λοιπὸν,nam una hæc uocula ſententiam peruertit, quod nec Oroſcius intellexit,nec Baſilienſis corrector.

ἀσύμπτωτον

Si prorſus nihil.) Græce eſt: εἰ δὲ παντάπασιν ἀσύμπτωτον,quod eſt: Sin autem omnino non collapſum eſt,Celſus latinius lib.2.cap.4. de ſignis longæ ualetudinis dicit: Vbi ęger pro ſpatio parum emacreſcit

Pulſus. Magnus. Citatus.

Ex arteriarum motu.) Magnus pulſus, qui in omnem diſtantiam attollitur,fit ob magnum refrigerij uſum. Citatus, ubi magnitudo pulſus non ſufficit, additur Celeritas. Sicuti cum qui magno incedit paſſu,non poteſt iter inſtitutum tempeſtiuius abſoluere, niſi eundem gradum acceleret.

Creber.

Creber,celeritatem adhuc adiuuat, dũ breuem facit ab opere quietem. Veluti qui nunquam intermittit, uerum ſemper iter repetit, quod celeriter perficit atq; maximum uſum refrigerij indicat. Vehemens, robuſtis uiribus, natura ſtrenue ſe ad fulliginoſa excrementa expellenda accingente.

Paruus. Tardus. Rarus.

Contrarius longum.) Hoc eſt: Paruus, tardus, rarus, languidus. Paruus quia tantus color non eſt, qui refrigerari ualde requirat, aut uiribus imbecillis, materiaue oppreſſis.

Quatenus calidę, & urentes.) Subaudi ad tactum. Hæc ſumpſit ex libro primo Galeni ad Glauconem capite de curatione doloris capitis.

σμυχόμενοι.

Deliteſcentes.) οἷον σμυχόμενοι,græce eſt. Interpretantur autem grammatici σμυχόμενοι ἀφανιζόμενοι,quod eſt,non apparentes. Galenus utitur hoc uerbo, præterquam in libro ſupra citato, ſecundo etiam de iudicatorijs diebus. Qui namq; inquiens,ad quartumdecimum, aut uigeſimum diem morbi prorſus acuti exciderunt, hi plane inceperunt tanquam σμυχόμενοι, lento motu. Nihil refert etiam ſi interpreteris, mitiores & languidæ. Habetur in codice Græco ante σμυχόμενοι dictio μαλθακώτεροι,fac tu μαλακώτεροι.

IN VI. CAPVT.

Magna ex parte.) Recte dicitur, magna ex parte, quoniam plurimi longi affectus teſte Galeno libro ſecundo de diebus decretorijs, etiam excretionibus finiuntur, ſed non manifeſtis. Potiſſimum autem abſceſſibus,& concoctione. Qui enim ad quartumdecimum crudi ſunt, non ante quadrageſimum ſoluuntur.

IN VII. CAPVT.

Dies decretorij qui.

Dierum decretoriorum.) Antequam dies ipſos enumeremus, apte prius dicetur, cur ita appellentur, Græci uocant, κρισίμους,quaſi iudicijs dicatos. In quibus natura cum morbo pugnante, iudicium expectatur, natura ne morbum ſit ſuperatura,an morbus naturam. Hoc autem fit,quando facultas alicui ſiue qualitate, ſiue quantitate, ſiue utroque corpus offendentis, operi ſuo ualentiſſime ſe accingit: quæ uere Criſis dicitur. Hæc autem ſingulis diebus poteſt accidere, teſte Galeno, ſed non æque frequenter, nec æquali fide. Hinc Paulus noſter inquit: Dierum decretoriorum alij de ægris frequenter, cum fide, nempe cum excretione quadam copioſa, aut abſceſſu non obſcuro. Poſt quæ morbi recidua timenda non eſt.

Salubriter.) Gręca dictio eſt ἀγαθῶς, quod eſt bene: quo die morbus ad ſanitatem deſinit,eoq; dixi ſalubriter.

Perfecte.) τελέως interpretatus ſum perfecte, iudicat autem is dies perfecte, qui nihil amplius in morbo facit reliquum.

Manifeſto.) Hoc eſt: Quo cum excretione,aut abſceſſu quodam euidenti morbus ſolutus eſt.

Naturã motibus ordinatis gubernatur.

Inſigniter.) Paulus dixit græce ἐπισήμως, Galenus εὐσήμως, quaſi cum bonis ſignis. Hoc eſt, qui prius à contemplatorio iudicatus ſit. Iam intelligendum uenit, naturæ motus proportionibus definitis fieri, & circuitibus ordinatis, cum morbi materiam ſuperauerit: prohibetur autem quum non plane ſuperauerit. Septenarij igitur circuitus ualidiſſima ſunt uirtute præditi: mox quaternarij: quædam uero extra hos excidunt: quos coincidentes ſeu intercalarios nominare licet. At perfectus circuitus eſt, ex tribus ſeptenarijs compoſitus, qui nimirum uiginti conſtat diebus. Vnde liquet non omnes ſeptenarios inuicem ſeparari, ſed nonnullos coniungi, ut etiam quaterniones. Nam hi teſte Oribaſio in ipſis partibus à præcedente numero incipiunt: poſt ipſas uero partes abſq; præce-

præcedente numero procedunt. Porro ſecundus ſextenarius circulus à primo diſiunctus eſt, teſtimonio Hippocratis ex Aphoriſmo quarto decimo libri ſecundi, ſecundi ſeptenarij, octauus dies initium eſt: tertius ſeptenarius circuitus ſecundo cohæret. Vnde fit ut non eadem proportio poſt quartumdecimum diem ſeruetur. Nam ab ipſo quartodecimo, qui finis ſecundi eſt, tertius incipit: poſt uigeſimum diem, idem circuituum ordo perpetuo cõſiſtit. Hinc eſt quod apud Hippocratem probetur maxime, poſt ſeptimũ, quartũdecimum, uigeſimum, uigeſimusſeptimus, trigeſimus quartus, quadrageſimus. Reſpondebit ergo trigeſimus quartus, quartodecimo, quippe qui ex duobus ſeptenarijs fit coniunctus. Et quadrageſimus, uigeſimo, ut qui tertium ſeptenarium coniunctum expleat. Eadem ratione commendat ſexageſimum, octuageſimum, centeſimum, centeſimum uigeſimum, ut perfectos circuitus. Iam quaterniones ita habent. Secundus & primus coniunguntur: tertius à ſecundo ſeparatur. Quartus autem tertio, & quinto coniungitur: quintus iterum ſexto. Atq; ita quoq; poſt uigeſimum, ut in ſeptenarijs proportio ſeruatur. Concidunt eis nonus, quintus, & tertius.

Sunt itaq; potentes ad iudicandum ſeptenarij: mox quaterniones. Quartus enim dies morbos qui primo non deſinunt, ſoluit. Vndecimus quos ſeptimus non diſcuſſit. At ſi maior morbus ſit quàm ut quarto die criſim ſubeat, certe ſolutio ipſius in eodem præparatur: ſeptimo autem finis morbi adijcitur. Qui uero morbi ſeptimo die non finiunt, undecimo natura ſoluere molitur. Atq; ſic in ipſo uel decernit, uel quarto decimo præparat. Ac omnibus pulchre euenientibus, nullo admiſſo errore, ad quaternionum circuitus iudicia omnino perueniunt. Erratis autem quibuſdam admiſſis, in coincidentes, ſeu intercalarios recidunt, quanquam in facta iam criſi iudicanda, præſtat eam in nono factam eſſe, quàm octauo, ut quæ ſit tutior & fidelior. Itaq; differunt quaterniones ab intercalarijs, natura & uſu: natura ut dictum eſt: uſu, quod ad futuræ criſis cognitionem ſufficiant. At morbi acuti impari dierum numero, longi pari iudicantur. Inuadunt quidam morbi ſecundum diem priore grauiorem habentes: quartum tertio, & totas acceſſiones in diebus paribus, qui longorum morborum iudices ſunt. Protinus autem ut acuti propter acceſſionis uehementiam finiuntur, hi etiam ſecundo die interficiunt, & quarto: uerum ſexto plurimos. Cæterum dies intercalarij, tertius, & quintus, non minus quàm quartus decernũt. Nam perturbationis euidentia naturam ea quæ moleſtant, etiam ante tempus propulſare compellit. Proinde primariam decernendi uirtutem non habent, ſed per accidens aliquod ſic eueniunt. Quoniã enim natura non conuenienti ſemper tempore de morbis decernit, ſed concitata plerunq; aliàs alijs de cauſis, à quibus acceſſio in morbis acutis maxime continua redditur, in imparibus acutorum iudicia fieri ratio eſt.

Exiguum naturæ impetum.) Hoc eſt, ſi uel modice natura ad expetendum aliena ſe accinxerit. Ex primo Galeni libro ad Glauconem de curatione doloris capitis hæc tranſcripta ſunt, ubi ita habetur: ἡ μὲν γὰρ ἑβδόμη ἡμέρα, καὶ κατὰ τὰς βραχείας παρασκευὰς τῆς φύσεως ἐξορμᾷ πρὸς τὴν διὰ κινώσεως κρίσιν. Hoc eſt: Nam ſeptimus dies etiam ex paruis naturę apparatibus ad criſim quę per euacuationem conſit, erumpit. Itaq; ad quartumdecimum uſq; diem ualentiſſima. Græce erat ἀγωνιστικώτατα, hoc eſt, maximo cum certamine, & impetu naturæ. Ex libro ſecundo de diebus decretorijs. ἀγωνιστικώτατα.

Prorſus elangueſcunt.) Superius dixit de diebus poſt uigeſimum ſuccedentibus: quod ſcilicet uehementiam in iudicando remittant. ita hic eos qui poſt quadrageſimum ſunt, prorſus elangueſcere in naturæ motibus. Gręce eſt τελέως εἰσὶν ἔκλυτοι, quod eſt, omnino ſunt reſoluti. Male autem in codice græco impreſſo eſt ἔκλυπτοι pro ἔκλυτοι. Nec hoc aduerterunt Oroſcius & Gemuſæus. Lectio c[odicis] gra[eci] caſtig[a]tur.

IN VIII. CAPVT.

Concoctionis ſigna.) Galenus lib. 1. ca. 3. de Criſibus eadem plane habet. Dicit autem ſigna decretoria nonnunquam male euenire, propterea quod apparentibus ſcilicet decretorijs citra concoctionem, natura ob perturbationis uiolentiam, quæ aliàs ab alijs cauſis accidit, ad expellendum coacta, criſis uel bona, uel mala fiat.

Neq; igitur per initia.) Ex eodem Galeni libro capite octauo ſumptum eſt: ſequitur autem in Paulo græco: ὅτι οὖν ἐν ταῖς ἀρχαῖς, ὅτι ἐν ταῖς ἀναβάσεσιν αὐτὰ φαίνεσθαι χρὴ, ἀλλ' ἐν τῷ τῆς παρακμῆς χρόνῳ. Hoc eſt: Neq; igitur per initia, neq; in augmento ipſa apparere, ſed declinationis tempore conuenit. Galenus autem habet: ὅτι γὰρ ἐν ἀναβάσεσι, ὅτι ἐν ταῖς ἀρχαῖς, ἀλλ' ἐν ταῖς ἀκμαῖς αὐτὰ ἐπιφαίνεσθαι χρή. Quod eſt: Neq; enim in augmento, neq; principio, ſed in uigore ipſa apparere oportet. Cui lectioni ego aſſentior. Nam teſtimonio Galeni libro tertio de Criſibus, capite quinto: Exquiſita concoctio ſtatus tempore conſit. Ergo ſi morbus ante ſtatum iudicatus fuerit, malo eſt. Mutandum itaq; in Paulo ἐν τῷ τῆς παρακμῆς in ἐν τῷ τῆς ἀκμῆς. Hoc non intellexiſti Oroſci, nec tu Gemuſæe aduertiſti. Lectio c[odicis] dicis gra[eci] ci uiciata

Si acceſſiones urgeant.) Galenus libro tertio de criſibus, capite quarto inquit, in hunc modũ: ἐὰν μὲν γὰρ ἐπείγοιντο, καὶ προλαμβάνοιεν ἀεὶ τῆς συνήθους ὥρας &c. Hoc eſt: Si enim urgeant, præuertantq; horam conſuetam. Paulus habet: ἐὰν μὲν ἐπιτείνοιντο, hoc eſt, ſi intrudantur, quod poſtea explicatur per hanc clauſulam: Et uehementiores multo fiant. Quare cum Galeno etiam legendum cenſeo, ἐπείγοιντο, non ἐπιτείνοιντο, quanquam non adeo refert, utrum malis. Galenus certe paulo poſt eodem uerbo eadem in re utitur: πρόδηλον inquiẽs: ὡς ἐπὶ τὴν κρίσιν ἐπείγεται &c.

Item ijs qui ob rigores.) Nempe ijs qui febribus laborant intermittentibus. Parum proprie dixi rigores, nam hi proprie de frigoribus uehementibus, aut duritie ex frigore contracta, aut etiam ſine frigore dicitur. Vt apud authores idoneos eſt inuenire. Græca autem dictio ῥῖγος, totius corporis concuſſionem ſignificat. Celſus eam uocabulo horroris, qui græcis φρίκη dicitur, interpretatus eſt. Plinius tamen libro ſeptimo capite Rigor.

pite quinquageſimo ſcribit: Certis peſtifer calor remeat horis, aut rigor. Capiamus itaq; hoc loco rigorem, pro uehementi horrore, ut Galenus eſt autor.

IN X. CAPVT.

ANte quamlibet iudicationem, ægrotus grauiter excruciatur.) Caput hoc ex primo Galeni ad Glauconem libro, ſumptum eſt. Excruciatur autem grauiter, quia natura in totum contra morbum inſurgit, ad expellendum ea quæ præter naturam ſunt. Græce eſt δυσφορία προηγεῖται. Hoc eſt ad uerbum: Difficilis tolerantia præcedit. Nam δυσφορεῖν uerbum, ſignat ægre morbum ferre, inquietum eſſe, exagitari, & affligi.

Atq; his obuenientibus.) Galenus libro citato: εἰ γὰρ ἐπὶ τούτοις ἅπασιν. Hoc eſt: Si enim præter hæc omnia. Sublimius attollantur. Galenus libro tertio de prænotione ex pulſibus ſumpta, inquit pulſum ſublimem omnem excretionis indicem eſſe.

Ad hæc ſi dies decretorius indicetur.) Hoc eſt ſi prædicatur ab alio cōtemplatorio, ut ſeptimus à quarto, quartusdecimus ab undecimo &c.

Exilientem.) Subaudi è lecto. Galenus in cōmētario quem inſcripſit περὶ προγνώσεως, in hunc modum habet: Cū natura incūberet in ea quę grauabāt, expellenda, æger erexit ſe tanquā uellet è lecto exilire: Rogatus cur id uellet facere, reſpōdit ſe uidere ſerpentem rubrū ex tegula ſemergentem, ac uereri ne in uia ille aberrans, ſuper ipſum caderet, eoq; fugere in locum quo decumbebat.

Si qua partium ipſius palpitet.) εἴ τι πάλλοιτο græcus codex habet, ut etiam Galeni primus ad Glauconem. Signat autem πάλλομαι, idem quod moueor, concutior, palpito. Vide libellum Galeni de palpitatione, quam alij tremorem interpretantur. Libro primo de criſibus pro πάλλοιτο habetur, σείεται, quod eſt, mouetur, additurq́; καὶ τρομῶδες γίνεται, id eſt, & tremulum fit, ut labrum. — *Margin:* πάλλομαι.

Venæ in temporibus.) Quod ſignat ſanguinem ad ſuperiora erupiſſe, & calidiſſimum, cum alioquin proprium ſit arteriarum pulſare.

IN XI. CAPVT.

SI euacuatio.) Ex Galeno de criſibus tertio capite tertio fere omnia tranſcripta ſunt. Meminerint autem lectores, aliquando me dictione greca criſi ſcilicet uti, quod medicorum familiæ ſit & uſitata, & familiaris. Aliquando interpretor iudicium, uel iudicationem: quod ut mihi liceat poſt alios, oratos ipſos uolo. — *Margin:* Criſis. Iudicium. Iudicatio.

IN XII. CAPVT.

PVlſus.) Hoc caput ex uarijs Galeni libris de pulſibus tranſcriptum eſt. Primum itaq; Paulus definitionem ponit, qua dicit cor et arterias attolli, & deprimi. Attolluntur autem, longis fibris in ſe coeuntibus: alijs omnibus relaxatis. Submittuntur, hoc eſt deprimuntur, aſtringuntur, longis relaxatis, latis in ſe coeuntibus. Græce eſt ὁ μὲν σφυγμὸς κίνησίς ἐστιν καρδίας καὶ ἀρτηριῶν κατὰ διαστολὴν καὶ συστολὴν γιγνομένη. Hoc eſt: Pulſus ſane motus eſt cordis, & arteriarum, qui fit ſecundum diaſtolen & ſyſtolen. — *Margin:* Pulſus partes.

Fuliginoſa.) Quæ ex functione obita collecta ſunt. Nam hæc teſte Galeno, non aliter calorem natiuum, quàm flammam ignis extinguunt.

Primum pulſuum genus.) Hoc ad uerbum ex Galeni libello ad candidatos medicinæ ſumptū eſt. Habetur enim: Ex ijs quæ propria motus ſunt, celeritas exiſtit & tarditas: alius urgens motus, alius reſolutus.

Quoniam enim.) Hunc ſyllogiſmum ex primo de differentijs pulſuum mutuatus eſt. Verba ita ſonant: Quia uero & arteria tria interualla ſortita eſt, ſicut aliud quoduis corpus, longum latum, & profundum, neceſſe eſt omnino in ſingulis diſtantijs quantitatem diaſtoles, & ſyſtoles metiri. Verti autē interuallum, διάστασιν, quod neoterici dimenſionē interpretantur. Celſus lib. tertio dixit: Si uenæ non æquis interuallis mouentur, arterias intelligens. — *Margin:* διάστασις. Interuallum.

Humoris infuſi.) Galenus libro de dignoſcendis pulſibus quarto etiam ex infuſione humoris differentiam pulſus conſtituit. Nam alias plus, alias minus in ea continetur, nunc craſſior, nunc tenuior, nunc aquoſa, nunc aerea humiditas.

Pleniorem.) Verba ſunt Archigenis apud Galenum lib. quarto de dignoſcendis pulſibus, admodum obſcura, ut lectores facile iudicabunt. Cæterum plenus pulſus habet tria genera, ut ſummatim dicam: Primum, quod ipſum corpus arteriæ, quo ſtatu ſit declarat: alterum quod qualitatem ſubſtantiæ quam continet: tertium natiui ſpiritus facultatem indicat. — *Margin:* Pulſus plenior.

Quoniam uero caloris.) Hic locus ad uerbum ex libro primo de differentijs pulſuum deſumptus eſt. Verba ita ſonant: ὅτι κατὰ τὸν τῆς ἀρτηρίας τόπον, σφοδρότερον γνωριζομένης τῆς τοῦ πυρετοῦ θερμότητος οἶδε τις ἔστιν, ἢ εἰ κατ' ἄλλο τι μόριον ἅπτοιο, πιθανὸν ἄλογον εἶναι τισι καὶ τοῦτο γένος σφυγμῶν συναριθμῆσαι τοῖς ἄλλοις. Ex qua lectione uidetur addendum in Paulo τινὶς, ut ſit ἠξίωσαν τινὲς καὶ τοῦτο &c. quod præterierunt Ariſtarchi. — *Margin:* Corrigitur exemplar.

Nam cum arteria.) Galenus primo de differentijs pulſuum in hunc modū habet: τῆς ἀρτηρίας σώματος ὄντος κοίλου, καὶ μακροῦ καὶ περιφεροῦς, κινουμένης τε διὰ παντὸς διπλῆν κίνησιν ἐξ ἐναντίων σύνθετον μορίων: ἢ γὰρ εἰς ἑαυτὴν συνιζάνει πανταχόθεν ἢ διαστέλλεται πανταχόσε, καὶ ταύτας τὰς διπλῆς κινήσεως ὀνομαζομένης σφυγμοῦ, διττὰς ἀναγκαῖον αὐτῇ συμπίπτειν ἠρεμίας ἐφ' ἑκατέρα &c. Hoc eſt, ut grææ linguæ ignari intelligant. Cum arteria corpus ſit cauum longum, & teres, moueaturq́; perpetuo duplici motu, ex cōtrarijs compoſito particulis (uel enim in ſe undiquaq; ſubſidet, uel in omnem partem attollitur, qui motus duplex appellatur pulſus.) neceſſe eſt, ut duplex ei quies in utroq; coincidat. Deinde pergit, atq; has duas quietes exercitata manus cognoſcit, & ratio demōſtrat. Pauli lectio uidetur corrigenda. Habet enim codex impreſſus τῆς γὰρ ἀρτηρίας διπλῆν κινουμένης κίνησιν ἐξ ἐναντίων συγκειμένην κινήσεων. Quod eſt: Cum enim arteria duplici moueatur motu, contrarijs compoſito motibus, pro ἐξ ἐναντίων συγκειμένων μορίων. Sic itaq; tu corrigito. Oroſcius & Bafilienſis corrector hoc ſponte ſua ſcilicet omiſerunt. — *Margin:* Corrigitur codex grecus.

Differentiæ rhytmi.) Ex primo de differen-

tijs pulſuum Galeni tranſcripta ſunt. Quare qui omnia planius fuſiusq́ explicata deſiderabit, ad eos ſe commentarios conferat.

Ac cum ſecundum magnitudinem inæqualitas, id quod maturius, aut tardius aſſumpſerit.) Hoc eſt, ut apertius interpreter: quanquam ſic habeant, ac cum inæqualitas ex magnitudine ſumpta, inęqualitatem quæ celeritatis, aut tarditatis ratione conſtat, aſſumpſerit. Sed malui eſſe obſcurior, quàm non fidelis Ariſtarchis noſtris uideri.

Ac ſi id quod in ſitu eſt.) Eadem locutio. Idem intelligo, ac ſi dicas: Si eam differentiam inęqualitatis ſumpſerit, quæ ex ſitu arteriæ capitur.

Porro opportunum erit.) Sequentia Pauli dicta, ex Galeni libris de cauſis pulſuum, & de prænotione miro artificio, compendioq́ ſunt decerpta.

Magnus igitur pulſus.) Galenus primo περὶ προγνώσεως σφυγμῶν, in hanc ſententiam ait de magno pulſu: ἤτοι γὰρ διὰ τὴν ἰσχνότητα τοῦ σώματος, ἢ διὰ τὴν θερμότητα τῆς κράσεως, ἢ διὰ τὴν ἐπίκτητον κίνησιν. Hoc eſt: Vel enim fit ob corporis (intellige arteriæ) gracilitatem, aut temperamenti calorem, aut motum acquiſitum.

Cauſę ipſius naturales.) Paulo poſt Galenus habet: ἀλλ' αἱ μὲν ἐπίκτητοι κινήσεις, αὐτίκα καθίστανται, παραμένουσι δ' ἔτι διὰ τὴν ἰσχνότητα, καὶ τὴν κρᾶσιν, quod eſt: Verũ motus aſcitícij ſtatim ſubſidunt. qui autem ex gracilitate, & temperamento proueniunt, adhuc perſeuerant.

Vt etiam manu admota.) Galenus ὥστ' ἐνεῖναί σοι τῶν σφυγμῶν ἁψαμένῳ, κἄπειτα βραχὺ διαλείποντι, καὶ πάλιν ἐφαψαμένῳ σαφέστατα διαγνῶναι τὴν μεταβολήν. Hoc eſt: Vt liceat tibi pulſus tangenti, & deinde paululum intermittenti, rurſusq́ iterum attingenti, mutationem manifeſtiſſimam dignoſcere &c. Habetur autem in codice græco Pauli bis πάντως, tu igitur poſtremum expunge, quod neglexerunt noſtri maſtiges.

Textus græcus caſtigatur.

Qui ſane ob balineas.) Hæc fere & ſequentia libro primo iam citato inuenies. Niſi quod Galenus uerbis nonnihil immutatis eadem dicat.

Ex humorum putredine magnus, ad magnitudinem, adhuc ſubmiſſionem magis citatam.) Galenus libro ſecundo προγνώσεως σφυγμῶν hanc ſententiam interpretatur in eum modum: δηλώσει τοιγαροῦν τὸ μὲν τάχος τῆς συστολῆς ἀξιόλογόν τι πλῆθος αἰθαλωδῶν περιττωμάτων ἀθροίζεσθαί τε ἅμα καὶ ἐκκρίνεσθαι. Et ſtatim: παμπολὺ μὲν γὰρ ἀθροίζεται κατὰ τὰς σήψεις τῶν χυμῶν &c. Hoc eſt: Indicabit igitur, celeritas quidem ſyſtoles, eximiam quandam fuliginoſorum excrementorum copiam colligi ſimul, & excerni &c. Permultum enim ex humorum putredinibus colligitur. Iam libro primo de cauſis ita habet: Cum refrigerantem cauſam attrahit corpus arteriarum diſtenditur: cum fuliginoſum excernit, comprimitur. Superat autem aliàs diaſtole, cum ſcilicet maior refrigerij uſus eſt. Syſtole, cum plura recrementa expelli deſiderant.

Cauſę pulſuũ & eorum differentiæ.

Verum ad magnum pulſum.) Galenus primo de cauſis: Conuenit igitur tria cauſarum genera ſibi mutuo opitulari, ut pulſus magnus aut celer fiat: nempe uſum generationis ipſorum urgentem, uirtutem robuſtam, arteriarum tunicas molles, aut non omnino duras.

Celeritas accedit.) Eodem libro: Copioſiore calore in corpore collecto, neceſſe eſt animal maiorem deſiderare reſpirationem: pulſusq́ maiores. Qua autem ratione maiores, hac etiam uelociores & frequentiores. Vt enim ſitientes non ſolum multum, ſed etiam cito, & frequenter potionem aſſumunt, ita qui refrigerantem ſubſtantiam requirunt, multam ſimul hanc, & celeriter & frequenter attrahunt. Quare proprij ſunt copiæ caloris pulſus magni, celeres, & frequentes non tamen neceſſarij ſequentes, uerum ſi nullum ex prędictis impedierit.

Non amplius id quod in.) Primo de cauſis Galenus. Fortaſſis uidebuntur pugnare ea quæ apparent tum inter ſe, tum unà cum cauſis propoſitis. Conuenit enim, ut in caliditate, primum ſane magnitudo, mox celeritas, deinde frequentia erat, ita etiam in frigiditate, primum ſane oriri paruitatem: mox tarditatem: tertium raritatem. Quæ igitur ſolutio? Quoniam uirtute robuſta, & ſi uſus paulo minor fuerit, primam ſane actionem neq; exiguam, neq; tardam neceſſe eſt fieri, ſecundam uero poſt longius tempus, ſi uſus urget, ratio eſt abſolui. Sicut enim cum urgebat ſtimulabatq́, & impellebat uirtutem ad actionem, ita cum non urget, diutius conquieſcere permittit.

Dubij ſolutio.

Sin autem tarditas paruitasq́ accreuerint, è contrario raritas in crebritudinem.) Quod fit cum non totum arteriæ ſpacium abſoluit pulſus, ſed medium duntaxat, unde ſæpius repetere cogitur: alioqui in magno uſu cum frequens eſt, totum ſpacium peragit, crebro id repetens. Si uero maior frigiditas oborta ſit, eoq; uſus abunde ſolutus fuerit, unà quidem cum eo motus etiam celeritas ita ſoluetur. Minor autem erit & diaſtole ſi plurimum fuerit aucta frigiditas, rariſſimos quidem, non tamen & tardiſſimos, & minimos pulſus fieri neceſſe eſt: ſed tardiores ſemper, & minores ſufficit. Quippe uirtute robuſta abſolute tardi, aut parui nunquam fient, etiam ſi uſus admodum fuerit ſolutus.

Itaq; latitudo.) Latos omnino pulſus poſt criticas excretiones fieri docet Galenus libro ſecundo de pulſuum cauſis. Paulo poſt: Frequenter lati fiunt ob humiditatem, & præſertim cum ipſa corpora arteriarum irrigua fuerint, ut in hydrope, aliquando ob pondus, quod extrinſecus arterijs accidit. Id autem pondus plerunq; cutis ipſius rugoſitas eſt.

Quemadmodum ſublimitas.) Sublimis in ira & ante criſes, ſcilicet cum natura ijs quæ moleſtant, expellendis incumbit.

Longus.) Cum quo reliquarum duarum diſtantiarum quãtitas exiſtimatur, ob tenuitatem corporis aut peculiarem magnitudinem talis efficitur. Nam aliquando motus quatuor digitis occurrit arctus ſane & gracilis adeo ut chordam tenuem repræſentet. Siue enim ueluti gracilis cuiuſdam chordę, ſiue ut pili occurſus appareat, ex hoc ipſo magna quædam tunicæ arteriarum duricies apparet.

Non enim extrema.) Idem Galenus habet

primo

primo περὶ προγνώσεως σφυγμῶν hiſce uerbis: ἀσφυξία κατὰ μὲν τὴν ἀλήθειαν οὐδέποτε ἐν ζῶντι σώματι γίνεται. Hoc eſt: Pulſus defectio reuera quidem nunquam in corpore uiuo accidit.

Corpore emaciato.) Hanc ſententiam & ſuperiorem in libello de pulſibus quem ad candidatos inſcripſit.

Vires diſſoluuntur.) Vide libellum iam citatum, & prognoſticum.

Durum pulſum.) Galenus lib. 3. de differentijs pulſuum in calce: & 1. de dignotione: Durus inquiens, & uehemens eſſe poſſunt, ſed non uehementiſſimus, & duriſſimus. Vide etiam primum de preſagijs pulſuum.

Reliqua pituitę uicia.) Alia quę arteriarum tunicas humiditate multa, & pręcipue pituitoſa irrigant. Primo de cauſis ad calcem.

Rhytmus.) Vide ſecundum Galeni librum de preſagijs, & tertium de cauſis pulſuum.

Pulſus deficiens unde.

Deficientes.) Alij uocant intermittentes. Fit quando facultas grauatur humorum copia, et impeditur, quo minus motum conuenienti tempore auſpicetur: uel ob craſſitudinem, uel copiam humorum ora arteriarũ cordi uicinarũ obſtruentē.

coincidēs pulſus:

Coincidentes.) Fiunt hi teſte Galeno ob frequentiam inæqualem: quod cor ſępe functionē minus ac uſus exigit, obierit. Hoc autem ipſum rurſus fit, uel grauato corde humorum copia, uel inſtrumentis obſtructis, uel coactis: quæ & deficientiũ cauſa erat. Differunt autem inter ſe, quod coincidentes uirtutem teſtentur repugnantem, et contendentem cum ijs quæ moleſtant. Deficientes, detrectantem id ſubire. Coincidentes ſæpe criſim intulerunt. Deficientes illis periculoſiores. Vtriq; accidunt in febribus ardentibus.

Inclinans.

Inclinantes.) Cũ uirtus imbecillis uerit, corpora autem arterias ambientia, emaciata & colliquata. Multæ ſunt cauſæ. Inflãmationes, ſcirrhi, abſceſſus, phymata cruda, omnis tumor præter naturam, duricies ſqualida, frigiditas nimia. Galenus primo de cauſis.

Caprizãs

Caprizans,) Fit cum uirtus quantũ ad ſe pertinet, naturale robur ſeruat, ſed à motu impeditur, uel propter copiam immodicam uel obſtructionem, uel inſtrumentorum compreſſionem. Vide ſecundum de cauſis pulſuum.

Dicrotus.

Dicrotus.) Hic & caprizans bis feriunt, ſed dicrotus duritiam inſtrumentorum habet, & intemperiem.

Vndoſus & uermiculans.) Hi duo quantitate ſola differũt, una ſpecies exiſtens. Sunt autem in diuerſis particulis, ſed uno in pulſu, cauſa eſt, imbecillitas uirtutis, aut copia humorum, aut mollicies inſtrumentorum extrema: cum robur uitale arteriam nequit attollere.

IN XIII. CAPVT.

Aluus.

ALuus optima.) Hoc caput partim ex prognoſticorum ſecundo, partim ex primo de Criſibus libro Galeni ſumptum eſt. Dixi autem aluus, pro deiectione, ſecutus Celſum, qui libro ſecundo eandem fere ſententiam habet: At uenter ei qui à periculo tutus eſt, reddit modo mollia, figurata, eodem fere tempore, quo ſecunda ualetudine aſſueuit, modo conuenientia his quæ aſſumuntur. Ceterum qui cauſas omnium uolet intelligere, commentarium ſuprà citatum lectitet.

Leuiter ruffa.) Sic interpretatus ſum ὑπόπυῤῥον quaſi dicas ſubruffa: hoc eſt, quam bilis exio cinore leuiter tinxerit.

συνεστηκός.

Conuenienter ſpiſſa.) Gręce eſt ἅμα τῇ προσηκούσῃ συστάσει, quod eſt cum conuenienti ſpiſſitudine. Apud Galenum de Criſibus non eſt, quod ſatis in uerbo συνεστηκὸς, hoc eſt, cohærens, intelligatur.

Non nimis fœtida.) Hippocraticum eſſe dixit Galenus, quod Celſus aliquando interpretatus eſt, mali odoris, aliquando ſi magna fœditas odoris acceſſit.

ἀχύμωτον. Leonicenus.

Non exuccata.) Hoc eſt: Ex qua humiditas chyli, aquoſitasq́ non ſit per uenas meſaraicas iecori diſtributa. Vt fere idem ſit, quod aluus liquida aquoſaq́;. Cum enim diſtributio parum abſolute peragitur in uentre, excrementa liquida, tenuia & aquoſa permanent, ſi Galeno & rationi credimus. Græca dictio eſt ἀχύμωτον, quam Leonicenus uir alioqui in Italia habitus maximus in re medica, uertit, humoris expers, quod quàm ſit ad rem, eruditi iudicent. Eſt autem ἀχύμωτον, id quod Galenus libro octauo de compoſitione medicamentorum ſecundum locos, ἀνεκχύμωτον dixit, in hac nimirum ſententia: ὅταν μὲν οὖν ἕλκειν ἐκ τῆς κοιλίας τε καὶ τῶν ἐντέρων τὴν τροφὴν ἀτονήσῃ τὸ ἧπαρ ὑγρὰ, καὶ ἀνεκχύμωτα ἐκκρίνεται διὰ τῆς ἕδρας. Hoc eſt: Cum igitur iecur alimentum ex uentriculo & inteſtinis præ debilitate nequiuerit attrahere, liquida, & non exuccata per ſedem excernuntur &c. Ex hiſce uerbis liquet non debere accipi pro ἀχύλωτον, aut ἀχυλοποιηθὸν, ſicut nonnulli interpretantur. Nam deiectio liquida, et tenuis eſſe poteſt, etiam ſi uenter pro munere ſuo ſit functus. Neceſſe autem eſt & circumpoſitas partes à uicio immunes eſſe, & diſtributionem probe in iecur fieri, ut alimentum concoctum eſſe, ex aluo iudicemus. Cæterum ἀχύμωτον uidetur contrarium fere eſſe uerbo συνεστηκός. Nam hoc tã eſt ſubſtantia moderatum, ut undiq; cohæreat, ſimulq́ exiſtat molle. Illud contrà tam liquidum, ut undiquaq; diffluat.

At mere ruffa.) Iam ad tertium deiectionum genus deſcendit, quod nonnihil ex recrementis à toto corpore in uentrem confluentibus, non ex ciborum confectione iudicare poteſt.

Viridis, æruginoſæ.) Aeruginoſa in uentre gignitur & porracea: aliæ bilis differentiæ in uenis procreantur teſte Galeno in commentario de atra bile.

σύντηξις.

Animantis particularum conſumptionem.) Græce eſt σύντηξιν δηλοῖ τῶν τοῦ ζώου μορίων, quaſi dicas colliquationem animantis particularum indicat. Intellige autem ſolidarum: quæ abſolute particulæ dicuntur.

IN XIIII. CAPVT.

VRina igitur.) Ex libro primo de Criſibus omnia mutuatus eſt Paulus: Cæterum ubi de exacte aquoſa agit, Galenus fuſius, pleniusq́ perſequitur. Habet autem Paulus: τὸ δὲ ἐσχάτως ἄπεπτον, ὅπερ ἐστὶ τὸ ὑδατῶδες ἀκριβῶς, οἷον ἀπεγνωσμένης πέψεως σύμπτωμα τοῖς φλεβώδεσι γένους ὑπάρχον. Hoc ut interpretatus ſum. Galenus autem τὸ τοι-

 συν

Vrina cruda. ἣν ἐσχάτως ἄπεπτον ὑπὲρ ἅπαντα ταῦτ' ἐστίν. εἴη δ' ἂν ὑδατῶδες ἀκριβῶς τὸ τοιοῦτον, οὔτ' ἤδη πεττόμενον, ὡς τὸ θολερὸν, οὔτε μέλλον, ὡς τὸ μετ' ὀλίγον ἀναθολούμενον, ἀλλ' οἷον ἀπεγνωσμένης τῆς πέψεως σύμπτωμα, τὸ τοιοῦτο τοῦ φλεβώδους γένους ὑπάρχει πάθος, οἷον ἀκριβὴς ἀπεψία γαστρός. Quod eſt: Itaq; extreme cruda præter has uniuerſas exiſtit. Talis autem erit exacte aquoſa, ut quæ nec modo coquatur ut turbida, nec coquenda eſt, ut quæ paulo poſt turbatur, uerum ut deſperatæ concoctionis accidens. Talis uenoſi generis affectus exiſtit, qualis exacte uentris cruditas.

His uicina eſt.) Recenſet ordine crudarum differentias, quas etiam Galenus breuiter hunc in modum commemorat: χείριστον μὲν ἡ εἰς οὖρα διάρροια. μοχθηρὸν δ' ἱκανῶς καὶ τὸ λεπτὸν οὕτως καὶ λευκὸν, οἷόνπερ καὶ τὸ ὕδωρ. τούτῳ δ' ἐγγύς ἐστιν ἕτερον οὖρον ἐν πολλαῖς τῶν νόσων φαινόμενον, ὡς οἴνου δοκεῖν ἱκανῶς λευκοῦ καὶ λεπτοῦ μεμιγμένην ἔχειν ἰδέαν. Quod eſt: Deterrima quidem in urinas profluxio. Iam uero praua admodum eſt tenuis adeo & alba, qualis & aqua exi-

Aduerte. ſtit. Huic autem uicina eſt alia urina, quæ in multis morbis apparet: & uini albi admodum & tenuis mixtam habere ſpeciem uideatur &c. Paulus fere eadem habet, niſi quod οἴνου hoc eſt, uini, nullam mentionem faciat. Tu igitur apud te conſidera, num Galeni ſcripturam malis, an intelligere ἐγγὺς ἱκανῶς τοῦ λεπτοῦ καὶ λευκοῦ, quod eſt: Alteram urinam eſſe admodum propinquam tenui & albę urinæ, quæ aquam repræſentare dicebatur. Oroſcius locum hunc nimia ſua diligentia intactum præterijt.

Caſtigantur gręca. Tantum uero craſſicie ipſam ab aquoſa.) In græco codice eſt τοῦ ὕδατος, hoc eſt, ab aqua ubi legendum ſit ὑδατώδους, id eſt, ab aquoſa, nec hoc aduerterunt Ariſtarchi.

IN XV. CAPVT.

SPutum ſubflauum, ſubrufum.) Ex eodem Galeni loco, & Oribaſij ſexto libro collecta iſta uidentur. Hippocrates in prognoſticon ſecundo prius omnia eſt complexus.

Sputa. Etenim præter ſanguinem.) Hæc periodus libro ſecundo prognoſticon à Galeno ſic ſcripta eſt: πλὴν γὰρ τοῦ αἵματος, ὅστις ἂν ἄκρατος ᾖ μοχθηρὰν ἐνδείκνυται διάθεσιν, ἐπὶ θερμότητι φλογώδει τὴν γένεσιν ἔχων, ὁ μὲν ξανθὸς, βεβαπτισμένης αὐτῆς τῆς ὀρρώδους ὑγρότητος, ἧς ἐπιμιγνυμένης ὠχρὸς ἐφαίνετο, ἡ δὲ ἰώδης ἐξ ὑπεροπτήσεως ταύτης. ὁ δὲ μέλας, ἤτοι τῆς αὐτῆς ὑπεροπτηθείσης, ἥπερ δὴ κακίστη τε καὶ διαβρωτικωτάτη γίνεται μέλαινα χολή, ἢ τοῦ παχέος αἵματος ὁμοίως ξηρανθέντος, ἢ λόγῳ νεκρώσεώς τε καὶ ψύξεως Hoc eſt: Nam præter ſanguinem, quicunq; ſyncerus humor fuerit, prauam indicat affectionem, ex flammea caliditate trahens originem. Flauus ſanè, ſeroſa ipſa humiditate retorrida, qua admixta, pallidus apparebat. Eruginoſus autem, hac nimium aduſta. Niger, uel eadem ſupra modum aduſta, quæ efficitur atra bilis & peſſima, & maxime erodens, uel craſſo ſanguine ſimiliter reſiccato, uel ratione tum mortificationis, tum perfrictionis.

Cruenta igitur.) Galenus loco iam citato in iſtum modum habet: τὰ μὲν γὰρ αἱματώδη καὶ φλεγματώδη, μέτρια, τὰ δὲ τῆς ξανθῆς ἢ μελαίνης χολῆς, χαλεπά. διαβρωτικὰ μὲν γάρ ἐστιν ἄμφω τῶν σωμάτων, καὶ τοῦτ' αὐτοῖς κοινόν. Hoc eſt: Etenim cruenta & pituitoſa moderata: Flauæ autem, aut nigræ bilis ſputa difficilia. Quippe ambo corpora erodunt, atque hoc ipſis eſt commune. Paulus non habet, φλεγματώδη.

Nam ſi prompte excreentur.) Hoc eſt ex Hippocrate: εἰ γὰρ εὐπετέως ἀναπτύοιτο. Galenus interpretatur dictionem εὐπετέως, quod nos uertimus prompte, hoc pacto. τὸ δὲ εὐπετέως ἀντὶ τοῦ ῥᾳδίως τε καὶ ἑτοίμως οἱ Ἕλληνες λέγουσι. Rurſus: εὐπετὴς γὰρ ἀναγωγὴ πτυέλου, τουτέστιν ἑτοίμη τε καὶ ῥᾳδία γίγνεται, μήτ' ὀδύνης ἰσχυρᾶς οὔσης κατὰ τὸν θώρακα.

Caſtigatur codex græcus. Valde craſſum) Græcus codex habet ὑπόπαχυ, quod eſt ſubcraſſum, pro ὑπέρπαχυ, hoc eſt, ſupra modum craſſum, ex pituita nimium aſſata nimirum. Preterijt Gemuſæus.

Emendãtur gręca. At ſi expuatur quidem.) Codex græcus deprauatus eſt, habet enim εἰ δὲ μὴ πτύοιτο μέλαν, ἀλλά, pro εἰ δὲ μὴ πτύοιτο μὲν, ἀλλὰ &c.

IN XVI. CAPVT.

DIarias febres. Hoc principium ſumptum eſt ex primo Galeni libro ad Glauconem circa principium.

Diaria. Dicuntur autem ἐφήμεροι græcis, quaſi dicas ad diem durantes, ἀμφημέριοι autem, circa ſingulos dies infeſtantes, quotidianæ uno uerbo latinis appellantur.

Opportuni ſunt.) Iſta cum ſequentibus ex octauo Methodi Therapeutices huc tranſlata ſunt. Paulus ἐφ' ὧν αἱ ἀπόρροιαι τοῦ σώματος εἰσὶν οὐκ ἀτμώδεις, ἀλλὰ δριμεῖ τε καὶ οἷον καπνώδεις ἔχουσιν &c. Galenus autem habet: ἐν οἷς ἐστὶ τὸ διαπνεόμενον οὐκ ἀτμῶδες, οἷόνπερ ἐν τοῖς εὐχύμοις, ἀλλὰ δακνῶδες, καὶ δριμὺ, καὶ καπνῷ παραπλήσιον ἢ λιγνύϊ &c.

Conferuntur loci. Lauare quidem non ſubinde.) Paulus græce habet λούειν μὲν μὴ πολλάκις, hoc eſt ut uerti. Galenus autem οὔτε τρίψεων, οὔτε λουτρῶν δέονται πολλῶν, quod eſt: Neq; frictionibus, neq; balneis multis indigent.

Græca uitiata. Vehementer refrigerata.) Grecus codex deprauatus eſt. Habet enim ψυχρὸν τὰ δὲ αὐτὰ σφοδρῶν καταχεῖν &c. Vbi ſit legendum ψύχοντα δὲ αὐτὰ σφοδρῶς, ut nos etiam uertimus.

Victus dulcibus.) Hoc eſt bonis. Nam bonus in corpore ſuccus aut ſanguis, dulcis & eſt, & dicitur: malus autem, amaram, acidam, aliamue qualitatem extraneam habere oſtenditur. Perperam igitur nos corripuit Oroſcius, quod dulcis ſucci γλυκύχυμος uerterim, cum idem ſit dulcis & bonus in probi ſanguinis ſignificatur.

Codex græcus uitiatus. Male habet græcus codex γλυμύθυμος. Vide Galeni octauum circa principium.

Græca emendãtur Aliquos horum nutrire.) Codex græcus eſt deprauatus, habet τούτων τινὰ τρέφειν, pro τούτων τινὰς τρέφειν. Vide octauum Galeni de morbis curandis. corrigenda ſunt omnia exemplaria impreſſa.

Sed ulceri quod.) Plenius in Galeno hæc ſententia habetur in hunc modum: ἀλλὰ τοῦ ἕλκους ἐφ' ᾧπερ ἂν ὁ βουβὼν αὐτοῖς εἴη γεγονημένος, αὐτοῦ τε τοῦ βουβῶνος προνοησάμενοι λούονται κατὰ τὴν παρακμὴν τοῦ γενομένου παροξυσμοῦ. Hoc eſt: Sed ulceri ob quod Bubo ipſis fuerit excitatus, ipſiq; buboni proſpicientes in acceſſionis declinatione lauant.

Cæte-

Cæterum à uino.) Hec clauſula ad uerbum ex primo ad Glauconem ſumpta eſt. Vbi etiam dictio πρὶν accipitur pro μέχρις οὗ, hoc eſt donec: aut ſic dicendum: Cæterum priuſquam inflammationes fuerint ſolutæ, arcendi à uino ſunt ęgroti. Atq; hoc pacto ſeruabit dictio communem ſignificatum.

IN XVII. CAPVT.

Grȩca corrigenda.

PVtridæ febres.) Hoc caput ex primo Galeni de febribus libro totum tranſcriptum eſt: ſed uarijs ex locis. Textus autem in grȩco Pauli codice deprauatus eſt. Habet enim τῶν ἐπὶ σήψει πυρετῶν διάγνωσις, τῷ μηδὲν τῶν προκαταρκτικῶν αἰτίων προηγήσασθαι, καὶ τὸ μὴ ἀπὸ ῥίγους δὲ ἄρξασθαι τὸν πυρετόν. Hoc eſt: Febrium ex putredine contractarum dignotio eſt, quod nulla cauſa primitiua præceſſerit, & quod non à rigore febris inceperit &c. Quȩ ſententia plane falſa eſt. Nam proprium plane febrium putridarum eſt à rigore inchoare. Oroſcius & caſtigator Baſilienſis, clariſſimi & medici, & philoſophi, ut ipſi audire uolunt; hæc opinor tanquam parua neglexerunt. Tu autem quiſquis ueritatem amas in hunc modum corrigito: τῶν ἐπὶ σήψει πυρετῶν διάγνωσις τὸ μηδὲν προκαταρκτικῶν αἰτίων προηγήσασθαι, τὸ δὲ ἀπὸ ῥίγους ἄρξασθαι τὸν πυρετόν, ὅτ' ἐγκαύσεως &c.

Nota.

Corrige græca.

Hoc enim ſingulariter.) In codice græco ſuperfluum eſt τὸ, poſt μέγιστον adde δὲ particulam. quia noua incipit oratio.

Similiter ad ipſas.) Græce eſt ἴδιόν ἐστι μάλιστα τῶν τοιούτων πυρετῶν. Galenus habet: ἴδιον δὲ ἐστὶ ἐν τοῖς μάλιστα. Si uoles, ita legito.

IN XVIII. CAPVT.

SI uires ſint ualidæ.) Ex Galeni undecimo Methodi ſumpta ſunt ad uerbum. In nono libro circa principium, ait in eundem fere modum: Nam ſi præcedat ciborum cruditas, tanto tempore differre uenæ ſectionem iubebis, quantum ſatisfacere, tum ad eorum concoctionem, tum ut excrementa deſcendant, uidebitur.

Putrida per urinas.) Et hæc ex undecimo, ſed paulo ante, mutuatus eſt Paulus. Oportet enim id quod putruit, omni ratione uacuare, quod reliquum eſt, moderatis motibus, & refrigerante perſpiratu, ad exactam ſymmetriam reducere &c.

Si uero febris magnitudo.) Galenus addit ad planiorem intellectum, ut in continuis. Hæ enim magis hominem affligunt, quàm intermittentes.

Vires inualidæ.) Græcus codex Pauli habet καὶ τῶν δυνάμεων ἰσχυρῶν. Hoc eſt: Et uires ualidæ, cum ſit legendum καὶ τῶν δυνάμεων οὐκ ἰσχυρῶν. Hoc eſt: Et uires non ualidæ. Præterijt hoc Gemuſæus.

Textus græcus uiciatus.

IN XIX. CAPVT.

TErtiana febris cum ſit.) Ex ſecundo libro de criſibus, capite tertio hoc tranſcriptum eſt, ijſdem plane uerbis. Cȩterum Galenus poſt illa, in hanc quoq; ſententiam habet: τὸν οὖν ἀκριβῆ τριταῖον οὐκ ἐνδέχεται μὴ οὐ μετὰ ῥίγους σφοδροῦ γίνεσθαι. Quam orationem Leonicenus uertit: Tertianam itaq; febrem fieri contingit ſine rigore uehementi &c. Cum ſit dicendum: Exactam itaque tertianam non licet niſi cum rigore uehementi fieri.

Leonice in error.

IN XX. CAPVT.

EXquiſitam tertianam.) Ex primo ad Glauconem hæc Paulus tranſcripſit. Nonnihil autem à Galeno uariat, breuitate ſermonis intelligo, quæ tamen ſenſum nonnihil obſcurum reddit. Verba ad Glauconem ita habent: προτρέπειν οὖν χρὴ τὸν μὲν εἰς τὴν γαστέρα συῤῥέοντα κενοῦσθαι δι' ἐμέτων. τὸν δὲ κάτω ὑπιόντα, ὡσαύτως διὰ τῆς κάτω ἐκκρίσεως. Quod eſt: Humorem itaq; in uentriculum confluentem, per euomitiones euacuare oportet: inferius autem deſcendentem ſimiliter per internam excretionem. Paulus autem in iſtum modum: καὶ τὸ μὲν εἰς γαστέρα συῤῥέον, κενοῦν δι' ἐμέτων τε καὶ κάτω. Hoc eſt: Et quod ſane in uentrem confluit, euacuare per uomitum, & inferna &c. In Galeni uerbis γαστὴρ pro uentriculo: apud Paulum pro toto uentre poſitum eſſe exiſtimandum, ſi concordes alioqui intelligas.

Conferuntur loci.

Vinis autem admodum uetuſtis.) Lectio in codice impreſſo plane mutila & deprauata eſt. Habet enim ἀπέχειν δὲ μέλιτος, καὶ νάπυος καὶ ταρίχους, καὶ τῶν φύσει θερμῶν ταῦτα μὲν ἐπὶ παλαιῶν. Ex Galeno & Oribaſio legendum: ἀπέχειν δὲ μέλιτός τε καὶ νάπυος, καὶ ταρίχους, καὶ τῶν δριμέων ἁπάντων, καὶ οἴνων δὲ τῶν φύσει θερμῶν, καὶ παλαιῶν ἱκανῶς &c. Atq; ſic nos reddidimus latina: In priore enim lectione nulla uel acrium, uel uini facta eſt mentio. Oroſcius & caſtigator Baſilienſis non aduerterunt.

Lectio græca deprauata.

IN XXI. CAPVT.

LAuare in tertianis ſpurijs.) Hæc quoq; ex eodem loco ſunt huc translata. Dictio autem τὶ in græco exemplari deſideratur. Lege igitur: ἀλλά τι καὶ τὸ τμητικώτερον. Quod ceu paruum Ariſtarchi noſtri contempſerunt.

Mutilus codex græcus.

IN XXII. CAPVT.

QVartana.) Ex primo etiam ad Glauconem, & ſexto Oribaſij hæc ſumpta ſunt. De rigore autem quartanæ febris, Galenus cum alibi, tum in libello de tremore & palpitatione inquit: τὸ δὲ τῶν τεταρταίων οἱ πειραθέντες ἄχρι καὶ τῶν ὀστῶν φασι διήκειν, ὅταν ᾖ σφοδρόν. Hoc eſt: Rigorem quartanarum qui experti ſunt, etiam ad oſſa uſq; penetrare affirmant, cum uehemens fuerit.

Nec bilis uomitus.) Sed pituitæ intelligas, comitatur etiam lienis inflammatio, tumor, interim faſtidium, intenſa interim cupiditas.

Pulſus exiguus ac rarus.) In hac febri inæqualitas pulſuum in uno ictu manifeſtiſſima deprehenditur. Multo enim uelocius principium motus finemq; inuenies quàm medium.

IN XXIII. CAPVT.

QVartana.) Ad uerbum omnia ex Galeni libro iam ſæpius nominato, compendioſe tranſcripſit. Quanquam id antea fecerit Oribaſius libro ſexto.

Caſtigatur codex græcus.

Qui refrigerant corpus, ſiccantq́.) In græco codice erat ὑγραινόντων, hoc eſt, humectãtium, pro ξηραινόντων, quod eſt, ſiccantium. Miror tam apertum uicium iudices noſtros adeo oculatos non deprehendiſſe.

Reſtitutus codex græcus.

Tum per dies aliquot.) Male eſt in exemplari græco δι' ἡμερῶν τριῶν. Quod eſt: Per dies tres, pro δι' ἡμερῶν τινῶν. Id eſt: Per dies aliquot. Baſilienſis corrector hoc quoque neglexit.

Quod ſuccum Cyrenaicum.) Galenus hoc medicamentum maxime etiam commendat libello de Tremore, ceu ad rigorem, quartanosq́ circuitus, utiliſſimum.

IN XXIIII. CAPVT.

QVotidiana.) Ex quinto capite ſecundi libri de criſibus excerpta ſunt. At Galenus libello de Typis, latius accidentia enumerat in hunc modum: ἀμφημερινῷ δὲ παρέπεται ὑγρότης ἕξεως, καὶ φλεγματώδεις ἔμετοι, καὶ δίψος οὐκ ἐπιτεταμένον, καὶ βαρυσμὸς τοῦ σώματος ὅλου, καὶ ὕπνος καρώδης, καὶ καταφορικὸς καὶ σφυγμὸς μέγας, καὶ ἀραιὸς, καὶ χαῦνος τὸ πρόσωπον ὑποπέλιδνον, καὶ χαῦνον, καὶ πεπονῶδες, καὶ πολὺν ἐμφαῖνον τὴν τῆς ὕλης καχεξίαν, καὶ τροπὴν &c. Hoc eſt, ut ignari linguarum intelligant: Quotidianam uero comitatur habitudinis humiditas, uomitus pituitoſi, ſitis non intenſa, grauitas totius corporis, ſomnus ſoporoſus, ueternoſusq́, pulſus magnus, rarus, laxus, facies ſubliuida, laxa, peponum modo tumida, quæ magnam materiæ prauitatem, & mutationem repręſentet.

Aquoſiora.) Galenus addit libro iam citato: καὶ φλεγματικώτερα, quod eſt, pituitoſiora, quæ ipſam febris cauſam oſtendunt.

IN XXV. CAPVT.

QVotidianam curantes.) Ex primo ad Glauconem libro Galeni, Paulus hæc de ſcripſit.

Oxymelite.) Simplici intelligendum, ut quod omnes meatus arctos aperiat, ne craſſus alibi humor, uel glutinoſus adhęreſcat. Conuenit autem cum ætatibus, tum naturis uniuerſis.

Galeni locus caſtigatus.

Primis diebus.) Græce eſt κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας. Male autem in Galeno ad Glauconem μετὰ τὰς πρώτας ἡμέρας habetur, quod etiam caſtigator Baſilienſis non mutauit.

γαστήρ.

Ventriculi.) Sic uerti γαστρὸς, quę dictio nunc pro uentriculo, nunc pro toto uentre accipitur. Galenus libello de typis febrium ait: συνίσταται δὲ μάλιστα ἐπὶ τῷ στομάχῳ κακοπραγοῦντι. Quod eſt: Conſtituitur autem potiſſimum ob ſtomachum male affectum. Propterea Paulus recte dixit uentriculi, & oris ipſius rationem eſſe habendam, quã quam accidat interim, ut in hac febri etiam lien ſcirrhum contrahat.

Nota.

Idq́ tam diu quàm.) Gręce eſt: κατὰ πολὺ ἴσως οὐ παυθῇ. Hoc paulo ſecus ſonat, quàm reddiderim. Galenus non habet: Eoq́ multi, à quodam alio quàm Paulo fuiſſe adiectum putant.

IN XXVI. CAPVT.

SI uitrea pituita.) Ex Oribaſij ſexto ſumptum eſt. Vitrea autem pituita à Galeno libro ſecundo de febrium differentijs explicatur, in hunc modum: ὑαλώδη δέ μοι δοκεῖ προσαγορεύειν ὁ πραξαγόρας τὸν χυμὸν τοιοῦτον, οἱ νεώτεροι δὲ ὧν ἐστι καὶ φίλιππος ὠμὸν ἁπλῶς. Item in commentario de Tremore in hanc ſententiam: οὐ μόνον δ' ἐπὶ τῇ ξανθῆς ἢ μελαίνης χολῆς ῥῖγος, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῷ ψυχρῷ φλέγματι φιλεῖ γίνεσθαι. καλεῖ δὲ ὑαλώδη τὸν χυμὸν τοῦτον ὁ πραξαγόρας &c. Hoc eſt: Non ſolum autem ob flauam, aut nigram bilem rigor, ſed etiam ob frigidam ualde pituitam fieri ſolet, uocat autem humorem hunc Praxagoras, uitreum. Subiungit autem: Verum hic rigor non adeo uehemens eſt: quanquam pluribus nonnunquam diebus ſubſequentibus perſeueret.

IN XXVII. CAPVT.

COntinentes.) Ex ſexto capite libri ſecundi de Criſibus excerpta ſunt. Interpretatus autem ſum hic febres cõtinentes, quas græci συνεχεῖς appellant: continuas autem, quas συνόχους. In latina quoq́ lingua duas uoces uſurpemus. Cæterum Galenus intelligit continentes, quarum materia in uaſis ſubſiſtit: ubi enim ea per totum corpus delata fuerit, intermittentes appellatæ, fiunt. συνεχεῖς., συνοχός.

Acumine.) Græce eſt ὀξύτητι. Nam ut ὀξὺς acutus morbus dicitur, ita deriuatiuum ipſius ὀξύτης, acumen, celeritas, aut præcipitantia, aut quocunque modo libet appellare. ὀξύτης.

IN XXVIII. CAPVT.

COntinuarum.) Vide nonum Methodi, & ſextum Oribaſij. Per continuas autem hic intelligo συνόχους, qui ex ſanguine potiſſimum conſtituuntur. Male in græco codice legitur τῶν συνεχῶν pro συνοχῶν. Neglexit hoc Gemuſæus. Nam συνεχεῖς uocabulum generale de omnibus febribus ex quocunq́ humore continue affligentibus. συνοχὸς autem de febri ex ſanguine uel putrido, uel efferueſcente uſurpatur. Barbari hanc fœminino genere ſynocham nominarunt.

Reſtituitur codex

In uigeſimo nono capite codex græcus habet παχεῖα pro τραχεῖα. Non enim craſſa lingua, ſed aſpera, uel ſcabra dicendum eſt, hoc in loco, quod caſtigator Baſilienſis in codice ſuo alioqui emendato non aduertit. Cæterum caput hoc & inferius ex ſexto Oribaſij deſcriptum eſt. Præcipit autem ardenti febre laborantes non ſola aqua, ſed mulſa aquoſa nutriendos eſſe. Cuius rationem Galenus in commentario Hippocratis de morbis acutis: Aqua, ſcribens, natura frigida, tardè penetrat, & quàm plurimo tempore in pręcordijs ſubſiſtens, in acutis morbis corrumpitur: mel bileſcit, ob id mulſa aquoſa dari debet: ut aqua nulla in ſuperiore uentre facta mora à melle mixto ad diſtributionem trahatur. Non autem aqua cruda, ſed cocta eſſe debet.

Emendãtur gręca.

cap. 30

Suſtinere.) Ita ſum interpretatus διαιτᾶν, hoc eſt, nutrire, alere. Celſus ait, cremore ptiſanæ ſuſtentandi ſunt. Atque hoc loco proprie dicendum eſt, Suſtinere. Quia tantum cibi hic porrigitur, quantum uiribus ſuſtinendis ſufficit. διαιτᾶν.

In

IN XXXII. CAPVT.

DVplex hecticarum.) Galenus libro primo de febrium differentijs, Oribaſius ſexto eadem plane habent. Leonicenus & Laurentianus parum recte in translatione latina ſe gerunt. Quid autem ſibi uelit Oroſcius interpretando ἢ καὶ μένοντος ἔτι συχνῆς, uel etiam ſi humiditatis aliquid continuum permaneat, eruditi iudicent. Cum melius dixiſſet, uel etiam madore adhuc copioſo, aut multo permanēte. Nam συχνὴ non tantū συνεχὴς ſignificat, ſi Heſichio credimus, ſed etiā πολύς. Preterea ſenſus hunc ſignificatum requirebat. Cæterum Hectica dicitur, quod ſtabilis ſit, ac ſolutu contumax, uel quod totum corporis habitum occupet.

Aduerte.

IN XXXIII. CAPVT.

HEctica febre.) Vide Galenum lib. 10. methodi medendi: ubi paulo manifeſtius curationem hecticarum perſequitur.

Moderato.) Græcus codex habet aduerbium μεμετρημένως, quaſi dicas menſuraliter. Nam Galenus 10. magnam curam habendam eſſe dicit menſuræ, frigidæ febricitantibus exhibendę.

μεμετρημένως.

IN XXXIIII. CAPVT.

QVandoquidem tertiana.) Hæc Galenus in ſecundo fere de febrium differentijs, Oribaſius in ſexto tradidit, Cæterum nomenclaturæ rationem in libello de Typis interpretatur. Eſt autem ſemitertiana triplex: Parua, media, & magna. Parua uiginti quatuor horas abſoluit. Media triginta ſex. Magna quadraginta octo, atq; continuæ proxima eſt. Porro ętati mediæ accidit, et tempore potius autumni, cū etiam ualde periculoſa eſt, non ſolum ſtomachū, ſed etiam neruoſam partem, & ut ſummatim dicam, media attingens.

IN XXXV. CAPVT.

PVblice graſſantes.) Vide Oribaſij ſextū, Hippocratem in commentario περὶ ἐπιδημιῶν, & de natura hominis. Cæterum morbos publice graſſantes uoco, quos Paulus πανδήμους & κοινοὺς ſua lingua appellat. Opportunum autem hic eſt explicare, quos nam græci ἐπιδήμους, ἐνδήμους, σποράδας, πανδήμους, nominent. Galenus itaque commentario primo in primum ἐπιδημιῶν in hunc modum ſcriptum reliquit: μεμνῆσθαι χρὴ τούτων εἰς τὰ μέλλοντα λέγεσθαι γινώσκειν, ὡς ἔνια μὲν τῶν νοσημάτων κοινῇ πολλοὺς καταλαμβάνει, ἃ δὴ λέγεται κοινά. Hoc eſt: Meminiſſe conuenit horum ad ea quæ poſt dicentur, ſciendumq; nonnullos ſane morbos communiter multos corripere: qui ſane uocantur communes. Statim ſubdit: τῶν δὲ κοινῶν τὰ μὲν ἔνδημα ἐστι, τὰ δὲ ἐπιδημάτε καὶ ἐπιδήμια. τούτων δὲ τὰ χαλεπώτατα λοιμώδη καλεῖται. Id eſt: Ex communibus alij uernaculi ſunt, alij aliunde in populum ingruunt, Horum periculoſiſſimi, peſtilentiales appellantur. Item ἴδια δ' ἑκάστου ἰδίᾳ τὰ σποράδια προσαγορευόμενα. Nonnulli ſingulos priuatim inuadentes diſperſi, ac erratici nuncupantur. Paulo ſuprà: δῆλον οὖν ὡς ἐκ τοῦ γένους τῶν ἐπιδημίων νοσημάτων ὅσα κακοηθέστατα γίνονται, καὶ λοιμώδη καλεῖται. τὸ δὲ τῶν ἐπιδημίων ἐκ τοῦ τῶν πανδήμων τε καὶ παγκοίνων γένους ἐστὶν ὃ ταῖς σποράδεσι νόσοις ἀντιδιαιρεῖται. Hoc eſt: Itaq; conſtat ex popularium morborum genere eos eſſe, qui maligniſſimi generantur, & peſtilentiales dicuntur. Populares autem illorum genere comprehendi, qui undiquaq;, & communiter in omnes graſſantur. Quod genus morbis priuatis, & inter ſe diſſimilibus opponitur. Habes fere omnium appellationes explicatas: quo autem dilucidior fiat interpretatio, pauca ex primo Hippocratis de uictus ratione in morbis acutis ſubijciam. Verba ſunt Galeni in commentario primo: δηλοῖ δὲ διὰ τοῦ λόγου τούτου, τὰ μὲν τινα πολλὰ γίνεσθαι νοσήματα καθ' ἕνα χρόνον, ἅπερ ὅταν μὲν ὀλέθρια γίνηται, λοιμὸν ὀνομάζουσιν, ὅταν δὲ ἐπιεικέστερα, ἑτέρᾳ τινὶ προσηγορίᾳ δηλοῦσιν, ἐπίδημα καλοῦντες, ὥστε εἶναι τὸ μὲν ἐπίδημον νόσημα τὸ κατὰ χρόνον τινὰ πλεονάσαν ἔν τινι χωρίῳ, τὸν δὲ λοιμὸν ἐπιδημίαν ὀλέθριον. ἔστι δὲ καὶ ἄλλο γένος νοσημάτων κοινὸν πολλοῖς ὅπερ ἐστὶ τὸ κατὰ χώραν ἐπιγινόμενον, τὰ ἔνδημα καλούμενα. τούτοις δὲ ἀντίκεινται πᾶσιν αἱ σποράδες νόσοι, διαφερόντως ἐνοχλοῦσαι τοὺς νοσοῦντας οὐ κατὰ τὸν κοινὸν τρόπον συνισταμέναι. Hoc eſt: Indicat autem in hac oratione, multos ſane quoſdam morbos uno tempore fieri, quos, cum pernicioſi fuerint, peſtilentiam nominant: cum mitiores, alia quadam appellatione ſignificant populares aut uulgares nuncupantes. Vt popularis quidem morbus ſit, qui certo tempore in regione quadam dominatur. Peſtilentiam uero morbū popularem pernicioſum. Iam uero aliud quoque morborum genus eſt, multis commune, quod ex loci natura ſuperuenit, uernaculum appellatur. His autem omnibus opponuntur, priuati morbi, diuerſa ratione ægrotos infeſtantes, non communi modo cōſtituti &c. Hactenus Galenus noſter: cuius ſententiam ita interpretor. Morbi qui undiquaq; populatim, nullo non tempore anni graſſantur, nulliq; nec ſexui, nec ætati, nec corporis ſtatui parcunt, πανδήμους, & παγκοίνους appellant græci, ex aere infecto trahunt originem. Qui autem certo tempore in regione quadam publicè dominantur, ἐπιδημίους, quaſi dicas populares, aut uulgares nuncupant, ſimiliter ex aere, aquæ uiciatæ potu, ſtagnorum, paludumq; graui halitu procreantur. Qui autem perpetuo in regione quadam incrudeſcunt, ἐνδήμους græci, patrios noſtri & uernaculos nominant, ſimili fere ex cauſa oriuntur. Porro fit interdum, ut morbus regioni peculiaris, & generalis uno tempore ſimul inuadant, pro aeris, aliarumq; circunſtantiarum ratione. At morbi priuati cuique, inter ſe diſſimiles, σποράδας uocauit Hippocrates, ex uictus ratione trahunt origi- nem.

ἐπίδημοι. ἔνδημοι. σποράδες. πάνδημοι.

Cibiq; igitur communes.) Non ſolum aer teſte Galeno communes morbos efficit. Siquidem qui in Aeno dum fames graſſaretur, leguminibus ueſcebantur, crurum impotentes euaſerunt. Item qui Eruo, genuū dolore cruciabantur. Nouimus autem nonnullos, qui etiam triticum ſemiputridum fame coacti ederunt, in communem incidiſſe morbum ex cauſa communi. Et alibi

Cibi communes.

 exer

exercitum totum praua uſum aqua ſimiliter in omnibus militibus noxam ſenſiſſe.

Afflictiones corporis.) Cum Hippocrates dicit alios morbos ex uictu procreari, intelligit etiam uitæ ſtudia Nempe exercitia, otium, uigilias, triſtitiam, iram, perfrictionem, inſolatum, balnea quoq; nõ ſuo tempore uſurpata, morbos excitare, ſaltem ratione ſecundaria.

Caſtigandus græcus

Hæc quidem non.) Græcus habet : ταῦτα μὲν οὖν, quod ſonat: Hęc quidem igitur. Verum mea ſententia legendum uidetur ταῦτα μὲν ὂν, negatur, id quod tum autoritate Oribaſij, tum ipſa ratione probare poſſum. In primis enim Oribaſius ſexto libro hanc lectionem confirmat : deinde in eodem capite ſtatim Paulus dicit : Si quidem in alias cauſas nec omnes ſimul incidimus, neq; eis toto die immoramur : aer autem quoniam omnibus circunfuſus eſt, & inſpiratu attrahitur, ut animalium quoq; corpora afficiat, eſt neceſſe. Nõ dico quod Galenus primo commentario in Hippocratis Epidemia, unde iſta partim ſunt excerpta, in hunc modum habeat : τὰ δὲ ἀπὸ τῶν ἐδεσμάτων καὶ πομάτων σπάνιά ἐστι. Hoc eſt : Qui autem ex cibo aut potu fiunt, rari ſunt &c. Gemuſæus noſter uituperandi ſtudio, damnat hanc meam lectionem, nullam adferens uel autoritatem uel rationem. Quis amabo ignorat populares morbos continenter quidem ex aere procreari, aliunde autem rarius. Sed inquit Gemuſæus, ex euaporatione lacuum frequentius accidere : cui in hoc reſpondeo, nullum uel ſtagnum, uel paludem morbum communem generare, niſi τῷ βλάπτειν τὸν ἀέρα, ut ait Galenus. Aer autem ipſe uel calidior, uel frigidior, humidiorue ſępe nobis circundatur. Quare etiam is morbos potius, quàm ſolę paludum uaporationes, efficit. quæ ut dixi, nunquam corpora humana afficiunt, niſi prius aerem ipſum corruperint. At rurſus obijciet Gemuſæus Galeni ſententiam commentario ſecundo in libellum de natura humana, uerba hæc ſunt: πολλάκις μὲν γὰρ ἀναθυμιάσεις τινὲς ἐκ βόθρων ἢ λιμνῶν, ἢ τελμάτων, ἢ γῆς τοιαύτης αἴτιαι γίγνονται τῶν τοιούτων νοσημάτων. Hic dico Galenum uelle indicare non ſolum ex aere intemperato huiuſmodi morbos procreari, quod Hippocrates uidetur innuere, ſed etiam ex aere, euaporationibus paludum infecto. Non tamen negat ex aere frequentius contrahi. Ad hęc omnia, ex oratione Pauli opinionem meam poſſum aſtruere. Nam conferens ille aerem cum alijs omnibus ſupra nominatis cauſis, raro nos omnes ſimul in eas incidere pronunciat : non autem fieri poſſe, ut aeris uſum effugiamus. Adde quod aeris tantum remedia enumeret, ubi intemperies aliqua ſubeſſe uidetur, reliquarum cauſarum, non item. Vide ergo candide lector, quid faciat procliuis hominum quorundã ad maledicendum natura.

Gemuſæus natura maledicus.

Pręterea lignorum.) Galenus hoc etiam confirmat libro de Theriaca ad Piſonem in eam ſententiam : διόπερ ἐπαινῶ καὶ τὸν θαυμασιώτατον ἱπποκράτην ὅτι τὸν λοιμὸν ἐκεῖνον τὸν ἐκ τῆς αἰθιοπίας εἰς τοὺς ἕλληνας φθάσαντα οὐκ ἄλλως ἐθεράπευσεν, ἀλλ᾽ ἢ τρέψας τὸν ἀέρα, καὶ ἀλλοιώσας, ἵνα μηκέτι τοιοῦτος ὢν ἀναπνέηται. κελεύσας οὖν ἀνὰ τὴν πόλιν ὅλην ἐξάπτεσθαι τὸ πῦρ, οὐχ ἁπλῆν τῆς ἀνάψεως τὴν ὕλην ἔχον, ἀλλὰ στεφάνωτε καὶ τῶν ἀνθῶν τὰ εὐωδέστατα, τοιαῦτα συνεβούλευσεν εἶναι τοῦ πυρὸς τὴν τροφὴν, καὶ ἐπισπένδειν αὐτῷ τῶν μύρων λιπαρώτατα, καὶ ἥδιστα τὴν ὀσμὴν ἔχοντα ἵνα οὕτω καθαρὸν γενόμενον οἱ ἄνθρωποι ἀναπνεύσωσιν εἰς τὴν ἀπαλλαγὴν τὸν ἀέρα. Quod olim ſic latine reddidimus : Quamobrem etiam Hippocratem illum, multis admirandum laudo, qui luem illam peſtilentiæ ex Aethiopia Græcos inuadentem, non aliter curauerit, quàm aerem mutando, alterandoq́, ne talis amplius inſpiraretur. Cum igitur ignem per totam Athenarum urbem incendi iuſſiſſet, non ſimplicem lignorum materiam, uerum ſerta, floresq́ ſuauiſſimos, fomitem ipſius eſſe conſuluit, unguentaq́ pinguiſſima, & odorifera ipſis ſuperfundi, ut aerem purum hoc modo redditum homines in mali ſubſidium inſpirarent.

Nota.

IN XXXVI. CAPVT.

NAres deſtillant.) Galenus in commentario Prorrhetici Hippocratis ſcriptum reliquit : ἁπασῶν δὲ οὐσῶν τῶν ἀπὸ ῥινὸς στάξεων χαλεπῶν ὅταν παχεῖα καὶ μέλανα ἀπόσταξις, ταύτας ὀλεθριωτάτας εὑρήσεις. Id eſt : Cum autem omnes è nare ſtillationes ſint periculoſæ, cum craſſæ, & nigræ fuerint, has pernicioſiſſimas reperies. τάξεις.

Venter colliquata.) ἡ γαστὴρ τὰς συντήξεις habet græcus codex. Eſt autem σύντηξις colliquatio, conſumptioq́, nempe cum particulis quotidie aliquid decedit, nec alimentum recipiunt. Plinius libro uigeſimo ſecundo, cap. uiceſimo quinto hac uoce utitur : Tali, inquiens, ſorbitionis genere emendantur ſyntexes, hinc ſyntectici eodem autore dicuntur. Licebit igitur interpretari hanc ſententiam, uenter Tabida, & quæ ex ipſius ſubſtantia deceſſerunt, humore undiquaq; in ipſum confluente, emittit, partim uomitu, partim inferius.

Aloes partes duæ.) Hæc eſt deſcriptio pillularum communium : quæ in Nicolao illo præpoſito uicioſa & deprauata habetur. Nam is ponit aloes uncias duas, croci & myrrhæ utriuſq; unciam unam, in peſte addendum conſuluit, bolum armenum. Primum uetus ſcriptura croci non meminit, deinde thymiamatis ammoniaci, non boli armeni unciam præcipit. Id genus permulta monſtra in officinis noſtris pertinaciter regnant. Catapotra.

Theriacen ex uiperis.) Hoc etiam Galenus libro de Theriaca ad Piſonem confirmat in eum modum : τὸν αὐτὸν τρόπον νομίζω καὶ τὴν θηριακὴν, ὥσπερ τι καὶ αὐτὴν οὖσαν πῦρ καθάρσιον, τοὺς μὲν προπίνοντας αὐτὴν ἐν τῇ λοιμικῇ καταστάσει, μηδ᾽ ὅλως ἐᾶν ἁλίσκεσθαι τῷ κακῷ. τοὺς δὲ ἤδη φθάσαντας παθεῖν ἐξιᾶσθαι δύνασθαι, ἀλλοιοῦσαν, καὶ τρέπουσαν τὴν τοῦ ἀναπνευσθέντος ἀέρος πονηρίαν &c. Hoc eſt : Simili modo Theriacen, ceu ipſa quoq; ignis quidam purgatorius exiſtat, præſumentes in peſtifero aeris ſtatu, neutiquam malo corripi ſinere nouimus. Correptis autem mederi poſſe, aeris inſpirati maliciam in alterando mutandoq́. In Galeni codice græco, qui Baſileæ nuper impreſſus eſt perperam legitur ἀναπλασθέντος ἀέρος. Quaſi dicas : Aeris reformati, poſitum eſt pro ἀναπνευσθέντος. Quod eſt, inſpira

Codex græcus uicioſus

inſpirati. Nam qui correpti peſte ſunt, malum aerem attraxerunt reſpiratu, non reformatum aut refectum, aut quomodocunque dicere libeat.

IN XXXVII. CAPVT.

Nota codicum uarietatem.

NOnnulli febricitare.) Galenus lib. 12. omnia hæc ad uerbum habet. Variat autem nonnihil lectio græcorum codicum. Galeni habet καὶ ὄγκῳ τινὶ μείζονι τοῦ κατὰ φύσιν ὅλον τὸ σῶμα ἐστί. καὶ ἡ χροιὰ τοῖς μὲν &c. Hoc eſt: Et totum corpus uaſtiore mole quàm pro naturæ modo cernitur, & color &c. Pauli τὸ στόμα τῆς γαστρὸς, quod eſt, os uentriculi uaſtiore mole cernitur. Mea ſententia cum Galeno legendum eſſe cenſeo.

Corrige græca.

Vt pote quos.) Apud Paulum impreſſum eſt οἱ δὲ καὶ χωρὶς τούτων, pro ἄγει καὶ &c. Sic etiam Galeni exemplaria omnia habent. Nam ratio datur cur miſſionem ſanguinis, aut purgationem non ſuſtineant. Signat igitur hoc loco, ſiquidem, dictio ἄγει. Præterijt Oroſcius, caſtigator Baſilienſis neglexit.

Sin autem robore mediocri.) Galenus, ſi autē pulſus mediocri robore ſit, & magnitudine, paulum ad ægrotantem refert, cuius tamen uires ex pulſu cognoſcuntur.

Ergo ſi æſtas.) Galenus non habet, καὶ θερμὸς, quod ego interpretatus ſum, calidi temperamenti. Non enim referri poteſt ad θέρος, ut Grammatiſta putat.

Balneum his aduerſiſſimum.) Galenus addit, & aer ambiens uel nimium calidus, uel frigidus.

IN XXXVIII. CAPVT.

QVi tenuium humorum) Ex eodem loco Galeni, & 6. libro Oribaſij tranſcripſit. Dicit autem paulatim & continue alendos huiuſmodi humoribus laborantes: preterea fructus, quos ὀπώρας græci nominant, exhibendos. Supra uerti poma, quod nihil refert. Nam fugaces, ſeu horarios, ſeu tempeſtiuos, ὡραίους græci appellant. Hoc remedium olim Lutetiæ in quodam adoleſcente continua febri laborante ſum expertus ſalutare. Nam quoties ille uel aluum deijcere, uel urinam reddere extra lectum uolebat, aut etiam quoties pedibus tantillum conſiſtere, aut in ſella, quouſque ei lectulus ſterneretur ſedere, in ſyncopen ſolebat incidere: ac uidentes hoc aliquot medici, de ſalute minus ſperare ceperunt. Ego uidens iuuenem natura bilioſum, tenuique ſanguine prædirum, cogitaui illi quoquo modo uirium diſſipationem impedire: ac ſtatim quum è lecto in ſedem eſſet collocatus, porrexi ei uuam recentem nondum exacte maturam: nam initio Auguſti accidit morbus: qua aſſumpta, paulatim per dimidiam horam ſeruaui hominem extra lectum citra animi defectionem, quod feliciter ſucceſſiſſe animaduertens, ſequenti die idem facere decreui: exhibitaque paulo maiore portione, ad unam uſque horam ſine ullo incommodo ut prius ſeruaui. Factumque eſt tandem diebus inſecutis, ut tuto iam extra lectum in cubiculo obambularet, daretque occaſionem reliqua auxilia exhibendi. Hoc te nolui celare lector.

Hiſtoria.

IN XXXIX. CAPVT.

REliquæ occaſiones.) Ex eodem Galeni loco ſumpta hęc ſunt ad uerbum. Enumerat autem Paulus ſyncopæ cauſas, dolorem uehementem, ſiue ex intemperie, ſiue humoribus, ſiue utriſque: uel etiam ex continui diuortio ortum, uigilias nocte dieque affligentes, nam ſomno mediocri uires recreantur, immodica inanitio aut per uentrem, aut uomitu, aut ſudoribus, aut urina, aut ſanguinis profluuio. Ac in ijs qui aliena loquuntur, hoc eſt, qui mente non conſtant, qui delirant, deſipiuntque. Nam παρακρούειν uerbum ſignat παραφρονῆσαι, ἀλλοφάσαι, cerebro ſcilicet affecto, adeo ut functiones ſuas peculiares, nequeat edere. In ijs ſi motus quandoque corporis fiat, uires collabi neceſſe eſt. Ad quas conſeruandas, & ad ſyncopen uitandam, ſingulare eſt præſidium, temperamenti cuſtodia. Ante omnia uero trium principiorum: mox reliquarum partium, quæcunque illa in conſortium affectus principia ſecum ex facili trahunt.

παρακρούειν. παραφρονῆσαι. ἀλλοφάσαι.

IN XL. CAPVT.

ITaque dolor.) Hæc magna ex parte Galenus in ſecundo de locis affectis habet. Reliqua in duodecimo Methodi medendi.

Dolor ſtupidus.) Græce eſt ἡ μὲν ναρκώδης ὀδύνη διὰ ψυχρὰν γίνεται διάθεσιν. Quod interpretatus ſum ad uerbum in Paulo. Galenus libro iam citato ait: καὶ τοίνυν τὸ ναρκῶδες ἄλγημα διάθεσιν ἐργάζεται ψυχράν τε, ἅμα καὶ ὀδυνηράν, quod eſt: Itaque ſtupidus dolor affectionem frigidam ſimul & dolorificam parit. Aduerte lector, Paulus hic dolorem ut affectum, Galenus ut affectus cauſam interpretatur. Verum ſequentia in oratione Galeni eos conciliant. Nam ſtupor, inquit, frigiditas quædam eſt non exigua, eoque membris hac occupatis difficilem & motum, & ſenſum parit, atque ita ſtupidus dolor, non indicat doloris ſpeciem, uerum dolorem ſimul & uel affectionem frigidam, uel difficultatem ſenſus, motuſque ab ea particulę obortam. Ceterum non ſolum in neruis, ſed alijs omnibus partibus accidit.

ναρκώδης. ὀδύνη.

Pulſatilis autem dolor.) Grece dicitur σφυγμώδης, & σφυγματώδης πόνος, quaſi interpreteris, pulſorius, & pulſatilis labor, uel dolor: inſignium inflammationum proprius, arteriarum quidem ſemper, primario affectu, aliorum uero corporum ſenſilium omnium, conſortij lege. Cæterum uocem græcam πόνος Galenus ſic exponit: ὁ γάρ τοι πόνος αἴσθησις ἐστὶν ἀνιαρὰ, καθάπερ ἡ ἡδονὴ προσηνὴς αἴσθησις. Hoc eſt: Siquidem dolor, ſenſus eſt moleſtus, ſicut uoluptas eſt ſenſus ſuauis, quod Cicero eleganter dixit. Omne id quo gaudemus, uoluptas eſt, quo offendimur, dolor.

πόνος σφυγμώδης.

Sin autem tanquam à palo.) Colicorum dolor eſt, qui in imo uentris ea potiſſimum parte urget, qua urinarij meatus ex renibus ad ueſicam exporriguntur. Atque hinc non ita ex facili diſcerni à nephritide poteſt.

Colicus dolor.

Punctorius autem.) Galenus habet: ἀρξόμεθ' οὖν αὖθις ἀπὸ τοῦ νυγματώδους ὀνομαζομένου, συνισταμένου περὶ τοὺς ὑμένας μάλιστα, οἷον ῥίζης τοῦ πάθους κατὰ τὸ νύττειν

pūctorius

ὥσπερ ῥίζης ἐρηρεισμένης, ἐκτεινομένης δ' ἐπὶ πλεῖον ἐν κύκλῳ ἐπὶ τούτῳ τῆς ὀδύνης. Hoc eſt, ut Copus noſter uertit: Igitur iterum incipiamus à punctorio uocato dolore, ac uidetur quidem ueluti ipſius affectus inter pungendum circa membranas potiſſimū. uerum dolor circa locum punctum ad magnum ſpacium extenditur. Nos autem, pace illius dictum ſit, in hunc modum uertendum putamus. Incipiemus itaque rurſus à punctorio dolore dicto, circa membranas potiſſimum conſtituto, cuius affectus ueluti radix in eo quod pungi uidetur, defixa eſt, dolor autem longius orbiculatim ad id extenditur &c. In pleuritide hūc dolorem eſſe nemo ignorat, acri humore membranam coſtas ſuccingentem pungente.

Pertundens. Pertundens, uehementiſſimis.) Hic dolor græcis dicitur διαίσσων, quod idem eſt, ac ſi dicas διορμῶν, id eſt, cum impetu perrumpens. Copus uertit turgidus dolor, qua ratione, ignoro. Certe in Cephalæa, caluaria ipſa perrumpi, pertundiue dolentibus uidetur. Id autem tunc accidit, quando ueluti à radice incipiens, ad uicina tranſit, ut ait Galenus.

Viciatū exemplar. Membrana quidem.) In græco codice deeſt μὲν particula. Legendū enim ὁ μὲν ὑπὸ τῷ δέρματι, ut reſpondeat ſequenti, ὁ δὲ, quod omnes noſtri Ariſtarchi nō aduerterūt. Nec impreſſum exēplar à Gemuſæo caſtigatum habet. Cæterum membrana cuti ſubiecta quæ ſit, audi. Continetur ea cute & corporibus ſubiectis per fibrarum telæ modo ſubtilium traductus: quam uenæ cutem nutrientes & nerui ſenſum communicantes permeant.

Vicioſus codex. Diuellentes cruciatus.) Impreſſa omnia exemplaria habent οἷον διασπωμένας pro διασπωμένους: quanquam Oroſcius hoc & caſtigator Baſilienſis non annotarint.

Profundi ſunt.) Hoc eſt in alto deliteſcentes, unde quibuſdam ὀστόκοποι quaſi oſſium dolores appellantur.

Si igitur ſanguinis ſit copia.) Ex 12. Methodi medendi Galeni, & 6. Oribaſij ſequentia ſunt tranſcripta.

Auxiliantes.) Miror cur Gemuſæus hunc locum deprauatum reliquerit in ſuo codice, cū plane ad ſenſum nihil faciat dictio προσλιπαρούντων, lege igitur προσβοηθούντων ex Galeno, ut nos etiam antea uertimus. castigatur greci codicis lectio.

Irrorationibus.) Hoc eſt, aſperſionibus. Nā καταιονᾶν eſt καταντλεῖν, quod ſignat ſuperfundere. καταιονᾶν. Linacer uertit καταιονήσεσι καὶ πυριάσεσιν, humidis & ſiccis fomentis. Quanquam non parum diuerſa nomina ſint, uariasque res ſignificent. Nam καταιόνησις eſt aſperſio, irroratioque, ut Celſi more loquar, ex oleo potiſſimum ad rem propoſitam idoneo facta, ueluti cum multa pituita in ore uentriculi hæret, oleum in quo abſinthium ebullierit, id ſuperfundimus. καταιόνησις. πυρίασις quæ & πυρίαμα, & πυρία, & θέρμασμα græcis dicitur, triplex eſt. Nempe humida, ſicca, & mixta, ſi Hippocrati & Galeno credimus. πυρίασις, πυρίαμα. πυρία. θέρμασμα. Fomentū. Humidum fomentum, ſpōgia mollis magnaque ex aqua calida expreſſa, applicataque. Huius generis eſt aqua calida, aut oleum in utriculos, aut uaſa ærea, fictiliaque, aut in ueſicam coniecta, partique dolenti admota. Siccum fomentum eſt, milium, ſal, harena in ſacculos coniecta, aut ſolum linthrum. Item lateres & titiones panniculis inuoluti, & ſic circundati. Pace cuiuſdam docti uiri dixerim apud Celſum lib. 2. non eſſe uitium ſcripturæ in dictione, titionibus. Nam tertio eandem repetit, fomentiſque inquiēs, protinus ualidioribus totum corpus circundare conuenit, maximeque inuolutis extinctis teſtis & titionibus. Mixtum fomentum eſt, hordeum, eruumque prius contuſa, aceto & aqua macerata, uel etiam farina ſimili modo præparata, & in ſacculis appoſita. Cæterum humida fomenta conueniunt in flammationibus ex bilioſo humore ſuſcitatis. Sicca iis, quæ ex tenui & aquoſo ſanguine proueniunt. Mixta craſſis, uiſcoſiſque humoribus incidendis, conficiendis, diſſipandiſque expediunt.

Sin moles.) Quidam parum uerſati in medicina uertunt dictionem ὄγκον in græco codice poſitam, tumorem, nullo plane ſenſu, quanquam id quoque hac uoce ſignificetur. Voco autem hoc in loco molem, corpus, quod ab externo ſuperceciderit: quod uel durum, uel magnum, uel graue, uel ſimul ambo fuit. In fine capitis male legitur in codice impreſſo ξυρῷ pro ξηρῷ. ὄγκος.

IN XLI. CAPVT.

Qvum per uentrem.) De hoc accidēti Oribaſius lib. 6. eadem tradit. Cæterum ſyntexin, ſeu ut latine dicam, colliquationē corporis facies illa cadaueroſa comitatur. Quod in marcore quem μαρασμὸν græci nominant, uidere eſt, aut etiam in hectica maraſmode.

Ex fonte.) Huius loci caſtigationem Oroſcius exemplari ſuo debet, & Oribaſio. Nam omnia exemplaria quæ mihi uidere cōtigit, habent, ἀπὸ γῆς pro ἀπὸ πηγῆς, quanquam aqua ex terra intelligi poſſit, aqua ex fonte. Hoc præteriit etiam Gemuſæus. Caſtigatur codex græcus.

IN XLII. CAPVT.

NOnnunquā palpebras aperire.) Hoc Galenus confirmat lib. 1. de febribus: οὐ μὴν inquiens, οὐδ' ἀνατείνειν ἐπιπλέον οἷοί τε εἰσὶ τὰ βλέφαρα, παραπλησίως τοῖς νυστάζουσιν ἀεὶ διακείμενοι, καὶ μέντοι μύουσιν ὡς τὰ πολλά, καθάπερ ὑπνώττοντες. ἔστι δ' οὐχ ὁ ὕπνος αὐτῶν τὸ πάθος, ἀλλ' ἐγρηγόρσεως ἀδυναμία. Hoc eſt: Nec uero palpebras diutius attollere poſſunt, ſimiliter nictantibus perpetuo affecti. Quinetiā pleruncque conniuent oculis, ueluti dormitantes. At affectus ipſorum, ſomnus non eſt, uerum uigilandi impotētia &c. Hæc quidem de hectica Galenus pronunciauit: nos autem de omni febri, in qua uigiliæ urgeant.

Si conniueant.) Male in græco codice ἡ μῦσαι, quod eſt uel conniuere, legitur pro ἀμύσσειν, quod etiam Oroſcius annotauit: Baſilienſis autem corrector neglexit. Reſtitue exemplar.

Cibus quodammodo ſit magis accuratus.) Ita reddidi dictionem græcam περιεργότερα. Nam uerbum περιεργεῖν in bonam partem acceptum eſt, quod accurare. Id ſignat ex cura & conſilio aliquid gerere. Aliquando in malam partem ſumitur, pro eo quod eſt πράττειν τὰ περιττά. Galenus alibi διαίτῃ ἀκριβεῖ in eodem ſignificatu protulit, hoc eſt uictu accurato, exquiſitoque, non de tenui intelligens, ſed ex delectu ſumpto. περιεργεῖν.

Linctus

diacodyõ Linctus ex papaueris.) Hanc compoſitionem etiam hodie officinæ uocant diacodyon. Dixit autem Paulus ex ſapa, quia duplici modo fieri ſolet, ſcilicet ex ſapa, & ex melle. Quæ ſapam recipit ad ſomnum conciliandum utilis eſt. Quę uero mel, ad ſputi reiectionem.

In quibus autem caput.) Contrario ſupradictis modo affectos recẽſet. Nam illi ob tuſſim ex defluxu capitis pulmones infeſtantem dormire non poſſunt, eoqꝫ diacodyon ex ſapa aſſument, quod tenues humores incraſſet. Hi autẽ quibus caput defluxionibus obnoxium nõ eſt, ſuffitu iuuabuntur. In ſequenti ſententia pro παραγμαῖς, lege παρακμαῖς. Item pro λι. quod ſignat libram, pone 7. quod notat drachmam.

Arnabo.) Recentiores quidam modo carnabum, modo carnabadium, alij zarnabum, & zarnabadium. Odoramentis expetitur. Vide Paulum in ſeptimo. Sunt qui Doronicum in officinis appellatum eſſe pronuncient. Non ſalicis folia, id eſſe putes, ut quidam grammatiſta hæſitabundus exponit.

IN XLIII. CAPVT.

καταφορά. SOporis noxij.) Ita ſum interpretatus dictionem καταφορὰν, quam ſi penitius introſpicias, & ex etymo interpretari libeat, impetus ſomni uehementioris merito dicetur, & inexpugnabilis pene dormiendi neceſſitas, ut Celſi more loquar. Dixi autem noxij, quia ſopor etiam bonus eſt.

γαλακτῶδες Lactis modo tepenti.) Tantum ualet γαλακτώδης, quaſi dicas, lactoſa. Galenus multis in locis hac uoce utitur pro, tepido. Non autem, pro eo, cui lac ſit admixtum.

Caſtigato græcũ exemplar Si uero morbus.) In codice græco deeſt particula ἢ, ac legendum eſt ἐπιμένοντος ἢ τῆς νόσου. Noua enim ſententia incipit, quod miror Oroſcium & Baſilienſem correctorem uoluiſſe prętterire, cum alibi etiam minora à me prætermiſſa ceu capitalia clamitent.

IN XLIIII. CAPVT.

NOnnullis etiam cum igneus ſenſus.) Hoc eſt, cum comburi uidentur nimio calore febris, pulicaris herba, quam gręci pſyllium nominant, conducit.

Permulcerique.) Gręce eſt διαψηλαφητέον, à διαψηλαφᾶν, quod Celſus latine dixit, corpus eius leuiter ex oleo ueteri permulceatur, &c. hic autem manibus tantum permulceri debent, ſomni conciliandi gratia.

IN XLV. CAPVT.

Olei uox. EX abſinthio.) Hoc eſt, ut Galenus ait, in quo abſinthij coma ſit feruefacta. Siue autem oleum, ſiue unguentum dicas, nihil refert. Quanquam Oroſcius olea in quę etiam aromata coniecta ſunt, unguenta dici nolit, contra ueterum ſententiam.

νάρδος. Nardino.) In græco codice eſt νάρδῳ, quod ſignat nardo: eadem nimirum locutione qua uſus eſt Celſus, & Scribonius Largus, alijqꝫ ueteres. Celſus lib. 3. ungi roſa debet, pro roſaceo. Vt in compoſitione 210. apud Largum. Idem roſa dilutum explet concaua uulnera. pro roſaceo dilutũ.

Sin autem inflãmatorium quiddam.) Codex gręcus habet φλεγματῶδές τὸ pro φλεγματῶδές τι, quod omnes caſtigatores Pauli, ceu momenti exigui neglexerunt. Emendato codicẽ græcum.

IN XLVI. CAPVT.

RIgori.) Medici hodie dictione rigoris utuntur pro græca ῥῖγος: quanquam non ita latine. Celſus Hippocratis ſententiam aliquando uertens pro ῥῖγος horrorem reddit. Verum nos φρίκην horrorem uocamus. Inopia itaqꝫ linguæ, ῥῖγος febrium, quaſi ad uerbum, rigorem interpretamur.

Concertationem naturæ.) In græco codice eſt: ἢ δεῖ ἐκλύειν τὸν ἀγῶνα. Quod Paulus ἀγῶνα dixit, ego concertationem naturæ expoſui. Nam in criſi natura certat cum morbo. Si eo fit ſuperior, bona criſis eſt, ſi morbus uicerit, mala. Quamobrem ſi natura ſe accingit ad ea quæ offendunt, expellenda, ut in rigore accidit, moliendum nihil eſt. Dixi igitur concertationem naturæ diſſoluere, uel certamen uel pugnam quam cum morbo habet. Naturæ quidem in græco non eſt, ſed ſententiæ clarioris gratia addidi. ἀγών.

IN XLVII. CAPVT.

ADiutareqꝫ calfactu.) Recẽſet hic Paulus, quibus modis ſudor per criſim erũpens, etiam adiuuari debeat, nempe fotu mediocri, quiete, calido clyſtere, adeoqꝫ in quiete manere ægros uult, ut ſudorem non abſtergant.

Recreare.) Græce eſt ἀναψύχειν, quod uerbum duo ſignificat, refrigerare, & recreare, ſeu reficere. Heſychius grammaticus dicit idem eſſe quod ῥιπίζειν, euentilare, & ἀναψυχὴν interpretatur παραμυθίαν, hoc eſt ſolatium, Congruit magis id hoc in loco, nempe uires ſudorum copia laſſas, oppreſſasqꝫ recreare. ἀναψύχειν.

Tenui uelamine.) περιβόλαιον λεπτὸν in gręco codice eſt. Celſus ait: Veſte leui, madida, interpretatus ſum ἐμβεβρεγμένον ab ἐμβρέχω quod eſt irrigo, madefacio. περιβόλαιον.

Ambæ ſiquidem.) Ad calcem & floces uini referuntur. In græco neutrũ genus eſt. ἄμφω ἀναθαλπόμενα. ambo ad fouendũ applicata, genuino corporis tepore ſiccantur: ſiccata meatus per quos ſudores erumpunt, obſtruuntur.

Qui per ualidam expreſsionem.) Gæce eſt, κατ' ἔκθλιψιν, quæ fit natura quaſi neceſsitate quadam oppreſſa. In doloribus uehementiſſimis & anima ſępe deficit & ſudores frigidi erumpunt. Hi dicuntur fieri per expreſſionem, ualidam addidi, ſignificantiæ gratia: Quidam pro ἔκθλιψιν legunt ἔκλειψιν, quod eſt animi defectum, quod nõ male etiam hic quadrare poteſt. Eruditi iudicent.

IN XLVIII. CAPVT.

HYpoglottia.) Formulæ quędam medicamentorum ſunt, quæ in tuſſi, thoracis arteriæqꝫ uicijs aſſumũtur. Hodie bechicas officinæ, & penidias appellant. Fiunt autem potiſſimum ex radice dulci, tragacantho, terebinthina, zaccaro, alijsqꝫ ad rem propoſitam congruis. Cæterum Galenus uocat ὑπογλωσσίδας. ὑπογλωττίδες.

Lana

Lana ſulphure imbuta.) Græce eſt ἔριον τεθειωμένον, ad uerbum ſonat: Lana ſulphurata. Oroſcius corripiendi ſtudio potius quàm ueritatis, uertendum clamat, ſulphure ſuffita. Quomodo autem lanæ ſuffiantur, nuſquam me legiſſe fateor, homines ſuffiri ſulphure in tuſſi lego. Lanã autẽ ut pice, aut alio pingui, ita ſulphure imbui. Imbutas ſic applicari. Nã ſuffitus parum in lana proficit.

Pingue.) Grꝗcus codex habet καὶ ἡ λιπώς, pro ἡ λιπός, accipimus pro pinguitudine, aut oleo, aut quacunq; re pingui.

Permulceri.) Hoc eſt, molliter contrectare, ſupra interpretatus ſum διαψηλαφᾶν permulcere, ex Celſi more.

IN XLIX. CAPVT.

STernutamenta.) Vide ſextum Oribaſij: quomodo autem fiant, Galenus tertio de ſymptomatum cauſis explicat. Hic autem Paulus remedia perſequitur ſternutationis, quæ in febribus moleſta eſſe ſolet.

λάγων. κονεών.

Ilium intentio.) Græci λαγῶνα & κονεῶνα eam partem eſſe uolunt, quæ latinis dicitur, Ilia. Quidam uero male ὑποχόνδρια uertunt Ilia, in bonis autoribus parum uerſati. In codice impreſſo eſt ὄςασις lege ὄντασις. Neglexerunt Ariſtarchi.

Corrige grꝗcum codicem.

Summarum partium.) Hic Oroſcius debet exemplari ſuo. Nam omnia quæ mihi uidere cõtigit, habent, τῶν ἀκρῶν μυῶν, quod eſt, ſummorum muſculorum, pro τῶν ἀκρῶν μερῶν.

Caſtigato codicẽ.

Mollis contrectatio.) Quod ante dixi permulcere, hoc molliter contrectare interpretor Nam idem eſſe puto. Græca uox eſt διαψηλαφῆ.

Spongiæ ex mari uacuæ.) Quidam in codice græco legunt pro κενοὶ, quod eſt uacuæ, καινοὶ, hoc eſt, recentes. Vtrunq; inſtituto conuenit: quam tu malis lectionem ſequere.

IN L. CAPVT.

VEl attemperatos.) Cibi faſtidium aliàs ex humore pituitoſo, aliàs ex bilioſo naſci ſolet. Si pituita in ſtomacho redundat, uomitu educenda eſt, ſi bilis ſupernatat, deorſum euocanda. Vbi uero totum corpus purgare uoles, aliter faciendum docet Hippocrates. Quod ſi in primis uenis crudi humores, ſemicoctiq; habeantur, diſſecandi, concoquendiq́, quod Hippocrates πεπασμὸν, quaſi mutuationem. Huius autẽ ſeculi medici, perperam digeſtionem appellant. Si in extremis uenis & corporis habitu ſint infixi, relaxandi ueniunt. At bilioſi humores, & melancholici, qui ultra ſanguinis terminum proceſſerunt, caloris uiolentia, expelli prorſus debent: Si in ſtomacho nauſeam excitent, per inferiora: ſi in toto corpore bilioſi, quod æſtate potiſſimum accidit, uomitu purgari debent: melancholicus autem infra ſemper. Porro cum iam educuntur, neceſſe eſt eos infrenare, coercereq́, ne tranſitu partes afficiant. Item meliores hoc agendo in locum reſtituere. Quam rationem, ſeu potius, ut Galenus ait, cacochymiꝗ curationem grꝗci ἐπίκρασιν nominant. Verba Galeni nono Methodi in hunc modum habent: χρὴ γὰρ δηλονότι κατὰ τὰς τοιαύτας ἐναντιώσεις τῶν ἐνδείξεων κατὰ βραχὺ μὲν ἐκκενοῦν τὸ μοχθηρὸν, κατὰ βραχὺ δ' ἀντ' αὐτοῦ τὸ χρηστὸν ἐντιθέναι. καλεῖται δ' ἐπίκρασις ὑπὸ τῶν ἰατρῶν, ἡ τοιαύτη θεραπεία τῆς κακοχυμίας. Paulus igitur recte etiam dixit: ἤτοι ἀποῤῥύψαντα ἐκκρίνειν, ἢ ἐπικεράσαντα, βελτίους ἐργάσεται. Quod eſt: Vel abſtergendo excernunt, uel attemperando, coercendo, mitigando furorem illorum, obtundendoq́, meliores in locum reſtituent. Hippocrates libro de ratione uictus in morbis acutis materiam eorum quæ attemperare poſſunt, commemorat. Galenus autem eius interpres paulo apertius in hunc modum diſſerit, de torminibus orationem inſtituens: σκοπὸς δὲ ἐστὶν αὐτοῖς, τὸ μέντοι καθάραι τῆς κακοχυμίας, τὸ δ' ἐπικεράσαι, τὸ δ' ἐπιξηράναι, τὸ δ' ἐμψύξαι. τὸ μὲν οὖν γάλα τὸ ὄνειον, καθαίρειν δύναται, καὶ ἐπικεραννύναι, τὸ δὲ τοῦ λίνου σπέρμα ξηραίνειν τε καὶ ψύχειν, τὰ δ' ἐκ τῶν πυρῶν ἄλφιτα, τὸ ἐπικεραστικὸν ἔχει. καλῶς δ' αὐτοῖς ἀναμέμικται καὶ τὰ κρίθινα, ξηραίνοντά τε καὶ ψύχοντα. οἱ δ' αἰγύπτιοι κύαμοι μετρίως ψύξαι δύνανται. τὰ δ' ᾠὰ καὶ ἡ σεμίδαλις, καὶ ὁ χόνδρος παχύχυμα καὶ εὔχυμα, καὶ ἐπικρατικά. Hoc eſt: Eo ipſi ſpectant, ut uicioſum humorem partim purgẽt, partim attemperent, partim deſiccent, partim refrigerent. Lac itaq; aſininum purgare poteſt, & attemperare. Lini uero ſemen ſiccare, & refrigerare. Triticea polenta, attemperandi facultatem obtinet. Recte ipſis & ordeacea admixta eſt, quꝗ & ſiccat, & refrigerat. Aegyptiæ autem fabæ, mediocriter refrigerare poteſt. Oua, ſimilago, & chondrus craſſi boniq; ſucci, & attemperatoria exiſtunt &c. Vides igitur, quomodo Galenus utatur dictionibus ἐπικεράσαι, & ἐπικεραννύναι. Item ἐπικεραστικὸν, & ἐπικρατικά. Galenus duodecimo methodi de uinis fuluis agens ſcribit ἐπικεραστικοὶ δ' εἰσὶ καὶ θρεπτικοὶ, quod poſtea interpretatur τρέφουσι δ' μᾶλλον, καὶ κακοχυμίαν ἐπανορθοῦνται. Hoc eſt: Nutriunt magis, & prauitatem humoris corrigunt, emendantq;. Linacer ſuperiorem ſententiam neſcio quo modo exponit, certe dictionis uim ignoraſſe uidetur. Nam quid ſibi uult, præterea miſtibilia ſunt, & nutrientia? Dicere enim oportebat, attemperatoria autem ſunt (intellige malorum humorum, bonos in locum reponendo, & qui nondum longius terminos concoctionis exceſſerunt, reducendo, acrimoniam ipſorum obtundendo.) Ne autem putes bilem abſolutam, aut flauam, aut nigram meliorem reddi poſſe: imo nec ſalſam pituitam: eoq; nemo doctus medicus hos humores alterandos, cõcoquendosq́, uel ut barbari dicunt, digerendos dixerit. Sed purgandos potius, meatibus per quos tranſibunt, adapertis, medicamentis in id efficacibus. Ne autem acrimonia ſua & roſione infeſtent, ut in torminibus docuit Hippocrates, cibi & potus, ἐπικεραστικοὶ aſſumuntur, quibus potes etiam ſyrupos quoſdam mitigatorios annumerare. Cæterum male in codicibus græcis ἀποῤῥίψαντα, quod eſt, proijcientes, pro ἀποῤῥύψαντα, quod ſignat abſtergentes. Præterierunt id Oroſcius, Gemuſæus & alij.

πεπασμός.

Nota.

ἐπίκρασις.

Aduerte.

Caſtigato exẽplar græcum.

Potiſſimum uero polenta.) Codices græci omnes male congruam habent lectionem hanc, πειρατέον αὐακτᾶσθαι τὴν ὄρεξιν, μάλιστα δ' ἀλφίτων, pro μάλιστα δι' ἀλφίτων, aut μάλιστα δ' δι' ἀλφίτων.

Reſtitue exemplar

Non tamen ab ijs multum.) Hic quoq; deprauatus eſt codex græcus. Habet enim μὴ πόῤῥω μέντοι τοῖς τῶν πυρετῶν χρείας, pro μὴ πόῤῥω μέντοι δὲ τῶν πυρετῶν χρείας.

Emendato græca.

In LI

IN LI. CAPVT.

SI uero in grandem famem.) Apud græcos una dictio grandem famem ſignat, compoſita ex βοῦς & λιμὸς. Quicquid enim grande illi uolunt ſignificare in una dictione, per ἵππος, & βοῦς, quod eſt apud nos, ſi uerbum ex uerbo interpreteris, equus & bos, explicant, ut ἱπποσέλινον, βούλιμος &c. Cæterum eadem fere habes remedia bulimi apud Galenum libr. 8. de compoſitione medicamentorum ſecundum locos. In ſequentibus uerti ὀξύτητ☉ pro ſæuitia, furore, ad uerbum ſonat acumine.

IN LII. CAPVT.

QVoniam igitur à pituita.) Galenus de ſymptomatum cauſis libro primo ſcriptum habet. Canina appetentia fit, cum uel ob acidi humoris uicium uentriculus infeſtatur, uel ubi totum corpus immodice digeſtum diſſipatumq́, cõtinua nutricatione indiget &c. Cæterum in Aphoriſmorum libri ſecundi commentario, cap. 20. curationem hanc ad uerbum perſequitur.

Aduerte. Incidant, abſtergeantq́.) Superius & hic male in codice græco ῥίπτουσιν, pro ῥύπτουσι habetur, unius literæ mutatione: quod ceu nullius momenti caſtigatores Pauli neglexerũt. Quanquã ad ſenſus puritatem non parum faciat. Quippe diuerſa ſunt, proijcere, & abſtergere.

Pinguia.) Galenus addit, καὶ ὡς ἂν εἴποι τις, ἐλαιώδη τῶν ἐδεσμάτων, hoc eſt, & ut ita dicam, oleoſa eſculenta.

IN LIII. CAPVT.

PArticularum per quas.) Hæ ſunt, ſtomachus, os uentriculi, ipſe uentriculus. Galenus commentario quarto in opus de ratione uictus in morbis acutis, partes commemorat, quæ aliquando ſitim procreare ſoleant. Idq́ in hunc modum: πάντων μὲν πρῶτον καὶ μάλιστα τὸ στόμα τῆς γαστρός. ἐφεξῆς δὲ ἡ γαστήρ. καὶ μετὰ ταύτην ὁ στόμαχ☉, εἶτα πνεύμων, εἶτα νῆστις.

Emendatur codex. Prauas autem potiones.) Codex græcus deprauatus eſt. Habet enim μοχθηρῶν δ' ἐπιθυμοῦσι ποιοτήτων. Hoc eſt, prauas autem appetunt qualitates, pro πομάτων, quod eſt, potiones. Oroſcius cum alijs Ariſtarchis negligenter hoc præterijt.

Cæterum ſiti preſſos.) Hæc apud Galenum libro primo de ſymptomatum cauſis inuenies. Habet autem ille paulo ampliora in iſtũ modũ: ἀπαύστοις δὲ δίψαις καταληφθέντων, ὧν ὥνπερ καὶ ἀποθανόντας οἶδα, τοὺς τε καταφαγόντας τὴν ἔχιδναν (ἦν δ' ἄρα δίψας) καὶ τοὺς ἐκ τοῦ οἴνου πιόντας ἐκ περιστάσεως θεριστάς, ἐν ᾧ τοιοῦτόν τι θηρίον ἐναπετεθνήκει, καὶ τὸν ἐξ οἴνου παλαιοῦ μεθυσθέντα, καὶ τὸν ἀποκαρτερεῖν ἀποθελήσαντα, καὶ τοὺς ἐν τῷ πλοίῳ ἐπιλιπόντος τοῦ ὕδατος ὧν ὅσοι τῆς θαλάσσης ἐτόλμησαν τι πιεῖν ἀμετροτερόν τε δυψήσαντες τῶν ἄλλων, καί τινες μὲν αὐτῶν ὑπαχθέντων τὴν γαστέρα, καὶ δηχθέντων σφοδρῶς ὀξύτερον ἢ κατὰ τοὺς λοιποὺς ἀπέθανον &c. Vide igitur an ex hac lectione, Pauli codicem in quibuſdam uelis caſtigare. Ego ſane, ſaluo aliorum iudicio, legerem δίψεσι δὲ ἀπαύστοις καταληφθέντων, ὧν ὥνπερ καὶ ἀποθανόντας οἶδα τούς τε φαγόντας ἐχίδνας διψάδας, καὶ τοὺς οἴνου παλαιοῦ μεθυσθέντας, καὶ τοὺς ἐν τῷ &c.

κρουνίζειν. Roſaceo cum impetu ſalientis modo.) Græce eſt μετὰ κρουνισμοῦ γινομένη, hoc eſt: Cum cruniſmo facta: à uerbo κρουνίζειν, quod eſt, cum impetu decidere. Galenus libro octauo Methodi utitur uerbo κατακρουνίζειν in hac ſententia: εἰ δ' ὑγρὸν εἴη τὸ προσφερόμενον, ἐξ ὑψηλοτάτου βαλλόντων, καὶ οἷον κατακρουνιζόντων, id eſt: Sin autem id quod adfertu, liquidum fuerit, ex altiore loco deijcientes, & in ſalientis modum fundentes. Ibidem uſurpat dictionem κρουνός. ἔτι δὲ μᾶλλον εἰ κρουνὸς ὕδατος ψυχροῦ καταράττει τοῦ ἀγγείου ψύχει τὸ ὑγρόν. Hoc eſt: Præterea magis humorem refrigerat, ſi deſiliens aqua frigida uas illidat &c. Cęterum ſuperfundimus aliquando liquores, ut in hoc ſymptomate, ſyncipiti ſublata in altum manu, per mediocrem lanæ hapſum. κρουνός.

Iam dilutum.) Sic uocamus humorem in quo aliquid madu erit, aut maceratum per horas aliquot ſit. Recentiores medici infuſionem appellant, ut infuſionem reubarbari, agarici, cotoneorum. Græci ἀπόβρεγμα dicunt. ἀπόβρεγμα. Dilutum.

IN LIIII. CAPVT.

MElius autem facit myxion.) Myxion uel myxa, uel myſclion fructus eſt pruno ſimilis. Galenus ſericon appellat. forte hodie officinis dicitur ſebeſten.

Salem indicum.) Hic ſal nimirum eſt saccharum quod nos candum appellamus, natura non arte, prouenieris. quanquam hodie Venetijs & alibi artificio naturam imitentur. Auicenna interpretatus hunc locum Pauli, ſaccharum tabarzet ponit.

IN LV. CAPVT.

IMbibito.) Similia apud Galenum lib. 7. medendi Methodi. Eadem uero apud Oribaſium ſexto. Sed perperã hic in Codice impreſſo legitur ἀναπεμπομένου, quod eſt ſurſum miſſo, pro ἀναπεπωμένου quod ualet imbibito ab ἀναπίνομαι, inde ἀναπέπωμαι. Sic habet Galenus loco ſupra citato, ἐνίοτε inquiens, δ' εἰς αὐτοὺς τοὺς χιτῶνας, ὡς ἂν εἴποι τις, ἀναπεπωμένον ἢ ἐμπεπλασμένον. Hoc eſt: Nonnunquam uero in ipſas tunicas imbibitus, ut ita dicam, uel impactus. Textus græcus uiciatus.

IN LVIII. CAPVT.

POrro ubi concoctrix facultas.) Ex hac ſententia opinio quorundam de remedijs ſpinę applicandis in uentriculi affectibus, ſatis refellitur, etſi euidentia ipſa quę in confectionibus apparet, quid in hac re faciendum ſit, aperte doceat.

Vel manna uino macerata.) Non in dandi caſu, legenda ſententia eſt, ſed nominandi. Corrige igitur codicem græcum ita: ἢ μάννη ἐν οἴνῳ φυραθεῖσα.

Agathium.) Paſtillus eſt, qui retinendi ſupprimendiq́ poteſtatem habet. Vide ſeptimum.

IN LIX. CAPVT.

TYphe.) Specie ſiligini non diſſimilis, ſimplici culmo, grano multiplici, tunica uelato, atq́ leuiſſimo, radice numeroſa, largior eius in Aſia prouentus regione, ut uult Galenus, quæ ſuper Pergamum ſita eſt. Hanc agricolæ, quod triticum in oppida conuehi ſoleat, ad panificium uſurpant. Huiuſmodi igitur ariſta, hoc eſt, ſpicę apice narium foramina pũgere interim præcipit Paulus, ut irritatus ſanguis largius profluat. Typhe.

Finis libri ſecundi.

COMMENTARIORVM IN PAVLVM AEGINETAM LIBER TERTIVS.

TErtius hic liber de omnibus totius corporis affectibus particulatim agit: & ſingula unicuiq; particulæ conuenientia remedia cõplectitur. Primum autẽ cuiusq; morbi curandi methodum artificioſam exponit, quę ex cauſarum notitia, partis temperamento, ægriq; natura, & alijs indicationibus ſumitur. Deinde ſic ad ea ueniendũ auxilia præcipit, quæ ipſis locis affectis induci debeant, græci τοπικὰ nominãt. Quod Galenus lib.14. Methodi pulcherrime docet. Cæterum hic liber Pauli partim ex Galeni opere de compoſitione medicamentorum ſecundum locos, partim ex octauo Oribaſij tranſcriptus eſt: admixtis interim remedijs quæ Paulus ipſe uſu comprobarit.

IN I. CAPVT.

QVemadmodum ſtirpium.) Ex primo capite Galeni de compoſitione medicamentorum ſecundum locos ad uerbum hęc ſunt tranſcripta. Iam quartodecimo Methodi pene eadem habentur. aſſcribam autem uerba Galeni, maioris perſpicuitatis gratia. ἐδείχθη δ' ὅτι τῶν διαπνεομένων χυμῶν ὅσον ἰλυῶδές ἐστιν ἐξ ἀρχῆς τε εὐθέως, τὰς τρίχας ἐγέννησε, καὶ τὸ λοιπὸν καθ' ὑπόφυσιν αὐξάνει. τοῦτ' οὖν ὅταν ἤτοι γ' ἀπόλλυται παντάπασιν ἢ μοχθηρὸν γεννηθῇ, φθείρεσθαι τὰς τρίχας ἀναγκαῖόν ἐστι. καὶ γὰρ οὖν καὶ τὰ φυτὰ κατὰ διττὴν αἰτίαν ἀπόλλυται, ποτὲ μὲν ἀπορροῦντα τῆς τρεφούσης ὑγρότητος. ἔστι δ' ὅτι οὐκ οἰκεία χρώμενα. τελέως μὲν ἀπολλυμένου τοῦ τρέφοντος χυμοῦ τὰς τρίχας ἡ φαλάκρωσις γίνεται, μοχθηροῦ δ' ἀποτελεσθέντος, αἵ τ' ὀφιάσεις καλούμεναι, καὶ αἱ ἀλώπεκες. Hoc eſt, ut rudiores intelligant: Oſtenſum uero eſt ex humoribus, qui per latentes meatus perſpirant, limoſum quicquid eſt, id, & ſtatim ab initio pilos producere, & reliquo ſequenti tempore, ueluti materiam ſuggerendo augere. Hoc igitur, cum uel in totum perit, uel prauum generatum fuerit, pilos corrumpi neceſſe eſt. Quandoquidem etiam ſtirpes duplici ex cauſa pereunt, interim ſanè humiditate quæ ipſas nutrit, deſtitutæ, interim non propria utentes. Vbi humor pilos nutriens prorſus interijt, caluicium prouenit. Cum autem uicioſus eſt redditus, & opiaſes, & alopeciæ excitantur &c. Celſus hæc duo poſtrema uicia communi uocabulo Areas appellat, quod nimirum loca pilis uacua eos in capite repræſentent. Oroſcius reprehendit hic me quod Celſum imitatus dixerim de areis, hoc eſt alopecia & opiaſi. Recte facit literator, interpretandi muneris imperitus.

Pilorum origo & nutrimentum.

Caluiciũ. Ophiaſis. Alopecia. Areæ.

Nonnullæ uero alienis.) Græce eſt ἀλλοτρίοις ἑαυτῶν, quod ad uerbum ſonat, ſuccis alienis à ſeipſis. Galenus paulo clarius dixit: ὑγροῖς ἀλλοτρίοις τῆς ἑαυτῶν φύσεως, quod eſt: Humoribus alienis à ſua ipſorum natura. Atq; ita nos reddidimus, potius iudicantes eſſe, dictionem ſententię addere, quàm rem obſcurare. Quemadmodum igitur quædam alimenta ſunt homini, quædam ſturno propria, ita herbæ quoq; idoneum, familiaremq; naturę ſuæ humorem quo alantur, attrahunt, alienum reſpuunt.

Inter ſe.) Deprauatus codex eſt græcus, tum Venetijs, tum in Germania impreſſus. Habet enim διαφέρουσα τῶν ἄλλων, pro διαφέρουσα τῶν ἀλλήλων. Rurſus hic Galenus apertius dixit: ὀνόματα δ' ἐσχήκασι διαφέροντα παρὰ τὸ σχῆμα. Hoc eſt: Nomina autem ſecundum figuram diuerſa habentes.

Caſtigatur codex græcus.

Quoniam in Ophiaſi.) Codex græcus hic mutilus eſt. Quid enim ſibi uult ὅτι παραπλήσιον ὄφει τὸ βεβλαμμένον φαίνεται μόριον, niſi addatur in quo affectu. Addendum igitur neceſſario ex Galeno nonnihil eſt, legendumq; in Paulo ὅτι κατὰ τὰς ὀφιάσεις παραπλήσιον &c. Oroſcius & Gemuſæus non animaduerterunt, tam bonis alioquin ut ipſi gloriantur, exemplaribus uſi.

Græcus mutilus inſtauratur.

Oroſcius.

Deinde loco uiciato.) Hoc ubiq; obſeruandum præcipit Galenus, ut ſemper totius corporis uacuatio prçcedat, niſi admodum exiguus ſit affectus. Dixi loco uiciato auxilia inducemus, pro τοῖς τοπικοῖς ἀποθεραπεύσαιμεν βοηθήμασι, quod eſt, localibus perſanabimus remedijs.

Si igitur color ad nigrius.) Hoc eſt, ſi nigrior, albidiorue cõſpiciatur. Nam quod Paulus εἰ μὲν οὖν ἐπὶ τὸ μελάντερον ἢ λευκότερον ἡ χροιὰ παρατραπείη dixit, Galenus in methodo in hunc modum: εἰ μὲν γὰρ λευκοτέρα τοῦ κατὰ φύσιν, καὶ εἰ μελαντέρα. Quod eſt ſi albidior quam pro naturæ habitu ſit, & ſi nigrior.

Antidoto Hiera.) Intellige, hiera diacolocynthidos, cuius deſcriptionem habes lib. ſeptimo Pauli, Archigini aſcriptam. Scribonius autem Largus eandem pene ad uerbum habet. Officinę uocant Hieram compoſitam Galeni: uerum in multis adulteratam. Quæ uero ex aloe, & alijs ſex rebus, nempe cinamomo, xylobalſamo, aſaro, ſpica nardi, croco, & chiamaſtiche, conſtat, ſimplex dicitur. Et hęc in officinis, non parum ab illa Galeni diſcrepat. Primum ſane præter medicamenta quæ ab illo numerantur, duo inſuper adiecta habet, puta xiloaloen, & caſſiã, unum ſuppoſiticium carpobalſamum, loco xylobalſami. Deinde pondera etiam diuerſa continet. Nam omnium partes ęquales habet. Galeni autem hiera, aloes centum, aut cum pręſtantiorẽ fieri cupit, aloes drachmas nonaginta, aut etiã octuaginta recipit, reliquorum uero ſex: ubi de capite ſollicitudo eſt, croci tantum quinq;.

Hiera diacolocynthidos.

Catapotia ex aloe.) Hæc recipiunt cucurbitæ ſylueſtres, quam colocynthida uocant, partem unam aloes, & ſcammonij ſingulorum partes duas. Galenus hic abſinthij ſucci partẽ unã admiſcere ſolebat: antea quoq; maſtichen chiã, & bdel

& bdellium, rediguntur in granula Ciceri ſimilia. His fere reſpondent Pilulæ noſtræ Cochiæ à Raſi deſcriptæ.

Methodus curationis. Dein ad præſidia.) Cum iam purum ex purgatione corpus fuerit, humor qui in cute cõtinetur medicamentis digerentibus diſcuti debet: diligentia adhibita, ne adeo calida, acriaq́ admoueantur, ut cutis exulceretur. Ad hæc ne nimium ſiccent, prouidendum eſt. nam talibus non tantum uiciatus, ſed etiam utilis qui confluit, abſumitur. Græce erat ἐπὶ τὴν τοπικὴν χωρεῖν ἐπιμέλειαν quod ad uerbum ſonat, ad localem ueniendũ curationem, ſed latinius eſt ut reddidi.

Primæ aſperitatis.) Locutio eſt Varronica pro aſperrimo. Græce erat τὸ τραχύτατον.

Additum eſt hic ut curioſis ſi at ſatis. Aliud experientia prob.) Hoc medicamentũ in Codice Ioannis Laſcaris manu ſcripto, non habetur: nec compoſitio plane cohæret, ac peregrina plane uidetur.

Oroſcius. Vnciæ octo.) habebatur in græco ☧ pro 𐆄 ſicut alia pleraq́ abſurda. Miror Oroſcium in tanta ueterum exemplariorum copia hoc non monuiſſe lectorem, cum tamen in ſequenti medicamento adnotet legendum μυὸς pro κυνός.

uiciata lectio græca Euphorbię, thapſiæ, baccarũ lauri.) Male in Codice gręco habetur δαφνίνου quod eſt laurim pro δαφνίδων. ut Galenus habet. Nam poſtea mentio laurini fit. Preterea Galenus in eodem medicamento à Paulo ratione ponderum diſſentit. Legit enim Euphorbij, thapſiæ, & baccarum lauri, ſingulorum drachmæ duę ſulphuris uiui, hierati ſingulorum drachma: ceræ drachmæ ſex &c. Neglexerunt Ariſtarchi.

Oroſcius. & corrector Baſil. Naſturcij.) Impreſſus Codex tum Venetijs tũ Baſileæ habet καρδάμωμον. Sed Galenus & ipſe ſenſus requirit καρδάμου quod impetigines & lepras diſcutit, eadem ui præditum qua ſinapi.

Oroſcius. & Gemuſæus. Nec hoc à caſtigatoribus animaduerſum.

Recinini aut ueteris.) Paulo ante etiam de eſt particula diſiunctiua in codice græco. habet enim κικίνου παλαιοῦ ἐλαίου cum legendum ſit ex Galeno κικίνου ἢ παλαιοῦ ἐλαίου. Nam ſi ricininum deeſt, etiam commune uetus oleum eadem præſtare poteſt. Omiſerunt correctores.

Oroſcius. & Gemu.

Galenus a Paulo uariat. Leporum uentriculi quinq́.) Ex Critone hęc ſunt, citante Galeno. Verum ſcriptura illius à Paulo uariat. Galeni codex habet κοιλίας ἕξ hoc eſt uentriculos ſex. Paulus tantum habet πέντε. Vide utrum malis ſequi.

Caſtigatur codex græcus. His adijciantur.) Græci Codices omnes de prauati ſunt hoc in loco. Nam habent πρὸς τούτοις λάμβανε τὸ τρίτον, μυρσίνης, ἀμαράκου, ἀκακίας καρποῦ &c. Quid quæſo hinc colligi poſſit? Legendũ igitur cum Galeno cenſeo in eum modum: πρὸς τούτοις λάμβανε μυρτῶν, μυρσίνης ἀμαράκου, ἀκακίας καρποῦ &c. Pondere nonnihil apud Galenum uariant.

ἥδυσμα. Quolibet oleo aromatis imbuto.) Sic interpretatus ſum ὅ θέλεις ἡδύσματι. Celſus dixiſſet, quolibet unguento. Nam græca uox ἥδυσμα nihil aliud ſignat quàm unguentum ex oleis ſucciſue præparatum, cui ex aromatis iniectis, odor ſuauior, & gratia acceſſerit. Nõ autem ſumigna

στύμματα. rus ἥδυσμα apud alios quoſdam aliter accipi, ut apud Plinium libro tertiodecimo, capite primo, ubi habet in hunc modum: Ratio faciendi duplex, ſuccus et corpus. Ille olei fere generibus cõ ſtat, hoc odorum, hæc ſtymmata uocant, illa hedyſmata &c. In qua oratione plane à Galeno, cæteriſq́ græcis diſſentit. Nam olea ipſa quæ in unguentis ſumuntur, hedyſmata uidetur appellare: ſtymmata uero aromata. At Galeno & Dioſcoridi ſtymmata, alia medicamenta aromatica, nempe quę ſpiſſitudinem unguento concilient, appellantur, unde etiam ſpiſſamenta poſſis nuncupare, alia uero hedyſmata, nimirum, quæ gratiam odoris & ſuauitatẽ eis imprimant. Vide Dioſcoridem in unguento cinamomino, et Nardino alijſq́ cũ paucis. Galenus uoces Hippocraticas interpretans, hedyſmata, inquit, pro ipſis aromatis apud Hippocratem accipi.

Oroſcius. Anemonæ flos tritus.) Oroſcius hic in gręco codice legendum cenſet: ἀνεμώνης τὸ ἐντὸς μέλαν τρίψας μετ᾽ ἐλαίου μυρσίνου, hoc eſt: Anemonæ interior pars nigra, cum oleo myrteo trita, ut habetur apud Archigenem, citante Galeno libro primo de compoſitione medicamentorum ſecundum locos. Vide quid reprehendendi libido faciat, hunc locum adfert, de medicamentis nigrefaciẽtibus, ab Archigene comprehenſum, cum paulo ſuperius ſingulare caput extet de fluidis capillis, de remedijs illos conſeruantibus, unde Paulus hanc orationem ad uerbum plane tranſcripſit. Habet enim Galenus ex ſententia Heraclidis: ἀνεμώνης τὸ ἄνθος τρίψας μετ᾽ ἐλαίου, καταχρίε. Iã flos ipſe non aduerſatur aliqua ex parte pilis promouendis.

σφύραθος. Stercus caprillum.) Apud græcos proprie dicitur ſtercus caprillum σφύραθος, teſte Galeno libro decimo de ſimplici medicina, ubi habet συνεχέστατα μὲν οὖν χρώμεθα ταῖς τῶν αἰγῶν κόπροις, (σφύραθοι δ᾽ ἰδίως ὀνομάζονται.) Quod eſt: Frequentiſſime igitur caprarum ſtercoribus utimur, ſphyrathi autem proprie nominantur. Oroſcius nouus interpres, aliorum autem, ſi dijs placet, corrector, filũ caprillum exponit.

Oroſcius.

IN II. CAPVT.

Lixiuiorũ genera E Cinere lixiui.) Paulus libro ſeptimo lixiuium, quod gręci κονίαν appellant, cineris lotionem eſſe dicit: enumerataq́ eius differentias. Aliud enim ex cinere fici, caprifici, ſarmentorum, & tithymallorum confit, quod uim abſterſoriam maxime, ſiccantemq́, & exedentem propemodum obtinet. Si calx admiſceatur, urentem, πρωτόστακτος dicitur, quaſi primarium lixiuium. Interim ex ſola fit calce. Iam quoddam ex ſapone preparatur, unde σαπωναρικὴ κονία nuncupatur. At nomen κονίας plura ſignat, nempe calcem ipſam, & lixiuium, cineremq́. Solet autem alijs adiungi, quę ipſum, qua de re intelligi debeat, interpretentur, utpote κονία στακτή, pro lixiuio liquido, κονία ἄσβεστος, pro calce uiua accipitur, cum ἄσβεστος per ſe calcem non extinctam ſignet, ut τίτανος ἄσβεστος. Porro cum κονία ἀσβέστου ponitur, hoc eſt duo ſubſtantiua, alterum in nominatiuo, alterũ in genitiuo, lixiuium calcis intelligendum uenit.

πρωτόστακτος σαπωναρικὴ κονία. κονία στακτή κονία ἄσβεστος.

Lixiuiũ è cinere. Cæterũ apud latinos ſcriptores lixiuij uox alijs atq; alijs dictionibus iuncta, diuerſa etiam ſignificat. Primum apud Varronem, Columellã, Plinium frequenter habetur Cineris lixiuiæ, cineris lixiuij, è cinere lixiuium, pro ſimplici, lixiuio. De inde apud Largum, unde Galenus aliquot me

dicamenta tranſcripſit, compoſitione.228. Hæc terere oportet ex cinere lixiua. In ſequẽti rurſus: Cum cinere lixiui diutius terere. Paulo poſt in altera: Teruntur ex cinere lixiua qua utuntur culinarij, ſicut apud Paulum Aginetã κονία πιλοποιητικὴ pro lixiuio quo pilearij utuntur. Legẽdum eſt in Codice græco per ſimplex ι non per η, ut quidam faciunt, putantes à πηλὸς quod eſt lutum, πηλοποιητικὴν κονίαν appellari, ut ſit lixiuium quo figuli utuntur: cũ tamen nullum eius ut mihi uidetur uſum habeant. Quare locus in ſexto Methodi deprauatus Linacrum interpretẽ decepit: alioſq́ non paucos eum citantes. Verba græca ſic habent, μηδὲν ἐν τῷ παραχρῆμα φάρμακον ἴσχων, ἤτοι τὰ κονίαν σακτὴν, ὡρακὼς ἐκ γειτόνων τῆ κέχυνοντος πηλοποιόν. In qua oratione πιλοποιὸν legendum eſt. Galenus aliquando κονίαν πιλοποιητικὴν, Aliquãdo ὕδωρ πιλοποιητικὸν pro eadem re exponit: ut lib. ſexto de compoſitione medicamentorum ſecundum genera in hunc modum, ἄλλη ἡ διὰ τοῦ ἀφρονίτρου, ἧ ἐχρήσατο Λάργος κηροῦ λίτραν α τερμινθίνης λίτραν α μάννης λίτραν α, ἀφρονίτρου λίτραν α ἐλαίου ξέστην α, ὕδατος πιλοποιικοῦ ξέστην α. μίσυος ὠμοῦ Γο β. συντίθησι κατὰ τρόπον. Largus compoſit. ducenteſima decimaſexta. temporis iniuria nonnihil mutilus eſt. Verba ipſius hęc ſunt. Ceræ pondo libra, reſinę terebinthinæ pondo libra, nitri rubri pondo libra. Hæc teruntur ex cinere lixiua, poſtea cum olei cyathis ſex liquefiunt ad ignem: quibus adijcitur thuris pollinis ſelibra. Vides hic ὕδωρ πιλοποιὸν nihil aliud eſſe quàm cinerem lixiuum, aut lixiuium, aut quomodocunq; uoles appellare. Atq; ita ego etiã antea ſum interpretatus. Paulo poſt Galenus eodẽ in lib. τὰ ξηρὰ διαλύεται πιλοποιικῇ hoc eſt arida diſſoluuntur lixiua, ubi ſimpliciter πιλοποιικῇ dixit pro κονίᾳ πιλοποιικῇ. Apud Pliniũ cineris uox ſimplex interim pro lixiuio uſurpatur: nempe ex Dioſcoride uertit dictionem κονίαν. Ruellius uir alioqui antiquæ eruditionis etiam in poſtrema editione libr.6. Dioſcoridis κονίαν πιλοποιητικὴν uertit cũ luto ſuo lixiuium, quam accommodate iudicent alij, certe lutũ nemo potui dabit, ſed lixiuiũ, lacte in uentre coagulato. At Oroſcius noſter non tantum ſenſu inaccõmodato, quod de me dicit, ſed longe omniũ abſurdiſſime uertit, calcẽ qua in tectorijs, dealbãdiſq́ parietibus tectores utũtur. Vide optime lector quàm ſit quibuſdam maleferiatis hominibus innatum, alios reprehendere in ijs etiã quæ ipſi nõ intelligant. Iam pondus uiciatũ in Codice græco non aduertit Ariſtarchus. Nam pro ⋌δ, quod eſt drachmę quatuor, reponendum ξε. δ hoc eſt ſextarij quatuor. Idem itaq; eſt κονία πιλοποιητικὴ κονία πιλοποιικὴ, ὕδωρ πιλοποιητικὸν, ὕδωρ πιλοποιικὸν & σακτὴ τῶν πιλωτοποιῶν.

κονία πιλοποιητική.

Linacer.

πιλόποιος.

ὕδωρ πιλοποιητικόν.

Ruellius.

Oroſcius.

Grẹcus codex deprauatus Oroſcij.

IN III. CAPVT.

πιτυριάσιν.

POrrigo.) Sic interpretatus eſt Celſus πιτυριάσιν. Plinius etiã furfures ſecundum græcę dictionis ætymologiam appellat: quemadmodum interpres Auicennæ. Vide Galenum libro primo de compoſitione medicamentorum ſecundum locos.

Reſoluuntur.) Græce eſt: ἔστιν ἀπότηξις, quaſi dicas, eſto particularum eliquatio, uel particulæ eliquantur, Celſus reſoluuntur, quem imitatus ſum. Nam quædã ueluti ſquamulæ ſurgunt eæq́ acutæ, reſoluuntur.

Creta ſutoria.) Sic interpretatur Largus μελαντηρίαν, compoſitione 218, Aluminis inquiens rotundi, melanterius quæ creta ſutoria dicitur qua ligulæ calceorum denigrãtur. Diuerſum eſt ab atramento ſutorio ſi Dioſcoridem conſulas, quanquã Oroſcius exponat atramentũ ſutoriũ.

Melanteria.

Oroſcius.

Ceruſæ ſingulorũ drachmę.) In græco codice habebatur Γο. ιβ. quod eſt Vnciæ duodecim. ego autem legendũ cenſeo ⋗ ιβ hoc eſt drachmæ duodecim. Itaq; etiam habet Alexander, & magis conuenit.

Viciatus codex grẹcus.

Ex quibus ſanies.) Græce eſt: ἀφ' ὧν ἰχῶρες ἀποτήκονται. Interpretes latini mirum in modum crucientur, dum græcam uocem ἰχὼρ explicare ſtudent. alij namq; imitantes Plinium ubiq; ſaniem interpretãtur, alij ſeroſos humores & acres, tenueſq́. quidam ſanguinis cruorem, quidam ut Celſus ipſum ſanguinẽ. Ariſtoteles ἰχὼρ δὲ, inquit, ἐστὶν ἄπεπτον αἷμα, hoc eſt Ichor autẽ eſt ſanguis crudus. Ex hac tanta uarietate, certi aliquid adferre conabimur, quod in authoribus exponendis tuto ſequi poſſis. Itaq; ἰχῶρες aquoſę, ſeroſæq́ & ſuperfluæ ſanguinis humiditates exiſtunt nunc acres & calidæ, nunc pituitoſę & frigidæ. Galenus lib.6. de ſanitate tuenda ita ſcriptum reliquit. ὅταν μὲν γὰρ ἡμῖν ὅλου τ̃ σώματος κρᾶσις ἢ χολωδεστέρα, τὰ δὲ κατὰ κοιλίαν ἀτονώτερα, στηρίζεσθαι δεῖται διὰ τροφῆς εὐστομάχου. μὴ γενομένου δὲ τούτου, καταῤῥέουσιν ἰχῶρες εἰς αὐτὴν, οὓς ἀθροίζει τὸ σῶμα πέττον. Paulo poſt, ἐὰν δὲ μὴ μόνον ἡ κεφαλὴ θερμοὺς ἰχῶρας ἐπιπέμπῃ τοῖς κατὰ γαστέρα χωρίοις. Rurſus de frigidis in hũc modum, ὅταν ἤτοι γε εἰς θερμὴν γαστέρα καταῤῥέουσιν ἐκ τῆς κεφαλῆς οἱ ψυχροὶ καὶ φλεγματώδεις ἰχῶρες &c. Hippocrates libro quarto de ratione uictus in morbis acutis δριμέας καὶ χολώδεας ἰχῶρας dixit, quod Galenus interpretatur in eum modum: ὅτι δὲ ἰχῶρας ὀνομάζει τὰς λεπτὰς ὑγρότητας, εὔδηλον. Galenus autem libro ſecundo de elementis: ὡς οὖν ἐν τῷ γάλακτι τὸ μὲν ἐστὶν ὀῤῥὸς, τὸ δὲ τυρὸς, οὕτω καὶ ἐν τῷ αἵματι τὸ μὲν οἷον ἰχὼρ αἵματος ἀνάλογον ὀῤῥῷ γάλακτος, τὸ δὲ οἷον ἰλύς τις ἢ τρύξ &c. Quamdiu igitur in corpore adhuc ſunt ἰχῶρες aquoſæ ſeroſæq; humiditates ſanguinis, uel aquoſi humores ſanguinis latinè dici poterunt. Nam ipſe Galenus eoſdem nunc pituitoſos, nunc bilioſos χυμοὺς, quod eſt, humores nominat. Vbi uero extra corpus aut uiuum, aut mortuum eruperint, ſanies appellari debent. Vt apud Galenum tenue in ulceribus excrementum ἰχὼρ, nobis ſanies non incommode exponitur. Item in capitis uicijs quæ ἰχῶρας nuncupantur ἰχῶρες ſanies recte dicuntur. Plinius inaſſati iecoris ſaniem appellauit: humorem, qui abs iocinore, uel pulmone, uel alia parte dum aſſatur, emanat. Cæterum Paulus hoc in loco apposite dixit ἀποτήκονται, hoc eſt, eliquantur, ſicut in corporibus mortuis per ſolis æſtum fieri ſolet. Atq; hæc ſanies craſſa uiſcoſaq́ exiſtit.

ἰχῶρες quid

Calidæ.

Frigidæ.

Interpretatio ἰχῶρος apud Galenum.

Sanies.

Medicamentum ex charta, xerion.) Huius deſcriptio eſt in ſeptimo. Vocatur autem xerion quod aridum ſit, & in puluere accommodatur.

Ad Achoras, recrementum.) In impreſſo codice habetur πρὸς ἰχωρῶντας, hoc eſt, ad eos qui ſaniem

niem habent, ego autem puto legendum πρὸς ἀχωρῶντας, hoc eſt: Ad eos qui Achoras experiuntur. Nam titulus idem habet, nempe ad Achoras, non ad ἰχῶρας. Quanquam Oroſcius ἰχωρῶντας legendum cenſeat.

Oroſcius.

IN IIII. CAPVT.

CApitis dolor.) Hęc ex libro ſecundo Galeni de compoſitione medicamentorum ſecundum locos tranſcripta ſunt. Paulus autem σύμπτωμα dolorem eſſe refert, ubi Galenus διάθεσιν ponit. Ille hunc ſuperuenire intemperiei, hic affectum ipſum eſſe pronunciat. Rurſus apud Galenum plures cauſæ commemorantur, una ſane, ſimplex intēperies citra humores, altera, horum qualitas, tertia ipſorum copia, itē obſtructiones humorum, uaporumq́. Alia adhuc, quarundam capitis partium imbecillitas, interim externa quædam cauſa, quam græci προκαταρκτικὴν nominant: ego ſæpe primariam interpretatus ſum.

Cauſę dolorum capitis.

Niſi caliditati aut.) Deeſt particula in codice græco impreſſo. Tu igitur lege μετὰ θερμῆς ἢ ψύξεως, quod eſt, cum caliditate, aut frigiditate. Deerat enim ἢ.

Addendū græco ἢ.

Prodeſt fronti & temporibus.) Recte hoc dicit, nam per initia ſpinalis medulla dolorem non experitur, eoq; poſteriora capitis ungi non debent.

Paſtilli ad cap.) Alexander medicus hunc paſtillum deſcribit. Sed pondera nonnihil in quibuſdam medicamentis uariant. Commendat enim ad diuturnos dolores, omnibus alijs remedijs nihil proficientibus. Vbi Paulus, ex ſomniferis aliquid, dicit, Alexander opij momentum inijciendum præcipit.

At ſi frigus.) Ad uerbum ex Alexandro hęc, ut ſuperiora mutuatus eſt Paulus. Facies non cōcidit, hoc eſt, non macrior eſt reddita, ut ex calore, ſed colorem decoremq́ amiſit, pallida effecta. Sic ἄχρουν, quod eſt ſine colore, ex Celſo interpretatus ſum. Sanguis enim ob frigiditatem partes externas relinquens, intro refugit, unde pallor neceſſario ſuperuenit.

ἄχρουν.

Præſertim ſi recrementa.) Hoc eſt, ſi ex craſſis, glutinoſisq́ humoribus dolores ſint excitati. Græca ſunt ἢ καὶ παχύτερα γλισχρὰ περιττώματα εἴη. Quæ uerba ſatis obſcura in hunc modum intelligi debent, ſi humores craſſi uiſcoſiq́ in capite tenacius hærentes, dolorem excitarint.

Locus obſcurior.

Si bilioſus humor.) Hæc & ſequentia ex Galeni ſecundo de compoſitione medicamentorum ſecundum locos, nullo uerbo mutato, habentur. Cæterum ambo præcipiunt, tum Galenus, tum Paulus primum balneum temperatum, inunctionem, cibum potumq́ refrigerantem. Deinde offerunt medicamenta bilem educentia: quod ſane Alexander medicus ſuo ſeculo clariſſimus in hunc fere modum exponit. Conuenit igitur, ut ſuperflua medicamentis bili ducendæ idoneis educantur. Verum ut hoc ſecundum rationem fieri poſſit, corpus antea præparari humectariq́ debet, cibis temperatis, balneis et unctionibus. His enim probe contemperatus, reſolutus, & quaſi imbecillior effectus humor, facilius expurgabitur.

Qūo bilioſus humor præparari de

Abſinthij diluto.) Hoc eſt, ut officinæ uocant, infuſione: tunc nimirum cum pauca bilis ſtomachi tunicas imbuerit, irrigaritq́.

Vel aloe.) Scammonia nunquam exhiberi debet, niſi maxima bilis copia dolorem excitarit, nec alia uiolenta medicamina. Piera autem prodeſt, ubi craſſi aliqui ſucci bili ſint permixti.

Si caput conſortij lege.) Græce eſt συμπάσχει, hoc eſt compatitur. Celſus lege conſortij, alij per cōſenſum patitur, exponūt. συμπάθεια namq; eſt, cum pars aliqua corporis, alterius malo, uel confinij, uel connexus, uel communicationis gratia condoleſcit. Huic cōtraria ἰδιοπάθεια, uel πρωτοπάθεια cum per ſe, & ſuo uicio tantū afficitur: quem affectum primariū nominare licet, & ἰδιοπαθεῖν, primario affectu laborare.

συμπάθεια quid. Lege conſortij. Cōſenſus

Emoliemur.) Verbum gręcum eſt ἐκμοχλεῦσαι quod de pertinaciter hærentibus proprie dicitur, ut de uiſcoſis, craſſisq́ humoribus partem aliquam tenaciter obſidentibus: item de induratis affectibus. μοχλεῦσαι idem eſt quod κινῆσαι, libro ſeptimo ait: ἢ πρὸς τὸ μοχλεῦσαι διάθεσιν ἐσκληρωμένην, de medicamentis efficacioribus ſermonem habens. Propterea mihi uiſum eſt, emoliri uerbum non incommode hic uſurpare.

ἐκμοχλεῦσαι

IN V. CAPVT.

VTerq; hic affectus.) Ad uerbum è Galeni ſecundo de compoſitione tranſcripta ſunt, niſi quod pro hac dictione, permanens, Paulus παραμόνιμος, Galenus χρόνιος καὶ δύσλυτος, hoc eſt, diuturnus, & ſolutu contumax, habeat. Celſus acutum & peſtiferum morbum appellat κεφαλαίαν.

παραμόνιμος.

Hiera quam exacueris.) Scammonio, aut ueratro adiecto hiera uehementior redditur. Atq; id per ὀξύναντας intelligitur. Nam ὀξύνειν idem eſt quod acutum reddere, intendere, uehementiorem efficere.

Vnguenti irini.) Ad uerbum habetur hoc in Alexandro. Apud Galenum uariat nōnihil hoc modo. Vnguenti Irini expreſſionis, caſtorei, ſingulorum pars una, baccarū lauri pars una, uiticis ſeminis pars una, roſarum ſiccarum, pars una, rutæ ſummitatū partes quatuor. Aceto reſoluta excipiuntur cerato &c.

Dum intabeſceret.) Sic reddidi ἕως τακερώσεως, Celſum imitatus. Oroſcius improprie uſq; ad eliquationem dici iubet.

Oroſcius.

Partem affectam irrorabit.) Lege in græco κατηόνει pro κατιόνης, quod eſt, κατέβρεχε κατήντλει, ſuperfundebat, aſpergebat, non inſpergebat ut uult Oroſcius.

καταιονεῖν. Oroſcius.

Dropax.) Huius deſcriptionem habes in ſeptimo Pauli ad finem, ubi etiam ſinapiſmus exponitur. Hęc ſunt medicamēta noxios humores in ſummam cutem euocantia, μετασυγκριτικὰ græci nominant. Sic etiam Celſus uerbum hoc uidetur interpretari, ubi ſummam cutem, inquiens, relaxari, euocariq́ corruptum humorem, & habitum corporis mutari expedit.

μετασυγκριτικά.

Malagmate, quia liquidum eſt parygron.) Galenus lib. 7. de compo medicamentorum ſecundum genera, inter malactica ponit, quod recipit adipem ſuillum curatum, ceram, & argenti ſpumam. Eoq; merito interpretatus ſum dictio

nem,contra opinionem Oroſcij. Male eſt in impreſſis πανύγρῳ.

Corrigendus codex græcus.

Sani.) Lege in codice græco ὡς μετὰ λουτρὸν ὑγιεῖς γίνεσθαι παντελῶς τοὺς κάμνοντας, ut habet Galenus libro.2.iam ſæpius citato,ad calcem.

Nota.

Apophlegmatiſmus.) Nunc uerto medicamẽtum,quod pituitam per os educat, nunc quod ſaliuam moueat. Vt hoc in loco,Celſum imitatus in capite de Cephalæa,cap.4. Ceterum in greco codice habetur ro.ιβ.quod eſt,unciæ.14. ego puto <.ιβ.legendum,ſicut interpretatus ſum.

IN VI. CAPVT.

παρανοῆσαι. παραχθῆναι. παραληρῆσαι. παραφρονῆσαι.

Phrenitis Demẽtia. Delirium

AT quæ mentis alienatio.) Quia multæ in hoc caput uoculæ incidunt, idem propemodum ſignificantes, non abs re fuerit, eas curioſius in utraque lingua diſtinguere. Mentis igitur alienatio, uerti pro græca dictione παρανοίᾳ. Nam in febris uehementis ſtatu, ut ait Galenus, accidit ægros παρανοῆσαι, παραχθῆναι, παραληρῆσαι, & παραφρονῆσαι, quę latini exponunt, mente alienari, mente non conſtare,aliena loqui,delirare & deſipere. Si autem hoc continuè accidat,phrenitis dicitur. At ſi in ſtatu dementia ſuperueniat in declinatione autem ceſſet, delirium, non phrenitis eſt appellanda. Celſus eãdem ponit diſtinctionem libro tertio ca.18. Phrenitis, inquiens tum demum eſt, cũ continua dementia eſſe incipit.

Læmæ. Oroſcius.

Vel læmis, hoc eſt.) Oroſcius male exponit λημῶντας, id eſt lippientes. Non enim Lęmæ lippitudinem ſignant alioqui omnes quibus Lęmæ in oculis innatãt, ut hectica uel potius maraſmo confecti, lippitudine laborarent. ſupra dixi Plinium dictionem gręcam uſurpare, Celſus pituitam interpretatur.

Coma.

Coma.) Galenus commentario in primum τῶν προῤῥητικῶν refert, Coma & Cataphorã apud Hippocratẽ idem eſſe. Sed Coma duplex inuenitur pro humoris ratione. Nam cũ per ſe eſt, ex pituitoſo generatũ humore, grauis ſopor, & qua ſi inexpugnabilis dormiendi neceſſitas. Quod ſi bilioſus humor mixtus præpolleat, uigilans coma dicitur. Quo qui detinẽtur, nequeunt uigilãtiũ munia ſubire, ſed tum palpebras claudere cũ piunt, tum dormire ſperant.

προσφόρως.

Commodum incident.) Hoc eſt, opportunitate & occaſione ſumpta ſe ingerent. Hoc enim apud græcos προσφόρως ἐντυγχάνειν ſignificat.

Panis lotus.

Panis quoque aqua lotus.) Galenus panis eluendi rationem inuentam eſſe ſcribit, ut obſtructionem in cibo impedirẽt. Nam hic panis lotus quàm minimum habet craſſiciei, glutinisque, utpote ex terreſtri ac graui, aereus, leuiſque factus.

Duracina Rhodacina.

Peponis,duracini.) Sunt qui non duracini legendum cenſeant, ſed rhodacini, quanquam Palladius, Paulus, aliique recentiores greci ut Conſtantinus δωράκινα legant, quos Palladius ubique imitatus, duracina conuertit, quicquid ſit, ſiue rhodacina, hoc eſt, à Rhodo nominata, ſiue duracina à duricie, perſica proferas, non multum intereſt. Plinius etiam ceraſa, & uuas duracinas nuncupat. Tu utrum malis ſequere.

ὠμὴ λύσις.

Hordeacea farina.) Græce eſt ὠμὴ λύσις, quaſi dicas cruda ſolutio, uel cruda farina ordeacea, ad differentiam polentæ, quæ torretur. Verum latini interpretes crudam omittunt, lectori id intelligendum relinquentes. Aliquando etiam de aliorum farinà ὠμήλυσις dicitur, uerum tunc apponitur frugis nomen, ut πυρίνη ὠμὴ λύσις, ἢ λινοσπέρμου. Sæpe ex ſuperabundanti κριθίνη ὠμὴ λύσις nominatur.

IN VII. CAPVT.

ἄση. Oroſcius.

MVltus angor.) Caput hoc ex octauo Oribaſij tranſcriptum eſt. Græce habetur πολλὴ ἄση, quod interpretantur plerique, ſicut etiam Oroſcius, faſtidium, cum uerè hoc loco ſit dicendum multus angor. Nam adeo torquentur, ut neſciãt quid ipſis ſit agendum, nunc lecto ſe erigunt, nunc rurſus decumbunt, uitæ quaſi pertęſi. Morbus hic intra ſeptimum ſæpe iugulat.

οἴδημα.

Tumore molli.) Sic reddidi οἴδημα, qui tumor, prementibus digitis cedit, eoque dixi, molli. Tu ſi libet dicas, cum œdemate.

Emiſſicij.) Hoc eſt, qui foras propelluntur, dolore nimio exprimente. Græce eſt προωθούμενοι γίνονται.

Porro utitor.) Poſt totius corporis uacuationem, deriuationemque per propinquiores particulas ad topica uenit remedia. Primum aſpergines ex hydrelæo, aut uino & oleo, ut in alijs partibus inflammatis conueniunt: deinde catāplaſmata ex pane, aut farina hydrelæo ſubacta, quę ad maturationem perducunt. Id enim uerbum πεπαίνειν ſignificat.

πεπαίνειν.

IN IX. CAPVT.

LEthargus.) Oribaſius lib.8.omnia ad uerbum habet. Galenus commentario in primum prorrheticon, in hunc modum ſcriptum reliquit: φρενῖτις μὲν γὰρ ἡ ἀκριβὴς, περὶ ἄμικτον ἑτέρῳ νοσήματι γίνεται χολῆς ξανθῆς καταλαβούσης τὸν τόπον οὗ τὸ τῆς ψυχῆς ἡγεμονικόν ἐστι. λήθαργος δὲ τὸν αὐτὸν τόπον ὑγράναντός τε καὶ διαβρέξαντος φλέγματος. Conſentiunt hæc cum Paulo, niſi quod ipſe pituitam frigidiorem habeat.

Cari ſpecies.

Caros.) Vide Galenum ſecundo commentario Prorrheticorum, ubi refert tres quaſi ſpecies Cari, nempe morboſi, quo de hic agitur, medij ut ex uino contracti, & boni, qui poſt longas uigilias ſolet accidere. Cæterum arteriæ Carotides à caro nomen habent, quanquam ſi intercipiantur, non ſtatim mutum animal, aut ſoporoſum euadat, ſed omnes arteriæ quæ ſupra uulneratas partes habentur, pulſum amittunt. Interpretari licet, ſoporem ueternoſum.

Oroſcius.

Febrium acceſſionibus.) Emenda codicem græcum, ac pro παροξυσμῷ lege παροξυσμοῖς, quod Oroſcius & caſtigator Baſilienſis ſtudio, opinor neglexerunt.

Membranæ cuſtode.) Sic interpretatur Celſus libro octauo, capite tertio: Quomodo os excindatur. Hæc autem ſunt ipſius uerba: Factis foraminibus eodem modo media ſæpe, ſed multo circumſpectius excidenda ſunt, ne forte angulus ſcalpri eandem membranam uiolet, donec fiat aditus, per quem membranæ cuſtos immittatur.

Membranæ cuſtos μηνιγγοφύλαξ.

tatur, μηνιγγοφύλακα græci uocant &c. Nunc quid ſit membranę cuſtos, audi. Lamina, inquit, ęnea eſt, firma, paulum reſima, ab exteriore parte læuis quæ demiſſa eſt, ut exterior pars eius, cerebro propior ſit, ſubinde ei ſubijcitur quod ſcalpro diſcutiendum eſt, ac ſi excipit eius angulum, ultra tranſire non patitur, eoq; & audacius, & tutius ſcalprum malleolo ſubinde medicus feriat, donec exciſum undiq; os eadem lamina leuetur, tolliq; ſine ulla cerebri noxa poteſt &c.

Nota.

Quæ cito tranſeunt.) Hoc eſt, quæ cito per totum corporis habitum rapiuntur, quale eſt quod etiam Diacalaminthes inſcribitur. Habes utriuſq; compoſitionem apud Galenum libro quarto de ſanitate tuenda. Græce eſt τινὸς τῶν ὀξυπόρων. Non intelligit hic Paulus, quæ per aluum cito tranſeunt.

βομβύλια.

Iis autem qui in uetuſtatem.) Id eſt, quibus morbus in uetuſtatem incidit, quique tremuli ſunt. Nam poſtea ob diuturnitatem morbi externarumq; partium imbecillitatem, tremor accidit.

Anguſti oris uaſculis.) Sic interpretatus ſum βομβύλια. Nam Heſichius ait: βομβύλιος ποτήριόν γένος κατὰ μικρὸν πότον στάζον, ἔθεν διὰ τὸν ἦχον οὕτω κεκλῆσθαι. Conuenit igitur ut eiuſmodi poculis dulcis aliqua potio ita affectis inſtilletur.

IN X. CAPVT.

INterim rubore tincta eſt.) Græce erat ἐρυθρὸς αὐτοῖς ἐπανθεῖ. Hoc eſt, rubor eis efflorescit, uiuidus eſt. Auicenna hoc caput ut alia pleraq; in ſuum librum quaſi tranſcripſit, mutato ordine tantum, uocatq; affectum Subet aſahari.

Qui uero malo uicti ſunt.) οἱ δὲ κρατηθέντες. Celſus uertit malo uicti. Opponuntur ijs qui mediocriter habent: qui morbo poſſunt reſiſtere.

In ijs autem periculum maius eſt.) Reddidi ſic græca hæc χαλεποὶ δὲ μᾶλλον ἐισὶν, quod eſt, difficiles autem magis ſunt, curatu ſcilicet, quibus uigiliæ ſunt continuæ.

IN XI. CAPVT.

Cauſa prudētiæ. Stultitiæ.

CAuſam habent cõmunem.) Subintellige, mentis noxa, & memorię iactura. Fatuitatis cauſam Galenus commentario in libellum Hippocratis de natura hominis ita memoriæ prodidit: τὸ μὲν ὀξὺ καὶ συνετὸν ἐν τῇ ψυχῇ διὰ τὸν χολώδη χυμὸν ἔσται. τὸ δὲ ἑδραῖον καὶ βέβαιον διὰ τὸν μελαγχολικόν. τὸ δ' ἁπλοῦν καὶ ἠλιθιώτερον διὰ τὸ αἷμα, τοῦ δὲ φλέγματος ἡ φύσις εἰς μὲν ἠθοποιίαν ἄχρηστος. Quæ uerba olim ſic reddideram: Acumen ingenij & prudentia ex bilioſo humore naſcetur. Conſtantia uero & firmitas ex melancholico: ſimplicitas ſtoliditasq; ex ſanguine: pituitæ uero natura ad mores fingendos inutilis &c. Ceterũ cõmunem cauſam refert Paulus & mentis noxæ, & memoriæ iacturæ. Male habebatur in græco codice καὶ νῦν pro κοινὴν, ut annotauit Oroſcius quoque. Sed hoc ſane debet exemplari ſuo. Quod autem τὴν συστάσιν uerterit, illic conſiſtentem, cum dicendum eſſet, conſtituentem, efficientem eruditioni ſuæ & ingenio debet: Nam ſi conſiſtentem, hoc in loco Paulus dicere uoluiſſet, non opus erat articulo τὴν, qui ueluti autorem & opificem demonſtrat. Sic etiam Galenus intelligit lib. 3. de locis affectis, unde hæc partim deſcripta ſunt.

Vitiatus codex grę cus. Oroſcius.

Vel utiq; in humiditate inſperſa.) De ea nimirum dicit humiditate, quæ per totum corpus cerebri diſperſa eſt. Galenus tertio locorum affectorum habet ſententiam eandem, ſed paulo apertius.

IN XII. CAPVT.

VErtiginum affectus.) Vide Galenum libro tertio de locis affectis. Alibi autem refert cauſam inordinatam flatuoſi ſpiritus motionem, qui uel in cerebro generatur, uel ab inferioribus ſurſum fertur. *δῖναι.*

Rotas, uorticesue.) Græce eſt οἷον τρόχους ἢ δίνας. Galenus τρόχους ἢ δίνας ἐν ποταμοῖς, hoc eſt, rotas uel uortices in fluminibus. Nam δίνη συστροφὴ ὑδάτων. At δῖνος, ait Galenus, ὀνομάζεται, ὅταν ἡ κεφαλὴ περιφέρεσθαι, φαντάζεται. ὅταν δὲ σκοτώδης ἡ ὄψις ἅμα τῷδε φαίνεται σκοτοδῖνος καλεῖται &c. Apud latinos uertigo alterum nominari poteſt, alterum ſi ad uerbum interpreteris, Tenibricoſa uertigo. *δῖνος. Vertigo.*

Medicamentis quæ odore mouent.) Hoc eſt, quæ naribus odoranda adhibentur, atq; ita cerebrum commouent, grece dicuntur ὀσφραντά. Celſus, quæ odore mouent, conuertit. *ὀσφραντά.*

IN XIII. CAPVT.

MOrbus comitialis.) Vide Galenum libro tertio de locis affectis, & Oribaſium in octauo, unde Paulus hęc ad uerbum tranſcripſit. Græci uocant ἐπιληψίαν, quæ dictio comprehenſionem, retentionem, obturationemq; ſignificat. Nam ſpiritus animales hoc in morbo detinentur, adeo ut in membra corporis diſtribui nequeant.

Vel certe alijs quoq;.) Græce eſt ἤγουν καὶ ἐξ ἀναδόσεως ἑτέρων μορίων, ad uerbum ſonat: Vel etiam ex aliarum partium diſtributione, quod eſt, uel etiam alijs particulis cerebro communicantibus. *στάσις.*

Voluntatis & conſilij expers.) στάσις ἀπροαίρετος in græco codice habetur, quod eſt: Status qui citra uoluntatem & propoſitum fit, ueluti anguſtia, aut triſtitia. Ariſtoteles diſtinguit προαίρεσιν ab ἀκουσίῳ. Illa enim fit cum ratione & intelligentia, ἀκούσιον contra. Poſſis itaq; dicere, inuitus corporis & animi ſtatus. Galenus libro ſupra nominato ait: Dormientes ſpirant, quam uis nulla alia accedat actio, quæ uoluntate & conſilio regatur. Item μηκέτι παρακολουθεῖν ἑαυτῷ, quod eſt: Non amplius conſtare mente & intelligentia: ad uerbum uero ſonat, ſeipſum aſſequi. *ἀπροαίρετος. παρακολουθεῖν ἑαυτῷ.*

Eorum quæ perceperant.) In græco duæ tantum dictiones habentur, τῶν προσεχῶν λήθη. Suidas προσέχειν interpretatur προσοχὴν, hoc eſt, meditationem, perceptionemq;. Sunt qui malint τῶν προσεχῶν λήθη exponi, propinquorum obliuionem, uel neceſſariorum.

Menſtruis purgationibus.) Grece eſt ſimpliciter κατὰ τὰς καθάρσεις. mox addit ἢ τὰς κυήσεις, hoc eſt cũ in utero habere ceperint. Celſus apte dixit, In pueris, ueneris, in puellis menſtruorum initium tollit. Paulus hoc pubertatis uocabulo comprehendit. Vide Aphoriſmum ſeptimum libri quinti, eiuſq́ commentarium Galeni.

Si infans adhuc fuerit.) Galenus exiguum quidem, ſed elegantem puero commitiali commentarium dicauit: in quo morbi huius omnem curandi methodum & rationem eſt complexus. Reliquarum ætatum meminit etiam libro tertio de locis affectis.

Viciosus græcus codex.

Mane paſſum aufferetur.) Codex græcus habet κεράσαντα, pro ἀράσαντα. quod Oroſcius annotauit. Gemuſęus ut exiguum nimis prætenijt.

Sinapiſmus.

Sinapiſmus.) Nempe ut noxij humores ex alto corpore in extima euocentur. habes autem ſinapis oblinendi rationem libro ſeptimo Pauli abunde & eleganter expoſitum.

Iam etiam acrium ciborum eſus.) Græce eſt δριμυφαγίαι. Celſus de eodem morbo uerba faciens, acria, inquit, aſſumat. Marcellus Dioſcoridis interpres, male conuertit uomitionem acrium ciborum eſu concitatam.

Vidi autẽ quandoq; puellum.) Galenus hoc commemorat libro ſexto de ſimplici medicina, ubi de herba Glycyſide diſputat. uidi inquiens puerum totis octo menſibus morbo liberum. & cum forte fortuna radix à collo cecidiſſet, rurſus conflictatum &c.

Inuaſuro quidem ſymptomate.) Addidi ad euidentiorem intellectum, communicare morbum aliàs obſcura nimis eſſet ſentẽtia, ἐπειδὰν αἰσθάνωνται μορίου id eſt ubi ſenſerint particulam, intelligendum affici, uel à particula morbum excitari. Hęc dixi ne Ariſtarchi noſtri aliquid me præter ſenſum Pauli aſſuiſſe clamitent.

ἀποθεραπεύειν.

Cum autem remitti.) Græce eſt ἐν δὲ ἀνίεσιν ἀποθεραπεύειν. In remiſſionibus autem apotherapia uti. Eſt autem ἀποθεραπεύειν corroborare & firmare corpus. nec non uindicare à laſſitudine. Sequitur autem omnium exercitationem magnã ne corpora in laſſitudinem incidant. Hic autem poſt acceſſionẽ, corpus ante agitatum recreare nonnihil oportet, uel particulam, unde morbus excitatus eſt. firmare cauſtico medicamento, quod calorem in eo excitet, ne amplius in eam humor frigidus, aut ſuperuacuus confluat, & inde ad cerebrum feratur.

ἀτενίζειν.

Incõniuens è ſublimi conſpectus.) Sic expoſui περὶ τὸ ἀτενίζειν ἐξ ὕψους, quod ad uerbum ſonat inconniuenter conſpicere ex alto. Celſus uertit clare è gręcis, loci pręcipitis conſpectus.

IN XIIII. CAPVT.

MElancholia.) Galenus de hac multa libro tertio de locis affectis. Oribaſius eadem libro octauo habet. Cęterum uno omnes conſenſu dicunt inſaniam, mentem ipſã occupare, nunc cerebro ipſo peculiari uicio laborante, nunc totius corporis affectionẽ ſimul exoriunte.

Per ſe ęgrotante.) Ita interpretatus ſum gręcam dictionem, πρωτοπαθοῦντος quaſi primario affecto exponas. Idem uero eſt, per ſe apud idoneos ſcriptores, quod nimirum, nullo alterius conſenſu,

μισανθρωπεῖν ἀπανθρωπίνεσθαι.

Homines auerſantur.) Miſanthropia eſt eiuſmodi animi affectio, qua quis in ſolitudine uiuere cupiat, uitet hominum conſortia, ut Homerus de Bellerephonte ſcriptum reliquit. Qui miſer in campis mœrens errabat Aleis. Ipſe ſuum cor edens, hominum ueſtigia uitans, ut Cicero uertit. Dicimus etiam μισανθρωπεῖν, & apud Hippocratem ἀπανθρωπίνεσθαι, hominum conſuetudinem auerſari.

διαχειρίσασθαι.

Orofcius.

Inane uiolenter tractent.) Ita expoſui διαχειρίσασθαι Celſum ſecutus in capite de phrenitide, ubi habet: Alij conſurgunt, & uiolenter quædam manu faciunt. Nõ ſum ignarus διαχειρίσασθαι ab Heſychio exponi φονεύειν, quod eſt occidere, uerum hoc non ſemper contingit. Tractant quidem uiolenter eos, tum feriendo, tum mordendo, tum alia faciendo. Neq; hic debebat Oroſcius nimium eſſe grammaticus.

θυμηδία.

Qui igitur ex primario.) Hæc ex libro tertio de locis affectis ad finem tranſcripta ſunt. Reddidi πρωτοπάθειαν primarium affectum, qui non ex alterius partis dolentis conſenſu oritur. Cęterum omnia remedia melancholię Galenus loco ſuprà citato enumerat pręter hoc, unà cum decenti animi delectatione, quæ græcis dicitur θυμηδία.

γύργαθον.

Aut geſtandi grabato intra lecticam inſanientibus peculiarem.) Celſus etiam inquit, maxime ſuſpenſi lecti motus. γύργαθον teſte Suida, κλινὴ ἐν ᾗ τοὺς παρέτους καὶ δαιμονιώδεις στροβοῦσι.

IN XV. CAPVT.

Incubo.

EPhialten.) Hunc affectum appellaui Incubonem ſecutus Scribonium compoſitione centeſima, ubi inquit: Facit hæc compoſitio ad ſuſpirium, & ad uocis abſciſionem, & ſubitas præfocationes ex qualibet cauſa ortas, & ad eos qui ſæpius exiſtimantur ab Incubone deludi. Plinius nocturna delubria nominat.

Nocturna delubria.

IN XVI. CAPVT.

QVi lycanthropia detinentur.) Hic morbus apud latinos nomen nullum habet: ſi ad uerbum interpreteris, Lycanthropi ſonat lupini homines, hoc eſt, qui lupos imitantur. Auicenna integrum caput de Cutubut hinc tranſcripſit.

ἀδρανὴς.

Oculi ad uidendum imbecilles.) Græce eſt, ὁρῶσιν ἀδρανῶς, quod ſonat, uident imbecille. Nam ἀδρανὴς idem quod ἀσθενὴς. Auicenna: Oculi ipſorum ſunt debiles & ſubmerſi.

IN XVII. CAPVT.

AMores.) Barbari uocant, amor ereos, quaſi dicas, amor amoris. Nam ἔρως gręcis amor appellatur. Auicenna iſci nuncupat, ex Paulo multa tranſcripſit. Habet autem diuerſum de oculis, & ſunt, inquiens, omnia mẽbra arefacta, præter oculos. Paulus refert: Et cũ reliquæ corporis partes non collabantur, ſoli hi amantibus concidunt.

Nota.

Pulſus propriè nullus.) Vide Galenum in libello

bello περὶ προγινώσκειν, ubi ſe mulieris amorem ex pulſu deprehendiſſe teſtatur.

ἀλυσία. Balnei abſtinentia.) Oroſcius legit pro ἀλυσίαις, hoc eſt, balneorum abſtinētijs, ἀλουτίαις, hoc eſt, uinculis ut exponit: quaſi amantes in uincula ſint conijciendi. At ſequens ſententia Pauli facit, ut ἀλουσίαις legendum cenſeam. Nam prudentiores inquit, ad balnea, compotationemq́ eos ducendos præceperunt. Tu autem candide lector, utram malis ſcripturam ſequere. Nam haud ita multum refert.

IN XVIII. CAPVT.

QVando commune quidem.) Ex tertio Galeni libro de locis affectis, & deinde ex octauo Oribaſij hæc collecta ſunt. Galenus autem non meminit dictionis, hemiplagias, quæ idē ſignat quod paralyſis. Ad uerbum ſi interpreteris, ſonat ſemiplexia, hoc eſt in dimidia parte percuſſio. Nam uerbum πλήττω, unde apoplexia & hemiplagia deriuantur, ferio, percutio apud nos ſignificat: unde non omnino male tali percuſſos affectu, attonitos Celſus nominat, quorum ſcilicet, & mens & corpus ſtupet. ἡμιπλαγία.

Cōmune neruorum principium.) Cerebrum omnium neruorum tam ſenſilium, quàm mouentium fons & origo exiſtit. Medulla uero ſecundario neruorum mouentium principium dicitur. Nam & ipſa à cerebro propagatur. At in hoc affectu primum anteriores uentriculi, deinde medius, poſtremo ij qui in cerebello habentur, obturantur adeo, ut ne pauxillum quidem ſpiritus animalis ad medullæ ſpinalis neruos deriuentur. Vnde ſenſus, motusq́ intercidat, aboleaturq́ neceſſe eſt.

Quomodo fiat apoplexia.

Ita ut pariter principis animæ.) Tres ſunt ſecundum Platonis, Ariſtotelis, & Galeni ſententiam in humano corpore animæ ſpecies. Vna θυμοειδὴς, altera ἐπιθυμιτική, tertia ἡγεμονοῦσα, uel in neutro genere τὸ θυμοειδὴς, τὸ ἐπιθυμητικὸν, τὸ ἡγεμονοῦν, ἢ λογιστικὸν ἢ λογιζόμενον. Prima in corde ſedem ac domicilium habet. Secunda in iocinore. Tertia quæ aliarum dux & princeps eſt, in cerebro. Merito igitur ea impeditur, uentriculis omnibus obſtructis, prẹſertim medio, ubi ratiocinatio conſiſtere dicitur.

Sin autem in altera.) Hoc eſt, ſi alterius partis cerebri tantum, ſinus, aut uentriculi, aut quomodocunq; appellare uelis, impediti, obſtructiq́ fuerint.

Voce intermortua.) Græce eſt ἄναυδοι, quod ad uerbum ſonat, ſine uoce, ut apud Hippocratem ἀναύδως. At Galenus interpretatur, ἀλόγως, quod eſt ſine ſermone. Nam αὐδὴ etiam λόγος dicitur. Intellige igitur uoce intermortua, pro ſermonem edere non ualentes, quippe omnes nerui, tū ſermonis, tum aliarum actionum duces, ſpiritu animali ſunt deſtituti. αὐδή.

Toruli eleuantur.) Hoc eſt, ipſæ uenæ attolluntur, quod capitis repletionem teſtatur. Græce eſt τῶν σφαγιτίδων ἔπαρμα.

Oroſcius. Ipſi inhæreſcunt.) Haud ſcio cur Oroſcius ἐγκείμενα moleſta uerterit. ἐγκεῖμαι enim ab ἐν & κεῖμαι uenit. Nec pituita ſolum ori moleſta eſt. Imo non adeo moleſta eſt ijs quibus ſenſus omnino perijt. Rectius igitur quæ inhærent, aut eo decumbunt ex capite, auferantur.

Cibus mollis, diſtribui facilis.) In codice grẹco habetur παραληψόμεθα τὴν ἁπαλὴν καὶ εὐδιοίκητον, καὶ χυλώδη τροφὴν, quod eſt: Aſſumemus tenerum, & diſtribui facile, & ſucculentum nutrimentum. Celſus libro tertio de morbo commitiali inquit: Neque ſorbitiones autem his, aliiq́ molles, & faciles cibi &c. At per χυλώδη quod nos reddidimus ſucculentum, intelligit cibum ex cremore uel ptiſanæ, uel chondri, uel alterius frumenti. Nam χύλος cremorem ſignificat, qui in ſorbitionibus dari ſolet. χυλώδης τροφή.

Vnctioni uero accommodata.) λιπάσματά τε εὔχριστα τοιαῦτα. In grẹco exemplari eſt, quod Celſus expreſſiſſe uidetur: Vnctione uero, inquiens, aptiſſimum eſt uetus oleum. Ad uerbum ſonat græce, pinguedines quæ illini queant, huiuſmodi ſunt.

In quo ſcilla intabeſcit.) Græce eſt ἐνταριχεύεσθαι uerbum, quod ſignat proprie ægros abſtinentia immoderata exiccare. Ita ſcilla in ſole eliqueſcit, conſumiturq́. Celſus etiam dicit: In quo ſcilla intabeſcit. Ενταριχεύεσθαι.

Attendentes.) Male in codicibus græcis legitur προέχοντας pro προσέχοντας, hoc eſt aduertentes. Deinde in eadem ſententia: διὰ τὸ μὴ συναισθάνεσθαι εἰ μὴ ὑπερκαυθῶσιν pro διὰ τὸ μὴ συναισθάνεσθαι μὴ ὑπερκαυθῶσιν. Quo in loco dum Oroſcius alios reprehendit, nec locum græcum emendat, & male uertit ὑπερκαυθῶσιν, ne uehementer urantur: cum Paulus uelit uehementer quidem, ſed non nimium, non ſupra modum, nec magis quàm conuenit. Vitiatus codex grẹcus. Oroſcius.

Cutis ruborem.) Sic interpretor τοὺς φοινιγμοὺς, Celſus habet: Prodeſt etiam torpentis membri ſummam cutem exaſperaſſe, uel urticis ceſam, uel impoſito ſinapi, ſic ut ubi rubere cæperit corpus, hæc remoueantur. φοινιγμοί.

Feculæ.) Græce eſt φέκλης quæ fex combuſta dicitur. Galenus libro primo de cōpoſitione medicamentorum ſecundum locos ad Achoras inquit, τρυγὸς οἴνου κεκαυμένης, ἣν ῥωμαῖοι φέκλην καλοῦσιν. Latina itaq; dictio eſt fecula, quam græci imitātes φέκλην nominant. Largus etiam utitur pro fece uini cōbuſta. Hoc ignorabat Oroſcius, dum alios reprehenderet. Oroſcius.

Canum more conuelluntur.) Verbum è uerbo reddidi. Largus autem interpretatur quid ſit ſpaſmus caninus, his uerbis: Facit ad κυνικὸν σπασμὸν, cum in utramlibet partem deprauata eſt facies. Celſus libro quarto habet: Circa faciem uero morbus innaſcitur, quem græci κυνικὸν σπασμὸν nominant. Is cum acuta febri eſt, os cum motu quodam peruertitur, ideoq; nihil aliud eſt, quàm diſtentio oris. Canina cōuulſio.

Per narium clyſterem.) Grẹce eſt διὰ ῥινεγχύτου, hoc eſt ad uerbum, per narium infundibulum, per quod medicamenta in nares infunduntur. Queadmodum ὠτεγχύτης, clyſter auricularius, & μητρεγχύτης uterinus. Celſus lib. 4. cap. 2. fere eadem. ῥινεγχύτου.

Per rectos ſiphones.) Sic uidetur Galenus ſignificare, qui καθετῆρας libro quinto Methodi καθέτηρ.

ἰσθυ

ἰσθυτρύτους, quaſi recto foramine præditos canales interpretatur. Oroſcius rem medicam ex Celio maluit diſcere.

Oroſcius.

Lentiſci.) Male in utroq; exemplari habetur σχοίνου, quod eſt iũci odorati, pro σχίνου, nam aſtringentia in hoc morbo requiruntur.

Codex græcus deprauatus.

Vitulinumq; & oleum.) In greco codice deeſt particula καὶ. Nam habetur tantum, στέαρ ὕειον, καὶ χήνειον καὶ μολόχινον ἔλαιον. Cum ſit legendum: καὶ ἔλαιον in fine. Nam molochinum oleum nullũ dicitur.

Corrige græca.

Cum communi curatione.) Hoc eſt præter communem reſolutorum curationem, quę medicamentis extrinſecus adhibitis, alijsq; abſoluitur, etiam hæc quæ ſequuntur, facies.

Noſtra ætate.) Quod Paulus ſuo tempore accidiſſe in morbo colico commemorat, nos quoq; noſtra ętate frequenter uidemus. Nempe ex magno diuturnoq; colico cruciatu artuum reſolutionem, præſertim brachiorum, quanquã & crurum imbecillitas ſumma adfuerit. Iam ex febri quæ humoribus ad inteſtina cõfluentibus, ibiq; dolorem uehementem excitantibus finita fuerit, ſecuta eſt artuum reſolutio, quod nuper in Canonico quodam, ſed non iuxta regulam uiuente, ſum expertus.

IN XX. CAPVT.

CVm particulę corporis in anteriora.) Hoc Celſus paucis comprehendit: Cum mentum inquiens, pectori annectitur, emproſthotonos, cum ſcapulis opiſthotonos: cũ rectã & immobilẽ ceruicẽ intendit, Tetanus dicitur.

Optimum itaq; pręſidium.) Hippocrates li. 4. Aphoriſmorum, ſectione. 57. Qui conuulſione, aut diſtentione neruorum tenentur, febri ſuperueniente liberantur.

Riſus Sardonius.

Nonnunquam & riſus ipſis Sardonius oboritur.) Dioſcorides libro ſexto, ſardona ranunculi genus eſſe teſtatur, quę ueſcentibus mentem adimat, & quadam neruorum diſtentione, dehiſcere in rictus ora cogat, ita ut imaginem ridentium præbeant.

Cucurbitulas admouere cum lancinatu.) Græce eſt μετὰ ἀμυχῶν, quod ſonat cum uibicibus excitatis. Sic intelligo hoc loco lancinatum ſcalpelli.

Oroſcius.

Abſtergere, ne imprudentes.) Dum Oroſcius alios reprehendere inſtituit, ipſe corrigendus uenit, qui tam impure, et nullo ſenſu penitus uertit, ne perfrigerati occultentur. Videtur autem lexicarius adhuc eſſe interpres, μὴ λάθωσιν ψύξαντες, quod ad uerbum ſonat, ne lateant refrigerantes, hoc eſt, ne imprudentes, neſcij, ac non aduertentes, refrigerent particulas.

Hydromeli ſpiſſius.) Sic expoſui ὑδρόμελι λιπαρὸν, hoc eſt ad uerbum, hydromel pingue. At nulla pinguetudo in eo habetur. Sit itaq; λιπαρὸν ad pinguetudinis craſſiciem incoctum. Nam ad dimidias coqui præcipit.

Oroſcius.

Et laſerpicij radicis.) Neſcio cur hic Oroſcius ſuccum laſerpicij intelligi uelit, cum apud Galenum Dioſcoridemq; ipſum, ubi liquoris mentione facit, ὀπὸς ponitur. Adeoq; in opiſthotonicis. At radicem tum in puluerem redactam, tum decoctam ſæpe & in his, & in alijs affectibus dari legimus, ut plane non ſit, quod Oroſcius in hoc loco uerſionem noſtram reprehendat. Quin potius in exemplari græco legendum putet ἑψηθέντα pro ἐμπλαθέντα & ἀφέψημα αὐτῆς pro ἀφεψήματι, ut ſit decoctũ ipſius radicis. Quid enim eſt, ſilphij radicis cochlearia duo aquæ mulſæ cyathis tribus inſperſa, uel decocto ipſius dari? Quorſum referri debet, decocto? ad mulſam ne? quę iam cocta eſt, quantum opus eſt. Itaq; ad radicem magis competit. Ea enim uel pulueris modo inſperſa, uel decocta exhiberi poteſt.

Male græca.

Mirrhę drachma ex mulſa, hyſſopiq; decocto.) Hic rurſus codex græcus deprauatus eſt, habet enim ἢ σμύρνης ∠. α. μελικράτῳ ὑσσώπῳ τε ἀφέψημα. Cum nimirum legendum ſit ἢ σμύρνης ∠. α. σὺν μελικράτῳ, ὑσσώπου τε ἀφεψήματι, quod Oroſcius & Baſilienſis caſtigator non aduerterunt.

Greca uitiata.

Oroſcius.

Nardi.) Dictum eſt pro nardini, ut apud Celſum & Scriboniũ aliquando Roſæ pro roſaceo, nardi pro nardino uſurpantur.

IN XXI. CAPVT.

TRemoris origo.) Vide libellũ Galeni de Tremore, quem nos aliquando latinitate donauimus, ubi habet: τρόμος μὲν οὖν γίνεται τῆς ὀχούσης καὶ κινούσης τὸ σῶμα δυνάμεως ἀῤῥωστίᾳ. οὐ γὰρ ἐξ ἑαυτῶν δήπου τὰ μόρια τῶν ζώων οὕτως ὄντα βαρέα καὶ κάτω φέρεσθαι πεφυκότα, τὰς εἰς ἅπαντα τόπον ἔχει κινήσεις. ἀλλ' ἡ διὰ τῶν νεύρων τοῖς μυσὶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἐπιπεμπομένη δύναμις, οἷον ὄχημάτι, καὶ πτέρωμα τῆς κινήσεως αὐτοῖς ἐστιν, ἣ ὅταν μὲν ἀπολέσῃ τελέως ἀπόλλυσι δὲ τὰ παραλελυμένα, καταφέρεται καὶ πίπτει κάτω δίκην ὄρνιθος πτερορρυήσαντος. ὅθεν οὐδεμία κίνησις ἀπολείπεται τοῖς οὕτω παθοῦσιν. hoc eſt ut linguarum rudes intelligant: Tremor itaq; fit imbecillitate facultatis, quæ corpus uehit, mouetq;. Quippe animalium particulæ, tam graues cum ſint, & deorſum ferri natæ, non ex ſeipſis nimirum motiones, in omnem locum habent. Verum facultas quæ à principio per neruos muſculis tranſmittitur ceu uehiculũ quoddam, & ala motionis ipſis exiſtit, quam cum prorſus perdiderint, perdunt autem reſoluta, deorſum feruntur, caduntq; auis pennis deſtitutæ modo, unde nullus motus ita affectis relinquitur.

Tremor.

In oleum deſcendant.) Hoc eſt in ſolium oleo repletum, quo olim uti ſolebant, reſoluti, contracti, arthretici, tremuli. Græce eſt ἐμβιβαστέον εἰς ἔλαιον. Celſus deſcendant in ſolium, ait.

IN XXII. CAPVT.

QVanam ex affectione corporis.) Hoc in omnium particularum morbis obſeruandum docet Galenus, ut corporis primũ affectionem, quam uulgus diſpoſitam appellat, gręci διάθεσιν, intueamur. Nam hac neglecta, quicquid particulis admoueamus, ſiniſtre accidit. Cęterum hoc te admonitum uolo candide lector, ubi in uerſione mea dictionem inuenis, affectionem, pro διαθέσει, poſitam eſſe, intelligas. Nam diſpoſitio hoc in ſignificatu apud idoneos autores non uſurpatur.

Affectio. διάθεσις.

Perturbatio humiditas oculi eſt, et calor cum rubore naturæ alieno.) Poſtrema clauſula, naturæ alieno, male in codice græco habetur, περὶ τὸ κατὰ φύσιν. Vbi legendum παρὰ τὸ κατὰ φύσιν.

Gręca deprauata.

Membra

Mẽbrana adnata.

Membrana adnata.) Intelligo membranam coniunctam,ſiue coniunctiuam, ut barbari appellãt. Græci τὸν ἐπιπεφυκότα,eo quod alijs quę oculum ipſum conſtituunt, tunicis extrinſecus adnaſcatur,ligamentum et ipſa exiſtens totiq́ oculo ad oſſa circumiacentia,ex pericranio ducens originem.

De defluxionis impetu.

Angiologia. Arteriotomia. Hypoſpatiſmus. Periſcyphiſmus.

Angiologiã,arteriotomiã,hypoſpatiſmum, & periſcyphiſmum.) Omnes has rationes Paulus libro ſexto complexus eſt. Prima eſt uenarum in fronte ad tempora præſectio quod in hemicranijs etiam fieri ſolet. Altera eſt arteriarum retro aures per tranſuerſum ſectio. Tertia eſt ab inſtrumento chyrurgico appellationem ſortita, quaſi dicas ſpatæ ſubmiſſio intra partes quæ à ſubiectis liberabuntur. Quarta ratio eſt,qua diuiſionem in fronte à tempore ad tempus tranſuerſum moliuntur,cura tamen adhibita ne temporalium muſculorum motus uioletur.

Oroſcius. Specularium.

Recte huic ſpecularium.) Hic legit Oroſcius σφικλάριον,ut ſignificet σφίκλην,hoc eſt,ficulam, cupiditate magis reprehendendi, quàm ratione adductus. Diligens homo non legerat apud Galenum hoc remedium citari,pro lapide ſpeculario: nec etiam apud Paulum, qui libro ſeptimo hũc in modum habet: σπικλάριον, οἱ δὲ διὰ μὲν τὸ σφικλάριον, ὅτι τινὲς ἀντὶ σφικλῶν ἐν ταῖς θύραις χρῶνται, διὸ καὶ διαφανὲς προσαγορεύεται γυψῶδες ὑπάρχον τὴν οὐσίαν, δύναμιν ἔχει παραπλήσιον τοῖς κεκαυμένοις ὀστράκοις ἤγουν ὀστρέοις. Si uero fex combuſta quæ ardens eſt natura,oculis ut ille putat,adhiberi deberet, certe elotam eſſe oporteret.

ξηροφθαλμία

Xerophtalmia.) Celſus libro ſexto interpretatur aridam lippitudinem. Eſt enim,inquit, genus aridæ lippitudinis,ξηροφθαλμίαν græci appellant,neq; tument, neq; fluunt oculi, ſed rubent tantum, & cum dolore quodam graueſcunt, & noctu præ graui pituita inareſcunt.

Ertropiõ.

Ertropion.) Hoc uicium eſt inferioris palpebræ,quod parum ſurſum attollitur, ſed pendet & hiat,neq; poteſt cum ſuperiori committi. Id interdum accidit ex mala curatione, interdum ex ſenectute.

Aegilops.

Aegilops.) Eſt ueluti parua fiſtula maioris anguli,per quam pituita aſſidue diſtillat. Nonnunquam etiam exeſo oſſe uſq; ad nares penetrat.

Oroſcius.

Lixiuio quod ex cinere & calce.) Græce habetur abſolute πρωτοστάκτῳ, quaſi dicas, primario lixiuio. Paulus libro ſeptimo habet: ἐὰν δὲ προσλάβοι καὶ τιτάνου ἢ τέφρα κονιστικὴν ἐργάζεται τὴν κονίαν ἣ δὴ καὶ πρωτόστακτον ὀνομάζουσι. Quæ uerba Oroſcius non uidetur intellexiſſe, dum interpretatur cinerem lixiuum, qui primus diſtillauerit, ſecutus Hermolaum. Recte igitur quis interpretetur lixiuium, quod per cinerem & calcem diſtillauerit.

Cum manus opera.) Hoc remedium in exemplaribus uulgatis non eſt, ſed in Laſcaris codice manuſcripto additum inueni. Si itaq; placet aſcribere, aut expungere per me certe licebit.

Chalazion.) Celſus ſic appellari dicit,quod mobilia, & digito huc, illuc impellantur curationem manu præſtandam docet libro ſexto.

Encãthis.

Encanthis naturalis.) Varijs de cauſis hoc uicium gigni ſolet. Interim ex ungue parum exciſo,uel ob tuberculum,quod palpebras parum diduci patitur. Quod ſi in ungue caruncula nimium abſcindatur puteſcit foramen per quod poſtea humor deſcendit, ac uicium ſuperiori contrarium naſcitur, quod græci ῥυάδα nominant.

ῥύας.

Terra ſamia duplex.

Terra ſamia.) Duplex ea terra apud Dioſcoridem habetur, una ſimpliciter terra ſamia dicitur, altera γῆ ἀστὴρ, hoc eſt, terra aſter, quaſi dicas, terra ſtellata. Celſus itaq;,ubi poſterioris mentionem facit: Terræ,inquit,ſamiæ, quæ ἀστὴρ dicitur. Non ut Oroſcius uolebat,terræ aſteris, obſcure nimium. Cæterum ante hoc medicamentum in græco exemplari eſt διὰ μήλου perperam, pro διὰ ἀμύλου, quod etiam Oroſcius annotauit.

Oroſcius.

ὑπόπυος. ὑπώπιον.

De oculis purulentis.) Duæ ſunt apud græcos dictiones,quæ fere in omnibus ſibi reſpondent, nempe ὑπόπυος, & ὑπώπιον. Prima ſignificat pus ſubeſſe membranæ corneę. Largus & Celſus uocat oculos purulentos: altera dicitur, teſte Galeno,quaſi ὑπὸ & ὦπας, hoc eſt, ſub oculis. Ac ueteres latini hoc uicium appellant, ſuggillata, genere ecchymomatum comprehenſa. Parum prudenter Oroſcius,dum in aliorum erratis caſtigandis occupatur,ipſe in grauiſſimum incidit,qui ὑπόπυον,quod eſt, purulentum,conuerterit ſuggillatum.

Oroſcius.

Floris ęris.) Hoc medicamentum in impreſſis non habetur,ſed in manuſcripto codice Iani Laſcaris ſcriptum inuenitur.

Arida medicamẽta. ξηρά.

Contritis ad lęuorem aridis.) Hoc eſt, aridis in tenuiſſimum puluerem redactis. Græce eſt λειάνας τὰ ξηρὰ, hoc eſt,lęuigans arida. Celſus autem de Aridis mentionem facit libro quinto,capite uigeſimo ſecundo in hunc modum: Quædam miſturæ medicamentorum ſunt, quibus aridis, neq; coactis utimur, ſic ut inſpergamus aut cum aliquo liquido miſta illinamus. Alia medicamenta ſunt his oppoſita, nempe, quæ liquari poſſunt. Hæc græcis τηκτὰ nominantur. Vbi itaq; Galenus alijq́ habent τὰ τηκτὰ τήκονται, τὰ ξηρὰ δὲ λειαίνειν δεῖ ἢ λειοτριβεῖν. Latini ſcriptores exponunt,quæ liquari poſſunt, ad ignem eliquentur,arida conterantur: Celſus inquit libro quinto, arida ex eo conteruntur. Rurſus arida medicamenta contrita humore non pingui coquuntur. Item arida ex aceto teruntur. Largus ſimili utitur locutione, & uerbum λειαίνειν δεῖ lęuigare oportet,interpretatur. Quæ cum ita ſint, immerito Oroſcius nos reprehendit, negãs latine, & fideliter dictum, aridis contritis, cui magis placet, pulueribus dilutis. Etſi apud nullum idoneum ſcriptorem huiuſmodi locutio inueniatur.

Liquida. τηκτά.

Oroſcius.

Oroſcius.

Sublinimus medicamentis.) Hic quæſo candide lector animum aduertas cauillationi Oroſcij. Dãnat me quod uerterim ex græco τοῖς πρὸς τὰς παλαιὰς διαθέσεις, medicamentis quæ ad ueteres affectiones inſcribuntur, ipſe enim mauult dici collyrijs. Quaſi uero collyria non ſint medicamenta. Certe ego à præceptoribus meis olim didici,ſubſtantiam collyriorum,eſſe et dici

medica

medicamenta: ipſum uero nomen collyrij, formam medicamenti indicare. Celſus lib. 6. ita inquit: A ſecundo die graui quoque lippitudini per medicamenta recte ſuccurritur. Item in collyrio trygodes. Quo grauior quoque inflammatio eſt, eo magis leniri medicamentum debet.

IN XXIII. CAPVT.

AN ob exteriorem cauſam acciderit.) Ex octauo Oribaſij hæc mutuatus eſt. Exterior autem cauſa eſt, uentus frigidior, aut lauacrum aquæ frigidæ, ſimiliaque. Hęc itaque ſolent interrogari, an ægrotus in ambiente frigido obambulauerit, uel lauationem frigidam expertus, uel alio modo fuerit affectus. Græcus codex habet τῷ κάμνοντος ἀνακρίσεως, ubi ἀνάκρισις idē ualet quod ἐξέτασις. Nonnulli autem lexicarij interpretes contemperamentum uertunt.

ἀνάκρισις.

Cucurbita ex aqua calida.) Idem Galenus commemorat ex Apollonio, li. 3. de compoſitione medicamentorum ſecundum locos in hunc modum: πυρίαις δὲ χρηστέον ταῖς διὰ τῶν σπογγῶν εἰς θερμὸν ὕδωρ ἀποβεβρεγμένων, τούτων ἱκανῶς τε ἐκτεθλιμμένων, καὶ ταῖς διὰ τῆς σικύας. Hoc eſt: Fomentis autem utendum eſt, quæ per ſpongias fiunt, in calidam aquam intinctas, easque abundè expreſſas. Item illis quæ per cucurbitam adhibentur &c. Ego itaque προπυριωμένῃ in Paulo, uerti fotu prius facto. Quanquam poſſis dicere, cucurbita prius aqua calida concalfacta.

Fomenta.

Per ſpecillum lana.) Grece eſt διὰ μηλωτίδος, quaſi dicas ſpecillum auriculariū, ut Celſus etiā exponit. Nam eodem capite meminit ſpecilli lana inuoluti, ſpecilli auricularij, & clyſteris auricularij, ſtrigilisque.

μηλώτις.

Vel etiam arundine.) Apollonius etiam fomentum recitat, uapore per arundinem perforatum elato. Erit autem alterum arundinis extremum, concauitati auriculæ accommodatum, alterum in ollam cuius operculū foramen habeat, incumbet. Decoquitur in olla abſinthiū, cuius uapor auditorio meatui inſinuatur. At hic nullum fotum arundine adhibere præcipit. Verum exugi humorem, ſi quis forte in aurem receptus ſit.

Fomentū per arundinem.

Sin autem pauca.) Grecus codex mutilus eſt, nec Oroſcius, nec Baſilienſis caſtigator aduertit. Deeſt enim εἰ δὲ, ad integram ſententiam explendam, quæ ſic legi debet: εἰ μὲν εἴη πολὺ διὰ τοῦ στόματος, ἢ καὶ διὰ καλαμίδος αὐτὸ ἐκμυζᾶν δεῖ. εἰ δὲ ὀλίγον &c.

Græca mutila. Oroſcius. corrector Baſiliēſis.

Cardamomi & nitri.) Galenus libro iam citato legit καρδάμου ἱκανὸν, καὶ νίτρου βραχὺ σύκου σαρκὶ χωρὶς κεγχραμίδων ἀναλαβὼν ποίησον κολλύριον &c. Quod eſt: Naſturcij quod ſatis, & nitri paululum fici carne ſine granis exceptum, in penicillum redigito &c. Verum cardamomi, & cardami quod eſt naſturcij, eadem fere poteſtas eſt, niſi quod naſturcium ſit ualentius.

Variat lectio.

Idque in aurem demittendum.) In græco codice hæc clauſula quidem non eſt, uerum à me addita, ad ſententiam abſoluendam. Alexander etiam in hunc modum ex Galeno profert. Hoc te celare nolui.

Nota.

Hyſſopum medicamentum.) Hyſſopum & herba & medicamentum appellatur. Verū ubi herba notatur, ſimplici uocabulo, hyſſopum dicitur, ubi medicamentum, additur ipſa medicamenti dictio. Quanquam in eo nulla ſit hyſſopi herbæ mentio, ſed lanarum potius ſuccidarum. Nonnulli autem adijciunt hyſſopum herbam.

Bulborum, polentæ.) Admonuit Oroſcius grecum codicem eſſe uicioſum, qui habet: βολβῶν ἀφρῶν pro βολβῶν ἀλφίτων &c.

Gręca uiciata.

IN XXIIII. CAPVT.

LInamento ex ellychnijs contorto.) Varia ſunt apud grecos μοτῶν, hoc eſt, linamentorū genera. Aliud uocāt στρεπτὸν, quaſi dicas tortile, aliud ξυστὸν, hoc eſt, raſile, aliud τιλτὸν, quod eſt concerptum filatim, aliud ἐλλυχνιωτὸν, ex ellychnijs præparatum, aliud πριαπισκωτὸν à pudendi humani ſimilitudine nuncupatur: aliud, quod cunei formam referat, aut quia cunei modo foramina obturet, aut coniuncta ſeparet, σφηνίσκος dicitur. Vt Paulus ſexto uocat σφηνίσκους στρεπτοὺς ἐκ ῥάκους, hoc eſt, cuneolos intortos ex panniculo. Adhuc aliud eſt λημνισκὸς grecis dictum, implicitum in longitudinem linamentum, ſi Celſo credimus, quod alibi uocat linamentum inuolutum & oblongum. Sicut στρεπτὸν linamentum implicitum, ſeu intortum ſimpliciter appellari poſſit.

Linamentorum genera. στρεπτόν. ξυστόν. ἐλλυχνιωτόν. πριαπισκωτόν. σφηνίσκος. λημνισκός.

IN XXV. CAPVT.

PTiſanę freſæ.) Hoc eſt confractæ. Græce eſt ἐρεγμοῦ ἢ πτισάνης ἐρεγμοῦ. Vt ἐρεγμὸς ſignificet omne id quod freſum eſt, uel ipſam confractionem, omnium ſcilicet leguminum, nomine tamen ipſorum appoſito, ut κριθῆς ἐρεγμός. Cum uero ſimpliciter ἐρεγμὸς ponitur, de faba freſa dicitur. Quæ ſi molam experta ſit: ἄλευρον κυάμινον & ἐρεγμινον ἄλευρον appellatur. Ferculum autem ex faba, cicere, & reliquis leguminibus freſis paratum, ἔτνος, ex freſorum autem farina pulmentarium, λέκυθος Galeno cum alibi, tum in libello de bonis malisque ſuccis generandis nuncupatur. Quoties autem in Paulo alijsque græcis inuenitur κυάμινον ἔτνος, pro faba freſa elixata ad ferculum intelligito. κυαμίνη λέκυθος, pro fabæ freſæ farina elixata ponitur. Sic πτισάνης λέκυθος, & ὀρόβινος λέκυθος, aliorumque leguminum dicitur. Vbi uero hęc uox λέκυθος ſola citra alterius adiectionem ponitur, Lutheum oui ſignificat apud medicos. Oroſcius male ἐρεγμὸς pro lomento tantum uſurpauit.

ἐρεγμός. ἄλευρον κυάμινον. ἔτνος. λέκυθος. Oroſcius. ἐρεγμός.

Ad Ephelidem & lenticulas.) Ephelis aſperitas quædam & duricies mali coloris eſt in facie. lenticula & in alia parte nonnunquam naſci ſolet. Celſus ineptias putat curare uaros, lenticulas, & ephelidas.

Ephelis. Lēticula.

Suggillata.) Gręci uocant ὑπώπια ut antea annotaui. Sunt autem ex genere ecchymomaton, quæ & Hippocrates & alij plerique medici appellant, cutis affectum, quo uenis in ea tenuibus cōtuſis ſanguis inde effunditur, qui ita excretus nō uno in loco, nec ſubito concreſcit. Temporis ſpacio liueſcit, nigreſcitque cutis.

Suggillata.

Cum melle admoueto.) Galenus habet in eodem medicamento, ὄξει ἀναλαβὼν ἐπιτίθει μέλιτος ὀλίγον ἀναδεύσας. Hoc eſt: Aceto excepta, mellisque momento ſubacta.

IN XXVI. CAPVT.

DEntium dolorem.) Ex quinto Galeni de cōpoſitione medicamentorum ſecundū locos aduerbum hoc caput eſt tranſcriptū, niſi quod ubi Paulus ad inflammationem habet, Galenus & Oribaſius ad dolorem dentium medicamenta ſubſcribunt.

Parulis.

Ad parulidas.) Parulis græca dictio eſt, à παρὰ quod eſt iuxta, & οὖλα hoc ſignat gingiuā. Celſus libro ſexto, capite tertiodecimo: Solent etiā interdum iuxta dentes in gingiuis tubercula quędam oriri dolentia παρουλίδας græci uocant.

παρίσθμια. ἀντιάδες.

Tonſillæ.) Glandulæ quædam ſunt in ore utrinq; ſingulæ penitius ſitæ, ſpongijs ſimiles; quæ humiditates ex capite recipiant ad fauces humectandas παρίσθμια græci nominant, quæ ſi poſt inflammationem induruerint, ἀντιάδες appellantur.

κιονίς.

Vua.) Gręce eſt κιονὶς, quod ad uerbum ſonat columella. Eſt autē hæc carnoſa quædam particula, in ſumma oris parte ſuſpenſa, uocis plectrum, recipit ea madorem à cerebro quo ſuperiores palati partes humectat. Si plus iuſto humiditatis recipiat, interim laxatur, ac faſtigiata deſcendit, interim inflammationē experitur, & ne potus, nec cibus deuorari poſſit impedit. Veteres græci γαργαρεῶνα & κίονα, recentiores κιονίδα appellant. σταφυλὴν uero quaſi dicas uuam, partē ipſam appellari non uult, ſed affectum. Celſus alijq; latini ſcriptores etiam partem, uuam nominant.

γαργαρεών. σταφυλή.

Vbi æqualiter craſſa fuerit.) Paulus præter Galeni morem κίονα appellandam particulā cenſet, ubi in æqualem craſſiciem intumuerit. Nā interim tenuis, acuta, albaq; cernitur. Interim ima craſſa, ſumma tenuis, & liuida eſt.

IN XXVII. CAPVT.

ANgina.) Apud recentiores medicos uaria ſunt anginæ nomina, nunc per litterā κ. nunc per. σ. inchoantia. At Galenus cōmētario tertio in prognoſtica Hippocratis parū intereſſe dicit, modo de re ipſa cōſtet, κυνάγχην, an συνάγχην proferas. Ibidem etiā tres anginę ſpecies enumerat ex Hippocratis ſententia: Peſſime inquiēs, agunt, qui uehementer quidē dolent nullū autem in ceruice & faucibus ſymptoma experiuntur. His ſuccedunt, qui quidem non difficulter ſpirant, uerum dolent grauiter, collū ipſis intumeſcit, fauces apparent rubicundiores. Poſtremi neq; dolent, neq; ęgrè ſpirant, ita ut ſuprema gutturis pars, λάρυγγα græci nominant incolumis quidem ipſis permaneat, ſed fluxio magna parte bilioſior aut in fauces, aut in collū, aut in utraq; deſcenderit &c. Rurſus libro quarto de locis affectis quatuor ſpecies recenſet. Paulus item noſter quatuor enumerat, pro muſculorum uel interiorum, uel externorum inflammatorum ratione. Ego ſane muſculos primum intelligendos puto, qui in ore circa linguam ex omni parte habentur: qui ſuperiores palatum uerſus eam mouent: qui inferiores deorſum. Laterales in latera adigunt. plurimi ex oſſe 8 græcam literam υ referente prodeunt. Deinde duodecim proprios, ſummæ arteriæ parti quam λάρυγγα uocant, octo autem cōmunes, qui ſcilicet laryngem corporibus uicinis colligant: nec non eos qui ceruicem conſtituunt. Iam muſculis qui œſophago ſubijciuntur, inflammatis, angina quædam oriri ſolet.

Species anginæ.

Faucium, pharynga græci uocant.) Magna harum uocum ambiguitas apud autores inuenitur. Vnde fit, ut pleriq; gręcorum librorū interpretes mirum in modum torqueantur, & ſubinde etiam aberrent. Itaq; φάρυγξ duo ſignificat, nempe fauces, & aſperam arteriam. Fauces dico regionē intra os, ubi tum gulæ, tū aſperę arteriæ extrema cōcurrunt. Grāmatici genere diſtinctionem faciunt hoc pacto: φάρυγξ θηλυκῶς σημαίνει τὴν κυρίως φάρυγγα ἢ δὲ ὅ ἐστιν ἡ ἀχανία ἡ μετὰ τὴν τῆς γλώττης ῥίζαν, ὅτι δὲ ἀρσενικῶς σημαίνει πολλάκις τὸν λάρυγγα. Quę uerba ſonant ita: Pharynx fœminino genere prolata, proprie dictā pharyngem, hoc eſt fauces ſignificat. Hæc autem eſt oris ampla capacitas poſt linguę radicem ſita. Maſculino autem genere dictus pharynx, laryngem, quod eſt, arteriæ aſperę ſummum, uel ipſam arteriā ſignat. Hippocrates libro prognoſticon per dictionem φάρυγγα in fœminino genere fauces etiam intelligit, cum ait: φάρυγξ δὲ ἑλκωμένη σὺν πυρετῷ δεινόν. Paulo poſt, αἱ δὲ κυνάγχαι δεινόταται μὲν εἰσι, καὶ τάχιστα ἀναιροῦσιν, ὁκόσαι μήτ᾽ ἐν φάρυγγι μηδὲν ἔκδηλον ποιοῦσι, hoc eſt: Angine grauiſſime ſunt, & cito interimunt, quę neq; in faucibus, neq; in collo quippiam manifeſtum edunt &c. Hanc ſententiam Galenus exponens, inquit: ὅτι φάρυγγα τὴν προκειμένην χώραν στομάχου τε καὶ λάρυγγος ὀνομάζει, δῆλον ἐστί. Hoc eſt: Quod pharyngem nominat regionem, gulæ & aſperæ arteriæ ſummo præpoſitam, nemo ignorat. Rurſus φάρυγγα δὲ τὴν ἐν τῷ διανοῖξαι τὸ στόμα, ἢ πιλῆσαι τὴν γλῶτταν κάτω φαινομένην εὐρυχωρίαν, ἐν ᾗ τὰ δύο στόματα ἐστὶν τότε τοῦ στομάχου, καὶ τοῦ λάρυγγος. At pro larynge, & aſpera arteria poſitam, non ſolum in maſculino genere, ut Suidas putat, ſed etiam in fœminino inuenias: præcipue apud Galenum, ut ſecundo de placitis Hippocratis & Galeni: τὸ μὲν γὰρ τῆς τραχείας ἀρτηρίας ὑπὲρ δὴ καὶ φάρυγγα προσαγορεύομεν. Ibidem, ἐπὶ δὲ τούτοις ἅπασιν ἑξῆς ὑποδείξομεν σοι τὸ τῆς φωνῆς ἴδιον ὄργανον τὸν φάρυγγα, καὶ τοὺς κινοῦντας αὐτὸν μῦς. Hic pro larynge accipit: de qua ita ſcribit, octauo de uſu particularum: καὶ τόγε πρῶτον τι καὶ κυριώτατον ὄργανον τῆς φωνῆς ᾧ λάρυγξ ὄνομα, τὸ ἄνω πέρας ἐστὶ τῆς τραχείας ἀρτηρίας ἣν δὴ ἢ φάρυγγα καλοῦσιν ὁμωνύμως τῇ πρὸ τοῦ λάρυγγος, hoc eſt: Ac primū, principaliſſimumq; uocis inſtrumentum, quod larynga nominant, ſuperior pars aſperæ arteriæ exiſtit, quam ſanè etiā pharynga uocant, eodem nimirū uocabulo quo pharynx (id eſt, fauces) ante arteriæ aſperæ caput, nuncupatur. Atq; hic in fœminino genere ut ſuperius in maſculino poſitum eſt nomen pharyngis, contra grammaticorum opinionem. Pollux audiendus nō eſt, qui τὸν φάρυγγα maſculino genere prolatum, pro gulæ extremo accipiat.

φάρυγξ. λάρυγξ.

Pueris raro talis.) Pueris interim uertebræ colli è loco ſuo excidunt propter ligamentorum quæ eas connectunt imbecillitatem. Vnde angina perículoſiſſima oritur, quæ nullis cedit remedijs, quare ei admouenda manus non eſt. Intelligenda autem ſunt hęc, Pueris raro talis) Raro quidem, ſed tamen interdum angina hæc accidit, idq; in pueris magis quàm adultis, ob cau-

Nota.

ſam ſuperius dictam. Hippocrates huius meminit libro ſecundo περὶ ἐπιδημιῶν in iſtum fere modum. ἦν δὲ τῶν κυναγχικῶν παθήματα τοιάδε, τοῦ τραχήλου οἱ σπόνδυλοι εἴσω ἔρρεπον. τοῖς μὲν ἐπιπλέον, τοῖς δὲ ἐπ᾽ ἔλαττον.

Porro ex ſtrangulatis.) Hippocrates lib. 2. aphoriſmorum hanc profert ſententiā, τῶν ἀπαγχομένων καὶ καταλυομένων μήπω δὲ τεθνηκότων οὐκ ἀναφέρουσιν οἷς ἂν ἀφρὸς ᾖ περὶ τὸ στόμα, hoc eſt, Quibus ſtrangulatis, ſolutiſq́, nondum uero mortuis ſpuma circa os extiterit, non reſtituuntur.

Diſcuſſis autē colli.) In græco codice eſt Aduerte. διαλυομένων δὲ τῶν περὶ τὸν τράχηλον ἐρυθημάτων, quod antea uerteram, Simulatq; uero colli impedimenta diſſoluuntur, intelligens nimirum uincula quibus ſtrangulantur.

IN XXVIII. CAPVT.

κόρυζα. GRauedo.) Celſus libro quarto dictiones græcas eleganter exponit, κόρυζαν grauedinem nominans, καταστάγμον, uel ut Paulus habet, καθάῤῥους deſtillationes.

Aquilonijs diebus.) Græce eſt ἐν βορείοις καταστήμασι quod eſt aquilonijs aeris ſtatibus ſeu conſtitutionibus. Ego Celſum ſecutus ſum.

Tuſſis. Tuſſis.) Tuſſis uarijs de cauſis excitatur, nunc ob intemperiem, nunc ob humores, uel tenues, uel craſſos ex alto deſcendētes. Interim ob iocinoris inflammationem: interim ob pulmonis affectum.

Anaphorici. Anaphoricos.) Interpretatus ſum eos qui ēgre reijciūt, ſcilicet qui craſſa glutinoſaq́ ex pectore reijciunt. hi enim difficulter propter craſſiciē educunt. Sunt qui ad ſanguinem reijcientes referant, mea opinione, incommode.

IN XXIX. CAPVT.

QVi febris expertes.) Galenus libro ſeptimo de compoſitione medicamentorū ſecundum locos copioſius hæc, Aetius itē & Oribaſius ante Paulum pene eadem tradiderunt: non autem eo compendio quo Paulus, uſi ſunt. ἆσθμα. Ceterum ἆσθμα ſuſpirium uerti: quod latine etiam dici poſſit anhelatio.

Acetum ſcilliticum.) Valentia hic commemorat medicamenta, purgationemq́ fortiſſimā ea nimirum ratione, quod multas numero partes pertranſire oportet, antequam ad pulmonē perueniant, nempe os, gulam, ſtomachum, uentriculum, tenuia inteſtina, uenas meſeraicas, uenas in ſima parte iocinoris, item eas, quæ in gilba habentur. hinc uenam cauam, poſtremo pulmonem.

IN XXX. CAPVT.

TVnica oculi ceratoides.) Ex octauo Oribaſij hęc ſunt tranſcripta. Dixi autem in pinguedinem langueſcit, pro, modice aut leuiter pingues ſunt. græce eſt ὑπολιπαροὶ φαίνονται, hoc eſt ſubpingues apparent. Locutio eſt Plinijana in pinguedinem langueſcit.

Suffragantibus qui huc req.) Græce eſt ἐπιτρεπόντων μὲν τῶν εἰς τοῦτο ἀριθμῶν. hoc eſt ad uerbum, per explicata ſententia. mittentibus quidem ad hoc numeris. Quæ ſententia obſcura quibuſdam uideri poſſit. Hoc autem ſibi uult, omnibus quæ huc requiruntur, indicationibus conſentientibus: nempe uiribus, morbi natura, ætate, & alijs id genus reliquis.

Hydromalo.) Hoc eſt potione dulci ex malis Cotoneis, melle & aqua confecta.

Hydroroſato.) Huius etiam miſturam Paulus libro ſeptimo exponit, ex roſis, aqua & melle. Recentiores autem greci, ut actuarius Paulo delicatiorem compoſitionem hydroroſatum appellant. ea recipit aquæ libras decem, Zuccari libras quinq;, hæc ferueſcunt una, donec ſpiſſitudo fiat: poſtea additur ſucci roſarum libra. Febribus conuenire dicunt. Hydroroſatum Aetij iunioris

Iridem inſparſam.) In græco codice eſt ἶριν ἐμπεπλασμένην male nimirum, pro ἶριν ἐμπεπασμένην quod Oroſcius & Baſilienſis Caſtigator mutare noluerunt. Oroſcius. Caſtigatur codex.

Epithema.) Hęc dictio quidem in græco nō eſt, ſed intelligenda uenit. Nam Aetius eam apponit. Cæterum per reſinam, intellige terebinthinam, Per medullam, ceruinam. Nā iſta ſunt excellētiæ uocabula. Per oeſypum, quod in græco eſt, ὑσώπῳ, intellige medicamentum l quidum in ſeptimo deſcriptum. Aetius legit οἰσύπου ὑγροῦ, hoc eſt oeſypi liquidi. Cæterum iridem ſiccam mandi detritam, ac in puluerem redactam

IN XXXI. CAPVT.

CRuentum ſputum.) Tribus potiſſimum de cauſis ſanguis per os educitur. Vel enim exeſa parte aliqua uenoſi generis, uel rupta, uel ore alicuius uenæ patefacto. Primam διάβρωσιν, ſecundam ῥῆξιν, tertiam ἀναστόμωσιν græci ap- Διάβρωσις. pellant, authore Celſo libro quarto. At ſanguis ῥῆξις. uel confertim uel paulatim erumpit. Vaſe qui- ἀναστόμωσις. dem eroſo ſenſim educitur, niſi magna adeo ſit iactura, ut etiam pars aliqua pulmonis, uel eius Cartilaginis reijciatur. aut ſi caſus ex alto, uel cōpreſſio uel aliud id genus ſuperuenerit. Rupto autem cumulatim prorumpit, ut in aperto quoq; ore fieri ſolet. Paulus à Galeno diſſentire uidetur. cum ait, εἰ δὲ κατὰ διάβρωσιν οὐκ ἀθρόως, ἀλλὰ κατὰ βραχὺ τοῦ αἵματος ἀναγωγὴ γίνεται. Nam ille quarto de locis affectis libro inquit, αἱ δ᾽ ἐξ ἀναβρώσεως ἀθρόαι κενώσεις αἵματος ἐπὶ τῇ προηγουμέναις γίνονται βραχείαις πτύσεσι καὶ τοῖς εἰς τὸν πνεύμονα δριμέσι ῥεύμασι. Hoc eſt: At cumulatæ ſanguinis euacuationes ex eroſione poſt pauca fiunt ſputa, & acres in pulmonem fluxiones &c. Quomodo igitur hæc cum Pauli uerbis cōſentient? Aetius libro octauo in iſtum modum litem dirimit: Quibus ex eroſione uenarum pulmonis, eductio ſanguinis contingit, his per interualla modica ſigillatim expuitur. Mox ſubijcit. Fieri etiam poteſt ut ex eroſione ſanguis coaceruatim erumpat. Cum enim precedenti tempore paulatim quis expuerit ſanguinem, nec diebus inſecutis uel caſus, uel alia quædam cauſa uiolenta ſuperuenerit, ſanguinis tamen eruptio multa prodierit, magnam ſubeſſe eroſionem oportet &c. Itaq; primis diebus paulatim ex eroſione ſanguis reijcitur. Si acriores fluxus in pulmonem deſtillarint, quæ magnam eroſionem pepererint, confertim prorumpit. Non poſſum ſatis hoc in capite Oroſcium demirari, qui Oroſcius. pro dictione græca πλῆθος multitudinem uerterit, tantus medicus ut ipſe uideri uult.

Quercus

Quercus membrana.) In gręco eſt δρυὸς τὸ ὑμενῶδες, καὶ τὸ ὑπὸ τῷ κελύφει τῆς βαλάνου. In ſeptimo tantum, ὑμενῶδες legitur. Dioſcorides habet τὸ μεταξὺ τοῦ φλοιοῦ καὶ τοῦ πρέμνου ὑμενοειδές. Prima eſt interior & ſubiecta cortici tilia quę ligno membranacea cohęret, altera tunica putamini glandis ſubiecta. ἰνῶδες itaq; ſit ὑμενῶδες. Vtraq; aſtringendi uim obtinet.

Mēbranę querccus.

Phagi autem & ilicis mēbranæ pręſtantiores ſunt.) Galenus libro ſexto de ſimplici medicina eadem fere habet. σφοδρότερον δ᾽ ἔτι στύφει φηγὸς καὶ πρῖνος. Intellige τὸ ὑμενῶδες.

Lectionē obſerua.

Cochleare unum.) Exemplum gręcum Baſilienſe habet κοχλιάρια ια. hoc eſt cochlearia undecim. quæ menſura magna eſt nimis, eoq; legēdum κοχλιάριον. α.

ὀπώρα.

Fructibus.) In græco erat ὀπώρων. aliàs uerti, poma, quod ſcilicet lignoſi nihil habeant. uerū hic recenſet etiam malum punicum extrinſecus durū. ob quam cauſam, fructibus, dixi, quia latius patet, fructus quàm pomum. Et differentia ſuperius expoſita nonnunquam confunditur.

IN XXXII CAPVT.

ἐμπύημα.

Pvris illuuies.) Sic interpretatus ſum ἐμπύημα: quaſi dicas puris in parte aliqua collectio. ἔμπυοι Purulenti Plinio uocantur. alij exponunt, pectore ſuppurati.

IN XXXIII CAPVT.

Pleuritis.) Celſus interpretatur laterum dolorem libro ſecundo, & quarto. Huic, inquit, accedit febris & tuſſis. In gręco uerbum eſt συνεδρεύεται, quod ſignat, ſimul accedit, aſſiſtit, ac quaſi indiuidua eſt.

Iugulum. pręcordia

Vſq; ad iugulum & pręcordia.) Alij dicunt uſq; ad clauiculā, & hypochōdria. Ego Celſum imitor, qui clauiculam ſeu κλεῖδα iugulū exponit, & ὑποχόνδρια, præcordia. Diſtinguit autē poſtea, quando ad iugulum dolor, quando autem ad præcordia pertingit.

Pulſus ſerrans.

Pulſumq́; durum & ſerræ modo inæqualem.) Hæc pulſus ſpecies ſecundo libro expoſita eſt. Galenus eam aperte interpretatur libro quarto de pulſuum cauſis in hunc modum: εὐλόγως οὖν σκληρότερος ἅπασι τοῖς ἐπὶ φλεγμονῇ πυρέττουσιν ὁ σφυγμὸς γίνεται, καὶ προσέτι γε διὰ τὴν δυσκρασίαν τὴν ἐν ταῖς ἀρτηρίαις ἀνώμαλος κατὰ μίαν προσβολήν, καὶ δῆλον ὡς ἀμφοῖν συνελθόντων τὸ εἰρημένον ὑπό τινων εἶδος ἔσται τῶ σφυγμῶ, τὸ οἷον ἐμπρίων τὴν ἁφήν. οὕτω γὰρ ἀνάγκη φαντασιοῦσθαι τὸν ἁπτόμενον ὀργάνου σκληροῦ τὴν προσβολὴν ἀνώμαλον ἔχοντος. Hoc eſt: Bona itaq; ratione omnibus qui ob inflammationem febricitant pulſus oboritur durior. Præterea ob intemperiem arterias obſidentem inæqualis in uno ictu, & nimirum ambobus coeuntibus pulſus erit ſpecies à quibuſdam dicta, ueluti ſerra tangentis manum ſecans. Ita enim neceſſe eſt imaginari eum qui tanget durum inſtrumentum quod occurſum habet inęqualem.

Quæ nihil emolitur.) Hoc eſt, qua nihil exſpuitur. Sic Celſus loquitur libro quarto.

Atq; ſi tumor purulentus.) Hoc eſt ex inflāmatione muſculorum externorum collectus, niſi diſſipetur, in exteriorem partem ſcalpello incidi debet. Græce eſt ἐπὶ τὰ ἐκτὸς ἐπιτρέπεσθαι παραγίνεται, quod ad uerbum ſonat, ad exteriora incidi commodo eſt. Nam παραγίνεσθαι ſignat βοηθεῖν, ἐπικουρεῖν, παρεῖναι. Hoc Oroſcius in Albano quem ferè in ſingulis uerbis reprehendit, non adnotat.

Illa nanq; niſi uel extra, uel intus.) Hoc eſt, niſi per os, uel per aluum fuerit expurgata. Foras enim per cutem purgari non poteſt.

Pleuriticis unde mittēdus ſanguis.

Remedium eſt ſanguis dimiſſus.) Non dicit qua ex parte mitti debeat. Hippocrates ſane libro quarto de uictus ratione in morbis acutis manifeſto docet his uerbis: ἢν μὲν ὀδύνη ἄνω τεραίνῃ πρὸς κληΐδα ἢ περὶ μαζὸν καὶ βραχίονα τέμνειν χρὴ τὴν ἐν τῷ βραχίονι φλέβα τὴν εἴσω ἐφ᾽ ὁκότερον ἂν ᾖ τῶν μερῶν κατὰ τόδε. Hoc eſt: Si quidem dolor ſurſum ad iugulum, aut circa mammam, aut brachium pertingat, internam brachij uenam ſecare oportet, illa nimirum parte, qua dolor fuerit. Galenus exponens hæc ait: Cubiti internam incidere conuenit illius partis, qua dolor fuerit. Oribaſius capite de ſanguinis miſſione habet: Pleuriticis autem ex ipſa parte quæ dolet auferendus eſt ſanguis. Hęc obiter poſui candide lector, ut iſti Arabum ſectatores uideant, ueteres illos ex eadem parte per initia ſemper, non ex aduerſa ſanguinem detraxiſſe.

Cibus ſolidior. ἁδρότερον.

Solidiore utetur cibo.) Gręce eſt καὶ τῇ ἁδροτέρᾳ. Nā λεπτοτέρα, hoc eſt tenuior, ſeu qui extenuet, ut eſt, mulſa, ſorbitio ex ptiſana chōdro, alijsq́;, opponitur ἁδροτέρα, qui recte dicitur ſolidior, qui uidelicet magis nutrit. Galen. interpretatur ἡ παραύξουσα τροφή, quod eſt adaugens alimentū, quod Celſus dicit ualentis materiæ. Vt enim tenuis cibus corpori parum adijcit, aut nihil, ſed uires tantum conſeruat pro tantillo tempore: ſic ſolidior plus corpus alit. Non eſt quod Oroſcius alios reprehendat, uertentes ἁδρότερον ſolidius. Non nego aliquando plenius poſſe dici.

IN XXXIIII. CAPVT.

Cordis affectus.) Galenus cum in quinto de locis affectis, tum uero ſecundo in librum Hippocratis de ratione uictus in morbis acutis commentario de cordis affectibus pene eadem tractauit. Principia itaq; tria in humano corpore exiſtunt, cor, cerebrum, hepar. Hęc autem interim per ſe afficiuntur, interim ex conſenſu tum mutuo, tum aliarum quarundam partium. Corde itaq; affecto per ſe, præſens eſt periculum, ſecundum locum obtinet cerebrum, poſtremum iecur. At ſi ex uentriculi dolore, cor afficiatur, ſyncope oritur, ſi cerebrum cōſentiat, delirium, uel conuulſiones.

Syncopes differētię.

Syncopen appellatam.) Syncope totius habitus eſt reſolutio. Sunt autem aliquot eius ſpecies, cardiaca ſcilicet, quæ intemperiem cordis, uel inflammationem, uel eryſipeles ſequitur. Stomachica quæ ob oris uentriculi affectum, corde ſimul conſortij lege dolente generatur. Flatuoſa, ex cruditatibus conſtituitur.

παλμός. palpitatio

Noui inquit.) Libro quinto de locis affectis hanc hiſtoriam commemorat Galenus, unde etiam hæc ſunt tranſcripta. Eſt autem palpitatio quam græci uocant παλμόν, qui eſt teſte Galeno περὶ τρόμου καὶ παλμοῦ, καὶ σπασμοῦ, καὶ ῥίγους: διάστασις καὶ συνάγωσις παρὰ φύσιν, ac omni parti accidit palpitatio, etiam immobili. Cauſam eodem libello

Galenus oſtendit his uerbis πνεῦμα παχὺ καὶ ἀτμώδες οὐκ ἔχον διέξοδον. hoc eſt ſpiritum craſſum, & uaporoſum qui non habeat exitum. Cordis autem palpitationem humor aliquando generat, in ambiente cor tunica quam pericardion Anatomici uocant, collectus.

IN XXXVII. CAPVT.

NAm ſi ſola.) Ex octauo Galeni de compoſitione medicamentorum ſecundum locos, & ex Orobaſio hæc ſunt tranſlata. Paulus dixit, ſola, ubi Galenus habet ἀμίκτου τῆς τονωτικῆς δυνάμεως hoc eſt, non admixto corroborãte præſidio.

Omphacij dragma.) Omphaciũ eſt uuæ acerbæ ſuccus: quem Barbari agreſtem uocant. Male in Codice græco legitur ὀμφακίνου pro ὀμφακίου.
Oroſcius. Oroſcius neglexit.

Caſtigatur codex Oroſcius. Augendus autem.) Vitioſe legitur in græco exemplari παράξειν pro παραύξειν, quod etiã uterq; Ariſtarchus præterijt.

Deprauatus codex. Oroſcius. Aloe trita inſpargitur.) Græcus Codex perperam habet ἐπιπλάσσεται pro ἐπιπάσσεται nec hoc aduertentibus Ariſtarchis, ſicut etiã paulo poſt ἐμπλάσας pro ἐμπάσας habet.

De cibi faſtidio.

Si cibus quodammodo præter uoluntatem.) In græco Codice eſt, εἰ βιασθείη τις τι τραφῆναι τύχοιεν. Huic reſpondet Galeni hoc ad Glauconem primo: οἱ δὲ εὐθὺς τὸν στόμαχον φαύλως ἴσχουσιν ὥστε ἀποστρέφεσθαι τὰ σιτία, καὶ εἰ βιασάμενοι λάβοιεν, ἢ μὴ κατέχειν, ἢ μὴ πέττειν καλῶς, hoc eſt, quidam uero ſtatim os uentriculi habent affectum, ut cibos auerſentur, & ſi coacti aſſumpſerint, aut non retineant, aut male cõcoquant.

Melca. Quam Romani Melcam.) Conſtãtinus Cęſar Melcæ præparationem lib. 18. de agricultura tradit. Eſt autem lac in feruentes ollas, quę iam acetum in caleſcendo abſorpſerint, reconditum acidumq; redditum. ut ſpecies eius quod oxygala dicitur, uideri queat.

Cõditum Condito.) Conſtantinus Cæſar lib. octauo conditi præparationem in hunc modum tradit: πεπέρεως πεπλυμένου, καὶ ἐψυγμένου, τριβομένου ἐπιμελῶς γράμματα ν, μέλιτος ἀττικοῦ ξέστ. α. οἴνου παλαιοῦ καὶ λευκοῦ ξέστας δ.

Maloplacuntion.) Hoc eſt placentula ex malis Cotoneis. Paulus lib. ſeptimo latius exponit.

Caſtigatur codex Sorbitionibus ex oleo.) In græco codice ἐκτὸς male legitur pro ἐκ τοῦ ἐλαίου. Gemuſæus uitioſum reliquit exemplar.

Aloę, maſuchæ.) Maſucha compoſitio, non ſimplex remedium exiſtit. habes eius deſcriptionem libro ſeptimo Pauli expreſſam.

IN XXXVIII. CAPVT.

CVm tormine inteſtinorum.) Græca dictio eſt στρόφου. quæ Largo tormina inteſtinorum ſignificat. quanquam & dolorem ſtomachi haud abſurde interim interpreteris licet.

Exigua caliditate.) In græco eſt, ὑποθερμότητος χλιαρᾶς, quaſi dicas caliditate tepida. Aetius mediocri dixit.

IN XXXIX. CAPVT.

CHolera eſt immodica.) Cholera cõmune ſtomachi & inteſtinorum uitiũ uideri poteſt. Nam ſimul et deiectio, & uomitus eſt, præterq; hæc, inflatio, inteſtina torquẽtur. Bilis ſupra, infraq; erumpit.

Hydromalum.) Hoc eſt aqua ex malis Cotoneis pręparata. ſcripturam eius habes libro .7. Pauli. ſumitur autem & per ſe potui, & cum micis panis.

Horarios ſeu fugaces.) Alias expoſui qui ſint horarij quos Plinius uocat temporarios & tempeſtiuos. Sunt autẽ hi qui diu aſſeruari nequeãt.

Suum petunculi.) Hoc eſt ſuum pedes. Celſus alibi Trunculos uidetur nominare ſuum pedes inter ea quæ boni ſunt ſucci.

IN XL. CAPVT.

LIenteria.) Celſus ad uerbum interpretatur hanc uocem, lęuitatem inteſtinorũ nominans. In hac cibus non continetur, & quicquid aſſumptum eſt, imperfectum protinus redditur. **Læuitas inteſtinorum.**

Cerata ex myrteo.) In græco legitur κηρωταὶ διὰ μυρσίνου pro κηρωταὶ διὰ μυρσινίνου quod eſt, Cerata ex oleo myrteo. Sic etiam Aetius habet.

IN XLI. CAPVT.

IMplacabilis deſidendi.) Græce erat ἀπαραίτητος προθυμία πρὸς ἔκκρισιν. Celſus ponit frequẽs deſidendi cupiditas: ἀπαραίτητος ſignat ineuitabilis. Melius ſonat hic implacabilis. frequens & aſſidua eſt. Quidam τεινεσμὸν ſcribendum putant à uerbo τείνω, quod eſt tendo. **ἀπαραίτητος**

IN XLII. CAPVT.

LÃtini tormina.) Celſus lib. quarto ita inquit, Proxima his inter inteſtinorum mala tormina eſſe conſuerunt, δυσεντερία græcis uocantur. Vide Galeni librum ſextum de locis affectis, Oribaſij librum nonum.

Teneſmi mutatione.) Gręce eſt ἐκ μεταπτώσεως τεινεσμοῦ, quaſi dicas ad uerbum ex decentia teneſmi, cum uidelicet Teneſmus in dyſenteriam degenerat, tranſit, mutatur.

Deinde leniter ſubcruenta.) In græco malè habetur εἶτα πρὸς λόγον αἱματώδεις pro εἶτα πρὸς ὀλίγον αἱματώδεις. Celſus etiam quodam loco interpretatur, Leuiter ſubcruenta. Oroſcius & Gemuſæus non annotarunt. **Corrigitur codex Oroſcius.**

Cochlearum integro toſtarum.) Græce eſt κοχλιῶν ὅλων quod ſonat cochlearum totarum: quod noſtri dicunt, cum toto.

IN XLIII. CAPVT.

COlon.) Hoc inteſtinum apud latinos ſcriptores uaria ſortitur nomina, nunc inteſtinum craſſum, nunc plenius, nunc laxius appellatur, Paulus dicit, cum pars ſit inteſtini craſſi, hoc eſt, recti. Nam rectum octo fere digitos longum, ſtatim colõ uocatur, quod tenuibus eſt craſſius. A ſiniſtro rene ad dextrum ſuper uentriculi fundum fertur, donec ſæpenumero & lienem, & iecur attingat. Quid dicet aliquis, quod Paulus contra Galeni ſententiam à dextra iliũ regione **Nota.**

regione

regione procedere colon pronunciat. Huic reſpondeo, Si à tenuibus inteſtinis numeremus per dextra ilia prius ſuperuectum colon ad ſiniſtra prodit. Sin à recto incipiamus, à ſiniſtra parte incipit, in dexteriorem obliquum conuertitur.

Dolor coli qualis.

Excruciantur præſertim ſenſu.) Grece eſt ἡ ὀδύνη γίνεται, μάλιστα δὲ κατὰ θέσιν τοῦ κώλου τρυπανώδους συναισθήσεως γινομένης. quod ad uerbū ſonat. Color oritur, maxime uero iuxta ſitum Coli, terebrali (ut ſic dicam) ſenſu excitato. Galenus hanc doloris ſpeciē li. 2. de locis affectis exponit his uerbis. οἶδα δὲ καὶ ἐμαυτῷ ποτὲ συμβᾶσαν ὀδύνην σφοδροτάτην, ὡς τρυπάνῳ δοκεῖν διατιτρᾶσθαι κατὰ τὸ βάθος τῆς κοιλίας. Rurſus in eodem capite, τὰ μὲν δὴ τοιαῦτα τῶν ἀλγημάτων ὡς ὑπὸ τρυπάνου φαίνεται γινόμενα.

Braſſicę caule probe polito.) Grece erat κράμβης καυλῷ καλῶς ἐξεσμένῳ. Oroſcius intelligit per ἐξεσμένῳ, cocto, quod ἑψημένῳ potius ſignificaſſet. Prẹterea Dioſcorides leuiter ferueſactam, ſi edatur, aluo idoneam: percoctam uero, aluum ſiſtere.

Iubebis ut lauent, incaleſcantq́ laconico.) Ad humorem pituitoſum concoquendum conſulit naturales balneas, & Laconicum. Eſt autem

Laconicum.

Laconicum etiam hodie adhuc in uſu, teſtudo illa thermarum, quæ igne concalfacta uaporem ſiccum excitat: qui deinde ſudorem mouet in corporibus. Columella meminit his uerbis, quotidianam cruditatem laconicis excoquimus, & exuſto ſudore ſitim quærimus. Græca ſunt πυριᾶσθαι ἐν διαπύροις τοίχοις, quaſi dicas deſudare intra ignitos parietes. Non opus erat ponere ignitos parietes, cum Laconici uox hoc comprehendat, ſed ut ſciolis quibuſdam fiat ſatis, appoſui.

Cucurbitæ quàm maxime cum flamma.) Sic interpretatus ſum σικύαι ὡς μέγισται διάπυροι, quaſi dicas cucurbitæ quàm maximæ ignite. Celſus cum flamma dicit, quem imitatus ſum.

Tanquam in criſi, cauſa.) Paulo pluribus uerbis reddidi hanc ſententiam: ὥσπερ ἐν κρίσει μεταστάσης τῆς αἰτίας, hoc eſt ad uerbum, tanquam Criſi cauſa mutata. Is autē ſenſus eſt, Colicus hic morbus tandem ex inteſtinis materia tanquam per criſim expulſa in alias partes finitus eſt.

IN XLIIII. CAPVT.

Ileos. Voluulus.

ILeos.) Morbus hic nomenclaturam ab ipſa parte affecta, ut ſuperius, colicus, accepit. Nā tenue inteſtinum, uti ieiunum etiam, dicitur. Incipit, ſi ab imo incipias, à cæco, & definit in ieiunum, in uarios implicatum orbes. Quidam recentiores morbum uocant Voluulum.

Colica affectione.) Hoc Paulus ſuperius dixit ubi habet: Inter colicas affectiones hæc eſt grauiſſima, quæ in Ileū tranſitionem minatur.

IN XLV. CAPVT.

COlicis in dexteriore potius ilium.) Quia per dextra ilia ſuperuectum, uentriculi fundo incumbit lienem & iecur attingēs: deinde ad ſiniſtra prodit, ſi de ſuperiore ipſius initio, cæco inteſtino, dici intelligas. Nam infra ſiniſtram magis partem occupat.

κατ' εὐθ. καθ' ἰξιν.

Eiuſdem lateris acè.) Hoc ſignat græce κατ' εὐθὺ & καθ' ἴξιν ſi Galeno credimus. Hippocrates prior his dictionibus uſus eſt,

O roſcius.

Hoc inſpergi poteſt.) In codice græco perperam ſcriptum eſt κατάπλαστον, pro κατάπαστον. Nam de puluere, non emplaſtro mentio eſt. Ariſtarchi libenter omiſerunt.

Acrotomeli.

Phylliq́ momento ex mero & melle.) Hoc eſt, phylli modico cum mulſo. Nam ἀκρατόμελι nihil aliud eſt quàm οἰνόμελι. Contrarium eſt μελίκρατον, quod uidelicet ex aqua & melle conſit. In græco erat εὐκρατομέλιτος pro ἀκρατομέλιτος.

Iniectione recti ſyphonis.) Libro ſeptimo hanc rationem indendi canalis recti in ueſicam habes expoſitam. Vocant καθετηρισμὸν ab inſtrumento καθετῆρος. Solent autem quaſſationes corporis ſimul adhiberi, ut calculus facilius excidat.

Ex uino & oleo roſaceo, uel ex aqua & oleo.) Græce eſt ἐξ οἰνορροδίνου ἢ ὑδροροδίνου. Quidam de uino roſaceo, & aqua roſacea intelligunt: malè nimirum: quia ῥόδινον per ſe oleum roſaceum ſignificat. Hermolaus barbarus in corollario ſuo, pace illius dixerim, oxyrhodinū interpretatur, acetum roſaceum, pro aceto & oleo roſaceo, ut Galenus, & alij gręci accipiunt.

Hermolaus.

Archigenes in epiſtola.) Idem refert Aetius ſermone undecimo. Ad finem deeſt particula in gręco, habetur enim σικύου σπέρματος κεκαθαρμένου ἀριθμῷ λ. cum legendum ſit, σικύου ἡμέρου σπέρματος κεκαθαρμένου κόκκους ἀριθμῷ λ. Paulo poſt, amyli cochlearia duo. Perperā character K2 qui heminam ſignat, ac legendum eſt κοχλ. ut ſit cochleare. Iterum: σικύου σπέρματος π pro σικύου σπέρματος κόκκους π.

Deprauatum exemplar gręcū

Nonnihil ex uena laxant.) Hoc eſt ut latius exponit Aetius, ex uena caua propter amplitudinem oſculorum remittunt. Interim per circuitus hoc mali repetit. Per initia ęgri nihil mali ſentiunt, eoq́ nihil tentandum. Sin autem perſeueret, occurrendum, aliàs grauiſſima ſymptomata ſolent prouenire.

Aut lixiuium.) Simplici uerbo dixit Paulus ἢ στακτὴν, quod antea quoq́ annotaui.

Diabetes.

Diabetes.) Multa nomina hic affectus habet, uide Galenum de locis affectis libro ſexto. Venit à uerbo διαβαίνω, quod ſignat, pertranſeo. Potus enim quàm primum aſſumptus eſt, ſtatim tranſit.

Nota.

Roſato.) Forte legendum in græco pro ῥοδάτου ὑδροροσάτου. Nam apud Paulum in ſeptimo nulla eſt mentio roſati, ſed hydroroſati, ubi etiam Rodomelon exponit.

Ex anatome cōſtāt.

Muſculus qui ceruicem.) Muſculus hic tranſuerſis conſtat fibris, uariaq́ habet officia. Primum quidem ueſicam claudit, licet ſine illo claudi poſſit. Deinde poſt emiſſionem urinæ contractus undiquaq́ id quod in meatu eſt, propellit. Præterea quicquid eo exprimente in urinarium meatum incidit, id ne diutius immoretur ibi, efficit, ſicut cum urina mordax eſt.

Reſolutionem repræſentat.) Græcè eſt παραλύσεως ἔμφασιν ἐργάσεται, quaſi dicas, reſolutionis emphaſim efficit. ἔμφασις autem eſt repræſentatio rei cuiuſdam, aut adumbratio.

In ſuccum quidem conuerſa.) Hoc eſt in chylum medici dicunt, & ut latinam dictionem per græcam interpreter. Habet autem Paulus χυλοποιηθέντα, quod eſt in ſuccum ſeu chylum redacta

χυλοποιηθέντα.

beneficio uentriculi. Simile uerbũ Galenus lib. octauo de compoſitione medicamentorum ſecũdum locos habet, ut antea quoqꝫ annotaui: nempe ἐκχύμωτα quaſi dicas exuccata. ſed hoc plus ſignat, chilum ſcilicet à iecinore attractum ita ut liquidior pars ſit diſtributa, ſiccior ueluti recrementũ relicta. Dicimus itaqꝫ Chilum ἐκχύμωτον cum & uentriculus probè concoxerit, & iecur attraxerit. ubi uero ille quidem concoxerit, iecur autem attrahendi uim habeat infirmam, ἀνεκχύμωτα & liquida excernuntur.

Bilis inſigniter colorata.) Hoc eſt bilis colore ſuo abunde exaturata per aluum deſcendens. uel deiectio meræ bilis. Nã Galenus apud Hippocratem interpretatur κατακορέα, τὰ ἐκ ἀκρατοχολῆ διαχωρήματα.

κατακορές.

Quando iecoris ſubſtantia.) Græce eſt ἤδη δὲ καὶ τῆς οὐσίας αὐτῇ συντηκομένης τοῦ ἥπατος, quod ad uerbũ ſonat, Iam uero etiam iocinoris ſubſtantia cum ea colliqueſcente: Cum ea, intellige bile. Nã ubi humor fermè conſumptus eſt, corpus ipſum contabeſcit cuiuſcunqꝫ partis.

Flammeus ardor.) Sic fere ubiqꝫ ſum interpretatus dictionem φλόγωσιν. Inflammationẽ uero φλεγμονὴν, ſecutus Celſum.

φλόγωσις.

Chamæpyteos radicis.) Pondus apud Galenum & Alexandrum medicum uariat. Nã Chamæpyteos drachmæ octo ponuntur. Verum Aetius cum Paulo conſentit.

Troximum.

Adhęc intybum, troximũ, & ſonchus.) Troximum hoc eſt, ſeris. per ſe eſui aptum ſignificat, Sereos autem genera tam hepatis affectibus conueniunt, ut etiam cruda commedi poſſint.

Exẽplar græcum uicioſum.

In quibus calor intenditur.) In codice græco habetur τὰ τοῖς θερμοῖς pro τὰ τῆς θέρμης. Baſilienſis Corrector hoc non caſtigauit.

Corruda.) Grece eſt μυάκανθα, quę latinis Corruda dicitur, hoc eſt aſparagus ſilueſtris.

Illud autem in ſumma præcipiendum.) Hoc Galenus lib. 8. de compoſitione medicamentorũ ſecundum locos cõmemorat. iecur & ſtomachũ ſemper aſtringentia cum relaxantibus requirere. Alias ſæpe ſtomachicis ſyncope iocinoroſis interitus ſuſcitatur.

Copton.) Sic dicitur medicamentum quod tunditur. Eſt autem malagma libro ſeptimo ad duriciem ſtomachi & iocineris inſcriptum.

IN XLVII. CAPVT.

Cottabiſmus

COttabiſmi.) Cottabiſmus olim ludus apud Græcos erat, quo uinum ex alto fundebant, ſtrepitum facientes. Hic autẽ poſſit accipi pro ſuperfuſione in partem aliquã, aut pro ruboris excitatione quo ſanguis in exteriora eliciatur, hęc dũ meliora occurrunt, boni cõſule

IN XLVIII. CAPVT.

VT corpus albido, et pituitæ colore.) Grece eſt, ὡς λευκὸν καὶ φλεγματῶδες τὸ σῶμα φαίνεσθαι ad uerbum ſonãt hęc, ut album & pituitoſum corpus appareat. Dicit autem de externo colore apparente. Eoqꝫ albido & pituitoſo colore uertendum erat, quanquam parum refert dicere, album & pituitoſum apparet, mortui inſtar. Ex nono Oribaſij ſumpta ſunt.

Coqui autem poſſit etiam in aqua.) Perperã in codice græco legitur ὕδασι pro ὕδατι. Cęterum πινωμένης de futuro intelligendum eſt.

Codex grecus uicius.

Ad hæc in arena contecti deſudent.) Sic interpretatus ſum ψαμμισμόν. Solent autem hydropici in arena à ſole excalfacta ſepeliri, capite excepto, ut humiditas meatibus apertis extrahatur

ψαμμισμός quid.

Quia ſi cum febri aqua ſubter cutem.) Si duo uno tempore uicia infeſtent, uehementiori inſiſtendum, altero non neglecto, quod Paulus per uerbum τὸ κατεπεῖγον ſignat.

τὸ κατεπεῖγον quod uret.

Corpus emaciant, colliquantqꝫ, releganda.) Quidam naſutus propter malè impreſſum codicem latinum hic me corrigendum cenſuit, quod liber habuerit eligenda. Quaſi uero neſcierim quid ſit περιαιρετέον. Gemuſęo Lutetię indicaui legendum releganda pro eligenda.

περιαιρετέον calumnia

Ad perforationem ueniendum.) Grecè uocatur hęc chirurgię adminiſtratio παρακέντησις, hoc eſt pertuſio & punctio. Nam eos qui aſcate laborant, ad peritonæũ uſqꝫ imo in uentre diuidunt, ſicut lib 6. de hydropicis comprehenſum eſt.

παρακέντησις

IN XLIX. CAPVT.

CVm lien melancholicum.) Galenus lib. 9. de cõpoſitione medicamentorũ ſecundũ locos. Oribaſius lib. 9. & Aetius 10. ſermone de liene in eandem ferè ſententiã tradiderunt.

Centaurij.) Male habet codex græcus ταυρίου pro κενταυρίου. nec tamẽ hoc caſtigauit Baſilienſis.

Corrigitu codex grecus.

Ceræ libra, terebinthinæ.) Græcus codex habet κηρίων τερεβινθίνης, pro κηροῦ λίτρα. α. τερεβινθίνης λίτρα. α. Oroſcius cum Baſilienſi hoc neglexit.

Caſtigatu codex Oroſcij.

Cinis ex officina fabrili.) Cinis hic eſt quem ferrũ dum in officinis fabrilibus ignitur, ac malleo tunditur, abijcit. Verba græca hæc ſunt, καὶ ἡ τέφρα τῶν χαλκείων; ubi Oroſcius interpretum cenſor, pro χαλκείων legendum putat κοχλειῶν. At Galenus lib. nono iam citato, primum aquam in qua ferrum ignitum ſæpius extinctum ſit, potui lienoſis præbet. Paulo poſt Cataplaſma ex cinere fabrilis officinæ obducẽdum exhibet, hoc pacto inquiens, καὶ ἡ τέφρα ἐκ τοῦ χαλκείου μετ' ὄξους.

Baſilienſis negligeria. τέφρα χαλκέων. Oroſcij error

Acetabulum cum oxymelito.) Lectio codicis græci deprauata eſt. habet enim ὀξύβαφον παντὶ ὀξυμέλιτος, ἀνναγγαλλίδος. pro ὀξύβαφον μετὰ ὀξυμέλιτος, ἢ ἀναγγάλλιδος.

Lectio greca depraata.

IN L. CAPVT.

SI enim febricitante ęgro.) Gręca ſonant, ἀμέλει γὰρ ἐπὶ πυρεκτικῇ νόσῳ ἀθρόως γεγονὼς ὁ ἴκτερος ἀποπαύσει τὸν πυρετόν, hoc eſt ad uerbum, Si enim poſt febrilẽ morbum ſubito ortus arquatus febrim finierit. Vide nonum Oribaſij, et decimum Aetij.

Si abſqꝫ febri alba deijciantur.) Alba quia bilis in meatibus obſtructa ad inteſtina non potuit deſcendere, quę excrementa tingeret.

Excrementa alba.

Seminis autem atriplicis ſcrupuli octo cum Chryſattico, aut alio paſſo.) In græco exemplari habetur, μετὰ χρυσαττίνου ἢ ἄλλου γλυκέως. Aetius meminit paſſi Chryſattici. Alexãder item ſępius citat. dicitur eſſe coloris aurei. Scribit Dioſcorides atriplicis ſemen cũ mulſa Ictericis cõuenire.

χρυσαττινὸν γλυκ.

IN LI. CAPVT.

CAuſam umbelici prominentis.) Hoc uitiũ uno uocabulo Paulus uocat li. 7. ἐξόμφαλον quod uidelicet aut rupto in ea parte peritonæo,

ἐξόμφαλον

næo, prolapſoq́ aut omento, aut inteſtino, interim ocioſo humore umbilicum ſubeūte: interim carne ſubnata, aliàs ſanguine ob ueneę aut arterię rupturam concreto aliàs ſpiritu indidem collecto, generatur. Celſus etiam caput facit de umbelico prominente.

Fabæ freſæ corticum.) In græco eſt ἐρεγμῶ λεπύρων. Significat autem ἐρεγμὸς fabam freſam ſeu fractam. Dicitur autē etiam de alijs leguminibus cōfractis, nomine ipſorum appoſito. Quanquā hic poſſit ſimpliciter de faba dici καταχρηστικῶς, ut ſit, fabæ corticum. tu utrum malis ſequere. *ἐρεγμός.*

IN LII. CAPVT.

ASellorum domeſticorum qui tacti cōduplicant ſe in orbē.) Sic interpretatus ſum ex Largo ὀνίσκων κατοικιδίων τῶν σφαιρουμένων. Ipſe autem addit in pilæ rotūdiſſimę ſimilem Cęterum uaria habent nomina, πολύποδες enim gręcis κυβαρίδες Dioſcoridi, κύαμοι Galeno appellantur. Naſcuntur ſub aquarijs uaſis ut ait Archigenas: imo etiam omnibus locis humidioribus. *ὀνίσκοι,*

Calcis uiuæ partibus duabus.) In græco eſt ἀσβέστου κονίας. Nam ἄσβεστος κονία Inextinctam calcē ſignificat. Si autem κονία ἀσβέστου ponatur, pro Lixiuio calcis accipiendum eſt. *ἄσβεστος κονία ἀσβέστου*

IN LIII. CAPVT.

AQua frigida perfuſo.) Græce eſt προκαταντλήσας ὕδατι ψυχρῷ. ante hoc προανατρίψας habetur, uidetur legendum προαναθλίψας, ut ſcilicet prius intro reprimatur. Nam quid confert prius inteſtinum confricare, quod προανατρίβειν ſignat. nolui tamen immutare, quod non haberem quem ſequerer. *Nota.*

Medicamento tam ſpiſſo.) Sic uerti ἀμολύντῳ χρῷ. Signat autem ἀμόλυντον non inquinans à uerbo μολύνω. Coquuntur medicamenta nunc, ut liquida permaneant, nunc ut dura ſint. Liquida immittentis digitos inquinant: dura ac ſpiſſa non item. Eſt itaq; ἀμόλυντος ſpiſſitudo qua digiti, aut manus non inquinantur, Quanquā Oroſcius uerterit, poſtquam ex coctura recrementa iam ſeparata fuerint. *Amolynton. Erratum Oroſcij.*

IN LIIII. CAPVT.

TEnuiſſimæ parti.) Sic fere ubiq; παιπάλην ſum interpretatus: aliquādo pollinē, quod Oroſcius reprehendit, mihi uero placet, cū alios etiam doctiſſimos ita uertiſſe uideam. *Error Oroſcij.*

Aphtæ ulcere preſſos.) ἀφθῶντας in gręco habetur. quid ſit ἄφθη alibi expoſuimus. *ἀφθῶντες*

IN LVII. CAPVT.

PRiapiſmus.) Galenus ad uerbum lib. 10. hęc habet. Vbi male in codice græco ἐνιμάτων legitur pro ἱματίων, quod miror correctorem Baſilienſem non aduertiſſe. *Corrigitur codex Baſilienſi correcto*

Nymphæam igitur.) Vulgo nenupharim appellant inſigni refrigeratoria ui præditam. Duplex eſt eius ſpecies: de qua aliàs.

IN LVIII. CAPVT.

DE particulis inefficacibus.) Hoc loco particulas intelligo, eas corporis partes, quę generationi dicatæ ſunt. Barbari caput faciunt de frigidis & maleficiatis. *Particul*

Priuatim ſtellio concrematus.) Hoc ex Oribaſio ſumptum eſt. Aetius ſermone undecimo mentionem facit: aliorumq́ complurium.

Satyriace.) Hoc eſt medicamentum, quod penem erigat, à ſatyris dictum, qui naturalibus arrectis depinguntur. *Satyri.*

IN LIX CAPVT.

SIn etiam altè deſcenderint.) In græco eſt ἂν δὲ καὶ βάθος αὐτοῖς τι συνέῃ, hoc eſt: Sin autē profunditas etiam quædam ipſis adfuerit.

Iuuat reſina fricta.) Hoc eſt ſicca et retorrida. Duplex reſinæ ſpecies eſt, ſicca et liquida. Sicca præparatur, ut Dioſcorides memoriæ prodidit. Liquida utribus cōditur, quanquam idem autor ex iiſdem arboribus alias eſſe ſiccas, alias haberi liquidas autumat. Sicca gręcis φρυκτὴ nominatur, liquida ἡ ἐκ τῶν κεραμίων ὑγρά, hoc eſt ſi ad uerbum ex ponas, retorrida, & ex utribus, ſeu dolijs liquida. *Reſina φρυκτή.*

Puluis inſpergitur parti uino prius.) Hoc eſt, iſta in puluerem redacta. Textus græcus deinde ſequens deprauatus eſt, habet enim προαπονίπτων ἀπίῳ pro προαπονίπτων οἴνῳ, ut ego conuerti. Nec Oroſcius nec Baſilienſis caſtigator animaduertit. *Caſtigatur codex. Errant Oroſcius.*

Triginta numero.) Viciosus eſt codex græcus, ut qui habeat < ᾱ, hoc eſt drachmam unam, pro λ. quod ſignat triginta, facili nimirum lapſu. Galenus & Oribaſius unde Paulus ſumpſit, lectionem hanc confirmant. *Gemuſæ. Codex græcus corrigitur*

Oris uenarum quæ quod.) Ita ſimplicem dictionem græcā αἱμοῤῥοΐδες ſum interpretatus. Sunt autem uenulæ quædam recti inteſtini, ore hiantes, eo quod ſtato tempore ſanguinem craſſum feculentumq́ excernūt, hęmorrhoides appellatę: cum autem apertæ non ſint, nihilq́ excernunt, ſed tumidæ apparent, ſanguine in eis ſuppreſſo, τυφλαὶ gręcis, Cęcę, quaſi foramen nullum habentes, latinis uocantur. Differunt autem ſitu & origine, ſi Galeno in Anatomicis fidem accommodamus, aliæ ſiquidem in recto inteſtino, aliæ in ano, aliæ in circulari muſculo aluum cōſtringente qui σφιγκτὴρ appellatur, cōſiſtunt. Atq; hoc eſt quod Paulus dicit, quædā ſuperius delitеſcunt, non apparentes, ob loci longinquitatem. Quantum ad originem attinet, aliæ uidentur ex ramis uenæ portæ, qui omento, lieni, uentriculo cōmunes ſunt, propagari: aliæ ex cauæ uenæ diuaricatu in crura facto, ubi grandis arteria cauā uenā cōſcendit. Hę itaq; uel ex porta, uel ex caua ortę, nunc iuſto largius profluunt, nunc ſupprimūtur, quādo remedia adhibere cōuenit. Sin autem mediocriter fluant, corpus multis morbis liberant. *Hemorrhoidum differētiæ. τυφλαί. Situs hæmorrhoi.*

Infeliciter contabeſcere.) Sic reddidi πονήρως ἀποσίτους γίνεσθαι. Abuſus eſt Paulus uerbo ἀποσίτους pro ἀσίτους, hoc eſt, ἀτρόφους γίνεσθαι, quod ſignat, cibum non ſentire, contabeſcere. *ἀπόσιτοι*

Quare cum plures ſint hęmorrhoides.) Ex Hippocrate ſumptum eſt, aphoriſm. lib. 6. ubi habet, αἱμοῤῥοΐδας ἰωμένῳ χρονίας, ἢν μὴ μία διαφυλαχθῇ κίνδυνος ὕδρωπα ἐπιγενέσθαι ἢ φθίσιν. Miror cur Aetius à Galeni ſententia, aliorumq́ fere omnium græcorum diſceſſerit, nullam eſſe relinquendam cenſens. *Aetius diſſentit à Galeno & Paulo.*

Quędā uero ſuperius.) Hoc eſt, quędā in recto inteſtino habētur, quę ſuperiorē locum occupāt, quàm quę in ano, et circulari muſculo apparent.

Cæcę autē.) Hoc eſt cum apertæ uenæ, dolorē mouent, copia humoris melancholici grauatæ.

Cretę ſutorię, aluminis rotundi ſingulorum.) In græco codice deeſt ἀνὰ, & στρογγύλης per ſe ſignat *Caſtigatur codex.*

gnat alumen rotundum, ſicut σχιστὴ ſciſſile. Aliqui tamen pro μελαντηρία, legunt στυπτηρία.

Caſtigatur codex Oroſcius.

Recrementi plumbi, rus ſyriaci, ſingulorum drachmæ.) In uulgatis codicibus græcis habetur unciæ octo. Verum Galenus & Oribaſius habent drachmas octo, quod non annotauit Oroſcius.

IN LX. CAPVT.

Circa ſtatum menſtruale tempus.) Græci uocant certum, præfinitumq́ tempus προθεσμίαν, uel προθεσμίαν τάκτην, & προημερίαν ut Budæus etiam annotauit.

προθεσμία.

Detrahetur autem ſanguinis.) Hodie ſumus timidiores quàm ut libram integram una uice detrahamus, tantum abeſt, ut libras duas & dimidiam auferamus.

Græca emẽdãtur.

Eſt autem peſſus.) Deſcriptio peſſarij. In græco codice autem ſuperfluum eſt ἤτοι, uel in hunc modum legi debet: πεσσὸς δὲ ἔστιν ἔριον δευσαμένον ἤτοι καὶ σφαιρωθόν. Aliqui legendum putant ἤτοι καὶ, hoc eſt, uel aliquid.

Codex græcus corrigitur

Amus, ſion.) Malè in exemplari græco impreſſo σίνων habetur, pro σίον aut σίσον. utraq; uim ſemina prouocandi menſes obtinent. Paulo poſt κερκίδας pro κεδρίδας ſubſtitutum eſt.

IN LXII. CAPVT.

Ob legitimum partum.) Hoc eſt, abſolutum, perfectumq́. Nam poſtea dicit, uel ob abortum, illegitimum ſcilicet partũ, profluuia accidere. Verum quæ ex naturali partu fiunt, ſua ſpõte plurimum ceſſant. Erat in græco ἐπὶ τελέαις ἀποτέξεσιν, quod Oroſcius noſter uertendum cenſuit. In fine partus, quàm eruditè, uel mediocriter literatus iudicare poterit.

ἀπότεξιν τέλεια.

Erratum Oroſcij.

Vel combuſtæ ipſius cinis.) Lege in codice græco pro κινουμένου, καιομένου αὐτοῦ ἡ σποδία, quod caſtigatores omiſerunt. Paulo poſt κυκλίδα βράδυ habetur, tu fac κυκλίδος βραχύ. Quod etiam annotauit Oroſcius ex ſuo exemplari.

Deprauatus codex. Oroſcius.

IN LXIII. CAPVT.

Vnctio ex melle.) Sic Galenus libello de prænoſcendo præcipit in uxore Boethi, Romanorum conſulis. Ita fere ſonant uerba ipſius: ἐνόησα τὸν σκοπὸν τῆς διαίτης ποιήσασθαι, διά τε πόματος ἐλαχίστου καὶ τρίψεως ὅλου τοῦ σώματος, ἔτι τε χρίσεως οὕτω σκευαζομένης, οὐ διὰ πίττης τε καὶ ῥητίνης, ἀλλὰ διὰ μέλιτος μόνου μέχρι πλείονος μὲν ἑψηθέντος, hoc eſt, ut rudiores intelligant: Conſideraui ſcopum intentionemq́; uictus inſtituere ex potione pauciſſima, ex totius corporis frictione, & præterea unctione ita præparata, non ex pice, & reſina, ſed ex melle ſolo diutius incocto.

Corrigitur codex Oroſcius.

Quercus liber.) In græco codice habetur δρυὸς τὰ ὑπὸ τῷ φλοιῷ τοῦ πρέμνου τὸ ὑμενῶδες. Galenus ita legit, δρυὸς τὸ ἐν τῷ φλοιῷ τοῦ πρέμνου τι ὑμενῶδες. Dioſcorides, τὸ μεταξὺ τοῦ φλοιοῦ καὶ τοῦ πρέμνου ὑμενοειδές. In Paulo igitur legendum cenſeo: δρυὸς τὸ ὑπὸ τῷ φλοιῷ τοῦ πρέμνου ὑμενῶδες Quod Oroſcius neglexit, & caſtigator Baſilienſis.

IN LXIIII. CAPVT:

Caſtigatur codex

De inflammatione uteri.) In ipſo titulo græcum exemplar deprauatũ eſt. Habet enim παρεκλύσεως pro παρεγκλίσεως, quod etiam Ariſtarchi omiſerunt.

Dolor capitis, tendinis.) Hic nimirum intelligit tendinem in utraq; capitis parte ſitum, corpus tenue, ac fibroſum, quod excreſcentiam uermicularem ad particulas natibus cerebri, utrinq; adiacentes, illigat, ne errabunda uagetur, uel neruos in ſincipite intelligunt.

Tẽdo medius inter neruũ et ligamentũ.

Per hapſum.) Sic reddidi πίλημα contra Oroſcij opinionem. At Celſus libro ſeptimo ita inquit: Tum multo is oleo perungendus, inducendusq; hapſus lanæ mollis, tepido oleo repletus &c. Quid ſibi uelit uelamen Oroſcij, nemo facile intellexerit. Ex lexico ſuo ita exponendum cenſuit.

πίλημα. Error Oroſcij.

IN LXV. CAPVT.

Præterea uero inordinatæ.) Oroſcius græcum codicem deprauatũ dicit, legendumq́ putat πυρετοὶ δὲ ἄτακτοι μετὰ φρίκης ἐν ταῖς ἐπισημασίαις γίνονται, hoc eſt: Febres autem inordinatæ cum horrore in acceſſionibus fiunt &c. At ἐπισημασίαι, per ſe febrium acceſſiones ſignificant: niſi forte inflammationum acceſſiones, aut in purè generando intentiones naturæ intelligere uelimus. Tunc enim, ut ait Hippocrates, dolores ac febres accidunt magis quàm in iam confecto. Vtrã tu malis, ſequere lectionem. Certe omnia antiqua exemplaria quæ mihi uidere contigit, impreſſi codicis uerba habent.

Oroſcius: ἐπισημασία.

Aut candidum oleum.) In græco eſt λελευκασμένον ἔλαιον, hoc eſt, dealbatum oleum. Quomodo oleum fiat candidũ, ex Dioſcoride condiſces.

IN LXVII. CAPVT.

Turpem humorum colluuiem.) Græce eſt ἀειδχθὲς, hoc eſt, turpem aſpectu, qualis in Elephanticorũ facie, alijsq́ partibus uideri ſolet. Vſus eſt eo uocabulo lib. quarto in hac ſententia. Habet enim ἀειδχθέστερον δέπως μόνον τὸ πρόσωπον. Hoc eſt: Faciem autem ſolam aſpectu quodammodo tetram, horridam & deformem.

ἀειδχθὲς.

Amurca.) Hoc ſedimentum in æneo uaſe ad ad mellis ſpiſſitudinem decoqui ſolet. Interim torreri in duriciem, ſeu puluerem. Ac poſtea etiã alijs liquidis commiſceri.

IN LXVIII CAPVT.

Helleboriſmus.) Paulus lib. 7. aliquot rationes tradit ueratri exhibendi. Tu inde colligito.

Metaſyncriticum.) Superius expoſui, quid ſibi uelit μετασυγκριτικὸν, quod alij malè recorporaticium interpretantur, niſi forte intelligas noxiũ humorem euocando reſtauraticium.

IN LXIX. CAPVT.

Sanguinis uero eruptionem.) Cum mola ſcilicet in utero affligit. Ita curabimus, ut ſanguinis profluuiũ, quod in immoderata purgatione ex abortu potiſſimum accidit. Item ſicut muliebrem fluxum, de quo ſupra quoq; eſt comprehenſum. Baſilienſis corrector dictionem unam expunxit ſuperfluam eſſe ratus. Nam legit τὰς δὲ αἱμορραγίας ὥσπερ καὶ τὸν ῥοῦν. Ego ex ipſo ſenſu & exemplari ueteri legendum cenſeo: τὰς δὲ αἱμοῤῥαγίας, ὥσπερ τὰς αἱμοῤῥαγίας καὶ τὸν ῥοῦν. Primum

Baſiliẽſis corrector.

αἱμοῤῥα

αἱμοῤῥαγίας refertur ad id quod Paulus ante in eodem capite dixit: τισὶ δὲ καὶ αἷμα φέρεται, hoc eſt, quibuſdam uero etiam ſanguis effertur. Secundum αἱμοῤῥαγίας ad caput de immoderata purgatione, ubi habet: συνεχῶς δὲ καὶ ἐπὶ ἀμβλώσεσιν ἰσχυρῶς αἱμοῤῥαγοῦσιν.

IN LXXII. CAPVT.

σπλάγχνον. Interaneũ. QVæ interaneum id.) In greco codice eſt οἱ κατέχουσι τὸ σπλάγχνον, quod eſt, quæ continent uiſcus. Appellat uterum, uiſcus. Ego dixi interaneum, nam cor, iecur, cerebrum, pulmo, lien proprie uiſcera appellantur.

Quidam uero & totam uuluam.) Paulus negat totam uuluam poſſe procidere. At noſtris temporibus in una & altera totam procidere extra ſinum uidimus, ex cornibus tantum & quibuſdam adhuc ligamentis ſuſpenſam, cuius rei etiam hodie teſtimonium adferre poſſumus. — Vulua procidit.

ὑπατμισμός. θυμίαμα. Vaporibus & ſuffimentis uaporum.) Verba græca ita habent: ὑπατμισμοῖς, καὶ θυμιάμασι, quaſi dicas ſubuaporationibus & ſuffimentis.

IN LXXV. CAPVT.

ῥαγάδες. IN uuluæ oſtio.) Rimæ, aut fiſſa uocantur latinis, quæ apud græcos ῥαγάδες, etſi nonnulli σχιδάς ita nominent. Celſus libro ſexto rhagadia appellat.

Subliuida & feculenta.) Codex græcus impreſſus alijq́ nonnulli ſcripti manu habent: ὑπόπελιον ἢ τραγγῶδη, pro ὑποπέλιον ἢ τρυγῶδη, ita etiam legendum putat Oroſcius. Gemuſæus autem non aduertit.

μυδίον. Volſella. Volſella prehenſas.) Græce ſonat μυδίῳ διακρατήσαντες. Eſt autem μυδίον, ferramentum quo aliquid prehendimus, quod Celſus Volſellam nominat: Nec quicquam, inquiens, cõmodius eſt quàm uolſella prehendere, ſub eaq́ quod uolumus excidere. Græcus quidam autor anonymus ait: τὰς δὲ κεχαλασμένας σταφυλὰς ἀμέτρως ἐκτέμνομεν μυδίῳ λαβόμενοι, hoc eſt: Vuas autem immodice relaxatas uolſella prehenſas excindimus.

IN LXXVII. CAPVT.

σφαίρωμα. AGibba natium regione.) Græce legitur ὁ δὲ πόνος αὐτοῖς ἀπὸ τῶν κατὰ σφαιρῶμα καὶ τὸν βουβῶνα τόπων. Ad uerbum ſonat: Dolor autem ipſis ex locis iuxta ſphæroma, & bubonem &c. Quæ iam pars ſit σφαίρωμα, audi. Autor quidam græcus anonymus ita ſcriptũ reliquit: λέγει δὲ ἡ ὀσφὺς εἰς τὸ ἱερὸν ὀστοῦν. παρ' ἑκάτερα δὲ τούτου τὰ ἰσχία ἐστὶ, ἐφ' οἷς οἱ γλουτοὶ διὰ τὸ ὀστᾶ εἶναι ὑποκείμενα μέγιστα. ἔνθεν ὑπερφυῆ αὐτοῖς σώματα σαρκώδη, ὧν τὰ κυρτώματα ἐκ τοῦ περιφερῆ εἶναι, σφαιρώματα προσαγορεύεται. Hoc eſt ad uerbum: Definunt autem lumbi in os ſacrũ, Vtraq́ huius parte, coxę ſunt, ſuper quas nates, eo quod oſſa ſubiecta ſint maxima. Hinc carnoſa corpora ipſis ſubſtrata ſunt, quorum gibba, inde quod rotunda ſint, σφαιρώματα, quaſi orbiculata appellantur.

In quibuſdam & uomitus à radiculis.) Ita ferè ſemper Celſus interpretatur, ἔμετος ἀπὸ ῥαφανίδων intelligit autem raphanum. Vide ſeptimum librum, ubi de uomendi modis præcipit.

Lixiuio.) Sic græcis κονία, aut κονία στακτὴ uertimus. Male Oroſcius hic κονίαν πρωτοστάκτην lixiuium uertit cinerem, qui primus deſtillauerit, cũ πρωτοστάκτη ſit lixiuium quod cinere & calce adiecta fit, apud Paulum in ſeptimo. — Oroſcius.

IN LXXVIII. CAPVT.

NOn ſola particularum.) Vide Galenum libro decimo de compoſitione medicamentorum ſecundum locos, Oribaſij nonum, & duodecimum Aetij.

Et cum abſunt.) Deeſt in græco codice particula καὶ, ut ſit ἢ χωρὶς. Vult itaque Paulus, ut lauent & cum defluxiones adſunt, & cum non adſunt. Oroſcius & Baſilienſis corrector omiſerũt. — Codex emendatur Oroſcius: Baſilięſis corrector.

Statim igitur cum quis morbum primum experiri ceperit, ſanguinis miſſio erit tentanda. Nam quas iam fluxio frequenter infeſtarit, ĩj plus.) Pauli ſententia eſt, ut quamprimum quis fluxione ceperit infeſtari, mittendum ſanguinem curet. Vbi autem iam ſæpe eadem fuerit conflictatus, præcipue in frigidioribus natura, & imbecillibus. Neſcio quid Oroſcio in mentem uenerit, legenti ὡς ἐγὼ φθάσαντες ἤδη πολλάκις ῥυματισθῆναι, βλάπτονται &c. Cum & ratio, & uera ſententia in hunc modum habeat. ὡς ὀλίγῳ φθάσαντες ἤδη πολλάκις ῥυματισθῆναι, βλάπτονται &c. Non ſum ignarus Aetium ferè cum ſuperiori ſententia conuenire, ubi habet: Quare neceſſaria maximè eſt ſanguinis ac reliquorum humorum in fluxionibus ſanguineis, detractio, præcipue in ĩs qui ſanguine redundant, ac reliquis humorum recrementis. In his enim antequam dolores oboriantur, uenam ſecare oportet, bis in anno &c. At Paulus de ĩs mentionem facit, qui iam ex ſanguineo temperamento, ad pituitoſum inclinant temporis proceſſu, naturaq́ frigidiores, ac imbecilli ſunt, quæ duo ſanguinis miſſionem recuſant. — Oroſcius.

Anxietatem, & cibi faſtidium.) ἀσώδεις καὶ ἀνόρεκτοι, hoc eſt, anxios & inappetentes. ἄση quid ſit, antea ſum interpretatus. Aliqui nauſeabundos hic exponunt.

Nec miraculum eſt ſi materies.) Hoc eſt humor pituitoſus per ſe frigidus, ubi accenſus, inflammatusq́ fuerit temporis ſpacio, ut uiridia ligna, æſtuat, incandeſcitq́, & ſi bilem habuerit admiſtam, tanto facilius accenditur. Eoq́ dicit, ut bilis admiſtionem omittam.

Bulbi per ſe, uel cum polentę polline ad ruborem uſq́ ſuffricti.) Oroſcius legit ἕως συμμίξεως, hoc eſt, ad commiſtionem uſq́, idq́ ex ſuo antiquo exemplari, cui plus credit, quàm rationi & ueritati. Non enim ad commiſtionem uſque ſunt infricandi bulbi, ſed ἕως ἀμύξεως, quod eſt ad ruborem uſq́ in cute excitatum, unde tumor relictus diſcutiatur. — Oroſcius.

IN LXXIX. CAPVT.

OLei lentiſcini.) Deeſt in codice impreſſo τὸ αὐταρκες, quod Oroſcius præ nimia diligentia preterijt. — Caſtigatur codex Oroſcius.

Minij.) Sic uerti μίλτῳ, Celſum imitatus, qui μίλτον σινωπικὴν reddit minium Synopicum. Manardus reprehendit Barbarum, quod μίλτον expoſuerit minium, & non potius rubricam. — μίλτος. Manardus. Barbarus

Calcis

Calcis uiuidæ.) Hoc eſt, calcis non extinctę. Verba duo græca idem ſignificant, ἄσβεστος, & ζῶσα. Sed primum calcem uiuam per ſe poſitum ſignat, cum dictione ζῶσα, calcem tantum.

Emmotō μοτοί.

Emmoton.) Hoc eſt, medicamentum, quod linamentis filatim concerptis excipitur. Nam μοτοὶ linamenta gręcis appellantur, quibus orę uulnerum obturari ſolent.

IN LXXX. CAPVT.

CLauis.) Celſus inquit: Clauus autem nonnunquam quidem etiam alibi, ſed in pedibus tamen maxime naſcitur: præcipue tamen ex contuſo, quamuis interdum aliter, doloremq́ etiam, ſi non alias tamen ingredienti mouet.

Syringiacus puluis.) Hoc eſt, puluis qui fiſtularum callis exterendis conuenit. Dixit græce Paulus συριγγιακὸν ξηρὸν, quaſi ſyringiacum aridum.

IN LXXXI. CAPVT:

IN gręco codice habetur συμμάτων, quaſi dicas ſpiſſamentorum. Oroſcius σύμμεως legendum ex ueteri exemplari putat. Mihi autem uidetur θέρμων, quod eſt lupinorum, ut ſuperius etiam habetur. Nam de coctione metallorum, præſertim ſtymmeos in hac re nihil apud bonos autores habetur. Oroſcius.

Ne manus inquinent) Hoc eſt, tam ſpiſſa duraq́ fiant, ut digitos iniectos non inquinent, ea enim eſt emplaſtrorum craſſicies. Gręci eam ἀμόλυντον appellant, ut ſuperius annotaui. Hic diſiuncto uerbo dixit Paulus, μὴ μολυνέσθω. Atq; hæc contra opinionem Oroſcij, qui in hoc ipſo uerbo reprehendendum me cenſuit.

Finis commentarij libri tertij.

COMMENTARIORVM IN PAVLVM AEGINETAM LIBER QVARTVS.

IN I. CAPVT.

Elephantia.

ELephantia.) Morbus hic græca tantum habet nomina, uocaturque ἔλεφας, ἐλεφαντίασις, ἐλεφαντία. A quibuſdam λεοντίασις, aut σατυρίασις. primam ab elephanto, aliam à leone, et ſatyris nomenclaturam accepit. Eſt autem is nimirum, qui uulgo dicitur lepra. Græcorum enim lepra cutis tantum aſperitudo eſt. Iam barbari elephantiaſim uocant pedum tumorem quendam, qui febribus ſuperuenire ſolet, ne te fallat interim nominum diuerſitas.

Extrema decidunt.) Hoc eſt digiti pedum manuumque, auricularum ſumma, pili, naſus, ſed hęc poſterius. Iſtam ſpeciem efficit atra bilis ex flaua ſupra modum naturæ aduſta, quæ ideo pernicioſa eſſe uidetur Galeno, quod uehementer erodat, & terram fermentet.

ὄχθοι.

Neque tamen eminentiæ tuberoſæ.) Sic reddidi μήτι μὴν ὄχθους. Sunt enim ὄχθοι tumores uerrucoſi, tuberoſique in elephanticis apparantes. Vnde ὀχθώδη ἕλκη ulcera dicuntur pręturnidis labris.

Sola capitis aduſtione.) Vide libr. 6. ubi habes expoſitum, quomodo ferramento quinque excitant cruſtas in elephanticis. Eſt autem caput. 2.

Nunc ſaltu, nunc magis alteribus.) Miror hîc

Oroſcius.

Oroſcium nihil uel ex antiquo ſuo exemplari, uel ingenioſo cerebro attuliſſe: cum & codex græcus impreſſus ſit uicioſus, et multi hoc in loco impegerint. Primum enim habetur in græco, τὰ μὲν ἀφαλλόμενος, τὰ δὲ πλέον ἀλητῆρσι cum legendum ſit τὰ μὲν ἀφαλλόμενος, τὰ δὲ πλέον ἀλτῆρσι. quod etiam antea in meis annotationibus monueram. Quia igitur Paulus ualide exerceri uult elephanticos pręcipit illis ſaltum, alteres & follis uſum. Sunt autem

Alteres.

alteres maſſæ quædam graues, uel ex lapidibus, uel metallis, quales hodie in librandis rebus adhibentur. Galenus lib. 2. de ſanitate tuenda inquit πολὺ δὲ δὴ μᾶλλον ἔτι βάρος ταῖς χερσὶν ἄκραις περιλαβὼν ἑκατέρᾳ καταμόνας οἷάπερ οἱ κατὰ παλαίστραν εἰσὶν ἁλτῆρες, ἀτρέμας ἔχει προτείνας, ἢ ἀνατείνας αὐτάς, hoc eſt: Multo autem magis fiet, ſi quodam pondere ſummis manibus præhenſo, utraque ſeorſum (qualia ſunt quæ in palęſtra alteres dicuntur) protenſis aut ſurſum elatis ipſis in eodem conſiſtat habitu. Item eodem in libro exercitij modum præſcribit in hunc modum ἔνιοι μὲν καταθέντες ἁλτῆρας ἐν τῷ πρόσθεν διεστῶτας ἀλλήλων ὀργυιάν, εἶτα ἐν μέσῳ στάντες αὐτῶν αἴρουσι προκύπτοντες, τῇ μὲν δεξιᾷ χειρὶ, τὸν ἐν τοῖς ἀριστεροῖς, τῇ δὲ ἀριστερᾷ τὸν ἐν τοῖς δεξιοῖς, καὶ αὖθις ἑκάτερον εἰς τὴν οἰκείαν κατατίθενται χώραν. Ex his ſatis liquet, quid alteres apud Martialem, & alios ueteres ſcriptores fuerint. At litera

Alcteres.

una addita ἀλκτῆρες dicti, non ſunt maſſæ quędam, ſed adminicula, quibus in ſaltu innitimur: quales ſunt cuſpides, haſtæ, arundines. Galenus horum quoque mentionem facit libro iam citato, in hanc ſententiam: καὶ μὲν δὴ καὶ διὰ τῶν χειρῶν ἐστὶν ὀξὺ γυμνάσιον ὁμιόροπον γυμνάσασθαι χωρὶς τὸ κατέχειν ἀλκτῆρας &c. Hæc exercitia ſupernis partibus ualent, lumbis & obliquis ſpinæ regionibus. Baſilienſis caſtigator reliquit locum deprauatum.

correctoꝛ Baſiliens.

Inſuper meliſiæ herbæ.) Quæ herba ita uocetur nondum apud idoneos authores comperi: nec caſtigatores locum corrigunt. Aetius eam uocat Mileſiam herbam Sermone tertiodecimo.

Conferunt etiam ſi bibantur.) Quia meatus uiſcerum ui quadam peculiari adaperiunt, & aluum etiam mouent comprimendo ea quę inteſtinis inhærent.

ἀφιδρωτήρια

Eandem habet efficaciam.) Interpretatus ſum ἀφιδρωτήρια, quæ deſudationes mouent, Sudor autem Celſo authore duobus modis elicitur, aut ſicco calore, aut balneo. Siccus calor eſt & harenæ calidæ, & Laconici, & Clibani, & quarundam naturalium ſudationes, ubi è terra profuſus calidus uapor, ędificio includitur, ſicut ſuper Baias in Murtetis habemus.

IN II. CAPVT.

VTerque affectus.) Non de lepra uulgari hîc agit, ſed de extraneo cutis affectu, ut antea monui. Vide Orobaſij librum ſeptimum.

ἀπότηξις.

In qua corpus conſumitur.) Græce eſt μετὰ ἀποτήξεως σώματος. Eſt autem ἀπότηξις qua ſemper aliquid à corpore abſcedit, eliquaturque. Sic in externis, lib. 2. de internis uſurpatur. Nam pſora & lepra melancholici cutis tantum affectus ſunt. Nam ſi in uenis & carne proueniant, cancri uocabulum ſortiuntur.

ἔλκυσμα.

Stercoris argenti.) Vno uerbo græce dictum ἐλκύσματος. quanquam etiam σκωρία ἀργυρίου & ἔγκαυμα apud Dioſcoridem appelletur.

Lotariorum rubrorum.) Græce eſt λωτάρια ἐρυθρὰ, forte legendum λωταρίων ἐρυθρῶν. Hermolaus barbarus Lotarium rubens quaſi diminutiuum loti interpretatur, niſi quis non de ſilueſtri potius dictum accipiat. alij de Aegyptica intelligunt. Citatur apud Paulum lib. 7. Paſtillus dia Lotarion ad pudendorum, ſediſque uicia. Præterijt Oroſcius.

Oroſcius.

IN III. CAPVT.

PLerique hoc ſolo impetigines.) Has Galenus lib. 5. de compoſitione medicamentorum ſecundum locos nominat μεντάγρας, uoce nimirum ex latina & gręca dictione compoſita, quod contra rationem grammaticæ fieri uidetur. Plinius etiam libro ſextodecimo huius meminit, aitque ſub Claudij Tiberij Cæſaris principatu potiſſimum hanc menti impetiginem inualuiſſe. quidam hanc morbum quem hodie Gallicum, aut Hiſpanicum uocant, eſſe opinantur.

IN V. CAPVT.

Leuce.

LEuce,cutis.) Leuce uitiliginis ſpecies eſt albida, & altius deſcendens: in eaq́ albi pili ſunt,& lanugini ſimiles. Duę uero alię reſtant,alphus & melas appellatæ Celſo. Paulo autē alphus albus & niger. In prima color albus eſt,ferè ſubaſper,& nō cōtinuus: ut quędā quaſi guttæ diſperſæ eſſe uideantur. Interdum etiam latius,& cum quibuſdam intermiſſionibus ſerpit. Altera colore ab hac differt, quia niger eſt, & umbræ ſimilis. Leuce quem occupauit, non facile dimittit.

Experimentum.

Acu per ſumma leucen pungito.) Celſus libro quinto eadem ferè habet: Vtrum autem,inquiens,horū aliquod ſanabile ſit,an nō ſit,experimento facili colligitur. Incidi enim cutis debet aut acu pungi,ſi ſanguis exit,quod ferè fit in duobus prioribus,remedio locus eſt: ſi humor albidus,ſanari non poteſt.

IN VII. CAPVT.

Stigmata

STigmata curabis.) Stigmata in uetere medicina dicta ſunt, non puncta, ſed maculis punctorum quantitate & forma decolorata hominis cutis. Porrò latinis etiam in uſu eſt ea dictio. Plinius enim & Largus aliquoties uſurpant.

Quod matulæ adhęreſcit.) Hoc eſt,quod in urina ſubſidet, hoc nanq; matulę ſolet adhæreſcere. Dioſcorides oculorum cicatrices expurgare commemorat.

IN VIII. CAPVT.

Exanthemata.

EXanthemata.) Puſtulæ ſunt exiguæ Celſo,quales ex urtica, uel ſudore fiunt. Interim pituitę eruptiones,ita Plinio appellantur, de quibus hic agitur. Græci etiam ἐξανθήσεις, quaſi dicas efflorescentias nominant, à uerbo ἐξανθεῖσθαι.

Cuticula.

In ſuperiore pellicula.) Græce eſt ἐπιδερμίδα, quam latine poſſis interpretari cuticulam. Nam ſumma pars, & ueluti ipſa cutis efflorescentia exiſtit.

IN IX. CAPVT.

SPlenio illitas.) Hoc eſt,panniculo lienis modo oblongo. Plinius,ſuperimponi oportet ſplenium è melle decocto.

Codex caſtigatur. Oroſcius & corrector Baſi.

Salſorum eſus.) Malè in codice græco eſt προφορὰν,tu fac προσφορὰν, eiuſmodi minutias neglexerunt ariſtarchi interpretum.

IN X. CAPVT.

ὑπόῤῥυσις. ὑπόχυσις. ἐκβράσματα περίψματα.

VT humoris colluuies habeat emiſſariū.) Græce eſt κατὰ ὑπόῤῥυσιν,quaſi dicas, ex cō fluxu. Quidam græcus autor habet κατὰ ὑπόχυσιν in eodem ſignificatu.

Calidis eruptionibus.)Sic uerti ἐκβράσματα feruentibus papulis,περίψματα. Gliſcentibus ſeu manantibus capitis ulceribus,ἀχῶρας. Atq; hæc autoritate ueterum.

IN XI. CAPVT.

πυρίκαυτα.

AMbuſta.) Latini πυρίκαυτα ambuſta,uel combuſta,uel exuſta, citra ignis uocabulum additum exponūt. Propriè uero ſignat uſta igne, eoq; Paulus primum πυρίκαυτα dixit. Combuſtionem uero ex aqua calente, κατακαύματα ἀφ᾽ ὕδατος. Quanquam & aliæ materiæ ſæpe adurant.

Codex caſtigatur.

Oui albumen.) Male in codice noſtro legitur ὠὸν ὅλον, pro ὠὸν λευκὸν. Ita etiam Auicenna habet,& Dioſcorides. Annotauit id Oroſcius.

Ordei farina.) Simpliciter in græco codice eſt κριθαῖς,quod eſt ordeis. At ſignificantius ex Auicenna & Serapione ordei farina poſitum eſt.

Codex deprauatus. Oroſcius. corrector Baſilien.

Illitumq́; lintheolo.) Malè græce habetur ἐμπάσσων pro ἐμπλάσσων. Id quod neglexit Oroſcius, & Baſilienſis caſtigator.

IN XII. CAPVT.

Oroſcius.

OVum integrum) Græca ſonant ὠὸν ὁλόκληρον χωρὶς τῶν ὀρόβων,hoc eſt: Ouum integrum ſine eruis. Quid ſibi uelit,eruis, nō uideo,cum nulla ſit ante mentio eruorum facta. Puto igitur legendum, χωρὶς τῶν ἐρέγμων,hoc eſt,ſine putaminibus. Quamuis etiam eruum cæſis conueniat. Hunc locum præterijt Oroſcius.

IN XVII. CAPVT.

Caſtigatur codex. Oroſcius.

MAli punici corticibus uino incoctis,rhu & polenta.) Galenus eadem ferè libro ſecundo ad Glauconem habet. Vnde lectionem Pauli corrigendam puto,ut legatur ῥοῦ τε καὶ ἀλφίτων,pro κηροῦ τε καὶ ἀλφίτων. Nam cera hîc nihil proficit,ſed ſumac, ut barbarorum more loquar, aſtringendi ui præditum. Oroſcius hunc locum ſua ſponto præterijt,& Baſilienſis caſtigator omiſit.

IN XVIII. CAPVT.

ἰσχάδας.

CAtaplaſmate ex ficis ſiccatis.) Vide librum Galeni iam citatum. Voco autem ficus ſiccatas ἰσχάδας: quas etiam Caricas nominare licet. Galenus autem habet: Non autem oportet ipſas caricas aſſumere,ſed aquam,in qua illæ decoctæ intabuerint.

Si uoles magis intendere.) Hoc eſt, ſi uehementius uoles ſiccare. Nam Galenus pro ἐπιτείνειν habet σφοδρότερον ξηρᾶναι.

Galenus autem memoriæ.) Libro quartodecimo methodi medendi meminit, unde etiam Paulus hęc quaſi mutuatus eſt. Eadem ferè tradit etiam libro ſecundo ad Glauconem,& commentario de Tumoribus præter naturam, ubi ad uerbum iſta habentur.

Locus caſtigatur. ἀπόσκημμα. Oroſcius.

Qui humorum ex loco in locum decubitu.) Græca lectio nonnihil eſt uiciata, habet enim τοῖς ἀπὸ σκήμματος μάλιστα χρονίσασιν ἀποστήμασιν, pro τοῖς ἐξ ἀποσκήμματος μάλιστα χρονίσασιν ἀποστήμασιν. Nam una dictio eſt ἀπόσκημμα. Quam Galenus in hunc modū exponit: ὀνομάζουσι δ᾽ οὕτω τὰς διαθέσεις ἐκείνας,ὅταν χυμοί τινες ἐνοχλοῦντες ἑτέρῳ μορίῳ,καταλιπόντες ἐκεῖνο, εἰς ἕτερον μεταστῶσιν. Atq; hic alter modus eſt generationis abſceſſuum. Sit itaq; ἐξ ἀποσκήμματος quod τρόπῳ ἀποσκήμματος,ut ait Galenus. Differunt igitur inter ſe ἀπόστημα,& ἀπόσκημμα, ut apud idoneos autores licet condiſcere. Non aduerterunt noſtri ariſtarchi.

Codex deprauatus.

Porro abſceſſuum generationem.) Græcus codex uitiatus nonnihil eſt,ubi habet τὴν τῶν ἀποστημάτων

τημάτων γυίσεως, pro, τῆς δὲ τῶν ἀποστημάτων γινίσεως. dictio δὲ omiſſa ſententiam poterat confundere. Oroſcius et caſtigator Baſilienſis quantũuis oculati non annotarunt.

Oroſcius.

IN XIX. CAPVT.

νεκροῦται.

CVm inflammatio neq;.) Inuenies penè eadem in ſecundo ad Glauconem libro. Verti autem νεκροῦται membrum emoritur. quod alij barbarè exponunt, mortificatur.

IN XX. CAPVT.

CVm bilis flaua nulli mixta humori.) Hoc eſt, cũ ſincera bilis, nullũ alium humorem uel pituitam, uel bilem atram, uel ſanguinem coniunctum habens. Oribaſius libro quartodecimo ſimilia habet.

Codex uiciatus.

Porri ſucci Cyathi dimidium.) Viciatus eſt codex græcus impreſſus. Nam pro Κυ. ζ. legendum eſt Κυ. ἡμίσει quod ualet Cyathi dimidium: Paulo poſt, myrtei uncię ſex, in gręco erat ro.1.S. pro.S hoc eſt ſedecim, pro ſex poſitum. Statim in eadem linea, Vino diluta, græcus codex habet οἴνῳ ἡμίσῃ, pro οἴνῳ διεὶς. Non multo poſt, recrementi plumbi uncia una . S. gręce erat σκωρίας μολίβδου ὀξυβάφου < . S. pro σκωρίας μολίβδου ro.1.S. quæ loca nec Oroſcius, nec Baſilienſis corrector aduertit.

Oroſcius Baſilienſ.

Circa tedam.) Hoc eſt circa lignum ad tedam aptatum, cui lana cum alia quadam pinguedine circumuoluitur, ad flammam alendam. cuiuſmodi hodie etiam lucernarum loco utuntur.

Thuris, aluminis ſciſſi.) Hic quoq; diligentiã Baſilienſis Correctoris deſidero, qui lectionem gręcã et confuſam et mutilã reliquerit. Nã habet λιβάνου σχιστῆς < . α. quod ad uerbũ ſonat, thuris ſciſſilis drachma. Nullo ſenſu. cum legendum ſit λιβάνου, σχιστῆς, ἀνὰ. < . α. quod ſignat thuris, aluminis ſciſſilis, ſingulorum drachma. diſtinctione poſt thuris addita, deinde poſt σχιστῆς ἀνὰ.

Codex impreſſus Baſileæ.

IN XXI. ET XXII. CAPVT.

ERiſypelas.) Multo inter latinos ſcriptores interpretãtur eriſypelas ſacrum ignem. Celſus autem hunc ab illo ſeparat, eoq; malui græca uti dictione quàm expoſitione eſſe obſcurus. Vide Galenum ſecundo ad Glauconẽ: Aetium libro quartodecimo, & Oribaſij ſeptimum.

Ἀποστηματώδεις.

Abſceſſorij tumores.) Hoc eſt qui abſceſſum repreſentant. ſic uerti ἀποστηματώδεις ὄγκοι quaſi dicas apoſtematici tumores.

Phyma & Phygetlon.) Tubercula ſunt, tumida. Celſus græcis nominibus quoq; appellat Bubo à loco nempe inguine, cui ſolet magna ex parte accidere appellationem accepit : quanquam etiam alas, & ceruicem interim infeſtet.

IN XXIIII. CAPVT.

ORibaſius) Libro ſeptimo huius tuberculi mentionem. Pauli autem lectio nonnihil eſt uiciata habet enim, ἐπικεῖσθαι δὲ αὐτῆς ἀνω κάτω pro ἀνωτάτω. Paulo poſt, τὸ ὑπὸ κάτω pro ὑποκάτω ut ſit una dictio. Id quod Ariſtarchi noſtri omiſerunt.

Codex emendatur Oroſcius Baſilienſ.

IN XXV. CAPVT.

CArbunculus.) Sic uerti græcam dictionem ἄνθρακες id eſt ad uerbum, Carbones. Celſus autem, quẽ libenter in dictionibus latinis imitor, Carbunculum nominat.

Carbunculus.

Quod ulcus eſt cruſtaceum.) Habetur in græco εἴπερ εἰσὶν ἐσχαρώδη ἕλκη, quod eſt, ſiquidem ſunt cruſtacea ulcera. Ego autem legendum puto pro εἴπερ, οἵπερ ut referatur ad ἄνθρακες. Sua ſpõte pręterierunt hoc, Oroſcius, & Gemuſæus.

Oroſcius.

Depaſcaturq;.) Sic expoſui, μετὰ νομῆς quod eſt cum depaſtione. Senſus eſt, ita carni ſubiectę affixa eſt, ut eam quoq; depaſcatur. Volui itaq; uerſionis meæ rationem reddere, ne quis ſeuerior cenſor nos à uerbis ipſis diſceſiſſe clamet.

Circumſcribuntur.) Ad uerbum expoſui περιγράφονται. Signat autem hoc loco circumſcribi, tolli, aboleri. Nam qui carbunculi carnem obſidentur, facile tolluntur. qui partes ſolidas, pertinacius hærent.

περιγράφεσθαι.

Vel & ipſum ſimiliter dilutum.) In Gręco codice pro ἢ tu fac ἦ, quod etſi exiguum ſenſum tamen poterat confundere. Neglexerunt Cenſores interpretum.

Codex emẽdatur Oroſcius.

IN XXVI. CAPVT.

CAncer in qualibet.) Hoc caput quaſi ad uerbũ habet Aetius libro quartodecimo. Oribaſius ſeptimo. Galenus ſecundo ad Glauconem. Habet autem lectionem deprauatam in exemplari græco, οἷον ἐστι τὸ ἐπίθυμον πλῆθος. ro.Δ.S. quæ ſonant ad uerbum, quale eſt epithymum pondere unciarum quatuor. At nemo non medicinæ peritus intelligit nunquam epithymũ dari tanto pondere. Legendum itaq; uenit in hunc modum, οἷον ἐστι τὸ ἐπίθυμον πλῆθος Γ. Δ.S. id eſt quale eſt epithymum pondere drachmarum quatuor &.S. Nam Dioſcorides, alijq;, eiuſmodi fere pondus admittunt. Miror Oroſcium tam grauẽ interpretum Cenſorẽ & Gemuſæum, alioqui in medicinis exhibendis peritum hęc nõ aduertiſſe.

Oroſcius.

Codex emendatur

Gemuſęus.

IN XXVII. CAPVT.

OEdema laxus quidam.) Omnia ex galeno ad Glauconem, ſeptimo Oribaſij, quarto decimo Aetij tranſcripta ſunt. dixi aũt indolens tumor, hoc eſt doloris expers tumor. Vide etiam Galenum lib. quartodecimo Methodi.

Affectus qui hominem premit.) Lectio Galeni libro iã citato corrupta eſt. habet enim τοῦ κατέχοντος πλῆθος, quod Linacer exponit multitudinis quæ hominem premit, cum legendum ſit τοῦ κατέχοντος πάθος. hoc eſt affectus, qui hominem premit.

Galen. codax emendatur.

Tenerrimum ellychnion.) Ellychnion eſt quod ex papyro, ſparta, canabe, aut ſtupa tortũ in lucernis uritur. dixi tenerrimum, hoc eſt molliſſimum græci ἁπαλώτατον.

Ellychnion.

IN XXX. CAPVT.

PEr ſubſultum.) Græce ſubſultus dicitur, διαπήδησις. Galenus libro quinto Methodi quomodo fiat, exponit in hunc modum, Diapedeſis ex tunica quidem ipſa rarefacta, ſanguine uero tenuato: interim etiam ex gracilium ua-

διαπήδησις.

F

ſorum adapertum naſcitur &c. quando autem hoc fit, ſanguis ueluti ſubſiliendo ex uaſis prodit.

IN XXXI. CAPVT.

ῥῆγμα. RVptio) Vnitatis ſolutio pro particulorum natura, nomenclaturã ſortit̃. In oſſe, græcis κάταγμα quaſi fractura dicitur, In carnoſis muſculorum partibus ex diſtentione proueniens, ῥῆγμα hoc eſt ruptura, de qua hic fit mentio. Cum autem filamenta ſimiliter tenſa rumpuntur, uulſum. In carne, uulnus.

IN XXXII. CAPVT.

FXactus quidem ſcirrhus) Vide ſecundum ad Glauconem, & quartumdecimum Methodi: Vnde hæc omnia fere ſunt translata. quanquam Oribaſius antea & Aetius ea quoq; transſcripſerint.

Oroſcius. A balneo autem in totum) Oroſcius ſimpliciter uertit à Lauacris uero continuis abſtineant, Nota lectionem. quod mihi non placet. Nam uidetur Paulus præcipere ut in totum à lauacris abſtineant ſcirrho laborantes, aut ſi id non fiat, ſaltem à frequentibus. alioqui dictio συχνῶ ex ſuperfluo fuiſſet adiecta. Ego itaque lego ἢ γοῦν duabus dictionibus, non ἤγουν ut habetur in exemplaribus, Aetius abſtinendum præcipit à balneis medicamentoſis quæ atramentorum ſutorium, alumen, aut ſulphur repſipiant.

IN XXXIII. CAPVT.

Codex emendatur NAſturcij) Male in codice græco καρδαμώνων pro καρδάμου habetur, item σκλῆρας pro σκληρίας. In fine ἀμμωνιακῶ θυμιάματος <. β. Oroſcius. Vbi Gemuſæus ex codice Ruellij <. ſ. legit, à quo hic non diſſentio.

IN XXXVII. CAPVT.

QVercus folia applicata ulceribus) Vide Oribaſij librum ſeptimum. ex quo Oroſcius græcam lectionem caſtigandam putat, legendumq; ἄχνην ἀλεύρου pro ἀράχνην ut ſit pollen farinæ, non aranei telum quamquã hoc ἄχνη. etiam recentibus uulneribus conglutinandis cõducat. Sed malo cum Oribaſio legi ἄχνην.

Corrigitur lectio Anagallis) Rurſus ex Oribaſio ponendum anagallis, pro ἀνάπαλιν ποιεῖ. Expunge periodum. Exemplaria Ruellij, & laſcaris ueterem lectionem retinent.

IN XLV. CAPVT.

Nota. MYrrha) Galenus tertio methodi fuſius hæc exponit. Aetius pro myrrha uidetur, legere, myrtus, non omnino male. nam ulceribus conglutinandis, ſi Dioſcoridi credimus, efficax eſt, præterea aſtringit, & ſiccat citra roſionem quod propoſito conducit. facilis erat lapſus σμύρνα ex σμυρρίνη, aut μυρτά.

codex græcus caſtigatur. Oroſcius Gemuſæus. Oſtrearum) Aetius habet, oſtreorum crematorum, item in fine habetur ſingulorum unciæ octo nimirum pro drachmæ octo. Nã antiquum laſcari exemplar nõ ro quod eſt uncia, ſed < habet. Oroſcius & Gemuſæus noluerunt hoc annotare. Rurſus in ſequenti emplaſtro, cadmiæ drachmæ ſex. In græco male habetur ro. pro <. mox ſequitur. æris combuſti, ſingulorum drachma, ubi Codex græcus ro. hoc eſt unciam habet. Deprauata lectio.

IN XLVIII. CAPVT.

SI inferius ſpectet) Galenus ſecundo ad Glauconem hæc fere ad uerbum habet. unde etiã textus codicis Pauli impreſſi corrigendus eſt, corrigitur græcus textus. legendumq; κατα῾ῤῥέοι δὲ ὄντος αὐτοῦ ubi habet ἀνα῾ῤῥέοι δὲ ὄντος αὐτοῦ, contrario nimirum ſenſu. Galenus aũt dicit κατάντους δ᾽ ὄντος αὐτοῦ. Idem namq; eſt κατάῤῥοπον, & κάταντες. Omiſit Oroſcius & Baſilienſis corrector. Oroſcius corrector Baſilienſ.

πῆχυς. Etenim in cubito) Sic interpretatus ſum ἐν πήχει, quæ uox græcus ſignificat eam brachij partem, quæ ad manum tendit interius. ulnam quidam recentiores nominant. ἀγκὼν flexura ipſa ἀγκών. recte dicitur. Veteres ſanguinem ex cubito detrahi præcipientes, hanc intellexerunt.

ῥακώδης. De finibus diruptus) In græco codice eſt περὶ ῥακωδῶν κόλπων. Signat autem ῥακώδης idem quod ῥωγαλέος, καὶ διεῤῥωγὼς, hoc eſt fractus & ruptus. Venit autem à ῥάκος, quæ uox ſignificat, pannum & ueſtem laceratam. Sicut ῥάκων apud ῥάκος. Ariſtophanem ueſtem uilem, detritam, & pertuſam. Hic itaq; ῥακώδης abſciſſui accommodatur. in quo cutis pus congeſtum integens, eroſa extenuari deteriq; inſtar pellium detritarum contingit.

Vt neq; admodum ſit durum) Mirum eſt quã Oroſcius hic memor ſui non ſit. Antea me reprehenderat, quod dictionem græcam ἀμόλυντον uer- Oroſcius. terim, manus non inquinans. Hoc aũt loco non uidet à Paulo emplaſtrum liquidum intelligi, cum dicit μήτε σκληρὸν, μήτε ἀμόλυντον. Galenus ad Glauconem eadem habet.

IN LIII. CAPVT.

AT ſcopus cruſtam generantium) Hoc eſt, eo conſilium in cruſtam generantibus dirigitur, ut calefaciant ſimul & aſtringant, Calx autem calefacit tantum eoq; non ita commode adhibetur. Hæc ſunt ex Rufo petita.

IN LIIII. CAPVT.

NEruis uulneratis) Paulus hæc fere ex Galeni tertio ſecundũ genera mutuatus eſt, mutato tantum docendi ordine. Aetius libro quartodecimo, Oribaſius ſeptimo habet νευροτρώτους. eadem. Cæterum uocat in neruis uulneratos, νευροτρώτους in tendonibus, τενοντοτρώτους. Curatio autem communis eſt.

ὑπαλείπτρον. Specillo ſubunctorio) Sic reddidi ὑπαλείπτρῳ. nimirum à uerbo ὑπαλείφω quod ſubungo ſignificat, deriuato.

Maior conuulſionis metus) Male in codice Oroſcius. græco habetur, ὁ μὲν κίνδυνος τοῦ σπασθῆναι pro ὁ μὲν Gemuſæus. κίνδυνος τοῦ σπασθῆναι. Oroſcius & Gemuſæus non aduerterunt.

IN LV. CAPVT.

ἀγκύλαι. ANcylas) Celſus & Scribonius eius diſcipulus, Contractionem, ligationemque articulorum interpretantur græcorum dictiones ἀγκύλας, & ἀγκυλώσεις.

IN LVI. CAPVT.

νεῦρα συνδετικά.

NAm colligantes nerui,) Hoc loco intelligit per συνδετικὰ νεῦρα, ipſa ligamenta. quæ oſſa colligant, uocat autem neruos quod eos imitentur. Nam alibi tres ſpecies enumerant, alios qui ſenſum motumq́ præbent, alios qui motui tantum ſeruiunt, ut tendines, alios qui oſſeam compagem ligant, uinciuntq́.

IN LVII. CAPVT.

TRes ſunt uniuerſæ) Aetius libro nono eundem fere docendi ordinem ſeruat. Celſus duorum generum meminit, Latorum quos etiam peiores dicit, & teretum. Græci addunt etiam aſcarides. Habetur in Græco codice ἄρθρων pro ἄκρων, hoc eſt extremorum perfrictione potius quam articulorum, antea notaueram.

Corrigit Codex impreſſus

Cochleari) Sic expoſui ζωμήρυσιν. quod Grammatici Græci dicunt inſtrumentum eſſe, quo ſpuma ab ollis tollitur. Quia igitur nullum commodius uaſculum ad hanc rem inueni, cochleari interpretatus ſum.

ζωμήρυσις.

IN LVIII. CAPVT.

CArnē ſalſam) Recentiores medici carnem ſuillam pinguem, ſalſam'q; uolunt ſubijci. Aetius pinguedine adempta ſubdi præcipit. Tu uide quos imitari malis. utrobique bona eſt ratio.

Recentiorum opinio.

FINIS.

COMMENTARIVS
IN LIBRVM QVINTVM.

DE uirulentis beſtijs) Hoc libro in multis Dioſcoridem Paulus imitatur. quanquam Galenus etiam librum de Antidotis conſcripſerit poſt eum Oribaſius, Aetiusque.

IN II. CAPVT.

HOmo adhibendus eſt qui uulnus exugat) Celſus libro quinto idem pręcipit, Si cucurbitula inquiens non eſt, quod tamen uix incidere poteſt, tum quodlibet ſimile uas, quod idem poſſit: Si ne id quidem eſt, homo adhibendus eſt, qui uulnus exugat. Græce erat ἐκμυζησμῷ κεχρῆσθαι, hoc eſt exuſtione uti.

ἐκμυζησμός

Vipera.

Galenus memoriæ prodit) De uipera multis in locis meminit, tum in commentario ſimplicium medicamentorum, tum ubi antidota, confectionemque Theriacæ comprehendit.

Codex caſtigatur. Caſtigator Baſil.

Aut paliurum) Codex græcus deprauatus particulam ἢ deſiderat. Legi'q; debet, ἢ παλιοῦρον, quod etiam Oribaſius libro octauo habet. præterijt Caſtigator Baſilienſis.

ὑδρωτήρια

Deſudationes) Græce erat ὑδρωτήρια hoc eſt, quæ ſudores mouent, ut laconicum, alijque id genus modi, ut ſcilicet uenenum ab internis foras inuocent.

IN III. CAPVT.

Aquę timor. ὑδροφοβία.

HYdrophobiam) Celſus hoc morbi genus miſerrimum, aquæ timorem appellat. Largus aquæ hoc eſt, liquoris metum interpretatur ὑδροφοβίαν.

Ἀπορία.

Sudore & anxietate) Verti ἀπορίαν anxietatem. Eſt autem proprie ἀπορία, conſilij, aut propoſiti inopia. incertitudo. ex qua quis neſcit, quid potiſſimum acturus ſit. Ruellius uertit ἀπορίαν languorem.

περισαρκίζειν.

Carnis præſciſio) Græce erat τὸ μὲν περισαρκίζειν. quaſi dicas circa carnem ſectio, uel circunſcriptio. nam interim carnem amputare ſcalpello conuenit.

IN IIII. CAPVT.

Celſus.

LAta manu morſum ferito) Hac locutione Celſus etiam utitur. Si manus, inquiens, uulneri imponitur, ſuperq; id duobus digitis uerberatur.

πεπυρωμένα δήγματα

Ad feruidos autem iam morſus) Græca ſonant πρὸς δὲ ἤδη πεπυρωμένα τῶν δηγμάτων, hoc eſt ad morſus quos inflammatio iam feruida inuaſit.

IN V. CAPVT.

Lac ficulneum.

ET lac ficulneum) Hoc eſt, liquor ficulneus ſic lac papaueris, lac laſeris aliorumq; conſimilium pro liquore aut lachryma.

IN VI. CAPVT.

Dioſcorides et Paulus uariãt hic.

SEd leniter rubidus) Græce habetur ἀλλὰ μετρίως μὲν ὑπέρυθρος, quod eſt, ſed mediocriter quidem ſubrubens. Dioſcorides impreſſus habet pro ὑπέρυθρος, ὑπέρυγρος, hoc eſt humidus. atq; ita uertit Ruellius. Marcellus autem ὑπέρυθρος. quanquam ſupra Paulus dixerat ἐπερυθεῖς. uide utra placeat lectio.

Codex uitiatus inſtauratur. Oroſcius. Gemuſæ9

Et uiridium cupreſſi foliorum) Mutilus eſt codex græcus. Nã deſideratur dictio φύλλων legendũ que uenit χλωρῶν κυπαρίσσου φύλλων ἢ σφαιρίων. Id Oroſcius non aduertit nec Gemuſæus.

IN VIII. CAPVT.

Particula

PArticula intẽditur) Hic intelligo particulã penem ipſum. Sic etiam apud græcos τὸ μόριον accipitur. Dioſcorides ὀρθοτρίχιαν huius loco habet, quod eſt pilorum erectionem.

IN IX. CAPVT.

Confer authores.

ATtolliturq;) Pauli Codex Græcus habet ἐπαίρεται, hoc eſt attollitur. Dioſcorides unde hæc tranſcripſit, περισήπεται hoc eſt computreſcit, legit. Item Paulus δυσιυδῆ ponit pro δυσίατον, hoc eſt δύσφορον.

IN XII. CAPVT.

νομή.

ALbum ulcus apparet) hoc eſt ulcus depaſcens, quod νομὴ græcis appellatur.

νότις.

Frigidi madoris) hoc eſt corpus frigido ſudore perfunditur, mador initiũ ſudoris eſt. νότις græce dicitur.

IN XIIII. CAPVT.

DE amphiſbena) Hoc animal biceps eſt, authore Galeno, et utraq; parte ingredit', unde nomen illi eſt inditum.

IN XV. CAPVT.

Dryinus.

DRyinus) uide Galenũ de Theriaca. dict9 eſt à δρῦς, q̃d in quercuum radicibus uiuat.

στρόφοι.

Torſiones) Græca dictio eſt στρόφοι qui proprie tormina ſunt circa umbilicum, omneque id ſpacium quod in anteriore parte ab ore ſtomachi ad umbilici partes deſcendit hominẽ torquẽs.

IN XVI. CAPVT.

Hæmorrhus.

QVi Hæmorrhoi ictum) Hæmorrhus & hæmorrhois ſuis ipſorum nominibus ſimilem hominibus perniciem adferunt. quippe percuſſi ab eis, ſanguine per os, nares, totoq; corpore effuſo intereunt.

codex grę cus caſtigatur. Oroſcius. Caſtigat. Baſilienſ.

Redduntur corpora) Gręcus codex habet ἀραιώματα. hoc eſt raritatis. Dioſcorides quem Paulus ſequitur, σώματα. eoq; ſic uertendum duxi. q̃d Oroſcius & Caſtigator Baſilienſis prętererint.

Marcell9.

Et ſi cicatrix toto corpore) Sic quoq; legit Aetius. quanquam Marcellus Virgilius aliter legendum in Dioſcoride ſentiat.

Viciatus Codex emendat'.

Quem euomentes) Pauli codex impreſſus θεκυματοῦντες pro ἐξεμετοῦντες habet. Dioſcoridem ſecutus ſum unde Paulus hæc tranſcripſit:

licet

Oroſcius.

licet ſententia non multum uariet. Oroſcius non dignatus eſt annotare.

θηρίον.
Oroſcius.

Aduerſus feram præſidia) Græca ſonant πρὸς τὸ θηρίον. Oroſcius dum nimis exacte loqui ſtudet, in alijs corrigendis, maxime fallitur. Paulo ſuperius damnauit quendã quod θηρίον beſtiam uertiſſet, ſemper eam dictionem pro uipera accipi affirmans. Cuius hic contrarium uides.

IN XVII. CAPVT.

Natrix.
Hydros.

NAtricis morſu uulnus factum) Natrix primum in terra uiuit, & Cherſydros appellatur. deinde in aqua, unde hydros dicitur Similis eſt puſillæ aſpide, præterquam quod ceruicem latam non habeat ut aſpides.

IN XVIII. CAPVT.

Dioſcorides & Paulus uariant.

NAſturcium) Dioſcorides legit καρδάμωμον hoc eſt cardamomum, non κάρδαμον quod eſt naſturcium, ſequere utram malis lectionem.

IN XIX. CAPVT.

Oroſcius.

REginam Cleopatram) uide Galeni commentariũ de Theriaca, ubi hiſtoriam ampliter comprehendit. ſpeciesq́ aſpidũ enumerat. Oroſcius putat in fine capitis aliqua ex Dioſcoride apponenda, at ego breuitatis cauſa omiſſa exiſtimo.

IN XXIIII. CAPVT.

Caſtigatur codex græcus.

DRachmis duabus) In Aldino exemplari erat Cyatho uno. Baſilienſis corrector fecit cyathis duobus. Aetius integram lectionem ita habet. Drachmis duabus ex cyatho uno aceti: Sequenti die drachmis quatuor ex cyathis duobus. Tertia die drachmis octo, ex tribus cyathis. hoc preterijt Oroſcius, Lege igitur in greco. < . β. μετ' ὄξους κυ. ᾱ. τῇ δ' ἑξῆς < . δ. μετ' ὄξους κυ. β. τῇ δὲ τρίτῃ < . η̄ μετ' ὄξους κυ. γ̄.

Oroſcius caſtigator Baſilienſ.

IN XXVIII. CAPVT.

Hiſtoria Mithridatis.

REx Mithridates) Galenus ea commemorat libro de Theriaca ad piſonem. unde Paulus transſcripſit.

IN XXXII. CAPVT.

codex impreſſus corrigitur

FIcus aridæ, item) Transpoſita & peruerſa uidetur lectio in Pauli codice impreſſo. Nam Dioſcorides unde omnia hæc ſumpſit, aliter habet. Fac itaque in hunc modum συκᾶ ξηρὰ λαμβάνοντες καὶ τὸ ἀφέψημα δὲ αὐτῶν σὺν οἴνῳ παρακμάζοντος δὲ τοῦ κατ' ὀξύτητα κινδύνου ὠφελοῦνται θηβαϊκὰς βαλάνους ἐσθίοντες ἢ λελειασμένας σὺν οἰνομέλιτι ἢ γάλακτι πίνοντες, ἢ καὶ ἀπίων ἅπαν τὸ γένος ἐσθίοντες καὶ γάλα γυναικεῖον πίνοντες. Ita quoq; nos reddimus. Pauli ſcriptura ad uerbũ habet ut ſequit συκᾶ ξηρὰ λαμβάνοντες, καὶ τὸ ἀφέψημα αὐτῶν σὺν οἴνῳ ἢ γάλακτι πίνοντες, ἢ οἰνομέλιτι. καὶ ἀπίων πᾶν γένος ἐσθίοντες, καὶ γάλα γυναικὸς λαμβάνοντες. παρακμάζοντος δὲ τοῦ κατὰ τὴν ὀξύτητα κινδύνου, ὠφελοῦνται θηβαϊκὰς βαλάνους ἐσθίοντες λελειασμένας σὺν οἴνῳ. hoc eſt iuuantur, ſi ficus aridas ſumant, earumque decoctum cum uino aut lacte bibant, aut mulſo. ac pirorum omne genus comedant, & lac muliebre aſſumant. Vbi periculum lenius fit & declinat, confert, ſi glandes thebaicas detritas cum uino edant.

Nota.

IN XXXIII. CAPVT.

Caſtigatur codex græcus.

MEns impeditur) Græca habent λαλιᾶς ἐμποδισμός, hoc eſt loquelę impedimentũ. At Dioſcorides unde hæc ſumpta ſunt διανοίας ἐμποδισμός id eſt mentis ſeu intellectus impedimentum habet. Ita quoque Aetius libro tertiodecimo ſcribit. Quibus authoribus mutandam lectionem putaui, ſaluo aliorum iudicio.

caſtigatur codex.

Et reſolutione urget) Hic quoq; uicium exemplaris græci eſt. habet enim καὶ ἐκλύσεως pro ἐκλύσιας, nec hoc annotauit Oroſcius.

Oroſcius.

IN XXXV. CAPVT.

Lectio græca emendatur

PIſcibus uiroſis) Corrige lectionem græcam mutaq́ ex ὅμοια ἰχθύος, βρομώδης. In ὅμοια ἰχθύσι βρομώδεσι. Paulo poſt, ὑδροῦσι δὲ δυσώδη αἵματι μεμιγμένα. Mutila eſt lectio, quæ ſic inſtaurari debet. ὑδροῦσι δὲ δυσώδη, καὶ ἐμετοῦσι χολώδη ἐνίοτε δὲ αἵματι μεμιγμένα. ut nos uertimus. Oroſcius & Caſtigator Baſilienſis hæc duo loca deprauata reliquerunt. Non multo poſt πωπιδάνου male habetur, pro κυνδαμίνα.

Oroſcius. Caſtiga. Baſilienſ.

IN XLII. CAPVT.

Inſtauratur Pauli lectio ex Dioſcoride.

CVm oleo & paſſo) Variat lectio Dioſcoridis à Paulo impreſſo nã habet σὺν ἐλαίῳ καὶ γλυκεῖ, hoc eſt cum oleo & paſſo, ubi paulus σὺν οἴνῳ καὶ γλυκεῖ. quod eſt cum uino & paſſo. Aetius tantũ ex uino dulci habet, ſequere quemcunque uoles.

IN XLVI. CAPVT.

PReſertim in exurgendo) hoc eſt cum é lectulo leuare ſe conantur, ut ait Largus. Græca ſonant, ἐν τῷ ἐξανίστασθαι.

Nota.

Opobalſami drachma cum uino) Dioſcorides habet cum melle aut lacte. In primo libro etiam cum lacte opobalſamum ualere contra aconitum tradit. uide an malis cum Dioſcoride legere. Ego exemplar ſum ſecutus.

IN XLVIII. CAPVT.

Largus.
Nota.

TOtum corpus prurire facit) Græce eſt κνησμὸς καθ' ὅλον τὸ σῶμα. Dioſcorides etiam in hunc modum habet. Largus autem cuius mentionem Galenus ſubinde facit, pro corpus, habet os in hunc modum. Ephemerum potum protinus quidem os prurire facit, uelut ſcilla tactum. poſtea etiam adurit, quaſi pipere manducato. Hæc te, lector, latere nolui.

IN LIII. CAPVT.

Pharicum corrigitur codex græcus.

PHaricum dictum) Multi ſcriptores dubitant, ſimplex ne ſit an compoſitum. Largus ex compluribus componi affirmat.

Nardum ſylueſtrem) In codice Pauli Græco deerat ἀγρία; Tu ex Dioſcoride reſtituito.

Baſilienſis Caſtigator omiſit.

IN LIIII. CAPVT.

> Caſtigatur textus Grecus.

VT uinum dulce cum roſaceo) Deprauatus eſt Codex græcus impreſſus. habet enim γλυκὺν οἶον pro γλυκὺν οἶνον. Omiſit Gemuſęus.

IN LV. CAPVT.

> Emendatur Pauli impreſſi codex. Caſtigat. Baſilienſ.

ATramentum ſutorium) Hic quoque uicia tus eſt codex græcus, habet enim χαλκοῦ ἄνθος hoc eſt, flos ęris pro χάλκανθον, ut ſit atramentum ſutorium. Ex dioſcoride caſtigatum. Baſilienſis caſtigator hoc etiam non aduertit. Largus habet æris flos, ſed male opinor.

IN LVI. CAPVT.

> Impreſſum exemplar græcũ corrigitur.

DEntes tincti) Græcus codex impreſſus habet ὀδόντες βεβρωμένοι hoc eſt dentes eroſi. Dioſcorides οἱ ὀδόντες βεβαμμένοι quod eſt Dentes tincti. At Aetius legit gingiuæ corroſę. Secutus ſum Dioſcoridem. Preterijt Gemuſæus.

IN LVII. CAPVT.

LAc potum quod ſubito ac confarctim ſit intus congelatum) Sic interpretatus ſum γάλα ἐμπιτυαθὲν ἀθρόον. Nam ſi prius coagulatum eſt quam fuerit aſſumptum, non opus habet, ut rurſus congeletur. Longe diſſentio à Marcello qui ἐμπιτυαθὲν uertendum cenſet, cui coagulum ſit admixtum, cum Paulus coagulum ſuperbibi cum aceto præcipiat. Sed ἐμπιτυαθὲν intelligo intus, hoc eſt in corpore congelatum. Ibi enim aliquando coit in grumos, & denſatur, ut reſpirationem impediat. Vbi igitur lac aſſumptum repente ac cumulatim, in corpore coierit, remedia adferenda ſunt.

> Marcell⁹.

E cinere lixiua) Turpiter hic Ruellius Marcellus. alijque interpretes lapſi ſunt, qui κονίαν πιλοποιικὴν uerterint, nunc lutum excolatum, nunc lixiui genus aliquod. Nihil enim aliud eſt quam è cinere lixiuium, quo & pilotarij, & alij artifices utuntur. Sicut apud Galenum ὕδωρ πιλοποιικὸν, quod Largus in eodem medicamento dixerat, è cinere lixiuium, ut aliàs annotauimus.

> κονία πιλοποιική.
>
> ὕδωρ πιλοποιικόν.

IN LXII. CAPVT.

> Caſtigatur codex græcus.

HOrmini ſemine) Male habetur in codice græco θερμίνου ἀγρίου pro ὁρμίνου ἀγρίου. neglexit Gemuſæus.

FINIS.

COMMENTARIVS IN LIBRVM SEXTVM.

Sextus liber omnium diffi cillimus.

CVm humor oculis) Liber hic ſextus curationem tradit, quæ ferramentis & manu adminiſtratur. Certe difficilis exiſtit, tum quod nemo hęc eo ordine tractarit, tum quod ij unde tranſcripſit, non extãt. Curabo tñ pro mea fide, ut nihil quod lecto rem remorari poſſit, indiſcuſſum relinquatur.

πυρῆνες.

Ferramentis nuclei modo rotundis) καυτῆρας πυρηνοειδεῖς. Græce dicuntur πυρῆνες, extrema ſpecillorum ſiue acuta, ſiue caua, ſiue rotunda. Hoc autem loco, rotunda ut uſtio commodius adminiſtretur, aliqui nuclearia uocant inſtrumenta. Celſus tenuibus, retuſisq́ꝫ ferramentis ait libro ſeptimo, de oculorum humoribus reprimendis ſermonem faciens.

Tenuia retuſaque ferramenta.

Vſtio capitis.

At in elephantiaſi) Paulus hoc libro quarto iam docuerat, nempe multos qui ne in totum inſanabiles fierent, ex capitis uſtione ſeruatos.

IN III. CAPVT.

Hydrocephalon.

HYdrocephalon) Celſus libro quarto, Inuenitur genus quod longũ poteſt eſſe, ubi humor cutem inflat ea'q́ꝫ intumeſcit, & prementi digito cedit ὑδροκέφαλον greci appellãt.

Oroſcius. ἀργόν.

In ocioſam inutilemq́ꝫ mutato ſubſtantiam) Oroſcius omnia grammaticorum lexica introſpexit ut me in dictione græca ἀργὴν, tanquam male eã interpretatũ reprehenderet. ac tãdem Budęũ noſtrũ in cõmentarijs in gręcã linguã conſulens, ἀργὴν inuenit ſignificare, contrarium ei quod elaboratum, confectum, concoctumq́ꝫ eſt, eoq́ꝫ expo nendum hic cenſuit ἀργὴν, crudam, nõ attendens, quo modo in re medica crudũ dicat̃. Nã ſanguis nunquã dicitur, poſt abſolutã ſanguificatiõis terminum crudus fieri, ſed mordax, acris, crudum uero aut ſemicoctum ſuccũ, ſanguinem mutari, aut ſanguinem minus elaboratum, ac crudum adhuc in perfectum degenerari. Galenus enim libro de ſanitate tuenda quarto concoctionem ponit crudorum, uel etiam ſemicoctorum humorum, eductionem acrium. At ſanguis non conſiſtit citra cõ coctionis terminum. Et ſi adhuc in uenis etiam illis capitis ſemicoctus ac crudus exiſteret, tamen non diceretur extra uaſa elapſus, in crudam mutari ſubſtantiã, ſed putridam potius ac peregrinam. Qui enim extra inſtrumenta ſua elapſus eſt, non poteſt non corrumpi. Crudus autem fieri, non item. Quare Oroſcius hunc laborem caſtigandi, non alio quã calumnię ſtudio ſumpſiſſe uidetur, ipſe maxime corripiendus.

Crudum.

κυρτωμένῳ.

Puluino ſublimi) ἐς ὕψος κεκυρτωμένῳ, hoc eſt in ſublime eleuatus, quemadmodum puluini in ſuperficie tument, gibbero extante.

Oroſcius.

Et quia paucis particulis ſubiectus) Oroſcius coniungit hic ſequentia cum prioribus. Gręca ſic habent δι' ὀλίγοις σώματος ὑποπίπτων κατὰ τὴν ἑτέραν τῶν δακτύλων. At clauſula hęc poſterior κατὰ τὴν ἑτέραν ſegreganda eſt a' priori, connectendaq́ꝫ ſequentibus, in hunc modum, κατὰ τὴν ὑστέραν τῶν δακτύλων ῥᾳδίως ὑποκείμενα.

Lineis incidere.

Duabus utemur lineis) hoc eſt duas diuiſiones moliemur. Celſus ubiq́ꝫ loquitur eodem modo, ut libro ſeptimo, Reperti in Græcia ſunt qui nouem lineis cutem capitis inciderent. Item Reperti ſunt qui a' capite recte eas lineas ad tempora diducerent. Græce eſt δυσὶ κεχρήμεθα διαιρέσεσι.

IN V. CAPVT.

caſtigatur lectio.

AVt etiam acutus) Fluxiones in oculos nunc longæ, nunc breues eueniunt, pro humorum in illos decumbentium ratione. particula ἢ in græco codice male pro ἢ poſita eſt, nec Oroſcio, nec Gemuſæo aduertente.

Oroſcius. Gemuſęus. Celſus.

Aut etiam ceruix deligata ſit) Vt ſcilicet magis conſpiciantur. Nam Celſus libro ſeptimo de eadem re tractans, frequens curatio eſt, uenas in temporibus adurere: quæ fere quidem in eiuſmodi malo tument, ſed tamen ut inflentur, magisq́ꝫ ſe oſtendant, ceruix ante modice deliganda eſt.

codex gręcus corrigitur

Oroſcius. Oroſcij mala ĩterpretatio.

Membranam detrahemus) Codex græcus uitiatus eſt, ut qui ὑφ' ἣν habeat pro ὑμένα. omiſit Oroſcius, aliiq́ꝫ caſtigatores. In fine capitis ἄγοντα τινά uertit cruſtam inducentibus, cum dicendum eſſet, cicatricem inducentibus.

IN VI. CAPVT.

Hypoſpatiſmus. quaſi ſpatæ tranſmiſſis.

HYpoſpatiſmo) Anonymus quidam græcus inquit, hypoſpatiſmus itaq́ꝫ tribus fit ſuper frontem diuiſiõibus poſt latiore ſpecillo quod ſpatonulam uocant, per corpora quæ interiacent, tranſmiſſo.

ὑποσπαθι τηρ.

Exilem ſpatam) Hoc eſt gladioli modo latam græco uocat Paulus ὑποσπαθιστῆρα. paulo poſt σπαθίον, quaſi dicas ſpatulam. Hac autem dictione uſus ſum non quidem latina, ſed medicis cognita.

πῖγμα.

Panniculumque implicitum) Græci πῖγμα & πιγμάτιον appellant. Galenus in commentarijs de Chirurgia.

IN VII. CAPVT.

Periſcyphiſmus.

PEriſcyphiſmus) Citatus ſupra græcus author, memoriæ prodit, periſcyphiſmus eſt, cum tranſuerſis lineis coronæ modo frons ſecatur.

σφήνισκος.

Penicillis) Sic reddidi σφηνίσκοις, quæ linamenta dicuntur cunei modo intorta. Vnde quidam reddunt cuneolos ex linamentis.

IN VIII. CAPVT.

ἀναρραφή. καταρραφή.

DE ſutura) Titulus capitis habet περὶ ἀναῤῥαφῆς quæ dictio deriuata eſt a' ῥάφη & ἀνα. Sicut inferius caput facit de καταῤῥαφῆς hoc eſt de ſutura inferioris palpebrę a' κάτω & ῥάφη.

διστιχίασις.

Græci appellant διστιχίασιν) Celſus eleganter libro ſeptimo hanc dictionem interpretatur, Modo ſub ordine naturali pilorum alius ordo ſubcreſcit. Quo authore ego quoque uerti,

uerti,cum naturali pilorum ordini, alij præter na turam pili ſuccreſcunt:nihil tamen ex Pauli ſen tentia commutaui. Græce ſonant in huius modum ἡ καλουμένη διστιχίασις ὅτι ἀλλ᾽ ἔκφυσις παρὰ φύσιν τριχῶν, ἃς τὸν κατὰ φύσιν στίχον τοῦ βλεφάρου προσγινομένη τριχῶν.

φαλάγγωσις.

Interim in phalangoſi) Phalangoſis eſt cum pilorum ſubnaſcentium duplex, triplexue acies uel in ſuperiore, uel in inferiore palpebra prouenit.

πυρῆν σμίλης

Cuſpide ſpecilli) Græce eſt πυρῆνι σμίλης. At intelligendum uenit apud Græcos πυρῆνα nunc pro cuſpide accipi, nunc pro extremo quidem ca pi.ſed. Cauo, unde aliquid infundi poteſt. Item rotundo,nucleoq; ſpecilli. Hic igitur ſpecilli cuſpide palpebra in rugas, plicasq;, aut ſinum coacta quod κολπώσαντες ſignificat, inuertitur. Dixi autem in rugas coacta, pro inuoluta circa cuſpidem.

κροκινὸν διὰ ῥόδων. Oroſcius.

Vt croceno diarodon) Sic appellatur collyrion apud Paulum ſeptimo libro, quod ex roſis inſcribitur,adiecto croco. In græco codice κροκηρῷ habetur pro κροκινῷ. Neglixit Oroſcius.

Et ueluti lacte infuſo) Græce eſt ὡς γάλακτι ἐγχύτῳ. Oroſcius uoluit inſtillato dici, quaſi uero non etiam infundi dicantur in oculum medicamenta. Celſus. Quicquid inſpergitur, auerſo ſpecillo infundi debet.

IN IX. CAPVT.

Oroſcius. Vrina impuberis.

VRina pueri impubis) Oroſcius diligens aliorum iudex, ἀφθόρου uult à me exponi, uenerem non experti. At ego Plinium ſecutus dixi impubis. Ante pubertatem enim uenerem exercere nequeunt pueri. Hermolaus aliiq; docti uiri eo quo ego modo ſunt interpretati.

Oroſcius. ἱκανός.

Simili calumnia in ſequente capite utitur, reprehendens ἱκανὸν uerti amplam notandam magnã, ſufficientem, dicendum autem putans, idoneam contra Grammaticorum ſuorum quibus adhæret pertinaciter,opinionem. Item in Aldino exemplari habebatur, οὐδὲ γὰρ, ubi ipſe ὃν relatiue legendum cenſet,at ego ex Ruellij exemplari et ſenſu ſine οἱ in hunc modum corrigendum codicem dico. δὲ γὰρ αὐτὴν τὴν οὐλήν. &c.. In undecimo capite pro διστιχίαν, facito διστιχίαν.

Oroſcius caſtigatur

IN XII. CAPVT.

DE ectropio) Inferioris palpebræ uitium eſt,quod parũ ſurſum attollitur, ſed pendet & hiat neq; poteſt cum ſuperiore cõmitti,ut ait Celſus.

Ectropiũ

Ectropium oboritur.) Vide librum ſeptimũ Aetij. Inuertuntur palpebræ nonnunquã exulceratione præcedente & carne ipſarũ adaucta:non nunquam ex duriore cicatrice.

Auerſum ſpecillum) Ita expoſui autoribus Celſo & Scribonio, ut etiã antea annotaueram. At Græci τὸν κυαθίσκον τῆς μήλης uidentur ſepe cõfundere Nũc pro cauo, & ad fundendũ apto ſpecilli extremo,nunc pro acuto & in cuſpidem abeunte accipitur,ut hoc in loco. Celſus etiam libro quinto. Quicquid,inquit, inſpergitur, auerſo ſpecillo infundi debet. Item libro ſeptimo, nã quod paruulum eſt,ſuper inguem in aluum uel digito, uel auerſo ſpecillo repellendũ eſt. Iterũ uulnus digitis,

κυαθίσκος. Celſus.

gitis, uel auerſo ſpecillo diducendũ eſt, ut torquentibus exitus detur:iiſq; effuſis tum diutius pura urina deſcendat. Scribonius compoſitione 227. Ac quarto die auriſcalpio auerſo,quam partem κυαθίσκον græci uocant ſenſim tentare, mouere abalienatum oportet,quo celerius excidant hæmorrhoides.

Largus.

IN XIII. CAPVT.

ANabrochiſmum græce dictum)Nulla eſt apud latinos dictio, quæ anabrochiſmum ſignificat. Deriuatur à βρόχου, & ἀνὰ, quaſi illaqueationem dicas. pili aũt anſulis ex filo facti cõprehenſi euellantur. ut non ſit quod Oroſcius dãnet,pilorũ euulſionem à me dictam,quæ per filum adminiſtratur.

Oroſcius.

Auriſcalpio) Græce eſt μήλωτις, quod deductũ eſt à μήλη hoc eſt ſpecillum, & οὖς, ὠτὸς, auris. pro prie enim auribus deſtinatum eſt. Dicitur etiam μηλωτρίς.

μήλωτις. μηλωτρίς.

Specillum quod utroque extremo in cuſpidem) male in codice Græco habetur διαπύρινον pro διπύρηνον. Quod inſtrumentum eſt duplici cuſpide præditum. Nã πυρῆνα extremum, ac ſummam cuſpidem, ſeu nucleum,ſeu capitulũ exponunt. Oroſcius reliquit codicem deprauatum, ſicut etiam Baſilienſis Caſtigator.

Caſtigatur codex Grecus. Oroſcius caſti. Baſ.

IN XIIII. CAPVT.

PAlpebræ cuti præter naturam.) Codex deprauatus græcus τῷ βλεφάρῳ δέρματι κατὰ φύσιν habet,pro παρὰ φύσιν, Notauit Oroſcius.

codex grecus deprauatus.

Collectionem quandã.) Ita expoſui, συναγωγὴν τινὰ τῆς ὑδατίδος, hoc eſt congregantes aliquo modo hydatidem intra digitos.

IN XVIII. CAPVT.

PTerigion) Celſus libro ſeptimo ita ſcriptũ reliquit. Vnguis uero quod πτερύγιον græce uocant,eſt membranula neruoſa oriens ab angulo, quæ nonnunquam ad pupillam quoque peruenit,eiq; officit. &c. Hunc ego imitatus, dixi unguem oculorum.

πτερύγιον.

Hamulo modice inflexo) Græce eſt ἀγκιστρίῳ μικροκαμπεῖ. Celſus eleganter dixit hamulum paulũ mucrone intus recuruato. alibi, hamulos intus recuruato.

IN XIX. CAPVT.

STaphyloma eſt) Celſus nomen ſtaphylomatis probe exponit libro ſeptimo, In ipſo autem,inquiens, oculo nonnunquam ſumma attollitur tunica, ſiue ruptis intus membranis aliquibus,ſiue laxatis,& ſimilis figura, acino fit, unde id ſtaphyloma græci uocant. Itaq; κύρτωσις recte exponitur eleuatio. Nam alius quidam græcus dixit μετεωρισμόν.

Staphyloma. κύρτωσις. μετεωρισμός.

IN XX. CAPVT.

DE purulentis Galeni uerba) Græce purulenti ὑπόπυοι dicuntur, cum ſcilicet totum oculi orbem, aut eius dimidium pus occupat. Hiſtoriam apud Galenum habes in Methodi medicatoriæ libro quartodecimo.

ὑπόπυοι

Niſi quis admodum diligenter) In Codice impreſſo græce habetur, ἀμὴ πανύ τις ἀκριβῶς. Deprauate

codex uitiatus.

Oroſcius.

prauate nimirum pro ἁμὴ παῦ τις ἀκριβῶς. Oroſcius & Gemuſæus ceu exiguum preterierunt.

IN XXI. CAPVT.

ὑπόχυμα.

SVffuſio.) Latini interpretantur ὑποχύματα, ſuffuſionem. Barbari Cataractam. Alibi Celſus enim ὑπόχυσιν nominat.

Oroſcius.

Lanamq́ʒ oui luteo cum roſaceo) Hunc locũ Græce ita habemus ἔριον λευκῷ ὠῷ σὺν ῥοδίνῳ ἀναθεὶν, quem Oroſcius male & imprudenter uertit, Imponemus oui luteum roſaceo exceptum, deligatumque.

IN XXII. CAPVT.

ET ſi ad malas, ſubluuies) Hoc eſt ſi ad genas humoris impetus deciderit. Paulus dixit, καὶ ἡ πρὸς μῆλον ὑποπιάζει ἡ ὑποφορά.

Phacomeli.

Ab uſtione lenticula melle adiecto) In Aldino exemplari habebatur omphacomeli, cuius deſcriptionem habes ſeptimo Pauli inter potiones dulces. At hic nihil proficit. Sed phacomeli, legendum, quod eſt lenticula melle addito, ut ſuperius τηλόμελι fenugræcum melle adiecto, item malicorio ex σιδιωτῷ reddidimus, à σίδια deriuatũ.

τηλόμελι σιδιωτόν.

IN XXIII. CAPVT.

HIc affectus à prima.) Celſus ſeptimo penè eadem habet, Solet inquiens tamen tumere, uel à prima natali die protinus, uel poſtea facta exulceratione, deinde per cicatricem aure repleta, ut foramen in ea nullum ſit, eoq́ʒ audiendi uſu careat. &c. Græci uocant ὦτες ἄτρητοι. In titulo male per iota ἄτριτος impreſſum eſt.

ἄτρητοι.

Poſtea accidit) hoc eſt, poſt natalem diem accidit hoc uitium, ſi præceſſerit exulceratio.

IN XXIIII. CAPVT.

AVriculario ſpecillo) Sic expoſui μηλωτίδα, quod aliquãdo etiam pro ſimplici ſpecillo accipitur, ut in ſequentibus interpretor.

Celſus.

Violenta capitis concuſſione, aure ſuper circulum) Celſus libro ſexto ex Hippocrate inquit, Tabula quoq́ʒ collocatur media inhærens capitibus utrinq́ʒ pendentibus, ſuperq́ʒ eam homo deligatur in latus uerſus, cuius auris eo modo laborat: Sic ut extra tabulam emineat. Tunc malleo caput tabulæ quod à pedibus eſt, feritur: atq́ʒ ita concuſſa aure, id quod ineſt, excidit.

καλαμίς.

Iam uero Calamo) grece eſt διὰ καλαμίδος. Sic enim aqua poteſt elici, exugendo.

IN XXV. CAPVT.

POlypus) De hoc lib. tertio conprehenſum eſt, uocat autem hic molliores, dictione grece ψαφαρωτέρυς. quaſi dicas teneriores fragilioreſq́ʒ.

Spatula.

Spatula) Celſus etiam hac dictione utitur libro ſeptimo de polypo, Ergo, inquiens, hunc ferramento acuto in modum ſpathæ facto, reſoluere ab oſſe oportet.

κυαθίσκος.

Manubriolo ipſius) Grece eſt τῷ κυαθίσκῳ αὐτῦ, quod ſuperius expoſui auerſam ſpecilli partem. Celſus aũt uidetur manubriolũ capere pro auerſa ſpecilli parte, ut libro ſeptimo de Chalazio. Dein ſcapelli manubriolo diducenda ab integris partibus ſunt &c. quãquã etiam dicat eodem libro, Auerſo ſcalpello ſubſecare magna cũ moderatione.

Duplici cuſpide prediti) Male rurſus in codice græco διαπυρίνε impreſſum eſt, pro διπυρήνε, nec hoc emendauit Oroſcius aut Gemuſeus.

Oroſcius.

IN XXVII. CAPVT.

ANtheron puluerem) Libro ſeptimo pauli compoſitionem Antheri habes compræhenſam. Dicitur autem ἀνθηρὸν quod roſarum flores inter alia recipiat.

Puluis Antheros.

IN XXX. CAPVT.

TOnſillę) Latini in hoc uitio pěculiariter ſignificando uerborum inopia laborare teſtatur. Siquidem per tonſillas & partem corporis, & morbum exponere cogimur. Græci autem diſtinctim partem παρίσθμια, affectum, ἀντιάδας appellant.

Pariſthmia ἀντιάδες.

Deuorationi ſpirationiq́ʒ negotium) Græce eſt δυσχρηστίαν τι παρέχοντα τῇ τε καταπόσει, καὶ τῷ πνεύματι, quod eſt ad uerbum, difficilem uſum deuorationi, & ſpiritui exhibentes.

Quantum licet) Hoc eſt quoad poſſumus, ἐφ' ὅσον δυνάμεθα. Auicenna libro tertio. Trahuntur ad exteriora quantum eſt poſſibile.

IN XXXI. CAPVT.

GVrgulio) Eadem fere Galenus libro ſexto de compoſitione medicamentorũ ſecundum locos habet, Carnoſa (inquiens) ut nos uertimus) quędã particula in ſumma oris parte ſuſpenſa apparet, ſi quis toto ore plurimum aperto linguam deprimat, hæc inquam caruncula duobus nominibus à ueteribus græcis nominatur, Gargareon, & Cion hoc eſt Gurgulio & Columna. His poſterius medici prope omnes nõ ita, ſed cronida quod eſt columellã ipſam nominãt. Nam eorum qui ſtaphylen, hoc eſt uuam uocitant, ſatius eſt non meminiſſe. Non enim particulam, ſed unum aliquem ipſius affectum, Staphylen hoc eſt uuam appellamus &c.

Gargareõ Cion. Gurgulio Columella.

Tenues autem, oblonge) Celſus partem ipſam contra græcorum opinionem, uuam appellat libro ſeptimo, uua inquiens, ſi cum inflammatione deſcendit &c. Paulo poſt quaſi uerba Pauli recenſet in hunc modum. Si uero inflammatio quidem nulla eſt, nihilominus autem ea ultra modũ à pituita deducta eſt, & eſt tenuis, acuta alba, præcidi debet. Itemq́ʒ ſi ima, lucida, & craſſa, ſumma tenuis eſt.

Vua.

IN XXXIII. CAPVT.

QVomõ aſpera arteria) Caput eſt περὶ λαρυγγοτομίας. Superius annotaui quid ὁ λάρυγξ apud Græcos medicos ſit, quid ὁ φάρυγξ & ἡ φάρυγξ. Hic dico τὸν λάρυγγα & φάρυγγα pro aſpera arteria uſurpari et inter ſe confundi, ſicut etiam βρόγχον. Galenus eodem modo utitur libro ſecundo de placitis Hippocratis & Platonis magis autem ὁ λάρυγξ pro ſumma parte arteriæ, ὁ φάρυγξ pro tota ipſa ponitur. Verba Galeni ſunt. τὸ μὲν γὰρ τῆς τραχείας ἀρτηρίας ἄνωθεν δὴ καὶ φάρυγγα προσαγορεύομεν &c. Paulo ſuperius. πλήττομένη γὰρ ὑπὸ τῶν κατὰ τὸν λάρυγγα χόνδρων, οἷον ὑπὸ πλήκτρων τινῶν ἡ ἐκφύσησις αὐτῆ

Larynx. Pharynx.

φωνὴ γίνεται. &c. Iam eodem in loco ἡ φάρυγξ, niſi uicium ſit codicis, pro ὁ φάρυγξ uſurpatur, in hanc ſententiam. οἱ δ' οὐδὲ ἄλλο ἔχουσι λέγειν, ἢ διότι πλησίον ἐστὶν ἡ καρδία τῆς φάρυγγος, διὰ τοῦτο ἐξ ἐκείνης ἄρχεσθαι τὴν φωνὴν &c.

IN XXXIIII. CAPVT.

Deprauatus codex

ANo proximos) Codices noſtri deprauati erant, δακτύλου habentes, pro δακτυλίου ubi non parum debet Oroſcius exemplari ſuo paulo poſt fac διάτρησιν ex διάτρισιν.

λημνισκός.

Implicitum aliquod in longitudinem) Sic interpretatur λημνισκὸν. Celſus libro ſeptimo cap. uigeſimo octauo. Intus inquiens, & implicitum in longitudinem linamentum (λημνισκὸν græci uocant) in aceto tinctum demittere. In codice

Codex uiciatus. Oroſcius.

græco eſt δια συρτὸν diſtinctim, quaſi duæ dictiones ſint, impreſſum, quod legendum eſt διάσυρτον, quod pertrahi poſſit. & implicari.

Oroſcius. μοτοφυλάκιον.

Fomentum & medicamen) In exemplari græco habetur τὴν αὐτὴν ἐμβροχὴν μοτοφυλάκιον φάρμακον, pro quo legendum cenſeo τὴν αὐτὴν ἐμβροχὴν, καὶ μοτοφυλάκιον φάρμακον. Nam antea uino & oleo, aut aqua & oleo aſpergi uolebat, inde medicamen in lintheolis illitum accommodari. Capitur autem eodem fere ſenſu, quo ἔμμοτον. primum non annotauit Oroſcius, nec Gemuſæus.

IN XXXV. CAPVT.

τράχηλος.

IN Ceruice) ſuperſtitioſi quidam doctores, pro in ceruice, cenſent dicendum, in collo, quod ἐν τραχήλῳ græce dicitur. At Celſus fere ubique ceruicem pro collo, ut libro quinto de ſtrumis agens in hunc modum, naſcuntur maxime in ceruice, ſed etiam in alis, & inguinibus, & in lateribus.

carotides.

Arteriæ quas Carotidas appellant) Hæ arteriæ in dextra, ſiniſtraque circa guttur ſurſum pcedentes ultra aures feruntur, quæ nomen inde ſortitæ ſunt, quod tenſæ, aut alterationem quandam expertæ Caron inducunt, quemadmodum

Muſculi καρωδεῖς.

muſculi καρωδεῖς apud Hippocratem de articulis.

Nerui recurrentes.

Nerui recurrentes) Hi ſunt nerui ſextæ coniugationis cerebri, qui iuxta carotidas arterias deorſum feruntur, communi utrinque uelamento, & in Anatome plenius condiſces.

IN XXXVII. CAPVT.

ARteria aperta) Galenus libello de tumoribus præter naturam hunc in modum habet. ἀρτηρίας δ' ἀναστομωθείσης, τὸ πάθος ἀνεύρυσμα καλεῖται. γίγνεται δὲ καὶ τρωθείσης αὐτῆς, ἐπειδὰν ἡ οὐλὴ μὲν ἀφίηται τὸ προσκείμενον αὐτῇ δέρμα, μένει δὲ τῆς ἀρτηρίας ἕλκος, μήτε συμφυείσης, μήτε συνουλωθείσης, μήτε σαρκὶ φραχθείσης. διαγινώσκεται δὲ τὰ τοιαῦτα παθήματα τῷ σφυγμῷ τῶν ἐργαζομένων ἀρτηριῶν, ἀλλὰ καὶ θλιβομένων

Viciatus codex græcus emendatur. Oroſcius.

ἀφανίζεται πᾶς ὄγκος, παλινδρομούσης εἰς τὰς ἀρτηρίας τῆς ἐργαζομένης αὐτὸν οὐσίας. Ex qua ſententia, addendum in Paulo, ſuperius eſt ἕλκος, legendumque μένει δὲ τῆς ἀρτηρίας ἕλκος, non μένει δὲ τὸ τῆς ἀρτηρίας, &c. Hęc non annotauit Oroſcius, uel Gemuſęus.

Oroſcius. Baſilienſ.

Tumor omnis euaneſcit) codex græcus habet πῶς ὁ ὄγκος, pro πᾶς ὄγκος. nec hoc aduerterunt Ariſtarchi noſtri.

IN XXXVIII. CAPVT.

βρογχοκήλη. Gutturoſi

GRandis in ceruice & rotundus) Celſus libro ſeptimo inquit, At in ceruice inter cutem, & aſperam arteriam tumor increſcit, βρογχοκήλην græci uocant &c. Qui hoc uitio laborant gutturoſi apud Latinos nominantur.

IN XXXIX. CAPVT.

συστροφή.

GAnglion) Verti ganglion eſt nerui in modum concretio, quod græce eſt συστροφὴ νεύρου. Nam indurantur nerui, contorquenturque, ac in nodoſam affectionem coeunt. συστρέφεσθαι ſignat inſpiſſari, coire, indureſcere.

IN XL. CAPVT.

COpia uero ipſius) Vide Galeni commentarium de plenitudine: ubi copiam utramque fuſiſſime exponit.

Ordo uenarum in mittendo ſanguine.

At in capitis morbis) Galenus libro de anatomicis tractationibus quarto, in eandem fere ſententiam habet, In iis qui infra iugulum afficiuntur, ſi quidem ſanguinem detrahere oportet, principem locum præſidii ratione uena poſſidet: quæ cubiti flexum accedit: ſecundum quæ ad cubitum ipſum defertur: Tertium communis: quartum quæ ab humeraria ad flexum cubiti pergit. poſtremum humeraria ipſa In illis autem, quos ſupra iugulum morbus infeſtat, contra, humeraria primum: quæ inde ad cubiti flexum porrigitur ſecundum: tertium communis: quartum, quæ ab interiori parte flexum adit: quintum, quæ cubitum ipſum.

IN XLI. CAPVT.

Leuis cucurbitula

LEuis itaque Cucurbitula) Dicitur leuis cucurbitula, quæ ſine ſcarificatu, & flamma imponitur. uide Galenum in libello de hirudinibus, reuulſione, cucurbitula. ſcarificatu.

Genera cucurbitularum.

Alii cucurbitulis uſi ſunt uitreis) Celſus duo genera cucurbitularum ponit æneum, & corneum. quanquam ex aliis quoque materiæ generibus fieri doceat. ac ſi cętera defecerũt caliculus quoque pultarius oris compreſſioris ei rei commode aptatur.

IN XLII. CAPVT.

HIppocrates) Libro de Articulis de ala mentionem facit. non autem certe altius ferrum adigi præcipit, quod nerui, uenæ, & arteriæ ſubſint, quæ calorem iſtum ex ferramento tolerare nequeunt.

IN XLIIII. CAPVT.

Codex græcus uiciatus.

COnuenit igitur) Græcus codex plane peregrinã habet lectionem, quid enim ſibi uult ariſtolochię mentionẽ facere, uti ferramento cruſtę excitandę ſunt. Habet aũt in hunc modum. δεῖ οὖν τῆς μακρᾶς ἀριστολοχίας τὴν ῥίζαν ἐλαίῳ δεύσαντας ἀντὶ εἶναι αὐτοῖς πεπυρακτωμένας τὰς ἐσχάρας. hoc eſt conuenit igitur longe ariſtolochię radicę oleo imbuta imponere ipſis cruſtas ignitas. Mihi autem legendum uidetur δεῖ οὖν αὐτοῖς καυτηρίοις πεπυρακτωμένοις

μένοις τὰς ἐσχάρας ἀντιθεῖναι, ut nos uertimus. Neglexerunt locum Oroſcius & Baſilienſis caſtigator.

IN XLV. CAPVT.

GAlenus ſolam adminiſtrationem) Libro quartodecimo Methodi hæc ad uerbum inuenies.

IN XLVII. CAPVT.

Vomica in pectore

VOmica laborat) Græce eſt ἀφιστάμενον quaſi dicas, abſcedens. Celſus de uſtione iecoris agens, dicit, ſi uero iecur uomica laborat, eadem facienda ſunt, quæ in cæteris interioribus ſuppurationibus, quidam etiam contrà id ſcalpello aperiunt, ipſam uomicam adurunt.

IN L. CAPVT.

Aſcites.

QVo ueluti in utrem aqua colligitur) Hoc eſt, ſi aſcites hydrops eſt. Nam ἀσκὸς utrem ſignat. Auicenna adminiſtrationem ex Paulo ſumpſit.

Imum abdomen aduſque tenuem) Sic reddidi ὑπογάστριον, quod ad uerbum ſonat imum uentrem. Sed abdomen imum ex Celſo ſumpſi, nam exterior uentris pars eſt, abdomen. forte ἐπιγάστριον legendum eſt, ut in ſequentibus, χαλκοῦν καυτῆρα ... διὰ τῆς τοῦ ἐπιγαστρίου, καὶ τῆς τοῦ περιτοναίου διαιρέσεως καθιέμενον.

IN LII. CAPVT.

Textus deprauatus. Oroſcius. Baſilienſ. Caſtigatur codex græcus.

QVomodo peritonæi) Hoc caput ex ſexto medendi Methodi libro ſumptum eſt: uerum in codice græco, mirum quam mutilum & deprauatum. Oroſcius autem, & Baſilienſis caſtigator, non aduerterunt, in erratis interpretum occupati.

Quare etiam remedium) Lege in codice græco ὥστε καὶ ἡ ἴασις ἐν τῷ θερμῆναι.

Mox expreſſa calefacere) fac ἐκθερμῆναι τούτῳ τὸ ἔντερον.

Codex deprauatus. Mutilus codex.

Quæ græci Syringotoma) muta in τὰ καλούμενα ὀρθὰ συριγγοτόμα.

Figura autem laboranti) adde in græco dictionem hoc pacto. ἐπιτήδειον δὲ σχῆμα τῷ κάμνοντι.

Cum in ſuperioribus, deorſum) Deeſt in græco, πρὸς δὲ τοῖς ἄνω, κατάρροπον.

Inſtauratur codex

Quoad totum exacte perſuatur) Deeſt aliquid. Legendum enim ἄχρις ἂν ὅλον ἀκριβῶς ῥαφῇ.

Deprauatus codex.

Inde per reliquum abdomen) fac ex διαπείρειν τὸ ἔντερον ἐπιγάστριον hoc, διαπείρειν τὸ ἕτερον ἐπιγάστριον.

Oroſcius omnia reliquit & Gemuſæus. Deſiderata reſtaurantur.

Deinde ab hoc rurſus) Hic multa deſiderantur, plane neceſſaria quæ ſuperioribus adijciantur, ne quis compendij cauſa ab ipſo Paulo prætermiſſa cenſeat. Sic igitur ex Galeno inſtaurari debent. εἶτ' αὖθις ἀπὸ τούτου πάλιν ἀρξάμενος συῤῥάπτειν αὐτῷ τῷ ἀντικειμένῳ περιτοναίῳ. κἄπειτα διεκβάλλειν διὰ τοῦ πλησίου δέρματος. κἀκεῖθεν δ' ἂν πάλιν ἔσω διείρειν, συῤῥάπτοντας αὐτὸ τῷ ἀντικειμένῳ περιτοναίῳ. διεκβάλλοντάς τε διὰ τοῦ πλησίου δέρματος, εἶτα &c.

Corrigitur textus.

Pari modo ſi proxime oras) Legendum eſt. οὕτω δὲ καὶ τὸ μὲν ἐγγυτάτω.

Textus corrigitur Oroſcius.

Id autem fiet in eum modum) fac ἔσω δὲ τοῦ τὸ κατὰ τὸν δὲ τὸν τρόπον. Quid enim ſibi uult, ἔσω δὲ τοῦτο κάτω. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τρόπον. Vbi hic tua diligẽtia Oroſcie?

IN LIX. CAPVT.

SVmpto igitur Cathetiro) hoc inſtrumentum à demittendo dictum eſt, nam per id aliquis liquor in ueſicam demittitur à κατὰ, & ἵημι. Eſt autem rectus ſypho, ut ait Galenus. καθετήρ.

IN LX. CAPVT.

LIgaminibus ſex proceſſuum) Hoc eſt ſex appendiculorum ἑξασκελὲς enim ad uerbum ſonat, ſex crurum. à geometris petita dictio eſt, qui figuras quaſdam ἑξασκελεῖς nominant. ἑξασκελεῖς.

Super lapidem qui excidendis ſubijcitur) Græce eſt κἄπειτα διέλωμεν κάτω τὸν λίθον κατ' ἐπικόπου αὐτοῦ τοῦ λίθου hoc eſt deinde diuidemus infra calculum ſuper ipſum lapidem qui incidendis ſubijcitur. At uitium exemplaris eſſe puto, ponendumq; pro τὸν λίθον, quod eſt calculum, τὸν καυλὸν hoc eſt colem. uerum Aetius, & alij ueteres, ſectionem in cole non infra ad futuram uerum ſupra fieri precipiunt. ſed κάτω. Sunt qui intelligant, ſuper lapidem ipſum qui inciditur. ἐπικόπου. Nota.

IN LXI. CAPVT.

TVnica erythroides) Duæ ſunt teſticulorũ tunicæ, dartos, & erythroides. Hic autem male habebatur in Græco ἐλυοειδὴς pro ἐρυθροειδὴς. Paulo poſt inuenies ἐρυθρὸν pro ἐρυθροειδῆ poſitum. Gemuſæus locum iam citatum reliquit uitiatum. Dartos. Erythe roidos.

IN LXII. CAPVT.

HVmorisocioſi in particulis ſcrotum impli:) In græco eſt ἀργὸν ὑγρὸν συλλεγόμενον περὶ τὸ μέρος τῶν τὸν ὄσχεον διαπλεκόντων σωμάτων, quod ad uerbum ſonat, Ocioſus humor collectus circa partem corporum ſcrotum implicantium. Mihi uiſa eſt ſuperior translatio manifeſtior. hoc te meminiſſe uolui. Cæterum commune ramicum nomen eſt, Hernia ut ait Celſus: unde Hernioſi appellantur. Hernia.

IN LXVII. CAPVT.

RAcoſin) Ita appellant græci à ῥάκος quod uile detritumq; linamentum, ut ſuperius annotatum eſt. Cum itaq; laxior cutis ſcroti & ueluti lacera pendet, rhacoſia uocant. Rhacoſis.

Quod incidendis ſubijcitur) Græce eſt κατ' ἐπικόπου σανίδος, quaſi dicas ſuper aſſerem, ſuper quem aliquid inciditur. Superius de calculoſis dixerat, κατ' ἐπικόπου τοῦ λίθου. Nonnulli calculum ipſum qui inciditur, exponunt. uerum in ſequentibus dictio ἐπίκοπος innoteſcet magis. ἐπικόπου.

IN LXXII. CAPVT.

PEſſarium aliquo cicatricem inducente unctum) πριαπισκὸν reddidi peſſarium. nam illud nihil aliud eſt quam penicillum, pudendi uirilis figuram repreſentans. Superius autem habetur, ſpeculo, quod græci διόπτραν appellant, à perſpiciendo. Nam hoc inſtrumento tripli ci crure predito, naturalibus dilatatis, latentes in utero morbi conſpiciuntur. modum uero aptãdi inſtrumenti uocant διοπτρισμόν. πριαπισκός. διόπτρα.

IN LXXIII. CAPVT.

λωτός. Lotos.

SPeculi tridente) Sic expoſui τὸ τῆς διόπτρας λωτόν. Cum enim ſpeculum tria habeat crura, aut columnulas,aut dentes, inuicem iunctos, ſed qui diduci poſſint, non plane abhorrere uiſum eſt à ſenſu, ſi tridentem ſpeculi dicerem. Nam quid ſibi λωτὸς apud græcos aliud uelit, neſcire me fateor. Bernardus felicianus, qui mihi in Pauli ſexto uertendo ſucceſſit, græcam dictionem reliquit, Loton inquiens ſpeculi.

IN LXXIIII. CAPVT.

Corrigitur textus Oroſcius.

COntractum) Male in græco codice eſt συνηγμένων pro συνηγμένην, paulo poſt λιπαινομένων, pro λιπαινομένην. rurſus, poſtea indicem digitum unctum, λελιπισμένον habetur, pro λελιπασμένον. quæ omnia Oroſcius neglexit.

Hydrocephalon.

Hydrocephalon ſit, hoc eſt aquam in capite) Hoc eſt fere quod Celſus dicit, ſolet etiam euenire ut infans humore diſtendatur, ex eoq́; profluat fœdi odoris ſanies.

IN LXXV. CAPVT.

Caſtigatur codex. Oroſcius.

MAnu ſiquidem ſiniſtra calida,inunctaq́;) Græce eſt. τὴν γὰρ χεῖρα τὴν ἀριστερὰν θερμὴν, καὶ λελιπισμένην. fac λελιπασμένην à λιπαίνω. Et hoc reliquerunt ariſtarchi.

IN LXXVII. CAPVT.

Caſtigatur codex.

SI oblique, ſpecillo duplici cuſpide,) male in codice Græco habetur διαπυρήνῳ pro διπυρήνῳ.

Caulis modo porrectum) Græce eſt ἀποκαυλισθὲν, hoc notat caulium modo tranſuerſim fractum.

IN LXXVIII. CAPVT.

Fiſtulæ.

ANi fiſtulæ latentes) Fiſtulæ ani aliæ tortuoſæ, aliæ multiplices, aliæ tranſuerſæ, aliæ ſimplices habentur.

Corrigitur textus

Vel ſpecillo per fiſtulam) Rurſus male in græco διαπυρήνου pro διπυρήνου habetur.

διαστολὶς. διόπτριον.

Inſtrumento quod ad ſedem) Vocatur hoc διαστολὶς διόπτριον quaſi dicas diſtendens ſpeculum. uerum proprie dicitur διόπτριον de utero. Poteſt autem accommodari etiam ſedi, cum latentes in ea morbi ſint.

IN LXXXIIII. CAPVT.

ἀκρωτηριασμός.

DE extremarū partium præciſione) Sic uocatur grecis ἀκρωτηριασμός. Celſus libro ſeptimo de Gangræna inquit, Gangræna inquiens,inter ungues,alaſq́;, aut inguina naſci, et ſiquando medicamenta uincuntur,membrum præcidi oportere,alio loco mihi dictum eſt.

Ex cauſa exterius adueniente) Græce eſt ἐκ προκαταρκτικῆς αἰτίας, quaſi dicas præincipiente aut primaria cauſa. ut προηγουμένως de intentiore cauſa dicitur.

IN LXXXV. CAPVT.

POllicibus) In græco eſt τῆς χειρὸς μεγάλοις δακτύλοις, hoc eſt ad uerbum in manus digitis magnis. Quia uero pollex quaſi maximus omnium eſt, uerti pollicibus, Celſum imitatus.

IN LXXXVI. CAPVT.

Mutilus codex græcus. Oroſcius. Baſilieſis corrector. Lectio mutila inſtauratur. Oroſcius.

VT ſanie excreta, ſecta hæc) Codex græcus tantum habet, ἵνα ἐκκριθέντος, ubi addendum eſt ἰχῶρος. legendumq́; ἵνα ἐκκριθέντος ἰχῶρος quod Oroſcius et Baſilienſis corrector nō annotarunt.

At in rectum ſuperne deorſum) Hic quoque mutila eſt lectio exemplaris græci. Habet enim αὐτὴ κατ' εὐθὺ ποιήσαις τομὴν ἐκ τῶν ἄνωθεν εἰς τὸ κάτω ὑπὸ τὸν ὑποσφάγματα γίνεται τῆς &c. ubi legendum eſt, αὐτὴ κατ' εὐθὺ ποιήσαις τομὴν ἐκ τῶν ἄνωθεν εἰς τὸ κάτω, τὸ καλούμενον ὑποσφάγμα γίνεται, τῆς &c. Iſtud quoq́; Ariſtarchi noſtri neglexerunt.

IN LXXXVIII. CAPVT.

βέλος.

TElis extrahendis) Telum uocatur, quicquid manu iaci mittiue in aliquem poteſt. unde apud græcos βέλος à βάλλω quod eſt iaceo dictum eſt.

ἄτρακτον.

Haſtilia) Sic expoſui ἀτράκτια. Galenus in exegeſi Hippocratis inquit ἄτρακτον οὐ μόνον τὸν εἰς ἱερουργὸν χρήσιμον, ἀλλὰ καὶ τὸ ξύλον βέλους, hoc eſt atracton non modo ad ſacrificium utilem: ſed etiam ſagittæ lignum ſignificat. Alibi appellat τὸ ἐπίθεμα, nempe id quod imponitur. Ego ut ob temperarem Oroſcio haſtile dixi, quanquam interpretatio mea ſatis erat manifeſta.

βελουλκός.

Belulcum) Celſus libro ſeptimo hoc ferramentum ad Authorem Dioctem refert. Eſt aūt lamina uel ferrea.uel ænea etiam ab altero capite,duos utrinque deorſum conuerſos uncos habet, ab altero duplicata lateribus, leuiterq́; extrema in eam partem inclinata quę perforata eſt.

χυλός

Succus ex uentriculo) hoc eſt Chylus.quæ uox licet græca ſit, medicis tamen non eſt incognita. Eſt autem proprie Chylus,ſuccus ex alimento in uētriculo prima cōcoctione factus.nec proprie ſuccus latine dicitur. quia uero aliam dictionem nō habemus,ea utendum fuit.

μηνιγγοφύλαξ.

Lamina quæ membranam cuſtodiat) uocatur græcis inde μηνιγγοφύλαξ. Celſus ut aliàs anno taui libro octauo exponit in hunc modum. Lamina ænea eſt, firma, paulum reſima, ab exteriore parte leuis:quæ demiſſa eſt, ut exterior pars eius cerebro proprior ſit,ſubinde ei ſubijcitur, quod ſcalpro diſcutiendum eſt &c. Sequenti capite rurſus ait, ſubijcienda lamina eſt, quā cuſtodem eius membranæ eſſe propoſui, & ſuper eam quicquid ſpinoſum eſt, & intus eminet, excidendum eſt, forte non male ἐπινόητος dici poteſt.

IN XC. CAPVT.

διπλόη.

VSq́; ad laminam ſecundā) Græce erat ἄχρι τῆς διπλόης. Recentiores,ijq́; barbari dicunt ad caluariæ tabulaturam. alij uſq́; ad duplicationem.

Mirum in modum Galeno commendatur) Vide librum ſextū Galeni Methodi medendi, ubi de fracturis caluariæ agit.

χοινίκιον. Modiol°.

Choenicion) Celſus interpretatur modiolum, quod ita deſcribit libro octauo. cap. iij. Modiolus ferramentum concauum, teres eſt imis oris

ſerra

ferratum per quod medium clauus ipſe quoq; in teriore orbe cinctus demittitur.

IN XCII. CAPVT.

TEnui & ſorbili cibo) Celſus lib. octauo in q̃ Hippocratẽ magna ex parte ſequitur, habet, Deinde die tertio humidum cibum, quod Paulus dixit λιπαραῖς, καὶ ῥοφηματώδεσι τροφαῖς.

Maxilla intra tres potiſſimum ſeptimanas) Huic ſententiæ Celſus aſtipulatur. fere uero intra quartum decimum & unũ & uigeſimũ diem ſaneſcunt, maxilla, malæ, iugulum, pectus, latus, os ſcapulorum, coſtæ, ſpina coxarum, os tali, calx, manus, planta.

Celſus.

Quod ſi fractura per tranſuerſum) Fracturarum differentię quinq; ſunt: prima quæ fit ſchidacedon, altera cauledon. Tertia raphanidon, quarta ſycyedon, poſtremo alphitedon. prima aſſulatim quaſi per rectitudinem, ſecunda per tranſuerſum, tertia in raphani modum per fiſſuras, quarta cucumeris modo, quinta in minutiſſimas partes ut farina efficitur.

Facturarum differentiæ.

IN XCIII. CAPVT.

LAmina quæ a tuendis) Græce erat μηνιγγοφύλαξ ἢ ἐπὶ τῶν ἐκκοπέων. Adhibetur etiam lamina quam in cerebri membranis uſurpamus, alijs quibuſdã excidendis. ut coriũ, uel aſſer uel maſſa plumbea ęneaq;. Puto autem legendũ ἐπικόπου pro ἐκκόπεως. Nam ſuperius ἐκκόπεων facta iã erat mentio. Præterea ſubiungitur, dictioni μηνιγγοφύλαξ. In ſequenti capite græce habetur προτυπῆται pro προστυπῆται. quę omnia Oroſcius & Corrector Baſilienſis neglexerunt.

Oroſcius. corrector Baſilienſ.

IN XCIX. CAPVT.

MAnubrij ligonis) in gręco codice male habetur οἷον συλίον, pro οἷον στειλεὸς q̃d Oroſcius & Gemuſæus præterierunt. Exponit autem Galenus, rationem adminiſtrationis huius commentario ſecundo in librum Hippocratis de fracturis.

Correct⁹ locus. Oroſcius. Gemuſæus.

In medio membro) Græca ſonant, ἐν μέσῳ τῷ κώλῳ. frequentius uertunt τὰ κῶλα artus. Celſus autem libro octauo uidetur etiam in articulis enumerandis, dictione, membri, uti primum in hac ſententia, Si breuius adhuc membrũ eſt, et oſſa loco ſuo non ſunt: Item donec id membrum confirmetur, de humeris, brachijs, cruribus, feminibus, digitisq; confractis uerba faciens.

κῶλα. Artus. Membra.

IN CVII. CAPVT.

ADaptamus uero oſſa uecte) hoc eſt in locum ſuum commode reſtituimus. Cæterum μοχλισκὸν quod à μοχλὸς deſcendit, uectem reddidimus uide Hippocratem lib. de fracturis. ubi habet σιδήρια χρὴ ποιέεσθαι ἐς τοῦτον τὸν τρόπον ὅνπερ ἔχουσιν οἱ μοχλοὶ οἷς οἱ λατύποι χρέονται, τὸ μέντοι πλατύτερον, τὸ δ' ἔτι στενότερον &c.

μοχλισκὸν

Membris coniugalibus) Dicuntur membra coniugalia, cum duo inuicem iungantur, ut in cubito duo oſſa, in tibia item duo. Rurſus aiuga, quæ ſola ſunt, nulli conſimili iuncta, ut brachium, femur, aliaq; id genus. Apud Galenum in Anatomicis φλὲψ ἄζυγος de uena, quæ ex paribus thoracem intercurrentibus, ſola abſq; pari relinquitur, mentionem faciens.

Membra cõiugalia Membra aiuga.

Vt in litera χ) Grece eſt κατὰ τὸν χιασμένον, male, pro χιασμὸν, ut in ſequentibus etiam habetur. Eſt autem χιασμὸς, imitatio literæ χ.

Linamento illitum) Idem μοτοφύλαξ & ἐμμοτὸν apud græcos eſt. prius quã in lintheolo ſeruatum ſignificat: alterum in lintheolo illitum.

μοτοφύλαξ ἐμμοτόν.

IN CXI. CAPVT.

DIfferentias) Celſus ita ſcriptum reliquit. Mouentur autem ea ſedibus ſuis duobus modis. Nam modo quæ iuncta ſunt, inter ſe dehiſcunt: ut cum latum ſcapularum os ab humero recedit, & in brachio radius à cubito & in crure, tibia à ſura. Interdum ſaltu, calcis os à talo. Modo articuli ſuis ſedibus excidunt &c. primum παράρθρημα dicere poteris: alterum ἐξάρθρημα.

παράρθρημα ἐξάρθρημα.

Vſq; ad ſuperciem) In græco legitur μεχρὶ τῆς ἰσφύος male nimirum pro μεχρὶ τῆς ὀφρύος. neglexerunt locum Oroſcius, & Gemuſæus.

Caſtigator codex Oroſcius. Gemuſæus.

IN CXII. CAPVT.

DE maxilla) apud græcos γένυς cum uoce κάτω ſignificat maxillam. cum uoce ἄνω, malas. quanquam barbari maxillam inferiorem & ſuperiorem appellẽt. Græci etiam dictione γνάθος in eodem ſignificatu utuntur.

σχᾶται) Galenus commentario ſecundo in librum Hippocratis de articulis exponit quid ſibi uelit σχᾶται. in hunc modum ὥστε τὸ σχᾶσθαι μυῶν καὶ νεύρων ἐστὶ πάθος ἄνευ ἀρθρήματος. ὁποῖον δ' ἔτι τὸ πάθος τοῦτ' ἐστὶ, δηλουμένην καὶ του φάναι παραλλαγάς. hoc eſt, quare σχᾶσθαι muſculorum & neruorum affectus eſt citra articulamentum. Qualis autem affectus hic ſit, conſtat quidem ex eo quod dicit, peruerſiones.

σχᾶται.

Maxillam committant) Hippocrates legit συμβάλλουσι τὰς κάτω γνάθους. codex impreſſus Pauli dictionem κάτω non habet. Tu lectionem corrigito ſecundum Hippocratem. ex quo hæc ad uerbum ſumpſit. Omiſit Oroſcius, & Caſtigator Baſilienſis.

Oroſcius. Baſilienſ.

Sin autem utraq; maxilla) Græca ſonant, ἢν δὲ ἀμφότεραι αἱ γνάθοι. Hoc eſt ſi maxilla utraq; parte luxata fuerit non ut recentiores interpretantur, maxilla inferior, & ſuperior, quæ malæ rectius dicendæ ſunt. Galenus orationem Hippocratis, unde hæc ſunt tranſcripta, in eum modum interpretatur, οὐ ταύτῃ τῇ ῥήσει δοκεῖ γνάθους ὀνομάζειν ὅλην τὴν γένυν ὅλως, ἀλλ' ἑκάτερον τῶν μερῶν, καθ' ἃ πλατύνεται αὐτή. δοκεῖ δὲ καὶ τὰ κάτω πέρατα καθ' ἃ γυμνὸν καὶ ἄσαρκον τὸ ὀστοῦν ὀνομάζειν γένυας &c. Quę ita exponere poſſis: In hac oratione uidetur γνάθους non abſolute maxillam appellare, ſed utramq; partem, in quibus ipſa dilateſcit. uidetur etiam ima extrema in quibus os nudum & excarne eſt, maxillas nominare.

Interpretatio Hippocratis.

Secundum horum directã aciem) Pauli codex græcus habet κατὰ τάξιν, forte καθ' ἴξιν & ut Galenus dicit κατ' εὐθυωρίαν, ut ſcilicet dentes

Oroſcius. καθ᾽ ἕξιν.

primores in maxilla, primoribus in malis, Canini caninis, molares molaribus reſpondeant. Hippocratis uerba hæc ſunt, τὸ δὲ ἀστραβὲς μάλιστ᾽ ἂν γνοίης τοῖσιν ὁρίοισι τῶν ὀδόντων τῶν τε ἄνω καὶ τῶν κάτω καθ᾽ ἕξιν. Non annotauit Oroſcius, nec Gemuſæus correxit.

καρωδεῖς οἱ μῦες. Quomodo caros.

Nã muſculi hi dum alterantur, & præter naturam intenduntur, carum inducunt) Græca ita ſonant. καρώδεις οἱ μύες οὗτοι καὶ ἀλλοιούμενοι, καὶ ἐντεινόμενοι παρὰ φύσιν. Galenus locum exponens commentario ſupra citato inquit, utrunq́, & alteratio, & muſculorum tenſio carum poteſt efficere. Nam tenſio hæc fit, filamentis quæ prius erant laxa, nunc omnibus ſecundum rectam lineam extenſis. Alteratio, dum calefacti, aut refrigerati, aut humectati, præter modum fuerint. aut inflammationem, aut eriſypelas fuerint experti.

Mutilus codex grę cus inſtauratur. Oroſcius. Gemuſę us.

Hi igitur decimo die potiſſimum moriuntur) Mutilus eſt codex Græcus Pauli. habet enim οὗτοι οὖν καὶ θνήσκουσι καὶ μάλιστα. pro quo legendum eſt, οὗτοι οὖν θνήσκουσι δεκαταῖοι μάλιστα, ut habet Hippocrates. libro de articulis. Galenus ibidem exponit dictionem μάλιστα. pro ἐπὶ τὸ πολὺ, quod eſt plurimum, magna ex parte, & ut nos diximus, potiſſimum. Oroſcius & Gemuſæus locum prætererunt.

IN CXIIII. CAPVT.

PRoceſſus ancoræ ſimilis) Eſt hic proceſſus interiore in parte exiguus, acutusq; anchoræ modo, qui etiã ab alĳs κορωνοειδὴς dicitur, quod extrema ipſius pars, ita corniculæ roſtrum exterius inclinat.

Muſculi Bicipitis) uide Galenum de uſu particularum, & de Anatomicis tractationibus. Eſt autem ex colli muſculis anterioribus, qui in duplici capite ligamenta fortia obtinet, unum ex proceſſu anchorali, alterum ex elata ſuperficie ſcapularum ceruicis.

Ipſumq́; humeri faſtigium) Quidam Anatomici ſcapularum cum iugulo compactionem græce nominant ἀκρώμιον quaſi dicas ſummum humerum. alĳ tertium os eſſe prædicant, quod in ipſis tantum hominibus deprehenditur. ubi igitur in græco codice habetur ἀκρωμίον, ego reddidi ſummum humerum, aut humeri faſtigium.

Hyperon.

Lignum quod græci hyperon) Lignum eſt piſtilli modo factum, unde etiam nomen habet, frequens apud Hippocratem de articulis.

Scala gallinaria.

Atq; hoc in ſcalæ gradu) Celſus libro octauo de humero luxato Paulo conſentit, ſic (inquiens) brachium deligatum ſuper ſcalæ gallinariæ gradum traĳcitur, ita alte, ut conſiſtere homo ipſe non poſſit. Hippocrates hanc reſtitutionem per ſcalæ gradum ſeparat ab ea quæ fit per hyperium. eſtq; apud illum, quintus reſtituendi modus. quanquam in ſexto modo, ſcalæ etiam faciat mentionem.

Ambe. Celſus imitatur Hippocratem.

Ambe) Ad uerbum tranſcripſit ex Hippocrate. & Celſus Hippocratem libro octauo qua ſi expreſſit, in hunc modum. At ſi uaſtius corpus, neruiu'e robuſtiores ſunt, neceſſaria eſt ſpathula lignea, & quæ craſſitudinem duorum digitorum habet, & longitudine ab ala ad digitos perueniat. In qua ſumma capitulum eſt rotundum & leniter cauum, ut recipere particulam aliquam ex capite humeri poſſit.

Panniculo circundatum) Celſus idem alĳs uerbis exponit. Eáq; ſpatha faſcia inuoluta, quo neruis tactu ledat, ad alam à brachio dirigitur.

IN CXV. CAPVT.

Methodus ſimilitudinis & diſſimilitudinis. Codex græcus deprauatus. Oroſcius.

SAni cubiti inſpectio) Methodus hæc eſt quam Hippocrates libro de medicina exponit quanq; Galenus ſimilitudinis & diſſimilitudinis. Optime ẽm affecta pars cognoſcitur, ſi cũ ſana conferatur. Codex autẽ græcus male habet πάθησις pro μάθησις. Quid enim ſibi uult, ἡ τοῦ ὑγιαίνοντος ἀγκῶνος ἐλέγχει πάθησις. hoc eſt ſani cubiti affectus arguit. quomodo id quod ſanum eſt, ſimul affectum eſt? Melius igitur mea ſententia μάθησις q̃d eſt diſciplina. ego dixi inſpectio. Ariſtarchi noſtri non aduerterunt.

IN SEQVENS.

APpellaui Brachiale eam uincturam, qua brachium cum extrema manu committitur. Celſus palmam nominare uidetur in octauo. Græci dicunt καρπόν.

IN CXVII. CAPVT.

VErtebræ ſpinæ) Hoc caput Paulus magna parte ex Hippocrate tranſcripſit. Auicenna autem quaſi ad uerbum ex Paulo tranſtulit. In hoc diſcrepamus, ubi ego ſculpturam uerti, ille foueam habet: ubi ego aſſerem, ille tabulam.

IN CXVIII. CAPVT.

Metilus codex.

INtenſo autem affecto Crure) Mutilus eſt codex gręcus impreſſus uel Baſileę, uel Venetĳs id quod etiã ex Auicenna manifeſte conſtat. Habet autem codex in hunc modum. ἐντεταμένου τοῦ πεπονθότος ὑπὸ τῶν στέρνων ὡς δύο δακτύλους. nimirũ ꝑ ἐντεταμένου δὲ τοῦ πεπονθότος σκέλους πλεῖον τοῦ ἑτέρου ὡς δύο δακτύλους. quod miror Oroſcium ex ſuo caſtigato exemplari non aduertiſſe.

Oroſcius

Oroſcius. Gemuſæus.

Comprehendens qua craſſiſſimum) Hic etiam male in græco legitur κατὰ τὸ βραχύτατον, pro κατὰ τὸ παχύτατον. Id etiam omiſerunt Oroſcius & Gemuſæus. Ex ſuperioribus lectio poterat corrigi, niſi in aliorum erratis nimiũ fuiſſent oculati.

FINIS.

COMMENTARIVS IN LIBRVM SEPTIMVM.

LIber hic ſeptimus Pauli de ſimplici & compoſita medicina, partim ex Galeno, partim ex Dioſcoride, partim etiam ex Oribaſio, tranſcriptus eſt. ordines Galenus præcipue, uires & deſcriptionem Dioſcorides: compoſitonem medicamentorum Oribaſius tradidit: quãq̃ hic q̊q; à Galeno & alijs miſturarũ rationem acceperit. In codicegręco habet ἐκνεκροῖ hoc eſt ad uerbũ, emortuũ reddit: nos diximus ſenſum aufert. Oroſcius male dicit legendũ νωροοῖ. cũ potius quadraret ἐκνωροῖ, q̊d eſt eneruat.

Oroſcius.

IN II. CAPVT.

MOderatum ſane medicamentum) Galenus ſecundum genera inquit, medicamentum affectioni cui adhibetur, potentia reſpondere oportet. Cæterum hic ordines quatuor enumerat, quos Græci τάξεις καὶ ἀποστάσεις nominat. Galenus etiam ἀριθμοὺς hoc eſt numeros appellat. nos ordines, interualla, abſceſſus, & gradus appellamus.

τάξεις. Αποστάσεις.

Vt iam ſenſu priuent) Græce eſt, ὡς ἤδη νεκροῦν, quaſi dicas, ut iam mortificent, hoc enim frigida uehementer, in membris efficiunt, ut emoriantur, ſenſu'que priuentur. In ſumma nihil aliud eſt ἐκνεκροῦν quàm uita & ſenſu priuare. Poterat Oroſcius ex hoc loco, ſuperiorem lectionem ſatis caſtigatam deprehendere. uerum calumniandi animus eò illum prouexit, ut bene dicta etiam deteriora faciat.

ἐκνεκροῦν.

IN III. CAPVT.

AGallochum) Aetius lignum hoc deſcribens, à ſimilitudine quadã coloris Aloes, Xilaloen nominauit. Hunc ſecuti recentiores quidam non dubitarunt Lignum aloes appellare. In ſumatra nuper à Luſitanis inuenta, magna copia eſſe fertur. Ad odorem gentes hæ utuntur. Nam ſi in manu lignum hoc retineatur, optimum ſpirat odorem.

Lignum aloes.

Flaccidum ex ſuperfl.) Galenus πλάδον interpretatur περιττὴν ὑγρότητα. Cum itaque humiditate ea ſtomachus eſt irriguus, flacceſcit, reſoluiturque. Hæc dixi, ut intelliges, Lector, uerſionis meæ rationem.

πλάδος.

Anchuſæ quatuor) Ex Galeno tranſcripſit: quã quam & Dioſcorides fere omnia habeat. Verum Galenus & Paulus in hoc à Dioſcoride diſſentiunt, quod onochelon uiperarum morſibus conuenire dicant, forma cataplaſmatis adhibitam, ad alligatum, & comeſtam his uerbis, καταπλασσομένην τε περιαπτομένην, καὶ ἐσθιομένην. Dioſcorides de folijs ἐσθιόμενα ἢ πινόμενα, καὶ περιαπτόμενα.

Adianthum) Adianthum & Polytrichon idem ſunt, Callitrichum, & Trichomanes etiã idem. Duæ igitur ſpecies tantum ſunt, non quatuor, ut officinę putant. Vna herba eſt adianthos in duas partes ſeparata. una proprie adianthum dicitur, de qua Dioſcorides priuatim uno capite tractat: folijs magis albis, coriandro ſimilibus & longioribus. Altera pars ſequenti capite explicatur, diciturq; Trichomanes, folijs filicis tenuibus, nigrioribus primo, & breuioribus. hæc proprie uocatur Callitrichon. Pharmacopolæ in duobus communi uocabulo capilli ueneris utuntur.

Polytrichum. Callitrichum Trichomanes.

Capilli veneris.

Athera) Ex Dioſcoride ſumptum. uerum clauſula hęc apud illum non adeſt, ἀπὸ σίτου quod eſt è frumento. nec apud Galenum, nec Oribaſium inuenitur.

Aegilops) Auenę ſecũdũ genꝰ. Primũ βρόμος dicit.

Acatia) Veterum acatiam non habemus. utimur autem quadam ex fructu pruni ſilueſtris facta. uerum recte aliquis utetur loco acatię ueteris, rhu obſoniorum, quod ſumach uocant officinæ, ut quidam eruditus annotauit.

Quid loco acatiæ ueræ ſumi poſſit.

Acanthus) Si Dioſcoridis acanthum, & noſtram Brancham urſinam conferas, idem plane eſſe intelliges. Vergilius dixit, mollis acanthus,

Bracca urſina.

Acinos) Ex Dioſcoride tantum hoc tranſcriptum eſt, ubi φύγεθλον interpretatus ſum panum, et ἐρυσιπέλατα ſacros ignes.

Acoron) Acorus ueterum, Galanga noſtra eſt noſter autem acorus ſpecies glandioli.

Acorus ueterum.

Amaracus) Paulus & Galenus duo capita de amaraco & ſampſucho faciunt: eaſdemq́; uires utrique attribuunt. ac ſi autores conferas idem plane ſunt. Amaracus autem magis apud cyprum celebratus, ſampſuchus in tota Græcia preterea amaracus paulo erit odoratior, quã hodie apud Gallos maioranam gentilem dicunt quæq́; magis humi ſerpit. Sampſuchus erectior minusque odoratus. Dioſcorides etiam diuerſa fecit capita de unguento amaracino & ſampſuchino, ꝙ alterum ex nobiliori maiorana in Cypro & cyzicenis, alterum per totam gręciam fieret. Galeni autem Amaracus eſt, quam hodie Matricariam nominamus.

Amaracus. Sampſuchus.

Matricaria.

Amaranthus) Nota herba eſt apud Gallos. uocant eam paſſeuolutum, quod coloris gratia ſericum coccineum uincat. annotauit Ruellius.

Amaracus.

Ambroſia) Frequẽs reperitur in gallia inter exiles et madidas ſegetes qua meſſores ſe coronant. Vinoſa herba ruſticis dicitur, alijs uinoſa ruta, ꝙ folio rutam, & odore uinum imitur. Quam officinæ ambroſiam nominant, polemonium antiquorum eſt, non ambroſia.

Ambroſia.

Polemonium.

Ampelopraſſum) exulcerat. Græcus codex habet κακοῖ. at ego legendũ ex Galeno cenſeo ἑλκοῖ. quod caſtigator Baſilienſis diſſimulat me annotaſſe priorem. Oroſcius neglexit.

Oroſcius

Anemonæ om̃es) hoc eſt omnes ſatiuę ſpecies. Duo em̃ genera tãtum habentur. Satiuũ, & ſylueſtre. Satiuũ nos papauer rubrũ appellamus: eoq; utimur in triticis naſcente. ueteres aũt nunquam papaueris nomine uocarunt. Germani clapperroſen, galli paſſe fleur. Ipſa nomenclatura à uento ſumpta eſt, ꝙ eo flante, flos ipſius aperiatur. Erratica nuncupatur gallis coquerelles, primo uere creſcit flore purpureo, mulierculę hac noua tingũt.

Duo genera Anemonæ.

Lac

ἀνασπῶσι. Lac in mammas ſuggerunt) Ex Galeno hæcomnia ſunt tranſcripta. Verum in illo ἀνασπῶσι quaſi dicas, ſurſum in mammas adducunt: In Paulo autem & Dioſcoride κατασπῶσι.

Aparine) Addendum in codice græco particula τι. nam ſententia imperfecta eſt, ſi tantum legas ἔχει δὲ καὶ λεπτομερές. fac igitur ἔχει δὲ καί τι λεπτομερές. Hoc Oroſcius & Caſtigator Baſilienſis annotaſſe debuerant, uel exemplari adieciſſe. (Oroſcius. Caſtigator Baſili.)

Ariſtolochia) Duabus tantum ſpeciebus in officinis utimur, Longa, & Rotunda. Sarmentacea negligitur, unguentis alioquin utiliſſima.

Lappa. maior. minor. Arction proſopitis) herba eſt, quam officinæ uocant Lappam maiorem. Alterum arction uirbaſco ſimile, Lappam minorem appellant.

Armeniacum) Hoc eſt lapis armenius apud Dioſcoridem libro quinto.

Arnabo. Arnabo) Idem eſt, quod Serapio uocat Zurumbet, Caſſiæ fiſtulæ, & cubebis uiribus reſpondens.

Arthemiſia. Arthimeſia) Duplex, monoclones, & polyclones, matricaria ſpecies illius eſt, per unum & plures ramos diſtinctę. Nam & hęc plures habet ramos.

Baccara. Aſarum) Vulgus Baccharam appellat. Germani Haſelvurtz. Galli, Racabarant.

Fuligo) In græco eſt κατάγματα. Sic etiam habet Dioſcorides. Neſcio cur Oroſcius τραύματα legendum cenſeat: cum ipſæ quoque fracturæ oſſium ad cicatricem uenire dicantur. ſiquidem raro ſine ulcere carnes, fractura accidat. nec κατάγματα ſolum de capitis fracturis dicitur. ut putat Oroſcius, ſed omniũ membrorum. quod intellexiſſet Oroſcius ſi Hippocratis librum de fracturis legiſſet. (Oroſcius.)

Mumia. Aſpalthus) uero aſpaltho in officinis caremus. Poſſumus autem ipſa Mumia loco ipſius uti. Nam in Syria pauperes mortui bitumine implentur, uenduntur q́ poſtea. Diuites autem mirrha, aloe, croco, balſamo, aliĳsque id genus conduntur.

Aſphodelus) Pharmacapolæ, aphrodilorum uocant.

Atriplex) In græco codice uidetur addendũ ταχέως. Nam διὸ καὶ κατὰ γαστέρα διεξέρχεται, quod eſt, quare etiam per uentrem tranſit, imperfecta eſt ſententia, & communis cum aliĳs omnibus. Nam uentrem uniuerſa quidem tranſeunt: alia uero cito, quæ ταχύπορα, alia tarde, quæ βραδύπορα dicuntur. Legendum igitur cum Galeno διὸ καὶ κατὰ γαστέρα διεξέρχεται ταχέως. non aduerterunt noſtri Ariſtarchi. (Inſtauratur codex. Oroſcius.)

Vngula. caballina. Bechion) officinæ uocant ungulã caballinã.

Bugloſſum) Dioſcoridis & antiquorum Bugloſſum, eſt, quam hodie boraginem uocamus. Ei uero quam bugloſſam appellant officinę, reſpondet ueterum Cirſion dictum. Itaq́ bugloſſum duplex erit, alterum minus, diceturq́ noſtra uulgaris borago: alterum maius, quod Cirſion apud ueteres dici monuimus. (Borago. Bugloſſum.)

Sabina) Duplex eſt, altera Cupreſſo ſimilis, altera tarmarici. Germani ſeuerbaum, Galli ſauinier appellant.

Corallina Muſcus marinus) officinæ Corallinam uocant. In græcia ad uermes puerorum quaſi præſentaneo remedio utuntur. Imo etiam purgare dicitur, etiam uim aſtringentem ueteres ei aſcripſerunt.

Minium. Lemnium minium) Celſus minium uertit μίλτον. Manardus corrigit Barbarum, q́ minium dixerit, non rubricam, ipſe culpandus. Cæterum officinæ uocant Terram Sigillatam. quam multis annis fictitiam, imo etiam hodie uendunt, rubricam quãdam ex terra ſigillata & bolo armeno mixtam exhibentes. ueram nunc uenetĳs ex Lemno allatam habes: quę ibi in colle quodã fuluo colore naſcitur. olim Dianæ ſigillo eam imprimebant, unde etiam ſphragis dicitur. nunc Turcico inſignita eſt.

Terra armenia) Hactenus globulos quoſdam in medio impreſſos ex Germania allatos pro bolo armeno officinę uendiderunt, uerus autem bolus armenus eſt, terra illa ſigillata turcicis literis, ſi ſupremam & inferiorem partem auferas. nam cum in Turcia imprimunt, adĳciunt ſabulum album, ut melius ſignum recipiat.

Senecta anguis) hoc eſt exuuium, quod uerno tempore deponunt.

Codex corrigitur Oroſcius. Nuclei acinorum uuæ) Græcus codex deprauatus eſt, qui habet ψυχρὰ hoc eſt frigidi, pro στρυφνὰ quod eſt acerbi. Dioſcorides dixit στυπτικὰ hoc eſt aſtringentes. Oroſcius omiſit. Gemuſæus inuitus concedit ita legendum, diſſimulans me id antea annotaſſe.

Nota. Gingidium) Paulus ſiccare dicit ordine tertio: Galenus κατὰ τὴν δευτέραν ἀπόστασιν, hoc eſt ſecundo ordine uel abſceſſu.

Pollen farinaceus) Tritici intelligendum eſt.

Teda. Tedæ) Teda proprie dicta, à græcis δᾶς & δάδιον uocatur. ſui generis arbor in Illyrico eſt: redundantior humore quam reliquæ, parcior liquidiorq́ quàm picea, flammis & lumini ſacrorum quoq́ grata. Improprie tedas appellamus, tũ piceæ ſatiuę partes imas: tum alia quoq́ ligna, quę flamma olei uel picis illitu concepta faculæ modo lucent.

Daucos) uero dauco caremus, qui in Creta naſcitur. Noſter daucus in officinis eſt ſpecies paſtinacæ ſyluestris. Cum autem eaſdem uires habeant, nil refert hoc loco dauci uti.

Dictãnus Dictamnus) Hanc non habemus. In Creta tantum naſcitur. Vnde facile haberi poteſt. quã officinæ pro Dictamno uendunt, non eſt, nec etiã pſeudodictamnus.

Dracunculus) Duplex eſt: maior, & minor. maior Serpentaria in officinis appellatur.

Quercus) Quod ſub glandis corio. Dioſcorides etiam habet, Tunica glandis putamini ſubiecta.

Ehenus) Paulus habet græce ἐπιστατοῦντα nullo ſenſu pro ἐπισκοτοῦντα. Sic etiam Dioſcorides. Oroſcius non aduertit, nec Baſilienſis caſtigator. (Oroſcius)

Veratrum) Olim ueratrum album in uſu frequentiſſimum erat: nunc nigrum, idque ſolum forte quod illud moleſtius euacuet. At ueratrum album ſi recte correctum exhibeatur, citra moleſtiam purgat, maxime atra bile laborantes, & lue hiſpanica.

Hermodactylus. Hermodactylus) alius hic eſt ab eo quem officinæ hermodactylum appellant. Hermodactylus ſerapiones duo cõprehendit, ephemorũ,

&

& colchicum. Illud non letale, hoc pernicioſum. Sed in Italia colchicum minus noxiũ eſt: officinarumque hermodactylus, colchicum exiſtit. Soluit ad ſanguinem uſque. Ephemero caremus.

Eupatorium) Eupatorium antiquorum eſt noſtra agrimonia: quid autem noſtrum Eupatorium ſit adhuc me neſcire fateor.

pelta. Zea) In Germania inferiori, & Italia ſpeltam appellant.

Zithus) Potus eſt ex ordeo aqua reſoluto. uocant ubique cereuiſiam: quanquam ea ex alijs etiam frugibus fieri ſoleat.

Iſatis) Glaſtum latini uocant. Galli Guadum.

Caucamum) Serapionis lacca eſt. non autem ea quam officinæ uendunt. Tria enim nomine laccæ ueneunt: unum uerum caucamum: alterum grana quędam arte facta: Tertium unde color carmeſinus confit.

Cadmia) Manifeſtus error in græco) Legendum enim βοτρυΐτις λεπτομερεστέρα πλακῖτις δὲ παχυμερεστέρα. Oroſcius omiſit Gemuſæus diſſimulat me annotaſſe. Oroſcius.

Calamintha) Nepita Romanis uocatur. Tres ſunt ſpecies. prima folijs ocymi, altera odorē pulegij habet. Tertia folijs mentaſtri. Officinæ ſecundam uocant herbam cattorum. Tertiam calamenthum, quæ cæteris eſt ignauior. Calaminthe. Quidam ſecundam ſpeciem proprie Nepitam à Romanis nominari dicunt. Galenus autem libello de paratu facilibus inquit Calaminthām abſolute Nepitam Romanis appellari.

Caros) Officinæ Carui appellant.

Cubebæ. Carpeſium) Myropolæ Cubebas nominant.

Nux) In gręco deeſſe aliquid ex dictione κἂν intelligo. Nam Galenus ita habet, κάρυα τὸ δένδρον ἔχει μέν τι κἂν τοῖς βλαστοῖς στυπτικὸν, κἂν τοῖς φύλλοις. Tu igitur hinc reſtitue. Caſtigatores neglexerunt.

Caſſia) De Caſſia odorata hic intellige. Caſſia fiſtula antiquis eadem erat quæ odorata. Officinarum Cinamomum, ſeu canellæ uilioris fruſtra, Caſſia illa antiquorum uidetur. Nunc autem uulgus caſſiam fiſtulā accipit pro ſiliqua illa humore nigro intus plena, ueteribus incognita. qua purgamus hodie bilem.

Ceraſia) acida inquit conueniunt phlegmaticis & excrementoſis ſtomachis. Male in codice græco legitur φλεγματώδεσι καὶ φλεγματικοῖς. Mutanda autem ex Galeno φλεγματώδεσι καὶ περιττωματικοῖς. quod Cenſores noſtri non annotarunt. Corruptꝰ codex. Oroſcius.

Ceratoniæ) Pauli codex græcus habet, ξηραντικῆς ἐστὶ καὶ ψυκτικῆς. hoc eſt ſiccantis facultatis eſt & refrigerantis. Galenus pro ψυκτικῆς legit στυπτικῆς. hunc nos ſumus imitati. non admonuerunt caſtigatores. Nota. Oroſcius.

Galla) Duo gallarum genera tantum in uſu medicorum ſunt: unum ſolidum, alterum perforatum. aliorum complurium nullus eſt uſus.

Cinamomum) Hoc caremus. Nam quod nos Cinamomum, aut canellam uocamus caſſia potius fiſtula antiquorum exiſtit. Nam cinamomum fiſtula aut canella non eſt, ſed arbuſtum. uide Galenum de Antidotis.

Hedera) Quod officinæ gummi hederæ, appellant, non eſt lachrima hederæ, ſed alterius cuiuſdam arboris quā ignoramus. poteſt autem haberi lachrima uera hederę. Gummi Hederæ.

Cichoreum) Paulus uocat cichoreum, ſyluaticam ſerem, ſeu intybum. Græci tamen alij cichorei uocabulo tam domeſticam, quàm agreſtem appellant. Domeſtica duplex eſt: una latioribus folijs, lactucæ ſimilibus quam uulgus corrupto uocabulo Endiuiam quaſi intybum nuncupant. Altera ſtrictioribus folijs. Officinæ has duas ſcariolam quoque nominant. Iam ſyluatica etiam duplex habetur: ac proprio nomine cichoreum ſeu picris ab amaritudine dicitur. Quanquam græci alij cichorei nomine, tam domeſticam quam agreſtim ſerim accipiant. At quam hodie uulgus herbariorum Endiuiam oſtendit in aruis ſponte naſcentem, folio lactucæ puſillo, aculeato, caule ſpinulis horrido, candicante, cui ſuccus ineſt lacteus ſylueſtris lactuca exiſtit. Intybi ſpecies.

Clematis) Bis habetur in codice græco κληματῖτις pro κλημάτις non emendarunt cenſores. Oroſcius.

Cnicus) officinæ Cartamum appellant.

Gummi) arabicum intellige, abſolute dictum.

Lixiuium) Protoſtacton. multi etiam celebres uiri tranſtulerunt cinerem qui primus diſtillauerit, uerum ideo non eſt dictum lixiuium pro toſtactum, ſed quod primarium ſit lixiuium, & principale. Lixiuiũ protoſtacton.

Coſtus) uero coſto caremus. Poteſt autem ex Arabia, aut Syria haberi.

Hordeum) polenta græcis ἄλφιτα dicitur. Eſt autem proprie ordeum torrefactum. Ptiſana uero ordeum decorticatum.

Cyclaminus) Duplex, prima ſpecies panis porcinus officinis, aut Rapum terræ latinis à rotunditate dicitur. Altera Sigillum marię, officinis appellatur. Sigillum Mariæ.

Lichen) Hæc eſt herba, quam officinæ hepaticam nominan, iocinorum fibris ſimilis.

Leucoion) per ſe ſignat uiolam albam quam gariophyllatam albam uulgus nominat. Refertur tamen nomen hoc leucoion, etiam ad omnes alias uiolas: præſertim ad eas quæ primo uere naſcuntur, ſiue albæ, ſiue purpureæ, ſiue luteæ fuerint. Apud Columellam, habetur, Leucoia candida.

Fuligo) Fuliginem pini, coni, & piceæ acriorem eſſe prodit. Mirum in modum uariant interpretes in his uocibus reddendis, miſeréque ſe torquent. Gaza πεύκην transfert pinum: πίτυν, piceam, κῶνον, Conum. Hunc fere ſecutus eſt Marcellus, niſi quod πεύκην exponat tedam. Conum autem nucem pineam interpretatur: ut accipit Dioſcorides, alijq́ ueteres græci. Galenus autem Conon arborem appellat, fructum eius, hoc eſt nucem. κόκκαλον, & στρόβιλον. Atque hoc pacto apud Paulum accipi debet. πεύκη πίτυς κῶνος.

Lapides) In græco eſt μέροξος, lege μόροξος. Dioſcorides uocat μόροχθον. alij etiam μόλοχθον.

Lycium) officinæ uerum Lycium non habent.

Atramentum Indicum) Dioſcorides uocat lapidem Indicum. præterea aſtringentis eſſe na

Grȩca cor rigenda. Oroſcius

turæ tradit. unde codex Pauli græcus emendari debet. legendumque τῶν συφόντων pro τῶν ψυχόντων, quod Oroſcius non annotauit. Gemuſæus diſſimulat me id oſtendiſſe, textumq́ relinquit deprauatum.

Melanteria) uerti, creta ſutoria, ex ſcribonio qui ea caligulas calceamentorum tingi ſcribit.

Melanthium) nigella eſt. Quam officinæ oſtendunt, uera non eſt. Nam ſemen eſt ſubflauum, cum nigrum eſſe debeat, acutum, boni odoris. Galli melle noyre, Germani ratten appellant.

Myxa) officinæ Sebeſten nominant.

Oenanthe) duplex, una ſolani folijs herba, quæ uitis non eſt, ſed ob fructùm racemoſum uitis appellatur. Altera labruſca, quæ à uite domeſtica nihil differt, niſi quia ſylueſtrem habitū referat, nec colitur. uocant Oenanthe, labruſcæ flores, quanquam & herba ſit eiuſdem nominis.

ὄπος.

Opos) Codex Pauli Græcus ὄπιον habet, Galenus ὄπος. Superius de lachryma papaueris quæ opium dicitur, actum eſt. Hic de laſerpitij liquore: qui partim belzuinum partim aſſa fetida dicitur officinis.

Eruum) Dubitatur, an officinarum eruum uerum ſit, nam intus flaueſcit, cum album eſſe debeat.

Orminum) Vulgus in Gallia uocant: Toute bonne, aut Balſamitie.

Rizum.

Oryza) uulgus Rizum appellat, prima ademptа litera.

Petroſelinum) uerum petroſelinum non habemus. forte noſtrum eſt apium hortenſe, quod Dioſcorides condimentis accommodatum dicit.

Peuce) Vbiq; interpretes græcorum πεύκην pinum, interim pinaſtrum redduut.

Phyſtica. Oroſcius.

Piſtacea) Officinæ, phyſtica nominant. aut phyſticorum grana. codex græcus male habet λεπτῶν pro λεπῶν. Non emendarunt cenſores noſtri.

Pityides) Dioſcorides, pini, piceæq́ fructus nominat. Galenus piceæ tantum. illoſque abuti dictione ait, qui utriuſque arboris fructum ita appellant. Sunt autem interni nucum pinearum nuclei.

Sigillum. Mariæ.

Poligonaton) Officinæ Sigillum Mariæ, uel Salomonis dicunt, item genicularem & fraxinellam.

Tutia.

Pompholyx) officinæ Tutiam nominant codex Græcus σαρκώδεσι hoc eſt carnoſis ulceribus, pro καρκινώδεσι habet. Non aduerterunt Ariſtarchi noſtri.

Oroſcius.

Propolis) Vnguentarij Ceram uirgineam nuncupant.

Reſinæ) Dici non poteſt, quàm interpretes Græcorum tum antiqui, tum recentiores in arborum qua reſinas fundunt, nomenclaturis euarient. E pinu dixi, quam Græci πεύκην uocant. hanc Marcellus Thedam, exponit, qua ratione, ignoro. Gaza, Hermolaus, pinum aut pinaſtrum. Strobilena, Hermolaus uertit, Reſina è Strobilo. ut hæc etiam ſit arbor. Nam Plinius de pinu & pinaſtro agens, Eaſdem arbores alio nomine eſſe per oram Italiæ, quas ſtrobilas uocant,

Nota.

plerique arbitrantur &c. Eadem igitur arbor eſt ſtrobilus, quæ Conos ſuperius dicta eſt, pineas nuces ferens. Ruellius interpretatus eſt Reſinam Strobilinam quæ ex nucibus pineis fiat: ſecutus Plinium, qui ſextodecimo libro inquit, pinus fert minimum Reſinæ, interdum ex nucibus ipſis. Itaque confundunt hæc nomina πεύκην, κῶνον, στρόβιλον addit etiam πίτυν. pro pinu, aut pinaſtro, aut picea. cum inter ſe etiam uiribus reſpondeant. eoq́ minus periculi eſt in expoſitionum diuerſitate.

Rhus) Officinæ ſumach appellant.

Sagapenum) Seplaſiarij Serapinum uocant.

Sandaraca) officinæ ueram ſandaracam non habent, aut ſaltem ignorant, uernicem team uocantes. uera autem eſt, quȩ in argenti fodinis cum auro & argento inuenitur, flammeo colore ruffeſcit, ita ut cinnabarim quaſi referat, odore ſulphuris uirus. Id quo in auripigmento rubrum eſt, uera eſt ſandaracha, licetque auripigmento loco ſandarachȩ uti, cum idem quaſi ſint, ſimulque, alterum alteri iunctum ex fodinis colligantur. Hoc ſolum differunt, quod auripigmentum nondum à natura perfectum ſit: ſandaracha autem per concoctionem naturæ, debitum colorem acceperit.

Sandaraca uera.

Seſeli) Tria ſunt genera ſeſelios, Maſſilienſe, Aetiopicum, & peloponneſiacum. Maſſilienſis deſciptio conuenit cum noſtro, ſileri montano, ut uocant uulgares. at quod officinæ oſtendunt, Aethiopici ſemen uidetur. facillimum eſt, uerum comparare.

Sylphium) Laſerpitium herba eſt. Liquor Laſer uocatur. Affertur partim ex aphrica, armenia, & india, ſuauiſſimo odore, præſertim cyrenaicum. unde etiam liquor Cyrenaicus apud authores uocatur. atque hic officinis dicitur, aſſa odorata. ſeu belzuinum. partim ex Media & Syria uiroſo odore, quod liquorem Medicum, & Syriacum nuncupant. officinæ uero, aſſam fœtidam.

Aſſa odorata.

Aſſa fœtida.

Siſymbrium) In Gallia officinæ mentam aquaticam appellant. In Italia Menta florentina uel menta gentilis, aut nobilis. Nam magis odoratum eſt. Niſi colatur, in nepetā degenerat.

Scammonium) officinæ raro uerum habent.

Scolopendrium) Seplaſiarum Ceterac exiſtit.

Ceterac.

Scordium) In fine ſententiæ legitur in græco codice ἐπιπλαττόμενον, pro ἐπιπαττόμενον. croco enim illini, ſed inſpergi ſicca debent. Caſtigatores preterierunt.

Oroſcius

Mirrha) Quam officinæ uendunt mirrham eſt, deterrima ſpecies mirrhæ. Optima ſubuiridis eſſe debet: confracta, candida unguium modo. Legitur rurſus in codice Græco male ἐπιπλαττομένη, pro ἐπιπαττομένη. Nec hoc annotarunt cenſores noſtri.

Mirrha.

Oroſcius

Solanum) Vulgus Solatrum nominat.

Alumen) alumen ſciſſile. officinæ uocant alumen plumæ, nimirum quod ſi frangitur, capillamenta ipſius, ueluti pluma eſſe uideantur. Alumen rotundum raro in officinis inuenitur. non nunquam tamen inter figulorum lapides conſpicitur, quibus uſtis, plumboq́ miſtis, uitrum paternum & laucium parant. Alumen liquidum,

Aluminis ſpecies.

uocat

uocat ſeplaſia, rochæ alumen. cum foditur, liqui dum eſt, poſtea dureſcit: & ſi igni admoueatur, rurſus liqueſcit. Quod placitũ & laterculariũ à Galeno & Paulo nuncupatur, forte eſt officinarum alumen ſcaiolæ, ex Gipſi fodinis, pellucens, tanquam ſubtiliſſima ipſius portio. Sunt adhuc alia aluminis Genera in officinis, ſed fictitia, Zuccarinum, quod ex alumine liquido aqua roſacea, & albumine oui conficitur. Mulieres hinc fucum parant. Item alumen catinum ex herba quadam cali uulgo dicta. quæ autem ſit adhuc ignoro.

Styrax. Stactæ. Styrax) officinæ ſtorax dicunt. Sed quam il le uocant, ſtyracem liquidam uocant, mirrha eſt ſtacte. Calamitis autem ſtorax, uerus ſtyrax eſt, de quo ueteres tractant.

Nota. Symphytum) uariant ſententiæ recentiorum in huius herbæ cognitione. Adiectum eſt in codice Græco γλισχρὸν τι καὶ κνισμῶδες. Galenus habet γλισχρὸν τι καὶ δακνῶδες, quod eſt uiſcoſum quippiam, & mordax.

Schœni anthos) officinæ ſquinanthos corrupto uocabulo appellant. uerti ego odorati ad differentiam paluſtris, et rotundi, ad differentiam quadrati ſeu anguloſi. Sæpe autem alterum tantum adijcio, uel odorati, uel rotundi.

Oroſcius. Calx) Perperam in codice græco erat, συντήκει pro θερμαίνει hoc eſt calefacit. Oroſcius non aduertit. Gemuſæus diſſimulat me id ante eum annotaſſe.

Tragus frumentaceus) Ita diciturut, ut ab herba diſtinguatur. Nam herba quædam etiam Tragos dicitur.

Codex græcus mutilus inſtauratur. Altercum) Deerat in codice græco τῶν ψυχόντων. Inſtauraui ex Galeno Oroſcius libenter, omiſit, etſi neceſſario addatur. Gemuſæus fingit ſe in exemplari antiquo inueniſſe: ſed textum tamen impreſſum, mutilum edidit.

Oroſcius. Gemuſæus. Mutila lectio græca erat. Aes) In ſiccioribus corporibus conuenire dicit ad cicatricem ducendam. Sin autem eluatur, in teneris) ultima clauſula, deerat in codice Græco, neceſſario addenda, propter ſuperiorem ſententiã, nempe in ſiccioribus, hoc eſt duris. Legendum itaque uenit, ἀ δὲ πλυθεὶν του ἀπλύτου ἐπὶ τῶν ἀπαλασαρκῶν χρησιμότερον. Ad uerbum fere ex

Oroſcius. Galeno. Non obſeruarunt cenſores noſtri.

Chamædrys) quaſi dicas humilis quercus. unde etiam uulgus, querculam minorem appellat.

Iua muſcata. Chamæpitys) hoc eſt humilis pinus aut picea. officinæ Iuam muſcatam uocant hanc antiquorum chamæpityn.

Chryſocolla) officinæ uocant Borax.

Ocymum) uulgo Baſilicum dicitur.

IN IIII. CAPVT.

Oroſcius. AD affectum induratum) Recte dixit μοχλεῦσαι quaſi uecte quadam agitare. Male autem in codice græco ἐσκιῤῥωμένην pro ἐσκληρωμένην neglexerunt caſtigatores.

Sed etiam à neruis & neruoſis partibus) Oroſcius diligens ut ipſe ſibi uidetur, caſtigator, legit in codice græco ἀπὸ πλευρῶν, quod eſt à coſtis àut latere ut idem uertit, pro ἀπὸ νεύρων. Aetius & Oribaſius nobiſcum ſentiunt.

Elaterium) Paulus aliter quàm Dioſcorides Elaterium commendat porraceum. Nam candidum colore optimum uidetur Dioſcoridi. niſi porraceum aliter intelligi debeat, quod Græci πρασίζον nominãt.

Lathyrides) ſpecies Tithymalli eſt. Capit hic Paulus Lathyrides pro ipſis granis fruticis, cum alioquin lathyris ipſe frutex uocetur. Dioſcorides, & Aetius σπέρματα hoc eſt grana Lathyridis ſeptem autocto propinant.

Polypodium) In græco codice eſt ἐπιπλάδεια pro ἐπιπεδέα. Non emendarunt Ariſtarchi noſtri. Oroſcius.

IN V. CAPVT.

COlocynthidis medullæ) Hæc ſunt Catapotia, quæ officinæ uocant Cochias. Deprauata autem eſt ſcriptura in codice græco. habet enim ἀλόης μιᾶ ϖ. hoc aloes pars una. Galenus unde Paulus tranſcripſit, libro pri mo de compoſitione medicamentorum ſecundum locos, ἀλόης habet μι. ϖ. hoc eſt partes duę. Caſtigatores omiſerunt. Lectio deprauata codicis græci. Oroſcius. Corrector Baſi.

Purgatio ex malis cotoneis) Nimis magnum uidetur pondus piperis, nempe unciæ ſex forte drachmæ ſex. Nota.

Oliuæ purgantes) habetur in compoſitione olyuarum colymbadum, ſciſſarum, hoc eſt ut melius perfundi liquore poſſint. Aetius libro tertio inquit, oliuas ſigillatim tribus ſciſſuris inſectas in eodem liquore aliquot diebus conficito & utere.

Catapotia ex lapide armenico) Scammoniæ pondus erat nimis grande, unciæ ſex, mendumque in codice græco eſſe puto, nam legitur ℥ο. ϛ. hoc eſt unciæ ſex pro το. S. quod eſt ſemuncia facilis lapſus, cum quaſi eadem literæ utriuſque facies ſit. Lectio corrigitur

Vbi uenter inanitus) In græco lege poſt κενώσιν, γαστὴρ. Non fuit uerſa in γαστὴρ, ὀβόλους dictio, ut putat Caſtigator Baſilienſis. Oroſcius hunc & ſuperiorem locum præ ſtudio omiſit. Oroſcius.

Puls) In Titulo eſt græce οἰδιμικοῖς tu fac οἰδηματικοῖς, quaſi oedematoſis.

IN VII. CAPVT.

FRictione & medicaminum potu) non purgantium, ſed obtundentium uim medicaminis præſumpti, intelligito.

IN VIII. CAPVT.

MEllis quod ſufficit) poſt τὸ ἀρκοῦν In codice græco, adde, ἀλλως. Hoc eſt aliter omiſerunt cenſores noſtri. Oroſcius.

Hiera Archigenis) In gręco codice pro πολίου quidam φύλλα legunt. Nota.

IN X. CAPVT.

PRæcipue induratis) Melius in codice græco legitur τῶν ἐσκληρωμένων pro τῶν ἐσκιῤῥωμένων, quod eſt ſcirrho obductis. Nam ſcirrhus Corrigit codex gręcus.

nunquam poteſt emolliri aut diſcuti, aut medicamentis intro ſumptis amoueri.

Apij radicis) Apios herba eſt, cuius radicis alia pars ſurſum, alia infra purgat. ne putes hic apium, quod Græci σέλινον dicunt, intelligi.

Emendatur lectio. Oroſcius.

Purgatio paulatim reſpondeat) In græco eſt κατὰ λόγον, fac tu κατ' ὀλίγον, neglexerunt caſtigatores.

IN XI. CAPVT.

HEdychroi) Paulus ad uerbum quaſi ex commentario Galeni ad Pamphilianum tranſcripſit: ſed exemplaria mirum in modum uariant.

Carpobalſami) Huc uſque conueniunt ſcripturæ. Galenus in citato libello Carpobalſamum non habet: uerum primo de Antidotis, opobalſamum addit, non Carpobalſamum. Preterea in ponderibus diſſentiunt, & in nonnullis alijs ſimplicibus medicamentis. Galeni itaque ad Pamphilianum codex ita pergit, Iunci odorati floris drachmæ duodecim, ſecundum alios, uigintiquatuor. Cinamomi drachmæ duodecim, amomi, Caſiæ, rhapontici ſingulorum drachmæ quindecim. nardi indicæ, folij ſingulorum drachmæ ſedecim, mirrhæ, croci, ſingulorum drachmæ duodecim, uino falerno excipito in opobalſamum manus intingens. Alia habetur in commentario de Antidotis, ſed uariat magis.

Paſtilli ſcillini) Carnis ipſius partes duæ, hoc eſt ut Galenus ait drachmæ centum uiginti, erui farinæ drachmæ ſexaginta.

Inſtauratur lectio.

Paſtillorum Hedychroi) Deeſt in græco ἀρτίσκων, Antea uerteram magmatis hedychoi, ſecundum Galenum de Antidotis, quod Oroſcius reprehendit ſine cauſa.

Nota.

Roſarum ſiccarum drachmæ duodecim) Textus græcus habet. <.ιε. hoc eſt drachmæ quindecim. Oroſcius caſtigans locum, ait legendum <.11. quod eſt drachmæ undecim. Ego <.ιβ. hoc eſt drachmæ duodecim, ſcribendum eſſe iudico, Galeni exemplaribus tum de Antidotis, tum ad Pamphilianum, tum uerſibus Andromachi conſentientibus.

Oroſcius.

Napi ſeminis) Galenus adijcit γογγύλιδος ἀγρίας, quod eſt Rapi ſylueſtris. præterijt Oroſcius.

Dictamni) Poſt dictamni habetur in græco ἄνθους, quod expungi debet. Oroſcius ex Galeno.

Inſtauratur lectio.

Maſtichæ Chiæ) Pauli Codex Chiæ non habet. Ex Galeno addendum.

Caſſiæ nigræ) Galenus Caſſiæ fiſtulæ nigræ.

Nardi Indicæ) Paulus ναρδοστάχυος hoc eſt ſpicæ nardi. Sed Galenus ubique nardi indicæ habet, quanquam Aetius ſpicæ nardi etiam legat. Poſt nardi Indicæ, deeſt pondus in græco <.S. hoc eſt drachmi ſex.

Codex corrigitur

Carpobalſami) In Codice græco tantum erat βαλσάμου. Ex Galeno inſtaurandum καρποβαλσάμου.

Phupontici) male legebatur in græco φου, ὀπύου pro που ποντικοῦ.

Centaurij) Omnes Theriacæ deſcriptiones apud Galenum habent κενταυρίου quod eſt centaurij tenuis.

Codex grecus.

Liquore hypociſthidos) Perperam in græco ὄπνου ὑποκισθίδος pro ὀποῦ ὑποκιστίδος.

Deprauatus codex grecus.

In nephriticis cum mulſo) Male græcus codex habet ἐπὶ νεφρικῶν μετ' ὀξυμέλιτος pro ἐπὶ νεφριτικῶν μετ' οἰνομέλιτος, ex Galeno caſtigatum. Baſilienſis caſtigator omiſit.

Sumuntur uiperæ) Ex libello Galeni de Theriaca ad Pamphilianum ad uerbum ſunt tranſcripta. niſi quod deeſt in illo, apij.

Oroſcius.

Rutæ ſatiuæ ſeminis libra) Paulus habet ξζ.β. hoc eſt ſextarij duo, male nimirum pro λι. α. ut habet Galenus, omiſit Oroſcius.

Oroſcius.

Malabathri foliorum) Codex Pauli habet ſingulorum uncia. Galenus uncijs quatuor. Ita etiam Aetius. Neglexit Oroſcius.

Codex deprauatus.

Thymi ſummitatum) Hic quoque caſtigandus codex. Legendumque ro.θ. pro ro.β. ſecundum Galenum & Aetium.

Piperis nigri, feniculi ſingulorum libris) Male in Codice Græco Pauli λι.κ. habet pro λι.β. ſed facilis error erat, ponere ω. pro κ. primum ſignat .β. ſecundum, literam ἦτα, quam latini in e uertunt. ualet autem in numero, octo.

Mutilus codex. Oroſcius. Gemuſæus.

Tordyli montani) Deeſt in codice Pauli, ex Galeno plane reſtituendum. Neglexerunt Oroſcius, & Gemuſæus, tanquam non addenda compendio.

Oroſcius.

Philonis Antidotum) In græco eſt ὑοσκυάμου <.κ. ubi legendum ὑοσκυάμου <.κ. quod prætericrunt Ariſtarchi noſtri.

Eſdra) in fine compoſitionis quidam legunt σέριως hoc eſt intybi pro σισέλεως.

Textus grecus mutilus. Oroſcius. Caſtigator.

Medicamentum Cyphoides) Textus græcus & mutilus, & deprauatus eſt. Legendum enim καλάμου <.β.S. βδελλίου <.β.S. κασίας <.α.S. κινναμώμου τριώβολον, νάρδου στάχυος <.γ. σχοίνου ἄνθους <.β.S. Oroſcius & Caſtigator Baſilienſis reliquerunt textum deprauatum.

Mutilus textus. Oroſcius.

Compoſitio atactos) piperis albi & nigri) Deeſt in codice græco πιπέρεως). Oroſcius omiſit.

IN XII. CAPVT.

TErra ſamia cum cremore ptiſanæ) In græco eſt διὰ χυλοῦ πτισάνης, forte μετὰ χυλοῦ. Notauit etiam Oroſcius. Gemuſæus autem omiſit.

Herbæ pulicaris ſucco) In fine capitis puto græcum codicem eſſe deprauatum. quàm proxime autem licuit ad ueritatem, conuerti.

IN XVI. CAPVT.

Lectio greca deprauata.

SIquidem uino aut ſucco) Codex Græcus hic rurſus deprauatus eſt. Habet enim, ἐμὴ οἴνῳ ἢ χύλῳ τινὶ λειοῦντι καὶ τρίβειν &cæ. pro ἢ μὲν οἴνῳ. καὶ τρίβειν δεῖ αὐτά. Neglexit Caſtigator Baſilienſis.

IN XVII. CAPVT.

OEſypo) In principio Capitis Græcus codex habet, ὑσώπῳ pro οἰσύπῳ hoc eſt oeſypo. Ariſtarchi noſtri præterierunt.

Lixiui.

Oroſcius.

Lixiui é ficu cui calx) Græci hoc lixiuium uocāt κονίαν πρωτόστακτον. Oroſcius, aliiq; multi uertunt, lixiuium quod primum diſtillauerit. Paulus autem libro ſeptimo ipſe interpretatur, lixiuium cui calx ſit admiſta.

Corrigit textus gręcus.

Emplaſtrum ex dictamno) Textus græcus deprauatus corrigi debet ex Galeno de compoſitione medicamentorum ſecundum genera in hunc modum λεπίδος <. S. χαλκοῦ κεκαυμένου <. κ. ἀλόης <. κ. χαλβάνης. <. ιβ. ut nos uertimus.

Codex gręcus emendatur

Ariſtolochię rotundæ & longæ drachmæ quatuor) In emplaſtro dia cinnabareos codex gręcus habet poſt pondus præſcriptum ro.S. quod eſt ſemuncia. Sed quatuor drachmæ ualent ſemuncia. puto ſuperfluum. Neglexerunt Caſtigatores.

Oroſcius. Gemuſę⁹.

Olei ueteris) In fine Emplaſtri ex lapidis aſii flore, græcus codex ſuperflue habet ὄξους δριμυτάτου. Nam ſuperius mentionem aceti fecerat Paulus. Oroſcius & Gemuſęus omiſerunt.

IN XVIII. CAPVT.

Neglexērunt codicem gręcum.

SErtulæ campanæ) In malagmate polyarchio, Deeſt μελιλώτου. Inſtauratum ex Galeno. Neglexerunt hoc correctores.

Oroſcius. Gemuſęus.

Pentamyron) In medicamento quædam ſunt ſuperflua, & nomen ipſum Græcum indicat, quinque tantum ſignificans. & Oribaſius conſentit. Ita autem ſonant ea quæ adiiciuntur. foliatum, phylli unciæ tres, ammoniaci uncia. Caſſiæ unciæ ſex, Ladani &c. aut in fine addendum, ladani unciæ ſex.

Oroſcius.

Seui Taurini) In medicamento diaſpermaton deeſt codici græco λ ı. Vt ſit ſeui Taurini libra. Sic etiam habet Alexander medicus. omiſit Oroſcius & Caſtigator Baſilienſis.

Copton) Sic dicitur medicamentum, quod non coquitur, uerum tunditur, & ſuccis aut liquidis affuſis, ad figuram malagmatis redigitur.

FINIS.

Argentorati excudebat Vuendelinus Ribelius.
M. D. XLII. Menſe Septemb.